

John Carter Brown.

BOUND BY HAYDAY.

The book is advertised for sale in: Villa-Señor y Sanchez, J. A., 'Mathematico Compuesto' 1757 [1756]

BIBLIOTHECÆ MEXICANÆ

TOMUS PRIMUS

Exhibens Litteras A B C.

BIBLIOTHECA MEXICANA

SIVE

ERUDITORUM HISTORIA VIRORUM,

qui in America Boreali nati, vel alibi geniti, in ipſam Domicilio aut Studijs aſciti, quavis linguâ ſcripto aliquid tradiderunt:

Eorum præſertim qui pro Fide Catholicâ & Pietate ampliandâ fovendâque, egregiè factis & quibuſvis Scriptis floruere editis aut ineditis.

FERDINANDO VI

HISPANIARUM REGI CATHOLICO NUNCUPATA.

AUTHORE

D. JOANNE JOSEPHO DE EGUIARA ET EGUREN,

Mexicano, electo Epiſcopo Jucatanenſi, Metropol. Eccleſiæ patriæ Canonico Magiſtrali, Regiæ et Pontificiæ Univerſitatis Mexicanenſis Primario et Emerito Theologiæ Anteceſſore, quondamque Rectore, apud Sanctæ Inquiſitionis Officium Cenſore, Illmî. Archiepiſcopi Mexicani Conſultore, et Diœceſis Examinatore Synodali, Capucinarum Virginum à Confeſſionibus et alijs ſacris.

TOMUS PRIMUS

Exhibens Litteras A B C.

MEXICI:

Ex novâ Typographiâ in Ædibus Authoris editioni ejuſdem Bibliothecæ deſtinatâ. Anno Domini MDCCLV.

FERDINANDO VI
HISPANIARUM
AC NOVI ORBIS
REGI CATHOLICO

Dr. Joannes Joſephus de Eguiara & Eguren

Felicitatem.

GEmina ſunt, Catholice Rex Ferdinande, & gravia momenta, quæ me Bibliothecam Mexicanam ſcribere aggredientem, & ut ut

poteram adornantem, ipſa ut Tuo inſcripta auguſtiſſimo Nomini dicataque in publicum iret, non allexerunt tantū & invitarunt, ſed, jucundiſſimâ mihi neceſſitate, impulerunt etiam & coegerunt. Nam & ſi Opus Te dignum ab iſta ingenij mei & eruditionis mediocritate profiſciſci non poſſe cognoverim, Argumentum tamen Operis, rudis licét & impoliti, ſuopte genio unum Te Patronum ambit, & palam requirit. Adhæc beneficia, queis, pro Regiâ tuâ munificentiâ, & in me cohoneſtando gratiâ & humanitate, meum Tibi animum iterum atque iterum devinxiſti, ut me unà cum elucubratis á me Libris demiſiſſimé Majeſtati Tuæ ſiſtam, docent atque perurgent. Et quòd ad Librorum inſtitutum ſpectat, Bibliothecam Mexicanam legenti, nulli dubium erit, quin illud facilè in Te involet, ne dum Mecœnatem atque Patronum, ſed verò etiam Creditorem ac Dominum. Ecquis enim, in Te non videt redivi-

vos

vos Hiſpaniarum & Indiarum Monarchas, eximiarum laude virtutum, & nunquam interitura gloria clariſſimos? Ferdinandum V, cujus auſpicijs novus Orbis, tandiu veterem latens, fauſto demum ſidere aparuit, & Catholicæ Eccleſiæ Romanæ aggregari cœpit atque conjungi? Carolum inter Cæſares V, quo rerum potiente, & Indijs Fideique invigilante, vaſtiſſimum florentiſſimumque Imperium Mexicanum Hiſpano juxtá & Chriſtiano nomini deditum, incredibiles ferme, & ſané fauſtiſſimas noſtræ Religioni acceſſiones peperit, & appēdices jucundiſſimas, ac etiamnum immenſas, nec eruditis viris ingratas? Philippum II, cui ad clavum ſedenti, qua erat egregia ſapientiâ & pietate, nil antiquius fuit, quam ut Orbis novus quotidiana in virtutibus & litteris incrementa capeſſeret? Philippos item III & IV, Carolumque II, quos nihilo ſegniores America experta eſt in ejuſdem rebus accurandis Parentes? Atque ut uno omnes omnia

 que

me cognorim, & infirmâ ad id officij corporis valetudine, & animi virtutum cæterarumque dotium exilitate; ea ut me liberatum velles provincia, cernuus ſupplexque ubi Tuam Clementiam rogavi, æqui & boni cauſas á me expenſas duxiſti, datisque, ut Tua eſt eximia in ſubditos Tibi clementia, Regijs Litteris, illuſtriſſimo juxtá & graviſſimo faſce levatum me, ut Bibliothecæ Mexicanæ, de qua conſcribenda certiorem Te feceram, ornandæ inſiſterem, gratum habuiſti, & additis ſtimulis excitaſti. Hæc cúm ita habeant, Bibliothecã ipſam Mexicanam non uno tantúm nomine nuncupandam Tibi eſſe, cúm ejuſdem materies & ratio, meum tum etiam officium monet exigitque; ut ſubinde committere non poſſim, quin publicam Opus hocce lucem viſurum, Tuam beneficentiſſimam umbram expoſcat, á qua & præſidium validiſſimum habeat, quod in Te uno America noſtra collocatum ſibi gratulatur ac conſtitutum, & (quem ab Authore

ſpe-

ſperaret nunquam) á Te ipſo ſplendorem hauriat ampliſſimum. Quod ſi, ut ſcripſit aureo eloquentiæ flumine juxtàque egregia vitæ ſanctitate præclarus Eccleſiæ Doctor Sanctus Joannes Chryſoſthomus, *Orientibus Solis radijs, & tenebræ fugantur, & feræ latitant, foveisque conduntur: & latrones recedunt, & homicidæ ad antra ſuffugiunt, & amoventur pyratæ, & ſepulchrorum violatores fugantur, & adulteri, & fures, & domorum perfoſſores deprehenſi á Sole & redarguti; periclitantes abeunt, ſeſeque alicubi procul occultant;* ſperabo profecto fore, ut Bibliotheca iſthæc, quæ in Te ſe recipit beneficentiſſimum Solem, cujus obarmata radijs, Litteratorum Theatro ſiſtatur, tenebriones vereatur nullos, quos nonnunquam infeſtos ſibi habuere Mexicanenſes: umbras diſpellat, in quibus illi conſepultos nos opinantur & garriunt, imò verò ſomniant atque delirant: & tandem aliquando compertum habeant, ijs etiam, Occidentis licét,

S.Chryſoſtom. Hom. 1. de laud. Pauli.

cét, plagis lucem ipſam ſapientiæ, quæ apud Orbem veterem ſplendeſcit, jam diu affulſiſſe, incrementaque ad meridiem uſque captaſſe, quæ porro Americani accepta referunt Soli ſuo, id eſt, Tibi, Potentiſſime Rex, Auguſtiſſimorum Regum hæredi, vividæ ac ſpiranti eorundem imagini, Hiſpaniarum & novi Orbis delicio. Precor itaque ex animo Supremum Numen, ut poſt adminiſtratas (quod feciſti hactenus) æquiſſimis legibus tot Provincias & Regna, ad Beatorum ſedes & gaudia placidiſſimé deducaris.

AP-

APPROBATIO
P. JOANNIS ANTONII DE OVIEDO
Societatis Jeſu, Sancti Inquiſitionis Officij Qualificatoris, et Illuſtriſſimæ Congregationis Puriſſimæ Virginis MARIÆ in Collegio Maximo Mexicano Præfecti.

GRatiſſimo, & jucundiſſimo animo decretum accepi, quo Excmûs. D. D. Joannes Franciſcus de Guemez & Horcaſitas Comes de Revilla Gigedo, Catholicæ Majeſtatis à Conſilijs & Cubiculis, & ejuſdem loco hujus Novæ Hiſpaniæ Prorex, & Regalis Chancellariæ digniſſimus Præſes mihi dignatus eſt committere, ad cenſuram dicam, an ad admirationem ſelectiſſimum Opus, quo Perilluſtris D. D. D. Joannes Joſephus de Eguiara Primariæ Theologiæ Cathedræ in Regia, ac Pontificia Mexicana Academia Profeſſor Emeritus, Metropolitanæ Eccleſiæ Canonicus Magiſtralis, & ad Jucatanenſis Eccleſiæ Sacras Infulas, quas ea, qua pollet modeſtia, & humilitate adire recuſavit, jam pridem electus, bono Patriæ, & Americæ hujus Septentrionalis nomini conſulens locupletiſſimam Bibliothecam adornavit, in qua manifeſtum facit, Americam noſtram non modò auro, argento, & pretioſis alijs opibus, quibus Hiſpaniam, imò & Europam totam locupletat, abundare, ſed & innumeris nobilitate, religione, & litteratura præclariſſimis Viris, quorum nomina, & opera accuratiſſimo ſtudio inveſtigavit, ſemper fuiſſe, & eſſe refertam. Sciebat enim præſtantiſſimus Doctor bonum nomen, & famam ex Sacro Proverbiorum oraculo quibuſlibet alijs divitijs longè præſtare. Nec Prov. c. 22. eminentiſſimum in omni Sacra & prophana eruditione Virum latebat, Patriam (quod ajebat Hierocles apud Stobæum) eſſe quaſi alterum Deum, primumque & maximum Parentem, cujus bono propagando nomini debent filij ſedulo invigilare, & Coronam Stob. ſerm. 37. quam egregijs ſibi facinoribus promeruerint, non ſibi, ſed Patriæ cedere, & vendicare; quod olim Græci, teſte Plinio, cives ſuos edocebant. Prodeat ergo in publicam lucem abſolutiſſimum Opus, in Plin. lib. 16. cap. 4. quo cum aliàs nullum offendiculum vel ſeverior Criticorum Cenſura poſſit invenire, Lectores ex tot ſelectiſſimis ſanctitate, & litteratura Viris, quorum nomina & opera præſens Bibliotheca recenſet, animos faciant ad ingenia litteris excolenda, & ſpiritus virtutibus exornandos. Ita cenſeo ſalvo meliori in hoc SS. AA. Petri & Pauli Maximo S. Jeſu Collegio die 27 Aprilis anno Dñi. 1755.

✠
IHS
Joannes Antonius de Oviedo.

VINCENTII LUPII
è Societate Jeſu
CENSURA.

Domine Pro-Archiepiſcope.

POſt ſalutem plurimam Dominationi Veſtræ animitùs dictam, ſentio, ac profiteor, *Bibliothecam D. Doctoris Joannis Joſephi Eguiaræ* editionem, & lucem publicam jure quodam optimo poſtulare; tum quòd in ea ſit nihil à veræ Fidei decretis, aut moribus antiquis alienum: tum quòd ex umbra, in aciem & Solem prodire faciat, non modò Scriptores Americæ noſtræ, ſed illorum etiam facinora egregia, qui pro Dei gloria, ac dilatando Evangelio maximè inſudaverunt, deſcribat, laudet, amplificet. Unde illa duo facile conſequentur, juventutis, inquam, noſtræ majus in dies ad excolendas Scientias ſtudium, & ardor, & honeſtè, ac præclarè factorum accurata ac diligens imitatio.

De Authore vero Libri (quando plura ſunt mihi inſignia, & illuſtria, modeſtiæ ejus gratiâ, ſilentio premenda) unum illud libenter uſurpo, quod de Nepotiano ſuo Hieronymus. *Lectione aſſidua, & meditatione diuturna pectus ſuum Bibliothecam fecerat Chriſti.*

S. Hieron. tom. 1. poſt med. Epiſt. 3. Heliod.

Inter hæc precor D. O. M. ut Dominat. V. ſalvam diu, & incolumem velit. Mexici poſtr. Id. Jan. anni Dni. 1755. In Collegio Societatis JESU Sanct-Andreano.

Paratiſſ. ad officia

✠
IHS
Vincentius Lupius.

Ex-

EXcellentiſſimus D. D. Joannes Franciſcus de Guemez et Horcaſitas Comes de Revilla Gigedo, Novæ hujus Hiſpaniæ Pro-Rex, viſâ præcedenti Approbatione à R. P. Doctore Joanne Antonio de Oviedo Societatis Jeſu, Sancti Inquiſitionis Officij Qualificatore, et Illuſtriſſimæ Congregationis Puriſſimæ Virginis Mariæ apud Collegium Maximum Mexicanum Præfecto, datâ, ut hic Tomus I Bibliothecæ Mexicanæ excudatur conceſſit die 28 Aprilis anno Domini 1755.

PErilluſtris D. D. D. Franciſcus Xaverius Gomez de Cervantes Primarius et Emeritus Sacrorum Canonum in Academia Mexicana Profeſſor, Vicarius Generalis Mexicei Archiepiſcopatus, electus Epiſcopus Portudivitenſis, editionem hujus Tomi I Bibliothecæ Mexicanæ permiſit, viſâ Approbatione R. P. Vincentij Lupij Societatis Jeſu, Sanctæ Inquiſitionis à cenſuris, Decreto ſubſcripto die 31 Januarij anno Domini 1755.

ERRORES TYPOGRAPHICI ALIQUOT CORRIGENDI
HOC PRIMO TOMO.

IN ANTELOQUIIS.

Ant. 1 Pag. 3 lin. 15 pro *cimmerijs* ſcribe *Cimmerijs.*
Ibid. p. 1 lin. 3 pro *Carpentanorum* ſcribe *Carpetanorum.*
Ibid. pag. 4 lin. 2 pro *ſumite* ſcribe *ſummite.*
Ibid. lin. 30 pro *commoſtraremus* ſcribe *commonſtraremus.*
Ant. 2 Pag. 1 lin. 21 pro *dædolari* ſcribe *dedolari.*
Ant. 3 Pag. 5 lin. 20 pro *alijs* ſcribe *alis.*
Ant. 4 Pag. 3 lin. 27 pro *fatis* ſcribe *factis.*
Ant. 5 Pag. 1 lin. 26 pro *excriptis* ſcribe *exſcriptis.*
Ant. 6 Pag. 2 lin. 15 pro *Herorum* ſcribe *Heroum.*
Ibid. Pag. 3 lin. 6 pro *indoli* ſcribe *indole.*
Ibid. lin. 12 pro *ni* ſcribe *niſi.*
Ant. 7 Pag. 2 lin. 9. pro *Egyptiorum* ſcribe *Ægyptiorum.*
Ant. 10 Pag. 3. lin. 12 *ſuppellectilli* ſcribe *ſupellectili.*
Ibid. lin. 14 pro *Cordeſiana* ſcribe *Cordeſiana.*
Ant. 13 Pag. 6 lin. 13 pro *abierunt* ſcribe *obierunt.*
Ant. 18 Pag. 5 lin. 31 pro *noliſſim.* ſcribe *nobiliſſimi.*

IN BIBLIOTHECA.

Pag. 4 col. 2 lin. 17 pro *Juſtinianæis* ſcribe *Juſtinianeis.*
Pag. 10 col. 1 lin. 33 pro *Legico* ſcribe *Lexico.*
Pag. 15 in Elogio lin. 2 pro *Alexnader* ſcribe *Alexander.*
Pag. 16 lin. 10 pro *Religionem* ſcribe *Religione.*
Pag. 18 col. 1 lin. 7 pro *Syllabarum* ſcribe *Syllabum.*
P. 26 c. 1 lin. 25 pro *Academiorum* ſcribe *Academicorum.*
Ibid. col. 2 lin. 15 pro *conjungio* ſcribe *conjugio.*
P. 31 col. 2 lin. 13 pro *Baccalaurus* ſcribe *Baccalaureus.*
Pag. 34 col. 1 lin. 16 pro *Norter* ſcribe *Noſter.*
Pag. 40 col. 1 lin. 20 pro *divitus* ſcribe *divinitus.*
Ibid. col. 2. lin. 6 pro *cocodæmon* ſcribe *cacodæmon.*
Pag. 52 col. 1 lin. 33 pro *cocodæmone* ſcribe *cacodæmone.*
Pag. 43 col. 1 lin. 19 pro *à quibus* ſcribe *è quibus.*
Ibid. pro *nulla* ſcribe *nullæ.*
Pag. 49 col. 2 lin. 28 pro *fruſtra* ſcribe *fruſta.*
Pag. 53 col. 2 lin. 28 pro *Bæticæ* ſcribe *Bætica.*
Pag. 64 col. 2 lin. 15 pro *quem* ſcribe *quam.*
Pag. 75 col. 2 lin. 27 pro *egenibus* ſcribe *egentibus.*
Pag. 79 col. 2 lin. 29 pro *tam & ſi* ſcribe *tametſi.*
Ibid. lin. 33 pro *ſuccſiuis* ſcribe *ſucciſivis.*
Ibid. col. 2 lin. 23 pro *preſo* ſcribe *preſſo.*
Pag. 81 col. 1 lin. 26 pro *enerudito* ſcribe *inerudito.*
Pag. 82 col. 2 lin. 4 pro *Cancellario* ſcribe *Cancellarius.*
Pag. 88 col. 2 lin. 14 pro *juſu* ſcribe *juſſu.*
Pag. 90 col. 2 lin. 36 pro *es* ſcribe *eis.*
Pag. 91 col. 1 lin. 21 pro *contineri* ſcribe *continere.*
Pag. 101 col. 2 lin. 34 pro *preſus* ſcribe *preſſus.*
Pag. 102 col. 2 lin. 12 pro *virijs* ſcribe *viris.*
Pag. 111 col. 2 lin. 7 pro *deſſerente* ſcribe *deferente.*
Pag. 112 col. 2 lin. 9 pro *Deum* ſcribe *Deus.*
Pag. 117 col. 2 lin. 38 pro *reſſertas* ſcribe *refertas.*
Ibid. lin. 39 pro *nutidas* ſcribe *nitidas.*
Pag. 125 col. 2 lin. 20 pro *capud* ſcribe *caput.*
Pag. 133 col. 1 lin. 1 pro *eterno* ſcribe *æterno.*
Pag. 135 col. 2 lin. 22 pro *eppellans* ſcribe *appellans.*
Pag. 144 col. 2 lin. 27 pro *ſexenium* ſcribe *ſexennium.*
Pag. 146 col. 2 lin. ult. pro *quomdam* ſcribe *quondam.*
Pag. 148 col. 2 lin. 24 pro *pratieſa* ſcribe *pretioſa.*
Pag. 150 col. 2 lin. 28 pro *Philipo* ſcribe *Philippi.*
Pag. 156 col. 1 lin. 6 pro *bucis* ſcribe *buccis.*
Pag. 158 col. 1 lin. 18 pro *notiam* ſcribe *notitiam.*
Pag. 161 col. 1 lin. 5 pro *tenneris* ſcribe *teneris.*
Pag. 171 col. 2 lin. 37 pro *ſuis* ſcribe *ſui.*
Pag. 180 col. 2 lin. 31 pro *tempore* ſcribe *tempora.*
Pag. 181 col. 1 lin. 37 pro *inſignem* ſcribe *inſigne.*
Pag. 200 col. 2 lin. 26 pro *Deſſinitor* ſcribe *Definitor.*
Pag. 206 col. 1 lin. 38 pro *jeiunis* ſcribe *jeiunijs.*
Pag. 210 col. 1 lin. 31 pro *æqueſtris* ſcribe *equeſtris.*
Pag. 218 col. 2 lin. 40 pro *negotis* ſcribe *negotijs.*
Pag. 229 col. 1 lin. 20 pro *maximan* ſcribe *maximam.*
Ibid. col. 2 lin. 26 pro *exanimen* ſcribe *exanimem.*
Pag. 235 col. 1 lin. 25 pro *ponente* ſcribe *potiente.*
Pag. 236 col. 2 lin. 39 pro *conjucto* ſcribe *conjuncto.*
Pag. 241 col. 1 lin. 17 pro *nominimus* ſcribe *nominibus.*
Pag. 247 col. 1 lin. 35 pro *juventibus* ſcribe *jubentibus.*
Pag. 249 col. 1 lin. 7 pro *maxima* ſcribe *maxime.*
Pag. 253 col. 1 lin. 7 pro *Gerſen* ſcribe *Gerſon.*
Pag. 264 col. 2 lin. 33 pro *ur* ſcribe *ut.*
Pag. 268 col. 2 lin. 3 *à Theologiam* dele *à.*
Pag. 276 col. 2 lin. 30 pro *quo* ſcribe *qua.*
Pag. 290 col. 1 lin. 12 pro *ſapta* ſcribe *ſepta.*
Ibid. col. 2 lin. ult. pro *mixicea* ſcribe *mexicea.*
Pag. 292 col. 1 lin. 26 poſt *eidem* adde *unà.*
Pag. 307 col. 1 lin. 19 pro *malet* ſcribe *mallet.*
Ibid. col. 2 lin. 40 pro *epitomem* ſcribe *epitomen.*
Pag. 310 col. 1. lin. 16 pro *verantur* ſcribe *venerantur.*
Pag. 314 col. 1 lin. 29 pro *terremotus* ſcribe *terræmotus.*
Pag. 316 col. 1. lin. 4 pro *teſcuis* ſcribe *teſquis.*
Ibid. lin. 24 pro *horatus* ſcribe *hortatus.*
Pag. 317 col. 2 lin. 25 pro *memini* ſcribe *nemini.*
Pag. 324 col. 1 lin. 13 pro *obnuimus* ſcribe *abnuimus.*
Pag. 341 col. 2 lin. 18 pro *Tunium* ſcribe *Turrium.*
Pag. 347 col. 2 lin. 6 pro *ſignatem* ſcribe *ſignantem.*
Pag. 374 col. 2 lin. 11 pro *tabullarijs* ſcribe *tabularijs.*
Pag. 380 col. 1 lin. 1 pro *audatius* ſcribe *audacius.*
Pag. 384 col. 2 lin. 12 pro *Provincia* ſcribe *Provinciæ.*
Pag. 386 col. 2 lin. 36 pro *ad* ſcribe *an.*
Pag. 389 col. 2 lin. 33 pro *Tyranis* ſcribe *Tyrannis.*
Pag. 414 col. 1 lin. 26 pro *Imagine* ſcribe *Imaginem.*
Pag. 438 col. 2 lin. 23 pro *Claſis* ſcribe *Claſſis.*
Pag. 439 col. 2 lin. 10 pro *vatiſſimis* ſcribe *vaſtiſſimis.*
Pag. 449 col. 2 lin. 22 pro *Remedis* ſcribe *Remedijs.*
Pag. 457 col. 1 lin. 28 pro *pharſin* ſcribe *phraſin.*
Pag. 459 col. 2 lin. 35 pro *precoſi* ſcribe *precoci.*
Pag. 462 col. 1 lin. 17 pro *Precoſi* ſcribe *Precoci.*
Pag. 466 col. 1 lin. 12 pro *Præſuli* ſcribe *Præſule.*
Pag. 467 col. 1 lin. 28 pro *merentibus* ſcribe *mærentibus.*
Pag. 475 c. 1 lin. 38 pro *ſapiendiſſimis* ſcribe *ſapidiſſimis.*
Pag. 476 col. 1 lin. 40 pro *excriptis* ſcribe *exſcriptis.*
Pag. 477 col. 1 lin. 4 pro *imperij* ſcribe *imperio.*
Pag. 481 col. 1 lin. 13 pro *poltica* ſcribe *politica.*
Ibid. col. 2 lin. 29 pro *invendis* ſcribe *innuendis.*
Pag. 490 col. 2 lin. 3 pro *Hatur* ſcribe *Habetur.*
Pag. 491 col. 2 lin. 17 pro *ſumptum* ſcribe *ſumptuum.*
Pag. 498 col. 2 lin. 7 pro *diſpliſcere* ſcribe *diſplicere.*
P. 512 c. 2 lin. 33 pro *Goatemrlenſis* ſcribe *Goatemalenſis.*
Pag. 517 col. 2 lin. 29 pro *proprea* ſcribe *propterea.*
Pag. 519 col. 2 lin. 12 pro *optenta* ſcribe *obtenta.*
Pag. 525 col. 1 lin. 35 pro *nequamus* ſcribe *nequeamus.*
Pag. 529 col. 1 lin. 10 pro *cupidentibus* ſcribe *cupientibus.*

¶ Alia ſimilia errata, accentus, diphthongos, litteras ſupervacaneas, omiſſas, tranſpoſitas, inverſas, benignus lector emendet, tollat, reſtituat.

DE BIBLIOTHECA
D. Doctoris Joannis Joſephi Eguiaræ, et Mexicanorum Ingenio.

Aprilis Dialogus.

Authore P. Vincentio Lopez, Corduvenſi, Theologo, è Societate Jeſu, apud Tribunal Fidei Cenſore.

CUM ineunte Aprili, ſub umbroſa platano Hiſpanus, Belga, Italus, pluresque alii Apollinis, & Minervæ alumni in villa non procul à Mexico Septentrionalis Americæ Metropoli, ſub mane conveniſſent; quandoquidem, inquit Italus

......In molli conſedimus herba,
Et nunc omnis ager, nunc omnis parturit arbos, Eclog. 3. ℣. 55.
Nunc frondent ſilvæ, nunc formoſiſſimus annus
......dicite

Si quid novi eſt ab Æuropa: audivi enim ex Hiſpania naves ad Portum Veræ-Crucis appulſas, ſolentque inde ad nos uſque raras, ac peregrinas Librorum merces convehere, quas auro quovis Mexicani coemant: quo pacto fit ut quidquid in magna illa Ingeniorum altrice Æuropa cultores Literarum ſcribendo inveniunt

¶ 1 ela-

elaborant, perficiuntque, utiliſſimo, nimirum, & honeſtiſſimo commercio facilè ad nos perveniat; & dubitari poſſit auro nè magis, & argento Americani Æuropam, an Æuropa ſuis Libris Mexicanos ditaverit. Quanquam in hujuſmodi negotiatione, & in advectis à Septentrione mercibus Hiſpani fraudem, dolumque malum, non ſemel detexerint. *B.* Quas tu hìc fraudes, aut dolos commemoras? Cum nihil ſit inter omnes vulgatius, quam Hiſpanis magnos eſſe proventus, & immodicum lucrum ex illis nundinis. *I.* Si de quæſtu, incrementisque rei familiaris agitur, non admodum tibi repugnem, præcipue quòd non ſim in Mercurij tricis, ac foro verſatus. Egò verò de Vulcani officinis conqueror, quæ novos quotidie libros conflant, protrudunt, ſpargunt in ultimos terrarum fines cum Religionis, morum, probitatis, bonarum etiam Literarum inſigni jactura. *B.* Oro te, permitte ea omnia Fidei, ac morum Senatui graviſſimo, cui, non ſine conſilio divini Numinis, commiſſa eſt hæc Provincia, qui ſtatim infectas illas merces intercipit, & antequam malum ſerpat, ſi poſſit emungit adhibitis incredibili cura, diligentia, ac labore; aut ſi leniter contagioni mederi non poſſit, inducit, obliterat, aut meritis flammis addicit.

H. At ego video ſermonem iſtum producendum nobis uſque ad meridiem. Sumusque jejuni adhuc, & ſicci. O ſervos iſtos, vel ſi proximus ardeat Ucalegon, ceſſantes & pigros! Cito, cito, & unà cum toſtis placentulis Cocolatum nobis afferte. Ea ſuaviſſima, ac delibatior eſt potio è granis & medullis avellanæ nuci ſimilibus; ſed mollior illis quam avellanis nucleus, ſalubrior etiam, & capiti, ac ſtomacho temperandis commendatiſſimus. Gratiorem potum

tum reddit è Zeilano caſia ſacharo candidiſſimo admixta, ac diluta. Hauritur è poculis calidus fere, modicis ſorbitiunculis: eſtque amiciſſimus vigilantibus ad Minervæ lucernas, Quod ſi Muſæ vellent jucundiſſimum Apollini ſacrare poculum; pateram ſucci hujuſmodi propinarent. Et fortaſſe frequens ejus potionis uſus (ut alias nunc prætercam) aliqua cauſa eſt, ob quam Mexicani multis alijs ſuavitate præſtent, & acumine Ingenij. *I.* Quæſo vos parcius iſta, ac ſubmiſſius dicite; ne rumor aliquis perveniat ad Alonenſis Decani aures delicatiſſimas. *H.* Quem, Tu nobis Decanum Alonenſem minaris, quem neſcimus ſit ne *Ater, an albus*? *I.* Equidem vehementer admiror, nihil ad vos de Epiſtolis ejus, vel fama allatum: cum ille & Hiſpanus ſit ortu, & ejuſdem Epiſtolæ non Lipſiæ, aut Hagæ, quas vos nil minus quam Iemanum cavetis lacum, ſed Matriti, obſtetricante generoſo Valentino Gregorio Maianſio, ſunt editæ. *B.* Et quidem etiam mihi lectæ, & avidiſſimè exploratæ fuerant Decani Epiſtolæ, ob ſtili candorem Plautinosque ſales illis admixtos; ſed enim verebar, Hiſpanos, opinionis, ac famæ ſtudioſam gentem, laceſſere, aut materiam odio, ac ſimultati præbere recordatione Epiſtolæ, in qua multa inſunt parum conſultè dicta, nec verò vel ab ipſo illo dicenda, niſi verſaretur in ſumma rerum, hominumque Americanorum ignoratione.

H. Quantum in me eſt tibi licet, quidquid ex ea velis exprŏmere, palamque recitare. Nec enim pervicaces adeo, aut indociles ſumus Hiſpani, ut emendari ab alijs nollimus, aut ſi melior ſit, & probabilior, in alienam ſententiam ultro deſcendere. *B.* Quantumvis memoria retineam eam Epiſtolam, neque in ani-

mum, ego meum inducam, neque committam, ut illa recitata, hujus conſeſſus aures diverberem, & diei hujus lætitiæ invidere videar, & moleſtiſſimum clangorem tollere inter olorum cantus. *H*. Imò potius aude, effareque voce iſta, ac Belgico pectore: nam propterea tibi in Dialogo iſto ante alios loqui conceſſimus, quòd ſciremus te Belgam eſſe, ex Natione, ſcilicet, cui nihil ſit probitate antiquius, nihil veritatis ſtudio amabilius. Ob quas animi dotes, & in ſcribendo judicij ſine affectatione maturitatem, eſtis vos Belgæ chari, vel nationibus exteris, & Orbi Literarum quam qui maximè commodi, & utiles. Et numnè ex eadem gentilitate ſunt, & ſtirpe, quos nunc dicunt Biographos? Quibus quid Sol iſte vidit illuſtrius? An non veſter eſt Lipſius, cujus illud omnino verum. *Quis enim neget? Ut hominibus ſingulis, ſic populis ſuæ labes, ſuæ laudes?* A quo nulla, opinor, erit tam arrogans, quæ ſe faciat eximiam. *B*. Quando igitur mihi ab Hiſpanis & dicendi facultas tribuitur, & ab ipſis provocor, ac ſolicitor, fabor denique, quanvis dolenter, ac prorſus invitus. Negat Decanus (dictu nefas) vigere apud vos Literarum ſtudia. Negat locum vos aliquem Minervæ, aut Apollini dicatum habere, negat Academias inter vos, ac Lycæa florere, quaſi unus omnia Mercurius, & quibus ille præſidet, negotiatores, hîc occupaverint. Obſtupuere ad hæc Auditores, ſuntque omnium animi ſubita admiratione perculſi: Vixque ut crederent adduci poterant; hominem in Hiſpania natum, Romæque ubi eruditio, ac literæ plurimum regnant, excultum, in tanta fuiſſe gentis Americæ oblivione, aut inſcitia, ut ei illa exciderint, quæ & incredibilia omnibus eſſent habenda, poſſentque nube oculatorum teſtium refelli.

Lipſius lib. 1. Selectar. Centuria 1. Epiſt. 22. Philippo Lanoio.

Marti lib. 7 Epiſt. 16 Martino Carrilio. Edit. Matr. anno 1735.

B. In-

B. Interceſſit his Belga paullò ſedatior, & ſtuporem, inquit, atque admirationem ponetis, ſi cæteras ejuſdem Authoris legeritis Epiſtolas, quæ ad veteris Orbis Hiſpanos, & illorum ingenia ſpectant; in quibus plura ſunt ob quæ Illi deriſos ſe, ac prope ſibilo exploſos poſſent conqueri. Et tamen illa benignam, & commodam excuſationem habent, ſi ad animum, voluntatemque Decani velitis advertere. Nimirum, quo ad Mexicanos attinet, videtis vos ipſi, id quod eruditi omnes agnoſcunt, ac libere profitentur. Alonenſem aut in profunda Americæ ignoratione dormitaſſe, aut (quod nulla illius culpa evenire potuit) fuiſſe ab alio quopiam deceptum, ex ijs, ſcilicet, qui pervagati terrarum orbem, multa impunè ac per otium popularibus ſuis mentiri ſolent, ac præcipue Viris antiquæ probitatis imponere. Quod verò de Antiquæ Hiſpaniæ Eruditione & hominibus eruditis ſcripſit alicubi; fecit quidem non elatione, aut ſuperbia aliqua, ſed ut ſeveritate illa cenſuræ, ac judicij Hiſpanos ſuos excitaret & exacueret ad diligentiorem Humaniorum literarum cultum, in quo nonnulli minus ſunt accurati: propterea quod ament gravioribus alijs Diſciplinis magis incumbere, ijſque oblectari. Quod tamen apud æquos divinarum, humanarumque Scientiarum æſtimatores laudem potiùs quàm vituperationem meretur. Contra verò Decanus ita à Natura comparatus erat, ut ſe totum Humanitatis Studijs deſtinaret, malletque in ijs primas tenere, quam in Theologicis ſecundas, aut tertias. Et niſi opinio fallit, demum obtinuit. Ferunt enim, multique hodie in ea ſunt ſententia; jam inde à M. Tullio, aureoque Latinæ Eloquentiæ ſæculo, in eo ſcripturæ genere prodijſſe nihil pictius, nihil

Vide Martinum lib. 7. Epiſt. 11. & lib. 8. Epiſt. 12. & 13.

nihil illuminatius; nihil Græcis, Latinis ve ſalibus extare conditius. *I.* Atqui non neminem egomet audivi, qui redundare ibi dicat Græca Diverbia, & quæ Græci vocant Schemmata. Quæ oſtentatio Græci ſermonis, vitanda erat Latinè ſcribenti. Et dubitare aliquis poſſet, Græcasnè, an Latinas dicat eas Epiſtolas. *B.* Video quò ſpectes, Itale, ac ne (quod ſoles) acutior, ac ſubtilior ſis in Decanum, voca, ſi placet Græcolatinas, & verum illis nomen indideris. Quod enim ego injeci de Alonenſis, ac Ciceronis Epiſtolis, habet quidem ſpeciem comparationis; in qua tamen Decano Tullius incredibili intervallo præcellit

Eclog, 5. ℣. 16.

Lenta ſalix quantum pallenti cedit olivæ,
Puniceis quantum cedit ſaliunca roſetis
Judicio noſtro, tantum tibi cedit Amintas.

Arriſere omnes dicenti Belgæ. Sed vellemus inquiunt, citra luſum, & jocum, veſtram de Epiſtola, in qua Alonenſis, errore licèt, inſectatus eſt Mexicanos, ſententiam audire, aut ut ſcripti aliquid vulgaretis, quod mæſtum conſolari poſſet Apollinem; nam fama eſt, ad eam Epipiſtolam non illum modò, ſed & Parnaſiam rupem ingemuiſſe, turbatosque Aoniæ, & Aganippis fontes ac rivulos. *B.* Ego verò non Jambos, aut Diras, ſed ad pulvinaria omnia ſupplicationes, & Novendialia, à Senatu, Martino Decano procurari, ac decerni cuperem. His auditis, cum ſilentium majorque admiratio conſequeretur, omnia enim alia expectabant à Belga: Italus ſubiratus: Ain' Tu iſta, Belga? Aut Nos ludis, & quaſi ſtollones habes, aut rupices? *B.* Aio, nimirum ex que animi mei præclara ſententia. Ac vel ex te ipſo vellem audire: habe-

re-

remusnè tam eximium Eguiaræ Doctoris Librum, niſi Decanus Alonenſis ſua illa Epiſtola occaſionem, cauſasque ſcribendi præbuiſſet? Et Authoris calamum prope obarmaſſet? *I.* Equodnam, Tu, indicas Eguiaræ Opus? Nam Theologicæ ejus Diſputationes jam diu mihi ſunt lectæ, & noctuna, ac diurna manu verſatæ, idque faciendum ijs conſulo, quibus magno in pretio eſt Theologia, cupiuntque in eâdem multum proficere. Et eſt quidem, quod Tu affirmabas, iſte Liber eximius, dignusque ſanctioris Minervæ Sacrario; ſed in illo nihil omnino video cui conſcribendo materiam Decanus obtulerit, homo nunquam niſi invitus, & cum ſtomacho in Theologiæ oras delatus. *B.* Non ego tibi Eguiaræ Diſputationes; ſed Bibliothecam inſinuo, *I.* At, at! Et illi conſcribendæ cauſas Decanus attulit? Certè attulit. *I.* Si ita res habet placabor confeſtim; è veſtigio cantabo palinodiam, agamque Martino gratias ampliſſimas. *B.* Potes, ac debes, & aſculta, ac fidem adhibe mihi narranti. Cum Eguiara Doctor, & ego in familiari colloquio ſederemus, ſermoque de literis incidiſſet, recitavit Ille mihi, & quidem ſyllabatim, eam Decani Epiſtolam; qua audita, enim verò primùm erubui, mox, tam inaudito de Americanis judicio, ſubito expallui, demum cohorrui. Sed ut me collegi, quin, Tu, iſta inquam, vindicas Eguiara, & è tanta Mexicanorum ſegete, & copia, quorum ſane præſtantiſſima fuerunt Ingenia, paria aliquot ſeligis, ex quibus Alonenſis agnoſcat, optimarum inter vos literarum ſtudia fervere, eſſeque Mexicanis ſuas Athenas? Imò verò ſubjunxit Ille voce ſubmiſſa, auſpice Deo poſſem Bibliothecam Martino ſiſtere, nec minoris, quam quæ Romæ à Nicolao Antonio condita (& ab ampliſ-

ſimo Cardinale Aguirrio mox eſt edita) molis, & magnitudinis. Sed ipſemet noſti occupationes meas: Vides quam longi temporis, & laboris illud ſit opus: intueris, ac doles quam ſim afflictæ, imbecillæque valetudinis. *B.* Sed fac, obſecro, ut te ab alijs explices, & expedias, quæ ſi ad Bibliothecæ utilitatem ſpectas, minoris ſunt pretij. Et, ſi me audis, nullum officij, ac meriti genus eſt, quod Patriæ, quod Reipublicæ Eruditorum, quod tibi ipſi majorem ſplendorem, gloriam, commendationem famæ, ac Nominis ſit allaturum. Quare ommiſſis iſtis, in quibus tua Te moderatio animi hærere facit, ad Scriptorum Americæ Bibliothecam aggredere & huic uni impende vitam iſtam, & lucem ſollicitam. Sic, quod ego, quod omnes cives optimi, quod ſanctiores ipſæ Muſæ multum precantur, quod prudens, ac ſapiens quiſque habet in votis, Deum, Superos, Cœlites adeſſe tibi ſcribenti ſentias, ac labori tuo adſpirare. Igitur ut eſt ille decoris publici, & avitæ laudis ſtudioſiſſimus, acquievit ſuadenti, & Bibliothecæ adornandæ curam in ſe recepit, dummodo tamen, inquit, Tu mihi ſuccedanea ſis victima, ſi (quod valdè timeo) in ipſa ſcribendi contentione defecero. Habetis cauſas tum confecti, tum Libri illius in lucem editi: &, ut in novo Opere, vultis, opinor, quæ ſint de illo, audire judicia, & an magnam, quæ de eodem erat, impleverit expectationem? Quo circa, cum Bibliothecam illam legiſſe vos credam, idque oculis eruditis, non alios, ſed vos ipſos in hac cauſa Judices, ac cenſores appello, qui & ſapientia valetis plurimum, & eſtis ab aſſentatione, odiove in Hiſpanos remoti, quæ duo depravant plerumque, & corrumpunt Judicia. Opus itaque vobis eſt, ut hac ſaltem nocte in cella Apollinis vigiletis.

Po-

Poſtera autem ubi dies exorta eſt, cum à potione Indica convivæ omnes recentes eſſent, è Villa, ruſticationis gratia, in ſubjectum pratum deſcendunt, quà tenuis, ac placidus rivulus permeabat. Tunc Italus: Eccur non murmur, & cantum aqulæ diſcurrentis ſectabimur, qui Nos ad fontem ſuum deducet, in quo forte ſub alicujus arboris umbra, ubi Sol cæperit æſtuare, inceptum heri ſermonem claudemus. Et quidem divinaſſe viſus eſt Italus. Modico enim ſpatio decurſo, ventum eſt ad fontem, ex quo rivulus emanabat; eratque loco facies aſpectu mirabilis, varijs peregriniſque Plantis, & ſtirpibus conſita, denſis etiam arboribus inumbrata, in quibus plures, & apprimè canoræ aviculæ nidificabant. Ut qui aderant nec Ciceronis Academiam requirerent, aut Tuſculanum; nec ipſius Alonenſis Decani villam, cui deſcribendæ omnes Ille orationis lepores, & Charites advocavit. Sed agite, inquit Hiſpanus; nec, in loco per ſe amœniſſimo, ullus amœnitates alias quærat, aut diverticula. Urget enim Apollo magnus; & quia primæ in judicando Italis tribuuntur, ex quo ipſi veterem illam Græciam ſuis Literis expoliarunt; placet eidem Apollini, ut initium ſermonis Italus ducat. *I.* Pareo, ac propitio Deo ſermonem inſtauro. Bibliotheca illa, ſi ſtudium, ſi accurationem, ſi diligentiam æſtimes, laboris eſt improbi; & quam nemo ſperaret perfici poſſe, niſi jam abſolutam videret; ab homine præſertim Theologicis vigilijs, & lucubrationibus intentiſſimo, in quibus totam fere ætatem exegit, attrivit, conſumpſit. Et quas non Ille perſcrutatus eſt arculas, pluteos? Quæ non obſcuræ ac tetricæ Antiquitatis penetralia inviſit? Inſpexit? Quos non Codices, ſcrinia, ac mirothecia evolvit, aperuit?

 ruit?

ruit? Quas non adivit, vidit, legitque Bibliothecas, ut ſuam illam conficeret, in eamque literas omnium aliarum, ſuccos, & flores conferret? Quæ quam ſint plena negotij, difficultatis, & moleſtiæ, quantam poſtulent ingenij, ac judicij maturitatem & prudentiam vos ipſi perſpicitis, &, ſcribendo, fuiſtis experti. At ne diſſimulare aliquid videar, quod tanti, tamque de Patria benemeriti Viri Sapientiæ, ac Doctrinæ poſſit officere; occupabo jam illa, quorum ſi probabiles, & idoneas cauſas attulero videbitis, æquiſſimi Judices, Doctorem iſtum, Bibliothecamque ſuam, jure, optimaque ratione laudari. Nam quod nonnulli dicunt referri, numerarique non debuiſſe illos quorum Scripta ſervantur nondum edita, aut qui vix manum, & plagulam implent; neque minutos alios, ac multum jejunos, nullius frugis, & in quibus nulla ſalis eſt mica; id profecto non dicerent, ſi meminiſſe vellent morem, uſum, & conſuetudinem omnium, qui uſquam Bibliothecas ediderint, quibus ea lex eſt propoſita, ut quidquid alij ſcripſerint, memoriæ poſteritatis ipſi commendent, ſive id parvum ſit & exiguum, ſive inſigne, magnum, & grave; ſive rude, & incultum; ſive ingenioſum & expolitum, ſive nullius pretij, leporis, aut venuſtatis. In quo præter alios Author noſter Ducem habuit Hieronymum, qui cum eſſet in ſeligendis libris judicio præſtantiſſimo, tamen cum de Scriptoribus Eccleſiæ ageret, non ſolùm minutos plures non prætermiſit, ſed etiam illos indicavit, qui latebant, & à ſuis Authoribus cellabantur. Et quidem Eguiara Doctor produxit, laudavitque multorum folia verius quam libros, ut Bartholomæi Caſtannij viri Apoſtolici catecheſim breviſſimam; ſed in hanc, & ſimiles illud Tullij de

S. Hier. in Scriptor. Eccleſ. in Gelaſio Cæſareæ Paleſtinæ. Vide ejus Libri Prologum.

Duo-

Duodecim Tabulis, nùmnè cadit aptiſſimè? *Fremant omnes licet, dicam, quod ſentio, Bibliothecas, me Hercule, omnium Philoſophorum unus mihi videtur Duodecim Tabularum libellus, ſi quis Legum fontes, et capita viderit, et authoritatis pondere, et utilitatis ubertate ſuperare.*

Lib. 1. de Oratore Num. 44.

Quibus cùm auditores præberent aſſenſum; perge inquiunt, ulterius: & ſi in cæteris refellendis, aut explicandis acutus adeo fueris, ac prudens, ſperare potes Bibliothecæ tuæ palmam cum primis attribuendam. *I.* Siquidem æquos Vos, nobiſque faventes aſpicimus, progrediar alacrius. Altera objectio eorum eſt, quibus apparet Bibliothecæ author fuſior, & longior in enarrandis, efferendiſque Scriptorum pro Chriſtiana Republica laboribus, & factis egregijs. At illi quidem nec conſilium Scriptoris compertum habent, nec ad frontem ipſam & Bibliothecæ inſcriptionem ſatis animum adiicere: in qua legere eſt, (1) Authori propoſitum, ac deliberatum, non ſolùm ſcribere de clarorum in America Virorum ſcriptis, ac libris, verum etiam de illorum ſtrenuè & præclare factis, geſtis, dignitate, virtutibus. Ad quod non tam præjudicio ſuo, aut voluntate, inductus eſt, quam ſapientum conſilio, & adhortatione. Magnum enim eſt inter hanc, & Orbis antiqui Scriptores, & Bibliothecas diſcrimen: quod ij, de quibus iſtæ agunt, & quorum Scripta dinumerant, vulgo noti ſint, & illuſtres, quorumque vitæ actiones non in obſcuro, ſed in media Æuropæ luce ſint poſitæ. Notitia verò ingeniorum Americæ multis adhuc tenuis eſt, & inerta: nam qui ad nos ex Æuropa mercium cauſa permutandarum accedunt, quandiu hìc negotiantur, oleum ſuum, operam que inſumunt omnem opibus corrogandis; alteque apud illos

Literæ ſilent,& dormiunt.Si qui autem ad patrios lares, ac Penates ſuos ſerò tandem redierint; multa de Americæ divitijs, Negotiatorum lucro, & immani quæſtu narrare poterunt; pauca, aut nulla de viris in eadem provincia ſanctitate vitæ, religione, pietate, ſcientiarum cultu, ac præſtantia ingenij clariſſimis. A quibus mirum in modum Mercatorum diſſidet natio, ſi paucos eximas, quos æquus amat Juppiter, & ex arguilla meliore voluit effingere. Accedebat his cauſis, quod quanvis viri eſſent docti, & inſignes Latina Eruditione; nec mediocriter, ſed valde Hiſtoricis Americanorum imbuti, quique poſſent res geſtas, & illorum acta, qui diverſis hic floruerunt temporibus, mandare literis; alij detrectabant hanc Provinciam ſuſcipere diverſis curis aliò diſtracti; alij refugiebant, non tam magnitudine Operis, ac labore deterriti, quam quod illos præpediret (magnorum Ingeniorum comes) modeſtia, & pudor ingenuus. Ipſe verò Eguiara Doctor cum libris Theologicis componendis multam navaret operam, ſimulque habendis in Templo majori, è ſuperiore loco, Sacris Concionibus occuparetur; non illo abundabat ocio, ut quanvis voluntas, & animus non deeſſet, tamen poſſet divulſas, ac ſeparatas à Bibliotheca ſua elucubrare Hiſtorias, easque contexere: quod quidem erat longioris moræ, vacuumque tempus, & ab alijs negotijs, & ſtudijs magis liberum poſtulabat. Fatigabant etiam Scriptorem quotidianæ multorum preces, vota, fere cum convitio, & amica licet, objurgatione, Editionem efflagitantium. Unde neceſſariò illud conſilij cæpit, ut eidem Bibliothecæ Hiſtorias appingeret, eaque amplificata, in unum corpus Hiſtoriæ, ac Bibliothecæ, partes ac dotes redi-

ge-

geret, & quaſi filo aureo connecteret, & illigaret.

B. Audiebat præterea noſter Scriptor, legebatque in famoſis quibuſdam Libellis exagitari, proſcindi ſæpius, ac lacerari Americanos, imò in ultimam aliquando barbariem relegari, ac ne angulum quidem illis in Republica literarum relinqui. Quare optabat, non ſupremum (quod iſti ſuſpicantur) ſed aliquem, ſi Literatorum Senatui, populoque placeret, Genti ſuæ locum concedi, in quo ſedatè, ac ſine tumultu, ſuas Minervæ oleas, ſuas Lauros Apollini excolleret, & irrigaret. Et erat certè cunctorum, qui hìc habitarunt, ſententiâ, & conſenſu, juſtiſſima viri poſtulatio, & minimè contemnenda petitio. Propterea quòd alendis Ingenijs, inter diverſas Orbis plagas nulla Mexicano cœlo ſit aptior. Ut qui maximè Athenas illas veteres, urbemque Mexicum cognoverunt & contemplantur, pares aut ſimillimas faciant, aëris, ac Cœli benignitate, quibus plerumque ſuum acumen, acies & magnitudo conſtat ingenijs. (2) Ad quam Cœli, & Naturæ indulgentis clementiam accedit Mexicanorum indoles apta, docilis, & ad Scientias omnes & Literas modulata; à teneris unguiculis bonarum Artium, ſublimiorum facultatum, cultus diſciplina, & ſub magiſtris in unaquaque ſcientia doctiſſimis, liberalis educatio, ſedulaque inſtitutio. Quare præter Academiam Principem, in qua omnes ſcientiæ traduntur, & ad quam ex univerſa America, aliquando Æuropa, fiunt concurſus; diverſis poſtea temporibus plura ſunt inſtituta Collegia. Atque ex his omnibus vis ingens Literatorum prodijt, qui toga, magiſtratibus, præfectura urbium, & provinciarum, ſacriſque infulis inclaruerunt.

Sunt adhæc cætus (hos etiam Academias vocare placuit) quæ domeſticis tantùm parietibus circunſcribuntur, & ad quas non eſt aditus niſi quibus decurſa jam ſint majorum ſtudiorum ſpatia: hi ſtatis diebus, & ſub emerito præſide, limandos ſe iterum, & recoquendos traddunt, & eaſdem, quas in ſcholis Scientias imbiberant, per ocium, & in umbra reguſtant. Sunt, qui poſtea quam contentione ſumma, & labore, ex omni cum Græcæ, tum Eruditionis Latinæ campo flores primos, & ſuccos libaverint, apum inſtar multo nectare cellas, & alvearia ſua diſtendunt, favosque conficiunt dulciſſimos, quos alijs guſtandos inſumendosque relinquant. Sanè quicumque cum fide, ac pro dignitate res Americas literis commendarunt, ex Hiſtorijs, aut Commentarijs jam ante in America elucubratis, abunde profecerunt. Denique cum Hiſpani ſponte, & ingenio in Martis, & Minervæ ſtipendia ferantur, evenit ut in pacatiſſima Urbe, Bellis circumquaque longè ſilentibus, Mexicana juventus omnes illos Naturæ igniculos, animique vires traducat ad Literas; ut quominus armis eò magis Doctrina, & Pacis artibus evadat inſignis. Itaque cum Mexicani ſingulari Dei O. M. munere ad capeſſendas Scientias omnibus aut Naturæ, aut Gratiæ præſidijs inſtructi ſint, & ornati, nihil video quòd non ſuum illis inter ingenioſos Literarum cultores locum merito deſignemus. Et quidem ſi velimus ſedere ad calculos, temporisque rationes ſubducere, intra duo illa ſæcula, in quibus Americani Scientias, artesque liberales excoluerunt, culturæ atque operæ fructus reſpondit, meſſisque Eruditis non contemnenda. Quodſi Mexicanis typorum copia ſuppeteret, ſine dubio multo plures vulgaſſent Libros, quorum

cum

cum eſſent luce digniſſimi, alios ætas, & caries abſumpſit; alij ſine Nomine delitefcunt. Quanquam his incommodis Bibliothecæ Author, magnis impendijs, parte quadam remedium attulerit comparatis Latinarum, Græcarum, Hebraicarumque literarum alveolis, nitidiſſimis formis, apparatuque cætero pro libris edendis.

Peroraſſe omnibus viſus eſt Italus; adjecit nihilo minus Belga; Quod in me eſt non modò locum aliquem, ſed perhonorificum Prytaneum in ipſis Athenis concederem Americanis; niſi iniquorum quorundam depravata judicia pertimerem. *I.* Quæ tandem ſunt illa & enuntia, precor? *B.* Vigere quidem; ſed ſolito citius deſinere Mexicana Ingenia Roſarum more de quibus Hiſpanus Poeta:

Venerunt aliquando Roſæ. Proh veris amœni
Ingenium! Una dies oſtendit ſpicula florum,
Altera piramidas nodo majore tumentes,
Tertia jam calathos. Totum lux quarta peregit
Floris opus. Pereunt hodie niſi mane legantur.

Florus ap. Nicol. Ant. tom. 1. Biblioth. veteris.

Quin te nunc tuus Cicero premit. *Non enim poteſt in eo eſſe ſuccus diuturnus, quod nimis celeriter eſt maturitatem aſſecutum.* *I.* Si de ijs tantùm Ingenijs dicunt quæ præcocia ſunt, & ante diem emicant, & erumpunt, nihil adverſer; & ſtatim concedam Americana, non minus quàm cœterarum Nationum Ingenia quæ nimium feſtinant, brevi amiſſo flore languere; id autem omnibus Americanis accidere, inficior, & nego planiſſimè. Novimus enim hìc, & videmus plures qui poſt ſexageſimum, non paucos qui poſt ſeptuageſimum, aliquos, qui poſt octogeſimum (quod in Æuropæis admirandum ſit) memoria adhuc, & ingenij vi præſtent, ſcribant, concionentur, Rempublicam

De Oratore n. 21.

✝ admi-

adminiſtrent, limatiſſimas è Cathedris prælectiones habeant ad Academicos, ac ſervata quadam, in media ſenectute, viriditate, pergant, quod ille ait, *doctis impalleſcere Chartis*, & amore literarum flagrantes nollint ſuam junioribus Vigiliam traddere. Et an non in alijs Provincijs fuère quædam ingenia ante tempus matura, ac breviſſimè decidencia? An non longè ante natos Americanos verum erat quod ex Cicerone protuliſti Diverbium? An non ipſi à feſtinatione ſuſpicitur & commendatur Hortenſius Orator? *Quinti Hortenſij admodum adoleſcentis ingenium, ut Phidiæ Signum, ſimul aſpectum, et probatum eſt.* Aut expectavit Americanos Quintilianus, ut diceret: *Obſervatum fere eſt, celerius occidere feſtinatam maturitatem: et eſſe neſcio quam, quæ ſpes tantas decerpat, invidiam, ne videlicet, ultra quam homini datum eſt, noſtra provehantur?* Quam obrem, ſi vitio vertis aut properatam illam ingeniorum maturitatem, aut florendi tempus breviſſimum, vide ne omnes, quibus eſt hoc vicium commune, Nationes incuſes: (3) Vide ne dicaris emendare velle Naturam, cui libuit alia minus, alia magis eſſe diuturna. Niſi, pro tua ſapientia, mallis agnoſcere, neque brevitatem neque longitudinem illam in nobis eſſe poſitam, adeò que nec laudi, nec vituperationi imputandam: cum Naturæ conditor Deus certis temporibus, & intervallis (quæ nemo contrahere, nemo poſſit laxare) parva, mediocria, & ſublimia ingenia conſilio ſapientiſſimo, definierit, & circunſcripſerit.

Perſius Satir. 5. ℣. 61.

Cicer. in Bruto n. 64.

Quint. lib. 4. Inſtit. ad medium Prœmij de morte filij.

Ergo in ijs vera nobis laus, & gloria ſunt collocandæ, ut quandiu vixerimus, rectè, & egregiè factis, optimiſque ſtudijs, & artibus invigilando vitæ brevitatem, & anguſtias tem-

po-

poris dilatemus. Fertur enim, & quodammodo verum eſt, ab aliquot ſæculis languere in dies, ut corporum, ita Ingeniorum robur, & vires, & cum ſeneſcente mundo ſeneſcere. Nam quotusquiſque nunc eſt, qui Antiquorum pondus, gravitatem, lacertos, ac nervos cogitando, aut ſcribendo poſſit exerere? Aut quid nos ſumus ſi cum veteribus illis Scriptoribus conferamur, niſi tenues derivationes è magnis fluminibus? Et pauci ſunt quidem (præter illos quibus eſt à Deo lumen infuſum) qui non quærant potius venuſtatem, & Scriptorum ſplendorem, magisque ament ſolius oris, & cutis pulcritudinem, quam ſuccum, & ſanguinem, qui in venis eſt; & quibus conſtat valetudo, & ſanitas corporis univerſi. Unde fit etiam, ut nec diu illi vigeant, ac deficiente irrigatione marceſcant. In Americanis verò obſervarunt Sapientes, idem quod in plantis Agricolæ. Et mihi crede. Cum Hiſpani iſti ex aurea illa ſint orti veteris Hiſpaniæ radices; ijs accidit, quod earum arborum ſtirpibus, quæ cum ſint bonæ, & fertiles, tamen ſive ſoli commutatione, aut quod Virgilius ait, *Indulgentia Cœli* meliores fiant, & lætiores fructus emittant. Sic, quæ ab Hiſpania in Americam migrant Ingenia, ſuavitatem, & nitorem quendam Mexicani beneficio Cœli ſibi conciliant, quem fortaſſe nunquam ſtudio, ac labore multo, patrio in agro contraherent: Sicut ea quæ hinc ad Hiſpanos literarum gratiâ proficiſcuntur augent vigorem ſuum & robur, cumulantque nativâ illa pulcritudine, elegantiâ, & amœnitate. Clariſſimo, nimirum, Authoris Naturæ documento, nollentis (dum mortales ſumus) aliquid Nos omni ex parte beatum habere; atque ita dum alij alijs indigemus

Georg. 2. ℣. 345.

alentis conſervantiſque gentium, & omnium Nationum voluntatum, & animorum ſocietatem, atque concordiam, qua nihil eſt homini utilius, nihil charius, dulcius, & optabilius.

Et hîc Orationis vela contraherem, niſi acuti nimium, & controverſi homines Hiſpanis moleſti eſſent, & importuni illo cantico & acroamate è trivijs, aut circulis Rabularum emendicato. (4) Hiſpanos ſcilicet literas Humaniores negligere, deſpectui habere, immerſos Philoſophicis, ac Theologicis Quæſtionibus agitandis, in quibus cùm ſit nihil viroris, aut concinitatis, evadunt ipſi horridi in ſcribendo, & inculti, nec Lectoris aures admodum ſcalpunt. Quæ tamen omnia à vero longiſſimè aberrant. Aliud enim omnino eſt non tanti facere, nec tanto in pretio habere eas literas quantô alias Scientias nobiliores; aliud eaſdem faſtidio reſpuere. Quod diſcrimen caute, ac religioſè ſervant Hiſpani: colunt namque ejuſmodi Literas, ſed ſuo loco, ordine, & quod ſatis eſt tempore; nec ita ut velint in illis habitare ſemper & incaneſcere. Hoc enim tribuendum duntaxat exiſtimant altioribus Scientijs, ex quibus cæteræ, quaſi minores rivuli, ducunt originem. Illud autem de inculta, atque horrida Hiſpanorum Latinitate, illi fortaſſe dicunt, qui ignorant fuiſſe eſſeque in quavis gente Scriptores plures hiulca, inquinata, ac nihil illuſtri oratione; aut qui invidioſe, ac ſimulatè oculos avertunt à Seneca, Lucano, Martiale, Higino Auguſti liberto, Mella, Feſto Avieno, Floro, Quintiliano. Et ut illos nimis antiquos prætercam, unde ſunt illi aurea omnes Latinitate? Petrus Fontidonnius, Arias Montanus, Sepulveda, Pincianus, Joannes Mariana, Acoſta, Pineda, Alvarus Gometius, Canus, Ribera, Gaſpar San-

De quibus tom. 1. Bibliothec. veteris Hiſpaniæ.

Biblioth. Soc. & Bibliot. nova Hiſpaniæ.

Sanctius, & quo nemo propius ad Tullium acceſſerit, Perpinianus alendus ambroſiâ. Superiores illos, ex America ſecuti ſunt Cervantes, Villerias, Ferdinandus Lupius, Ruitius, Zamora, pluresque alij, aut Poetica nobiles, aut Oratoria, & quem in ſtudijs Theologiæ Collegam habui, & contubernalem Lucas Alvarus Veræcruzanus Joſephina ſua, & Angelomachia vehementer Naſonis Ingenium, & carmina redolens. Deinde, ſi quia Hiſpani multi ſunt in gravioribus ſcientijs, ac minus impenſè alias addiſcunt; illos vocant rudes, & impollitos; qui toti ſunt in levioribus illis, & ſummis tantum labris Ariſtotelis Philoſophiam, divinamque Theologiam guſtaverint (in quibus Sapientiæ ſunt fontes uberrimi) quo loco ab Hiſpanis haberi debent, aut quo nominari præconio? Et, ſi Rhetorica, Oratoria, Poetica, quia os homini, & linguam ad rectè loquendum effingunt, redduntque diſertum, & eloquentem, humaniores literæ proprio quodam jure vocantur, Philoſophia, ac Theologia illa qua mentes, moresque hominum, & ingenia maximè expolliuntur, ad unguemque emendantur, & perficiuntur; non jam humaniores, ſed erunt profectò humaniſſimæ, nominandæ.

Sixtus V. in Triũphantis,&c. Theologiam, qua nihil Eccleſiæ Dei fructuoſius omni ſtudio retineamus, illuſtremus, propagemus. Divino enim munere inventa eſt á majoribus noſtris, ſapientiſsimis viris, Theologia ſcholaſtica.

Ac ne me quaſi Theologum aliquem explodatis, aut quia in Philoſophia humaniorum Artium fontes conſtitui exſibiletis, Tullium ipſum profero in medium teſtem omnium locupletiſſimum. *Ego autem et me ſæpe nova videri dicere intelligo; cum pervetera dicam, ſed inaudita plerisque. Et fateor me Oratorem, ſi modo ſim, aut etiam quicumq̃ ſim, non ex Rhetorum officinis, ſed ex Academiæ ſpatijs extitiſſe. Illa enim ſunt curricula multiplicium, variorumque ſermonum, in quibus Platonis primum impreſſa ſunt veſtigia. Sed*

Cicer. in Oratore Num. 3.

Cic. lib. 4. in Verrem n. 52. & 53. & lib. 5. n. 10.

Maphæ. lib. 1. Vitæ S. Ignatij cap. 12.

San-Nazar. Epigrammate de Venetijs.

Viderat Hadriacis Venetam Neptunus in undis, &c.

Mexicanæ Caroli Quinti Coloniæ ea eſt amplitudo, & majeſtas, ut inter Urbes nobiliſſimas terrarum Orbis ſit memorabilis. (5) Et, ſi Cœli clementiam ſolique ubertatem conſideres, nullam fortaſſe invenies, quæ palmam præripiat; quantumvis Siracuſſæ certent, laudatæ à Tullio, aut Venetiæ Maphæi calamo, & San-Nazarij verſibus illuminatæ. In ea enim viſuntur, numero ingenti aurati currus, quadrigæ, geſtatoriæ ſellæ, nec non curules, exquiſito opere, & in quo multum ſuperbiant Artifices. Adde opulentorum Civium, advenarum ex Africa, Æuropa, & Aſia frequentiam, Mercatorum opes, divitias (quodque caput eſt) in tanta diverſarum Nationum & gentium multitudine, ac varietate ſolius Catholicæ Religionis, & pietatis cultum, & ſtudium; perurbanos mores, & emendatos, unde illa ſunt etiam Templorum, Ædium Sacrarum Deo, aut Cœlitibus nitor, elegantia, magnificentia; earumdem immenſi pretij vaſa; gravia gemmis, & unionibus ornamenta, ſupellexque cætera peragendis divinis officijs ſumptu mirifico: quibus affabre elaborandis Mexicani ditiſſimas illas auri, & argenti venas libenter exhauriunt.

Canales Urbem interſecantes complures lintres enavigant rebus non ſolum quotidiano victui opportunis, ſed ad lautiorum delitias onuſti. Viis publicis, & regionibus flexus nulli ſunt, aut mæandri; ſed omnes aut ab Ortu in Occaſum, aut à Meridie in Septentrionem deſcriptæ, ac longè, & latè protenſæ, quas, cum tenuis Zephirus perflet, idem avertit nebulas, & fumos noxios eventilat: hinc ea Urbi ſalubritas, & ſpirantis auræ temperies, & lenitas, ut nullus hic, in qua natus eſt, Patriam deſideret. Mexicani etiam agri, qui latiſſimè patet,

mag-

magnæ utilitates ſunt, & mira fertilitas, ex ijs, quos vicini colles emittunt rivis, ac fontibus ſaporis gratiſſimi. Intra lacum, qui Urbem circumluit, interdum videas (Indi Cinampas vocant) parvas Inſulas fluitare, & in medijs aquis radices agere, è quibus olera, ac varij generis naſcuntur legumina: ex ijs aliquæ ſuas arbores ferunt, quas non ſemel mirati ſumus pomis refertas: ſunt & aliæ grandioris ceſpitis magnitudine, toto anno fronde viridi, odoratisque floribus lætæ, quas pubes ludibunda remo, aut pede migrare facit, majoribusque alijs adjungi, aut in propinquum littus appellere. Inter omnia verò Mexicani ſuburbij ſpectabilis eſt Imago Deiparæ Guadalupiæ picta divinitus. Stat enim Virgo ore placidiſſimo, Regio diademate inſignis, infra talos promiſſa tunica, colore vario, partim nives, partim violas imitante, aureisque floſculis intermicantibus. Adhæc exigua Cruce ad collum appenſa, junctis ad pectus manibus, ac demiſſis leniter oculis, ſupplicantis vultum præſefert. Et hic etiam videre eſt Solem centum ac duodecim radiis Picturam ponè ambientem, Stellas ſex & quadraginta cœruleum colluſtrantes Reginæ pallium, Lunamque ad pedes Virginis excubantem. Extremæ verò Tabulæ Dei manu ſubjectus eſt Angelus, Indi pueri habitu, ſuis humeris Imaginem ſuſtinentis. Jam, ut eſt largior Hiſpanorum amor in Dei matrem, Templum illi quàm magnificè poſitum, quarto ab urbe principe, milliario, ſitu quondam Marianis veſtigijs nobili. Inſtitutus poſtea Canonicorum cætus lectiſſimus, Ferdinandi Sexti Regis Catholici munificentiâ, pro Indorum Catecheſi, Eccleſiæ Pſalmodia, ac Divinis officijs. Pictura demum ipſa nullam adeò ætatis injuriam ſentit, ut ab anno Chriſti ſexquimilleſimo triceſimo pri-

Plin. lib. 8. Ep. 19. In lacu Vadimonis, in tractu Amerino. Innatant Inſulæ herbidæ omnes arundine, & junco tectæ, &c.

primo vivat idem color, & ſpiret adhuc Virgineâ in facie decor ille, & majeſtas quibus cùm olim è divini Artificis prodiit ingenio. Quare hoc Virginis ſimulacro fortunatos ſe Mexicani ducunt, & inclytos; cum præſertim eorum votis Regina Clementiæ adſpiret mirificè.

Poſt quæ Belga converſus ad Italum. Quin, Tu etiam, ut alij alias, verſiculis aliquot Urbem tibi charam, & amicam exornas? Opportunè quidem me admones, nec extra oleas; nam ſi quidquam in me eſt gratiæ, & amœnitatis poeticæ, è pratis hiſce, ac viridarijs Mexicanis habere me intelligo.

Ergo alias Urbes pulcras clarasque Poetæ
Fecère ingeniis, carminibusque ſuis;
At, Tu, cui Cœlum ridet, formoſior omni
Ingenio, et quovis Carmine major eris.

H. Et hæc (quamvis pauca) memoriæ florentiſſimæ Urbis conſecrare fuit viſum, in qua, ſcilicet, ultra Quadraginta jam annos divinis, humaniſque literis inſtitutus ſum â Majoribus. Quod autem parum in his profecerim, cauſæ, aut in Diſcipuli tarditatem, ſunt rejiciendæ, aut in Ægrimoniam, illam diù philoſophantium decimam Muſam.

(1) Vides quot Verſibus Homerus, quot Virgilius arma hic Æneæ, Achillis ille deſcribat? Brevis tamen uterque eſt, quia facit, quod inſtituit. Vides ut Aratus minutiſſima etiam ſidera conſectetur, & colligat? Modum tamen ſervat, non enim excurſus, hic ejus, ſed Opus ipſum eſt. Similiter nos (ut parva magnis conferamus) cum totam Villam oculis tuis ſubjicere conamur; ſi nihil inductum, & quaſi devium, loquimur non Epiſtola, quæ deſcribit; ſed Villa, quæ deſcribitur, magna eſt. *Plin. lib. 5. Epiſt. 6.*

(2) Sic enim corpus, quod aeris puritate perfruitur, ſanius ſit...Si verò potiatur aere purgato, & florentibus pratis, & hortis virentibus, & fontibus inter amæna fluentibus, ſaniores, multoque majori aciei fulgore rutilare. *S. Chriſoſt. tom. 2. poſt med. Hom. 2. in Matt.*

Magnam eſſe locorum ad ferendos meliores, pejoresque homines...Quippe alij varietate ventorum, & turbine, difficiles, & protervi ſunt: alij propter cibos, qui ex terra, non ſolùm corporibus commodi, oriuntur, verùm animis quoque non minus. *Plato in fine 5. Dialogi de Legibus.*

Optima enim temperies non corpori ſolùm, verùm etiam intelligentiæ hominis prodeſt. *Ariſt. in Problematis ſect. 14. Quæſt. 1.*

Athenis tenue cœlum, ex quo acutiores etiam putantur Attici; craſſum Thebis: itaque pingues Thebani, & valentes. Idem Agraria 2. Num. 39. Non ingenerantur hominibus mores tam à ſtirpe generis, ac ſeminis, quam ex ijs rebus, quæ ab ipſa Natura loci, & à vitæ conſuetudine ſuppeditantur, quibus alimur, & vivimus. *Cicero lib. unico de Fato. Num. 4.*

Plutarch. ad med. libri de exilio verſus Euripidis Athenienſis.

Quis vero perinde patriam prædicavit ſuam ut Euripides?
Eſt temperatum noſtris cœlum finibus
Ubi nec gelu nimium, nec ardor cruciat.

Ingenia hominum ſicut ubique, apud illos, locorum quoque ſitus format. *Q. Curt. lib. 8. Num. 9.*

Nihil hac plaga infeſtius: atrox cœlum, perinde ingenia Silvarum, & montium ſitus cùm ingenio conveniebant. *Florus lib. 3. cap. 2. & lib. 3. cap. 4.*

(3) Nec unquam magnis ingeniis chara in corpore mora eſt; exire, atque erumpere geſtiunt ægre has anguſtias ferunt, &c. Quidquid ad ſummum venit ad exitum prope eſt. Eripit ſe, aufertque ex oculis perfecta virtus. Nec ultimum tempus expectant, quæ in primo maturuerunt. *Senec: Conſolat. ad Maxtiam cap. 2.*

(4) In Hiſpania ſtudia literarum eo cultu non vigent, quem hæc ætas nudis, & ſqualentibus Muſis repoſuit. Non enim Latinæ eloquentiæ ſtudium ibi viget, non venuſtas Poetices, non Hiſtoriæ, priſcorumque rituum utilis, & robuſta lepiditas; veterem, ac pene barbaram in quærendis Scientijs rationem obtinent. Philoſophiæ incumbunt, Theologiam amant, non ſpernunt Legum, & Canonum peritiam. *Barclaius in Icone Animorum, poſt medium cap. 7.*

(5) Mexicanæ Regionis ſummam amænitatem, omnium rerum in ea ubertatem, aeris ſuaviſſimam temperiem, ingenium incolarum ad omnes artes aptum prædicat. *Dreſleus in Relatione Itinerum Edit. Pariſ. ann. 1718. apud Eruditos Lipſiæ Tom. 19. in menſe Octobris pag. 463.*

ANTELOQUIA
OCCASIONEM OPERIS,
ARGUMENTUM, METHODUM,
Cætera ijs affinia opportunè aperientia.

ANTELOQUIUM I.

Occaſio ſcriptionis propalàm ut detur, Emmanuelis Martini Eccleſiæ Alonenſis Decani Epiſtola XVI Libri VII, quæ habetur tom. ejus II, excribitur.

ALia quidem omnia à Bibliotheca Mexicana cogitabamus, Academicis intenti negotijs, & Theologicis elucubrationibus cùm è ſuggeſtu quotidie dictandis, tum etiam committendis typis operam dantes, Concionibus ſacris idque genus alijs Theologicæ profeſſionis pro uſu noſtro inſiſtentes: Quòd verò amænioribus delectati libris & elegantiori comptis latinitate, ſucciſ-

ſiva in eis tempora otiaque ponere ſoleremus, in Emmanuelis Martini Eccleſiæ Alonenſis Decani Epiſtolarum libros duodecim Mantuæ Carpentanorum apud Joannem Stunicam anno 1735 procuſos incidimus, quos non abſque egregiâ animi voluptate combibere incepimus, & gravatè licèt ea tulerimus, quæ in Scholarum Profeſſores nonnunquam ſcribit, & in Hiſpanorum dedecus, quòd ad rem litterariam ſpectat, haud ſemel jacit; pergebamus tamen, & inchoatam lectionem perſequebamur; hærère verò coacti ſumus, & moroſius circunſpicere chartam, ubi ad Epiſtolam 16 lib. 7 offendimus, quam tamen iterum & iterum non ſine bili & ſtomacho deglutivimus, lectam recogitare placuit, & memoria tenère, atque in ipſam ſeriò pacatèque inquirere. Ejus ita habet inſcriptio: *Emmanuel Martinus Antonio Carrillo, egregiæ indolis adoleſcenti S. & amorem.* Totus in ea Epiſtola Martinus eſt, ut adoleſcentem illum in novum Orbem trajecturum, ab hocce conſilio removeat, & aptum natum capeſſendis litterarum ſtudijs, Romæ conſtituat, & à Mexiceis oris quam longiſſimè abducat. *Sedeamus igitur ad calculos,* inquit. *Quò te vertes apud Indos in tam vaſta litterarum ſolitudine? Quem adibis, non dicam Magiſtrum, cujus præceptis inſtituaris, ſed auditorem? non dicam aliquid ſcientem, ſed ſcire cupientem. Dicam enucleatius: A litteris non abhorentem? Ecquoſnam evolves Codices? Ecquas luſtrabis Bibliothecas? Hæc enim omnia tam fruſtra quæres, quam qui tondet aſinum vel mulget hircum. Eugepæ! Abjice has nugas, atque eò iter converte, ubi & animum excolere queas, & honeſtum vitæ ſubſidium tibi parare, & novos honores capeſſere. Adhæc tu: Ubinam gentium*

tium contingere nobis hæc poſſunt? Romæ ſubjunxi. Poſt alia verò quæ Antonio ſuo Romæ verſaturo documenta præſcribit; *Ea tu,*inquit, *cum pro mitiſſimo tuo ingenio atque egregia indole, ſingularique in nos ſtudio ac benivolentia, patraveris; ita tamen cum animo tuo reputa, non te iccirco urbem petiiſſe, ut vias & compita tereres, ut inertem vitam ageres, ut in ſalutationibus cæteriſque candidatorum officijs contabeſceres. His enim artibus quid refert Romæne ſis an Mexici?* Scilicet, cùm latiſſimè Indiæ Occidentis extendantur & pateant, nec dum Martinus in Epiſtola ſua Inſulam, Urbem, Pagum, aut Oppidulum ſtylo ſignaſſet, quò ſe Antonius apud Indos conferre vellet, Mexicum tandem indigitavit, poſtremam, ſi Superis placet, totius Orbis barbariem, cimmerijs inſcitiæ tenebris involutam, rudiſſimæ, ſi quæ aliquando fuit aut olim eſt futura, gentis domicilium & ſedem, quæ inauditis retro præſtigijs, veluti objecto Meduſæo capite capiti cuique Hiſpano, Gallo, Belgico, Germano, Italo, & cujuſvis Europeæ gentis eruditiſſimo etiam & excultiſſimo, ad unum omnia dementet, belluiſque inſipientiſſimis quam ſimilima reddat lacrymabili prorſus metamorphoſi. Hæc poſtquam animo verſabamus, Epiſtolâ Martini perlectâ, ſtatim cogitatio nos ſubijt Bibliothecæ Mexicanæ adoriendæ, qua una Patriam gentemque noſtram ab immani atrocique injuria vindicaremus, turpiſſimamque notam per ſummam imprudentiam, ut modeſtiſſimè loquamur & pacatiſſimè, nobis inuſtam eſſe commoſtraremus. Quòd verò multi moliminis Opus cogitatam Bibliothecam non neſciremus, homini præſertim alijs, quæ nuper inſinuavimus curis, diſtricto,

cto, & infirmâ valetudine conflictato, nec Horatianum negligendum monitum duceremus: *Sumite materiam veſtris qui ſcribitis æquam viribus, & tentate diu quid ferre valeant, quid ferre recuſent humeri*; ad amicos, eruditione unà & judicio pollentes, delatâ re, audendum nobis eſſe, & totis viribus connitendum, eſt conſtitutum, jactâque in Deum fiduciâ, pro ejuſdem honore ac gloria meditatam Bibliothecam excolere palamque dare, quæ Nationi machinatam noſtræ calumniam ab Decano Alonenſi contundat, coerceat, obterat, & in auras & fumum abjiciat. Etſi enim ipſam Eruditi quique & prudentes viri cujuſvis Nationis & gentis litteris expolitæ, deſpicatui habituri ſint, exploſuri, nec ſine cachinis audituri aut lecturi; verendum eſt tamen, ne ſimiles aliqui Emmanueli Martino inveniantur, omnem qui eruditionem ſuam & doctrinam ponentes in Latinæ & Græcæ Linguarum cultura, Poeſeos amænitate, & Romanarum inſcriptionum veterum eruderatione, cætera negligant omnia, & neſcientes prorſus notiſſimas doctis viris Hiſtorias & res, unâ cum Alonenſi Decano gradiantur ſententiâ, præjudicijsque ducti & fuco ab ejus Epiſtola facto, eoſdem errores imbibant & evulgent. Sed antequam Operi accingamur, quod & imprudentiam Martini, & ignorantiam de rebus noſtris, & temeritatem etiam ejus ſcribentis meridianâ luce clariora reddat; opportunum exiſtimavimus nonnulla præfari, quæ ſtatim legentibus cuncta brevì ſubjiciant, inſimulque conſilium & argumentum noſtrum aperiant.

An-

ANTELOQUIUM II.

Quanta Decanus Alonenſis Mexicanarum ignoratione antiquitatum laboraverit commoſtratur, priſcorumque eruditio Indorum noſtratum oſtēditur Codicibus ipſorum & Bibliothecis in theatrum productis.

TOtus ferme ut erat Emmanuel Martinus in eruderandis veteribus Orbis veteris monumentis ac Romanis inſcriptionibus & antiquitatibus, Orbem novum faſtidire viſus eſt, & quæ in ipſo ſcitu ſunt digniſſimæ antiquitates, penitus ignorâſſe, quas ſi unquam reſciviſſet, mitiori credimus calamo uſus fuiſſet & atramento, non jam de Hiſpanis hominibus in America Mexicana natis aut degentibus, ſed veró etiam de Indis ipſis aliquando ſcripturus. *Quò te vertes*, inquit, *apud Indos in tam vaſta litterarum ſolitudine?* Perſuaſerat ſcilicet ſibi Mexicanenſes etiam poſt geminum ſeculum & amplius, operâ Hiſpanorum excoli nondum ac dædolari valuiſſe, quòd ſtipitibus ſimiles dedoceri barbariem obfirmatè renuerint, atque ab inſita ſibi ignorantiâ deſciſcere poſſint nunquam, perinde quaſi è ligno confiсti, è quo nullus Artifex Mercurium efformet, ut ſubinde tondeat aſinum vel mulgeat hircum is qui eorum unum quærat aliquid ſcientem, aut ſcire cupientem, aut à litteris non abhorrentem, Ætiopemque lavet quicumque Indos inter noſtros Codices inveſtiger,

aut Bibliothecas ſuſpicetur & cogiret. Quam veró deluſus fuerit homo eruditus, & Mexicanenſium priſcas res ignoraverit, calamiſtro ipſe ſuo ſatis oſtendit & oratione. Si enim vetera aliquando monumenta noſtratum ſcrutatus eſſet, & conditas cùm ab Hiſpanis, tum ab exteris Hiſtorias evolviſſet, ineruditos neutiquam Indos Mexicanos cognominaſſet. Latuit quidem ipſos litterarum uſus & elementorũ,queis Europeæ Nationes & excultæ quæque ſcribunt, ac memoriæ commendant res, Facultatesque & Scientias tradũt;non iccirco tamen rudes & impoliti fuere atque omnium expertes ſcientiarum, Codicibus deſtituti, & Bibliothecarum ignari. Hanc ob rem vir in paucis Clariſſimus, Tlaſcalenſium Epiſcopus primus, Illmûs. D. M. D. F. Julianus Garces Ord. Præd. in Epiſtola ad Paulum III Summum Pontificem data anno 1533, quæ extat apud Illmûm. D. F. Auguſtinum Davila Padilla in Hiſtoria Provinciæ Mexicanæ Dominicanorum lib. 1. cap. 42, & apud alios, in hunc modum ſcripſit: *Et quoniam eos* (Indos Mexicanos) *penitus litteras non didiciſſe prædixerim, palinodiam cano, pingebant enim, non ſcribebant, id eſt, non litteris ſed imaginibus utebantur, ſi quid abſentibus ſeu tempore ſeu loco memorabile vellent ſignificare. Quod & Lucanus inſinuat in hæc verba.*

Phœnices primi, famæ ſi creditur, auſi
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris.
Nondum flumineas Memphis contexere Biblos
Noverat, & ſaxis tantùm, volucresque feræque,
Sculptaque ſervabant magicas animalia linguas.

Hiſtoriam porro Mexicani coluerunt & Poeſim,

Rhe-

Rhetoricam item & Oratoriam, Arithmeticam, Aſtronomiam, & id alia, quarum extant monumenta clariſſima, & teſtes omni demum exceptione majores, Anteloquiio IV adducendi. Quo enim pollebant ingenio haudquaquam obtuſo eorum primates viri Sacerdotio inſignes atque muneribus, litterarum vice figuras & imagines admovebant rebus ſignandis aptiſſimas, easque lapidibus quandoque inſculpebant aut lignis, ſæpius pinguiori chartæ, emporeticæ noſtræ ſimili, aut pellibus alutis, ceu membranis mollibus commendabant coloratas atque diſtinctas, & his quidem notis uſus illis erat nihil non memoriæ commendare ſcitu dignum, unàque diem, menſem & annum, Hiſtorias texentes ab uſque majorum ſuorum origine & in Americam noſtram commigratione. Solenniores inter 5 Libros Nationis cenſebantur dædaleo planè opere Circuli picturati, ſinguli ſecula ſingula complectentes, annos diſtinctim, menſes, hebdomadas, diesque pro ipſorum methodo, vix non in omnibus Kalendarijs noſtris conformi, quòd ad nucleum & ſubſtantiam temporum attinet, ut legere eſt apud ſubjiciendos Authores. Hos inter nulli ſecundus D. Carolus de Siguenza & Gongora Mexicanus ſtudioſiſſimè Circulis annalibus ad lydium Matheſeos lapidem revocatis, collatisque cum antiquiſſimis Europæis Kalendarijs, ab Solis Lunæque defectionibus, & alijs rarioribus phenomenis operâ Mexicanenſium ad chartas jam pridem reductis, & nihilo à veritate rei diſcrepantibus, Mexicanorum rimatus originem, quam longiſſimè retro habitam, & Imperij

Mexicei eventus omnes & Hiſtoriam aperuit, de qua in loco dicemus. Adhæc Prædictionibus Chaldaicis ſimiles Codices efformarunt *Tonalamatl* dictos, pro futuris tempeſtatibus enunciandis, præſagiendisque rebus Aſtrologorum genio, quarum exemplar tabularum Siguenza ipſe poſſedit, ad litteramque excripſit in Cyclographia ſua, ut habetur in ejuſdem *Aſtronomicæ Libræ* procœmio. Erant præterea genti Volumina alia haud minus inſignia, quorum aliqua, ceu quæ dicimus Martyrologia & Kalendaria ſacra, habebantur pro ſignandis diebus feſtivis & religioſis: alia, ceu Genetliaca, puerorum natales dies & nomina exhibentia: alia demum Nuptialia ſeu de ritibus & ceremonijs pro inneundis connubijs, ut memoriæ prodidit, alios inter, admodum eruditus P. Hieronymus Roman Auguſtinianus 2 part. Rerum publicarum Orbis lib. 2 de Indorum Occidentalium Republica cap. 16. fol. 402.

Id porro generis Volumina habuerant innumera, quæ cùm depictis animantibus, volucribus, hervis, floribus, hominibus, plurimisque alijs tetrâ ſæpe numero ac truci figurâ & aſpectu feroci conſtarent, circulisque & notis Hebraicis & exoticis characteribus quam ſimillimis, Apoſtolici viri Catholicæ Fidei propagatores, primarijque Mexicanæ Eccleſiæ ſatores, rerum ignari ſub involucris illis latentium, ſuperſtitioſa planè cenſuère, & pro gentis uſu idolis referta ac dæmonis ſimulachris, proptereaque diligenter ubique quæſita, flammis concredita fuère lacrymabili Antiquitatum Americanorum & Hiſtoriæ jacturâ, quæ certè fuiſſet

irre-

irreparabilis, ni Indorũ aliqui ſacris noſtris addicti, nec Scriptorum ſuorum neſcij, clam illa habuiſſent, in lucemque non diu poſt adducta religioſis aliquibus Patribus commoſtraſſent & aperuiſſent, quibus uſui fuere pro Hiſtorijs adornandis pleniſſimis, Indis ipſis & Mexici & alibi Americæ noſtræ Œdipos agentibus, & Sphinges majorum ſuorum ac Hieroglyphica declarantibus. Hinc nata fuère duodecim Volumina grandia in charta Regia à P. Bernardino Sahum Franciſcano elucubrata, quæ ſunt Dictionarium Hiſtoricum Mexicano Hiſpanum copioſiſſimum, de quo in loco dicemus; P. Torquemadæ Monarchia Indica, & quam plurimi Libri admodum eruditi, quos in ſuis aptè ſedibus in Bibliotheca noſtra locabimus. Indorum quòd attinet Bibliothecas mirum non eſt habuiſſe multas illos, tot à ſe picturatis Voluminibus & Libris inſtructas. Quarum argumenta & indices ſunt quæ ſuperſtites erant diu poſt Mexicanam expugnationem flammis ſubductæ Eruditorum induſtriâ Dominorum, qui eas unàque Hiſtorias & Kalendaria ſua apud Mexicana præſertim, Tezcucana, & Tullana domicilia aſſeruerant, & inſtructiſſimo in hiſce rebus viro Societatis JESU P. Joanni de Tobar (ni nos conjectura fallit) commoſtrarant & aperuerant, ut ſcribit P. Acoſta in Hiſtoria Naturali & Morali Indiarum hiſpano ſermone conſcripta lib. 6 cap. 7. pag. 407 in fine, & 408 in principio. Harum reliquias Bibliothecarum plures conquiſivit & tenuit inſignis in paucis Siguenza, de quibus ſæpe in Operibus ſuis memoriam habet. Noſtra

etiam ætate multa extant Volumina id generis undique collecta, egregiâ quidem defatigatione & pari conatu, ab erudito viro equite Laurentio Boturini, qui Mexici degens, ea nobis multisque monſtravit, & in Catalogo Muſæi ſui Indici ſingillatim recenſuit. Adhæc: Erant apud Indos noſtros Archivia, ut de Jucatanenſibus ſignatim ſcribit Cogolludo in eorum Hiſtoria lib. 4. cap. 5. pag. 186. Oppidum Tixualahitun ſeu Hiſpaniarum Septimancæ Tabularium appellans.

Mexicanæ ſpecimen ſcriptionis per figuras & Hieroglyphica extat typis editus & laminis adornatus Liber, quem à Mexiceo Pro-Rege ad Carolum V Cæſarem miſſum, Mexicano & Hiſpano Idiomatibus explicatum, interceperunt Galli; Anglicusque factus à Lock, editus fuit à Samuele Purchas in Collectione itinerum relationumque, & Gallicè verſus à Melchiſedec Tevenoth prodijt anno 1696 in fol. habeturque in hujus relationum tom. 2. part. 4. cui libro titulum dederunt: *Hiſtoria Imperij Mexicani figuris repræſentata.* Pariſijs apud Sebaſtianum Mabrec-Tramoyſy. Continentur in eo Libro LXIII Volumina Mexicana, quorum prima duodecim de Imperiali Urbe noſtra Mexico agunt ac ejuſdem Imperatoribus, & qua eorum quiſque epocha rerum potitus eſt, de ſubjugatis ſibi Provincijs, & rebus id temporis ſcitu dignioribus. Cætera ad numerum uſque 49 vectigalia, idque genus alia tributa Regibus pendi ſolita coloratis imaginibus exhibent. Quæ ſunt reliqua ad finem uſque varijs argumentis coram dandis fuere conſcripta. Eorum aliqua præclarus

rus eruditionis famâ P. Athanaſius Kircherius inſeruit Œdipo ſuo Ægyptiaco tom. 3. c. 4 quode ſeorſim agamus haud ingratum erit aut injucundum.

ANTELOQUIUM III.

Num litteratura Mexicanorum propriè Hieroglyphica dici poſſit?

HUnc ferè invariatum titulum doctiſſimus Kircherius dedit capiti 4 Œdipi Ægiptiaci ſive Theatri Hieroglyphici tom. 3 cujus poſt exordium capitis inquit: *Porrò licét Mexicani characteribus litteriſque ut pote Scriptoriæ artis ignari deſtituantur; quibuſdam tamen picturis mentem ſuam exprimere conati ſunt.* Relatisque à ſe viſis Voluminibus, quorum in decurſu capitis figuras exprimit laminis & enucleat, ſubdit: *Cum itaque dicti Characteres ex varijs animantium, hervarum, inſtrumentorum, ſimiliumque figuris conſtructi ſint, plerique hanc litteraturam prorſus Hieroglyphicam eſſe ſibi perſuaſerunt. Verúm hanc opinionem falſam eſſe, ex his quæ paulo poſt adducemus ſat ſuperque patebit. Siquidem certum eſt nihil ſub ijs latere arcanis rationibus involutum; ſed figuræ ipſæ poſitæ ipſas quaſi actiones ſeu ſeriem rerum geſtarum exprimunt, & non ſecus ac picturam quandam rei geſtæ exhibent. Verùm ut & hoc loco ad oculum rem demonſtremus, nonnullas figuras ex varijs Mexicanæ Hiſtoriæ Scriptoribus extractas explicandas duxi, ut inſtituti noſtri ratio luculentius pateſiat.* Tum ſupputandorum rationem annorum repræſentat, multaque de ſeculis à Mexicanis computatis apponit,

de

deque menſibus & ijs affinibus. Mox typum exponit Scripturæ Mexicanæ, qua primordia fundationis Mexiceæ Civitatis indicantur. Succedit quorundam Mexicanorum Regum Hiſtoriæ explicatio. Poſtremò adjicitur Pictura quæ leges pro educandis filijs præſcriptas, eorumque educationem ob oculos ponit. Atque ijs demum concludit Mexicanam litteraturam nihilo à rudi pictura diſcriminari. Graviſſimi Kircherij veſtigia ſectatus eſt Brianus Uvalthonus Natione Anglus (de quo videſis Bibliographiam Criticam Hiſpani eruditiſſimi P. F. Michaelis à S. Joseph Volumine 4. pag. 488) Prolegomeno 2. Bibliæ Poliglotæ à ſe editæ anno 1660. Cæteri verò quos viderimus ea de re Scriptores, litteraturam Mexicanenſium tam eſſe Hieroglyphicam cenſent quam Ægyptiaca Symbola & Schemata fuere. *Hujus etiam rei* (inquit P. Didacus Valadeſius Franciſcanus longa eruditus 40 annorum conſuetudine cum Indis noſtratibus, ijsque proximè conſequutis primos Chriſtianis adjunctos, in Rhetorica chriſtiana part 2. cap. 27) *admirabile extat in commercijs Indorum & contractibus exemplum, qui etiam ſi ſine litteris (cujus ſupra mentionem habuimus) formis tamen quibuſdam & imaginibus voluntatem ſuam viciſſim denotabant, quas geſtare ſolent in panniculis bombycinis, papyro bibula ex folijs arborum. Ea conſuetudo in hodiernum uſque diem in rationum ſuarum tabulis remanſit, non modó ab ignorantibus, verùm etiam rectè legendi ſcribendique (quorum plurimos ad miraculum uſque exercitatiſſimos videas) peritis. Id illis commnne fuit cum Ægyptijs qui per ejuſmodi quoque figuras ſenſus mentis effingebant, celeritatem deſignantes per Accipitrem, vigilantiam per Coco-*

dri-

drilum, per Leonem imperium: de quibus vide Orium Apollinem de litteris Hieroglyphicis. Plinium lib. 36 cap 8. item cap. 11. Meminerunt præterea ejuſmodi litterarum Strabo lib. 17. Cornelius Tacitus lib. 13. Cœlius Rodiginius Antiquarum lectionum lib. 29. cap. 26. Volaterranus lib. 33. Inter alias etiam effigies ſcarabæos, apes, fluvios, boves, vultures aliaque id genus notare conſueverunt. Hæc ille. In eundem ſenſum communiter alij loquuntur. Rem verò nobis acu tetigiſſe videtur Franciſcus Lopez de Gomara in Hiſt. Mexicanenſi hiſpanicè ſcripta fol. 293 edit. Antuerpienſis anni 1554 qui admodum ſimilia Ægyptiacis Hieroglyphicis Mexicana ſymbola nominat, quæ tamen non adeò ut illa ſenſum & rem obtegant, tegereque aut poſſint aut debeant, ea nimirum quæ pro familiari & vulgari commercio ſunt inſtituta. Solennius verò & omnium doctiſſimè rem enuclearunt præſtantes eruditione viri Hiſpani, qui aureo libro de *Origine Indorum* à P. Gregorio Garcia Dominicano jam diu elucubrato pretium addidere ſelectiſſimis acceſſionibus, queis in fol. prodijt anno 1729 typis Madritanis Franciſci Martinez Abbad, à quibus aliqua libare non piget tradita pagg. 249. 250. 251. additis opportunè nonnullis. Exploratum quidem eſt & compertum *Hieroglyphica eſſe ſigna arcana non cuivis obvia*, pro ut Joannes Henricus Alſtedius in Encyclopediæ omnium ſcientiarum tom. 4. lib. 35. ſect. 14. regulæ inſtar ſcribit, atque ad unum omnes ejus rei tractatores habent. Jam verò & ſi Mexicanenſium Symbola pro familiari conſuetudine data, & vulgaribus & plebeis etiam nota, Hieroglyphica propriè non fue-

rint, reſtant ſanè innumera penè vulgarium, etiam gentilium, captum exſuperantia, arcanis gravida & ocultis myſterijs. Nec enim picturas inter omnibus notas & characteres nullum erat apud Indos diſcrimen, ſive efformandi Imagines modum ſpectes, ſive Artifices, ſive uſum & finem. Coloratæ ſiquidem tabulæ pro Ædium ornatu, quas Principes viri incolebant, tam erant omnibus numeris abſolutæ, graphicèque expolitæ, ut deſiderari nil poſſet ulterius, qua erant in arte pingendi elegantiâ, cujus etiamnum extant documenta imagines ex verſicoloribus plumis diſtinctæ, multo in pretio apud Europam habitæ & coemptæ. Secus ij agebant qui characteribus ſcribendis operam dabant, trucia valdè & ferocia exhibentes idola, monſtra & id genus alia in propoſitum ſibi ſcopum collimantia, & pro varijs Provinciarum uſibus diverſa itidem ſimulacra. Adhæc, cùm pictoriæ arti excolendæ multi ex officio incumberent pro cujuſque indole & genio; Characteres tamen ſcribere, Annales condere, ſacraque & publica memoriæ commendare ſapientiorum duntaxat erat & Sacerdotio inſignium. Tandem, cùm luxui & ornatui tabulæ picturatæ inſervirent; colorata tamen & Imaginibus diſtincta Volumina Hiſtorias concernebant, Leges, Sacra, & quæ memorabimus alia, à vulgi captu, niſi Præceptorum vox accederet, longè remota. Hoc etiam ijs Mexicanorum Libris pretium addiderat, quod Chronologiam pictis Imaginibus traderent, & exactam ſeculorum ſeriem unà cum Hiſtoria ob oculos ponerent, in quo viſi ſunt ſapientiſſimos Ægyptiorum

rum

rum facilè ſuperaſſe. Sanè, abſtruſa, quibus utebantur, ænigmata conſpicientes, niſi Œdipus accedat, res penitus latebunt, hærentesque in cortice, nil præterea myſterij & arcani ſuſpicabuntur. Ecquis enim contemplatus ſpelæa ſeptem virumque è ſingulis egredientem, animo concipiat ſeptem Urbes ad Boream poſitas,è quibus totidemNationes exierint, latèque per Mexiceas effuſæ Provincias, Mexicanum tandem Imperium condiderint? Et hoc quidem ſibi Indi voluère picturâ iſta repræſentare. Idolum pinxereIndos arcu obarmans atque ſagittis, unàque rete. Hac ſignificantes Sphinge portendentesque, fore ut pharetris & jaculis Reges ſubigerent, cum piſcatoriam agere viderentur atque in Lacu conſederent Mexicano. Cui non abſimiles frequentiſſimè in eorundem Voluminibus habebantur. Reliquas ut miſſas faciamus, illam placet indigitare, quæ extat apud Kircherium in Typo fundationis Mexicanæ Urbis. An is qui depictam obtuetur Aquilam expanſis alijs inſiſtentem lapideæ arbori ſpinis obſitæ (indigenis dictæ *Tunal*) quæ in medio Lacu viſitur, divinare citra docentem poterit, id emblema eſſe Oraculi dati venientibus olim Indis è ſeptem Urbibus, extruendæ Civitatis *Tenoxtitlam*, eò paludis, ubi inſidentem arbuſculo Aquilam aliquando tandem offenderent? Mirum proinde non eſt, ſi verſatiſſimus in extricandis Hieroglyphicis vir, ſagaciſſimusque Kircherius, noſtris deſtitutus Hiſtorijs, & in eis exercitatorum voce & auxilio, nil præterea ſub eo ſymbolo ſubodoratus fuerit, quam quæ ijs ipſe verbis expreſſit. *L Tenoxtitlam, repræſentat arma*

quibus utebantur in acquiſitione loci Tunal. N Aquilam ſignificat, quæ ibidem nidulabatur. O Habitationem ſive manſionem eorum. Quæ ſanè omnia nil acuminis & arcani continere nemini dubium eſt. At enim ſecus exiſtimaſſet vir ad ſtuporem uſque eruditus, ſi aut Codices eas figuras interpretantes à noſtris conſcriptos ad manus habuiſſet, aut vivum Interpretem nactus eſſet, quo de ijs & cæteris doceretur, in queis facile, citra piaculum quidem, erraſſe notavit D. Carolus de Siguenza & Gongora, addictiſſimus ſi quis ullus P. Kircherio, obiter hæc attingens in Politicarum Theatro virtutum præludio 3. pag. 17. Quod ne pro arbitrio noſtro dictum videatur, non abs re erit paucula indigitare ex ijs quæ Kircherius ipſe habet tom. 1. Œdipi item Ægyptiaci ſyntagmate 5. pag. 817. & ſeq. cap. 5 cujus titulus eſt: *De Religione Americanorum Ægyptiacæ Parallela.* Multa poſtquam fuſè deſcribit priſtinæ Americanorum idololatriæ, Templaque Ægyptiorum exemplo myſtica quædam in modum Pyramidum ædificata refert, ac depromptam à Ferdinandi Cortezij ſcriptâ narratione ob oculos ponit Figuram Fani Horcolivos (lege *Huitzilopochtli*) Numinis Americani; ad extremum ſubjungit: *Multa mihi hoc loco de myſticis hujus Idoli imaginibus, quarum interpretationem ex PP. noſtris Mexicanis percepi, dicenda forent; verùm quando quidem ea alteri loco reſervavimus, ſupervacaneum eſſe ratus ſum, ijs hîc diutius inhærere. Sufficiat interim hoc loco Americanæ ad Ægyptiacam idololatriam affinitatem, quo unicé collimabamus, demoſtraſſe.* Hæc Kircherius, è quibus conficimus duo inſtituto noſtro quam opportuna.

Pri-

Primum, myſticas in Mexiceis Idolis agnoviſſe ſignificationes, ubi Patres Societatis JESU Mexicanos ea de re loquentes audivit vir doctiſſimus. Secũdum, Mexicanam idololatriam Ægyptiacæ parallelam non dubitaſſe; quarum cùm affinitatem & alij noſtrates agnoverint, & præ cœteris compertam habuerit citatus ſupra, nec ſine laude memorandus Siguenza, erutam ſtudio ejus è Mexicanis antiquiſſimis monumentis authographis, unàque convenientiam & in putandis annis & in habitu & ceterâ conſuetudine politicâ & religioſâ, nullus ipſe anceps fuit in eorum ſententia tutanda, quam multi tenent à ſe allegati in dicto Præludio, pluribus edocens Mexicanos ab Egyptijs progenitos, à queis unà cum ſanguine cœtera hauſerint, & quod propius argumento noſtro eſt, Characteribus Hieroglyphicis litterarum inſtar fuiſſe uſos. Sed de ijs hactenus. Modò ad alia antiquorum eruditionis Mexicanenſium documenta ſtylum convertamus oportet.

ANTELOQUIUM IV.

Illuſtria aliquot monumenta traduntur, queis proximé dicta illuſtrantur atque firmantur, ulteriusque priſcorum eruditio Mexicanenſium validé aſſeritur.

JAm verò locupletes dictorum teſtes afferamus par eſt. Ii porro tot ſunt, ut multi eſſemus,

nec ſine lectorum faſtidio, ſi cunctorum ſillabum texeremus. Ea propter notiores famoſioresque dabimus, qui aut Mexicanorum Volumina, ut diximus, Characteribus & Imaginibus exarata commendant, aut Kalendaria ingenioſè conſtructa exhibent, aut Poematia indigitant, aut cætera ingenij & doctrinæ argumenta pandunt & laudant. F. Joannes de Torquemada in Monarchia Indica tom. 1. lib. 1. cap. 11. pag. 30. Editionis Madritanæ anni 1723, & in Procemio lib. 2. pag. 75. & lib. 4. cap. 19. pag. 395. & alibi. Cogolludo in Hiſt. Jucatanenſi lib. 4. cap. 6. pag. 189, & lib. 6. cap. 1. pag. 309. Betancurtius in Theatro Mexicano ſecunda part. capp. 5. 6. 7. à pag. 61. & alibi. Henricus Martinez in Repertorio temporum & Hiſtoria naturali Novæ Hiſpaniæ tract. 2. cap. 9. pag. 105. Illmûs. D. D. F. Franciſcus Nuñez de la Vega, in Conſtituit. Diœceſanis Epiſcopatus Chiapenſis in Præambulo §§. 28. 29. 30. 31. & tit. 30. §. 2. Ludovicus Becerra Tanco, in Felicitate Mexicea, ſeu de Apparitione Imaginis Guadalupiæ Virgineæ pag. 42. Editionis Madritanæ anni 1745. & alibi ejuſdem Opuſculi. P. Florencia in Hiſtoria ejuſdem Guadalupanæ Imaginis cap. 15. fol. 29. col. 2. Rea in Hiſtoria Provinciæ Michoacanenſis Franciſcanorum lib. 1. cap. 5. fol. 8. col. 1. & alibi ejuſdem Operis. P. Acoſta in Hiſtoria naturali & morali Indiarum lib. 6. cap. 7. D. D. Joannes de Solorzano de Jure Indiarum tom. 1. lib. 2. cap. 8. n. 96. F. Antonius à Matre Dei, Pintianus, Carmelita Excalceatus in Præludijs Iſagogicis prælud.

2.

2. dub. 2. & § 2. n. 22. pag. 163. Boturini in Idæa novæ Hiſt. generalis Americæ noſtræ, & in Catalogo Muſæi Hiſt. Indici tertio quoque verbo. Illmûs. D. D. D. Joſephus Adame & Arriaga in Imperiali Mexicana Univerſitate illuſtrata pag. 567. n. 2241 & 2242. Gomara in Hiſtoria Mexicea tom. 2. fol. 213. D. Antonius de Solis, in Hiſt. Expugnationis Mexiceæ lib. 2. cap. 1. Garcia in Origine Indorum Novi Orbis lib. 4. cap. 22. pag. 238. Edit. noviſſimæ, cap. 23. pag. 246, & cap. 24. §. 1. pag. 251. & §. 7. pagg. 232. & 233. Ut verò multa paucis complectamur & demus Emmanueli Martino, viro Eruditis exteris addictiſſimo, placet hîc Eruditorum Lipſienſium fragmentum tranſcribere, quod extat tom. 8. ſupplem. pag. 301. ubi: *Periegeſis* vel *Iter per univerſum Orbem Authore D. Joanne Franciſco Gemello Carrero* (quem Lipſienſes ipſi *Doctiſſimum virum Neapolitanum & JCtum* apellant) exhibetur. *Lectu digna eſt deſcriptio hujus Urbis* (Mexici) *Regionisque ab Authore facta; Ædium pulchritudine Italiæ urbibus parem, fœminarum Italis ſuperiorem eſſe prædicat; incolarum centum millia, &c ::: Curioſiſſima ſunt in primis duo monumenta ab Authore tom. 6. pagg. 28 & 45. exhibita, quorum altero tota gentis Mexicanæ Chronologia inde ab ortu ejus, unà cum notabilioribus eventibus & fatis; altero Cyclus ſecularis Mexicanus, utrumque per Symbola & Characteres hieroglyphicos repræſentatur. Tacemus Pyramides duas Soli & Lunæ dicatas, eorumque Imaginibus ornatas, ex ſaxo prægrandi, quæ tamen ab Hiſpanis confractæ everſæque jacent. Vindicavit hæc omnia ab interitu quem Hiſpanorum ruditas minabatur* (hæc ſcilicet eſt

repetita ab exteris in nos cantinela, & ab Alonenſi Decano plenis buccis iterum atque iterum decantata) *Juan de Alva Dominus de Cetzieazgo, &c. qui ex Regibus Tezcuci deſcendebat;* *explicavit verò eadem D. Carolus de Siguenza & Gongora Cathedraticus & Profeſſor Matheſeos Univerſitatis Mexicanæ in ſua Cyclographia, qui & idem edidit alium Tract. ſub titulo Libra Aſtronomica::: Quantum ad reliqua Author exercitationibus & examinibus Academicis quarumlibet Facultatum in Univerſitate Mexicana crebro ſe interfuiſſe teſtatur.* Hactenus Eruditi Lipſienſes forſitan Emmanueli Martino non arriſuri, à queis in Novis Supplem. tom. 1. pag. 403. ejuſdem ſtyli ethniciſmus carpitur non injuriâ.

ANTELOQUIUM V.

Antiquorum Collegia & Gymnaſia Mexicanenſium Indorum á graviſſimis Scriptoribus bono in lumine collocantur.

QUò longius ac longius barbariem propulſemus ab Indis Mexiceis, atque ab inſcitiâ de qua incuſari ſolent injuſtè, etiamnum & iterum eos vindicemus, operæ pretium exiſtimamus, ſi eorundem Scholas & pro inſtituendis pueris & juvenibus Collegia & Gymnaſia in medium & publicum adducamus, excriptis non domeſticorum modò teſtimonijs, ſed exterorum eruditionis nomine inſignium. Agmen ducat laudatiſſimus Belga Juſtus Lipſius in Lova-

nio

nio lib. 3. cap. 6. cui titulus: *Vetus Academiarum ſpecimen in Oriente, itemque Ætiopia, Africa, & Novo Orbe.* Ibi: *Apud Mexicanos lego Scholas in Templis fuiſſe, & ad eas divites præſertim nobilesque filios ſuos miſſitare ſolitos ab anno ætatis 5, ubi à Præceptoribus ſuis docebantur, coercebantur, nec egredi fas erat. Et ad uſum juventutis hujus, terræ & agri erant, é quibus fructus & annonam colligebant.* Hæc Lipſius, cujus veſtigia ſequitur eruditus admodum Conſiliarius Hiſpanus D. Laurentius Ramirez de Prado in Notis ad Luitprandum pag. 424. Succedit Joannes Henricus Alſtedius in Encyclopædia Scientiarum omnium tom. 2. lib. 18. part. 3. Geographiæ cap. 4. §. 5. pag. 566. *Hiſpania nova, quæ aliàs dicitur Hiſpania magna, & Regnum Mexicanum, cultiſſima eſt omnium Regionum totius Americæ. Hic eſt Urbs Mexico duodecim Italicis milliaribus in circuitu patens, & Venetæ Urbis in morem undique navigabilis. Habet quingenta incolarum millia. Eſt Urbs totius Orbis maxima. Eſt ibi Schola celebris.* Laurentius etiam Beierlinc in Theatro vitæ humanæ, titul. *Academia,* verſu *Americæ,* ejuſdem Gymnaſij memor eſt. Gerardus Mercator in Atlante minore à I Hondio aucto & illuſtrato Amſterodami ex Officina Joannis Janſſonij 1634. pag. 63. inquit: *Fuerunt in hiſce Indiæ partibus plurima & quidem ſuperba & magnifica Templa Idolis conſecrata, & cetera....Fuit in Urbe Mexico celeberrimum Templum Vitzilipuztli, ambitum ampliſſimum habens atque aream intus pulcherrimam. In primis verò res admiratione digna cura quam Mexicani gerebant in educandis liberis, certo ſcientes nihil eſſe in tota rerum univerſitate, quod plus adjumenti ad rectam rerum tum privatarum tum publicarum conſtitutionem adfert, quam pueritiæ diſciplina.* Quòd

 verò

verò exteri Authores à noſtratibus iſthæc mutuati ſint, libet indicatos ſupra conſulere, præſertim Hieronymum Roman lib. 3. citati Operis cap. 5. & Betancurtium p. 80. Queis addimus P. Joannem Euſebium Nierembergium in Hiſtoria Naturæ maximè peregrinæ lib. 8. cap. 22. ex Doctore Franciſco Hernandez ſeptuaginta octo partes maximi Delubri Mexicani politiſſimè deſcribentem, c. verò 26. Miniſtros deorum enumerantem, ubi *Mexicon tehuoatzin* dictum gentis idiomate, Patriarchæ ſimilem indicans, atque ejuſdem cœtera munia, inquit: *Ad eum ſpectabat curare ut quæ ad cultum deorum pertinerent, in quibuſque Oppidis atque Provincijs Mexicano parentibus Imperio diligenter atque exquiſité peragerentur ſecundum leges ac ritus antiquorum Pontificum & Sacerdotum, ac præcipue quæ ad educationem juvenum inſtituendorum in Cœnobijs Collegijs vé, vocatis Calmecac....In munere eum juvabat quidam alius vocatus Vitznahoac tehuoatzin, nec non alius Tepantehuoatzin cui præcipua cura erat, ut qui in cunctis Calmecac Provinciarum, quæ ſubjectæ erant Mexico, educabantur, apté commodéque gubernarentur atque inſtituerentur.* A Torquemada & Betancurtio etiam habemus,præter Gymnaſia Mexicanenſia in ipſa Urbe Imperij capite condita & frequentata, alia quoque floruiſſe apud Tezcucanos, potiſſimum regnante Nezahualcoiotl, qui Imperatori Mexiceo ſuberat. Nam ut erat inſigni prudentiâ, hujus operâ Academiæ inſtar conſtitutus fuit cætus Poetarum & Muſicorum, magno apud Tezcucanos numero, eorumque etiam qui Aſtronomiam colebant, & Hiſtorias ornabant, artibusque alijs ſe ſe exercebant, ut collatis rebus atque diſcuſſis, in dies

exer-

exercitatiores evaderent & doctiores, dato ipſisPræſide filio ſuo Xochiquetzaltzin nomine. Ita Torquemada habet tom. 1. lib. 2. cap. 41. pag. 147, qui ad calcem cap. 45 ejuſdem libri pag. 156 memoratum Regem poetica laude exceluiſſe tradit, & ejuſdem canticum ad mores formandos compoſitum laudat, exordiumque tranſcribit: *Xochitl, Mamami in Huehuetitlam &c.* Alium itidem inter Tezcucanos Reges inſignē commemorat Nezahualpilli dictum eodem libro c. 64. p. 188 ſcrutandis ſideribus deditum, tantoque Aſtronomiæ ſtudio & amore flagrantem, ut quotquot ea ſcientiâ tinctos ubique ſui Regni noviſſet, in Aulam acciret ſecum eis de rebus communicaturos, & nocturno tempore ſtellis & cœlo invigilaturos, cui negotio deſtinaverat atque ex arte compoſuerat Ambulacrum palatij ſuperius, quod proprijs luſtravit oculis Torquemada.

ANTELOQUIUM VI.

Mexicanorum in Poetica ſtudium & Oratoria traditur: peritia in rebus phyſicis exhibetur, &, quibus utebantur, Leges innuuntur; tum alia ingenij ſigna paucis notantur.

NOn is ſolùm, quem mox diximus, Rex Tezcucanus Muſis litare, excipereque feſtivè canentes uſu tenuerat, ſed & alij Reges & Imperatores politiſſimique Myſtæ & Sapien-

*

pien-

pientes. Poeticis enim numeris delectati, epica carmina concinebant prælonga, puerisque addiſcenda tradebant, ut preteritarum rerum memoriam dulcedine metri conditam in ipſos facili negotio inſtillarent, & ad poſteros etiam tranſmitterent, deque præſentibus, qua ætate carmina fundebantur, illos docerent. Atque his artibus Hiſtoriam Americæ omnem, & characteribus picturatam in Voluminibus, & repetitam Canticis, ſartam tectam ad adventum uſque Hiſpanorum ſervarunt, qui demum Indorum conſuetudine & uſu, vivâque doctiorum voce eruditi, Libros Europæorum more confecerunt quam plurimos & Hiſtorias abſolutiſſimas. Alia præterea concinnabant Poematia, & mores concernentia & Herorum præclara geſta, & genialibus diebus, luſibus, choræis, & ſimilibus agendis metro aptiſſima. Egregiam itidem operam exhibuere in ornato dicendi genere, quod & Magiſtri multo uſu exercitationeque ſibi fecerant familiare, & ijs tradebant juvenibus quos Rhetoricis efformabant præceptis, Oratoresque olim initiandos, divite ſupellectile loquendi copioſiſſimo & elegantiſſimo Idiomate accuratè inſtituebant. Hinc natæ fuere Orationes minimè incultæ, quæ in Hiſtorijs Mexicanis Hiſpanorum calamo ſcriptis leguntur ab Indis profectæ, nec ab hiſpanicè narrantibus ſcribentibusque confictæ, ut opportunè animadverſum voluit P. Acoſta indicando poſtmodum loco. Phyſicam excoluiſſe, cùm apud Scriptores alios habeamus, tum præſertim apud politiſſimum Hiſtoriographum D. Antonium de Solis, cujus in Expugnationis Mexiceæ lib. 3. cap.

cap. 14. legimus, amæniſſima Imperatoris Moctezumæ urbana viridaria floribus & herbis ſalutaribus undique regni conquiſitis affluentia, proque tuendâ valetudine deſtinata, à Phyſicis ejus diligenter excoli ſolita, ſtûdentibus florum atque herbarum nominibus, vi & indoli, ut appoſitiſſima pharmaca præpararent, libenterque omnibus impertirent optantibus, pro Imperatoris genio, ſæpe de exitu interrogantis, felicemque cùm eſſet, ſibi gratulantis atque plaudentis. Quid verò Leges pro Republica moderanda ab Imperatoribus conſtitutæ Mexiceis Sapientum conſilio & Prudentium, ni gentis culturam & ingenium præſeferunt? Porro tam ſunt illæ quæ ad politicam œconomicamque ſocietatem attinent rationi conſentaneæ, ut ſi veræ Religioni conjunctæ fuiſſent, optari nil præterea valuiſſet ad ſolidam integramque vaſtiſſimi Imperij felicitatem. Eas enim verò animo reputans F. Hieronymus Roman, vir, ſi quis ullus, in totius Orbis Rerum publicarum, quas deſcripſit omnes, uſibus eruditus, nullaque Indis conſuetudinè junctus, apud quos nunquam fuit diverſatus, ut cap. 4. lib 2. indicati ſupra Operis, palam ſcripſerit, impatienter gravatèque eos audire, qui Indos belluis ſimiles, & abjectis eſſe ac ſordidis mentibus inquiunt, hac, alias inter, ductus ratione, quòd prudentiſſimas Leges cõdiderint, utque vigerent ac ſervarentur ſtrenuè accuraverint, de quibus multa ſunt lectu digna in recenſitis mox Hiſtoriographis. Jam verò (ne hoc prætermittamus) quanto Indi noſtrates ingenio fuerint etiam in mechanicis rebus, libet paucis innuere verbis allati ſupra Ge-

rardi Mercatoris pag. 637 ſic ſcribentis: *Sunt Indi rerum Mechanicarum egregij Artifices, præſertim in contexendis varijs avium plumis & ferarum pellibus admirandâ varietate: Qui & laborum tam ſunt patientes, ut ſæpiſſimé integro die cibum non ſumant, ut ſpecioſius concinnent & aptent vel unicam plumam, eandem omni ex parte contemplantes, tum ad Solem, tum in umbra, ut percipiant, magis ne recta an inverſa conveniat, erectis an deflexis crinibus. Itaque ex plumis animal quodcumque, aut florem, aut herbam tanta dexteritate mentiuntur, ut videantur ad vivum expreſiſſe. Aurifabrorum prima & præcipua eſt conditio & præ ceteris artificioſa: adeo quidem ut res quasvis ad vivum exprimant: Valentque plurimum fuſionis artificio, adeo ut vel herbas quasvis, tum res minutiſſimas fuſione fingant tam exquiſité, ut á naturalibus differre non dicas. Sola Mexicana Civitas omnem politicam & vivendi rationem totius Novæ Hiſpaniæ patefacit &c.* Sunt in hanc rem confertiſſima teſtimonia, quibus & Lectores forſitan gravaremus, & extra oleas ferri videremur ea ſi explicatius tradere animus eſſet, quæ mutuari à ſignatis ſupra Hiſtoriographis earum avidus poterit. Ne verò moroſiores ſimus, alijs prætermiſſis de antiquorum Mexicanenſium eruditione teſtimonijs & documentis, ad Emmanuelem Martinum revertamur, atque unà cum eo *ſedeamus ad calculos.*

AN-

ANTELOQUIUM VII.

Priſcos Mexicanos non injuriâ ſapientes inter cenſendos eſſe, rectâ demum conſecutione ex hactenus datis infertur, injuriusque eorundem Nationi Alonenſis Decanus probatur, ſi eos in Epiſtola ſua indigitavit & ſtylo confodit.

COlophonem ut argumento, cui hactenus inſtitimus, & auream coronidem imponamus, Proto-Martyris Stephani verbis, quæ habentur in Actis Apoſtolorum cap. 7 V 22. opportunè ad rem noſtram utemur: *Et eruditus eſt Moyſes omni ſapientia Egyptiorum.* Ecquæ verò Egyptiorum ſapientia fuerit ſciſcitanti reponit Cornelius Alapide præclarus Sacrarum litterarum Interpres, & ipſe omnibus litteris eruditus, in ad Exodi Commentarijs cap. 2. V. 10: *Porro ſapientia Egyptiorum erat duplex, ait Philo, & Juſtinus quæſt. 25. ad Ortodoxos. Prima aperta ac omnibus expoſita; nimirum Geometria, Arithmetica, Aſtrologia & Muſica. Secunda Hieroglyphica, quæ per Symbola graviſſima Phyſices, Theologiæ, & Politicæ Facultatis myſteria edocet; hæc ergo omnia quin & Medicinam, inquit Clemens, didicit Moſes.* Hæc ſapientientiſſimus vir. Jam verò quòd ad primam ſpectat ſapientiam, Mexicanos Indos ea floruiſſe dubitaverit nullus, qui fidem ijs dederit quæ præſcripſimus monumentis graviſſimis, eorundem non in

* me-

memoratis ſolùm Facultatibus peritiem & uſum docentibus, ſed verò etiam in Oratorijs & Rhetoricis exercitationibus. Quì ergo è Sapientum albo expungantur, & verſati in vaſtiſſima litterarum ſolitudine exſibilentur, atque ita barbari & incultiſſimi traducantur, eorum ut nemo ſit ullus qui aut docere poſſit, aut ſciat aliquid, vel ſcire cupiat, & à litteris non abhorreat? Ad ſecundam ſapientiam Egyptiorum ſi animum advertamus, à Phyſicis tractationibus & doctrinis Indos haud quaquam alienos credemus, ubi ſcripta Anteloquio præcedenti meminerimus; ſi verò perſcrutemur monumenta Hieroglyphicis litteris tradita ab ipſis, multa nobis Volumina ſuppetent Theologica nuncupanda, eo ipſo jure quo profecta ab Ægyptijs ſuperſtitioni deditis Theologica audiunt, hoc eſt, de Idolis ſuis & divis figuræ & ſymbola, & eorum etiam quæ ad id genus religionis & cultus ſpectant. Nec Politicæ rei Hieroglyphica deſunt Mexicanenſia abundè conſcriptis Annalibus ab uſque Imperio condito ad Moctezumæ poſtremi Imperatoris ætatem, bellis, expugnationibus, molitionibus, & actibus cùm amplificandi Imperij, tum etiã moderandi ac regendi gratiâ, opportunè ſignatis. Quæ cum ita habeant, deeſt profecto nil quo minus Egyptijs eruditos dicamus Mexiceos Indos in abſtruſiori, & quam ſecundam diximus, Ægyptiorum ſapientia; palamque fit, injuriâ ipſos prægrandi ab ijs affici, qui belluis eos ſuppares & ſimiles credunt, ignoraſſeque pænitus Mexiceas omnes antiquitates, famoſiſſimosque etiam Europæos Authores Hiſtoricos cum primis & eruditos, erudi-

eruditum Alonenſem Decanum acerbè Indos & indigenas omnes exagitantem. Jam verò ubi veteribus deditum ſcrutandis Romanarum inſcriptionum exuvijs virum, alta, qua tenebatur Mexicanenſium ignoratione rerum, liberare conati ſumus; non abs re erit, credimus, ſi veteris etiam Mexici ſpeciem ei ſubjiciamus exteri coloratam Authoris calamo, politiſſimi P. Joannis Biſſelij è Societate JESU *Argonautici Americanorum lib.* 13. n. 4. pag. 343 & ſeq. Editionis Gedani apud Ægidium Janſſonij à Vvaeſberge. 1698. ita ſcribentis. *Mexicanæ tamen regionis potiſſima, præque cæteris Hiſpaniæ Novæ terris gloriâ: non modò, quod Regnum antehac late reliquis eminuit, ac jura dedit quacumque patet in Septentrionem America: ſed etiam ob Mexici Principis urbium majeſtatem: quæ ſedes quondam imperij fuit. Sed tunc etiam Temiſtitanum, diverſiſſimo nomine, dicebatur: quæ nunc paſſim á Fontibus & copia ſcatebrarum, quibus circumluitur, Mexicum nuncupatur, id exprimente gentis linguâ. Sita quondam urbs hæc fuit, Venetiarum exemplo, ſuper ingentis lacus medium. Is, gemino ſinuatus ſtagno, paſſuum quinquaginta millibus ambitur: totidem circumquaque ſuper ripam extructis urbibus. Nam quinquaginta fuiſſe, conſtans eſt eorum narratio, qui vetus Mexicum oculis ſubjecerunt. Addunt; earum ſingulas decem millibus plus minus domuum ſuperbiſſe. Sed longiſſimé ſuper has omnes caput erigens Mexicum, tanquam ex annulo gradi gemma pulcrior & extantior; in medio cunctarum poſita, cunctas facilé deſpiciebat. Etenim Orbis totius urbium (ſi modo famæ credimus) ſpatioſiſſima; tectorum turriumque pluſquam ſeptuaginta quinque millia ſurrigebat. Præterea lemborum, quos Canoas ipſi vocant, quinquaginta millibus aſſiduè circumnavigabatur. Quem*

numerum nec hodierni quidem Mexici populoſitas ſuccidit: quippe non rarioribus, atque quondam, per ſtagnum excurſibus recurſibusque diſtenta. Poſt multa verò quæ tædij vitandi cauſâ mittimus, pag. 346. ita concludit: *Porro planitiem, in qua ſurgit, vallant circumfuſi quaqua verſum colles, humili, ſed tamen vernante ſemper, divorum amœnitate. Remotiora verò, quæque duriorem nacta ſunt auram, in montes eriguntur: & tanquam amphiteatro gradatim eminent, jugis ſuper juga ſcandentibus, quæ cuncta nivibus annoſis, æternaque glacie rigent.* Hactenus Biſſelius Amphitheatrum deſcribens Mexiceum, quod tamen, credimus, flocci ducet Martinus, Theatrum recogitans Saguntinum, de quo à ſe primùm detecto ſibimet gratulatur, contranitente viro erudito D. Joanne Martinez de Salafranca in Diario Litteratorum Hiſpaniæ tom. 3. à pag. 189. ſenſumque ſuum Mari Arecij Syracuſani teſtimonio probante, jam inde ab anno 1554. edito Dialogo Theatrum illud commemorantis.

ANTELOQUIUM VIII.

Emmanuelis Martini ignorantia de Mexicana eruditione ab eo tempore quo excoli ab Hiſpanis America cæpit ad uſque ætatem noſtram, aperitur, & in ſcribendo temeritas confutatur.

HActenus, neutiquam ſpernendam Indorum Mexicanenſium eruditionem, qua retro claruerunt, in Theatrum deduximus

mus, oſtendendi ergo quam ſint vel ipſis injurioſa, & à vero aliena quæ Decanus Alonenſis ſcripſit. Quoniam verò non Indos ille veteres cogitavit, ſed novos indigenas, in ijsque, & Hiſpanos in America natos, & alibi genitos viros in ipſam aſcitos, quos ad unum omnes quam longiſſimè diſſitos credidit à Minervæ ſedibus & pomærijs; ejuſdem ut in hiſce rebus ignorãtia ſcribendique temeritas aperiatur & propulſetur, è re noſtra eſt. *Quò te conferes apud Indos*, inquit, *in tam vaſta litterarũ ſolitudine?* Ita ne, bone? Hanc ut dedoceare non opinionem dicimus, ſed temeritatem: vel ut enucleatius dicamus, amentiam; quanta in vaſtiſſima litterarum ſolitudine litterarum Domicilia duobus ab hinc ſeculis condi cæperint, in diesque ad delicias uſque ſapientiſſimorum hominum effloruerint, paucis audito. Sunt apud Americam Mexicanam Univerſitates ſeu Academiæ Pontificia Regiaque authoritate conditæ Mexicana, quæ Princeps eſt, & ante duo ſecula, Carolo V. Cæſare, conſtituta: Hiſpaniolenſis, Goatemalenſis, Habanenſis, Caraquenſis, Jucatanenſis, in quibus Europæorum more Scientiæ omnes traduntur & Facultates, Gradusque Academici ad Doctoratum uſque pro ſcholarium & candidatorum meritis, ſingulis deſtinantur. Sunt Collegia, Seminaria, & id genus Athenæa pro inſtituendis adoleſcentibus & omnigenâ formandis eruditione. Quot verò ſi quæras iſthæc Domicilia ſapientiæ ſint, haud facili, forſanque incredibili Tibi ſupputatione dabimus. Id exploratum certumque habemus, quòd ad Mexicanam Academiam ſpectat, ſexaginta non minus Lycea eſſe,

ſi Collegijs & Cœnobijs urbanis noſtris cætera adjiciantur Angelopolitana, Michoacanenſia, Goadalaxarenſia, Goaxacenſia, & Durangenſia, è quibus initiandi Minervalibus apicibus examenque ſubituri Seculares & Regulares ſcholarum profeſſores conveniunt. Nec porro pauca numero ſunt quæ apud Hiſpaniolenſes, Goatemalenſes, Habanenſes, Caraquenſes, & Jucatanenſes vigent, & Academijs illis decori ſunt, atque Americæ ornatui. Quæ cur Tibi incredibilia videantur non erit, ſi modò Archiepiſcopatus tres, & Epiſcopatus 12 ſingulos vaſtiſſimâ Diœceſi, & plerosque frequentiſſimo Clero Seculari conſtantes ſciveris; Religioſorumque Ordinum Provincias ampliſſimas 18. litteris operam dantes (ut tres prætereamus Hoſpitalitati inſiſtentes, quæ tamen litteratis viris non carent) à publicis monumentis & Hiſtorijs acceperis. Videsne quam vaſta ſit litterarum ſolitudo in America Mexicana, apud quam frequentiſſimi litteratorum cætus abundant? Sed adjectis à Te quæſitis reſpondeamus oportet: *Quem adibis non dicam Magiſtrum, cujus præceptis inſtituaris, ſed auditorem?* Sic Tu adoleſcentem chariſſimum Tibi moniturus alloqueris, quem ita nos è regione alloquemur. Adibis ſanè, quem malueris è ſexcentis Magiſtris, à quo efformeris. Nam intra Mexicana pomæria ſemper offendes Doctores centum plus minus ve, quo autem tempore ſcribimus hæc, centenario majorem eorundem Conſeſſum invenies, qui infulis redimiti, è voto Tibi & ſententia litteras inſtillabunt. Adibis (abſit jactantia verbis) totidem Profeſſores

Scien-

Scientiarum quotidianam in eis tradendis operam in Gymnaſijs ponentes, in Academia quidem viginti tres, Regijs ſtipendijs, Idiomata, Rhetoricam, Philoſophiam, Mathematicas, Medicinam, Romanorum Jura, Canonicas ſanctiones, Theologiam univerſam è ſuo quiſque ſuggeſtu docentes; in Collegio Maximo Societatis Jesu duodecim, Grammaticis, Rhetoricis, Philoſophicis & univerſis Theologicis inſtitutionibus Juvenes efformantes; novē ſimili inſiſtentes muneri & profeſſioni in Metropolitanæ Eccleſiæ Collegio Seminario; reliquos cùm in Cœnobijs tum etiam in Collegijs Dominicanis, Auguſtinianis, Franciſcanis, & Mercedenſibus, quibus adduntur Carmelitani non longè ab Urbe noſtra Athenæa ſua excolentes, ac Præceptores urbani multi & in alijs ſecularibus Collegijs & in ſuis quiſque Ædibus Grammaticam & humaniores litteras expendentes. Ecce quot quantosque adire Magiſtros liberum Tibi erit Mexicum ingredienti; alibi autem Americæ noſtræ commoranti plures etiam & plures ocurrent Magiſtri apud Angelopolitanos, Michoacanenſes, Goadalaxarenſes, Goaxacenſes, Durangenſes, Goatemalenſes, Jucatanenſes, cœterosque ſuperius memoratos, qui litteras tradant imbuantque Te eruditione multa. Nec enim inibi degens, Collegia in optatis Tibi erunt atque Cœnobia, plura pauciora ve pro uniuſcujuſque Diœceſis menſurâ & indole. Cœtera ut prætereamus hujus rei monumenta, placet unum tibi digito ſignare, quod ut eſt typis editum jam inde ante centum & amplius annos integro volumine in fol. cui titulus *Allegationes*

in favorem Cleri, Status Eccleſiaſtici & Secularis, Hiſpanorum & Indorum Epiſcopatus Angelopolitani, legere integrum erit tibi, & ab eo memorata authentica inſtrumenta haurire. Statim enim fol. 2. col. 1. Regi Catholico, cui Liber nuncupatur, Præſbyteri Seculares Diœceſis Angelopolitanæ ſiſtuntur ſeptingenti, Curiones, Beneficiarij, Vicarij, Capellani, quorum plures, id eſt, ſupra quadringenti, ut habetur fol. 195. col. 2. n. 384. inſignes erant gradibus, alij Doctoratus, alij Licentiæ, alij Bachalaureatus in varijs Facultatibus, & inſuper diverſis Americanis idiomatibus eminenter exculti. Adhæc, ſeptingentis, quæ diximus, Myſtis accedebant amplius ducenti minoribus Ordinibus initiati, litteris operam dantes, & ſtrenuè Minervam colentes, nongentique omnes in Diœceſi eâdem nati, quatuor vel quinque demptis, ut videre eſt fol. 88. n. 16. & fol. 4. col. 2. Quam verò alacriter ipſi Scientias coluerint, palam coram frequentiſſimâ doctiſſimorum hominum populique coronâ dedere anno 1646. concurſu, ut dicitur, facto pro petitione Eccleſiæ Parochialis Villæ de Carrion nuncupatæ. Alij enim horarijs Prælectionibus, aut Theologicis, aut Juridicis, 24. horarum ſpatio elucubratis, eruditionis ſpecimen exhibuère, additis ex præſortito cuique Evangelio horarijs Concionibus Hiſpanicis, præfinitis ad ipſarum formationem horis 48. Alij & Sermones ſimiliter habuère Hiſpanos & Mexicanos, & Theoſophicas Prælectiones, ut nuper diximus concinnatas. Alij trilingues Orationes ſacras, alij quadrilingues dixère è ſuperiori loco ſimili anguſtiâ

tem-

temporis conditas. Alij Relectionibus & Concionibus à ſe habitis, addiderunt Theſes publicè defenſandas ritu ſcholaſtico, tum ex Sacris Biblijs, tum ex Theologia Speculativa petitas, tum ex Morali, ex Philoſophia itidem, ex Idiomate Mexicaño, & ex Ritibus Eccleſiaſticis. Fuit eos inter Bachalaureus Antonius Adar de Moſquera, qui extemporaneè concionatus eſt idiomate uſus quadruplici, Hiſpano, Mexicano, Chochoneco, & Angolano. Atque omnium, quæ diximus, ſpecimina ingenij ad criſim traducta, probata fuère & pro uniuſcujuſque merito laude mactata à graviſſimis Judicibus & Examinatoribus Synodalibus D. D. Joanne de Merlo, Canonico Doctorali, Officiali Diœceſis generali, electoque Epiſcopo Honduren ſi; Alphonſo de Cuevas Davalos Archidiacono, poſtmodum Epiſcopo Goaxacenſi & Archiepiſcopo Mexicano, Michaele de Poblete Scholaſtico, dein Archiepiſcopo Manilenſi, Alphonſo de Herrera Canonico Pœnitentiario, Antonio Peralta Caſtañeda, Doctore Complutenſi, Canonico Magiſtrali, Laurentio de Orta Præbendato, & Nicolao Gomezio Briceño Judice Teſtamentorum & piarum Cauſarum. Atque his jam cernes quantum à veroſimili exorbitaverit Martinus tuus, qui nullum apud noſtrates Magiſtrum Tibi pollicebatur, cujus præceptis inſtituerere. Quid porro ad ſubjunctas poſitiones ejus reponamus oportet? Libet ipſas repetere, quo hominis, audaciam ne dicemus, an dementiam? coram ponamus. *Quem adibis, non dicam Magiſtrum cujus præceptis inſtituaris, ſed auditorem? Non dicam aliquid ſcientem, ſed ſcire cupientem. Dicam enucleatius*

tius

tius: A litteris non abhorrentem? Certe ubi tot Anteceſſores & Magiſtros ex officio tradendis litteris incumbentes ſignavimus, oleum & operam perderemus, ſi auditores numeris putare vellemus, qui quantos in Scientijs progreſſus fecerint faciantque in dies, Bibliotheca noſtra docebit. Id unum ſolennius refutandum videtur, quod omnes ad unum noſtros à litteris abhorrentes pronuntiaverit Alonenſis, quapropter eam in aliud Anteloquium provinciam mittimus commodius inſtituendum de Mexicanorum ingenio & in litteras amore & ſtudio, poſtquam ineptiſſima, quæ ſubjungit, alia repulerimus.

ANTELOQUIUM IX.

De Codicibus & Bibliothecis Mexicanis Emmanuelem Martinum latentibus, quem notiſſima eruditis, imò etiam indoctis multis monumenta effugiſſe monſtratur.

POſtquam narrata in ſuperioribus effutiverat Decanus Alonenſis, colophonis loco noſtram edocturus barbariem inquit: *Ecquoſnam evolves Codices?* (Mexici) *Ecquas luſtrabis Bibliothecas? Hæc enim omnia tam fruſtra quæres, quam qui tondet aſſinum, vel mulget hircum.* Hirſutum dixeris hominis ſupercilium, & hirto corde genitum virum, qui veritus non fuerit univerſam nec malè de ſe meritam Nationem laceſſere, atque omnes cujuſvis

vis gentis eruditos, Americanorum non neſcios, inſimul provocare, qui ſtylo ipſum conficiant, & temeritatis ac falſitatis notam Epiſtolæ inurant tot tantisque erroribus & probris conſarcinatæ. Nec injuria, aſinum, quod eſt in proverbio, inter apes reponeres, viro, qui Litteratos & Codicibus utentes ac Bibliothecis Mexici, detonſis aſinis comparaverit. Nam & ſi mellei ſuapte indole ſint Mexicani, & in nullos auſteri, fieri non poteſt, quin laceſſiti, & immerito provocati, favos inter orationum, carminũ,& ſimilium, cum moderamine, ut dicitur, inculpatæ tutelæ, ſpicula Emmanueli Martino figant, deque ejuſdem Epiſtola conquerantur. Ad Rhombum modò. Mirum forſan multis videbitur, Codices omnes Mexicanos prorſus latuiſſe virum tanto inter eruditos nomine, qui & Bibliothecæ inſtructiſſimæ doctiſſimi Cardinalis Hiſpani D. Joſephi Saens de Aguirre Cuſtos & Præfectus fuerat, quique eodem functus munere Mantuæ Carpentanorum Bibliothecæ Excmi. D. Ludovici Cerda Eceleſtæ Principis curam ſubſtinuit, qui præterea Romę agens Vaticanam toto Orbe celebrem, & alias inſignes Bibliothecas frequentare conſuevit, in quibus peregrini Codices, & in remotiſſimis etiam plagis editi, extare ſolent, ipſaque Mexicanorum Volumina characteribus inſcripta non omnino deſiderantur, à memorato ſupra Kircherio viſa & relata. Hanc ob rem multi forſitan mirabuntur, nullum ab Emmanuele Martino unquam viſum Codicem Mexicanum. Nobis ita mirantibus, alia ſuppetunt longè mirabiliora. Quamvis enim in Libros non offenderit

alios aut Mexici excuſos, aut à Mexicanis conſcriptos Authoribus, mirari ſubit, nec vidiſſe tantùm in cute, nec audiviſſe quidem notiſſimam ſcholaſticis viris *Logicam Mexicanam* à P. Antonio Rubio Societatis JESU jam pridem editam, & Compluti famoſam: *Curſum Medicum Mexicanum* à D. Marco Salgado publici juris factum, nec Europæis ignotum. *Magnalia Mexicanenſia* Illmi. D. D. Bernardi de Balbuena, Poetæ non injuria à D. Nicolao Antonio multis elati; & Volumina alia Mexicanum nomen præſeferentia. Quid verò de Moniali Mexicea Joanna Agnete à Cruce dicemus, cujus editi Libri Mantuæ Carpentanorum, & alibi Hiſpaniæ ſepties recuſi ſeculo proximè lapſo, & deinceps iteratis typis donati, notiſſimam & Hiſpanis & Exteris fœminam reddidere, quæ Muſarum decima audit, & inſignibus mactatur elogijs ab eruditiſſimis viris? Trita ſunt adeò Volumina iſthæc, ea ut non modò apud litterarum Profeſſores frequenter invenias, ſed etiam penes diſſertos quosque & nobiles aliqua tinctos eruditione. Quì verò P. Joannis Martinez de la Parra Societatis JESU *Veritatum lucem Catholicarum* Libri prætervolaſſe Decanum Alonenſem potuerint, adhuc mirabilius habemus, quòd tanto illi in pretio apud Europam ſint, ut & Itali facti à P. Antonio Ardia ejuſdem Societatis prodierint, & in Latinum idioma converſi à quodam Monacho Cirtercienſi, rurſus typis excuſi fuerint, poſt Hiſpanas editiones iteratas in dies: tamque frequentes in univerſa Hiſpania, ut multi Parochi eis pro munere ſuo ad Fideles chriſtianè inſti-

inſtituendos, utantur. Adhæc animadverſione dignum exiſtimamus, doctum virum Emmanuelem Martinum tritas ab eruditis frequentiſſimè viris Bibliothecas editas pænitus neglexiſſe, Dominicanam & Franciſcanam, Societatis Jesu & Carmelitarum, Alphabetum Auguſtinianum & Epitomem Pinelianam, aliasque Collectiones jam pridem vulgatas, quæ cum Codices Mexicanos multos objiciant legentibus, nunquam ab eo libatas fuiſſe, ſunt argumento. Quis verò crederet, virum elegantiſſimum & rarioribus inhiantem Codicibus, ne ſalutaſſe quidem *Orbem terrarum Scriptorum calamo delineatum* (quo de infra) Mexicanos, ut omnium Nationum, Libros non invidentem? Reliqua ſunt duo notatu digniſſima. Alterum, Bibliothecam Hiſpaniæ novam à D. Nicolao Antonio editam prius quam Bibliotheca vetus in lucem prodijſſet, Martinum vel oculis nunquam luſtraſſe, vel pænitus quæ in ea legerant omnia oblivioni dediſſe, quæ Mexicanos Codices paſſim ſuppeditat, & Mexici excuſos, & à Mexicanis profectos; cùm tamen Martinus ipſe juſſu Cardinalis de Aguirre Bibliothecæ Hiſpanæ veteris editionem accuraverit adornaveritque. Alterum, quod ejuſdem Purpurati imperio Principis editioni Collectionis Conciliorum Hiſpaniæ & novi Orbis ab eodem Cardinali elaboratæ præfuerit; quin tamen Concilium Mexicanum, quod *doctiſſimum ſane eſſe* Eminentiſſimus ipſe Aguirrius præmonuit, aut legerit, aut in pretio habuerit, aut inter Codices putandum cenſuerit; niſi dixeris, quæ ſunt cumque novi Orbis etiam mirabilia dedidiciſſe, & æternæ oblivioni

mandaſſe. At ne multi ſimus, & præproperè Bibliothecam abſorvendam uno hauſtu Mexiceam hîc exhibeamus, in ipſam recenſendos Codices à noſtris editos reſervemus & manu exaratos; intereaTypographicas Officinas,queis Lucinam agentibus,& ingenij fœtus nutricantibus,Codices eruuntur in lucem, jam pridem in America noſtra conſtitutas atque florentes, ab exteris viris commemoratas, Martinum doceamus, ipſas unà cum Codicibus & Bibliothecis noſtris ad regionem amandantem detonſis aſinis frequentiſſimam. Scilicet, vir ad miraculum uſque eruditus, nunquam Authores vidit Europæ vulgares, qui ut Mexicum ab auro & argento inſignem habuère, ſic etiam ab opere typographico, Gerardum Mercatorem in Atlante minore ſuperius à nobis indicato pag. 636 ſcribentem: *Reſident in hac Vrbe Archiepiſcopus & Pro-Rex, ac Tribunal Supremum Novæ Hiſpaniæ. Eſt etiam in ea imprimendi ars, & cudendi pecuniam* Marcum Serran in Theſauro Synonimorum verbo *Indiæ*, Mexicum paucis cõmemorantem,*Vbi*,inquit, *æs cuditur,& imprimuntur libri.*Biſſellium in Argonautici Americanorum lib. 13. pag. 346. ſimiliter enarrantem; ut Hiſtoriographos prætereamus Hiſpanos & noſtros, typographias ante duo ſecula Mexiceas laudantes, queis incrementa capientibus multa, Angelopolitanæ acceſſerunt, Goatemalenſes, Goaxacenſes & Habanenſes. Sed de his hactenus.

AN-

ANTELOQUIUM X.

Bibliothecæ Mexicanæ aperiuntur, in quas Alonenſis Decanus urbaniſſimè excipiendus invitatur atque tractandus.

A Codicibus ad Bibliothecas rectà trajicimus, quas ingētibus comparatas ſumptibus poſſident Mexicani, nec gravatè exhibent ſtudioſis, ultroque aperiunt exteris viris, à quibus nonnulla deinceps data teſtimonia promemus. Non ſunt equidem nobis Bibliothecæ quæ Vaticanam exſæquent, aut Regijs Matritenſi, Pariſinæ, & ſimilibus comparentur, vel Manuſcriptorum antiquâ & prædivite abditâ eruditione, vel Editorum numero & copiâ. Nec tamen deſunt permultæ inſignes, nihilo ijs minores quæ apud Europæos celebres jure habentur. Libet Petrum Blanchot *in Idæa Bibliothecæ univerſalis* tranſcribere. *Et quidem in Vrbe* (Pariſienſi) *celebres atque magnificas Bibliothecas habemus, Regiam, Richelianam, Sorbonicam, Victorinam, Navarræam, Claromontanam S. J. Thuanam, Memmæam, Allæam, Lozonæam, Riberianam, Cordeſianam, Moreanam, in quas nobis aditum per curatores ſuos datum iri plané confidimus.* Hæc ille. Ex ijs porro Bibliothecis Cordeſiana nobis perſpecta eſt in ejuſdem Catalogo Pariſijs edito apud Antonium Vitray anno 1643. in 4. rectâque factâ ſupputatione, conſtat Voluminibus in fol. in quarto, & in octavo. 8291. cui

cùm habeamus multas ſuppares, multas pares, multasque longè majores, celebres haud immerito Bibliothecas noſtras cognominabimus. Jam hæc quæ notiſſima ſunt exteris viris aliquandiu apud nos diverſatis, ut ipſorum teſtimonio firmemus, ad Doctorem Franciſcum Gemellium Carreri provocamus in Periegeſi ſeu Orbis giro commemorantem Bibliothecam PP. Carmelitarum Cujoacanenſis Collegij propè Mexicea pomæria ſiti, duodecim mille voluminibus divitem (in quibus tamen computandis exceſiſſe nobis videtur) atque eorundem in Deſerto, ut vocant, Mexicanæ Provinciæ alteram Bibliothecam, Codicum numero prætermiſſo, laudantem. Accedit D. Petri Cuberi Sebaſtiani, Clerici Aragonenſis, Prædicatoris Apoſtolici in Aſia, ſuffragium, qui in edita à ſe Orbis Peragratione cap. 41. effert & laudat Illmî. Angelopolitani Epiſcopi V. D. D. Joannis de Palafox Bibliothecam, inſignibus, curioſis, & extrarijs etiam Libris conſpicuam. Ut verò rem ab ovo, quod ajunt, dicamus, libenter fragmentum adducimus Dialogi D. D. Franciſci Cervantes Salazarij *de Academia Mexicana*, colloquẽtibus Meſſa & Guterrio inſtituti, editique alios inter, Mexici anno 1554. à Joanne Paulo Briſſenſi typographo. Guterrio enim poſt luſtratam undique Academiam Mexiceam anno proximè tunc elapſo conditam, hoc eſt anno 1553, ita ſocium interrogante: *Bibliothecam non habet Schola?* ille reponit: *Erit magna ubi coaluerit, interea tamen quæ ſunt in Monaſterijs non parvæ, haud leviter juvabunt eos qui ipſas adire voluerint.* Scilicet, jam inde ab erectis Mexici religioſis Cœnobijs, expug-

pugnatâque Mexico, Bibliothecæ conſtitui cœperunt & inſtrui à Patribus Franciſcanis, quibus brevì adjuncti fuere Dominicani, nec diu poſt Auguſtiniani: dein acceſſère Jeſuitæ, Carmelitani nudipedes, & Mercedenſes Sodales, atque in eorum omnium Cœnobijs, Collegijs, Domibus Mexicanis, Tlaſcalenſibus, Angelopolitanis, Goatemalenſibus, Goaxacenſibus, Durangenſibus, Jucatanenſibus, Habanenſibus, & alijs Bibliothecas invenies, majores minores ve pro Regionum, Urbium, & Pagorum diverſitate, ut vix Oppida nimis diſſita ab Urbibus & remota, ſua ſuppellectili careant librariâ. Porrò Mexici Bibliothecæ ſunt multæ, Cordeſianæ, quam laudavimus, inſtructiores, Dominicana, Franciſcana, Pauliana Auguſtinianorum (de cujus conditione unàque alijs ejuſdem Ordinis memor eſt M. Grijalva in Chronicis Provinciæ S. Auguſtini Novæ Hiſpaniæ fol. 153. col. 2 & 188. col. 1.) Collegij Maximi Societatis Jesu, & Collegij majoris Divæ Mariæ & omnium Sanctorum: cui jam pridem nobilis acceſſio facta eſt nobiliſſimi alumni ſui liberalitate Illmî. D. D. D. Joannis Gomezij de Parada, pro ut in *Monumentis Eccleſiæ Goatemalenſis* editis à P. F. Raymundo Leal Dominicano, habetur p. 54 & 55. his verbis. *Librorum mirifice appetens*, (D. Parada) *locupletiſſimam Bibliothecam collegit, multa pecuniâ ex ampliſſimo patrimonio in id collatâ, quæſitis undequaque libris ſplendidioris notæ, nitidioris chartæ, rariorum, optimarumque editionum, non neglectis etiam vetuſtis cujuſlibet argumenti codicibus. Quam nuper Mexicano Collegio Majori S. Mariæ omnium Sanctorum dono dedit, ea lege, ut ad inſtar Regiæ Bibliothecæ Matritenſis pu-*

blicæ utilitati pateret; atque ita commercio interVeteris, ac Novi Orbis ingenia inſtituto, novos theſauros indicis gentibus aperuit. Ita ille. Nos alias oratione Bibliothecas noſtras brevi inſinuantes, præter jam memoratas, Cordeſianæ multæ ſunt pares, aut ſuppares, & non paucis Librorum millibus adornatæ, Collegij Seminarij Metropolitanæ Eccleſiæ, quæ locupletior & inſignior evaſit, additâ veteri ſuæ haud modicæ, ſelectiſſimâ & copioſâ, quam ei dono dedit Excmûs. & Illmûs. D. D. Joannes Antonius de Vizarron Archiepiſcopus Pro-Rexque Mexicanus: Tlatelolcana ſeu Collegij Franciſcanorum in Tlatelolco dicti: Imperialis Conventus S. Auguſtini: Domus Profeſſæ Societatis JESU, & ejuſdem Ordinis Collegij Regalis & Antiquioris S. Ildefonſi: Mercedenſium Cœnobij Maximi: Carmelitarum, & Oratorienſium S. Philippi Nerij, quæ intia cœpit ijs Libris quos in Hiſpaniam redux eis tradidit, chariſſimum ſibi caput, Excmûs. & Illmûs. D. D. M. F. Payus Henriquez de Ribera Archiepiſcopus atque Pro-Rex (ut Author eſt P. Julianus Cutierrez Davila in Monument. Hiſtoricis Congreg. Orator. Mexicanenſi. p. 1. n. marginali 60) deinque multis ditior acceſſionibus facta eſt PP. operâ & ære. Præter has communes & Ordini cuique & exteris eas adire cupientibus, aliasque minoris momenti in ſingulis Cœnobijs & Collegijs pro Magiſtris, Lectoribus, Concionatoribus & ſimilibus, ſunt privatorum virorum permultæ non ignobiles Voluminum copiâ & pretio, quas & Auditores Regij poſſident, & Canonici, Academici Profeſſores atque Doctores,

Cau-

Cauſidici, Medici, & alij, præſertim Ordinis Eccleſiaſtici. Et ut cœteras prætereamus, memoria quidem & elogio digna eſt Bibliotheca inſignis Monialis Mexicanæ Joannæ Agnetis à Cruce, quatuor mille Voluminibus, utique ſelectiſſimis, inſtructa & ornata, ut habet P. Didacus Calleja Hiſpanus Societatis Jesu in Approbatione Tomi tertij ejuſdem Monialis, quæ itidem eleganti fuerat Muſæo donata Mathematicis inſtrumentis & id genus cimelijs divite. Angelopoli, & Cœtus Religioſorum & Secularium hominum, & privatè degentes, præſertim Capituli Cathedralis alumni, Bibliothecis abundant, quas inter clariſſima habetur Collegiorum SS. Joannis & Pauli ab Illmô. D. D. Palafox condita, multisque aucta ab Illmô. D. D. Emmanuele Fernandez à S. Cruce. Apud Antequeram Goaxacenſium multo eſt nomine Bibliotheca Collegij à S. Cruce, ea inſigniti Illmi. D. D. Nicolai del Puerto, gentilis ſui & Epiſcopi dono; aliæque adſunt minime obſcuræ, & multo pretio habitæ. Ne tamen moroſi ſimus, tacitas facimus, cetera elogio dignas, Bibliothecas Goatemalenſium, & Goadalaxarenſium, in quorum Primarijs Urbibus reſident Conventus juridici, & ſapientum virorum ex omnibus Ordinibus frequentiſſimi cœtus; aliasque in memoratis ſupra Diœceſibus ſitas. Id tamen neutiquam prætermittendum ducimus, quod & Bibliothecis pretium adauget, & noſtrorum in colendis litteris amorem & ſtudium palam exponit: caritas ſcilicet Librorum, tanta certè, ut triplo, quadruplo, & majoris conſtent nobis quam Europæis, à quibus ſuperbiſ-

ſimæ facilè Bibliothecæ inſtruerentur eo ære, quo non adeò magnificas & ſplendidas nobis comparamus, hac tamen via quotquot avemus Libros nanciſcimur, Bibliopolis Europæis & negotiatoribus quæſtu incitatis, ut plurimas ad nos ſelectorum capſas Voluminum afferant, queis ab eruditis Europæ florentibus inſignes & prædivites doctrinæ gazas quotidie mutuemur, rarioresque Codices poſſideamus, ut ſubinde mirum non ſit, exempli gratia, *Orbem terrarum Scriptorum calamo delineatum* operâ Alphonſi Laſoris à Varea, ſeu perſonati hoc nomine P. Raphaelis Savonarola Clerici Regularis de Providentia, quem non à ſe viſum teſtatur eruditiſſimus Bibliothecæ Criticæ Author Illmûs D. F. Michael à S. Joſeph Volumine 1. pag. 532. art *Bibliotheca univerſalis*, qui rariora ſcrutatus eſt & eviſceravit Volumina; nos ante annos triginta viderimus (qui etiam pro Bibliotheca noſtra uſui eſt) quo tempore quidam Italus Mexici Bibliothecam adeo inſtructam, copioſam & elegantem diſtrahendam expoſuit, ut centum mille argenteis uncialibus æſtimata fuerit, cujus majorem partem in taberna paulatim venum dedit D. Joſephus de la Barreda inter Aſtures natus, quicum nobis fuit conſuetudo, pulchrâ dives eruditione, præ qua argentum & id genus cœtera negligebat. Quo autem tempore hæc ſcribimus proſtat item Mexici Bibliopola exterus Auguſtinus Dherbe, qui dudum ab Europa ſecum detulit Librorum opulentam ſupellectilem, cùm ab Hiſpanis editorum, tum à cœteris Europæ florentibus eruditis. Adhæc: Sunt in Urbe noſtra per-

pe-

petuò tabernæ Librariæ multæ, nec nullius pretij; è queis una adeſt non longe ab Ædibus noſtris, quæ haſtæ ſubjecta, non minoris coempta eſt quam triginta mille argenteis uncialibus. At enim fruſtra in hiſce moramur, cùm non Mexici modò Urbe primaria & apud Orbem univerſum inclyta & celeberrima, ſed apud Inſulas etiam Mexiceas minori frequentiâ ſapientum excultas, Bibliothecæ jam pridem extiterint, è quibus ante centum annos Portudivitenſem Illmî. Bernardi de Balbuena Epiſcopi ſuffuratus eſt Batavus prædo, quod in Bibliotheca noſtra ab eximio Poeta Lupeſio de Vega Carpio paucis audiemus.

ANTELOQUIUM XI.

De Americanorum ingenio, & in litteras amore ac ſtudio.

RE ſervatam ſuperius theſim iſtam Emmanueli Martino dicamus, diſcat ut ipſe quantum in rebus noſtris nobisque ipſis judicandis abjiciendisque deſipuerit. A litteris nos ad unum omnes abhorrentes ſcripſit, perinde quaſi ſtipitibus quam ſimillimos in America natos ac degentes crediderit, aut orbatos mente, aut ingenio ad litteras prorſus nullo, quibus ſubinde illæ faſtidio ſint & horrori. Quam verò Americani ſint ingenio præclari, ſtatim docendum eſt, mox eorundem in litteras innuendum ſtudiū, amor ſignandus. Et quòd ad ingenium attinet, ne ſuſpectis & repelendis jure te-

* ſtibus

ſtibus rem agamus, natos in America viros hac in cauſa tacitos præteribimus; credimusque à ſapientibus viris auditum non iri eos qui, Andabatorum more, clauſis oculis, quos in Americam minimè conjecère, nec probatis inſtructi monumentis, aut Authoribus eruditi, jaculis nos impetere, & de nobis judicare tentaverint. Reliquum eſt ergo, ut idoneis uſuri teſtibus, viros doctos & graves audiamus, qui apud Europam nati, in conſuetudinem noſtram venerint, & longo Americanarum rerum uſu & experimentis res ipſas imbiberint, mox alios optimis uſos teſtimonijs, & fide dignis inſtrumentis, parcè exhibeamus. Age verò, & agmen ducant doctiſſimi Phyſici diu apud nos commorati, D. Didacus de Ciſneros Medicinæ Doctor clariſſimus, Aſtronomiæ Scientia & litteris alijs conſpicuus, in Libro de ſitu, natura & proprietatibus Urbis Mexiceæ fol. 113. col. 2. & D. Joannes de Barrios, Medicus Complutenſis apprimè doctus, in Libro de *Vera Medicina, Aſtrologia, & Chirurgia* tractat. 1. cap. 4. fol. 49 multis noſtratum ingenia laudibus efferentes: D. Joannes de Cardenas iiſdem infulis & dotibus clarus in 1. part. Problematum Indiarum lib. 3. cap. 2. fol. 176. & ſequent. exploratum habens, citraque dubitationis aleam ſupponens, Hiſpanos in America natos acuto delicatoque & vivido ingenio pollere, reique hujuſce cauſas phyſicas & principia lato calamo expendens. Henricus Martinus in Repertorio temporum tract. 3. cap. 13. ſimiliter agit, atque uterque, quod alij etiam notarunt, in Cœli, Solis,

Soli

Solique Americani indolem referunt, non modò apud nos genitos vividiori donatos ingenio eſſe, ſed alibi quoque gentium natos expeditiores fieri & ingenioſiores ubi Mexiceas incoluerint plagas, aut Peruanas adierint. Ludovicus Cabrera Hiſtoriographus Philippi II Hiſpaniarum Regis Catholici lib. 2. cap. 9. maximi Americanorum ingenia pendet, temporis ratione habitâ, quod in adbibendis Scientijs inſumunt, in quibus omnibus eminere teſtatur; atque id apud Regia Hiſpaniæ Conſilia non abſque admiratione, notum eſſe ſubjungit. Illmûs. Portudivitenſis Antiſtes D. Bernardus de Balbuena, in *Magnalibus Mexicanis*, ingenia & litteras cœteraque noſtratum, & ſoluta & ligata oratione extollit & effert, præſertim fol. 31. col. 2. & fol. 84 col. 1. & 2. M. F. Andreas Ferrer de Valdecebro, Dominicanus, in *Regimine generali, Morali & Politico* lib. 4. cap. 34. multis Americana ingenia & res geſtas commendat. D. Antonius de Peralta Caſtañeda Doctor Theologus Complutenſis, in Monito ad Lectorem præfixo Hiſtoriæ Tobiæ à ſe elucubratę, cujus poſtmodum teſtimonio commodius & latius utemur, ſimiliter agit, ut & D. Salvator Joſeph Manier in Objectione Satisfactoria illuſtrationi Apologeticæ celeberrimi Benedictini P. Feijoo 2. p. tom. 2. diſcurſ. 15. à n. 28. Nec diſſentit memoratus ipſe M. Feijoo, loco mox indicando, Americanorum ingenia deſpicatui non habens, quamvis à communi ſenſu de præmaturitate ipſorum diſcedat. D. Ludovicus Antonius de Oviedo, Comes de la Granja, in Heroyco admirandoque Poe-

mate de S. Roſa Limenſi, cancione 1. numeris 31. & 32, ut eximia Americanorum ingenia commendat, ſic etiam præmatura, & in Aurora ceu in Meridie fulgentiſſima laudat. P. Bernardinus Llanos Societatis Jesu Ocanienſis, qui totos annos 40 Mexici poſuit in juventutis eruditione, Chriſtianæ Poeſeos initio, pag. 374 Poeticarum inſtitutionum ſic habet: *Quoniam autem Inſtitutionum hic Poeticarum Liber Mexicanis conſcribitur adoleſcentibus, præclara virtutis indole, atque ingenij laude præſtantibus, quorum eſt, ut ad cœteras artes, & illuſtria ſapientiæ ſtudia, ita etiam ad hæc mira propenſio, & cum facilitate fælicitas; quique, ſuam hujuſmodi facultatem in Dei præſertim Optimi Maximi ac Deiparæ Virginis, & Sanctorum laudibus exercere gaudent: placuit non nulla Chriſtianorum Poetarum illuſtrium exempla proponere.* D. D. Franciſcus de Samaniego natus in Diœceſi Calagurritana, Doctor Oſunienſis, apud nos diu agens, in Panegyri Illmî. D. D. Franciſci Manſo Archiepiſcopi Mexicani fol. 12. col. 1. n. 53. Mexicum nobilitate & ingenijs quam argento & auro ditiorem apellat. Et ne multi ſimus, agmen claudat eorum qui apud nos commorati pro nobis ſtant, P. Hieronymus Perez de Nueros è Societate Jesu Cæſarauguſtanus, quondam Theologiæ Profeſſor, & Sacrarum litterarum Interpres, in Præfatione ad ſuam Lapidicinam ſacram pro Americanorum ingenio decertans, & ejuſdem fontes & radices indigitans. Ita habet: *Hilari grataque facie, ore ſubridenti, lætisque luminibus à cœlo Americam conſpectam, ut cumulatiſſimo rerum omnium fœtu, quæ naturæ in delicijs ſunt, inter reliquas Orbis plagas locuples emineret;*

*ret, Solemque & Solum veluti æmulâ cum Cœlo contentione in ipſa exornanda, perpolienda, & diteſcenda conſpiraſſe, cæcior erit talpâ, qui non videat; ut à Cœlo, Sole & Solo amœniſſimum hunc telluris tractum uberrimâ Dei benedictione cumulatum, jucundiſſimâ fere ſemper lenocinante temperie, à prædivite omnipotentiæ penu præcipuos theſauros exhauſiſſe nullus ſit qui inficietur. Totum hoc in ſpecioſiſſima ſua Athenarum Urbe condenda, quæ nobile quondam fuit ſapientiæ Emporium, omniumque artium illuſtre Gynecæum, præ oculis Minervam habuiſſe, Cœli, Solis, Solique naturam, priuſquam tantæ Urbis jaceret fundamenta, curâ ſolerti perveſtigaſſe narrat Plato, ex quo ſic Septimius. „ Unde Plato af-
„ firmat, cum Urbem illam Minerva moliretur, nihil aliud
„ quam regionis naturam proſpexiſſe. Natura enim Regionis neſcio quid ad aſſimilandum ſibi hominum mores virtutis habet & influentiæ; unde Plutarchus dicebat. „ Planta-
„ rum ſemina & hominum, Soli, Cœlique mores imitari. Quod quanto ſit acumine & lepore complexus Tertullianus dum variarum gentium varias etiam proprietates deſcribit, perſpicies, ait enim. „ Thebis hebetes, & brutos naſci de-
„ latum eſt: Athenis ſapiendi, dicendique acutiſſimos: Co-
„ mici Phrigas timidos illudunt: Salluſtius varios Mauros, &
„ Feroces Dalmatas pulſat: Mendaces Cretas Apoſtolus inu-
„ rit: fortaſſe an & de corpore & de valetudine aliquid accedat. Hinc Heſperiæ gentis ſub natali Americæ Solo, auſpicata Cœli irroratione, irradiationeque Solis feliciter fecundata, genia, & ingenia perpendenti, acrique, & vivido, florido pariter, compto & amœno mentis acumine ad omnigenæ litteraturæ ſtudium, ipſa favente & fovente naturâ, illam conſpexeris exornatam, idem quod de Athenis debuccinavit fama, æquiori forſam judicio conſtitutus arbiter de America teſtaretur. Quod ſi Mexicanum regnum cum Europæis conferas, ſimulque Cœ-*

lum

lum intuearis, & duo illa magna, lucidaque luminaria contempleris, de illis locutum fuiſſe Ambroſium dices, dum ait:
„ *Non hæc magna comparatione, ſed munere: quia in qua-*
„ *cumque parte fuerint cœli, illuminantur omnia, & æqué ſpe-*
„ *ctantur à cunctis, utea ſuis tantúm regionibus immorari,*
„ *& ſibi tantùm adeſſe, & lucere ſinguli populi credant.*
„ *Solis radius nulli propinquior eſt, Lunæ globus æqualis eſt om-*
„ *nibus. Similis Sol eſt Indis & Britanis: Eodem mo-*
„ *do videtur, cum oritur: nec cum vergit in ocaſum minor*
„ *apparet Orientalibus & Occidentalibus.* Hactenus P. Nueros, cujus quæ reſtant verba in opportuniorē locum ſervamus. His pronum eſſet & facile multa ſapientiſſimorum judicia Europæorum annectere, qui deguſtatis Americanorum Libris, eorundem ingenia egregijs mactarunt elogijs, quę tamen, ne multi ſimus, præterire decrevimus legenda in Cenſuris, quæ præfixæ ſunt Libris ipſis, contenti in præſentia duorum antiquioris Obſervantiæ Carmelitarum doctiſſimorum ſenſibus, quorum alter eſt M. F. Iſidorus Gama, Primarius Antecеſſor Theologiæ in Regia Univerſitate Neapolitana, alter M. F. Hyacinthus de Aranaz, inſignis Scriptor, Epiſcopalibus inſulis decoratus. Ille in Epiſtola data ad M. F. Leonardum de Avalos editorem Orationum quas apud Peruanos habuit M. F. Ferdinandus de Herrera ejuſdem Ord. Primarius Theologus Academiæ Limenſis, prodierunt autem Neapoli ex Officina Ludovici Cavalo anno 1674; Americam non minus ingeniorum feracem eſſe inquit, quam metallorum, ut argumento ſunt edita & inedita plura ab Americanis Scripta, quæ longe plurima forent mandata typis, ni iſtorum caritas obſtiti-

ſtitiſſet. Hic verò, Aranazium loquimur, in Approbatione data Panegyricis Marianis Sermonibus à P. Joſepho de Hoyos Franciſcano nudipede Mexici dictis, editisque Matriti apud Emmanuelem Ruiz de Murga anno 1705, Problematis inſtar retrò ſe habuiſſe dicit, num Indiæ metallis opulentiores ſint, num ingenijs? Ubi verò aureum Authoris Mexicani ingenium in Orationibus illis contrectaſſet, propendere ſe magis in ſecundam partem fatetur, atque, ut Lipſius ſcripſerat lib. 4 Epiſt. 8. ſe apud illud Volumen inveniſſe *Portenta, non verba.* Jam verò duo in præſentiarum hujuſce rei capita occurrunt luce, ut cumque, ſequentibus Anteloquijs donanda, alterum de præpropero noſtratum ingenio, alterum de præmatura itidem ejuſdem ingenij defectione.

ANTELOQUIUM XII.

Ingeniorum maturatio Americanorum expenditur: eruditiſſimi ac graviſſimi Critici M. F. Benedicti Feijoo ſententia ea de re propulſatur.

QUòd ſpectat primum, communi licèt exiſtimatione firmatum ſit, natis in America Hiſpanis citius quam Europæis ingenij lumina illuceſcere, ſuapteque præmicare; hanc tamen opinionem ceu errorem vulgarem habendam contendit eruditus admodum & inſignis Criticus M. P. Benedictus Feijoo in Thea-

tro Critico univerſali tom. 4. diſc. 6. § 5. à n. 21. Nec enim antelucanum, ut ſic dicamus, noſtratum ingenium cauſam eſſe ſibi perſuadet eorundem in re litteraria feſtinationis, ſed alios ejus fontes apertiſſimos, ut credit, ſatisque ſibi exploratos indicat. Sanctum id habet, nosque cum ipſo, noſtrates pueros duodennes, imò etiam minoris ætatis, abſolutâ Grammaticâ atque Rhetoricâ, Philoſophiæ operam dare, moxque Facultates majores excolere, ac ſubinde admodum juvenilibus annis laureatos Academicis inſignibus gradibusque prodire, cujus rei monumenta leguntur etiam ab AuthoribusEuropæis recepta celebrataque, quos inter eruditus D. Salafranca in Monumentis eruditis pag. 18. At enim non puerorum ingenijs iſthæc tribuenda ſunt, ſed uni accuratiori eorundem inſtitutioni,& præproperæ genitorum ac Magiſtrorũ diligentiæ ac induſtriæ, ſi doctiſſimo ſtandum eſt viro Feijoo. Ut verum tamen fateamur ingenuè, difficilè nobis eſt creditu, Europæos Parentes & Præceptores minus Americanis accuratos eſſe in formandis litteris pueris, minusque eis dedolandis invigilare. Hercle veroſimilius exiſtimabitur à prudentibus, id circo Europæos, tardius noſtris, pueros in ludum litterarium à parentibus duci, quòd vereantur operam perdere in excolendâ ætatula illa, quam immaturam eſſe hauriendis rudimentis primis compertum habent. Quod verò addit Feijoo, Americanos diſcipulos nullum Philoſophiæ Curſum excipere calamo, ſed typis excuſum aliquem ſtudere, ejus Collegæ laureati arbitrio, cui certus diſcentium numerus traditur ex-

co-

colendus, & quotidianis penſis exercitandus; forſan alicubi Americæ Peruanæ in uſu erit; in America autem, qua late patet omni, Mexiceâ, ſecus eſſe nemo non ſcit qui Scholarum noſtrarum mores agnoverit. Nam ſi PP. Carmelitas nudipedes excipias, Philoſophiæ Curſum ab editis Complutenſibus ſuis, præſcripto Familiæ, haurientes; reliqui ad unum omnes cujuſcumque Scholæ ſint & Ordinis, Academici Seculares, & omnium Collegiorum alumni, non Mexici tantùm, ſed ubique Gymnaſiorum Borealis Americæ, dictantem è ſuggeſtu Magiſtrum audiunt, atque in Codices referunt Curſum ab unoquoque elucubratum Magiſtro pro auditoribus ſuis, cujus rei argumenta permulta trademus in Bibliotheca noſtra Curſus Mss, prætermiſis innumeris, quorum Authores quærere & nominare res eſſet operoſa nimis atque moleſta. E Mss iſtis publici juris factus fuit ſtatim ab Academia condita, quem nuper dictaverat M. F. Alphonſus à Vera-Cruce, deinque traditus à P. Antonio Rubio, uterque magni æſtimatus à Mexiceis Profeſſoribus, non propterea elucubrationes ſuas è Cathedra tradendas prætermittentibus. Hac etiam methodo & Theologia & Jura & cœteræ Facultates doceri mos eſt noſtratum ab uſque fere Studiorum Mexicanenſium origine, adeo ut Carmelitani ipſi nudipedes, aliter, ut diximus, in Philoſophiæ Curſu ſe habentes, in Theologia tamen patrium morem obſervent, modeſtèque reluctati fuerint Generali Præfecto R. P. M. Paulo à Conceptione, in votis habenti, ſuam ut apprimè excultam Theologiam typis editam, è Ca-

thedra Lectores exponerent, & proprias uniuſcujuſque elucubrationes dimitterent, quibus in præſentiarum etiam dictandis inſiſtunt. Jam verò minores in Scholis noſtris ferias eſſe, nec longas ſingulis annis intercapedines, fatemur quidem ſine fidibus & tortore; hanc tamen diſcendi aſſiduitatem, niſi ingenium comitetur, incrementis capiendis haud multum prodeſſe res ipſa docet & experientia: Quid enim proſit invitâ Minervâ & averſis Muſis? Certè, quantumvis ſurdo canas, & dulcia quæque inſuſurres, occinet ille nihil. Accedit admiranda noſtratum facilitas in Scientijs quibusque callendis, & in acutiora & ſubtiliora pronitas, qua ducti Poeſim omnem excolunt, Inſcriptionibus ſeu Elogijs gaudent, & Epigrammatis ad ludendum aptiſſimis, ac in Scholaſtica re cujuſvis Facultatis, ardua licèt & ſpinoſa, verſari gaudent, ſeſeque à nodis argumentantium expediunt, atque intricata facilè extricant & enodant, mirantibus veteranis Gymnaſij Profeſſoribus facilitatem & promptitudinem copiamque doctrinæ, qua imberbes utuntur. Porro laudatus ſupra Doctor Theologus Complutenſis D. Antonius Peralta Caſtañeda, Canonicus Magiſtralis Angelopolitanus, Anteceſſorque Theologiæ ibidem Primarius, loco dato teſtatur, minorem quidem ſcholarium numerum eſſe in Gymnaſijs Angelopolitanis, quibus ipſe præerat, quam eſſe ſoleat in Complutenſibus, apud quos imbiberat litteras; provectorum tamen in Scientijs copiâ iſtis illos anteire: Seque aſſuetum Magiſtris graviſſimis Compluti reſpondere in palæſtra certantibus, non ſemel

mel Angelopoli, ut propoſitas à Diſcipulis ſuis objectiones diſſolveret, impeditiorē factum, nec abſque negotio nodis ſe eis expedijſſe. Nec fateri veretur, prodigia ſe in adoleſcentibus noſtris miratum eſſe. Sanè, ut is Doctor, nominati ſuperius teſtes, experientiâ rerum & uſu, ingenio iſthæc attribunt, non conatui tantùm atque labori, ſuntque & ex ipſis aliqui, & alij præterea Scriptores egregij, quos recenſet ipſe Feijoo § 7. n. 25. non modò Europæis æqualia noſtratum ingenia laudantes, ſed præſtantiora. Sunt illi, magnum nomen purpuratus P. Alvarus Cienfuegos, in Vita Sancti Franciſci de Borgia, Leonardus de Arenzola, in Hiſtoria Expugnationis Molucarum, P. Emmanuel Rodriguez, in Hiſtoria Maranonis, D. Joſephus de Oviedo & Baños, in Hiſtoria Venetiolæ. P. Alphonſus de Ovalle, in Hiſt. Chilenſi, D. Lucas Fernandez de Piedrahita Epiſcopus Panamenſis, in Hiſt. Novi Regni Granatenſis, Garcilaſus de la Vega, in Commentarijs Regijs Incarum, & F. Joannes de Torquemada, in Monarchia Indica, queis adjungit P. Jacobum Vaniere Gallum Societatis Jesu, in egregio Poemate dicto *Prædium ruſticum* Limenſes ſic efferens:

Fertilibus gens dives agris, aurique metallo,
Ditior ingenijs hominum eſt, animique benignâ Indole.

Nos P. Mathæum de Caſtroverde Societatis etiam Jesu adducentes in Panegyrico Immmaculatæ Virginis Conceptionis Mexici celebratæ, ſic modulantem:

Mexicus interea toto celeberrima Mundo
Ingenijs, opibusque vigens &c;

Memoratum Feijoo ſecuti, rem hanc in ancipiti, ut videtur, habentem, licèt multis ſuis illuſtratam de præſtantiâ Americæ ingeniorum obſervationibus; malumus in medio relinquere, qui primatum ingenia inter arrogare noſtratibus, alijsque invidere gloriam Nationibus, nulli tentamus, non neſcientes quam ſit verum illud,

Qui velit ingenio cedere rarus erit;

Satisque nobis exiſtimantes conſultum iri, modò ſubſellia inter eruditos noſtra, non ſanè poſtrema, occupemus, qui primaria haud ambimus quidem, aut ſapientiſſimis Orbis veteris & celebratiſſimis Doctoribus ſuffurari poſſe citra arrogantiæ piaculum,& deſipientiæ notam,optimè ſcimus, præ oculisque habemus Epiſtolam XIII tomi IV ab laudatiſſimo Feijoo de exceſſu ingeniorum, comparatione inter Nationes factâ, apprimè conſcriptam.

ANTELOQUIUM XIII.

Præpropera Americanorum Ingeniorum defectio conficta oſtenditur, & ad fabulas amandatur.

REſtat, à noſtratibus præmaturo donatis ingenio, præproperam, quæ à multis reponitur, deſipientiam abigere, cui & ſi reffra-

fragetur laudatus M. Feijoo, ipſum impugnandi ergo, inſiſtit eruditus Manier, nihili argumenta ducens ab exemplis petita eorum, quos in devexâ ætate Feijoo retulerat judicio pollentes & litteris, quòd è quatuordecim viris laudatis, unus in America vitam egerit, reliqui omnes ætatem duxerint in Europa, à qua vires & ingenij conſtantiam mutuati fuerint. At enim, aniles inter fabulas ingenij defectionem Americanorum trigeſimo, quadrageſimo ve, & ulteriori ætatis anno, referendas dicimus plenis, ut ajunt, buccis, & mille teſtibus ampliusque comprobabimus, Viros pro Inſtituto noſtro exhibentes grandævos ætate, & judicio florentes, quorum plerique Europam ne viderunt quidem niſi in tabulis geographicis, pauci, eam ſalutantes, poſt biennium aut triennium noſtris ſe laribus reſtituerunt, quibus non injuria proverbium aptaveris: *Senecta Leonis præſtantior hinnulorum juventâ.* Nam & in Academia Mexicea Anteceſſores frequenter habemus Emeritos, & ſtrenuam litteris operam dantes, qui cum id honoris nanciſci haud poſſint niſi poſt vicenalem profeſſionem Cathedræ perpetuæ, vixque eam auſpicetur ullus, quin temporarijs regendis Cathedris prius incubuerit, nec has niſi 25 ætatis anno, ſi modò feliciſſimus ſit, aſſequatur in tanto candidatorum numero; fit, ut is qui citiſſimè progreſſus fecerit, non ante annum quinquageſimum rude donatus ſit. Accedit, eorum plures non ſtatim requiem captare, aut abGymnaſijs divelli poſſe. Sunt & multi Doctores quadragenarij, quinquagenarij, ſexagenarij, ac ſeptuagenarij, & ſeniores, qui diver-

* ſis

ſis litterarum negotijs incumbunt, Academicis, Forenſibus, Medicis, Parochialibus, & id genus alijs. Sunt in Ordinibus religioſis viri docti quam plurimi litteraria exercitia colentes, & animarum tractantes negotia etiam in ætate grandiori. Ecquis enim ſibi perſuadeat, Lectiones, Conciones, Confeſſiones, cœteraſque ſacras functiones & eruditas, tantùm à minoribus triginta aut quadraginta annis haberi, aut deliris & inſenſatis viris committi? Sane in præſentiarum, ut alios mittamus, Academicos Profeſſores Emeritos habemus 5 etiamnum ijs quæ diximus occupationibus deditos, è queis junior annum 58 atingit, nos ſexageſimum, reliqui ſexagenario & ſeptuagenario majores ſunt. Angelopoli floret ac vernat ſeptuagenario longè major M. F. Joannes de Villa Sanchez Dominicanus, Libros ſcribens & typis tradens, ſingulis diebus Dominicis è ſuperiori loco dicens ad Roſarij ſodales, & alijs negotijs inſiſtens. Apud Societatis Jesu Provinciam degunt, Mexici P. Joannes Antonius de Oviedo 85 annum agens, Libris ſcribendis & edendis inſiſtens, Confeſſionibus quotidie excipiendis multis ac Conſultationibus, & ut præeſt Sodalitio, à Puriſſima nuncupato, percelebri, ſemel in hebdomada dicit è ſuperiori loco coram lectiſſimâ multitudine. Angelopoli autem agit 83 annum P. Franciſcus Xaverius Solchaga ijs datus Præfectus qui Exercitia S. Ignatij Loiolenſis peragunt frequentiſſimè, in Domo ad ea deſtinata, piaculares audit Confeſſiones, Conſultationibus reſpondet graviſſimis, & alijs incumbit. Poſſemus & alios ejuſdem Inſti-

tuti

tuti viros præclaros narrare etiamnum viventes, ſuppares proximè memoratis, ſeptuagenarios etiam & ſexagenario majores, ab edito Catalogo ipſorum facilè hauriendos, quibus cenſendis ſuperſedemus, ne moroſi dicamur. Prætermiſisque eâdem cauſâ aliorum Ordinum multis alumnis doctrinâ conſpicuis, & ætate provectis, etiam modò in vivis agentibus, ſuppetunt narrandi grandiores biennio ab hinc retro vita defuncti. P. Jacobus de la Sierra, Congregationis Oratorij non ſemel Præpoſitus, ad mortem uſque, quam opetijt 87 ætatis anno, conſtante capite, atque judicio excipiendis confeſſionibus apto, & negotijs prudentiſſime agendis, quicum nobis fuit conſuetudo: D. Didacus Velazquez de la Cadena Equeſtris Ordinis Divi Jacobi, vir nobiliſſimus, in ſtatu prophano excultiſſimus, atque inſigni præditus dicendi peritiâ haudquaquam fucatâ, 87 itidem annum agens, ad poſtremam diem ſibi conſtans & ſimillimus fuit. D. Philippus Caietanus de Medina & Saravia, nobili admodum natus genere, & in juventute litteras doctus, Urbis noſtræ unus è Decurionibus, ſeptuagenarius obijt repente, nec ab ingenio unquam deſciverat. D. Joſephus Aloyſius de los Rios Emeritus Regiorum Tributorum Quæſtor vitam clauſit anno 70, politiſſimo, quo fuerat ingenio, ad diem ultimam uſus. Vix ante proximè convolutum ſemeſtrem occidit D. Alexius de Mendoza Regius Tabellio, fideliſſimè munus ſuum executus & exactiſſimè ad extrema vitæ uſque, quam clauſit anno ſuo octogeſimo tertio. Non dum bimenſis lapſus eſt, hæc dum ſcribimus, à funere

D. Ignatij Ferrerij Officialis majoris in Tabulario Pro-Regis Mexicei, quod ante annos triginta munus tam ritè geſſerat, ut à ſingulis toto eo tempore ſedentibus ad clavum Principibus ultro requiſitus, maximi fuerit habitus, adeo firmâ memoriâ, integroque judicio, ut vivum ageret indicem immenſi propemodum Tabularij, deque antiquiſſimis monumentis rogatus, ſtatim quæ ea eſſent & ubi, reponeret, uſque dum octogenario major denatus fuit, pridieque mortis ſuæ Officinam inviſit. Paulo poſt ad plures abijt 64 annos natus D. Antonius Calderon, de cujus omnigenâ eruditione inferius agemus. Hæc dum ſcribimus delatum ad nos eſt, extremam clauſiſſe diem Angelopoli, ejuſdem Eccleſiæ Cathedralis Decanum D. Franciſcum Xaxerium de Baſconcelos egregiæ pietatis virum, Marchionem de Monteſſerrato, octoginta ſeptem annos natum, qui ad poſtremos uſque menſes, nedũ vegetâ mente erat, & ad negotia peragenda capaci, ſed mirabili etiam pro ſacris precibus in Choro dicendis curâ & aſſiduitate. Menſe vix lapſo hæc poſtquam exarata habueramus, ceſſit è vita D. Joſephus Antonius Davalos & Eſpinoſa, Equeſtris Ordinis Sancti Jacobi Mexiceus Decanus, unus è Civitatis noſtræ Decem viris, annis exactis ſexaginta novem, Hiſtoriâ delectatus atque Matheſi, Pro-Regis juſſu multa & gravia Reipublicæ commodum ſpectantia gnaviter ad poſteros uſque menſes accurans. Et ne omnes alios involvamus ſilentio, qui ſeculo noſtro ad plures abierunt annoſi & valentes judicio viros notiſſimos, aliquot inſinuemus par erit. Fuerunt ij D. Alphonſus Da-

va-

valos Ord. Equeſtris D. Jacobi, Comes de Miravalle (memorati nuper genitor D. Joſephi Antonij Davalos & Eſpinoſa) non longe à funere Prior datus Tribunali Negotiatorum, quod ille rexit egregio Reipublicæ emolumento, obijtque octogenarius. D. Petrus Ruiz de Caſtañeda ab Magnificentiſſimo SS. Virginis Guadalupiæ Templo percelebris, in quod extruendum magnas opes conjecit, vixit octogenarius etiam, ejuſque filij, Petrus item, Franciſcus, Alphonſus, & Nicolaus Præſbyter, omnes adverſus Guadalupanam Virginem devotiſſimi, ſexagenarijs majores negotiaque multa ſtrenue curantes abierunt. D. Bonaventura de Medina & Picazo, Sacerdos, cùm alijs monumentis inſignis, tum etiam operâ & divitijs in memorata Baſilica Guadalupia poſitis, ultra ſeptuageſimum annum ſui compos egit. P. Franciſcus Camacho, Soc. Jesu, in cujus Provinciæ Mexicanæ Menologio extat Elogium ejus eximiæ virtutis, die 22 Februarij anno 1708, quâ hora Gymnaſiū ibat, in quo 45 annos cōtriverat, exceſſit 70 ætatis anno. P. Petrus de Arellano & Soſſa Congr. Oratorij Præp. vir extaticus, cujus Vitā texuimus & typis dedimus, annos egit 67, menſes 10, & dies 7, nec niſi 11 ante funus dies ab audiendis confeſſionibus multis ceſſavit, aut functiones Inſtituti cœteras intermiſſit. Tandem, ut rem memoratu dignam narremus, die 14 Aprilis anni 1663 in ſolennibus Comitijs Mexici habitis â PP. Auguſtinianis electus Provincialis evaſit Magiſter in Sacrâ Theologiâ P. F. Martinus de Peralta annos natus amplius nonaginta quatuor, quo defunctus munere

fue-

fuerat 29 retro annis: nec verò opinabitur quiſque, cordatiſſimos & ſapientiſſimos viros caput ſibi conſtituiſſe hominem mentis impotem & delirum. Rem accepimus à Gregorio Martino del Guijo in Diario ab anno 1648 ad uſque 1664, quod extat Mss in Oratoriana Mexicea. Ejus autem Continuator Diarij Robles emortualem menſem Martini, tacito die, memorat anni 1665. Nunc verò majores noſtros memoriâ refricemus oportet, qui facili negotio nobis occurrerint, in Bibliotheca deinceps commemorandos.

ANTELOQUIUM XIV.

Ex memorandis in Bibliotheca noſtra Scriptoribus aliqui enumerantur ætate grandiori juxtáque inſigni pollentes ingenio.

Quamvis otium nobis & facultas non fuerit veſtigandi natales & emortuales dies Scriptorum noſtratum, indicabimus tamen in Bibliothecâ quos citra negotium obvios habuimus, & interea pro argumento quod in Anteloquijs hiſce tractamus, aliquorum ætates damus, qui ſexagenarij & longe grandiores fato conceſſerint, ingenio neutiquam marcido, quo uſi fuere ad extremum vitæ, aut in re litterariâ, aut in publicis adminiſtrationibus, & id genus alijs judicij maturitatem, & caput benè ſanum ac integrum expoſcentibus, quod nuper dixi-

ximus de ijs qui in vivis agunt Scriptoribus & viris clariſſimis, in Bibliotheca itidem recenſendis. Ad vita defunctos quòd attinet, nuncque curamus, agmen ducat Illmûs D. D. Alphonſus de Cuevas Davalos ex Epiſcopo Goaxacenſi Archiepiſcopus Mexicanus creatus anno ætatis ſuæ 74, qui proximè ſequenti in cœlum abijt integerimo prorſus judicio. P. Alphonſus Guerrero, Societatis Jesu, præclarus vir, 63 anno ſimiliter obijt in Domino. Illmûs. D. D. Alphonſus Albertus de Velaſco, Parochum agens Mexicanenſem, & Doctorem inſignem, qui Cauſæ inſtiterat, quæ Mexici agebatur, de Beatificatione V. Gregorij Lupeſij, mortus eſt annum agens 69. F. Alphonſus de Zepeda, Franciſcanus, Libris immortus eſt ſexagenario major. F. Alvarus de Paz, item Franciſcanus, ſui compos, & ſacris miniſterijs intentus, ſexagenarius obijt. F. Andreas de Borda Franciſcanus, Doctor Theologus, in Academia noſtra Anteceſſor Emeritus, & in Familia ſua ſemel & iterum rude donatus, longe ſupra ſeptuaginta annos egit, immortusque fuit negotijs à S. Inquiſitionis Officio, pro munere quo defungebatur, criſi ſuæ traditis. M. F. Antonius de Ayala, Auguſtinianus & ipſe percelebris, qui ſeptuagenario major exceſſit, ad poſtremos dies uſque vividis ſenſibus & acuta mente Libris valetudinem fallens. P. Antonius Diaz de Godoy Congreg. Oratorij, ætatis anno 63 deceſſit, quo tempore totus erat in perpurgandis Librorum capſis multis, ſibi ab Inquiſitionis Tribunali commiſſis, & de more habendis concionibus operam dabat. D.

D. Antonius de Gama octogenario major occubuit, etiamnum Primariam, licèt Emeritus, Cathedram Theologiæ pro quotidianis lectionibus frequentans, & examinandis Philoſophiæ tyronibus pro munere intentus. Illmûs. D. D. F. Antonius de Guadalupe Lopez Portillo Epiſcopus Comaiaguenſis, Diœceſim luſtrans, cœlum petivit annos natus 62. D. Antonius Joſeph Maria Guerrero, quinque annis major ſexagenario, Grammaticam multis tradit auditoribus ſuis. F. Antonius Mancilla, Franciſcanus inſignis, ſeptuagenario major occubuit, cujus extat edita Concio doctiſſima paucis ante obitum menſibus à ſe dicta. P. Antonius Nuñez de Miranda S. J. anno 77 mortuus, litterarias & ſacras res perinde tractabat ac adoleſcens. P. Antonius de Peralta, Societatis Jesu Provinciæ Novæ Hiſpaniæ Præpoſitus, ut huic muneri fatisfaceret, ipſam viſitans denatus fuit longe major ſexagenario. F. Antonius Sanchez Dominicanus, ſexagenarius obijt litteras curans & Parochialia officia. F. Antonius de Torizes & Cano, Franciſcanus, anno ætatis 74 exceſſit luminibus captus, at conſtante judicio. F. Auguſtinus Betancurtius, Franciſcanus, & Libris & muneribus Parochi inſiſtens ad obitum uſque octogenarius denatus fuit. M. F. Balthaſſar de Alcocer Mercedenſis, Primarius Theologus Academicus, longe major ſexagenario obijt, quotidianis Prælectionibus & id alijs incumbens. P. Balthaſſar Cervantes Societatis Jesu, ſeptuagenarius, integro capite & in cœlum arrepto, eò ſe contulit. D. Bartholomæus Philippus de Ita & Parra, deceſſor noſter

in

in Canonicatu Magiſtrali, ſexagenario major extinctus, nihilo ſibi minor erat poſtremis annis ſive concionaretur, ſive elucubraret. Illmûs. D. D. Carolus Bermudez de Caſtro Archiepiſcopus Manilenſis ſexagenarius item exceſſit ſummâ cum ingenij & pietatis laude. M. F. Didacus de Burgos Mercedenſis ultra nonaginta annos vitam protraxit egregiâ cum vitæ & doctrinæ laude. D. D. Didacus de Malpartida Centeno, Decanus Eccleſiæ Cathedralis Mexiceæ, electusque Epiſcopus Durangenſis, ad obitum uſque negotijs intentus Eccleſiæ, & integro capite, anno 83 ætatis ſuæ à nobis migravit. F. Didacus Muñoz Franciſcanus annos natus 70, ubi proximè Provinciæ Michoacanenſis clavum tenuerat, defunctus eſt. M. F. Didacus Velazquez de la Cadena, Ordinis S. Auguſtini, in Academia Mexicea Primarius & Emeritus Theologiæ Anteceſſor, ſeptuagenerio major ad plures abijt, ad extremumque Provinciæ ſuæ Oraculi inſtar prudentiſſimi fuit. M. F. Didacus de Villarubia ejuſdem Ordinis in Provincia Michoacanenſi anno ætatis 60 integerrimo pollens judicio exceſſit. F. Emmanuel de Arguello, Franciſcanus notiſſimus, nunquam non pulcherrimo ingenio fuit, vixitque ultra annos 70. P. Emmanuel Lobo Societatis Jesu vitam amplius 70 annos traxit, unàque ingenium atque judicium. P. Felicianus Pimentel ejuſdem Ord. ſimiliter habuit ſe ad annum uſque ætatis 72, quo fuit defunctus. P. D. & M. Franciſcus Antonius Ortiz ejuſdem Societatis, Academiæ noſtræ Decanus Doctorum Canoniſtarum & Philoſophorum, ul-

tra annum 80 ingenium vegetum vividumque protraxit. D. Franciſcus de Ayerra S. Maria, delicatiſſimo vir ingenio, eo uſus eſt ad extremum vitæ, quam clauſit annos natus 78. M. F. Franciſcus de Burgoa Dominicanus, poſt annum 70 defunctus, ad obitum uſque Præfecturas ſtrenue geſſit. M. F. Franciſcus Pareja, Ordinis Mercedenſis, Provinciæ Mexicanæ non ſemel Provincialis, Decanus inter Doctores Theologos Academiæ noſtræ, peræque dierum & ingenij plenus exceſſit, ſimiliterque P. Franciſcus Ramirez Societatis Jesu 70 ætatis anno denatus fuit. P. Franciſcus Roa, ejuſdem Societatis, tertiùm Provincialis Familiæ ſuæ in Provincia Philippinarum, ipſam ex munere luſtraturus, naufragio perijt ſeptuagenarius. D. Gabriel de Mendieta Rebollo, à Secretis Urbis Mexiceæ, mortem aſpexit octogenario major, & adhuc publico muneri, quod gerebat, ſtrenuè incumbens. M. F. Gabriel Pareja, Ordinis Mercedenſis Theologus, ſeptuagenario major extinctus eſt, ad quam uſque ætatem confeſſiones, Monialium præſertim, excipere ſolenne habuit, multaque floruit eruditione. P. Gaſpar de Carbajal Societatis Jesu, poſtquam in ipſa annos circum 60 poſuerat, ingenio præſtans & meritis in cœleſtia tranſivit. P. Hieronymus de Figueroa ejuſdem Ordinis, placidiſſimè obijt ætatis ſuæ anno 79 integro prorſus animo & in Deum intento. P. Jacobus de Zamora, Societatis etiam JESU, longe major ſexagenario ad plures abijt, in paucis habitus florentiſſimo perpetuùm ingenio. P. Joachimus Antonius de Villalobos fere

fere ſeptuagenarius eximiâ erat in dicendo è ſuperiori loco facundiâ. P. Joannes Antonius de Mora Jeſuita item præclarus, præclaro etiam ingenio ad mortem uſque fuit, quam aſpexit non longe à ſeptuageſimo ętatis anno. Illmûs. D. D. F. Joannes Baptiſta Alvarez de Toledo, Epiſcopus Goatemalenſis, ſenio licèt confectus & obeſitate corporis iter arripere in Novam Galleciam impos, Goadalaxarenſi Epiſcopatui unàque Goatemalenſi ceſſerit, mentis tamen ſatis ſuperque compos, juſſus eſt à Rege Goatemalenſibus infulis poſtliminio reſtitui, quibus morte pręventus, conveſtiri fuit impeditus. Illmûs. D. D. Joannes Cano Epiſcopus Jucatanenſis annos natus 78 defunctus, munus ſuum exactè & præclare geſſit. P. Joannes Carnero Soc. Jesu, 63 anno ætatis fato conceſſit, ante quod triduo, concionatus fuerat doctiſſimè ac pijſſimè totos dies 7 in honorem S. Franciſci Xaverij. P. Joannes de Eſtrada ejuſdem etiam Ordinis Provincialis in Nova Hiſpania, octogenario major deceſſit, nec ingenioſiſſimo ac prudentiſſimo ſibi diſſimilis. Illmûs. D. D. Joannes Ignatius de Caſtorena, Præſul Jucatanenſis, ingenio conſpicuus ad mortem uſque fuit, quam opetijt ſexagenario major. D. D. Joannes de Salcedo Emeritus Anteceſſor Sacrorum Canonum, Decanusque Eccleſiæ Cathedralis Mexiceæ, qui à Secretis fuerat Concilij Mexicani IV aliàs III octogenarius obijt anno 1626 tam conſtanti ſibi capite, ut quadriennio proximè antecedenti Epiſcopales infulas auſpicatus ei fuerit. Illmûs. D. D. Joannes de la Serna, Archiepiſcopus Mexicanus, in præ-

fixâ Concilio Epiſtolâ, quas ei decrevit Rex, ſero licèt, & poſtquam ille fato conceſſerat. P. Julianus Gutierrez Davila Cong. Orat. Præpoſitus obijt quatuor annis ſexagenario major, quo tempore & Libros ſcribebat, & à Confeſſionibus & Conſultationibus Theologicis erat Illmi. Archiepiſcopi Mexicani. D. Ludovicus de Becerra Tanco ultra ſeptuageſimum annum vitam duxit, & ſexenio antea, anno 1666, primùm ediderat, deinde locupletiorem fecerat Hiſtoriam Virginis Guadalupiæ Mexiceæ, nuper à Madritanis doctiſſimis Criticis probatiſſimam & recuſam. D. D. Lucas de Berdiguer Decanus Collegij Theologorum Mexicei ferme ſeptuagenarius tam doctè agebat è ſacro ſuggeſtu, quàm pridem dixerat. D. Marcus Joſephus de Salgado, Primarius & Emeritus Medicinæ Anteceſſor, nec minor ſeptuagenario emigravit, nec imminutus ingenio aut eruditione. In eâdem conſtitutus ætate mortem lætus aſpexit P. Mathias Blanco Societatis Jesu, magnum inter Theologos nomen, nec diu ante funus Sodalitium Puriſſimæ Virginis accuraverat, & Concionibus ſemel in hebdomada habitis graviter edocuerat. P. F. Mathias à S. Joanne Baptiſta, nudipes Carmelita, primo ſupra ſeptuageſimum anno defunctus eſt, quo tempore Sacras Litteras è Cathedra docebat, Scholæ reſtitutus, diu olim à ſe excultæ, poſtquam Provinciæ ſuæ clavum tenuerat. P. Nicolaus de Segura Societatis Jesu, longè major ſexagenario occubuit eâ ipſa die, qua concionatus fuerat, & multis de more negotijs graviſſimis operam ſuam navarat. P. Nicolaus Zamudio Societatis item

Jesu

Jesu non minoris ætatis, aflictâ licèt valetudine, in ſellâ geſtatoriâ ad Eccleſiam delatus ad Sodales Bonæ mortis non ſemel dixit proximus morti. P. Paulus de Salceda, Ordinis ejuſdem Profeſſor, ad mortem uſque, quam ſubijt quinto ſupra ſexageſimum anno, mirabili, quo donatus fuerat ingenio, floruit. D. D. Petrus Ramirez del Caſtillo, Capituli Metropolitani Meſochorus, Decanusque electus, longè ſupra ſexaginta annos natus deceſſit, etiamnum in alijs & in latina Poeſi excultiſſimus. P. Petrus de Velaſco Societatis Jesu anno vitæ ſuæ 68 ſemeſtri ab geſta à ſe præfectura Provinciæ, graviſſimis rebus juſſu Generalis Præpoſiti intentus, cœlum petivit. M. F. Stephanus Navarro Dominicanus, qui ad 87 uſque annum Libris majorem diei partem dabat in cellâ ſuâ abditus, conſultusque à Sodalibus propterea tædio erat multis, quòd fuſiſſimè de ſingulis quæſitis ageret, & redundanti aflueret doctrinâ, biennio ab hinc retro occubuit. M. F. Sebaſtianus à Santander, item Dominicanus, ad ſenium uſque & octogeſimum primum ætatis annum apud Goaxacenſes è Cathedra docuit tyrones. In eâdem ferme ætate deceſſit F. Sebaſtianus Caſtrillon Gallo, nudipes Franciſcanus, ſingulari vir ingenio, & ad obitum uſque florenti. Ejuſdem Inſtituti Profeſſor F. Thomas de Velaſco ſexagenarius obijt Mexicei Cœnobij Præfecturâ clarus & ingenij vigore conſpicuus. Poſſemus longius progredi, non abſque Lectorum faſtidio, & moleſtiâ noſtrâ, indicantes Scriptores ingenio juxtà præſtantes & elucubrationibus ac muneribus ad ſe-

nium deductis; cui tamen rei ſuperſedemus, ſatis ſuperque, ni fallimur, commoſtrato, ingeniorum defectionem, quæ nobis appingitur, ad fabulas relegari oportere. Nec ullum nobis faceſſit negotium, quod citatus Manier in Defectionis Americanorum ingenij patrocinium ab confeſſione Mexicani D. Joannis Antonij de Haumada haurit. Multa enim reponimus validiſſima quidem momenta. Nam & ſi verum ſit, nonnullos ſtudijs deditos ad trigeſimum uſque annum, deinceps Parochiali contentos Beneficio, præter quod nullam ſibi pollicentur mercedem laboris, excolendis ulterius litteris, niſi pro adimplendo munere ſuo, deſiſtere; id porro quis dicat ingenij defectionem? Omnes certè cordati dicent inertiam animi atque ſegnitiem, quam ubi exuerint, ut fit non rarò, utuntur ingenio haudquaquam emortuo, ſed ſemiſopito. At & deſſidiam iſtam paucorum eſſe ex his patet, quæ nuper ſcripſimus, luculentiusque ex narrandis in Bibliotheca noſtra patebit, rurales etiam Parochos Libris deditos commonſtrantè. Tum, ſi quod eſt in ea ſtudij remiſione vitium, per omnes latè Nationes ſerpit, apud quas multi Libris ſe abdicant, niſi vel ab officio urgeantur & munere, quod publicè gerunt, vel ab obtinendi præmium ſpe invitentur, quæ ubi nulla ipſis ſubluceat (ut aliquibus noſtris longiſſimè à Curia Regis diſſitis) culturæ litterarum ſubducunt ſe, quin propterea deliri audiant, aut ingenio orbati dici citra injuriam poſſint, aut credi mentis impotes. Quid verò audient noſtratum permulti, quos è Bibliotheca hauriet curioſus Lector, qui

vel

vel Inſtituti, quod profitentur, ratione, vel for-
tunæ, ut dicitur, averſæ ac ſiniſtræ cauſâ, nullum ſibi munus publicum adpromitunt, non divitias aucupantur, non honoribus inhiant, & nihilo tamen minus Libris incaneſcunt, quos diurnâ verſant nocturnâque manu? Hercle, nemo non dicet, iſtos deperire ſapientiam, & eximios litterarum eſſe amatores. Id exploratum habent Europæi viri nobiſcum conſuetudine juncti, è quibus memoratus ſupra Doctor Compluteniſis Peralta Caſtañeda, longo & pluſquam vicennali domicilio Angelopolitano doctus, fatetur in citato proemio, impoſturam eſſe, creditam noſtratum defectionem ingenij, eosque qui ſtudijs valedicunt & ſeveriori litterarum culturæ, egeſtate compulſos iri, ac præmij deſperatione. Nam & ſi Catholicus Rex ejuſque Conſilium Indiarum benemeritos viros honoribus augeat atque muneribus, eos ubi perſpectos habuerit; obſiſtente tamen diſtantiâ, ſero tandem plerumque à noſtratibus geſta in Curiam ſubintrant. Maneat igitur ad fabulas amandata Americanorum ingeniorum defectio eis à multis impacta anno ætatis 30, quam vel ſexageſimo etiam anno vulgi inſtar cantinelæ habet P. Petrus Murillo Velarde, Granatenſis, Societatis Jesu in Geographia hiſtorica lib. 9. cap. 16. pag. 271, licèt non admodum in res noſtras pronus, cujus gratiâ ſequens par eſt inſtituamus Anteloquium.

ANTELOQUIUM XV.

P. Petri Murillo Velarde de re Americanorum litteraria judicium veſtigatur & aperitur.

QUòd ad ingeniorum noſtratum attinet defectionem, nuper audivimus Virum hũc admodum eruditum refragantem, & ad vulgi quiſquilias eam remittentem; de præſtantiâ verò eorundem ingeniorum ſcribentem M. Feijoo amplificaſſe ea dicit, & magnificè loqui, ut aliquibus viſum eſt, aſſentatiunculæ gratiâ; & Morillij quidem ſententia, certum & exploratum eſſe, Americanorum ingenia quam credatur apud Europam eſſe majora. Nos qui, ut ſuperius diximus, de primatu non decertamus, ad alia ejuſdem Scriptoris ſenſa progredimur. Memoriâ eos omnes prompta eſſe, inſitæ in loquendo facilitatis & expeditæ linguæ, atque in dicendo ſtrenuos atque elegantes, docet, in publicis litterarijs actionibus ſplendidos, facilequè ſubinde plauſibus audientium exceptos. Et ſi quidem conſtanti ſtudijs aſſiduitate inſiſterent, eorum demum aliquos ea prædivites evaſuros omnigenâ eruditione, qua varij apud Europam conſummati Viri inveniuntur; fieri tamen, aut nativâ plagæ ſocordiâ, aut quòd ſtimulus & alacritas deſint, ut hactenus nullibi Americæ partus maturatus fuerit dignus Minervæ fatigationibus poſitis per annos pluſquam ducentos in iſthæc æquoribus irrigandis. Papæ! Hìc

tu

ut hæreamus operæ pretium erit, & quid ſibi velit doctiſſimus M. inveſtigemus: Num de Viris doctis, num de Voluminibus loquatur? Utrum ne doceat hominem nullum hactenus maturitatem attigiſſe doctrinæ, quæ tanti temporis eruditæ culturæ reſpondeat; an Opus non dum uſque adeo eruditum prodijſſe exiſtimet, quod lucernam oleat, & quidem ipſius Minervæ per duo ſecula elucubrantis? Principio quidem compertum ſanctumque habet Morillo, apud Americam Academias ſeu Univerſitates & Studia generalia florere, Collegiaque & Secularia & Regularia pro Scientiarum cultura, in primis autem Limæ & Mexici Urbibus utriuſque Americæ Primarijs ampliſſimisque, apud quas infulati Doctores plurimi, & Magiſtri ſapientes agunt. Mexiceam noſtram Univerſitatem, quam multoties inviſit apud nos diverſatus auſpicandæ Manilenſis cauſâ navigationis, floridiſſimam nuncupat, & primam, opinione ſua, ijs quæ in novo Orbe vigent excellentiorem, multisque Europæis Univerſitatibus ſuperiorem: doceri in ejuſdem Gymnaſijs Theologiam, Canones, Philoſophiam, aliasque Facultates, & in his omnibus Academiam Viros admodum inſignes dediſſe ſubjungit. Nec prætermittit, alumnos ejus monumenta relicturos, quæ perennarent longius, publicæ utilitatis & gloriæ, modò calcar præmij eos moveret atque incitaret. Ita quidem habet in præcitati Libri cap. 2. pagg. 81 & 82. In Hiſtoriâ verò Provinciæ Philippinarum Societatis Jesu à ſe etiam ſcriptâ, & editâ paulo ante Geographiam hiſtoricam, ſcilicet anno 1749. Manilæ typis Societatis ejuſdem lib. 4. cap. 9. n.

734. fol. 321. ad calcem col. 1. & initio 2. teſtatur, Mexici & Clerum eſſe ſelectum & multas graveſque Religiones, in quibus Viri ſunt eminentes, & inclytam Univerſitatem, apud quam impenſè & concinnè litteræ omnes coluntur. Tum, à ſe Mexici agente cognitos fuiſſe Viros admodum inſignes in omnibus Facultatibus, tamque acutâ & præſtantia apud juvenes & Magiſtros ingenia, ut nullus ipſe in optatis habuerit egregios Viros, quos Salmanticæ, Compluti, Granatæ retro noverat & tractarat. Hæc cùm ita habeant, alterum fateatur eſt neceſſe; vel apud celeberrimas Hiſpaniæ Academias commemoratas nullum à ſe cognitum Virum egregiè doctum atque ſapientem, qui diuturnas Minervæ defatigationes præſeferat, vel apud Mexicanos quoque multos ſic inſtitutos eſſe, ut maturitatem eruditionis illam attigerint, quæ poſitis à Minerva curis in Studijs noſtris reſpondeat; vel tandem non hanc optare ſe in hominibus præſtantiam eruditionis, ſed in Voluminibus ab eis conditis & ſcriptis. Quod ſi in datis ſupra verbis ſibi voluiſſe dicat, tunc enim verò urgentius argumentum premat oportet memorantem atque laudantem lib. 10. Geographiæ Hiſtoricæ cap. 11 clariſſimos ſapientia & ſcriptis viros Mexicanos atque Peruanos, Ledeſmas, Canos, Riberas, Roas, Martinez de la Parra, Oviedos, Seguras, Blancos, Peraltas, Salgados, Joannas Agnetes à Cruce, Ruicios de Montoya, Añaſcos, Menachios, Felicianos à Vega, Villarroeles, Machados, Peñafieles, Ayoſas, Ovalles, Aguilares. An enim iſtorum Volumina lucernam non re-

redolent, nec Minervam ſapiunt, aut hujus ſeculares vigilias ſubindicant? Certè, ut ex ungue Leonem, vel ex his tantùm Libris Americanam Minervam dijudicare poſſet vir eruditus. Quid porro ſi cœtera noviſſet Volumina, quæ Bibliotheca noſtra palam exponet? Nulli credimus, viſis à Murillo tot Scriptoribus, eorumque plurimis excultiſſimis, verba ſibi excidiſſe immaturos etiamnum noſtratum fœtus exiſtimanti. Sed ut noſtram de eo ita ſcribente ſententiam promamus, credimus quidem, voluiſſe ſibi hactenus ab America non prodijſſe alicujus Authoris multa grandia Volumina, quæ cum Thomaſianis, Scoticis, Suarezianis, Kircherianis, Caramuelianis, & ſimilibus certent atque contendant. Et hoc quidem ut ſponte fatemur, ſic etiam credimus argumento non eſſe acerbæ adhuc Minervæ noſtræ, quòd maturitas non à pomorum multitudine judicanda ſit, ſed à dulcedine eorundem & ſuavitate; nec profectò plurimis etiam elapſis ſeculis ſperamus fore olim, ut ingentibus & prægrandi numero Voluminibus Minerva Americana tandem aliquando maturitatis indicem & exemplar datura ſit. Cujus rei momenta paucis complexus eſt P. Hieronymus Perez de Nueros ſupra laudatus Cæſarauguſtanus, datis illis S. Ambroſij verbis: *Eodem modo videtur* (Sol) *cum oritur nec cum vergit in occaſum minor apparet Orientalibus & Occidentalibus*, hæc opportunè ſubjungens: *O ſi cùm eâdem Solis propinquitate; Lugdunenſis etiam, Antuerpiana, Lovanienſis, Veneta, & aliæ Typographicæ his plagis proximæ adeſſent Officinæ! Qua librorum copiâ, litteraturâ omni refertâ, & conſpicuâ varietate, quam*

¶ 26 ad

ad circinum elaborata, quam bene tonſa,& quaſi ad radiorum Solis ſpeculum pectinata Europa,frueretur?Dei enim Scientiam non uni orbis parti, ſed cunctis munificé, & largé á Spirituſancto dilargitam docuit Hieronymus ſic loquens. „ Quod Petrus in vaſe lin-
„ teo, quod é cælo demiſſum eſt, ſe vidiſſe teſtatur, ha-
„ bente quatuor principia, per quæ quatuor mundi plagas in-
„ telligimus, ut repletam terram Dei ſcientia intelligamus.
Sic quod de Platani arbore ab India quondam ad Europam delata, & ab una in aliam Provinciam, ob ejus umbræ gratiam, tranſvectæ; ne ulla eſſet, quæ hujus plantæ umbroſa amænitate orba remaneret, dixit Plinius: „ Quis
„ non jure miretur arborem, umbræ gratia tantúm ex alie-
„ no petitam orbe? Platanus hæc eſt per mare Jonium in
„ Diomedis Inſulam ejuſdem tumuli gratiâ primam inve-
„ cta, deinde in Siciliam tranſgreſſa, atque inter primas do-
„ nata Italiæ. Idem ſane de eruditis plurium lucubrationibus, cedro utique dignis, communique plauſu in Europa excipiendis dicendum putares; ni illorum animum, vigiliarum & ſtudiorum penſis addictum, alacrique aviditate ad ſcribendum paratum, tanta maris terræque intercapedo, loco adeo diſſitæ Typographorum thecæ, Authorisque proprio educendo operi operam impenſuro abſentia retardarent. De quorum libris ſi facilis eſſet Oceanum tranandi & in Heſperias oras tranſeundi facultas, illud diceres, quod de alio Horatius.

Hic meret æra liber Socijs, hic & mari tranſit;
Et longum noto Scriptori prorrogat ævum.

Hæc vir doctiſſimus & in noſtris rebus expertus, cui concinit memoratus item Doctor Complutenſis Peralta Caſtañeda, & experientiâ ipſe Americanâ doctus. Quamvis enim officinas typogra-

graphicas jam pridem habuerimus, & optimas à P. Murillo apellatas, ſumptus tamen & in ſolvendis operis & in coemendis chartis ab Europa deductis, niſi inter nos verſatis, incredibiles videbuntur. Adeant Lectores Magiſtrum F. Antonium de la Calancha in Chronicis Ordinis S. Auguſtini apud Peruvienſes lib. 4. cap. 12. n. 4. pag. 858. Editionis Barchinonenſis apud Petrum Lacavalleria anni 1639 invenientque, apud Bibliothecam Auguſtinianam Limenſem extare manu exarata à P. F. Joanne Caxica ejuſdem Ordinis triginta duo Volumina, quorum duodecim ſunt in folio, reliqua in 4. magno, Idiomatibus quatuor præcipuis in America Meridionali conſcripta, quæ ſi Limæ procuderentur, opus eſſet amplius centum triginta mille argenteis uncialibus; quinquaginta verò ut minimum, ſi edenda in Hiſpania eſſent, apud quam niſi peſſimè cudi non poſſent, neſcientibus ſcilicet operis & correctoribus Europæis tres illas linguas Americanas, queis & Hiſpanâ Libri illi conſtant. Quibus de cauſis inſignia quidem Opera apud Americam lucubrata, vel in angulis deliteſcunt Bibliothecarum, vel fodicata corroſaque à tinea perierunt. Accedit, Libros editos diſtrahi præter quam inter noſmetipſos non poſſe citra majora impendia, quorum vitandi cauſâ vix à Mexicanis ad Peruanos & viciſim Volumen tranſmeat. Sed de his ſatis. At enim quoniam emunctæ naris Amicus noſter atque gentilis aliò intendiſſe Murillum cogitat; eam paucis indicemus cogitationem è re erit opportuneque referamus. Et quæ illa porrò? Murillo ſcilicet fuiſſe in opta-

tis maſculum apud Americanos ingenium aliquod, cui acceptum Minerva referret Syſthema apud Litteratos inſigne, aut datum publicè eruditionis vaſtiſſimæ documentum, vel quod portento ſimile haberetur aliud ſpecimen & encyclopediam. Audimus & capimus Scriptoris ſapientiſſimi vota, queis facturi ſatis, reliquum eſt, ut magnam Eruditorum ſegetem in Bibliotheca noſtra daturi, unum alterumve feracitatis Mexicanæ pomum præmittamus, quod delicatiſſimis quibusque, & vel ipſi Alonenſi Decano ſapiat oportet.

ANTELOQUIUM XVI.

Inſignes aliquot indicantur Mexicani eruditi, & pridem & ætate noſtra conſpicui admodum & notiſſimi.

MEmoriâ refricantibus nobis Emmanuelis Martini de Mexicanis ſenſum & exiſtimationem, ſuccurrit aliquando Rabbinorum fabella ab egregio Critico P. Calmetio memorata in de Gigantibus Diſertatione, quę extat earum Tom. 2. pag. 356. Editionis Lucæ anni 1729. Scilicet, Adamum, generis humani parentem, gigantem alij mille cubitis, alij 900, alij 100 altum exiſtimant: aliter enim, ajunt, fructus arboris ſcientiæ contingere nunquam potuiſſet, quæ miræ ipſa erat proceritatis. Nos enim verò Alonenſi Decano pygmei viſi ſumus, qui arborem ſcientiarum, cœlum ipſum proximè tangen-

gentem, ne ſuſpicere de longe valeamus. Ille, ille, gigantis ad inſtar, eruditionis poma, licèt altiſſima, ſeorſim omnia decerpit. Americanis ſiliquas relinquit, herbas, id genus alia brutis quam hominibus congruentiora. Gigantem forte quiſquam Martinum diceret, qui tamen, ut eſt in proverbio, in deos bellum moverit, Hiſpanos ipſos, gentem ſuam, laceſſerit, Oratorienſes Valentinos PP. gentiles quidem ſuos, litteris & virtute clariſſimos flocci duxerit, quòd ab Academiæ Valentinæ Gymnaſijs Terentium arcuerint: & Americanos unà omnes antipodas litterarum crediderit, & à Minervæ pomærijs longè amandaverit. Si tamen, ut in perſcrutandis antiquæ monumentis Romæ inſtitutus & eruditus fuit, in Mexicanis vel mediocriter eſſet verſatus, apud nos quoque & olim, Indis rerum potientibus, valuiſſe gigantes corpore, de quorũ exuvijs fidem habent oculati teſtes Acoſta, Torquemada, Cogolludo, alijque permulti; & gigantes mente litterisque non deeſſe ab eo tempore quo Hiſpanis America obſecundavit aduſque præſentem ætatem. Atque, ut gigantem, quod dicitur, ex digito commonſtremus, ijs prætermiſſis, quos Bibliotheca noſtra dabit, Naranjos, Molinas, Siguenzas, Nuñez, Blancos, aliosque, Phenice, ut dici ſolet, rariores; trinum placet hìc exhibere. Primus eſt Petrus de Paz Baſconcelos luminibus captus à puero, qui tamen ingenio donatus eximio & in litteras prono, aurem Magiſtris præbens, Latinitatem imbibit & Rhetoricam, Philoſophiamque ita hauſit, ut poſtquam laureâ redimitus fuerat, candidatum egerit Cathedræ recitatâ ad horariam clepſy-

ſydram Prælectione à ſe 24. ſpatio horarum in ſortitum ſibi Ariſtotelis textum elucubratâ, parumque abfuerit quin Profeſſor deſtinaretur. Adhæc, Theologiæ operam dedit, & præmiſis Relectionibus 10, alijsque de more ſcholaſticis probationibus, lauream tulit. Tum Juriſprudentiæ addictus Hypodidaſcalum egit apud Doctorem Alphonſum Alaveſium Cauſidicum ea tempeſtate celebrem, tamque evaſit doctus & eruditus, ut non modò res ab auditis Libris hauſtas teneret, ſed etiam loca & paginas, quas occaſione data indicabat, ut, productis teſtibus M. F. Marcelino de Solis & Chriſtophoro de la Plaza itemque F. Balthaſſare de Medina, conſcripſimus in Nuncupatoria præmiſa Selectis Diſſertationibus Mexicanis noſtris. Secundum habeat locum, nulli ſecundus, bimeſtri ab hinc retro denatus ætatis anno 64. D. Antonius Calderon, vir uxoratus, & Apollini, Muſis, & ſacris prophanisque litteris ad ſtuporem uſque excultiſſimus. Natale ei ſolum Angelopolis dedit, ac ubi lumen ipſi rationis affulſit, Grammaticam aggreſſus, brevì Poeticam & Rhetoricam à Jeſuitis accepit, moxque Philoſophiam primus inter auditores Viri Clariſſimi P. Nicolai de Segura. Theologiæ navavit operam cùm ſub alijs egregijs Magiſtris, tum prçſertim ſub Mathia Blanco ſummo Theologo Societatis Jesu, quo Præſide theſes propugnavit & numero multas & inſignes dificultate, Catholico Hiſpaniarum & Indiarum Regij Philippo V nuncupatas, ſpecimen ea in concertatione exhibens, nedum Theologicæ & Philoſophicæ eruditionis admodum rarę, ſed etiam La-

tinæ

tinæ præſtantiæ, & in Oratoriâ & Poeticâ Facultatibus exercitatione & facilitate: nam quòd obſequij adverſus Regem gratiâ, Magiſtri arguentes variè, pro ſuo quiſque genio, proluderent, ſingulis ille extempore latinè repoſuit, aut ſoluta aut ligata oratione, quæ concertantis Elogio congrueret & Proluſioni. Hæc Angelopoli alumnus unuſque è fundatoribus inſignis Collegij, quod S. Ignati nomine pro convictoribus Philoſophis & Theologis à PP. Societatis erectum fuit. Mexici laureis contentus alijs, nec cenſu dives, Doctorales nunquam optavit, quas porrò tuliſſet digniſſimè. Tanta erat memoria, ut ſemel lectum Librum divenderet, ſemperque in promptu teneret & argumentum & res &, ubi ſingulæ erant, folia & pagg. Ingenium ſortitus nihilò infelicius memoriâ, nec minorem in litteras propenſionem, & aſſiduitatem ſtudij, admirabiles planè in omnibus Scientijs progreſſus fecit. Academiam moderatus inſignem apud Ædes D. Michaelis Antonij del Caſtillo tunc juvenis, nunc Eccleſiæ Metropolitanæ Præbendati, in Univerſitate noſtra Doctoris atque Magiſtri, & Philoſophiæ Collegij Decani, multos inſtituit, cùm in Philoſophiâ Theologiâ & Juribus, tùm præſertim in litteris amænioribus. Medicinam etiam & Mathematicas, Criticam & Hiſtoriam haud perfunctoriè coluit. Facillimo negotio Conciones dictare, Prælectiones & Philoſophicas & Theologicas & Scripturarias & Juridicas fundere, Poemata, Proluſiones & id genus alia ſcribere ſolebat, quarum merito elucubrationum inter Scriptores noſtros recenſeretur in Biblio-

theca, niſi votis ipſe noſtris abnuiſſet, cauſatus, quod è vero eſt, nullas ſibi unquam aſſervaſſe chartas, Codices quantos ſcripſerat neglexiſſe, in primis autem, ut notum habemus, quòd latere ſemper voluerit, captandæ gloriæ nunquam ſolicitus, quamquam eruditis quibusque notiſſimus fuerit, à queis maximi fiebat, quærebaturque frequentiſſimè etiam ab alijs, potiſſimum in negotijs Forum & Jus concernentibus, cùm pro Conſultationibus difficilimis, tum etiam tuendorum gratiâ jurium in perplexis & intricatis rebus, quibus expediendis aderat, citraque lucri ambitum, ſponte ſibi oblatum æs pro familiæ ſuæ victu accipiebat. Quæ de tanto Viro inſinuaſſe ſuffecerit.

ANTELOQUIUM XVII.

Argumento proximé dato inſiſtimus & colophonem addimus.

COronidem dictis apponat D. Antonius Laurentius Lopez Portillo juvenis in paucis præclarus, annos natus 23, non una dignus infulâ, aut duplici, vel triplici, ſed quadruplici Doctorali, pro eximia qua eſt eruditione in utrâque Sophia & in utrôque Jure, cujus ſpecimen palam dedit in Academiâ noſtrâ, anno proximè elapſo, plane mirabile, & aliquibus forſitan incredibile. Natus is eſt in Diœceſi Goadalaxarenſi Novæ Galleciæ, in cujus Primariæ Urbis Athenæo Societatis Jesu latine inſtitutus, Philoſo-

ſophiam accepit atque Theologiam, tanto ſucceſu, ut mox à curriculis abſolutis, theſes per diem integrum publicè ſuſtinuerit de univerſa, quæ Scholaſtica audit Theoſophiâ, non abſque egregio Illmî. Epiſcopi & doctiſſimorum hominum plauſu, mirantium tantam in ætatula illa eruditionem, promptitudinem, & judicij maturitatem. Mexici conſtitutus in Regali Divi Ildefonſi Collegio, ab Academicis Gymnaſijs Jus Canonicum, dein Civile hauſit, laureasque retulit, & Collegij ſui Trabeam, ut dicunt, Oppoſitionis, periculo facto floridiſſimos inter competiores, meruit. Tum Juſtiniani Inſtitutionum libros quatuor & memoriâ recitandos ita propoſuit in Aula maxima Academiæ Mexiceæ, ut interroganti cuique § cujuſvis tituli ad litteram ſtatim refferret, & ſingulas ex omnibus §§ erutas concluſiones traditasque doctrinas duobus in folio Voluminibus ab inſigni Salmanticenſi Doctore Antonio Pichardo defenderet, ac minutatim ſciſcitanti cuique quas vellet Inſtitutionum difficultates ſatisfaceret & reponeret. Hæc datis publicè chartis, typis editis Academico ritu, ſpoponderat, coramque ſapientiſſimorum hominum frequentia graviſſima fidem liberaſſe datam teſtamur, qui id temporis Univerſitatem noſtram, pro eximia ejus in nos cohoneſtando gratia & humanitate, regebamus, demirantes unà cum ceteris adſtantibus Viris eruditiſſimis, juvenis & memoriam & ingenium magis atque judicium, & maturitatem doctrinamque egregiam, queis Objectiones diſſolvit, Quæſitis ſatisfecit, & petitos à ſingulis arguentibus §. §. ſaltuatim, multumque in-

terſe diſſitos, citra minimam prolapſionem omnes dixit & recitavit. Grandia licèt fuerint iſta ſtudij & ingenij minimè vulgaris indicia, leviora tamen habita fuère ijs accedentibus queis per hactenus memorata proluſit. Nam elapſo ab ipſis quadriennio chartam edidit, quam invariatam prorſus in adverſa pagina damus. ☞

Ubi præfinita dies 28 Maji acceſit, frequentiſſima omnium Ordinum corona Aulam maximam, quæ & ornatu & amplitudine famoſiſſima eſt, Univerſitatis implevit, coram qua Proluſionem dixit abſolutiſſimam, & pro inſtituto ſuo aptiſſimam. Mox Academici Profeſſores Theologiæ & Philoſophiæ ex omnibus Ordinibus pro ſuo quiſque libito, tum de Curſu Philoſophico ſapientiſſimi P. Loſſada, tum de Theologico Illmî. P. D. Joannis Marin, tum de Opere Illmì. P. Ravago interrogationibus multis, argumentis, objectionibus, dificultatibus latè productis, egerunt tres amplius horas, ſtupentes interea Portillum ingenio ita comparatum, ſtudio, ac promptitudine ſingulari, ut intricata facili negotio diſſolverit, pugnantia, ſi quæ videbantur in Authoribus ſuis, conciliaverit, & abditas quasque doctrinas cùm in quatuor Tomis Loſſadæ, tum in tribus Voluminibus Marini, tum in Opere Illmî. Ravagi promptiſſimè dederit, explicaverit, propugnaveritque, fluidâ ſemper dictione & eleganti latinitate, modeſtiâque inſigni. Non ſecus veſpere egit, conveniente frequentiori forſitan cœtu, dicentibusque in ipſum Doctoribus è Metropolitano noſtro Capitulo, quos inter nos quoque ſymbolum contulimus, fatemur

que

ILLMÔ. AC RMÔ.
PATRI DOCTORI
FRANCISCO DE RAVAGO
E SOCIETATE JESU,
REGIS A CONFESSIONIBUS.

ie 28 Maji veſpere & mane.

URSUM INTEGRUM PHILOSOPHICUM REGALIS COLLEJ SALMANTICENCIS SOCIETAIS JESU, AUTHORE REV. PAT. UDOVICO DE IOSSADA EJUSEM SOCIETATIS, ET IN EODEM EGALI COLLEGIO THEOLOGIÆ ROFESSORE, ET SACRÆ SCRIPURÆ INTERPRETE: ILLUSTRISMI AC REV. PAT. DOCT. JOANS MARIN SOCIETATIS ETIAM SU, COMPLUTENSIS OLIM PRIARIJ, IN SUPREMO SANCTÆ QUISITIONIS TRIBUNALI QUAFICATORIS PRIMUM, DEIN TIAM INQUISITORIS, ET LUDOCI I. HISPANIARUM REGIS A ONFESSIONIBUS, THEOLOGIAM ECULATIVAM, ET MORALEM, bus juſtis voluminibus traditam propugnabo. Neque modò Principes theſes, rùm & utriuſque Syſtema integrum, doinas, ſolutiones, probationes omnes dedam. Quòd verò ad perpetuam non dò aſſertionum, verùm & doctrinarum nium concordiam attinet, tenuit feliſè ubique illam Rev. Pat. Loſſada, us, quem in præſenciâ defendo, cur- Philoſophicus, quippè opus omni ex te abſolutum atque perfectum, literam Rempub. in plauſus rapuit atque econia. Majus mihi negotium movet pientiſſimus & Graviſſimus Pat. Ma-; ſed tamen cùm in clariſſimi & cæoquin vehementer occupati viri obſeuim ſedulam in eo ſibi conciliando ram adhibuerim, nullas in univerſâ ejus eologiâ tã aperto ſibi Marte alias alijs opitas doctrinas inveniri, quin probabili ali raône ɔciliari poſſint, præſtaturũ me ſpô-, atque recipio. Satius pfectò duxi labo hunc cæterà triſtem & inutilem adhie, qm perpetuum argumentaturis ſcrupu & offendiculum objectare. Libet addere s ILLUSTRISSIMI AC REVERENSSIMI PATRIS DOCTORIS FRANSCI DE RAVACO SALMANTICÆ IMUM, DEINDE IN COLLEGIO MANO SOCIETATIS JESU THEOGIÆ PROFESSORIS, hâc tempeſtameritò ac jure celeberrimum CHRISS HOSPES STABILE, BENEFICIO CHARISTIÆ, APUD SELECTISSIAS ANIMAS, PONENS DOMICIUM: unam quidèm, eamque brevem ertationem, ità verò gravem, doctam, ue excultam; ut:::Sed cùm ſciant, qui um evolvunt, ad unum omnes, tacerætat, quàm eloqui, ne Patrono cliens, caſione vel datâ, vel arreptâ, videar lenocinari.

ILLMÔ. PRINCIPI D.D.D.
EMMANUELI JOSEPH RUBIO SALINAS
REGIS A CONSILIJS,
ARCHIEPISCOPO MEXICANO.

Die 6 Junij pro mane.

EX quolibet Decretalium Gregorij Papæ IX. textu aſſertionem rogatus deducam, & confirmabo, utar verò pro expoſitione cùm notis, tum Cõmentarijs ad ſingula quæque illarum Capita ellaboratis á D. D. EMMANUELE TELLEZ GONZALEZ VALLIS-OLETI INQUISITORE APOSTOLICO, egregio juris Interprete, quippè Salmantino Sacr. Canonum Profeſſore, cujus ego quas in toto ad quinque Decret. libros opere jacit theſeis, ſolutiones, doctrinas, tãdem (verbo uno ut ɔplectar omnia) ſingulas & univerſas defendam. Quàm vellem tam in multa hominem occupaônes nè diſtrinxiſſent, ut cùm ultimâ limâ opus ipſe ſuum caſtigaſſet, Venerem nobis hanc imperfectam ñ reliquiſſet. Reſecuiſſet profectò equidem Tenediâ, qd ajunt, aut (qæ mea eſt de præſtantiſſimâ illâ Academiâ opinio) Salmantinâ ſecuri apertas & implacabiles doctrinarum pugnas, quas in rebus momti raròqidẽ, ſed tñ (ne quid diſſimulem) aliquando, in minutulis verò quiſquilijs frequentér offendimus. Multus ſané in re fui Cl. V. excuſandi gratiâ, ne prolixiorem orationem faciam, quæ de Anton. Fabro in puncto dixero, illa ad verbum hùc referuntor.

PRO VESPERE.

EXponam memoriter ad literam tot è Juſtinianeis quatuor Inſtitut. libris, quot arguens rogaverit me paragraphos, quos interpretaturum me, theſim ex illis deducturum, deductâque probaturum ſpondeo. Porro hanc in rem cũ fuerim olim uſus præceptore Salmanticenſi D. D. ANT. PICHARDO (cujus ad Inſtitutiones volumina duo publicè defendi) placet, in ejus locum, ne actũ agam, ARNOLDUM VINNIUM ſubſtituere: Hujus igitur opera omnia, Commentarium, ſcilicet, ad Imper. Juſt. Inſtitutiones, Tractatus quinque de *Pactis, Juriſdictione, Collationibus, Trãſactionibus, & Quæſtionibus Juris ſelectis,* tandem *Juriſprudentiæ contractæ, ſive Partitionum Juris Civilis libros quatuor* eâ planè raône, quâ ſupra jactos Doctores, propugnabo. Conſonus ille ſibi fuit in Commentario & Tractatibus omninò, in Partionibus etiã, pauca ſi exceperis loca, quæ, fatẽte Arnoldo ipſo, pugnant cum alijs, ñ Partitionũ, ſed Cõmentarij & Tractatuũ: quæ ego loca, quippè admodũ pauca, in veſpertina hujuſce diei proluſione deſignabo, & quã malit arguens à me teneri ſẽtentiã, illã ex oppoſitis ãplectar: cæteroquin Arnoldũ ɔſeqẽtẽ ſibi fuiſſe defẽdã. Quas vò Integerrimũ & SS. fidei Tribunal Authoris hujus theſeis proſcripſit, illas ego ñ modò ñ ãplector, verũ & Catholico animo abominor ac deteſtor: neque modò pro ɔfixis jam Arnoldi theſibus: verùm & pro univerſo ejus opere teſtor atque profiteor, ne latum quidem unguem ab Rom. Eccleſ. aût S. Inquiſit. præſcriptis, pietateve Catholico homine digna ullo me tempore deviaturum.

REGIAE AC PONTIFICIAE MEXICANAE ACADEMIAE.

Die 11 Junij pro mane.

QUi morem hucuſque geſſi ɔmuni verſandæ Juriſprudentiæ methodo, ñ nihil etiam náæ indulturus genioque meis, Principem meâ ſentẽtiâ facultatis hujus Virum D. ANT. FABRUM IN SUPREMO SABAUDIÆ SENATU PRÆSIDEM noviſſimæ ɔcertationi ſubjicio. Ne tñ ex varijs ejus operibus, tumultuario ɔcurſũ omniũ rem præpediente, intactum fortaſſè aliquod relinquatur, placet ita Fabriana opera diſtribuere: Manè, *Conjecturarum Juris Civilis libros viginti, Decadesque de erroribus Pragmaticorum & Interpretum Juris centum:* minorem ſane veſpertinâ materiẽ, ſi tantùm numeres paginas; majorem enimverò ſi & tractatuũ varietatem incredibilem, & rerum obſcuritatem attendas.

PRO VESPERE.

R*ationalia* ad novem decem Digeſt. libros, à titulo ſcilicet *de Juſt. & Jure* ad deciminoni ultimũ *de Præſcriptis verbis,* hiſque addita fragmenta poſthuma ad titulos *de pign. & hypoth.* — *Qui teſtam. fac. poſſ.* — *& de Liber. & poſth.* tradita univerſa voluminibus ſex, *Juriſprudentiæ* tandem *Papinianeæ Scientiam,* omninò ad Authoris mentem, quæque in his operibus tradit, univerſa & ſingula defendam. Ex omnibus qæ lucem viderunt Clar. V. operibs, certè qæ ad Americã uſque pervenerũt, unũ excepi, quẽ ne pro foro quidem Americanus ego amplecti univerſum poterã, nedũ Academicus ipſe pro inſtituto, *Codicem Fabrianum definitionum forenſium & rerum in Sabaudiæ Senatu tractatarum,* opus ab Authore ipſo Forenſibus hominibus omninò præ Academicis, è Forenſibus etiam, Sabaudis maximè deſtinatum. Næ tu iniquus fueris quicumqee ab Antonio Fabro (cepit ille calamum ñ dum quatuor & viginti natus annos, poſuit autem moriens demum in ſenectute) conſtantem exegeris doctrinarum ɔcordiam: ñ puduit V. doctiſſimum errores, qd ajebat, ſuos agnoſcere & corrigere, ſententiãque in melius ɔmutare. Quid igitur ne cavillari videar, neve effugium mihi egomet iſtud ad eludẽda argumẽta, qæ vocãt ad *hominem,* inſincero animo præparaſſe credar? Primũ (qæ õia & de D. D. Conzalez dicta ſunto) eas tantũ doctrinas pugnare dicã, qæ ɔceptis clarisque verbis aliæ alijs opponãtr: deinde nè & iſtud captioſum exiſtimetr, roget me qui velit doctrinã doctrinæ ɔferre, ſibi ne in puncto totũ per opus ɔſtet Antonius, an aſſerto, qd arguens pponat, doctrinæ ve ſingulari aſſertio, dictũ ve ullum aliquod opponatr: hoc ſi dixero, tenebor enimverò & loca deſignare, & evincere diſſidiũ eſſe implacabile; tunc autẽ demũ ſententiã utrãque problematicè amplectar; ſin illud, actum eſt; perpetuam ɔſequentiam defendo.

JUS fasque erit omnibus, etiam quos ego ſpeciatim de more non invitarim, quot quiſque velit, tot mihi dificultates objicere. Neminem igitur excipio? Neminem prorſus. Quod ſi quis contra Authoris, quem pro tempore defendam, ſententiam, mentem, ſenſum reſpondiſſe me aliquid, dixiſſeve crediderit, oro quæſoque illum, ut eodem aliové è tribus certaminis diebus publicè id exponat, quò rem coram Sapientiſſimis, qui aderunt, viris planè & aperte diſcutiamus.

PROTESTATIO CATHOLICA.

QUæcumque porrò aſſeruero, reſpondero, dixero, quæque ſententiæ, verba, lineæ, puncta in præjactis Doctoribus Catholicis (quoniam de uno OEtherodoxo Vinnio ſupra dictum eſt) pijs quidem & ſapientiſſimis viris, ſed hominibus demùm, inveniuntur, illa ego univerſa Sanctæ Romanæ Eccleſię, & Apoſtolico atque Integerrimo Sanctæ Inquiſitionis Tribunali (quibus ipſe me totum meaque omnia plané ſubmitto) Catholico ſinceroque animo, illorum opera defenſurus, omnino ſubjicio.

DEfendentur, pro Regalis & Antiquioris conſtitutione adimplendâ, in Regiâ Pontificiâ Mexicanâ Academiâ (D. O. M. Puriſſimâ Dei-genitrice Diva Virgine abſque peccati labe conceptâ, Caſtiſſimo hujus Sponſo S. JOSEPH, Divis necnon Studiorum Patronis ALOYSIO GONGA, & JOANNE NEPOMUCENO faventibus) â D. ANTONIO LAURENTIO LOPEZ PORTILLO ET GALINDO in utrâque ſophiâ utroque jure Baccalaureo, R. & A. D. Ildefonſi Regiâ Sacræ Theologiæ oppoſitionis trabeâ nunc inſignito, Regiæque ac P. Mexicanæ Academiæ nuper Conſiliario. Diebus 28. Maji. 6. & 11. Junij, ſupra deſignatis, longiuſculo temporis intervallo ſeparatis alijs ab alijs atque diſtantibus, & quòd Regiæ Academiæ occupationes nunc occurrentes vix ac ne vix quidem commodiorem diſtributionem patientur, & quòd vèrerer, dierum ſeries non interrupta Auditoribus, quippe hominibus magna ex parte occupatis, faſtidium ingeneraret. Anno Domini MDCCLIV.

(De Licentia Domini Rectoris.) *Mexici: Ex nevâ Typographiâ editioni Bibliothecæ Mexicanæ deſtinatâ.*

que ingenuè, meditationes quaſdam ſcholaſticas noſtras olim per otium excogitatas edendi eas gratiâ, nec dum aut à nobis editas, aut in Authoribus alijs, quos ſciamus, viſas, ut propoſueramus ſubolfeciſſe omnes, velutque divinaſſe, & quibus pollet ingenio & doctrinâ ſolviſſe. Sodales etiam noſtros graviſſimis ipſum rationum momentis urgentes, multaque ſciſcitantes & varia, ſic excepit, ut nihilo minores laudes retulerit ab his queis mactatus fuerat in matutina concertatione, ubi poſt tres item horas veſpertina deſivit. Sexta Junij pro mane ſapientiſſimum D. D. Emmanuelem Tellez Gonzalez, ut promiſſerat, tutatus eſt, explicavit, vaſtamque ejus eruditionem ita profudit, ut palam fecerit ſe hauſiſſe omnem quinque Voluminibus comprehenſam & exhauſiſſe, rogantibus, objicientibus, inſtantibusque Doctoribus in re Canonica peritiſſimis. Pro veſpere non abſimiliter egit, Arnoldi Vinnij Opera omnia, innumeris ſalebris & Civilis Juris apicibus plena, tractans & verſans, ad nutumque argumentantium in re Civili doctiſſimorum, modò hàc, modo illàc, quæſitis excurrentium, reponens, argumentisque ſatisfaciens, non minori tempore in diei hujus certaminibus poſito, aut minori aſſiſtentium conventu, amplius ampliusque juvenem extollentium. Tandem undecima Junij mane & veſpere productioribus moris, & confertiori litteratorum hominum multitudine adſtante, Antonij Fabri Opera omnia undecim Voluminibus comprehenſa, uno excepto Codice Fabriano Forenſi, pro ut adpromiſſerat, tuitus eſt, detexuit, compoſuit,

non ſegnius ac præcedentes egerant Magiſtri & Doctores, Rectore graviſſimo, clariſſimisque Anteceſſoribus Univerſitatis in omnem partem Antonium moventibus, & quà interrogationibus, quà ſyllogiſmis, quà longè datis oratione ſoluta ratiocinationibus (qua etiam methodo præcedentibus diebus pro ſuo quiſque genio uſus fuerat) in examen adducentibus ſubtiliſſimas Fabri opiniones, resque intricatiſſimas & penitiſſimas, quas Portillus omnes ad unguem ſe habere monſtravit, reſponſionibus unicuique datis eruditis & plenis, ſive formâ, ut dicimus, ſcholaſticâ, ſive oratoriâ, ut ſe ad dicentium modum aptaret, peræquè facilis ac facundus illâ methodo atque iſta, ut qui familiarem ſibi fecerit Marcum Tullium & amænioris litteraturæ Authores, in quibus otia ſua collocavit & quietem. Hæc cùm ita habuerint, Senatus Academicus coacto Doctorum & Magiſtrorum Conſeſſu pleniſſimo, è re ſua judicavit, juvenem non in paucis tantùm, ſed in rarioribus etiam inſignem, inſignibus pariter cohoneſtare ornamentis promeritis, decrevitque ipſum utriuſque Sophiæ & utriuſque Juris Doctoralibus infulis conveſtiri ſumptibus omnibus condonatis. Creatus itaque fuit Doctor primùm in Theologia, mox in Philoſophia Magiſter, tempusque præſtolatur à legibus noſtris præſcriptum, Hypodidaſculum agens, ut Canonici & Civilis Jurium apicibus Doctoralibus coronetur. Nosque ſperamus fore, ut Bibliothecam noſtram brevì ditet politiſſimis elucubrationibus. Quanti verò is ſit habendus judicabunt Viri eruditi, collatione ipſum inter

ter factâ & inclytum Hiſpanum D. Didacum Sarmiento & Valladares inſignis Collegij à S. Cruce Valliſoletanæ Univerſitatis Togatum, poſtmodum Quæſitorem generalem Fidei in Regnis Hiſpaniarum: atque ab unoquoque ipſorum theſibus itidem comparatis, ſeu purpurâ, ut dicitur, juxtà purpuram. Theſes porrò Illmi. D. D. Sarmiento & Valladares die 31 Maji anni 1654 apud Pincianos coram floridiſſimâ Doctorum frequentiâ propugnatæ ita habent, & legeſis tom. 4 Theatri Critici M. Feijoo diſc. 14. §. 7. pag. 377.

PRIMA ASSERTIO.

INterroganti de quocumque capite cujuſlibet tituli per Decretalium integros quinque libros, Sexti, Clementinarum, Extravagantium communium, & quatuordecim titulos Extravagantium Joannis Papæ XXII, deſignato tantùm numero capitis, dabimus ejus initium & ſententiam. Idem per integros quatuor Inſtitutionum Juſtiniani libros.

SECUNDA ASSERTIO.

SImiliter ex univerſis ſeptem Partitarum (primâ partitâ exceptâ, cui leviorem curam impendimus, quia omnia fere quæ continet ex prædictis Decretalium libris tranſcripta ſunt) & noviſſimæ Recopilationis librorum novem, omnibusque Tauri legibus, numero dicto ſententiam dabimus.

TERTIA ASSERTIO.

E Contra: Quacumque ſpecie propoſitâ principaliter in prædictis omnibus triplicis juris libris comprehenſa, dabimus textum probantem ſpeciem, & cujuſque deciſionis rationem.

Theſes à Portillo noſtro defenſari cæptas die 28

Maji anni 1754 dedimus ſupra. Scilicet integrum fluxit ſeculum, & tardante naturâ, paulatimque maturante monſtrum ingenij, tandem aliquando enixa eſt Portillũ, & contra ac opinatus fuerat Clariſſimus Scriptor Feijoo (nunquam ſibi pollicitus hominem Valladario parem) in America ęqualem edidit, niſi majorem dixeris,ſin minus memoriâ, ingenio, & certè copiâ eruditionis & varietate, nam rei criterium ad ſapientes remittimus, qui collatis, ut dicebamus, theſibus, & ipſas propugnantium ætatibus, ſententiam ferant: Valladarius Aſſertiones ſuas annos natus triginta quatuor tutatus eſt; Portillus ſuas propugnavit anno ætatis vigeſſimo tertio: Ille Concluſiones ab univerſo Jure Canonico, Juſtinianeo & Hiſpano petitas luculenter expoſuit; iſte Theoremata quæ retulimus ſupra, non utriuſque tantùm Juris, & utriuſque Theologiæ Scholaſticæ & Moralis, verùm etiam Philoſophiæ, & novi Syſthematis Euchariſtici præclarè expoſuit, addixitque ſe innumeris & implicatiſſimis Quæſtionibus enodandis, & conciliandis doctrinis Authorum ſex, quæ multa magnaque Volumina adimplent. Ecquis iſta ubi legerit autenticis comprobata teſtimonijs miſſis ad Regem, milleque teſtibus, & Americæ toti notiſſima, gigantes in ea etiamnum ingenij & ſapientiæ procreari non videat? *Monſtrum ſine vitio* audit apud Scaligerum Joannes Picus Mirandulæ Princeps, qui 24 ætatis anno, Romæ poſitiones nongentas è Theologia, Philoſophia, Matheſi & Magia coram Viris doctiſſimis propugnavit. Quot verò millia Theſium Portillus in arenam litterariam de-

deduxerit, & ingenioſiſſimè defenſaverit, numeris putare admodum difficile credet, quiſquis memorata ſuperius Volumina Philoſophica, Theologica, Canonica, Civilia unquam evolverit, nec modò Principes Aſſertiones, ſed Probationes etiam ſingulas & Doctrinas uniuſcujuſque Authoris in eis concluſas, quas ipſe omnes Portillus tuitus eſt, atenta mentis acie perſpexerit. Sentiat ſubinde Alonenſis Decanus, num Mexicani Magiſtros habeant, num auditores aliquid ſcientes, num à litteris abhorrentes; an magis litterarum monſtra & portenta. Jam verò de multis, in quibus noſtri excelluerunt, Scientijs & Libris agamus par eſt.

ANTELOQUIUM XVIII.

Materiæ de quibus Mexicani ſcripſerunt paucis innuuntur, & breviſſimâ in tabulâ collocantur.

QUam è vero ſcripſerit de Americanis agens præclarus Societatis Jesu Author Germanus P. Henricus Scherer in Atlante novo part. 4. cap. 3. propoſ. 9. pag. 823. in Bibliotheca noſtra uberius docturi productis Scriptoribus noſtris, hìc paucis agemus eos generatim cenſentes ſeu adumbrantes. Ita ille habet, poſtquam doctiſſimos Scriptores in Americâ natos enumeraverat, qui Societati Jesu ſe addixerant:

rant: *Atque hæc fere Bibliotheca Scriptorum Societatis mihi ſuggeſſit, quibus ſi aliquando accedent ea quæ ab alijs præſertim Sacrorum Ordinum Religioſis Americanis præclaré geſta ſunt (& quorum notitia nunc ego deſtituor) ſatis ſuperque patebit, agrum Americanum non tantúm auri & argenti, ſed etiam virtutis eximiæ & ſcientiarum omnium feracem eſſe.* Nulla enim eſt Scientia quam non illi coluerint, & lucubrationibus adornaverint. Scripturæ ſacræ Libros aut Commentarijs, aut Animadverſionibus, aut Opuſculis alijs religioſé ac doctè exceperunt. Concilia Synodosque Provinciales & Diœceſanas ad generalium normam atque præſcripta condiderunt, & Reipublicæ Americanæ obſervanda mandarunt. Natæ è ſacris Biblijs, Concilijs & Patribus Theologiæ, quæ Scholaſtica dicitur ſeu Speculativa, operam admoverunt ſtrenuam, & Magiſtrum Sententiarum Petrum Lombardum, & Angelicum Præceptorem Divum Thomam, & Subtiliſſimum Magiſtrum Scotum, & Doctorum Eximium Suarezium multis Voluminibus, Tractationibus, Prælectionibus, idque alijs elucidantes, & ut ſunt acutiſſimo ingenio, Quæſtiones Tractatusque novos, nec faciles, nec jejunos cudentes multo cum Academicæ rei incremento. De Theologiâ mores dirigente multis egerunt, & pro novi Orbis indole & occurrentibus contractibus, caſibusque alijs nondum in examen adductis, multi quidem momenti, novas Diſputationes condiderunt, Conſultationes & alios Libros. Myſticam quòd attinet & ſacra caligine involutam Theologiam haud ſegniter pertractarunt, ſublimius in Deum tendentibus animis Duces ſe præſtantes

tes minimè ignaros, Aſceticos plures Libros elaborantes, & innumeros propè minutiores libellos pro pietate religioneque colendâ & augendâ. A Polemicis, quamquam cum hæterodoxis nullum habuerimus commercium, nec porro aveamus, non abſtinuerunt, multam ponentes operam cùm in aliquot libris Dogmatum concinnandis, tum præſertim in ijs ad criſim trahendis, qui vulgo circumferebantur, pluraque nigro digna theta claudebant, ut conceptis verbis jam pridem ſcripſit qui de *Origine & progreſſu Officij S. Inquiſitionis* eruditè tractavit Ludovicus à Paramo, Boroxenſis, Archidiaconus & Canonicus Legionenſis, Regnique Siciliæ Inquiſitor, Libro 2. cap. 21. n. 22. *Nec me præterit (* inquiens *) quanto ſtudio & ſolicitudine in hac Inquiſitione* (Mexicea) *Propoſitionum Qualificatio Librorumque examen exerceatur: Uti enim Animadverſionibus & Cenſuris à Mexicana Inquiſitione ad Supremum Generalis Inquiſitionis Tribunal denuo deſtinatis accepimus, adeo ſolicité huic operi incumbunt, ut præter hujus Supremi Tribunalis approbationem, quæ valde perpendenda eſt, extent recentes Notæ quibus Libri quidam in Hiſpania valdé recepti, poſſint ac debeant omnino expurgari.* Hæc ille ante annum 1598. Nec verò ſequentibus annis minus accuratè à Cenſoribus noſtris actum eſt, agiturque in præſentiâ. Cathechiſtica plura & Chriſtianæ doctrinæ explicationis Opuſcula condiderunt & Volumina elaboratiſſima. Concionatoria pulcherrima quidem, & cùm pro formandis moribus, tum pro Deo Cælitibusque colendis & Panegyricis laudationibus efferendis apta & jucunda. Jam ſi Pontificum jura, Romanorum Sanctiones, & Hiſpanas Le-

ges intueamur, plurimis iſthæc omnia & Theoricis & Practicis Commentarijs, Diſſertationibus, Gloſſis, Allegationibus, & ſimilibus Scriptionibus Mexicanis ſunt adornata. Nec Æſculapij alumnos, & hæredes Apollinis in optatis habemus, noſtris Medicinam excolentibus opportunis doctisque Tractationibus, quæ non ſolùm Galenica & antiquiora ſyſthemata exhibent, ſed noviora apud Europæos in pretio habita. Quibus Medicinæ cultoribus id etiam acceptum referimus, quod animalia, herbas, plantas, arbores, & ijs affinia multa, quibus abundant Regiones noſtræ, ſcrutati fuerint induſtriè, & ad valetudinem ex arte methodoque advocaverint, quibus res Bottanica incrementum multum accepit, Chirurgiam interea Anathomiamque non prætermitentes. Iis jungamus par eſt eos qui alias profeſſi Scientias operam ſuam in Hiſtoria naturali Indiarum poſuerunt, ut ſubinde è Medicorum cœtu & aliorum Collegijs non unus novi Orbis novus Plinius exierit, non Agriculturæ Scriptores, non rei ruſticæ politiſſimos cultores optemus. Mathematicis diſciplinis noſtri quoque inſudarunt, nec irrito conatu eis ſe conſcribendis dederunt. Jam verò Philoſophiam, & ſi Gaſendianam, Cartheſianam, & quæ extra Hiſpaniam ab eruditis pluribus colitur, non modò libaverint multi, ſed etiã ebiberint, & opportunè in Scriptis indigaverint, à majoribus tamen noſtris & Peripatu haud deſcivere: Ariſtotelique inſiſtentes facilè Principi, ejus Syſthema juxtà Thomiſtarum, Scotiſtarum, & Jeſuitarum Scholas plurimis, ut dicimus, Curſibus illuſtrarunt, in quibus, quod ſupra de Theologi-

cis

cis annotavimus, multa ingenioſé nova archite-ctati fuere, ſucceſſitque è voto Sanctiſſimo Pontifici Thomæ de Villanova, quem adhuc in terris agentem M. F. Alphonſus à Veracruce in Nuncupatoria Phyſicæ ſpeculationis ſuæ ita allocutus eſt: *Cúm olim, Antiſtes ornatiſſime, Provinciæ Caſtellæ feliciter præeſſes, ad hanc novi Orbis Provinciam S. P. N. Auguſtini, quæ ab illa, quam gubernandam acceperas, velut ex equo Trojano dimanavit, litteras miſiſti, quibus tuos velut Pater admonebas filios, ut in novo Orbe, novaque Provinciâ, & apud noviter converſos nova fierent omnia: atque tradendarum diſciplinarum inſtruendorumque diſcipulorum nova eſſet ratio.* Rhetoricam, Grammaticam, Humaniores litteras excultiſſimis tradidere Codicibus & præcepta & regulas artemque concernentibus,tum belle tornatis Orationibus, Proluſionibus, Inſcriptionibus, Elogijs, & politioris Minervæ Opellis. In Poetica Facultate multi etiam fuere qui Scriptis Apollini litarunt & Muſis, tamque præſtanti ingenio & ad fundendos numeros prono, ut teſte Illmô. D. D. Bernardo de Balbuena, in *Magnalibus Mexiceis* fol. 31. col. 2. fere ab hinc retro ſeſquiſeculo fuerint Mexici in publicâ vatum palæſtra tercentum, qui concinnatis carminibus de palmâ certaverint. Unus certe Joannes Ruiz Alarcon primos inter cenſetur à D. Nicolao Antonio (quem excribit Mirabelius in Magno Hiſtorico Dictionario) Comædiarum apud Hiſpanos inſtauratarum & jucundè refloreſcentium Authores. Cœteri autem Americani noſtri vates uſque adeo bene audiunt Europæ, ut Cenſor Hiſpanus noliſſim. Poematis de S. Raphaele editi à P. Bonaventura

Terrin, Ordinis SS. Trinitatis, ſeu Author ipſe Operis alio perſonatus nomine, ut ſcimus, Poetas noſtros multis efferat laudibus, ſubjungatque (quod nimis aggeratè credimus dictum) Muſas in Hiſpanos iratas ad Americam tranſmigraſſe, pro ut clariſſima edocent Poemata S. Ignatij, Proſerpinæ, & alia. Hinc facilè quiſque videt deluſum fuiſſe P. Murillo in Geographia Hiſtorica lib. 9. Poetas noſtros carpentem, quòd projiciant ampullas & ſexquipedalia verba, quibus magis delectentur & gaudeant, quam acuminatis cogitationibus. Nempe ſiniſtro quodam fato id genus legit aliquot, fugientibus ipſum interea politiſſimis multis, Sariñana, Rinconio, Cardenas, Villeria, Zamora, alijsque permultis, omnibus numeris in re poetica abſolutiſſimis. Sed ne moremur, ad Hiſtoricos gradum faciamus, quos habemus multos & eruditos cùm in totius novæ Hiſpaniæ rebus memoriæ mandandis, tumetiam in Urbibus, Religionibus, Sanctuarijs, & Inſignibus Sanctitate viris narratione traditis opportunâ, & ad poſteros commendatis. A Politicis & politico legalibus, à Criticis, à Fabulis quoque & argumentis alijs ſcripto dandis non abſtinuerunt. Nullibi tamen majorem poſuere operam quam in excolendis Idiomatibus, multitudine juxtà & arduitate perquam inſignibus. Nam ut habet laudatiſſimus jure P. Kircherius Œdipi Ægyptiaci tom. 3. cap. 4. pag. 28. *Novæ Hiſpaniæ indigenæ infinita pene idiomatum varietate inter ſe diſcrepant; quæ non tantùm dialectis variant, ſed plane inter ſe diſſident. Inter eas veró excellit Mexicana, quæ et vicinis Nationibus, & longinquis, poſtquam Mexica-*

ca-

cani Imperij ſui fines longè lateque propagarunt, tam communis eſſe cœpit, quam in Europa Latina, & in Oriente Arabica, ita ut in ſingulis fere Provincijs Interpretes illius habeantur, quos Nahuatlatos vocant. E tot porro Linguis permultæ ſunt à noſtris excultæ, in Artem redactæ, ſcriptis grammaticis pro unaquaque ipſarum Inſtitutionibus, Dictionarijs ampliſſimis, Cathechiſmis Doctrinæ Chriſtianæ, Sermonibus, idque genus alijs pro Chriſtianâ Indorum efformatione. Quæ ſane Opuſcula quanto ingenio conſtent, ſtudio, atque labore, nemo non viderit, modò ſciat, ut Hiſpanos genitos in Europa, ita etiam in America natos unum cum lacte à matribus trahere Hiſpanum Idioma, Americana verò tam ipſis peregrina & ignota eſſe quam Europæis. Enim verò qui animum intenderit ad incondita Idiomata, pronunciatuque difficillima & cognitione, majoris Scripta illa operæ atque negotij dicet, quam eſſent plura, Hebraicè, Græcè, Chaldaicè, & Orientalibus Linguis jam pridem cultiſſimis concinnata, Librorum ope, & inſignium Magiſtrorum ſubſidio. Nec iſta propterea Idiomata omnes noſtri penitus neglexerunt, quorum non paucos ea etiam calluiſſe docebimus opportunis in Bibliotheca locis, aliquos aut ſcripſiſſe, aut typis edidiſſe Hebræas & Græcas Artes monſtrabimus, quibus forte Alonenſis Decanus, qui Græcanica in primis deperit, illectus, palinodiam recantet, nec omnes ad unum Mexicanos à litteris abhorrentes credere pergat.

AN-

ANTELOQUIUM XIX.

Quid de Indorum eruditione ex quo ab Hiſpanis excoli litteris cœperunt ſit pronuntiandum.

POſtquam de Hiſpanis in America noſtra natis, & in ipſam adſcitis tractavimus, Indos ſiſtere reliquum nobis eſt, & ipſorum in Minervæ Palatio munera & ſedes ut cumque libare. Sacris noſtris ex animo addicti non diu poſt ab expugnatione Mexicea, nec dum Hiſpanis aſſueti litteris, avitis induſtriè Characteribus utebantur, cũ pro tradendis memoriæ rebus ſua ætate patratis, tum pro alijs rem Chriſtianam & politicam concernentibus. *In confitendo,* inquit laudatus ſupra Valadeſius Franciſcanus in Rhetorica Chriſtiana part. 2. cap. 27. pag. nobis 95. *ingenioſiores adhibitâ picturâ demonſtrant in quibus Deum offenderint, et calculos ad ſignificandum ejuſdem peccati iterationem, ad ſignum quo vitia vel virtutes denotantur reponunt, & quemadmodum hîc viri pij et boni, enumeratione peccatorum contra præcepta divina confitentur, ſic illi adjumento & inſpectione picturæ.* Valadeſio concinit Acoſta in Hiſtoria Naturali & Morali Indiarum lib. 6. cap. 7. pag. nobis 409 miratus Indorum ingenia figuris & ſymbolis, quæ ab Hiſpanis non acceperant, Orationes Eccleſiaſticas & Myſteria Fidei, cœteraque Chriſtiana ſic exprimentia, vix ut Hiſpanorum multi imaginibus poſſent eas explicare res, vel ſi annum aut decennium ponerent eo in negotio. Ubi verò formari Hiſpano-

norum more cœperunt, egregiè proficere viſi ſunt. *Nunc vero*, ſcribit ad Paulum III Pontificem Maximum laudatus ſupra Antiſtes D. F. Julianus Garces, *tanta eſt ingenij eorum felicitas (de pueris loquor) ut & Latinè & Hiſpanè ſcribant noſtris pueris elegantius. Latinè ſciant atque loquantur non minus quam noſtri, qui ſe ejus rei ſtudio dedidere. Nulla ſunt obſtinatione Orthodoxæ Fidei infenſi aut pervicaces (ut Judæi & Mahumetani) Indorum parvuli. Chriſtianorum decreta non audiunt modò, ſed exaudiunt, ac veluti ebibunt, citius hi & alacrius articulorum fidei ſeriem & conſuetas orationes, quam Hiſpanorum infantes ediſcunt, & retinent quidquid à noſtris traditur. Aluntur intra Monaſteriorum ambitum per ſuas claſſes & contubernia, per ſcholas & doctrinia ex ditioribus trecenteni, quadringenteni, quingenteni, & ſic de ſingulis ordinatim ſecundùm magnitudinem Civitatum & Oppidorum. Non clamoſi, non jurgioſi, non litigioſi, non inquieti, non diſcoli, non tumidi, non injurioſi; placidi, pavidi, diſciplinati, ad Magiſtros obtemperantiſſimi, obſequioſi ad Sodales, non queruloſi, non mordaces, non contumelioſi, omni prorſus vitio (quo noſtrates pueruli ſcatent) liberi.* Dein. *Rationis optimæ compotes ſunt, & integri ſenſus & capitis, ſed inſuper noſtratibus pueri Indorm & vigore ſpiritus, & ſenſuum vivacitate dexteriori in omni agibili præſtantiores inveniuntur.* His quæ ab Illmô. & Religioſiſſimo Viro mutuati ſumus, ſubjungere placet verba Illmi. item & Clariſſimi D. D. Joannis Diaz de Arce in Studioſo Bibliorum queſt. 49 ſcribentis de Mexicanis Indis: *Plurima erant Collegia, in quibus Collegæ quingenteni & ſexcenteni in Chriſtiana Catecheſi, varijs Artibus mechanicis & liberalibus, Cantu Eccleſiaſtico, Rituali divinorum Officiorum, imò & Latinitate & Scientijs erudiebantur.*

Hæc inter Collegia eminuit conſtitutum Mexici, Imperiale à S. Cruce nuncupatum, auſpicio Caroli V Cæſaris, ad Tlatelolco, PP. Franciſcanorum operâ & diligentiâ, pro litteraria Indorum inſtitutione in Athenæum illud confluentium, quibus dati fuere ex eodem Ordine Franciſcano eximij doctrinâ & virtute Magiſtri. Nec porro ij oleum & operam perdiderunt elementa litterarum prima tradentes, Grammaticam, Rhetoricam, Dialecticam, Phyſicam, & alias liberales artes, quòd eas omnes Indi citra negotium hauſerint, & in ſingulis mirè profecerint, ac Magiſtris ipſis & inſtitutoribus Præceptores ſe dederint Idiomatis Mexicani, & Œdipos egerint pro aperiendis ſcriptas antiquis Characteribus gentis Hiſtorias, & priſtinarum monumenta rerum Mexicanenſium. Quibus uſi ſubſidijs P. Bernardinus Sahaguntinus magnum Dictionarium Mexicanum Hiſtoricum condidit duodecim conſtantem grandibus Voluminibus: P. Petrus Oroz, & celebres alij ex antiquioribus Franciſcanis egregia Opera conſcripſerunt, ut teſtatur qui ab Indis quoque ſe profeciſſe gaudet P. Joannes Baptiſta in Proœmio benè longo, quod extat in Libro ſermonum ejus idiomate Mexicano ſcriptorum. Ut enim Indi Hiſpanè ſciebant atque Latinè, & his, & nativo Idiomate utebantur expeditiſſimè, Verſiones adornabant Librorum Mexiceas, ſeu ex Latijs, ſeu ex Hiſpanis fontibus, quod in Bibliotheca noſtra conſtabit, ubi Indos ab iſtis Tranſlationibus claros laudabimus. Tumetiam PP. Franciſcanis ſimili argumento inſiſtentibus operam ſuam navabant. Adhęc,

Ty-

Typographiam egregiè coluerunt, ex quo Mexici conſtituta fuit, ęneis characteribus ſcribentes expeditiſſimè cùm Mexicano compoſita Idiomate Opera, tum etiam Hiſpano aut Latino ſermone. Multos ſanè in re litteraria Indi fecère progreſſus, majores enim verò facturi ſi Mecœnates eis adfaviſſent, & ut in cœptis pergerent ære juvaſſent. Quòd tamen reditus Imperialis Collegij tenuiores eſſent quam oporteret, & infirmis prædijs ac poſeſſionibus collocati, ſenſim abſumpti, tandem aliquando evanuerunt, Athenæumque infrequens factum eſt, quod & ſi noſtra ætate inſtaurari cœperit, rurſus evanuit nummis ad id operis deficientibus. Certè, ut eſt fuitque jam diu miſſerrima Indorum Natio, nullisque abundans opibus, imò egeſtate laborans inſigni, vix præter Nobiles gentis ejus impendia ſtudiorum cauſâ facienda in Scholis ſuſtinent, queis ſi juvarentur, multi litteras colerent. Non id circo tamen nulli fuere eruditione præclari, quorum ſcripta proprijs in ſedibus collocabimus. Sunt etiam in præſentiarum, ut jam pridem, non pauci, conſpicuo nati genere, qui ſtudijs & laureis ornati, ea ſunt præditi eruditione, quæ Parochos decet, cui miniſterio ſtrenuam dederunt operam, dantque etiamnum. Nec deſunt qui ſcholaſticam etiam Theologiam ebibant, in qua non pœnitendos fructus fecerunt aliqui, theſes de ea tota publicè defendentes, mirantibus eruditis hominibus, Præceptoribusque plaudentibus, ut nuper memoriæ tradidit politiſſimus ac doctiſſimus vir P. Joſephus Gumilla, Hiſpanus Gandiæ genitus apud Valentinos, Societatis Jesu

ſu, Provinciæ novi Regni Granatenſis Provincialis, in *Orinoco illuſtrato & defenſo* tom. 1. cap. 17. pag. 278. Edit. 2. Matritenſis apud Emmanuelem Fernandez anno 1745: Quo loci monet, Indos Mexicanos ingenio excellere multùm, præſtareque Meridionalis Indis Americæ, quibus uſus non eſt natos ſuos, ut Mexicani de more habent, Academijs ſeu Univerſitatibus pro Scientiarum culturâ addicere. Adhæc, plures etiam, quamvis ab Scholis extranei, multa ingenij & induſtriæ ſpecimina palam exhibent haud quaquam vulgaria, è quibus memoria tenemus non ita pridem vitâ functum D. Ignatium Antonium Sandoval, nobili ſatum genere, quem totos quadraginta annos fere quotidie ad Ædes Oratorianas convenientem novimus, dotibus jure multis laudandum. Muſicæ tam erat peritus, ut & Citharœdum ageret & Lyricen, juxtàque Choraules & Tibicen eſſet, Organo ſcitè luderet, & Symphoniam duceret, ſive Diathono utendum eſſet, ſive Chromatico ſono, aut figurato. Tum, ut erat pingendi doctus, telis colores inducere ſolenne habuit. Sculpturæ operam dabat, aurarium agebat, & in hiſce omnibus juvenes efformabat, pijs ipſe interea moribus ad ſenium uſque & obitum inſtitutus. Nec prætermittendum duximus, nuper memoratum Authorem P. Gumillan, opportunè multa ſubjungere pro Indorum conſtantiâ in Fide Catholica ab impoſturis exterorum aliquot vindicandâ, ſignatimque ab eis quas & in Hiſpanos & in Indos ſcripſit Noblot fol. 520. tom. 5. Geographiæ ſuæ & Hiſtoriæ Univerſalis, quæ perſpecta optamus eſſent iis qui Hiſpa-

panos unà carpunt & Indos, horum Fidei, illorumque nomini invidiam moventes, quos inter Scriptores ſine monumentis & fide dignis teſtibus iſthæc effutientes (ecquis enim ingenuus Vir ſolennibus ſuffragetur mendacijs?) numeramus Fridericum Samuelem Bock in ſuccinta Hiſtoria Miſſionis quam afferunt Lipſienſes in Actis anni 1744 pag. 183. ita ſcribentes: *In America multos populos non tam efficaci convictione, quam vi ad chriſtianam religionem traxerant* (Catholicæ Fidei cultores) *adeo ut Hiſpani 5. Archiepiſcopatus & 44 Epiſcopatus, imó Seminaria paſſim conſtituerint, ac Inquiſitionem Hiſpanicam introduxerint.* Introduxerunt quidem & conſtituerunt iſta, plurimaque alia proCatholica Fide Romanâ docenda, amplificandâ, fovendâ in vaſtiſſimis hiſce regionibus, quarum incolæ ultro ſponteque ſua univerſali Eccleſiæ aggregati, quotidie alacriores & ferventiores in ea tutãdâ, egregia religionis & pietatis monumenta dedere, perguntque in dies illuſtriora palam & coram dare. Nec verò crimen Nationis eſt, quod ab aliquibus clam patratũ in avitam relapſis idololatriam, ceu commune ſcelus Indis à nonnullis objicitur: niſi detractores iſti dedecus credant Nationum, quæ apud Europam Catholicæ Fidei laude florent & gloriâ, quandoque ab ipſis progenitos Viros nequam, Hæreſum architectos, & Dogmatũ fabros, quæ cane pejus & angue illæ ipſæ Nationes execreantur & oderint. At hæc obiter inſinuaſſe ſit ſatis, lectores amittentes ad Hiſtoriographos noſtros præclara Religionis & pietatis Indorum exempla tradentes, Illmûm. que Virum D. D. Joannem de Palafox tom. 6 Tractatum de Natura eorundem ac Virtutibus ad Regem Catholicum nuncupantem.

AN-

ANTELOQUIUM XX.

Titulus Bibliothecæ Mexicanæ aperitur, & ab objectionibus vindicatur.

CUm novus Orbis duas, ut vulgo dicimus, complectatur Americas, Mexicanam, quę Borealis eſt, & Peruanam ſeu Meridionalem, hanc intactam in Bibliotheca noſtra dimittimus multis de cauſis. Principio quidem, quòd cùm Alonenſis Decanus, qui ut Opus aggrederemur occaſionem præſtitit, Mexicanos ſignatim ſtylo confoderit, & inſectatus fuerit, ipſos pariter vindicaremus æquum exiſtimavimus. Tum etiam quòd Bibliotheca adornari Peruana ab homine Mexici conſtituto, etiam eruditiſſimo, ſperari non poſſit, longe à nobis poſitis non manu exaratis ſolùm Operibus, quæ non ambigimus eſſe plurima atque doctiſſima, verùm etiam quæ ſint typis commiſſa, ad Mexiceas oras raro delatis, obſiſtente immaniſſimâ locorum diſtantiâ, & infrequenti commercio navium, quæ vix annuatim ad Goatemalenſes Portus apellunt multis itidem ſpatijs ab Urbe Mexicea diſtantes. Poſtrema, aliàsque primaria cauſa eſt, Peruanorum feracitas ingeniorum, frequentiaque eruditiſſimorum, quibus floret ac vernat America illa, Virorum, à queis non locupletior tantùm, ſed ornatior etiam & elegantior Bibliotheca ſperamus prodeat, quæ cedro quidem digna Opera exhibeat, & cum litteratis Europæ cæteriſque communicet. *Bibliothecam* itaque

ſi-

ſiſtimus *Mexicanam ſive eruditorum Hiſtoriam Virorum, qui in America Boreali nati, vel alibi geniti, in ipſam Domicilio aut Studijs aſciti, quavis linguâ ſcripto aliquid tradiderunt: Eorum præſertim qui pro Fide Catholicâ & Pietate ampliandâ fovendâque, egregiè factis & quibuſvis Scriptis floruere editis aut ineditis.* Mexicanam cur dixerimus Bibliothecam iſtam titulus ipſe docet & geographicus uſus, qui Americam Septentrionalem, ab Urbe ejus Primaria & Inclyta, Mexicanam appellat, cui ſervientes nos uſui, Scriptores daturi in America Boreali florentes, ſub Mexicana Bibliotheca concluſos exhibere conamur; in qua Caraquenſes itidem deſignabimus, cœtera ad Meridionalem ſeu Peruanam Americam ſpectantes, in Geographia tamen Politica & Eccleſiaſtica Mexiceis adſcriptos, quorum Diœceſis una eſt è ſuffraganeis Eccleſiæ Hiſpaniolenſis ſeu Fani S. Dominici. Carolinam, Virgineam, novam Angliam, Luyſianam, Canadam ſeu novam Galliam ab exteris Principibus viris poſeſſas, ferè tacitas prætermittimus, cum quibus perrarum aut nullum habemus commercium, protereaque Libros in hiſce, Septentrionalis licèt Americæ, partibus ſcriptos, vix non omnes penitus ignoramus. Latet tamen nos minimè, & ab incolis & ab accolis earum, litteras etiam haudquaquam neglectas. Habemus enim Hiſpanice verſam Mexici & typis excuſam à P. Joanne de Urtaſum S. J. Vitam Catharinę Tekakobitæ Indæ Iroquecianæ, Gallicè editam à P. Franciſco Colonec ejuſdem Societatis, nec alia, rara quamvis, id genus monumenta deficiunt. Legimus etiam apud Acta eruditorum anno 1724 publicata

Lipſiæ pag. 183 Hiſtoriam rerum in America Septentrionali per Gallos geſtarum, Authore Debacqueville de la Potherie, Gallicè editam tomis quatuor Pariſijs apud Johannem Lucam Nion & Franciſcum Didot 1722, in 12, cujus Hiſt. ſpecimen daturi Lipſienſis ita habent. *Author hujus hiſtoriæ natus in Guadelupa Inſula ex Americanis & Antillanis una, iter ſuum & expeditiones, quibus in Septentrionali America interfuit, deſcribens, ſubinde veterum Poetarum Latinorum flores inſperſit, ne neſcij eſſemus ſcilicet, etiam in ipſa America ſcholas, quas vocant, humanitatis apertas eſſe.* Ita illi. Et Author quidem Americanus haud fruſtra flores illos inſeruit credimus, amęnioris litteraturæ in America etiam vernantis indices Europæis futuros nonnullis, Emmanueli Martino ſimillimis, qui Eruditionem & Scientias florere poſſe nunquam extra Scholas ſuas exiſtimare videntur, quos Peruanus Clariſſimus D. D. F. Gaſpar de Villaroel, Auguſtinianus, Archiepiſcopus Charcenſis in Comm. Evang. 2. part. pag. 254. verbis monitos voluit eximij Evangeliorum Interpretis Patris Joannis Maldonati Societatis JESU in illud Joannis cap. 7: *Quomodo hic litteras ſcit cum non didicerit?* ita ſcribentis: *Sciebant Sacerdotes, Scribæ, & Phariſæi Scholas ſuas Puerum non frequentaſſe, eaque erant arrogantiâ ut exiſtimarent, nihil extra Scholas ſuas litterarum eſſe poſſe. Cavendum ne nos Phariſæis iſtis ſimiles ſimus, neminemque putemus quicquam ſcire poſſe, niſi ſub noſtra fuerit ferulas doleamusque juvenes ſuccreſcere, qui neſcio unde repente emergentes ea ſciant, quæ nos ſenes canoque Doctores capite, ignoramus.* Jam verò cur in Bibliotheca Mexicana & natos apud Americam noſtram Viros, &

ali-

alibi genitos, atque Domicilio vel Studijs in ipſam aſcitos comprehendimus, non una nobis ratio eſt. Nam & Alonenſis Decanus una omnes calumniâ impetivit, & una eos omnes politica ſocietas & reſpublica litteraria cunjungit, &, quod caput eſt, Hiſpani in America geniti ut ſtirpem & genus ducimus ab Hiſpanis apud Europam natis, ab ipſis itidem litteras primùm traximus & doctrinam, cùm Univerſitati Mexicanenſi condendæ operam dantibus, tum Religioſis Ordinibus conſtituendis, Fidei juxtà ac Pietatis & Litterariæ quoque rei cauſâ. Aliarum etiam Nationum homines, quos vel ſtudia in noſtris Gymnaſijs imbibita, vel perpetua aut longa apud nos commoratio Civitate donarunt; quibus etiam nominibus noſtrates habentur geniti in Hiſpania permulti, nefas eſſet dimittere, aut minus ſplendide pertractare. Nec hoc abſque exemplis facimus à præclaris Bibliothecarum Scriptoribus hauſtis. Nam Hiſtoria litteraria Galliæ, à Sant-Mauranis Benedictinis Orbi ſapientum notiſſimis Viris edita anno 1733 in quarto magno, Eruditis è Gallica gente exteros etiam accenſet, dum quandam modò vitæ partem in Gallia exegerint, fatoque ſuo ibi ſint functi, atque ex ea re Irenæi & Lactantij rationem habet, omiſſis contrà Athanaſio, Hieronymo & alijs, haud diu ſatis inter Gallos commoratis. Bibliothecæ item conditor Authorum Lugdunenſium P. de Collonia, Societatis Jesu, anno 1730 editæ, propterea agit de Illuſtri Cancellario Joanne Gerſono, quia & ſi Lugduni non natus, diu tamen ibi vixit. Hinc aliquos miſſos

facimus in Bibliotheca noſtra, de rebus Americæ noſtræ præclarè ſcribentes, quos hoſpites potius habuimus quam cives, ceterà de rebus Mexicanenſibus benemeritos, ut P. Antonium Remeſalium Dominicanum, cujus Hiſtoria Provinciæ Ordinis ſui apud Chiapam & Goatemalam nobis uſui eſt. Nationem Scriptorum & Patriam, ſi quidem fieri poterit, indicabimus, quam multoties præteritam faciemus, diligentiæ noſtræ ſubductam. Mexicanos Natione quos legeris, ſcito Hiſpanos eſſe in America natos, niſi conceptis verbis expreſſum videris ab Indis parentibus illos eſſe procreatos; ut propterea mirum Tibi non eſſe debeat, apud Bibliothecam noſtram Mexicanos Natione dici hos ipſos, qui in alijs Bibliothecis Hiſpani dicuntur. Utrumque enim è vero credas. Hiſpani enim ſunt, ſi genus ſpectes & ſanguinem, quòd Hiſpanis genitoribus uſi; & inſimul Mexicani Natione, quippe natale ſolum Mexicum habeant, aut Mexiceam Americam. Jam verò quoniam tria præſertim à nonnullis notanda veremur in Bibliotheca noſtra, eam ut ab hiſce criminationibus vindicemus, paucis agamus. Primò quidem, vitio nobis vertent, non edita typis ſolùm, ſed etiam manu exarata Opera & Opuſcula multoties in Bibliotheca recenſeri. Secundo, de minutioribus quoque nos Scriptis ſolicitos, operam in ipſis indicandis amittere. Tertio, multos nos eſſe in rebus Scriptorum chriſtianis & religioſis commemorandis, fuſiorique quam oporteret calamo in eis enarrandis uſos & efferendis. Hęc porro in Bibliothecam noſtram objicienda, quo-

niam

niam jam pridem in alias à ſapientiſſimis Viris conditas dicta fuere, & ab eiſdem aut alijs graviſſimis item Authoribus diſſoluta & nihili facta, non eſt cur nos morentur. Quòd enim ad manuſcriptos Codices attinet referendos, exemplo nobis ſunt omnes ferme qui Bibliothecas adornarunt Nationum, Ordinum, & quorumcumque Cætuum: illos recenſent D. Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hiſpaniæ nova; P. D. Marianus Armelini in Bibliotheca Benedictino-Caſinenſi; PP. Quetif. & Echard. in Scriptoribus Ordinis Prędicatorum; P. F. Joannes à S. Antonio in Bibliotheca Franciſcana. P. F. Martialis à S. Joanne Baptiſta in Bibliotheca Carmelitarum nudipedum; PP. Ribadeneira, & Alegambe in Bibliotheca Societatis Jeſu, quos & ſi imitatus non fuerit ipſorum continuatuor P. Nathanael Sotuelus, cauſam adjecit vitandi nimiam operis molem, non quòd Mss Opuſcula ſuum in Bibliothecis locum haud mereantur & ſedem; alijque permulti ab referendis id genus Codicibus abſtinentes minimè, quin propterea Eruditi viri in eorum Bibliothecis diſpliceant. Siſtimus itaque lectoribus Mss. Libros aliquos, illos ſcilicet, vel quos laudatos ab Hiſtoriographis noſtris habemus, vel quos ab Academicis tabularijs noſcimus, vel quos traditione teſtibuſque debemus; non quidem omnes, quoniam eos aſſequi, etiam moleſtiſſimâ adhibitâ diligētiâ, poterit nullus, coactique ſumus ea nos abdicare provincia, optantes ut in poſterũ à diligentioribus edita locupletior acceſſionibus Bibliotheca Mexicana, lucem ulteriorem accipiat. Alterum verò caput criminationis, quod ſecun-

 do

do diximus loco, minutiora tangit Opuſcula immerito, ut videtur, in Bibliothecam trahenda. Sed & ipſum non abſimiliter ac primum evaneſcere remur, utimurque verbis Antonij Mongitoris in Præfatione Bibliothecæ Siculæ circa finem, ita ſcribentis: *In noſtrorum Scriptorum albo nonnullos inſerui qui exiguæ molis Opellas edidere;...Quos debita laude minimé fraudandos putavi. Parva enim perſæpe magnam complectuntur ingeniornm excellentiam, magnamque redolent pietatem; ſicut enim aliquando (ex Plinio lib. 11. cap. 2) rerum natura nuſquam magis quam in minimis tota, ita non raro ingenij vis in minutioribus opellis tota elucere videtur: Sicut etiam ſummi Artificis eſt in exiguo opere artis induſtriam ac elegantiam Myrmicidis ingenio exprimere, ita egregij ingenij laus in contractis lucubrationibus ingentium voluminum materiam perſtringere. Nec ſine exemplo id efficere ſtatui, nam & S. Hieronymus, S. Iſidorus, Gennadius, Trithemius, Miræus, Bellarminus de Scriptoribus Eccleſiaſticis, Leo Allatius in Apibus Vrbanis, Philippus Allegambe in Bibliotheca Societatis JESV, Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hiſpana* (quibus ſe clypeis etiam protegit D. NicolausToppi in Bibliotheca Neapolitana) *alijque plures inter Scriptores nonnullos recenſent, qui vel Epiſtolam, vel Carmina perpauca, aliaque perparvula edidere, quaſi ipſis dixiſſet Dominus: Colligite fragmenta, ne pereant. At multos fateor, qui parvi momenti libellos, vel verſiculos aliquot typis tradidere, nec alia ſcripſiſſe comperi, libenter neglexi.* Hæc ille, cujus ſententiæ laudatus ſupra Marianus Armelini in Præmonitione ſuæ Bibliothecæ partim repugnans ſubjungit: *At ego ne hos quidem negligendos aut omittendos putavi, nam in iſtis etiam parvi momenti libellis, eſto inſipidi alicui videri poſſint, ſalis ali-*

quid

quid ac utilitatis vel ad Hiſtoriam pertinens perſæpe ineſſe animadverſum eſt; Ut enim (inquit M. Varro in lege Mænia) in bona ſegete neque nullum eſt ſpicum nequam, ita in mala non aliquod bonum:... Præſertim cum Scriptorum aliqui illos recenſeant inter quos Ja. Cinellus ex hujuſmodi Opellis & minimis etiam lucubrationibus, ne dum ex melioris notæ opuſculis Volantem Bibliothecam magna nominis ſui celebritate, nec minori Litterariæ Reipublicæ emolumento conſſlavit. Aſtipulantur probatiſſimi Authores Jo Gerardus Voſius.... Bernardus item Paz in Conſpectu Bibliothecæ Benedictinæ generalis &c. Nos autem prioris nominati loco Mongitorij ſenſui adhærentes, plurimos certè etiam typis excuſſos libellos præteritos facimus, quibus (abſit jactantia verbis) Volumen integrum repleremus, nam, quæ dicimus, Novendialia pia tot ſunt edita, ut non à vero abſint qui mille ea dicunt. Abſtinuimus ab hiſce narrandis, vixque ab uno altero ve Authore profecta indicamus, quæ multa ſunt numero, aut majoris operæ Scriptis juncta.

Poſtremo ex objectis capiti ſatis ut faciamus eſt reliquum, fuſioriſque noſtri ſermonis in enarrandis nonnunquam Scriptorum geſtis atque virtutibus rationem demus. Alia porro quamvis non ſuppeterent nobis momenta, ſat ſuperque haberemus exemplar, quod multi ex laudatis celebratiſſimis Bibliothecarum ſcriptoribus coram exhibent. Sive enim Ribadeneiram, Alegambium, & Sotuellium conſulas, multoties latè res chriſtianè ac religioſè geſtas ab Scriptoribus Societatis accipies; ſive Quetif & Echard adeas, invenies ſimiliter enarratas præclaras Dominicanorum Authorum virtutes; ſive Nicolaum Antonium & alios legas, unà

cum Libris acta Scriptorum compaginata non rarò cernes. Cujus rei, cœterà legentibus id genus Volumina notæ, opportunè ſatis ad inſtitutum ſuum meminit laudatiſſimus jure Criticus M. Feijoo Epiſtola 18. Tom. 4. Accedit id pro Americanis Scriptoribus, vix in Europa notis, longè convenientius eſſe & utilius, in primisque Catholicæ Eccleſiæ ſplendorem & decus nonnullum conciliat, egregia noſtratum facta referre pro Fide Catholicâ ampliandâ, & pietate fovendâ, quæ porrò geſta minus ſunt apud in Europa ſcribentes Hiſtorias obvia, imò nonnullis vix non videbuntur impoſſibilia. Nam (ut hoc ocaſione data moneamus) fuerunt Europæi Scriptores tam de rebus noſtris ignari, genitisque in America Hiſpanis Viris uſque adeo infeſti, ut peſſimè de moribus noſtris dijudicaverint, totique, qua late patet, Americæ utrique turpitudinis notam, neutiquam tolerandam, inuſerint. Quid enim non deblaterarunt impoſtores aliqui, qui terrarum Orbem pervagati, mendacia pro arbitratu ſuo cudunt, & ſcriptis in vulgus ſpargunt? Impudentiſſimi ut illi ſunt, ganeones ad unum Americanos omnes mentiuntur; mendaces, cunctisque ſordibus deditos & flagitijs ubique prædicant; Virosque in primis Eccleſiaſticos cujuſvis Ordinis cane pejus & angue quòd oderint, criminantur, & injurijs afficiunt. Hos inter veteratores nemini ſecundum habemus Franciſcum Corral, aut eum qui ejus in Indias Occidentales peregrinationem Hiſpanicè ſcripſit, quæ Gallicè edita eſt Pariſijs anno 1722. Tomo enim primo tam ſplendida & inſignia congeſſit mendacia

dacia pro dehoneſtandis præſertim Mexicanis viris & fœminis, Eccleſiaſticis etiam & Religioſis, ut pudeat tædeatque illa aut referre aut refellere, quæ cordato cuique & Americæ non ignaro bilem & ſtomachum movent. Sed abeat in malam Crucem homo maledicus, unàque cum ipſo faceſſant convitiatores alij, quibus, præter argentum noſtrum & aurum, Americana ſordent reliqua; qui ex ſua natura noſtros confingunt, & in veteris invidiam Orbis iniquiſſimè vocant. At enim, inquies, F. Joannes à Ponte Vir eruditus erat & religioſus, qui tamen nullus dubitavit palam edere, cœlum Americanum inconſtantiam, laſciviam, & mendacium inſpergere, queis apud Indias occidentis geniti notis ſordeſcunt Indi & Hiſpani, ſolumque Americæ herbis & metallis proginendis aptius eſſe quam hominibus generandis, qui, ut optimum etiam ſemen, agri, cui committitur, vitio, ſenſim ab inſita virtute deſciſcit, ab Hiſpanis ingenuis & benè moratis parentibus defleɛ̃tunt & deficiunt. Ita quidem habet Author is candore animi laudabilior quam eruditione ac judicio. De quo non inficetus eſſet qui diceret, cœlum unà deturpaſſe & Americanos, quos & ſpurcitiam & alia ſcelera à cœlo haurire facili negotio crediderit. Inſignem porrò dixeris Virum, & egregie de noſtris Indigenis meritum, deque Summis Eccleſiæ Pontificibus & Hiſpaniarum Regibus, id genus hominum libidine, inconſtantia, mendacio ſordentium, & ab avita ſtirpe degenerum, Eccleſijs & Reipublicæ ſæpe numero præficientibus & laudantibus. Valeat igitur bonus Vir, & hauſtas ab

impoſtoribus fabellas effutiat, quas circunſpecti quique explodunt & cachinis excipiunt. Certe ſi aliquorum, qui in America nati fuere, nævos in Nationem univerſam fas eſſet refundere, nulla ſanè toto Orbe terrarum gens eſſet à libidinis nota & cœterorum criminum expers. Ubi enim iſthæc hominum portenta non ſunt? Hanc ob rem Solorzanus & Murillo Joannem à Ponte non audiendum exiſtimant, nec item ſuffragantur Joſepho de Acoſta, minus quam oporteret cautè de Hiſpanis in America genitis ſcribenti, cujus, & aliorum, ſi qui ſunt, ſiniſtra de noſtratibus edocentium, ſuſpectum teſtimonium eſſe Murillus docet, forſanque à ſimultatibus & æmulatione natos inter in Europa & America ortum habere. Magni verò faciendum eſſe Murillij hac in parte judicium ij pronuntiabunt, qui ab ejus Hiſtorica Geographiâ didicerint, Virum ipſum fuiſſe non nimis Americanis noſtris devotũ, de quibus haud conſultiſſimè aliqua ſcripſerit, quæ præterita facimus, ne, quod dicitur, extra oleas feramur. Sed de his ſatis pro extremo quod objici in Bibliothecam noſtram poterit capite.

Hæc ut viſa ſunt nobis digna animadverſione, errata pro tenuitate facile Opus ingreſſa plurima, ab eruditis credimus condonanda, boni & æqui ducentibus ſtudium in gentem noſtram & Minervam Mexicanenſem peſſimè ab Decano Alonenſi tractatam, ſecusque ac Europæi ſapientiſſimi & graviſſimi ipſam habuerint. Ad extremum lectores monitos volumus, Bibliothecam noſtram hauſiſſe quidem Scriptores Americæ Mexicanæ,

at

at non exhauſiſſe, plurimi enim adjiciendi erunt cùm ex antiquioribus, tum è recentioribus, editis & ineditis. Quòd enim nullo adhibito Operis & laboris ſocio id aggreſſi fuerimus, & ad præſens uſque ducamus, novis accedentibus, quæ diſtringunt nos, negotijs quotidianam operam expoſcentibus pro miniſterijs noſtris gerendis, aflictioríque valetudine indies urgente; integrum non fuit nobis Archivia, quæ ſunt reliqua, perluſtrare, & myrothecis ſcrutandis inſiſtere, ijs contenti quæ pridem evolveramus, verentes ſcilicet, ne abſolutiſſimum & locupletiſſimũ Opus molientes, nullum tandem daremus, resque prorſus infecta maneret. Certè è voto ſucceſiſſet nobis atque ſententia, prædivitemque Bibliothecam noſtram exponeremus, ſi majora nobis otia nacti pro ipſa amplificandâ, ulterius veſtigare & inquirere potuiſſemus; quamvis exploratum certumque habeamus, plurima, & levi ſervanda cupreſſu, Opera Mss irreparabili jactura evanuiſſe, furto ſublata, & minus quàm oporteret cautè ac ſolicitè cuſtodita, illis præcipuè temporibus, in queis exhauſtâ papyro, ut multoties accidit, ſero ad nos appellentibus navibus Europæis, deficientibusque chartis puris, manu exaratæ plurimi væniunt, & applicantur illiberalibus uſibus ac deſpectis, ſubindeque & Archivia & Bibliothecæ, & id genus alia ſæpe expilata fuere, & nobiliſſima parte imminuta, in flammasque & fumum abierunt Libri quam plures publicâ digniſſimi luce, atque in crepitacula papyracea quæ optimè apud ſapientes audirent Volumina. Hanc ſcilicet ætate noſtra fortunam Clariſſimorum Scrip-

ta Virorum ſunt paſſi, quæ tablina multa diu impleverant. Solvimus itaque, utut poſſumus, fidem datam, Bibliothecamque ſiſtimus Mexicanam, quam, & nosmet ipſos Catholicæ Eccleſiæ Romanæ ex corde ſubjicimus, & ſapientum itidem Virorum cenſuræ, qui etſi noverint aliqua (admodum pauca) à nobis recenſita Opuſcula S. Inquiſitionis juſſu expurgata, hiſtoricè dicent ſcribentis eſſe, cuncta ad inſtitutum ſuum pertinentia tradere, quin propterea ijs calculum adjiciat, quæ improbata à Superioribus fuerint.

Sed priuſquam hinc abeamus, Eruditos noſtros rogatos volumus, ſuum ut quiſque in Opus commune ſymbolum dignetur afferre, certos nos de ijs facientes Opuſculis, editis aut ineditis, quæ vel apud ſe habent, vel alicubi eſſe, aut aliquando fuiſſe certò dignoverint, queis unà cùm Authoribus ſuis opportuna ſubſellia dabimus, eorum à quibus id officij receperimus, ut par eſt, memores, grati adverſus ipſos animi ſignificatione palam exhibitâ, pro ut hactenus fecimus, ijs præſertim qui à nobis per litteras requiſiti, ſuis nos Syllabis ſunt dignati, paſſim commemoratis.

Pro-

Proteſtatio Authoris.

CUM S. D. N. Urbanus Papa VIII die 13 Martij anno 1625 Decretum ediderit, idemque confirmarit die 5 Julij anno 1634 quo inhibuit *imprimi Libros hominum, qui Sanctitatis ſeu Martyrij fama celebres é vita migraverint, geſta, miracula, vel revelationes, ſeu quæcumque beneficia tanquam eorum interceſſionibus à Deo accepta continentes, ſine recognitione atque approbatione Ordinarij*, & quæ hactenus ſine ea impreſſa ſunt, nullomodo vult cenſeri approbata; Idem autem Sanctiſſimus die 5 Junij anno 1631 ita explicuerit, ut nimirum, *non admitantur elogia Sancti vel Beati abſolute, & quæ cadunt ſuper Perſonam, bene tamen ea, quæ cadunt ſuper mores & opinionem, cum Proteſtatione in principio, quod ijs nulla adſit authoritas ab Eccleſia Romana, ſed fides tantúm ſit penes* *Au-*

thorem: Huic Decreto, ejuſque Confirmationi & Declarationi obſervantiâ ac revetentiâ, qua par eſt, inſiſtendo, profiteor, me haud alio ſenſu quidquid in tota hac Bibliotheca Mexicana refero aut attingo, quod materiam concernit in prædictis Decreto & Declaratione ac Confirmatione contentam, accipere, & accipi abullo velle, quam quo ea ſolent, quæ humana duntaxat authoritate, non autem Divina Catholicæ Romanæ Eccleſiæ aut Sanctæ Sedis Apoſtolicæ nituntur, ijs tantummodo exceptis, quos eadem Sancta Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adſcripſit.

BI-

BIBLIOTHECA MEXICANA.

A

1 ACADEMIA MEXIcanenſis principio nobis Operis appoſitè ſatis occurrit, ut narratio iſthæc noſtra exordium inde ſumat, undè per duo hactenus ſecula Scriptores benè multi prodiere, quorum & Nomina & Scripta ſuis deinceps locis ſunt inſerenda. Agmen ergo ducit Alma Parens ipſa, quam turmatim inde Filij haud imbelles ſequuntur, ſua quiſque indutus arma, Scripta videlicet, queis cathafracti ſinguli, Minervam omnes nobiliſſimo ſtipant ſatellitio. Porrò ubi Hiſpani fortiſſimi milites, duce inclyto viro laudeque omni maiore, FERDINANDO CORTEZIO, Mexicum Primariam vaſtiſſimi Imperij Urbem toto celeberrimam Mundo, opibus, civibus, delicijs, temperie, ædificijs, tunc quidem temporis, maximam partem, ſuper aquas ſolidè affabreque conſtructis, nobiliſſimam, atque ut JOANNES HENRICUS ALSTEDIUS ſcribit, totius Orbis maximam, incredibili penè robore, decumanis laboribus, inflictis acceptiſque vulneribus, ac multo hinc inde fuſſo ſanguine ſubegerunt; Prima illis Religionis cura cùm eſſet, divinæque amplificandæ gloriæ cogitatio pleroſque, atque in primis CORTEZIUM teneret, nullum non moverunt lapidem, ut innumeris propemodum Indis tenebris hactenus idololatriæ circumſeptis veræ fidei lucem affunderent, ſacroque initiatos lavacro ad mores Chriſtianis dignos hominibus, atque ad omnem ſimul humanitatem efformarent.

2 Hæc ut è voto ſuccederent, & Paræcias & Templa quantocyus erexère, & Religioſorum Conventus hominum fundavère, & pro inſtituendis ritè pueris Domicilia & Collegia cogitare cœperunt; potiſſimum verò ampliſſimam UNIVERSITATEM expetere, in quam & exteri confluentes & incolæ, Indi pariter & Hiſpani, Facultates omnes & Scientias, prout in Europæ Scholis Academijſque inſignibus, explicate traditas invenirent, quibus, ut quiſque valeret, inſtructi, alios deinde, alioſque docerent, atque ita fieret brevi, ut plurimi Magiſtri ſuppeterent, cùm pro erudiendis in re Chriſtiana Populis, tum etiam ad eoſdem omni diſciplinarum genere imbuendos. Quòd autem Invictus Imperator ſimulque Hiſpaniarum Rex Catholicus CAROLUS V. nulli in hiſce votis concederet, imò maximè optaret ut qui, Ipſo Imperante, Novus Orbis Hiſpaniæ juxtà acceſſerat & Eccleſiæ, ita demum ornatus excultuſque evaderet, ut non divitijs modò rebuſque pulcherrimis abundaret, ſed verò etiam hominibus, qui Catholicam diſſeminare Fidem & defendere in vaſtiſſimis Regionibus poſſent, ac Religioni & Nationi delicijs eſſent atque decori; ſecum animo reputans compendio ſe uſurum, ſi Univerſitatem Mexici erigendam præciperet, Regia id juſſit Schedula XXI. Septembris MDLI. data, qua inſimul annuos quoſdam redditus conſignavit, quibus cùm alij Regia itidem acceſſerint liberalitate, Ampliſſima Academia erigi à fundamentis potuit, florereque cœpit ſtatim.

3 Cùm enim is qui Caroli nomine Imperij clavum Mexicani tenebat D. LUDOVICUS DE VELASCO, Regijque Auditores mox relatum audijſſent Decretũ, obtemperandũ illicò exiſtimarunt, nec ullam nectentes moram, cunctis quæ pro egregio opere neceſſaria fuerant, induſtrie expeditis & promptè, tandem XXV. Jannuarij, MDLIII. ſolenniſsima pompa ac ſupplicatione, Regia Univerſitas Mexicana erecta eſt, potirique incœpit Privilegijs, queis CAROLUS ipſam dignata fuerat ampliſſimis, quæ videlicet cunctæ Hiſpaniarum Academiæ, in primis Salmanticenſis toto Orbe princeps, retroactis ſæculis coacervaverant. Nec verò ab Hiſpaniarum duntaxat Regibus munificentiſſimiſque Patronis Academia Mexicea gratias accepit plurimas, ſed à Sede etiã Apoſtolica decorata haud minoribus beneficijs & donis fuit, procurantibus ipſis Regibus, uti Pontificia muniretur confirmatione, liberalitateque Eccleſiæ grandeſceret, quam proprijs nuper ſumptibus Univerſitatem erexerant. Nobilis quidem Scriptor M. MARCELLINUS DE SOLIS, Auguſtinianus, ejuſdem Rector Academiæ tunc temporis, cùm Statuta typis excuſſa ſunt, quibus nunc etiam regitur, in Procemio eis præfixo, non jejuno quidem, ſed antiquorum relatione monumentorum divi-

divite, Paulum IV. expeditis litteris anno MDLV. eam confirmaſſe ſcripſit: atque hunc ſequutus Authorem idem tradit Fr. Balthasar de Medina, eruditiſſimus nudipedum Sancti Franciſci Hiſtoriographus in Chronicis Provinciæ Sancti Didaci Mexicanæ, Cap. 24. num. 827. quos refert in Commentarijs ad ſecundam Academiæ Conſtitutionem egregius earumdem Interpres D. Josephus de Adame et Arriaga num. 43. At quoniam iſthæc Pauli IV. Diplomata in Academicis Tabularijs multoties diligenter quæſita, inveniri potuerint nunquam, nil in ipſis moramur, alijſque interim Privilegijs Apoſtolicis ſuperſedentes, Bullam à Clemente VIII. ſubſcriptã nonis Octobris anno Domini MDXCV. præmanibus habemus, cujus Authographum ingredientes quotidie Sacellũ Univerſitatis ejuſdem ſuſpiciunt, quod palam coramque cernere eſt chryſtallo occluſum, auroque circumſeptum. Scilicèt, cùm Univerſitas Mexicana honori ſemper eximio ducat Pontificiam audire, ſe ſe Apoſtolicæ ſedi devotam ex animo, demiſiſſimeque ſubjectam, ſtemmatis loco Bullam appendit, quam à Catholico Hiſpaniæ Monarcha Philippo II. exoratus Sanctiſſimus Pater Clemens VIII. libenter indulſit, ratam non modò firmamque eamdem Academiam ſtatuens, ſed Salmantinæ, Complutensis, & reliquarum, quæ apud Hiſpanos vigent & celebrantur, omnibus & ſingulis Privilegijs frui & gaudere decernens.

4 Jam verò, ut perpauca inſinuemus è plurimis, quæ Academiam noſtram illuſtrant, nec concludi paginis hiſce noſtris aliter poſſent, quam brevi Oceanus conchâ; placet ejuſdem initia utcumque libare, ut dein quæ procedente tempore ſumpſerit incrementa, & quo tandem modo ſupremum gloriæ verticem aſcenderit, ſummis lineamentis adumbrare tẽtemus. Juvat porrò D. Franciscum Cervantes Salazarem, primum apud Noſtrates Rethoricæ Profeſſorem excipere in eo, quẽ altero ab incœpta Academia anno, hoc eſt 1554. edidit Dialogorum pulcherrimo Libro. Nam, ut legere eſt à folio 247. mox conditam Univerſitatem deſcribit, colloquẽtibus Mesa, et Guterrio, quos illo in Dialogo opportunè ſatis pro ſuo inducit inſtitutoque noſtro. Et Guterrius quidem ſic, poſt alia, Socium alloquitur: *Sic res habet, ſed doce rogo quod ex alio ſcire nolui, quæ ſit hæc domus, quæ altero membro, tot ac tantis ſupra ſubterque factis feneſtris forum, & facie publicam viam reſpicit: in quam bini modò, modò terni, nunc turmatim veluti Magiſtrum officij gratia aſectantes in pallijs oblongis & quadratis pileis ad aures uſque demiſſis, juvenes ingrediuntur.* Tunc Socius Mesa: *Academia eſt & formatorium adoleſcentum: Qui ingrediuntur ſunt Scholaſtici Minervæ & Muſarum amatores.* Poſt alia verò ſubdit Gu. *Atrium pro frequentia & diſcen-*

centium numero ſatis capax. Verùm quòd eſt potius, quodque Academiam vere nobilitat, quales habet Inſtitutores? Me. *Optimos.* Gu. *Non de probitate rogo, ſed de doctrina, & docendi dexteritate.* Me. *Induſtrios & in omni ſcientia verſatiſſimos: vis dicam? Minime vulgares, & quales paucos habet Hiſpania.* Gu. *Ecquis fuit rei tantæ author?* Me. *Cæſar cujus auſpicijs & ductu multa ſunt ubique terrarum præclare geſta.* Gu. *Quibus immunitatibus & privilegijs?* Me. *Maximis & multis, & in omnibus à Salmaticenſibus nihilo diſſimilibus.* Gu. *Multo pluribus, ac ſi fieri poſſet, maioribus digni ſunt, qui & tam procul à Patria docent, & qui in tanta opulentia, & Parentum delicijs diſcunt.* Me. *Quinpotius, quòd dicere debuiſſes, eo utrique honore afficiendi ſunt, quòd novum Orbem ſapientiæ fulgore, ignorantiæ nebula, qua obſcurabatur, primi omnium liberent, & Indos in fide cultuque Dei ſic confirment, ut ad poſteros ſemper firmior derivetur integritas.*

5 Sed ne longum æque ac politiſſimum Dialogum hîc tranſcribamus, ſat erit honoris ergo Anteceſſores illos indigitare, quos non ſine magna laude, cuius erant digniſſimi, Cervantes recenſet; Magiſtrum ſcilicet Bustamantium, qui cùm in Philoſophiâ doctus eſſet & laureâ donatus, Grammaticâ diligenter profitebatur in Academia, cui tradédæ in privatis ædibus ſtrenuâ per annos viginti ſex operam dederat, atque ita feliciter juventutem Mexicanam inſtituerat, ut vix ullus eſſet qui aut concionaretur, aut doceret, qui non ejus eſſet diſcipulus: Joannem Garciam, Presbyterum, Artium etiam Magiſtrum, qui Dialecticam edocebat: Doctorem Morones, cuius partes in Canonico Jure interpretando primæ erant: Doctorem itidem Arevalum Sedenum, qui Pontificum quoque decreta explicabat abſolutiſſime, & quam Salmanticæ maximam deſe ſpectationem facerat, Mexici augebat. His annectit Doctorem Frias, & in Artibus Magiſtrum, & Græcè & Latinè doctiſſimum, Juſtinianæis Inſtitutionibus aperiendis incumbentem ex munere: Joannem Negrete Philoſophiæ & Theologiæ Doctorem, in Mathematicis ad admirationem uſque verſatum, nec Medicinæ ignarum, qui Theologiam Auditoribus exponebat: Alphonsum a Vera-Cruce, Auguſtinianum, virum jure commendatiſſimũ, Artium infulis & Theologiæ redimitum, quem primum ſacrorum Bibliorum Interpretem Academici audiebant. Et ut alijs interim ſuperſedeamus, placet colophonis vice paucula ejuſdem verba Dialogi afferre. Gu. *In naſcente Academia magnos mihi & eximios viros narras, & qui in confirmatiſſima & aucta multis & opimis reditibus jure ſuo ſinguli munera ſua obire potuiſſent.* Et alijs interjectis, hanc Dialogo ſuo auream Cervantes imponit coronidem, Guterrium in hunc dicentem modum adducens: *Veſtra tamen Academia in barbarâ,*

bara & ante hac inculta regione poſita, modo etiam naſcens eiuſmodi eſt inchoata principijs, ut brevi credam futurum, novam Hiſpaniam ut hactenus argenti copia, ita in poſterum ſapientium multitudine apud cæteras Nationes optime audituram. Hercle vaticinanti ſimillimum nullus non credet CERVANTIUM noſtrum, qui & alios, ſuis à nobis adducendis locis, diverſarum Nationum Doctiſſimos viros audierit, & Eruditiſſimum plane Germanum P. HENRICUM SCHERER, Societatis Jeſu ibi legerit, ubi poſtquam ſapientiſſimos ejuſdem Societatis Profeſſores in America natos inſtructoſque numerat, totidem quæ ſequuntur verbis concludit, in *Atlãte novo* p. 4. ſeu *Geographia Politica* p. 4. cap. 3. propoſit. 9. pag. nobis 823. *Atque hæc fere Bibliothecâ Scriptorum Societatis mihi ſuggeſſit, quibus ſi aliquando accedent ea, quæ ab alijs, præſertim Sacrorum Ordinum Religioſis Americanis præclare geſta ſunt (& quorum notitia nunc ego deſtituor) ſatis ſuperque patebit, agrum Americanum non tantùm auri & argenti, ſed etiam virtutis eximiæ & ſcientiarum omnium feracem eſſe.*

6 Aſt quoniam, & quæ CERVANTES haud vanus ſibi vates pollicitus fuerat, & quæ SCHERER partim atteſtatur, & partim optat, bono à nobis in lumine collocanda veniunt in Bibliothecâ noſtrâ; nunc in Academia, quæ eiuſdem caput & principium agit, morati, præcipua huius ornamenta perſequamur dicendo, è quibus Litterraria Americæ noſtræ Reſpublica mirabiles certe fructus accepit. Et quòd ad ſcientias attinet, quæ traduntur in ea, Celeberrimas ut imitaretur Scholas Europæ, Fundatores enixè curarunt, egeruntque, ut præter Grammaticam & Rethoricam Philoſophia doceretur in Aulis ſuis, & qua latiſſime patet à varijs ordinate ac diſtincte Profeſſoribus dictaretur. Adjectus deinfuit, qui diſciplinis Mathematicis præeſſet, earumdemque candidatos inſtrueret. Pontificijs juribus enucleandis Anteceſſores adlecti ſunt, qui id officij ſuſciperent, ut adoleſcentes Eccleſiaſticis imbuerent ſanctionibus; alij verò eò deſtinati ut Civilium apices explicarent, nodos exſolverent, praxim traderent. Ad hæc ſex pro ſacrâ Theologiâ expendendâ deſignati, quorum unus Bibliorum ſacrorum interpretationi, reliqui cæteris ampliſſimæ Facultatis partibus, pro ſuo quiſque munere, inſiſterent. Quòd verò ad Idiomata ſpectat, ſapientiſſime conſtitutum à Maioribus noſtris eſt, ut quandoquidem tam ſunt multa in hiſce Regionibus, Hiſpanis etiam in eis natis ignota, ut pro illis diſcendis non modò egregiâ opus ſit diligentiâ, ſed induſtrijs etiam Magiſtris: tamque earumdem uſus linguarum neceſſarius, quamqui maxime ad Indos inſtruendos in Fide, & in omnibus Chriſtianis juxtà ac politicis diſciplinis educandis: prudentiſſime inquam à noſtris conditoribus fuit proviſum, ut

ut eorum vice Anteceſſorum qui in Europæ Academijs Sacras Linguas profitentur, in noſtra gemini inſtituerentur pro duabus tradendis, quæ communius in America noſtra tenent, & quodam gaudent veluti principatu, *Mexicanâ*, ut vocantur, & *Othomia*. Queis factum eſt omnibus, ut viginti tres Anteceſſores ſuam quotidie ſpartam Academicis in Gymnaſijs adornent, totidem præfecti Suggeſtibus, è quibus frequentiſſimis auditoribus dictando explicandoque doctrinas inſtillant, quæ & ipſis, & publico bono ſunt profuturæ. Quãtus porro Scholaſticorum concurſus ad Minervæ atria ſit, conjici inde poteſt, quod, ut alia nunc taceamus Collegia pro juvenibus inſtituta Mexici, florent ampliſſima duo, in quæ ſupra quadringenti ſe recipiunt adoleſcentes, Regium videlicet S. Ildephonsi, quod Societatis JESU Patres moderantur & regunt, pluſque ducentos fovet Alumnos; & Tridentinum S. Pauli, ac Purissimæ Conceptionis, quod Eccleſiæ Metropolitanæ Seminarium eſt, ducentiſque fere Socijs ornatur. Queis cùm & ex alijs Collegijs adventantes in Academiam jungantur plures, & qui in privatis ædibus habitant oppido multi, fit ut auditorum multitudine ipſa inſignis evadat, & diſcipulorum frequentiâ Magiſtri ſuas abunde partes expleant officiaque.

7 Ut tamen Mater eſt alma Univerſitas Mexicana, quæ cùm prope adſtantes, in Urbeque degentes primaria filios, uberibus admovet, tum etiam longe poſitis, & alibi Civitatum, imò Regnorum domicilio gaudentibus lac Scientiarum propinat, medijs ſcilicet Alumnis ſtrenuis; mirum plane eſt quanta grandeſcat ſobole, hominumque doctiſſimorum numero. Nam ſi Collegijs & Cœnobijs quæ intra Mexicana pomæria ſunt, illa omnia adjiciamus, quæ extant in tota Diœceſi Mexicana, inſuper & in Angelopolitana, item in Michoacanensi, & in Guadalaxarensi, ac demum Goaxasensi, & Durangensi, quæ ſingulæ patent latiſſime; ſubductis bene calculis inveniemus ſexaginta haud minus litterarum Domicilia eſſe, è quibus in Academiam involant ſtudioſi, quà Regulares, quà Sæculares, laureas & infulas petituri, queis præmiſſo non perfunctorio examine, redimiri diſcupiunt, & pro cuiuſque merito candidati donantur. Hinc fit, ut ingens admodum Doctorum ac Magiſtrorum numerus in Academico albo tabularioque ſupputetur. Sunt continuò qui Mexici degunt centum plus minuſve; nec pauci qui abſunt, longeque ſunt poſiti ac longius, Paræcias regentes, Eccleſijs inſervientes, Rerum publicarum cauſas agentes, ſalutem, fortunas, animas curantes, varijsque diſtenti officijs, ac muneribus occupati, in eis omnibus quas nuper inſinuavi ditionibus. Nec ſane id mirum cuique videri debet hac noſtra tempeſtate, multiſque

tiſque retro annis uſu veniſſe, cùm jam inde ab incunabilis grandis nata fuerit Minerva noſtra, tamque multis armata militibus, id eſt Doctoribus circumcincta prodierit, quam quæ maxime. Hùc certe collimavit laudatus ſupra CERVANTES noſter, qui de nuperrime condita Academia GUTERRIUM ſuum & MESSAM ſic verba facientes ſcribit: GU. *Quantus eſt Doctorum, & Magiſtrorum numerus?* ME. *Ex his qui Mexici ſupremam coronam ſunt conſecuti, & his qui alibi eàdem donati ſunt, jam Academiæ alumni & illorum ordini adſcripti, tantus ut vix maior ſit Salmanticæ: Ad quam tanti Gymnaſij fœlicitatem hoc acceſſit, ut* ALPHONSUS A MONTUFARE *Mexicanus Archiepiſcopus, in Sacra Theologia eximius Magiſter, in ſerie & claſſe Doctorum primus reponeretur, ſic in litteras & litteratos affectus, ut nihil tam enixe curet, quam quo pacto maiores ſemper in re litteraria progreſſus fiant.*

8 Atque id honoris ubi memoratum audimus, quanti per duo ſecula Academiæ accreverint non abs re erit paucis innuere. Agmen duxit mox relatus Antiſtes Illuſtriſſimus, qui & adſcribi Doctoribus Mexicanis voluit, & Cancellarium Academicum agere, ipſumque imitantibus præclaris viris, & naſcenti Univerſitati lucem afferre, & vicißim accipere placuit, ut ſtatim adulta haud minores ipſa ederet filios, quorum lumine ad miraculum uſque niteret. Effulsére in primis Archiepiſcopi itidem Mexicani D. JOANNES DE MAÑOSCA ET ZAMORA, qui Bachalaureatus gradum, quem Mexici acceperat, magni etiam faciebat, poſtquam Salmanticæ Doctoratu, alibique conſpicuus muneribus, ac tandem Archiepiſcopatu donatus fuerat: Et D. ALPHONSUS DE CUEVAS DAVALOS, qui & ipſe Mexicanus Antiſtes in Academia noſtra didicerat, atque ad Doctoris apicem evectus, multis inde auctus Eccleſiaſticis Dignitatibus fuit, Diœceſi primum Antequerenſi præfectus, poſt Mexicanæ, ut Patriæ ſuæ egregijs litteris & virtutibus honori eſſet eximio. Nec defuere Doctores alij Archipræſules, Præſuleſque multarum Eccleſiarum creati, alij etiam & alij qui ad id muneris deſignati recuſarint officium inſigne, quorum hîc ſyllabum retexere nimis eſſet operoſum: ſatis proinde ſit dicere, pluſquam octoginta nos memoriâ tenere Mexicanæ Univerſitatis alumnos, cùm è Seculari Clero, tum etiam è Regulari, qui aut Epiſcopalibus inſignibus donati illuſtriores ob egregie navatam operam reddidere ſeſe, aut quòd ſe ſubduxerunt ampliſsimis Dignitatibus minorem nihilo gloriam ſunt aſſecuti. Qua verò plurimi alij Academici viri nituerint, propterea quòd optime functi muneribus alijs fuerint, ſive Eccleſiam concernentibus, ſive Regis negotia, ſive Reipublicæ commoda, idcirco miſſum facimus, quòd copioſior ſeges ſit illa, quam quæ poſſit congregari in his paginis,

ginis, quas non multas patitur inſtitutum noſtrum; contenti dicere, Mexiceam Academiam ita ſapientum graviumque hominum feracem fuiſſe, ut & innumeris propemodum Americæ Parochijs Miniſtros obtulerit, & ad inſtruendos Populos Præceptores formaverit, & pro Cathedralibus Eccleſijs Sacerdotes, Præbendatos, ut dicitur, Canonicos, & maioribus ornatos Dignitatibus exhibuerit: Tum etiã & Auditores Regios è Doctoribus ſuis evaſiſſe conſpexerit in Senatum *Mexicanenſem*, *Guadalaxarenſem*, *Goatemalenſem* aſſumptos, ad eos quoque qui *Dominicopoli*, & apud *Inſulas Philippinas* exiſtunt, vocatos, & demum ad Suprema, quæ in ipſa Catholici Regis Curia ſunt, Conſilia evectos non nullos. His accẽſendi veniunt, qui apud æquiſſima Fidei Tribunalia Quæſitorum munera obierunt exacte non pauci; plurimi autem vel in Conſultorum vocati numerum, vel Cenſores adlecti, tam ſunt induſtriè & ſapienter officijs defuncti, ut egregias inde laudes meruerint, quas refert tribuitque ipſis PARAMUS de rebus ad S. Officium ſpectantibus eruditus Scriptor & diligens, in de *Origine & progreſſu Officij S. Inquiſit. lib. 2. c. 21. num. 20. & 22.*

9 Quid verò quod Concilia Mexicana Americæ huius Epiſcoporum concurſu aliorumque graviſsimorum frequentiâ hominum nobiliſsima, Theologos ac Juriſperitos ab Academia inſignes acceperint, audierint, probaverint? Quid tandem, quod in Hiſpaniam quoque Academici Mexicani trajecerint, quorum non pauci in eiuſdem Heſperiæ Univerſitatibus creati Doctores, haud vulgares à Sapientſſimis illis hominibus laudes tulerunt: aiij ſublimiùs evecti Anteceſſores etiam egerunt diverſarum, quas profeſsi ſunt ſinguli, Facultatum? SALMANTICÆ quidem Theologiæ Cathedram D. JOANNES DE CERVANTES moderatus eſt; MALDONATUS verò Canonici Juris, VEGA, & SUAZUS ad Civilia attinentia rexere. D. JOANNES DE PARADA Philoſophicæ præfuit non ſine Academiæ Principis laude. Ad COMPLUTENSES abiens CORTEZIUS Philoſophiæ tradendæ præpoſitus memoriam in florentiſſimis eorundem Aulis excitavit Mexicani alterius Doctoris P. ANTONIJ RUBIJ, cuius LOGICA MEXICANA contractior ab Authore ſuo facta, id aſſequuta eſt honoris eximij, ut Univerſitatis Regijque juſsione Conſilij auditoribus Philoſophiæ candidatis multos continenter annos explicaretur. Apud PINCIANOS Sapientes GUEVARA Jus Canonicum docuit: CERVANTES alter HISPALI Theoſophiam explicuit: In GRANATENSIBUS Scholis PADILLA è Suggeſtu juribus enucleandis incubuit, pro ut adductis hiſtoricis monumentis latius aperimus in Nuncupatoria DISSERTATIONIBUS MEXICANIS noſtris præfixa.

10 Profectò ambiget prudens nemo, Illuſtriſſimam undique Academiam

demiam Mexicanam fateri, qui unam in ipſam, ceu in profundiſſimum Oceanum, illuſtria plurimaque corrivari flumina animadvertat. Scilicet ornari frequentiſſime cernet hancce Academiam & Epiſcopis & multis è Clericali ſtatu ad munera evectis eximia, cùm in Eccleſijs Americæ noſtræ omnibus, tum etiam in aliquibus Europæ, nec ſine plauſu exterorum Sapientum, qui è paucis quos audiunt, Mexicanos alumnos, de cæteris facili judicare negotio valent, & verò laudibus illos efferunt. Cernet Religioſorum coronâ virorum ambiri, qui aut Doctoratu, aut alijs decorati gradibus Academiam ipſi decorant ex Sacris Ordinibus Dominicanorum, Franciscanorum, Augustinianorum, Carmelitanorum, Mercedensiũ, Jesuitarum, in quos cætus graviſſimos ornatiſsimoſque perſæpe involant Academici, & è quibus in Academiam viciſsim adventant homines Religioſi. Cernet itidem delibatiſſimum Seculariũ florem, quos inter Auditores Regios, Provinciarũ Rectores, Gubernatores Urbium, Patronos cauſarum, multoſque alios officijs conſpicuos inveniet.

11 Meritò ſubinde Academia Mexicanenſis elogia retulit haud vulgaria ab exteris Scriptoribus haud obſcuris, Ægydio Gonzalez Davila, Joanne Diez de la Calle, Antonio de Herrera, Indiarum rerum enarratoribus, quorum hîc, brevitatis gratia, præteriens verba alibi à nobis relata (nempe in Nuncupatoria Tomo primo *Diſſertationum Mexicanenſium* noſtrarum appoſita) unum præterire non libet Andræam Mendo, Societatis Jeſu Theologum celeberrimum, de que Jure & rebus Academicis Authorem notiſſimum. Is ubi Hiſpaniæ & Americæ Univerſitates percenſet, totidem quæ ſequuntur periodis Mexicanam deſcribit: *Mexicana in America, in Orbe novo, ſeu in Nova Hiſpania erecta fuit anno* MDLIII. *regnante in Hiſpanijs Carolo Quinto Imperatore; & ab eius ſucceſſoribus Hiſpaniarum Regibus promota, & aucta, ac Summis Pontificibus confirmata, & pluribus privilegijs munita, præcipue à Clemente VIII. anno* MDXCV. *Opulentis annuis redditibus gaudet, & viris Sapientiſſimis in omnibus ſcientijs floret, qui & Academiam & munerũm culmina illuſtrant. Ornatur etiam Inſignibus Collegijs, quorum unum Societatis Jeſu regimini ſubeſt. Huius Academiæ meminerunt eruditiſſimus ac clariſſimus DD.* Laurentius Ramirez de Prado in notis ad Luitprand. p. 424. D. Didacus de Leon Pinelo in Hipomnemate Apologetico pro Academia Limenſi cap. 20. num. 81. & Doctiſſimus D. Joannes de Solorzano de Jure Indiarum lib. 3. cap. 14. Hæc clariſſimus Mendo. Et quandoquidem Scriptoribus, quos ipſe nominat de Academia noſtra memoriam agentibus, adjungi alij poſſunt, nec obſcuri, nec pauci, non abs re erit quoſdam hîc dare.

12 Et ſunt illi quidem P. THOMAS BOZIUS Præsbyter Congregationis Oratorij, Sancti Philippi Nerij diſcipulus, & de Eccleſia optime meritus cùm alijs ſcriptis, tum egregio Opere de Signis Eccleſiæ Tom. 1. lib. 4. cap. 3. ſigno 6. ubi *Gymnaſium omnium Scientiarum atque Artium Mexici florens*, non ita diu poſt eiuſdem conditionem, alia inter Indiarum Occidentis decora refert. P. VELAZQUEZ, Soc. Jeſu de Conception. diſſ. 8. adnot. 1. P. ALVA Franciſcanus, in Militia pro Immac. Concept. verbo *Academiæ*. M. FERNANDEZ Dominicanus, in Hiſtoria Eccleſiæ lib. 1. cap. 36. Illuſt. D. M. F. JOANNES LOPEZ, Epiſcopus Molopolit. in Hiſtoria generali S. Dominici 4. p. lib. 4. cap. 58. P. F. JOANNES DE SANCTIS, in Chronologia Hoſpital. lib. 3. cap. 61. D. JOANNES FRANCISCUS GEMELI CARERI, in Gyro Orbis italice conſcripto pag. 6. pag. 122. & 127. Nooblot. tom. 5. Geographiæ univerſalis gallice ſcriptæ p. 526. D. LUDOVICUS MORERI, in Magno Dictionario Hiſtorico gallice dato, tom. 5. p. mihi 318. verbo *Mexique*. MICHAEL ANTONIUS BAUDRAND, in Novo Legicò Geographico in Not. & addit Tom. 2. p. mihi 55. D. BEIERLINC in Theatro Lit. E. p. mihi 122. M. GRAVESON Dominicanus, in Indice Geographico Academiarũ Europæ. P. PARTENIUS Societatis Jeſu, in Geographia Regni Mexicani. Illuſt. M. D. F. MARCUS SALMERON, Regij Mercedenſis Ordinis, in Monum. Hiſtor. & polit Monumento 39. p. mihi 224. P. F. JOSEPH A SANCTA THERESIA, Carmelitanus t. 3. Hiſt. Excalceat. Carmelit. lib. 11. c. 21. & alibi. M. F. BALTHASAR A S. CRUCE, Dominicanus tom. 2. Hiſtoriæ Provinciæ Philippinarum ejuſdem Ordinis Lib. 1. cap. 51. pag. 247. MM. QUETIF, & ECHARD, in Scriptoribus Ordinis Prædicatorum. P. F. JOANNES A S. ANTONIO in Bibliothecâ Franciſcanâ. P. SOTUELLUS in Bibliothecâ Societatis Jeſu. D. NICOLAUS ANTONIUS in Bibliothecâ Hiſpaniæ Novâ, qui Bibliothecarum Scriptores, Mexicanos bene multos in Cathalagos ſuos redigunt, Academiam æque Mexiceam, ac Familias religioſas ſuas, Nationemque Hiſpanam concernentes ornantesque. NICOLAUS SAMPSOM in ſuo Atlante minore. P. HENRICUS SCHERER in ſuo Atlante novo parte 2. pag. mihi 93. Purpuratus P. ALVARUS CIENFUEGOS Soc. Jeſu, doctrinâ Eminentiſſimus juxtà ac Dignitate, in Vita S. Franciſci de Borgia lib. 5. cap. 6. §. 4. P. FUENTES Franciſcanus, in Diario 25. Januarij. P. MORILLO, in Hiſtoria Prouinciæ Soc. Jeſu Manilenſis n. marg. 734. Et ne multi ſimus, alijs ſuperſedamus elogijs omnibus, ubi maximum tranſcripſerimus à Prudentiſſimo Rege noſtro Philippo II. datum, tunc quidem cùm Academia Mexicanenſis annos quadraginta duos, non amplius, à ſui conditione numeris putabat, agebatque Patronus Sereniſſimus pro

pro eiuſdem confirmatione ac pri-vilegijs apud Clementem VIII. pro ut Is in ſua Conſtitutione reſcribit: *Idem Philippus Rex pia meditatione ductus, & jam experientia comprobatum habens, quantum univerſæ Reipublicæ Chriſtianæ, præſertim apud illos novos Fidei Catholicæ cultores, talis Univerſitas in dicta Civitate, quæ admodum inſignis & frequens exiſtit, utilitatis afferat, plurimum cupit dictæ Univerſitati per Nos, ut infra indulgeri.*

13 Quòd ſi tantos fructus attulerat non dum ſemiſæculo elapſu à ſui initio, condonandum erit profecto Scriptori, extraneo quidẽ, ſed veritatis amatori, qui quos deinceps retulit ager Mexicanæ Minervæ, non modò mirabiles, ſed infinitos pia quadam audacia compellat. Plurimos certe eos eſſe, productis in medium pomis aliquot exquiſitis, in ea quam ſuperius indicavimus Epiſtola noſtra Nuncupatoria, monſtrare ſategimus: quibus id circo in præſentiarum ſuperſedemus, quòd legi inibi poterunt, & qui ad ſcripta ſpectant Opera in huius decurſu Bibliothecæ ſunt collocandi. Miſſis igitur in ſua loca, quæ ſinguli Academici viri laboravere, ea hîc ſubjicimus, quæ Confeſſus Doctorum nomine Typis commiſſa fuerunt.

14 *Teſtimonium à Regiâ Univerſitate & pleno eius Confeſſu Mexiceo Excmo. novæ Hiſpaniæ Pro-Regi jubenti propoſitum, de incommodis in Republicâ ab immoderatâ indici vini Pulque vulgo dicti, potione manantibus.* Mexici tacito Typographi nomine anno 1692. in fol. cum ſubſcriptionibus ampliſſimi Domini Rectoris, Doctorum & Anteceſſorum, coram Academico tabellario D. CHRISTOPHORO BERNARDO DE LA PLAZA, ET JAEN. Extat tom. 15. Collect. D. LUDOVICI DE MENDOZA.

15 *Regiæ ac Pontificiæ Univerſitatis ſolutio 14. quæſtionibus exhibita, quas RR. PP. Bethlemiticæ Societatis ipſi retulere pro enodatione.* Mexici Typis V. Michaelis de Ribera 1708. in fol. Extat. tom. 12. dictæ Collect.

16 *Epiſtola gratulatoria Excmo. Viro ac Doctori clariſſimo* D. D. DIDACO LADRON DE GUEVARA *Epiſcopo Quitenſi, Regio Conſiliario, &c.* Mexici tacitâ Typographiâ, anno 1712. in fol. habeturque inter Opuſcula non dum compagina à mox dicto MENDOZA.

17 ACADEMIA S. PHILIPPI NERIJ MEXICEA, ineunte, quod deffluit in præſentiarum, ſæculo initium cæpit, & nomen ſortita eſt ab Ædibus Congregationis Oratorij, in quibus condita annos ſupra 15. egit, donec in Atria Univerſitatis translata fuit, apud quæ etiamnum viget eodem agnita nomine, & de faventiſſimo ac Sanctiſſimo Parente gloriata. Authorem habuit P. ANTONIUM PIGNATELI, Mexici natum, Congregationis eiuſdem Præsbyterum, doctrinâ & virtute plæclarum, qui auxilio fuit clariſſimo eiſdem dotibus viro P. JOANNI ANTONIO

de Espinosa, Queretarenſi, pro inſtituendâ Oratorij Congregatione apud Villam Sancti Michaelis magni, Diœceſis Michoacanenſium, eximio animarum & ſtudioſorum fructu ad noſtram uſque ætatem quotidie creſcente. Antonius humaniores litteras Philoſophiamque alte imbiberat in Collegio Maximo Soc. Jeſu Mexiceo, atque ornatus laureâ, Theologiæ operam dederat in Gymnaſio Univerſitatis ſtrenuâ adeo, ut triplicis Scholæ doctrinam Thomiſtarum, Scotiſtarum, & Jeſuitarum penitiſſime excoluerit, gradumque retulerit. In Poſitiva, Morali, Myſtica, & Dogmatica Theologia admodum etiam doctus fuit, & omnigenâ pollens eruditione, quam libris intentiſſime deditus comparavit, patrimonio ſuo haud exiguo pro copioſiſſimâ & ſelectiſſimâ emendâ Biblioteca deſtinato, quæ vel in Europa multo in pretio & æſtimatione haberetur, qua que, ut erat pijſſimus, minori contentus voluminum numero, abdicavit ſe tandem, Eccleſiaſtici, quod meditabatur, extruendi ædificij ergo nummis à divenditâ colligendis, irrito quamvis ad extremum conatu, quòd egregium opus adverſis obviantibus caſibus inter optata manſerit. Latinitatem in Collegio Seminario à Divo Paulo, & PuriſſimaConceptione nuncupato tradiderat, quod etiam vices tenens Rectoris moderatus fuit, concionibus habendis, excipiendisque confeſſionibus deinceps intentus.

18 Hoc Authore Academia noſtra condita fuit, primùm ad culturam Philoſophiæ, mox verò pro Theologiæ profeſſoribus, qui bis in hebdomada convenientes, Scholaſticis & Moralibus ſe ſe exercent dimicationibus, Panegyrica Sacra ſtatis diebus habent, atque alijs pro amœnioribus litteris excolendis dant operam. Ad hæc, ut ſolemne eſt multis ſua ſponte in Univerſitatis Aula maxima per diem integrum totam propugnare Theologiam, additis pro concertatione veſpertina, aut ex Canonico, aut ex Civili, aut ex utroque jure titulis ſex gravibus ſcatentes dificultatibus, reſponſuri in publicâ luce Magiſtris ac Doctoribus ex omnibus Ordinibus doctiſſime arguentibus proludunt inter Academiæ Sodales acri & ad multos dies tractâ concertatione, qua ſe mire exercent, & expeditiores longe athletas efformant. Porrô quam opimos ipſa fructus retulerit, argumento ſunt plurimi qui ex ea prodiere viri doctiſſimi, & multis titulis ornatiſſimi: nam, ut minoribus redimitos laureis taceamus, atque inſignes concionatores, doctorales apices multi emeruere Mexici, aliqui autem in Univerſitatibus Salmanticenſi & Toletana egregiâ laude. Paræcijs alij præfecti fuere & in Mexicea Diœceſi, & in Michoacanenſi, & in alijs, & apud Europam etiam, in Toletana. Sacra in ſpectatiſſimis Virginũ Monaſterijs adminiſtrarunt, Anteceſſores in Univerſitate Mexicanenſi ege-

egerunt, idiomatis Mexicani, Eloquentiæ, Philoſophiæ, Sacrorum Bibliorum, Theologiæque Perpetuos Veſpertinos atque Primarios, quas itidem in varijs Collegijs ſpartas ornarunt, & Collegijs ipſis regendis admoti fuerunt. Cenſoribus Fidei, Conſultoribus & Judicibus Ordinarijs adſcripti ex illis ſunt aliqui, & inter Examinatores Synodales in multis Diœceſibus relati, quandoque Viſitatores agentes & Vicarios Epiſcopales. Ad Præbendas evocati & Canonicatus, etiam, ut dicuntur, Officij, eis defunguntur Mexici, Valliſoleti Michoacanenſium, & Guadalaxaræ in novâ Gallecia, alijſque muneribus conſpicui & honoribus, cùm in Religioſis Ordinibus, tum etiam in memorata Oratorij Congregatione, Libris quoque clarent in publicũ datis, de quibus ſermo nobis in decurſu Bibliot. erit. Academiæ autẽ nomine extant edita,

Elogia ſelecta è varijs quæ Mexicearum Scholarum more ab alumnis Academiæ Sancti Philippi Nerij elaborata ſunt, præfixaque theſibus defenſatis. Olim ſparſim edita, collecta modò à Dre. D. Emmanuele Garcia de Arellano, *Mexicano, ejuſdem Academiæ Præſide, &c.* ex Typographiâ editioni Bibliothecæ Mexicanæ deſtinatâ. 1754.

Meminit Academiæ erectionis & fructuum P. Julianus Gutierrez Davila in Monum. Hiſtor. Congreg. Oratorij Mexicanenſis part. 3. lib. 5. cap. 4. n. marginali 649. & 650. unus ipſe è primis in illam adſcitis tempore, meritoque è primarijs ejuſdem profeſſoribus, qui virtute juxtà & eruditione decus illi peperit immortale. Habes item Academiæ Elogium contextum à doctiſſimo P. Nicolao Zamudio, Soc. Jeſu, in Cenſura data Panegyrico S. Philippi Nerij edito Mexici in Typographia Regia D. Mariæ de Ribera anno 1733. Simileque conſcripſit elogium Sapientiſſimus P. Nicolaus de Segurra, ejuſdem Societatis, in Approbatione præfixa concioni de S. Bernardo excuſa Mexici, typis Viduæ Joſephi Bernardi de Hogal anno 1741. Ab eadem Academiâ ſcripta proſtat Nuncupatoria Parenti ſuo ac Patrono S. Philippo Nerio in Prælectione Theologica ad ſorte oblatam diſtinctionem 20. lib. 2. Magiſtri Sententiarum, quæ excuſa eſt Mexici in Regali ſummæ adminiſtrationis Sacrorumque librorum typographia apud D. Ma-Mariam de Ribera 1747.

19 D. Alexander Fabianus, Natione Mexicanus, Patria Angelopolitanus, Nobiliſſimis parentibus uſus eſt, genitore ex illuſtri apud Genuenſes Familia; Matre claro inter Hiſpanos ſanguine: Præsbyter Sæcularis, pijſſimus juxta ac doctiſſimus, ſi fides habenda eſt Clariſſimo Viro P. Athanasio Kirchero, Societatis Jeſu, Scriptori, ſi ullus alius, Sapientiſſimo, & Reipublicæ Eruditorum notiſſimo, ad quem Alexander noſter ſcripſit Romano, niſi fallimur conjecturâ, ſermone.

Epiſtolas varias.

Et quoniam Nuncupatoriam Kircherus ipſe præfixit Libro ſuo excuſſo Romæ, typis Ignatij de Lazaris 1667. cui titulum fecit: *Magneticum naturæ Regnum*; in qua monumentum Fabiano noſtro poſuit inſigne, cui certè nullus noſtrũ cogitare poſſet æquale, aut illo nobilius expetere; operæ pretiũ duximus virtutes & litteras Alexandri, mutuatis à Kirchero, quæ ſequuntur, verbis complecti: *Sapientiſſimo viro*, inquit, *Alexandro Fabiano, novi Orbis indigenæ, inſigni Theologo, Philoſopho, & Mathematico, nec non in Mexicano Regno Congregationis Chriſti Præsbyterorum Sæcularium Inſtitutori munificentiſſimo Felicitatem precatur Athanaſius Kircherius è Societate Jeſu.* Poſt exordium autem, in quo opportune ad Operis argumentum adludens, amoris Magnetiſmum ſe fatetur expertum ubi Alexandri Litteras tam longo terrarum intervallo ſejuncti, accepit, ita Ipſum alloquitur: *Tu vir ampliſſimè, novi Orbis, ego Europæi incola, ignotus uterque utrique: Tu forſam caſu in nonnulla Operum meorum volumina incideras, & dum in tanta argumentorum varietate, eam maiori forſan, quam tenuis mea opera merebatur, veneratione ſuſpiceres, abſque ulteriori moræ prolongatione, ad Authorem non ſolùm cognoſcendum, ſed & quam arctiſſima amicitiæ neceſſitudine Tibi devinciendum, litteras ad me tantâ verborum energiâ, tot tantisque benevolentiæ ſignis exornatas dediſti, ut neſciam quomodo occulta ac ſagaci illa ingenij, morum, ſtudiorumque concitatione, paranymphâ ſympatiâ tandem acciderit, ut me vel ex remotiſſimo Orbis Americani angulo Tibi præſentem, potenti illo homæotropias magnetiſmo attractum ſtiteris. Mirabar & ego polypediam omniumque bonorum artium cultum in Te novi Orbis indigena; Imò in peregrinis illis Americæ Regionibus, ignotisque nobis Cæli partibus, virum tot virtutum ſubſidijs inſtructum, tot à Deo chariſmatum prærogativis dotatum reperiri, non mihi perſuadere poteram; donec reciproco litterarum commercio, jam ab aliquot annorum curriculis cæpto, ab omni evolutus ambiguitate, Te non Indum origine, ſed ex illuſtri Genuenſium Fabianorum Familiâ ortum Hiſpano inſertum ſtemmati, omni exceptione maiorem inveni: Acceſſit hiſce omnibus innocens & inculpatæ vitæ Tuæ integritas præfervido ſociata Chriſtianæ Religionis promovendæ zelo & ſolicitudini, qua inſtimulatus, Angelopoli Mexicani Regni Urbe celeberrima, Eccleſias fundaſti, novam Congregationem Præſbyterorum Sæcularium, quam Chriſti vocas, inſigni munificentiâ inſtituiſti, cujus ſubſidio quam eximia Deoque grata beneficia Eccleſiæ in converſione barbarorum præſtiteris, grata æterno nominis tui cum honore poſteritas fatebitur.* Et poſt alia ſequitur ſuam Epiſtolam Athanasius: *Qualis quantusque Alexander ille Fabianus eſſet, toti Orbi litterario, hoc præſenti Opuſculo de triplici Magnete manifeſtandum duxi, ut vel ex ipſo triplex ille inſolubilis Magnetiſmi nodus*

dus quo ego Te, Tu me Tibi adeo potenter devinxiſti; veluti perenne foret initæ nos inter amicitiæ, fœderis, amoriſque immortalis teſtimonium. Hactenus KIRCHERUS; qui cùm efuſis adeo laudibus Fabianum commendet, non à pietate ſolùm aliiſque virtutibus, ſed ab ſtudijs quoque Philoſophicis, Mathematicis, & Theologicis, in quibus inſignem ipſum dicere non eſt veritus, quinimo maximopere optavit Orbi Litterario palam exponere virum hunc ornatiſſimum, quem certe non aliunde novit quam ab Epiſtolis, quibus eos inter longum interceſſit commercium; eruditas planè fuiſſe illas & doctas oportet, quas idcirco, & ſi à nobis nullibi inventas, in his noſtris tabulis referendas duximus. Libet coronidis loco, hîc tradere Elogia duo, quæ in calce prædicti Kircheriani Libri Epigrammaque à P. Ignatio Bomplano, Societatis Jeſu, habentur ſcripta.

ELOGIUM I.

Alluditur ad Nomen.

Ex merito ALEXNADER diceris.
Novus Orbis habet in Te
Alterum Magnum Alexandrum,
Eo maiorem quo meliorem.
Ille ſub cruentis Macedonum ſignis pugnavit;
Tu viciſti ſub Cæleſti Nominis JESU vexillo:
Ille ambitionem amplificavit;
Tu propagaſti pietatem:
Ille arma quocumque circumtulit;
Tu virtutes intuliſti:
Ille poſitis militum caſtris
Arva Indica oppreſſit;
Tu inſtituta Præsbyterornm Congregatione,
Mexicana regna recreaſti:
Ille habuit Angulum Terræ pro Meta;
Tibi meta erit Cælum,
Quia pro Cælo ALEXANDER es.

ELOGIUM II.

Alluditur ad Cognomen.

Non ſolùm ex merito Alexander nominaris,
Sed etiam ex vero diceris cognomine

FABIANVS.

Totus quodammodo ex Fabijs conſtas.
Eam excitaſti Sodalitatem,
In qua vetus Fabianorum familia revocaretur:
Hæc Romanam Rempublicam ſuſtentavit
Pugnando et Moriendo;
Tua Sodalitas Chriſtianam Religionem ſuſtentat
Laborando et Orando:
Pugnat in Inferos, qui contra Inferos laborat.
Moritur pro Religione, qui pro Religionem orat:
Sic Mexicana pietas ſtat,
Quia FABIANVS es.

AD EUNDEM.

De Libro Illì ab Athanaſio Kirchero dedicato, quo triplex Mundi Magnes continetur.

EPIGRAMMA.

Quam bene Kircherus triplici magnete coruſcat
Virtutisque Tuæ ſymbola clara notat.
Namque Tibi eſt pietas, doctrina, et prodiga dextra:
Sic hominum longe diſſita corda trahis.

20 Illmus. D. D. Alexander Gerardinus, Natione Italus, Patria Romanus, ſi Ægydio Gonzalez Davila, in Theatro Eccleſiæ Inſulæ Hiſpaniolæ ſtandum eſt: ſi verò Nicolaum Antonium in Bibliothecâ Hiſpaniæ Novâ ſequamur, in Ameria Umbriæ Civitate natus, ut ſimilius vero videtur: Domicilio Mexicanus, quòd Epiſcopus fuerit Eccleſiæ mox relatæ, quæ primas tenet in America Mexicana: Fratrem habuit nomine Antonium, natu maiorem, Proto-Notarium Apoſtolicum, & Poetam inter primos Clariſſimum, Laureâ pro illius temporis conſuetudine jure donatum, quo de Petrus Martyr Anglarienſis Epiſtolis 37. & 38. itemque 76. Libri 1. Quòd ad Alexandrum attinet noſtrum, ex Italia in Hiſpaniam advectus, Catholicis Ferdinando & Eliſabethâ regnantibus, ut erat præfervido animo, militiam ſequutus, ſub Hiſpanis vexillis contra Luſitanos pugnavit; cæterum receptui cecinit, & qui nuper Marti litaverat, Muſis & Minervæ ſe addixit, quas in patrio ſolo coluerat. Poculis Reginæ præpoſitus, Regis filiabus

Præ-

Præceptor datus eſt, tum Apoſtolicus Proto-Notarius factus, ſacriſque initiatus, Regio præfuit ſacello: Ab Alexandro VI. Pontifice Maximo renunciatus Epiſcopus Vulturarienſis & Montis Corvini, huic poſtea dignitati ceſſit anno 1515. ut ad Epiſcopalem inſulam Dominicopolenſem tranſiret. Cùm enim repertæ nuper Americæ Carolus V. Imperator, qui in Hiſpania proximè ſucceſſerat Catholicis Regibus, vigilaret, in primiſque ageret, ut in Fide & Pietate Barbari tunc temporis Indi nuncupati, optime inſtituerentur; defuncto Garcia de Padilla, Franciſcano, qui primus Eccleſiæ illi præfuerat, à ſe erectæ Apoſtolica authoritate, viro quidem egregio; ſufficiendum curavit Alexandrum, haud minorum hominem dotium, omnique virtute conſpicum, qui publicis non ejuſdem ſolùm Imperatoris pro jungendis bello contra Turcas Chriſtianis Principibus, ſed Pontificum etiam Maximorum Legationibus præclare defunctus, pro re Chriſtiana in novis promovenda Colonijs, optimus viſus eſt. Prius verò quam commiſſam ſibi Americæ Eccleſiam inviſeret, Romam graviſſimis de rebus acturus, eo tempore acceſſit, quo ad Lateranenſe Concilium ſub Leone X. Patres Illuſtriſſimi Eccleſiæ convenerant, quos inter & ipſe adfuit, uti cernitur in ſeſſione undecima celebrata 15. decembris 1516. nomenque ipſius vigeſimo ſecundo inter aliorum Epiſcoporum nomina loco invenitur his verbis: *Reverendus Pater Alexander Hieronymus S. Dominici Inſulæ Hiſpaniarum.* Multa à Pontifice Summo poſtulaſſe tradit citatus Ægydius, ſcilicet, ut Legatum Alexander ageret Sedis Apoſtolicæ in Americanis Regionibus tunc uſque detectis, & quæ deinceps detegerentur: Ut pro quibuſdam feſtis diebus Indulgentias Fidelibus illarum partium benigne Leo Pater concederet, donaretque corpora Sanctorum aliqua, Reliquiasque plures, quibus Inſula Hiſpaniola diteſceret maxime, præſidiumque haberet eximium. Tandem anno 1520. expeditis, quæ ſibi demandata fuerant, negotijs, Hiſpalim reverſus, in Americam iter ſuſcepit, quo de pulchram & amœnam ſcripſit Hiſtoriam, infra indicandam. Ubi Hiſpaniolam appulit, aliaque inter pulcherrimas incolarum ædes conſpexit, hortatus homines ut venuſtiorem longe pro Dei cultu excitarent, quæ quantum humana tenuitas poteſt, Optimum deceret & Maximum Conditorem; rem illis gratiſſimam facile obtinuit. Strenuam in promovenda Religione operam poſuit, verbi divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, munerumque omnium, quæ ad Epiſcopum ſpectant, functione, primuſque fuiſſe dicitur, qui in Orbe novo ſacros Ordines tradiderit, quòd ejuſdem Deceſſor diem obierit extremum antequam

 epiſ-

epiſcopalis conſecrationis oleo fuiſſet inauguratus. Hæc inter ALEXANDER ſanctè officio ſuo functus, Indis juxta Hiſpaniſque charus anno 1525. ſeptuagenarius è vivis exceſſit. Plura ſcripſit, quorum ſyllabarum texit ÆGYDIUS GONZALEZ DAVILA indicato ſuperius loco. Videlicet

Itinerarium ad Regiones ſub æquinoctiali plaga conſtitutas.

Epitome Conciliorum.

Summorum Pontificum acta.

Sacrorum carminum lib. 24.

Epiſtolarum lib. 2.

Officia varia Sanctorum.

Vitam Sancti Benedicti ſaphico carmine.

Volumen Orationum ad Principes Chriſtianos pro bello contra Turcas.

De Latij & Romæ laudibus.

De Educatione nobilium puerorum librum unum.

De Officio Principis.

Vitam Catharinæ Angliæ Reginæ.

Elogia Virorum illuſtrium Romanorum ab Ænea uſque ad Pompeium Magnum.

De Quantitate ſyllabarum & carminum compoſitione.

Invectivæ lyricæ in malam fœminam.

Monumenta Antiquitatum Romanorum.

ALEXANDRI meminerunt, præter citatos, Vghellus in Italia ſua ſacra, & ANTONIUS DE LEON ET PINELO in Epitome Bibliothecæ Orientalis,& Occidentalis, Tom. 2. editionis Madritanæ noviſſimæ col. 580. & 781. Nicol. Ant. t. 2. p. 685.

21 FR. ALEXIUS GARCIA, Natione, ut videtur, Mexicanus & Patria, Inſtituto Dominicanus Proviciæ S. Jacobi Mexicanenſis, poſtquam virtutibus inclaruerat, Deoque in ſalute animarum curanda egregie ſervierat, eximiæ ſpecimen dedit patientiæ, lepræ morbo vexatus, ſubindeque in Valetudinarium, quod à Sancto Lazaro nuncupatur, abductus, ubi tandē mortem aſpexit anno 1579. prout ſcribit Davila noſter lib. 2. cap. 92. & qui eum ſequuntur NICOLAUS ANTONIUS in Appendicibus Bibliothecæ Hiſpanæ p. 314. Altamura ad 1593. Quetif & Echard. ad 1579. Scripſit ALEXIUS, publicavitque Typis Mexicanis.

Kalendarium perpetuum.

D. ALPHONSUS ALAVES PINELO, Natione Mexicanus & Patria, celebris Mexicani Auditorij Cauſidicus, in Univerſitate ejuſdem Civitatis abſolutis Humanitatis, Philoſophiæ, & utriuſque Juris ſtudijs, in quibus progreſſus fecit inſignes, Doctoris infulâ redimitus, Rhetoricam profeſſus eſt: alias ſubinde Cathedras rexit, donec Primariæ Civilis juris præfectus ad tempus, apicem ſcholaſtici honoris aſſecutus in Theoria, haud ſibi diſſimilis in praxi, apud Judices dicturus frequentiſſime quæſitus à clientibus, pro ipſorum tutela, doctas, quas ſtatim adjiciemus, Allegationes typis commiſit; Prætoris etiam civilis Mexicei vices tenuit nonnunquam; Demum ut erat amœnioribus lit-

teris

teris politiſſimus. Opuſculum ſoluta ligatâque numeris oratione pulchrum, & hiſpano & latino ſermone publicæ luci dedit hoc titulo:

Aſtrum mythologicum politicum, ſeu Triumphalis pompa pro excipiendo Mexicano Pro-Rege D. Ludovico Henriques de Guzman, Comite de Alva de Aliſte. Mexici, apud Joannem Ruiz 1650. in quarto.

Juris autem Allegationes, cùm excuſas, tum Mss. aliquot vernaculo conceptas idiomate ſequentibus numeris exhibemus. Sunt illæ.

Reſponſio apologetica adverſus Anonimum pro Eccleſia Angelopolitana ſcriptum in cauſa Decimali, defenſioque juridica Ferdinandi de la Serna Valdès. Mexici in folio. Habetur Tom. 45. Collectionis D. Ludovici de Mendoza.

Allegatio pro Sancti Nicolai Michoacanenſi Provincia Ordinis Sancti Auguſtini in negotio cum ejuſdem Familiæ alumno Joanne de Eſpinoſa, &c. Mexici in folio. Extat in eadem collectione.

Appendices ad mox dictam allegationem. Mexici in folio Tom. 44. ejuſdem collectionis.

Pro D. Alphonſo Ortiz de Ora, Vicario Generali Diœceſis Mexicanæ in puncto præcedentiæ. M S. in folio. Stat Tom. 14. collectionis mox dictæ.

Allegatio in favorem D. Franciſci de la Torre, à Theſauris S. Cruciatæ, in negotio de ratiocinijs. Mexici in folio. Tom. 19. Collectionis ejuſdem.

Juridica propugnatio D. Antonij de Aguinaga in re civili contrà nitente D. Antonio Gabiola, S. Inquiſitionis Fiſci præfecto. Mss. in folio. Tom. 25. Collectionis ejuſdem.

Pro Excmo. D. Duce Alburquerquio Novæ Hiſpaniæ nuper Pro-Rege, abſoluti muneris rationem reddente. Mexici in folio. Tom. 27. Collectionis ejuſdem.

Pro retentione quarundam Litterarum Rmi. P. Generalis Ordinis Sancti Auguſtini, Provinciæ Sancti Nicolai Michoacanenſi exhibitis, Regioque Patronatu. In folio, tacitis anno & reliquis. Habetur Tom. 3. collectionis Allegat. quæ aſſervantur in Bibliothecâ Univerſitatis Mexiceæ.

Quoniam verò ea tempeſtate floruit, ſcilicet ante integrum ſeculum, qua non dum in Annales redigi cæperant elaborati à Profeſſoribus Cathedrarum Commentarij, Tractatus, idque genus alia, cogimur lucubrationes pro Aulis Academicis tacitas præterire.

22. ILLMUS. D. ALPHONSUS ALBERTUS DE VELASCO, Natione Mexicanus, Mexici Nobiliſſimis Parentibus ortus anno 1635. emenſis Latinitatis, Philoſophiæ, & Juriſprudentiæ curriculis, haud ſine Magiſtrorum plauſu & Sodalium, Sacrorum Canonum Doctor in Academia Mexicana inauguratus fuit, atque pro agendis cauſis apud Regium Senatum admiſſus, Sacerdos factus, virtutibus, quas à teneris annis coluerat, impenſiùs addictus, Eccleſiaſtica obire miniſteria, quæ provectioribus committenda

tenda ſunt viris, Superiorum cæpit authoritate. Parochialem à Sancta Catharina Martyre nuncupatam Eccleſiam intra Mexicanæ Urbis pomæria ſitam, antiquitate inſignem, rexit accuratiſſime, curavitque, pro augenda adverſus Sãctam ac Sapientiſſimam Alexandrinam Virginem devotione, pulcher oppido Liber ut excuderetur, quo de agemus, cum de Petro de la Vega, Præsbytero Mexicano, nobis ſermo erit. Dein Parochum Eccleſiæ Cathedralis totos triginta duos annos egit vigilantiſſimum, parciſque pro frugali victu emolumentis ſibi contentus, reliqua inter pauperes diſtribuebat. Ovium curæ ſuæ traditarum ſaluti invigilans, nullum prætermitere officium ſatagebat ex his, quæ animarum profectum concernunt: in primis verò cathechiſmum tradere & Chriſtianam Doctrinam, cùm per ſe, tum per alios idoneos Miniſtros, non modò in Parochia ſua, ſed in alijs etiam Templis enixe procuravit: Id ut aſſequeretur facilius, Confraternitatem Doctrinæ Chriſtianæ in Eccleſia Sancti Philippi Nerij canonice erigendam è re ſua duxit, inſtitutæque Indulgentias Romæ ſolicitavit quam plurimas, nempe, quæ ab Archiconfraternitate celeberrima aggregatis ſibi Sodalitatibus ubique terrarũ Apoſtolicis Privilegijs communicantur. Quòd autem ex eis etiam habeatur, ut una ſemel in Diœceſi quadam ſic conditâ, cæteræ ab Ordinario probatæ, eiſdem gaudeant indultis; Albertus noſter nullum non movit rudentem, ut in omnibus ampliſſimæ ditionis Mexicanæ Eccleſijs Parochialibus, quę certæ ſunt plurimæ, iſtiuſmodi haberentur pij Cætus Archiepiſcopi fretus præſidio & Litteris encyclicis, ut habemus ex Libro Fundationis Confraternitatis ejuſdem, in Tabulario ſuo à PP. Oratorij ſervato. Nec abſre erit Mexicei Sodalitij Doctrinæ Chriſtianæ incrementa paucis indigitare, traductis in paginas noſtras ijs quæ anno 1752. oculis uſurpavimus, fuereque perſpecta cunctis, jure optimo demirantibus. Nam occaſione Jubilæi Anni Sancti, eo, quem diximus, Mexici publicati, inſtitutæ fuere Supplicationes frequentiſſimæ & pijſſimæ à religioſis quibuſque cætibus, nulla verò numeroſior, aut æqualis fuit viſa ei, qua Sodales Doctrinæ Chriſtianæ ab Oratoriana Eccleſia ad deſignatas pro lucrandis Indulgẽtijs proceſſere, turmatim ductis ab Oratorij PP. 40. ut remur, mille viris & fœminis, è quibus amplius 25. mille præcedẽtibus octo diebus adſcripti inter confratres fuere, quorũ & nomina vidimus exarari exarataque, & religionem vix ſine lacrymis admirati ſumus, & incredibilem confluentium ad Sacramenta multitudinẽ communi ſtupore exemploque experti. Sed de his hactenus.

23 Ad noſtrum revertentes, qui præerat tunc temporis Eccleſiæ Mexicanæ Illuſtriſſimus Princeps

D. D. Franciſcus de Aguiar & Seixas (à profuſiſſimâ in egenos charitate, atque etiam à zelo divinæ gloriæ, reliquiſque virtutibus inter Clariſſimos meritò computatus) tanti ALBERTUM habebat, ut in gravioribus negotijs eumdē conſuleret, dictiſque eius obtemperaret. Ipſius operâ uſus eſt pro erigendo, juxta Sacroſancti Concilij Tridentini ſanctionem, Collegio Matricis Eccleſiæ Seminario, cui Conſtitutiones præſcripſit pro regimine aptiſſimas, ipſo illas ſuggerente pro munere ALBERTO. Ad hæc, ut erat in jure verſatiſſimus prudentiſſimusque, à S. Inquiſitionis Quæſitoribus Fidei pro carceratis tuendis Patronus deſignatus, Fiſci etiam partes nonnunquam egit, Conſultoriſque munus, quod eximij eſt honoris, annos bene multos obivit. In procuranda V. Servi Dei Gregorij Lupezij Beatificationis causâ plurimam poſuit operam, nec calamo duntaxat laboravit & diligentiâ, ſed ſumptibus etiam egit ut ædes quas eximius Vir ille incoluerat ſartas tectas ſervaret. Fuit itē ex primis qui Mexici Congregationi Oratorij proluſerunt conditâ pijſſimâ S. Philipij Nerij Sodalitate, cui per triennium præfuit, quamvis id temporis nondum Cōgregregatio coaluerat juxta quæ S. Philippus dedit, probavitque Apoſtolica Sedes, Inſtituta Vallicelana, quæ tamdem initio ſeculi hujus cuſtodiri incæpere, Mexicanâ Congregatione adinſtar Romanæ erectâ confirmatâque ab Innocentio Papa Duodecimo, & eximie florente. Sanctimonialibus Carmelitis regendis præfectus, à Confeſſionibus alijſque Sacramentis diligentiâ fuit haud vulgari, totuſque, uti inſignis miraculo Chriſti Domini è Cruce pendentis Imago inibi aſſervata religioſiſſime, quam de Izmiquilpa vocant (ab Oppido in quo repente viſa eſt innovata jam inde ab anno 1621. poſtquam diu carioſa latuerat & temporum injurijs fœdata) magna licèt tunc uſque Religione ab exteris Civitatis & incolis habita, clarior multo eſſet , Miraculo ab Archipræſule Mexicano, ſecundùm Sacroſancti Concilij Tridentini ſanctionem examinato probatoque maximis documentis. Hùc Opuſculum collimavit ſcriptum à Noſtro, quo de mox memoriam faciemus ; declaratoque tandem Miraculo à Judice, atque alio itidem ejuſdem Libro apertius expoſito, maxima habuit incrementa devotio, indieſque ad tempora uſque noſtra augeſcit, convenientibus quotidie precationis causâ multis & multis, atque in publicis Urbis aut Regni calamitatibus indictis ſupplicationibus ſolemniſſimis. Pijs ad mortem uſque exercitijs, & quæ decent Sacerdotem egregie probum, ex animo deditus, præter Deum ſalutemque proximorum curabat nihil. Hinc meritos fugiebat honores, Sacerdotioque in Cathedrali Eccleſia, Præbendam dicimus, præſen-

ſentatus à Rege illi ſe ſubduxit, quemadmodum non ita pridem recuſaverat Metropolitanæ Eccleſiæ Manilenſis epiſcopales infulas, in quas Regio itidem invitatus decreto fuerat. Demum meritis cumulatus, ab omniumque Ordinū hominibus, graviſſimis etiam & ſapientiſſimis, multo in pretio habitus ob conjunctas probitati vitæ inſignes litteras, diem clauſit extremum 10. Decēbris Anno 1704. videſis P. JULIANUM GUTIERRES DAVILA in Monumentis Hiſtoricis Congregationis Oratorij, parte 1. lib. 2. cap. 13. per totum, ubi ejus vitam complexus eſt. Meminit quoque ejus multâ cum laude P. D. JOANNES ANTONIUS DE OVIEDO, in Vita V. P. Antonij Nuñez de Miranda, lib. 1. cap. 5. pag. 21. ubi hujus in Philoſophia diſcipulos recenſet inſignes, quos inter Noſtrum merito leges, & rurſus lib. poſtremo, cap. 19. pag. 209. Scripſit patrio, hoc eſt hiſpano ſermone, ſequentia.

Miraculoſa Chriſti Domini è Cruce pendentis Imaginis, quam de Izmiquilpam nuncupant, inſtauratio, facti juriſque fundamentis libratis expenſa. Mexici, apud Viduam Frãciſci Rodriguez Lupercio. 1688. in quarto.

Divinæ exaltatio Miſericordiæ in ejuſdem Aſſertoris mundi Iconis per miraculum inſtauratione. Hoc eſt, *Pia & ſalutaria ex Hiſtoricis monumentis Sacram Imaginem concernentibus deſumpta monita, multiſque momentis ornata.* Mexici, Typis D. Mariæ de Benavides 1699. Mexici iterum Formis Hæredum Michaëlis de Rivera. 1724. in quarto.

Apologia pro Sacrarum ſuſpenſione Indulgentiarum in Indijs etiam religiosè obſervandâ anno Romani Jubilæi Sancto 1700. Mexici, Litteris D. Mariæ de Benavides, anno eodem, in quarto.

Pia animadverſio & expoſitio arcanorum, quæ innuuntur admodum gravi ac pia ceremonia, Signum vulgo dicta, prout ea utitur Eccleſia Metropolitana Mexicea. d eſt, *Sanctæ Vexillum Crucis, tempore Paſſionis, in Eccleſijs Cathedralibus Hiſpaniarum aliquibus, Indiarum forte omnibus, erigi, circumferri, explicari ſolitum, multis Sacrarum Litterarum,* Patrum *ac Doctorum teſtimonijs elucidatum.* Mexici, ex Typographia Viduæ Bernardi Calderon. 1677. in quarto. Peregrini certè Opus argumenti, quod breviſſimè attactum legiſſe Author teſtatur in erudito de divinis Myſterijs Libro à JOANNE RODRIGUEZ Hiſpali edito, cap. 7. §. 3. Ipſe verò pro dignitate id aggreſſus, copioſa evolvit eruditione, à Sacris paginis Doctoribusque Eccleſiaſticis opportune petita. In quem poſtea collimavit ſcopum Illmus. juxtâ ac doctiſſimus Chiapenſis Epiſcopus D.D. FR. FRANCISCUS NUÑEZ DE LA VEGA, Ordinis Prædicatorum, in Appendice prima ad Conſtitutiones Diœceſanas ſuas in folio editas Romæ in Officina Caietani Zenobi anno 1702. Appendix verò ſeorſim à Libro recuſa eſt Mexici, Typis Hæ-

Hæredem Viduæ Michaëlis de Ribera. 1718. in quarto.

Monita pro examinandis teſtibus in Causâ Mexicanâ Beatificationis & Canonizationis V. Servi Dei Gregorij Lupezij. Mexici, tacitis anno &Typographi nomine. Extat Tom. 17. Collectionis D. Ludovici de Mendoza in folio.

Alijs ſuperſedemus minutis Opuſculis, quæ in lucem emiſſit.

24 Fr. Alphonsus ab Angelis, Mexicanus Domicilio, ſin minus Natione & Patria, quæ nos fugiunt, Carmelitarum Excalceatorum Inſtituti in Provincia Sancti Alberti Novæ Hiſpaniæ profeſſor, utiliſſimum Americæ hujus incolis Opus ſcripſit, in quo, præter alia complura, de Aurifodinarum Dominis, Opificibuſque, de Indorum Prætoribus, Contractibus uſu in regione noſtra frequentibus, alijſque ſimilibus ad conſcientiæ ferũ ſpectantibus egit, totumque in quatuor partes, totidemque tomos, in octavo licèt, haud exiguos mole, diviſit: Eorum quartum vidimus manuſcriptum optimis caracteribus, indicibus, etiam rerum notabilium, ad prælum, ut videtur, paratum, quē nec pretio extorquere potuimus nec precibus à Bibliopola, penes quem erat, qui eo ac ſimilibus oblectari profitebatur. Titulus autem libri ex Hiſpano in Latinum verſus ita habet:

Quarta pars ultimaque Directorij Confeſſariorum & Pœnitentium, in qua variæ pertractantur materiæ, multique deciduntur caſus, qui ad Prætores, Fodinas, Regij Ærarij Prefectos, Religioſorum Privilegia, Teſtamenta, idque genus alia concernuut. In octavo.

25 Fr. Alphonsus ab Anunciatione, Natione Mexicanus, forte etiam Patria, ut colligere eſt ex his quæ Davila Padilla de eo refert loco mox citando: Inſtitutum Prædicatorum Ordinis amplexatus, ſtudijs ex animo deditus, Linguæ Zaapotecæ addiſcendæ Superiorum juſſu diligentiam poſuit ſtrenuam, in qua magnos ubi fecit progreſſus, Indorum inſtructioni totus incubuit: Concionabatur ad illos, Sacra faciebat, miniſtrabat Sacramenta, nullumque non exhibebat officiũ, ut illorum ſaluti conſuleret propriam inſimul quærens, orationi hæc inter inſiſtens ſtatis, quas ſibi præfixerat, horis dum Mexici verſabatur, ſingulisque noctibus flagelis ſe macerans. Cænobijs præfectus multis, Superioris partes ut Religioſum decet virum, explevit. Demum cùm in Oppido Etla dictũ apud Goaxacenſes degeret, Feſtũque ageret ſolemniſſimum Chriſti Corporis, indictâ, ut moris eſt, ſupplicatione, ad quam Indi alijque confluxerant plurimi, Sacram ipſo Pyxidem in Altari, ut fit, deponente, quod in periſtylio conſtructum fuerat, interea dum ſcena quædam pia adſtantiũ oculis auribusque panderetur, Euchariſticum Myſterium aperiens; ecce pergula nuper ex tempore fabricata,

 cor-

corruit, & cùm viginti ſupra centum homines opprimit, plures alios ferit, elidit, tum Alphonſum peſſime luxatum, è vivis poſt duas horas eximit, cui in primis fuit curæ Chriſti Corpus, ut qua decet Religione in ea rerum cataſtrophe ſervaretur; ſibi verò invocare in auxilium Deum & MARIAM, circumque adſtantium precibus commendari. Antonius de Leon Pinelo in Epitome Bibliothecæ Orientalis, & Occidentalis colum. 751. tom. 2. editionis Madritanæ 1738. & poſt eum gradientes Nicolaus Antonius in Bibliothecâ Hiſpaniæ nova p. 8. t. 1. Parra in Memorialibus Mss. & Altamura ad 1575. teſtantur reliquiſſe in ſchedulis.

Hiſtoriam Sancti Dominici Provinciæ Mexicanæ.

Quibus reſfragântur Critici Quetif & Echard in *Scriptoribus Ordinis Prædicatorum* ad annum 1575. cenſentes, nuper dictos omnes deluſos, dum hanc Alphonſo noſtro Hiſtoriam conſignant, quæ ad DOMINICUM AB ANUNCIATIONE attinet, ſimilitudine agnominis eis imponente. Et quamvis accuratiſſimi Hiſpani, qui Bibliothecam Pinelianam multis locupletiorem acceſſionibus Matriti dederunt 1738. his non acquieſcant; ut quod verum nobis videtur ingenuè fateamur, rem acu tetigiſſe Gallos nuper memoratos exiſtimamus. Quì enim credi poteſt, ut DAVILA Alphonſi vitam noſtri exprofeſſo deſcribens, ne verbum quidem hujus Hiſtoriæ fecerit, cùm aliàs Scriptores Familiæ ſuæ Mexicanæ recenſeat omnes, ut credere eſt de Authore diligentiſſimo? Ad hæc fortius, niſi fallimur, argumentum eſt nobis, quòd in proœmio Hiſtoriæ ſuæ Alumnos nominet Provinciæ, qui ſcribendi ejuſdem hiſtoriæ jam inde ab initio manus admoverant; ANDRÆAM DE MOGUER, VINCENTIUM DE LAS CASAS, DOMINICUM AB ANUNCIATIONE, & qui hunc fecit latinum THOMAM CASTELLAR; de ALPHONSO verò noſtro altum illi fuerit ſilentium, quod feciſſet nunquam, ſi & hunc ſpartam ipſam aliquando adornaſſe noviſſet. Silet pariter qui memoriam habet Alphonſi M. FRANCISCUS DE BURGOA Dominicanus, in ſecundo tomo, partis ſecundæ Hiſtoriæ Geographicæ, ſeu Provinciæ Goaxacenſis Ordinis Prædicatorum, cap. 40. fol. 200.

26 P. ALPHONSUS DE ARRIVILLAGA, Natione Mexicanus, Patria Goathemalenſis, ſanguine clarus, Societati Jeſu nomen dedit, in qua ſolemni quatuor votorum nuncupatione ſe Deo religavit. Grammaticam docuit & Rethoricam Mexici in Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli Collegio Maximo, in quo etiam tradidit Philoſophiam multis, qui Rempublicam poſtmodum illuſtrarunt diſcipulis. Quòd verò litteris bene cultis cultiores adjunxiſſet virtutes, prudentiâque emineret & mânſuetudine ſingulari, Tyronum præ-

præfectus inſtitutioni, quod primarijs demandari ſolet officium viris, Collegium rexit de Tepozotlan dictum. Ubi hæc aliaque exactiſſimè obijſſet munera à Superioribus ſibi commiſſa, à Congregatione Provinciali Mexicea Primus Procurator Romam delegatur, quo demum functus induſtrie munere, Patriam revertitur, Præpoſitusque Provincialis ab admodū Reverendo Societatis Generali P. deſtinatus, numeris omnibus abſolutum Præſulem egit. Pro Inſtituti ſui ratione miniſterijs deditus ſanctis, & ſibi magnarum ſegetem virtutum paravit, & Familiæ clariſſimæ decus multum adjecit, & Proximorum bono conſuluit, donec plenus dierum, in pace, quam perpetuò ſervaverat homo mitiſſimus, quievit. Scripſit dum Rethoricam profitebatur, alia inter, quæ non extant,

Poeticam Concertationem in recens nati Pueri JESU plauſum & laudem, ſub Æſculapij ſymbolo. Anno 1676:

Pro ut habetur in Libris manuſcriptis deſtinatis ejuſdem argumenti operibus multis in Bibliothecâ Collegij Maximi jam dicti. Præterea ſcripſit ſuisque auditoribus è ſuggeſtu dictavit

Philoſophiæ Curſum:

Cujus ubi ſint exemplaria neſcimus, id ſcientes, totidem illa fuiſſe, quot diſcipuli, qui à Magiſtro calamis excepere.

Conciones item multas, & de Sanctis, & ad mores Mss. quæ vel periere, vel adhuc nos latent.

Laudat Alphonſum noſtrum P. JULIANUS GUTIERRES DAVILA in *Monumentis Hiſtoricis Congregationis Oratorij Mexicanæ*, p. 3. n. marginali 516.

27 FR. ALPHONSUS DE AVILA, Natione Mexicanus, Mexici ortus, fratrem habuit nomine Joannemin Hiſpaniagenitum, ut cùm de eo ſermo erit, dicemus. Inſtitutum uterque Seraphici Patris Sancti Franciſci ſuſcepit in S. Evangelij Provinciâ Mexicanâ. Noſter Prædicatoris Generalis munus explevit, Emeritosque inter jure fuit numeratus. Præfuit varijs Familiæ Domicilijs, & è plurimis, quas reliquit in ſchedis, concionibus, aliquas publici factas juris habemus Hiſpano conceptas ſermone, quarum altera

De Sanctiſſimâ Deiparente ſub titulo del Pilar, prodijt Mexici, Formis Franciſci Rodriguez Lupercio 1679. in quarto.

Altera *De ejuſdem Sanctiſſimæ Virginis MARIÆ Transfixione.* Angelopoli, Typis Didaci Fernandez de Leon 1692. in quarto.

Altera *In honorem Immaculatæ Conceptionis Virgineæ.* Mexici 1692. Litteris....

Meminerunt Alphonſi tum Betancurt in Menologio Franciſcano p. 143. n. 43. tum Fr. Joanne à Sancto Antonio in Bibliothecâ Franciſcana tom. 1. p. 39.

28 D. ALPHONSUS DE AZEVEDO ET CARBAJAL, Natione

Mexicanus, Patriam in Michoacanenſi ſortitus Provincia, gradumque Bachalaureatus tum in Philoſophia, tum etiam in Sacra Theologia in Mexicana Univerſitate; typis dedit, quam è ſuggeſtu recitaverat.

Orationem in funere Eliſabethæ Borboniæ, Hiſpaniarum Reginæ, habitam in Alma Valliſoletana Cathedrali Eccleſia. Mexici, apud Joannem Ruiz 1645. in quarto.

29 M. Fr. Alphonsus de la Barrera, Natione Mexicanus, Clariſſimis ſtirpe genitoribus, ære locupletibus, Mexici natus eſt. In Sacro Prædicatorum Ordine ſolemni profeſſus ritu, quas optime didicerat, è Cathedra tradidit Religioſis Alumnis, Philoſophiam atque Theologiam, Magiſterij ſub inde gradum meritò adeptus. In Regia Univerſitate Mexiceâ Doctoralem Theoſophiæ lauream non ſine Academiorum laude promeruit, ejuſdemque Rector omnibus in ipſum ſuffragijs abeuntibus renunciatus fuit 10. Novembris 1665. Nec prætereundum quanti ſit habitus, quòd in hiſce Comitijs Academicis prælatus etiam fuerit eximio cæteroquin Mexicano, & omni quidem laude maiore, Fr. Antonio de Monrroy, poſtmodum totius Prædicatorum Ordinis Generali Magiſtro, Archiepiſcopoque Compoſtellano, qui ſecundo poſt Alphonſum loco Electoribus fuerat datus, ut caput ſibi Senatuique ſuo ex illis unum calculis deſtinarent. Magiſtratu perfunctus, egregie benemeritus de Academia, multis alijs auctus honoribus, demandata ſibi negotia induſtrie peregit. A germana ſorore Eliſabetha ultimæ executor voluntatis ſupremis tabulis deſtinatus unà cũ fratre, viro etiam doctiſſimo, Hieronymo de la Barrera, Theologiæ Magiſtro, Ordinis Beatiſſimæ Virginis de Mercede,commiſſum ſibi officium implevit ſtrenuè. Fœmina illa fuerat multis inſignis dotibus, in primiſque virtute præclara, juncta conjungio viro æque nobili ac pio Simoni de Haro, Cœnobium cũ ipſo unà condiderat verè ampliſſimum, & quòd Mexicana inter omnia primatum tenet conceptæ ſine labe Deigenitricis nomine inſigne, quam ardentiſſime deperibat: Ut verò haud ſegniter ferebatur in civem ſuum Beatum Philippum a JESU, Martyrij corona illuſtrem, ſtrictioris Obſervantiæ Seraphici Ordinis profeſſorem, Mexicanæque Urbis Apoſtolica Authoritate Patronum; huic Monaſterium voluit eſſe devotum, quod in proprijs ædibus, ære præterea ſuo, fabricari conſtituit, Capuccinisque Virginibus tradi. His Alphonſus intentus, advectas ex Hiſpania anno 1665. ut exciperet, in Portum Veræ Crucis iter inſtituit, comitem ſe illis præbuit, & conſtitutas Mexici operâ, conſilio, omnibusque juvit officijs, curas ſuas & cogitationes operi impendens pijſſimo, Cœnobioque conſtruendo, quod

&

& Patriæ & Regno, in quo deinceps Inſtitutum iſtiuſmodi propagatum fuit ac difuſſum, decori eſſet eximio, opimosque ſanctitatis fructus daturum, ut ſubinde egregie de publico meritus fuerit Noſter. Apud S. Inquiſitionis Tribunal Ordinarij Judicis pro Jucatanenſi Epiſcopo munere ornatus, inter Cenſores etiam, qui Theologi probatiſſimi ſunt, adſcriptus, Fidei Quæſitoribus cum primis acceptus, utriuſque officij partes explevit. Integerrimo itidem Senatu eodem juſta ſolemniſſime perſolvente Magno Hiſpaniarum Regi Philippo IV. juſſus dicere è ſuggeſtu paruit, deditque

Concionem funebrem,

quæ impreſſa habetur Mexici in Typographiâ, quâ pro ſecretioribus ſchedulis id temporis utebatur Inquiſitio Mexicea, Joannis Ruiz anno 1667. in quarto, cũ alijs ejuſdem funebris apparatus opuſculis.

30 Graviora Alphonſi monumenta Theologica & Philoſophica temporum injuria periere, niſi latitent in ſcrinijs vel tabularijs nobis ignotis. Laudat ipſum Illuſtriſſimus Præſul Mexicanus D. D. MATHÆUS ZAGADE BUGUEIRO in Litteris ad Cardinalem de Aragon datis, quas unà cum Monumentis alijs Cœnobij Capuccinarum legimus in Libro erectionis ejuſdem apud ipſas de more ſervato. Meminit item Noſtri Plaza in Chronicis Univerſitatis. lib. 5. n. 90. Itemque P. Fr. Ignatius de la Peña, Franciſcanus, in Throno Mexicano part. 1. cap. 2. pag. 7. & cap. 10. pag. 37.

31 ILLMUS. D. F. ALPHONSUS DE BENAVIDES, Natione Mexicanus, an Hiſpanus, ſcire adhuc non potuimus, S. Franciſci Regulam in Provincia Sancti Evangelij ſequutus, varijsque diſtentus officijs, Cuſtos, ut dicitur, in Novam Mexicum deſtinatus, Regionem illam à veteri Mexico, Primaria Americæ Septentrionalis Urbe, quadrigentas non minus leucas diſtantem inviſit. Superior ut erat exactus, cùm Religioſis viris in Colonijs diſperſis, Indorumque converſionem procurantibus, ipſis tum etiam, & paganis, & cathecumenis, & chriſtianis invigilabat. Creſcebat id tẽporis res chriſtiana adventantibus Barbaris alijs, Xumanis dictis, quos multæ brevi Nationes ſunt imitatæ, Magiſtros petentibus, qui ipſos Legem Chriſti docerent, ſacroque lavacro recrearent: Quòd ſcilicet honeſtiſſimam ſe vidiſſe audiſſeque Virginem affirmarent, eadem indutam veſte, qua illi ipſi utebantur Religioſi quibus cùm loquebantur, hortantem monentemque ita agere, ſi fœlicitati conſulere ſibi perpetuæ vellent. Porrò miſſis illùc à Superiori Religioſis, ut deprecatores avebant, è voto ſucceſiſſe gratulati ſunt per brevi & ſibi & Indis, quorum plurimos chriſtianis rudimentis inſtructos ſalutaribus Baptiſmi aquis abluerunt, alios autem, corpore languidos, ſacro Crucis ſigno, ceu præſentiſſimo pharmaco, infirmitati-

tatibus liberarunt, ut Author eſt Betancurtius in Theatro Mexicano 4. part. tom. 3. cap. 3., & 4.

32 Interea Noſter veterem, Superiorum juſſu, Mexicum repetens, in Hiſpaniam mittitur graviſſima acturus negotia, & in primis illa, quæ nuper detectæ Novæ Mexici incrementis in Fide congruebant: Digreſſus parumper in Graccarim, ſeu Agredam Villam, Virginem ſalutavit Abbatiſſam Monaſterij Franciſcanarum MARIAM A JESU, cujus egregiæ fama Sanctitatis jam tunc maxime percrebuerat, nec antiquam ſolùm, verùm Novam etiam Hiſpaniam pervaſerat: à qua tandem Virgine didicit Ipſam illam eſſe, quæ Xumanas pridem monuerat Indos, Deo ſic volente, uti Eccleſiæ Catholicæ aggregari curarent, petitis, qui eos inſtruerent, Miniſtris, ſi fides habenda cùm alijs, tum etiam citato nuper Betancurtio, à quo ſimul accepimus, noſtrum Alphonſum Archiepiſcopum Goanum apud Orientis Indos inauguratum fuiſſe, junctâ ſcilicet tuncuſque Hiſpaniæ Luſitaniâ, rerumque potiente Catholico Rege cùm Occidentalium Indiarum, tum etiam Orientalium, quarum caput eſt Goa, Urbs quidem ampliſſima ornatiſſimaque. Alphonſus obtulit Magno Regi N. Philippo IV. ſupplicem Libellum hiſpanice ſcriptum, poſtea à JOANNE GRANEDONC, Franciſcani etiam Profeſſore Inſtituti, latium factum, editumque Salisburgi anno 1634. in 8. Nempe *Enarrationem de magnis Theſauris ſpiritualibus & temporalibus Deo adjuvante in Nova Mexico detectis.* Matriti in Tipographia Regia, anno 1630. in quarto. Meminit Authoris & Operis hujus Antonius de Leon Pinelo in Epitome aucto Matriti 1738. tom. 2. col. 609. ubi notat, Geographiam Novi Mexici ab Alphonſo hîc traditam in compendium reductam à Laet lib. 6. cap. finali. Opus etiam & Authorem refert NICOLAUS ANTONIUS in Bibliothecâ Hiſpaniæ Novâ p. 10. Edidiſſe præterea Noſtrum *Libellum alium ſupplicem ad Regem nomine admodum R. P. Petri de Santander Indiarum Comiſſarij generalis,* 1630. Author eſt citatus Pinelus eodem tom. 2. col. 792.

Item ſcripſit Idiomate Hiſpano, *Epiſtolam ad Miſſionarios Ordinis in Mexicana Converſione S. Pauli miſſam.* Matriti anno 1631. in octavo:

Quam & JOANNES À SANCTO ANTONIO in Bibliothecâ Franciſcana tom. 3. inter Appendices memorat, & perdoctus Capuccinus P. ECIJA affert in Libro, cui titulum dedit: *Murus inexpugnabilis Myſticæ Civitatis Dei*, cap. 12. fundamento 12. & PINELUS citato ſupra tom. col. 915. qui monet aſſervari Manuſcriptam in fol. in Bibliothecâ Barciæ.

33 P. ALPHONSUS BONIFACIUS, Natione Italus, Mexicanus Domicilio, in Provinciâ Societatis JESU Novæ Hiſpaniæ cooptatus, ſolemni Profeſſione quatuor votorum

torum clarus, miniſterijsque ejuſdem Inſtituti deditus multis, cum Rectorem ageret Maximi Collegij SS. AA. Petri & Pauli Mexicei, hiſpanam edidit Epiſtolam

Encyclicam ad Socios de obitu, virtutibus, miniſterisque P Petri Joannis Caſtini. Mexici, apud Viduam Bernardi Calderon 1664. in quarto.

34 ALPHONSUS BONILLA, Natione Hiſpanus, Beaciæ in Bætica natus, Mexicanis adſcriptus Domicilio, publica fecit vernaculo ſermone

Carmina in honorem conceptæ ſine crimine Deiparentis. Mexici in Typographia Joannis Ruiz 1653. in quarto.

35 ILLMUS. D. M. D. FR. ALPHONSUS BRAVO DE LAGUNAS, Epiſcopus Nicaraguenſis, Natione Mexicanus, apud Tepeacam, Diœceſis Angelopolitanæ Urbem, nobilibus parentibus ortus, Ordinem Sancti Franciſci in Conventu Mexiceo 28. Martij anno 1619. profeſſus fuit, poſtquam Univerſitatis Gymnaſia diu frequentaverat, à queis Philoſophiam, Theologiam, & Canonicum jus imbiberat, laureasque reportaverat. Cathedris admotus regendis, primùm Ariſtotelica placita triennio juxtà Scoti mentem illuſtrata diſcipulis obtulit, mox duodecim annis in tradenda Theologia inſudavit, atque Emeriti Lectoris gradum pro laboribus tenuit. *Magiſter* ea ætate pro eruditione audiebat egregiâ, plurimique à doctiſſimis & graviſſimis viris ducebatur. Mexicei Pro-Reges majoris negotiâ momenti ad illum referre ſolebant, Quæſitoresque Fidei Cenſoris inſignitum honore audire amabant. Porro in oratoria facultate & ſacris exponendis litteris celebris erat, proque ſolemnioribus feſtis Eccleſiaſtem ut ageret curabatur. Mexiceo Cœnobio non ſemel præfectus, alijsque, bis Deffinitorem egit Provinciæ ſuæ, cui in delicijs erat ab egregio diſciplinæ regularis tenendæ zelo, & à religioſis moribus, queis ſe exemplar præbebat. Anno 1665. Pontifex Nicaraguenſis electus, Goatemalæque conſecratus, paſtorali ſtatim incubuit officio, Diœceſimque luſtrandam ſuſcepit; prius verò quam totam circumiret Provinciam, mortem oppetijt, cujus corpus Granatæ Nicaraguenſium conditum, biennio poſt integrum eſt repertum, quod tamen anno 1686. Anglis prædonibus locum invadentibus, Templumque Cathedrale impie cremátibus Feria V. in Cœna Domini, in cineres abijt. Abijſſe quoque ſcripta ejus facile crederemus fugientes nos, ni ſpes eſſet forſan à Sodalibus cuſtodiri. Quæ ſuperſunt nomina traditione, indicare non piget.

Curſus Philoſophicus ad mentem Scoti.

Tractatus Theologici ad ejuſdem ſubtiliſſimi Doctoris mentem inſtructi.

Conciones multæ.

Conſulta varia.

Ejus meminit Betancurtius, in *Tractatu de Illuſtriſſimis Provinciæ S. Evangelij Epiſcopis* poſt *Menologium* pag. 136. num. 7.

36. Illmus. D. D. Fr. Alphonsus Brizeño, Natione Peruanus, in America natus Meridionali, inſigni Urbe Chilenſi, Domicilio Mexicanus, 19. ætatis anno Ordinem Minorum Limæ (quæ Peruanis Civitas eſt Primaria multisque nominibus Regia) amplexatus eſt profeſſione. In Philoſophicis & Theologicis non tinctus modò, ſed imbutus, Lector utriuſque Facultatis, alios inter benemeritos iſtiuſmodi petitores honoris, electus, quindecim totis annis expletis in docendi munere, Emeritus jure habitus eſt, tantique â ſapientibus factus, ut Secundus audierit Scotus. Collegijs, Cœnobijsque multis præfectus, Provincias viſitavit non nullas magno ubique Fidei & Religionis incremento, quòd curæ ipſi eſſet in primis, ut ſubditi ſibi Religioſi Indorum ſalutem attentiſſimè quærerent. In Europam à Provincia ſua delegatus S. Franciſci Solani Canonizationis Cauſæ Procurator eximius, & pro Comitijs Generalibus ſuffragator, Romæ gloriam apud Litteratos promeruit inſignem, ubi Præſidem egit Scholaſticæ Concertationis, ſpeciemque obtulit egregiæ ſapientiæ coràm graviſſimis, qui aderant, ex omnibus Ordinibus viris. Matritum reverſus, inibique ex meritis notus, â Rege Catholico Philippo IV. pro Epiſcopatu Nicaraguenſi in America Septentrionali præſentatus, Bullis ab Innocentio X. Pontifice Maximo acceptis, ſanctèque inauguratus, Eccleſiam illam, qua decet vigilantiſſimum Paſtorem diligentiâ, rexit, quouſque in eam quæ de Caracas dicitur, tranſlatus, huic moderandæ totus incubuit. Ejus fecere, non ſine magna laude, memoriam Ægidius Gonzalez Davila in Theat. Eccleſiæ Nicaraguæ, Uvadingus, verbo Ildefonsus, Alva in Militia pro Immaculata col. 676. Nicolaus Antonius in Appendice altera ad Bibliothecham Hiſpaniæ Novam pag. 315. Et Joannes a S. Antonio in Bibliothecâ Franciſcana tom. 1. p. 39. ſcripſit

Celebriores controverſias in primum Sententiarum Scoti, admixtis potiſſimum diſſertationibus Metaphyſicis, tomis duobus in fol. Matriti ex Typographia Regia anno 1638.

Apologiam de vita & doctrina Joannis Scoti Doctoris Subtilis, ac B Amadæi. Ibidem, in tomo 1.

37 P. Alphonsus Calvo, Natione Hiſpanus, Mexicanus Domicilio, Societatis JESU Novæ Hiſpaniæ Provinciam adlegit, & quatuor Deo vota nuncupavit: Collegio S. Gregorij Mexiceo Rector datus, excolendis pro inſtituti ratione formandisque ad omnem virtutem Indis, cùm viris, tum fœminis in Templum, eorundem potiſſimum uſui deſtinatum,

con-

confluentibus, ſe dedit; optimè que meriti de eiſdem Indis, deque Familiæ ſanctiſſimis Inſtitutis, Socij vita functi Encyclicam ſcripſit ſermone hiſpano

Epiſtolam de religioſa vitæ ratione, exatlantis laboribus, feliciqué morte P. Joſephi Maria de Guevara. Mexici Typis Joſephi Bernardi de Hogal 1727. in quarto.

38 Fr. Alphonsus Camacho, Natione, ut videtur, Mexicanus, ortuſque Goaxacæ, ibidem Ordini Prædicatorum in Provincia S. Hippolyti Martyris nomen dedit, ſolemnique more profeſſus eſt 25. Februarij anni 1604. Studijs exactis, initiatuſque Sacerdotio, totum ſe Indorum doctrinæ ſalutique mancipavit. Uti eminentiſſimus in Idiomate erat Zaapotecano, Magiſtrum ejuſdem utiliſſime egit, nec tantùm verbis, ſed ſcriptis etiam cùm illius Nationis Indos, tum eorundem Parochos & Miniſtros egregie juvit; concinnato doctè juxtà pieque Libro, cui titulum dedit hiſpanum, cæteris omnibus Zaapotecarum pro ſuo inſtituto linguâ conſcriptis: Ita habet latine:

Tractatus de ſeptem Sacramentis Zaapotecano idiomate cujus uſus in Valle Goaxacæ.

Hoc in Opere pharmaca pro animarum ſalute præſentiſſima exhibet octo, Sacramentorum ſeptem tractationi Diſſertationem de Verbo Dei utiliſſimam jungens, quo de agit in proœmio, fuſo ſatis ſermone. Agebat in vivis anno 1635. Liber autem Mſſ anno 1746. uſui erat P. Dominico Saens de Miera, ejuſdem Provinciæ Alumno, Indorumque memoratæ Nationis Parocho, pro ut habemus in Scriptorum Catalogo ab humaniſſimis ac Religioſiſſimis Dominicanis Patribus Goaxacenſibus ad nos miſſo.

39 Alphonsus Carrillo de Albornos, et Guzman, Natione, niſi fallimur, Mexicanus & Patria, Baccalaureuſque in Scholis Mexiceis, ſcripſit hiſpanis numeris

Poeticam enarrationem ſolemniſſimæ pompæ, qua illuſtris Mexicana Civitas miraculis inſignem Imaginem Deiparæ, ſub titulo de Remedijs, excepit, è Sanctuario ſuo in Baſilicam Metropolitanam deductam. Mexici, Prælo Hæredum Joannis Ruiz 1678. in quarto.

40 M. Fr. Alphonsus del Castillo, Natione Mexicanus, Goaxacenſis Patria, Clariſſimo Prædicatorum Ordinis Conditori ſe filium dedit in Provincia S. Hippolyti Martyris, quæ in tota Diœceſi Antequerenſi religioſiſſima viget atque doctiſſima. Inibi Philoſophiam ita excoluit atque Theologiam, ut docere ipſam poſtea valuerit, Lectorque tot annis tradiderit, quanti pro obtinenda Magiſterij laureâ Ordinis ſtatuta præſcribunt. Eidem præfectus Provinciæ ſuperioris munus non abſque laude geſſit. Quòd autem eximio adverſus Parentem Sanctiſſimum Dominicum ſuum

ſuum flagraret amore, nec ſegnius in Deiparentem Virginem involaret, hujus ut religionem & illius additis ſtimulis vehementius incenderet, publicæ luci dedit vernaculo Idiomate

Conciones duas; alteram habitam in ſolemni collocatione Imaginis S. *Dominici, Soriani dicti; alteram de Beatiſſimâ Dei Matre*: utramque Formis Bernardi Calderon, Mexici 1636. in quarto. Habemus eas inter collectas à nobis in quarto tom. 13.

41 Fr. Alphonsus del Castillo, Natione Hiſpanus, Domicilio Mexicanus, quòd ê Provincia Angelorum Ordinis Seraphici, non dum ſacris initiatus, in Collegium Goatemalenſe de Propaganda Fide, Chriſto Domino Crucifixo devotum, migraverit, juvandarum zelo animarum, quas Apoſtolici Inſtituti profeſſores illius & ſimilium Collegij toto niſu nullique parcentes labori, non modò Fideles inter, verū inter Paganos ipſos perquirunt. Tomum in folio Mss reliquit hiſpano ſermone continentem

Conſultationes Morales varias.

Apologiam pro Privilegijs Miſſionariorum de Propaganda Fide.

Authographa ſervantur in Bibliothecâ ejuſdem Collegij.

42 Illmus. D. M. D. Fr. Alphonsus de Castro, Natione Mexicanus & Patria, electus Epiſcopus Eccleſiæ â Conceptione, Chilenſis dictæ, apud Americam Meridionalem anno 1637. Ordinem S. Auguſtini in Conventu Mexiceo profeſſus fuerat, apud quē Magiſtri in Sacra Theologia lauream retulerat, poſtquam Philoſophiam tradiderat & Theologiā. In Europam, Provinciâ ſuâ jubente, profectus, cùm in Hiſpania, tum etiam Romæ multi habitus à virtutum & literarum ornamentis eximíjs, Aſſiſtentis pro Hiſpaniâ munus in Familia primarium coram generali Præfecto prudentiſſime geſſit, indeque â Catholico Rege Pontifex, ut diximus, in Peruvia deſtinatus regna, ſacris præ humilitate infulis reluctatus, de Ordine ſuo benemereri ad mortem uſque voluit. Scripſit

Philoſophiæ Curſum,

Et

Tractatus Theologicos varios,

Quorum præter memoriam habemus nihil.

Meminere ejus Ægidius Gonzalez Davila, in Theat. dictæ Eccleſ. Concep. Chilenſis fol. 89. col. 1. Salinas, Franciſcanus, in Memoriali ſuo fol. 110. n. 189. & Basalenque, in Chron. Provinciæ Michoacanenſis Auguſtinianæ.

43 P. Alphonsus de Castro, Natione Hiſpanus, ortus Toleti, Domicilio Mexicanus, Societatis JESU Inſtituta ſuſcepit, nuncupatiſque quatuor Deo votis, Theologiam Scholaſticam Ocaniæ cum P. Gabriele Vasquez, Doctore celeberrimo atque graviſſimo, profeſſus eſt, & Moralem

lem multis annis explicuit, ut verbis utamur Bibliothocæ ejuſdem Societatis. Hiſpalenſem Profeſſorum poſtquam rexerat Domum, Novæ Hiſpaniæ Provinciam petijt, cui etiam Præpoſitus datus eſt. In priſtinam reductus, eodemque apud ipſam auctus honore, Hiſpali ad Epiſcopum Pacis Juliæ, negotijs maximi utique momenti ita ſuadentibus, iter arripuit, ex quo laborare cœpit morbo, cui brevi ſuccubuit, exactisque 69. ætatis ſuæ annis, virtutibus clarus in Collegio Fregalanenſi ad multos abijt. Reliquit in Schedulis tornatum optime Commentarium

In Conſtitutionem Clementis VIII. de Largitione munerum utriuſque ſexus Regularibus interdictâ.

Opuſcula ad Moralem ſpectantia Theologiam varia non ad finem uſque ducta elaboraſſe citatæ Bibliothecæ Societatis Author teſtatur.

44 D. Alphonsus Chico de Molina, Natione Hiſpanus, cujus incomperta nobis eſt Patria, Mexicanum adeptus eſt Domicilium, & Metropolitanæ Decanatum Eccleſiæ non multo poſt ejuſdem conſtitutionem: Nec diu ab erectâ Univerſitate Mexicanenſi, decennio nempe, ejus in Theologia Doctoribus atque in Philoſophia Magiſtris cooptatus eſt, quarum infulis Facultatum in Academia Seguntina redimitus fuerat jam pridem. Illmo. D. D. Fr. Petro de la Peña, Dominicano, qui primus Anteceſſor Primariæ Theologiæ Cathedræ fuerat, in Hiſpaniam abeunti, ſuffectus, Cathedram ipſam moderatus eſt triennio, quòd dein negotijs ab Archipræſule ipſi commiſſis diſtentus, quotidianis adeſſe prælectionibus ſe non poſſe videret;& quòd mox ipſe quoque navigare ad Hiſpanos opus habuerit. Quas elucubravit Theologicas pro auditoribus Diſputationes hactenus nos fugerunt, invenitur tamen in Bibliothecâ Congregationis Oratorij Mexicanenſis tom. 1. variorum Opuſculorum Mss in folio, ſermone vernaculo

Judicium de famulatu Indorum & operâ.

Meminit Authoris Plaza in Chronicis Univerſitatis Lib. 1. c. 3. num. 10. & cap. 20. n. 177.

45 P. Alphonsus Coronel, Natione Mexicanus & Patria, Societatis JESU, Rhetoricæ Profeſſor in Maximo SS. AA. Petri & Pauli Collegio, ſcripſit

Concertationem poeticam in Natalitijs feſtis Jeſu Domini ſub jovis ſchemate.

Extat in primo ex tribus hujus argumenti Libris in Bibliothecâ ejuſdem Collegij ad annum 1677.

46 Illmus. D. D. D. Alphonsus de Cuevas Davalos, Natione Mexicanus & Patria, natus eſt die S. Catharinæ Virgini & Martyri ſacra, anno 1590, Parentibus ſanguine & ſtirpe clariſſimis, Alphonſo item de Cuevas, & Anna Davalos: Genitor originem

nem ad Edonem uſque Cantabriæ Ducem, inclytæque Domus conditorem repetebat; Mater nihilo inferior nobilitate viro, in Lupecio Vela Aragoniæ Infante, Sanctij Ramirez hujus nominis primi, Aragoniorum Regum ſecundi, filio radicem generis habebat eximij. Avitis ſtemmatibus proprias uterque adjunxit virtutes, quas cùm opes haud exiguæ comitarentur, magni ſemper habiti fuere, Familiaque inſignis Primarias inter Mexicanas adſcripta eſt omnium ordinum conſenſione. Norter optime educatus à teneris, chriſtianos imbibit altiſſime mores, quos adultus multo coluit diligentius, Sanctorum veſtigijs inſiſtens, uti perfectionis teneret verticem. Prius imò quam â Parentibus hæc audire valuerit, præventus â Deo, eximium ſe virtute futurum portendere viſus eſt: nam triennis eccleſiaſtici formam jejunij ferijs ſecunda, quarta, & ſexta ſervabat. Sexto ætatis anno chariſmata cœlitus accepit egregia, altiſſimâ ex tunc infuſſâ dives contemplatione, orationisque ſpiritu eximio, quem deinceps mirabiliter augens, Magiſtrum ejus egit inſignem praxi theoricem jungens. Decimum haud egreſſus annum, Servatorem noſtrum pulcherrimi ſpecie pueri conſpexit, ſingulisque diebus per annum integrum, qua illum horâ ſuſpexerat adveniente, ardebat amore, miraque ſpiritus ſuavitate perfundebatur.

47 Grammaticam, Rhetoricâ, Philoſophiam poſtquam, primos inter ſocios numeratus, addidiſcit in Collegio Maximo SS. AA. Petri & Pauli Societatis JESU â Magiſtris cultiſſimis, Academicamque laurum emeruit, Theologiæ ſtudium totis nervis arripuit, conſummatisque ab Scholis præſcriptis curriculis, abſtinere ab ejuſdem infulis conſtituerat, unique Deo vacare, quæ mundi ſunt cumque deſpiciens; obſtitit tamen Religioſus vir, ut videtur, ignotus, qui eum monendi gratia Dei nomine domum ingreſſus, ſuaſit, uti Doctoratus inſignia capeſſeret, ſciretque hac Deo via pro ipſius beneplacito obſequuturum. Itaque inter Alumnos Collegij Majoris Divæ MARIÆ & omnium Sanctorum adſcriptus, proluſionibus, rigidioribusque examinibus præcedentibus, quæ Univerſitas Mexicea candidatis præſcribit, Doctor in Sacra Theologiæ Facultate fuit creatus. Rector etiam ejuſdem in Academicis Comitijs anni 1632. electus, ſtrenuè functus eſt munere ampliſſimo, & poſtmodum anno 1655. Pro-Cancellarius datus, haud exacte minus id honoris obivit inſignis.

48 Eo ferme tempore quo Doctoris lauream fuit aſſequutus, laborabat gravi & diuturna oppreſſus ægriditudine Primarius Theologiæ Anteceſſor Alphonsus Muñoz, vir clariſſimus, Rectorisque Academici juſſu Noſter profeſſionem illam ſuſcepit, fereque ſexen-

xennio Cathedram moderatus Primariam, auditorum utilitati, quibus erat præditus litteris & virtutibus, exacte proſpexit. Fato ubi conceſſit Alphonſus Muñoz, alios inter Cathedræ petitores Noſter comparuit, atque ut auſpicatò Prælectionem de more haberet, prius exorandum ſibi duxit Supremum Numen. Florebat eo tempore Mexici eximiæ fama Sanctitatis probatiſſima Virgo AGNES A CRUCE, cùm à multis alijs emunctæ naris hominibus, tum à PP. GODINES ET FIGUERA, Myſticæ Theologiæ luminaribus fulgentiſſimis, plurimi habita, quæ à Regali de JESU & MARIA Monaſterio, ubi Regulam, quam Conceptionis dicunt, profeſſa fuerat, in Fundatricem Cœnobij Carmelitarum primi Mexicei Superiorum authoritate tranſlata fuit, pro ut eruditiſſimus noſter CAROLUS DE SIGUENZA, in *Paradiſo Occidentali*, ſeu Hiſtoria politiſſima Monaſterij de JESU MARIA mox inſinuati, longe habet: Hanc Alphonſus Virginem enixe rogavit, ut pro Cathedræ, quam petebat, negotio preces ad Deum funderet: Tum verò illa deprecatorem monuit uti Breviarium, quod habebat præ manibus, aperiret, ceu is qui ornandæ Prælectioni oblatam forte requirit materiã: Paruit ille, & ſemel, atque iterum, & iterum forte aperto volumine ſacro, Evangelica ſemper illa verba ſuccurrerunt à Servatore noſtro prolata: *Ego ſum Paſtor bonus & cognoſco oves meas*. Scilicet, intulit protinus multo afflata lumine Agnes, repoſuitque Alphonſo: Epiſcopum, non Anteceſſorem Academicum deſtinavit Te Deus. Et porrò non præſagijſſe rem, ſed oculis luſtraſſe eventus docuit. Noſter ſiquidem morbo præpeditus apoplectico ſimili, pedem referre ab inſtituto petitionis itinere coactus, ad majora ſervatus eſt.

49 Intereà vita functo FRANCISCO LOZA, viro multis ornatiſſimo dotibus, qui quondã V. GREGORIO LUPECIO comes fuerat, & primus Thereſianis Monialibus datus à Sacris Confeſſionibus, cùm is quoque qui ei ſucceſſerat in eo munere brevi diem obierit poſtremam; Noſter in ejuſdem, reluctans licèt & invitus, ſuffectus eſt locum. Quòd enim memorata ſuperius Agnes Monaſterium regeret, è re ſua judicans Confeſſarium multis à Deo precibus exorare, qui Religioſarum Virginum inſtructioni profectuique in virtutibus aptior eſſet futurus; tandiu inſtitit orationi, quo uſque à Deo accepit, unum ad id officij deſtinatum à ſe eſſe Alphonſum. Hunc illa protinus per Epiſtolam requiſivit, obteſtataque eſt multis, uti vellet ſeſe inſtituendis Virginibus Carmelitis addicere. Ut ille tamen humilimus erat, tanto ſe imparem oneri eſſe reſpondit, alia que cogitare.

50 Superiores pro inde Agnes convenit, qui cum Alphonſo agerent, ut ejuſdem obtemperaret ſuppli-

plicationi. Fruſtra tamen illis conátibus, ventum eſt ad prodigia. Nam oranti Alphonſo de more, quadam nocte viſa eſt Sanctimonialis Carmelitanis induta veſtibus ingredi conclave, auditaque petere, ut Thereſianum adiret Cœnobium. Obſtupuit Alphonſus, pollicitusque eſt ſe Monialibus ſiſtere non tardius quam poſtera die. Dictis ut ſtaret, manè ſequenti egreditur ê domo, petiturus rectà, ut decreverat, Thereſianam. In itinere verò obniti adeo repugnareque cœpit, ut mutato conſilio in Academiam ierit ê ſuggeſtu, cui, ut dictum eſt, præerat, Theologiam auditoribus traditurus. Rurſus cũ aſſuetis meditationibus nocturno, quod excepit diem hanc, conſtituto ſibi vacaret tempore, ecce Carmelitana Fœmina iterum illi ſiſtitur, loquitur, conqueritur, graviorique aſpectu quod pridem poſtulaverat deprecatur. Stupore correptus, & ſuavi, quam etiam præcedenti ſenſerat nocte, fragrantiâ perfuſſus, denuo fidem adſtringit uti proxime naſcituro Sole ædes Monialium adeat. Aditurus tempeſtive pergere incœpit; deſtitit tamen, ut fecerat pridie, haud minore preſſus difficultate, atque in Aulam Academiæ ſe contulit. Vix aſcenderat Cathedram, & ignotus ſibi juvenis proxime illam accedens, urbaniſſime ſciſcitatur, Quid cauſæ ſit ut Carmelitarum iteratæ Virgiumn petioni tam ſe difficilem præſtiterit, & adhuc ſubtraxerit? Hæc ubi Alphonſus excepit, continuò ê Suggeſtu deſilijt, & Monaſterium petijt, cujus ad loculatam Rotam Agnetem præſtolantem ipſum invenit; atque ei ſocijsque conſilio juvandis, Sacramentis fovendis, & omnibus religioſis officijs inſtituendis ſe dedit, magno eorumdem compendio, quoad, Deo illum ad Epiſcopalem apicem vocante, ſedem unà ſolumque mutavit.

51 Angelopolim, Urbẽ ampliſſimam, eo conſilio petijt, ut candidatum ageret Sacerdotij, quod *Magiſtrale* dicunt, erudiendiſque Fidelibus ê pulpito in Eccleſijs Cathedralibus eſt deſtinatum. Probatus ad id muneris ab Illmô. ornatiſſimoque Capitulo, propoſitusque, ut moris eſt, unà cum duobus alijs etiam in Theologiâ Doctoribus, multis & ipſi titulis clari, Catholico Regi noſtro, cujus eſt ê petitoribus unum eligere, deſtinatus tandem & inſtitutus, ut doctiſſimus erat, & in adhortando populos fervẽtiſſimus, Concionatoris partes omnes implevit, Canonicosque inter multùm effulſit. Dein honoribus auctus, à Theſauris fuit ejuſdem Eccleſiæ, poſtmodum Archidiaconus conſtitutus, donec in Metropolitanam advectus Regiâ juſſione, Decanatus dignitate, quæ omnium poſt Pontificalem primas tenet, pro eximijs meritis fuit potitus. Quòd verò hæc altius illum evehendum peterent ſuapte, pro Eccleſia Nicaraguæ Præſul deſignatus à Re-

-ge fuit, cui tamē ſe honori ſubtraxit; nec multo poſt cedere coactus iteratæ in Epiſcopale culmen vocationi, Goaxacenſes infulas demum ſuſcepit, egregio vaſtiſſimæ illius Diœceſis commodo: In eam ſiquidem ut ſe contulit, Paſtoris officia vigilantiſſimi omnia quam dici poteſt cumulatius perfecit: nam, ut prætereamus alia quæ verbo & exemplo quotidie experientibus erant profectui juxtà & admirationi, maxima enim verò digna eſt cōmendatione accuratiſſima hominis diligentia in aſperrimâ ſupra fidem Provinciâ annis ſingulis viſitandâ: Sanè cunctatus nihil, inacceſſos propemodum móntes, præruptos colles, ambagibus difficillimas vias, obviantia ſæpè & tumentia flumina, nunc hàc nunc illàc petebat, Indos perquirens, edocens, ſacro Confirmationis chriſmate inungens, eleemoſynis juvans, cæterisque charitatis officijs, quibus etiam & Hiſpanos, & aliarum homines Nationum complectebatur; ut propterea Rex Catholicus conſcius omnium factus à Comite de Baños, qui ejuſdem in Nova Hiſpania vices agebat, Epiſtolam ad Noſtrum ſcripſerit datam Matriti 30 Auguſti anno 1673 grates illi rependens egregias pro navata ſtrenuiſſime opera in arduo hocce munere, ejuſdem zelum plurimi faciens, teſtatusque nullum ſe de ſimilibus dubitare.

52 Hæc aliaque geſta, cùm pro Religione ſervandâ, tum pro Eccleſiaſticâ diſciplinâ à Parochis, cæterisque Clericis, ut par eſt, habendâ, conjunctaque zelo manſuetudo ſingularis, eximia comitas, & pacis ſtudium inſigne, facili negotio fecère, ut viduatæ Paſtore Metropolitanæ Eccleſiæ Mexiceæ Archiepiſcopus fuerit datus, quod honoris faſtigium nullus antea Mexici ortus conſcenderat, nec porrò hactenus ſcandit, novercante plerumque fortunâ, digniſſimisque ſæpè invidente. Redux in Patriam, poſeſſionem nactus incredibili non gentilium modò ſuorum lætitiâ, ſed quot quot illam incolebant cujuſvis Nationis & conditionis hominum gaudio; quamvis totus fuerit in paſcendo commiſſo ſibi grege numeroſiſſimo, mortem, quam non longe aut præſcierat, aut opinabatur diſſitam, vigilantius opperiebatur.

53 Menſes egerat novem in Mexicana ſede, accedenteq; pervigilio Aſſumptæ in cœlum Virginis Deiparentis, cui addictiſſimus erat, proptereaque anniverſarium feſtum Goaxacæ proprio ære dotaverat; diem auſpicaturus â veſperis, dum hæc ſolemniſſime, de more, cantarentur in Metropolitana, intereſſe decreverat: Capitulo cæterisque expectantibus, principio nunciatum convenire non poſſe, mox verò repentino correptum morbo Præſulem eſſe, cui quantocyus Euchariſticum pro Viatico Sacramentum deferretur. Delatum ſtatim auguſtiſſimâ pô-

pâ, extemporanea licèt, ipſoque ſupplicationem comitante Pro-Rege, Excmô. Comite de Manzera, qui ut religioſiſſimus erat, & egregias Alphonſi virtutes agnoverat, ubi audivit ipſum languere, inviſit protinus, genibusque poſitis veneratus diſceſſit, reverſurus, Diviniſſimumque pedes aſſociaturus. Synaxi ſacratiſſimâ devotiſſime ſumptâ, proloqui &ſi ægerrime poſſet Noſter, conatus eſt tamen haud paucis adſtantes Capituli Alumnos cæterosque monere, uti pacem ſervarent, Deique promovendæ gloriæ ſtuderent. Turbata præſto Civitas fuerat, cunctis proximam dilectiſſimi Antiſtitis mortem dolentibus, Superosque pro ejuſdem incolumitate vocantibus. Morbus tamen creſcens in dies depoſitum ægrum ſuadebat, deſperatamque valetudinem, ut ſubinde Oleo inunctus extremo ſecunda Septembris inchoante, conflictari propius cum morte incœperit.

54 Aderat in Conventu S. Sebaſtiani Carmelitarum Excalceatorum PETRUS A S. ALBERTO, qui multas Familiæ geſſerat Præfecturas, virtutibus conſpicuus, multisque â Deo gratijs ornatus: Is matutinis precibus de more ſolutis, Chorum egrediens, Superiorem alloquens, inſtare inquit tempus Archipræſulem adjuvandi in agone ſupremo, cui non ſemel adſtiterat decumbenti: juſſus â Prælato ſocium ſibi adciſcere, pergereque in Archiepiſcopi ædes, ubi ad illas acceſſit, alijs, qui aderant, Sacerdotibus comes datus, ſtatutisque ab Eccleſia orationibus dictis, videre ſibi viſus eſt Alphonſum, multis ſtipatum Angelis alijsque Cœlitibus, per latiſſime patentem campum incedere, pluribus hinc inde ordinatè pauperibus Deum pro illius valetudine ac vita orantibus: Subſtitère pauliſper fulgentiſſimi comites, ac ſi expectarent progrediendum ne eſſet, an regrediendum: Alphonſo tamen innuente ut procederent, extemplò perrexère illi, & ipſe in Dei manus, cujus unius optabat amplexus, ſpiritum poſuit, hora paulo poſt quartam matutinâ, qua, ut pie creditur, aurora ei affulſit numquá interituri luminis nuntia, ſecunda Septembris anno Domini 1665. ætatis ſuæ ſeptuageſimo quinto tribus ferme menſibus demptis.

55 Curatum ex arte moreque cadaver, quod, priuſquam efferretur, triduo manſit expoſitum in Palatio, ut & confluentium multitudini fieret ſatis, optantium manus pedesque oſculari dilectiſſimi Patris ac curatoris, & qua decet mora & ſolemnitate Sacra pro defuncti fierent anima, & à ſingulis Familijs Religioſis ex ordine venientibus, & à Clero & Capitulo Eccleſiaſtico ſolverentur officia mæſtiſſimo cantu, apparatuque ſpectabili atque magnifico. Multo tamen magnificentius quo demum elatum corpus fuit, concurrentibus cum Capitulo Clericis

cis ferme mille, ut multorũ ſupputatio tulit ea die: Clerum Religioſi ex omnibus, quæ ſunt Mexici, Ordinibus cætus frequentiſſimi, ſuam quiſque præferens Crucem: Conſeſſus Academicus Magiſtros, Doctores, Anteceſſores adferens omnes: Urbis Mexicanæ Rectores, Tribunalia quæque Regio inſtituta nomine, Regij Auditores atque Miniſtri, ipſeque Pro-Rex funeſtiſſimâ æque ac graviſſimâ coronâ juſta digniſſimo Antiſtiti perſolventes ſunt comitati. Novědialia proxime celebrata â Capitulo, quod parentationē inſtaurare decrevit 25 & 26 Octobris, iterum excitatâ mole funeſtâ, multis diſtincta luminibus, invitatisque qui nuper convenerant omnibus, ut ſacris adeſſent, dicentesque ê ſuggeſtu, veſpere latino, mane hiſpano ſermone, ut fit, doctiſſimos Oratores exciperent, Ignatium de Hoyos, in Philoſophiâ & Theologiâ Doctorem, ejuſdemq̃ Præbendatum Eccleſiæ, & Franciscum de Siles, Canonicum, ut dicitur, Lectoralem, Veſpertinumque Theologiæ Academicum Profeſſorem, ê quorum typis datis Orationibus multa quæ hactenus de Noſtro ſcripſimus, dabimusque deinceps, accepimus.

56. Porrò & ij, & quos infra recenſebimus, quibus communis favet exiſtimatio, egregias Alphonſi Virtutes commendant, quæ naſcentis Eccleſiæ Patribus ipſum non abſimilem indicant. Eximijs à puero beneficijs præventus â Deo, ut diximus, tyrocinia pœnitentiæ ponere viſus eſt, ea in tantula illa ætate modeſtiâ, ut incredibilis videretur, haud minorique in omnibus proficiendi virtutibus deſiderio. Adultus, præter abſtinentias communes, multoties pane ſolùm contentus & aqua jejunabat. Quandoque rigidiſſimam totos ſeptem dies ſubſtinuit ineдiam. Sæpiſſime patienti Servatori, feria ſexta, guſtato felle, aut aquæ vice àloe ſumpto, libabat. Accedit, quod credi vix poſſet niſi graviſſimis teſtibus probaretur, inſigneque auſteritatis eſt argumentum: totum tres annos potum ſic interdixiſſe ſibi, ut nec aquam, nec vinum, nec, quæ eſt uſitatiſſima noſtratibus & quotidiana potio, *chocolate* guſtaret: atque ut multo dificilior res eſſet, non ſemel, ceu laxandi animi gratia, Hortos ingreſus, ſalientes deſtinatò intuebatur aquas, fontes videbat, idque genus alia, queis incitato appetitui vim multam inferret. Ter in die flagellis cædi, & ſæpe uſque ad effuſſionem cruoris, habuit ſolemne. Subucula ipſi frequentiſſime horridis hirſutis que ſetis contexta: adjiciebat cilicia, quibus & brachia, & pedes, & lumbos præcingebat arctiſſimè. Somnum in nuda tabula neceſſarium carpebat; atque, ut alia taceamus caſtigandi corporis inſtrumenta, quæ ipſi fuere uſui, pedum ungues adeo creſcere paſſus eſt, ut curvati digitos penetrarint, doloremque continuum induxerint.

rint. Sane, tot tantisque macerationibus corpus aflictum, ſqualidum, ſiccisque radicibus haud abſimile videbatur. Sub inde haud mirum, egregiâ quod laude caſtitatis floruerit, inſtituendisque Virginibus â Deo mirabiliter deſtinatus, carnis illecebras fugerit, aſtusque domeſtici ac fallaciſſimi hoſtis devicerit.

57 Orandi ſtudium cùm à puero coluerit egregie, ad ultimam uſque duxit ætatem, ſtatas que ſibi horas pro cœleſtium meditatione conſtanter ſervavit, â decima noctis uſque ad undecimam, & à quarta ad quintam matutinam; tametſi adeo illi frequens fuerit ea, quam à teneris divitus acceperat, contemplatio, ut diu noctuque Deum cogitaverit ac divina, cœlo etiam intentus varijs ſemper implicatus negotijs curisque multiplicibus, pro earum, quas geſſit, Dignitatum & Eccleſiarum ſacris muneribus: multis ſæpe lachrymis madidus, tantisque afluens cœli delicijs, ut obrui eis videretur haud ſemel. Nec propterea deſolationibus caruit acerbis, dura paſſus cruciamenta illa, quæ acceptiſſimis ſibi probandis, evehendisque ad altiora chariſmata permittit Deus. Tentationes expertus dæmonum, utique inſignes, pro imperio etiam cum illis agebat. Conqueſta forte Sanctimonialis, quòd multis à tetro genio technis infeſtaretur turbareturque animo, dum vacare ſpiritualibus exercitationibus vellet, injunxit Noſter uti ad ſe mitteret nebulonem. Cum ecce ſcribenti, quam ê ſuggeſtu Academicis dictaturus erat lectionem, ſiſtitur cocodæmon: quem cum ille deſpicatui haberet, Dei nomine jubet, ut in cubiculi angulo expectet, donec ipſe ad extremum paginam ducat. Volens nolens obſecundat vafferrimus, objurgatus que dein, tunc demum abſceſſit, cùm ipſi ille imprecatus fuerat, ne fœminam, quam toties moleſtaverat, rurſus offenderet: nec porrò infeſtare illam fuit auſus in poſterum.

58 Humilitati addictus latere ſibi conſtituerat â juventute, declinareque honores ſtudijs ſuis & laboribus pares: queis & ſi non ſe ſubduxerit, Dei ut voluntati faceret ſatis, imò majores quotidie inierit aſcenſus, divinâ illi Providentiâ viam ſternente, ut ad culmen veniret Archiepiſcopatus Mexicei; ſe tamen hæc inter nihili faciebat, in delicijs habens ſordidis in Valetudinario miniſtrare pauperibus, flocci nobilitatem, divitias, plauſus, terrena quæque faciens, & quæ â Dei beneficentia acceperat dona inſigniora ita tegere ſtudens, ut vel ipſos conjunctos laterent & familiares, â quibus cũ omnibus caveret, vix aſſequi potuit, ut non multa obſervarent & noſſent. Patriam ingreſſus Archiepiſcopatus dignitate functurus, tota quamvis illa in lætitiam efuſſa ubique viſa fuerit geſtire, tri-

tripudiare, *Io* que repetere; faſſus ipſe tamen ingenuè eſt, ſeu Confeſſario, ſeu amiciſſimo, nullum ſe iſthæc moviſſe cogitantem, dum curru veheretur, nobilibus popularibusque ſtipatus, inſtare mortem, funus non longè abeſſe.

59 Ut eſt autem animi demiſſioni manſuetudo conjuncta, tam fuit ille miti lenique conditione, ut etiam corrigens pro munere ſontes, objurgationem, quantum fieri poſſet, condiret, haberetque in uſu, quod frequenter in ore, oportere abſque ſtrepitu agere in his; ut propterea cunctis fuerit acceptus, non Mexici tantùm, ſed Angelopoli, & Goaxacæ, qua de ſede promotum omnes ad unum ejulatibus, lachrymis, & id genus alijs doloris ſignis ſunt proſequti.

60 Primas in hiſce omnibus charitas in Deum Proximosque tenebat. Quanto in Deum amore flagraret, conjici inde poteſt, quòd ejuſdem deditus contemplationi, unum illum in omnibus cogitaret & coram haberet, cui unice placere ſtudebat. In Proximos egregium fovebat amorem, eorumdem ſubinde commodis ſtudens, miſerijsque ſublevandis intentus. In eleemoſynas adeo erat effuſſus, dici ut illæ vix poſſint. Non dum in Epiſcopatum aſſumptus, quandoque pauperi pro eleemoſyna ipſum in domum revertentem convenienti, clericale pallium demiſſit, habebatque in ore unam ſatis ſibi eſſe tunicam. Quòd que ſanctum haberet, furto haud abſimile eſſe Epiſcopum aut Clericum ſuperflua non pauperibus erogare, nec neceſſarijs ſibi parcebat. In publicis præcipuè calamitatibus ejuſdem charitas & miſericordia reſplenduit.

61 Anno 1629 aquarum eluvionem patiente Mexico, multos ille egenos in ſuburbijs latentes, vixque non immerſos, delatâ alimoniâ curavit; cùmque conquirendi gratia panis pro Virginibus Carmelitis, quibus tunc præerat, quotidie in Oppidum tria milliaria ab Urbe diſtantem, *Tacubaya*, pergeret; pauperes circum illud degentes, & in itinere mane opperientes, ipſum ut conſpicabantur, inclamabant, geſtiebantq gratulantes ſibi de pane, quem libentiſſime largiebatur. Archidiaconus eo tempore Angelopolitanus, quo ſæviſſima peſtis Indos invaſit, quos publica Xenodochia capiebāt minime, amplam ipſe domum in Valetudinarium erexit, ubi correptos lue plurimos adduxit, ſuisque ſumptibus cibos, pharmaca, Medicos, Chirurgos, & quidquid pro illorum opus erat valetudine & auxilio, illis ſupeditavit. Epiſcopus, Archiepiſcopusque inauguratus, multo efuſſius liberalitati in egentes indulſit, Eccleſiaſticos redditus in eos conferens & Dei cultum, quibus cōſanguineos ſuos diteſcere nunquam permiſſit.

62 Maritandis puellis dotes multis exhibuit, viduis, alijsque

clam petentibus, ſubſidia in menſem, in hebdomadam aſſignabat; trecentis quotidie pauperibus ad meridiem panes tribuebat: multò quam longiſſime pluribus minutas ex argento monetas ſingulis ferijs ſextis ad januam venientibus conferebat, paſſus nunquam inopes ſinere deſſolatos. Quandoque deficientibus nummis, & pretioſis mobilibus, pauperem bonis tantum verbis datis dimiſſerat. Sed ſtatim revocavit pannoſum, & ablato periſtromate de pariete, nec nudum, nec vacuum pergere juſſit. A Sede Goaxacenſi Mexicum venturum ut comitarentur, eò ſe contulerant Canonici Mexicani duo, Capituli nomine gratulantes Prælato, urbaniſſimeque obſequentes, atque ut viaticum abundans, & quæ illi cumque neceſſaria eſſent ſuppeditarent, aliquot argenti cuſi millia in promptu & numerato eſſe dixerunt: Nec ipſe moratus, duo milliâ pauperculæ moniali, ut dote completâ, ſe Deo conſecraret, illico deſtinavit: huic pro victu nummos, alteri pro veſtitu haud paucos dedit, ut propterea Deputati Mexicei feſtive dixerint, oportere Archiepiſcopum domi recludi, ne, ſi ita pergeret, omni deſtituti viatico cogerentur longum iter arripere. Sane, Dignitates poſtquam redditibus copioſas multos obtinuit annos, duasque rexit Eccleſias opibus ſcatentes, tam omnibus deſtitutus ê vivis exceſſit, ut vix geminam ſubuculam, totidemque ſindones in extremis habuerit; viceque argenti & amplæ ſupellectilis, cilicia, flagella, aliaquè affligendo corpori, ê ferro, chalybe, cuſpidata, conſperſa que ſanguine in ſcrinijs inventa fuerint.

63 His, alijsque latentibus nos heroycis virtutum exemplis, eximiam Sanctitatis famam ad poſteros tranſmiſiſſe mirum non eſt, multisque ipſum laudaſſe, ejus qui memoriam in ſcriptis fecere, quos inter ex noſtris Fr. Balthazar de Medina, in Chronicis Provinciæ S. Didaci Mexicanæ fol. 240. col. 1. Fr. Augustinus de Betancurt, in Chronicis Provinciæ S. Evangelij, cujus ad calcem adjectus eſt Tractatus Urbis Mexiceæ p. 18. n. 86. P. Franciscus de Florencia, in Hiſtoria Imaginis SS. V. Deiparentis de Guadalupe Mexicanæ fol. 86. n. 178. & fol. 122. n. 240. D. Carolus de Siguenza, tum in Paradyſo Occidentali fol. 151. n. 374. tum in Triumpho Parthenico fol. 87. ubi Noſtri vitam ſe ſcripturum promitit, quam tamen nullibi adhuc invenire potuimus. Christophorus Bernardus de la Plaza, in Chronicis Univerſitatis Mexiceæ, quæ Mss aſſervantur in ejus Tabulario lib. 5. cap. 7. num. marginali 89. Ex Europæis Fr. Emmanuel a S. Hieronymo, tom. 6. Hiſtoriæ Refformationis Carmelitarum lib. 26. c. 28. n. 3. D. Salvator Sylvester de Velasco et Herrera, in Sca-

Scalá mirabili, ſeu Vita S. Petri de Arbues, in Nuncupatoria Collegio Majori Mexicano Divæ MARIÆ & omnium Sanctorum, quo loci citat in margine p. 5. ad calcem, poſt SIGUENZAM in Triumpho Parthenico, ROSAL in Vita noſtri, quam ſcripſiſſe BARTHOLOMÆUM DE ROSALES compertum habemus, allatamque in Hiſpaniam, ut typis mandaretur, defficientibus pro editione ſumptibus, manuſcriptam ad nos redijſſe, quam multis conquiſitam laboribus videre hactenus non valuimus: habemus tamen præ manibus aliquas ad ipſum ROSALES datas Epiſtolas conſcribendæ Vitæ occaſione, â quibus non nulla uſui nobis fuerunt in præſentiarum. In eis porrò mentio fit etiã Epiſtolæ ſcriptæ â P. MICHAELE DE GODINES, eximio Theologiæ Myſticæ Proffeſore, Societatis JESU, de Noſtri geſtis ſecretioribus, ſolique forſitan ſibi notis, quòd Alphonſo ab intimis fuerit conſilijs, & ſacris confeſſionibus; & hanc credimus Epiſtolam coram habitam â memoratis ſupra HOYOS, ET SILES Noſtri elogia texentibus in Orationibus impreſſis Mexici, unà cum obitus narratione, apud Viduam Bernardi Calderon 1666.

64 Alia ejuſdem P. GODINES Epiſtola ad Noſtrum data affertur à P. EMMANUELE IGNATIO DE LA REGUERA, Societatis JESU, in Notitia vitæ ipſius P. GODINES, præfixa tomo priori grandis Operis Romæ editi apud Antonium de Rubeis anno 1740. cui titulus *Praxis Theologiæ Myſticæ, &c,* ſeu Commentaria eruditiſſima in Opuſculum celeberrimum de Myſtica Theologia à P. MICHAELE DE GODINES, Mexici ſcriptum. Atqui prætereundum non eſt, quod memoratus P. REGUERA, Theologus Hiſpanus egregius, ibidem Noſtro texit elogium inquiens: *Illmùs. & Rmùs. D. Ildefonſus de Cuevas Davalos, prius Epiſcopus Oaxacenſis, mox Archiepiſcopus Mexicanus, vir extraordinariæ virtutis, & ſingularis perfectionis famâ notus in illis regionibus: putatur eſſe ille, de quo ſupreſſo nomine loquitur Author* (Godines) *lib. 9. cap. 11. penultimo loco: & ad quem ſuam Epiſtolam dirigit, de qua mox.*

65 Locus autem ille penultimus cap. 11. lib. 9 ſic habet latine apud ipſum P. REGUERA tom. poſteriori pag. 560. citati Operis editi Romæ anno 1745. *Annos ultra quinque ſupra viginti* (inquit P. Godines) *cum alio communicavi ſpiritu, qui dono contemplationis infuſæ præditus erat, dono actuali miraculorum, luce prophetica, ſummæ pœnitentiæ dono & mortificationis, magnos inter raptus, favores & lumina divina: & cum publico munere teneretur, cujus cauſâ ſerico, & holoſerico indutus; cum doctis & indoctis, cum amicis & inimicis, cum domeſticis & cognatis agebat; nemo ullus (præter Patrem ſpiritualem, cui nota erat ejus anima) pluſquam pro bono quodam Chriſtiano illum habuit.*

O raram humilitatem! ſed rariorem prudentiam, & rariſſimam ſimulationem! quæ per annos ultra ſex ſupra triginta potuit tales occulere gratias, quin unquam niſi ſoli Deo, & Patri ſpirituali, alicui mortalium innoteſcerent. Hactenus vir graviſſimus.

66 Et ne hoc diſſimulemus, ægre patimur Alphonſi res omnes pœnitus latuiſſe oculatiſſimum CARDINALEM DE AGUIRRE, cujus eruditione eximiâ, incomparabilique labore Concilia Hiſpaniæ omnia, & Americæ fere cuncta bono in lumine collocata auſpicatiſſime fuere. Debemus Eminentiſſimi calamo purpurati, poſt Acta Mexicani Concilij poſtremi, Cathalogum Præſulum Eccleſiæ Mexicanæ, quorum meminerat ÆGYDIUS GONZALEZ, in ſuo Theatro, quibus Cardinalis ipſe eorum monumenta adjecit, quæ Romæ habuere potuit, ijs miſis nominibus quorum reſcire geſta nequivit, uti conceptis verbis teſtatur tom. 4. p. 415.

67 Noſter Theologica quàvis ſcripſerit plura, quæ ſuis in Gymnaſio auditoribus inſtillavit, comparent nulla, & quæ fuerint illa neſcitur, quòd id temporis non dum moris fuerat Academici, ut novis deinceps ſtatutis cautum eſt ab anno 1668. in Archivium ſcripta ab Anteceſſoribus reponi, & in Libro pro notandis Lectionibus deſtinato ſingularum Titulos & Authores inſcribi. Edidit idiomate hiſpano

Juridicam Allegationem: A ſe elaboratam cùm Archidiaconum ageret Eccleſiæ Angelopolitanæ, diebus aliquot, quos à publica in Choro Officij divini recitatione abſtinuit, ob cauſas in ejuſdem Operis proœmio relatas. Porrò, quantum fuerit verſatus in jure Canonico, atque in Theologia doctus, Opus hoc exhibet, excuſſum, pro illius temporis uſu in his Allegationibus imprimendis, tacitis Typographi nomine, & loco editionis, anno 1651 in folio. Extat tom. 45. Collectionis D. LUDOVICI DE MENDOZA.

Aliam à ſe editam Juris Conſultationem in eumdem collimantem ſcopum, Author in præcedenti ipſe teſtatur, quam hactenus nobis invenire non licuit.

Edidit etiam patrio itidem ſermone

Funebrem declamatienem in obitu Catholicæ Hiſpaniarum Reginæ Eliſabeth Borboniæ, à ſe habitam Angelopoli, ibidem typis Emmanuelis de los Olivos 1645. in quarto: Quæ ingenium viri ſolidum prodit, nec ſine acumine, gravem eloquentiam, Sacrorumque Bibliorum ac Patrum eruditionem minime vulgarem. Extat inter curis noſtris compaginatas in 4. tom. 26. Scimus ſcripſiſſe dictos à ſe è ſacro ſuggeſtu plures

Sermones panegyricos & morales; An verò ſint alicubi, an omnino perierint, deffinire non eſt in animo.

68 M. FR. ALPHONSUS DIAZ DE

de Priego, Natione Mexicanus, Patriam ſortitus eſt Angelopolim, Patresque claros ſanguine: Illmûm S. Dominici Ordinem Prædicatorum in Patriæ Conventu profeſſus, poſtquam Philoſophiam ſuis & Theologiam alumnis explicuit annos ejuſdem Ordinis ſtatutis præſcriptos pro his qui Magiſterij coronandi ſunt infulâ, Magiſter jure fuit auguratus: Quem etiam aſſecutus honorem in Regia ac Pontificia Univerſitate Mexicanenſi, ad Cathedram Angelici Doctoris in ea regendam Proprius Moderator allectus eſt: Cùm verò ea demum tempeſtate Angelopolitana à Mexicana S. Jacobi Provincia diviſa fuerit, conceſſaque Angelorum Provinciæ altera in eâdem Academia pro tradenda doctrinâ S. Thomæ Cathedra, quæ Veſpertina foret, Primariâ manente quam jam diu Mexicanæ Provinciæ Alumni tenuerant; Noſter Primarius S. Thomæ Anteceſſor fuit habitus. Illuſtriſſimi Collegij Dominicani de *Porta-Cœli*, quod & antiquitate & Privilegijs, &, quod potius eſt, ſapientiâ Alumnorum & probitate Mexici fulget, Seminariumque eſt fœcundiſſimum Philoſophorum juxtà ac Theologorum Jacobeæ Provinciæ, ſtudia rexit. Egerat Vicarium Familiæ ſuæ ditionis Mexiceæ, non dum, quam mox diximus, diviſione ſecutâ. Inter probatiſſimos S. Inquiſitionis Cenſores à Supremo Hiſpaniarum Conſiſtorio Fidei meruit adſcribi: Nec tot ſine laude geſſit injuncta ſibi munera, doctrinâ conſpicuus atque pietate. Quæ in Sanctum Thomam ſcripſit Commentaria annua nominare nobis non licet deſtitutis notitia, pro illius temporis, quam nuper dicebamus, incuriâ: qua non abſimiliter præpediti multas, quas in theatris graviſſimis habuit, Conciones prætermittimus, his contenti, quas prælo datas ſcimus, ſunt porro:

Oratio panegyrica in funere Hiſpaniarum Reginæ Catholicæ Eliſabethæ Borboniæ, ipſi parentante S. Inquiſitionis Mexiceo Conſeſſu, Mexici, ex Officina Joannis Ruiz, 1645. in quarto.

Oratio de SS. Euchariſtiæ Sacramento, eidem Apoſtolico Tribunali nuucupata. Mexici, Formis Viduæ Bernardi Calderon 1657. in quarto. Prima extat tomo 26; altera tomo 66 Collectionis noſtræ in quarto.

69 Alphonsus de Ena, Mexicanus Domicilio, utrum Natione Patriaque incertum: vernaculo Hiſpanorum idiomate publicavit

Deſcriptionem, advectæ ſolemniſſimâ pompâ è Sanctuario ſuo, reductæque pari ſupplicatione, Imaginis Deiparentis, titulo à Remedijs ſumpto, novem milliaribus prope Mexicum cultæ. Mexici ex Typographia Joannis Ruiz 1668. in quarto.

70 Fr. Alphonsus de Escalona, Natione Hiſpanus, ortus eſt in ſui agnominis Villa prope Toletum celeberrimam Urbem, nactusque, poſtquam patrium

trium deſeruit ſolum, longum ad mortem uſque Mexici domiciliũ. Ordini S. Franciſci adſcriptus in Provincia Novæ Carthaginis, firmiſſime ab initio decrevit perpetuum Deo agere famulatum, â quo nunquam in ætate benè longa deſcivit. Operam dabat audiendæ Philoſophiæ in eo ipſo Cœnobio, ubi Religioſum induerat habitum, cum ad ſtrictiora vocari advertens animo, alium ejuſdem Provinciæ Conventum petijt annuentibus Superioribus, in quo orationi virtutumque exercitijs totus aliquibus annis incubuit, donec auditis recèns detectis ac ſubjugatis Mexicanis, quos penes innumeros pauci admodum Apoſtolici operarij degebant, qui eorundem curarent ad Eccleſiam ingreſſum, illùc convolare ſecum ſtatuit, & porro facultate Prælatorum, anno 1531. in Novam Hiſpaniam acceſſit.

71 Se ut idoneum edocendis Indis Miniſtrum redderet, eorum à primis rudimentis idioma perdiſcere incœpit; ſecutusque eſt admodum fœlici conatu, juvante ipſum memoriâ, qua tenaciſſima in retinendo præditus erat: tanto quidem ſucceſu, ut non multo poſt Sermones vernacula Mexicanorum lingua conſcripſerit, qui eorundem Magiſtris in Fide & Pietate uſui fuere primùm, deinde etiam Goatemalenſibus, in quorum idioma tranſlati Prædicatores Evangelicos egregiè juvarunt. Tlaſcalæ Urbe in Nova Hiſpania tunc quidem ampliſſima, & etiamnum clara (& inde eximia laude digna, multisque à Catholicis Regibus aucta honoribus, quòd Ferdinando Corteſio, inclyto Belliduci, ubi poſt cruentas congreſſiones adhæſit, fideliſſima hactenus, Hiſpanisque addictiſſima fuerit) pueros fere ſexcentos ſingulis diebus deſtinatis horis in ludum litterarium trahebat, quos legere, ſcribere, & Chriſti doctrinam canere etiam docuit accuratiſſimè, magno Religionis emolumento ſeſe â pueris ad adultos facile propagantis.

72 Quòd verò prudentiam induſtriamq in gerendis rebus minime vulgarem Prælati in ipſo dignoſcerent, eundẽ Novitiorum inſtitutioni præfecerunt non ſemel, & optimis quidem Familiæ emolumentis, quæ multos frugi viros religioſiſſime educatos ab illo ſuſcepit, miniſterijsque aptavit varijs: Præfecturas etiam Monaſteriorum geſſit multas, nec ſemel Deffinitoribus adſcriptus, qui unà cum Provinciæ Præſide pro rebus ejuſdem omnibus accurandis ſunt conſtituti. Quamquam tamen Provincia hæc, dicta à S. Evãgelio, quod latiſſimè in Americæ Regionibus publicavit, eximio innumerabilium fructu animarum, ejuſmodi dedita muneri, tam eſſet auſtera, ut obſervantioribus non concederet; veritus Noſter, ne multitudine Religioſorum, qui augebantur in dies, rigor ille primitivus tepeſceret, & paupertas, cujus erat cultor

tor eximius, paululum declinaret, novam meditatus eſt & agreſſus paucis cum ſocijs, quam dixere Inſulanam, à cognomine Generalis totius Ordinis Franciſcani Miniſtro, Andræa de Inſula, cujus ſuffulti Litteris, & Alphonſus, qui cæterorum Provincialis fuit conſentientibus votis electus, & qui ei parebant, omnes duodecim numero, zelo, omnibuſque conſpicui virtutibus, iter capientes, hàc illàc ſedem pro nova locanda Provinciâ inquirentes, tot ubique offenderunt dificultates, ut coacti fuerint in Mexicanam regredi, maximo religioſæ obſervantiæ incremento, & Indorum quotidie in Fide proficientium ſolatio.

73 Vertebatur interea annus 1554, & Religioſis, qui apud Goatemalæ Regnum agebant, egentibus auxilio Sociorum, ut copioſam in horrea Dominica meſſem inferent; Noſter ad id laboris oblatus ſpontè, atque à Prælatis Superior datus Sodalibus novem, arduam oppido viam inivit trecentis, ut minimum, leucis conſtantem, quas nudis omnino pedibus confecit, nihil ipſe moratus aſperitate, auditu etiam horrenda, montium, anfractuum, & ſcopulorum, aut fluviorum profunditate, Solis ardore, clymatumque intemperie, queis ſuperatis omnibus Goatemalam pervenit, ſuamque ibi operam poſuit, donec Mexicum evocatus, iter pedes ipſum repetijt, comitatus FRANCISCO GOMEZIO, ejuſdem Inſtituti Profeſſore, & Goatemalenſis Provinciæ Alumno, viro quidem Noſtro ſimillimo. Sed ecce non ita multò poſt uterque jubentur à Commiſſario Novæ Hiſpaniæ anno 1562. rurſus Goatemalæ ſe ſiſtere, ſubſidium Miniſtris iterum allaturi: Pergunt eâdem qua nuper venerant dificillimâ viâ, eodem præparati viatico, id eſt, nullo; victum mendicatò ſemper quærentes, ſine calceis, baculo, aut galero, incredibiles perpeſſi labores, quouſque Goatemalam venientes, illos exantlare cœperunt qui & Familiã concernebant & Indos. Noſter illorum ut poſſet confeſſiones audire, quamvis ferme ſeptuaginta quinque annos natus, barbarum gentis idioma didicit, totoque ſexcennio impigrè hoc in munere alijsque laboravit. Tandem Mexicum revocatus, devexâ licèt ætate, nihilo diſſimilis ſibi, toties repetitum iter eâdem ad extremum auſteritate perfecit.

74 Miniſter Provincialis Mexicanæ Familiæ datus, mirum eſt quanto in graviſſimâ annis ætate pro ejus regimine laboraverit: luſtravit illam totam, quæ vaſtiſſima eſt, nunquam rheda uſus aut equo, ſed pedibus nudis, remiſſâque minime auſteriſſimâ itinerandi, quam nuper dicebamus ratione. Numeroſum, cui præpoſitus erat, gregem heroycis virtutum exemplis efficacius longè quam verbis paſcebat. Profectò, quas hactenus habuerat in delicijs vir-

virtutes, Superior factus, funeri que proximus, minore nihilo diligentia fervoreque exercuit. Paupertati addictiſſimus, etiam Provincialis munere fungens, præter Breviarium, duos tresve aſceticos Libros, nihil ſecum habebat: habitum è viliſſimo panno ipſe ſibi conſuebat, laceriſque intus veſtibus utebatur, ſi tamen veſtes dicendi ſunt panni malè conſarcinati, nullaque tunica, quam ſubuculæ loco cùm induere poſſet, ipſá ſibi pænitus interdixerat: lectulus nulla ſuper tabulam lodice inſtructus, in quo vix cubare dicendus, ſoloque obtegebatur pallio. Unica meridiana refectione contentus, nocturnæ ſuperſedebat, Præſeſque Provinciæ dum eſſet, ea hora qua Fratres in triclinium pro jentaculo conveniebant, ipſe abſtruſus in cella, verberibus ſeſe acriter multis cruentabat: vino niſi aquâ mixto, aliquando dum iter ageret, Socijs ipſum urgentibus, utebatur nunquam.

75 Feria quinta majoris hebdomadæ, in patientis Servatoris noſtri memoriam ſolenne habebat ſcapula pectoreque nudatis, & fune ad collum alligato, ſuggeſtum aſcendere, ibique coram ſpectantium & audientium multitudine Indorum, crudeliſſime flagellari, ac fuſis ubertim lachrymis Jeſu-Chriſti tragædiam dicendo exponere. Eximium illi ſtudium orandi, tanta equidem in Deum reverentiâ, ut horas Canonicas in itinere perſolvere detrectaverit, ipſasque dicturus ſubſtiterit. Media perpetuò nocte priuſquam æs campanum ſonaret pro vocandis ad matutinas preces Sodalibus, ipſe è lecto ſurgebat, aliosque quandoque excitabat. Vocali orationi adjiciebat mentalem, cùm ea concubiæ noctis hora, tum etiam alijs; atque hac de cauſâ mirè gaudebat loca, ab hominum frequentia remota incolere, ſecedens quandoque in aſpera collium, uni ut cœleſtium contemplationi, caſtigationiq́ corporis ſolus vacaret. Nec propterea commercium hominum recuſabat, cùm animarum ſaluti, quarum flagrantiſſimo æſtuabat zelo, congruebat. Ad aras ſemper devotiſſimè operabatur, nec unquam niſi invitus â ſacrificando abſtinuit, deficientibus ſcilicet in itinere paramentis, aut ſimili præpeditus impedimento. Tot porrò virtutibus cumulatum, alijs etiam chariſmatibus Deus conſpicuum reddidit, ornavitque cœleſti eo lumine, quo arcana humani cordis veſtigare, & loco remota intueri non ſemel eſt viſus, ut teſtibus exemplisque datis ſcribit accuratiſſimus TORQUEMADA, qui & in vivis agentem tractavit Alphonſum, miniſtravitque ipſi in ultima ſenectute auxilio indigenti.

76 Id tamen prætereundum non judicamus, quod cùm Dei eximiam in ſuos Providentiam commendat, tum & ſpem acuit, & paupertatis profeſſoribus pro ea

ea colenda ſtimulos addit. Scilicet Noſtro, cum Provincialis eſſet, iter agente per aſperos Zacatlani montes, deſtitutoque viribus, & pene deficiente præ laſitudine, inedia, atque dificultate; propterea que Socium interrogante, num cibi aliquid haberet in promptu; nihil ſecum ferre, ille repoſuit, pro ut in mandatis acceperat (juſſerat enim Alphonſus Socio, ne unquam viatici loco quidquam portaret, inhoſpita quamvis & latiſſime protracta loca eſſent peragraturi) ſtatim verò ſe illis ignotus homo præſentem dedit, qui panem unà vasque plenum aqua ubi porrexit, illicò evanuit, neſcientibus illis unde emerſiſſet, aut quò avolaſſet, Deoque mirabiliter pauperrimos enutriente, curante que eos qui ſuam in ipſius Providentia ſpem omnem reponunt. Traditur etiam, nec dificile eſt creditu, venientem è Goatemala Noſtrum miſerrimam Indam conveniſſe, lachrymis madidam, ſuper filiolum nuper mortuum defluentibus, quam ille ſolatus eſt verbis, moxque fuſis ad Deum precibus impetratâ pueruli vitâ, ſtupentibus qui aderant, Matrem præ gaudio geſtientem dimiſſit.

77 Alijs parcimus, vocante jam nos Alphonſi obitu, quem, Deo revelante, præſciviſſe creditus eſt, quòd in Maximum S. Franciſci Cœnobium Mexicanum adveniens, quærenti janitori ab eo, Quid hoc eſſet? conceptis verbis dixerit, inſtare prope funus. In Valetudinarium Religioſis deſtinatum delatus, recuſatisque mollibus lectuli tegumentis, quo erat indutus, habitu cubabit, totosque quinque aut ſex dies venturum Dominum præſtolatus, Eccleſiaſticis Sacramentis munitus, orationibus longè protractis, fervidisque virtutuum actibus animam egit 10 Martij 1584 ætatis 88, ê quibus 70 Deo in Ordine Franciſcano egregie ſervierat, 52 in Novæ Hiſpaniæ Provincia S. Evangelij traductis; Indorum & Hiſpanorum, quos doctrina & exemplo informarat, eximijs quidem emolumentis. Cadaver magna quidem, & minime procuratâ frequentiâ, ſepulturæ mandatum, concurrentibus ultrò multis ex omnibus Ordinibus Religioſis, ipſorumque Prælatis humeros feretro ſupponentibus, & circunfuſſâ populi multitudine, quorum tanta erat omnium adverſus defunctum reverentia, ut certatim ambierint tumulum, atque in fruſtrâ partitum habitum ſurripuerint, tanto quidem conatu, ut cum tertium id fieret, veriti Superiores confuſſionem & murmur, juſſerint nudum terræ mandari corpus, quod & ſi illa obrutum & calcatum, tertio poſt die inventum eſt tractabile pœnitus, & minime læſum, aut odore grave, tumque, ut par erat, mortualibus conveſtitum linteis, & rurſus incluſum.

78 Vitam ejus ſcripſère citatus TORQUEMADA in Monarchia

chia Indica tom. 3 lib. 20. cap. 48. uſque ad 51. BETANCURT in Menologio Franciſcano Provinciæ ſuæ die 10. Martij. UVADINGUS, p. 14. ARCTURUS in Martyrologio Franciſcano 10 Martij: GONZAGA, p. 4. fol. 1240. quibus accedunt ejus memores JOANNES À S. ANTONIO in Bibliotheca Franciſcana t. 1. p. 43. FERNANDEZ Dominicanus in HiſtoriaEccleſiaſtica noſtri temporis lib. 1. cap. 13. ANTONIUS DE LEON PINELO, in Bibliotheca Occidentali nuper aucta col. 720. GRAVINA item Dominicanus in Voce Turturis part. 2. p. 214. penes quos fere omnes ſcriptas à Noſtro habes

Conciones Evangelicas idiomate Mexicano, in Goatemalenſe poſtea tranſlatas.

Commentaria in Decalogi præcepta.

Alia verò, quæ NICOLAUS ANTONIUS adjunxit Opera, ALPHONSO à Molina debent adjudicari, haberique præ oculis Nicolaum ex duobus Alphonſis unum feciſſe, deviaſſeque à vero, contendente ESCALONAM ET MOLINAM unum fuiſſe hominem, quẽ in duos Scriptores alij ſecaverint. Molina ſiquidem puer in Americam noſtram advectus, Mexici ſtudijs incubuit, Religionique Franciſcanæ nomen dedit; Eſcalona alibi, ut diximus, litteras & Inſtitutum eſt amplexatus, oras que noſtras legit poſt quam totos antea annos viginti religioſam vitam duxerat in Hiſpania: Ille denatus eſt 31. Martij 1558. hic & die & anno longe alijs: Et ne Solem facibus adjuvemus, ſat fuerit legere & TORQUEMADAM, ET BETANCURTIUM utriuſque Vitas Alphonſi texentes, Eſcalonæ, quo ſupra inſinuavimus loco; Molinæ verò Torquemadam tomo eodem & libro, aſt alio capitè, ſcilicet 59: Betancurtium in Menologio ad diem Martij 31.

79 D. ALPHONSUS DE ESPINOSA ET CENTENO, Natione Mexicanus; in Americæ Inſulâ Jamaica natus eſt. Doctorem ipſum nominant ANTONIUS DE LEONE in Bibliotheca Occidentali aucta col. 585. Itemque JOANNES DIES DE LA CALLE in ſuis Indiarum monumentis fol. 12. & 15. in ejuſdem Inſulæ deſcriptione; qui ſcripſiſſe tradunt

Supplicem Libellum:

Seu potius, ut conjicimus ex his quæ Pinelus ſubjicit, Monumenta Deſcriptionemque Patriæ, quam &ſi Calle dicat typis excuſſam, locum editionis & annum reticet; forteque opus prodijt circa annum 1645 quo Acta ab Regio Dominicopolis Auditorio miſſa dicit ad ſupremum Indiarum Conſilium, Noſtri ſimul & ejus Operis mentionem habens.

80 FR. ALPHONSUS DE ESPINOSA, Natione Mexicanus, ortus eſt Antequeræ, quæ Urbs Primaria eſt Vallis Goaxacenſis, & univerſæ Provinciæ nomen fecit: Parentes habuit nobili ſatos ſanguine Hiſpanos Damianum Sanchez de Eſpinoſa, ex Illuſtri de los

Monteros nuncupata familia ducentem originem, & Agnetem de Soſſa clara etiam ſtirpe Fœminam, cives Antequerenſes, ex quo patrium in Aſturibus ſolum mutare in Americanum voluere conquirendarum gratiâ opum, quas & ſibi polliciti fuerant in Regionibus prædivitibus, & facili coacervarunt negotio, ut pro inde remeare cogitaverint & Patriam repetere. Alphonſum primis litterarum rudimentis inſtructum ſecum duxerunt, qui eo tempore quo genitores Toleti conſtitère grammaticam inibi didicit: ubi verò Aſturum montana incolere illis arriſit, non ita juveni, qui pro ſuo illa genio neutiquam futura conjectabat, bona Parentum venia diſceſſit, haud exiguâ donatus ſubſtantiæ portione, natalitiam quæſiturus terram atque in ipſa degentes propinquos. Se illis junxit annos natus circiter 17. cogitareque occæpit mundi pericula, meditarique æterna, ac ſubinde caducis valedicens omnibus, Deo ut tutius inſerviret atque ferventius, Ordinem Prædicatorum amplexatus eſt in Conventu Antequerenſi Provinciæ S. Hippolyti Martyris, in quo, exacto præfervidè tyrocinio, Religioſis ex animo ſuffragantibus, votis demum ſe adſtrinxit. Latine cùm ſciret, ſtatim audiendæ Philoſophiæ, & hac abſolutâ, Theologiæ, Superiorum juſſione applicitus, Curſus exègit ſolitos pro his qui docturi alios ſunt, vel in Scholarum paleſtris, vel è ſacro ſuggeſtu in Templis. Multis ille progreſſibus in litteris auctus & in virtutibus pro capeſſendo Sacerdotio, auguratus eo fuit, & cùm modeſtiæ comitatem & humanitatem ſociaret eximiam, & adjuvandi Proximos, in primis Indos, ſtudium ſingulare, huic à Prælatis miniſterio fuit deſtinatus, quo ut fungeretur, Zaapotecarum imbibit idioma non abſque labore conatuque inſignibus, ſimiliter adlaborans ut ritus, cerimonias, & antiqua ſuperſtitioſæ gentis inſtituta dignoſceret.

81 His paratus armis, egregioque potiſſimum Dei gloriæ & animarum ſalutis zelo, mirum eſt quanta pro illis fecerit & pertulerit. Incolit Zaapotecana gens, cui inſtruendæ Miniſter datus fuerat, montes oppido aſperos, loca que multis difficillima mæandris atque vaſtiſſima, in quibus ſubinde ſpelæa plura, magnitudine horrida, tenebris fœda, & ſaltibus circumſepta, Hiſpanis ferme invia, in quibus idolorum cultores, qui non ita pridem Eccleſiæ ſe adjunxerant, non quidem omnes, ſed multi tamen, mali dæmonis ſuaſu, opportuna colendis ejuſdem ſimulacris invenientes latibula, turpiſſime in abjurata relapſi nefaria ſacra, illis abutebantur. Noſter, quà concionibus præfervide habitis & ſçpiſſime ad Indos, quà manſuetudine & amore omnique beneficiorum genere in ipſos effuſus, ſic eorum aliquos

quos emollivit, ut ſæpius convenientes ipſum ſecretò, hæc aperuerint, conſcientiâ & præteritorum odio jam ducti. Hæc ubi ille reſciebat, multis apud Deum precibus cùm alias, tum validius ingeminatis dùm operaretur ad aras, ſeductarum remedium animarum ſolicitabat, cœleſtique communitus robore, multos ſecum deferens Indos, ejuſdem forſitan participes criminis, ipſorum nunquã metu perterritus, indicata ſibi antra ut tandem inveniret atque luſtraret, ardua quæque arripiebat itinera, nullique diligentiæ parcebat quo uſque illùc accederet. Porrò molientem iſta pluries tot unum & inermem criminoſi circumcinxerunt, ut aperto verſaretur in diſcrimine vitæ, quod tamen Dei Fide zeloque obarmatus contempſit ſemper, & quandoque mille inter Indos impavidus, ſpeluncas ingreſſus, idola offendit, magnaſque pro nefarijs ſacrificijs rerum ſarcinas, quæ omnia extrahi juſſit, & ingenti cremari rogo, multis ex proximo nemore lignorum faſcibus ad id traductis, operis adſtantium & humeris. Quòd verò pœnitentiam deluſæ à cocodæmone gentis quærebat, deductis in vicinas Colonias ſceleratis hominibus, & ipſos & cæteros in Eccleſiá convenientes arguebat concionibus, inſtruebat, agebatque multis, ut totius vitæ Confeſſione ſacra, Cõmunione, & alijs Chriſtianis officijs, ſe expiarent, relapſusque caverent.

82 Ad hæc, & pueris luſtralibus aquis tingendis, & non nunquam adultis operam dare, paterna omnes charitate fovere, adeſſe ipſis in calamitatibus in more habuit. Sanè egregijs exantlantis laboribus, de cunctis illius Nationis Populis benemeritus, ipſis continuò Parochus datus, Conventibus etiam præfuit Religioſorum Vicarius Provincialis. Hæc cùm Provinciæ Patres animadverterent, Alphonſumque gradu Prædicatoris Generalis jure donatum, Comitijs pro eligendo Provinciali indictis, hoc illi munus ultrò detulerant, cui tamen ſe ipſe ſubduxit, agens ut alium, qui digniſſimus erat, aſſumerent. Ipſe in Oppido Etla Cœnobij Prælatus, attritus laboribus, biennio languens, morti, quam non longè præſentiebat diſtantem, ſe accinxit, cellæ incluſus, orationi inſiſtens, alijsque exercitationibus pijs, queis ut vacaret, à colloquijs & commercio abſtinebat humano: ſacra ferme quotidie confeſſione purgabat animam, ad Aras faciebat madidus lachrymis, & ſi quando valetudine impediretur ſacrificare, paſcebat ſe tamen Euchariſtico epulo, quod demum ut pro Viatico acciperet, generali conſcientiæ expiatione præventus fuit.

83 Decumbebat quidem viribus deſtitutus, ſed venientem, qui deliteſcit in ſpecie panis, Servatorem excepturus, habitum induit, & ad cellæ januam obviam

accur-

ccurrens, Centurionis verba, *Do-mine non ſum dignus*, repetebat ex nimo. In genua provolutus, exi-mios amoris & demiſſionis actus anto ingeminabat fervore & la-chrymarum impetu, ut & Reli-gioſos & qui aderant Indos ſuo ad ſimilia provocaret exemplo. Et quamvis ſumpto Viatico, conva-leſcere multis ſit viſus, neutiquam ſibi, cæptam pro morte præpara-tionem haud intermittenti, imò, quòd quadragenarij tempus Jeju-nij ſuccederet, ferventius & ala-crius urgenti, quo uſque ad diem Cenæ Dominicæ, ipſâ devotiſſi-mè ſumptâ, & quæ proxime ſe-quitur die hiſtoriâ patientis JE-SU ſimiliter auditâ, Sabbato de-mum quievit in Domino, cum ipſo, ut pie creditur, ſurrecturus magnâ cum gloriâ, effuſa inter Eccleſiæ gaudia de redivivo Chri-ſto, die ſecunda Aprilis anno 1616 ætatis 54, religioſæ profeſſionis 35. Vitam ejus fuſe deſcribit M. Fr. Franciscus de Burgoa, in Chronicis Provinciæ ſuæ Domi-nicanorum de Goaxaca, queis ti-tulus *Paleſtra hiſtorialis* tom. 1. cap. 32. & ſequentibus. Scripſit (pro ut habemus ex miſſâ ad nos no-titiâ Scriptorum ejuſdem Provin-ciæ) hiſpano ſermone:

Hiſtoricam narrationem multorum, quæ ad Dei gloriam & Indorum Na-tionis Zaapotecarum ſalutem, evenere, detectis idolis, eorumque cultoribus pro-fligatis.

Aſſervatur Mss in Tabulario Antequerenſis Cœnobij Domini-cani, citatusque Burgoa non nulla inde in Hiſtoriam ſuam Vi-tamque inſuerit Noſtri.

84 Fr. Alphonsus de Es-pinosa, Natione Mexicanus, & Patria Dominicopolenſis, ſi verum habet quod de ipſo ſcribit Ægy-dius Gonzalez Davila, in Theatro Eccleſiæ Inſulæ Hiſpa-niolæ, quæ primatum agit Ame-ricæ Mexicanæ, ſeu Septentriona-lis, qua in Inſula natum fuiſſe teſtatur; ſi verò cunabula ei Com-plutum præbuerit, ut Marietæ placuit, & eunti poſt ipſum Ni-colao Antonio in Bibliothecâ Hiſpaniæ novâ, Natione quidem Patriaque Hiſpanus, Domicilio tamen Mexicanus, quod ad unum omnes de eo memoriam facientes habuiſſe concedunt apud Goate-malenſes, in Provincia Domini-canorum jam pridem inibi floren-tiſſima: An in ea Prædicatorum amplexatus ſit Inſtitutum, ut ipſe Nicolaus Antonius tenet cum ſuo Marieta, an potius in Pro-vincia Bæticæ, ut arriſit Domini-canis Altamuræ et Fernan-dezio res eſt in ancipiti, qua de ſententiam ferre noluere Critici Doctores Scriptorum Ordinis Præ-dicatorum ad annum 1541. hunc illumque nodum nobis exolven-dum ſinentes: qui tamen, ut eſt, implicatum, alijs remittimus, in-ſtrumenta forſan ad manus habi-turis pro eo vel extricando, vel etiam rumpendo. Id unum ad notare non piget, arduum nobis videri Ægydium Gonzalez Da-vi-

VILAM tam fuiſſe deluſum, aut eos à quibus notitias fuit mutuatus pro Hiſtoria Hiſpaniolæ texenda tam cæcos exitiſſe aut mendaces, ut in unico, quem ex ibi natis laudat, Scriptore, ESPINOSA, turpiſſimè erraverint. Accedit, facillimo quidem negotio capi Alphonſi ad Fortunatarum Primariam Inſulam navigationem, qua de NICOLAUS ANTONIUS non ambigit, ipſum aliosque movente, quem mox dicemus Libro de Imagine Deiparentis in ea Inſula ſatis inſigni; ſi in Hiſpaniola natus dicatur minùs à Fortunatis diſſita, quam ſi Compluti ortum, aut rectà in ipſas, aut quod acclivius multò, in Goatemalam prius navigaſſe credamus, rurſus que illas, ſuperato Oceano, petijſſe. Quòd ad ſcripta attinet, hæc illi à citatis Nicolao & Criticis Gallis alijsque tribuuntur hiſpano idiomate concinnata

De origine & miraculis Imaginis Deiparentis, de Candelaria nuncupatæ. 1541. in octavo.

Pſalmus XLI. Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum hiſpanis carminibus traditus, pro cujus editione facultatem à Regio Senatu petijſſe ijdem teſtantur; an auté ediderit hactenus ignoramus.

Commētarius in Pſalmum XLIV: Eructavit cor meum verbum bonum; de quo nil præterea ijdem Doctores tradunt aut Ægydius Gonzalez, indicantes certè eſſe Mss.

85 P. ALPHONSUS FERNANDEZ, Natione Mexicanus, Societatis JESU Vexillum in hac Novæ Hiſpaniæ Provinciâ ſecutus, in Maximo SS. AA. Petri & Pauli Collegio Rhetoricam profeſſus, ſcriptam reliquit, quæ extat in Libris ſimilis Argumenti multa complectentibus, atque in Bibliotheca dicti Collegij aſſervato, idiomate patrio

Concertationem poeticam, Jeſum puerum Narciſi ſymbolo adumbratum Muſarum cultoribus exponentem; anno 1690. in folio.

Pro Rhetorica addiſcenda Artem, quam Mss penes ſe retinebat D. D. Nicolaus de Eſtrada, Medicinæ Profeſſor, ejus Diſcipulus.

86 D. ALPHONSUS FERNANDEZ OSSORIO, Natione Mexicanus, primam Mexici lucem aſpexit, illuſtriorem redditurus Patriam eximijs plane litteris & pulcherrimis: In ejuſdem Univerſitate Medicinam profeſſus, Doctoratus que redimitus inſignibus, Cathedras rexit diſcipulorum utilitati imprimis attentus, Sapientum que judicio virorum probatus. Philoſophiam è ſuggeſtu poſtquã tradiderat, ad Primarium Medicinæ traductus, perpetuus Anteceſſor eſt renunciatus. Hanc ita ipſe facultatem excoluit, ut cùm nulli in ea eſſet ſecundus, in alijs ita porrò floruerit, ut ſcribere non dubitaverit graviſſimus Magiſter P. ANDREAS DE VALENCIA, Primarius Sacræ Theologiæ Moderator in Collegio Maximo Societatis JESU Mexiceo, Cenſor Operis mox dicendi, meritò dici poſſe

ſe Muſarum filium, ut Ariſtophanes quondam audijt, omnigenâ & exquiſitâ quòd polleret eruditione; adjicique citra injuriam valere, Suadæ parentem humanioribus litteris excultiſſimum, nulli que hinc non notum, ſimiliter & à Medicâ ſcientiâ, cujus ob peritiam Æſculapio ſimillimum Andreas illum ipſe commendat. Eum id circo ſibi à ſalute elegit Excellétiſſimus D. D. Joannes de Palafox, Mexicani clavum Regni vice Catholici Regis tenens, Antiſtesque electus Eccleſię Metropolitanæ. Cùm item Deceſſoris ſui optimi, Illuſtriſſimi D. Feliciani de la Vega, funus ampliſſimâ pompâ inſtaurare decrevit, latine dicere Alphonſum juſſit (ut moris eſt Noſtrùm in Principum & Magnatú juſtis) qui veſpertino tempore coràm frequentiſſimâ & graviſſimâ omnium ordinum aſiſtentium corona egregias defuncti virtutes tornata ad Rhetorum normam oratione cóplexus eſt. Senatus quoque Academici juſſu pro ſtudiorum inſtauratione non ſemel, & ſemper plaudentibus auditoribus ſapientiſſimis, publicè oravit: luſuris in honorem intemeratæ Virginis Conceptionis Poetis feſtivam Cócertationem Paleſtrita deſignatus eſt, argumentum qui daret, politiſſimisque ſcriptionibus cuncta diſponeret; atque id genus opellas amœniſſimas fauſtis ſibi Muſis, nec invitâ Minervâ multas confec.ti Gravioribus pro inſtituto & munere incumbens, utiliſſimos rei Medicę Tractatus ſcripſit, diſcipulisque dictavit è Cathedra, à quibus in alios & alios tranſcriptionibus propagati, poſt multos etiam annos uſui fuiſſe Scholaſticis & alijs Apollineæ Facultatis Profeſſoribus Author eſt Plaza in Chronicis Univerſitatis lib. 4. c. 29. ubi & hominis Opuſcula & elogia habet. Ex ijs vidimus apud amici noſtri D. Ludovici de Mendoza Bibliothecam

Tractatum de differentijs, cauſis, ſignis, & alijs circunſtantijs criſium. in quarto. Scriptum anno 1650. Extat in tomo cui titulus: *Varia Variorum.*

Pręter mox dictos idiomate latino ineditos, ſcripſit & edidit.

Orationem funebrem ad poſthumam parentationem Illmi. D. D. Feliciani de la Vega Archiepiſcopi Mexicani. Mexici, ex Typographia Joannis Ruiz anno 1642. in quarto. Habetur t. 29 Collectionis noſtræ.

Hiſpano ſermone dedit *Enarrationem brevem ſolenniſſimæ pompæ, quá in Eccleſiam Metropolitanam Mexiceá elatum fuit corpus Illmi. D. D. Feliciani de la Vega, ejuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopi, pridem in itinere ad ipſam denati.* Mexici, Formis Joannis Ruiz 1642. in quarto. Extat in tomo mox dicto noſtræ Collect.

In hac narratione quoniá Poemata in elogium Feliciani à varijs cópoſita exponit; ex illis quę proprio ipſe Marte latinè ſcripſit, ſequens placuit Epigramma hîc tranſcribere in ſpecimen numinis

& ingenij, non ita facilè expiſcandi in ipſius codice, admodum raro.

Nil eſt re fœlix, quod non ſibi duret in ævum;
Quique perit, ſolùm eſt nomine fauſtus honos:
Fœlicianus erat fœlix Paſtoris honore,
Falce ſed, ah, ſecuit mors peracerba decus.
Fœlicianus obijt, fuerat qui nomine fœlix.
Non re, dum ſteterat non ſibi jugis honos:
Nunc ſed fœlici cùm duret honore per ævum;
Nomine reque ſimul Fœlicianus erit.

87 D.D. ALPHONSUS FRANCISCUS MORENO ET CASTRO, Natione Hiſpanus, Patria Granatenſis, Domicilio Mexicanus, clariſſimis ſatus genitoribus, & nobili ingenio præditus, Latinis, Philoſophicis, & Theologicis litteris apprime inſtructus in Patrio Societatis JESU Gymnaſio, Salmanticam profectus, in Majori Conchenſi Collegio Togatus, atque in celeberrima illa Hiſpaniæ & Orbis Univerſitate Theologi Doctoris infulis redimitus, in petendis Eccleſiarum Sacerdotijs periculum multâ cum laude fecit, quam â ſapientibus reportavit prælectionibus & concionibus de more habitis prefinito pro eis lucubrandis dicendisque tempore. Canonicus, ut dicunt, Lectoralis, ſeu pro ſacris legendis Biblijs, alios inter Candidatos apud Brugentinos electus, dein Legionenſibus Magiſtralis ad conciones habendas ſimiliter deſtinatus, & id munus explevit, & inſimul alia ſatis conſpicua, Vicarij nimirum Generalis Epiſcopi Diœceſis, ipſo vivente & deſignâte, Viſitatoris & Gubernatoris, atque etiam Synodalis examinatoris. Inde à Catholico Rege pro Eccleſia Metropolitana noſtra Mexicea à Theſauris primùm adlectus, deinceps Dignitatibus Meſochori, & Archi-Diaconi, ac tandem Decani auctus, ſede etiam plena Gubernatoris Archiepiſcopatus onus ſuſtinuit, quo uſque Excellentiſſimus D. D. JOANNES DE VIZARRON ET EGUIARRETA, Archiepiſcopus unàque Pro-Rex, hac liber Provinciâ, vaſtiſſimæ Diœceſis expediendis negotijs manus iterum admovere potuit & curas. Suas noſter omnes in Eccleſiæ decus impendit, de ipſa propterea multum meritus, nec de Republica minus humanitate erga cunctos inſigni & comitate, in miſeros præſertim quo tempore ſæviſſima illos peſtis invaſit anno 1737, excitato S. Archangeli Raphaelis nomine Valetudinario è regione Parochiæ S. Pauli, pro ijs qui mortem effugerant, morboque recreari oportebat, & valentiores fieri: hìc ſupra duo millia proprijs ſumptibus aluit, & omnibus, tam ipſos quam plurimos alios in vicinia ægrotantes aut recidivos, officijs & curis refovit. Mox dicto S. Archangelo anniverſarium in Cathedrali Eccleſia ſe-

feſtum ſolenniter agendum ære ſuo inſtituit. Multis præterea clarus nominibus nos licèt ad totidem invitet ei texendum elogia, ſuperſedemus tamen, quòd vivat nos inter, contenti annos eidem apprecari neſtoreos, altioresque pro meritis ſedes. Edidit, quas ſubjungimus panegyricas Orationes eruditorum haud exiguo plauſu ſuſceptas:

Cathedra S. Petri Mexicea & America Chriſti luce ab Apoſtolorum Principe D. Petro primo Eccleſiæ ſeculo donata. Mexici typis Joſephi Bernardi de Hogal anno 1735. in quarto.

Diva Hiſpanorum agminum dutrix Italiam petentium; in auguratione Caroli Regis Neapolitanorum. Mexici ex Officina Joſephi Bernardi de Hogal 1734. in quarto.

Rex pacificus præclare martialibus redimitus trophæis. In proclamatione Ferdinandi VI. Catholici Hiſpaniarum Regis. Mexici unà cum alijs ejus argumenti operibus in Libro cui titulus *Sol in Leone* à P. Josepho Mariano de Abarca edito in Typographia D. Maria de Ribera 1748. in quarto.

Momentanea Archi-Seraphini SS. Michaelis vita. Mexici apud Viduam Joſephi Bernardi de Hogal 1750. in quarto.

Orationes panegyricas & morales, Prælectionesque ſcholaſticas in ſchedulis habet.

Meminit ejus Cabrera, in *Gentilitijs Inſignibus Mexicanis* p. 85. num. 190. & p. 433. num. 853. & 854.

88 M. F. Alphonsus Franco, Natione Mexicanus & Patria, Prædicatorum Ordini in Provincia S. Jacobi Mexicea ſolenniter nuncupatis votis adſcriptus, eandem multis illuſtravit, continuatâ ipſius Hiſtoriâ, cujus primam partem ſcripſit & edidit Illuſtriſſimus D. Fr. Augustinus Padilla Davila, eximio eruditorum plauſu. Optaremus ſanè, ut quemadmodum hujus acta diligentiſſime litteris mandavit Noſter in ſecunda, quam concinnavit Hiſtoriæ parte, tertius adjectus fuiſſet continuator alius, qui ſecundi geſta memoriæ commendaſſet: cujus deſtitutos eſſe notitia dolemus, interea judicantes virum fuiſſe haud mediocriter doctum & religioſum, pro ut Libri, quem legiſſe gaudemus, nec ſine fructu pro Bibliothecâ hac noſtrâ, ſtylus ac methodus indicant: ſapiunt etenim ſpiritum hominis Deo devoti, judiciumque monſtrant ſolidum, atque eloquentiam fucatam minime, uti decet ſcriptorem Hiſtoriæ, cujus obſervare leges ſibi propoſuiſſe videtur, & verò etiam ſervaſſe. Prædicatoris Generalis infulam, quæ meritò à Familia ſua probatis & expertis multos annos viris conceditur, emeruit, tantique eſt habitus, quanti Acta in Comitijs Provincialibus Mexici anno 1637. celebratis ſcripta ſubindicant: *Committimus*, ſic adverbum illa ha-

bent, Noſterque in Proœmio operis ſui affert, *Committimus R. P. Fr. Ildephonſo Franco, cujus Religionis zelum ſumus experti, ut Hiſtoriam hujus noſtræ Provinciæ conſcribat, & qua poterit diligentia typis excudi procuret.* Navavit Ille quidem ſtrenuam pro injuncto ſibi munere operam, & octavo poſt anno, ſcilicet 1645. Librum abſolvit, quem Mss reliquit, ut fere ſemper Americanis accidit, ære non ſuppetente pro impenſis edendo magno operi multis, quas ne ipſa miniſtrare Provincia potuit, nec Author aliunde conquiſitas habere. Extat in Tabulario Imperialis Mexicani Cœnobij S. Dominici Liber hiſpano ſermone hunc præſeferens titulum

Hiſtoriæ Provinciæ S. Jacobi Mexicanæ Ordinis Prædicatorum in nova Hiſpania ſecunda pars. in fol. volumine juſto.

Meminit Authoris & operis P. Michael de Venegas, Societatis JESU, in Vita V. Doctoris & Canonici Mexicani D. Joannis Gonzalez.

89 Illmus. D. M. Alphonsus Galdo, Natione Hiſpanus, Pinciæ natus anno 1569. die Junij 17, & ejuſdem menſis 26 luſtralibus aquis intinctus, Domicilio tandem Mexicanus: Prædicatorum amplexatus fuit Ordinem Salmanticæ anno 1583 die ſexta Maij, ut Critici ejuſdem Ordinis Scriptorum collectores Ægydium Gonzalez Davila ſecuti teſtantur. Reticent viri geſta totos 29. annos priuſquam Epiſcopalibus fuiſſet infulis redimitus; illa tamen religioſi admodum & ſapientis non dubitamus, quæ Catholicum Regem Philippum III. facile moverint, uti ipſum ad regendam Eccleſiam Comayaguæ, cujus primaria Civitas eſt Valliſoletum in Regno Goatemalenſi, deſtinaverit. Apoſtolicis à Paulo V. Pontifice Maximo acceptis Litteris pro Epiſcopali inauguratione, Americam noſtram petivit, Goatemalæque ab ejuſdem Urbis Præſule D. Joanne Cabezas ritè initiatus, ad propriam regendam Eccleſiam ſe contulit vigilantiſſimi officia Paſtoris adimplens. Diœceſim, quæ vaſta quidem eſt, & viarum difficultatibus impedita, decem & octo menſium ſpatio vix totam peragrare & inſpicere potuit. Sacramentum Confirmationis Fidelibus amplius ſeptem mille & ducentis adminiſtravit, alia inſimul multa Dei cultû & animarum ſalutem concernentia geſſit atque decrevit, tanto quidem labore, ut ægra ſubinde valetudine fatigatus nimis & impeditus, Coadjutorem poſtulaverit anno 1628, nec multo poſt è vivis abierit. Viſitationi, quam diximus, Eccleſiæ ſuæ intentus, totam accurate deſcripſit Diœceſim, Philippo III. Rege poſcente, ad quem miſſit hiſpano compoſitam idiomate

Narrationem hiſtoricam Epiſcopatus, ſeu Diœceſis de Honduras.

Quam à ſe lectam Matriti teſtatur citatus Ægydius Gonzalez Da-

Davila, beneficio clari Equitis D. Francisci de la Reguera Serna, Noſtri conſobrini, ſchedulas jure magni facientis.

90 M. F. Alphonsus Gil, Natione Mexicanus, in antiqua Civitate Cholula ditionis Angelopolitanæ ortus, Ordinem Prædicatorum in Provincia S. Michaelis & SS. Angelorum amplexatus, multa in ea ſapientiæ & geſtorum laude floruit. Cathedram Philoſophiæ ſtrenuè moderatus, qua erat doctrinâ imbutus, alios inter diſcipulos, egregium erudivit Fr. Antonium Lopez Cordero, gentilem ſuum, qui poſtea eidem præfuit ſuggeſtui multo cum plauſu, ut ſuo infra loco dicemus. Theologiam dein coluit jureque ejuſdem redimitus Infulâ Magiſterij, obeundis in familia & extra munijs præclaris iter aperuit: in Mexicano S. Fidei Senatu à Cenſuris Theologicis fuit deſignatus, & Cœnobiū Ordinis in Provincia ſua primarium rexit. E multis ſcriptis ejus ſupereſt edita idiomate hiſpano

Oratio euchariſtica in natali Ludovici Hiſpaniarum Principis. Angelopoli....

Inter Mss credimus ſervatur à ſuis, quem auditoribus tradendum è cathedra ſcripſit

Curſum Philoſophiæ ad mentem S. Thomæ,

Forſanque alia Theologiam concernentia Oratoriamque ſacram, quæ nos latent. Meminit ejus Bermudez, in Mss de Scriptoribus Angelopolitanis, & M. Villa in Vita edita M. Antonij Lopez Cordero, pag. 228.

91 P. Alphonsus Guerrero, Natione Mexicanus & Patria, ortus eſt anno 1576 nobiliſſimis ſane Parentibus, Auguſtino Guerrero de Luna, & Mariana de Villaſeca filia Alphonſi de Villaſeca, viri non à pietate minus reliquisque virtutibus, quam à divitijs notiſſimi, quarum partem haud modicam erigendo & dotando Collegio Maximo SS. AA. Petri & Pauli Societatis JESU deſtinavit, eximijs inde fructibus ad Dei gloriam, animarum ſalutem, & Americæ noſtræ decus relatis, in dies que creſcentibus. Noſter primogenitus ut erat familiæ, atq̃ hæres non modò multi æris paterni, ſed longè plurimarum avi opum, quas Mariana mater primogenias habebat; à multis ſanguine præclaris & alijs dotibus inſignibus fœminis expetitus in conjugem, nuptias conſtanter renuit, litteris in tanta domus opulentia unice delectatus, pro quibus conquirendis largas quidem fecit expenſas, eruditiſſimos quotidie in ſuas ædes Magiſtros conducens, quorum opera maximam ſibi eruditionis paravit ſeggetem, Latinæ non tantùm linguæ, ſed Hebraicæ etiam & Græcę. Mathematicarum his adjecit ſtudium, in quibus magnos fecit progreſſus, ingenio & labore diſcipuli Præceptores egregie juvante. Annos natus 35. prima Februarij

 1611.

1611. JESU Societatem petivit, unam quæſiturus Dei gloriam, reſpuensque caducam & fluxam, quæ facili negotio ſibi in promptu erat, nobilitate generis, divitiarum copiâ, & ingenij excellentiâ blandientibus. Sacerdos factus, non dum religioſo tyrocinio abſoluto; dein ſecunda Februarij 1613. Scholaſticorum votis ſe Deo adſtrinxit, & tandem 17 Octobris 1621 quatuor ſolenni Profeſſorum ritu vota in Collegio ſuo nuncupavit. Philoſophiam per triennium, de more, in eo publice docuit, & Sacrorum Bibliorum poſtea Interpres datus eſt confluentibus ad aulam Scholaſticis multis.

92 In his alijsq́ ex obedientiæ præſcripto geſtis muneribus ſupra viginti annos inibi traduxit, virtutibus clarior quam litteris, egregias licèt ipſe poſſederit gazas eruditionis. Humilitatem ita ſibi in delicijs habuit, ut & mundum contempſerit & ſemet, immemor nedum opum, quas dimiſſerat & commoditatum domus paternæ, ſed ipſorum etiam Parentum & ſanguine junctorum. Paupertati ſupra modum addictus, pro victu & veſtitu etiam neceſſaria videbatur ſtomachari, à ſuperfluis cogitandis diſſitus quam longiſſimè. Parente ad plures abrepto tum temporis cùm Alphonſus ipſe non dum ſecuta profeſſione, hæreditaria bona capeſſere, & diſponere de eis pro libito poterat; grandem tamen, quæ ipſi obtigit, ſummam ducentorum mille uncialium argenteorum in manus Præpoſiti Provinciæ depoſuit, ejus ſic arbitrio relinquens, ut nec ſibi, nec propinquis, aut alijs quidquam voluerit, teſtatus, ſi liceret, in id unum propendere, Collegio ut Avi ſui pietate & munificientiâ conſtructo, bona illa cederent, quæ à conditoris potiſſimum induſtria fuerant profecta. Quo tamen arbitrio, pro ea qua ſolet uti modeſtia Societatis familia, in Alphonſi Fratrem remiſſo, quartam vix hæreditatis partem, imò minorem longe ſummam Collegium accepit.

93 Noſter his jam diu valedicens omnibus, etiam à ſemetipſo deſciſcere ſatagebat, tanta inſignis corporis & animi puritate, ut æmulari Angelos videretur, quibus obedientiâ ad nutus & ſigna Superiorum promptiſſimâ evaſerat quam ſimillimus. Cubiculi latebras deperibat, haud inde unquam diſcedens, niſi vel charitas pro inviſendis ægrotis, vel aliud virtutis officium egredi eum cogeret, ut propterea hac in parte ſimilem non habuiſſe in Provincia ſua, plurimorum feraciſſima Religioſorum omnibus pollentium virtutibus, affirmaverit graviſſimus ejuſdem Hiſtoriagraphus P. Florencia. Scilicet contemplationi deditus rerum cœleſtium, cujus in ſecreto quiete fruebatur, ægre ab ipſa divelli poterat aut interturbari: tanto ſiquidem igneſcebat orans fervore,

ut

ut frequentiſſimè in aera ſublatus viſus fuerit, juſeritque proinde Collegij Rector ijs qui pro munere circumibant conclavia, quo tempore Socij orationi vacare ſolent ex regulæ præſcripto, ipſumque in extaſim raptum conſpexerant, ſilerent id penitus, ei que viſitando deinceps ſuperſederent. Sanctam porrò vitam ſimilis, nec inopina quidem excepit mors: cujus prophetico præſcius lumine Sacramentis armatus, inventus eſt in lectulo mortuus, & perinde ac ſi quieſceret comparatus, qui obdormierat in Domino die 18 Martij 1639 ætatis 63. Vitam ejus atque virtutes ſcriptis mandavit præcitatus Florencia, in Hiſtoria Provinciæ Novæ Hiſpaniæ Societatis JESU tom. 1. lib. 5. cap. 5. à pag. 318. Et in Menologio die 18. Martij. Quas ſcripſit & è ſuggeſtu expoſuit

Prælectiones Biblicas,

Hactenus ſine fructu quæſivimus; non ita Philoſophica Opera, quorum in Bibliotheca Congregationis Oratorij Mexicanæ extant Mss

Commentaria in Ariſtotelis Libros de Phyſica, in quarto.

Commentaria in Ariſtotelis Libros de Anima, anno 1622. in quarto.

Et quamvis alia pro integro Philoſophiæ Curſu non adſint, dubitare non licèt, cuncta, noſtratum more, abſolviſſe, addique inventis debent quæ *Summulas, & Logicam, Librosque de ortu & interitu, de cœlo & ſimilibus* Commentaria deſiderantur.

94 M. Fr. Alphonsus Guirao, Natione, Hiſpanus, cujus Patria nos latet, Domicilio Mexicanus, Goatemalæ in Provincia S. Vincentij Ordinis Dominicanorum floruit, in quam ſe tranſtulit, habitum in S. Stephani Salmanticenſi Conventu clariſſimo indutus: Provinciæ de Chiapa & Goatemala præfectus, alijsque religioſis incumbens muneribus, contemplationem in primis coluit, vir extaticus dictus, & qui ſanctitatis fama apud ſuos exterosque clarus obierit. Pijſſimos duos Libros ſcripſit, alterum vernaculo idiomate

De SS. Roſarij Myſterijs,

Quem non dum vidimus editum, ſcimus tamen elaboratum à Noſtro ex Sodalium Goatemalenſium ſyllabo ad nos tranſmiſſo. Alterum habemus typis excuſum in octavo, Mexici, ut videtur (nam exemplar, quo utimur, fronte caret, ubi editionis ſolet locus patere) annus facile conjici poteſt ex Approbatione Ordinis data apud Xuxuicapam Goatemalenſis Regni Oppidum 8. Julij anno Domini 1625. in octavo. Titulum Operi fecit

Soliloquia de difuſſione divinæ Bonitatis.

Latino ſermone, nec inelegantí, compactum opuſculum, redolet viri ſpiritum admodum religioſi, anhelantisque ad cœleſtia, & multo charitatis igne ferventis:

quo Nuncupatoriam etiam aſpergit ad Illuſtriſſimum Goatemalæ Epiſcopum D. Joannem a Sandoval et Zapata, Auguſtinianum, qui & ipſe multis à Parentis corde flammis mutuatis, haud parum ardebat, prælucebatque inſigni Diœceſanis doctrinâ.

95 Illmus. M. D. Alphonsus Henriquez de Armendariz, Natione Hiſpanus, Patria Hiſpalenſis, Domicilio Mexicanus & munere. Genus illi præcellens, ut à Navarræis Regibus ductum. Ordini Regio itidem & Militari SS. V. MARIÆ de Mercede profeſſione religioſâ ſe tradidit. Granatenſi poſtquam Cœnobio præfuit, in Americam miſſus Vicarij generalis & Viſitatoris Provinciarum ſui Ordinis apud Peruanos vigentium functus eſt munere, egregijs relictis monumentis pietatis, quòd idolis etiamnum alicubi vaſtiſſimarum regionum ſtantibus bellum indixerit, comminutisque ipſis, uni Deo Templa ædificari curaverit, cujus devotus ex animo cultui honorem & gloriam promovit. Redux in Hiſpaniam, Sidoniæ Epiſcopus initiatus fuit anno 1603. Dein in Eccleſiam Cubenſem Americæ noſtræ Septentrionalis aſſumptus, ejus proſpicere bonis, ut Paſtorem decet ſtrenuum, nulli parcens labori curavit. Primarium Templum, ipſo ſedem tenente, conſtructum fuit, alijsque accuratiſſimi Præſulis actis inclaruit. Hæc porrò Regi ejuſque Indiarum Conſilio nota, facile egerunt, ut in Michoanenſis Diœceſis infulas evolaret, cujus clavum tenuit ſex annos.

96 Quantum porrò ovium ſuarum bonis conſuluerit vivens, conjici hinc valet, quòd poſt funera quoque earundem vigilaverit commodis: nam ex proventibus annuis aliquot argenteorum millia reſervans, parce ſibi vivens & religioſè, ea Alumnis ſui Ordinis Mexicanis commiſſit, ut Collegium S. Raymundi Nonnati titulo inſigniendum ædificarent, pro alendis octo ex natis in Provincijs Cubenſi & Michoacanenſi, qui Juriſprudentiæ operam darent in Univerſitate Mexicana, eo quidem conſilio, ut ditiones illæ, ceteroquin Theologis ſcatentes hominibus, juriſconſultis etiã haud paucis gauderent, ad varia Reipublicæ ſacra & prophana munera non utilibus tantùm, ſed neceſſarijs. Impares tanto operi erant pecuniæ ab Illuſtriſſimo Præſulæ deſtinatæ; ſed verò diligentiâ & induſtriâ religioſorum Patrum, quibus commendatum negotium erat, jusque Patronatus relictum, nonnullis poſt Alphonſi obitum annis, fauſtè tandem ac fœliciter erectum Collegium fuit, quod eximie floruit, vigetque etiamnum, doctiſſimis ex eo viris quotidie prodeuntibus, qui & illi, & Academiæ, & Patrijs ſplendorem augent, obeuntque ſcitiſſimè officia præclara, Rectoribus perpetuò Primarijs Mexicanæ Provinciæ Mercedenſis Patribus, multis in-

inſignibus & in Ordine ſuo & in Academia nominibus, quorum id etiam providentiæ fuit, ut vetuſtate prope collabentes ædes nuper inſtaurare à fundamentisque reſtituere incæperint. Noſtri hercle gloriæ monumentum iſtud Mexici viget, nec glorioſum minus Hiſpali aliud perennat, Collegium ſui Ordinis à S. Laureano nuncupatum, quod & condidit, & redditibus annuis locupletavit. His haud concedens tertium proprio ipſe calamo deſcriptum reliquit, ut Author eſt ÆGYDIUS GONZALEZ DAVILA, in Theatro Eccleſiæ Michoacanenſis, itemque Cubenſis, qui authographum ſe vidiſſe teſtatur anno 1646 accuratiſſime ſcriptum, videlicet

Narrationem hiſtoricam rei ſpiritualis juxtà & temporalis Diœceſis de Cuba, vitam moresque Eccleſiaſticorum ejus complectentem.

Meminit Authoris & operis D. NICOLAUS ANTONIUS in Bibliothecâ Hiſpaniæ novâ, multis que illum commendat meritò M. PAREJA, in Chronicis Mss Provinciæ Mercedenſis Mexiceæ. Habet quoque memoriam ipſius & ſcripti LEON PINELUS, in Bibliothecâ Occidentali additâ tom. 2. col. 582 & 587. aſſerens ſervari Mss opus quod diximus in Bibliothecâ Barciæ Madritanâ.

97 D. ALPHONSUS HENRIQUEZ DE VARGAS, Natione, ut videtur, Mexicanus, Patria Goatemalenſis, ejuſdem Eccleſiæ Canonicus, Synodaliſque Examinator, publici juris fecit

Concionem S. Petri Paſchaſij.

Habetur cum alijs ejuſdem argumenti in Libro edito Goatemalæ, typis Joſephi de Pineda Ibarra 1637. in quarto.

98 F. ALPHONSUS DE HERRERA, Natione Hiſpanus, non longe à Burgenſibus natus in veteri Caſtella, Domicilio Mexicanus. Juvenis Legum ſtudio civilium in celeberrima Salmanticenſi Academia ſe dedit, in quo quávis multum profecerit, ſubindeq̃ fortunam, ut dicitur, polliceri ſibi potuerit ridentem; conſultius longe duxit æternam, Dei famulatu, ſalutem comparare, religioſumque ſtatum capeſſere profeſſione factâ ſolenni in Conventu Franciſcanorum Salmanticenſi. Inde cum alijs ſtrictioris obſervantiæ & auſteritatis cupidis in Provinciam S. Gabrielis tranſivit, unde in Mexicanam S. Evangelij nuper inſtitutam, ſanctitateque pollentem eximiâ devenit. Quòd verò timeret ſibi dæmon multa quæ in Dei gloriam & animarum ſalutem bona in America noſtra agere poterat vir ſtrenuus, bene in illum fucatam tentationem injecit, priſtinæ deſiderio ſolitudinis, qua in ſeceſſu Hiſpani Cœnobij gaudebat, quietiuſque orationi vacabat, diu multumque ſollicitans, ut ipſam repeteret, quodque deterius erat, Sodales non nullos ſecum deferret. Illuſtratus tamen, orans, cœleſti lumine

mine, technasque illas diaboli internoſcens, Prælatum adivit, à quo prædicandi miniſtrandique Indis ſacra mandatum poſtulavit obtinuitque, & deinceps moleſtiâ & ſcrupulo liberatus, idiomateque Mexicano optime inſtructus, totum ſe Indorum atque Hiſpanorum procurandæ ſaluti dedit. Cœnobijs præfuit gravioribus, totique Provinciæ, eo biennio quo Apoſtolicus vir P. MARTINUS DE VALENCIA, Cuſtos ejuſdem, negotio tenebatur in Philippinas nuper detectas Inſulas navigandi. Litteris, virtutibus, conſilio, & urbanitate, quibus fulgebat, Epiſcopis Religioſiſque cũ primis acceptus, eorum evocatus comitijs & conſultationibus frequenter intererat, qui ejus multi habebant ſententiam. Tandem, vitâ religioſè admodum & ſanctè traductâ, in ſenectute bona, in cœlum, ut pie creditur, evolavit die 6 Aprilis anno 1565. Reliquit ſcriptos idiomate Mexicano optimos

In omnes Dominicas & Sanctorum feſta Sermones.

Acta ejus memoriæ commendarunt Arcturus, in Martyrologio Franciſcano, atque in Menologio Provinciæ Mexicanæ Betancurtius die 6 Aprilis pag. 41. & Torquemada, in Monarchia Indica tom. 3 lib. 20. c 36 p 464. Item Gonzaga, Uvadingus, & Bibliothecæ Hiſpana & Franciſcana, atque Indica Occidentalis Antonij de Leon tom. 2. col. 732.

99 FR. ALPHONSUS DE HITA, Natione, ſi conjectare fas eſt, Patriaque Mexicanus, Ordini S. Franciſci in Provincia S. Evangelij ſe dedit, in qua tranſactis annorum curriculis ab ejuſdem ſtatutis mandatis pro Emeriti Concionatoris titulo nanciſcendo, frequentiſſime habitis ſermonibus, illam lauream promeruit, Deffinitoris etiam & Cuſtodis, quæ è primarijs ſunt, munera obtinuit. Edidit idiomate hiſpano

Panegyrim S. Patris Dominici,

Quem videre nobis non licuit; referunt tamen Betancurtius in Theatro Mexicano part. 4. poſt Menologium pag. 143. n. 42. & Bibliotheca Franciſcana pag. 45. t. 1. quamvis pro S. P. N. Dominici ſcripſerit S. P. N. Franciſci.

Panegyrim de Immaculata Deigenitricis Conceptione ad Regiam Univerſitatem Mexicanam. Mexici ex Typographia Viduæ Franciſci Rodriguez Lupercio anno 1692. in quarto.

Panegyrim de S. Petro Regalato. 1696. in quarto.

100 FR. ALPHONSUS JOSEPH ARANDA, Natione Hiſpanus, Patria Saldanienſis, Ordinis S. Franciſci in Provinciâ SS. Nominis JESU Goatemalenſi alumnus Cõcionatorque generalis, & Cuſtos ac Parens, anno 1690. Regio S. Jacobi Cœnobio de Momoſtenango dicto Rector datus, inibi, loci ſilentio illectus ab hominum turbis longe ſemoti, opus auſpicatus fuit eruditum & pium, fauſtèque

que abſolutum & prælo paratum, indiceque alphabetico inſtructum, Mexicum tranſmiſſit, ut videtur edendum, cujus extat authographum à nobis viſum in Bibliothecâ Conventus Primarij Mexicei S. Franciſci, hocce hiſpano titulo

Muſa gratiarum in ſacro Hiſpaniæ Parnaſo, ſeu Compendium hiſtoricum novem inſignium pietate & martyrio ſororum, SS. Liberatæ & aliarum. in quarto.

101 Fr. Alphonsus de Leon, Natione Hiſpanus, ignota nobis Patria, Obſervantiæ S. Franciſci alumnus in Provincia S. Evangelij Mexicana, Lector Emeritus, & ejuſdem Capitis munere decoratus, ac S. Inquiſitionis Officij à Cenſuris Theologicis, typis commiſſit à ſe dictam in funeris inſtauratione Excellentiſſimi Ducis de Vejar ſolenni pompâ Mexici factâ,

Funebrem Orationem, ſeu ejuſdem Ducis Panegyrim. Mexici, formis Viduæ Michaelis de Ribera 1719. in quarto.

102 Alphonsus Lopez de Hinoiosa, Natione Hiſpanus, Patriam in Diœceſi Conchenſi, Mexici Domicilium ſortitus, JESU Societatem amplexatus eſt in Provinciâ Novæ Hiſpaniæ anno 1585. quinquageſimum ipſe ætatis agens, eo conſilio, ut Coadjutoribus temporalibus adſcriptus, humilitati in primis deditus, reliquis & ipſâ Deo inſerviret virtutibus, quas equidem ad mortem uſque religioſè traduxit. Doctus Medicinæ & Chirurgiæ priuſquam valediceret Mundo, eiſdem etiam Religioſus factus, uſus eſt opportunè pro adipiſcendo cœlo: nam quòd Medici ea tempeſtate non plures eſſent pro frequentiſſimâ Civitate, pauperibus ut ſubveniret ac mederetur viſum eſt charitati maximè conſentaneum. Ad hæc, cùm Nova iſthęc Hiſpania herbis abundet oppido ſalutaribus, quarum ille dotes callebat, uſui ut eſſent, ſcripto medicamenta ex eis conficienda propoſuit, morbosque in his regionibus frequentiores deſcripſit, additis medendi rationibus, quæ cùm alijs, tum potiſſimum Familiæ ſuæ Miſſionarijs loca incolentibus remotiſſima, nullique per via Medico, utiliſſimæ ſunt pro ſe ſuæque curæ commiſſis Indis. Obiiſſe pie in Domino majorem ſexagenario, menſe Martio 1597. ſcribit Bibliothecâ Societatis JESU, ubi quæ dicimus acta ejus non ſine debita laude refert. Meminit ejuſdem, immemor Religioſi, quod capeſſivit, Inſtituti, D. Nicolaus Antonius, in Bibliothecâ Hiſpaniæ novâ. Liber autem hiſpano conſcriptus idiomate in latinum verſus ſic habet (quamvis citatus P. Sotuelus aliter ipſum tradat minus exactâ ductus operis, quàm acceperat, narratione)

Summa, ſeu Breviarium Chirurgiæ: Ars pro incidendis venis; & tonſorum Examen. Ita in editione prima. In ſecunda verò, *Adjicitur origo rheuma-*

matum & plurium aliorum morborum. Mexici typis Petri Valle, anno 1595. in quarto.

Editionem iſtam, tacito nomine Typographię, refert D. Nicolaus Antonius, quam vidimus in Bibliothecâ Collegij S. Bonaventuræ Franciſcanorum ad Sanctum Jacobum de Tlatelolco.

103 Fr. Alphonsus Maldonado, Natione Hiſpanus, cujus incomperta nobis eſt Patria, Domicilio Mexicanus: In Provinciam SS. Nominis JESU Regularis Obſervantiæ S. Franciſci Goatemalenſem è Sanjacobæa ejuſdem Ordinis tranſlatus, duos poſt ſe reliquit Mss Libros in Bibliothecâ Primarij Conventus de Goatemala hactenus cuſtoditos, quorum hiſpani tituli ſic vertuntur latinè, primi quidem:

Loci communes, in queis alphabetico ordine multa de vitijs & virtutibus naturalia juxtà & politica, ſacrâ prophanâque eruditione continentur.

Alterius verò,

Panegyrici Sermones 41. in quarto, ut ab ejuſdem Provinciæ Patribus, datis humaniſſimè ad nos litteris, certum habemus.

104 Fr. Alphonsus Marianus del Rio, Natione Mexicanus, Patria Angelopolitanus, Inſtituto Franciſcanus, quod in Provincia S. Evangelij Profeſſus eſt: Magiſtri, ut vocant, Theologorum ſtudentium munere functus, concionandi ſuſcepit provinciam, gradumque Prædicatoris generalis obtinuit egregijs planè meritis: nam aſſiduitati ſermonum & facilitati dicendi, zelus Dei gloriæ & animarum ſalutis accedebat, doctrinæque & eruditionis copia, quibus mirè auditoribus arridebat, non popularibus modò, ſed verò etiam doctis hominibus. Tertium, quem dicunt, Ordinem Pœnitentium Mexici dirigendum ſuſcepit ejuſdem titulo Commiſſarij, eximio quidem Sodalium & Ordinis fructu, propterea quòd eorumdem in ſpiritu progreſſus ſuis ita procuravit exhortationibus publicis & privatis, ut divino etiam cultui proſpexerit, multisque devoratis moleſtiis egerit, ut Sacellum inſtaurari à fundamentis cœperit, quod deinceps magnificum adeò pulchrumque evaſit, ut cum elegantioribus & ditioribus Templis, non Americæ tantùm, ſed Europæ etiam componi poſſit. Quæſitoribus Fidei acceptus ob Theologiæ peritiam vitæque probitatem, inter Cenſores relatus eſt. Scripſit ſanè Conciones multas, ex quibus tomi compingi poſſent aliqui; quas tamen habemus impreſſas idiomate hiſpano, ſubjungimus:

De S. Galliarum Rege Ludovico. Mexici typis Viduæ Michaelis de Ribera 1713. in quarto. Extat tom. 21. Collect. noſtræ

In Dedicatione primarij Templi S. P. N. Franciſci Mexicani. Mox dictis formis 1717.

In Anniverſario Dedicationis Templi Metropolitani Mexicei feſto. Eiſdem

dem litteris 1719. Habetur tom. 11. Collect. noſtræ.

Exclamationem epidicticam in obitu D. Joannis Joſephi de Veitia Linage, Catholicæ Majeſtatis à conſilijs. Mexici in Typographia Franciſci de Ortega Bonilla 1723. in quarto.

In Funere nobiliſſimæ piæque fœminæ D. Franciſcæ Antoniæ de Gorraez Beaumont & Navarra. Mexici apud Viduam Michaelis de Ribera 1717. in quarto.

In feſto S. Dominici, Prædicatorum Ordinis Fundatoris. In Officina Viduæ Franciſci Rodriguez Lupercio 1720. in quarto.

De Beato Philippo à JESU, Mexicano, Japoniæ Proto-Martyre, Urbisque Mexicanæ Patrono. Mexici, Prælo Franciſci de Ribera Calderon 1715. in quarto. Extat tom. 60. Collect. noſtræ.

Et hac quidem Panegyri tam fuit cohortatus amicè & vehementer gentiles noſtros pro inclyti gloria Martyris adaugendâ Canonizatione, ut multa inde agere incœperint in eum finem, cui aſſequendo utinam adſint alij fervidi viri, qui ulteriores Mexicanis addant faces & ignes. Meminit Authoris D. Antonius de Leon Pinelo tom. 2. col. 925.

105 ALPHONSUS DE MATA, Natione Hiſpanus, & è primis qui Mexicanum ſibi Domicilium pluſquam mille vitæ periculis nunquam interituri gloria nominis promeruerunt: Inter Ferdinandi Corteſij, inclyti Imperij Mexicei debellatoris, fortiſſimos milites ſtipendia meruit, geſtisque rebus clarus, ut conjectare fas ex paucis quas in tabulas legimus à Torquemada redactas in Monarchia Indica tom. 1. lib. 4. cap. 78: Socios itidem ut bono collocaret in lumine, ſymbolum quoque ſuum poſuit ſcriptis mandans paterna lingua,

Res geſtas in Novæ Hiſpaniæ expugnatione:

Ut teſtes ſunt D. Antonius de Leon Pinelo, in Bibliothecâ Occidentali editionis antiquæ pag. 75. Laudans D. Antonium de Herrera: itemque citatus Torquemada cap. 79. mox dicti lib. pag. 523. edit. noviſſimæ.

106 P. ALPHONSUS DE MEDINA, Natione, ut videtur, Mexicanus, Societatis JESU, publici juris fecit geminum opus, è quibus primum ejuſdem in amœnioribus litteris peritiam oſtendit, ſolutâ ligatâque numeris oratione pompam expendens, qua Eccleſia Metropolitana Mexicea fornice erecto Pro-Regem Novæ Hiſpaniæ venientem excepit Marchionem de Villena, Excmûm. D. Didacum Lopez Pacheco, dedit que hunc titulum Libro:

Speculum catholicorum Principum & politicorum Gubernatorum. Mexici typis Franciſci Robledo 1642. in quarto.

Secundùm porrò Authoris opuſculum Juriſperitiam, qua mire pollebat, ob oculos ponit in

Allegatione pro JESU Societate

in cauſa ipſam inter & Eleonoram de Ribera vertente. In fol. tacitis pro illius temporis conſuetudine in ſimilibus ſcriptionibus typographo & anno. Habetur tom. 46. Collectionis D. Ludovici de Mendoza.

107 P. ALPHONSUS DE MENENDEZ, Natione Mexicanus, Patria nobis incerta, JESU Societati ex animo datus, quatuor nuncupatis votis, probatorum non modò in virtutibus religioſum virum decentibus, ſed pro Philoſophiâ & Theologiâ in publica Univerſitate tradendis gradum meritò tenuit. Poſtquam Grammaticæ incubuit edocendæ & Rhetoricæ, Philoſophiam in Collegio Queretarenſi profeſſus eſt; alijsque deinceps miniſterijs Deum & animas concernentibus in Maximo Provinciæ Collegio operam dedit, ægra etiam valetudine non parum vexatus. Scripſit præter

Latinas Proluſiones, & Conciones hiſpanas, hoc eodem ſermone,

Concertationem poeticam in naſcentis JESU plauſum Favi ſymbolo expreſſi Anno 1713. Extat in Libro ad id argumenti deſtinato in Bibliothecâ dicti Collegij Maximi

Curſum Philoſophiæ, Summulas, Logicam, Phyſicam, Metaphyſicam, Animaſticam complectentem. Exemplaria Mss apud Diſcipulos inveniuntur.

108 FR. ALPHONSUS DE MOLINA, Natione Hiſpanus, cujus Patria nos fugit, reticentibus ipſam TORQUEMADA & BETANCURTIO, qui res ejus accuratè ſcripſère: Domicilio & ſtudijs Mexicanus: Admodum puer in Americam noſtram adductus â parentibus, paucis à ſubjugata Mexico annis, quo tempore innumeros inter Indos Urbem inhabitantes neſciosque idiomatis hiſpani, Mexicano uterentur neceſſe erat, qui cum eis agebant Hiſpani; quotidiana ille facile conſuetudine Mexicanorum linguam imbibere potuit, & verò etiam adeo breviter ea uti cœpit & eleganter, ut, teſte BETANCURTIO, infuſa cœlitus quam uſu potius comparata à multis dicta fuerit. Recèns appulſi Mexicanas oras Apoſtolici primi duodecim è Franciſcanorum gremio Prædicatores, ubi docendi vaſtiſſimos Populos provinciam ſuſcepère, interpretibus cùm egerent, Alphonſumque puerulum obſervarent extranei idiomatis peritiſſimum, matrem ejus rogarunt, cum ut ipſis tradere vellet, quandoquidem alter ſibi filius domi manebat; à qua libentiſſime oblatus Religioſis deprecatoribus, ductus in Monaſterium fuit, habitumque induit Franciſcanorum more. Convenientibus in triclinio Patribus lector ipſe aderat, exeuntes pro Indorum catecheſi comitabatur, Magiſtros Fidei linguam docebat, ut ſubinde ab hoc in alium aliumqueConventum duceretur, pro ut miniſterio illi opus erat, quo fungebatur.

109 Votis ſuo tempore ſolenniter nuncupatis in Cœnobio

Mexiceo, Religionem profeſſus, doctusque ſacras litteras, & Sacerdos effectus, egregiè de Provincia S. Evangelij, quæ tunc coalebat, & de tota Mexicana Natione meritus eſt. Nam & Indos è ſuggeſtu ſacro ſupra quinquaginta annos docuit, maximo ipſorum profectu, qui mores Magiſtri doctrinis admodum conformes cernebant, auſteramque vitam admirabantur: Et eorundem Doctores, ſcilicet Apoſtolicos viros, pro addiſcendo idiomate multis quidem adjuvit, & viva voce & ſcriptis ſubſidia ipſis præbens opportuniſſima, primus omnium qui in Artem redegerunt Mexicanum idioma, Dictionariaq̃ conſcripſerunt. Orationem in delicijs habuit, humilitatem in tanta doctrinæ copia ex animo coluit, paupertatis amator divitias cœteràque Mundi bona nihili fecit: uni Dei gloriæ inhiabat, ſalutemque proximorum quærebat, propriæ inſimul ſtudio virtutum incumbens. Tandem longâ infirmitate probatus, ad cœlum, ut piè creditur, evolavit 31 Martij 1558. ut in Betancurtio legimus; ſed corrigendum exiſtimamus errorem Amanuenſis, aut Typographi, forte pro 1585. ſcribentis 1558. Nam quòd & ipſe Betancurtius, & pridem Torquemada conſtanter teneant, annos quinquaginta Noſtrum prædicando inſumpſiſſe, quorum initium ante 1535. vix capi poteſt, cùm venientibus Provinciæ Fundatoribus 1524 puerulus eſſet, nec ſtatim Religioſis adſcriptus, habitum licèt indutus, ut in ætatula illa ſolet devotionis officio; ſit quinquaginta prædicationis annos ante 1585 neutiquam abſolutos, emortualemque proinde hunc eumdem habendum Noſtri, cujus corpus in Maximo Franciſcanorum Mexicano Conventu quieſcit. Multa, eaque utiliſſima ſcripſit & edidit, videlicet

Artem linguæ Mexicanæ. Mexici, apud Petrum Valli 1576 in quarto.

Aliam editionem Mexicanam affert Bibliotheca Franciſcana, ſcilicet dè anno 1571. in octavo, tacito nomine Typographi, quæ nos latet.

Dictionarium Hiſpano Mexicanum. Mexici 1555. in quarto, & ibidem typis Antonij de Eſpinoſa 1571. in fol.

Dictionarium Mexicano Hiſpanum. Eodem Typographo, & anno in folio.

Confeſſionale maius. Mexici, ex Officina Antonij de Eſpinoſa 1565 in quarto.

Confeſſionale minus utrâque linguâ Mexicanâ & Hiſpanâ. Eiſdem typis & anno, in quarto, ut habentur in Bibliothecâ Regij Auguſtiniani Collegij Divi Pauli.

Doctrinam Chriſtianam, ſeu Catechiſmum idiomate Mexicano. Mexici Formis Petri de Ocharte 1578. in quarto, & iterum Hiſpali, ex Typographia Franciſci Perez 1584 in quarto cum Approbatione Cardinalis de Quiroga, Archiepiſcopi Toletani, Quæſitoris Generalis

Fidei in Hiſpania. Extant in eadem Paulianâ Bibliothecâ. Alias adducit editiones Franciſcana, nimirum Mexiceas 1564 & 1606. in quarto. Quæ ſequuntur opuſcula etiam edita fuiſſe teſtatur TORQUEMADA, & ex eo F. JOANNEI A S. ANTONIO, quarum exemplaria non vidimus, ſcilicet

Vitam Seraphici Patris Franciſci.

Pro Euchariſtiæ receptione præparationem.

Evangelica totius anni.

Officium Beatiſſimæ ſemper Virginis Mariæ.

Orationes preceſque multas.

Meminerunt Authoris, præter citatos & D. Nicolaum Antoniũ, Gonzaga, Arcturus, Uvadingus Franciſcani, quos in ſuâ Bibliothecâ adducit citatus Fr. Joannes à S. Antonio, queis addimus Dominicanum P. Fernandez, in Hiſtoriâ Eccleſiæ noſtri temporis pag. 67. & Abaream in Orbe terrarum Scriptorum calamo delineato, verbo *Mexicus*. Item D. Antonium de Leon Pinelo, in Bibliothecâ Occidentali addita col. 726 ubi advertit, quod jam Torquemada monuerat, Officium B. V. id circo prohibitum eſſe, quòd vulgari, quæ Mexicanorum eſt, linguâ verti id non liceat.

110 ILLMUS. D. ALPHONSUS DE LA MOTA, Epiſcopus Angelopolitanus, Mexici natus eſt, ut collatitia tenent ſuffragatione qui de illuſtribus ortis Mexici viris mentionem fecere, PP. MEDINA, BETANCURTIUS, & alij, quibus perpetua omnium traditio noſtrùm adſtipulatur, contra ſentiente viro clariſſimo nobisque arctiſſimæ vinculis amicitiæ conjunctiſſimo, Magiſtro FR. JOANNE DE VILLA SANCHEZ, Dominicano, in Vita S. Agnetis à Monte Policiano typis excuſâ, ſcribente cap. 27. pag. 137. in ditione Angelopolitana natum Alphonſum, quem admodum puerum Eccleſiæ inſerviſſe illi docet, quam grandævus pavit & rexit, ſecutus virum itidem nobis chariſſimum, valdeque eruditum D. DIDACUM BERMUDEZ DE CASTRO, in Theatro Angelopolitano, de quo ſuo loco non pauca dicemus. Quòd tamen diverſa ſentire, ut dicitur, incolumi ſemper licuit amicitia, ab Amicis, eorum pace, hoc in puncto diſcedimus, cum alijs pergentes, quorum &ſi nos moveat antiquitas communi juncta exiſtimationi, gravius multo rapit teſtimonium accuratiſſimi TORQUEMADA tom. 3. Indicæ Monarchiæ lib. 19 cap. 31. § penultimo ſcribentis, natum Mexici Noſtrum, cui cùm eſſet æqualis, eoque ſcriberet tempore, quo ille Angelopolitanam ſedem regebat, haud ſimile vero videtur natale ejuſdem ſolum neſcijſſe, cùm Principum Patriæ, qua præſunt tempeſtate, ſoleant eſſe lippis etiam & tonſoribus notæ. Nec morari in eo volumus, quòd Alphonſus puer Angelopolitanæ inſervierit Eccleſiæ, quamquam difficile id nobis videatur, ſcientibus dediſſe operam litteris

in

in Conventu Mexicano primario imperialique Prædicatorum Ordinis, ut ejus & Provinciæ Hiſtoriographus F. ALPHONSUS FRANCUS monet in citata jam Hiſtoria Mss lib. 1. cap. 47. quo loci nobiliſſimam Alphonſi progeniem, egregiam doctrinam, in regendo prudentiam, multaque alia decora ejus expendit. Nolumus tamen propterea domicilio illum obſtinatò ſubducere per id ætatis Angelopolitano: Ita per nos liceat, ſit enim non raró, ut in teneris annis commigrent aliqui, proque ipſorum ſeveriori educatione parentes curent à patrio in extraneum ſolum transferri, quo forſitá Noſtri proſpexerint genitores. Nec quòd primigenia familiæ bona in finibus extent Angelopolitanis, argumento eſt nobis, ut ibidem cunabula Noſtri figamus, cùm perſæpe Mexicani divites fundos hæreditarios longè conſtitutos habere ſoleant.

111 Alphonſum porrò D. Antonius de la Mota & Eſcobar, & D. Franciſca de Orduña & Luyando, conjuges nobiliſſimis conſpicui familijs genuerunt; prius verò ſororem ejus Paulam, quæ Sanctimonialibus, à Conceptione nuncupatis, profeſſione addicta, à S. Hieronymo fuit appellata. Eſt quidem Monaſterium illud omnibus quæ Mexici florent antiquius, & Paula è primis in id convolantibus fœminis, quas inter tanta effulſit ſanctitate, ut propterea quater in Abbatiſam electa fuerit, ipſa perpetuo reluctante, quæ ſibi vileſcebat, ineptiſſimaque videbatur, cæterà columbæ inſtar máſuetæ fellis expers atque malitiæ, pro ut teſtatur M. LUDOVICUS DE CISNEROS, in Hiſtoria Imaginis Deiparentis, nuncupatæ à Remedijs lib. 2. cap. 4. fol. 94. prope finem. Alphonſus à parentibus nobiliſſimis pie & liberaliter educatus, litteris operam dedit apud Patres Dominicanos, ut ipſorum Hiſtoriographus tradit P. ALPHONSUS FRANCO lib. 1. cap. 47. quibus fuit egregie devotus. Univerſitatem ſtatutis frequentavit temporibus, exactisque de jure curriculis, Baccalaureatus gradus decerpſit, tantis in Philoſophiâ & Theologiâ factis progreſſibus, ut deeſſet ipſi nihil pro Doctoratus apice nanciſcendo; cui forſitan non inhiavit, quòd ſacris initiatus, & pro eximia, qua pollebat, idiomatis Mexicani facundiâ, doctrinâ haud vulgari, notâque probitate, deſtinatus fuerit Parochus, quod multos annos munus eſt proſecutus in Oppido Chiapa, cui ex eo tempore ad uſque præſens inditum cognomen *de Mota*, id circo quòd Noſter ſe ibi inſignem præſtiterit zelo, charitate, cœteriſque virtutibus fulgens.

112 In Hiſpaniam poſtea ſe contulit, nec ſine plauſu à primarijs viris exceptus, Catholici beneficio Regis Decanus factus eſt Eccleſiæ Michoacanenſis, è qua eâdem functurus Dignitate in Angelopolitanam, & demum in Me-

xicanam tranſlatus eſt. Quo tempore Mexici agebat, munere eo poſt Pontificale primo conſpicuus, amicitiam excoluit cum viro Sanctitatis fama notiſſimo, non longe ab Urbe S. Fidei Oppidum incolente, GREGORIO LUPECIO, quem inviſere in pretio habebat, audireque Magiſtrum divino afflatum Numine paucis multa docentem; ut propterea graviſſimum de eo vita functo teſtimonium ſcripſerit, quod ad ejuſdem Cauſam Beatificationis procurandæ deductum fuit, & habetur in ejus Vita, à P. FRANCISCO LOSA conſcripta, & pluries recuſa cap. 38. Porrò magna cùm eſſet Alphonſi vitæ, ſcientiæ, & aliorum, quæ in Eccleſiarum miniſterijs geſſerat, meritorum exiſtimatio, quam Philippus ipſe II. Epiſtola ad Clementem VIII. data expoſuit, affertùrque ab ÆGYDIO GONZALEZ DAVILA; poſtquã Nicaraguæ Inſulas recuſaverat, pro Eccleſia Guadalaxarenſi die 22. Octobris 1597. deſtinatus Epiſcopus, deincepsque conſecratus, clariorem ſe multò eo in munere præſtitit.

113 Exemplo verbum, moribusque virum decentibus Apoſtolicum conciones pias juxtà doctas que jungebat, quà hiſpano ſermone, quà mexicano, pro ut varios in vaſtiſſima Diœceſi auditores habebat. Ardua aggreſſus itinera nulli unquam labori pepercit, modò ſuis ſe ſiſteret ovibus deſerta & aſperrima incolentibus antra, univerſamque luſtravit Provinciam, quæ barbaros in confinio plurimos habet, eorum iram minasque deſpicatus. Non longius erant à Topia dicti, qui barbariem exuti haud ita pridem, gentiumque ſimulacris calcatis, Baptiſmi lavacro ſe intingẽdos dederant, chriſtiana dein ſacra colentes: Quòd verò Hiſpani quidam Regijs obſiſtentes mandatis, avaritiæ litantes, miſeros in Argenti fodinis laborantes plus juſto vexabant, jugum illi perteſi duriſſimum, excutere id, & quod ſuave eſt, chriſtianæ religionis, voluere, armatique in Hiſpanos irruerunt anno 1601. Præſes Provinciæ Auditoresque Regij milites eò miſſerunt, rebelles qui compeſcerent, adigerentque vi ut in violatam utriuſque Majeſtatis fidem revocarentur; fruſtra tamen & incaſſum, donec Alphonſus è Curia, in qua reſidebat, Novæ Galeciæ, deſtinatis primum ad illos nuncijs, deinde coram, ſuperato itinere multo, egit ut reſipiſcerent. Mandavit quidem ad deſertores ſtrenuos Legatos, unàque, quibus utebatur, Mithram & Annulum, ceu pignora benignitatis remiſſioniſque pro commiſſo ſcelere graviſſimæ mulctæ, quas ſe à Rege obtenturum pollicebatur. Et ceſſit quidem optimè cogitatio: nam hoſpitio & humanitate homines barbari excepere Nuntios Epiſcopi, plurimi ducentes pignora, quæ ille miſſerat, de ipſis obligata fide ſecuri, maturanteſque, gentis more, ad ſequen-

quentem Lunam reſponſum. Hæc inter Alphonſus prope Topiam acceſſerat ſexcentis millitaribus per aſperrima loca decurſis; illique prodeuntes è latebris, agmine facto, & Mithram in altum ſublatam, vexilli ad inſtar, fauſtè ſequentes, in manus ſeſe tradidere Prælati, à quo humaniſſimè excepti, & veſtibus ac cibis donati, in priſtinam obedientiam reducti ſunt. Grates ille Deo fecit ſacris ad aras cantu operatus, indictâque gravi ſupplicatione; tum fervidâ Mexicanorum idiomate Indos concione hortatus, Hiſpanosque aliâ haud minus vehementi obteſtatus, uti ſinguli ſe in officijs continerent, ad concordiam omnes attraxit.

114 Hæc ubi fœliciſſime abſolvit, ad meridiem progrediens, infeſta barbaris, quos Tepeguanes dicunt, robore & ferociâ horribiles, loca decurrens, ſubſtitit Oppido Papaſquiaro Hiſpanis jam dedito, Indisque Chriſtianis, qui ibi habitabant, multis proxima ſolenniſſima Aſcenſionis Domini die prædicare decrevit, incredibili finitimarum gentium commotione, quæ Epiſcopum nunquam aliàs viderant: Acceſſère propterea non Fideles tantùm, ſed etiam Pagani multi, hosque inter Proceres quinque, qui Provinciam circum omnem turbabant, bellandi gloria & martialibus geſtis ſuos inter illuſtres. Alphonſus occurrentis Evangelium feſti palam illis exponens Mexicanorum linguâ, Baptiſmi neceſſitatem fructusque declaravit eximios, quibus per interpretem à Proceribus illis, qui neſciebant Mexicanè, ut cumque perceptis, optantibusque ſalutaribus aquis intingi, Alphonſus repoſuit, futuros bono animo; at voti ut fierent compotes, oportere prius inſtrui in unius veri Dei notitiâ, aliorumque Catholicæ Fidei, & Legis Evágelicæ myſteriorum ſalutis ſcientiâ, quam ut illos docerent, liberaliſſime tractatos, muneribusque affectos remiſſit ad Societatis JESU Patres non procul adſtantes, à queis tandem edocti, vehementius multò Baptiſmum aventes, ſtata die ſolenni quidem pompa, ſuis ipſe Alphonſus manibus luſtralibus aquis perfudit, quibus efferati barbari manſuevère, per inde quaſi lapidei vice cordis carneum fuiſſet ipſis ſuffectum, quod jam pridem Deus promiſſerat gentibus.

115 Cunctis ſanè Alphonſus gratiſſimus erat, non ignaris tantùm & ex infima plebe hominibus, ſed nobilibus, doctis, gravibusque, omnia ſeſe, Apoſtolum imitatus, omnibus faciens, ſingulorumque aut honori proſpiciens aut commodò. Comitia per id tempus celebrata ſunt Guadalaxaræ (quæ Civitas eſt Novæ Galeciæ Prima, Regij Auditorij ſedes, Præſidis, atque Epiſcopi) à religioſis Obſervantiæ S. Franciſci Patribus, qui unâ hactenus cenſebatur Provinciâ Michoacanenſi, domiciliaque inter ſe longiſſime diſ-

ſita ſortiebantur, alijs in Regno Galeciæ Novæ, ſeu de Xaliſco, alijs in Michoacanenſi Regno Cœnobijs ſtantibus; eo conſilio, ut quæ in Toletano totius Ordinis generali Conſeſſu ſancta fuerat anno 1606. Provinciæ diviſio, jure tandem fieret & ordine: qua ſecuta, electiſque utriuſque Provinciæ Prælatis, feſtiviſſimâ utraque & frequentiſſimâ ſupplicatione à Franciſcanis ædibus ad Cathedralem Eccleſiam proceſſère, ſacra in prima Templi ara, Capitulo annuente, facturi, Noſtrumque excepturi è pulpito dicentem, qui eruditionis & ingenij gazas explicuit multas, ampliſſimas commendans Familias, eiſdemque ex animo gratulatus, ut memoriæ prodidit in Chronicis Michoacanenſis Provinciæ P. ALPHONSUS DE LA REA lib. 2. cap. 1. Anno nuper dicto 1606. Angelopolitano, ſeu, quod idem eſt, Tlaſcalenſi Epiſcopo D. DIDACO ROMANO, Coadjutorem ſibi poſcente paſtoralis officij, quòd ſenectute gravis captusque luminibus, ſatis illi facere, ut hactenus egerat, ultra nequiret; Noſter eſt datus, futurus que Succeſſor Apoſtolicâ authoritate. Rebus itaque Guadalaxarenſibus expeditis, Angelopolim demum petijt, defunctoque DIDACO ROMANO anno 1607. ſuccedens, totum ſeſe impendit Eccleſiæ nuper ſibi traditæ & ampliſſimo gregi, cujus ut conſuleret in chriſtianis juxtà ac politicis rebus fœlicitati, magnificum à fundamentis erexit Collegium, quod à S. ILDEPHONSO appellari voluit, pro JESU Societatis Patribus, quibus alendis redditus conſignavit, eximijs inde in univerſam Diœceſim fructibus promanantibus: Nam docetur in Collegij Aulis, Philoſophia, ſingulis annis Curſum incipiente ſtrenuo Magiſtro, qui eo per triennium munere fungitur: traditur præterea & Theologia, quæ mores reſpicit, & quæ ad ſcholæ palæſtram attinet à Primario Veſpertinoque Profeſſoribus; Sacris interpretandis Biblijs alius Moderator incumbit, quas inſignes ſemper viri ornarunt ſpartas, quibus & alij Sodales ſtrenui pro concionibus habendis, excipiendisque confeſſionibus accedunt præclaro animarum emolumento, nec minori utilitate ReipublicæLitterariæ multos quotidie doctos inde viros colligentis, atque in AcademiâMexiceâ infulis redimientis haud vulgari Sapientum plauſu.

116 Multis præterea Alphonſus nominibus alijs de Eccleſia & Diœceſi ſua benemereri pergens, plurima opulentis redditibus annuis, parco admodum pro ſuo familiæque propriæ victu contentus, pijſſime unà liberaliſſimeque conſtituit, quæ & Dei cultum, & Provinciæ decorem, & pauperum ſubſidium concernunt. Ut erga immaculatam Deiparentis Virginis Conceptionem ſingulari ferebatur amore, ejuſdem Imaginem ex puro puto argento fabricatam Eccleſiæ ſuæ, quæ hoc cohoneſtatur titu-

tulo, dedit dono, pro cujus feſto ſolenniori pompâ celebrando redditus deſtinavit, quibus pinguiores addidit pro ſingulis quadrageſimæ Sabbatis, cantu, concione, & populi frequentia colendis in honorem itidem Deiparentis puriſſimæ. Ad hæc pro maritandis puellis dotes perpetuas, Beneficia fundavit pro initiandis Clericis, atque ut alia taceamus, ſacris veſtibus, vaſis, ſupellectilli tam multa Cathedralem & pretioſa ditavit, quinquaginta ut argenteorũ octo regalium millibus æſtimetur.

117 Latè patentiſſimamDiœceſim circumivit, multâ quidem defatigatione & moleſtiâ ſuâ, Diœceſanorum nullâ, ut in Guadalaxarenſi ditione etiam uſu tenuerat: nam ulli ne gravis eſſet, aut videretur inurbanus, ſi quod illi munuſculum pauperculi obtuliſſent, duplo illud humaniſſimè rependebat, à divitum abſtinens donis capiendis, omnium inhians animabus & ſaluti, atque ſemper Dei gloriæ. Hac de cauſa latitantes in ſilvis & Oppidorum angulis idololatras (nec enim per id tempus, ſcilicet retracto ab hinc integro ſeculo & fere dimidio, funditus peſtis illa fuerat eradicata) diligentiſſimè conquirebat, inventisq́ ferventiſſime prædicabat egregio fructu, quòd peritiæ in idiomate Mexicano, doctrinæ, & ſpiritui authoritas Epiſcopalis robur & vires adderet. Pauperibus ſubveniebat largiſſimè, tantâque illos charitate proſequebatur, ut filios amantiſſimus pater. Certè tot pro ipſis alendis, tegendis, fovendis, ſumptus fecit ubique, uti in eos & divinum cultum omnes expenderit,quos Eccleſiæ ipſi ſuppeditaverant, imò plures; nam numeris putati excedere viſi ſunt dati acceptis, Deo facile providente, ut ditaret multis eum qui minime poſt aurum abierat.

118 Anno 1616. Novâ Hiſpaniâ, quæ feraciſſima eſt, laborante ſterilitate, & non modò pauperibus fame vexatis, ſed divitibus etiam moleſtijs affectis, Noſter grandem in horreis ſummam indici frumenti repoſitam ex proventibus Dignitatis habebat, quam ſi vendere currente ea tempeſtate pretio voluiſſet, nempe ſeptem aut octo argenteis uncialibus geminum medimnum, theſaurum ſibi coacervaſſet argenti; ut cœleſtibus tamen dumtaxat inhiabat, pro hiſce quærendis totum in tabernas frumentum expoſuit, pro egenibus, Indis potiſſimum, ſine pretio donandum, pro alijs verò duodecim regalibus argenteis vendendum, hoc eſt, pluſquam ſex vulgaris pretij partibus condonatis, ut eo ſcribens ipſo anno teſtis eſt citatus ſupra M. Cisneros lib. 2. cap. 13. Quanto hinc Dei amore flagraverit conjicere eſt, qui eximiæ adverſus Proximos charitati, zeloque religionis & fidei reliquas virtutes conjunxerit; quas inter eximia animi & corporis eminuit munditia, virginitas ſcilicet ad extremum uſque illiba-

ta diem. Tanti ſubinde habitus, ut conſtans fuerit omnium opinio, ſi Summus Pontifex aliquem eo tempore ex Americanis adſcribere vellet Purpuratis Eccleſiæ Patribus, unum ad id honoris aſſumendum meritò Alphonſum. Demum 16. Martij 1625. incredibili omnium dolore, corporis depoſuit exuvias grata Deo anima, quæ tamen cœlum priuſquam ſcanderet expiatorijs purgata flammis fuit, ſi fides habenda D. Joſepho Gomez de la Parra, viro graviſſimo, Angelopolitano, in Hiſtoria Fundationis & primi ſeculi Monaſterij Carmelitarum fœminarum, è quibus vita inſignis, viſis que illuſtris cœleſtibus Eliſabeth ab Incarnatione Noſtrum haud ſemel ſe vidiſſe audiviſſeque teſtata eſt depoſcentem ſuffragia, quibus adjutus pœnas evaderet amariſſimas, quas proptèrea lueret, quòd languidius Dei viſionem optaſſet: mirante verò fœmina, quì ſubſidijs egeret, poſtquam orationes & Miſſas numero plurimas Fundatori ſuo Collegij Jeſuitarum Patres, & alibi degentes, decem mille ſolviſſent; Alphonſus repoſuit, inſcrutabili juſtoque Dei Judicio iſthæc omnia animabus ſubditorum ſuorum Purgatorium ſubeuntibus fuiſſe applicata. Quæ cùm legentibus timorem incutiant oportet, ſtimulos addant par eſt pro leviſſimis etiam noxis cavendis, quas tanto vir egregiè Sanctus impendio ſolvit, donec auxilia cumulantibus Virginibus illis, Patriam demum tenuit cœleſtem Angelis aſſociatus, qui Angelorum populum rexerat in terrenis. Corpus ejus celeberrimâ & funebri elatum pompâ in Collegio quieſcit à ſe conſtructo, atque ſequens ſarcophago inciſſum inibi legitur Epitaphium:

Illuſtriſſimus
Dominus Dominus
Alphonſus de la Mota & Eſcobar,
Epiſcopus Tlaſcalenſis,
Fundator hujus inſignis Collegij,
Mota eſt, nam moritur,
Sed mens immota manebit.
Dum jacet hìc Corpus,
Vivit & ipſa Deo.

Scripſiſſe, dum viſitationi Diœceſis inſiſteret Angelopolitanæ,

Itinerarrium, Author teſtatur Allegationum pro Clero Angelopolitano hiſpanice excuſarum fol. 73. num. 22. Scripſit præterea

Hiſtoriam & Deſcriptionem Novæ Galeciæ, ejus Urbes, Portus, Indos vectigales aliosque exponentem, Marchioni de Sarria D. Petro Fernandez de Caſtro nuncupatam.

Servari Mss in folio in Regiâ Madritanâ Bibliothecâ Authores ſunt qui Occidentalem Antonij de Leon locupletarunt, tom. 2 col. 610,

Relationem perduellionis Indorum qui à Topia dicuntur, anno 1601. P. Torquemada edidit t. 1. Monarchiæ Indicæ lib. 5. c. 44. Qui præterea Noſtri memorias habet tom. 3. lib. 19. cap. 31 & 32. Ejuſdem

dem fecère mentionem, citati hactenus M. Villa, loco ſupra jam dato: M. Ciſneros locis itidem indicatis: Gomez de la Parra dicto tomo, Notabili 11. pag. 125. & ſequentibus. M. Ægydius Gonzalez in Theatro Eccleſiæ Angelopolitanæ, & P. Auguſtinus Betancurtius in Theatro Mexicano parte 4. Tractatu de Urbe Angelopolit. pag. 51. num. 33 & 34. in quibus poſtremò nominatis duobus corrigendum occurrit, quod Alphonſum noſtrum conditorem fecerint Xenodochij quódam ſtantis in Oppido Sanctæ Fidei non longè diſſito ab Urbe Mexico: item Paſquarenſis Valetudinarij & aliorum in Regno Michoacanenſi, ac demum Collegij S. Nicolai Valliſoletani; cùm tamen omnibus hoc tempore notum ſit, monumenta iſthæc eſſe Clariſſimi item viri D. Vaſco de Quiroga, primi eo in Regno Epiſcopi multis nominibus colendiſſimi, cui pro inde jure ſunt vindicanda.

119 Illmus. D. Alphonsus de Monroy, Natione Hiſpanus, Nobilibus Parentibus Hiſpali natus, Dignitate Mexicanus & munere: Inſtitutum Redemptionis captivorum B. V. de Mercede in Patria profeſſus, Burgenſem, Valliſoletanum, & Toletanum Conventus rexit, & Bæticæ Provinciæ Præſes electus anno 1601. monumenta in patrio Cœnobio reliquit inſignia, ædificato præcipuo ejus cavædio, Templi auguſtiori parte, & devoto Beatiſſimæ Deiparenti Sacello picturis ornato nobilibus, argenteâque lampade, adjecto imagini Virgineæ aureo diademate, & pro ejuſdem cultu redditibus annuis, quodque his præſtat longè, impetratis ab Apoſtolica Sede gratijs pro Sacellum viſitantibus, quas Romana Lateranenſis Baſilica S. Joannis aggregatis ſibi locis communicare ſolet. Deſtinatus pro familia ſua Vicarius in Regnis Peruvicis Generalis, dein univerſæ, quà latiſſime patet Orbe toto, Religionis Mercedenſis Præfectus renunciatus eſt, quo in munere ſuorum & virtutes promovit & litteras, earumdem cultorum Mecœnas & Pater. Hinc, clavum Regij ſui ordinis ipſo tenente, Reformatio emerſit, ſeu Recollectio, pro his qui auſterioris vitæ genus optarent, rigidioribus additis ſtatutis, ſub ejuſdem tamen Inſtituti Mercedenſis vexillo. Demum à Philippo III. Hiſpaniarum Rege præſentatus Epiſcopus pro Americanâ Eccleſia Portudivitenſi, priuſquam Apoſtolicas Litteras accepiſſet, è vivis exceſſit Hiſpali anno 1614. Scripſit

Conſtitutiones pro Reformatis Ordinis Mercedenſis Sodalibus:

Quarum & Authoris meminere Ægydius Gonzalez Davila, in Theatro Eccleſiæ de Portudivite, & Nicolaus Antonius, in Bibliothecâ novâ.

120 Fr. Alphonsus Montero, Natione Hiſpanus, in Caſtella natus veteri, novum ſe in Or-

Orbem tranſtulit, & Mexici in Provincia S. Jacobi Ordinis Prædicatorum Inſtituta complexus, ad SS. Roſarij Philippinarum Apoſtolico zelo ductus commigravit, in qua exaratam reliquit hiſpano ſermone

Narrationem hiſtoricam miraculorum, quæ in primordijs Eccleſiæ Manilenſis, &c. quæ huic ſubſunt, aliarum operatus eſt Deus.

Cujus meminit Aduarte in Hiſtoria ejuſdem de Roſario Provinciæ, lib. 1. cap. 23.

121 ILLMUS. D. M. ALPHONSUS DE MONTUFAR, Natione Hiſpanus, Logiæ natus anno Domini 1489 pie & liberaliter educatus, adeo à teneris inhiavit ſtatui religioſo, ut ea ipſa die, qua ætatem pro nuncupandis votis explevit, ſolennem ediderit profeſſionem in Conventu S. Crucis Granatenſi Prædicatorum Ordinis. Dein tanto cum ardore ingenioque ſtudijs incubuit, ut non multo poſt Lector Philoſophiæ Theologiæque fuerit renunciatus, quo in munere egregij partes explevit Magiſtri, ut propterea lauream pro Ordinis ſtatutis & uſibus reportaverit. Conſulebatur frequentiſſime in gravibus, quæ occurrebant, negotijs, cùm in Regia Cancellaria, tum in Cathedrali Eccleſia, & apud S. Inquiſitionis Tribunal, cujus inter Cenſores electus fuerat. Audiendis confeſſionibus ſacris ſe dedit, à multis nobilibus, doctis, & alijs conſcientiæ moderator expetitus & habitus. Semel & iterum regendo proprio Cœnobio Prior datus, haud vulgaris prudentiæ ſpecimen obtulit. Queis Carolus V. motus Archiepiſcopum Eccleſiæ Mexicanæ delegit, qui nuper vita functi ſanctæ memoriæ JOANNIS DE ZUMARRAGA ejuſdem Eccleſiæ conditoris, veſtigia, Apoſtolica certe, premeret. Anno 1553. Catholico ritu inauguratus ſocijsque ejuſdem Inſtituti duobus adlectis, litteris conſpicuis & virtutibus, oceano ſe tradidit, fauſtèque ad oras Mexicanas appulſus, demum in Urbe, ceu communis Pater exceptus, omnium commodis providere attentiſſime cœpit, & verò etiam ad mortem uſque ſanctè providit.

122 Indos plurimos ſuis ipſe manibus ſacro abluit lavacro, cùm ex his qui diaboli fraude decepti, de die in diem eo initiari procraſtinaverant, tum etiam ex alijs, quibus in tanta multitudine non dum lumen affulſerat. Sacramento Confirmationis dificile dictu eſt quantos inunxerit. Eleemoſynis miſeros adjuvabat, ſontes junctâ ſeveritati manſuetudine corrigebat, omniumque ſaluti nunquam non vigilabat. Annis quamquam multis gravatus, Diœceſim, vaſtiſſimam quidem & pluribus locis aſperrimam, luſtravit tamen, oves inviſens, & interpretibus uſus docens, Parochos admonens, pro ut rerum poſcebat ſtatus, nihil que quod ad Indorum ſpectaret ſalutem omittens. Erecta recens fuerat Univerſitas Mexicana, quæ

è re ſua judicans communem Parentem, Magiſtrumque in Theologia doctiſſimum, in ſuum gremium adſciſcere, in pleno Doctorum Conſeſſu (jam enim bene multi coaluerant, ut ſupra in *Academia Mexicanenſis* diximus) 28. Auguſti 1554. præſenteque Novæ Hiſpaniæ Pro-Rege D. LUDOVICO DE VELASCO, viro clariſſimo, collatitijs ſuffragijs decrevit, ut condonatis ſumptibus omnibus, Illuſtriſſimus ſe illis Archipræſul Doctor conjungeret, cooptatusque inter Theologos non modò antiquioribus, ſponte ijs cedentibus, præiret, verumetiam Cancellarium ageret, quo uſque aliud Catholico Regi placeret. Sane, ut erat Alphonſus amantiſſimus litterarum, maximi fecit honoris id & officij munus, pro quo deinceps implendo candidatos omnium Facultatum ab Academia jure probatos, Licentiæ, ut dicitur, & Doctoratus infulis Magiſtros & Doctores creare perrexit, ſtudioſis ſubinde mirâ alacritate excolentibus litteras tanto ſtimulati fotique Mecœnate: Quæ bono in lumine collocavit D. FRANCISCUS CERVANTES SALAZARUS, primus Rhetoricæ Anteceſſor, qui ſuos politiſſimos Dialogos perpulchra eidem conſignavit Nuncupatoria, cujus quia rariſſimus eſt Codex, fragmentum tranſcribimus.

123 *Clariſſimo & eidem omnibus animi bonis ornatiſſimo ſacræ Theologiæ Magiſtro Fr. Alphonſo á Montufare, Archipræſuli Mexicano. Paulò ante quam in hanc Provinciam optatiſſimus certè, commeaſſes, Antiſtes præſtantiſſime: Academiæ Mexicanæ, quæ beneficio & liberalitate Cæſaris erecta eſt, & in qua ipſe dicendi rationem regio ſtipendio trado, Commentaria in Vivis exercitationem alumnus Matri dicavi, quòd nihil tam ex officio fore putarem, quã ipſi, à qua & alitus & educatus ſum, quantum in me poſitum eſſet, referre paria. Nunc autem felici tuo adventu, qui deinde ſecutus eſt, ita & eorum qui enarrant, & eorum qui diſciplinas audiunt, animi novis quibuſdam aculeis incitati ſunt, ut novas vires novosque ſpiritus ſumant, quo alacrius & propenſius, hi in diſcendo, & illi in docendo ulterius pergant: brevi omnes tales evaſuri, ut novum hunc Orbem, diaboli & infidelium antehac ſedem, omni macula purgatum, Deo Maximo & Vero domicilium faciant. In his ego, etiam ſi meritis poſtremus, non minus animatus ſum, quòd ſolent milites fortiſſimo & felici duce pugnante, ut aliquid non omnino indignum luce pararem. Qua propter, tam & ſi gravioribus ſtudijs, Theologicis ſcilicet, addictus eſſem, dum maiora molior, nihil antiquius duxi, quam Dialogos hos, quos ſucceſivis horis inſtitutum Vivis ſecutus in rem ſtudioſæ juventutis conſcripſeram, Tibi uni hac in Regione ſtudiorum Fautori & Mecœnati conſecrare.* Alijsque adjectis colophoné imponit, *Bene vale Mexicanæ Eccleſiæ columen, Academiæ decus, & novæ Hiſpaniæ maximum ornamentum.* Hactenus Academicus

Vir

vir Opere excuſſo eo ipſo anno 1554. quo Archiepiſcopus nobilitare Academiam cœperat, inter quæ ejus Doctores cenſeri.

124 Multa quidem id temporis Noſtri curas ſollicitabant, quæ ut, maximam partem, expediret, Concilium Provinciale indicere decrevit, quod ſequenti anno 1555. & inchoatum & abſolutum fuit, typisque deſcriptum Mexici à JOANNE PAULO LOMBARDO, qui primus ipſa in Urbe Typographus fuit. Quoniam autem de Concilio hoc & cœteris Mexici celebratis fuſior pro rei dignitate ſuo infra loco, verbo *Concilium*, ſermo erit, actis nūc ejus ſuperſedemus. Elapſo decennio, aliud jungi Concilium Mexici curavit, cujus in Comitijs potiſſimum actum eſt, ut Sanctum Oecumenium Tridentinum, quod anno 1563. abſolutum jam fuerat, atque toto Orbe Catholico ſuſpiciendum & obſervandum, in his etiam Americæ Regionibus recèns ad Chriſti ovile aggregatis, publicatione cunctis innoteſceret ſolenniſſima, in moresq̄ & praxim Decreta ejus, Canones, & Doctrina ſanctiſſimè inducerentur: Qué in finem 28. in hacce Synodo Conſtitutiones editæ ſunt, Tridentinumque Generale palam omnibus obſervandum propoſitum anno 1565. pro ut deinceps ſemper fuit religioſiſſime cuſtoditum. Et de hoc etiam Mexicano, quod Mss vidimus legimusque, indicato nuper loco dicemus. Noſter his alijsque functus multis, ſeptuagenarius propè cum eſſet, auxilio que egeret ſubinde, Gubernatorem Archiepiſcopatus aſcivit Sodalem ſuum virum doctiſſimum BARTHOLOMÆUM A LEDESMA, Univerſitatis Mexiceæ Primarium Theologiæ Anteceſſoré, qui duodecim annis in regimine ditionis juvit Alphonſum, hocque præcipiente egregiam conſcripſit & edidit Summam de Sacramentis. Quòd autem in Provinciali Mexicano Concilio de anno 1555. cautum erat, cap. 4. ut pro uniformi in docendis Indis rei Chriſtianæ ratione Catechiſmi prodirent gemini, alter brevior, fuſior alter, qui in multas Regionis Linguas verſi, quibuſvis obvij eſſent & prompti, hanc alijs Dominicanis Patribus operam injunxit, qua illi defuncti, doctrinam, & preſo & largiori tradiderunt ſtilo, typisque vulgarunt. Pariter, cùm ejuſdem altera Concilij ſanctione 67. cap. cautum fuiſſet, uti pro miniſtrandis Sacramentis Manuale cuderetur, cunctis unum Miniſtris futurum, hanc Noſter provinciam commiſſit JOANNI BUSTAMANTIO, Auguſtiniano, & JOANNI DE SALCEDO, tunc Baccalaureo, dein Doctori egregio, quo de plura ſuo loco: Ejus quòd ad præſens attinet, juvat Epiſtolam afferre Manuali præfixam edito Mexici in Officina Petri de Ocharte 1568. quòd Alphonſi zelum, cœterasque virtutes ſubindicet. Et ita illa habet, adducitur-

que

que hîc, quòd rarus admodum etiam ſit Liber.

125 *Joannes de Salcedo, ſacro Diaconatus ordine inſignitus, in Jure canonico Baccalaureus, Chriſtiano & perito Lectori ſinceram in Domino optat fœlicitatem. Eſt fuitque ſemper colendiſſimi noſtri Archipaſtoris in oves cuſtodiæ ſuæ commiſſas adeo acris vigilantia, hujuſmodique ſtudium, ut noctes dieſque nihil aliud ageret, nihil aliud cogitaret, quàm quo pacto animarum æternæ ſaluti diligentiſſimè proſpiceret; tuncque ſuis rationibus conſultum impensè exiſtimat, cùm ſuis eſt ovibus ex animi ſententia proviſum; quod vel ex hoc perſpicias, benigniſſime Lector, quod ad Sacramenta miniſtranda Manualia (ſic enim vulgò vocant) deſiderari ratus, ad hæc animadvertens, quæ Sacroſancto Concilio Tridentino in Sacramentorum adminiſtrationem ſtatuta leguntur, Fratri Joanni Buſtamantio deſignato, mihique tametſi (quod ingenuè fateor) enerudito illiteratoque viro, hujus Manualis examen duxit committendum, fecitque copiam, ut quæ neceſſaria nobis fore viderentur ſuis in locis non vereremur adjicere, ea præſertim quæ in Sacra Tridentina Synodo deffinita deprehenderemus, rejectis ac ſublatis è medio, quæ de jure antiquo minimè hodie obſervantur: Paruimus libenter &c.*

126 Parcimus his quæ in Epiſtola ſubſequuntur, alibi forſan convenientius tranſcribendis, quãdoquidem eo hactenus exarata conſilio tradidimus, quòd Alphonſi conatus erga ſibi commiſſos populos palam offerant. Bonus certè Paſtor ſuis ita ovibus vigilavit, ut ſibi interim haud dormiret, in tanta licèt poſitus Dignitate, religioſi vitam exacti ſervans, quo uſque diuturnâ purgatus ægritudine, obijt in Domino die 7 Martij anno 1569. ætatis octogeſimo, regiminis Mexicanæ Diœceſis 17 ſepultuſque fuit, prout ipſe in ſupremis ordinaverat tabulis, in Cœnobio Dominicanorum Imperiali Mexiceo, in quod graviſſimâ deductum fuit pompâ, & totius Civitatis in funere dilectiſſimi Parentis mœſtitiâ. Scripſit, quod ſciamus, patrio ſermone

Alphabetum ſeu Regulas in Choro Eccleſiæ Metropolitanæ Mexiceæ ſervandas.

Mexici tertiùm editas 1710. quæ uſu hodieque tenent, ſanctèque ſervantur, in octavo.

Prœmium ad Concilium Provinciale Mexicanum.

Cujus id circo mentionem facimus, &ſi folium non impleat, quòd tanti viri etiam fragmentum multi ſit habendum, & unguis inſtar Leonem ſubindicantis. Cœtera quæ in Concilio uno alteroque leguntur, ijs qui ea ſcripſere ſuis locis reſervamus. Alphonſi vitam complexus eſt brevi & ſucculento cap. 47. lib. 2. Hiſtoriæ Provinciæ Jacobeæ Mexicanæ Illmus. Davila: Accedit Ægydius Gonzalez Davila, in Theatro Eccleſiæ Mexicanenſis. Meminerunt ejuſdem Betancurtius in Theatro Mexicano part. 4. tractatu Urbis Mexiceæ p. 23. n. 112. Et quòd

res ſpectat academicas Plaza in Chronicis lib. 1. cap. 13. num. 135. & cap. 17. n. 161.

127 Illmus. D. Alphonſus de Muñoz, Natione Mexicanus, claris ſanguine genitoribus Mexici natus, apprimeque eruditus, tanto plauſu in Sacra Theologia Doctor eſt creatus in Mexicanenſi Academia, ut non multo poſt ejuſdem regendis Cathedris fuerit admotus, donec omnium tenuerit apicem Primariam Theologiæ. Hanc aliasque poſtquam totos viginti ſex annos moderatus egregiè fuerat, & viginti quidem ſpatio annorum Anteceſſorem Perpetuum egerat, ut ſtatutis cautum eſt pro eo qui Emeriti honorem eximium optaverit; id tandem decretum fuit Noſtro à Conſeſſu academico die 23 Auguſti anno 1613. nec ſine multa laude, quam ob præclarè navatam operam promeruiſſe, Judices ipſi teſtati fuere. Cœterùm & ſi eo in primis privilegio gaudeant Emeriti, ut quieſcere deinceps poſſint, & emolumenta percipere, ceu retroacti fructus vicenarij laboris, eo Noſter uti detrectavit, quotidianasque prælectiones intermiſſit numquam, quo uſque ægra præpeditus valetudine Regens ipſi ſuffectus eſt vir ampliſſimus D. Alphonſus de Cuevas Davalos, qui Archiepiſcopus Mexicanus evaſit, ut ſuo ſcripſimus loco. Noſter quòd peritiæ in Theologia ſummæ, haud vulgarem in rebus gerendis prudentiam conjunxerit, virtutibusque & moribus fuerit conſpicuus, multis etiam fuit auctus honoribus, Academiæ ipſi Pro-Cancellario datus eſt, & Canonicatu & alijs in Metropolitanâ Eccleſiâ dignitatibus fulſit, primamque Decanatus emeruit, è qua in Eccleſiam Chiapenſem Epiſcopus à Rege Catholico deſtinatus, atque à Sede Apoſtolica electus, priusquam ſacrari pro Pontificali munere quiverit, diem obijt extremum. Scripſit quidem multos

Ad Scholaſticam Theologiam ſpectantes Tractatus, quos tamen indicare ſignatius impedit qui tenuerat ea ætate mos, parum equidem accuratus, quo de meminimus in V. Alphonſus de Cuevas Davalos. Harum Lectionum, ut dicunt, Noſtri multa cum ejuſdem laude Plaza ſcripſit in Chronicis Univerſitatis lib. 3. cap. 16. n. 80 & 163. Ipſum præterea commendant M. Petrus Salguero, Auguſtinianus, in vita V. M. F. Didaci Baſalenque fol. 10. col. 2. Balthaſar â Medina in Chronicis Nudipedum Provinciæ S. Didaci Mexicanæ fol. 239. col. 2. Ægydius Gonzalez Davila, in Theatro Eccleſiæ de Chiapa fol. 200. Author Allegationum pro Clero Angelopolitano fol. 80. col. 2.

128 F. Alphonsus de Noreña, Natione Hiſpanus, Patriam, ut conjectura eſt Criticorum qui Scriptores Prædicatorum Ordinis adornarunt, in Urbe Noreña

reña Ovetenſis Diœceſis in Aſturibus, Domicilium tandem in regione Mexicanenſi ſortitus fuit. Apud Pincianos Juriſprudentiæ operam dedit ante quam nomen Dominicanis, quibus ibidem profeſſione ſe adjunxit. Sacro Diaconatus ordine initiatus, F. BARTHOLOMÆO DE LAS CASAS, ejuſdem Ordinis viro clariſſimo, Epiſcopo Chiapenſi, Apoſtolicos milites conſcribente pro nuper Eccleſiæ deditis illius regionis Indis, eis qui ſe itineri accinxerant ſocium ſe addidit anno circiter 1544. Eo apulſus, & in Provinciâ S. Vincentij adoptatus, idiomatibus addiſcendis conatus & ingenium applicuit, tanto quidem fructu, ut præter Mexicanum, tria, ut minimum, exactè calluerit, loquereturque expeditiſſimè. Nec propterea Theologicis ſe ſtudijs ſubduxit, imò eximios ea potiſſimum in parte progreſſus fecit, quæ ad dirigendos mores ſpectat, quòd excultus utriuſque ſanctionibus juris late patentiſſimam Facultatem uberius curſitarit & fuſius. Socius Vicarij Provinciæ F. THOMÆ DE CASILLAS, qui ad infulas dein Chiapæ promotus fuit, regendis & ipſe Cœnobijs varijs admotus Deffinitorque in Comitijs multis electus, demum in his quæ Goatemalæ coacta ſunt 18. Januarij anno 1580. Provinciæ caput renunciatus, diligentiſſime eidem invigilavit. Vir erat ſane doctiſſimus, adeò ut in arduis quibusque negotijs Indiarum conſuleretur, allegareturque non ſine laude ab id temporis ſcribentibus, & poſteris etiam, quamvis nulla typis vulgarit opera, multo in pretio habitis ejuſdem Mss à nobis recenſendis.

129 Nec religioſæ obſervantiâ vitæ minus erat conſpicuus, ut ſubinde ardens unà & lucens omnium in ſe amorem pertraxerit, Indis, quorum ſaluti egregiè proſpexit, acceptus, Hiſpanis haud ingratus, dignusque qui, Eccleſiâ Chiapenſi vacante obitu nominati ſupra CASILLAS, ipſam rexerit toto ſeptennio ab anno 1567. ad uſque 1574. annuente Capitulo, Catholicoque Rege indicante, quo uſque ILLM. PETRUS DE FERIA Epiſcopus ei fuerit datus. Hinc deluſus ÆGYDIUS GONZALEZ DAVILA, in Theatro ejuſdem Eccleſiæ fol. 195. ejus inter Prælatos Alphonſum cenſet, qui tamen id muneris haud obtinuit, ut animadvertunt Scriptorum Ordinis Prædicatornm Collectores accuratiſſimi, anno 1590. p. 295. ſatisque fit liquidum non à ſilentio tantùm diligentiſſimi Remeſſalis, qui ejus acta affert in Hiſtoria dictæ Provinciæ pp. 697. & 698, ſed ex his clarius quæ de ejuſdem morte tradidit ibidem. Annis ſiquidem provectus, in Conventum Civitatis regalis, quæ primaria eſt regionis, recepit ſe, libris vacaturus legendis ſcribendisque, per inde quaſi vegetæ & florentis ætatis. Gravi tandem preſſus infirmitate ad proximam

ximam ſe mortem ut pararet, generalem totius vitæ exomologeſim inſtituit, atque in Templum è cella deſcendens, Sanctiſſimo muniri Viatico poſtulavit, quo ſumpto, & graviſſimâ Hiſpanos adſtantes concione, de fluxis Mundi rebus deſpiciendis, vehementer admonitis, conclave repetijt, quas præ manibus habebat ſcripturus opellas: tum paulatim viribus deſtitutū ſe ſentiens, extremo inungi Oleo ſacro petivit, quo Eccleſiaſtico Sacramento donatus, rurſus è lecto ſcripturus ſurrexit, monentibusque ut iſthæc jam ſineret, quibus præſens agendis tempus opportunum haud eſſet, dignam religioſo juxtà ac ſapiente viro ſententiam protulit: Oportere Dominicanum, cui Deus indulgeret ſpatium, Libris immori, ſeque Apoſtolo Paulo ſtudere, reputareque mori lucrum. Tandem decumbens viribus deſtitutus, cùm Socius ab ipſo quæreret, num ſigno facto Religioſos pro eo juvando in extremo agone vocaret, tres adhuc reliquas ſibi eſſe horas repoſuit, ſeque, ne moleſtus eſſet Fratribus, opportuno tempore vocaturum: quo accedente, ipſe ut deducerentur indixit, quibus lectum ambientibus, & ſecundò preces pro morituris recitantibus, Deo, pro cujus honore laboraverat, animam tradidit. Multa quidem, ea que pro eo tempore Indis utiliſſima, ſcripſiſſe refert Remeſſalius, quæ apud ſe ſtare Mss addit, & è quibus nos quæ extant modò in Bibliothecâ Antequerenſi PP. Prædicatorum notabimus. Latino ſermone quæ ſequuntur ſunt exarata:

Quæ in Capitulo Provinciæ ſuæ de Chiapa anno 1568 die 23 Januarij in Cœnobio de Cobàn Veræ Pacis ſub Fr. Dominico de Lara Provinciali, communibus ſuffragijs fuerunt circa varios conſcientiæ caſus agitatos concluſa & determinata, collecta & notis illuſtrata. Incipit Tractatus his verbis: *Zelo animarum accenſi, &c.* apud Remeſſalium & Scriptores Ordinis Prædicatorum.

De Privilegijs in communi: Cujus exordium ita habet: *De privilegijs Fratrum in particulari tractaturus, convenientiſſimum duxi aliqua notare de privilegijs in communi.* Scribebat Tractatum hunc anno 1568. apud Remeſſalium.

Recopilatio, Compillatio, aut Collectio privilegiorum, quæ ab anno Domini 1493. uſque ad annum 1562. Pontifices Romani conceſſerunt Fratribus mendicantibus, Prælatiſque eorum in Indiarum Provincijs Eccleſiam hanc novam adjuvantibus. Tractatum hunc ſcripſit in Conventu Mexicano, abſolvitque in per vigilio aſſumptæ in cœlum Virginis anno Domini 1568. pro ut ipſe annotavit in calce Libri, qui extabat anno 1746. Antequeræ Goaxaſencium in Conventu S. Dominici apud M. Fr. Leonardum Levanto.

Collectio privilegiorum quæ ab anno 1532. Magiſtri Generales Ordinis

nis Prædicatorum conceſſerunt Prælatis Fratribusque in Capitulis Provincialibus Provinciæ S. Jacobi Novæ Hiſpaniæ dicti Ordinis uſque ad annum 1560.

Extat apud eundem M. Levanto. Et hos ut Author Tractatus adornaret è Chiapa Mexicum petijt, aſpero & longiſſimo itinere ſuperato, eo conſilio ut & Dominicanorum & Franciſcanorum Archivia evolveret, è queis privilegia tranſcripſit omnia.

Dubia quædam circa Breve Pij V. conceſſum Fratribus Mendicantibus ad petitionem Philippi Regis. Apud Remeſſalium.

Decreta Concilij Tridentini quæ expreſsè contrariantur privilegijs Fratrum Mendicantium. Apud proximè citatum & Scriptores Ordinis Prædicatorum.

Hiſpano ſermone quæ ſubjicimus compoſuit Opuſcula. *Formularium pro ſcribendâ licentiâ, quâ Prælatus ſuam ſubdito facultatem committit, quam vocant Omnimodam.* Apud Remeſſalium.

De electione canonica, juxtà S. Concilij Tridentini decreta, & ſtatuta Capituli Generalis Bononiæ 1564 habiti. Apud Remeſſalium & Scriptores Ordinis Prædicatorum.

Tractatus de cauſis criminalibus.

Alter *de cauſis civilibus.*

Alter *de teſtamentis.* Apud ipſum Remeſſalium.

De Arte Rhetoricæ. Itidem apud ipſum.

Ex his verò quæ aſſervantur in Bibliothecâ Dominicanâ Antequerenſi primum ita habet Opuſculum: *Incipit Tractatus de aliquibus reſolutionibus* à R. P. Fr. Alphonſo de Noreña: Complectitur 18 deciſſiones; terminaturque ſic: *In Conventu de Chiapa die 6 Decembris 1578. &c.*

Secundum: *Alia dubia reſoluta ab eodem Fr. Alphonſo de Noreña 1576.* Continet ſoluta quatuor, & deſinit: *In hoc Conventu S. Dominici de Chiapa O FF PP. 12. Aprilis 1578:* hiſpano utrumque ſermone contexuit.

His adjici debet hiſpano idiomate conſcriptus tractatulus: *Memoriale privilegiorum quæ Cœnobium hoc S. Dominici Mexicanum habet, & eorũ quæ ipſa complectuntur.* Poſt, quindecim affert privilegia, quibus proprias ipſe Notas apponit, ut cernitur in Codice Antequerenſi quo, anno 1746. utebatur M. Leonardus Levanto, in quo itidem, poſt alium Tractatum latino ſermone conſcriptum, ex his qui ſupra à nobis deſcripti manent, ſubjunxit 55 privilegia de quibus ſermonem in eo Tractatu fecerat.

130 D. Alphonsus de Ojeda, Natione Hiſpanus, incomperta hactenus nobis Patria, Mexicanus ab exantlatis decumanis in Expugnatione Mexicea laboribus, non is credendus eſt, qui Chriſtophoro Columbo comes fuit datus pro novi detectione Orbis, in quemque ſæpius enavigabit, geſtis rebus clariſſimus. Jam enim inde ab anno 1510. obierat (ni-

ſi fallitur qui ejus acta conſcripſit D. Ferdinandus Pizarro, in Viris novi Orbis illuſtribus à pag. 41. ad 64 cap. octo comprehenſa) Noſter verò poſterioribus annis floruit, ut qui Ferdinandum Cortezium ducem ſecutus eſt in Mexicanenſibus expeditionibus diſcriminibusque graviſſimis. Egregio comparatus animo, & ad ardua quæque belli uſu quotidiano expeditior atque paratior, eximiam, ſi quis alius, operam contulit vaſtiſſimo ſubjugando Mexicco Imperio Cortezij ſub ſignis, cui acceptiſſimus erat. Tlaſcalenſibus, qui non abſque multo utrimque fuſo ſanguine, Hiſpanis demum ſacroſancto amicitiæ fœdere adhæſerant, arctiſſimè devinctus, eorum non multo negotio idiomatis callens, facilè hæc inſinuabat quæ è Cortezij noſtrũque omnium re erant, quibus illi ſincera obſecundare fide promptisque manibus ſatagebant. Hinc enata opportuna Noſtris in dificillimis quibusque ſubſidia, atque illud in primis, quod omnium inſtar habendum eſt, quo ſine, aut nunquam, aut diutiſſimo fere que deſperato conflictu Hiſpani Mexicanos aqua terraque obſeſſos in deditionem coegiſſent. Scilicet, ducenta millia ferè peditum Tlaſcalenſes in auxilium Hiſpanis dedere, illorumque 180 millibus Cortezij juſſione præfectus Ojeda, mirum eſt quam viriliter & induſtriè, atque ad triumphum appoſite ſe illi geſſerint. Nec verò id honoris & gloriæ gratis Noſtro inclytus Bellidux Cortezius impoſuit, eo recèns nomine inſigni, quòd Portum à Verâ Cruce dictum quinque millibus Tlaſcalenſium ſtipatus petierit, ſecumque tormenta bellica Tezcucum ampliſſimam Urbem detulerit, quibus, expeditis circum Mexiceum lacum navibus tredecim, ex arte milites uterentur. His multisque conſpicuus facinoribus alijs, de quibus ſparſim, pro ut res ferunt & varij caſus, Torquemada meminit tom. 1. Monarchiæ Indicæ; ſcriptis quoque monumentis inclaruit, videlicet:

De Novæ Hiſpaniæ Expugnatione,

Uti ex memorato mox Joanne de Torquemada & Antonio de Herrera tradit Antonius de Leon Pinelo in Bibliotheca Occidentali tom. 2. col. 603. Editionis noviſſimæ Madritanæ.

131 F. Alphonsus de Ortega, Natione Hiſpanus, cujus nos Patria latet, è Provincia S. Franciſci Granatenſi in ejuſdem Ordinis Goatemalenſem SS. Nominis JESU tranſlatus, Domicilium adeptus eſt Mexicanum. Publici Juris fecit, quam hiſpanè dixit

Concionem de Sancto Petro Paſchaſio Ordinis B. V. de Mercede: In ejuſdem Cœnobio de Goatemala cultus inclyti ſui Inſtituti Alumni feſtivâ & ſolemni pompâ non unâ tantum die celebrante. Goatemalæ typis Joſephi de Pineda Ibarra 1673. in quarto.

D.

132 D. Alphonsus de la Peña Peralta, Natione Mexicanus & Patria, Metropolitanæ Eccleſiæ à Ratiocinijs, ut numeris nedum arithmeticis ageret, ſed poeticis etiam luderet, unà cum Petro Fernandez Oſſorio, ejuſdem Eccleſiæ Præsbytero, pro adornando fornice triumphali Illmô. Archipræſuli D. Fr. Payo Enriquez de Ribera, Poematâ conſcripſit, quæ poſtea edidit, juncto eorum gloſſario oratione ſolutâ argumentum omnibus numeris explicante, pandenteque latentia in credito quondam numine, quod *Pan* antiqui dixere, ſymbola, laudando opportuna Principi ſuo. Titulum Opuſculo fecit:

Myſticus Pan, numen ſymbolicm, & politicum ſimulacrũ: pompa triumphalis ab Eccleſiâ Metropolitana Mexiceâ Illmô. ac Rmô. D. D. M. Fr. Payo Enriquez de Ribera, Archiepiſcopo ſuo ornatiſſimo, erecta, dicata. Mexici ex Typographia Viduæ Bernardi Calderon. 1670 in quart.

132 D. Alphonsus Ramirez de Vargas, Natione Mexicanus, Mexici nobiliſſimis Genitoribus uſus eſt. Chriſtianis à tenera ætate imbutus moribus, & non ſolùm humanioribus litteris, ſed etiam divinis apprime doctus, & ingenio acutiſſimo atque ad omnes ſcientias aptiſſimo, omnigenâ floruit eruditione, qua ſub inde, & moribus clariſſimum virum decentibus, ſpectabilem ſe primarijs quibuſque & eruditiſſimis, ſive ex utroque Clero, ſive ex profanorum ſtatu, ipſis etiam exhibuit Principibus. Multa ingenij & doctrinæ monumenta reliquit, quorum nobis nota ſequentia damus, pleraque cùm hiſpano, tum etiam romano ſermone conſcripta, & partim ligatâ, partim oratione ſolutâ.

Sacrum monumentum erecti à fundamentis Mexicani Templi Monaſterij Virginum á S. Bernardo nuncupatarum.

In quo & Sacram Ædem magnificentiâ D. Joſephi de Retes Largache & hæredum pulcherrime & ſolide conſtructam deſcribit, & octiduũ ſolenniſſimum in ejuſdem Dedicatione amœniſſimâ ob oculos ponit narratione. Mexici Formis Viduæ Franciſci Rodriguez Lupercio 1691. in quarto.

Zodiacus illuſtris, triumphalis moles Excmô. viro D. Joſepho Sarmiento Valladares, Comiti de Moctezuma & Tula, Pro-Regi Mexicano excitata ab Eccleſiâ Metropolitanâ ipſum ſolenniſſimè recipiente;

Atque in hacce opella Principem obumbrat præclarum ſolaribus radijs, queis Herculeos depingit labores, ceu gradientis per Zodiacum Solis progreſſus. Mexici Litteris Joannis Joſephi de Guillena Carraſcoſo 1696. in quarto. Extat tom. 86. Collect. noſtræ.

Simulacrum hiſtoricum & politicum Principis ſub ænigmate Cadmi latentis, pro inaugurando Novæ Hiſpa-

pania Pro Rege Excmô. D. D. Gaſpare de Sandoval, Silva & Mendoza, Comite de Galve, Metropolitanæ Eccleſiæ Mexiceæ ſumptibus erectum. Mexici, Formis Viduæ Franciſci Rodriguez Lupercio 1688. in quarto. Habetur tom. 63. Collect. noſtræ.

Elogium panegyricum, atque Inclyti adumbratio Æneæ, ampliſſimi ſcilicet viri Comitis de Mancera, Pro-Regis Mexicani, ab Urbe itidem Mexicanâ, fauſtiſſima ei optante, ſuſcepti. Mexici, ex Officina Viduæ Bernardi Calderon 1664. in quarto. Extat tom. 92 memoratæ Collect.

Enarratio hiſtorica, allegoricaque deſcriptio ſpectaculorum Mexicanenſium, quæ in Caroli II. Hiſpaniarum Regis exordio in Monarchiæ adminiſtratione inſtituta fuere. Mexici ex typographia Viduæ Bernardi Calderon 1677. in quarto. Extat tom. 56. Collect. noſtræ.

Deſcriptio feſtiviſſimi adventus redditusque miraculis claræ SS. Imaginis V. Deiparentis ſub titulo de Remedijs. Mexici anno 1668. Et Gadium apud Hieronymum de Peralta 1725. editiónem hanc procurante, ſumptibusque agente D. Joſepho de Barreda, in Aſturibus nato, Mexicanis adſcripto, erudito ſatis & ſtudioſo, Alphonſoque noſtro in primis, & Doctis quibusque addictiſſimo. Habitur tom. 63. dictæ Collect.

Poetica deſcriptio ludorum, qui Mexici publicâ lætitiâ ſunt habiti die natalitia Catholici Hiſpaniarum Regis Caroli II. Mexici, ex Officina Joannis Ruiz 1670. in quarto. Legitur tom. 76. Collect. noſtræ.

133 Fr. Alphonsus de la Rea, Natione Mexicanus, Patria Quereтarenſis, Inſtituta Regularis Obſervantiæ Seraphici Patris Franciſci ſectatus in Provincia SS. AA. Petri & Pauli Regni Michoacanenſis, poſtquam multam illi lucem afludit Philoſophiæ Cathedris & Theologiæ præpoſitus, alijsque rite obitis Superiorum juſu muneribus, Superior etiam ipſe meritò præfectus Familiæ ſplendorem adauxit. Ut verò abũdantius multò totam illuſttaret, graviſſimos ejuſdem viros jam pridem vita functos juſus eſt facere redivivos, Vitis ſcriptis, quas diligentiſſimè litteris conſignavit. Veritati conſcribendarum rerum, quæ primas tenet in Hiſtoria partes, adeo inhæſit, ut nihil niſi penitus exploratum in Librum conjecerit. Stilo illum fluido compoſuit & eleganti, ac nullas, quæ lectorem morentur & ſtomachum moveant, digreſſiones in opere offendimus, queis ſubinde dotibus eſt dignum pretiò: hiſpano ei ſermone titulum dedit

Chronica Ordinis Seraphici Patris S. Franciſci in Provincia SS. AA. Petri & Pauli Michoacanenſi Novæ Hiſpaniæ. Mexici, in Typographia Viduæ Bernardi Calderon 1643. in quarto. Alias, quas Bibliotheca Franciſcana Joãnis à S. Antonio tom. 1. pag. 50.

50. hujus Hiſtoriæ editiones commemorat Mexicanas de anno 1635. & 1651. itemque Matritenſem, cujus reticet annum, non vidimus, putamusque illam de anno 1635. poſitam Amanuenſis aut Typographi errore, quòd facultas imprimendi Librum facta fuerit Authori anno 1639. Edidit quoque

Panegyrim de S. Clara Virgine. Mexici mox indicatis typis anno 1646. in quarto. Authorem laudat, teſtaturque præfuiſſe ſuæ Provinciæ Michoacanenſi, accuratiſſimus nudipes P. Balthaſar de Medina, in Chronicis Reformatorum S. Didaci Provinciæ Mexicanæ fol. 255. col. 2. Meminit etiam Authoris & Chronicorum Leon Pinelo, ſeu additores ejus Bibliothecæ Occidentalis tom. 2. col. 754. qui tamen, & in cognomine errant ſcribentes Roa pro Rea, & in anno editionis Mexicææ ſignantes 1635. qui quadriennio præceſſit eum quo pro publicando Libro data fuit facultas Authori. Rurſusque ſunt deluſi col. 760. alterum adducentes Alphonſum de Larrea Chronographum Michoacanenſis Familiæ Franciſcanorum; cùm tamen unus idemque ſit Author.

134 Fr. Alphonsus Rangel, Natione Hiſpanus, cujus natale ſolum reticent qui ejus memorant acta, Domicilio Mexicanus, quòd è Provincia S. Jacobi Ordinis Seraphici in hanc, quæ tunc quidem coalebat, S. Evangelij Mexicanenſem anno 1529. fauſtè devenerit. Doctrinâ pro inſtruendis recens ſubjugatis Indis, qua præditus erat, & eximio eorundem ſalutis zelo ſtatim uſurus, ſe totum perdiſcendis *Mexicano & Othomienſi* idiomatibus, quæ latius in his regionibus dominantur, feliciſſime dedit: nam utrumque reduxit ad artem, & primi quidem concinnavit abſolutiſſimam, & quæ multis profuit ejus diſcipulis, eoque Sermones pro totius anni curſu compoſuit optimos; ſecundi verò, ſcilicet Othomienſis, barbari ſanè & difficilimi, adeò fuit conſcius, ut in Provincijs de Xilotepec & Tula nuncupatis, earumque confinibus, hujuſce Nationis hominum admodum feraciſſimis, primus Dei verbum nunciaverit, tanto quidem fructu, ut innumeros ipſorum ad Chriſti Domini Fidem traductos, ſacris aquis intinxerit, cunctis deturbatis idolis, eorumque aris everſis, templisque ſolo æquatis. Fremebant ad hæc dæmonis ſacrificuli, qui non ſemel necem machinati ſunt Noſtro, intuliſſentque indubiè, ni Deus, cujus agebat cauſam, eis obſtitiſſet. Cœteri propterea ſe Chriſto credidiſſe poſtea dicebant, quòd Miniſtri ejus & palàm coram frequentiſſimâ gentis multitudine ſua tradere dogmata haud vererentur, de quibus rationem dabant ſciſcitantibus, expendentes cuncta & firmantes; & quòd ſacra mundiſſimè facerent, pulcherrimo

rimo apparatu, & politiſſiſſio ordine rebus diſpoſitis, quæ Dei cultum concernunt; ſuos contra Sacerdotes fœdiſſimo omnia ritu peragere, atque in tenebris delitelcere, deque à ſe dictis rationem dare nullam. Alphonſus traditis ſibi populis deditus, eos ut lucrifaceret Deo, ſe ipſum ſanctitatis præbebat exemplar, auſteritate vitæ, paupertate & patientiâ inſigni, quibus fatebantur Indi, non ſecus ac reliquis, quæ mox inſinuavimus, ad amplexandum Evangelium adactos fuiſſe.

135 Non ſemel Religioſis in triclinio ſedentibus, flagellis ſe crudeliſſimè cœdens apparuit, ſæpius humilitatis, moderationis, charitatis, & aliarum exempla virtutuum præbere ſolitus. Pluries regendis Cœnobijs admotus, religioſè functus munere fuit, & Tulæ pro magnifico extruendo Templo jecit fundamenta, quæ dein egregiam ſubſtinuère ornatamque molem. Univerſam quoque S. Evangelij Provinciam Miniſter regendam ſuſcepit electus in Comitijs de anno 1546. Hinc ad generalia totius Ordinis, Aſſiſij cogenda, deſtinatus, ut graviſſima naſcentis Americanæ Provinciæ ſuæ & Eccleſiæ negotia tractaret, ingenti tempeſtate, qua vehebatur, Navi concuſſâ abſorptus, ad Cœlum, ut pie credere eſt, appulit die 15 Junij ejuſdem anni 1546. vel ſequentis.

136 Vitam ejus atque ſcripta referunt Torquemada in Monarchia Indica tom. 3. lib. 20. cap. 45. & Betancurt in Menologio Franciſcano Provinciæ ſuæ p. 63. n. 15. Meminerunt ipſius Joannes à S. Antonio, in Bibliothecâ Franciſcanâ tom. 1. pag. 50. referens & Nicolaum Antonium & Uvadingum præter citatos, quibus addimus Antonium de Leon in Bibliothecâ Occidentali tom. 2. col. 720. qui edita affirmat, quæ ſubjungimus Opera, ab relatis etiã Scriptotibus recenſita, ſcilicet

Mexicani idiomatis Artem.

Artem & Doctrinam Chriſtianam Othomitenſium linguâ.

Sermones per annum Idiomate Mexicanenſium.

137 P. Alphonsus Ruiz, Domicilio ſaltem Mexicanus, nam nos Patria latet & Natio, Societatis Jeſu Inſtituta ſecutus, Collegium ejuſdem Familiæ regebat, quod in Urbe eſt à Verâ Crucæ dicta, Portuque Novæ Hiſpaniæ celeberrimo, cùm eò Hiſpana Claſſis appulit circa annum Domini 1585. è qua clariſſimæ fœminæ Beatrix & Anna Nuñez excendentes, receptæ à germano fratre Ferdinando Nuñez de Montalvan, nobili viro juxtàque Medicinæ Profeſſore, qui jam pridem in Novam Hiſpaniam advenerat, quæſitisque opibus haud exiguis, ut es ſecum fruerentur ſorores vocaverat; ipſæ ut erant devotiſſimæ, protinus Templum Jeſuitarum frequentare cœpe-runt, Noſtrumque conſcientiæ arbitrum delegère. Earum prima

ma Matrimonio juncta viro fuit è primarijs ejuſdem Urbis; ſecunda Virginitatem cuſtodire decrevit, & Deo quantum poſſet inſervire diligentiſſimè. Paucas ſibi præſto aggregavit eodem ferventes ſpiritu ſocias, quę cùm à Noſtro, tum ab alijs ejuſdem Inſtituti Sodalibus, ut Chriſtianæ perfectionis viæ inſiſterent, regebantur. Tanto dein ardore ſuccenſæ fuere, ut Angelopolitanum Antiſtitem D. D. Didacum Romanum, rerum Veræ-Crucis Eccleſiaſticarum potientem, Epiſtolis rogarent, dignaretur ut, facultatem ipſis concedere vota emittendi caſtitatis, clauſuræ, & obedientiæ, quam ipſi Prælato ſpondebant, habentes in animis ſemetipſas Domi contineri perpetuò, munditiemque corporis & animæ itidem colere. Moratus non nihil Epiſcopus fuit, grave ut maturaret negotium, donec certior factus de ipſarum indole atque virtute, poſtulatis annuit, erectumq̃ canonicè Sodalitium, non multo poſt, anno videlicet 1604. evaſit in eximium Tereſianarum Virginum Monaſterium, quod Angelopoli fuit erectum, convolantibus illùc pijſſimis fœminis, quæ Carmelitarum inſtituta ſanctimonialium primæ in America noſtra ſectatæ ſunt, cujuſque initia & progreſſus per integrum ſeculum, egregiæ ſcilicet & religioſiſſimæ perfectionis, juſto in folio Volumine complexus eſt vir ampliſſimus D. Joſephus Gomez de la Parra, qui Dei admiratus conſilia, advertit, ipſo aflatum Spirituſanto Noſtrum Alphonſum Regulas illis fœminis præſcripſiſſe, non dum Carmelitanas profeſſis, quæ iſtis conſonant mirè, decebantque ſtrenuum Directorem, qui ipſe erat, doctumque Magiſtrum; cujus & ſi alia latitent ſcripta, hoc unum inſinuaſſe ſuffecerit, exiguo quidem corpore multos fovente egregios ſpiritus. Legeſis Gomezium de la Parra citatum in Libro *Erectionis & primi ſeculi Cœnobij admodum Religioſi S. Joſephi excalceatarum virginum Carmelitarum Urbis Angelopolitanæ*, cùm alibi à principio, tum ſignatim p. 27. ubi à Noſtro ſcriptas commemorat

Regulas pro Sodalitio Virginum in antiquæ Veræ Crucis Civitate, Ordinarij facultate, inſtituto.

138 D. Alphonsus Ruiz de la Lima, Natione Mexicanus, Patria Angelopolitanus, atque, ut videtur, ejuſdem Diœceſis Eccleſiaſtici Fiſci defenſor, & Cauſarum Patronus in Regia Mexicanenſi Cancellaria, edidit pro illius temporis conſuetudine in hujuſmodi Opuſculis publicandis, tacitis loco editionis, typographo, & anno, Codicem in folio juridicum, qui ex rei geſtæ atque in ipſo enarratæ epocha, colligitur excuſſus anno Domini 1647. & in ipſa Urbe Angelopolitanâ, uti caracteres, qui tunc inibi erant uſui, indicant ſatis. Porrò titulus Opuſculi ex hiſpano

no in latinum verſus ita habet:

Pro Eccleſiaſtico Fiſco declaratio, defenſioque Edicti à Doctore Joanne de Merlo Canonico Doctorali, Vicarioque generali Angelopolitani Epiſcopatus, publicati, circa Facultates & Privilegia Societatis Jeſu Patrum ad excipiendum ſacras ſecularium confeſſiones, & Dei verbum nunciandum. Extat tom. 2. Allegationum à nobis collectarum.

139 Fr. Alphonsus de Solana, Natione Hiſpanus, cujus & Patriam & Parentes latere ſibi dicit Cogolludo, qui omnium fuſius ejuſdem res geſtas ſcribit in Hiſtoria Jucatanenſi lib. 9 cap. 15 à pag. 150. conjectante D. Nicolao Antonio pag. 39. tom. 1. Bibliothecæ Hiſpanæ, à Solana Toletanæ Diœceſis Oppidò oriundum; Domicilio Mexicanum habemus. Salmanticæ Canonico juri addiſcendo operam dedit, lauream que reportavit ea mente, ut honores inde ac opes conquireret: Quòd verò Apoſtolicum virum concionantem audierit, periculumque amittendæ ſalutis æternæ expendentem illorum, qui ſegnius conſectantur cœleſtia, caducis avidius inhiantes; conſulere ſibi decrevit, & Sancti Franciſci Inſtitutum amplecti. Voti compos factus, in Provincia Caſtellæ Regularis Obſervantiæ Conventuque S. Joannis à Regibus profeſſionem emiſſit. Inde in ejuſdem Provinciæ Cœnobium de la Salceda, ut dicunt, Recollectorum, auſterioris deſiderio vitæ tranſlatus, cùm Pro Jucatanenſi Provinciâ ſupplementum quæreretur Religioſorum, qui convertendis & juvandis Indis adlaborarent: quamvis ad id invitatus muneris fuerit, ſubire illud recuſavit, propterea quia imparem ſe tanto operi ſentire dicebat. Alios inter accinctos itineri eminebat ſodalis ejus P. Didacus de Landa, qui poſtmodum Epiſcopus Jucatanenſibus datus fuit: Is ubi ad illas appulit gentes, in quibus Noſtrum optimos relaturum fructus opinabatur, urgere illum litteris cœpit, Deumque exorare qui bonam ei mentem miſeros adjuvandi inſtruendique injiceret. Nec porrò irritæ preces fuère viri religioſiſſimi: ſiquidem Fr. Laurentio de Bienvenida, itidem Franciſcano, Hiſpaniam petente, ut ſecundò pro Jucatanenſi Familiâ Socios vocaret, eos inter, Noſter ultrò invitanti ſe dedit.

140 Facili quidem ipſe negotio gentis idioma calluit, cujus tandem fuit Magiſter egregius. Vitam inſtituiſſe cœleſtem Socij teſtabantur, mirantes de cœleſtibus ſemper agere, auſterum quidem ſibi, parcum, & humilem, cœteris benigniſſimum, queis, ut in quotidiana conſuetudine utilis eſſet, feſtivè agebat, ſale condito, quod Apoſtolus monebat, ſermone. Indos ſingulari amore proſequebatur, peccatores quoſque Deo ſatagebat ut reconciliarentur, pauperibus ſtipe erogatâ pauper ipſe ut ſubveniret, Monaſterio-

riorum, quibus pluries Superior eſt datus, cellas aperiebat penuarias, & quòd ſubeſſe quam preeſſe magis amaret, Prælaturis ſtatim renunciabat. Integras fermè noctes traducebat orando, mirantibus Fratribus, qui quando ille dormiret ſe neſcire dicebant. Dies lectioni, ſcriptioni, idq̃ religioſis & apoſtolicis alijs operibus deſtinabat, atq̃ his deditus amplius quadraginta annis, circiter 1600 curſum feliciſſime conſummavit Emeritæ, quæ primaria eſt Civitas Jucatani, in Conventu ſuo, ubi jacet, magnâ Sanctitatis opinione ad præſentem uſque diem perennante. Multa Jucatanenſium linguâ ſcripſit & utilia eleganti ſermone, quorum texit indiculum allatus ſupra Didacus Lopez Cogolludo p. 511. & ipſum ſecuti Nicolaus Antonius in Bibliothecâ Hiſpanâ p. 39. & Joannes à Sancto Antonio in Franciſcanâ pag. 51. Sunt illa porrò.

Dictionarium idiomatis Maji & Hiſpani.

Sermones eodem Jucatanenſi idiomate continuati, & ſeorſim multi.

Notas ſeu Excerpta ſacra & hiſtorica.

Multaque præterea *antiquitatis & gentis illius monumenta,* quæ perière juxtà citatumDidacum, apud quem P. Lizanam, itidem Franciſcanum (de quo nobis ſermo erit) Noſtri laudatorem invenies.

141 Fr. Alphonsus de Triana, Natione Hiſpanus, incomperto nobis Bæticæ loco natus, Provinciæ S. Vincentij de Chiapa & Goatemala, Ordinis Prædicatorum alumnus, apud Verapaz eo inſignis fuit nomine, quòd ſtrenuum egerit Parochum pro miniſtrandis ſacris genti, cujus eloquio, cœterà non omnibus obvio, Cocchi dicto, pollebat, quoque uſus eorundem proſpiciens inſtitutioni, & adverſus Deiparentem pietati, librum ſcripſit

De SS. Roſarij myſterijs:

Quem Miniſtrorum manibus teri memoratæ Provinciæ Sodales ſuis nos litteris edocuerunt.

142 Fr. Alphonsus Truxillo, Natione Mexicanus & Patria, ex antiquioribus Provinciæ S. Evangelij Regularis Obſervantiæ Franciſcanorum alumnis, vir fuit admodum religioſus, & qui in procurandâ Indorum præcipuè ſalute glorioſè in Domino laboravit. Quà enim viva voce illis ut prodeſſet, quà ſcriptis ſermonibus eorundem idiomate, ſex ſupra viginti & amplius annos inſumpſit. Vaſtum quidem aggreſſus eſt opus, quod juvante Stephano Brabo, Indo latinè ſatis docto (de quo ſuo loco ſermo nobis recurret) ad finem deduxit, Sermones videlicet quatuor aut quinque in ſingulas anni Dominicas, itemque totidem in ſingula Feſta. Eos ut publici fierent juris tradidit omnes Provinciæ Præſidi Fr. Petro Oroz, viro ornatiſſimo, qui ut erat etiam in idiomate Mexicano ſatis excultus, lectos probavit, & traſcribi ita

 juſſit,

juſſit, ut prælo apti eſſent: Ipſo tamen ad plures abeunte, editione fruſtratâ, Author Codices eximio communicavit Fr. Joanni Baptiſtæ, qui & ipſe eorum aliquos edidiſſet, ni morte quoque præventus rem infectam reliquiſſet. Ne tamen Noſtri memoria excideret, ipſius & ſcriptorum texuit elogium in Proœmio ad *primam partem Concionum*, quas edidit Mexici anno 1606. ex quo Betancurtius in Theatro Mexicano part. 4. Tractatu poſt *Menologium, de Illuſtribus Provinciæ ſuæ Scriptoribus* p. 104. n. 25. profecit, & ex hoc Joannes à S. Antonio in Bibliothecâ Franciſcanâ tom. 1. p. 52. recenſentes Noſtri ſcriptos

Sermones in ſingulas anni Dominicas & ſingula Feſta idiomate Mexicano.

143 P. Alphonsus de Valencia, Mexicanus Domicilio, ſinminus Natione & Patria, quas neſcimus, JESU Societatis alumnus in Provincia Novæ Hiſpaniæ, Mss reliquit ſermone vernaculo

Narrationem hiſtoricam eorum quæ Gaſpari de Alvear Novæ Cantabriæ Gubernatori, ſocijsque ejus evenère in itinere verſus Indos Tarahumares dictos anno Domini 1619.

Quæ aſſervantur in Bibliothecâ Congregationis Oratorij Mexicanenſis tom. 1. *Variarum hiſtoricarum enarrationum.*

144 D. Alphonsus de Vargas, Natione Patriaque Mexicanus, in Regia Mexicanenſi Curia Patronus cauſarum, conſcripſit opuſculum hiſpano ſermone

Pro Juris defenſione quo Didacus de Puga Villanueva aſciſcendo ſibi Majoratu, ut dicunt, ſeu Primogenijs bonis, potiri contendebat.

Extat Mss in fol. tom. 24. fol. 48 Collectionis D. Ludovici de Mendoza.

145 Illmus. M. D. Fr. Alphonsus a Vera Cruce, Natione Hiſpanus, Patriam habuit in Regno Toletano Caſpueñas dictam, Domicilium Mexici & Nomen admodum clarum, Cognomenque Illuſtre: Nam genitore uſus Franciſco Gutierrez, matre que Eleonora Gutierrez, hoc ipſi à cunabulis natum cognomen depoſuit, ubi ad Urbem Americæ noſtræ à Verâ Cruce nuncupatam acceſſit, quo inſigniri placuit, habitum unà avìtumque ſignum familiæ commutans. Ingenio & virtute conſpicuus à teneris, piè quidem educatus â Parentibus, Chriſtianis conſpicuis moribus æreque non anguſto pro liberaliter tractandâ familiâ, Clariſſimam Complutenſium Academiam pro addiſcendis Grammaticâ & Rhetoricâ excoluit: Inde in Celeberrimam Salmanticenſium Univerſitatem tranſlatus Philoſophiæ & Theologiæ operam dedit. In qua Præceptorem audivit Franciſcum de Victoria, Dominicanum Clariſſimum, Academiæ Anteceſſorem inſignem, & Hiſpaniarum decus Illuſtre, quod Myſtagogus fuerit, & inſtau-

ſtaurator Theologiæ Scholaſticæ, ad miraculum deinde & invidiam Nationum in ipſis quotidiano incremento florentis. Ab hoc, cui gratiſſimus erat Alphonſus, Magiſterij gradum accepit: atque ut egregius evaſerat Philoſophiæ & Theologiæ cultor, brevi pro regendâ Artium Cathedrâ deſtinatus Profeſſor fuit, tantâque cum litterarum & virtutis laude munus obivit, ut is unus à præclariſſimo Duce del Infantado electus fuerit, qui filiorum ipſius, Salmanticam ſtudiorum cauſa miſſorum, curam ageret, eoſdemque in moribus & doctrina inſtituendi provinciam, ſplendido ſtipendio, ſuſciperet.

146 Vertebatur annus 35 ſeculi XV cùm hæc Noſter Salmanticæ ageret, quò, Deo ſic res diſponente, acceſſit Venerabilis Fr. Franciſcus à Cruce, Auguſtinianus, ab America noſtra, in quam biennio ante ipſe cum Sodalibus navigaverat, in Hiſpaniam reverſus, eo conſilio, ut graviſſima tractaret negotia, ſecumque Religioſos defferret, qui Socijs juvamini forent, & Indis auxilio. Delegit ille quidem egregios è Familia ſua viros, præter quos Clericum optabat virtute exornatum & litteris, qui tradere eas ipſis poſſet expeditiſſimè. Ubi amicis ſuggerentibus agnovit nullum ad id muneris aptiorem Alphonſo, rogare illum cœpit, dignaretur comitem ſe in Occidentis Indias ſuis Fratribus jungere, & quamvis non ſtatim, brevi tamen ei paruit Noſter, commodisque poſt habitis ſuis atque ſpe honorum & opum, vocantem ſecutus eſt Deum. Hinc obiter animadvertendum, lapſum fuiſſe D. Nicolaum Antonium, quòd exiſtimarit Alphonſum è Complutenſi Artium Profeſſore delatum ad Indos, cùm Salmanticæ eo fungeretur munere dum Auguſtinianus Procurator ſuis eum adſcivit. Ut verò inſtituto etiam ipſis jungeretur & habitu navigantem verſus Mexicum ſollicitavit, renitentem eo nomine, quòd Dei, quæ opus erat, vocationem non ſentire ſe diceret; quam ut mox cognovit, ſeſe totum dedit ſancto Dei viro, qui hæc illi datâ dexterâ prænunciaverat.

147 Portum Veræ Crucis tenentes, Alphonſus veſte nomineque mutatis, ſe illis addixit, atque expleto in Conventu Mexicanenſi tyrocinij anno, ſolennia nuncupavit Deo vota. Tanta jam ex tunc virtus & dexteritas elucebat in eo, ut ſtatim Præfectus fuerit Novitiorum inſtitutioni, quam trienio curavit, egregijs religioſæ & admodum reformatæ Provinciæ SS. Nominis JESU incrementis. Hinc ad docendum litteras evocatus, quo primum apertum eſt Provinciæ gymnaſium anno 1540 apud Tiripitium, Regni Michoacanenſis Oppidum, tribus inſimul incubuit muneribus: nam & Philoſophiam alijs, & alijs Theologiam tradebat Soda-

dalibus, & exteris etiam (quos inter Regium habuit diſcipulum, Calzonczci, Regis ſcilicet filium) & Magiſter ipſe idiomati gentis Taraſco operam dabat perdiſcendo, adeò quidem ſtrenuam, ut deinceps ipſo uteretur in concionibus & Sacramentorum adminiſtratione, quibus ſe pijs exercitationibus feriatis ab ſtudio diebus impendebat. Per hæc ipſa tempora tantum erat Alphonſi nomen, ut agentem & legentem Tiripitij Regia Caroli V ſchedula invenerit, ipſum Eccleſiæ Leonis de Nicaragua Epiſcopum deſtinantis, quam ut ſecretò legit, audientibus, qui aderant Religioſis, inquit: *Ab ore Leonis libera me Domine*, & ingreſſus cellam ſcripſit, Imperatori grates rependens, ſe tamen infulis delatis cœterisque, queis ſe indignum credebat, ſubducens. Non potuit tamen quin id honoris tunc etiam obiret, quod Michoacanenſis primus Epiſcopus D. D. Vaſcus de Quiroga in ipſum detulit. Convocaverat Summus Pontifex Paulus III Catholicos toto terrarum Orbe ſtantes Epiſcopos, uti ad Generale Concilium, quod Tridenti agebatur, concurrerent; atque ut eò ſe conferret Michoacanenſis, Diœceſim ſuam Noſtro gubernandam dimiſſit, quam novem ipſe menſes prudenter rexit, perrexiſſetque ulterius, ni Illmûs. Vaſco coactus fuiſſet regredi è Portu Veræ-Crucis, quòd aqua in Navem per rimas influens naufragiũ facile auguraretur, nec tutior ſuppeteret navis. Alphonſus quamvis definitum pro Philoſophiâ & Theologiâ auditoribus inſtillandâ tempus eo loci abſolverit, alibi quoque eamdem rurſus ſpartam ornavit, miniſterio juxtà ſacrorum incumbens Tacambari, unde in Atotonilcum Scholam tranſferri author fuit Prælatis, ut quietius ſtudijs vacarent diſcipuli eo tempore ſcilicet, quo Miniſtrorum pro ſacris excreverat numerus, pro quibus non ita opus erat tyronibus.

148 Nec penes ſuos tantùm docendi profeſſus eſt munus, quo ſolennius multò defungi cœpit anno 1553. cùm Regia & Pontificia Univerſitas Mexicana condita fuit. Quòd enim in doctrinâ & virtute publicâque exiſtimatione nulli eſſet ſecundus, primos inter illius conditores adlectus eſt, cooptatusq̃ Doctoribus in Theologiâ, atque in Philoſophiâ Magiſtris ab Academico Cancellario viro Clariſſimo Alvaro de Tremiño, coram Illmô. D. D. Ludovico de Velaſco, Novæ Hiſpaniæ Pro-Rege, Joanne de Negrete, Scholarum Rectore, & Graviſſimis alijs Minervæ cultoribus, ac primus pro Sacris exponendis Biblijs Interpres eſt datus, dein Primarius Theoſophiæ Anteceſſor, quibus regendis Cathedris undecim annos invigilavit, donec Hiſpaniam repetere, & totidem in ea ponere opus ei fuit. Quo autem in pretio habitus ab Academia

mia fuerit, paucis docet D. Franciſcus de Cervantes Salazarus, ejus æqualis, & primus Rhetoricæ Profeſſor, in eo quem de Academia conſcripſit Dialogo, fol. 251. col. 2. hunc in modum Guterrium & Meſſam ſuos inducens colloquentes. G V. *Quem tot Auguſtiniani Monachi, unà cum alijs Presbyteris audituri Theologicum gymnaſium ingrediuntur?* M E. *Fratrem Alphonſum à Vera Cruce, Artium & Theologiæ, ſi quem habet Provincia noſtra, Magiſtrum doctiſſimum, Primum ſacratiſſimæ ac divinæ Scientiæ Interpretem, variæ & multijugæ eruditionis hominem, in quo virtus eximia cum ſingulari & admirandâ doctrinâ contendit.* G V. *Feliciſſimum virum mihi narras, & tantâ, præter cætera, ſicuti audio, modeſtiâ, ut omnes admiretur, contemnat neminem, modicè ſemper de ſe ſentiens.* Ita ille.

149 Noſter verò eximios ſtatim edere fructus cœpit, & cùm Academiam, tum etiam Provinciam ſuam datis in publicum libris doctiſſimis illuſtrare, *integro* videlicet *Philoſophiæ curſu* juſto volumine in folio, & *Speculo conjugiorum* in quarto excuſſis; atque ut ſe & Provinciæ & Academiæ & utriuſque Protectori faventiſſimo gratum exhiberet, *Summulis* quidem nuncupatis Auguſtinianis Religioſis Provinciæ ſuæ, *Dialecticam* Univerſitati dicatam voluit, & *Speculum conjugiorum* Pro-Regi. Sic porro Academiam alloqui incipit: *Cùm ſæpe mecum præmeditarer, Rector magnifice, Doctores clariſſimi, Magiſtrique graviſſimi, cui Reſolutionem dialecticam, quam in utilitatem eorum quibus brevi ad veram ſapientiam, & ſcientiarum Reginam Theologiam pervenire in animo eſt, dicarem; ſpontè ſeſe obtulit veſtrum hoc auſpicatiſſimum Collegium & Schola, ex vobis veluti ex vivis quadratiſque lapidibus nuper erectâ. Cumque in eodem albo ſimus adſcripti, in idemque digniſſimum Sodalitium admiſſi: quàm promptus ſim in veſtrum quoque obſequium, & communis ac floridæ Academiæ emolumentum, ne ingratitudinis nota inurar, opere teſtari & oſtendere conſentaneum duxi atque decorum, &c.* Ad Pro-Regem verò Illuſtriſſimum D. Ludovicum à Velaſco ita in Nuncupationis calce ſcribit: *Caroli Imperatoris & Hiſpaniarum Regis locum tenens, hanc Mexicanam Academiam inſtituiſti, & prima jeciſti Tu fundamenta, ut non ſolùm primitiæ tibi meritò, ſed fructus laborum debeantur. Recipe ergo ex clientulo, Patrone Illuſtriſſime, ex hac Academia primitias, Speculum conjugiorum; &c.*

150 Sanè plurima licèt, quæ inſinuavimus, & oppido gravia virum negotia ſolicitarent, unum videbatur diu noctuque agere litterarum: vix quatuor ſomno horas dabat, perſæpeque ſuis repetebat: *Habete rationem temporis*, quo ipſe uſus ſtrenuè, & in virtute eximios, & pene incredibiles in litteris fecit progreſſus. Inſignem in Collegio S. Pauli Mexiceo, cujus

jus fuiſſe conditorem dicemus, Bibliothecam conſtruxit, quam ſexaginta grandioribus capſis librorum locupletem illicò fecit, è quibus, ut ſunt oculati teſtes M M. Grijalva & Baſalenque, ne unus eſt quidem, quem ſcriptis ad marginem notis non ſignaverit à prima ad noviſſimam uſque paginam. Idem de omnibus voluminibus, quæ ſtant in Bibliothecâ, non exiguâ quidem, quam ipſe in Conventu ſuo apud Tiripitium opportunè conſtituit, ijdé Scriptores teſtantur. Quod ſimiliter cernere eſſe in altera, quæ Tacambari eſt, haud ſpernenda Libraria, memorat Baſaléque, qui illius regionis, quam incoluit, res perſpectas habebat, quarumque multæ Grijalvam diſtantem latuerunt. Uterque tamen in eo conſentiunt, quod major librorum numerus Bibliothecæ Cœnobij Maximi Mexicani, quæ Paulianæ ea tempeſtate non concedebat, eadem referat ſigna Noſtri efformata manu. Certè, quoties novi ex Europa Mexicum libri deferebantur, quos nunquam legerat, avidiſſimè quæſitos à capite percurrebat ad calcem, & ſi quid cenſura dignum offendiſſet in eis, denuntiabat, ut expungeretur, cœtera Sodalibus in privatis colloquijs, in triclinio, in cathedra, ubi opportunitas adeſſet communicabat. Atque hac etiam via eorum conſulebat eruditioni, quoties aut in nova, aut in antiqua Hiſpania, vel alibi dubium aliquod grave emergebat, ſolitus eo ſuper ſcribere, & pro utrâque parte rationes expendere, concluſionemque adjicere, & cum Socijs communicare.

151 Quæ porrò eo mirabiliora ſunt omnia, quòd plurimis ipſe & magni moliminis rebus continuò ſtuduerit. Nam & Provinciam ſuam Mexicanenſem primùm biennio, deinde ſemel & iterũ iterumque, diverſis temporibus rexit & triennijs; ac poſtmodum undecim apud Hiſpanos inſumpſit annos, à Philippo II Catholico Rege vocatus, quòd Indis addictus, ipſos à ſolvendis Epiſcopalibus decimis eximere contenderit, quos ſuæ ſatis obligationi facere propugnabat, alimentis quæ proprijs ſinguli dabant Parochis. Hac ipſe occaſione vocatus à Rege, & ut de alijs coràm negotijs ageret, totos, quos diximus, annos Hiſpaniæ demoratus, magnam apud Philippum & Proceres, Conciliarios Regios, & ſapientes quoſque comparavit ſui opinionem. Quòd enim ſpectabat ad Indos in re decimarum, Regia ſchedula cautum fuit de quibus, paucis equidem, oporteret eas ſolvere, in alijs miſeros judicare hâc ſolutos obligatione. Majus certe faceſcebat negotium, quod concluſo nuper Generali Concilio Tridentino, Regulares viri, qui apud Americanos Parochorum obibant munera, ne in ipſis pergerent, prohibebantur; atque ut is opportune Alphonſus ſuc-

ſuccurreret, apud Regem ejuſque Conſiſtorium egit, ut à Sede Apoſtolica Privilegium inſtantiſſimè poſtularet, quod demum, quinquennio in hiſce componendis inſumpto, obtinuit à S. Pio V, cujus Conſtitutionem Regiumque unà Decretum typis edi curavit. Cùm inſuper in eo ipſo OEcumenico Concilio novum circa Matrimonia clandeſtina conſtitutum jus fuiſſet, ut huic à ſe ſcripta in egregio ſuo *Speculo conjungiorum* aptaret, doctiſſimam ei Appendicem adjecit, excuſſumque decennio ante librum, his ditiorem acceſſionibus recuſit Mantuæ Carpentanorum anno Domini 1572. *Curſum*, itidem *Philoſophicum*, quem Mexicanis typis ediderat anno 1554. Hiſpanis rurſus publici fecit juris Salmanticæ 1573. quo etiam anno repetijt Americam. Ad hæc S. Thomæ de Villanova, Archiepiſcopi Valentini, atque ſui Ordinis ornamenti clariſſimi, Sermones edidit, egregio rei Chriſtianæ & Litterariæ bono. Tanti idcirco habitus fuit ab omnibus, ut Auguſtiniani Matritenſes cooptatum ſibi Priorem elegerint Regalis S. Philippi Monaſterij, & Generalis Familiæ Magiſtri juſſione Viſitatoris Provinciæ Caſtellæ Novæ partes expleverit, fueritque deſtinatus Vicarius ejus ac Viſitator Provinciarum cùm Septentrionalis, tum etiam Meridionalis Americæ & Inſularum Philippinarum; quod inſigne ille munus non recuſavit quidem, ſed nec eo quo ad vixit eſt uſus, exiſtimans opportunius, nuper inſtitutas & etiamnum ferventes Provincias ſinere quietas, præſertim re arbitrio permiſâ ſuo, quod prudentiſſimum eſſe conſuevit. Nec minori æſtimatus ab exteris multis, augeri honoribus potuit facillimè, queis ſe omnibus ultrò ſubduxit: Nam Regij Indiarum Conſilij Præſes eo tempore Ovandus, Epiſcopatum illi Michoacanenſem detulit, inſuper & Angelopolitanum, quos æquæ conſtanter renuit ac Nicaraguenſem pridem rejecerat. Ad hæc Præſes ipſe Alphonſum meditabatur inſtituere regijs ſtipendijs Matriti Indiarum Commiſſarium generalem, pro ut Franciſcanorum Ordo pro Americanis ſuis conſtituerat: cui tamen cogitationi reſtitit Noſter, quam pro Familia quidem ſua expedire neutiquam judicaverat. Expeditis itaque quæ hactenus in Curia detinuerant ipſum negotijs, in Indias profectus, anno demum 1573. ad Portum Veræ-Crucis acceſſit, cunctisque dein lætantibus Mexici fuit exceptus unà cùm 17 profeſſionis ſuæ Socijs Mexicanenſibus aggregandis.

152 Anno deinceps 1575. quartùm fuit Provinciæ præfectus regendæ, quæ & eximiam ſibi pollicebatur felicitatem eo duce, quam diu expertam habebat, & verò etiam rurſus agnovit. Hercle, ejuſdem natus bono juxtà ac Michoacanenſis, quæ è Mexi-

xicana jam quidem ampliſſima, & ipſa clariſſima evaſit; ſic illas conſtituit, ut vix inſigne quidquam, poſt biennium exordij, aut magnú habuerint, quod non ipſo geſtum fuerit Authore. Multas ipſis & Mexici & Michoacani Parochias adjunxit, Conventus addidit, Ædes expolivit, & cùm religioſiſſimæ obſervantiâ vitæ multa huic colendæ neceſſaria bona conjunxit. Hæc inter caput effert Regale Mexiceum S. Pauli Collegium, quod egregiâ Provinciæ ſuæ & litterariæ Reipublicæ utilitate, offendiculis bene multis ſuperatis, erexit anno 1575. Tradita ei fuit Regis mandato, quam antea curaverant Clerici, Indorum, titulo Sancti Pauli, Paręcia, quam Auguſtiniani deinceps Alúni regerent, uterenturque emolumentis pro alendis ijs qui litteris eſſent operam navaturi. Magnum, tunc etenim viginti capiendis Præceptoribus ac Diſcipulis, Collegium extruxit, latos tamen adeò ipſi contiguos fundos comparavit peropportunè, ut procedente tempore Ædes inibi fabricatæ fuerint ampliſſimę. Collegio indies à principio hactenus eximio florente, Mexicanum idioma, Philoſophia in eo Theologiaque à quinque vel ſex Lectoribus inter multos electis, perpetuò traduntur, ijs ſcholaribusque Rectori ſubjectis graviſſimo, & cunctis obſervantiæ regulari non minus dediti quam ſtudijs, in quibus mirè ſemper floruerè. Prodierunt inde prodeuntque quotidie cultiſſimi viri, qui Provinciam illuſtriſſimam reddiderunt, Magiſterijs ornati, Academicisque infulis redimiti, quorum ut ſyllabum prætereamus nimis prolixum, eorum duntaxat numerum iniens qui primo floruerant ſemiſeculò, quindecim Cathedrarum Profeſſores recenſuit eruditus admodum & doctus Chronologus Grijalva, qui & ipſe Mexicanis pridem Doctoribus jure fuerat adſcriptus. Noſter Collegio ſuo Regulas dictavit Scholæ juxtà ac Religioni accommodatiſſimas: Bibliothecam, ut diximus, condidit libraria ſupellectile, & eruditorum cimelijs, globis, chartis, idque genus alijs ornatam multis, quæ Rectorum & Provinciæ Præſidum aliorumq̃ inſignium Magiſtrorum curâ in dies excrevit, eſtque inter Mexicanas ampliſſima. Tantus erat Alphonſo adverſus litterarum cultores amor, tanta in fovendis promovendisque Facultatibus diligentia.

153 Sed majores longè pro virtutibus, cùm ab alijs, tum à ſe colendis conatus ſemper poſuit, & ferventius ſtudium; quòd & ſi alia deficerent teſtimonia, palàm fieret ex illis Monitis, quæ Diſcipulis ſuis, abſoluto Curſu, tradebat ſcripto, ſervarique ab ipſis non modò in codicibus, ſed maximè in moribus diſcupiebat. Legere eſt ea penes citatum Grijalva loco inferius à nobis notando, quæ & prudentiam viri, & eru-

eruditionem, & virtutes in primis ſpirant. Certè, eximio illas proſequutus amore fuit, ſeque illarum exhibuit exemplar. Humilitati addictus, præclaras, quas diximus, tenuit Dignitates accipere, & queis in Familia ſua auctus fuit, ita uti conſuevit, ut omnium ſe exhiberet miniſtrum, mortique proximus teſtatus fuerit, nunquam ſe conſultò cuique è ſibi ſubditis gravem fuiſſe ſermone aut opere. Paupertatem multò adamavit, pecunijs abhorrens, cœterisque caducis, his tantùm contentus, quibus opus habebat pro auſterâ ſatis vita, è communi penu depromptis, ipſisque, qui unice ei chari erant, libris è Cœnobij aut Collegij Bibliothecâ petitis. Jejunabat frequenter, tantâque erat parſimoniâ, ut vel Provinciam regens pro lautioribus epulis indurata aliquot ova depoſceret. Numquam linea indutus fuit veſte, ſed cùm interna, tùm etiam exteriori laneâ: pro lecto tabulam laneis etiam ſtragulis opertam habebat, vixque quatuor horas cubabat. Caſtitatem ſic coluit, ut in extremis verſatus, dum ſacro renes inungeretur oleo, gratias Deo egerit, quòd propriam nunquam polluiſſet tunicam.

154 Ad hæc, eximia in proximos, Indosque præcipuè miſerrimos, charitate flagrans, eorundem ſpiritualia temporaliaque bona curavit. Quo tempore verſabatur Tiripitij, pedes calidiſſima circum climata prædicandi ac inſtruendi illos cauſâ luſtrabat. Cùm fere omnes ea ætate Evangelij in America noſtra Miniſtri, homines ceteroquin doctrinâ virtuteque illuſtres, ea eſſent formidine & opinione, ut à ſacra Menſa Indos arcerent, Noſter uni inter Franciſcanos notiſſimo P. Jacobo de Daſia ex oppoſito contendenti admittendos ad Communionem eſſe, totus adhæſit, felici adeò ſucceſſu, ut cuncti dein collatitia ſuffragatione iverint in eamdem ſententiam, paſcereque illos cœperint Euchariſticis dapibus, magno eorum emolumento honoreque Dei. Hunc porrò tam diligenter coluit & adamavit, ut ſuſcepturus Viaticum, palam, coràm ipſo adſtantibusque Fratribus candidè teſtatus fuerit, nunquam ſe conſultò Deum graviter offendiſſe, ex quo ſe ei profeſſione mancipaverat religioſâ, id eſt, ante quinquaginta annos; reliquos autem cùm etiam pie admodum traduxiſſet, ſit, quanti ſemper Deum fecerit. Biennio priuſquam obiret, cùm in Paulianum ſe Collegium recepiſſet, moriturus in eo, quem paraverat ſapientiſſimè, nidulo, moleſtiſſimâ preſus infirmitate, præclara patientiæ dedit exempla, toleratâ acerba dyſuria, quæ cum vehementius urgeret, ipſe ad Deigenitricem clamabat: *Maria Mater gratiæ.*

155 Valetudine deſperatâ, Medicoque ei dicente, fore ut pro-

xima nocte cum Deo cœnaturus eſſet in Cœlo, repoſuit ille: *Et ibi non erit nox.* Accedente autem qui Sanctiſſimum afferebat Viaticum viro eximio P. Joanne Adriano, Siſte, inquit Alphonſus, ſiſte Pater, & oculis in Christum, ſub panis latitante ſipario, defixis, applicatis ad pectus, poſtulantis demiſiſſime in morem, manibus, ſic eum affatus: *Veniat dilectus meus in hortum ſuum: omnia poma nova & vetera, dilecte mi, ſervavi tibi*, ferventiſſimo orationem contexuit ſpiritu, teſtatus, omnia ſe in JESUM, pro ipſius miſericordia, deduxiſſe; amori fiduciam, cœterasque virtutes annectens, quibus paratus ac Sacramento inefabili præmunitus, extremo dein Oleo inunctus, Cœnobij Priori, ipſum roganti ut Provinciæ cauſam ſuæ apud Deum ageret, id ſibi curæ eſſe reſpondit. Quas verò pro animæ habuerat negotio, conjici inde eſt, quòd ſingulis Provinciæ Fratribus litteras reliquit ſcriptas, poſtquam ad plures ipſe abiret, cuique tradendas, in quibus collata à ſe eis beneficia memorabat filijs chariſſimis, idcirco ut præter debita ipſi Miſſarum ſuffragia, alijs ultrò ſuccurrerent. Obijt igitur plenus dierum octoginta annos natus, Religionis 50, menſe Julio (cujus diem funeſtiſſimam reticuere Chronographi) anno 1584. Corpus ejus magnificentiſſimâ, quæ tantum decebat virum, pompâ, ſepultum fuit in Conventu Maximo, confluentibus Archiepiſcopo Mexicano unàque Viſitatore & Gubernatore D. D. Petro Moya, Auditoribus Regijs, Canonicorum Capitulo, Civitatis Collegio, Univerſitatis Conſeſſu pleniſſimo, Religioſis Familijs omnibus, Nobilium & plebis confertiſſimâ multitudine, dolentibus communis jacturam Parentis, ejuſdem oſculantibus pedes virijs Primarijs, quos inter Commiſſarius Franciſcanorum colendiſſimus P. Petrus de Oroz, qui adſtantes è Populo alloquens multos, propterea ſe iſthæc facere dixit, quòd ſciret hominem eſſe Sanctum, qui Deum pro omnibus precaretur. Acta ejus conſcripſit M. Didacus Baſalenque in Hiſtoria Provinciæ Michoacanenſis lib. 1. cap. 8. à fol. 35. col. 2. & fuſiori ſermone M. Joannes de Grijalva in Chronicis Ordinis S. Auguſtini in Provincijs Novæ Hiſpaniæ, ſignatim ætate quarta cap. 11. & ſparſim per omnem librum, pro ut geſta Alphonſi multa in varijs temporibus poſtulant. Plurimi certè ſunt qui ejus nec ſine laude meminerunt, quorum, ne longiores ſimus, dimiſſis alijs, ſat fuerit indicare Illuſtriſſimum noſtrum D. Joannem Diaz de Arce in Proximo Evangelico tom. 2. fol. 76. itemque in Quæſtionarij expoſitivi lib. 4. quæſt. 97. fol. 219. col. 2. Siguenzam in Triumpho parthenico fol. 89. col. 1. qui, ut etiam alij, Venerabilem pleno ore Noſtrum

ſtrum appellant: P. Torquemadam in Monarchiâ Indicâ tom. 3. pag. 70. & alibi: D. Nicolaum Antonium in Bibliothecâ Hiſpaniæ Novâ pag. 42. D. Antonium de Leon Pinelo in Bibliothecâ Occidentali tom. 2. col. 761. & Plazam in Chronicis Univerſitatis lib. 1. cap. 4. à n. 21. & alibi. Ægydium Gonzalez Davila in Theatro Eccleſiæ Mexicanæ pag. 32. Fr. Hieronymum Roman in Chronicis Ordinis Heremitarum S. Auguſtini Centuria 12. ad annũ 1532. fol. 119. col. 1. Ad ſcripta quod attinet, Noſter in publicum emiſſit *integrum Artium Curſum* varijs partitum tractatibus quorum hi ſunt tituli.

Recognitio Summularum cum textu Petri Hiſpani, & Ariſtotelis. Mexici excudente Joanne Paulo Briſſenſi 1554. in fol. Rurſus Salmanticæ 1573. & 1593. etiam in folio, quarum editionum Hiſpanarum meminit Nicolaus Antonius.

Dialectica reſolutio cum textu Ariſtotelis. in folio, eiſdem typis Mexicanenſibus, & Salmanticenſibus, dictis mox annis.

Phyſica ſpeculatio, cui accedit ſpeculatio ſuper libros de Generatione, de Metheoris, de Anima, & de Cœlo. Mexici eiſdem typis 1557. in folio. Et apud Nicolaum citatum, Salmanticæ 1573. Formis Joannis Baptiſtæ de Terra Nova in folio.

Speculum conjugiorum. Mexici, Formis Joannis Pauli Briſſenſis 1557. in quarto magno. Salmanticæ apud Andream à Portonaris 1562. in quarto, & rurſus Compluti ex Officina Joannis Graciani 1572. in quarto.

Appendix ad Speculum conjugiorum juxtà diffinita in ſacro univerſali Concilio Tridentino circa Matrimonia clandeſtina. Mantuæ Carpentanorum, excudente Petro Coſin 1571. in quarto.

Speculi ſimul & *Appendicis* ſtat editio Mediolanenſis Typographi Pacifici Ponti 1599. in quarto. De hoc libro ſic Nicolaus Antonius ſcribit: *Doctum valde atque utile opus.* Et nos ſubdimus, probatum illud eſſe à gravioribus quibusque Doctoribus de Matrimonij Sacramento tractantibus, qui ſæpiſſime illud allegant, ipſeque P. Thomas Sanctius, qui in hac materia Princeps meritò habetur, tertio quoque verbo noſtrum Magiſtrum citat.

Scriptis his operibus, quæ Nicolaus Antonius alijque adducunt, ſuperaddere oportet ſequentia:

Conſtitutiones Religioſiſſimi Collegij Divi Apoſtoli Pauli ex Ordine S. Patris noſtri Auguſtini. Habentur editæ à Grijalva in præcitatis ſuis Chronicis à fol. 154. Prodière Mexici, litteris Joannis Ruiz 1624. in folio.

Idiomate hiſpano ſcripſit,

Monita pro Scholaribus Theologis.

Epiſtolam de Privilegijs Regularium,

Quam affert Fr. Gaſpar à S. Au-

Auguſtino in Expugnatione Inſularum Philippinarum. part. 1. à pag. 395. uſque ad 409. dicit que traſmiſſam ad Epiſcopum Manilenſem, cujus que memoriam fecerint P. Sicardus in Hiſtoria Mexicanenſi, & Fr. Joannes Baptiſta Franciſcanus.

Hiſpanice itidem conſcripſit *Hiſtoricam rerum Novæ Hiſpaniæ plurium enarrationem,*

Cujus meminit Grijalva fol. 80. col. 4.

Romano ſermone compoſuit præter edita,

Commentarium in ſecundum Magiſtri ſententiarum librum,

Quem Mss vidimus in quarto magno aſſervatum in Bibliothecâ Regalis Auguſtiniani Mexicei Collegij S. Pauli.

Relectionem de Libris Canonicis, ſuper illud Pauli 2. ad Titum: Omnis ſcriptura divinitus inſpirata utilis eſt ad docendum, &c.

Hujus invenies memoriam in ultima pag. *Speculi conjugiorum* editionisComplutenſis de anno 1572 ubi etiam ſequentia memorantur opuſcula.

Apologia pro Religioſis commorantibus & evangelizantibus verbum Dei in partibus maris oceani. De qua etiam Pinelus loco citato. *Pro eiſdem etiam elucidatum Privilegium Leonis X & Pauli III.*

Clementina Religioſi, de Privilegijs expoſita.

Compendium omnium indultorum, quæ ijſdem Religioſis à Summis Pontificibus ſunt conceſſa. Compendium hoc multoties citat Fr. Joannes Baptiſta, Franciſcanus, in doctiſſimis ſuis *Monitis pro Indorum Confeſſarijs,* eſſeque præ manibus apud omnes ferè Regulares, quamvis Mss teſtis eſt Grijalva fol. 188. col. 3. habetque mentionem citatus Pinelus.

Commentaria in Epiſtolas S. Pauli, in Univerſitate Mexicea è Cathedra dictata,

Quorum mentio eſt apud eundem Grijalvam ibidem, ipſeque Alphonſus in *Speculo conjugiorum* iſthæc reminiſcitur commentaria,

Relectio de Dominio infidelium & juſto bello,

Quam Author in margine p. 172. Speculi Compluti editi, ſcilicet 8 concluſione articuli 32. primæ partis à Lectore videndam monet.

S. Thomæ de Villanova, Archiepiſcopi Valentini, Sermones ex hiſpano in latium idioma converſi & editi, ut alios inter, teſtatur M. Fr. Stephanus Garcia, in ejuſdem S. Villanovani Vita cap. 35. fol. 85. col. 2. Editionis Mexiceæ apud Viduam Bernardi Calderon 1657. in quarto.

156 Fr. Alphonsus de Villalva, Natione Hiſpanus, cujus neſcire nos Patriam cogit Scriptorum de ipſa ſilentium, teſtantium Pinciæ Dominicanis Patribus ſe religioſâ profeſſione junxiſſe, indeque in Mexicanenſem tranſlatum Americam, apud eorumdem Provinciam S. Vincentij de Chiapa & Goatemala conſti-

ſtitiſſe. Ab anno 1544. quo primùm fuit condita, cùm ceteris electiſſimis utique Religioſis, eò appulſus, ad uſque annum 1563. omnium ſeſe exemplar virtutum exhibuit. Theologiam ſuos juſſus docere, paruit, dimiſſis eo tempore chariſſimis ſibi Indis, quorum ex animo incumbebat eruditioni: Superiorum autem juſſione eos repetens, ſuas in edocendis illis delicias habebat, frequentibus concionibus, colloquijs, & ſacrorum adminiſtratione. Cœnobijs Prior datus, totique etiam Provinciæ, commiſſa ſibi munera exactiſſimè implevit. Omnibus ornatus virtutibus adeò fulgebat, ut adſtantes Goatemalæ pro agendis Provinciæ Comitijs, gravibus quibusque ejuſdem hominibus,de Noſtro eligendo conſulentibus, mira ſinguli de ipſo dicerent: Alius ſcire ſe afirmabat, rigidiſſimum ſemper fuiſſe paupertatis, quam violaſſet numquam, cuſtodem: Alius conſtare ſibi certò dicebat, caſtitatem à puero hactenus inviolatam coluiſſe: Tertius, isque Alphonſus de Vaillo, vir notiſſimus, adjicebat, tanta illum præditum obedientiâ, ut ab ea ne in minimis quidem deſciviſſet; alij demum, ne leviſſimi notatum aliquando mendacij, ſimiliaque candidè fatebantur, quem ſubinde Præſulatû omnes judicarent digniſſimum. Certè, ea erat humilitate, ut etiam Superior factus, omnibus ſe comitem præberet & humaniſſimum, ſuperbiæ ſigna quæque vel leviſſima cavens, ut propterea elogia quædam ſua in Adverſarijs Provinciæ offendens, expunxerit.Hinc mitis admodum, quamquam multis tentatus, iras neſcire videbatur, moleſta æquo animo ferens plurima. A propinquorum affectu tam erat diſſitus, quam ipſi corpore, in Hiſpania nempe degentes, quorum in Deû curam adjecerat, cui cordi ſunt pauperes.

157 Cœlites multos eximiâ devotione proſequebatur, atque ipſorum pervigilia jejunio, ſæpe in pane & aqua, agere ſolebat. Erga Sanctiſſimam Dei Matrem multò ferventius ardebat amore, numquam ejuſdem ſuſpiciens Imaginem, quin Angelicâ ipſam ſalutatione veneraretur.Sacras Indulgentias tanti faciebat, ut nullius occaſionem lucrandi elabi ſibi pateretur. Ad aras faciens, aut orationi incumbens, aliàsque multoties lachrymis madidus, Deum pro Eccleſiâ precabatur, Paganorumque & Hæreticorum converſionem avidiſſimè poſtulabat. Quamvis totum ſe divinis mancipaſſet obſequijs, cùncta verebatur opera ſua, mortique propinquus, timore percitus & formidine, numquam ſe Deo inſervijſſe credebat, cujus tamen honorem ſedulus procuraverat, animarumque ſalutem annos ſupra 18 egregio labore quæſierat, adeò ut aſperrimos de Cuchumatlan montes repetito vicibus undevigin-

gin-

ginti itinere pedes tranſijſſet, quos ſimiliter ambulaſſet proximè mortem obiturus, ni coactus fuiſſet à Fratribus equum aſcendere; quòd penè deficientem illum viderent, poſtquam prolixâ quatuor menſes infirmitate laboraverat Chiapæ. Ubi verò Goatemalam acceſſit, ægritudine patientiſſimè toleratâ, ad mortem ſe proximâ quotidianâ ferme ſynaxi ſacrâ ſe præparabat, egregio in ea ſuſcipiendâ fervore. Recurrente ſolenniſſimo Pentecoſtes feſto, cum morbus & periculum ingraveſceret, ſacerrimum tanta fide & devotione Viaticum ſumpſit, ut cernere oculis Chriſtum Dominum videretur. Litanijs, cœteriſque ab Eccleſia ſtatutis precibus pro morti proximis à circunſtantibus Fratribus recitatis, additiſque Paraclyti Spiritus, cujus eo die adventus memoria recurrebat, hymnis; moriturus Noſter petijt, ut eos qui in honorem Beatiſſimæ Virginis dici ſolent, adjungerentur; pluriesque à ſe repetito verſu illo: *Maria Mater gratiæ, Mater miſericordiæ, tu nos ab hoſte protege, & mortis hora ſuſcipe*, efflavit animam die 30 Maji circa horam tertiæ anno 1563. cujus ſalutem & qui aderant & qui noverant hominem, nulli ambigebant. Acta ejus, quæ hactenus innuimus, memoriæ mandavit Remeſſalius in Hiſtoria dictæ Provinciæ pp. 613., 615. & uberius 642. 643. 644. ubi teſtatur ſcripſiſſe

De varijs de quibus conſulebatur juris eccleſiaſtici, & conſcientiæ caſibus Reſponſa.

Tractatus pietatem redolentes varios:

Qui propterea ſuis perierint quòd iſti extraneis facilè commodaverint.

Aſſervantur etiamnum

Ad ſodalium dubia 16 Reſponſa certa & Conſilia:

Quæ in Comitijs, ut vocant, Intermedijs apud Cobiam habitis 23 Januarij 1562. expedivit. Ejus nomen & acta atque ſcripta brevius habes apud Scriptores Ordinis Prædicatorum tom. 2. p. 182. ad annum 1563.

158 Fr. Alphonsus de Zepeda, Natione Mexicanus, Zacatecanus Patria, Franciſcanus fuit Profeſſione in Provinciâ S. Evangelij & Conventu Angelopolitano edita die 14 Februarij anno 1592. Virum fuiſſe egregijs ornatum virtutibus, orationique multò deditum, Author eſt Betancurtius in Menologio dictæ Provinciæ ad diem 29. Novembris; queis cùm eruditionem in Theologicis & alijs multam adjungeret, Prædicator inſignis evaſit, atque tanto id muneris executus eſt zelo, ut multos ad meliorem frugem traduxerit. V. P. Sebaſtiano Apparicio, cujus de Beatificatione cauſa jam diu in Romana Curia agitur, fuit à ſacris confeſſionibus. Podagrâ plurimum laboravit, gravioresque, quos patientiſſime ferebat dolores, ſtudijs levabat, etiam tunc ſcri-

ſcribendis, quos dicemus, libris intentus. His abſolutis, vitæ quoque ſuæ, religioſè admodum traductæ, ſanctam in Domino coronidem poſuit die 29 Novembris anno 1638. Angelopoli, in eo ipſo Cœnobio ubi ſe Deo conſecraverat votis, ibidemque ſepultus, poſt multos annos integer eſt inventus, atque ſtatim à morte pulcherrimus ſplendentique ſimilis. Epiſtolam ſigillatam, poſt ejus obitum à Prælatis reſignandam reliquit, multis ipſos rogans, ut viliſſimum humuncionem extremo ſepeliendum loco curarent; tanto illam conſcriptam ſpiritu, uti audientes tenère lachrymas haud potuerint. Scripſit tomos quatuor, in Bibliotheca Angelopolitani Conventus, ut conjicimus, aſſervatos, Betancurtio reticente Cœnobium, cujus in Libraria illos ſtare docet, quam pronum eſt intelligere Angelopolitanam, ubi Author deſceſſit. Sunt autem illi.

De B. M. V. Conceptione.

De ejuſdem B. V. M. Nominum excellentiâ.

Catena de Servatoris noſtri Jeſu-Chriſti Paſſione.

De Chriſtianâ Religione, & S. P. N. Franciſci ſtigmatibus.

Meminit Authoris & operum Bibliotheca Franciſcana tom. 1. pag. 53. ubi verba tranſcribit Illuſtriſſimi Boſnenſis cap. 24. Vitæ V. Fr. Sebaſtiani de Appariçio, Romæ editæ anno 1696. Noſtrum à doctrinâ, prudentiâ, & virtute commendâtis, inſignemque ſcriptis tribus (quarto Boſnenſem latente) voluminibus, nuncupantis.

159 D. ALPHONSUS ZORITA, Natione Hiſpanus, Domicilio Mexicanus, biennio ab erectâ Univerſitate Mexicanenſi, ipſam regente viro admodum Venerabili, Doctore Joanne Gonzalez, Metropolitanæ Eccleſiæ Canonico, convenientibus cum Pro-Rege Illmô. D. Ludovico de Velaſco, Auditoribus Regijs unà cum Doctoribus & Magiſtris, hos inter cooptatus eſt. Unus is erat ex ipſis Senatoribus Regijs, atque in Jure Civili Doctor Hiſpaniæ creatus, cujus Academiam ſiluit Chronographus Plaza: Alia inter, quibus pro munere incubuit negotia, demandatam ſibi à Rege ſcribendi non nihil provinciam ſuſcepit, atque eruditiſſimum pro Americanis Antiquitatibus dignoſcendis opus ornavit, cujus ex hiſpano in latium ſermonem verſus titulus ſic habet:

Brevis ſummariaque enarratio Toparcharum & aliorum in Nova Hiſpania atque conterminis Provincijs quondam rerum potientium, Legumque & Conſuetudinum, quibus id temporis regebantur Indi, Tributorum, Vectigalum, & ſimilium, quæ populares pendebant Regibus ac Principibus ſuis.

Habetur Mss in folio in BibliothecâCollegijMaximi Mexicani S. JESU, inter octo volumina,

quæ inibi vidimus, ex his quæ clariſſimus D. Carolus de Siguenza congeſſit, notanturque in ejuſdem Indice Bibliothecæ hoc nomine: *Hiſtoria Mexicana.* Meminerunt Authoris Plaza in Chronicis Univerſitatis lib. 1. cap. 15. n. 148. Betancurtius in Cathalogo Authorum, cùm Editorum, tum Mss, quem præfixit Theatro Mexicano, in quorum ſyllabo Noſtri opus inſeruit, quòd authographum ſibi commodaverat Siguenza. Item Eques Laurentius Boturini in Muſęo Hiſtorico Indico ſuo § X. p. 21.

160 D. Alvarus Gomez de Abaunza, Mexicanus ſaltem Domicilio, cujus & Natio nos latet & Patria, apud Regium Goatemalenſem Senatum Auditor, poſt inter Mexicanos adſcriptus Togatos, criminum Vindex: Egregium valde opus, quod Mexici inchoaverant L. D. Antonius Maldonatus, & D. Vaſcus de Puga, Regij itidem adminiſtri, Collectionis Legum Indicarum, commodiori ſecutus eſt methodo, ſcribens hiſpano ſermone

Repertorium Regiarum Schedularum,

Duobus tomis magnis, qui hodieque extant Mss, teſtibus Antonio de Leon & ejus Additoribus in Bibliothecâ Occidentali tom. 2. col. 821.

161 M. F. Alvarus de Grijalva, Natione Mexicanus, Patria Antequerenſis, ſeu Goaxacenſis, à nobilibus & pijs parentibus chriſtianè & liberaliter educatus, Grammaticæque ſatis peritus, ac prompto inſignique donatus ingenio, Ordini Prædicatorum in patrio Conventu nomen dedit, nuncupatisque votis, majoribus traditus ſtudijs, tum ibi, tum in Angelopolitano celebri ejuſdem Ordinis S. Ludovici Collegio, eximios quidem fecit progreſſus. Hinc Lector Philoſophiæ in Cœnobio Goaxacenſi, pro egregijs litteris & nomine, deſtinatus, initiatusque Sacerdotio, munus cum obijſſet ſtrenuè, Theologicis præpoſitus Cathedris, tantâ eas rexit omnium approbatione, ut exteri doctiſſimi viri, qui publicis ejus concertationibus ſcholaſticis aderant, in multo illum haberent pretio, & Provinciæ Patres, abſolutis pro ſuo jure & uſu curriculis, ad uſque apicem Magiſterij ipſum evexerint.

162 Nec in paleſtrâ duntaxat Scholæ verſatus, ſed etiam in ſacro ſuggeſtu, graviter & doctè ad populum dicere ſolebat hiſpano ſermone, & coràm diſſertis auditoribus ac conſpicuis. Ut verò miſeris etiam Indis procul degentibus prodeſſe valeret, exemplum obſervandum ſibi propoſuit Magiſtrorum Provinciæ ſuæ, qui eo donati gradu neutiquam quieſcere, ſed novis ſe mancipare ſolent laboribus; factusque pro capeſſendo Zaapotecanorum idiomate diſcipulus, brevi illud calluit, gentemque inſtruere cœpit optimis concionibus, & ad ipſarum

captùm

captum accommodatis, perſpicuitate, zelo, & reliquis oratoris chriſtiani partibus, quas etiam in omnibus expleverat à ſe habitis ſermonibus. Humaniſſimus etiam ijs qui ipſum offendiſſent, facilè irrogatas condonabat injurias, patiebaturque minimè, ut coram ipſo quis detraheret proximo. Prior datus Primario Conventui futuris deſtinato comitijs Provinciæ, quòd obierat Provincialis Fr. Petrus de la Cueva, ipſi Provinciæ Vicarius præfuit ab extremis Auguſti anno 1614. ad uſq ſequentis Majum, egregiâ humanitate unà cum Religioſæ diſciplinæ obſervantiâ. Secundùm Superior ejuſdem Cœnobij haud ſecus ſe geſſit exemplo præiens Fratribus; quo abſoluto munere, annis licèt gravatus, miniſtrare perrexit Indis, quo uſque febri correptus in Conventum deferri Antequeræ curavit, ut extremum ſtipatus Fratribus diem obiret: Priuſquam verò ædes aſcenderet, Téplum ingreſſus, ante Aram Sanctiſſimæ Deigenitricis ſub appellatione Roſarij demiſiſſimè provolutus, multis illam lachrymis obteſtatus eſt, ut pro benignitate pientiſſimæ Matris adeſſe ſibi in agone vellet, qui propterea ſe ejus clientelæ dederat, ſuum que ex animo Roſarium frequentaverat. In cellam delatus, poſt habitis medicinis, quamvis aſſuetus animam ſacrâ confeſſione mundare, generalem inſtituit exomologeſim, tantâ quidem lachrymarum copiâ, humilitate, amore, cœterisque chriſtianis virtutibus, ut fieret palam, mox emiſſas ad Deigenitricem preces irritas fuiſſe minimè. Longè tamen ferventius Chriſtum in Euchariſtia pro Viatico excepit, Oleoque inunctus extremo, animam Deo reddidit. Scripſit præter *Philoſophicos* Tractatus & *Theologicos*, quos reticet Hiſtoriographus, tradidit autem ſuis Noſter Diſcipulis;

De SS. Virginis Mariæ Roſario, atque ejuſdem miraculis:

Ut Author eſt, qui ejus Vitam ſcripſit M. Burgoa in Paleſtrâ Hiſtoricâ Provinciæ Ordinis Prædicatorum de Goaxaca tom. 1. cap. 69. pp. 231. 232. 233.

163. Fr. Alvarus de Paz, Natione Mexicanus, Goatemalæ ortus eſt nobiliſſimis genitoribus Petro de Paz & Quiñones, & Lucia de la Cueva, à quibus optimè in tenera ætate inſtitutus, atque ſtudijs applicatus latinitatis, terciodecimo anno tam erat in illa provectus quam qui maximè. Statim evocatus à Deo in Franciſcanorum Ordinem, in cujus patriâ SS. Nominis JESU Provinciâ multi ex ſua ſtirpe clari viri floruerant, Superiorés adijt, ut voti compos fieret, qui tamen &ſi bono illum animo eſſe juſſerunt, verentes puerilem fortaſſe fervorem, quòdque præfinitos pro ſuſcipiendo habitu religioſo non dum annos attingeret, tum quidem temporis repulerunt.

Ille contrà inſiſtere poſtulatis decrevit, atque è domo aufugiens paterna, in Conventum ſe recepit Goatemalenſem, & perinde ac ſi veſtem indutus eſſet Franciſcanorum, in omnibus ipſos, ſive in choro, ſive alibi, quamtumvis moleſtis & arduis exercitationibus, die comitabatur & nocte, ſuper terram in cavædio cubans ut ſomnum carperet. His commoti Prælati, tyronibus illum, pro ut optaverat, adjunxère, quos inter biennium fermè eximio conatu peregit, quouſque quinto decimo anno completo, deſtinatum ad inchoandam probationem tempus acceſſit, quo etiam alacriter acto, & omnium exemplo, ſolenni ſe Deo tradidit profeſſione. Philoſophiam dein & Theologiam, quo erat ingenio, & ad laborem comparatus animo, à Magiſtris accepit, tantis quidem progreſſibus, ut eiſdem docendis Facultatibus judicatus fuerit aptiſſimus. Sacris initiatus, non dum tamen Sacerdos, Concionator electus, non ſine plauſu à Goatemalenſibus eſt auditus; poſtquam verò ad Aras faciebat, procurandæque Indorum ſaluti maturus erat, hoc ſibi negotium impigrè tractandum aſſumpſit, quod ut fauſtè perageret & uberrimè, quatuor gentis idiomata (ſcilicet *Cakchiquel*, *Quiche*, *Zutugil*, & *Mexicanum*) ita didicit, ut in eorum ſingulis non doctus modò fuerit, ſed eximius, neminique ſecundus; & in prima quidem quam diximus linguâ, Magiſterio functus, multos eam docuit Sodales, librumque, mox laudandum, conſcripſit. His inſtructus dotibus, peritiâque inſigni in omni Theologiâ, ſive quæ ad paleſtram attinet, ſive quæ mores concernit, ſive quæ aſcetas ſpectat, ſive quæ ſacras interpretatur litteras, inſtruendis Populis ſeſe dedit multis in locis, pro ut Superiorum juſſu fuit deſtinatus. Frequentibus concionibus, confeſſionum auditione, cæteriſque muneribus ſacris intentus, pro Dei amplificandâ gloriâ, & ſalute animarum promovendâ, benè longam vitam traduxit, obiitque ſeptuagenarius anno 1610. in Conventu de Monoſtenango, ubi corpus ejus, poſt multa tempora, conſtruendi Sacelli majoris cauſâ, effoſum, integrum fuit repertum. Scripſit idiomate *Cakchiquelo* inſignem pro Indis in via ſpiritus deducendis librum, cui titulum fecit

Scala Cœli:

In quo myſticam ſic tractare Theologiam affirmat Chronographus ſtatim citandus, ut opus, & praxim Noſtri in cœleſtibus rebus ſpiret, & doctrinam, qua erat imbutus, egregiam. Habetur etiamnum in pretio & præ manibus à Socijs & alijs. Quæ retulimus acta dedit typis excuſſa Fr. Franciſcus Vazquez in Chronicis dictæ Provinciæ de Goatemala tom. 1. lib. 3. cap. 48. pp. 614. 615. 616.

164 Fr. Alvarus de Soria Briviesca, Mexicanus Domicilio, qua Natione fuerit & Patria neſcimus: Regalis Ordinis Beatiſſimæ Virginis MARIÆ de Mercede alumnus, edidit idiomate hiſpano

Concionem de S. Petro Nolaſco. Mexici, typis Viduæ Bernardi Calderon 1661. in quarto.

165. D. Ambrosius de Lima, et Escalada, Natione Mexicanus & Patria, inter egregios Mexiceæ Academiæ cultores Medicinæ multùm efulſit, non modò popularibus & nobilibus charus, ſed verò etiam Principibus viris, qui eum ſibi à ſalute eſſe voluère. Quòd autem annis ſuperioris ſeculi 91 & 92. terræ ceteroquin feraciſſimæ Novæ Hiſpaniæ ſterilitate laborarent, pro egentium præcipuè ſublevandâ miſeriâ cogitantibus Urbium Rectoribus in poſterumque timentibus, exagitatum jam pridem dubium anno 1677. de frumento quodam quod *Albulum* dicunt, rurſus exortum fuit: cùmque adverſus illud Protomedici eo tempore Mexicani ſententiam tuliſſent, per inde quaſi valetudini infenſiſſimum eſſet habendum, ut ſub inde publicis cautum fuiſſet Decretis, ne uſui adhiberetur humano, imò ne quidem terræ commendaretur, Noſtro contra ſentiente; è re ſua atque Reipublicæ bono credidit, cauſam prohibiti agere & extorris frumenti, palamque facere haud noxium illud eſſe, imò verò utiliſſimum, propterea que ſeminari oportere, eoque citra periculum & formidinem veſci homines poſſe, tunc in primis, cùm nobilioris copia non ſuppetebat. Et porrò obtinuit, ejus defferrente opinioni Excmô. Comite de Galve, D. Gaſpare Sandovalio, qui ad clavum Pro-Rex aderat Regni Mexicei, cuique nuncupatum voluit Ambroſius Opuſculum ea de re antehac à ſe compoſitum hiſpano ſermone, ſcilicet

Spicilegium de natura commodisque frumenti, quod vulgo dicunt Albulum: unàque ad fundamenta contra ipſum à Proto-Medicis allegata Reſponſum.

Editum Mexici, apud Hæredes Viduæ Bernardi Calderon 1692. in quarto, in quo quidem cùm de re Medicâ, tum etiam de ruſticâ eruditè & doctè ad propoſitum agit. Habemus illud t. 59 Collect. noſt.

166 Fr. Ambrosius Martin, Domicilio Mexicanus, ſin minus Natione & Patria, quas ſubticet is qui ejus nobis copiam fecit Fr. Alphonſus Franco in Hiſtoria Provinciæ S. Jacobi Mexicanæ Ordinis Prædicatorum. Ex hac in Familiam ejuſdem Inſtituti apud Inſulas Philippinas à SS. Roſario dictam, commigravit, atque ut gentilium in chriſtianis inſtitutionibus provideret utilitati, eorum qui Cagayani audiunt, idioma penitiſſimè callere conſtituit ſecum atque rimari, felici adeo ſucceſu, ut libros, quos ſubjun-

jungimus, ea uſus linguâ conſcripſerit:

Artem pro ipſa addiſcendâ.

Dictionarium ejuſdem Idiomatis.

Quæ &ſi Franco opera inter typis excuſſa numeret in Catalago Scriptorum Mexicanæ Provinciæ, hactenus latent nos, & facilè quidem, cum rari admodum ſint Mexici libri typis dati Manilæ.

167 Fr. Ambrosius a Matre Dei, Natione Mexicanus, ortus eſt Goatemalæ, & Mexici Dominicanorum Ordinem amplexatus in Conventu Imperiali, è quo, zelo ductus lucrandarum apud Philippinas Inſulas animarum Fide carentium, in Provinciam SS. Roſarij ſe contulit anno 1595. Ubi acceſſit, delegatus à Superioribus fuit in Novam Segoviam, recèns detectam, & adhuc Paganiſmi tenebris obvolutam, ut lumen in eam Catholicæ Fidei inveheret. Conſtitutus in eâ, totum ſe ad gentis idioma noſcendum veſtigandumque intimius dedit, idque ingenio aſſecutus eſt & labore, ut elegantius ac rectius omnibus, qui id calluerunt, loqueretur & ſcriberet, Magiſterque fuerit omnium, peritiſſimorum etiam in difficillima Lingua, Sodalium, quibus inſtruendis atque juvandis libros ſcripſit infra dicendos. Virum fuiſſe exemplis religioſæ vitæ conſpicuum, eximio præditum dilatandæ chriſtianæ religionis zelo, & multâ clarum virtute author eſt Illmûs. D. Fr. Didacus Aduarte, Novæ itidem Segobiæ Epiſcopus, ejuſdem Provinciæ Chronographus lib. 2. cap. 29. p. 190. editionis Manilenſis de 1640. quam præ manibus nunc unam habemus.

168 Inde etiam accipimus multa, queis Deum ſuum illuſtriorem Miniſtrum reddidit, mira, ejus oratione interventuque, in confirmationem, quam prædicabat, Fidei patrata. Aderat in Oppido *Avulya* dicto, cùm prægrandis clibani pro cremandâ calce machina cadens, incautum oppreſſit inibi agentem hominem, nec tamen occidit, quòd ſuis Noſter fuſis ad Deum precibus interceſſerit. Mirabilius verò habitum eſt ibidem, quod nuntiantibus ei Indis, fœminam infidelem obijſſe in agro, Ambroſio que ut eam ſibi afferent mandante, ubi defunctæ pridie cadaver aſpexit, in ſepulchrum, quod effoſum erat, proximè conjiciendum, dolore correptus, precatusque ex intimis Deum, moveri cœpit fœmina & loqui, deinque roborari; quam Fidei Chriſtianæ elementis inſtitutam baptizavit, atque in vivis reliquit. Haud abſimile quod ſubjungimus. Peregre agebat apud Abulugios Indus quidam ex Provincia de Ilocos, quem graviter ægrotantem, omnique deſtitutum auxilio, qua erat Noſter charitate, ſecum in Eccleſiam deduxit, breviqùe, ut qui aderant omnibus vi-

viſum eſt, mortuum chriſtiano more ſuffragijs juvans, aquâ luſtrali ſemel & iterum ac tertiò aſpergens, indicia defunctus vitæ dedit, qua donatus, reſtitutusque valetudini, ſuis ſe reſtituit, Ambroſio gratus, multò verò gratior Deo, devotiorque aquæ luſtrali, cui Noſter beneficium acceptum retulit, pro ut, Superioribus jubentibus, faſſus eſt, aliaque permulta miraculis quidem ſimillima, quæ ut plurimi Chriſto jungerentur fide & amore, Servator ipſe operari dignatus eſt. Certè, quòd iſthæc ſuis barbari homines oculis cernerent, multotiesque morientes penè Indos ſanitati reſtitutos haud alio pharmaco quam Baptiſmi Sacramento, & his paria, de quibus citatus Aduarte lib. 1. à p. 157. multis ſequentibus; Chriſtianis ſe, quòd pridem nimis recuſaverant, aggregarunt. Noſter porrò, conſtructo in Dei honorem Templo ſub invocatione S. Thomæ Aquinatis Doctoris Angelici, Doctor & ipſe commiſſæ ſibi gentis, ad Dei ipſam cultum, idolis proculcatis, deduxit, ſacriſque deditam eccleſiaſticis, egregiè fovit, concionibus publicis, privatis hortationibus, exempliſque vitæ apoſtolicis, ut ſubinde mira Indi pietate floruerint. Hanc poſtquam ſupra triginta annos provinciá ſubſtinuit, anno 1627 menſe Aprili deceſſit. Varia pro Evãgelicis Operarijs inibi laborantibus admodum proficua reliquit ſcripta, nempe

Artem pro Novæ Segoviæ idiomate addiſcendo.

Ejuſdem idiomatis Dictionarium.

Evangelia eo etiam explicata ſermone, & exempla varia.

Articulorum Catholicæ Fidei declarationem.

Jeſu-Chriſti Servatoris noſtri Paſſionem, aliaque per utilia, dictionis elegantiâ proprietateque ab illius peritiſſimis commendata; pro ut legere eſt in ſupra nominato Illmô. Aduarte pag. 190. Noſtri pariter meminit Fr. Alphonſus Franco in 2. parte Hiſtoriæ Provinciæ S. Jacobi Mexicanæ lib. 3. à cap. 5. & Pinelus in Occidentali Bibliothecâ col. 724.

169 D. AMBROSIUS MELGAREJO ET APONTE, Natione Mexicanus, apud inſignem Habanenſem Inſulam natus nobiliſſimis genitoribus, lucem generi ipſe ſuo addidit. Primis in natali ſolo tranſactis annis & peractis ſtudijs, majoribus operam navaturus Mexicum petijt, atque ut Academiam noſtram frequentaret candidatus Juriſprudentiæ, Collegis Commendatorum S. Raymundi adſcriptus, eorum etiam pro tempore Præſes fuit. In utroque verſatus jure, laureâque redimitus, nec praxi minus pro Judicum ſubſellijs, quam Scholarum doctus velitationibus, pro cauſis protegendis apud Regium Mexiceum Senatum probatus, ſtrenuè munus eſt executus. A Catholico Rege in Goa-

Goatemalenſe Forum adlectus rerum capitalium Prætor, tum etiam Fiſci Procurator, ac demum Auditor, his egregiè functus muneribus, dein Mexicanis cooptatus Togatis Regijs, primùm Criminalis Quæſitor, tum etiam pro Regis Ærario ac Jure Defenſor, ac demum Auditor, ardua quæque negotia, pro ut Sapientem decet hominem expedivit. Collegij Majoris Mexicei S. Mariæ & omnium Sanctorum Protector, de nobilibus & litteratis Alumnis benemeritus fuit. Reipublicæ quoque, humanitate, pietate, alijsque acceptus dotibus, multi à Principibus viris eſt habitus, conſtitutusque à Rege ut ab Excmô. Duce de Arion, Marchione de Valero, ipſiusque nuper vices gerente rationem obiti ampliſſimi muneris poſceret; ſuo functus eſt ritè, ut & cœteris curæ ſuæ demandatis. Multa quidem pro his ſcripſit & varia, quorum cum nobis nos ſit copia, quòd in ſchedis manſerint, typis datam afferimus

Allegationem in Cauſa Immunitatis Eccleſiaſticæ, quam falſario cuidam Regiæ Subſcriptionis atque Sigilli minimè ſuffragrari contendit: Mexici, apud Hæredes Viduæ Michaelis de Ribera 1730. in folio.

170 D. Ambroſius Melgarejo, clariſſimi, quem præcedenti dedimus loco, Togati filius, Togatus & ipſe, è Trium viris Mexiceis, Natione Mexicanus, Goatemalæ agentibus genitoribus lucem aſpexit, primaſque diſciplinarum hauſit inſtitutiones. Parentem in Mexiceum Areopagum à Rege promotum ſecutus, nomen Academiæ noſtræ dedit Juriſprudentiæ operam navaturus, ſtrenuè adeo & feliciter, ut & utriuſque laureas juris retulerit, & ſua ſponte theſes in majori Aula, coram frequentiſſimâ doctiſſimorum hominum multitudine propugnaverit, cùm ad Canonicam Facultatem ſpectantes, tum etiam ad Civilia præſcripta, è 24. titulis erutas, numero 200 graviores & difficiliores, problematicè ad arguentium placitum manè & veſperè, verſatili & promptiſſimo ingenio, multaque & variâ ſententiarum dives eruditione, modò affirmantem, modò negantem opinionem, pro ut concertatoribus arridebat, ſubſtinens, & ab oppoſitis objectionibus vindicans, dignus propterea quem erudititiſſimi quique mirati fuerint, multumque laudaverint à doctrinæ ubertate ſibi adhuc tyroni ſtudioſiſſimè comparatâ. Oratoribus Regij Auditorij adſcriptus, cauſas ubi egerat, Mexiceâque Præturâ defunctus, in Hiſpaniam profectus, & à Sapientiſſimis viris probatus, Catholicoque Regi noſtro commendatus, pro Mexicanâ Curia Triumvir adlectus, demandatam ſibi provinciam ad præſens uſque tenet, ut æquiſſimum decet Judicem, Regiumque Conſiliarium. Edidit vernaculo hiſpano.

Propugnationem juris Metropolitanæ Eccleſiæ Mexiceæ decimalis. Mantuæ Carpentanorum....

171 D. Ambrosius Franciscus de Montoya et Cardenas Ponce de Leon, Natione Mexicanus, Angelopoli nobiliſſima ortus ſtirpe, atque ut ipſam decebat, ſtudijs omnique inſtitutus humanitate, poſtquam Regi inſervierat atque Reipublicæ claris geſtis Præturis, ſtatui ſe Eccleſiaſtico addixit, initiatusque Sacerdotio, litteris, quas pridem coluerat, prophanis & ſacris multas pro animarum regimine adjunxit, & Parœciæ de Topoyango Curio datus, reliquum vitæ tempus in paſcendo commiſſo ſibi grege tranſegit. Non nulla ingenij monumenta reliquit, in primis idiomate hiſpano

Narrationem hiſtorialem ſolennis Angelopoli celebratæ Proclamationis Philippi IV Hiſpaniurum & Indiarum Regis, Angelopoli....

Apem myſticam, ſeu S. Ambroſij Doctoris vitam paneyricis illuſtratam commentationibus,

Quam prælo paratam habebat nuncupandam Marchioni de la Laguna Novæ Hiſpaniæ Pro-Regi, ut teſtis eſt D. Didacus Bermudez de Caſtro in Syllabo Angelopolitanorum ſcriptis illuſtrium ad nos tranſmiſſo, qui Didacus apud ſe Authographum eſſe fatetur; atque multa alia, cùm poetica, tum etiam oratoria Mss. Noſtrum reliquiſſe addit.

Symbolum vitæ Chriſtianæ, ordine diſpoſitum alphabetico,

Quem Mss in quarto ſe vidiſſe Author eſt nobis Presbyter Tlaſcalenſis D. Vincentius Joſeph de Torija, eruditus omnique dignus fide.

172 D. Ambrosius de Zayas Bazan, Natione Mexicanus, Patria Habanenſis, nobili natus genere, geſtisque illuſtris, pro ea qua pollebat eruditione deſtinatus ab Inſulæ Gubernatore D. Gregorio Guazo, ut ſecundùm Catholici Regis noſtri mandata totam Cubæ Inſulam, Urbemque ejus inſignem, Habanam, libro complecteretur, paruit, ſtrenuamque in eo concinnando operam poſuit non abſque Regis, cui traditus liber fuit, beneplacito & laude. Titulum illi hunc fecit

Deſcriptio Urbis Habanæ, Inſulæque Cubenſis:

Mss tranſmiſſus fuit ad Regium Indiarum Conſilium, uti litteris ad nos datis aſſeruit admodum Reverendus M. Fr. Joſeph Gonzalez Aſonſeca Dominicanus, de quo ſuo infra loco ſermo erit.

Meminit hujus operis D. Antonius de Leon Pinelo in Bibliothecâ Occidentali editionis noviſſimæ tom. 2. col. 585. aſſerens, tres in eo Hiſtoricas haberi narrationes, alteram Gubernatorum Inſulæ ab anno 1549. ad uſque 1725. ſecundam ejuſdem Pontificum, poſtremam autem Mexicanenſium Proregum; ſtareque

reque Mss. authographum apud Bibliothecam Barciæ.

173 D. Ambrosius de Solis, Mexicanus, ad minus Domicilio, nam Patria & Natio nobis eſt in ambiguo; muſicæ doctus, ejus in Metropolitanâ Eccleſiâ deditus uſui ſacro, Muſas egregiè coluit, atque etiam ad numeros opportune nonnunquam cecinit, hiſpanis complexus carminibus Heroum acta celebrium, ut ſcriptis reliquit his titulis:

Brevis ſumma vitæ, obitus, & funeris Illmi. D. D. Feliciani de la Vega Archiepiſcopi Mexicani. Mexici, ex Typographia Joannis Ruiz 1643. in quarto.

Monumenta Dei Servi Gregorij Lupecij. Mexici ex eadem Officina 1663. Extat tom. 36 Collect. noſtræ.

Altare Sacellumque in Eccleſia Metropolitana Mexicea Deiparentis Imaginis de la Antigua dictæ numeris deſcriptum majoribus. Mexici, apud Hippolytum de Ribera 1652. in quarto.

174 Fr. Anastasius Antonius Perez, Natione Mexicanus & Patria, Provinciæ S. Evangelij Seraphici Patris S. Franciſci filius, Apoſtolicus Notarius Sanctique Inquiſitionis Officij, pro expurgandis libris deſtinatus ab eodem Tribunali Reviſor, Prædicatoris in Conventu Primario munus exercuit, Parochiamque Indorum Antiquiorem S. Joſephi pro tempore rexit, ut qui Theologicis, quibus ornatus erat, doctrinis Mexicani peritiam idiomatis adjungebat. Multas quidem ſcripſit conciones, edidit autem hoc titulo inſignem:

Dei vices pro Aurificibus tenens S. Eligius, Noviomagi Epiſcopus. Mexici, apud Joſephum Bernardum de Hogal 1729. in quarto. Habetur tom. 4. Collectionis noſtræ.

175 M. Fr. Andreas de Almazan, Natione, ni fallimur, Patriaque Mexicanus, Heremitarum S. Auguſtini in Provincia SS. Nominis JESU Mexicana alumnus, atque in Sacra Theologia Magiſter, Conventus Regij Priorem agebat, cum Societatis JESU Patres feſtivâ egregiâque atque omnigenâ pompâ relatum inter Sanctos univerſæ Familiæ ſuæ Generalem quondam Præpoſitum S. Franciſcum de Borgia (qui primos in Mexicanam Provinciam Sodales invexerat) octiduo celebrarent; religioſis in Eccleſiam Domus Profeſſorum ſacris Ordinibus, ſuo quiſque die, confluentibus; deſtinataque pro Auguſtinianis, è ſacro ipſe dixit ſuggeſtu, atque Oratio ejus unà cum cœteris ejuſdem argumenti edita eſt:

Concio in Apoteoſi S. Franciſci de Borgia, Societatis JESU. Mexici, litteris Joannis Ruiz 1672. in quarto.

176 Illmus. D. D. Andreas de Arce et Miranda, Natione Mexicanus, in Urbe Huexotzinco Diœceſis Angelopolita-

litanæ claris ſanguine & virtute Parentibus natus eſt. Educatus ingenuè, ut litteris informaretur Angelopolim tranſlatus, poſt optimè cultam latinitatem in Collegio S. Ignatij cui fuerat addictus, ad S. Ildefonſi Societatis Jeſu, Magiſtris inſigne, Philoſophiâ & Theologiâ nedum fuiſſe tinctum, ſed verò etiam imbutum, palam fecit, cùm ibi publicis concertationibus habitis, & præcipuè univerſâ ſcholaſticâ Theologiâ, additis aliquibus juriſprudentiæ titulis, per diem integrum propugnatâ, quòd non niſi ijs qui eminent inter ceteros, eſt conceſſum; tum etiam Mexici, quò ſe contulit in Univerſitate laureâ donandus Baccalaureatus: nã & hîc periculo facto doctrinæ, haud vulgarem laudem promeruit, & in Regali S. Ildefonſi Collegio multos inter Trabeæ petitores Theologiæ, quæ prævio rigidiori examine publico, digniori tradenda erat, unus ipſe reliquis prælatus, & honorem multi à ſapientibus habitum, & ſtipendia, ut inibi ſtudijs incumberet, conſecutus eſt. Tum pro utroque jure funditus addiſcendo ſeptennium in Academia poſuit ſub optimis, quos audivit, Anteceſſoribus, bona adeò fruge, ut inter cauſarum Patronos Regij Mexicani Judicij allectus fuerit meritò. Interea Doctoratum in ſacrâ Theologiâ nactus, eximiam Doctorum exiſtimationem obtinuit, quòd ejus ubertatem Facultatis cum multa amœniorum litterarum eruditione altiorique ac puriori latij ſermonis elegantiâ ſociaret. Sacris initiatus, Cathedriſque & Canonicatibus petitis egregiâ cum laude, Diœceſim ſuam repetens, quòd preter ſcientiarum, quas diximus, culturam, Linguæ etiam Mexicanæ peritiâ, Indorum Parœcijs neceſſariâ, gauderet, ei quæ à Sancta Cruce dicitur intra Angelopoleos mœnia præfectus eſt, & in tota ditione Examinator Synodalis creatus. Suo ſtrenuè functus munere, poſt multa in re litteraria pro Cathedralis Eccleſiæ ſuæ Canonicatibus emerendis ſpecimina eximiè data, pro Concionibus in ea habendis à Catholico Rege electus, dein canonicè inſtitutus, huic totum ſe muneri obeundo dedit, eruditis juxtà & chriſtianis inſiſtens exercitationibus. Hæc dum edimus ad Epiſcopales infulas Portudivitenſis Eccleſiæ evehitur, pro ut ſuis nos docent litteris amici Madritani fide quidem digniſſimi: Quòd verò authentica ea de re inſtrumenta opperiamur, nil præterea ſubjungimus, Noſtro intereà Dignitatem gratulantes ex animo, cui priſtinâ ſumus & intimâ neceſſitudine conjúctiſſimi. Alias quamvis aſſervet Mss Conciones plurimas, tomum publicæ luci dedit in quo 16 omnigenâ refertas eruditione, ſtilo nutidas, & omnibus ex artis Oratoriæ præceptis inſtructas dotibus, ac bellè torna-

natas compaginavit hiſpano ſermone, hoc titulo

Sermones varij. Mexici, in Typographia Regia D. Mariæ de Ribera 1747. in quarto.

Adjectus eſt libro appendicis loco *Epiſtola ad Regium data Auditorium Mexicanum pro erigendo Angelopoli Collegio S. Franciſci Xaverij, & Jeſu Societatis Alumnis tradendo, Indorum ſpirituali bono invigilaturis.*

Tomus alter argumentis, mole, ſtylo, & cœteris dotibus prioris gemellus, vix non totus typis jam eſt excuſſus, proximè in lucem dandus, eodem titulo

Sermones varij. Mexici, ex Typographiâ editioni Bibliothecæ Mexicanæ deſtinatâ 1754. in quarto. Seorſim autem ediderat.

Cœlum ad noſtras per Ignatij & Societatis ſuæ manus deductum. Mexici, typis Viduæ Joſephi Bernardi de Hogal 1751. in quarto.

In Schedis habet

Prælectiones Proluſionesque academicas varias.

177 FR. ANDREAS DE AVENDAÑO, Natione Hiſpanus, ex Provincia Burgenſi Ordinis S. Franciſci in Jucatanenſem advectus, in eaque Deffinitoris munere inſignis anno 1705. Tomum in folio ſcripſit, quæ ſequuntur Opuſcula complectentem:

Dictionarium Linguæ Jucatanorum.

Brevius Dictionarium, adverbia temporis & loci ob oculos ponens.

De varijs corporis humani languoribus.

Dictionarium alterum de proprijs Perſonarum nominibus, Idolis, Choreìs, & alijs priſcis & ænigmaticis Indorum Provinciæ.

Et hæc quidem liber ille in folio habet; duos verò in minori forma alios compoſuit, ſcilicet

Artem pro addiſcendâ Jucatanenſium Linguâ.

Expoſitionem vaticiniorum, quæ antiqui à ſuis Indi acceperant.

His quatuor alij adjiciuntur variorum libri, quos ad calcem Dictionarij Authorem ipſum ſcriptos à ſe dicere teſtes nobis ſunt ejuſdem Provinciæ Sodales litteris ad nos datis.

178 D. ANDREAS BERNAL DE SALVATIERRA, Natione Mexicanus & Patria, Regiæ ejuſdem Univerſitatis Alumnus, Parochus que Eccleſiæ de Iztlahuaca, ut animarum ſalutis iter agentium, quo erat ipſarum zelo inflammatus, doctrinâque imbutus, Ductorem ſe præberet, idiomate hiſpano librum in lucem dedit, cui hunc titulum fecit:

Verum iter: Colloquium Dulciſſimum inter Jeſum & ejus Sponſam animam:

In quo pio & conſtanti carmine tribus actibus tres ſpiritus vias, incipientium, progredientium, & perfectorum expendit. Mexici, typis Franciſci de Ribera Calderon 1718. in octavo.

179 M. F. ANDREAS DE BORDA, Natione Mexicanus & Patria, Provinciæ Sancti Evangelij Franciſcanorum filius, decusque eximium: vir fuit cùm in Philoſophia,

phiâ, tum etiã in omni Theologiâ doctiſſimus, atque etiam in Jure, præſertim Canonico, verſatiſſimus. Scholaſticam multos annos profeſſus altiſſimè imbiberat, Moralem quoque tam enixè curaverat, ut duos ſupra viginti in ea & Canonico ac Regulari jure poſuiſſe faſſus ipſe fuerit in procœmio operis pro Confeſſarijs Monialium inſtruendis à ſe editi. Hinc, ejuſdem in difficillimis negotijs conſilium quærebatur etiã à Doctis hominibus, multique fiebant quæ interrogatus dabat reſponſa. Nec in Sacrorum Bibliorum ſtudio ſegnior, operam in eo poſuit, doctasque & graves ſæpiſſime habuit conciones. Excelluit verò in Polemicis, & argumentis omnibus, quæ apud S. Inquiſitionis Tribunal, pro rerum & librorum mirandâ varietate diſquiri ſolent, eaque propter à Cenſuris Theologicis fuit, Fideique Quæſitoribus acceptiſſimus, atque in id negotij labore aſſiduus. In Provinciâ ſuâ, quòd plures ſecundum ejuſdem Leges annos Philoſophiæ & Theologiæ docendis impendiſſet, bis Emeriti laurum, & Patris titulum reportavit. Academiæ verò Mexicanenſis alumnus, & in Sacra Theologia Doctor, totos viginti annos ſubtiliſſimi Cathedram Scoti Magiſtri Perpetuus Anteceſſor ut rexerat, Emeriti etiam honores nactus & privilegia, plurimi jure eſt habitus: tanti quidem, ut plenus Doctorum Conſeſſus in unum conſpiraverit ipſum, qui Academiæ nomine Fratribus Bethlemitis multa ab ipſa quærentibus, & oppidò gravia, reſponderet, opuſculo ſuo atentiſſimè lecto, ſuffragrantibus univerſis. Nec à doctrina tantùm inſignis, ſed à religioſæ vitæ exemplis probatiſſimisque moribus clarus, obijt ſepultusque fuit in Cœnobio Ordinis ſui Mexiceo Primario, cunctis religioſis Familijs, & Academico Conſeſſu funus cohoneſtatibus, graviſſimique ac ornatiſſimi jacturam Magiſtri dolentibus. Multa quidem ſcripſit, quorum aliqua typis edita manent, habenturque in pretio, reliqua Mss majorem partem deſiderantur. Typis evulgavit conciones vernaculo ſermone à ſe dictas, his nominibus:

Objectio, retorſio, & ad argumentum ſolutio adverſus Chriſti Domini honorem à Phariſæorum nequitiâ facti. Mexici typis Lupercianis 1683. in quarto. Legitur tom. 66. Collect. noſtræ.

Imago Seraphica Jeſu Chriſti plagati, ab ipſo in monte Alverniæ in corpore expreſſa S. Franciſci. Mexici, in Officina Viduæ Franciſci Rodriguez Lupercio 1688. in quarto. Habetur tom. 96 Collect. noſtræ.

Reſponſum verò, quod Academiæ nomine, ut diximus, concinnavit, ita habet

Regiæ ac Pontificiæ Univerſitatis Mexicanæ ſolutio 14 quæſtionibus exhibita quas RR. PP. Bethlemiticæ

ticæ Societatis retulère pro enodatione. Mexici, typis Viduæ Michaelis de Ribera 1708. in folio.

Praxis pro Monialium Confeſſarijs, ſeu Dialogus explicandi gratiâ quatuor illarum vota. Mexici, Litteris Franciſci de Ribera Calderon 1708. in octavo.

Ex his quæ in Academia è ſuggeſtu dictavit, ſequentia habemus à libris pro cenſendis annuis Lectionibus deſtinatis, quàmquam caſu aut incuriâ multa ex eis prætermiſſa ſint opera.

Selecta è varijs Theologiæ tractatibus controverſiæ.

Diſquiſitio Theologica de qualitate qualificabilium propoſitionum.

Commentaria in Quodlibeta Scoti.

Diſſertatio de Sacris Apoſtolorum Canonibus.

Tractatus de Sacramentis in genere.

Tractatus de Fide Theologica, quem nos alios inter diſcipulos calamo excepimus, Noſtri eo tempore auditores.

Fama quamvis ſit in Sacra Biblia itidem elucubrationes varias elaboraſſe, quales tamen & quantas neſcimus. Pariter latent nos opera alia Theologica & Philoſophica, quæ certò certius eſt condidiſſe, &, ſi injuriâ temporum non perière, noſtris ſe adhuc conatibus ſubduxerunt.

180 FR. ANDREAS DE CASTRO, Natione Hiſpanus, Burgenſis Patria, nobilibus Parentibus genitus, atque ritè litteris & chriſtianis moribus inſtitutus, ubi per ætatem licuit Ordinem S. Franciſci in Provincia Conventuque patrijs profeſſus eſt. Philoſophiæ conſuetos & Theologiæ curſus poſtquam exègit ibi, Novitiorum præfectus educationi, egregijs religioſæ vitæ exemplis omnique ſolicitudine tyrones formavit. Dein Superiorum permiſſu inſtauravit Salmanticæ ſtudia, quatuor rurſus aut quinque annis ſtrenuè poſitis in quatuor Sententiarum libris, quos à Doctiſſimo Magiſtro Fr. Andrea de Vega explicatos accepit, proficiens inſimul doctrinâ F. Franciſci del Caſtillo, & Alphonſi de Caſtro, tribus quidem Ordinis Minorum luminaribus fulgentiſſimis. Quòd verò longè latèque ea tempeſtate ſanctitatis fama volaret nuper apud Mexicanos invectæ Franciſcanæ Familiæ, quæ ſe totam lucrandis Indorum animabus devoverat, excitatus, ut ſe Operarijs Evangelicis Noſter comitem adderet, unà cum egregio viro Fr. Jacobo de Teſtera in Americam noſtram tranſivit anno 1542. Mexicanam gentis Linguam exactiſſimè didicit, nec minus accuratè *Matlatſincanam*, quæ barbara erat & ſcitu difficillima, coluit, adeò ut libros eâ uſus utiliſſimos perbellè conſcripſerit, à Mexico Tolucam delatus, qua in Urbe illius Nationis homines & in finitimis locis degebant Mexicanos inter Hiſpanosque multos. Hîc porrò ille ſubſtitit, annosque quadraginta in

in hac excolendâ vineâ conſumpſit.

181 Mirum ſanè eſt quanto laboraverit zelo, quantaque virtute Apoſtolicum munus obierit. Primus fuit qui barbaris illis ſuo Evangelium nuntiavit idiomate, quod nullus Religioſus calluit ante ipſum; atque ut illos ſacro fonte expiaret, ablutoſque cœteris Sacramentis foveret, difficile eſt dictu quanta egerit. Montes adibat ſæpè, loca que impervia ferè, & pedes ſemper, niſi in ultima ſenectute, quærendi eos & inſtruendi gratiâ. Singulis diebus feſtis tres de more conciones habebat tribus illas Linguis auditoribus varijs accommodatas: primùm *Mexicano*, deinde *Matlatſincano*, demum *Hiſpano* ſermone, ut à ſingulis caperetur agebat: ſæpiſſime ſermonibus Miſſam cum cantu adjiciebat, pueros, multos enim verò, ſacro abluebat lavâcro, mortuos, ſi qui erant, Eccleſiæ ritu ſepeliebat, & ad iſthæc omnia jejunus, aquaque contentus, vino abſtinebat, quòd cùm in pretio eſſet multo, dedecere pauperes, ut erat rigidiſſimus ejus voti cuſtos, credebat. Sacris ſuis excurſionibus Indos perquirebat monendi de re chriſtiana, & juvandi gratiâ, quorum confeſſiones ſacras audiendo diem multoties totum in agro ſubdio, ardente nimis Sole, impendebat: eorumdem ut corrigeret vitia prætermitebat nihil quod eorum indoli opportunum exiſtimabat; cùmque gratiſſimus illis ipſe haberetur, minabatur receſſurum ſe ab eis abiturumque ad Mexicanos ni reſipiſcerent. Tum rogare illi, deflere, & multis obſiſtere, alijs eum complectentibus brachijs, alijs muri inſtar obſtantibus, alijs egredientem in humeros refferentibus, & in propria revocantibus. Orationi deditiſſimus, tempus, quod ab Apoſtolicis curis ſupererat, libens ei dabat. Abſtinentiam ſic coluit, ut ſemel in die veſceretur. Humilitati addictus Cœnobijs præeſſe recuſavit, vixque, obedientiâ coactus, menſem unum Superiorem egit. Diffinitoribus, ut dicunt, adſcriptus Provinciæ, Apoſtolicis non propterea ſe munijs ſubduxit, queis in Dei gloriam, ad extremum perductis, vivere deſit in Conventu de Toluca die 14 Decembris anno 1567. Scripſit

Artem pro Linguâ Matlatſincanâ perdiſcendâ.

Dictionarium ejuſdem.

Sermones pro toto anno, & Doctrinam Chriſtianam eodem idiomate.

Quorum & Authoris meminerunt Arcturus in Martyrologio Franciſcano, & Illuſt. Gonzaga relati à Bibliotheca Franciſcana tom. 1. pag. 62. itemque Uvadingus & Nicolaus Antonius: è Noſtris Torquemada tom. 3. lib. 20. cap. 65. pag. 539 & ſeq. editionis Madritanæ 1723. & Betancurtius in Menologio Provinciæ ſuæ pag. 125. die 14.

182 D. Andreas Diaz de Rabago, Natione Hiſpanus, in Villa natus de Saldaña in Montanis Legionenſibus; apud Philippinarum Inſulas, poſtquam Parochum egit in varijs Eccleſijs Provinciæ dictę Nova Gerea, Mexicanis Domicilio ſe adſcripſit, & quam dixit è ſuggeſtu ſacro, edidit,

Orationem panegyricam in honorem S. Annæ genitricis puriſſimæ Deiparentis. Mexici, apud Hæredes Joannis Joſephi de Guillena Carraſcoſo. 1718. in quarto.

183 Illmus. D. D. Andreas Fernandez de Hipensa, Natione Hiſpanus, apud Arnedo Villam ortus, Compluti Collegio adſcriptus Trilingui fuit, & ſacris Canonibus operam dedit. Doctoratus verò apicem Abulæ in antiquâ Academiâ ſuſcepit. Illmûm. D. D. Franciſcum Manſo, Archiepiſcopum Mexicanum in Americam contendentem ſequutus, ejuſdem pro Indorum negotijs Vicarium egit, Judicemque Teſtamentorum & Piarum cauſarum, atque ratiocinijs eccleſiaſtica bona concernentibus inſtitit. Archipræſule Hiſpaniam ad tempus petente, tandiu Vicariatu ipſe generali Diœceſis potitus eſt, donec Sedes vacaverit. Redux in Hiſpaniam, inſtitutusque Toletanus Fidei Quæſitor, mox à Catholico Rege Jucatanenſis Epiſcopus deſtinatur anno 1643. deſuperque à Romano Pontifice Apoſtolicis litteris expeditis pridie 9 Octobris ejuſdem anni, paucis poſt diebus, Toleti humani exemptus rebus fuit, ut Author eſt M. Ægydius Gonzalez Davila in Theatro Eccleſiæ Jucatanenſis pag. 218. Scripſerat Mexici degens:

Inſtructionem brevem pro ſacris Confeſſionibus ritè agendis à cujusque ſtatus hominibus. Mexici, apud Franciſcum Salvago 1635. in octavo.

184 M. Fr. Andreas Ferrer de Valdecebro, Natione Hiſpanus, apud Teruelam Aragoniæ Regni Urbem notiſſimam ortus, Mantuæ Carpentanorum adoleſcens Prædicatorum Ordini ſolenni ſeſe profeſſione adſtrinxit. Statim eximijs inclareſcere cœpit animæ dotibus, chriſtianis ſcilicet & religioſis moribus, ingenio pro litteris nato, multâque cùm in Philoſophia & Theologia laude, tum etiam dicendi facundiâ & peritiâ. Americanis, ad quos devenit, adſcriptus Domicilio, in Ordinis ſui Collegio S. Ludovici Angelopolitano, ſeu Tlaſcalenſi, quod, tunc quidem temporis, inter Mexicanæ Sanjacobeæ Provinciæ gremia cenſebatur, moderandæ Theologicæ Cathedræ præfectus, hujus ita partes implevit muneris, ut inſimul Eccleſiaſtes curas minimè prætermiſerit, quod apud noſtrates frequentiſſimo in uſu eſt. Varia itidem ea tempeſtate lucubravit atque edidit opera, quibus plura deinceps adjecit typis in Europa, quò ſe con-

contulit in Hiſpaniæ Provinciam reverſus, facilè doctiſſimum invitantibus hominem, non immodicis ſumptibus, quem Americani pro editionibus incredibiles deterruerant. Compluti apud Sodales ſuos annis 1662 & 1664. Moralis Theologiæ profeſſione illuſtris, multâque aliâ dives eruditione, Magiſterij demum laureâ conſpicuus fulſit, atque in Supremo Hiſpaniarum Senatu pro rebus Fidei Cenſor adlectus fuit, ſemperque dicendo è ſuggeſtu gratus diſſertis & eruditis etiam auſcultatoribus. Plura quidem & cedro digna ſcripſit à Criticis Gallis Scriptorum ſui Ordinis Hiſtoriographis multi habita, & recenſita ad anuum 1675. tom. 2. pag. 658. Sunt autem hiſpano illa ſermone, quæ ſubdimus, exordientes à cuſſis in Americâ noſtrâ Authore in ea degente.

Lamentatio Apologetica pro R. P. Abrahamo Bzovio 1650. in quart.

Americæ diſcrimina & Catholicæ Religionis ærumnæ. Tlaſcalæ 1650.

Conſtructio ſacra auguſtioris Americæ Templi adverſus Cromuuel Angliæ tyrannum. Tlaſcalæ 1654.

Anticertamen: Muſarum æſtimatio, & ultio Parnaſi contra Paleſtram Sacram dictam. Tlaſcalæ 1655.

Honeſtæ lachrymæ juſtique triplicis ſtatus dolores, Eccleſiaſtici, Religioſi, & Prophani. Tlaſcalę 1657.

Orator Catholicus. Matriti, apud Didacum Diaz de la Carrera 1658. in quarto.

Virga vigilans, obligatio & munus eccleſiaſtici Principis. Matriti, ex Typographia ejuſdem Didaci Diaz de la Carrera 1659. in octavo, pro ut extat in Bibliotheca Collegij Maximi Mexicani Societatis JESU. Aliam in quarto editionem Madritanam Critici Dominicani recenſent.

Jeſu-Chriſti tormenta. Compluti 1659. in quarto.

Panegyris dicta Congregationi à SS. Trinitate nuncupatæ. Angelopoli 1651. in quarto.

Regimen generale, morale, atque politicum in feris repertum & incultis animantibus, ex eorumdem naturis erutum & ingenijs. Matriti, typis Didaci Diaz de la Carrera 1658. in quarto cum figuris. Editio altera ibidem 1668. in quarto.

Atque hactenus memorata lucem aſpexère Noſtro agente Angelopoli; quæ ſubnectimus edidit redux in Hiſpaniam.

Secunda pars generalis Regiminis moralis & politici in avibus inventi nobilioribus. Matriti 1670. in quarto. Editio altera Madritana eſt Bernardi de Villa Diego 1683. in quarto, cui acceſſere additiones variæ & liber 19. à S. Inquiſitione emmendatus, cum figuris.

Superior, ſeu Politica pro omni Prælatorum genere. Compluti, litteris Joannis de Valdes 1664. in quarto.

Clavis aurea æternitatis. Ibidem in quarto.

Hiſtoria admirabilis vitæ ſecundi Pauli, Valentiæ Apoſtoli S. Vincentij Ferrerij. Matriti 1682. in quarto, & poſt alias editiones, Valentiæ, Formis Ludovici de la Marca 1702. in quarto, & rurſus Valentiæ in Typographia Archiepiſcopali 1729. in quarto.

Hiſtoria admirabilis vitæ Venerabilis Matris & Inclytæ Virginis Roſæ de Santa Maria è Tertio Ordine S. Dominici. Matriti in Officina Pauli del Val 1666. in quarto. Iterum ibi, in Typographia D. Mariæ Rey 1669. in quarto. Rurſus ibi Prælo Viduæ Didaci Diaz de la Carrera 1670. in quarto.

Vita Fr. Joannis de Vaſconcellos Ordinis Prædicatorum. Matriti, mox dictis litteris Viduæ de la Carrera 1668.

Quæ ſequuntur Author prælo parata habebat anno 1664. ut, ipſo teſte, Galli Critici ſæpius laudati dicunt.

Pharus ſacer, Orator Catholicus, cum additionibus.

Hiſtoria Darocæ addita & aucta vitis trium Ordinis S. Dominici Sanctorum ejus indigenarum.

Hiſtoria generalis Ordinis Prædicatorum ab anno 1373. ad uſque 1650. Tomis 6 grandibus.

Problemata Ariſtotelis moralibus animadverſionibus pro exercitio virtutum.

Relatis hactenus à nobis operibus, præter Panegyrim n. 9 ſignatam, quæ enarratores latuit Gallos, ipſi de Noſtro ſubjungunt: *Hic ſcriptor inter eos ſanè recenſendus eſt, qui puriori & elegantiori Linguâ Hiſpanâ ſcripſerunt, & utinam Annales Ordinis, quos poſt Ferdinandum de Caſtillo ſcripſerat (nam à Joanne de Lopez ſcriptos ei ſaltem ratione ſtyli ferunt non placuiſſe) typis ederentur, præſertim quæ dicuntur ab eo ſcripta de Genealogia S. Dominici ex antiqua ſtirpe Guzmanica.* Hactenus illi. Quibus ſubnectimus ſimilia PP. Bollandianorum vota, quorum Epiſtola ſollicitandi gratiâ Mss Noſtri de hoc argumento inſertam gallice in Monumentis Treboltianis de anno 1729. aſſerunt Authores Diarij litteratorum Hiſpaniæ tom. 5. pag. 202.

185 D. Andreas Gomez de Mora, Domicilio Mexicanus, cujus Natio Patriaque incerta nobis, Doctor in jure, atque in Regio Mexiceo Senatu Fiſci Regij Curator, edidit hiſpano ſermone

Actionem contra D. Franciſcum quendam Turreſium Excmô. D. D. Joanni de Palafox, Pro-Regi ac Viſitatori Mexiceo oblatam. Mexici tacitis & anno & Typographi nomine. In folio. Habetur tom. 26. Collectionis D. Ludovici de Mendoza pag. 402.

186 Fr. Andreas de Herrera, Natione Mexicanus, cujus nos Patria fugit, Ordinis Beatiſſimæ V. Mariæ de Mercede, Redemptionis Captivorum Mexiceæ Provinciæ in Sacra Theologia Magiſter, quam ut & Philoſo-

ſophiam Sodales docuit, reliquit Mss.

Curſum Philoſophicum: Qui extat in Bibliotheca Primarij Mexicei Cœnobij ejuſdem Regij & Militaris Ordinis, atque in Indice librorum, qui ibidem ſervantur, refertur ejuſdem Authoris

Tractatus theologicus de peccatis.

187 F. ANDREAS A SANCTO MICHAELE, Natione Mexicanus, Angelopoli ortus eſt Parentibus genere & virtute præclaris D. Didaco Philippo de Mora, & D. Maria de Cuellar, inſigniumque liberorum gloriâ illuſtrioribus, quorum quatuor JESU Societatem amplexati fuere; Noſter nudipedis ſe Carmelitis adjunxit; alter Præsbyter ſecularis & Juris Doctor, Canonicatum, ut dicunt, Doctoralem promeruit Valliſoleti Michoacanenſium, & poſt Dignitates inibi obtentas, Præbendam in Metropoli Mexicana; reliqui duo Matrimonio æqualibus fœminis juncti honeſtè vixere: è filiabus, duæ itidem nobilibus datæ conjugibus, altera monialibus Mexicani Monaſterij S. Laurentij addicta, mirum in modum virtutibus claruit, atque ejus vita typis commiſſa multis admirandisque ſcatet exemplis. Noſter ſub optimâ diſciplinâ primos ubi peregit annos, Latinitate inſtructus & Philoſophiâ, Theologiam in Univerſitate Mexicea audivit, cùm ab alijs, tum etiam à clariſſimis viris D. D. Joanne de Butron, Primario ſacræ Facultatis Anteceſſore, & Iſidoro de Sariñana Sacrorum Bibliorum Interprete, poſt Epiſcopo Goaxacenſi, quibus uſum fuiſſe Magiſtris gloriabatur jam ſenex, ut ab ipſo non ſemel accepimus. Nec Theologiam dumtaxat excoluit, ſed etiam Juriſprudentiam, ingenio ſcilicet comparatus ad omnia, & tempeſtivè dedito Minervæ laboribus. Laureis itaque Academicis redimitus, Deo ipſum ad ſublimen vitæ ſtatum vocanti reſpondit, nudipedum Carmelitanorum Inſtitutum profeſſus, quo in Ordine & perfectioris vitæ exemplis ita refulſit, ut Præfecturas egerit in Monaſterijs varijs etiam Mexicano, quòd Provinciæ caput eſt; & Magiſterio potitus trinam Sodalibus Theologiam è Cathedris dederit, Scholaſticam, Myſticam, & Biblicam, in quibus & in Morali quoque inſignis erat.

188 Adhæc in Hiſtoria eccleſiaſtica ſatis doctus, Criticæ peritus, & Poeſeos cultor egregius, latinis æque ac hiſpanis Muſis admodum familiaris, numineque donatus prompto juxtà & acuto: Præter Principes, & clariores inter editos Poeticæ Authores, & audierat & legerat inſignes Mexicanos, quorum, ut ſe dabat ocaſio, epigrammata recitabat, uti ſæpe colloquentes audivimus, ut ſubinde doleamus vita eum exceſiſſe priuſquam de Bibliotheca noſtra cogitaremus, quam auctiorem credimus prodi-

turam, ſi viveret, multa priſcorum ſcripta noſtratum eo nobis ſuggerente, quæ modò nos latent. In concionando facillimus erat, pro multa qua pollebat eruditione, quam ingenioſè & ex artis præſcripto adhibebat in præfixa ſibi argumenta tornatasq̄ bellè orationes. Ex tempore etiam dicebat per inde quaſi præmeditatò, acciditq in Cathedrali Eccleſiâ Mexiceâ, ut caſu tardante Sodali ſui Ordinis Sermonem habituro coram Capitulo frequentiſſimâque coronâ, ipſe, qui aderat inter auditores, ſuggeſtum aſcenderit ſacrum, tamque ſcitè diceret & ad rem, quam à doctiſſimo ſperari poſſet non imparato. Ob hæc, geſtaque religioſæ vitæ præclara Sapientibus & gravibus hominibus multo erat in pretio, ipſisque etiam Principibus, in primis autem Excellentiſſimo D. D. Ferdinando de Alencaſtre, Duci de Linares, Novæ Hiſpaniæ Pro-Regi, qui cum viros diſquireret coleretque eximios, Noſtro addictiſſimum ſeſe dedit. Obijt in Angelopolitano Conventu. Scripſit librum, quem Auguſtini de Mora, germani fratris nomine obtectum edidit, pro ut in ejus Cenſura opportunè & diſſertè detexit vir ampliſſimus D. D. Joannes Ignatius de Caſtorena, poſtmodum Epiſcopus Jucatanenſis, in quo libro & Funebrem pompam in Metropolitano Templo Mexiceo inſtitutam juſtis perſolvendis Catholico Hiſpaniarum Regi Carolo II hiſtoricè aperit, & Poemata cùm hiſpana, tum latina, quæ ipſe honorario Tumulo ornando compoſuerat, datis ſymbolis, & inciſis laminis explicat. Titulum autem hiſpano ſermone operi hunc fecit:

Deficiens Sol priuſquam ad meridiem aſcenderet. Mexici, typis Joannis Joſephi de Guillena Carraſcoſo 1701. in quarto.

Aliam edidit narrationem hiſtoricam ſolenniſſimæ, quæ per dies octo habita eſt Mexici, pompæ pro Sancto Joanne à Cruce, Carmelitarum Excalceatorum Patre, Sanctorum faſtis adſcripto, quæ, quoniam cèpta eſt eximio Urbis gaudis, & geſtientibus omnibus, decima quinta Januarij die, quæ quondam funeſtiſſima, indeque toto Orbe notiſſima fuerat à tumultuante plebe; ocaſionem authori dedit opuſculum ſic inſcribendi:

Secunda quinta decima Mexicana Januarij. Mexici, litteris Joſephi Bernardi de Hogal 1730. in quarto.

Alter etiam ejuſdem liber

Sermones complexus *varios*, editus eſt ab Amico D. Joanne Garciarena de Iturieta, qui Mss ſecum eos in Hiſpaniam aſportaverat ſibi commodatos, voluitque reſtituere typis commiſſos, Gadibus apud H Chriſtophori de Requena 1724. in quarto.

Alias itidem publicavit conciones, nempe ijs nominibus:

Fatigatio & quies Chriſti in mulieris à Samaria converſione Principi

chri-

chriſtiano juxtà ac politico in exemplum exhibita. Oratio habita in Regio Palatij Mexicani Sacello coram Pro-Rege & Regalibus Auditoribus, cæteriſque curiæ Miniſtris. Mexici, Formis Michaelis de Ribera 1703. in quarto.

Gratiæ abyſſus: Panegyris Sancti Franciſci Aſiſiatis. Mexici, typis Viduæ Bernardi Calderon 1699. in quarto. Extat tom. 74. Collectionis noſtræ.

Solutæ melioris manus Abneris Excmi. D. D. Ferdinandi de Alencaſtro Noroña & Silva, Ducis de Linares, Novæ Hiſpaniæ Pro-Regis. Funebris declamatio habita in ejuſdem anniverſaria parentatione in Conventu S. Sebaſtiani Carmelitarum Mexicanenſi.

Adjicitur *Deſcriptio honorarij tumuli ibidem erecti,* quam unàque ejuſdem Poematia Author ipſe diſpoſuit. Mexici, apud Hæredes Viduæ Michaelis de Ribera 1718. in quarto. Habetur t 27 Coll. noſt.

Ponderator animarum egregius S. Michael Archangelus. Mexici, in Typographia Joannis Franciſci de Ortega 1721. in quarto. Extat tom. 2. Collectionis noſtræ.

Eximiæ ſuccus ſanctitatis, S. Tereſia à Jeſu. Mexici, in Officina Joannis Joſephi de Guillena Carraſcoſo 1720. in quarto. Legitur tom. eodem.

Graviora quidem, & numero plurima manſère opera Mss è quibus prætermitimus

Theologicas Diſputationes, ſuis è Cathedra Diſcipulis traditas, quòd ipſarum argumenta nos fugiant, itemque pulcherrima varij generis *carmina* latio & patrio concinnata ſermonibus; commendantes memoriæ

Duodecim Concionũ tomos inquarto.

Quos vidiſſe teſtamur unàque nobiſcum Doctores alios, qui ruſticabamur prope Cuyuacanenſem Villam, in Oppido Santangelano Carmelitarum inſigni, in quo degente eo tempore Noſtro qui cum familialiter agebamus, viſendi & colloquendi eum gratiâ non ſemel convenientes, litterariam ſcrutantes ſuppellectillem, in mox dictos libros incidimus, queis hinc inde curioſè luſtratis, mirati ſumus non tam optimos caracteres & apices, quam nullibi caſtigationibus & lituris notatos, cùm tamen Authographi eſſent, fatente nobis ingenuè Authore, numquam ſe uſum adverſarijs, aut traſcriptionibus aliquando vacaſſe: Credimus aſſervari Codices in Angelopolitano Conventu ubi vivere deſijt Noſter. Placet adjicere è multis, quæ fudit, carminibus, viſam ab amico

Vitam S. Mariæ Magdalenæ dimetris hiſpanicis alternis verſibus aſſonis pulchrè conſcriptam.

Et eodem idiomate

Conciones plures in obitu Mariæ Aloyſiæ Hiſpaniarum Reginæ.

189 F. Andreas a Sancto Michaele, Natione Hiſpanus, Aſſedoniæ natus anno 1577. Domiciliũ Mexicanos inter ſibi conſtituit anno 1598. quo Angelo-

poli in Conventu nudipedum Carmelitarum Inſtitutum amplexatus in ſtatu Laicorum, omnium exemplis virtutum & Sodalibus & exteris profuit. His eximiam in Mathematicis peritiam diſciplinis adjunxit, queis juxtà ac religioſis moribus admirandum ſe præſtitit quoad vixit, ſcilicet annis 46 optimè in familiâ Beatiſſimæ Virginis de Mõte Carmeli tranſactis. Abijt ad plures Salvaterræ anno 1644. Pro ea qua erat inſtructus doctrinâ Architecturæ, à Superioribus deſtinatus fuit, ut ædificandis ſacris Ædibus ibidem pro Familia ſua inſiſteret, remque ut ex arte fieret & operas ritè moderaretur. Egregia lucubraſſe opera Authores ſunt nobis qui *Hiſtoriam reformati Carmelitarum Ordinis* conſcripſere tom. 6. lib. 23. cap. 39. & P. Martialis à S. Joanne Baptiſta in Bibliothecâ Scriptorum ejuſdem Ordinis nudipedum p. 17. penes quos habemus ſequentia, quæ in Tabularijs ſervantur Angelopolitani Cœnobij.

De Architectura, in folio magno.

De modo exhauriendi ſubterraneos latices.

De motu Cælorum.

De Merito Beatiſſimæ Virginis Mariæ mathematicè comprobato.

190 F. ANDREAS MOGUER, Natione Hiſpanus, inter Bæticos in Oppido à quo accepit cognomen, lucem aſpexit, genitus à Parentibus minimè obſcuris, à quibus chriſtianè educatus, Salmanticam miſſus eſt ſtudiorum causâ. Ubi Grammaticæ operam dedit in Academia, Conventum S. Stephani Dominicanorum inſignem adivit, Ordinique eidem votis adſcriptus, Philoſophiam & Theologiam coluit egregio fructu. Quòd verò multa virtutum ſpecimina daret, aptusque natus juvandis proximis videretur, à Superioribus in montana haud multum diſſita miſſus, ut ruſticos incolas doctrinam chriſtianam doceret, libens & pedes cum ſocio, emendicato victu, eo functus eſt munere, ceu velitatione quadam Apoſtolici quod apud Americanos non multò poſt erat obiturus officij. Nam zelo divinæ amplificandæ gloriæ ductus, illectusque obſervantiâ Mexicanæ Ordinis ſui Provinciæ, cujus nomen celebre jam erat Europæ, anno 1535. comitem ſe dedit Fratribus eam petentibus cum Patre Dominico de Betanzos. Mexici conſtitutus, gentisque donatus idiomate, cui addiſcendo ſtrenuam dedit operam, majorem ut poſuit regulari diſciplinæ ad unguem ſervandæ, Deoque inſerviendi diligentiſſimè, dignum ſe præſtitit, qui præcipua regeret Cœnobia, Deffinitorque Provinciæ fuerit electus, & demum Provincialis 8 Septembris anno 1550. Ad hæc Præſentatis, ut dicunt, adſcriptus pro meritis, & à primo Novæ Hiſpaniæ Pro-Rege D. Antonio de Mendoza à ſacris Confeſſionibus allectus, & S.

S. Inquiſitionis Cenſor deſtinatus, omnibus iſthæc numeris explevit officia, Deum ſemper præ oculis habens, uti in ipſum omnia dirigeret.

191 Mexicano, Angelopolitano, & Goaxacenſi Cœnobijs, quæ deinceps trium capita Provinciarum nobiliſſima fuere, tunc cùm Mexicanæ S. Jacobi ſubjiciebantrPrior datus, nullum non movit lapidem, ut ab ea qua florebant obſervantiâ & auſteritate mirabili, deficerent minimè, clariora imò illuſtrioraq; evaderent. Canonicis diurnis juxtà nocturnisque horis perſolvendis in choro aderat, ſemper in eam curam intentus, ut devotiſſimè dicerentur, cantuque ad ſui Ordinis conſtituta accommodatiſſimo, libris optime ad intentum paratis, numeroque multis, qui pluteo in ſingulis choris dictorum mox Conventuum ornatui eſſent & uſui. Perpetuum otio bellum indixit, ſe nunquam à labore feriari paſſus, aut ſuos à præſcriptis operibus, quorum tranſgreſſionem, prudenter licèt, non ſinebat inultam. Orationi, quam dicunt mentalem, quatuor ſingulis diebus horas deſtinatas habebat, queis cœleſtia attentiſſimè meditabatur. Jejunium exactiſſimè ad Ordinis regulas, imò ſupra ipſas ſervabat, ſomnum breve admodum capiebat, nunquam illud non rumpens ut media nocte precibus matutinis adeſſet, adeò ut cùm Provincialis eſſet, & longè diſſitos Conventus viſitaret, chorum tamen media peteret nocte ſacras cum ſocijs preces dicturus, laſſitudinè ex itinere moleſtiſſimo detentus neutiquam, quod pedes ſemper agebat, totos quinquaginta annos non uſus equo vel rheda, quamvis plurima in Hiſpania & America, iſtiusque difficillima loca perambulaverit.

192 His in Deum officijs pietatis plurima in proximos adjungebat, frequentiſſimis concionibus ad populum habitis, auditisque confeſſionibus, ſive Hiſpanorum, ſive Indorum, quos inter libentius verſabatur, & quibus multo tempore ſacra juſſu Superiorum adminiſtravit. Diligebat ipſos tenerrimè, & non modò chriſtianis imbuendos diſciplinis ſuſcipiebat, ſed comitem ſe dabat & ducem in via perfectionis, per quam eorum multos deduxit. Injurias facilè eis illatas à potentibus, nitebatur propulſare, Sodaleſque ad ſimilia miſeris ferendum ſubſidia ſcriptis hortabatur & voce. Qua erat apud omnes, inprimis autem apud Pro-Regem exiſtimatione, pro Dei gloria in hominum ſalute utebatur, quamvis id non nullorum invidiam moverit, qui inſidias ei propterea perſtruxerint, ut & bono detraherent nomini, & gratia ipſum Principis, imò & ipſius Dei ſpoliarent. Quòd enim Authore Andrea Pro-Regem à ſe poſtulatis

tis obſtitiſſe intelligerent; qui iniqua auſi petere fuerant, conjunctæ ipſis ſanguine fœminæ, nobili inſimul & impudentiſſimæ perſuaſerunt, illius ruinam ut moliretur. Simulavit ægram ſe expiari ſacrâ confeſſione velle, quam ut exciperet vocavit Andream, quem accedentem, & ſine teſtibus, quòd & Socius & domeſtici receſiſſent, è lecto, in quo decumbebat, fucatiſſimis advenerem provocavit illecebris. Exhorruit quidem ille his auditis, qui eximiè ſemper caſtitatem coluerat, multisque facinus deteſtatus, ut ipſam delicti pœniteret conatus eſt; at ut inſiſtere vafferrimam vidit, admirandum in modum eluſit hanc, per inde quaſi lipſanothecam Socio traditurus, ne Dei in ſe iram excitaret, ſi minus religioſè ſacra haberet, egrediensque è cubiculo, è domo etiam aufugit, Deo, qui victoriam conceſſerat, grates referens multas, adverſarijs ipſis mirantibus, remque, ut fit, amicis ſecretò dicentibus, ut ſub inde paulatim ad plurimos notitia devenerit, Noſterque longè illuſtrior evaſerit.

193 Porrò tot inter virtutes charitas hominis eminebat, qua Angelopolim ductus, Indis Cœnobio ſuo concreditis, ſeu Parochiæ, in ultima licèt conſtitutus ætate, diligentiſſimè miniſtrabat. Vertebatur annus 1576. à ſæviſſimâ peſte Indos devaſtante infauſtus, nigroque ſignatus lapillo, atque conjunctâ languori eximiâ quidem ægrotantium fame, nec minori rerum inopiâ, mirum fuit quanta pro eorum auxilio ille egerit. Paupertatis amator bonis orbatus reliquis, libros tantùm Superiorum licentia pro ſuo & ſtatu & uſu ut habebat, omnibus valedixit, venditisque, pretium in alendos miſeros poſuit. Mane caſas eorum & mappalia circumire incipiebat, totumque ad noctem uſque, hinc inde diſcurrendo, diem jejunus tranſibat, paratos eiſdem cibos operâ ſuâ, diſtribuens, confeſſiones excipiens, ægros ſacrâ inungens unctione, cæterisque miſericordiæ operibus curans. Cum verò Angelopoli lues ceſaſſet, & in Mexicanis confinijs latius ſerpſiſſet, Azcapuzalcum petijt, ſimilibus ægros officijs curaturus, tanto quidem labore, ut morbum ipſe alium contraxerit, tam illum gravem, ut qui neſcius fuerat cedere multis, huic demum ceſſerit, & permiſerit in Conventum deſferri Mexicanum, in quo ſacris munitus omnibus, diem clauſit extremum, ſuis & Urbi mœſtitiam, poſteris autem nomen æternâ dignum laude relinquens, & digna cedro opera ſcripta, quorum aliqua Dominicanorum Bibliotheca noviſſima PP. Echard, & Quetif tom. 2. ad annum 1576. pag. 236. recenſet ex Noſtro Davila Padilla Andreæ acta lato calamo conſcribente in Hiſtoriâ Provinciæ Mexicanæ à cap. 83.

83. pag. 262. & ſequentibus. Sunt antem illa hiſpano ſermone.

Hiſtoria S. Dominici Provinciæ Mexicanæ.

Sermones de Tempore & de Sanctis duobus tomis.

Liber Exemplorum.

Præter hæc aſſervantur alia in Bibliotheca primarij Conventus Goaxacenſis Ordinis Prædicatorum, quæ ab ejuſdem accepimus PP. ſubnectimusque, majore etiã luce donatis quæ mox dedimus, opera.

Scilicet *tomus unus in quarto ejuſdem Authoris manu notisque brevitatis cauſâ multis conſcriptus 400 folijs conſtans, in quibus tercentum Sermones breves de Adventu, Quadrageſima, Myſterijs & Sanctis: item que 34. Exhortationes diverſi argumenti inveniuntur.*

Tomus alter etiam in quarto folijs ad calcem mutilus pluribus, *Lectiones complectitur breves, veluti ſuccum operum S. Gregorij Magni in Ezechielem, Jobum, atque in Libros Regum, item Epiſtolarum è duobus primis libris ejuſdem Gregorij.* Folia hic tomus habet ſupra tercenta ſeptuaginta novem minutiſſimi caracteris. Ex his quæ Author ipſe in Procemio mox dicti tomi ſcribit, habemus ab ipſo alia itidem lucubrata, nempe

Decem aut undecim Codices. Pro Novitiorum eruditione duos, quorum unum inquit ſtare Mexici, Angelopoli alterum, propriâ conſcriptum manu. Accedit *alter Epiſtolarum ad Superiores Provinciæ ſuæ, aliqua antiqua afferens monumenta pro juvandis in omnibus miſeris Indis.* Poſt hæc adjicit *Lectiones* quas diximus *Gregorianas*; & folio 303. notat illuc uſq́ ſcriptis finem impoſuiſſe 15 Maji 1567. Tandem annectit *Epiſtolas ad viros deſtinatas egregios*, uſque ad folium 379. eruditione gravitateque divites.

Meminerunt Andreæ, præter citatos, Antonius de Leon Pinelo in Bibliotheca ſua addita tom. 2. col. 715. Nicolaus Antonius in Bibliothecâ Hiſpaniæ Novâ, Torquemada in Monarchia Indica tom. 3. lib. 15. cap. 17. p. nobis 41.

194 D. ANDREAS MORENO BALA, Natione Mexicanus, nobilibus Mexici Parentibus genitus, atque honeſtè educatus, latinis inſtructus litteris, & in Collegio Maximo Societatis JESU Mexiceo Philoſophicis, laureâque Academicâ in Univerſitate redimitus, Juriſprudentiæ profeſſoribus ſe adſcripſit, & Scholæ curſus ac tentamina exegit multa inde donatus eruditione, laude que conſpicuus, ut ſubinde & in Foro Mexicanenſi Cauſarum Patronus renunciatus fuerit, & in Academico Doctor in Jure Canonico conſtitutus, & in Eccleſiaſtico Archiepiſcopatus pro ejuſdem Fiſco tuendo Promotor dictus. Hoc egregiè functum munere fuiſſe argumento eſt, in tanta candidatorum multitudine, Sedeque Mexicanâ, & plenâ V. D. D. Franciſco de Aguiar & Sei-

xas ipſam tenente, & eo mortuo vacante, & iterum, ſuffecto D. D. Joanne de Ortega Montañez, plenâ; ab officio remotum minimè, atque Superioribus dictis & Reipublicæ perplacuiſſe. Certè manſuetudini inſitæ ſibi zelum ita junxerat & prudentiam, ut intricata quæque facili negotio componeret, gratus ſubinde non modò eccleſiaſtis Principibus, ſed etiam Pro-Regibus, qui eorum etiam operâ uti amabant. In Jucatanenſem Provinciam à Metropolitano delegatus, ut cauſas inibi pendentes admodum arduas in gradu, ut forenſes dicunt, *Appellationis* abſolveret, itinere terrâ marique peracto, illas omnium plauſu expedivit, reverſuſque ad propria, iterum Angelopolim miſſus Sedis Apoſtolicæ Delegatus in negotio inſignis S. Ludovici PP. Dominicanorum Collegij, muneri ſatis fecit citra offenſionem: nec aliter & Mexici & extra commiſſa ſibi alia munera explevit. Dein, quòd & in Univerſitate pro Cathedris petendis egerit candidatum, & in Eccleſiâ Mexicanâ pro Canonicatibus & Parochijs, regendiſque animabus à litteris & exemplis viſus fuerit aptiſſimus, Curio deſignatus eſt ditioni de Tenango, quam plures annos Paſtoris diligenter obitis munijs adminiſtravit, quo uſque ibidem è vivis deceſſit. Scripſit quidem multas & doctas pro ſuo munere juris Allegationes, è quibus typis datam invenimus.

Defenſionem pro Joſepho de Lombeida in folio, tacitis anno & Typographo, ut in his fieri tunc uſque ſolebat.

195 Fr. Andreas de Olmos, Natione Hiſpanus, propè Occaniam inter Burgenſes pijs & honeſtis Parentibus natus, primis tranſactis annis intra eorumdem lares, adultior factus, Olmos dictum locum prope Valliſoletum, unde ipſi cognomen inditum, in Sororis conjugatæ domum tranſivit, atque ſtudijs ſe dedit Juriſprudentiæ ad annum uſque ætatis vigeſimum, quo valedicere Mundo ſecum conſtituit, Deoque famulari in Ordine Minorum. Itaque Franciſcanis adſcriptus in Conventu Pinciano Provinciæ Conceptionis, virtutem, quam ſemper coluerat, impenſius excoluit, ipſi devotus & ſacris litteris addiſcendis. Cœnobio per id tempus del Abrojo nuncupato præerat P. Joannes de Zumarraga, vir litteris & religioſis exemplis oppidò clarus & inſignis, deſtinatuſque à Quæſitoribus Fidei, Carolo V. Cęſare unàque Catholico Rege inſinuante, pro veneficis ſagiſque à Cantabriæ finibus propulſandis, ſocium ſibi Noſtrum in id negotij delegit; cùmque mox ab eodem nominatus Carolo fuerit Epiſcopus pro Mexicanenſibus nuper detectis ac ſubjugatis, ſodalem itidem ipſe Andream ſibi voluit in eas regiones, qui trahendis in caulam Domini innume-

meris ovibus eterno præparatus fuerat conſilio.

196 Ex quò, anno 1528. Noſter Mexicum petijt, virum acturus Apoſtolis quam ſimillimũ, ſe ad labores exantlandos duriſſimos comparavit, & quòd vix Evangelij ſemen jaci in vaſtiſſimis Regnis cœperat, aſperiora que & longiſſimè diſſita, nullo prædicationis lumine eſſent donata, ea ſibi peragranda imperterritus ſumpſit. Prius autem quam operi ſe accingeret, Linguis potioribus latiusque in Provincias effuſſis inſtrui decrevit, & certè, Deo ejus annuente votis, quinque non minus exactiſſimè calluit, quas Torquemada cenſet, ſcilicet, *Mexicanam, Totonacam, Tepehuanam, & Guaxtecam* (quamvis Betancurtius prætererierit tertiam) adeò ut libros infra indicandos tribus uſus conſcripſerit. Interea verò atque hæc ſibi parabat ſubſidia, multis ſe in Proximorum bonum addixit laboribus, quos inter meritò computandus Lectoris, quod geſſit munus, Latinitatis in Collegio Imperiali de Tlatelolco à *Sancta* Cruce nominato, pro Indis erudiendis, magno quidem fructu, conſtructo. His præmunitus armis, in primisque eximio amplificandæ gloriæ Dei zelo, & Indorum ſalutis promovendæ, mirum eſt quot terras, pedes ſemper, inambulaverit, inacceſa mótana ſubierit, valles ampliſſimas fuerit emenſus, fluvios tranaverit, antra tranſilierit & inhoſpita teſcua. Ad hæc, non carnem aut triticeum panem, non vinum & nobiles cibos, aut deferebat ſecum, aut mendicabat, cùm ea quidem tempeſtate, & etiamnum in remotiſſimis illis vijs & locis lautitias cogitare quidem poſſis, invenire etiá decumano pretio non poſſis. Inſuper, climata in his ſæpe varia offendebat, Sole valdè propinquo aduſta, animalculis plena moleſtiſſimis, multisque alijs refferta incommodis. Nullum tamen gravius aut periculoſius gente illa, *Chichimecas* vocant, penitus barbarâ, Thraciæ, & quavis aliâ feroci meritò comparanda. Quanquam enim infamibus hiſce notis inurendæ minimè ſint Mexicani, Tlaſcalenſes, Michoacanenſes, & multorum aliorum Indi Regnorum, qui ſuperſtitioni licèt deditiſſimi, ut Romani quondam & Nationes multæ aliæ, humanasque ſimulacris ſuis hoſtias mactaverint, ceterà inſtructi erant artibus, & moribus donati politicis; haud ita remotiſſimi homines illi, iſtis etiam infenſi, qui veluti à furijs aut beſtijs oriundi nulla contineri caſa, nullis claudi penatibus, nullo niſi ferino depaſci cibo amant, arcu perpetuò & ſagittis armati, ut exterum quemque configant.

197 Noſter tamen hæc veritus neutiquam, regiones adivit, ceu belluarum latibula, circum oras maritimas, Panucum, Tampi-

picum, & Floridæ confinia, pluſquam quadringentas leucas à Mexico diſtantia: cicurare Barbaros omnibus curavit officijs, ipſosque & humanitatem docere & Evangelium, Dei protectus favore, quo ſine brevi de ipſo actum fuiſſet. Multoties ſagittis in eum jaculatis, in ſagittarios recidentibus, eorum ipſe bono ſervatus, Chriſto illos dein lucrifecit. Ignita quandoque in ædiculam à ſe è palea conſtructam pro ſacris agendis, malo dæmone inſtigante, jacula Indi miſſère, ut flammas fugientem confoderent; quin propterea aut domuncula conflagraret, aut ipſe mali quid pateretur: queis obſtupentes ſe illi dedère, audiendæque, quam prædicabat, Fidei. Certè ex illis multos, & ex alijs plurimos Jeſu-Chriſto filios genuit per Evangelium, quos paſcere modis omnibus ſatagebat: in quem finem ſeptem varijs atque inter ſe diſſitis in terris Conventus, ut ut res ferebant, conſtruxit. Tanta certè Barbaros admiratio viſo eo auditoque, & quæ diximus portenta, ceperat, ut è longinquis montibus & ſilvis quadraginta circum leucis venientes, monita ſalutis exciperent & ſacrum lavacrum, magno habentes in honore Dei ſervum, adeò ut, eo vitâ jam functo, Religioſum quemque Franciſcanum videntes, ſe illi, poſitis ſagittis, ſubmitterent, interea dicentes, Andreas, perinde quaſi hujus ipſos nomen recrearet, cogeretque manſueſcere. In Rempublicam coactis doctisque cum pietate humanitatem, gratior erat in dies, chriſtiana inculcans, Sacramenta miniſtrans, & omnibus omnia factus.

198 Mexicum deductum ut Provincialibus adeſſet Comitijs, tenère eum in Urbe Fratres cogitabant, miſerti hominis ægra valetudine afflicti ob aſſiduos labores & climatum intemperies, queis tamen ipſe obſtitit, ſolenne ſibi & frequenter repetitum intonans apothegma: *Progrediamur cum Cruce*. Interea peragi curavit in frequentiſſimâ hominum multitudine confluentium ad Primariam Mexicanorum Parochiam à S. Joſepho nuncupatam, coram Pro-Rege D. D. Antonio de Mendoza, & Epiſcopo D. D. Fr. Joanne de Zumarraga Comædiam ſacram, quæ poſtremi Judicij diem graphicè à Prophetis & PP. delineatam ob oculos poneret, eximio quidem adſtantium fructu, qui ſalutari perciti horrore, abſtinere à vitijs, & virtutem ſectari ſibi metipſis facilè perſuaſſère. Nec diu ipſi ſubſiſtere Mexici licuit aſperrima cogitanti aquilonis loca *Chichimecarum*, imò verò ſtatim ea petenti, quòd infauſti venientes inde nuntij firmarent, illos rebellaſſe in Hiſpanos, resque propterea omnes præſentiſſimo eſſe in diſcrimine. Nil cunctatus Andreas, infirmitatibus præpeditus iter arripuit, quo uſque Indos transfugas & in montibus obfirmatos convenit,

nit, & ferventiſſimâ monitos oratione reduxit, atque ad priſtinam cum Hiſpanis amicitiam attraxit. Nempe, Deo ipſi opitulante, ardua quæque vincebat, egregijs virtutum exercitijs ſemper intentus; & cœleſtibus donis cumulatus. Nam multis fuiſſe ornatum eximijs, inconfeſſo fuit omnibus acta viri noſcentibus.

199 Præter linguarum peritiam, ſapientiam, & ſcientiam, prophetico quædam lumine vidit atque prædixit, ſcilicet, nepoti cuidam ſuo eventura perinde narravit & flevit coram Socio, ut deinceps viſa ſunt contigiſſe; & ægroti confeſſionem excipiens, ſe quoque poſt horam eum morientem ſequuturum edixit, vaticinio ſtatim impleto. Atque, ut alia prætereamus, bono collocare in lumine oportet illud, quòd cùm eſſet in Tampico, mortem ſuam coram multis palàm denuntians, repente lux globi inſtar igniti circum ipſum ambivit. Ubi verò extremum ſibi diem inſtare cognovit, vomica ipſum jam diu malè torquente, convocatis familiaribus domus, inqua degebat hoſpitio acceptus, gratitudinis ergo ſuppellectilem omnem ſuam illis diviſit, coronam piacularem, grana quædam benedicta, flagella & cilicium, quibus macerari conſueverat, pronuntiansque Symbolum Fidei, animam Deo reddidit 8. Auguſti, ſi Martyrologio ſtandum Franciſcano; ſi Torquemadam verò ſequamur, 8. Octobris anno 1571. quadraginta tribus in Apoſtolico munere ſanctiſſimè collocatis. Illico vultus ejus ſplenduit, adſtantesque miro recreati odore fuère, qui nuper putidum vix ferre apoſthema potuerant: audita fuit cœleſtis harmonia, quæ multos per annos die obitus Servi Dei recurrente percipi ſolita, multos in ſepulchrum ejus, devotionis, alios curioſitatis gratiâ trahebat.

200 Fuerant non nulli qui viventi Andreæ detrahentes, Dei in ipſos provocaverant iram; quorum unus, eo defuncto, facti pœnitens in cadaverem provolutus, ejus pedes deoſculabatur, lachrymisque & ſuſpirijs veniam petebat, Sanctum plenis buccis eppellans hominem, & inſuper palinodiam recantans, publico inſtrumento exarato; qui tamen pro Dei in ipſum miſericordiâ penas in hac vita luiturus, paſſus eſt cancrum, labia, quibus in Dei ſervum fuerat abuſus, corrodentem & vultum, quo purgatus morbo, ad ſimiles deſtinata Mexici Domo, obijt. Alter verò, qui Andreæ nomini proptérea obtrectaverat, quòd ejus ferre monita ſalutaria nolebat, atque in malo perſtitit obſtinatus, ad extremum deveniens, expiari ſacra confeſſione non potuit, etiã præſentibus Sacerdotibus, peſſimâ peccatorum morte poſt luem contagioſam mulctatus. Alia legenda dimittimus volenti Lecto-

L2 ri

ri apud Torquemadam in Monarchia Indica tom. 3. lib. 20. à cap. 40. pag. 472. & Betancurtium in Menologio pag. 83. die 8. Auguſti, qui ſcripta ejus ſequentia referunt.

Artem Linguæ Mexicanæ,

Quam admodum ſingularem & eruditam nuncupat Torquemada, ſeque ea uſum pro idiomate funditus addiſcendo & Religioſis tradendo.

Dictionarium Linguæ Mexicanæ.

Judicium extremum Linguâ propoſitum Mexicanâ, ſeu ſacra ejus argumenti comædia.

Documenta à Mexicanenſibus Dominis ſuis filijs exhibita.

Quem forte Tractatum indicare voluit Nicolaus Antonius Noſtro adjudicans *Problemata quædam doctiſſima* eâdem Mexicanâ Linguâ.

Librum de ſeptem ſermonibus eodem idiomate.

Tractatum de ſeptem peccatis capitalibus & ex eis natis, eodem idiomate.

Tractatum de Sacrilegijs, eodem ſermone.

Scimus eorum aliqua à Nicolao Antonio aliter tradita, cui tamen reffragamur authoritate Torquemadæ præ manibus omnia habentis, atque pro dignitate expendentis. Præterea Noſter compoſuit

Artem pro addiſcendâ Linguâ Guaxtecâ.

Dictionarium Linguæ Guaxtecæ.

Doctrinam Chriſtianam eâdem Linguâ.

Methodum pro Confeſſione ſacrâ eodem idiomate.

Sermones varios, Linguâ itidem Guaxtecanâ.

Artem adipiſcendi Linguam Totonacam.

Dictionarium ejuſdem Linguæ.

His operibus Americanis Linguis compoſitis, adjunxit hiſpano alia ſermone,

Librum de Hæreſibus à P. Fr. Alonſo de Caſtro conſcriptum latinè, hiſpanis tranſlatum carminibus, multo, ut Torquamada loquitur, artificio, eruditione, doctrinâ & curioſitate.

Duas inſignium Rabbinorum Epiſtolas (quarum una inſerta habetur inter Theologica S. Antonini de Florencia) *hiſpanè converſas.*

Præterea conſcripſiſſe Opuſcula alia quorum argumenta non explicant, teſtantur Torquemada & Betancurtius, quibus Opuſculis meritò addendum venit ab Antonio de Leon Pinelo in Bibliotheca ſua Occidentali col. 711. Editionis Madritanæ noviſſimæ relatus

Tractatus de Antiquitatibus Novæ Hiſpaniæ.

Meminerunt Noſtri, præter jam dictos, Uvadingus, Arcturus in Martyrologio Franciſcano, Fernandez Dominicanus in Hiſtoria Eccleſiæ noſtri temporis lib. 1. cap. 17. pag. 65. Avarea in Orbe terrarum Scriptorum cala-

lamo delineato, verbo *Mexicus*; Franciſcus Gonzaga, Antonius Daza in Hiſtoria Ordinis Minorum, & ejuſdem Ordinis Bibliotheca tom. 1. pag. 68. & tom. 3. in Apendice, ubi hæc habet: *In Eccleſiæ Toletanæ Bibliothecâ, pluteo 17. n. 7. extat hujus Andreæ Ars, & Vocabularium Mexicanum Mss. ac editum Mexici anno 1555. in quarto, vidi.* Addimus, & nos vidiſſe in Bibliothecâ Conventus Franciſcanorum de Tlanepantla Authographum hujus Artis Mexicanenſis Linguæ in quarto, & ad calcem *Colloquia Mexicani parentis filium ſuum ut virtutem ſectetur hortantis*: Collophonis loco hæc hiſpano ſermone leguntur: *Eſta Arte fue echa en el Moneſterio de Sant Andres de Uvitalpaln, à gloria de Nueſtro Señor Jeſu Chriſto año de ſu nacimiento 1547.* Nempe: *Ars iſta facta fuit in Monaſterio Santandræano de Uvitalpalm ad gloriam Jeſu-Chriſti Domini noſtri anno ab ejus nativitate 1547.* Forte is quem vidimus liber ipſe eſt, quem penes ſe habuiſſe teſtatur Betancurtius, qui de Guaxtecanâ Linguâ conſcriptis aſſeverat ſtare in Oppido Ozoloama dicto, apud Tampicum, Bibliopegi conſutos operâ, ut à teſtibus oculatis acceperat. Ita ille in de illuſtribus Provinciæ ſuæ Scriptoribus pag. 138. num. 9.

201 D. Andreas de Ortega Valdivia, Mexicanus ſaltem Domicilio (quoniam Natio ejus & Patria nos præterit) floruit apud Michoacanenſes, Doctoris gradu inſignitus, & in Eccleſia Valliſoletana dignitate Cantoris ornatus, S. Inquiſitionis Commiſſarius, & pro Cruciatæ expeditione ſubdelegatus, dignus majoris premij, ut inquit Ægydius Gonzalez Davila in Theatro illius Eccleſiæ pag. 135. Ipſo referente, compoſuit vernaculo ſermone

Deſcriptionem actorum Illmi. D. D. Fr. Marci Ramirez de Prado Epiſcopi Michoacanenſis, & illuſtrium ejuſdem Eccleſiæ Virorum.

202 P. Andres Perez de Ribas, Natione Hiſpanus, Cordubæ natus anno 1576. poſtquam Sacerdotio initiatus fuerat, Inſtitutum JESU Societatis amplexatus anno 1602. ut ſcribit P. Ribadeneira in Bibliotheca ſua, non dum abſoluto tyrocinio in oras appulit Mexicanas, Provinciam Familiæ ſuæ in Nova Hiſpania florentiſſimæ petens, ut Sodales in ſalutis Indorum negotio juvaret. Et ſanè ſua Deus vota ex animo edita cumulavit, quòd in longinquas dimiſſus Orbis novi Nationes, à Mexicanis multis diſſitas paraſangijs, 16. annos in barbaris edocendis Fidem & Pietatem chriſtianam poſuerit. Dein Præfecturas egit, ſubditis acceptiſſimus, tum Collegij Maximi Mexicani, tum Domus Profeſſæ, tum etiam univerſæ Provinciæ, à qua Romam Procuratoris titulo fuit delegatus. Coaluit eo tempore Congregatio Generalis octava Socie-

cietatis, cui ipſe interfuit cum Jure ſuffragij. Mexicum repetens iterum Profeſſorum Domui Præpoſitus, priſtinos redorſus labores pro Dei gloria & animarum lucris, ad mortem uſque illis incubuit, quam propè octogenarius oppetijt die 26. Martij 1655. Edidit hiſpano ſermone

Epiſtolam de morte & virtutibus P. Joannis de Ledeſma, qui obijt Mexici anno 1636. Mexici anno eodem in quarto.

Hiſtoriam de Triumphis S. Fidei inter gentes barbaras Mexicani orbis per Miſſiones PP. Societatis Jeſu. Item Supertitionum, Portuum, Climatum, & variorum quæ ibi evenère. Matriti, apud Alphonſum de Paredes 1645. in folio.

His à Bibliotheca Societatis adductis, itemque à D. Nicolao Antonio in Bibliothecâ Hiſpanâ (qui duos ex Noſtro uno facit Andreas) ſubjungimus Mss quæ ipſos in tanta diſtantia latuerunt.

Hiſtoria Societatis Jeſu in Provincia Novæ Hiſpaniæ.

Hanc citat P. Florencia cùm in Hiſtoria à ſe compoſita & edita ejuſdem Provinciæ pag. 138. n. 144. tum in *Origine de inſignibus novæ Galleciæ Sanctuarijs*, ſignatim pag. 5.

Æſtimatio æternæ Beatorum gloriæ, ad quam Deus hominem deſtinavit, quam que ipſi cruoris ſui pretioſi effuſſione emit. Extat idiomate hiſpano in quarto in Bibliothecâ Collegij Maximi Mexicani SS. AA. Petri & Pauli.

Meminit etiam Noſtri Ægydius Gonzalez Davila in Theatro Eccleſiæ Novæ Cantabriæ p. 243. Itemque Antonius de Leon Pinelo in Bibliotheca Occidentali addita, qui &ſi cognomen de Ribas prætereat, opinamur, Noſtrum & non alium indicare, dum col. 151. P. Andream Perez recenſet Authorem duplicis alterius opuſculi, hiſpanicè editi in folio, ſcilicet,

Reſponſi ad Propoſita V. D. D. Joannis de Palafox, de redditibus Collegiorum Mexici & Angelopoli ſtantium Societatis Jeſu.

Columna vero 808 Mss. A qui in Bibliotheca Barciana aſſervatur Mantuæ Carpentanorum, etiam hiſpanicè

Reſponſorum ad varia de rebus Indiarum quæſita ſibi facta à Joanne Diaz de la Calle, cum aliquibus monitis.

Nam Chronologiâ inſpectâ temporum, quibus & Noſter in Europam profectus eſt, & Joannes Diaz de la Calle ſua elucubrabat Indica Monumenta, & negotium vertebatur reddituum Collegiorum Societatis JESU, rectâ trajectione iſthæc à Noſtro opella fuiſſe ſcripta conficitur

Demum P. Joſeph Caſſani in de Glorijs ſecundi Societatis Jeſu ſeculi, ſeu de Illuſtribus ejuſdem viris tom. 2. qui ordine ad Euſebianos 8 eſt, in vita P. Thomæ Baſilij, Noſtri memoriam habet pp. 452. 453.

203 ILLMUS. D. D. F. AN-

dreas Quiles Galindo, Natione Mexicanus, in Provincia de Zelaya, Diœceſis Michoacanenſis nobiliſſimis genitoribus ortus, pro imbibendis litteris in Mexiceâ Univerſitate ejuſque Collegijs, violaceâ apud Regium & Antiquius S. Ildefonſi trabeâ inſignitus, inde Gymnaſia Maximi SS. AA. Petri & Pauli Societatis JESU, Academiæque noſtræ frequentavit, à queis Latinitate doctus atque Rhetoricâ, Philoſophiam poſtquam & Theologiam excoluit, laureas retulit minervales haud pœnitendis eruditionis fructibus. In Patriam reverſus, Seraphici Ordinis alumnis adſcribi diſcupiens, voti compos efectus eſt in Provinciâ Michoacanenſi, quæ à SS. AA. Petro & Paulo cognominatur. Ubi religioſa nuncupaverat vota, ita moribus & doctrinâ probari Superioribus & Sodalibus perrexit, ut opportuno juſſus tempore fuerit Palæſtram inire, inſtituereque & Philoſophicis & Theoſophicis diſciplinis tyrones, Cathedris utriuſque Facultatis præpoſitus, quas totis annis 15. ſtrenuè moderatus eſt, atque inde honeſtiſſimâ donatus miſſione, Emeriti Lectoris privilegia retulit & honores. Alijs in Familia clarus muneribus, & apud Mexiceum Fidei Conſiſtorium à Cenſuris Theologicis deſtinatus, in Europam Pro-Miniſter Provincialis à Michoacanenſi mox dicta dimittitur, curæque ſuæ & in agendis rebus peritiæ negotia mandantur, ceu Indicarum Provinciarum Generali Procuratori; quibus induſtriè & ſapienter tractatis, nomen ſibi comparavit egregium. A Catholico Hiſpaniarum Rege Conſiliarios inter adſcriptos ſuos, unàque Pontifex Nicaraguenſis Eccleſiæ Americæ noſtræ electus, hanc itidem aggreſſus Provinciam ſtrenuè, paſtorali ſe officio mancipavit. Porrò vaſtiſſima loci diſtantia, infrequensque commercium, ejus in Epiſcopatu actorum nos deſtituit notitia, quæ ſubinde, inviti licèt, neceſſe eſt prætereamus. Edidit hiſpano ſermone

Apologiam pro conſervatione Apoſtolici Collegij Urbis Queretarenſis. Matriti, in folio anno 1714. cujus meminit Bibliotheca Franciſcana tom. 3. inter Appendices littera A.

Eadem linguâ publicavit

Abſolutam Deſcriptionem Provinciarum, Climatum, Montium, Fluviorum, Portuum, ac Littorum Novæ Hiſpaniæ Excmô. Comiti de Frigiliana Regij Indiarum Conſilij Præſidi nuncupatam. Anno 1707. in quarto. Quam & ſi dicta Bibliotheca tacito loco & anno editionis prodijſe in lucem dixerit; Pinelus tamen in Bibliotheca Occidentali col. 772. annum 1707. deſignat.

His addimus

Supplicem libellum ab Authore Regio Conſilio oblatum de earum negotio Parochiarum Jucatanenſium, quas Ordinis Sodales Franciſcani tenent

nent ac regunt. In folio, tacitis loco editionis & anno, habeturque in Bibliotheca D. Ludovici de Mendoza inter Opuſcula non dum compaginata.

Ineditis *Philoſophicis, Theologicis, & Oratorijs* elucubrationibus cèſendis prohibemur, quòd ipſarum tituli latent nos.

204 D. Andreas Saens de la Peña, Natione Canarienſis, apud Fortunatas Inſulas natus, in Americam Mexicanam profectus, Collegio Majori Divæ Mariæ & omnium Sanctorum Mexici adſcriptus, atque ejuſdem Rector, Doctoris pileum in Univerſitate noſtra promeritus, Domicilium ſibi conſtituit Angelopoli, regente Eccleſiam illam V. D. D. Joanne de Palafox, cui à ſecretis fuit: Parochiam celeberrimæ ac fideliſſimæ Urbis Tlaſcalenſium adminiſtravit, Paſtoris curas in commiſſas ſibi oves ſedulò exercens, unde inter Canonicos aſcitus Angelopolitanos Dignitate Archidiaconatus effulſit. Munere cùm vacaret Curionis, Præſulis ſui ac Domini D. Joannis de Palafox mandato compoſuit, atque publici Juris & uſus fecit

Manuale SS. Sacramentorum juxtà Pauli V. Rituale formatum. Mexici, ex Typographia Franciſci Robledo 1642. in quarto.

Archidiaconus autem majoris operæ librum à ſe conſcriptum ſuo juſtis de cauſis tacito nomine typis commiſſit hiſpanis, nomine Didaci de Lemus Parochi Villæ de Pedraza apud Segovienſes, ſcilicet

Vitam V. M. Mariæ de Jeſu Angelopolitanæ, in Monaſterio Puriſſimæ Conceptionis profeſſæ. Anno 1683. in quarto, pro ut tradit Antonius de Leon in Bibliothecâ Occidentali addita col. 846. quamvis nulla Noſtri mentione factâ, cujus divinare latens nomen haud poterat.

205 F. Andreas de Tordehumos Ribero, Natione Mexicanus & Patria, S. Auguſtini in Provincia SS. Nominis JESU Novæ Hiſpaniæ clariſſima Inſtitutum ſectatus, Magiſtrum audivit in theologicis, juridicis, & multis alijs eruditiſſimum Fr. Alphonſum à Vera-Cruce, Univerſitatis Mexiceæ Theologiæ Profeſſorem Primarium, à quo optimè inſtitutus, egregius ipſe Theologus evaſit, Juris haud imperitus, latinèque non mediocriter elegans, & propterea viris graviſſimis meritò acceptus, ut ex Epiſtolis ad ipſos datis, & ab eiſdem acceptis cernere eſt in libro, quem ſtatim indicamus à ſe conſcripto, videlicet

Apologia Theologica de interioribus animæ actibus & libertate voluntatis humanæ, applicationeque Sacrificij Altaris. Accedit Diſſertatio luculenter juxtà Sacri Tridentini Concilij ſanctionem agitata, de contrito & non confeſſo, habitâ copiâ Confeſſoris idonei, Sacramentum Altaris ſumente.

Approbatus à Mexicanis Academicis

demiæ & alijs Anteceſſoribus Liber editus eſt hiſpanis typis Metinæ anno 1581.

Authorem & Opus in ſua Nicolaus Antonius Hiſpaniæ Bibliothecâ novâ recenſet pag. 70.

206 P. ANDREAS DE VALENTIA, Natione Mexicanus, apud Michoacanenſes in loco Argentifodinis inſigni Guanajuato illuſtribus genere parentibus ortus, anno ætatis ſuæ 19. & ſalutis noſtræ 1597. Societati JESU ſeſe junxit, unus futurus ex illuſtrioribus doctrinâ & virtute viris, quibus Novæ Hiſpaniæ Provincia ſcatet. Poſtquam Philoſophiam tradiderat, aliasque Theologiæ Cathedras moderatus fuerat pro egregiâ in Scholaſticis, Moralibus, & Poſitivis rebus eruditione, ſucceſſor datus fuit in Primariâ Collegij Maximi Cathedrâ clariſſimo P. Joanni de Ledeſma, Mexicanenſi. Ejuſdem in Moralibus Reſponſa ſæpius petita, magni à doctis ſunt habita, & prætermiſſo ejus nomine, ab alijs in publicum data, ut legimus in Bibliotheca Societatis JESU à P. Sotuelo aucta pag. 60. Conſulebatur frequentiſſimè à Pro-Regibus, Archiepiſcopis, Cathedralium Capitulis, & Ordinibus religioſis, tantique ejus opinio fiebat, ut nonnumquam Pro-Rex quidam ab ea quam conceperat ſententia commodisque ſuis non parvi momenti propterea receſſerit, quòd oppoſitam à Noſtro probari reſcijſſet. Ad hæc virtutum ornamentis efulſit, præſertim demiſiſſimæ humilitatis, paupertatis egregiæ, obedientiæ eximiæ, & caſtitatis admodum claræ. In extremâ conſtitutum infirmitate inſignis moribus fœmina Dei nomine docuit, miraculo hactenus inter vivos ſervatum ut Novæ Hiſpaniæ conſilio eſſet, brevique deceſſurum; qua propter ſe ad extremam horam pararet. Supremo ipſe Numini addictus ex animo, ejus ſe voluntati commiſit, & egregiâ animi quiete ad mortem aptavit, quam pijſſime aſpexit Rectorem agens Angelopolitani Collegij à Spiritu-ſancto nuncupati die 11 Januarij 1644 ut legere eſt in Menologio à P. Oviedo edito anno 1747 à quo memorata diſcrepat Bibliotheca Societatis JESU, emortualem Noſtri diem 12. Januarij, annum verò 1645. aſſignans. Edidit hiſpano ſermone, quæ Bibliotheca ipſa recenſet opera, ſcilicet,

Vitam P. Joannis de Ledeſma Societatis Jeſu.

Vitam P. Alphonſi Guerrero ejuſdem Societatis.

His addimus ſequentia:

Pro Apoſtolico ac Regio S. Cruciatæ Tribunali Mexiceo, è quo, ceterâ contentione remotâ, ad Supremum ejuſdem Hiſpaniarum Conſilium unicè liceat in diſceptatione qualibet tendere & provocare. Extat tacitis, ut uſus ætatis ferebat, nomine Typographi & loco editionis, excuſſum opus anno 1636. in folio, tom. 2. cui titulus, *Con-*

tentiones de Jurisdictione & Auxilio, Collectionis Mendozianæ.

Graviora, quæ elucubravit opera, injuria licèt temporis non compareant, prætermitti tamen omnia haud debent, cùm exploratum ſit ſcripſiſſe etiam, ut ſolenne eſt cunctis in hac Provincia Artium Profeſſoribus,

Curſum integrum Philoſophiæ, Summulas, Logicam, Phyſicam, Metaphyſicam, Animaſticam, de Ortu & Interitu Cœloque libros complexum.

E Theoſophicis, quos dictavit, Tractatibus habemus inter cymelia noſtra egregium Mss conſtans diſpp. 24

De Incarnatione Verbi Divini.

Alios libenter indicaremus, quos inviti prętermittimus, quòd eorum nos præterierint nomina & fugerint.

207 Fr. Andreas del Valle, Natione Hiſpanus, Valliſoleti natus, in Portu Brigantino Dominicanorum habitu aſſumpto, atque ſolenni emiſſâ profeſſione, in Americam demum tranſlatus, ferventius inſerviendi Deo in lucrandis animabus Indorum zelo, Provinciam inſtituti ſui de Chiapa & Goatemala maximè illuſtravit egregiâ ſanctitatis opinione, quam religioſiſſimæ vitæ exemplis meruerat, & poſt ſe reliquit. Scripſit hiſpana lingua

Sermonum tomos 3.

In Bullam Adriani VI. Indiarum Provincialibus religioſis privilegium, quod Omnimodam dicunt, concedentis, Opuſculum.

De generatione & corruptione totum latinum.

Aſſervari omnia Authographa in Bibliotheca Conventus Dominicani de Goatemala ejuſdem PP. datis ad nos litteris atteſtantur.

208 Illmus. D. D. F. Andreas de Ubilla, Natione Hiſpanus apud Cantabros in Provincia de Guipuſcoa, Urbe aut Villa nobis incomperta natus, ſubindeque nobilis genere, ſtudijs & Domicilio Mexicanus, vir fuit clariſſimus. Adoleſcens Mexicum advectus, dotibus egregijs inſtructus, atque ære non exiguo ditatus, nuntium dare mundo ſpeique in eo proficiendi, ut uni Deo vacaret famulareturque ſtudioſiſſimè, ſecum conſtituit, atque Ordinem Prædicatorum in Conventu Mexicano profeſſus eſt 23. Julij anno 1559. Excultus litteris admodum accuratè, quas ibi à Sodalibus accepit, dein è Cathedra docuit Philoſophiam atque Theologiam, inter Magiſtros Ordinis tempore ſuo ex jure relatus, & in Univerſitate Mexiceâ Theologi laureâ Doctoris cinctus 16. Septembris 1678. ejuſdem Facultatis Veſpertinum egit Anteceſſorem. Imperiale Mexiceum Cœnobium, quod Sancti Jacobi Provinciæ Primarium eſt, bis tam rexit prudenter & religioſè, quam qui maximè. Præibat exemplis cunctis, ſeu in choro Dei laudes canentibus, ſeu prandentibus in triclinio, ſeu alia alibi agenti-

tibus. Officinas quotidie inviſebat, Fratribus tam ægrotis, quam valentibus, benè ad victum, veſtitum, & cætera quæ illa cumque neceſſaria ſuppeditabat, vigenti ſubinde regulari in omnibus obſervantiâ. Ædes quoque Cœnobij ipſas ampliſſimas pro multorum numero Sodalium ædificavit. A Goaxacenſibus, qui unâ adhuc cum Mexicanis Provinciâ tenebantur, Prior Conventus præcipui ſui electus, peræque ſe geſſit, magno cum religioſæ diſciplinæ emolumento. Nec ſecus Angelopoli Collegium à S. Ludovico nuncupatum, primus ei Rector datus, ſtudioſiſſimè procuravit. Tandem Provincialis inſtitutus canonicè, late patentem ditionem ſuam omnibus ut in dies florentiorem dotibus & virtutibus redderet, perdius & pernox cogitabat, laboribus ſemper intentus multisque negotijs, valetudine neutiquam firmâ.

209 In Hiſpaniam ad Philippum II. publici deſiderio boni profectus, ut Gubernatorem his in partibus non admodum opportunum compeſceret, Regem adivit, Crucifixi, quam è collo ſuſpenſam Imaginem tulerat, ob oculos ponens, ejuſque obteſtatus nomine, uti Mexicanenſibus eo in negotio rebus occurreret; quem ut Prudentiſſimus Hiſpanorum Monarcha excepit, Viſitatorem deſtinavit Epiſcopum Tlaſcalenſem, ac non multo poſt Novæ Hiſpaniæ Pro-Regem conſtituit D. D. Ludovicum de Velaſco (cui Noſter à ſacris confeſſionibus fuit ſecundò Mexicanum tenenti clavum) Novem non amplius menſibus in itinere ac negotio eundo & redeundo inſumptis, redux in noſtra Andreas, poſtmodum anno 1592. die 5. Martij à Rege in Epiſcopum de Chiapa præſentatus, atque eccleſiaſtico ritu inunctus, Eccleſiæ ſuæ regendæ totum ſe dedit, quam cùm in concernentibus ſpiritum rebus auxit, tum etiam in cæteris. Sacellum majus, id eſt, principem Templi partem longiorem fecit, ſacra pro decentiori altaris miniſterio paramenta donavit, argenteam item lampadem, è qua juge coram Euchariſtico Sacramento lumen fulgeret, idque genus alia ultrò in Dei gloriam detulit. Charitate conſpicuus in omnes, Indos potiſſimum recèns Fidei aggregatos complectebatur maximo rei chriſtianæ incremento. Regionem de Soconuſco dictam Eccleſiæ ſuæ adjunxit, quam etiam ornavit, erecto pro Virginibus nobilibus & egenis, Cœnobio ab Incarnatione nuncupato anno 1595. ære quidem alterius, proprijs tamen officijs & curis: nec enim tot ſumptus ferebant Eccleſiæ ſuæ redditus, quos inſumebat omnes in Dei cultu & pauperum ſubſidio, ipſe tenui menſâ contentus & habitu, uno duntaxat Pontificali reformatis diſſimilis Religioſis, primitivos re-

redolens Eccleſiæ Prælatos. Annos ubi novem exegerat Chiapæ, in Michoacanenſes infulas deſtinatus, priuſquam Litteras tranſlationis acciperet,in Cœlum, ut piè credimus, transferendus obijt menſe Majo anno 1602. ſepultusque fuit in Eccleſiâ ſua Cathedrali hac ejus ſarcophago inciſâ hiſpanâ inſcriptione:

Hîc jacet
D. Fr. Andreas de Ubilla
In Sacra Theologia Magiſter,
Hujus Cathedralis Epiſcopus annis novem.

Scripſit tomos duos, quorum primus eſt

In Primam ſecundæ Divi Thomæ à quæſtione 49 uſque ad quæſt. 89. Extat Mss. anno 1572. operâ & calamo P. F. Dominici à Cruce, in Bibliothecâ Conventus Dominicanorum de Goaxaca,in quarto.

Secundus verò tomus hunc præſefert titulum: *Prima pars D. Thomæ Doctoris Angelici digniſſimi cum annotationibus R. P. Fr. Andreæ de Ubilla, Lectoris optimi: à quæſtione 1. uſque ad quæſtionem 43. anno 1575.* Habetur in eadem Bibliothecâ Dominicanâ de Goaxaca, ut compertum nobis eſt litteris inde ad nos datis. Authoris meminere Ægydius Gonzalez Davila in Theatro Eccleſiæ de Chiapa pag. 197. P. Alphonſus Franco in Hiſtoriâ Mss Provinciæ Dominicanorum Mexicanæ lib. 1. cap. 42. & Magiſter Burgoa inGeographica deſcriptione, ſeu Hiſtoria Provinciæ Prædicatorum de Goaxaca tom. 1. qui eſt ſecunda pars ejuſdem Hiſtoriæ (ſi quidem primam Palæſtræ titulo donavit) cap. 19. fol. 87. Plaza in Chronicis Mss Univerſitatis Mexicanæ lib. 2. cap. 3. n. 27. & cap. 25. n. 233.

210. P. Andreas de Velasquez, Natione Mexicanus, Patria Goatemalenſis, adoleſcens JESU Societatem ingreſſus, & Scholaſticorum votis emiſſis, humanioribus litteris apprimè excultus, magnos in Philoſophicis & Theologicis fructus eſt conſequutus, gradumque Profeſſorum quatuor nuncupatis votis adeptus. Angelopoli in Collegio S. Ildefonſi triennium poſuit tradendæ publico in Theatro illo auditoribus multis frequenti, Philoſophiæ Ariſtotelicæ, quam rurſus triennio altero exhibuit in Collegio Maximo Mexicano confertiſſimæ multitudinis. Sexenium aliud Theologicis in eodem Collegio Cathedris moderandis incubuit, Provinciæ Sodales in primis imbuens, & Morali doctrinâ, & quæ ad Scholæ palæſtram attinet indeque dicitur Scholaſtica. Majoribus eo itidem in Gymnaſio præfuit ſtudijs, donec Præfecturis Collegiorum ab admodum Reverendo Familiæ Generali Præpoſito deſtinatus, Angelopolitana cœpit incolere & moderari, in quibus ad obitum uſque cum laude religionis & prudentiæ verſatus ſui deſiderium

So-

Socijs alijsque doctiſſimis viris reliquit. Opera ejus quæ verſantur in Diſcipulorum manibus recenſemus. Sunt autem illa

Integer Philoſophiæ Curſus conſtans

Summulis.

Logica.

Phyſica.

Metaphyſica.

Animaſtica: Libris de Ortu & Interitu &c.

Theologia verò ita habent.

Tractatus de Viſione Beatifica.

Tractatus de Beatitudine.

Tractatus de Divini Verbi Incarnatione pars prima.

Tractatus de Divini Verbi Incarnatione pars ſecunda.

Tractatus de Juſtitia & jure.

Tractatus de Mutuo, in quarto.

His accedunt Conciones multæ & ad mores & panegyricę hiſpano ſermone, Proluſioneſque variæ & Carmina latino idiomate.

Rectorem agens Collegij Angelopolitani à Spirituſancto dicti, edidit

Vitam Joannis Gomezij, ejuſdem Societatis Coadjutoris, ut dicunt, temporalis formati, religioſiſque conſpicui virtutibus. Anno 1748. Angelopoli ut caracteres indicant, in quarto, quam habemus in Collectaneis noſtris t. 71 in quarto.

211 FR. ANDREAS VICENTE, Natione ut videtur Mexicanus, Provinciæ Sancti Evangelij Franciſcanorum alumnus, ſcripſit hiſpano ſermone

Teſtimonia pro vitiis Religioſarum ejuſdem Inſtituti apud Cœnobium de Atriſco pridem florentium. Anno 1682. Mss ut legimus in Pineliana Bibliotheca noviſſimæ editionis tom. 2. col. 840.

212 D. ANDREAS DE VIVAR, Mexicanus Domicilio, ſin minus Natione & Patria nos prætereuntibus, cauſarum Patronus apud Regium Novæ Hiſpaniæ Senatum, edidit

Allegationem pro ſemetipſo in Jure fundatam, tacitis & anno & Typographo, ut quondam in his ſcriptionibus fiebat, extatque in folio tom. 13. Collectionis D. Ludovici de Mendoza.

213 P. ANDREAS XAVERIUS GARCIA, Natione Hiſpanus, Patria Bituricenſis Diœceſis, è Provincia Societatis JESU, cui juvenis ſe addixerat, in Mexicanam ejuſdem Inſtituti trajecit. Quatuor nuncupatis Deo votis profeſſus, multis in Familiâ & Republicâ miniſterijs inſignis eſt. Philoſophicis & Theologicis ornamentis, quibus ſcatet, egregiam in Mexicano idiomate peritiam jam diu addidit, cujus linguæ uſum & elegantiam non nullos docuit. Indorum apud S. Gregorij Mexiceum Collegium confeſſionibus excipiendis quondam multumque deditus, egregio eiſdem in ſacris fuit adjumento & concionibus & alijs officijs. Plura & primaria quidem rexit Collegia, totique Præpoſitus Provinciæ Novæ Hiſpaniæ, religioſè juxtà & prudenter mune-

nera geſſit. Illmô. Archiepiſcopo Mexicano D. D. Fr. Joſepho de Lanciego & Eguilaz, viro doctrinæ & ſanctæ vitæ dotibus, Eccleſiæ antiquioribusPatribus comparando, acceptiſſimus, comes fuit in vaſtiſſimæ Diœceſis iteratis viſitationibus, in queis Archipræſul conſilio ejus utebatur & operâ, cùm ad Indorum aliorumque eruditionem atque ſolatium, tum etiam pro id temporis occurrentibus varijs & arduis. Illmûs. pariter D. D. Joannes de Lardizaval & Elorza, Angelopolitanus Epiſcopus, mox laudato Archiepiſcopo vitæ & doctrinæ, cœterisque decoribus diſſimilis nihilo, peræque illum habuit, ſociumque ſibi itidem luſtraturus ditionem adhibuit. Præpoſitum Domus Profeſſæ in præſentiarum agit. Habitam à ſe Orationem in obitu V. Angelæ Xaveriæ Joannæ Mariæ Joſephæ, Capuccinarum Cœnobij Virginum Angelopoli Fundatricis & Abbatiſæ, Illmô. Angelopolitano, quem mox memoravimus, Principi expoſcenti, typisque daturo, commiſſit, qui addita ad eaſdem ſacras Virgines Nuncupatoriâ publici juris fecit,

Sermonem in Exequijs ductis R. M. Angelæ Xaveriæ &c. Angelopoli, litteris Viduę Michaelis de Ortega 1733. Extatque in Collectaneis Noſtris tom. 67. in quarto. Author habet præterea Mss non pauca â ſe elucubrata.

214 Angelopolis, Urbs Americæ noſtræ nobiliſſima & fideliſſima, ac, poſt Mexicani Imperij caput & principem Civitatem Mexicum, prima & inſignis, condita dicitur frequentiſſimè ab hiſtoriographis anno 1530. Præſide Mexicei Auditorij Illmô. Epiſcopo D. D. Sebaſtiano Ramirez de Fuenleal, queis tamen meritò reffragatur Magiſter Fr. Joannes de Villa in Vita S. Agnetis de Montepoliciano c. 27. p. 134. eo ductus momento graviſſimo, quòd Epiſcopus Fuenleal nominatus Præſes Mexicei Conventus juridici Mexicum advenerit anno 1531. ut in confeſſo eſt eruditiſſimo Torquemadæ lib. 5 cap. 9. à quo Angelopolitanam epocham cœteri ſunt mutuati, Urbis erectionem anno 1530. cenſentes. Id circo doctiſſimus ipſe Villa, à D. Michaele Zeron Zapata in Mss Angelopolim conditam anno 1531. ſcribente, jure pariter optimo abſcedens, quoniam anni ejuſdem menſe ſextili Illuſtriſſimus Fuenleal auſpicatus fuit Præfecturam, conſtat autem jacta fuiſſe Angelopolis fundamenta 16. Aprilis; probabilius ſibi habet initam Urbem fuiſſe anno 1532. idque ab ejuſdem primis libris confirmat, anno 1533. primos itidem ordinarios Magiſtratus nominatos fuiſſe docentibus. Sita eſt illa 22. à Mexico leucis ad Orientem in ampliſſimo ſolo, quod ea erat tempeſtate diuque retro infrequens, belli inter ejus quomdam incolas Indos & conter-

terminos cauſâ. Ea Urbs ut extrueretur optantibus ac petentibus Apoſtolicis Ordinis S. Franciſci viris, qui rem chriſtianam unàque politicam eximio procurabant zelo & labore, conceſſum fuit, atque eorum unus vir magni nominis P. Thoribius à Motolinia Sacris operatus, immortali quidem operi initium dedit, confluentibus è non longe diſſitis Populis, Indis numero 16 millibus, à quibus lutea id temporis Civitas fuit extructa, optimis tamen lineamentis, & appoſitiſſimo ordine ædificata, quæ poſtmodum omnibus evaſit numeris abſoluta, interque inſignes novi Orbis connumerata, ſive nobiles familias amemus, & inſignes litteris ac virtutibus viros, ſive Ædes prophanas contemplemur expolitiſſimas, ſive magnificentiſſimas ſacras intueamur. In eam anno 1550. tranſlata fuit Cathedralis Eccleſia jam inde ab anno 1526. Tlaſcalæ condita. Eſt quidem Angelopolis magnitudine, artificio, ornamentis, & quæ cœteris cumque ambiri decoribus poſſunt religioſis & politicis, ſpectabilis & graviſſima, atque Eccleſiaſtico Capitulo admodum clara, ac plurimorum egregij meriti hominum fœcundiſſima. Ad hæc 5 Parochiales Eccleſiæ conditæ fuere, quibus aliæ in ſubſidium ſunt additæ. Religioſa virorum Regularium Cœnobia & Collegia 12. quibus Oratorianæ S. Philippi Nerij Ædes accedunt; Sacrarum autem Virginum Monaſteria ſunt 11. & Puellarum Collegia 4: Male nuptarum domus, Pœnitentium alia mulierum, & pro expoſitis Horphanotrophium: Sodalitia plurima & Congregationes, ac pro exercitationibus S. Ignatij habendis Domus ampliſſima ad S. Spiritus Collegium Soc. JESU. Athenæis floret omni litterarum genere inſtructiſſimis, Reg. SS. AA. Petri & Joannis Collegijs ſecundùm Tridentini ſanctiones erectis, in queis Grammatica, Philoſophia, Theologia Scholaſtica, Moralis, Poſitiva, & utrũque Jus traditur & accipitur pro Academicis gradibus in Univerſitate Mexiceâ ferendis. Illuſtre etiam Theologorum Collegium habet majoribus ſimile. Gymnaſia ad S. Ildephonſi Societatis JESU ornatiſſima, in quibus Grammatica, Eloquentia, & Philoſophia, & qua late patet Theoſophia omnis exponitur auditoribus pluribus, cùm à S. Hieronymi Collegio, tum etiam è S. Ignatij, Societatis JESU regimini ſubditis, & extraneis alijs in Ildeſonſianas Aulas confluentibus. Demum, S. Dominici Martyris nomine Collegium eſt aliud pro puerulis Grammaticâ efformandis & Muſicâ ad Cathedralis Eccleſię obſequia, & Eccleſiaſtica in choro officia agenda deſtinatis. Xenodochia, idque genus alia pietatis & politicæ argumenta ſunt multa, & ornatiſſimam Urbem decentia. Quæ ad Diœceſim, cujus ipſa eſt caput, ſpe-

ctant quoniam inſtituti noſtri non eſt ea narratione proſequi, indicare ſat erit, latiſſimè porrectam 168 Eccleſias Parochiales complecti, multaque, præter ſuperius indicata Cœnobia & Valetudinaria, Templaque, Sacella, Oratoria publica pro divinis erecta, ut conjectura non levi putetur numerum 1500 excedere; incolarum autem ſummam quindecim centena millia hominum ſuperare, eximiâ Dei gloriâ Catholicæ Romanę Eccleſiæ fide jam diu illis infixâ medullitus, & chriſtianis operibus cultâ. Angelopoleos Urbis nomine habemus edita hæc Opuſcula hiſpano ſermone, in quibus latina item legere eſt Poemata.

Inferiæ, ſeu lugubris pompa ab Illuſtri, auguſta, & admodum fideli Angelorum Civitate habita in obitu Eliſabethæ Borbonicæ, Hiſpaniarum Reg. Angelopoli, apud Emmanuelem de los Olivos 1645. in quarto. Extat tom. 26. Collect. noſtræ.

Palma neſcia marceſere, Symbolum Excmi. D. D. Melchioris Fernandez Portocarrero, Comitis de Monclova; Mexicei Pro-Regis, Triumphali excipiendi apparatu ab Urbe Angelopolitana. Mexici, formis D. Mariæ de Benavides 1686. in quarto.

Teſtimonium & Allegatio pro Angelopolitana Urbe in cauſa de Raciocinijs circa vectigalium adminiſtrationem. Tacitis anno editionis & Typographi nomine, in fol.

Ejus meminere Urbis Torquemada in Monarchia Indica lib. 3. cap. 30. Betancurtius in de Urbe Angelopolitana poſt Menologium à fol. 45. Balthaſar de Medina in Chronicis Provinciæ S. Didaci Mexicanæ à fol. 242. n. 835. & ſeq. Ægydius Gonzalez Davila in Theatro ejuſdem Eccleſiæ, Joannes Diaz de la Calle in Memoriali & notitijs Sacris Imp. Indiarum Occid. & plures alij.

215 FR. ANGELUS GARCIA DUQUE, Natione Hiſpanus, cujus Patria nos latet, Ordinis S. Franciſci de Obſervantia in Provincia S. Jacobi, inde in Apoſtolicum S. Crucis Collegium de Propaganda Fide Queretarenſe ejuſdem Ordinis advectus, Lectoris Theologiæ munere, Guardianique, ut dicitur, effulſit honore, longe tamen exemplis illuſtrior & virtutibus fuit, quas prætioſa conſequuta mors eſt 11. Januarij 1725. uti P. Fr. Iſidorus Felix de Eſpinoſa in Vita V. Fr. Antonij ab Angelis Buſtamante ſcribit pag. 184. Incœperat ejuſdem Buſtamantij Vitam Noſter ornare, quam morte prohibitus initiatam reliquit. Ediderat tamen à ſe habitam in ejuſdem funere Orationem hiſpano ſermone, ſcilicet

Elogium ſepulchrale pijs manibus V. P. F. Antonij ab Angelis, Collegij Queretarenſis alumni. Mexici, apud Hæredes Viduæ de Lupercio 1712. in quarto.

216 ILLMUS. D. M. D. FR. AN-

Angelus Maldonado, Natione Hiſpanus, Patria Occanienſis, Domicilio Mexicanus & munere, poſtquam in clariſſimo S. Bernardi Ordine emiſſâ profeſſione Monachum egerat religioſiſſimū, & in ampliſſima Complutenſium Univerſitate Moralis Philoſophiæ præpoſitus Cathedræ, cùm in ea expeditè Facultate tradenda egregiam laudem tulerat, tum etiam in omni optimè excultus & verſatus Theologiâ; ſecundo hujus ſæculi anno Epiſcopatum tenuit Antequerenſem, ſeu de Goaxaca ad id muneris deſtinatus à Catholico Rege Noſtro Philippo V, & à SS. Clemente XI Pontifice Summo Apoſtolicis litteris inſtitutus. Paſtoris vigilantiſſimi curas zelo, prudentia, charitate, cœterisque virtutibus omnes explevit. Diœceſim admodum amplam, obviantibus montibus difficillimam peragratu, intercurrentibus fluminibus periculoſiſſimâ, & multis ab ardente climate incommoditatibus ſcatentem, univerſam non ſemel luſtravit, Parochos exemplis hortatus & verbis, atque oves ipſorum demandatas ſolicitudini prædicatione, confirmationis Sacramenti unctione, cœterorumque pro chriſtianâ vitâ ſubſidiorum miniſtratione paſcens diligentiſſimè. Paupertatis cultor, vix neceſſarijs ſibi pro morigeratâ contentus familiâ, redditus Eccleſiæ ſuæ omnes egentibus deſtinaverat & Dei gloriæ, hanc enixè procurans. Inde, ſi quos irrepere abuſus in ditionem ſuam aliquando videret, eos illico cohibiturus, cùm modis alijs, tum etiam doctiſſimis agebat concionibus, ut legere eſt in his quas edidit 35. 36 & 37. in quibus de vectigalibus, & inter ſe diſſentientibus negotiatoribus multo tractat ſpiritu & doctrina perutili. Argumento eſt pariter editum à Nicolao de la Barreda, Parocho ſtrenuo & docto, Reſponſum Noſtro datum, in quo hujus pro Indorum inſtructione & ſalute multa ſe legentibus offerunt ſpecimina.

217 Certè, traditum ſibi à Deo gregem Antequerenſem tanti ęſtimabat, ut oblatas ſibi à Rege infulas Orolienſis Eccleſiæ in Regno Valentino conſtanter recuſaverit, rurſusque pro Eccleſia Michoacanenſi, quæ inter Americæ primarias cenſetur, deſtinatus, ei ſe ſubduxerit, litteris cùm hiſpano, tum etiam latino ſermone datis anno 1726. grates ei eximias rependens pro munere egregio, teſtatus pro conſcientia ſua, proprias, quas jam diu noverat oves, haud dimittere poſſe; &ſi valeret, non aliter niſi cum diſcrimine vitæ præ dolore deſerturum, quas 24 retrò annis paverat, & tenera charitate dilexerat. Nec ſegniori in Philippum ipſum Regem amoris flamma & pietatis exarſerat, cujus igniculi promicant in concionibus plurimis legendis in tomo quem infra dabimus, à ſe habitis eo tempo-

pore, quo rebus Hiſpaniæ turbatis, multi à debita Regi noſtro fide deſciverant; quod ſcelus longiſſimè licet ab America abfuerit, huic in juratâ Philippo fide incredibilique erga ipſum amore confirmandæ Orationibus doctiſſimis inſtitit. Porro, ut gregi ſuo quotquot poſſet modis provideret, non ſe durum ac difficilem in Diſpenſationibus exhibebat, atque urgente periculo animarum in mora, gravibusque datis momentis, pro ea qua erat in Theologicis rebus peritia, aut ſolitis à Sede Apoſtolica Facultatibus ſibi traditis utebatur, aut Epijkia benèque Romani Pontificis præſumptâ in arduis negotijs voluntatè. Frequentiſſimè, nec minus erudite ac graviter quam ad auditorum profectum utiliter, nedum in Quadrageſimis, ſed per annum concionabatur, in hoc reliquisque paſtoris muneribus quam diligentiſſimus. Tandem meritis & laboribus cumulatus in pace quievit, poſtquam viginti & ſex annos ſuam Eccleſiam optimis curis adminiſtraverat. Multa doctrinæ & pietatis monumenta reliquit, quorum indicem exhibemus ſequentem. In primis edidit tomum vernaculo idiomate Orationes complexum 48 hoc titulo

Orationes Evangelicæ. Mexici, apud Hæredes Joannis Joſephi de Guillena Carraſcoſo 1721. in folio.

Ad calcem adjecit *Directorium Spiritnale*, jam pridem à ſe editum ſeorſim. Mexici, in Typographia Hæredum Viduæ Michaelis de Ribera 1717. in octavo.

Ex his quas in tomo mox laudato legimus Orationibus doctiſſimis quidem, aliquas etiam ſeorſim habemus editas, quas ſubjungimus, plures alias addentes, quas fruſtra in eo libro quæſiveris. Sunt autem omnes à nobis viſæ

Oratio de S. Tereſia à Jeſu, Carmelitarum Matre nudipedum. Mexici, typis de Carraſcoſo 1703. in quarto.

Oratio de S. Thoma Doctore Angelico. Angelopoli, ex Officina Sebaſtiani de Guevara 1703. in quarto.

Oratio in ſolennitate S. Crucis de Huatulco apud Antequerenſes nominatæ. Mexici, è Domo Franciſci de Ribera Calderon 1703. in quarto.

Oratio de Proto-Parente Divo Petro cum gratiarum actione pro Philipo V. ſalute. Angelopoli, litteris Didaci Fernandez de Leon 1706. in quarto.

Oratio habita in Antequerenſi Sanctuario, à Solitudine dicto, die SS. AA. Philippo & Jacobo ſacra in Regis obſequium. Mexici, formis de Carraſcoſo 1707. in quarto.

Oratio habita in nativitate Ludovici I. Hiſpaniarum Principis. Angelopoli, litteris Didaci Fernandez de Leon 1708. in quarto.

Studia in Deum, & Regem ſeptem

tem quæſita orationibus Evangelicis. Angelopoli, Prælo Didaci Fernandez de Leon 1709. in quarto.

Oratio Evangelica de S. Franciſco Xaverio. Matriti ex Typographia Didaci Martinez Abbad 1711. in quarto.

Exhortatio ad Reformatas Antequerenſes Virgines Auguſtinianas. Angelopoli, ex Officina Michaelis de Ortega & Bonilla 1713. in quarto.

Oratio Evangelica habita in actione gratiarum pro victoria à Philippo V. relata apud Viruegam. Mexici ex Typographia Hæredis V. Michaelis de Ribera 1715. in quarto.

Oratio habita Mexici in funere ſolenniſſimè inſtaurato D. D. Mariæ Aloyſiæ de Sabaudia, Hiſpaniarum Reginæ. Extat edita in libro cui titulus *Luctus Floræ* à P. Luca del Rincon Societatis JESU concinnato. Mexici, apud Hæredes Viduæ Michaelis de Ribera 1715. in quarto.

Oratio Evangelica, dicta in gratiarum actione pro Philippi V. felicitate. Ibidem 1716. in quarto.

Oratio Evangelica de magno Parente & Patriarcha S. Dominico de Guzman. Mexici, apud Hæredes Lupercij 1716. in quarto.

Oratio Evangelica de Seraphico Parente S. Franciſco. Mexici, Typis Viduæ Michaelis de Ribera 1716. in quarto.

Oratio Evangelica in Feſto SS. V. Mariæ de Mercede. Mexici, apud Hæredes Viduæ Franciſci Lupercio 1718. in quarto.

Teſtimonium ad Regium Mexiceum Senatum probandi ergo æquè in Eccleſia Antequerenſi auctas fuiſſe Præbendas quatuor. Mexici, apud Franciſcum de Ribera Calderon 1720. in folio.

Epiſtola brevis hiſpana, latina longior ad Philippum V. Regem Catholicum data, ubi Noſter Michoacânenſes infulas recuſavit. Mexici 1726. in folio, tacito Typographi nomine. Extat tom. 5. Collect. D. Ludovici de Mendoza.

Oratio Evangelica de Magno Eccleſiæ Doctore S. Auguſtino habita apud Recollectas ejuſdem Sanctimoniales Antequerenſes. Mexici, ex Officina H. F. Lupercio 1726. in quarto.

Exhortatio Catholica :: ad Indos Goaxacenſes. Mexici, apud Carraſcoſo 1708. in octavo.

218 Fr. Angelus Serra, Natione Mexicanus, ortus apud Michoacanenſes, Provinciæ Franciſcanorum ejuſdem Regni à SS. AA. Petro & Paulo nomen ſortitæ Alumnus, quondamque, ut dicitur, Cuſtos, Parochusque canonico titulo Pagi de Charapan primùm, mox inclytæ Urbis Queretarenſis inſtitutus, Taraſcanorum idiomatis Magiſter peritiſſimus, communisque boni ſolicitus, pro juvandis Indis Michoacanenſibus ea linguâ utentibus, atque eorum Parochis, edidit

Manuale pro miniſtrandis Sanctis Sacramentis hominibus Hiſpanis & Indis trilingue, *ſcilicet, Latino, Hiſpano, & Taraſco idiomatibus.* Mexici,

xici, typis D. Mariæ de Ribera 1697. in quarto.

Porrò huic operi utiliſſimum aliud ſubjunxit à fol. 107. ad finem tomi complectens hiſpano & taraſco idiomate

Catechiſmum brevem, quondam à P. Bartholomeo Caſtaño, hiſpanicè editum. Item

Methodum quadruplicem, Taraſcanum & Hiſpanum pro excipiendis Confeſſionibus ſacris.

Paratum habebat geminum opus aliud, quod an typis dederit, neſcimus,

Artem pro imbibendo Taraſcorum idiomate.

Dictionarium ejuſdem idiomatis.

Pro ut teſtatur Fr. Joannes de Avila, S. Officij Cenſor, & Provinciæ S. Evangelij Pater in Approbatione libri à nobis indicati.

219 D. Anna Maria a Latere Christi, Natione Mexicana, Patria Tlaſcalenſis anno 1650. vel circiter nata, indeque Mexicum advecta, atque habitum induta Tertij Ordinis S. Franciſci, eximiæ virtutis nomine ad mortem uſque floruit quam oppetijt 5 Novembris 1710. Admodum R. P. Fr. Joannes de Luzuriaga, Lector Emeritus, Cóncionator Apoſtolicus, è Provincia Cantabriæ, Commiſſarius Generalis omnium quæ in America noſtra vigent Franciſcani Inſtituti, vir multis præditus litteris & virtutibus, Directorem ſe prçſtitit & ducem Noſtræ in ſpiritus via, tot inter muneris ampliſſimi turbas negotiorum ei audiendæ tempora opportunè reſervans, à quo & ejus Acta plurima conſcripta fuiſſe teſtes nobis graviſſimi fidem jam diu fecère. Quòd verò librum ad manus habere non licuerit optantibus, nil præterea de inſigni referre Muliere valemus, niſi quod ab eiſdem accepimus teſtibus, attinetque ad ſcripta, quę proprio caractere ipſa reliquit, conſignavitque R. admodum P. Commiſſario Generali S. Franciſci, qui has moderabatur Provincias eo tempore quo ipſa è vivis exivit. Erat autem huic intentus muneri R. P. Fr. Joannes à Cruce, cui illi ipſi qui nobis horum fuere Authores, univerſos Codices ſtatim ab Annæ obitu tradiderunt. E multis, quæ in tot chartarum mole, argumentis memoria illi tenebant, hęc noſtræ ſucurrunt.

Vita morsque Jeſu-Chriſti Domini noſtri.

Vita immaculatæ Virginis Deiparentis.

Vita Præcurſoris Sancti Joannis Baptiſtæ.

Vita Seraphici P. S. Franciſci.

Vita inclytæ Virginis Sanctæ Claræ.

Vita Subtiliſſimi Doctoris Joannis Duns Scoti.

Alia præterea multa, quæ ſi Bibliopegi operâ conſuerentur tomos ſupra viginti quinque in folio conficerent, quoniam varietati argumentorum & multitudini acceſerant Gotticæ queis utebaba-

batur, litteræ. Ubi autem iſthæc deliteſcant neſcimus, relinquentes Sodalibus Franciſcanis illa diſquirere in Tabularijs ſuis, otium pro eo nobis opere multa quæ nos ſollicitant non faciente.

220 D. ANNA MARIA GONZALEZ ET ZUÑIGA, Natione Mexicanenſis, Mexici nata, honeſtoque conjugi juncta, ex quo & filium Sacerdotio initiatum, & filiam ſuſcepit Virginibus Capuccinis adſcriptam, cenſeri ipſa meruit inter Parnaſi indigenas, bonis inſtructa litteris, evolvendis dedita eruditorum libris, numineque felici ditata, quo aflante multa facili negotio carmina frequenter ſcribit, non ex artis duntaxat preſcripto normâque tornata, ſed acumine etiam & eruditione pro rebus idoneâ, opportunè bellèque prædita. Hinc pluris habita à Doctiſſimis viris primarios inter Poetas comparuit in gravioribus Theatris, quæ Mexici trigeſimò retro ab hinc anno, plaudentibus Muſis ipſâque geſtiente Minerva, nec Apolline invito, ſuaviſſimis cantibus inſonuère. Nam & in poetica Concertatione, quam Regia Univerſitas Mexicana indixit pro Ludovici I. Catholici Hiſpaniarum Regis inauguratione, lauream Anna reportavit promeritam; & in Palæſtra Muſarum cultoribus à Collegio Majori Mexiceo apud Carmelitarum Templum oblata plaudendi ergo S. Joannis à Cruce Apoteoſim, haud ſine laude interfuit & præmio; ac rurſus Mexicanâ Academiâ Vates publicis evocante œneatoribus Ferdinandi VI. Catholici Regis noſtri fauſta qui pro communibus votis canerent & avibus dextris ominarentur; Poetria noſtra gravibus audiendam ſe numeris dedit, plauſibus iterum redimita; ut legere eſt in libris argumenta, quorum meminimus, ab ovo narrantibus, in primo quidem cui titulus *Litteræ laureatæ* pag. 180. in altero qui *Secunda quintadecima Januarij Mexicea* habet, pag. 664. & in tertio *Coloſi eloquentis* nomine inſigni pag. 99. in quibus Poetriæ numeri noſtrę habentur. Edidit præterea amœniſſima opuſcula ſequentibus titulis prænotata.

Floridus ramus ab Imperiali Mexicea Civitate SS. Mariæ Guadalupanæ in ejuſdem ludis ſpectaculis que ſolutus. Mexici typis D. Maria de Ribera 1748. in quarto.

Exſicatæ Melpomenæ lachrymæ in ſolenni Ferdinandi VI. proclamatione. Mexici eiſdem formis 1750.

Suſcitatæ pulchræ Caliopes gloriæ in publicis ſpectaculis habitis Mexici pro Ferdinandi VI. inauguratione. Mexici, in eadem Officina, ſed tacita.

221 D. ANTONIUS DE ALCALA ET MENDIOLA, Natione Mexicanus, Angelopoli ortus, Sacerdotioque inſignis, in Mathematicis diſciplinis doctiſſimus, ſupputandis Monialium, quæ Epiſcopo Dœceceſis ſubſunt, omnium

nium

nium redditu̅um numeris deſtinatus, annis quinque ſupra triginta Diaria pro Eccleſiaſticis perſolvendis Officijs edidit, varias que tabulas pro anni tempeſtatibus alijsque conjectandis ex arte tradidit; graviora ad Mathematicas ſpectantia relinquens Mss, quę cujus ſignatim argumenti fuerint, prætermiſit diligens cæteroquin Scriptor D. Didacus Bermudez de Caſtro, in Syllabo Angelopolitanorum ſcriptis illuſtrium ad nos dato.

222 D. Antonius de Alderete, Natione Mexicanus, cujus patria nos fugit, in Academia noſtra Sacræ Theologiæ inſulam Doctoris adeptus, Sacerdotio, quem Canonicatum dicimus, in Eccleſia Guadalaxarenſi Novæ Regni Galleciæ capite, aliquando potitus, pro Mexicano ad Conciones habendas deſtinato in Palęſtra Sapientum concertaturus aderat, cùm Illuſtris Clericorũ ſub Protoparentis Divi Petri nomine militantium Congregatio nuper defuncto Goatemalæ Epiſcopo, qui eos inter cenſebatur, viro clariſſimo Doctori D. Bartholomæo Gonzalez Soltero, Mexicano, quondamque Apoſtolico Fidei in hacce Hiſpania Nova Quęſitore, ut juſta perſolveret præſentibus S. Inquiſitionis Proceribus; injunxit Noſtro uti Funebrem laudationem intexeret, atque è ſacro ſuggeſtu diceret, quam etiam edidit hiſpano ſermone, atque ita habet

Concio habita in exequijs ab Illmâ. Congregatione S. Petri Mexicea coram S. Inquiſitionis Tribunali peractis, pijs manibus Illmi. D. D. D. Bartholomæi Gonzalez Soltero Goatemalenſi Epiſcopi. Mexici, typis Viduæ Bernardi Calderon 1650. in quarto.

Noſter in Eccleſiam ſuam Guadalaxarenſem reverſus, auctusque Dignitatibus, primam tandem poſt pontificalem adeptus fuit, ibidemque non inglorius ſupremam diem egit anno 1678. menſe, ut videtur, Januarij, cujus memoriam habet Robles in Diario fol. 106. col. 2.

223 F. Antonius Alexos, Natione Mexicanus, apud Chalchiguites, Coloniam à foſſili argento celebrem, ortus, Franciſcanis de Obſervantia dictis in Provincia Zacatecanorum religioſâ profeſſione ſociatus, à Philoſophiæ & Theologiæ Cathedris, quibus regendis quindecim annos poſuit, Lector Emeritus, dein Miniſter Provincialis anno 1613. ſolennibus Comitijs deſtinatus, eo defunctus ſtrenuè fuit munere. Scripſit,

Philoſophiæ Curſum ad Scoti mentem, & Theologiæ Tractatus varios.

Præterea tomum 300. folijs, hiſpano ſermone, conſtantem, cui titulum dedit:

Homiliæ in Evangelia totius anni.

Argumenta porrò ejus multa variaque eſſe, cùm ad Cœlites elogijs colendos multis, tum ad forman-

mandos mores, teſtis nobis eſt R. admodum P. Fr. Joſephus Arlegui, in Cathalogo Scriptorum Provinciæ ſuæ, nobiſcum communicato, à quo etiam accepimus, aſſervari librum in Cœnobio Fräciſcanorum ad Villam à Dei nomine nuncupatam.

224 D. ANTONIUS ALVAREZ, Natione Mexicanus, cujus nos Patria latet, Præſbyter à virtute comendatus & litteris, Philoſophicis Theologicisque ſatis excultus, atque Academicis laureis redimitus, primùm in Collegio Divi Pauli & Puriſſimæ Conceptionis Metropolitanę Eccleſiæ Mexicanenſis Cathedram Philoſophię publicè rexit, dein Parochijs Curio datus varijs, ſingulas accuratè quidem adminiſtravit, & poſtremò de Maninaltenango dictam, in qua præmaturâ morte obijt. Scripſit

Philoſophiæ Curſum, Summulis, Logica, Phyſica, Metaphyſica, cæterisque Tractatibus Ariſtotelicorum uſu conſtantem. Extat Mss in Diſcipulorum ſcrinijs.

225 F. ANTONIUS AB ANUNCIATIONE, Natione Hiſpanus, Patria Cordubenſis, Domicilio Mexicanus, Excalceatorum Carmelitarum Inſtitutum in Cœnobio patrio Provinciæ Bæticæ à S. Joanne Baptiſta nuncupatę profeſſus, dein Noſtris adſcriptus, cùm reformatæ, quam colebat, vitæ virtutibus, litteris tum etiam efloruit, Prælaturasque geſſit inſignes: aſperrimum unàque amplíſſimum Mexicanæ Provinciæ Deſertum Vicarij nomine moderatus, & Angelopolitano Conventui præfectus Prior, fortèque alijs clarus muneribus, quæ nos fugiunt. Reliquit Mss idiomate hiſpano

Deſcriptionem hiſtoricam S. Mexicanæ Provinciæ Deſerti, in quarto, cujus exemplar tranſcriptum anno 1703. vidimus in Bibliotheca Collegij Cuyoacanenſis, ſeu S. Angeli Carmelitanorum.

Devotionarium pro gerendis in vitâ horaque mortis. Mss in octavo. Extat ad S. Angeli.

Authoris & operis primi meminit Doctor Gomez de la Parra in Hiſtoria primi ſeculi Tereſianarum Angelopoli florentium pag. 3.

226 P. ANTONIUS ARIAS, Natione Hiſpanus, Mexicanus Domicilio, Societatis JESU Labaro nomen dedit, ſub quo optimè meritus quatuor ſe Deo votis mancipavit. Egregium ejus paucis elogium verbis contexuit vir incomparabilis P. Antonius Nuñez de Miranda, ejuſdem Inſtituti lumen clariſſimum, quod noſtras infra multas illuſtrabit paginas. Is ſcilicet Doctor clariſſimus Sanctimonialibus, quarum in cœleſtia dirigebat ſpiritus, dono dedit à Noſtro compoſitum librum pro religioſâ Virgine inſtruendâ, cui proprio Nuñez caractere & ſubſcriptione ſolita Authoris notitiam præfixit, teſtatus fuiſſe primum Sacrorum Biblio-

 rum

rum Interpretem, qui divinas è Cathedra litteras in Collegio SS. AA. Petri & Pauli Mexiceo tota que Provinciâ Societatis JESU Novæ Hiſpaniæ tradiderit: Doctiſſimum plenis bucis apellat, & admodum ſanctum, atque Puriſſimæ Deiparenti Virgini addictiſſimum, quæ ſe illi multoties dederit conſpiciendam, ſignatim que aliquando vernantibus roſis redimitam. Ad hæc, P. Florencia in Menologio Provinciæ Novæ Hiſpaniæ 10. Junij ijs ſuffragatur, teſtatus, quidquid illi temporis ſupereſſet, totosque feriatos ab Scholæ laboribus dies orationi tradidiſſe in loco à ſtrepitu longe ſejuncto. Ter ſingulis annis pedes adibat Sanctuarium 9. à Mexico milliaribus diſſitum, ab inſigni miraculis icone Deiparentis Virginis de Remedijs nuncupatum, à qua poſtremò inibi ſalutatâ pretioſam in conſpectu Domini mortem obtinuit, domeſticis unà & exteris lachrymabilem, quòd ante 40. ætatis annos evenerit, hominemque egregiè pium ac doctum ſubſtulerit. Præfectum egerat Congregationis Anunciatæ, id temporis florentiſſimæ, non diſcipulis tantùm, ſed Præſbyteris etiam & Magiſtris doctiſſimis, ut in loco dicemus, quæ propterea Parenti ſuo & Duci amantiſſimo juſta ſolenni apparatu perſolvit Oratione funebri latinè habitâ à M. Damiano Gonzalez de Cueto, quæ edita fuit Mexici apud Henricum Martinez eodem anno 1603. Æqualis fuit V. Gregorij Lupezij apud Oppidum S. Fidei florentis, quem convenire ſæpe ſolebat, & de difficilioribus ſacrorum Bibliorum controverſijs conſulere, ut teſtis eſt D. D. Joannes Diaz de Arce in Quæſtionario expoſitivo lib. 4. quæſt. 103. fol. 234. col. 4. colligiturque ex allatis à P. Franciſco Loſa in Vita Gregorij cap. 12. pag. 54. editionis Madritanæ 1727. Noſter, cùm multis ad animarum lucra ſpectantibus pro ſuo deditus inſtituto eſſet, ut ex Libro mox laudato ejusque Introductione fit palam; tum etiam inſpiratis à Deo litteris enucleandis optimè inſudavit ex munere, poſtquam Philoſophicas enucleatiſſimè etiam tradiderat, ut ex operibus quæ ſuperſunt ab ipſo elucubratis ſatis apparet. Sunt autem quæ veſtigantibus occurrère nobis ſequentia.

Illuſtris explanatio Commentariorum P. D. F. Toleti de Phyſicâ auſcultatione. In hoc opere multo donata ſplendore exhibet egregia ab eruditiſſimo Cardinali in Ariſtotelis libros Phyſicorum edita Commentaria pro Philoſophiæ cultoribus utiliſſima.

De Generatione & Corruptione.

Tractatus de Sphera Mundi, tum ex veterum Aſtronomorum, tum ex Recentiorũ doctrinâ & obſervatione collectus.

In libros Ariſtotelis de Cœlo Scholia & præcipuæ Quæſtiones.

Brevis ſumma de rebus Metheorologicis, in quarto.

Extant hactenus recenſita Mss in Bibliothecâ Congregationis Oratorij Mexicanenſis. Tractatus verò de Sphera invenitur etiam apud Carmelitanam S. Angeli.

His annectimus tomos in octavo tres eodem idiomate, quorum primus eſt,

Expoſitio in Cantica.

Secundus: *De originali Lingua.*

Tertius: *De inſtructione Sacerdotis.*

Habentur Mss in Bibliothecâ Collegij Societatis JESU apud Tepozotlan. Idiomate autem hiſpano opus reliquit, quod hoc titulo prænotatur.

Apologia pro Chriſtianâ veritate contra præſentium temporum Judæos duabus diviſa partibus, quarum in prima oſtenditur, Chriſtum Jeſum verũ eſſe Meſſiam; in ſecunda objectionibus in contrarium reſpondetur. Extat Mss in quarto ad SS. AA. Petri & Pauli.

Eâdem uſus Hiſpanâ Linguâ conſcripſit doctiſſimas

Epiſtolas

Ad Magiſtrum Fr. Antonium à Delgadillo datas de rebus Biblicis, quas ſe legiſſe teſtatum reliquit citatus ſupra D. D. Diez de Arce dicta quæſt. 103.

Eodem hiſpano ſermone librum condidit pro ſorore ſua in Hiſpaniâ degente, & religioſam vitam profeſſâ, in ſpiritu inſtruenda, cui titulum dedit

Perfecta Sanctimonialis, in caput 31. Proverbiorum. Atque in hoc libro ipſe Author meminit alterius à ſe ejuſdem capitis Commentarij è cathedra dicti; quod hactenus nos fugit, ut & alia, quæ non ambigimus ſcripſiſſe. Hunc quem ultimo nominavimus loco librum habuimus, ex inſtructiſſima Bibliotheca Doctoris & Magiſtri D. Joſephi de Elizalde, noſtri in Metropolitana Eccleſia Sodalis.

227 P. ANTONIUS DE ARIAS, Natione Mexicanus, & forſan Patria, JESU Societatis alumnus, & quatuor votorum nuncupatione Profeſſus, litteris claruit & virtutibus, quas docendo, concionando, cœteraque Apoſtolici miniſteria Inſtituti peragendo, ſtrenuè exercuiſſe nominis ejus delata ad nos fama teſtatur, cujus etiam ingenij monumenta invenimus in Bibliotheca Collegij Maximi Mexicani in libris Mss Opuſcula complectentibus quæ ſingulis annis à Rhetoricæ Profeſſoribus elucubrantur pro Natalitia Aſſertoris Noſtri die celebranda, inter quæ ad annum 1685 tranſcribitur à Noſtro laborata

Concertatio Poetica in naſcentis Jeſu laudem.

Meminimus ad hæc vidiſſe quadraginta retrò ab hinc annis apud Regale S. Ildefonſi Collegium Mexiceum multo cum fructu diurna noturnaque manu verſari à Doctore & Magiſtro D. Joanne Jordan & Valle

Compendium Scholaſticæ Theologiæ, in quarto,

Quod à Noſtro pro ſuo quondam

dam uſu compoſitum fuiſſe ille enarravit.

228 F. Antonius de Arochena, Natione, niſi fallimur, Mexicanus, & Goatemalenſis Patria, Ordinem S. Franciſci in Provincia SS. Nominis JESU profeſſus, Scholaſticis diu multumque Palęſtris incumbens, Philoſophiâ Sodalibus tyronibus & Theologiâ è ſuggeſtu traditâ Lector Emeritus renunciatus eſt. Ad hæc, in Regia & Pontificia, quæ Goatemalæ viget, inſigni Academia Doctor inauguratus, multa præterea varia pollet eruditione. Ejus diligentiæ debemus & curæ multorum notiam Scriptorum Provinciæ ſuæ, gratesque ſubinde neutiquam ſilentio premendas. Quòd verò ſe non Authoribus,quorum texuit Indicem, inſeruerit, modeſtiæ viri damus, ægre cœterà ſuſtinentes, opera à ſe elucubrata tacita præterijſſe. Porrò, nobiſcum communicatum Catalogum memoratum, operâ admodum R. P. Fr. Marci Linares, Provinciæ id temporis capitis, cui itidem nos fatemur adſtrictos; inter ſcripta meritò duximus reponendum, quòd non Indicem duntaxat operum præſeferat & nominum, ſed Authorum quoque geſta non nulla exponat, omniaque ex ordine,in tres diſtributis claſibus Scriptoribus, pro ut Indorum, Hiſpanorum,& Romanorum linguis ſunt uſi. Titulus verò opuſculi apud nos ſtantis idiomate hiſpano, latinè ſic habet

Narratio de præcipuis Provinciæ SS. Nominis Jeſu Goatemalenſis Regularis Obſervantiæ N. S. P. S. Franciſci Scriptoribus, &c. in folio.

229 D. Antonius de Arteaga, Natione Mexicanus & Patria, clara natus ſtirpe, fratres habuit Sacerdotio conſpicuos & moribus, alterum S. Auguſtini Inſtitutum Heremitarum profeſſum; alterum natu majorem Præſbyterum ſæcularem Blaſium, nomine, de quo infra dicemus. Noſter & ipſe Præſbyter admodum religioſus, & Chriſtianis atque Eccleſiaſtico viro dignis moribus clarus, in Seminario S. Pauli & Puriſſimæ Conceptionis Collegio Grammaticam docuit, proque ſuæ commiſſis Pueris inſtitutioni edidit

Explicationem generis Nominum & Verbi præteritorum, &c. Mexici, apud H. V. Michaelis de Ribera 1716. in octavo.

230 Fr. Antonius ab Aſcensione, Natione Hiſpanus, Patria Salmanticenſis, ubi Commographiæ operam dedit, Mexici appud PP. Carmelitas Excalceatos habitu Deiparentis aſſumpto, & emiſſâ profeſſione, magna ex inde virtute floruit & ſcientiâ. Potiebatur id temporis rerum Mexicanorum, nomine Philippi III. Catholici Hiſpaniarum Regis D. Gaſpar de Zuñiga & Acebedo, Comes de Monte-Rey 5. Novembris 1595. Mexici inauguratus: cùmque multa, Regis juſſione, expeditiſſimè moliretur, qua erat

erat chriſtianâ virtute conſpicuus pro Indis juvandis, & amplificandâ Fide Catholica; alias inter arduas, quas feliciter auſpicatus fuerat expeditionies, maritimæ inſtitit ad detegendas Inſulas Californias, quatuor navibus, ducentisque in eis militibus & nautis, Duce clariſſimo viro Sebaſtiano Viſcaino. His noſtrum adjungi voluit cum alijs ejuſdem inſtituti Socijs duobus, ut qua eminebat in geographicis rebus peritiâ, mari, terraque Coſmographi munere fungeretur, cunctaque ignota tunc uſque accuratè deſcriberet. Nec falſus Pro-Rex fuit, aut ſegnis in officio ſuo Noſter, qui exactiſſimam & itineris & Inſularum Deſcriptionem confecit, quam D. Nicolaus Antonius hoc hiſpano in ſua Bibliotheca nova propoſuit titulo tom. 1. pag. 76.

Iter pro nova terrarum apertione inſtitutum in Nova Hiſpania è Portu de Acapulco per pacificum mare in extremum Mendozinum anno 1602 Claſem ducente Sebaſtiano Viſcaino.

Teſtatur Mss fuiſſe in Bibliotheca clariſſimi viri D. Laurentij Ramirez de Prado: Vidimus nos quoque exemplar ejuſdem in libro Mss cui titulus: *Lumen pro terra ignota*, cap. 23 à D. Joanne Mange compoſito, qui extat in Bibliotheca Indi in paucis inſignis D. Patricij Lopez, de quo ſuo loco multa trademus. Authographum hujuſce operis Mangeſiani penes tabularium ſuum eſſe teſtatur eques Laurentius Boturini in Cathalogo Muſęi Hiſtorici Indici ſui pag. 22. n. 3. Noſtri Deſcriptionem, licèt partem impugnet, laudat D. Andreas Medina Davila in opuſculo argumentum id concernente, qui legitur in eodem Mangeſiano libro capp. 22 & 24. Meminit etiam Noſtri & operis P. Martialis à S. Joanne Baptiſta in Bibliothecâ Carmelitarum Excalceatorum pap. 37. n. 38. Item Leon Pinelo in Epitome Bibliothecæ Indicæ col. 611. Editionis Madritanæ noviſſimæ: Et Author Hiſtoriæ Reformationis Carmelitanæ tom. 6. p. 389.

231. Fr. Antonius ab Ascensione, Natione Hiſpanus, Hiſpali ortus, & à primis annis in Mathematicis eruditus in Collegio pro Nautarum inſtitutione ibi conſtructo, tandem Magiſter in illis diſciplinis inſignis eſt habitus. Ad Americam noſtram non ſine ingenti labore & multo diſcrimine advectus, tutiſſimum ſibi Portum elegit Carmelitarum Nudipedum Ordinem, quem amplexatus fuit in Conventu S. Sebaſtiani Mexiceo, in quo ſolennem anno 1602. profeſſionem emiſſit. Bibliothecæ Author mox citatus Carmelitanæ, ubi iſthæc refert n. 39. pag. 37. ſubjungit, Noſtrum Martyrij cupidum in Californias Inſulas navigantem adverſa plurima ſubſtinuiſſe. Scilicet, ut facilis eſt conjectura, ſtatim ab nuncupatis votis deſtinatus aperiendis illis regionibus fuit, datusque Socius alteri, quem dixi-

ximus, Antonio etiam ab Aſcenſione, quo cum eo ipſo anno claſem petivit. Nam duos ejuſdem Cognominis fuiſſe Carmelitas Antonios Mexicani alumnos per id tempus Cœnobij, argumento eſt diverſas eis Patrias conſtitui, Scriptaque diſtincta, quamvis non multum imparia, imò in idem propoſitum ex parte collimantia. Siquidem inter opuſcula Noſtri eminere dicuntur, quæ Coſmographiam attinent. Omnia autem eſſe Author ipſe inquit

Variæ eruditionis duodecim volumina,

Quæ aſſervantur in Conventu Angelopolitano, in quo Noſter ætatis ſuæ anno 63. cumulatus meritis terras deſeruit, in cœlum, ut pie eſt credere, perventurus.

232 P. ANTONIUS DE ASIAIN, Natione Mexicanus, Patria nobis incerta, Societatis JESU quatuor Deo votis nuncupatis profeſſus, vir fuit clariſſimus. Poſtquam in Maximo Collegio Mexicano Philoſophiæ Curſum & Sodalibus & exteris tradidit egregiâ cum laude, mancipatus Apoſtolicis miniſterijs ætatem ad mortem uſque glorioſè duxit. In concionando aſſiduus, & accerrimus erat in vitiorum objurgatione, luxum multis impetens fęminarum in veſtitu, eas ut ad honeſtatis normam revocaret atque decentiam. Confeſſiones ſacras domi & extra diu noctuque excipiebat nullis præpeditus incommoditatibus & laboribus. Extremo afficiendos ſuplicio egregiâ charitatę comitabatur, nullum non movens lapidem ut ad ſcelerum eos contritionem cœteraque chriſtiana permoveret officia, quibus in cœlum deducerentur. Sodalitati Bonę mortis in Eccleſia Mexicea Domus Profeſſæ, procurante Excmô. Duce de Linares Pro-Rege Novæ Hiſpaniæ, excitatæ, Præfectus datus fuit unà cũ Socio P. Nicolao Zamudio, cui meritas in ſuum locum laudes ſervamus. Sodales ferventibus ad omnem virtutem exhortationibus è ſacro ſuggeſtu ſingulis hebdomadis alternatim cum Socio incendebat. Conſultationibus in arduis conſcientiæ negotijs frequentabatur, queis, ut erat in omni Theologia doctiſſimus, accurata reſponſa dabat. Apud Sacrum Inquiſitionis Tribunal Cenſores inter adſcriptus Theologos maximi eſt habitus. Denique his alijsque pijs operibus ex inſtituto deditus, felicem, quam toties docuerat opperiri mortem, aſpexit, immortali nominis ſui gloriâ relictâ. Scripſit

Ariſtotelicæ Curſum Philoſophiæ,

Cujus exemplaria non ambigimus fuiſſe multa pro diſcipulorum numero, è quorum manibus ad alios tranſierint.

Conciones item & panegyricas & morales plures:

Quas ut compoſuiſſe certum, ita incertum nobis ubi ſerventur.

233 M. FR. ANTONIUS DE

AYA-

Ayala, Natione Mexicanus & Patria, Ordinis Heremitarum S. Auguſtini in Provincia SS. Nominis JESU Mexicea alumnus, à tenneris annis quòd fuxit à parente religioſiſſimâ juxtà & doctiſſimâ litterarum & virtutum lac, uberius multis & cumulatius filijs impendit Pater ipſe multorum factus. Nam eximiâ eruditus doctrinâ Cathedras Philoſophiæ moderatus eſt & Theologiæ, Primariam quoque, in Regali Divi Pauli Mexicano Collegio, cui poſtmodum Rector datus & ſtudiorum Regens multum profuit, non in religioſis tantùm rebus & ſcholaſticis, ſed verò etiam in œconomicis, quas omnes curavit, Aulamque in primis majorem, ſeu Palæſtram pro concertationibus publicis illuſtrium imaginibus virorum ornatam. Magiſtri gradum pro meritis in Ordine tenuit, atque in Univerſitate Mexicanenſi Doctor in Theologia creatus, pro ejuſdem Cathedris aliquando, obedientiâ duce, certavit Prælectionibus, quas audivimus, eruditiſſimis, ſive Philoſophica cócernentibus, ſive Theologica; & porrò obtinuiſſet, ni candidatum ulterius agere detrectaſſet, cùm ſibi per Superiores licuit receptui canere. Ingenio & ſtudio comparatus ad plura & gravia, in maximis Theatris plures habuit conciones, & in S. Inquiſitionis Officio Cenſor Theologus negotijs extricandis incubuit. Cœnobium Regium Mexiceum Auguſtinianum Prior rexit, in quo haud abſimilia monumenta reliquit his quæ in Pauliano Muſæo poſuerat. Comitijs Provincialibus quandoque præfuit, & Provinciam ipſam, cujus inter Deffinitores adſcriptus fuerat, Rector adminiſtravit, dignus qui majora gereret munera. Plurimi à graviſſimis viris habitus fuit, quos inter nominamus Illmûm. D. D. Fr. Joſephum de Lanciego & Eguilaz, Archiepiſcopum Mexicanum, qui pro eximio quo flagrabat commiſſarum ſibi ovium ſalutis zelo, libros aliquot conſcribi voluerat de rebus Indicis à tribus Doctoribus, è quibus Noſtrum deſtinaverat unum, qui ut alij, morte dilectiſſimi Præſulis quo minus aggrederentur opera fuere impediti. Tandem, vitâ ut religioſum decet virum exactâ, diuturnâ licèt ægritudine divexatus, vegeto erat & valente pro ſtudijs capite, 74 annos dimenſus, donec 12. Julij 1752. Sacramentis obarmatus cœteriſque Eccleſiæ præſidijs diem clauſit extremum. Funeri ejus religioſi omnes Ordines interfuere unà cum Senatu Academico & Proto-Parentis D. Petri Clericorum Congregatione, cui jam pridem adſcriptus fuerat. Edidit hiſpano ſermone

Deprecationem pro terræmotibus, conflagrationibus, & incommodâ valetudine arcendis, nomine Provinciæ SS. Nominis JESU Auguſtinianæ, Imagini Deiparentis Virginis Gua-

dalupiæ factam. Mexici, typis Franciſci de Ribera Calderon 1712. in quarto.

Altare novum S. Joanni à Cruce Carmelitarum Excalceatorum Patri dicatum. Extat pag. 372. in libro *Secunda quintadecima Januarij Mexicana,* edito Mexici, apud Joſephum Bernardum de Hogal 1730. in quarto.

Tranſitus corporis ſolaris expenſi in magni Parentis S. Auguſtini Corporis invẽtione, aperta ritè, & ſolenniſſimè celebrata. Mexici, ex Officina Joſephi Bernardi de Hogal 1729. in quarto. Extat t. 4 Coll. noſtrę.

Multas inter opera Mss. *Conciones* habet,

Prælectiones & Tractatus Philoſophicos & Theologicos,

Quos inter caput effert quem ſcripſit

De Beatiſſimâ Virgine Maria.

234 Fr. Antonius de Baños, Natione Hiſpanus, in Belmontio natus, Prædicatorum Ordini in Conventu SS. V. Complutenſi habitu ſuſcepto, & emiſſâ profeſſione, ſe dedit: Inde in Provinciam S. Vincentij de Chiapa & Goatemala delatus, magnæ in ea perfectionis religioſæ & litterarum efloruit laude, cujus apud Sodales haberi hiſpanâ linguâ confectos,

Sermones varios,

Fidem nobis ijdem fecère litteris ad nos datis, addentes neſciri quot ex illis confici poſſent tomi, quòd multos inter Religioſos diſperſi fuerint.

235 D. Antonius de Belvis, Mexicanus Domicilio tantùm an etiam incunabulis fuerit, ambiguum nobis eſt: Doctorem ipſum appellat D. Antonius de Leon Pinelo in Epitome Bibliothecæ Occidentalis, editionis noviſſimæ Madritanæ tom. 2. col. 815. teſtaturque edidiſſe opuſculum in quarto propugnandi ergo

Epiſtolam Paſtoralem encyclicam à V. D. Palafox Epiſcopo Angelopolitano typis commiſſam anno 1642 in quarto ad Parochos in primis Tlaſcalenſes, Tepeacenſes aliosque ſuæ Diœceſis,

Quam encyclicam oppugnaverat F. Ludovicus de Orduña, Dominicanus: Et hunc quidem Noſter ſcripto petit eo potiſſimum collimante, ut acta ab Illmô. Angelopoleos Præſule in Clericos advocante Parochias ab Religioſis adminiſtratas, bono in lumine poſita, vindicet, hiſtoriæque ad amuſim reducat.

236 D. Antonius de Bonilla Godines, Natione Mexicanus, Angelopoli natus, in Collegio SS. Petri & Joannis Latinis, Philoſophicis & Theologicis litteris eruditus, Cathedras Philoſophiæ rexit & Moralis Theologiæ: Inde Parochijs Curio deſtinatus ſucceſſive varijs, Tepeacæ eodem fungens munere obijt, reliquitque editam pridem à ſe habitam Orationem latinam, hocce titulo prænotatam.

Funebris ad poſthumam parentationem laudatio, quam Regalis SS.

AA. Petri & Joannis Angelopolitana Academia ſacravit cineribus Illmi. Rmi. atque Excmi. D. D. Didaci Oſorio de Eſcobar & Llamas, ejuſdem Patroni & Antiſtitis dilectiſſimi. Angelopoli, ex Theca & Graphiario Viduæ Joannis à Borgia & Gandia 1674. in quarto. Scripſit

Curſum Philoſophiæ ad mentem PP. Thomiſtarum,

Et

Tractationes theologicas morales,

Quarum exemplaria credimus à gentilibus ſuis ſervari.

237 Fr. Antonius a S. Bonaventura, cujus Natio & Patria nos latent, Mexicanus ut minimum Domicilio, Collegij Apoſtolici Queretarenſis Franciſcanorum de Propaganda Fide, Guardianus, ſcripſit idiomate hiſpano

Diarium ſeu Ephemerides itineris à flumine, qui Magnus audit, verſus Aquilonem in Nova Hiſpania ad terminos uſqueTequarum: vulgoTejas: Deſcribuntur in eo cùm telluris amœnitas & feracitas, tum etiam Nationum, quæ illam incolunt, varietas, & alia ab Authore luſtrata. Mss vidimus, & forte fortuna diſtracti, Bibliothecam aut Tabularium ubi opus deteximus, in adverſaria retulimus minimè.

238 F. Antonius de Briones, Natione Hiſpanus, cujus nos latet Patria, è Provincia Ordinis Minorum Burgenſi, quo tempore Theologiæ addiſcendæ operam dabat, in Provinciam Ordinis ejuſdem Zacatecanorum trajecit, in qua demum abſolutis ſcholæ curriculis, Eccleſiaſtes Emeritus, Notarius Apoſtolicus, Conventus Urbis Potoſinę Guardianus, alijsque muneribus clarus, ad clavum etiam ſedit, & Cenſoris Theologi à Fidei Quæſitoribus Mexicanis titulum habuit. Typis dedit hiſpana lingua à ſe dictam è ſuggeſtu

Orationem Funebrem juſtis D. Mariæ de Vreſti. Mexici, apud Hæredes Viduæ Franciſci Rodriguez Lupercio 1727. in quarto.

239 D. Antonius de Cardenas et Salazar, Mexicanus equidem Domicilio, & Goaxacenſis munere, cujus nos fugiunt Natio & Patria, Archidiaconum egit Antequerenſem, in memorato nuper de Goaxaca Valle Diœceſis Viſitatoris munere inſignis, & Doctoratus infulâ, edidit que idiomate hiſpano,

Juris allegationem in negotio Parochiarum adminiſtrationis à Regularibus cum Seminario Collegio decertantibus. In folio, tacitis anno & Typographo pro antiquorum in hiſce more.

240 D. D. Antonius Cardoso et Comparan, Natione Mexicanus, Valliſoleti Michoacanenſium genitus, ibidemque apud Societatis JESU Gymnaſia Latinis litteris cruditus, Mexici majoribus ſtudijs incubuit. Philoſophiâ hauſit ab optimo multisque nominibus claro D. P. Petro Fernandez Zorrilla, ejus Facultatis in

Collegio Maximo Societatis JESU Profeſſore, laureâque Academicâ redimitus, præcipuâ inter coetaneos laude, in Theologorum album exceptus, ſtrenuam huic ſcientiæ operam dedit cùm in Aulis Univerſitatis, tum etiam in Academia S. Philippi Nerij, quam diu frequentavit, ſcholaſticis, moralibus, oratorijs, & amœnioribus exercitationibus ſic intentus, ut nomen ſibi apud ſapientes viros pepererit, Doctoratusque apicem tulerit. Conciones haud vulgari plauſu habuit, ſacras confeſſiones excepit, Cathedrasque petivit. Apud Tridentinum Seminarium Collegium Mexiceum inito de more pro ſuggeſtu Philoſophiæ regendo concurſu, ſolitisque præmiſſis ſcholarum concertationibus, Moderator renunciatus, triennium in ea adornanda ſparta repoſuit. Patrios ubi lares repetijt, multi ab Illmô. Michoacanenſium Præſule cœterisque viris perdoctis habitus, ad Paræcias expetitus regendas, inſignem tenuit Urbis S. Ludovici Potoſini, quæ primarias inter Regni cenſetur. Huic jam pridem obeundo muneri deditus, etiamnum incumbit, ægrâ licèt valetudine divexatus, qua ut liberetur, D. O. M. pro antiquâ noſtra amicitiâ & conſuetudine deprecamur. Scripſit

Curſum Philoſophicum 3. aut 4. tomis diſtinctum. in quarto,

Cujus apud Diſcipulos ejus ſunt exemplaria.

Prælectiones Philoſophicas & Theologicas varias.

Hiſpanicè autem

Poeticam pro recèns nato JESU Academico ritu laudando concertationem, dato vatibus ſymbolo.

Sermones panegycicos & morales.

Authographa apud ipſum credimus aſſervari.

241 M. F. Antonius Casimiro de Montenegro, Natione Mexicanus, primam Mexici lucem aſpexit, & primis litterarum ac Latinitatis rudimentis inſtructus in Regio S. Joannis Lateranenſi Collegio, quod já inde ante annum 1549 in fundo Lateranenſis Eccleſiæ, quæ Mater eſt omnium Urbis & Orbis, conſtructum fuit, eximijsque privilegijs munitum, cùm ab Apoſtolica Sede, tum etiam à Catholicis Hiſpaniarum Regibus, qui pro convictoribus ſumptus adhuc uſque miniſtrant: Inde clariſſimum Ordinem Prædicatorum quæſivit, in quo fauſto quidem Parentis ſanctiſſimi ſidere effulgente profeſſus, ſtudijs traditus Artium atque Theoſophiæ, utráque familiarem ſibi Facultatem tam fecit, ut ſuo à Superioribus tempore deſtinatus Lector earumdem, non perfunctoriè docuerit diſcipulos. Sacris inſimul pro ſuo Inſtituto concionibus & ſe exercere, & prodeſſe auditoribus haud omiſſit, doctrina ad id muneris etiam, cœterisque talentis ornatus. In Civitatem Guadalaxarenſem, Novę Galleciæ ampliſ-

pliſſimi Regni potiorem, obedientiâ duce profectus, Magiſter datus eſt & Director illuſtri non ita pridem erecto in Dominicanorum Cœnobio Tertij eorundem Ordinis & Chriſti Militiæ Sodalitio, cujus officij partes ut impleret numeris omnibus, multis è ſuperiori loco Sermonibus hortationibusque egit doctis & fervidis, nec pias alias prætermiſſit exercitationes, quibus demandatos ſibi filios inſtrueret, Ordinemque illuſtraret. Hinc in cœlos abeunte, ut pium eſt credere, ejuſdem Sodalitatis Priore Venerabili viro ſæculari Præſbytero Joanne Gonzalez de Villa-Verde, Mexicano, qui primus id munus obierat; juſta ei ut ſolenniſſimè agerentur curavit, honorarium poematibus tumulum & hiſpanis & latinis inſtruxit, Orationemque habuit eruditam & doctam, virtutes emortui Sacerdotis complexam, quam hocce donatam titulo typis obtulit.

Moyſes Dominicanus V. P. & Præsbyter D. Joannes Gonzalez de Villa-Verde primus admodum Venerabilis Tertij Ordinis & Chriſti Militiæ S. P. N. Dominici Prior: Oratio habita coram Regio Auditorio Guadalaxarenſi, Nobilique ejuſdem Civitatis Senatu, atque religioſis Familijs, in Prædicatorum Templum confluentibus honoris ergo viri, quem viventem omnes ſuſpexerant. Mexici ex Typographia Joſephi Bernardi deHogal 1735 in quarto. Extat t. 56. Collect. noſtræ.

Ediderat ante duos annos alteram à ſe dictam Concionem funebrem in Exequijs ductis admodum R. M. Joſephæ Mariæ à Chriſto, Carmelitæ Excalceatæ Cœnobij à S. Joſepho Granatenſis, ab ejuſdem nepote D. D. Joſepho Meſſia de la Zerda & Vargas, Conſiliario Regio, Auditoreque Guadalaxarenſi; cui titulum fecit Lamentationi

Judith Religioſa. Mexici, formis Hæredum Franciſci de Lupercio 1733. in quarto.

Ediderat itidem habitam à ſe Panegyrim

In Canonizatione S. Joannis à Cruce, apud Excalceatas Virgines Carmelitanas Guadalaxarenſes ſolenniſſimè celebratâ. Mexici, in Chalcographia H. Viduæ Franciſci Rodriguez Lupercio 1729. in quarto. Et habetur in Libro ejus Argumenti conſcripto à D. D. Lucas de las Caſas, mox dictis formis & anno excuſſo. Habet etiam Mss *Sermones plures.*

242 F. ANTONIUS CASTRILLON, Natione Mexicanus, ortus eſt Zamoræ Villa apud Michoacanenſes illuſtri, Mexicumque tranſlatus ut ſtudijs vacaret, apud Regale S. Ildefonſi Collegium, ejuſdem cohoneſtatus trabeâ tandiu ſubſtitit, quo uſque factis multis in Philoſophia & Theologia progreſſibus laureas ſibi Academicas meruit. Sectatus Ordinem Seraphicum in Provincia SS. AA. Petri & Pauli Michoacanenſi, ſacro deditus indefeſſè

ſuggeſtui, Prædicatoris Emeriti gradum tenuit, Cuſtodisque ejuſdem Provinciæ munus inſigne, & Præfecturas alias. Edidit à ſe habitam vernaculo idiomate

Orationem funebrem panegyricam, juſta perſolvente inclytâ Queretarenſium Urbe munificentiſſimo Benefactori ſuo D. D. Joanni Antonio de Urrutia, Arana, Cuerrero & Davila Equiti Ordinis Alcantarenſis, Marchioni Villæ del Villar ab Aquila nuncupatæ. Mexici, typis Viduæ Joſephi Bernardi de Hogal 1744. in quarto. Habetur t. 31 Coll. noſt.

Poemata cùm hiſpana, tum etiam latina pro ornando Cenotaphio eidem Marchioni erecto, à Noſtro diſpoſita unà cum molis & apparatus funebris deſcriptione. Extat in eodem mox indicato Codice.

His ut Mss adjiciantur optamus.

243 P. Antonius de Cazeres, Natione incerta nobis, Jeſu Soc. alumnus, Rhetoricam dum profitebatur in Collegio Maximo SS. AA. Petri & Pauli Mexiceo, amœniſſimum ſcripſit opuſculum, cum multis alijs in eumdem ſcopum collimantibus diverſorum Authorum reſervatum in libris Annalium hujus argumenti in Bibliothecâ ejuſdem Collegij. Scilicet

Natalis Jeſu-Chriſti Domini noſtri ſub Cupreſi ſymbolo. Anno 1686. Alia hujus Scriptoris nos fugiunt.

244 D. Antonius de Chaves et Lizardi, Natione Mexicanus, Patria Queretarenſis, nobilibus ortus Parentibus, Latinitati addiſcendæ incubuit & Philoſophiæ in Collegio Societatis JESU ejuſdem Civitatis, quæ nativis, quibus abundat floribus fructibusque pulcherrimis, cultiores addit & ſapidiores ſub illis Magiſtris, ceu amœniſſimi Horti accuratiſſimis olitoribus. Mexicum tranſplantatus pro majoribus audiendis Facultatibus, Regium S. Ildefonſi Collegium incoluit annos 16. Nam, quòd in Civili juxtà & Canonico Jure egregiè profecerit, laureasque Minervæ propterea retulerit; atquè alios inter candidatos Regiæ, ut vocant, Trabeæ, ſeu Prębendæ ejuſdem Muſæi horarijs prælectionibus & concertationibus id honoris & commodi poſtulantes, eminuerit palmamque retulerit, ſubſtitit ibidem decennio, ſibi juxtà ac Sodalibus ſtudio & diſſertatione egregias eruditionis comparans opes. Triginta, quibus conſtat ſecundus Decretalium liber, titulos, multis & graviſſimis onuſtos quæſtionibus, præſide Illmô. viro D. D. Carolo Bermudez de Caſtro, Primario Canonici Juris Anteceſſore in Univerſitate, per diem integrum propugnandos coràm exhibuit, & egregiè, plaudentibus auditoribus ſapientiſſimis, propugnavit. Doctor in Jure Canonico creatus, & apud Senatum Mexiceum Regium inſtitutus cauſarum Patronus, atque apud Quæſitores Fidei pro carceratis tuendis inſignitus Defenſor,

ſor, his ritè muneribus functus eſt. Pro regendis Univerſitatis Cathedris certans, varias victor obtinuit, ſcilicet Decreti, quam ad quadriennium eſt moderatus, dein Clementinarum, cui prçfuit ſexennio, hinc Inſtitutionum Juſtinianarum quadriennio itidem frequentatam, poſtmodum Veſpertinam Juris canonici Perpetui Anteceſſoris regendam titulo: tandem ſimiliter Primariam Juris civilis, cujus Facultatis Doctorali laureâ donatus, in ea Emeriti tenet honores, poſtquam totos 27. annos docendo poſuit ſtrenuâ quidem operâ, ſive quotidianas prælectiones requiras, ſive privatas & publicas quæras in Palæſtra concertationes. Nec accuratè minus Academiæ præfuit Rectoris munere, Pareciæque à Sancta Catharina Martyre perpetuò titulo, è qua in Primariam Cathedralis Eccleſiæ Parochiam tranſlatus, huic in præſentiarum curandæ incumbit. Ad hæc, Eccleſiaſtici Fiſci Promotorem duodecim amplius annis egit exactè, multis intentus & arduis negotijs, cùm ex his quæ munus id ſuopte petunt, tùm etiam particulari ſibi junctis delegatione. Hæc licèt nimis operoſa implicataque ſint, nihilo tamen minus expeditum fecère ut Carmelitanis Virginibus in Cœnobio à S. Joſepho degentibus ſacra promptiſſimè miniſtraverit Capellani defungens onere annis retro 19. quam etiamnum provinciam inſequitur. Jam, ne amico adblandiri videamur, ad ejus ſcripta veniamus quæ ex Academicis Libris eruuntur, ſunt autem Commentaria

In Cauſam 3. Q. ultim. Decreti Gratiani.

In Cauſam 2.Q.6 ejuſdemDecreti.

In Titulum 2. Lib. 1. Clementinarum: De Reſcriptis.

De Hæredibus inſtituendis.

De Vulgari & Pupillari ſubſtitutione.

De Regulis Juris in 6.

De Renunciatione.

De Procuratoribus.

De alijs ſelectis ad jus civile ſpectantibus controverſijs.

Præterea habet penes ſe Mss

Prælectiones varias canonicas & civiles,

Et

Allegationes fiſcales.

245 FR. ANTONIUS DE CIUDAD REAL, Natione Hiſpanus, ortus in ea Urbe quæ ipſi cognomen dedit, eſtque in Oretanis; Inſtitutum S. Franciſci ſectatus in Conventu Toletano à Regibus dicto, Latinitate egregiè inſtructus & Philoſophia, nondum Sacerdotio initiatus, eo tempore Americam petijt, quo ejuſdem Ordinis vir inſignis D. F. Didacus de Landa, Jucatanenſi ſe reſtituit ditioni ejuſdem deſtinatus Epiſcopus anno 1573. ſecum deferens conſecrato triginta ejuſdem Seraphici Regulæ Sodales, quos inter advexit Noſtrum. Is animum pro juvandis Indis ſtatim appli-

applicuit idiomati Provinciæ addiſcendo, quo tam fuit imbutus & doctus, ut peritiſſimis quibusque facilè anteiret. Eccleſiaſtem egit multo cum neophitorum fructu, atque ut erat egregiâ prudentiâ, & in gubernando peritiâ, aſcitus à multis Familiæ Præſidibus Socius à ſecretis, apud Commiſſarium in America noſtra Generalem Fr. Alphonſum Ponce, eo functus munere, ipſum comitatus fuit in adverſis, quorum extant penes Torquemadam monumenta in Monarchia Indica tom. 3. lib. 19. cap. 28. Hac de cauſa in Hiſpaniam eo cum delatus, ubi extremum ille diem vidit, Noſter Jucatanum repetijt ſuo Indos fovendi propoſito inſiſtens. Provincialis electus, res opportunè pro inſita ſibi manſuetudine adminiſtravit atque prudentiâ, qua cum non emineret is qui prophanarum potiebatur ea tempeſtate, locum diſſidiis eum inter & Noſtrum dedit. Semi ſeculo fere poſtquam Jucatanum coluerat, nec voce duntaxat, ſed chriſtianis etiam exemplis gentem docuerat, religioſæ & exemplaris vitę laude conſpicuus obijt 5. Julij anno 1617. ætatis 66. & religioſę vitæ 51. Ex his, quadraginta magnæ molis operi ſcribendo dicavit, adeo ut ne quidem negotijs Commiſſarij Generalis, quibus intendebat, multisq̃ diſtrictus itineribus, illud dimiſerit, uti ex ejus ore accepiſſe teſtatur P. Lizana relatus à Cogolludo loco mox dando. Fuit quidem opus id *Magnum Linguæ Mayæ ſeu Jucatanicæ Dictionarium*, quod appellavit

Calepinum ejuſdem idiomatis ſex grandibus voluminibus conſtans, quorum quòdque quadringenta folia, octingentas ſubinde complectitur paginas, tam illud copioſum & dives, ut elegantias Linguæ cunctas ditiſſimæ exhibeat, & ne quidem vocem unam fruſtra in eo quæras. Extare Mss apud librariam techam Ducis Infantatus tradit D. Nicolaus Antonius in Bibliothecâ Hiſpaniæ Nova pag. 86. ex P. Lizana qui idem in ſua Hiſtoria Jucatani teſtatur c. 16. Nos verò addimus haberi etiam aut integrum, aut majorem partem, carioſum blattisque transfixum, in Bibliotheca Cœnobij Franciſcanorum Emeritę Civitatis, quę caput eſt Jucatanæ Provincię, ut ab ejus Sodalibus jam pridem accepimus. Præterea Noſter condidit

Dictionarium Hiſpano Jucatanum.

Dictionarium Jucatano Hiſpanum.

Sermones de Sanctis & per annum integrum; uti citati hactenus tradunt.

His annectimus opus aliud, quod Bibliothecas Hiſpanam Franciſcanamque fugit, & affertur à Cogolludo lib. 9. cap. 16. pag. 514. Scilicet

Tractatus de Novæ Hiſpaniæ magnalibus, & eventibus in ea quam Com-

Commiſſarius ſuus lite traxerat. Non tamen ſcriptum hoc effugit Antonium de Leon ejus memorem col. 606. aliorum verò col. 730.

246 M. F. ANTONIUS CLAUDIUS DE VILLEGAS, Natione Mexicanus, incunabulis uſus Mexiceis, & optimè traductâ pueritiâ, Prædicatorum Ordini in Sanjacobea patria Provincia ſeſe dedit. Philoſophicis apprimè informatus atque Theologicis, utriuſque Cathedras Facultatis in Perilluſtri & celebri de Porta-Cœli Collegio ejuſdem Ordinis Mexicano tenuit egregiâ laude, quòd inſignes inſtituerit diſcipulos, qui poſtmodum evaſère Magiſtri doctiſſimi, & aſſuetis publicis ſcholæ certaminimus majora & non ita uſu frequentia indixerit, quibus interfuiſſe nos quoque, & ſymbolum poſuiſſe meminimus. Hinc & alios Palæſtrę honores, & Magiſterij gradum adeptus, Procuratorem egit generalem Provinciæ, & Cœnobijs præfectus fuit nobilibus Queretarenſi, Guadalaxarenſi, multisque alijs, ac demum Mexiceo, quod totius primum eſt & caput Provinciæ, quam etiam Rectoris munere adminiſtravit defuncto ejuſdem Priore Fr. Emmanuele Ximenez de Ziſneros; Indictis verò pro familię jure comitijs, Provincialis eſt renunciatus, quod in præſentia onus non abſque communi emolumento gerit & laude. A Quæſitoribus Fidei Cenſor adlectus, huic exactè muneri incumbit, pro ut in Diœceſi Guadalaxarenſi Examinatoris Synodalis onus explevit. Concionatoris partes jam diu ſuſceptas, nempe ab eo tempore quo Aulis Academicis ſeſe addixit, etiam nunc implet, doctis ſanè & ex arte atque eruditione multa factis ſermonibus, ex quibus prælo dedit aliquos his prænotatos titulis.

Phenix triplex in triplici ſingulariſſimæ Deiparentis Martyrio. Mexici, typis Joſephi Bernardi de Hogal 1737. in quarto. Extat tom. 19. Collect. noſtræ.

Myſticus Jacobus. Oratio funebris habita in Exequijs Mexici ductis à Provincia Prædicatorum S. Jacobi Excmô. ac Rmô. Magiſtro ſuo Generali Fr. Thomæ Ripoll. Mexici, litteris D. Mariæ de Ribera 1749. in quarto. Legitur tom. 34. Collect. dictæ.

Ethites Mexicana. Oratio habita in Cathedrali Eccleſia Proto-Parenti Sancto Petro die ſacra. Mexici, mox dicta Typographia 1750. in quarto. Habetur tom. 69. Coll. noſtræ.

Major gloria Maximi inter cœleſtes Spiritus, primique majores inter Principes Archiſeraphini S. Michaelis. Mexici, prælo V. D. Joſephi Bernardi de Hogal 1751. in quarto.

Quòd ſpectat ad Mss, & *Sermones & Theologicas Philoſophicasque Tractationes* Author reſervat, è quibus tomos edere poſſet, quos non ſine laude eruditi perlegerent.

247 M. Fr. Antonius de Cordova, Natione Mexicanus & Patria, poſt ſtrenuè navatam Philoſophiæ operam, Medicinæ alumnum ſe pręſtitit, cujus Facultatis infulam Doctoralem fuit aſſecutus, & è multis candidatis Cathedræ Primarię ejuſdem Moderator ad tempus adſcitus, cui tandiu inſudavit, donec vocatus ad ſublimiora, ipſam ultrò depoſuit, & cœteris etiam relictis, Ordinem S. Franciſci in Provincia S. Evangelij profeſſus eſt, & Sacerdotio initiatus. Tum ſacram excoluit Theologiam, ægrotisque animabus medendis ſe dedit, religioſis incumbens officijs, auctus que etiam honoribus: quos inter Commiſſarij, ut dicunt, Hieroſolymitani titulum multis annis ad mortem uſque tenuit, libentiſſimè curans uti Sodales loca ſacra Redemptoris noſtri ſanguine inſignia incolentes, & religioſâ pietate frequentantes, Americanis juvarentur ſubſidijs. Obijt plenus dierum in Conventu Maximo S. Franciſci Mexiceo, in quo celebri pompa ſepultus fuit, concurrente cum religioſis Familijs Academiâ Mexiceâ Decani ſui Medici funus proſequente. Alia quamvis ſcripſerit ad rem Medicam attinentia, unius duntaxat in Libris Academicarum Lectionum Commentarij,

De Sanguinis miſſione,

Memoriam invenimus, propterea quòd eo tempore conſuetudo cœperit redigendi in tabulas Profeſſorum Lectiones, quo Noſter illis ſubductus in Seraphicum ſe gremium recepit.

248 F. Antonius Correa, Natione, ut videtur, Mexicanus, ignota nobis Patria, Seraphici Ordinis alumnus in Provincia S. Evangelij, Tertiarijs in Villa de Carrion, Vallis de Atriſco Commiſſarius, atque in ſpiritu Director datus, vir fuit non modò in ſacris & theologicis doctus, ſed adeo in amœnioribus litteris eruditus, Oratorque inſignis, ut de ipſo ſcribere haud dubitaverit emunctæ naris homo Fr. Balthaſar de Medina & ipſe eruditiſſimus, in Cenſura mox indicandę Concioni data, quod de ejuſdem nominis & cognominis Luſitano D. Nicolaus Antonius in Bibliothecâ Hiſpaniæ Novâ tom. 2. p. 242. ſcripſerat: *Inſignis enim Rhetor & Poeta in eloquentiæ laude unum aut alterum parem, ſuperiorē verò habuit neminem.* Nec immeritò: Nam, ut legentibus, quas ſubdimus, Orationes palam fit, judicio ille fuit in cogitando diſponendoque, acumen in dictione præſefert, & undique artem ſpirat, niſi quod aliquando (ne hoc diſſimulemus) violentiam fere periodo inferat, quod ſeculi magis vitium præteriti proximè quam Authoris dicendum. Edidit hiſpano ſermone

Annulum Salomonis, ſeu de Auguſtiſſima Triade panegyrim. Mexici, ex Typographia Viduæ Bernardi Calderon 1682. in quarto. Habetur tom. 36. Collect. noſt.

Sy-

Syllogiſmum Sacramentalem atque Marianum, ſeu panegyrim de Immaculata Beatiſſimæ Virginis Conceptione. Mexici, formis Franciſci Rodriguez Lupercio 1683. in quarto. Extat t. 60. Collect. noſt.

Funebrem panegyrim pijs manibus nobiliſſimi ac pientiſſimi civis Didaci del Caſtillo in Cœnobio Excalceatarum à S. Eliſabetha Virginum. Mexici, ex Officina ejuſdem Lupercij 1683. in quarto.

249 P. Antonius Cortez et Puebla, Natione Mexicanus, ortus Mexici prænobili gente, litterarum à teneris ſtudium arripuit, & cùm Maximum SS. AA. Petri & Pauli Societatis JESU Collegium frequentavit, tum etiã Mexiceam Academiam, in qua, poſt abſolutos Philoſophiæ curſus, pro laureâ decerpendâ præſcriptos, eaque donatus, egregios audivit Magiſtros D. Joannem de la Peña Butron, Primarium Theologiæ Anteceſſorem, & D. Iſidorum de Sariñana, Sacrorum Bibliorum Interpretem, atque alios Minervæ id temporis ſubſellia tenentes. Societatem inde Jesu in Provincia patria ingredi optavit, composque voti factus, talis tantusque evaſit, celebriores inter ut computetur ejuſdem alumnos. Nam & Collegia rexit nonnumquam, & diu incubuit Cathedris moderandis, Philoſophiam primùm publicè tradens, deinde Theologiam in Goatemalenſi Muſæo, quod inſigne meritò habetur, concurrentibus in ea Urbe, ampliſſimi capite Regni, viris doctiſſimis omnium Ordinum, florenteque Univerſitate, à S. Carolo dicta, illuſtri admodum, & omnium ſcientiarum Magiſtris ornatâ. Hanc poſtquam non perfunctoriè obierat provinciam, in Mexicum Superiorum deſtinatione tranſlatus, è cathedra in ſuggeſtum ſacrum tranſiliens, Præfectus inſtitutus fuit Congregationis Salvatoris, quæ antiquitate & multis clara nominibus viget in Domo Profeſſâ Mexiceâ. Hoc in theatro magnam ſibi, Dei gloriam quærens, laudem paravit, communi ſatisfaciens expectationi, quæ fuerat eximia hominis, cujus fama jam diu Mexici percrebuerat, & qui ſufficiebatur viro incomparabili P. Joanni Martinez de la Parra, ſcriptis ſuis toto orbe notiſſimo, nuper extincto, dum eidem præeſſet Congregationi, ſingulis Dominicis diebus Sodales & confertiſſimam, etiam eruditorum hominum, multitudinem inſtruens egregijs pro ſuo more Concionibus. Noſtrum, Atlantem dixeris, qui demortui partes Herculis tulerit, Sodalitio cœleſti ſuis admoto humeris; & redivivum in Cortezio Parram auditores demirabantur, gratulati ſibi metipſis talem Sodalitio obtigiſſe Præfectum, qualis ſperari vix poſſet deceſſoris ſuis hæres ex aſſe. Erat enim verò Cortezius eximiâ præditus eloquẽtiâ, multâ imbutus doctrinâ, & perrara dicendi gratiâ, quibus facilè dotibus audito-

tores trahebat, delectabat, movebat, ut propterea avidè audiretur, & à popularibus,& verò etiam à Sapientibus, quæſitus Orator pro Feſtis & diebus tota Urbe inſignibus. Ubi ſuæ per aliquot annos Præfecturæ munus implevit, alijs à Superioribus deſtinatus,rurſus ad ſcholaſticam revocatur Palæſtram, juſſus ſtudijs majoribus præeſſe in Collegio Maximo Mexicano, donec per ætatem gravatus & valetudinem, aliò commigrans, inde ut pie credimus, migravit in cœlum. Quamvis ediderit nulla, quæ ſciamus, opera, reliquit tamen Mss plura & egregia, quæ uti ſcripſiſſe ſumus certiſſimi, ita incerti quo in præſentiarum ſcrinio contineantur, aut Bibliothecâ. Sunt illa porrò

Curſus Philoſophiæ, Libros complexus Summularum, Logicæ, Phyſicorum, Metaphyſicorum, aliorumque de quibus Ariſtotelici tractant noſtri.

Theologiæ Scholaſticæ Tractatus varij.

Salvatoris Vita,

Quæ non uno claudi poſſet, magno licèt, volumine, quoniam Conciones fert omnes, quas habuit eo tempore quo illuſtri,quam diximus, præfuit Congregationi.

Sermones varij morales & panegyrici, qui ſimiliter tomos implere poſſent aliquos.

Reſponſa Moralia.

250 F. ANTONIUS DAVILA PADILLA, Natione Mexicanus & Patria, germanus Fratrer Illmî. D. D. Auguſtini, Ordinis Prædicatorum, Archiepiſcopi Dominicopolenſis, quem elogio deinceps, vulgari minimè, excipiemus egregiâ ob acta & ſcripta; idem ſectatus eſt Inſtitutum S. Dominici in patrio Monaſterio, cui ſplendorem addidit haud exiguum. Reliquis à ſe compoſitam

Artem pro Mexicanâ Linguâ addiſcendâ:

Ejus elegantias, quæ oppido multæ ſunt, faciliorem in methodum redigens, maximo ſtudentium emolumento, ut Authores ſunt citatus Auguſtinus in Hiſtoria Sanjacobeæ Provinciæ lib. 2. cap. ultimo. D. Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hiſpaniæ Novâ pag. 81. allegans Hiſtoriam Ord. Præd. lib. 4. cap. 55. quæ alia certè eſt à mox à nobis dicta, & duobus, non quatuor libris abſoluta. Meminit etiam ejus Fernandez in Hiſtoria Eccleſiæ noſtri temporis lib. 1. cap. 31. pag. 122. & Leon Pinelus in Bibliothecæ Occidentalis Epitome col. 720. editionis noviſſimæ Matritenſis.

251 FR. ANTONIUS DAVILA, Natione Mexicanus, Patria Goatemalenſis, Vexillum Seraphici Patris S. Franciſci in Provincia SS. Nominis JESU ſecutus, vir fuit non doctrinâ tantùm, ſed pietate etiam illuſtris, quas ipſe dotes ſcriptis à ſe libris palam exhibuit, ſuas eò curas intendens, ut Redemptori noſtro dira pro nobis paſſo, ejuſdemque dolentiſſimæ Genitrici honor &

amor penderetur egregius, animæque in virtute proficerent. In hunc finem tres in quarto tomos idiomate hiſpano compoſuit, è quibus primus continet

Sermones de Virgineis Doloribus, de Paſſione Domini, & de quinque Vulneribus.

Secundus: *Sermones de ſeptem Jeſu-Chriſti verbis in Cruce morientis.*

Tertius: *Exhortationes pro Monialibus, & Tertiarijs, cum excerptis ordine alphabetico pro Feſtis omnibus.*

Aſſervantur Mss in Bibliotheca Conventus Præcipui Franciſcanorum de Goatemala, ut eorumdem Litteris docti ſumus.

252 M. F. ANTONIUS DELGADILLO, Mexicanus ut minimum Domicilio, Ordinis S. Auguſtini in Provincia SS. Nominis JESU Mexicea alumnus, in Sacra Theologia Magiſter, & Univerſitatis noſtræ Sodalis, Cathedram Sacrorum Bibliorum in ea rexit ad tempus nomine Perpetui ejuſdem Anteceſſoris M. Fr. Melchioris à Regibus, ſui itidem Inſtituti, quo tempore per ſe illam moderari haud poterat graviſſimis curis diſtentus ab Academiâ jure probatis. Florebat ea tempeſtate apud Oppidum S. Fidei Venerabilis Gregorius Lupecius egregiæ nomine ſanctitatis atque doctrinæ, in Scripturis potiſſimum cœlitus nobis traditis, quo cum Noſter agebat ſæpe conſulendi gratiâ de difficilimis pro ſuo munere Bibliorum locis, atque etiam in ſpiritu proficiendi, quem certè Gregorius facilè conſpectu ſuo, & paucis admodum verbis afflabat & incendebat. Nec minus familiariter utebatur P. Antonio Arias, Societatis JESU, viro graviſſimo, qui primus in Gymnaſio Collegij Maximi Sacras publicè Litteras interpretatus eſt, in unum uterque collimátes ſcopum, & ſimul quandoque inviſentes Gregorium, rogantes ipſum, excipientes dicentem cœleſtia, cœleſtemque inter homines vitam mirantes, ut Author eſt nobis vir item mirabilis electusque Dominicopolenſis Archiepiſcopus D. Joannes Diaz de Arze Primarius itidem Sacrorum Interpres Mexicanus, in Quæſtionario Expoſitivo ſuo, lib. 4. q. 103. fol. 234. col. 4. ubi etiam teſtatur ſe legiſſe Noſtri ad P. Antonium Arias, & hujus ad illum ſcriptas doctiſſimas

Epiſtolas.

Commentaria verò, aut opera alia ab ipſo elucubrata nos fugiunt, quòd ea ætate vixerit, nempe ante nonageſimum proximè lapſi ſeculi annum, qua non dum lex invaluerat Academica notandi in Annalibus Profeſſorum Lectiones. Meminit etiam Noſtri M. Grijalva in Chronicis ſuis f. 81. col. 3.

253 D. ANTONIUS DELGADO BUENROSTRO, Natione Hiſpanus, ortus Hiſpali, atque ut ipſius utamur ſententia, Angelo-

politanus itidem Patria, namque ſic ipſe in Urbem hanc gratiſſimus publicè teſtatum voluit in Nuncupatoria, quam præfixit Sermoni de S. Roſa Peruana à ſe edito, apud Hiſpaniam eo tempore agente, ac memorante quæ retrò acceperat Angelopoli, Senecamque adducente, qui cordatè ſatis ſcripſerat: *Patria eſt ubicumque benè eſt*. Ab Hiſpalenſibus in tennera ætate laribus in Americam noſtrā deductus anno 1640. Angelopoli, celeberrima Urbe, conſtitit, & exorſus à Grammatica, Philoſophiam, Theologiamque optimè didicit inter ephębos V. Præſulis D. D. Joannis de Palafox; tum ſacris initiatus, & Concionatoris munere functus, magnum ſibi peperit nomen, litteris mores utique probatiſſimos ſocians. Propterea Illmûs. D. D. Joannes Garcia de Palacios, è Canonico Angelopolitano Habanenſis creatus Epiſcopus, eum ſibi à ſecretis delegit tulitque in Eccleſiam illam, eo uſus cùm ad peragenda negotia alia,tum etiam pro examinandis ijs qui Ordinibus initiandi eſſent, Confeſſionibus audiendis exponendi, aut aſcenſuri ſacrum ſuggeſtum, aut Parochias recturi. Hinc natale ſolum brevi repetijt, in quo multas habuit, audientibus cultiſſimis viris, Conciones, nonnullas etiam edidit, probantibus ipſas Magiſtris doctiſſimis, eximijs pro earumdem merito elogijs. Ille tametſi multi, ut par erat, factus à gentilibus ſuis, quam elegerat Patriam cogitans Angelopolim expetensque, in Americam ſe reduxit Domiciliumque priſtinum, ubi ſermonibus denuo habendis traditus, & auditorum fructu, & Doctorum plauſu ſuſceptus, haud abſimiliter Mexici fuit auditus, non numquam tempore quadrageſimali ſtatis diebus argumentum, ut fit, ſingulare ſecutus ex Hiſtorijs petitum ſacris, ordinatè ad mores expenſum atque partitum. Certè, magnum erat ejus in oratoria Evangelica nomen, nec immeritò comparatum: Ut enim operum, quæ typis dedit, Cenſores accuratiſſimi, & in eadem Facultate primarij teſtantur, & ipſa ſe legentibus ſcripta exhibent, egregia ſunt, quòd gravitatem rerum ſubtilitati ſociatam, ingenium unà ac judicium, dictionis elegantiam fucatam minimè, diſpoſitionem ex arte, cœteraque chriſtiani Eccleſiaſtes decora præſeferant. Fama eſt apud Angelopolitanos, ipſum memoriâ Biblia Sacra univerſa tenuiſſe. Ad Patres & Doctores quòd attinet, ſatis fuiſſe eruditum, cùm panegyrici ejus Sermones, tùm etiam morales oſtendunt, in quibus quadraginta ferè annos poſuerat 1693. vertente, quo tomus in folio multi voluminis prodijt idiomate hiſpano hoc titulo:

Hiſtoriæ variæ canonicæ ad mores traductæ in Conciones. Angelopoli, ex Typographia Didaci Fernan-

nandez de Leon 1693. in folio.

In quo, præter Evangelicas Orationes, à pag. 753. ad 948. varijs in Feſtis dictas, leguntur,

Jobi nobilitas ſex concionibus illuſtrata. Mors Patriarchæ Joſephi totidem expreſſa ſermonibus. Arca noetica allegorica, eluvioniſque moralis hiſtoria in ſex item orationes partita. Thronus Salomonis æquali & ad ejus gradus reſpondente numero expreſſus. Sex majora, quæ à Mundo prodierunt ſcandala. Præclara animæ geſta juſtæ, in Muliere Apocalyptica deſignatæ. Septem Angelicæ tubæ. Amplificationes expoſitivæ in Dominicæ Paſſionis hiſtoriam. Elogia Deiparentis Virginis ex Antiphona Salve Regina eruta & explanata.

Alium item in folio tomum emiſſit ſub titulo:

Panegyrici ſacri,

Qui Orationes continet 35. de Chriſto Domino, de SS. Deiparente, de Cœlitibus varijs, ac de piacularibus ignibus addictis animabus. Hiſpali, ex Chalcographia Hæredum Thomæ Lopez de Haro 1696. in folio.

Seorſim præterea ediderat tomum in quarto alium ſimili ferè nomine:

Panegyrici ſacri apud Indias Novæ Hiſpaniæ dicti varij argumenti. Hiſpali, ex Officina Thomæ Lopez de Haro 1679. Item 1680. in quarto. Extant etiam.

Oratio evangelica in laudem S. Caietani Tiennæi. Angelopoli typis Didaci Fernandez de Leon 1695. in quarto.

Oratio ſacra in ſeptimum Pſalmi 50. verſum. Angelopoli, formis Joannis de Villareal 1696. in quarto.

Poema hiſpanum acta deſcribens laudansque egregia Illmi. D. D. Emmanuelis Fernandez de Sancta Cruce, Epiſcopi Angelopolitani. Extat ad calcem Panegyrici funebris ejuſdem Præſulis editi à D. Joſepho Gomez de la Parra. Ibidem ex Officina Hæredum Joannis de Villareal 1699. in quarto.

254. F. Antonius Diaz, Natione Mexicanus & Patria, ſtrictiora S. Franciſci Inſtituta ſectatus in Provincia Excalceatorum S. Didaci Mexicana, à religioſè & preclarè geſtis, atque à litteris etiam meritò commendandus, Lector primùm Philoſophiæ, dein Moralis Theologiæ Sodalibus datus, optimè functus Magiſterio, alijs dein incubuit muneribus, cùm domeſticis, tum etiam extraneis, quæ doctrinam hominis & vitam commendant. Apud Epiſcopatum Antequerenſem, ſeu de Goaxaca, cujus in primaria Urbe nudipedum Franciſcanorum Cœnobium inſigne viget, Synodalis Examinator eſt renunciatus, & ab Apoſtolico Fidei Senatu Mexiceo inter Theologos cenſendis propoſitionibus deſtinatos adſcriptus. A Socijs verò Guardianus, ut dicunt, in præcipuis Conventibus habitus, tum etiam Deffinitor, & Provinciæ caput ſeu Miniſter electus, Paterque ſub inde Familiæ, quam optimis exemplis

& prudentiſſimâ regulari diſciplinâ informavit. Scripſit

Philoſophiæ Curſum ad Scoti mentem Ariſtotelisque ſenſum, ſeu Libros Summularum, Logicæ, Phyſicæ, Metaphyſicæ, &c. in quarto.

Varia ad Theologiam ſpectantia Moralem. in quarto.

Sermones item varios. in quarto.

Quæ omnia penes ſuos Mss ſtare cenſemus. Edidit autem

Sermonem panegyricum in Apoteoſi S. Joannis à Cruce, à Carmelitis Excalceatis octiduo Mexici ſolenniſſimè celebrata. Extat in libro ejuſdem argumenti Conciones alias opuſculaque id concernentia junctim amplectente. Mexici, apud Joſephum Bernardum de Hogal 1730. à pag. 346.

255 F. Antonius Diaz del Castillo, Natione Mexicanus & Patria, Ordinis Seraphici in Provincia S. Evangelij filius, Philoſophiâ donatus atque Theologiâ, bonisque litteris eruditus, Prædicatoris multa cum laude munus plurimis annis, & alibi & Mexici exercuit, quòd aptus natus ad dicendum eſſet, ſtilo minimè fucato, fluidâ oratione ad artis præcepta, judicioque polleret & facilitate, non exiguâ dives Scripturarum atque Interpretum eruditione. Sermones quidem condidit vix multis voluminibus comprehendendos, è quibus aliquos typis datos habemus, ſtatim indicandos, ubi tomum à ſe hiſtoricum editum dixerimus idiomate hiſpano ſequenti titulo

Manus religioſa, ſeu Deſcriptio Sacrarij Parochiæ Tolucenſis. Mexici, ex Typographia H. V. Michaelis de Ribera 1731. in quarto.

Panegyris in dedicatione ejuſdem Sacrarij dicta ab Authore. Ibidem ſub eodem codice.

Oratio funebris habita ab eodem in Exequijs ductis D. Gaſpari de Villalpando Centeno. Mexici, mox datis typis 1722. in quarto. Habetur tom. 34. Collect. noſtræ.

Concio moralis in Sacello Regio Mexiceo dicta coram Senatu Regio ſecunda Feria ſexta quadrageſimæ. Mexici, litteris Hæredum Viduæ de Lupercio 1724. in quarto.

Panegyris in dedicatione Templi Deo ſub nomine S. Bartholomæi Apoſtoli apud Oppidum de Ozolotepec excitati. Formis Hæredum Michaelis de Ribera 1729. in quarto.

Panegyris de S. Patriarcha Dominico in novi Altaris dedicatione Deo ejus nomine conſecrati. Mexici, eiſdem litteris 1722. in quarto. Habetur tom. 74. Collect. noſt.

256 P. Antonius Diaz de Godoy, Natione Mexicanus & Patria, Latinitate inſtructus & Philoſophia in Collegio Maximo Societatis JESU Mexiceo, Aulis itidem Academicis frequentatis, laureâ donatus, Theologicas etiam excoluit magno cum fructu, quem ut ferret multo uberiorem, Academiæ ſe adjunxit tum coaleſcenti apud ædes Congregationis Oratorij, proptereaque à S. Philippo Nerio etiamnum dictæ; in qua cùm Theoſophiæ reſerandis arcanis,

nis, tum etiam Orationibus conſtruendis panegyricis, numerisque poeticis concinnendis incubuit. Tum mox dictæ Oratorij addictus Congregationi, & Sacerdotio initiatus, ad mortem uſque annos fermè 40. in ea ſubſtitit, atque pro Inſtituto, quod ſuſceperat, laboravit. Potiſſimum verò ſacro à Superioribus deſtinatus ſuggeſtui, hanc alacer obeundam provinciam aſſumpſit, & ſtrenuè quidem excoluit: nam frequentiſſimè è ſuperiori loco dicebat, & domi & foris, etiam exiguo ſibi tempore dato, imò multoties extemporè ferè, quòd caſus ita tulerint multi, multumque ipſe huic muneri vigilaverit. Duodecim extremis vitæ annis in Oratorio ad fratres dixit alternatim cum Socio diebus Dominicis, multa quidem Scripturarum & Patrum atque Interpretum eruditione, quam uſu ſibi comparaverat & ſtudio quotidiano, ſuas in libris delicias & otia reponens, ac ſubinde aſſiduus in Bibliotheca, cujus perpetuam curam geſſit, communi, cui moriens multa & ſelecta legavit volumina. In hiſtoriâ verſari ſacra etiam amabat, & in Theologia mores dirigente pro conſulentium utilitate, quibus & in confeſſione ſacramentali & extra providere multis ſatagebat. Ad hæc librorum Cenſor à Quæſitoribus Fidei deſignatus, hanc itidem ornavit ſpartam. In Congregatione multis fuiſit muneribus, nam & Præfectus Oratorij non uno fuit triennio, & unus è Deputatis, qui Superiori adſunt pro Congregationis regimine, & Præpoſitus eidem, ut fit per triennium. Hæc inter piè vitam duxit chriſtianis conſpicuam virtutibus, & multis erga SS. Deiparentem, potiſſimum ſinu complexam ſuo mortuum Filium, amoris argumentis inſignem, quam depoſuit anno 1743. die 27. Maji, non dum abſoluto ſolenni, quod agitur quotannis in honorem S. Parentis Philippi, triduo, quem in cœleſtibus laudaturum, pro ut in terra fecerat, ſperamus. Scripſit

Compendium vitæ S. P. N. Philippi Nerij pro meditationibus traditæ italo ſermone à P. Franciſco Amadæo de Ormea, è Congregatione Oratorij Auguſtæ Taurinorum, hiſpanâ donatum verſione. Mexici, typis Hæredum Viduæ Michaelis de Ribera 1714. in octavo.

Sanctorum ſpiritus Fundatorum in S. Philippi Nerij ſpiritu expreſſum. Idiomate hiſpano. Mexici, in eadé Typographia 1727. in quarto. Habetur tom. 4. Collect. noſtræ.

Inſtauratum Altare: Sanctus in converſione ſua Apoſtolus Paulus. Hiſpano ſermone. Mexici, typis D. Mariæ de Ribera 1742. in quarto. Extat dict. t. Collect. noſtræ.

Alia quæ edidit opuſcula minuta prætermittimus. In Schedis autem reliquit latino ſermone

Commentaria in librum Job; ſed non abſoluta, in folio.

Commentaria in caput primum Ge-

Geneſeos, duodecim codicibus, quos ferè omnes legimus, Authore vivente, multa cùm ex ſacris Biblijs & Doctoribus eruditione refertis, tum etiam ex Theologiâ Scholaſticâ, quæ ſex dierum primordialium opera expendit, in quarto.

Hiſpanâ linguâ, *Exercitia S. Antonij Patavini, degentis in ſolitudine, id eſt, Chriſtianæ meditationes ex Scriptis S. Antonij deſumptæ, verbis ejuſdem & ſententijs per totum deductis opuſculum*, quod itidem legimus.

Sermones item panegyricos & morales. Tomis 5. eodem etiam idiomate.

Monumenta pro hiſtoriâ Congregationis ſuæ Mexiceæ texendâ. In quarto. Quæ omnia Mss extant apud Symmiſtas ſuos.

257 Fr. Antonius Escaray (Non Eſcaroy, ut bis legitur in Bibliotheca Franciſcana, nempe tom. 1. pag. 103. & tom. 3. in Appendice poſt Indicem alphabeticum) Natione Hiſpanus, ortus apud Mantuam Carpentanorum, in Americam noſtram deductus ab Illmô. viro D. D. Fr. Bartholomæo Garcia de Eſcañuela, ejuſdem Inſtituti, Epiſcopo Portudivitenſi, ut à ſecretis ſibi eſſet & ſacris Confeſſionibus, eo uſus eſt etiam pro Teſtamentorum & Piarum cauſarum Judicio, proque ejus nomine Viſitatoris titulo inviſendâ Provinciȩ parte. Promotus Antiſtes in Eccleſiam Novæ Cantabriæ, vulgo dictam de Guadiana, Noſtrum ſecum tranſtulit eiſdem inſtitutum muneribus, ſi unum excipias Judicis Teſtamentorum & Piarum Cauſarum. Undecim apud Epiſcopum annis moratus, Mexicanæ ſe adjunxit Provinciæ Regularis Obſervantiæ S. Franciſci, nuncupatæ à S. Evangelio, cui à ſecretis fuiſſe anno 1681. habemus ex Oratione in laudem immaculatæ Virginis in Univerſitate Mexicanenſi ab eo recitatâ, Doctoribusque plaudentibus edita. Certè multo cum Sapientum plauſu ſæpe per id tempus è ſuperiori loco dicebat, quamvis non defuerint obtrectatores, plagij ipſum nota inurentes, perinde quaſi Domini quondam ſui D. Bartholomæi de Eſcañuela, notiſſimi Concionatoris & celeberrimi, partus aſciceret, Æſopicumque Graculum ageret. Hanc ut à ſe propulſaret calumniam, eidem Illmô. Præſuli nuncupavit concionem, quam & dixit & edidit de *Compenſandis Aſſertoris noſtri ac vindicis dilectiſſimi injurijs*, Mecœnatem obteſtatus, uti ea clientem liberaret criminatione, palamque diceret, quot & quales ſibi ſuggeſiſſet ſermones, aut ſcriptos, ut eiſdem uti poſſet, unquam communicaſſet. Fatetur quidem Magiſtrum auſcultaſſe Patronum ſuum, à quo didiciſſe profeciſſeque multum, quod hominis eſt ingenui, haud erubeſcit; cœterum Corniculæ inſtar alienis implumeſcere calamis, furtoque orna-

nari, pro ſui nominis honore detrectat. Sanè nulli deinceps dubium ea de re hæſit, experientiâ cunctos docente, quantum in oratoria Facultate emineret, quod clarius multo patuit atque difuſſius, brevi eo Collegium Querentanſe à S. Cruce nominatum petente, quod nuper erectum fuerat, & de Propaganda Fide inſtitutum profitetur, Sodalibus ejus expeditionibus ſpiritualibus, non modò Fideles inter, ſed verò etiam inter Paganos deditis.

258 Eò ubi ſe Noſter recepit, concredita ſibi à Deo talenta in animarum procurandâ ſalute collocavit, & quòd non dum liceret infidelibus evangelizare, Fideles duobus comitibus luſtrandos ſuſcepit in vaſtiſſima Diœceſi Guadalaxarenſi, ſeu Novæ Galleciæ, quam peragravit totam, anno 1685. ſolido in expeditione illa conſumpto, eximijs conquiſitis pœnitentiæ & reformationis innumerabilium penè chriſtianorum lucris, quæ recenſet diligens æque ac eloquens Chronographus eorumdem Collegiorum Fr. Iſidorus de Eſpinoſa lib. 1. cap. 20. & 26. Nec minori profectu res in ipſa Urbe primaria, Epiſcopi & Regij Auditorij Sede, ſucceſſit, Noſtro primâ hebdomade ſingulis alternatim diebus ad frequentiſſimam multitudinem è ſuggestu dicente, & viciſſim clariſſimo Pontifice D. D. Joanne Jacobo de Leon Garabito, qui in Antonij ſuffectus locum hebdomade ſequenti, quòd ægrotaſſet, tribus continenter diebus ejus vices ſubſtinuit. Hinc verſus Zacatecas Noſter iter inſtituit, qua in Urbe difficile dictu eſt, quantum verbo & exemplo profecerit, jactis ex tunc ſeminibus, ut tempore procedente ampliſſimum ibi Collegium inſtituti de Propaganda Fide ſurgeret, quod à Guadalupe dictum jam diu eminet. Reliquum erat ut Paganis eamdem prope ditionem hùc illùcque vagantibus ad littora fluminis Blanco dicti in Novo Legionis Regno, Catholicæ Fidei dies illuſceſceret, quam ut illis Noſter afferet, multis egit ac multis, donec doctus experimento poſt non paucos mēſes, immaturam adhuc ſegetem novit, nec miteſcere poſſe fugientes barbaros, à quibus ſubinde receſſit, alia in Collegio ſuo, quod repetijt, acturus, quæ quoniam nos fugiunt, ea tacente Hiſtoriographo, & in alterum Tomum, qui non dum eſt editus, reſervante, ſilere & nos cogimur, ſcripta jam hominis relaturi ſequentia.

Doloris voces ex ſcelerum multitudine natæ, quæ luxus cauſâ veſtium oriuntur.

Hiſpano ſermone liber intextus eſt multis & graviſſimis adverſus prophanorum habituum luxuriem objurgationibus, quam egregio inſectatus eſt Author zelo, & fructu haud minori in concionibus ſuis, plurimas ab iſtiuſmodi vanitate fœminas revo-

cans. Hiſpali, typis Thomæ Lopez de Haro 1691. in quarto.

Vernaculo item idiomate Sermones publicavit, quos ſubdimus.

De Immaculata SS. Mariæ Virginis Conceptione. Mexici, litteris V. Bernardi Calderon 1681. in quarto. Legitur tom. 17. Collect. noſtræ.

Vindiciæ pro Chriſto Domino injurijs affecto. Mexici, eiſdem formis & anno. Extat t. 15. dict. Collect.

Panegyrica oratio in ſolenni B. Virginis ſub invocatione de Aranzazu feſtivitate. Ex eadem Typographia 1683. in quarto. Habetur tom. 75. ejuſdem Collect.

Oratio panegyrica habita pro Comitijs Provincialibus Mexicanæ S. Evangelij. Ex eadē Officina 1683. in quarto.

Oratio pro Chriſti Domini funere proſequendo apud Queretarenſes dicta. Eiſdem itidem typis Mexicanis V. de Calderon 1682. in quarto. Clauditūr tom. 66. dict. Collect.

Cœtera ejuſdem opera latent nos.

259 D. Antonius Espejo, cujus Natio & Patria notitiam adhuc aufugiunt noſtram, Mexicanus fuit ut minimum Domicilio, novæque Mexici novus item Columbus, ſi fides adhibenda eſt diligentiſſimo Torquemadæ tom. 1. Indicæ Monarchiæ lib. 5. cap. 51. teſtanti primum fuiſſe eum qui vaſtiſſimam Provinciam detexerit, tot tantisque inſignem dotibus, ut nova propterea Mexicus audiat. Nec verò Betancurtius, vir itidem admodum eruditus, ſic à Torquemada diſſentire hac videtur in re, uti nullo conciliari fœdere poſſint. Quamquam enim jam inde ab anno 1540. hanc Franciſcus Vazquez Coronado conquirendam regionem ſuſceperit, & ut cumque aperuerit, in quam rurſus anno 1581. Franciſcani à Betancurtio nominati, inquiſierint; Noſter verò ſequenti 1582. eidem accinctus operi fuerit; ſtare quidem optimè poteſt, hunc demum explicatè aperuiſſe Provinciam, citraque hæſitationem res ejus, ſin minus omnes, plerasque bono in lumine collocaſſe. Profectò Noſter, uti idem Torquemada Author eſt nobis, peritior inſtructiorque omnibus qui ad ea uſque tempora novam perluſtraverant Mexicum, in his quæ concernunt ipſam, meritò eſt habitus. Nec ea tantum gloria conſpicuus quòd ampliſſimam aperuerit ditionem induſtriâ, conſilio, & militari robore inſignis, in quam mox Evangelium delatum fuit multo cum animarum fructu, quotidie ad noſtra uſque tempore germinante; ſed verò etiam, quòd proprijs militaverit ſtipendijs, ſecumque equos in expeditionem illam centum, armatosque milites duxerit multo in his omnibus ære ſuo expenſo. Tandem obicibus benè multis ſuperatis ſtrenuè, menſe Novembris proximè conſequentis anni 1583 comite F. Bernardino Beltran, Seraphici alumno Ordinis, in

in optatam devenit regionem, cujus, idiomate hiſpano, conſtruxit hiſtoriam brevem, ſeu

De Nova Mexico narrationem hiſtorialem, prout monet præcitatus Torquemada loco ſupra indicato pag. 708. editionis Madritanæ de anno 1723. Betancurtius verò noſtri meminit in Theatro Mexicano part. 4. tract. 3. pag. 95. editionis Mexicanæ anni 1697.

260 D. ANTONIUS FERNANDEZ LECHUGA, longo ad minus domicilio apud noſtros habito Mexicanus, ut ex Nuncupatorijs præfixis editis opuſculis ejus conjectu eſt facile, Natione item & Patria an fuerit ambigimus: Vir fuit 36. annorum curriculis lectioni deditus & ſtudio cùm hiſtoriarum aliarum, tum præcipuè earum, quæ Genealogijs intexendis ſubſerviunt, Familiarum Stemmata indicant & Inſignia, illuſtres ob oculos majorum imagines Nobilibus exhibent, avos atavosque clariſſimos: hinc Nobiliaria, ut dicunt, præ manibus ſemper ferebat, deque ſtirpe & gente conſultus, pro ea qua pollebat eruditione, reſpondebat, imò & diſcipulos, quos novimus, in his quidem inſtructos, poſt ſe reliquit. Poeticam etiam coluit hiſpanis numeris, quibus publici juris fecit opuſculum hoc inſignem titulo

Nulla ad bonos mores ſera vita eſt, chriſtianis peccatores admonens documentis, non ut ad Kalendas Græcas, quod dicunt, pœnitentiam cunctentur, ſed de ſuis promptè ſceleribus conterantur. Mexici, typis Joannis Ruiz 1671. in quarto.

Pia ad Jeſum-Chriſtum Dominum columnæ alligatum lamentatio. Mexici, eiſdem litteris, anno 1675. in quarto.

261 FR. ANTONIUS DE FIGUEROA, Natione, ut conjectura eſt, Mexicanus, inter Goatemalenſes natus, atque Regij & Militaris Ordinis Beatiſſimæ Virginis Mariæ de Mercede Inſtitutum profeſſus, ut ab ejuſdem Sodalibus per litteras docti ſumus, Apoſtolicus Prædicator, tomum conſcripſit vernaculo idiomate, cui titulus:

Sermones varij,

In folio, an in quarto, vel aliter, neſcimus, qui apud ſuos in Conventu de Ciudad Real habetur.

262 P. ANTONIUS DE FIGUEROA VALDES, Natione Mexicanus, Mexiceis ortus laribus, majorum imaginibus clarus, illuſtriorem multo ſibi delegit Familiam, ubi per ætatem licuit, Societatem JESU, in qua votis ſe quatuor Deo religavit, & eximijs ac præclaris dotibus fulſit. Omnium ornamenta Scientiarum egregio potitus ingenio, ſtudio que æquali, facilè comparavit; eminuit verò, cùm amœnioribus litteris, Oratoria & Poeſi latinis, adeo ut extemporè diceret tanta ſermonis eloquentia proprietate

 que,

que, quanta Docti alij cuperent eloqui meditatò; tum etiam in Philoſophia, & qua latiſſimè patet omni Theologia, atque etiam civilis & canonici Juris ſapientia: nec in hiſpana dictione ſermonibusque ſacris habendis inferior ſibi fuit, cunctis in ejus labijs manibusque Muſis ultrò inſidentibus, quarum ſubinde illicijs tracti non vulgares modò, ſed etiam homines eruditi audire illum ſæpe cupiebant. Quæ eo majori laude ſunt omnia, quòd ſingulis inſimul incubuerit, multis Anteceſſorem annis agens in palæſtra Gymnaſij, cœtera minimè prætermittens, imò eis plura pro inſtituto conjungens ad animarum attinentia ſalutem. Philoſophiam Angelopoli docuit, in qua diſcipulum habuiſſe gloriamur noſtrum in ipſa Magiſtrum P. Marcum de Somoza, egregiè eruditum, aliosque haud abſimiles.

263 Theologiæ itidem in eodem Collegio ſcribendæ & dictandæ tandiu inſtitit, quo uſque in Maximum Mexiceum traductus Primariam moderatus fuit Cathedram. Interea Provincialibus comitijs indictis pro delegandis ad Europam Procuratoribus, ſuffragante plaudenteque graviſſimorum PP. Congregatione, deſtinatur, Socio ei dato egregio viro P. Petro Ignatio de Loiola. Quòd verò ad Primarium Theoſophiæ Profeſſorem ſpectet Concluſionibus eo tempore præſidere eidem nuncupatis Congregationi honoris cauſâ & officij, per diem integrum; manè Theologicis decem & octo titulis, è quibus ſinguli graviores & multas id argumenti exhibent propugnandas; veſpere autem ſex ad Jura attinentibus, & ſimiliter gravidis; hanc Noſter ſpartam ornavit multo cum ſapientiſſimorum, qui aderant, plauſu: nam cum gratiſſimus ijs eſſet Doctoribus Jurisque Anteceſſoribus in Univerſitate Mexicanenſi, qui de more, tempore veſpertino erant diſputaturi D. D. Carolo Bermudez de Caſtro, Primario Canonici Juris Magiſtro, poſtmodum Archiepiſcopo Manilenſi: D. Joſepho de Torres & Vergara, Primario Juris Civilis Doctori multis titulis ornatiſſimo, alijsque ſimilibus Academiæ Proceribus; continere ſe non valuerunt, quin ante quam theſes ſcholarum ritu argumentis tentarent, latina ſinguli Proluſione Delegato ad Europæ Curias Præſidi, ipſumque deſtinanti Provinciæ Mexicanæ multa eruditione gratularentur. Tum ille, qua erat in dicendo facundia, extemporanea repoſuit oratione, tam ad propoſita ſibi nata, quam quæ multo fuiſſet ſtudio quæſita.

264 Iter ſuo tempore arripuit cum Socio multis inſtructam navibus claſſem in Hiſpaniam reducem petiturus, quæ feliciter quidem ad Habanenſem appulit Portum, ſed inde ſolvens verſus

que

que Europam tendens, ad fretum Bahamæ & Floridæ littora luctuoſiſſimo caſu naufragium fecit die S. Ignatio Loiolenſi ſacro anno 1715. plurimis nautis & vectoribus pereuntibus, Noſtroque & Socio, qui egregio morientibus fuerant auxilio, hortantes monentesque perfervidè cunctos, uti contritione ſcelerum miſericordiam Dei invocarent, animasque ad Sacramentalem abſolutionem opportunè diſponerent, Jeſu-Chriſti, cujus Imaginem è Cruce pendentis ferebant, Sanguine pretioſiſſimo confidentes. Jacturam certè maximam Provincia Mexicana Societatis JESU paſſa eſt, imò & univerſa, quà latiſſimè porrigitur, Hiſpania Nova hiſce viris orbata, quos ad maturitatem uſque inſignes & litteris & religioſis moribus duxerat. Quòd ad Noſtrum ſpectat, placet ejus hic elogium innuere, quod Amicus noſter P. Vincentius Lupecius, ejuſdem Societatis, vir in paucis eruditiſſimus, Magiſtro ſuo in Theologia contexuit data ocaſione, in aureo opere quòd Mss nobiſcum communicavit, à capiteque ad calcem, perlegimus, *Secula immaculatæ Conceptionis Marianæ* inſcriptum: ſeculo itaque 18. pag. 873. Periclem jure nominat & Americanæ Oratoriæ fulmen, in utrâque Theologiâ clariſſimum, & delibatum amœniſſimum omnium fere ſcientiarum florem: In ſcholæ arena Martem robuſtum Herculemque vincendis natum monſtris dificultatum: In defendendis Problematibus admodum facilem, ac demum talem hominem tantùmque, quò in uno locupletiorem multo nova Hiſpania theſaurum habuerit illis omnibus quibus fœcundiſſimæ auri argentique venæ ejus diteſcunt. In hunc hactenus ſenſum ille. Et verò elucubrata à Noſtro opera gemmis non injuria nobiliſſimis comparanda dicet qui legerit, quamvis majorem earum partem vel amiſſam doleamus vel abſconditam theſauri inſtar ritu & gemmarum. Recenſere nihilominus poſſumus & quæ in ſcriniijs habemus noſtris, & quæ non viſa licèt à nobis, indubiè ab eo profecta novimus, accepimusque à fide dignis teſtibus. Habemus quidem Theologicas elucubrationes in quarto.

De neceſſitate Scientiæ Mediæ.

De Juſtificatione impij.

Scimus è ſuggeſtu Scholæ dictaſſe

Tractatum de Ente ſupernaturali.

Tractatum de Merito juſti.

Quibus ſi alios & Theologicos & Theojuridicos adderemus nobis ignotos, æque multi ac nobiles eſſent. Philoſophici verò, quorum itidem exemplaria multa ſint opportet, noſtratum more cenſentur

De Summulis.

De Logica.

De Phyſico auditu & auſcultatione.

De Metaphyſicis.
De Anima.
De Ortu & Interitu.
De Cælo, Mundo, & Metheoris.

Tandem è Latinis Proluſionibus, Sermonibusque Hiſpanis pulcherrimis omnibus, aliqui compingi poſſent Tomi, quos fortè editos cum alijs Operibus legeremus, ni avarum juxtà invidumque Oceanum cuncta unà cum Authore abſorbuiſſet.

265 D. Antonius Flores Valdes, Natione Mexicanus, è Michoacanenſi Diœceſi oriundus, Latinitate inſtructus, Mexici, alumnus Regij S. Ildefonſi Collegij, Philoſophiam, moxque Theologiam tam avidè hauſit & fauſtè, ut ipſarum academicis laureis inſignis, Academias in eodem Collegio pro utriuſque Sophiæ exercitatione pridem deſtinatas rexerit Præſes; cum canonico Juri haud minorem operam enucleando poſſuit, gradumque ſubinde meritò tenuit. Ubi, abſolutis ſtudijs, egregio plauſu ſibi comparato ab perſpicuitate, amœnitate, & ſublimitate ingenij, multâque & floridiſſimâ eruditione, patriam remeavit, ſacris initiatus, Præfecturam Scholaris Sodalitij pro Moralis Theologiæ nodis ſolvendis adeptus in Urbe Potoſina, Illmô. decreto Pontificis ditionis ejuſdem, eo ita defunctus eſt munere, ut inſimul Oratoriam ſacram concionibus pulcherrimis excoluerit, è queis nuncupatam mox inſinuato Antiſtiti D.D. Martino de Elizacochea, publicæ dedit luci hoc hiſpano titulo

Cœleſtis conceptio & nativitas Mexicana Imaginis Guadalupiæ SS. Deiparentis. Mexici, ex Chalcographia D. Mariæ de Ribera 1750. in quarto. Extat tom. 19. Collect. noſtræ.

266 D. Antonius de Folgar et Amunarris, Natione Mexicanus, nobili admodum ſtirpe Mexici ortus, à PP. Societatis JESU ad SS. AA. Petri & Pauli Grammaticam ut acceperat, Philoſophiam ex eodem fonte hauſturus, Regium S. Ildefonſi Collegium adivit, violaceâque decoratus trabeâ primos inter æquales ſuos habitus meritò, inſignitusque gradu in Univerſitate, ejuſdem albo Theologorum voluit adſcribi, in quorum Aula multum profecit, adeo ut exacto ſtatuto quadriennio reportatâque laureâ Baccalaureatus, ſponte ſua theſes ex omni Scholaſtica Theologia decem & octo diviſas titulis, ut fit à provectioribus, defenſandas mane palam poſuerit multas & graves, ad veſperam autem Theojuridicas ad ſex reductas titulos propugnandas pariter dederit in ampliſſimo Univerſitatis Theatro publicis deſtinato concertationibus, non abſque Magiſtrorum ex omnibus Ordinibus plauſu. Hæc inter S. Philippi Nerij Academicis cooptatus, eorundem penſa multa variaque exſolvit, cùm Scholaſtica & Mora-

ralia, Poetica tum etiam & Oratoria. Doctor publicè inauguratus, inſignitusque Sacerdotio, confeſſionibus excipiendis, habédisque ſe dedit concionibus, quas ingenio confectas & arte, juxtà que ſacra pulchras eruditione Docti viri probarunt. Conſtitutâ Regiâ & inſigni Eccleſiâ Collegiatâ propè Mexicana Pomaria apud Sanctuarium à Guadalupanâ SS. Mariæ Virginis Imagine ante duo ſecula miraculo depicta notiſſimum, is unus fuit è primis Canonicis, qui à Catholico Rege Patronatus ſui jure deſtinati, eccleſiaſtico ritu inſtituti fuere pro Dei cultu & Puriſſimæ Deiparentis. Huic in præſentia muneri vacat, Cenſoris Theologi honore à Trium-Viris Fidei Mexiceis adauctus. Pridem in publicum dederat à ſe conditos Panegyricos habitos his titulis vernaculo idiomate:

Fortuna Americæ potior, ſcilicet, Inſtauratio Imaginis Servatoris noſtri è Cruce pendentis divinitus facta. Mexici, apud Franciſcum de Ribera Calderon 1731. in quarto.

Contentiones amoris Patrem inter æternum & S. Joſephum. Mexici, in Regia Typographia D. Maria de Ribera 1734. in quarto. Extat tom. 7. Collectionis noſtr.

Nuper verò hiſpanis formis & eoſdem recuſſit & alios primùm edidit Codice hunc in modum ſcripto:

Sermones panegyrici, in Mexiceâ Urbe Imperiali recitati, &c. Mantuæ Carpentanorum, apud Antonium Marin 1753. in quarto.

Mss reſervat multos luce publica haud indignos, brevique edendos; itemque pro ſuo paratum uſu

Compendium Theologiæ Scholaſticæ, variarumque Juris diſputationum, quod nonnumquam habuimus præ manibus.

267 D. Antonius de Gama, Natione Mexieanus, clariſſimo Luſitanorum ſanguine Mexici genitus, alumnusque Regij S. Ildefonſi Collegij, apud Maximum Soc. Mexiceum Latinitati addiſcendæ operam dedit & Philoſophiæ, Theologiæ autem in Academia, cujus inter Doctores ſuo tempore eminuit, Decanumque egit multis nominibus venerabilem. Totos quadraginta annos Theoſophiam docuit, biennio quidem ſacra interpretatus Biblia, dein Veſpertinæ, & tandem Primariæ Anteceſſor Cathedræ, in qua demum Emeriti honores geminatis utique titulis retulit. In quotidianis prælectionibus tam erat aſſiduus, ut ne graviſſimis cauſis eas prætermiſſerit: nam ut ab ejus diſcipulis jam pridem audivimus, accidit, ut quadam illi die omnes abfuerint, quòd Magiſtri Sororis an Matris ambigimus defunctæ corpus ea ipſa die publicâ efferendum pompâ noviſſent; proximè verò ſequenti luce Gymnaſium ille ingreſſus quæſivit, quì præterito veſpere eorum veniſſet nullus; coactusque ipſe receſſerit:

queis reponentibus in cauſa fuiſſe domeſticum funus, quo eum judicaverant præpeditum, Minimè enim verò, inquit, quamvis namque Civitas ruat, ſi tamen Academia conſiſtat, ægrâque valetudine non impediar, Gymnaſium petam. Et porrò ita ferè tandem evenit: Anno ſiquidem 1692. populari excitato tumultu, ſusque deque Urbe omnibusque actis, Regio conflagrante Palatio, publicisque Ædibus, & alijs permultis ardentibus, die tamen ſubſecuta luctuoſiſſimam noctem in qua iſthæc contigerant, ille perinde quaſi quieta eſſet Reſpublica, funeſtumque nihilum paſſa, Aulam adivit, conſuetam traditurus lectionem.

268 Academiæ Rectorem egit poſtquam regendis Cathedris ſuperſederat; quamquam tranſacto quadriennio (quo datus per octo virorum ſuffragia EmeritoProfeſſori Vicarius ſecundùmStatuta noſtra Cathedram eſt recturus) ipſam repetijt, cui ad mortem uſque ſedulò incubuit, quam &ſi octogenarius aſpexerit, tam fuit compos ſui, & in Scholarum apicibus promptus, ut cùm ſatis frequenter Præſes adeſſet concluſionibus, tam quæ Cathedræ nomine ipſi obtingebant, quam quibus Decani titulo jure deſtinabatur, de tot tamque varijs tricis & difficultatibus ſæpe occurrentibus, expeditiſſimè loqueretur, egregia ut decebat eruditione, qua de teſtes nos ipſi ſumus, qui ipſum audivimus, ſignatim in concertatione graviſſima, quæ indicta fuit in Aula maxima Academica coram frequentiſſimâ doctiſſimorum hominum multitudine pro excipiendo ſalutando que recèns advecto Archiepiſcopo Mexicano Illmô. D. D. Fr. Joſepho de Lanciego & Eguilaz, ipſo cum perilluſtri Metropolitano Capitulo adſtante argeunteque: Præerat Noſter, ut cui ſecundum Scholæ ſtatuta, vices inter Anteceſſores pro hujuſmodi actibus diſtribuente Primarios inter Facultatum omnium & Veſpertinos, ea obtigerat: Reminiſcimur enim verò quamvis 37. retrò ab hinc annis res evenerit, perdoctè illum è Cathedra de Divina Scientia Media, de Merito, de Maternitate Dei, deque ſimilibus in diſceptationem poſitis, inter reſpondendum dixiſſe.

269 Alijs item illuſtris muneribus fuit, Abbas Congregationis Clericorum graviſſimę Proto-Parentis Divi Petri ab ipſis electus, Examinator Synodalis à Præſulibus Mexiceis deſtinatus, & poſt Præbendam in Metropolitana Eccleſiâ habitam, Penitentiarij Sacerdotium doctos inter retulit candidatos,cui fuit immortuus. Ad hæc inſitâ manſuetudine & humanitate omnibus charus, pauperibus in primis acceptus, quibus alendis redditus obvenientes undique impendebat ex animo, in propriamque domum multos tra-

trahebat miſeros; utique ſublevandos. Pœnitentibus Pater pro officio aderat amantiſſimus: Capuccinas Virgines ſtatutis temporibus Confeſſarius datus eiſdem extraordinarius, fovebat, ſolabatur, inſtruebat, nec Sanctimoniales cœteras præteribat. Denique chriſtianis & Sacerdote dignis moribus clarus obit in Domino anno 1715. Menſe Januario. Ex his quæ laboravit Operibus, extat edita latino ſermone

Oratio funebris habita in Eccleſia Metropolitana Mexicea pro Caroli II Catholici Hiſpaniarum Regis parentatione,

In Libro ejus argumenti opuſcula nectente ſub titulo hiſpano *Sol deficiens, &c.* Mexici, apud Joannem Joſephum de Guillena Carraſcoſo 1701. in quarto.

Quæ porrò expiſcari nobis licuit Mss ex Academiæ Annalibus hæc ſunt:

Tractatus de Scientia Dei.

Tractatus de Divina Scientia Media.

Tractatus de SS. Trinitatis Myſterio.

Tractatus de Angelis.

Tractatus de Virtutibus.

Tractatus de Peccatis.

Tractatus de Gratia actuali.

Tractatus de Divini Verbi Incarnatione.

Tractatus de BB. Virgine Maria.

Reliqui, quos è ſuggeſtu dixit, nos prætereunt, libros evolventes Scholæ, ab anno 1670. ad 1715. è quibus relatos hactenus aucupati ſumus. Nec à ſe duntaxat elucubratis profuit Opuſculis, ſed verò etiam aliênis, de re publicâ multum propterea meritus: Curavit ſiquidem ut opus immortale à Ludovico Bezerra Tanco eruditiſſimè concinnatum atque editum, poſtea verò auctum, nec cum additionibus adhuc excuſum, *De mirabili Guadalapanæ Mexiceæ Deiparentis Virginis Apparitione,* eo è vivis abeunte, typis denuò prodiret Mexicanis, cui etiam Nuncupatoriam Proemiumque dedit, in quibus quanto adverſus Puriſſimam Deiparentem afficeretur amore indicat ſatis. Prodijt liber ex Officina Viduæ Bernardi Calderon 1675. in quarto, de quo multa in *Ludovicus Bezerra Tanco* habemus dicenda.

Meminit Noſtri P. Julianus Gutierrez Davila in Vita P. Barciæ pag. 231. n. 194. & Plaza in Chronicis Univerſitatis multis in locis. P. Florencia in Hiſtoria Guadalupanæ Virginis, cum alibi, tum num. 186.

270 D. D. Antonius Garcia, Natione Mexicauus & Patria, apud Regium Divi Ildefonſi Collegium, quod regimini ſubeſt Societatis JESU, alumnus, & Maximum ejuſdem Societatis, & Univerſitatem frequentavit, inſtitutusque Romanis litteris, atque Ariſtotelicis diſciplinis, Philoſophicâ inſignis laureâ, albo diſcentium Jura adſcribi voluit, ſedulam ampliſſimæ Facultati ope-

tam navaturus. Ingenio prædictus haud exiguo, magnoque adverſus ſapientiam amore, quam auſpicatus fuerat, exegit feliciter viam, cujus ad metam apices Doctoratus in Jure canonico petivit tenuitque, plaudentibus Academicis Magiſtratibus; nec ſecus ipſum excipientibus SenatoribusRegijs, pro agendis apud Mexiceum Areopagum cauſis fuit deſtinatus. Fori juxtà aſſuetus negotijs & Scholæ diſſertationibus, dignus habitus eſt Octovirorum judicio (qui dignitate prȩſtantes & litteris, pro Cathedrarum honoribus ad juſtam diſtribuendis lancem à Rege inſtituti ſunt) ut Primariam Juris civilis quadriennio regeret, cui ſubinde cogitationes ſuas impendit & conatus, non pœnitendo auditorum profectu. Porrò altiora occupaturum pro meritis ſubſellia mors intercepſit, demeſſuitque uberiorum fructuum ſpem. Scripſit quod à Codicibus Academicis erutum exhibemus,

Commentarium in titulum de Legitimis ſucceſſionibus.

Reliquitque in Schedis

Juris Allegationes Prælectionesque varias.

271 F. ANTONIUS GODINES, Natione Mexicanus, Zamorȩ Michoacanenſium ortus, nudipedis S. Franciſci alumnis Provinciæ, quæ à S. Didaco nominatur, Mexiceæ, profeſſione junctus, litteris & moribus clarus, triennium poſuit in docendâ Philoſophiâ, mox verò totis annis 12. Theologicæ Cathedrȩ incubuit regendæ. Provincialis etiam munere clarus fuit, teſte Medina in ejuſdem Provinciæ Hiſtoriâ pag. 66. n. 216. Scripſit

Curſum Philoſophiæ,

Et

Tractatus Theologicos, à Sodalibus inter manu exarata Opuſcula requirendos.

272 ILLMUS. D. D. ANTONIUS GONZALEZ DE ACUÑA, Natione Peruanus, Limæ ortus inſigni Americæ Meridionalis principe Civitate, ad Septentrionalis tàdem Americȩ Domicilium tranſlatus, quòd ſecundum politicam Geographiam ad Noſtros ſpectet Provincia de Caracas in Inſula Venezuela appellata, cujus Eccleſiæ Pontificalibus fuit infulis initiatus: Apud natale ſolum Ordinem Prædicatorum in Conventu SS. Roſàrij LimenſisProvinciæ nuncupatis votis ſibi delegit, Doctorisque in Sacrâ Theologiâ apice inſignitus in percelebri Univerſitate Limæ florente, ejuſdem Cathedras moderatus, in Catholici Regis noſtri Curiam Procurator dimittitur. In ea dum ageret, Deffinitor Provinciȩ à Sodalibus deſtinatur, proptereaque Romam transfertur. Eximiâ ut erat in negotijs tractandis peritiâ, & cùm Scientiâ alijs florebat dotibus multis, ſtatim ab Ordinis Generali Magiſtro admodum R. P. Joanne Baptiſta de Marinis tanti eſt habitus, uti ſocium

cium ipſum adlegerit pro rebus ad Indiarum Occidentis Provincias opportunè expediendis, quam itidem ornavit ſpartam Dominicanorum clavum tenenteM. Joanne Thoma de Rocaverti, viro meritis æque ac purpurâ deinceps Eminentiſſimo, qui proximè Marinis ſucceſſit. Comitijs Ordinis generalalibus bis interfuit cum jure ſuffragij Limenſium nomine Sociorum. Vertebatur per id temporis in Romana Curia arduum de Canonizatione florentiſſimæ Virginis S. Roſæ à Sancta Maria, Limenſis, negotium, quod ut fauſtè & ocyus expediretur, inſtitit profuitque multum pro Dei gloria Americæque eximio decore. Ubi hæc egerat, à Catholico Rege deſtinatus Epiſcopus Caracenſis, initiatus Romæ Menſe Novembris 1670. anno ſequenti iter arripuit Eccleſiæ demandatæ ſibi invigilaturus. Alia inter, quæ in ea geſiſſe ambigimus minimè, nos tamen latent, admodum clara, id compertum habemus, inſtitutum à ſe Collegium à Sancta Roſa Limenſi nuncupatum, quod ætate demum noſtra, unitum ſcimus Regiæ ac Pontificiæ Univerſitati eximio Reipublicæ bono inibi conditæ, procurante in primis id operis D. D. Franciſco Martinez de Porras. Noſter typis exhibuit, quæ ſubnectimus operα latio ſermone.

Compendium admirabilis vitæ Roſæ de Sancta Maria Limanæ, Ordinis S. Dominici, ex prolixiori vita à Fr. Leonardo Hanſen anno ſuperiori edita contractum. Romæ typis Tinaſſij 1665 in 32. pp. 148. Editio 8. prodijt Romæ 1672. in octavo. Eadem gallice reddita prodijt Avenione 1668. in 16.

Ejuſdem S. Virginis vitam hiſpano fuſſiore ſcriptam ſtilo paratam habuiſſe apud D. Nicolaum Antonium in Bibliotheca Hiſpaniç Novâ pag. 96. tom. 1. & *Scriptores Ordinis Prædicatorum* legimus ad annum 1681. pag. 692. tomi 2.

Bullarium Confraternitatum Ordinis Prædicatorum. Romç, typis Cameræ Apoſtol. 1668. in quarto pp. 207. apud *Scriptores ejuſdem Ordinis* mox citatos.

Summarium Privilegiorum Ordinis Prædicatorum *à S. Sede Apoſtolica conceſſorum ab anno 1216. quo ordo fuit confirmatus, ad 1669.* Romæ eiſdem typis 1670. in quarto. Acceſſit

Status Cauſarum Beatificationis & Canonizationis Servorum Dei & Beatorum ejuſdem Ordinis è Regiſtris S. Rituum Congregationis excerptus, pagg. 212. Huc uſque relata extare Romæ in Caſanatenſi Dominicanorum teſtantur Authores Ordinis ejuſdem Scriptorum annales texentes. Hiſpano autem idiomate publicavit

Teſtimonium ad R. P. Ordinis Prædicatorum Generalem Fr. Joannem Baptiſtam de Marinis. Matriti, 1659. in quarto pagg. 447. quod aſſervari Pariſijs apud Dominica-

 nos

nos ad S. Honorati ijdem ſunt Authores.

Paratam prælo habuiſſe

Hiſtoriam Generalem Provinciæ S. Joannis Baptiſtæ Ordinis S. Dominici, teſtis eſt D. Nicolaus Antonius citato loco, & ipſam Mss allegare Fontanam in Theatro pag. 606. Critici Galli citati hactenus docent.

Italico idiomate, ejuſdem Nationis uſus Interprete, ut Socios ſuos Miſſionarios inſtrueret, Viſitatorem agens & Vicarium Generalem Provinciarum Regni Neapolitani, edidit

Brevem S. noſtræ Fidei Catholicæ explicationem. Neapoli, ex Officina Novelli de Bonis 1662. in 12.

D. Nicolaus Antonius meminit Operis alterius hiſpana lingua, quod ſubterfugit citatos Gallos, nempe,

Compendium Hiſtoriæ Provinciæ de S. Joanne Baptiſta Peruvienſis, Ordinis Prædicatorum. Matriti 1660. in quarto.

273 F. Antonius Gonzalez, Natione Mexicanus, in Oppido Janhuitlam Epiſcopatus de Goaxaca,parentibus Andreâ Gonzalez, & Maria de Zepeda legitimè genitus, & chriſtianis moribus educatus, ad S. Dominici de Antequera Prædicatorum Ordinis inſtitutum ambibit, religioſisque votis ſe Deo mancipavit 11. Junij anno 1689. Liberalibus artibus eruditus & Sacra Theologia, ubi Preſbyter ordinatus evaſit, pro inſtituendis Indis Nationis Miſtecæ à Superioribus fuit electus. Callebat quidem gentis idioma, cui cùm obſervationes junxerit accuratas, ſtrenuamque praxim, primos inter Magiſtros habitus eſt. Prædicatoris generalis titulo in ea lingua inſignis, multas familiæ Domos Prior Vicariusque rexit. Ut quam nactus fuerat ſpartam multis ornaret, librum in octavo conſcripſit hoc titulo hiſpano, cœterà idiomate Miſteco:

Verſio Catechiſmi hiſpani P. M. Hieronymi de Ripalda Societatis Jeſu in Linguam Myſtecam. Accedit Epitome præcipua exhibens noſtræ Catholicæ Fidei Myſteria, & methodum pro ſacro Viatico Indis in eo idiomate miniſtrando. Angelopoli, ex Typographia V. Michaelis de Ortega 1719. in Octavo.

274 D. Antonius Gonzalez Laso, Natione Mexicanus, Angelopoli natus, Parochiam Urbis admodum claræ & fideliſſimæ Tlaſcalenſium jure proprio ex collato ſibi titulo rexit, quo uſque in Capitulum Cathedralis Angelopoleos à Rege vocatus, ejuſdem inſignitus Præbenda fuit. S. Inquiſitionis Officij Commiſſarium egit. In dicendo è ſuperiori loco conſpicuus, frequenter, nec ſine plauſu, conciones habebat, è quibus nonnullæ evulgatæ ſunt typis idiomate hiſpano conceptæ, ſcilicet

Oratio panegyrica in tranſlatione cinerum V. viri Didaci à San-

ctis Ligero, apud deſſerta Tlaſcalæ heremiticam vitam profeſſi, cui Author fuerat à ſacris Confeſſionibus. Angelopoli, ex Officina Viduæ Joannis de Borja 1657. in quarto.

Oratio panegyrica de Puriſſimâ Deiparentis Virginis Conceptione.

Oratio panegyrica de Proto-Parente Divo Petro.

Oratio panegyrica S. Philippi Nerij.

Oratio panegyrica B. Ritæ de Caſia.

Authoris unà cum datis Opuſculis certos nos fecit D. Didacus Bermudez de Caſtro in Mss de Scriptoribus Angelopolitanis, teſtatus iſtos ſermones typis excuſſos, è quibus prçter primum, cœteros invenire non potuimus.

275 Illmus. D. D. F. Antonius Guadalupe Lopez Portillo, Natione Mexicanus, in Diœceſi Guadalaxarenſi, ſeu Nova Gallecia, parentibus, multis familię ſtemmatibus admodum claris genitus, piè juxtà & liberaliter educatus, Mexicum amittitur litteris excolendus. Alumnus Collegij S. Ildefonſi Grammaticam haurit Philoſophiamque à Magiſtris Societatis JESU apud SS. AA. Petri & Pauli Maximum Gymnaſium eas profitentibus: Academiam inſimul frequentat, & exactis prçſcriptis curriculis, laureâ donatur, anno ętatis 12. bienniumque proximè conſecutum Theoſophiæ inchoandis ſtudijs impendit. Ad propria reverſus, brevi ita ſe eis abdicat omnibus, ut ne quidem illuſtria reſervet ſtirpis cognomina, nobiliſſimum longè adſciſcens ſibi à Deigenitricis Imagine, veteri apud noſtrates religione ſignisque prçclariſſimâ, nuncupatâ de Guadalupe. Tum Seraphicam Provinciam Divi Jacobi de Xaliſco Guadalaxarenſem conceptis ſacris votis aggreditur, moxque data ulterius Theologicis operâ talis tantusque evadit, ut, poſt Philoſophiam, ipſam è Cathedra doceat Sodales (è queis multi inſignes doctrinâ, Familię plures annos ornatui fuere) donec Emeritus renunciatur. Interea prudentiam moresque Religioſo dignos doctrinæ ita ſociat, ut Cuſtos & Pro-Miniſter Romam deſtinetur ad Comitia Ordinis generalia, coram Sanctiſſimo Patre Innocencio XIII cogenda. Intereſt ipſis cum jure ſuffragij, tantique à Superioribus dein habetur, quod multis in Ordine augeatur honoribus: Romę quidem à ſecretis Curię deligitur, hinc Indiarum in Hiſpania, & totius familię Franciſcanæ: ad hæc omnibus Provincijs Pater datur, quę eximia quidem domeſtica decora.

276 Porrò extraneis quoque fulget clariſſimis, ſacri Pontificij Solij Princeps, Domini noſtri Papę à SS. P. N. Benedicto XIII Domeſticos inter Prçlatos adſcitus, & à Catholico Rege noſtro Philippo V pro ditione Comaiaguenſi Epiſcopus præſentatus, & à Conſilijs aſſumptus. Muneri ut-

ſa-

ſatifaciat, Americam repetit, ſuæque Eccleſiæ regendę ſiſtitur, nullumque non movet rudentem, ut ipſam ad antiquorum Patrum normam exactiſſimè moderetur. Horis canonicis in choro Cathedralis Eccleſiæ perſolvendis adeſt ita aſſiduè, ut qui nihil præterea curare videatur, cùm tamen procurandis innumeris rebus totus incumbat. Singulis dominicis diebus populo catechiſmum tradit, ſolennioribus autem feſtis, & quadragenarij jejunij tempore concionatur: pœnitentiæ aliaque Eccleſię Sacramenta & ſanis & lue etiam correptis miniſtrat. Templa eggreſſus ædificare quatuor, mirum quantum & laboraverit & expenderit in tantâ proventuum inopiâ, qui vix pro alenda familia ſufficerent, Deo ipſi opes pro his miniſtrante, quę glorię ſuæ, & publico profutura erant commodo; nempe Eccleſiâ eique juncto Valetudinario S. Joannis de Deo; Cœnobio Parentis ſui S. Franciſci, quòd in Oppido Theuſigalpa corruerat, atque ejus Templo; item quod pro augenda adverſus Beatiſſimam Deiparentem religione, ſub titulo Charitatis à ſe excitato, multa argentea ſuppellectile dives fecit; atque etiam Collegio Seminario, juxtà ſacroſancti Tridentini Concilij ſanctionem pro inſtituenda juventute à ſe itidem erecto, & cùm Sacello ſacriſque paramentis ornato, tum etiam Magiſtris inſtructo, qui & virtutem & litteras Diſcipulis traderent.

277 Nec propterea minus adornandi ſolicitus Cathedralem ſuam, egregijs ex argento donarijs pro Dei cultu augendo inſignivit eam; multiſque conſtructis operibus locupletavit. Quòd verò nil antiquius haberet, quam idoneos docendis populis miniſtros excolere, Clericos juvenes aliosque efformandos litteris ſic ſuſcepit, ut quotidie in Palatium convenientes, aut Grammaticam doceret, aut in Philoſophicis erudiret, aut Moralis Theologię fundamentis doctriniſque imbueret, è quibus multos deinceps Præceptores Diœceſis egregio fructu ſibi gratulata eſt, Collegiumque nactus. Familiares ſic inſtituit, ut religioſis illos tyronibus quam ſimillimos diceres, quibus cum quotidie meditationibus ſacris vacabat dimidiâ, priuſquam ad aras faceret, hora; alterâque Myſterijs peractis, dimidiâ; nocturno autem tempore unà omnes virgineum dicebat Pſalterium. Commune & ipſi triclinium & cœteris, pia ſemper conditum lectione, cui opportunas ſubjungebat animadverſiones. Erga Deiparentem amore fervens, oviumque demandatarum ſibi ſalutem procurans, has in illam devotas ut redderet, publicas inſtituit pro canendo Roſario ſupplicationes, quibus & ipſe intererat, exemplo præiturus in his quæ docebat. Longè tamen operoſius agebat vi-

viſitationi deditus Provinciæ, quam, nulli parcens labori, luſtravit, Paganos attingens conterminos, donis genti pergratis ipſam allectans ad ſacra noſtra moribusque humaniſſimis. Singulis in id locorum diebus conciones ad populum habebat morales, excipiendis venientium ad ſe ſacris confeſſionibus aderat in Parochia, languentibusque animabus dexterrimè medebatur.

278 Publica ut averteret offendicula, nullum non movebat lapidem, paternis hortationibus, cum negligeretur à fontibus, reprehenſiones addens, & ſeverè in illos animadvertens. Pauperibus ſubveniebat, inviſebat ægrotos, miſeros ſolabatur, nullisque auxilio deerat, quod impendere cunctis ſolenne habebat, ſeu in Urbe & ſede ſua quiſcere videretur, ſive Provinciam undique circumiret. Atque iſtis deditum luctuoſiſſima ſuis, ſibi verò feliciſſima mors invenit, quam ominari licet ex tranſactâ religioſiſſimè vitâ, die 6. Januarij 1742. Parentatum ei fuit non modò in Eccleſia ſua, & in Provincia de Xaliſco à Sodalibus Franciſcanis, quorum nomine & voto floridiſſima juxtà & funebris habita declamatio, typis eſt edita; ſed etiam Goatemalæ in Collegio Societatis JESU, Magiſtris ex ipſo ſapientiſſimis & latina & hiſpana oratione res ejus geſtas graviter proſequentibus, ejuſdemque nepote D. Franciſco Lopez Portillo, Guatemalenſis Urbis Senatore perpetuo, pompam ſolenniſſimam accurante, quæ unà cum dictis orationibus prodijt Mexici, typis Viduæ Joſephi Bernardi de Hogal 1743. E multis porrò, numeris omnibus abſolutis elogijs, queis ornatus patuit tumulus, placet tranſcribere pulchrum, quod ſubjungimus

EPITAPHIUM:

Quos clauſit moriturus ARGUS,
aperi, Viator, oculos.
Una centum nocte ocupante:
Mille uno quoque ſpecula clarent admirationi.
Tanto funeri præficæ adſtant VIRTUTES.
Omnes regnarunt in vivo, omnes lamentatur in mortuo.
Prima hac lege lachrymas indicit JUSTITIA,
ut in juſtis ſolvendis
Injuſtus nullus ſit mœſtitiæ, aut luctûs exceſſus.
Privatus ſæpe cum vitio, bonus Princeps cùm virtute lugetur.
Medium in lachrymis exulat à PRUDENTIA,
Cùm ſi aliæ Virtutes Principem,
lugeat ipſa perdidiſſe Magiſtrum.
Paſtoris exitum ſine fletu ſtupor præfert, minimè Fortitudo:
quo ſæpius hæc ſteterat, in tumulo plorat cadentem.
Et niſi ab illo armata,
Vires vel ipſi Virtuti præ dolore deficerent.
Temperantiâ, quæ in alijs Virtus,
ita in Paſtore natura viſa eſt,

ut de cardine exiliens tumulo conſepulta videatur.
Exanimis Argus cunctorum fletu dignus cum ſit,
ne Temperantia quidem temperare valet à lachrymis.
Nec ideo in vitium virtutem degenerare exiſtimes:
Temperantia enim eſt
pro tanto amiſſo Principe vel ipſius fletus intemperantia.
A Pietate authoratum ne dubita,
qui in tanta caſuum redundantia
non alios quam pietatis hoſtes ſibi legerit impugnandos.
Deo devinctiſſimus Princeps,
ita illi omnes ſuos agglutinavit affectus,
ut nullus niſi in Deum.
Illatis læſus injurijs eum ubique reveritus præſentem,
quotidie ad Aras immolabat Sacerdos.
E Seraphico Ordine Comajaguæ evocatus ad infulas,
neſcias an Monachi partes accuratius expleverit,
an Epiſcopi.
Æque namque Monachos inter ac Epiſcopos docuit,
omnia virtutem agere, omnia poſſe etiam tolerare.
Uſque ad naturæ negligentiam
propriæ oblitus fortunæ, memor virtutum
Divinitati propiores ſic dilexit,
ut eas non tam induiſſe, quam in has abijſſe totus ſit viſus.
Unde meritis plenus cœleſti Regno jam maturus,
duos ſupra ſexaginta annos agens,
Eccleſiaſticis Sacramentis munitus,
ac larvis infernalibus factus terribilis,
Æternè victurus
ingentem Virtutum exercitum
ſecum duxit in Cænotaphium.
Illmûs. ſcilicet, ac Rmûs. D. M. D. Fr. Antonius de Guadalupe Lopez Portillo, Regalis & Antiquioris D. Ildefonſi Imperialis Mexici Urbis Societatis Jeſu Collegij olim Alumnus: Jubilatus Lector, Cuſtos, Pro-Miniſter D. Jacobi de Xaliſco Guadalaxarenſis Provinciæ Parens; Ad Generale Capitulum, quod Romæ coram Sanctiſſimo P. N. Innocentio XIII. Univerſa Seraphica Familia congregavit, Vocalis: In eodem Orbis Capite à Secretis Curiæ, deinde Indiarum in Hiſpania, & totius Ordinis: Cunctarum Provinciarum Pater, Regis à Conſilijs, Sacri Pontificij Solij Princeps, Domini Noſtri Papæ à SS. P. N. Benedicto XIII. Domeſticus Prælatus; Comajaguenſis Antiſtes, Fidei, Spei & Charitatis ſuæ æternam mercedem hoc ſub lapide præſtolatur.

Scripſit, quòd ſciamus, quam P. Nicolaus Prieto Societatis JESU in Oratione funebri à ſe habita & edita, typis excuſſam fuiſſe teſtatur

Epiſtolam ad Sanctiſſimum, cujus hactenus copia nobis non fuit.

Conſtitutiones pro regimine Seminarij Collegij Comajaguenſis,

Quarum meminit R. admodum P. Fr. Franciſcus de Torres, Seraphicæ alumnus Familiæ, in Concione funebri à ſe habita pro exequijs Noſtro ductis à Sodalibus Guadalaxarenſibus; quæ

Ora-

Oratio unà cum mox citata P. Nicolai Prieto, & latina à P. Joanne Garcia de Alva elucubrata, res ab Illmô. geſtas nobis ſuppeditavit. Scripſit præterea

Philoſophiæ Curſum ad Subtiliſſimi mentem Scoti elaboratum.

Tractatus itidem *Theologicos varios*, Mss à Diſcipulis ſuis & Socijs habitos in ſcrinijs.

Conciones ſimiliter Mss.

279 P. ANTONIUS GUAXARDO, Natione Mexicanus, in Oppido Diœceſis Guadalaxarenſis vulgo Saltillo apud Novam Galleciam natus, Societatis Jeſu Inſtituta profeſſus, in ejuſdem Collegio Urbis S. Ludovici Potoſini denatus, alios inter à ſe claboratos Codices ibi relictos Mss, condidit idiomate hiſpano

Tractatum de Mirabilibus Chriſti Domini è Cruce pendentis Imaginis apud Zacatecanos eximia habitæ religione, ut Author nobis eſt D. Joſephus de Ribera Comes S. Jacobi de la Laguna in *Deſcriptione Urbis Zacatecanæ* à ſe edita Mexici, typis Joſephi Bernardi de Hogal 1732. in quarto, Noſtri memoriam faciens pag. 80.

280 P. ANTONIUS GUILLEN DE CASTRO, Natione Mexicanus, in celebri Zacatecanorum Civitate ortus, Mexici floruit Præſbyter Congregationis Oratorij, vir multis commendandus nominibus. Latinitate inſtructus in Patria, pro addiſcenda Philoſophia ſolum mutavit, quam hauſit à P. Alphonſo de Arrivillaga Societatis JESU, eam profitente in Maximo Collegio Mexiceo, cui charus admodum fuit ob inſignes in illa progreſſus virtutum exercitationibus aſſociatos. Theologiæ operam navavit in Univerſitate, Præceptoribus, alios inter utique claros, D. Joanne de la Peña Butron, Primario, & D. Joanne de Narvaes, Sacrorum Bibliorum Interprete, in quorum ſtudio non minus quam in Scholaſticę Theoſophiæ apicibus abundè profecit, adeò ut deſtinatus fuerit pro defendendis Scripturarijs theſibus in maxima Academica Aula, pro quibus parandis multum operę poſuit, quam & oleum, ut dicitur, non amiſſit, &ſi adverſis præpedito caſibus qui futurus erat Præſes Narvaes, fruſtrata res fuerit. Inſignitus gradu Baccalaureatus, Doctoris etiam infulas accepiſſet, ni è vivis ereptus is fuiſſet qui æs ſuppeditaturus erat, quo ille abundaverat nunquam.

281 Sacerdos factus, virtutibus excolendis unà cum libris deditus, Concionatorque, invitus licèt, factus, Oratoriæ excolendę perdius pernoxque incubuit, dies noctesque traducens uti ad praxim Artem revocaret, quam ſibi exprimendam propoſuit editam ab inſigni Peruano Fr. Martino de Velaſco, Seraphici Ordinis, & majorem partem ad regulas conformatam, quas ingeniorum vertex S. Auguſtinus præ-

præfixit. Hercle, rem è ſententia & voto ei ſucceſiſſe ſcripta indicant plurima, quæ ad normam iſtam delineata reliquit, ſubindeque pulcherrima ſe legentibus offerunt. Multo cum Sapientum plauſu è ſacro ſuggeſtu dicens exceptus, à P. Doctore Joanne de la Pedroza, qui id temporis Congregationi S. Philippi Nerij, præerat expetitus rogatusque ut ſe illi Inſtituto conjungeret, non quidem ſtatim acquievit, ſed opportuno dein tempore, quo illi ſufficiendus erat in tradendâ è ſuperiori loco ſacra doctrina: nam Venerabili viro Pedroza ad cœleſtia tranſlato, quam multis retrò annis provinciam obierat concionandi ſingulis Dominicis diebus, in ſe ſuſcepit, totoque decennio luſtravit, egregijs ſermonibus habitis pro Chriſtianarum rerum elucidatione; ſiquidem & Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, & Symbolum Apoſtolorum ita explanavit, ut plurima poſuerit ob aures, quæ oculis lectorum ſummatim infra à nobis innuenda ſunt ſcripta ejus enarraturis. Sanè, quòd ut edita, ſimiliter inedita cuncta, quæ multoties evolvimus, tanta ſcateant eruditione, arteque conſiſtant egregiâ, ingenium hominis magnum quidem, & ſtudium non minus oſtendunt.

282 Quidquid ſupererat temporis ab audiendis confeſſionibus & alijs PP. Oratorij exercitijs lectioni dabat & ſcriptioni. Et quòd ad ſacras attinet Litteras, quamvis multos occaſione data Patres conſuleret & Interpretes, unum ſibi Magiſtrum quotidiano ſtudio præfixerat P. Cornelium Cornelij à Lapide, Societatis Jeſu clariſſimmum ſidus, cujus multa mole volumina omnia ſemel iterumque à capite ad calcem perlegit, evolvevatque quam ſæpiſſimè, adeo ut Indicem fermè ageret animatum pro tantis tamq̃ diverſis & diſſitis rebus inveniendis, quantæ in omnigenâ refertis eruditione voluminibus continentur. Gravioribus iſtis ſtudijs matutino tempore collocato, veſpertinum haud ita difficilibus conſtituerat, quod ſubinde Hiſtoriæ dabat cùm Eccleſiaſticæ, tùm etiam Prophanæ, quam indictis ſub noctem colloquijs cum Sodalibus aliquibus communicabat, propterea eruditiſſimus ea etiam in parte. Quòd autem Theologiam ſpectat reliquam, fuit nulla in qua non multum floruerit, ejus ut ſcripta indicant, paſſim dogmata moresque & ſpiritum concernentia, atque ſcholæ controverſias, ubi opportet, indigitantia, in quibus tamen adeo erat vel in ultima promptus ætate, ac ſi quotidie ageret palæſtritam, cujus experimentum fecimus in Academia apud Congregationis ædes vigente, cùm indictis gravioribus ſolito & ſolennioribus diſſertationibus, invitatus ad dicendum & ipſe, preſſe

& ſubtiliter ratiocinabatur apicibus, quos Logici præſcribunt, obſervatis atque minutijs pro ſillogiſmis, queis arietibus concluſiones quatiebat, gravi quidem & negotium faceſſente momento.

283 Porrò ſtylum, pro concionibus familiaribus etiam, abjectum adhibere in uſus haud poterat, qui cothurnis aſſuetus pedes ire ferebat ægrè; ut tamen arte eminebat atque prudentiâ, ſublimi utens pro argumentorum majeſtate, medium infimumque ſuis apte collocabat in locis, nunquam paſſus citra Rethorum normam eloqui, qua de cauſa, & ſi frequentiſſimè dixerit è ſuggeſtu, numquam non paravit ſcripto dicenda, niſi cùm impedito Sodali qui per novem continuos dies in honorem Servatoris noſtri erat concionaturus, in ejuſdem locum ſuffectus pridie fuit, nec licuit in anguſtijs tantis ſcribere;cæterà biduo conſcribebat, quem Dominica die habiturus erat ſermonem, ſucurrente promptè memoriâ ſuggerenteque eruditionem, quam ſibi in penu ditiſſima repoſuerat. Tot litteris politiſſimis pretiotiores longè virtutes adjunxit, quas à juventute cultas, multo magis Sacerdotio inſignis & Oratorij inſtituta ſectatus excoluit. Hęc ut inducerentur in mores pro ut in Vallicellana PP. Congregatione à S. Parente Philippo fuerant inducta, egregiè juvit clariſſimum virum P. Petrum de Arellano & Soſſa, quo Mexicanam regente ab Innocentio XII Pontifice Maximo ad inſtar Vallicellanæ fuit conſtituta. Quotidie ad aras faciebat devotè quidem, at non prolixè; orationi alijsque nocturnis pijs exercitationibus aderat; confeſſiones excipiebat, concionabatur, cæterasque quas Regulæ pręſcribunt functiones agebat, Dei in omnibus gloriam animarumque ſalutem procurans. Hinc eximio in illis ad pietatem formandis zelo emicabat, eductis â peccatorum vinculis inſtructisque in Fidei myſterijs, quæ ſatis explicatè & doctè trahebat. Conſulebatur à multis de conſcientiæ negotijs, quibus, qua erat & doctrinâ imbutus & ornatus prudentiâ, eximiâque præditus comitate ſatiſfaciebat. Aſſiduus in laboribus, ſemel per dies aliquot in anno inducias capturus & quietem, in Sanctuarium Guadalupanę Deigenitricis imagine celeberrimum Mexico proximum ſecedebat, ſuas in colendâ Dei Matre delicias reponens, Clericis interea Oppidi familiaris, & utilis in ſolvendis ſibi pro enodatione propoſitis dubijs. Honeſtos ſemper præ ſe tulit mores,quotidianâ conſuetudine nulli gravis, dilectus, ut dicebatur,Deo & hominibus.Paupertatem adamavit,exiguis,quę ſibi obtigerant, contentus redditibus, veſte cæterisque religioſum decentibus virum. Humilitati verò tam fuit addictus, ut quamvis alia Congregationis munera

 obie-

obierit, Præpoſitus ejuſdem electus, id honoris illico recuſaverit, nec ullis precibus ut acquieſceret ſuffragrantibus, adduci potuerit. Tandem febri correptum, quæ multoties ipſum in vitæ diſcrimen deduxerat, mortalem cum æterna luce piè credimus commutaſſe, Sacramentis munitum, die Sanctis omnibus devotâ anno 1716 ætatis ſuæ 54 ab adita Congregatione 16 mœrentibus in primis Sodalibus, à quibus acta demore parentatione, ſubter aram maximam collocatus fuit.

Scripta quamvis ſua prælo ſubduxerit, Amico ejus & Congregationis amantiſſimo, viro nobili juxtà ac diviti D. Joanne Baptiſta de Arozqueta, ſumptus oferente pro editione eorum, quæ in Catechiſmi illuſtrationem tradiderat; poſthuma excudi cæperunt quo tempore benefactor ille ad plures abierat, duobusque tomis evulgatis operâ Sodalitatis Doctrinæ Chriſtianæ in Eccleſia Oratorij jam pridem ſtantis, Pręfecturam ejus agente P. Joſepho Hurtado de Mendoza, Congregationis quondam Præpoſito, viroque pijſſimo; ære deficiente reliqui in Schedis manſère. Porro univerſum Opus Catechiſticum in tomos 8. partitum eſt, quorum indicem exhibebimus incipientes ad editis hiſpano ſermone & hocce titulo.

Excitator Catechiſticus, dogmatica moraliſque Chriſtianæ Doctrinæ expoſitio. Tomus primus Conciones amplexus Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & tres priores Symboli Apoſtolorum Articulos explanantes. Mexici, typis D. Mariæ de Ribera 1734. in quarto.

Tomus ſecundus continet primam partem Concionum pro aperiendo articulo quarto Symboli Apoſtolici & Paſſionis Dominicæ ab oratione Servatoris in Horto ad Calvariæ radices uſque. Mexici, ex eadem Officina 1736. in quarto.

Extant etiam impreſſæ Conciones novem paginis 144. quæ priores ſunt tomi 4. quarum exemplaria ſunt aliqua, admodum tamen pauca, quoniam cùm progredi ulterius non valuerit editio æris defectu, fragmentum illud libri publicare minimè viſum fuit ijs qui illum cœteros que Authoris curabant, & qui exiſtimantes operæ pretium fore in feſtinatione, quartum aggreſſi ſunt tomum in alterâ Officinâ alteris typis cudere, ut ſimul cum tertio prodiret, his ipſis edendo litteris quibus cudebatur ſecundus, qui ut abſolveretur in proximo erat. Extant tom. 46. Coll. noſtræ.

Tomus tertius exhibet ſecundam partem Concionum pro eodem articulo quarto explanando, & Paſſione Dominica ab Aſcenſu in Calvariæ montem uſque ad Sepulchrum Domini; ponderatis unà Puriſſimæ Virginis & Matris doloribus, quos paſſa eſt juxtà Crucem Filij, ejuſdem funus proſequuta, ipſoque orbata. in quarto.

Tomus quartus amplectitur pro ex-

exponendo articulo quinto Conciones, in quibus quatuor ſubterranei receſſus, ſeu Inferna loca luce donantur, & latius Purgatorium expiandis animabus cæterà juſtis deſtinatum oſtenditur, ac demum redivivus Chriſtus Dominus ſalutatur. in quarto.

Tomus quintus explicandis ſexto & ſeptimo articulis parat Conciones, in quibus Aſcenſio Domini, ejuſdem in Cœlo thronus, noviſſimus in terras pro Univerſali Judicio adventus, Anti-Chriſti tempora, Mundique conſummatio explicantur. in quarto.

Tomus ſextus ut octavum articulum Fidei expendat, totus in tertia Auguſtiſſimæ Triados Perſona inſumitur: Spirituſancti Donis explicatis & Fructibus, & quæ contra ipſum peccata nominantur ob oculis poſitis. in quarto.

Tomus ſeptimus idemque pars prima declarationis articuli noni, Sanctam Eccleſiam, ejuſdem ſigna myſteriaque plurima bono in lumine collocat, & deinceps Sacerrimum Miſſæ Sacrificium minutatim aperire incipit. in quarto.

Tomus octavus isque Pars ſecunda explicationis ejuſdem articuli noni, quæ reliqua ſunt ſacroſancta Miſſæ arcana ad finem uſque referat. Tum Sanctorum Communionem expendit, ac demum qui ſuperſunt Symboli Apoſtolorum articulos expenſos lectoribus offert. in quarto.

In ſingulis porrò concionibus Chriſtiana ita dogmata explicat, ut ex ipſis argumentum ad inſtituendos mores deducat, quod eloquenter juxtà & doctè proſequitur Rhetorum ornamentis & floſculis amœniſſimis, Eccleſiaſticum Oratorem decentibus, in primisque Scripturarum teſtimonijs & Sacrorum Interpretum ſenſibus, ſic ex arte diſpoſitis, ut delectet ſuaviſſimè, inſimulque potentiſſimè moveat ad virtutes ſectandum, fugiendumque vitia

Prædictis annectendi ſunt tomi ſequentes.

Sermones panegyrici de Myſterijs Chriſti Domini, de Beatiſſimâ Virgine Deiparente, & de Sanctis. Tom. duo in quarto.

Conciones multiplicis argumenti ad efformandos mores. in quarto.

Exhortationes ad Sodales domeſticæ in Congregatione, ut dicunt, culparum ſub uno omnes themate à Rationali priſci Sacerdotis Aaron deprompto. in octavo.

Codices iſtos Mss omnes multoties evolvimus, Authoris eruditionem & eloquentiam ſemper mirantes, ſineque faſtidio, imò cum voluptate aliquas tertiùm etiam legentes conciones. Habentur in Tabulario Congregationis Oratorij Mexicanenſis. Authoris vitam erudito delineatam calamo invenies apud *Monumenta hiſtorica* dictæ Congregationis, à P. Juliano Gutierrez Davila elucubrata parte 3. lib. 4. à capite 4. ad nonum, à pagina 209. ad 225. Ejus quoque, nec ſine debito elogio, meminit in *Deſcriptione Urbis Zacatecanæ* p. 61 eruditus Comes S. Jacobi de la Laguna D. Joſeph de Ribera Bernardez,

dez, qui tamen ſex tomos operis Catechiſtici enumerat, ductus notitiâ, quam eo tempore accepit, quo nondum recognitæ fuerant omnes ſchedæ, quibus dein ſcrutatis, omnes quas enumeravimus, inventæ ſunt, plures autem diſtractæ, vivente mortuoque Authore, deſiderantur.

284 F. ANTONIUS DE HARIZON, Natione Hiſpanus, Patria nobis ambigua, Mexicanus Domicilio, quòd in Provinciam S. Evangelij Ordinis Seraphici ſeſe dederit, in qua, poſt emenſos Lectoris Philoſophiæ & Theologiæ curriculos, Emeritus audijt, & Guardianus ut dicunt, datus multis Cœnobijs, Provincialis electus, ſuoque muneri incumbens obijt, reliquitque patrio ſcriptas idiomate conciones.

De Verbi Divini Incarnatione & converſione Mariæ Magdalenæ. Mexici, typis Michaelis de Ribera 1706. in quarto.

De Sancto Parente Dominico Ordinis Prædicatorum Inſtitutore. Mexici, ex Officina Viduæ Michaelis de Ribera 1712. in quarto. Extat tom. 100. Collect. noſtræ Mss quæ non ambigimus plura fore, latent nos, quibus enarrandis admoveremus calamum libentiſſimè.

285 D. ANTONIUS DE HEREDIA, Natione Mexicanus, Patria Angelopolitanus, Profeſſione Medicus, eruditione multâ conſpicuus & variâ, in Poetica præſertim efloruit, pluraque composuit, è quibus publicam aſpexère lucem,

Triumphalis machina Angelopoli erecta pro excipiendo Novæ Hiſpaniæ Pro-Rege D. D. Ferdinando de Lencaſter Noroña & Silva, Comite de Linares, ſeu *Pax armata Ariſtei Paſtoris prudentiâ.*

Enarratio velitationum, quas Angelopoli milites in plauſum recèns nati Ludovici Hiſpaniarum Principis inſtituerunt.

Edita iſthæc opuſcula docet D. Didacus Bermudez de Caſtro in Scriptoribus Angelopolitanis, quæ Mexici hactenus latent nos. Alia inſuper multa Mss eſſe idem teſtatur, quæ vidiſſe nobis in comperto eſt.

286 FR. ANTONIUS A S. HIERONYMO, Natione Hiſpanus, apud Almanſam novæ Caſtellæ Villam exortus, auſterioris S. Franciſci Obſervantiæ Provinciæ S. Didaci Mexicanæ alumnus & Deffinitor, Lectoris functus munere Philoſophiæ, & per annos aliquot etiam Theologiæ, ætatis ſuæ 39. Primarium agens Anteceſſorem in vivis eſſe deſijt, reliquitque apud Diſcipulos Mss

Curſum Philoſophicum,

Et

Tractationes Theologicas.

Ejus meminit F. Balthaſar de Medina in Chronic. memoratæ Provinciæ nudipedum S. Didaci fol. 66. n. 216.

287 M. F. ANTONIUS DE HINOJOSA, Natione Mexicanus, ſeu, ut legitur in Scriptoribus Ord. Præd.

Pręd. tom. 2. ad annum 1627 pag. 446. origine Hiſpanus, per inde enim eſt, ut monuimus ſuo loco, quoniam natos in Americâ noſtrâ omnes, de quibus ſermo nobis in hacce Bibliotheca eſt, ſubindeque Mexicanos natione, ab Hiſpanis genitos parentibus compertum legentibus volumus, niſi quando conceptis verbis ſcripſerimus, *Natione Mexicanus Indis ortus parentibus*, aut ex alterâ genitores natione apertiſſimè dixerimus: cæteri enim verò ſuam ab Hiſpanâ gente & familiâ originem ducunt, tamque Hiſpani ſunt quam qui Mantuæ Carpentanorum nati. Noſter in Americâ noſtrâ genitus, & forſan Mexici, quod nobis ambiguum, Provinciam Sanjacobæam Ord. Pręd. Mexiceam petivit, emiſſisque votis adeptus, multis in ea litteris & dotibus floruit, Theologiæ Cathedras moderatus Magiſterij laureâ conſpicuus evaſit, & à ſupremo S. Inquiſitionis Conſilio Hiſpaniarum inter Conſultores dato titulo eſt habitus. In Univerſitate etiam Mexicanenſi Doctores inter Theologos recenſitus, alijsque muneribus cumulatus fuit. Edidit hiſpano ſermone amœniſſimū opus, quod jure dixeris Viridarium, in quo præter ab ipſo Authore pulcherrimè lucubrata, invenies itidem variorum florentiſſima poemata, acumen, eruditionem & artem, latinâ hiſpanâque linguâ, redolentia undique & ſpirantia. Titulum Libro dedit:

Vita & miracula glorioſi S. Hyacinti Confeſſoris, ex Ordine Prædicatorum; Ejuſdem Bulla Canonizationis, atque eorum quæ in ejus plauſum feſtivè Mexici geſta ſunt enarratio. Mexici, è domo Petri Balli 1597. in quarto.

Idiomate latino conſcripſit & publicavit

Directorium deciſſionum Regularium circa ambiguitates Conſtitutionum, Conſuetudinum, Actorum generalium, & Sanctionum Apoſtolicarum, concernentium Sacrum Ordinem Prædicatorum. Matriti, ex Officina Joannis Gonzalez 1627. in 4. pp. 790.

Subdunt Critici Scriptorum ejuſdem Ordinis Annaliſtæ: *Opus minus accuratum, ut patet Tit. Converſus, ubi dicit converſos habere vocem in contractibus capituli: & ſub inde fingens Conventum ex ſolis converſis profeſſis conſtantem, jus eis tribuit ſibi Prælatum eligendi, niſi obſtet conſuetudo: quod non ſolùm praxi Ordinis, ſed & conſtitutionibus adverſatur è directo.* Hæc illi. Nos verò, qui Hiſtoriam Scriptorum teximus, non Criſim inſtituimus rerū quas ipſi Scriptores tradiderint, id unum in præſentia monemus, quod ſi *minus acuratum* dicendum eſt *opus* propterea quòd ſententiam Author ſibi viſam probabilem, aut fortè probabiliorem docuerit; quæ falſa judicetur ab alijs; Opera enim verò etiam accuratiſſima minus accurata audient, in quibus nonnumquam pro ingeniorum diverſitate facilè

lè invenire eſt quæ iſtis ſubjaceant.

In Nuncupatoria ejuſdem *Directorij* Author teſtatur habere à ſe compoſitos

Sermonum tomos duos.

Pollicetur que *Clypeum Thomiſtarum ex quæſtionibus Metaphyſicalibus & Theologicis adfabrè compactum.*

An autem in lucem prodierint libri iſti neſcimus. Authoris meminit Fernandez in Hiſtoria Roſarij pp. 11. & 22.

288 F. ANTONIUS HYACINTUS SUASO, Natione incerta nobis, Prædicatorum Ordinis in Provincia S. Jacobi alumnus, ab ipſa Deffinitor Procuratorque Generalis in Europam deſtinatus, apud Apoſtolicum Hiſpaniarum Nuntium Examinatoris & Theologi honores promeruit, atque in Archiepiſcopatu Galleciano Synodalem egit. Typis tradidit hiſpanâ linguâ

Speculum amoris divini in vita V. M. Sororis Mariæ Villani, Sacri Prædicatorum Ordinis inſtitutum nuncupatis votis profeſſæ. Matriti, ex Typographia Joannis Garcia Infanzon 1692. in quarto. Extat ad S. Philippi Nerij Mex.

In proœmio Hiſtoriæ hujus Author ipſe teſtatur aliam itidem ſe conſcripſiſſe de S. Catharina Senenſi, pollicetur que tertiam de Proto-Parente ſuo S. Dominico.

289 FR. ANTONIUS A JESU MARIA, Natione Hiſpanus, ortus Matriti, Inſtitutum Excalceatorum Carmelitarum Ordinis in Provincia Mexicana profeſſus fuit. Ejus & ingenium & doctrina præſertim enituit in detegendis Michaelis de Molinos erroribus, quos ſtatim ſagaciſſimè agnovit, imò proſcriptorum poſtea operum virus primum è Theologis detexiſſe Author eſt (& penes ipſum fides) in Bibliothecâ ejuſdem Ordinis P. F. Martialis à S. Joanne Baptiſta pag. 38. num. 48. quamquam alij palmam retulerint peſtem illam editis ſcriptis exagitantes, quam fuſſo in Mss ſermone multis ipſe & gravibus momentis inſimulat. Scripſit itaque

Contra Quietiſtarum errores.

Præterea, *in Boetium* Libros duos, apud citatum P. Martialem, Mss.

Typis verò commiſſit

Vitam Eminentiſſimi Balthaſaris Moſcoſo & Sandoval. Matriti 1680 in folio.

Tranſtulit ex Anglica in Hiſpanam Linguam volumen

De inſectationibus quas in Anglia Catholici ſunt paſſi: ut in eadem legimus Bibliothecâ.

Meminit Authoris Scriptor Hiſtoriæ generalis Carmelitarum Reformationis t. 6. lib. 26. cap. 29.

290 P. ANTONIUS IGNATIUS MAYORGA, Natione Mexicanus, & ut credimus, Mexici ortus, Societatis JESU alumnus quatuor profeſſione votorum inſignis, dum Sodalitium ab Aſſumptâ

Dei-

Deiparâ nominatum regeret in Collegio Urbis S. Ludovici Potoſini, à ſe habitam in publicum dedit vernaculo idiomate

Concionem funebrem pijs manibus D. Mariæ Victoriæ de Vreſti & Buſtamante. Mexici, apud Hæredes Michaelis de Ribera 1728. in quarto.

Non ambigimus multas ſcripſiſſe doctasque Orationes hiſpanas, latinasque Proluſiones, & Poetica opuſcula, quę diſtinctius recenſere ulteriori deſtituti notitiâ prohibemur.

291 D. Antonius Joachimus de Ribadeneira et Barrientos, Natione Mexicanus, Angelopoli natus è gente multis ſtemmatibus clarâ, Latinitate imbutus & Philoſophiâ ad S. Ildefonſi Jeſuitarum patria Gymnaſia, Academicis ſe Mexiceis adjunxit lauream accepturus, navaturusque ſtrenuam utrique operam Juri, cujus item inſignis gradibus à Regio Togatorum Senatu pro tuendis in foro cauſis inſtitutus Patronus fuit, & à Fidei Quæſitoribus deſtinatus Orator qui auxilio eſſet carceri mancipatis. Majoris Veteris & Inſignis D. Mariæ & Omnium Sanctorum adſcriptus Collegio, venuſtioribus non minus ſtudijs quam legalibus culturam animi, nec abſque multâ fruge, procuravit ac tenuit. In Hiſpaniam ſe contulit, notumque propè virum ſanguine & doctrinâ conſpicuum, cœterisque pro judicandi munere partibus clarum, Rex Catholicus pro Auditorio Guadalaxarenſi in Novæ Galleciæ Regno Judicem deſtinavit, intereaque loci ipſi copiam fecit typis committendi, quod ſcripſerat hiſpanis opportunè numeris Opus, admodum eruditum, cui nomen dedit

Relaxatio animi, ſeu deliciæ, hiſpanicè *El Paſſatiempo, ad uſum Excmi. D. D. Emmanuelis Bernardini de Carbajal & Lancaſter, Ducis de Abrantes & Linares, &c. Poema didacticum Endecaſſylabum tribus diviſum voluminibus XIV canticis totidem Epochas comprehendentibus inſigniores, cùm ſacros eventus, tum etiam prophanos à Mundi conditione ad uſque pacis tempora generalis inſtitutæ Catholico Rege noſtro Ferdinando VI in Hiſpaniâ Regnante: Cum varijs pro rerum luce & intellectu animadverſionibus.* Mantuæ Carpentanorum, apud Antonium Marin 1752. in quarto.

Quanti Opus hoc ab eruditiſſimis Hiſpanis ſit habitum, Cenſuræ ipſi pręfixæ docent, libetque paucis indicare judicium, quod Supremi commiſſione Indiarum Conſilij expoſuit vir clariſſimus & cùm Juriſprudentiæ laude conſpicuus, tumetiam omnigenâ inſignis eruditione D. D. Antonius Joſeph Alvarez de Abreu, Marchio à Regalia, ejuſdem Conſilij fulgentiſſimum lumen, ut legitur in Facultate pro editione conceſſâ ab eodem ampliſſimo Conventu, extatque Operis tom. 1. Scilicet fatetur doctiſſimus vir No-

Noſtri in rebus Hiſtoricis Sacris & Prophanis, Chronologicis, Politicis, Civilibus, Moralibus, Juridicis, Canonicis, Religioſis, & Publicis egregiam accuratamque eruditionem, opportunè & prudenter in univerſo Opere extantem, quæ *infinitè* cõmendat ipſum, & cui in labenti ſeculo hactenus non viderit ſimile.

Opera alia à Noſtro elucubrari, mox laudatus Marchio in eâdem Cenſurâ ſe accepiſſe teſtatur, quæ pariter utilia ac præcedens ſibi meritò pollicetur, optamusque ut in noſtras quantocyus paginas deducantur, Authore proprijs laribus reſtituto, quem nuper Rex noſter in Mexicanenſe Auditorium transferri voluit Criminalem Quæſitorem, honorificentiſſimo commendatum Decreto, nec tantùm á litteris & dotibus alijs laudatum, ſed verò etiam Regio ære inſtructum. Faxit D. O. M. ut ampliores tanto viro gratulemur honores.

292. D. Antonius Joseph Maria Guerrero, Natione Mexicanus & Patria, anno 1689. è nobili exortus familia eſt, quæ alia inter gentis ſtemmata gloriæ ducit eximiæ, Eximium doctorem Franciſcum Suarez ex ea genus traxiſſe. Humanioribus litteris operam dedit & Philoſophiæ in Collegio Maximo Societatis JESU Mexiceo: ſtatimque Ludum litterarium aperuit, cui totos annos 47. diu noctuque inſtitit multa pluribus diſcipulis tradens, quorum alijs prima litterarum rudimenta & Arithcticæ initia dedit, alios Grammaticam totam & Rhetoricam docuit, Philoſophicis alios inſtituit atque Moralibus, plures Diatono aptavit, Rubricas pro divinis Officijs ritè celebrandis expendit, Artemque concionandi. Nil verò antiquius habuit quam ut in omnes inſtillaret pietatem, & Beatiſſimam Deiparentem ejuſdem Pſalterio quotidie recitato unà cum omnibus illis percoleret. In his ætate ductâ, Diſcipulos plurimos numerat Sacerdotio initiatos, cùm in Clero, tum etiam in Ordinibus religioſis. Mirum porrò eſt, tot ipſum annis & rerum viciſſitudinibus à Ludo ſuo paucis ſupra unum menſem diebus abfuiſſe, conſuetasque Scholarum longiores ferias haud obſervaſſe, his etiam diebus cum Pupillis exterisque auditoribus in ſtudio tranſactis. Matrimonio junctus honeſtiſſimæ & nobili fœminæ, ſuſceptis ex ea filijs duobus ſacris initiatis, altero in Ord. Præd. Sacerdotio item prædito gaudet, quartoque Beneficium Eccleſiaſticum præſtolante: filias ſic latinè inſtituit, ut earũ una novennis Panegyrim, decennis Proluſionem coram multis dixerit Romano ſermone, è quo in Hiſpanum vertere ſcripta, & de Grammaticæ tricis interrogata reſpondere appoſitè ſciebat. Ad hęc, Noſter litteras graphicè hodieque annos natus 64 pingit, cœteràque malè habens, oculorum acie valet quam

is

is qui maximè, ſpartamque adornat. Scripſit idiomate hiſpano

Sermones panegyricos & morales ferè 400.

Conciones 10. adſtrictâ numeris latinis & hiſpanis oratione convertit.

Poemata multa ſcripſit utrâque linguâ, Labyrintos & id genus alia conſtruxit.

Authographa penes Authorem ſunt, cujus extant editi

Paramophrones in Coloſo Eloquenti pag. 137.

293 D. ANTONIUS LASCARI, Natione Mexicanus, cunabulis Goaxacenſis, Parochus Oppidi Tautepec ejuſdem Diœceſis, edidit à ſe habitam

Orationem Funebrem in Parentatione Philippo IV Catholico Hiſpaniarum Regi apud Antequerenſes indictâ, Mexici, ex Typographia Viduæ Bernardi Calderon 1667. in quarto.

294 FR. ANTONIUS LINAZ A JESU MARIA, Natione Hiſpanus, in Baleari Inſula Majorica, apud Villam de Arta nobilibus, nec pauperibus ortus parentibus, ab ipſa pueritia chriſtianis & politicis diſciplinis inſtructus, ut latinas excoleret litteras PP. Franciſcanis eas in Patria docentibus traditus eſt. Eorumdem Seraphica Inſtituta ſectari cupiens, in Cœnobio S. Mariæ Angelorum à Jeſu Provinciæ Majoricenſis ſolennibus ſe votis adſtrinxit. Philoſopiam à ſuis hauſit atque Theologiam, ſacriſque initiatus Prædicator eſt inſtitutus, non minorem inter hæc operam virtutibus ponens quam litteris. Procuratori Michoacanenſis SS. AA. Petri & Pauli Provinciæ ſupplementum pro illa paranti adjunctus, ut ad Americam noſtram acceſſit PP. que adivit Michoacanenſes, ab ipſis probatus, Lector Philoſophiæ pro Conventu Queretarenſi deſtinatur, ubi eam non Sodalibus tantùm explicavit, ſed exteris multis, quòd non dum ea in Urbe aperta fuiſſent Jeſuitarum Gymnaſia, quæ dein pro utrâque Sophiâ docendâ patuerunt eximio incolarum emolumento. Abſoluto multâ cum laude Curſu, in Collegium de Zelaya ejuſdem Provinciæ traducitur alium continuaturus, cujus Moderator ſpiritu abreptus Apoſtolico in Novam perrexerat Mexicum. Hinc Theologiæ profitendę apud Valliſoletum primariam Regni Michoacanenſis Urbem Præceptor conſtitutus, primo etiam ſuggeſtui præfuit, atque Emeriti lauream, quindecim evolutis annis legendo, tandem obtinuit.

295 Interea verò ab inſtituto non nihil deſciverat, tepefactusq́ ſpiritu vanitati nimis indulſerat. Quòd enim ad fides canere, honeſto quidem ſtudio, juvenis didiciſſet, atque in dies muſices peritior factus eſſet, voceque ſuavi ad modulandum potiretur, huic multo quam par erat oblectationi deditus, non intra cellam tantùm, ſed etiam extra, malè qui-

quidem audierat quòd benè caneret: nam & ſi non propterea Veneri unquam litaverit, vanitati tamen & luxui in veſtitu & victu cubiculiq; ornatu facili prolapſione plus juſto dederat. Deus tamen, qui ad magna ipſum pro ſui gloriâ & ſalute animarum deſtinaverat, ab his terribili revocavit ſpectro: Nam nocte ad quietem comparato larva quædam morti quam ſimillima cinerea induta veſte conſpiciendam ſe dedit, quæ tametſi præſtò evanuerit ab oculis, firma hæſit animo, qui admodum conterritus, quid ſibi illa velit haud obſcurè dignovit, atque Deo excitanti monentique ut â ſocordiæ & mundi ſomno exurgeret, obtemperándum illico ſecum conſtituit. Sub mane Cœnobij Rectorem arceſſit, cui ſe omniaque hactenus quæſita ſubmittit, multis exorans, ea ut unicè ſibi permitteret, quæ expoliatum omnibus decent S. Franciſci alumnum. Ex inde totius vitæ maculas ſacrâ confeſſione eluit, vitæque tenorem agreſſus eſt qui hominem egregiè Sanctum & Apoſtolicum præſignificaretParentem, eximijs Seraphici Ordinis Proceribus meritò comparandum.

296 Lacrhymis totos annos quatuordecim ubertim efuſſis prioris jacturam temporis flevit: jejunis, vigilijs, cilicijs, flagellis, id que genus alijs aſperitatibus jugiter, quo ad vixit, in ſe pia crudelitate deſęvijt: orationi & cœleſtium contemplationi rerum incubuit: prædicationi pro extirpandis vitijs, etiamnum Lectoris detentus onere, multo cum animarum lucro invigilavit, tantaque virtutum ſpecimina dedit, ut exemplari ijs eſſet, quibus forſan priſtina levitate fuerat ſcandalo, jamque inde portenderet quanta olim per ſe ſectatoresque ſuos bona eſſet populis traditurus.

297 Deſtinatus â Provincia Cuſtos pro Comitijs Ordinis generalibus, ſuffragia daturus in eis, Hiſpaniam anticipatò, Superioribus annuentibus, petijt, ut quod moliebatur in Dei gloriam opus inſigne, maturare & diſponere poſſet. Eò deductus, & facultatibus pro re obtentis ampliſſimis, Apoſtolicis per integrum annum concionibus Baleares perluſtravit Inſulas multis relatis fructibus, è quibus redux, Barchinonæ & alibi Catalauniæ idem munus obivit, cui etiam inſtitit apud Mantuam Carpentanorum peregregiâ è ſermonibus habitis, auditis confeſſionibus, pijs alijsque exercitijs, ſegete in Dei horreum relatâ. Hæc inter, multa peregit alia, Comitijs Familiæ, quæ Toleti fuerant indicta, ſuffragator interfuit, & quod primas ferebat in animo negotium fauſtè expedivit, facultatibus pro inſtituendo in Americâ de Propagandâ Fide Collegio obtentis ampliſſimis, proque ad id conquirendis 24 Sodalibus. Hos ut deli-

geret multas Ordinis luſtravit Provincias, atque ultrò ſibi oblatos macte virtute homines ſecum tandem in Americam duxit. E Portu Veræ-Crucis pedes Mexicum petijt frequentiſſimâ in itinere prædicatione, confeſſionum auditione, & mirabilis exemplo vitæ populis utiliſſimus per que gratus. Collegium apud Queretarenſes è Cœnobio, quod Provinciæ SS. AA. Petri & Pauli Michoacanenſi ſuberat, à *Lapideâ Cruce* multis clarâ prodigijs inſigne, Conſtitutionibus ab Apoſtolica Sede approbatis, ſub titulo de Propagandâ Fide fauſtè inſtituit atque feliciter, uti ex eo fœcundiſſimo Seminario viri prodirent Apoſtolico nutriti adultique ſpiritu, cùm pro Infidelibus ad Eccleſiam traducendis, tum etiam pro Chriſtianis revocandis à vitijs, quæ furtim irrepunt, & virtutibus inſtituendis, Apoſtolicis excurſionibus, quas Miſſiones dicimus.

298 Rebus Inſtituti prudentiâ exemploque viri diſpoſitis, qui & Dei in Choro Eccleſiâque cultum, & Proximorum ſalutem aſſiduè curabat; omnia ut ſolidius componeret, & alia inſtitueretCollegia, quæ eodem regerentur ſpiritu, extrahendisque in colonias Socijs Seminaria eſſent, iterum in Hiſpaniam ſe contulit, inde Romam adivit, ubi è voto ſuccedente negotio, Hiſpaniæ reſtitutus, ſex, prout optaverat, in varijs Provincijs Collegia conſtituit, factus ſub inde Inſtitutor & Parens ſeptem Collegiorum, quibus poſtquam ipſe ad ſuperos evolaverat, alia acceſſère multùm inſignia, uti Goatemalenſe, Zacatecanorum, & Mexiceum in India noſtra, ut interim taceamus forſitan Europæ addita. Quæ porrò in Dei honorem, & ſalutem animarum inde emanaverint, multis vix dici Libris poſſunt, juſtoque volumine nuper edito à P. F. Iſidoro de Eſpinoſa cœpta ſunt bono in lumine collocari, quorum poſt Deum Author fuit Noſter.

299 Sanè, ut ardentiſſimo Dei flagrabat amore, & eximiâ ignefcebat adverſus Proximos charitate, hoc homines igne corripere ſatagebat. Frequentiſſimè Provincias circumibat ſacris ut concionibus ſceleratos argueret, frugique auditores in officio contineret, deduceretque in cœleſtia quam plurimos. Hinc apud Mexicanos & Michoacanenſes dixit cum Sodalibus Apoſtolico more pluries, & multas Hiſpaniarum Urbes, Villas, Oppida prædicando luſtravit tanto conatu, ut in una regis Curia centum viginti continuis diebus ſermones ferventiſſimè habuerit. Multoties inter concionandum admirabiles extaſes patiebatur, ſtupentibus qui aderant, indeque proficientibus, ipſo dein propriæ demiſſioni impenſius addicto. Erat enim deſpicientiâ ſui inſignis, æquaque patientiâ, mortificatione, pau-

pertate, oratione, cœteriſque egregius virtutibus. Adhæc prophetico illuſtratus lumine, alijſque divinis ornatus chariſmatibus, multis in Dei gloriam perfunctus laboribus, in Cœlites, Deique in primis Genitricem labis expertem religioſiſſimus, Apoſtolicam vitam ſanctiſſimè clauſit ſacris ritè munitus in Regio S. Franciſci Madritano Cœnobio 29. Junij anno 1693. ætatis 58. & religioſæ vitæ 40. fuitque ipſi, cùm in ea Curia, tum etiam Majoricæ, & Americæ apud Collegium Queretarenſe ſuum ſolenniſſimè parentatū. Ejus vitam floridiſſimo, quo pollet, ſtylo, latè & eruditè redegit in litteras præcitatus P. Iſidorus de Eſpinoſa in Chronicis Apoſtolicis Seraphicis Collegiorum de Propagandâ Fide Franciſcanorum de Obſervantiâ Regulari in Novâ Hiſpaniâ, parte prima integris duobus libris 2. & 3. à pag. 93. ad 250. Quo teſte ſcripſit

Philoſophiæ Curſum,

Quem Diſcipulis è Cathedra dictavit, conſervantque Sodales authographum.

In primum Sententiarum Subtiliſſimi Doctoris Scoti librum,

Quod opus non deduxit ad finem.

De SS. Euchariſtiæ Sacramento.

Hiſpanâ verò linguâ compoſuit exhibuitque Regi

Libellum ſupplicem,

Cujus multa citatus P. Iſidorus fragmenta opportunè ſuis inſerta locis tranſcribit, reſervat que penes ſe integrum. Meminit ejus, nec ſine multa laude P. Julianus Gutierrez Davila, in Monumentis hiſtoricis Congregationis Oratorij Mexicanæ part. 1. lib. 1. cap. 9. pag. 36. n. 79. & part. 2. lib. 2. cap. 18. n. 234.

300 P. Antonius Lizardi, Natione Mexicanus, Patria Goaxacenſis, Regalis & Antiquioris D. Ildefonſi Mexicani Collegij alumnus, Latinitate imbibitâ & Philoſophiâ apud Maxima Soc. Jesu Gymnaſia, Aulasque Academicas, lauream coętaneis prætulit, quâ donatus, utriuſque profeſſioni juris incubuit tam inſigni conatu, diurnâque defatigatione ac nocturnâ, ut eximio ſuperaddita ingenio, admirabilem ſapientioribus Magiſtris ſcholarem ipſum pręſtiterit. Præter Scriptores, quos evolverat, nobiliſſimos, Canonica ex officio enodantes jura & Civilia, Theojuriſtas clariſſimos PP. Ludovicum de Molina, Thomam Sanctium, & Ferdinandum de Caſtropalao, Societatis JESU egregia luminaria, ita ſibi ſtudio familiares reddiderat, ut ipſorum ad litteram doctrinas referre conſueverit, non modò in publicis palæſtris, ſed verò etiam in conſuetudine cum Sodalibus familiari, Leges ſacras juxtà & prophanas extemporè memoria plurimas pro diverſiſſimis materijs enarrans. His comparatus ad Scholaſtica certamina admirandis ſubſidijs, totos 48 titulos innumeris ſcatentes & in-

intricatiſſimis controverſijs, in Academiâ Mexicanenſi per diem integrum defenſandos expoſuit, coram delibatiſſimo Sapientiſſimorum hominum flore, Præſide Illmô. D. D. D. Carolo Bermudez de Caſtro, Primario Pontificij juris Anteceſſore, Archiepiſcopo poſtmodum Manilenſi, qui in ultimâ etiam ætate, diſcipuli hujus cum primis memor, ejus in laudes profundebatur, teſtatus, non abſque admiratione ipſum in collationibus quotidianis dicentem excepiſſe, argumentantem reſpondentemque, atque habentem in promptu non modò 48 diſputationi expoſitos titulos, ſed longè plures, quos arbitrio ſuo eligendos pro diſceptatione tradiderat. Academicis cohoneſtatus gradibus, Regiam in Collegio ſuo trabeam, prælectione, idque genus alijs, petivit tenuitque pro meritis alios inter non exigui nominis candidatos. Magnam licèt honoris & lucri ſpem iſthæc afferent Minervam colenti; unum tamen cœlum ambiendum ſibi conſtituit, & caducis valedicere rebus. Ingreſſus ergo Soc. JESU potiores curas ſuas in virtutibus poſuit omnibus excolendis, quamvis Theologica nullus ipſe ſtudia prætermiſerit pro Inſtituto ſuo, in queis, ægrâ etiam valetudine fatigatus, multum profecit. Tantum porrò ab humano commercio ſeceſſit, in conclave abditus, ſilentijque tenax, ut Secundus Gregorius Lupecius audierit, quòd inſignem iſtum Indiarum Eremicolam imitari viſus fuerit. Denique Angelopoli Miniſtrum agens Collegij à S. Ildefonſo nuncupati, deceſſit 28. Junij anno 1744. ætatis 50. initæ Societatis 25. & amplius: Profeſſionis quatuor votorum 11 ſupra dimidium; egregiæ famâ Sanctitatis relictâ. Scripſit

De varijs ad utrumque Jus attinentibus arduis controverſijs compendium.

Quod uſui ſuo pro celeberrimis theſibus, quas memoravimus, propugnandis, confeciſſe multo volumine, à fideliſſimis accepimus & oculatis teſtibus, fortèque apud ſuos ſchedę manebunt cedro dignæ & levi ſervanda cupreſſu.

301. D. Antonius Llerena Laso de la Vega, Natione Mexicanus, apud Antequeram præcipuam Goaxacenſium Urbem nobiliſſimis Parentibus natus, quamvis ad Primogenia bona, ſatis quidem ampla, & ibi ſita & in Villa de Etla, materno ſibi quærenda jure deſtinatus, ſubindeque in ſtatu victurus prophano, ne dum Chriſtianis inſtitutus fuit & Politicis rudimentis, ſed Latinis etiam & Philoſophicis diſciplinis, in quibus tam floruit, quam qui maximè, ut indicio eſt, ſecundum inter Condiſcipulos locum tenuiſſe, qui non niſi provectioribus honos & in Academiâ Mexicanâ, & in ejus Collegijs decernitur. Abſoluto Philo-

loſophiæ curriculo, Aulis ſe ſubduxit, libris tamen excolendis ſtrenuam dedit operam, in primiſque Poetis delectatus, cùm latinis, tum etiam hiſpanis, quanta potuit ipſorum Opera conquiſivit, ac diurnâ nocturnâque manu verſavit. Nec ſanè avelli à litteris potuit, multis quòd muneribus incubuerit, quę equidem decebant ampliſſimum virum, & obita exactiſſimè gloriam homini cumularunt. Senatorem bis egit Antequerenſem, novennio prius, dein haud exiguo tempore, donec id oneris recuſavit. Ter Ordinarius renunciatus Judex in annum, egregie fuit de Republicâ Patriâque meritus. Totos triginta annos Inſtructor Legionum militiam profeſſus, ſub Pàllade ſtipendia ſic meruit, ut Minervæ donarijs affluxerit, togatusque & armatus inſignis evaſerit. Conjugio junctus fœminæ multis ſtemmatibus clarę, à Marchione de Torre Campo D. Thuribio Coſio, quomdam Goatemalenſis Regni Præſide per decennium, dein Inſulis Philippinis dato Gubernatore, ęqueſtris Ordinis Calatravenſis, Aureæque clavis inſignibus decorato, legitimè genitę; non propterea Muſis valedicit atque Parnaſſo: faceturque, nullam ſibi diem ſine poetica linea prolapſam annis triginta, tot tantisque Opuſculis cōditis, ut compacta tres in quarto tomos conficerent. Optandum quidem â cultoribus Facultatis, ut publicam, quâ digniſſima ſunt, lucem elimata carmina aſpicerent. Religione adverſus Seraphicum Parentem Franciſcum ductus eximiâ, ejuſdem Vitam ab Illuſtriſſimo Cornejo eleganti relatam ſtylo, redegit ad numeros, litteriſque mandavit

CCLX *Epigrammata hiſpana, quæ Decimas audiunt, quorum ſingulis latinum præfixit lemma, & in unoquoque Epigrammate integrum, ceu in indice, Vitæ caput coucluſit.*

Haud abſimili tractus officio compoſuit hiſpanis item numeris, quos *Octavas* dicimus, pangendis heroycis aptiſſimis,

Vitam S. Ludovici, Epiſcopi Toloſani, ex Ordine S. Franciſci.

Opus hoc, quod Author commodavit Amico legendum eunti in Hiſpaniam, nec reſtituenti, dicitur typis traditum fuiſſe plagio, nullâ Noſtri mentione, ceu profectum ab eo cujus nomine proſtat editus.

Pro honorario exornando tumulo in Cathedrali Eccleſiâ Antequerenſi conſtructo pijs manibus Hiſpaniarum Reginæ D. D. Mariæ Aloyſię metaphoram roſæ ſectatus concinnuit

Poemata latina & etiam hiſpana.

Parentantibus viro claro qui fuerat â ſecretis Illuſtriſſimo D. Fr. Angelo Maldonado Patriæ Antiſtiti, morem gerens, machinam Funebrem, Silentij umbram ſecutus, Defuncti expreſſit vitam,

Carminibus utrâque linguâ datis.

For-

Fornicem Triumphalem pro excipiendo ab Eccleſiâ ſuâ Illmô. D. D. Didaco Philippo Gomez de Angulo, ejuſdem Diœceſis Epiſcopo, illuſtraturus, conſcripſit

*Poemata & hieroglip*h*yca Heroem adumbratum Sole expendentia.*

Tandem CL *Epigrammata hiſpana S. Mariæ Magdalenæ nuncupata, pœnitentem fuſſis lachrymis animum exprimentia.*

Et hæc quidem Mss quæ à teſtibus omni majoribus exceptione ſuſcepimus, Lectoribus citra ſcrupulum noſtris communicamus.

302 M. F. Antonius Lopez Cordero, Natione Mexicanus, propè antiquam & celebrem Urbem Cholulam Angelopoleos ditionis in lucem editus, honeſtis nec obſcuris parentibus, piè ab ipſis & laudabiliter educatus, animum applicuit ad litteras, & latinas quidem ut diſceret, Collegium S. Petri quod Tridentino Seminario à S Joanne dicto adjacet, Angelopoli frequentavit multo cum fructu; pro Philoſophiâ autem audiendâ in Regio S. Ludovici Dominicanorum Collegio diſcipulis ſe junxit Magiſtri Alfonſi Gil, ejuſdem Ordinis viri doctiſſimi, atque unà cum ſiſthemmateAriſtotelicoThomiſtico, quo optimè fuit imbutus, pium erga Inſtitutum Prædicatorum amorem imbibit. Sacro eum habitu induit in Conventu Primario Angelopolitano Provinciæ S. Michaelis & SS. Angelorum, ejuſdem Prior Cœnobij, electusque Epiſcopus pro Novâ Segoviâ Illmûs. M. D. Fr. Didacus Goroſpe 16 Octobris anno 1696. Abſoluto, multâ cum laude obſervantiæ & virtutis, tyrocinio, profeſſioneque emiſſâ, pro excolendâ Theologiâ in ſuburbanum S. Pauli Conventum, qui eâ tempeſtate in Collegium fuerat inſtitutus, cum alijs ſelectis juvenibus ingenio & ſpe nobilioribus ceteris, fuit dimiſſus. Porrò quantum in ea Facultate profecerit argumento fuere theſes, quas, plaudentibus Magiſtris Sapientiſſimis, non ſemel publicâ in palęſtrâ ſubſtinuit: nam pro recèns conſtructâ Aulâ Collegij maximâ ſcholaſtico ritu initiandâ 24 titulos Theoſophicos Theojuridicosque mane & veſpere defenſandos propoſuit, quorum multas ſinguli quæſtiones complectebantur; & ut Provincialibus eodem more Comitijs gratularetur, publicas itidem obtulit concluſiones, à quibus ſtrenuè & eruditè propugnatis, haud vulgarem nactus honorem fuit. Sacerdos factus, atque ad regendam Cathedram à litteris & virtute præclarus, Curſum Philoſophiæ ſemel & iterum tradidit, ita quidem, ut ſcripſerit geminum, primum fuſiorem, ſecundum contractiorem, exactum tamen adeò, ut nihil Sodales in illo deſiderent, mirenturque claritatem brevitati ſociatam, paucisque omnia, quæ pro inſtituto opus ſunt, compre-

prehenſa, aſſervantque ſub inde egregio pretio.

303 Hæc inter, laudes non à doctrinâ tantùm ſed â modeſtiâ tulit eximias, quòd in Academicis ita ſe geſſerit certaminibus, ut aculeatas pro arguendo dificultates ita proponeret, ut eas docti quique & tyrones caperent, citra tamen ſtrepitum & conclamationem, queis, ardore perciti ſcholaſtico, abutuntur non nulli, ipſe verò manſuetudine & humilitate ab eis abhorrebat. Porrò nihil habuit antiquius, quā ut has coleret cæteraſq̃ virtutes, qua propter ipſarum etiam Magiſter à Superioribus inſtitutus fuit novitijs ad Religioſam vitam formandis. Collegium itidem ſtudiorum ita rexit accuratiſſimè, ut ſcholarium in ſcientijs juxtàque moribus profectui totus invigilaverit. Ut verò natus fuerat ad plura, cunctiſque obtemperare conſueverat Superiorum juſſionibus, Valetudinarij Pręfectus eo huic libentius muneri incubuit, quòd & humilitati & charitati exercendis copiam faceret: Ægrotis ſiquidem præſtò aderat, mortique proximos induſtriè pro recipiendis Sacris parabat, corporum curæ majorem pro animabus adſocians. Adhæc, exteros etiam in ſpiritualibus juvandi cauſâ, conciones habebat doctiſſimas ferventiſſimaſque, id unicè curans, ut in Dei gloriam & auditorum ſalutem cederent.

304 Cœterà, vitam ſic traduxit, quoad ſibi licuit, alijs, quæ ſubierat, levato oneribus, ut rarò per annum Matrem inviſurus egrederetur è Monaſterio, quam tamen ad januam quandoque venientem alloquebatur, cuique his ſubveniebat, quæ à Miſſarum ſtipendijs, penſiſque religioſis ſibi obtigerant. Cellam libèns inhabitabat, è qua niſi pro communibus Cœnobij functionibus, aut ſpiritus negotio recedere religioni ſibi erat. In eam receptus, aut etiam in chorū, quo tempore noctis aliò Sodales aderant, cœleſtium vacabat meditationi, & pijs alijs exercitationibus incumbebat. Hinc, pietate in Deum reſplenduit eximiâ, tum in primis cum ad aras faciebat, obſervantiâ Eccleſiaſticorum rituum exactiſſimâ, devotiſſimâque pręparatione. Erga Deiparentem multo erat amore, cujus Roſarium ferventiſſimè prædicabat. Regulas Inſtituti obſervabat ad unguem, omniumque exemplis virtutum vigebat, patientiæ, obedientiæ, mortificationis, abſtinentiæ, aliarumque. Eminuit verò in colendâ paupertate, adeò ut etiam Provincialis munere inſignis, cellâ omni deſtitutâ ornatu, vel eo qui Religioſos decet egregiè reformatos, nulli in paupertate concederet, præterque nullius pretij perneceſſaria utenſilia, eo mortuo, inventum fuerit nihil: peræque coluit humilitatem, tantâ ſui deſpicientiâ, ut indignum crede-

deret ſe qui urbanè tractaretur vel ab infimâ plebe. Non nunquam Sodali ſuo familiariter percunctanti, cur Magiſterij lauream pro ſuis in Ordine laboribus dato in Comitijs libello non peteret; ſtatim evangelicum illud repoſuit: *Nolite plures Magiſtri fieri.* Nec vero honorem illum tandem aliquando fuit nactus, niſi deffinitoribus pro eo apud OrdinisGeneralem Magiſtrum agentibus.

305 Tantis propterea allecti dotibus PP. in Comitijs Provinciæ anno 1728. habitis, reluctantem Præſulem ſibi voluerunt, nolentemque volentem, domeſticis exterisque plaudentibus, Provincialem ſalutarunt atque Parentem. Statim Ordinationibus prudentiſſimè conditis, ijs proluſit, quæ deinceps magno cum Familiæ emolumento peregit. Univerſam, quæ latiſſimè patet, Provinciam, ne uno quidem Cœnobio relicto, diſſito quamvis aut exiguo, bis perluſtravit, biennio & quinque menſibus potitus officio, viribus deſtitutus ægrâque valetudine afflictus. Fortitudinem verò zelumque Dei gloriæ, & eccleſiaſticæ ac religioſſæ diſciplinæ, occaſione datâ, multis oſtendit: nam Clariſſimo viro, & à quo beneficentiſſimè fuerat tractatus, quandoque petenti quod citra piaculum ſe non poſſe concedere judicabat, abnuit, multorum propterea ſubiens invidiam, criminationesque paſſus acerbas, ne Apoſtolicis contrairet Decretis, aut quod idem eſſet, contortis interpretationibus ipſa eluderet. Gravius tamen fuit illi domeſtica, ſub indeq́ eccleſiaſtica, negotia à prophanis ſubſellijs operoſè ſubducere, nihil interim faciens honoris jacturam proprij, exilium, cui ferendo præſtò erat, aliaque permulta, quæ ſubijt amara, donec poſitis in aperto rebus, ſua omnibus innotuit integritas. Demum, in ſuburbanum S. Pauli ſtrictioris obſervantiæ Conventum receptus, per inde quaſi mortem opperiretur, nedum Choro cum ſodalibus intererat, cæterisque exercitijs, verùm alijs etiam incumbebat, quæ funus preſagire ſibi indicabant, quod non multo poſt, inſperatò reliquis, fuit indictum: nam quamvis gravari ægritudine ſenſerit, non propterea decubuit, nec à Choro abſuit, vel abſtinuit à ſacrificando, donec 3 Octobris mane inventus eſt è vivis abijſſe, anno 1730. ętatis 51. męrentibus unà cum Dominicanis PP. omnibus Angelopolitanæ Civitatis Ordinibus, juſtaque perſolventibus, qua decebat pompâ graviſſimâ, certantibus cùm è Societate Jeſu, tum etiam è Clero Seculari, & alijs eruditis hominibus tumulum eximijs cumulare & ad numeros conceptis elogijs, Franciſcanisque alumnis & latinâ Oratione & hiſpano Sermone 5. & 6. Novembris defuncti virtutes actaque plaudentibus. Porro, elaboratum à M. Fr. Joanne

ne de Villa Sodali ſuo pro funebri mole Epitaphium ita habet.

Voces Piorum Manium R. Admodum P. Mag. Fr. Antonij Lopez Cordero & Leon, S. Inquiſitionis Officij Qualificatoris, hujus S. Michaelis & SS. Angelorum Prædicatorum Eparchiæ deſiderati Patris ac Præſulis.

Siſte Viator, & Audi,
En affor extinctus, qui vivens ſilui.
Sedi, quoad vixi, ſolitarius, & tacui;
quia levavi me ſupra me.
Facundum me mors nunc facit,
quæ & ſtravit ſubtus, & levavit me ſupra te.
Siſte, & audi; quæ vera ſunt non diffitear.
Agnum appellaſti? Me noſti:
Cognomine definiebas.
Agnus quidem, non è grege, ſed egregius; mitiſſimum me natura: humillimum gratia fecit.
Patre Agno, Matre Leæna prognatum vel monſtrum diceres, vel miraculum.
Dic myſterium.
Nomina & omina:
Ut qualis futurus eſſem, etiam gentilitia monſtrarent.
Vide cui ſimilis.
Leonem is nexuit & Agnum,
qui Deum & Hominem.
Hoc ſolo (ut ille) Leo victor,
quòd nullum codicem
non aperui;
nullum difficultatis ſigillum non reſeravi.
Cæteroquin ſemper Agnus.
Nihil mihi præter vellus, nil charius, nil pretioſius;
ne Phrixæum quidem.
Si quando ad inſontes aureis mordax forceps ſtriduit,
Agnus obmutui, & non aperui os meum.
Ut innoxiæ pecudis victimam litarem Deo,
me Agnum obtuli, & quidem immaculatum.
Pro ara conſcientiam, pro cultro legem,
Senſum pro jugulo, mentem pro Flamine,
pro flamma amorem habens,
juge cremabar Numinis holocauſtum,
quotidie moriens.
Et quid (rogas) tam celeris mors me ſuſtulit?
Parum operæ impendit in Agno tamquam occiſo.
Num moraretur ut unum tolleret Tanquam?
Pepigeram fœdus cum morte,
ut Mundo me prior perimerem.
Facto: reſiduum facilè abſolvit.
Vis ſcire quid?
Mundo ſpiritui exiguum pulveris momento temporis quaſſit.
Nec dicas celerem mortem, quæ unum ſupra quinquaginta annis maturuit.
Spiritum ſolitum ſuperos advolare,
Mors non abſtulit; ſed ſtitit.
Non hoc egit ut migraret; ſed ne rediret.
Spiritus ſæpe vadens, ſemel non rediens.
Audiſti viator & perge;
& ne luge; ſed invide.
Beati mortui, qui in Domino moriuntur.
Anno à Chriſto nato MDCCXXX.

Scripſit hiſpanâ linguâ

Vitam præclaræ Virginis & dulciſſimæ Sponſæ Jeſu Chriſti Domini noſtri S. Agnetis à Monte Policiano.

Prodijt poſthuma curis & additionibus eruditis præcitati M. Villa, qui & Authoris vitam ad calcem adjunxit à p. 226. ad 260. Angelopoli, ex Typographiâ Viduę Michaelis de Ortega & Bonilla 1744. in quarto.

Etſi plures doctasque conciones conſcripſerit, unà in honorem ejuſdem S. Agnetis reliqua eſt, quòd ſtatim ac illas dixerit è ſuggeſtu, flammis tradiderit, nihili elucubrationes ſuas habens.

Latino ſermone condidit

Geminum Philoſophiæ Curſum, primum latiorem; contractiorem ſecundum, quem ſub inde magni habent doctiſſimi Magiſtri, ſervantque Mss, ut in Authoris vita legere eſt.

306 FR. ANTONIUS DE LUNA, Natione Mexicanus, & ni fallimur, Patria, Ordinis S. Franciſci in Provinciâ S. Evangelij alumnus clariſſimus fuit, æquè ab utriuſque ſuggeſtus peritiâ meritò commendatus: nam ſic Philoſophiam Theologiamque ad Scoti mentem in palęſtrâ Scholæ tractavit, ut abſolutâ quindecim annorum periodo, & Emeriti gloriam retulerit, & egregium ſibi nomen, quod etiamnum celebratur, apud Minervæ cultores & Proceres coparaverit. Quòd verò ad pulpita ſacra ſpectat, non minori laude donatus ab æquiſſimis rerum æſtimatoribus adhuc habetur. Diſcipulos inſtituit egregios, quos inter caput extulit in Oratoria Evangelica paucis comparandus Fr. Joannes Antonius Perez, qui, ut & alij, hauſtam ab illo multam eruditionem dicendo ſcribendoque fatebatur. E pluribus ſcriptis ejus, vidimus tantùm habitas à ſe vernaculâ linguâ conciones

De S. Didaco, Angelopoli, ex Officina Hæredum Joannis de Villarcal 1700. in quarto. Habetur tom. 54 Collect. noſtr.

In Dedicatione Novi Franciſcanorum Templi Mexicei. Mexici, typis Hæredum Joannis Joſephi de Guillena Carraſcoſo 1717. in quarto. Extat eodem tom. Collect. noſtræ.

Optamus ut à Socijs ejus adjiciantur

Tractationes Philoſophicæ atque Theologicæ Opuſculaque reliqua.

Meminit ejus Bibliotheca Franciſcana tom. 1. pag. 111.

307 D. ANTONIUS MALDONADO, cujus Natio latet & Patria, Mexicanus ut minimun Domicilio, & in Regiâ noſtrâ Cancellariâ pro juribus regalibus tuendis Fiſcalis, unus ex his fuit, & primus quidem, qui egregio Collectionis Legum pro Indijs datarum Operi manus admovit, cui ut Rex noſter faveret, ſuas anno 1556. litteras expedivit: fuit autem illud hiſpano ſermone

Repertorium Schedularum, aliarumque Sanctionum Regalium Americæ regimen concernentium.

Ut ex D. Antonio de Leon in Epitome Bibliothecæ Indicæ titulo 22 Occidentalis partis refert D. Nicolaus Antonius in novâ Hiſpaniæ Bibliothecâ tom. 1. p. 112. In Editione verò noviſſimâ Madritanâ Leonis Pineli habetur tom. 2 col. 819.

308 F. Antonius de Mancilla, Natione Mexicanus, in ipſa Imperiali Americæ noſtræ Urbe à clariſſima ſtemmatibus gente duxit originē. Genitor ejus inter Civitatis Rectores adlectus, avito ſanguini nobiliſſimo novum decus adjecit, alijque ex Familiâ non abſimiliter. Noſter litteris & virtutibus initiatus â puero, Franciſcanis PP. Provinciæ S. Evangelij, emiſſis ſolenniter votis, Sodalem ſe adjunxit, & adeò ſpectabilem fecit ſtudijs & geſtis, ut Lectoris Philoſophiæ primùm, deinde Theologiæ munus injunctum ſibi, multo & ſui & Familiæ ſplendore ſit executus, optimeque audierit apud Doctores, ſive Præſes adfuerit in Aulis, ſive concertator dixerit è ſubſellijs. Hac de cauſa exactis ſtatutis curriculis Emeritus eſt renunciatus, & à Fidei Quæſitoribus Theologus pro ferendis Cenſuris adlectus. Magiſtri quotidianis penſis admodum gravibus, additis ſermonibus frequentiſſimis, peræquè his illisque ſatisfecit, tamque in Oratoriâ inſignis eſt habitus, quam in Theologicâ Facultate: ſuas ita conciones ad artis præſcripta tornatas ſapientibus exhibens, ut ab illiteratis etiam celebrarentur; & porrò argumentorum gravitate, ſententiarum pondere, eruditionis ad res natæ copiâ, dicendi facundiâ, ſtyli proprietate, cogitandi acumine, & cæteris ita dotibus erat præditus, jure ut maximi fuerit habitus. Prudentiâ itidem & regulari diſciplinâ conſpicuus, pluribus & primarijs Cœnobijs præpoſitus, non ſine laude munus exegit, ut propterea toti etiam à Comitijs Provincialibus Familiæ Mexicanæ regendæ Preſul fuerit electus, Paterque poſtmodum multis annis audierit. Libris ad extremum uſque vitæ, forſan ſeptuagenariæ majoris, deditus, Oloris inſtar morti proximus dixit è ſuperiori loco die 9 Junij 1747. & ut ſe gravatum valetudine ſenſerat, funus propè ſibi prædixit, concionem, quę edita eſt, ſic auſpicatus: *Ergo ne tandem dicturus veni? Certè veni dicturus tandem. Scilicet, affecta me valetudo corporisque imbecillitas monent, futurum hunc ſermonem noviſſimum.* Quod dein exordium nobiliſſima excepit Oratio in Jeſu-Chriſti Cordis elogium amoremque, eximiâ & religione & eruditione compoſita. Ipſe verò quam opperiebatur præſagierat que mortem, non multo poſt aſpexit, Sodalibus & exteris ſui deſiderio relicto.

In extremâ, quam mox inſinuavimus, concione habitâ & editâ, Cenſuram legimus datam à

Pro-

Procuratore Generali omnium quæ vigent in Novâ Hiſpaniâ S. P. Franciſci Provinciarum, viro admodum docto F. Sebaſtiano de Gama, teſtante Noſtri elucubrationes typis commiſſas ſupra quinquaginta eſſe, futurosque totidem tomos, ni ipſe præ humilitate obſtitiſſet. Nec Cenſorem à verò receſiſſe ſuſpicabuntur, hominis qui acta & doctrinam noverint. Res ſanè è voto nobis accideret, ſi videre Mss & recenſere licuiſſet; ex editis quamvis plura hactenus nos effugiant Opuſcula, quæ invenire potuimus ſunt ſequentia.

Panegyrica Oratio in ſolenni Altaris erectione S. Nicolai Epiſcopi nomine inſignis apud Templum Religioſorum Bethlemitarum. Mexici, apud Michaelem de Ribera Calderon 1703. in quarto. Extat tom. 100. Collect. noſtræ.

Panegyrica Oratio de S. Jacobo Hiſpaniarum Patrono. Mexici, typis Hæredum Franciſci Rodriguez Lupercio 1708. in quarto. Extat tom. 94. Collect. noſtræ.

Panegyrica Oratio habita in ſolenni Indulgentiarum publicatione quæ Sodalitio à SS. Trinitate Mexiceo beneficentiâ Sedis Apoſtolicæ conceſſæ fuere. Mexici, eiſdem litteris 1709. in quarto. Habetur tom. 12 dictę Collect.

Panegyrica Oratio de Proto-Parente Seraphico S. Franciſco. Mexici eiſdem formis 1714. in quarto. Legitur t. 21 dictę Collect.

Panegyrica Oratio de Patrocinio SS. Joſephi Deigenitricis Sponſi. Mexici, ex eadem Officinâ 1714. in quarto. Invenitur tom. 68 memoratę Collect.

Panegyrica Oratio de Immaculata SS. Virginis Conceptione. Mexici, ex eadem Typographiâ 1719. in quarto. Habetur tom. 70 Collect. noſtræ.

Panegyrica Oratio de Proto-Parente Divo Petro in Eccleſia Metropolitana Mexicea. Mexici, apud Ortega Bonilla 1722. in quarto. Extat t. 20. ejuſdem Collect.

Panegyrica Oratio de inſigni miraculis Imagine Deiparentis ſub titulo Vallis-Venarij. Mexici, è Domo Joſephi Bernardi de Hogal 1725. in quarto. Habetur tom. 17. Collect. noſtræ.

Panegyrica Oratio de S. Joanne de Deo. Mexici, formis Lupercianis, eodem anno. Extat tom. 4. ejuſdem Collect.

Panegyrica Oratio in Viſitatione Virgineâ. Mexici, operâ Typographorum Lupercij 1726. in quarto. Legitur tom. 95. Collect. noſtræ.

Panegyrica Oratio de S. Antonio Patavino. Mexici, è torculis Joſephi Bernardi de Hogal 1727. in quarto. Habetur tom. 74. noſtræ Collect.

Panegyrica Oratio de SS. Jeſu Corde. Mexici, ſignis D. Mariæ de Ribera 1747. in quarto. Extat tom. 11. dictę Collect.

His adjiciant Sodales amabimus Mss.

Curſum Philoſophicum.

Tractationes Theologicas, & *alias Conciones.*

Meminit ejus Bibliotheca Franciſcana tom. 1. pag. 111.

309 FR. ANTONIUS MAZO, Natione Mexicanus, Patria Zelaienſis apud Diœceſim Michoacanenſium; ſtrictiora S. Franciſci Inſtituta profeſſus eſt in Provincia Mexicea nudipedum à S. Didaco nuncupatâ. Philoſophiâ imbutus atque Theologiâ, utrâque Facultatem in domeſticis Gymnaſijs edocuit, triennio poſito in Ariſtotele juxtà Scoti mentem interpretando; duodennio autem in Theoſophiæ receſſibus penetrandis duce Magiſtro Subtiliſſimo. Adhæc ſacras conciones frequenter habuit doctas & eruditas, Præfecturis inclaruit, Deffinitoremque agit in præſentiarum. Habet penes ſe Mss, quæ ſubdimus opera. Sunt autem

Curſus Philoſophicus, in quarto.

Tractatus de Deo ut Uno, in quarto.

Tractatus de Deo ut Trino, in quarto.

Tractatus de Deo intelligente & volente, in quarto.

Tractatus de Viſione beatifica, in quarto.

Tractatus de Beatitudine, in quarto,

Tractatus de Providentia divina, Prædeſtinatione & Reprobatione, in quarto.

Tractatus de Angelis, in quarto.

Tractatus de Opere ſex dierum, in quarto.

Tractatus de primo Parente, in quarto.

Tractatus de Divina gratia, in quarto.

Tractatus de Juſtificacione, in quarto.

Tractatus de Merito, in quarto.

Tractatus de Dominica Incarnatione, in quarto.

Tractatus de Diverſis Theojuridicis Quæſtionibus ad Regulares ſpectantibus, in quarto.

Hiſpanicè autem *Sermones Panegyrici atque Morales*, in quarto.

310 D. ANTONIUS MELENDEZ BAZAN, Natione Mexicanus, apud Inſulam S. Dominici, quæ Americæ noſtræ primas habet, ortus illluſtri gente, Juriſprudentiæ daturus operam Mexicum petijt in juventute, & Academico adſcriptus albo, egregiâque imbutus doctrinâ Doctor Juris Civilis creatus, atque apud Senatum & Cancellariam Regiam Cauſidicus titulo, re etiam adeò inſignis evaſit, ut nulli ſua ætate conceſſerit. A Quæſitoribus Fidei pro carceratis tuendis Patronus delectus multi eſt habitus; nec minori â tribus ſucceſſivè Mexicanis Pro-Regibus, qui eum ſibi voluere Conſiliarium, Aſſeſſoremque juris dicendi cauſâ, quo etiam munere multis functus annis, ſplenduit apud Conſules Mercatorum pro litibus & negotis, quæ ab ipſis expediuntur commercij ratione, ad le-

legum normam regulamque abſolvendis. Sanè, præter omnigenam juris eruditionem, qua eminebat, atque in hiſtoriâ & amœnioribus litteris peritiam, judicio ac prudentiâ conſpicuus erat, atque in conſulendo & judicando æqui rectique tenax, quamvis invidos paſſus qui Herculi, ut ajunt, calumniam extruxerint apud Regni Viſitatorem, qua demum â Supremo Indiarum Conſilio liberatus ſuiſque ſedibus reſtitutus, & pro tempore, Univerſitatis, cui Rector præfuerat, Decanus in Facultate ſua, Sapientum calculis probatiſſimus, ætateque provectus obijt 24 Novembris 1741. E multis ſcriptis ejus publicâ fuere luce donata quæ ſequuntur patrio ſermone.

Libellus ſupplex pro D. Maria Anna Philippa de Cantabrana, hæreditatem quandam ab inteſtato nepote ſibi debitam poſtulante. Mexici, ex Typographia Viduæ Franciſci Rodriguez Lupercio 1714. in quarto. Folijs 87. Extat tom. 17. Collectionis D. Ludovici de Mendoza, & noſtrarum tom. 60. in quarto.

Expoſitio Juris Regij Tribunalis Conſulatus Mexicei pro exigendis certis vectigalibus. Mexici, apud Hæredes Joannis Joſephi Guillena Carraſcoſo 1718. in fol. Extat tom. 9 Collect. noſtrarum.

Meminit ejus multa cum laude Sapientiſſimus P. Nicolaus de Segura Societatis JESU in Tom. ſuo de Contractibus in genere & Teſtamentis p. 581. ubi fragmentum Epiſtolæ ſatis in jure doctæ pro inſtituto ſuo adducit à noſtro conſcriptæ.

311 D. ANTONIUS MELO, Natione Mexicanus & Patria, Collegij Seminarij Metropolitanæ Eccleſiæ à S. Paulo & Puriſſimâ Conceptione nominati alumnus, atque Philoſophiæ & Theologiæ laureis in Univerſitate Mexiceâ inſignis, ejuſdem Pauliani Athenæi Cathedras rexit Latinitatis primùm, mox Philoſophiæ, quam triennio auditoribus publicè dixit, conſcripto ad id muneris Philoſophiæ Curſu juxtà PP. Thomiſtarum Syſthema complectentem

Summulas & Logicam, Phyſicam & Metaphyſicam, Librosque de Ortu & Interitu, de Cælo & Mundo.

Circumfertur Mss Diſcipulorum Authoris manibus.

312 EXCMUS. D. D. ANTONIUS DE MENDOZA, Natione Hiſpanus, longo 17 annorum domicilio & multo merito Mexicanus, Eneci Mondexarenſis Marchionis filius, D. Didaci de Mendoza frater, primus fuit qui Pro-Regis titulo Novæ-Hiſpaniæ clavum tenuit, & verò etiam auſpicatiſſimè gubernavit. Anno 1535 eo quem diximus nomine & Ducis Generalis inſimul theſerâ, Mexicũ advectus, detectis nuper vaſtiſſimis Regnis in politicis unà & chriſtianis ritibus inſtituendis mirum adlaboravit. Prudentiâ erat inſigni,

gni, ſingularique probitate, quibus præditus dotibus, & ſe dilectum Indis atque Hiſpanis exhibuit, & Regis Catholici dominia firmavit & auxit, ac, quo nihil habuit antiquius, Dei gloriam animarumque ſalutem admirabili zelo promovit. Geminas in hos fines Claſſes inſtruxit, è queis alteram ad Philipinas Inſulas anno 1545. quamvis infelici ſuceſſu, infido, nec ſatis agnito mari commiſſit; alteram verſus Californias ad anno 1539 ad 1541. quas Franciſcus de Alarcon navium Imperator inviſit, ſcriptaque narratione Americanis palam dedit & Europęis; eodem tempore Franciſco VaſquezCoronado rem terreſtri itinere procurante, atque in veterem per novam Mexicum revertente. Turbatis Peruvicis gentibus, earumque Gubernatore à Mexicanis ſuppetias poſtulante, eas ut preſtò ferret, Legiones ſupplevit, ſexcentisque militibus D. Franciſcum de Mendoza filium ſuum præfecit, quamquam in procinctu omnibus, receptui cecinerit, quòd pacatas in Meridionali America res agnoverit, ipſo qui auxiliùm poſtulaverat Præſide id per litteras enunciante.

313 Americam quòd attinet noſtram curæ ſuæ demandatam magna ex parte luſtravit, totique fovendæ protegendæque incubuit. Pecuaria, armenta, idque genus alia, ex Hiſpanijs adducta, in optimis Regionibus, & eis alendis augendisque aptiſſimis, diligentiſſimè curari ſategit, felici adeò ſucceſſu, ut credi vix poſſit quantum deinceps excreverint, tantum expatiata ut non Provinciæ modò ſed Regna condi multa poſſint his in agris & latifundijs, quæ pecudibus ſunt deſtinata. Monetam ex ære primùm cudi mandavit Mexici, quæ cum diſpliceret aſſuetis auro & argento familiariter uti, rejecta ab ipſo fuit, cuſſaque argentea, mox etiam aurea, tantâ in poſterum copiâ, ut non Europa tantùm, ſed totus propemodumOrbis Mexicanis nummis, argenteis uncialibus, alijsque pretioſis monetis abundaverit, atque etiamnum incredibili opulentiâ diteſcat. Multæ ea tempeſtate argenti fodinæ detectæ fuere; nec ipſæ tantum Noſtri vigilantiâ decretisque excultæ, ſed Officinæ quoque, textrinaque pro laneis veſtibus in primis, uſum incremētumque habuere. Sæviſſima peſtis Indos invaſit anno 1545 quæ latiſſimè ſerpens abſumpſit innumeros, &Antonius ægrotantibus quidem præſtò fuit auxilio, paternâ miſeris charitate ſubveniens. Omnia, hercle, circūſpiciebat, opportunisque operibus Reipublicæ commodis vigilabat, propterea optimè de ipſa meritus. Ut litteris etiam excoleretur, apud Cæſarem Carolum V. Hiſpaniarum potientem egit, quantum & Religioni & Regno profutura foret exponens Univerſitas Scientiarum, ſi inſtar Salmanticen-

cenſis & aliarum Europæ florentium, Mexici erigeretur, quæ non multo poſt dextero ſydere inſtituta eſt. Prius verò diſertiſſimus homo curaverat Typographiam in Novum hunc Orbem ex antiquo defferri, primumque Typographum Mexici inſtituit, cujus formis multi ſtatim libri excudi cœperunt. His multiſque incumbentem Noſtrum alijs, poſtquam 17 annos pace juſtitiâque florentem Mexicanam moderatus fuerat ditionem, anno 1551 Pro-Regem in Americam alteram deſtinatum noſtra multis abeuntem lachrymis proſecuta eſt, uberioribus autem longè ipſum biennio poſt flevit, quòd poſtremam obierit diem. Ejus, egregiâ cum laude, meminere Torquemada in Monarchia Indica tom. 1. lib. 5. à cap. 11. à pag. 608. editionis Madritanæ 1723. Medina in Chronicis Provinciæ S. Didaci fol. 233. n. 815. Betancurt in Tractatu Civitatis Mexiceæ pag. 7. n. 27 & ſeq. Ægydius Gonzalez in Theatro Eccleſiæ Mexicanæ pag. 23. corrigendus quòd dixerit adductam Typographiam primam in Mexicum anno 1532 à Noſtro, qui non dum rerum potiebatur Americæ hujus. Alios prætermittimus, ut afferamus & D. Nicolaum Antonium in Bibliothecâ Hiſpaniæ Novâ tom. 1. p. 113. & D. Antonium de Leon in Occidentali. Et Nicolaus quidem Noſtrum propterea Scriptorum albo inſertum exiſtimat, quòd conſcribi fecerit, non ipſe conſcripſerit librum hiſpano ſermone

De naturalibus rebus & mirabilibus Novæ Hiſpaniæ, cujus Operis meminit Leon Pinelus. Hîc verò præter hoc Opus quod Mss refert col. 873. edit. noviſſimæ, col. 827. recenſet ab illo profectas

Ordinationes legumque collectionem pro Conventu Juridicò Mexicano. Mexici 1549. in fol. Quibus accedunt. *Epiſtolæ* quas citata col. 873. inſinuat non tamen aperit. Invenimus verò apud Laſſor Avarea in Orbe Terrarum Scriptorum calamo delineato T. 2. verbo *Nova Hiſpania* p. 267. Litteram ex hiſpano in italum verſam idioma, quæ ſic habet latino

Epiſtola ad Imperatorem de recèns apertis Regionibus in Hiſpaniâ novâ Aquilonem verſùs. Venetijs 1565.

314 F. Antonius de Mendoza, Natione Mexicanus, cujus natale ſolum inclyta Equitum Civitas Goatemala, Parentes & ipſi nobilitate clari, Ordinem S. Franciſci inijt in patriâ Provinciâ à SS. JESU nomine nuncupata, in qua ſtatim lumine prophetico inſignis eſt habitus, proptereaque à multis conſultus in arduis, quòdque cœleſti, quo videbatur afflatus æſtro, peritiam in moralibus minimè vulgarem adjunxerit. Ægrè quidem ferebat honorem his ſibi nominibus

 da-

datum, ut qui propriæ demiſſioni addictiſſimus eſſet, ceteràque conſpicuus virtute. Ex his quas elaboravit Reſponſionibus inquiſitus de Theologicis practicis dificultatibus, extant pleræque

Conſultationes Morales,

Bibliopegi operâ compaginatæ alias inter variorum, quas octo Tomis comprehenſas habent Sodales in Bibliothecâ Cœnobij præcipui Goatemalenſis, uti ipſi ad nos humaniſſimè detulerunt. Ibidemque conſervant præterea hiſpano itidem ſermone ejuſdem Authoris

Summam brevem Theologiæ Moralis.

Meminit ejus Fr. Franciſcus Vaſquez in ſecunda parte Chronicorum ejuſdem Provinciæ lib. 4. cap. 73.

315 Fr. Antonius Michael de Galicia, Natione Mexicanus & Patria, Ordinem religioſum de Charitate S. Hyppolyti Martyris ingreſſus, & ſolenni profeſſione amplexatus, Preſbyteratu inſignis, pius equidem & moratus, ſatiſque inſtructus, pro miniſtrandis Eccleſiæ Sacramentis ijs præcipuè qui ad Familiæ ſuę Valetudinaria confugiunt ægrotis, ut horum & Sodalium proſpiſceret commodis, atque Sacrorum agendorum reverentiæ & pietati, edidit hiſpano & latino ſermone

Manuale ad præſcripta SS. PP. NN. Pauli V & Urbani VIII pro uſu & regimine Sacræ Religionis de Charitate S. Hippolyti Martyris in Provincia Novæ Hiſpaniæ, atque Cœnobijs ejus & Xenodochijs. Mexici, ex Officina Franciſci de Ribera Calderon 1716. in quarto.

316 P. Antonius de Millan, Natione Mexicanus, fortaſis & Patria, alumnus Societatis JESU, in Maximo SS. AA. Petri & Pauli Collegio Mexiceo Rhetoricæ Cathedræ Moderator cum eſſet, pro inolito florentiſſimæ Scholæ ſuæ more, Puerum Jeſum naſcentem ut exciperet feſtivis poeticiſque numeris, atque pulchrâ etiam oratione ſolutâ, Sodaleſque propoſito themate invitaret ad latinè & hiſpanè pangendum, condidit

Poeticam concertationem recèns natum Jeſum ſub Mannæ Symbolo proſequentem.

Habetur in Libris conſimilis argumenti apud dicti Collegij Bibliothecam extantibus, ad annum 1728. in folio.

316 D. Antonius de Miranda et Villaizan, Natione Mexicanus, apud Guexotzingo Urbem quindecim ab Angelopolitana lapidibus diſſitam, natus eſt 4. Novembris 1657. è gente clariſſima, parentibus D. Antonio de Miranda, & D. Auguſtina de Villaizan, à quibus procreati fuerant Mathias & Joſephus, multis & ipſi litteris tituliſque conſpicui, pro ut de utroque opportuno ſcripturi ſumus in loco. Noſter latinè ſatis cultus, Philoſophiâ Theologiamque adeò altè

altè imbibit Angelopoli in Regalibus SS. Joannis & Petri Collegijs, ut laureis in Academiâ Mexicanâ donatus, pro aperiendo è Cathedra Ariſtotele in mox dictis Gymnaſijs Profeſſor renunciatus fuerit, diſcipulosque philoſophicis doctrinis imbuerit, quibus deinde ſacram etiam Theologiam Magiſter & ipſe ibidem aperuit, atque Rectoris vices geſſit. Auditores in Philoſophia ſuos, peracto Curſu, de more ſubditurus examini in Univerſitate, Mexicum petit, ſuisque alumnis gradu inſignitis, tam ipſe probatur Doctoribus, ut procedente nonnullo temporis ſpatio in Academiæ deſtinetur Procuratorem, ejuſdem apud Regis Curiam negotia acturum. Nec ſanè, quam conceperant, ſpes, eos fefellit: nam demandatam ſibi provinciam præfervidè arripuit, tamque induſtriè & è votis Academicis obivit, quátum â diligentiſſimo fieri poterat, Apoſtolico in primis Reſcripto egregijs indultis & privilegijs gravido, tum etiam Regijs pro Univerſitatis decore Schedulis opportunè tranſmiſſis.

317 Hæc inter pro Eccleſiâ Guadalaxarenſi in Novâ Galleciâ Prębenda à Rege donatus, Americæ ſiſtitur, & gradatim ad apicem uſque Decanatus perilluſtris Capituli ejuſdem Cathedralis evadit. Theologiam quidem in Aulis profeſſus fuerat, ſed tamen ſtudijs etiam haud vulgarem utriuſque juris peritiam comparaverat, qua Superiores invitati, & viri prudentiâ ac zelo, Vicarium Epiſcopatus generalem octennio voluerunt, nec ſemel Epiſcopatus Gubernatorem, atque omnibus ipſe atentiſſimè invigilans, ſpectabilem ſe meritò reddidit. Eccleſiá ſuam ornare perpolireque aggreſſus, multis inſignem operibus, pretioſis ſupellectilibus divitem, & ornatu pulcherrimam, Angelopolitanam, quæ ſanè Baſilica eſt cultiſſima, imitari eximiâ religione conatus eſt. Adhæc Muſicorum peritiam pro divinis officijs adjecit, & cùm proprio ære, tum etiam aliunde quæſito, annuos ſumptus paravit, ut feſti dies conceptæ & aſſumptæ in cœlum Virginis Deiparentis, natalesque ejuſdem Sponſi Joſephi, & Proto-Parentis Petri celebriores haberentur decantatis inſolitâ pompâ ſacris precibus, quas in pervigilijs SanctorumEccleſia obſervat. Erga pauperes multa erat charitate præditus, quibus ſubveniebat quotidie, eorum aliquo ad menſam ſecum prandente, & multis datâ opportunè ſtipe ſolatis, largiores nonnunquam in religioſas Virgines elemoſynas erogans, ut præſcriptâ pro alimentis dote expeditæ, uni vacare Deo poſſent & inſervire. Diſſidentes in Republicâ ad pacem revocare ſolenne habuit, ægrotos ſolari, deque cunctis benemereri.

318 Tot inter Chriſtianæ Virtutis officia pietas adverſus Deiparentem Virginem emicabat, cui,

cui, ut alijs interim devotionis parcamus indicijs, Novendialia indixit in Eccleſiâ ſuâ ſolenniſſima, ad aras canentibus Sacerdotibus, ipſoque pueros & populares non hortante modò ut publicè precarentur, ſed exemplo eis præeunte, quo Puriſſimam Matrem ſub titulo de Roſario multis colerent, & graviſſimâ per Urbem ſupplicatione devotiſſimè ſalutarent. Hæc ubi abſolvit, Sabbato proximè ad finem novendialium ſecuto, ſacra ipſe myſteria cum cantu in honorem cœleſtis Reginæ peregit, & ecce apoplexiâ corripitur, in ædes ejus Imago ſacra cui tot cultus detulerat, ut ſuppetias præſtet, defertur, illicò, ceu proctetricem expectans, obit in Domino die 24. Maji anno 1713. ætatis 55. eximio nedum Civitatis & Curiæ, ſed totius Novę Galleciæ Regni dolore, qui Parentem ipſum & benefactorem egregium coluerat. Capitulum Eccleſiæ ſuæ parentandum ipſi, præter ſolitam, graviori multo pompâ decrevit, & Panegyricâ virtutes ejus Oratione è ſuggeſtu ſacro laudari, quam doctiſſimè intextam & habitam â Viro multis quoque dotibus ornatiſſimo P. Joanne Gonzalez de Villaverde, Mexicano, & PP. Oblatorum Præfecto, Frater natu major Clariſſimus Mathias à S. Joanne Baptiſta, Carmelitanus, edi curavit Mexici typis Lupercianis eodem anno. Ad ſcripta quòd attinet Noſtri, habemus publici juris factum hiſpano ſermone.

Elogium funebre Illmi. D. D. Joannis de Santiago de Leon Garavito, Epiſcopi Guadalaxarenſis. Mexici, formis Joannis Joſephi de Guillena Carraſcoſo 1694. in quarto. Habetur, & ſeorſin, & unà cum Vita ejuſdem Antiſtitis edita à P. Michaele de Caſtilla, Societatis JESU, in Typograpia Viduę Bernardi Calderon 1698. in quarto.

Reliquit in Mss

Tractatus aliquot Theologicos.

Curſum Philoſophicum, à Summulis ad finem uſque noſtratum more, Quem diſcipulis dictaverat, cujus propterea fuerunt multa exemplaria, quæ nos fugiunt in præſentiarum.

319 M. Fr. Antonius de Molina, Natione Mexicanus, incunabulis Goatemalenſis, Ordinis Prædicatorum in Provincia S. Vincentij de Chiapa & Goatemala alumnus ſtrenuus, & in aſſerendâ regulari obſervantiâ inſignis, à ſe lucubrata reliquit Opera, quæ ſtatim exhibemus, aſſervanturque Authographa in Archivio Goatemalenſi ejuſdem Provinciæ, ut litteris ad nos inde datis accepimus.

Vitæ illuſtrium Dominicanorum Provinciæ de Chiapa & Goatemala Fr. Andreæ del Valle, & F. Petri à S. Maria laici, qui apud Ciudad-Real de Chiapa effloruit, aliorumque Sodalium. Hiſpanâ linguâ & grandi volumine.

Excerpta è Sacris Biblijs pro illuſtran-

ſtrandâ S. Roſæ à S. Maria Virginis Limenſis Vitâ. Eodem idiomate.

Chronologia rerum Provinciæ S. Vincentij Ordinis Prædicatorum, patrio itidem idiomate.

320 Illmus. D.M.D. F. Antonius de Monroy, Natione Mexicanus, in florentiſſima Urbe Queretaro ortus eſt, genitoribus præclaris ſtemmatibus inſignitis D. Antonio de Monroy, Civitatis Mexicanæ Decurione, & D. Maria de Figueroa & Hijar, è quorum Familijs multi alij conſpicui admodum dotibus viri prodierunt. A natali ſolo Mexicum deductus, ut litteris ad humanitatem informaretur, inter alumnos Regij Chriſti Domini Collegij adſcriptus, inde ut moris eſt, in Maximo SS. AA. Petri & Pauli Societatis JESU ſtrenuam Grammaticæ operam dedit atque Rhetoricæ: tum Philoſophiam apud idem Gymnaſium hauriens, Univerſitatisque albo conſcriptus, ejus Aulas frequentans, Baccalaureatus lauream promeruit haud perfunctorio ſubjectus examini, qua 6. Februarij anno 1652. donatus evaſit. Theologiæ profeſſoribus Academicis nomen dedit eo ipſo anno, cui excipiendæ incubuit, quo uſque menſe Junio ſequentis, è Collegio ſuo in Cœnobium Imperiale Mexiceum S. Dominici, in Prædicatorum Ordinem vocatus, tranſivit, pręfinitoque tempore nuncupatis votis ſe Deo mancipavit. Hinc perilluſtri Familiæ Collegio de Porta-Cœli, quod Provinciæ Sanjacobeæ Seminarium eſt doctorum hominum fœcundiſſimum, & religioſę obſervantię laude pręclarum, addicitur, ut cœpto litterarum itineri inſiſtat, donec ad Theologici curſus metam accedat. Eam ubi tenuit egregio fructu, cùm doctrinæ, tum etiam virtutis, ſe ad Magiſterium ita ſtudijs comparavit & uſu, Philoſophiam ut & Theologiam Sodalibus è Cathedra tradiderit in eodem Lyceo, itemque in Maximo Mexiceo Cœnobio, atque inſulâ propterea, exactis præfinitis ab Ordine annis, redimitus fuerit.

321 Adhæc, Univerſitatem repetens Mexicanam pro capeſſendo Doctoris in Theologia apice, periculum facit, plaudentibusque Academicis Viris, Doctores inter amicitur, & jure cenſetur, ac demum pro regendâ Cathedrâ Divi Thomæ Perpetuus Anteceſſor renunciatur. Quòd verò ſcientijs excultus, juxtàque in utroque ſuggeſtu verſatus, moribus obſervantiſſimi Religioſi conſpicuus eſſet, prudentiâque præditus haud vulgari, domeſticas juſſus eſt Præfecturas ſubire, Collegio ſupra dicto Rector datus, dein Primarij Monaſterij Provinciæ Prior inſtitutus, obſervantiæ ſemper invigilans, quam exemplis, Sodales ut doceret, prius quam verbis

bis agebat, præibatque in arduis, adeò ut obdormiente fortè qui media cœteros nocte erat excitaturus pro ſacris in choro precibus recitandis, ipſe id officij ſubiret, & propria æs campanum manu agitaret & volveret. A Provincia ſua Romam Procurator delegatur Deffinitorque, ubi caſus accideret, qui certè, eo in Urbe agente proptera evenit, quòd aſſumpto in Archiepiſcopum Valentinum Viro Clariſſimo F. Joanne Thoma de Rocaberti, qui univerſo Prædicatorum Ordini Magiſter præfuerat, Magiſtratus vacaverit. Indictis pro ſufficiendo Generali Præfecto Comitijs, habitisque 5. Junij, Sabbato Pentecoſtes, anno 1677 Noſter eligitur. Porrò vix dici poteſt quantum ipſe fuerit ab ambitu diſſitus, qui pridie comitiorum Suffragatoribus quibuſdá eum uti Candidatum ſe daret ſuadentibus, palam repoſuit, cogitare ſe id minimè, nullumque tot inter gigantes haberi. Ubi autem ad id faſtigij evectum ſe vidit, ſemel iterumque coràm Pontifice Maximo Innocentio XI egit, ut inſigne munus rejiceret, plura cauſatus, & tanto ſe imparem oneri ingenuè profeſſus. Bono tamen animo juſſus eſſe à Sanctiſſimo, viresque à D. O. M. prꝯtolari, tandem acquievit, ad puppimque ſedit vaſtiſſimæ navis, quam, Deo auſpice, rexit novennio. Curæ quamvis primæ ejus fuerint ampliſſimi per totum terrarum Orbem difuſſi Ordinis ſplendori in Domino, & bonis omnibus providere, alias inter urbaniſſimum & gratiſſimum virum decentes, habemus Litteras ad Academiam Mexiceam datas 14 ejuſdem menſis annique, quibus Parentem dilectiſſimam ſibi certam Officij ſui redderet, teſtareturque egregium, quo adverſus ipſam eſſet, amorem. Eum certè quo in Deum & Familiam ſuam egregiè fervebat, teſtata ſunt opera & virtutes eximiæ.

322 Regularis zelo diſciplinæ erat inſignis, vir ceterà manſuetus, acerrimus tamen ſanctionum pro obſervantiâ latarum vindex: & quòd optime noſſet, exempla Superioris efficacius longe ſubditos movere quam verba, præibat illis in veſtitu, victu, choro, cæterisque exercitationibus religioſis, tot inter negotiorum turbas nihil moratus quo minus adeſſet cum Fratribus. Juſtitiæ litaturus, merita ſubjectorum appendebat ad trutinam, ut quæ munera cumque, gradus, & alia æquus arbiter diſtribueret: & ut paucis omnia dicamus, adeò integrum ſe geſſit Regularum exactorem, & ab aſſentationibus ſtudijsque partium alienum, ut multorum proterea ſubierit invidiam, nec immeritò fuerit veritus ne quid ſequius accideret ſibi, quin ſubinde ab inſtituto umquam defflexerit, aut ſegnius Dei gloriam curaverit. A Catholico Rege Carolo II deſtinatus Epiſcopus apud Michoacanenſes

ſeu

ſeu Valliſoletanos Americæ noſtræ, eis ſe ſubduxit inſulis, Patriâ nihil ipſum movente uti eis inauguratus ipſam reviſeret; & porro Archiepiſcopatum Compoſtellanum cum primis inſigne in Hiſpania, recuſaſſet ſimiliter, ni Summus Pontifex Innocentius XI, cui obtemperaverat pro ineundo Ordinis Magiſtratu, id etiam oneris ut ferret juſiſſet, ea tamen lege, ut Dominicanam Familiam moderari intereà pergeret, quo uſque Comitia haberentur generalia die 1. Junij anno 1686. Succeſſore ſibi dato ornatiſſimo Viro P. Antonio Cloche, itineri ſe verſus Hiſpaniam dedit, Eccleſiam aditurus ſuam, cui ita adhæſit, annos ut unum ſupra triginta ipſam rexerit. Primævos imitatus Eccleſię Patres, omnium ſe virtutum exemplar exhibuit, religioſæ tam tenax vitæ quam qui maximè.

323 Opulentâ quidem multis annuis proventibus ditatus Eccleſiâ, nulli in paupertate Religioſo concedere videbatur ijs qui in ædibus ornatum, in menſa dapes, interius quo tegebatur ipſe veſtimentum animadverterent: nam laneis contentus & habitu & cœteris ad ſubuculam uſque pro Ordinis ſui uſu indumentis, lineis perpetuò abſtinuit, carnibus parcens, ni ægra ſecùs valetudo depoſceret, piſcibus veſci ſolitus, quibus quandoque ovum addebat; chartaceas in cubiculo & pias è pariete ſuſpenſas Imagines devotioni quam ornatui potius habebat, nullaque pro arcendis hibernis injurijs periſtromata alia niſi è rudi impolitâ lanâ contexta. Ceterà in Dei cultum, & ſubſidia pauperum efuſiſſimus, nullis parcebat ſumptibus, de Ecleſijs propterea, Monaſterijs, locis pijs, egentibusque omnibus in ditione ſua benemeritus. Cathedtalem multis & pretioſis ditavit muneribus, Pyxide ſcilicet oſtenſoriâ ex puro puto argento conflata, & hominis ſtaturâ non inferiore: politiſſimâ pro S. Jacobi Hiſpaniarum Apoſtoli & Patroni corpore ornando, ex auro, argento, pretioſis que lapillis ſupellectile: Organo affabrè adeò & ad muſicum concentum elaborato, primaria ut inter Hiſpaniarum inſigne jure audiat; alijsque & materiâ & artificio multi habitis donis. Dominicanorum Compoſtellanæ Civitatis Cœnobium illuſtri Periſtylio, Triclinio, Dormitorio, Exedrâ, ſeu ut dici ſolet, Capitulo, Scalâque in primis famoſa, multum nobilitavit. In Monaſterio S. Franciſci Valetudinarium pro ægrotantibus, & pro cœteris Religioſis magnam cellarum partem adauxit. Sanctimonialibus, cùm Mercedenſis Ordinis, tum etiam Dominicani egregiè profuit, quòd earumdem altius evexerit Templa, ædificaverit Dormitoria, Sacella erexerit, Ædes muris concluſerit. Bibliothecam ſuam Societatis JESU Patribus dono dedit, idque ge-

genus alia in Dei cultum & piorum locorum decus effecit. Erga miſeros verò tanta fuit charitate, ut ipſos præter, nil cogitare videretur, aut in pretio habere: eis ut abundè ſubveniret, ſibi domeſticisque ſuis parciſſimo ſumptu contentus, redditus Eccleſiæ peramplos deſtinaverat, adeò ut religioni duxerit in conſanguineos ſuos pauca erogare.

324 Hoſpitabatur in Palatio ſuo nepos ejus ex Sorore D. D. Antonius de Villa-Señor & Monroy, Sacerdotium præſtolatus Mexicanenſe, cui ubi à Rege Catholico datis litteris fuit præſentatus, quantocyus navigaret injunxit, ne impoſterum pane veſceretur pro Compeſtellanis pauperibus deſtinato. Adeò fuit longè à gentilibus ſuis ditandis & Familiæ conquirendo ſplendore. Clavum eo tempore Mexicani Archiepiſcopatus tenebat Illmûs. D. D. Franciſcus de Aguiar & Seixas, eximiâ & ipſe in pauperes liberalitate & omni virtute ornatiſſimus, cujus in natali ſolo Gallecia ſanguine juncti plures degebant; datisque viciſſim & acceptis epiſtolis à Noſtro, quibus erant Mexici conſanguinei, alter alteri ſuos commendare placuit, neuter ut propriæ Diœceſis pauperibus alimenta ſurriperet, atque ut utriuſque familia, ſanguine quidem & avitis honoribus admodum dives, cœterà ſatis inops, ſuppetias acciperet. Quotidianis eleemoſynis largiores multò tunc adjecit, cùm non ita uſu frequentes caſus majorem longè miſericordiam & charitatem expoſtularunt. Peſtifero Galleciam morbo invadente ſerpenteque quam latiſſimè, præſto adfuit ægrotis, quibus omni auxilio fovendis Xenodochia è Cœnobijs facta lectulis inſtruxit, proque decumbentibus neceſſaria ſubminiſtravit. Turbas quandoque tumultuatus populus excitaverat, atque quieti ut conſuleret & paci Reipublicæ, apertis ſuis horreis inquietos compeſcuit, & concionibus hortationibusque ſedavit. Cùm verò fames urgeret, quòd deficiente pluvia, ſegetes evanuiſſent, publicam, cui interfuit ipſe nudis pedibus Deum exoraturus, ſupplicationem, alijs hactenus, ut videbatur, abſque fructu peractis, inſtituit, tam felici quidem eventu, ut feſtinato gradu incedendum fuerit deprecatoribus, ne copioſiſſimo imbre jam jam imminente, mox verò cadente, maderent perfunderenturque.

325 Accuratius tamen animis quam corporibus vigilavit, enixè procurans uti Chriſtiana in Diœceſi ſua diſciplina vigeret, atque hanc ob rem multorum invidiam paſſus gravesque obtrectationes, quòd deſiſtere ab inſtituto pro conſcientia ſua haud poſſe videret, tæderetque ipſum tot inter fluctus inquietum pergere, Archiepiſcopalibus ſubduci infulis cogitavit, & Angelopolita-

litanas à Rege Catholico poſtulare, eo quidem conſilio, ut brevì omnibus valediceret, his quòd non dum ipſarum poſſeſſionem captaſſet; illis autem quòd ſe ſubtraxiſſet;poſſetque ſubinde cellam repetere, ceu nidum in quo, gravis ætate & languore, imminentem mortem opperiretur. Ubi verò Compoſtellani hæc olfecere, ſtatim curſores arceſſunt, qui mutatis ſubinde equis pervolent litterasque quam ocyſſimè ad Regem deferant, quibus Senatus Populusque & Eccleſiæ Capitulum demiſiſſimè rogant, multisque obteſtantur momentis, ne Archiepiſcopo annuat, incredibili totius dolore Diœceſis, maximan paſſuræ in illo jacturam. Voti compotes, dici vix poteſt quanta dederint ſigna lætitiæ, perinde quaſi redivivũParentem ſuſciperent, denuòque inaugurato Principi ac Domino fauſta acclamarent, ac ſibi omnibus fortunas & vitam gratularentur.

326 Profectò Regi Carolo ſic erat acceptus Antonius, ut Sanctus apud ipſum audierit, quo illum honeſtavit cognomine ſcripto Decreto, ne alius à Rege de negotijs illius judicaret, cavens nimirum moleſtijs ita eum eximere, quas propterea tulerat, quòd pro Eccleſiæ ſuæ & Dignitatis juribus vindicandis certaſſet. Philippum autem V qui proximus Carolo II ſucceſſit, ſtatim pro inſita Americanis in Reges ſuos obſervantiâ & pietate, fideliſſimè Noſter coluit, nutanteque in pluribus fide, quam juraverat ipſe legitimo Hiſpaniarum atque Indiarum Domino, mordicus aſſeruit, & Legiones nonnullas, ſolutis ſtipendijs, accire quandoque, ut in pertinacis fervore belli inſervirent Philippo, è re ſua duxit. Cœterum, ut ab impoſtoribus Catholicum ac pijſſimum Regem eximeret, Litteras ad ipſum Magnatis Hiſpani deferendas manu dare haud quaquam eſt veritus, queis eruditione juxtà ac pietate plenis, antiquoque Eccleſiæ Patre digniſſimis, lucem in maximo, quod agebatur, negotio, pro Dei gloria & Catholicæ Religionis affunderet.

327 His multisque intentum alijs pro munere ſuo Compoſtellani ſuſpiciebant & mirabantur, multò tamen juſtius ſtupebant totos viginti annos lecto defixum, media ſui corporis parte exanimen, integrâ quidem mente, patientiâ incredibili, ceteràque virtute Deum cogitantem laudantemque, nec paſtoralis curas officij, quas gerere ibi poterat, unquã intermittentem. Quoniam verò & iſthæc, & quæ diximus plura, aliaque bono in lumine collocata legimus in Encyclica, quam ejus in Ordinis Magiſterio ſucceſſor admodum Reverendus P. Antonius Cloche ad ſuos toto terrarum Orbe effuſſos ſcripſit, placet quidem fragmentum ad tabulas noſtras revocare, quod in ſuis tranſcribunt eruditiſſimi

Galli Critici Annales Scriptorum Ordinis ejuſdem elucubrates. Et ita quidem illud habet ad annum 1677. pag. 668. § 2.

328 *Sanè Fratres dilectiſſimi, ſi tot beneficia quibus Illuſtriſſimus ac Reverendiſſimus Dominus Antonius de Monroy Archiepiſcopus Compoſtellanus, ſacri Ordinis Prædicatorum olim Magiſter, ſibi devinxit Ordinem, dum illius per novem annorum ſpatium præfecturam geſſit, in memoriam revocetis, omni proculdubio gravem jacturam, quam tanti viri deceſſu patimur, nobiſcum unà dolebitis, nec committetis unquam, ut apud vos intercidat fidelis rerum ab eò geſtarum memoria. Recolite quæ illius fuerit in ponderandis negotijs maturitas, in gerendis cautio & integritas, in conficiendis diligentia, in providendo nequid religio detrimenti caperet ſingularis prudentia, in promovendâ obſervatione diſciplinæ regularis vigilantia. Veſtris obverſentur oculis avita illius pietas cum ſolida eruditione conjuncta, ſincerus animi candor, ſermonis ingenuitas, grata in moribus, in habitu, in cultu, in inceſſu modeſtia, ab omni faſtu pompâque ambitioſa abhorrens. His virtutibus ornatus ſecunda omnium gratulatione ordinem noſtrum feliciſſimè rexit, & ex umbraculis vitæ religioſæ eductus atque Archiepiſcopali dignitate inauguratus, nihil de priſtino curſu, quem in ordine jugiter tenuerat, immutavit, palamque oſtendit omnes virtutes, quibus in religione antehàc præfulſerat, modeſtiam, frugalitatem, parcimoniam, & nobilem caducarum rerum contemptum non honore imminutas, ſed magis auctas, novoque ſacrarum infularum ſplendoris incremento fuiſſe decoratas. In eo prorſus ſumma erant omnia, ex quibus undique fuit perfectus, & detractis quibuscumque vitijs Epiſcopus cumulari debet. Sed præſertim in ipſo eminebat eximia charitas, quæ ſeſe totam ad alienas utilitates ita porrexit, atque ſemper explicuit, ut nullus ſit in ampliſſimâ Diœceſi Compoſtellana locus, quo non ille curarum & cogitationum partem derivaverit. At enim boni & omnibus partibus abſoluti paſtoris munia obiens illuſtriſſimus Archiepiſcopus, ea quæ jam injuria temporum delapſa deſluxerant, æquiſſimis legibus vinxit, mores emmendavit, reſtituit diſciplinam, cultum Dei excitatis paſſim ædibus ſacris inſtauravit, & ad veterem ſanctimoniam omnia ſuis exemplis revocavit. Erga pauperes parens adeò munificus fuit, ut ſui oblitus ac planè immemor, omnes ſuas opes in eorum ſinum benignè & liberaliter effunderet: nihilque ſecundùm Deum antiquius haberet, quam ut ſublevaret pauperum indigentiam, & remotâ plerumque hominum conſcientiâ, cæloque teſte honeſtarum familiarum anguſtijs & pudori conſuleret: Quo factum eſt, ut obtentâ à ſummo Pontifice facultate, pauperes ex aſſe ſuos hæredes moriens inſtituerit, nihilque alijs reliquerit, niſi ſummum ſui deſiderium, & hæroicæ beneficentiæ memoriam.*

329 *Sic pius ille Antiſtes per triginta annos in Archiepiſcopatu*

Com-

Compoſtellano ab anno videlicet M. DCLXXXV ad annum M. DCCXV ſemper ſibi conſtanti vitæ ratione vixit omnibus charus, & de ſingulis benè meritus: ſed potiſſimum de Ordine noſtro, in quem ita ſe propenſum exhibuit, ut Monaſterium jam vetuſtate collapſum ſuis impenſis omnino reſarciendum curaverit, & ad ſeram uſque poſteritatem curas ſuas & cogitationes convertens, collegium inſtituerit dotaritque ære ſuo ubi religioſi juvenes ſanioris theologiæ tyrocinia ponerent, atque germanam haurirent pietatem, quæ ſe quaquaverſum latiſſimè propagaret. At quantus quantusve vivens fuerit religioſus noſter Antiſtes, maior tamen ſe ipſo moriens viſus eſt. Non mens ei ſenio fracta, non oppreſſa morbo, non extincta languore. Per viginti annos integros media ſui corporis parte exanimis lecto defixus decubuit; nullus interea gemitus, ac ne doloris quidem ſignum ullum, impatientia nulla, eadem vultus hilaritas, animus cœleſti lætitiâ delibutus, plenus divinarum laudum ſermo, idem intrepidus ad extremam uſque vitæ periodum in vindicandis Eccleſiæ ſuæ juribus vigor. Sic ab annis & infirmitate vires accipiens, non ceſſabat grates immortales Chriſto ſervatori amantiſſimo rependere, quòd ipſi crucis particulam impertiret. Deo quot quot habebat corporis partes, ceu totidem victimas immolabat, lætusque cernebat ſe in dies aliqua ſui parte Chriſto configi cruci. Demum æternitatis candidatus, cœlo jam maturus, & in ſua quam religioſæ paupertatis amans elegerat, abjectiſſima cella, ſolis cœleſtibus bonis inhians, mortem ſerena fronte aſpexit, quam omnibus Eccleſiæ ſacramentis munitus, tranquillè inter manus Fratrum ſuorum oppetijt ineunte anno ætatis ſuæ LXXXIII die VII Novembris anni æræ chriſtianæ MDCCXV. Hactenus ornatiſſimus P. M. Cloche; ſubdunt verò pereruditi Critici.

330 *Quæ in his litteris de ſingulari & eximia Archiepiſcopi noſtri in victu parſimonia, ſumma verò erga exteros liberalitate leguntur, experti ſunt & comprobarunt claſſis Gallicæ duces & milites omnes in funeſta illa ab Anglis ad portum Vigo accepta clade. Tum enim in Galleciam ingreſſi, & palantes rebus omnibus ſpoliati, ab eo lautè & opiparè accepti ſunt, & neceſſarijs omnibus abundè ſuppeditatis omni officiorum genere divincti. Hinc in Franciam reverſi magnificentiam Archiepiſcopi unà & ſanctitatem ubique & in aula ipſa Ludovici XIV prædicaverunt, ſeſeque verum Eccleſiæ paſtorem vidiſſe gloriati ſunt.* Hæc illi.

331 Ad noſtrates ubi luctuoſiſſimi funeris nuntiæ ex Hiſpanijs litteræ ſunt delatæ, egregio omnium ordinum homines dolore de gentili ſuo perciti, ijs graviores acutioresque mœſtitia aculeos infixit, qui propiùs Heroi è vivis ſublato, aut ſanguine fuerant, aut inſtitutis, à quibus ſubinde juſta fuere ſoluta, qua decebat undique Illmûm. Virum

rum

rum pompâ. In Metropolitanâ Eccleſia Parentationem accuravit ejus ex Sorore nepos, quem diximus D.D. Antonius de Villaſeñor & Monroy, qui id temporis Archidiaconum agebat, dein verò in Decanum evectus fuit, multis alijs obitis egregiè muneribus clarus, Diœceſis Vicarius Generalis, & Sanctæ Cruciatæ Regij & Apoſtolici Tribunalis Commiſſarius Generalis Subdelegatus, excitatâ funeſtâ mole, atque invitatis unà cum Archiepiſcopo V. D. D. F. Joſeph de Lanciego & Eguilas, atque Eccleſię Capitulo graviſſimo, moxque dicto ornatiſſimo Tribunali, Academiâ Mexicanenſi, omnibus Religioſorum cætibus, Primarijsque & Nobilliſſimis Civibus Mexicanis, quibus & dolori fuerunt & admirationi Compoſtellani virtutes Præſulis optimè ad oratorios ornata numeros Oratione propalàm factæ à D. D. Luca de Verdiguel, Canonico Magiſtrali, uſu multo & pari eruditione ad dicendum eximiè comparato, prodijtque concio typis Lupercianis anno 1716. Univerſitas dein Mexicea Doctori ſuo cum primis inſigni & Anteceſſori quondam ſpectatiſſimo ſupremi diei indixit ſolennia lugubria, frequentiſſimâ Academicorum, Religioſorum, Collegiorum, Scholariumque omnium concione, qui veſpere convenientes, poſt Eccleſiaſticas cum cantu preces auditas, latinâ dicentem Oratione excepere D. D. Joannem Hernando de Gracia, infulatum Magiſtrum, dein Metropolitanæ Eccleſiæ Præbendatum, & deinceps Canonicum; mane autem rurſus coactâ florentiſſimâ eâdem coronâ, ad aras ſolenniſſimè eſt actum, atque è ſuperiori loco elogium vita functi Archiepiſcopi, hiſpano quod ſermone texuerat, eloquentiſſimè recitavit D. D. Bartholomęus Philippus de Ita & Parra, Anteceſſor & ipſe Academicus, poſtmodum Canonicus itidem à Concionibus, atque typis procuſſæ utriuſque Doctoris Orationes exiere formis annoque nuper dictis. Nec porrò Dominicani Mexicei in colendo Magiſtro Generali ſuo atque Parente, hujuſce Sanjacobeę Provinciæ filio ornatiſſimo decoreque eximio, cœteris conceſſere, exequijs ejus maximâ ductis pópâ & æquali mœſtitiâ. Quòd ad ſcripta attinet ejus, cognita fuere Criticis Ordinis jam laudatis alia nulla præter

Regiſtrum ejus litterarum, dum Ordini præfuit, Romæ ſervatum;

Et Ordinationes pro recto Eccleſiæ Compoſtellanæ regimine.

Quibus comperta nobis adjicimus & typis data & Mss ſequentia.

Laudatio Funebris ad Regias Auguſtiſſimi Philippi IV Magni Hiſpaniarum Regis & Indiarum Imperatoris Exequias habita in Regali Conventu S. P. N. Dominici die 25 Menſis Auguſti anno Domini 1666.

1666. coram graviſſimo S. Officij Inquiſitionis Conſeſſu extincto nuper Regi parentante. Mexici, ex Typographia Viduæ Bernardi Calderon 1667. in quarto, extatque in libro id argumenti alia à Quæſitoribus Fidei curata eruditiſſimè ob oculos proponente ſub titulo hiſpano: *Honorarius tumulus, &c.* Noſtri verò, quam diximus, Oratio idiomate concepta latino eſt.

Patrio ſermone, dùm Cópoſtellanæ potiretur Eccleſię publicavit *Epiſtolam Paſtoralem ad Rectores, Beneficiarios, cæterosque Diœceſis ſuæ Eccleſiaſticos viros,* quos graviſſimè hortatur omnes ad ſtrenuam in erudiendis populis ſuis operam dandam, & eleemoſynam impendendam egenis, aſſumpto Pſalmographi themate: *Propter miſeriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam;* eoque eloquentiâ juxtà & ſacrâ eruditione ad propoſitum tempeſtivè explanato paginis 24 in folio, hiſpanis formis, Officinæ tamen, ut fit non nunquam in ſimilibus, & Typographi nomine tacito.

Adhæc, è multis latinis, quas ſedens ad clavum Familiæ, dixit Romæ ad Fratres, Orationibus, quinque habuimus ad manus à D. D. Villa-Señor, Mexicum allatas, tres quidem authenticas, duas autem ejuſdem nepotis manu tranſcriptas, qui & adjecit in codice, nullas ſe præterea nanciſci potuiſſe, reliquis pluribus aliò dilapſis. Sunt illæ porrò

Prima *habita Feria quinta in Cœna Domini. Anno 1678.*

Secunda *dicta in Feſto S. Parentis Dominici, Anno 1683.*

Tertia *recitata in Pervigilio Nativitatis Servatoris noſtri Jeſu Chriſti. Anno 1684.*

Quarta *pro Vigilia itidem S. Dominici. Anno 1684.*

Quinta *panegyrico moralis in honorem Deiparentis Virginis,* quam SS. Trinitatis Complementum appellat, multisq doctiſſimè probat. Extant in Scrinijs D. D. Joſephi de Garaicochea, ſtirpis Illmî. viri germen, cui ſubinde conſignatæ fuere à Domino Decano Villa-Señor avunculo ſuo.

Prætereа extat *Epiſtola ad SS. D. N. Innocentium XI ſupplex pro Beatificatione Servi Dei V. Sebaſtiani de Apparicio,* edita Romæ in Typographia Reverendæ Cameræ Apoſtolicæ, tacito anno, habeturque in Libro, cui datus Italicè titulus: *Summarium in Cauſa Mexicanâ Venerabilis Servi Dei Sebaſtiani de Apparicio* in fol. cujus copiam nobis fecit D. Joannes de Imaz Eſquer, à Secretis Univerſitatis Mexiceæ, Cauſidicusque doctiſſimus.

In Tabularijs Dominicanis Americæ noſtræ aſſervatur *Epiſtola ad univerſam Familiam data* tum temporis cùm Magiſterio Noſter potiri cœperat, cujus exordium *Ad Ordinis apicem,* Romæ ad Minervam 1. Auguſti 1677.

Item *Acta ſeu ordinationes pro ſingulis Indiarum Provincijs;* quas

ſic condivit ordinationes, utile ut dulci opportunè miſcuerit.

Demum legimus *Epiſtolam* hiſpanâ linguâ datam ad Marchionem de la Mexorada paginas plus viginti adimplentem, ut ſcriptis Regis nomine, & titulo *Expoſitiones* vulgo *Manifieſtos* anno 1709. publicatis, faceret ſatis, Principemque ſuum ab impoſtoribus liberaret. Sunt ejus Mexici & alibi exemplaria quàm plura.

Scripta Theologica, quæ docendi partes explens & in Academia Mexicea & in domeſticis Gymnaſijs pro erudiendis juvenibus concinnavit, ſiletio propterea involuta relinquimus, quòd eorum nos tituli fugiant & argumenta, uti codices ipſi Academicum Archivium Librùmque pro ſignandis annuis prælectionibus effugerunt, non dum miſſis in poſeſſionem ſtatutis hæc præſcribentibus.

Noſtri, nec ſine elogijs debitis, meminere Clariſſimus D. Carolus de Siguenza, tum in Libro de Queretarenſis Urbis decore & gloria pag. 6. tum in Triumpho parthenico fol. 89. col. 1. P. Balthaſar de Medina in Chronicis Provinciæ S. Didaci Mexicanæ Franciſcanorum nudipedum fol. 255. n. 887. P. Franciſcus de Florencia in Hiſtoria Societatis JESU Provinciæ Novæ Hiſpaniæ pag. 82. num. 86. P. Julianus Gutierrez Davila in Monumentis Hiſtoricis Congregationis Oratorij Mexicanenſis parte 1. pag. 30. n. 65. ubi & brevem noſtri ad Oratorienſes PP. Epiſtolam affert, & pro eximio ad eoſdem tranſmiſſo dono, particulâ ſcilicet ex præcordijs S. Philippi Nerij deprompta, grati teſtimonium animi exhibet; & pag. 87. num. 216. è Mss. Plaza in Chronicis Univerſitatis lib. 5. toto cap. 24.

332 D. ANTONIUS DE MORALES PASTRANA, Natione Mexicanus & Patria, amœnioribus unà & ſacris litteris delectatus, cùm hiſpanis, tum etiam latinis, nec minus ſolutâ doctus quam ligatâ oratione, multi ab eruditis habitus ut ex eorumdem cenſuris Opuſculo 1. mox laudando præfixis fit palam; doctrinæ ſpecimen & facúdiæ juxtâque pietatis exhibuit, publicatis, multa imbutis eruditione, hiſce Opellis idiomate hiſpano.

Solennis, plauſibilis, & feſtiva pompa pro Beatificatione plaudendâ Glorioſæ Virginis Limenſis Roſæ de S. Maria. Mexici, ex Typographia Luperciana 1671. in quarto.

Sanctiſſimæ Virginis Deiparentis Dolores metro expoſiti. Mexici, ex Officina Joannis Joſephi de Guillena Carraſcoſo 1694. in octavo.

333 D. ANTONIUS MORELOS, cujus Natio nobis & Patria ſunt in ancipiti, apud novam Galleciam Actuarius Regius, non ita publicis conficiendis deditus inſtrumentis, ut in amœnioribus litte-

litteris non ipſe inſtructus ſatis eſſet atque eruditus; nec forum ſic quotidie frequentans, ut non itidem Parnaſum adiret; ſuæ adverſus Muſas unà Prȩſidemque Regij Goadalaxarenſis Conventus juridici gratitudinis & obſervantiæ teſtimonium ſcripto dedit, quod nobiliſſimæ ejuſdem Civitatis nomine poſuit, hiſpanis verſibus proſequens debitas viro laudes illuſtri, qui inſignem flumini magno dicto Tololotlan, pontem ſuper induxerit, aliaque in Reipublicæ commodum monumenta egregia poſuerit. Titulus opellæ ſic habet hiſpanicè ſcriptȩ.

Grates à Nobiliſſima Fideliſſimaque Urbe Goadalaxarenſi relatæ illuſtri admodum D. Thomæ Teran de los Rios, Gubernatori ſuo, quòd Pontem fluvio magno Tololotlam egregium dederit, aliaque, ipſo rerum ponente, opera utilitati acceſſerint publicæ. Mexici, apud Joannem Franciſcum de Ortega 1721. in quart.

334 Fr. Antonius Moreno, Domicilio quidem Mexicanus, ſinminus Patria & Natione, quorum incerti ſumus, Provinciæ S. Evangelij Franciſcanorum PP. alumnus, Conventusque Mexicei Guardianus, Primarius Sacræ Theologiæ Lector, & apud S. Inquiſitionis Officium à Cenſuris, concionem à ſe habitam in Templo S. Joannis de Deo Hoſpitalitatis Parente, pro ipſius in Cœlitum album recèns ſcripti heroicâ virtute laudibus efferendâ, typis excudendam tradidit cum alijs per octiduum id loci dictis, cæterisque ſolenniſſimo in feſto religionis juxtà & ingenij monumentis. Extat hiſpano ſermone

Panegyris in Canonizatione S. Joannis de Deo.

In Libro de Apoteoſi S. Fundatoris Mexici celebrata ab ejus Inſtituti Provinciâ Sancti Spiritus, Authore D. Joanne Ramirez Santibañes. Mexici, ex Typographia Luperciana 1702. in quart.

Mss Noſtri

Tractationes Philoſophicæ & Theologicæ, Concionesque

Si in has paginas adducantur à Socijs grates ipſis habebimus.

335 D. Antonius de Morga, cujus Natio nobis incomperta eſt & Patria, Domicilio Mexicanus, ad Philippinas Inſulas id temporis trajecerat, cùm primùm Senatus Regius ibidem inſtitueretur; ad quem evectus quòd & Doctor eſſet juris peritus & cœterâ pro munere virtute polleret, non eo tantùm nomine inſignis evaſit, ſed quòd etiam Gubernatoris non ita pridem detectȩ Regionis vices ſtrenuè geſſerit, non minus bellicis expeditionibus clarus, quam prudentiâ & conſilio in Reipublicæ negotijs agendis illuſtris. Inde Mexicum delatus, Togatis ijs adſcriptus Regis imperio fuit, qui Vindices criminum audiunt, atque interea loci edidit idiomate hiſpano librum ſcriptum,

Eventus Inſular m Philippinarum. Mexici, typis Hieronymi Balli 1609. in quarto.

Meminere Authoris & Operis D. Nicolaus Antonius in Bibliotecâ Hiſpaniæ novâ tom. 1. pag. 115. & D. Antonius de Leon, in Occidentali tom. 2. editionis noviſſimæ col. 635. P. Fr. Joſephus de Torrubia Franciſcanus, amicus noſter, in Diſſert. Hiſtor. Politic. de Mahometiſmo in Philippinas Inſulas propagato, pag. 66. edit. Madritanæ 1736. ubi & Authoris elogium texuit & Operis.

336 P. Antonius Nuñez de Miranda, Natione Mexicanus, in Oppido Freſnillo, argenti fodinis inſigni, prope inclytam Zacatecanorum Urbem, ad multa & magna gerenda natus eſt 4. Novembris anno 1618 Parentibus nobilitate claris, pietate illuſtrioribus, Didaco Nuñez de Miranda, qui mox dictum Oppidum detexuerat, & D. Hieronyma de Valdecañas; à quibus chriſtianè inſtitutus atque politicè, ut imbueretur Latinitate in proximam JESU Societatis Scholam apud Zacatecas florétem tranſmiſſus, egregium jam inde virtutis & doctrinæ, quibus futurus erat dotibus ad ſtuporem eximius, ſpecimen dedit. Mexicum deductus pro Philoſophicis litteris addiſcendis, P. Petrum de Prado, multa eas laude in Maximo SS. AA. Petri & Pauli Societatis JESU Collegio profitentem, Magiſtrum audivit, cui etiam ob ingenij, memoriæ, & aſſiduę in ſtudio ac virtute exercitationis dotes præclaras, in primis arriſſit, à Sodalibus interea magni habitus, quòd & eruditione ipſis præiret, & chriſtianæ pietatis exemplo, ut ſubinde audiret Gregorius Lopez, per inde quaſi hujuſce Clariſſimi Anacoritæ modeſtiam referret & probitatem, nil moratus juvenum ſenſa dictaque, ut globulos precatorios ad collum appenſos geſtaret, non clam, ſed palam & ſuper Clericalem, qua induebatur, veſtem (Erat enim jam tum Ordinibus minoribus initiatus.) Baccalaureatus laureâ in Univerſitate Mexiceâ donatus eo loco fuit & honore, qui provectioribus in Curſu tribus jure decernitur.

337 A JESU autem in ſuam Societatem vocatus, huic ſe totum Familiæ devovit, ſe que inſtituendum in omnibus dedit, quam eximiâ in poſterum gloriâ coronaturus erat. Probationis annis non ſine egregiæ virtutis ſpecimine religioſę tranſactis, emiſſisque votis quibus ſe Deo religavit & Societati, manſuetioribus litteris excolendis traducitur, annum, de more, in eis poſiturus; ſemeſtri tamen ſtudio & exercitatione adeò eruditus promptusque invenitur, pro eo quo pollebat ingenio penitus ſingulari & ſimili conjucto memoriæ, ut ſupervacaneum Magiſtri Superioresque judicantes tempus diſ-

diſcẽdo terere quod utilius longè docendo impenderet, Grãmaticæ Præceptorem Valliſoleti Michoacanenſium conſtitutuunt, qua ſtrenuè uſus ſpartâ, Mexicum advocatur Theologicis ut incumbat ſtudijs. In his porro ita diligenter verſatur, primas ut inter Sodales facile tulerit, atque unà cum ſtrictiori Regularum obſervantiâ, & virtutum exercitio planè mirando, amœniorum Opuſcula litterarum ſociarit, ab exteris requiſitus, ut quà ſoluta, quà ligatâ verſibus oratione, cùm hiſpanâ, tum etiam latina pro varijs argumentis quotidie fere luderet. Abſoluto quadriennio, theſes per diem integrum publicè in Collegio Maximo propugnavit, mane quidem decem & octo diviſas titulis ex univerſa Scholaſtica Theologia deprõptas, veſpere autem ex utroque jure petitas ſex alijs propoſitas titulis, adſtantibus Auditoribus Regijs, Doctoribusque arguentibus ſapientiſſimis, ac mirantibus hominem Theologum juris peritorum adita penetraſſe, atque in alienam, quam ſtudio & ingenio propriam fecerat meſſem, falcem multa ſibi fruge miſiſſe. Et ex tunc quidem ad noſtra uſque tempora mos invaluit, ut in hiſce Majoribus, ut dicuntur, concertationibus veſpertina themata è Canonico ac Civili Jure petantur magno certè Magiſtrorum & diſcipulorum compendio, qui his jactis fundamentis, inſignia ſuperextruunt opera Theojuridica, conſulentibus valde utilia. Hercle, Noſter hinc parare eruditionem illam juris cœpit eximiam, de qua mox ſermo recurret.

338 Interea loci Sacerdotio ipſe jam conſecratus, ad plura que natus, multis applicitus munijs à Superioribus, omnibus ea numeris religioſè juxtà & induſtriè ad Dei gloriam geſſit. Quinquies Miniſtrum egit, Angelopoli ad S. Spiritus, Mexici ad Maximum, & ter in eo quod Tepozotlami pro Novitiorum inſtitutione deſtinatum eſt, quibus ſic ſemel in ſpiritu formandis incubuit, ut inſimul ijs qui vota jam emiſſerant, inibique morabantur humanioribus diſciplinis imbuendi, has tradiderit politiſſimè. Tum repentè Philòſophiam profeſſurus vocatur, quòd ægrâ prępedito valetudine Præceptore qui Curſum Mexici incæperat, pro eo que alijs ad tempus ſubſtitutis & alijs, integer præterlapſus jam fuerat annus, vererenturque Collegij & Studiorum Moderatores, malè tot doctrinæ centones auditoribus ceſſuros; quòd verò noſtri & ingenium noſcerent; & erutionem perſpectam haberent, & diligentiam ac promptitudinem in arduis quibuslibet ſingularem fuiſſent experti, ſpem in eo omnem collocarunt, fore ut unus his mederetur resque tandem auſpicatò eveniret. Certè, neutiquam falſos fuiſſe ſucceſſus docuit:

cuit: nam Phyſicam aggreſſus conſcribere pro quotidianis prælectionibus, ut partitis horis Logicam etiam traderet, diſcipulos à varia quam texuerant tela liberaturus, nocturnam ſibi quietem fere omnem ſubtraxit, deditque elucubrandis anguſtiſſimo tempore omnibus, quin propterea ullam ex deſtinatis pro inſtituto orationi & ſacris functionibus horam intermitteret, Deo in primis ac divinis vacans; quo mirè propitio & favente, res è voto ſucceſſit, diſcipulis egregiè eruditis, qui eximia dein laude claruerunt, Patriæque honori fuerunt & ornamento minimè vulgari: quos inter caput extulere Illmi. D. Iſidorus de Sariñana, Epiſcopus Antequerenſis: D. Alphonſus Albertus de Velaſco, qui Archiepiſcopalibus Manilæ Infulis ſe ſubduxit: M. Fr. Auguſtinus Dorantes, Prædicatorum Ordinis decus ſua ætate eximium, notiſſimus apud Quęſitores Fidei Cenſor: M. F. Paſchaſius Treto, Mercedenſis Ordinis alumnus à litteris & virtutibus commendatus, alijque clari dotibus viri.

339 Ubi Curſum abſolverat, interſtitio Tepozotlami, ut diximus, facto, iterum Philoſophiam tradere jubetur Angelopoli, quam à capite exorſus ad calcem deducit, auditoribus nihilo doctrinâ minoribus, è quibus munere etiã conſpicuus evaſit D. Joannes de Urquiola, Regij Guatemalenſis Auditorij Togatus, Mexicanus deinde Triumvir. Adhæc intermiſſâ ad exiguum ſpatium palæſtrâ, eidem ulterius ſiſtitur in eo ipſo Angelopolitano Collegio, mox in Goatemalenſi, ac demum in Mexicano Theologicis præpoſitus Cathedris, cùm alijs pro Sacrorum interpretatione Bibliorum & Moralium tractatione dificultatum, tum etiam Veſpertinæ ac Primariæ, quæ extricandis ſpeculativæ Theoſophię nodis ſunt deſtinatæ: & in his quidem Mexici annos undecim poſuit, queis ſi alibi Gymnaſiorum impenſos addas, ſupra viginti ſupputabis in docendi munere inſumptos ab ipſo. Ut tamen & eruditione prævalebat omnigenâ, & nulli unquam labori parcebat, atque unius Dei gloriæ multis augendæ modis inhiabat, ita demum Scholarum negotia peragebat, ſimul ut multis deditus alijs, nulla præpeditus dificultate rerum, aut detentus multitudine & varietate, ſingulis expediret ſe facilè, & feliciter cuncta abſolveret: nam & domi & foris frequentiſſimas juxtà & doctiſſimas conciones habebat, confeſſiones non modò ad Templa Collegiaque, in quibus morabatur, adventantium excipere jucundum ſibi erat & familiare, verùm etiam languentium, queis opem ferre in delicijs ducebat, quoſque in Valetudinarijs inviſebat ac ſolabatur.

340 His, reſponſa adjiciebat conſultus de rebus graviſſimis, ceu

ceu Oraculum undique requiſitus, atque in primis à Fidei Quæſitoribus, qui eo uſi fuere ſupra triginta annis Cenſore, ipſis cœterisque ornatiſſimis ejuſdem Conſiſtorij Miniſtris probatiſſimo. Tanta ſiquidem ejus erat apud Sapientes quoſque viros exiſtimatio, ut muneris Socij conſultandi gratia convenientes & diſquirendi apud Sacrum Tribunal, audire illum in primis vellent compendij ergo, quòd unus ille omnia affluentiſſimâ doctrinæ copiâ, quæ optari in re poſſet, exhaurire ſoleret. Supremum quoque S. Inquiſitionis Conſilium Hiſpanum tanti eum meritò fecit, ut degentem Mexici, in arduo equidem puncto conſulendum duxerit, & verò etiam in ejuſdem ſententiam reſpondentis abierit. Prudentes ſanè viri & doctiſſimi in ea fuere exiſtimatione, ut ſi eo tempore Concilium Generale à Romano Pontifice indiceretur, digniſſimus ille eſſet qui primarios inter Theologos compareret, Eccleſiæ Dei admodum profuturus.

341 Scilicet tantâ prædives erat eruditione cùm ſacra, tum prophanâ, ut niſi Proceribus in litteraria Republica eruditiſſimis, qui Phenice, ut eſt in proverbio, rariores ſunt, comparari haud poſſet: raro enim conjungi in uno ſolent homine dotes eximiæ, queis illum D. O. M. ad ſtuporem uſque locupletavit: facili in primis adeò felicique & tenace memoriâ, ſemel ut lectum librum, perinde quaſi ære inciſum perpetuò teneret, mirareturque ſubinde eos qui ſecundò ejuſdem lectioni voluminis operam darent: quæ recèns in lucem prodijſſent ſcripta diligenter quærebat legebatque à capite ad calcem, tum verò quid in eis novi inveniſſet Socijs indicabat, reliqua penes talem & talem Authorem reperiri jam pridem: nec ſententias duntaxat librorum, ſed folia etiã & paginas, ſub quibus ille continebantur, promptè indicabat, ut experti ſunt pluries qui cum eo agebant, fidemque facit qui ejus conſcripſit vitam accuratiſſimus P. Oviedo. Hinc cęcutienti in extremis annis, & per integrum morti proximum luminibus penitus capto, integrum tamen erat conciones multis & longis Patrum teſtimonijs refertas Amanuenſi dictare, dicereque è ſuperiori loco, anguſtijs nunquam temporis impedito, ſocijque auxilio libros, quos è re petebat, & quorum indigitabat opportuna argumento ſuo loca, afferentis: hujus itidem miniſterio pridie legentis, Miſſam quamlibet recitabat citra prolapſionem exactè, longèque facilius currentis diei Officium Eccleſiaſticum perſolvebat, Breviarium, quà late patet, omne memoriâ tenens. Huic par nactus ingenium acutiſſimum & promptiſſimum, judiciumque præſtans & acre, aſſiduitatem & propenſionem ad litte-

teras incredibilem junxit, ut ne momentum quidem temporis præterlabi pateretur, quin aut divinis, aut quæ ijs concernunt rebus, aut lectioni ſcriptionique daret, atque adeo animatam ageret Bibliothecam, ne dum humaniorum litterarum & Philoſophiæ Theologiæque Scholaſticæ, ſed etiam Poſitivæ & Moralis, in qua quidem parte faſſus ipſe eſt, nunquam audiviſſe Scriptorem eſſe ullum, quin hàc illàque conquiſitum comparaſſet, ac totum legiſſet. Quòd autem perſuaſſum haberet, Theologum, conſummatus ut ſit, oportere juris eſſe valdè peritum, huic ſe vaſtiſſimę Facultati excolendę dedit impenſè, eo quidem profectu, ut vel ejuſdem Profeſſores doctiſſimi, Patronique cauſarum exercitatiſſimi illum conſulerent in difficilioribus Fori punctis, mirati ſemper hominis etiam in extraneâ Scientiâ copiam, & mirabilem cogitandi ac loquendi feracitatem & proprietatem. Nec Hiſtoriam pretermiſſit & Criticem, facili quidem negotio familiarem homini in tantâ memoriæ felicitate, lectionis aſſiduitate, & maturitate Judicij, ut propterea calamum nonnumquam hiſce admoverit, interque à ſe edita extent quoque Hiſtorica Critica ſanè pulcherrima, quæ ſuis infra ſedibus collocabimus.

342 Tot porro deditum miniſterijs, nec dum Scholarum abſolutum oneribus, quæ Magiſtri ferunt ſtudiorumque Præfectus, præfecere Superiores Inſigni admodum Sodalitio, quod à conceptâ citra labem Virgine Deiparente Puriſſimâ nomen habet, nuperque operâ Venerabilis Patris Petri Joannis Caſtini in eodem Collegio Maximo conditum fuerat. Viget quidem illud & floret etiamnum centenario antiquius, tantâ undique gloriâ conſpicuum, illuſtriori ut nulli concedat, æquetque primaria ex innumeris quæ toto Orbe regit clariſſima JESU Societatis Familia: Eccleſiaſticis unà ac prophanis coalet hominibus, clarioribus ex utroq̄ ordine illuc confluentibus, ſcilicet Metropolitanę Eccleſiæ Canonicis, Univerſitatis alumnis, Doctoribus Anteceſſoribusque, & è Clero plurimis pietate & doctrina conſpicuis, nec ſemel ex Ordinibus Regularibus viris præclaris, Auditoribus Regijs, Patronis cauſarum, ac multis Curiæ adminiſtris, Equitibus, alijsque multis, nullo tamen qui non ex honeſta domo prodierit, atque hiſpano ſatus ſanguine experſque deturpantis famam maculæ fuerit; demum, ipſis quandoque Mexiceis Pro-Regibus.

343 Jecerat quidem hujuſce fundamenta Congregationis pijſſimus P. Caſtini, ſupraque vicennium eam foverat egregio, quo æſtuabat, zelo Dei glorię ſalutiſque animarum, atque ut ipſam ſervaret promoveretque & illuſtriorem redderet longius Noſter,

ſter, is ut in ejus decumbentis locum ſufficeretur author fuit, demortuique partes ut impleret Familiæ Rectorum imperio. Mirum profectò eſt, qua ipſe alacritate munus arripuerit, qua totos triginta duos annos conſtantiâ tenuerit, & quantâ Sodalitij gloriâ & utilitate in ſpiritualibus temporalibusque illi pręfuerit. Quòd enim Sodales convenirent pro inſtitutis exercitijs agendis in Sacellum vetuſtate fatiſcens, ſepeliendis defunctis in Collegio Patribus deſtinatum, & cùm alijs incommodum nominimus, tum etiam anguſtum, nec tot capiendis viris aptum; Noſter auguſtiſſimũ plane aggreſſus eſt aliud à fundamentis, Dei innixus providentiæ, qua ſibi propitiâ biennio illud abſolvit tam amplum quidem, ornatum, & pulchrum, ut templo par dixeris haud ignobili, quinquaginta mille argenteis uncialibus demum expenſis, cùm tamen quinquaginta duntaxat, ex divendito talari palio ſibi donato, pro auſpicando magnifico opere in próptu habuerit. Altaria præterea, picturas, ſacra vaſa, lampades, multaque his affinia ex argento & auro confflata, veſtimenta ſecundum eccleſiaſticum morem multa & pretioſa, cunctamque ſupellectilem pro divinis myſterijs cóficiendis inſigni pompâ, plurimo ære adjicienda curavit. Adhæc contiguum Sacello cubiculum ità ſcitè diſpoſuit, ut & Patrem Congregationis Præfectum commodè caperet, & aſſervandis mobilibus pręſtò inde deducendis in uſum inſerviret: Bibliothecam itidem ſatis inſtructam condidit, ne Collegij communem Sodalitij Rector pro tempore, hujus quidem impendio, cogeretur quotidie repetere, cùm pro diſponendis concionibus, tum etiam pro ſtudijs alijs ordinarijs aut ocurrentibus.

344 Potiores tamen curas ſuas inſtruendis in ſpiritu Sodalibus poſuit, ad quos ſemel in hebdomada concurrentes è ſuggeſtu dicebat ſapientiſſimè juxtà ac pijſſimè; id unum præ oculis ſemper habens, ut à vitijs quam longiſſimè diſſitos auditores ſuos perpetuò ſervaret, & Chriſtianis deditos exercendis virtutibus alacriores ferventioresque faceret: in quem itidem finem pleroſque excipiebat in conclave venientes, privata monita & reſponſa publicis adjiciens exhortationibus. In Valetudinaria & Carceres, ſtatutis diebus, ſuis præibat, à quibus ſubſidia pro juvandis miſeris illis ſic poſtulabat, multi ut ſua ſponte illa ſuppeditarent, conditos domi cibos ſecum defferent, ac multis charitatis officijs illos complecterentur, exemplo æquè ac verbis omnes ad iſthæc peragenda prævalidè urgens. Et quamvis nullum ex his quæ ſunt Mexici Xenodochijs præteriret, quin, ut mox diximus, viſitaret; frequentius tamen, ſci-

licet ter aut bis ut minimum ſingulis menſibus domum pro tenendis amentibus deſtinatam, quam à S. Hippolyto dicimus, atque ab ejuſdem nominis Religioſis de Charitate regitur, cum Sodalibus adibat, quam ſibi ij provinciam ſtrenuè, haud minus quam ante memoratas, eximiâ hactenus charitate ſubire neutiquam deſtitère. Nec his ille contentus, perpetuos quæſivit obtinuitque reditus, ut jentaculum cœnaque mente captis per dies ſingulos adminiſtraretur. Quanta porrò hæc ipſe pietate & miſericordiâ moliretur & ageret, difficile eſt dictu, cum ad exactam perfectionis normam omnia dirigeret, ad quam pariter ut Sodales reduceret, minimè irrito conatu geſtiebat.

345 Sanè, tanti Sodalitium ſibi à Deo commiſſum faciebat, Deiparentemq; cujus cohoneſtatur titulo, deperibat amore, divelli ab ipſo nunquam ut paſſus fuerit, quamquam & Rectoris Maximi Collegij munus obierit, & ipſam Novæ Hiſpaniæ Provinciam ſuam rexerit, Congregationi intentus perinde ac ſi nil prætetea cogitandum haberet. Multa quidem mente volvebat, atque irrequieto ſemper motu varia curabat, tam illa inter ſe diſſita quam quæ maximè; nihil tamen cum haberet antiquius quam omnia in Dei gloriam & animarum ſalutem, ſuæque in primis perfectionem eximiam referre, ſanctè ſingula peragebat, inque cunctis Deum cogitabat.

346 Theologicas indefeſſè colebat virtutes, moralibus inſimul cunctis exercendis intentus, deque augenda in dies chriſtiana perfectione ſollicitus, ad quam avidius proſequendam ſingulis annis per decem dies aut octo ſecedens, Exercitijs ſpiritualibus vacans, inflammabat ſe, nec ſegnius quotidianis & longis meditationibus perurgebat. Fidem frequentiſſimâ Dei, quem præ oculis ſemper habebat, cogitatione ac reverentiâ excultam auctamque recreabat, cui igniculos breviuſculis orationibus adjiciebat. Spe verò pollens egregiâ, nihil non moliebatur arduum deducebatque ad finem, Deo ipſius votis obſecundante: & hac quidem arte, paupertati, quam voverat, ſummopere addictus, quatuor in Dei honorem Templa conſtruxit, ampla ſcilicet & pulcherrima. Nam & Sacellum Puriſſimæ nomine clarum, quod diximus, Templo haud inferius à fundamentis condidit, graviſſimis dificultatibus ſuperatis; & Baſilicam S. Gregorij, Collegij Societatis JESU Mexici deſtinati Patribus Indorum vacaturis doctrinæ, ſimiliter extruxit; & Santandreanas Ædes tyronum inſtitutioni ejuſdem familiæ non ignobiles certè inſtituit; & à S. Laurentio nominatum Templum erexit pro Monialibus quæ ab ipſo dicuntur, jam pridem eò agentibus,

bus, quòd antiquitate & anguſtiâ priſtinum laboraret: adhæc aliud etiam pro ſacris Virginibus à Beatiſſimâ Deiparente Vallis venariæ dictis, ſin minus integrum, ſe majore tamen partem ipſi in acceptis refert, cujus interventu multa argenteorum millia ejus deſtinata fuere fabricationi. Alios enim inter pietate juxtà opibusque florentes Mexicanos, quibus volupe erat conſilio manuque Noſtri erogare pecunias, eminuere viri Clariſſimi D. Joannes de Echavarria Equeſtris Ordinis S. Jacobi, qui litteras in juventute coluerat, Conſiliariumque Univerſitatis noſtræ egerat, & D. Andreas de Carbajal & Tapia, quorum præter hactenus enarrata, extant monumenta Religionis ampliſſima; à queisque delectus Noſter egregijs ut intenderet machinis, nullum ipſe non movit lapidem, politiſſimæ ut evaderent moles, & omnibus numeris abſolutæ.

347 His ſimilibusque Patronis adjutus, inexplebili adverſus Proximos deditus charitati, pauperibus per hebdomadas multis ſubveniebat, in primis fœminis egeſtate periclitantibus facilèque lapſuris, ijs etiam qui erubeſcerent mendicare, quòd nobili ſanguine ſati quondamque abundaſſent divitijs: carceratis hominibus, quibus ut Collegij Patres Mexicani ſtipem ferre poſſent haud raro, reditus conſignavit perpetuos: multis etiam ſacris Virginibus alijsque egentibus, adeò ut ſupputatione ad quinquenium factâ, ſeptem unciarum argenteorum millia minutatim erogaſſe fuerit inventus, neque facilè ea putari valeant numeris, quæ in largiores eleemoſynas poſuit, vel in dotandis puellis religioſam in Monaſterijs vitam acturis, vel in ſimilibus. Et quamvis ab eis, quos ſuperius nominavimus, alijsque divitibus viris nullo ipſe negotio pecunias in hos impendendas uſus acciperet; multoties tamen egregio eas mendicabat rubore, repulſam paſſus atque convitia, queis deterrebatur minimè quominus inſiſteret ſublevaturus proximorum miſeriam, Deique voluntati conſulturus & gloriæ.

348 Hinc ſuam potiſſimum operam collocabat in ſpirituali ſubſidio, confeſſiones quotidie plures excipiens domi, forisque vocatus ab ægris, maxima etiam ſui defatigatione, adeò ut in ultimâ ætate ſeptuagenariâ longè majore, quo tempore lues Urbem invaſerat, captus licèt jam eſſet luminibus, hinc inde diſcurrere ſocij juvamine non vereretur demiſiſſimos inter imbres, perque lutulenta loca cæſpitans, Deo tamen favente, prorſus incolumis. Sanctimoniales nullis non curabat officijs, ipſas ut alacriores in ſtatu ſuo redderet, Deoque egregiâ pietate famularentur: frequentiſſimas ſpirituque redundantes conciones ad illas dicebat:

 ſcrip-

ſcriptis etiam libris hortabatur, viamq perfectionis monſtrabat: aderat confeſſionibus audiendis, dirigendisque in cœlum ipſis, quibus inter effloruit magnum nomen Joanna Agnes à Cruce ad S. Hieronymi, quæ eo duce religioſam vitam fuit amplexata, ſtudijsque deinceps, ut ſuo ſcripturi ſumus loco, ad ſtuporem uſque ſapientum inſignis, ad extremum eis ſe abdicans omnibus, atque uni vacans Deo, non tam currere in arduo Perfectionis itinere, quam volare Noſtro viſa eſt.

349 Atque his erga Proximos dilectionis officijs, qua in Deum exæſtuabat, mirabilem charitatem intentius fovebat, Dei in omnibus gloriam procurans, cui inſervire diligentiſſimè ſatagebat. Nec mirum tantis ipſe amoris divini flammis corriperetur, quas & quotidianis meditationibus, & frequentiſſimis precationibus, & exactiſſimis conſcienciæ diſcuſionibus, & repetitis in die religioſis ad SS. Euchariſtiæ Sacramentum obſequijs, & plurimis pietatis exercitijs vegetiores habebat & vivaciores. Quater & decies ad minus ſingulis diebus proximum cubiculo ſuo Sacellum adibat, è ſuperiori choro, latentem ut Chriſtum ſub panis ſpeciebus veneraretur factâ oratione, coram quo flexis humi genibus multoties & Horas Canonicas & Marianum Pſalpterium, aliasque recitabat pias preces. Ad Aras facere nunquam deſtitit niſi admodum gravi valetudine præpeditus, adeo ut viam quæ ducit Mexicum è Goatemala conficiens, trecentis non minus leucis conſtantem, ne uno quidem die à ſacrificando abſtinuerit, egregiâ defatigatione locum procurans, in vaſtâ illâ ſolitudine montibusque inacceſſis, dicatum ſacris hisque peragendis idoneum. Ipſâ itidem ductus religione multis Mexici annis ad SS. AA. Petri & Pauli Eccleſiaſtica celebravit Officia feria ſexta in Paraſceve & Sabbato Sancto, ne iſtis quidem diebus Communione Jeſu-Chriſti Corporis orbaretur: atque ut in ejus ſe laudes Sacramentum inſtituentis & amores effunderet, Feria quinta in Cœna Domini concionem, quæ inter Miſſarum habetur ſolennia, annuentibus Superioribus, ſibi arrogaverat. Frequentem communicandi uſum, ea qua par eſt reverentia, promovit maximè, quam in rem, cùm alios Tractatus emiſit, tum etiam doctiſſimum Librum pro Innocentij XI Decreto ea de re exponendo. Tragędiam verò patientis JESU, cùm multis per annum meditationibus ſecum animo reputaret & volveret, tum potiſſimum tempore Quadrageſimæ, quo Sodalibus ſuis ſic eam palam proponebat concionibus, ut interim à gemitibus & lachrymis nullus ipſe temperare potuerit; quas uberiores longè fundebat ea die

die quæ recolendæ Servatoris morti deſtinata eſt in majore hebdomadâ, & per tres ſolenniſſimè unà ac funeſtiſſimè horas ejus in Sacello Puriſſimæ memoria fit.

350 Deiparenti Sanctiſſimæ jam inde à primis annis deditus, ad extremum uſque vitæ famulatus eſt demiſiſſimè, ceu Matri ſuæ ac Dominæ, quam nullis non colere officijs ſtuduit, atque ut ſimiliter à Sodalibus ſuis haberetur, & ab his quibuſcum agebat omnibus, ſemper conatus eſt. Longiores ne ſimus, alijs prætermiſſis pietatis in Beatiſſimam Virginem documentis, argumento ſit ejuſdem amoris, integrum quod recitabat quotidie Pſalterium Virgineum, hoc eſt, quindecim decades Salutationum Angelicarum, quas Roſarium dicimus, quodque ter in die repetebat eo tempore, quo, caſus luminis, lectioni vacare & ſtudio librorum prohibebatur: hinc etiam prima quoque menſis Dominica die Eccleſiam adibat Patrum Prædicatorum, Supplicationem comitaturus, quæ ab ipſis & Roſarij Confratribus inſtituitur. Cœlites egregio proſecutus amore, ijs addictiùs ſe dederat, quos Deiparenti noverat conjunctiores: SS. videlicet Josepho, Joachimo, et Annæ, atque hujus Vitam admodum eruditè conſcriptam à ſe, juſto in quarto volumine edidit; id hoc Opere intendens, quod multis conabatur ſermonibus, pietatem nimirum adverſus ſacram Familiam excolere, populosque docere. Parentem ſuum Ignatium eximio religionis ſenſu venerabatur, cæterosque Familię ſuæ Divos, quibus & S. Tereſiam à Jeſu, Laurentium Martyrem, egregium Eccleſiæ Doctorem Auguſtinum, S. Blaſium, Apolloniam V. Divum Michaelem Angelorum Coryphęum, aliosque ſociabat, nec exiguis obſequijs colebat. Demum, in Animas piacularibus flammis addictas egregiè miſericors, multis eas juvabat ſuffragijs, quibus ut à Fidelibus etiam magis levarentur & magis, Librum ejus argumenti procuſſit eruditione peræque redundantẽ atque pietate.

351 Mortificationi deditus ab eo potiſſimun die, quo ſe in Societatem recepit, totos quinquaginta octo annos conſtantiſſimè eam tenuit: ter quater ve in hebdomada flagellis ſe cruentare ſolenne habuit, pluriesque inſuper, ſcilicet in pervigilijs Feſtorum, quos ferventiori religione excolebat, qua etiam in triclinio uſus eſt corporis caſtigatione, quouſque Rectores Collegij obſtitère, benemeriti ac gravati annis & ærumnis viri curam, ut par erat, habentes. Nec minus frequens ipſi fuit uſus cilicij, quo, vel ipſo teſte Antonio, diſcruciabat ſe nimis, quòd hinc inde motus pro ijs quæ continuò gerebat miniſterijs domi & foris, altius multò & acerbius cuſpida-

tæ corpori telæ hærerent. Multoties jejunabat ſolo pane contentus & aquâ, jejunijque formam ſervabat etiam cum, valetudine coactus ægrâ, carnibus veſcebatur, imò quotidianum dici jejunium ejus poterat, parciſſimo victu aſſueti, vixque non ſemper recuſantis id ferculum, quod pro concionantibus, ea qua dicunt die, condi ſapidius in Societate ſolet. Multò impenſius ſe dedit animi mortificationi, pro ſuimet victoriâ ſtrenuè & continuò decertans, vim ſibi inferens quotidianam: nam temperiem ſortitus biliosam, & egregiè vivacem animum, multas facilè occaſiones iræ & ſimilium offendere erat, in tanta præcipuè cum diverſis hominibus conſuetudine, quibus cum pro muneribus ſuis agebat; ut tamen ſibi temperare ſtuduerat, mirum in modum naturæ impetus retardabat, & ne quidem prodere ſe, inſigni quidem conatu & merito, permittebat.

352 Hinc inſignis erat illa, qua fruebatur, adverſus conviciantes modeſtia & miſericordia, tanta quidem, ut publicè jactatas in ipſum audientem injurias non modò patientiſſimè tulerit, ſed verò etiam pro maledicente interceſſerit ita validè, ut nulla demũ mulctatus pœna fuerit, cui graviſſimam Prælatus decreverat. Humilitatem ſic habuit charam, ut in tantâ doctrinæ, virtutum, & laudum copiâ, ſibi admodum vileſceret, proditore Judâ deteriorem ſe exiſtimaret, aliorum ſenſa, per inde quaſi ignarus, in arduis requireret (quibus ſpontè limatiſſima ſubjiciebat Scripta ſua) invitus elogia honoresque ſibi præſtitos pateretur, ageretque multis, ut nihili eum homines ducerent, vel fatuis viliſſimis aggregarent. Hinc cum Bibliothecam evolvens Scriptorum Societatis JESU, in hæc ſibi alia inter ab Authore data incidiſſet elogia: *Pater Antonius Nuñez de Miranda, Natione Mexicanus, virtute ac litteris inſignis,* cohibere ſe non potuit, quin ea ſtatim deleret, quorum loco ſuffecit iſta: *Pater Antonius Nuñez, frater natu major dementium ad S. Hippolyti* (hoc enim nota eſt titulo Mexici deſtinata pro mente captis domus) Paupertatis egregius cultor habitu eam referebat ſemper atrito, omnibusq̃ indumentis, quibus delectabatur veteribus, multisque commiſſuris conſarcinatis: nec adduci poterat novis ut uteretur, niſi Superiorum mandato; quorum expreſſam, & quæ uſum præcederet omnem in re qualibet paupertatem concernente, licentiam, exactiſſimus requirebat.

353 Certè, egeſtatem in delicijs habuit perpetuò, & poſtquã decem centena millia & amplius uncialium argenteorum in pios ſecundum Dominorum voluntatem uſus expenderat, teſtatus eſt Confeſſario ſuo in poſtremâ generali exomologeſi, ne minimo qui-

quidem ſcrupulo vexari vel quadrantis in ſuum unquam uſum accepti. Dicere autem ſolebat, caſtitati fovendæ paupertatem maximoperè deſervire, ut, contrà, luxum veſtium & aliorum, impudicitiæ, ut propterea animi corporisque munditiem eximiè coluerit, tanto paupertati devotus ſtudio, cui cæterarum officia virtutum adjecit, omnesque conatus & vires. Modeſtiâ fuit ſemper inſigni, à colloquijs fœminarum abhorrens, ni quæ neceſſaria forent & brevia, cavens que ne oculos in ipſas intenderet, ac nulli parcens diligentiæ & labori, ut ſuo ſe & aliorum tactui ſubduceret & aſpectui; verbis, etiam cum opus erat de venereis ea facere, parciſſimus, paucis negotia & conſulta Matrimonij atque id genus alia concludens, quamvis cæterà diffundi ſoleret in reſponſis ſuis, pro eximiâ qua pollebat eruditione eloquentiâque.

354 Poſtremo neutiquam in loco obedientiam habuiſſe, imò præ reliquis coluiſſe virtutibus ad ſenectam uſque viſus eſt, perinde quaſi tyrocinium non dum egreſſus, Superioribus ſemper obtemperans, dura licèt juventibus & admodum ardua, itinera ſcilicet difficillima, plena laboris opera, muniaque, ut videbatur, dedecentia, quin muſitaret unquam, & vel, Deo ſic permitente, graviter objurgatus ac ſine cauſa, quòd ipſum in Superioribus coleret Deum, à cujus voluntate vel in minimo deffleĉtere duxerat religioni, atque ea de cauſa nec jota unum, nec unum apicem ex præſcriptis à Societatis Regulis præteribat. Tot tantisque cumulatum virtutibus, donis itidem alijs Deus exornavit, quæ decori eſſe ſolent egregiè Sanctis: Prophetiæ lumine futura ut non rarò præſagiret ac cerneret, abdita humani cordis rimaretur, intueretur que arcana, & loco poſita remotiſſimo haberet ob oculos: piacularibus addictas cruciatibus animas interdum videret audiret que, atque à mutata facie Imaginis Puriſſimæ Deiparentis, Sodalitij ſui tutelaris, portenta ſępius auſpicaretur vereretur que inſignia.

355 Ætate quidem gravis, nempe ſeptem annis ſeptuagenariò major, continuisque attritus laboribus, ac malâ ſubinde valetudine afflictus, cæcutierat jam diu, ſuffuſionibusque laboraverat, queis ut Opthalmicus mederetur, Prælati, quorum Noſter nutibus & ſignis parebat, juſſerunt; optato ſane poſtliminio reſtituti luminis oculorum, ſed verò etiam infauſtiſſimo ceterà eventu, quòd pleuritidem læthalem ſit paſſus. Exhorruerat multis retro annis incertam mortis horam recogitans, ſingulis que præſtolatus ipſam diebus ac noctibus, nam priuſquam iret cubitum, ſacrâ ſe expiabat Confeſſione,

ne, perinde quaſi moriturus; maneque facto ſimili præmunitus cogitatione ad aras faciebat, omnem ſibi diem ſupremam exiſtimans; qua tandem veniente, Sacerdotẽ accerſivit, penes quem totius vitæ Confeſſionem inchoaverat, ut abſolveret, ſacroque Viatico muniretur, quamvis ea ipſa die Sanctiſſimum Jeſu-Chriſti Corpus ſumpſiſſet. Ubi ipſum heroyca plane Fide ſuſpexit, coram Patribus Collegij, qui aderant omnes, grates ex intimis egit præcordijs, quòd intra Catholicæ Romanæ Eccleſiæ ſinum, & in Societatis JESU gremio conſtitutus obiret. Recreatus dein Imaginis præſentiâ Virgineæ, cujus diu exæſtuarat amore, Oleoque ſacro inunctus, & ſolitis Eccleſiaſticis precibus à Socijs adjutus, animam Deo reddidit, poſt ſeptimam noctis horam, 17. Februarij anno Domini 1695. ætatis fere 77. Religionis 58. Sacerdotij 51. Profeſſionis quatuor votorum 39. Præfecturæ Sodalitij Puriſſimæ 32. Omnium Provinciæ ſuæ Patrum, qui quatuor Deo nuncupaverant vota, Decanus.

356 Sequenti proximè die corpus ejus inſigni concurſu Nobilium, & omnium religioſorum Ordinum, multorumque è Clero ſeculari Virorum frequentiâ elatum fuit, Officia peragentibus Eccleſiaſtica Dominicanis Patribus, qui ultrò ſe ad ea obtulerant amoris ergo & gratitudinis in devotiſſimum Ordini ſuo Antonium, cujus manus pedesque oſculabantur graviſſimi ex omnibus ſacris cætibus viri, in laudes Defuncti ſanctitate juxtà & doctrinâ conſpicui ultrò ſe ſe effundẽtes. Quievit tandem apud Sacellum à Puriſſima nuncupatum, quod & ejus, quam diximus, Sodalitatis exercitijs peragendis inſtitutum eſt, & in Sepulchrum pro morientibus in Collegio Patribus deſtinatum. Quòd verò Sodales, ſeu Parentem illum intimo dilectionis ſenſu proſequerentur, cui acceptum referebant decus eximium, augmentumque Congregationis planè mirabile, ſolenniſſimam decreverunt parentationem in Eccleſiâ Collegij Maximi, erectâ mole funebri magnâ, invitatis religioſis Familijs, Clero Magiſtratuque Mexicano, quibus unà cum Excmô. Comite de Galve, Novæ Hiſpaniæ Pro-Rege, adſtantibus, ad aras fecit, cantu mœſtiſſimo Muſicis ſuas partes agentibus, Clariſſimus D. D. Alphonſus Albertus de Velaſco, qui Archiepiſcopatui ſe ſubduxerat Manilenſi; & è Sacro ſuggeſtu dixit Pater Joſephus de Porras, ejuſdem Societatis Theologus graviſſimus, ſucceſſorque in regendo Sodalitio Defuncti, cujus tornatâ Oratione laudes complexus eſt. Elogium verò hîc ſubjicimus, quod ejus appenſum Tumulo ſic habebat.

Æter-

Æternitati.
Siſte gradum hoſpes.
Clamat hîc vel voce carens
V. P. Antonius Nuñez de Miranda Societatis Jeſu. Nimirum encomia ſua Virtus & Sapientia tunc maximè prædicant, cùm maxima tacent, & ubi tacens ſapientia laudabit Antonium, laudabit ſapientia animam ſuam.

CVI

Nobile metalis Oppidum, vulgo el Freſnillo, natale dedit ſolum, ut abundans auro cum Antonium edidit, florem dixeris aureum edidiſſe.

QVI

Ad uberrimum Societatis Jeſu viridarium tranſlatus, flos licèt aureus, ſuaviſſimum Chriſti odorem exhalavit.

QVI

Primas ſcientiarum Cathedras uti flos ſapientiæ condecoravit Moderator egregius, prima Mexicanæ Provinciæ munia, Provincialis nimirum ac Maximi SS. AA. Petri & Pauli Collegij Rectoris digniſſimum caput, aurum optimum, vigilantiſſimè obivit.

QVI

Secundus nemini, ſecundus præfuit Illmô Conceptionis Puriſſimæ Sodalitio Præfectus ac Parens, ut ejus omnia Apoſtolici inſtituti miniſteria non niſi ſecundo ſemper omine promoveret.

QVI

Omnibus omnia factus (quid enim ex auro non fiat?) egenorum ſubſidium, ægrâ laborantium valetudine medicina, incarceratorum auxilium, viduitatis aſylum, & vel amentium quoque levamentum fuerit, miranda charitatis aureæ perennitate, ex ijs quæ miranda nomen præſefert, nomen ſibi acquiſivit immortale.

QVI

Sibi deſpectus poſt aurum non abijt, nec enim in ſuimet abijt æſtimationem; & totus Deo deditus, virtutum florens operibus, ignito charitatis auro impenſè ſaluti Proximorum incubuit, ut manus quidem aureas hyacintis plenas habere videretur.

QVI

Seculo tandem mortuus (flos enim erat) obijt die 17 Februarij anno 1695. Ætatis ſuæ 77. Religionis 58. Sacerdotij 51. Profeſſionis 39. Puriſſimæ Virginis Sodalitij accuratiſſimæ directionis 32. Sed perenni tamen (aurum enim erat) æternitati vivit.

Huic ergo Parenti ſuo colendiſſimo ut ritè parentaret idem Conceptionis Puriſſimæ Sodalium, in memoriæ ac gratitudinis monumentum, hoc erexit cœnotaphium.

357 Multum equidem moraremur, ſi quanti fuerit habitus à graviſſimis omnium Ordinum viris enarrare contenderemus; quo ut Lectores tędio liberemus, ſat fuerit nomina duntaxat aliquorum Principum recenſere, quibus eximia ſedit Antonij reverentia dilectioque.

Excmî, Novæ Hiſpaniæ Pro-Reges, quotquot eo vivente iſthæc moderati ſunt Regna, ipſum, ceu virum Sanctum ſapientiâque plenum, ſuſpexère conſuluère que in majoris momenti negotijs. Ex illis, Comes de Baños, Comesque de Galve ejus ut hortationibus paſcerentur, multoties Sodalitium Puriſſimæ frequentabant. Marchio de Mancera eum ſibi elegit à ſacris Confeſſionibus, in Hiſpaniamque redux datis ſalutabat Epiſtolis, Filiumq́ ſe & AmicumAntonij conceptſſimis verbis profitebatur. Conjux itidem ejuſdem Pro-Regis clariſſima juxtà & pijſſima fœmina, ſimili illum proſecuta veneratione, cum Tepeacæ, Pago 30 leucis diſſito à Mexico, itineris cauſâ verſus Hiſpaniam ageret, læthali tentata morbo accerſivit Antonium, cui morienti adſtitit hortator ipſe qui ante hac fuerat Confeſſarius atque Director. Illmûs. unà Excmûs que Mexicanus Pro Rex & Archiepiſcopus D. D. Joannes de Ortega Montañes cæteris in eo colendo haud impar fuit, cui neutiquam conceſſit V. D. D. Franciſcus de Aguiar & Seixas, Præſul itidem Mexicanus, multis ejus commendans operam, quam in ovium ſuarum ſalute ponebat, virtutes litterasque miratus egregias. Excmûs. pariter Illmûs. que D. D. Emmanuel Fernandez de S. Cruze Epiſcopus Angelopoleos, & deſtinatus Pro-Rex Mexiceus, egregijs & ipſe dotibus admodum clarus, quas in Antonio egregias agnoverat, ſæpe inſigniter commendabat. Illmôs. porro viros D. D. Iſidorum de Sariñana Antequerenſibus infulis decoratum, & D. D. Alphonſum Albertum de Velaſco, ad Archiepiſcopales deſtinatum Manilæ, ejuſdem retrò in Philoſophicis Aulis diſcipulos, eo libentius ijs accenſemus, quòd propius Antonium tractaverint, intimiusque noverint, cujus ſub inde gloriæ ſinceri fuerint buccinatores.

358 Nec involvendi ſilentio ſunt Viri, qui præcipuo Sanctitatis nomine eo tempore inſignes ſunt habiti, quorumque perſtat ętate noſtra poſthumus honos: Quòd enim Antonium in aſceticis Magiſtrum vel optaverint, ut Pater Dominicus Perez de Barcia, Collegij Bethlemitici à S. Michaele dicti, Fundator, ut in ejus Vita lib. 1. cap. 7. n. 30. & alibi ſcribit P. Julianus Gutierrez Davila; vel etiam habuerint, uti D. Joannes Perez Gallardo, & P. D. Petrus de Arellano & Soſſa Congregationis Oratorij Mexiceæ Præpoſitus, prout de primo affirmat nuper citatus Author n. 31. ejuſdem capitis, de ſecundo verò Nos in ejuſdem Vita tradimus lib. 1. cap. 5. n. 27. & alibi; quibus adjungi poſſunt P. Fr. Joannes à S. Bernardo, Preſbyter Ordinis Hoſpitalitatis S. Joannis de Deo, ſimilesque alij;

alij; pronum promptumque colligere eſt quanti Noſter ſit æſtimatus. Acta ejus accuratè ſapienterque ſcripſit P. D. Joannes Antonius de Oviedo, ejuſdem Societatis lumen præclarum, editque Mexici typis Lupercianis anno Domini 1702. in quart. atque hunc Librum, ceu fontem, ſignamus, unde cuncta à nobis relata hauſimus & imbibimus.

Multa quidem ſcripſit, & vernaculâ, hoc eſt, hiſpanâ linguâ, cujus abundantiam & divitias, qua erat ipſe affiuentià, palam ubique facit; & latinâ, è quibus omnibus edita prius redigemus in ſyllabum, quæ nobis hactenus innotuerunt, & quorum pleraque tacito ſuo nomine publicavit; pluribus curas noſtras fugientibus.

Hiſpano ſermone habemus ſequentia.

Colloquium de Actu contritionis. Mexici, typis Viduæ Bernardi Calderon 1664. in octavo.

Compendium obligationum communium, generaliumque, pro eis implendis, mediorum, praxi juncta brevi facilique orationis & examinis, quæ præcipua ſunt duo Sodalibus Puriſſimæ Conceptionis propoſita. Mexici, eiſdem formis & anno, in octavo. Iterumque Mexici, in eadem Officina 1668. in 16.

Praxis Stationes in majore hebdomade peragendi, &c. in primis Sodalium à Puriſſima uſui diſpoſita & utilitati. Mexici, ex eadem Typographia 1665. in octavo. Et poſt alias editiones, noviſſimè anno 1754. in Typographiâ Bibliothecæ Mexicanæ deſtinatâ. in 16.

Praxis generalis pro meditandâ Paſſione Dominica. Mexici litteris V. Bernardi Calderon 1665. in octavo.

Exercitia ſpiritualia, & pro prima eorum hebdomade praxis ſecundùm methodum regulasque S. P. N. Ignatij. Mexici, eiſdem prælis 1665. in octavo ſpiſſo volumine egregijs Notis aut Gloſſis in textum Ignatianum.

Praxis frequentis Communionis & Confeſſionis. Documenta continet utilia pro facili utilique horum uſu Sacramentorum. Pacantur ſcrupuli ea de re nonnulli, & quæ eorum obſtant fructui amoventur. Subjiciuntur ſeptem pro totidem hebdomadæ diebus conſiderationes. Mexici, eiſdem typis anno 1665. in octavo multo volumine.

Myſteria Nazareni Jeſu in acerba Calvariæ via lapſi. Mexici, eiſdem formis 1665. in octavo.

Honorarius Tumulus in Exequijs ductis Magno Hiſpaniarum Regi Philippo IV à Sacro Inquiſitionis Tribunali Mexici erectus in Eccleſia S. Dominici. Mexici, eiſdem litteris 1666. in 4. Opus hoc, cujus ſubſcripta eſt Nũcupatoria Noſtri nomine Sodalisque ſui P. Franciſci de Uribe, Theologiæ Anteceſſoris, ſolutâ conſtans ligatâque numeris oratione, ab ambobus videtur ſcriptum, ita quod Poemata, quæ impenſè laudantur à Noſtro,

Socium habeant Authorem; hiſtoria verò, Noſtri, cujus redolet ſtylum, calamo diſpoſita fuerit.

Myſteria funebria Deiparentis orbatæ Filio, hujusque pretioſiſſimi ſepulturæ. Mexici, ex eadem Typographia 1670. in octavo.

Concio ad mores in cujuſdam Profeſſione Monialis ad S. Laurentij. Mexici, mox indicatis litteris 1679. in quarto.

Summariæ Meditationes de his quæ videntur potiora & efficaciora pro juvandis animabus in Purgatorio detentis motiva. Mexici, toties repetitis litteris 1776. in octavo. Et Angelopoli, formis Franciſci Xaverij Morales 1726.

Praxis devotionis erga glorioſum Patriarcham Sanctum Joſephum Deigenitricis Sponſum. Mexici, typis Franciſci Rodriguez Lupercio 1681. in 16. operâ D. Joannis Joſephi de Miranda Presbyteri Mexicani Fundatorisque Sodalitij ejuſdem Deigenitricis Sponſæ in Eccleſiâ S. Laurentij.

Epitome hiſtorica Hiſtoriaque moralis de virtutibus ac dotibus S. Annæ Parentis Deigenitricis, unà cum magnalibus S. Joachimi ejuſdem Annæ conjugis, Mariæque D. noſtræ genitoris. Mexici, dictis formis 1682. in quarto, volumine multo, in quo & pietatem & eruditionem & criticem ad Hiſtoriam ſacram lector inveniet.

Oratio habita in funere Clariſſimi Viri D. Joannis de Echavarria, Equeſtris Ordinis S. Jacobi, Eccleſiæ Monaſterij ad S. Laurentium conditoris. Mexici, è domo Viduę Bernardi Calderon 1684. in quarto.

Oratio altera itidem funebris in Exequijs ductis Equiti eidem nobiliſſimo in Templo S. Gregorij Societatis Jeſu, quod ſuo ære fundaverat. Eiſdem formis & anno.

Methodus orationis mentalis pro inſtructione & uſu Sodalium à Puriſſima. Prodijt accurante editionem P. Martino de la Llana, Presbytero S. Philippi Nerij Mexiceo. Mexici, è Domo V. Franciſci Rodriguez Lupercio 1684. in octavo.

Tractatus de ritu & perfectione qua Horæ canonicæ perſolvendæ ſunt, ad arasque agendum. Prodijt nomine D. Joannis de Olivares, Sodalitij à Puriſſima Præfecti. Mexici, apud D. Mariam de Benavides 1685. in octavo.

Praxis pro obeundis Feria ſexta Stationibus ad normam V. M. Mariæ de la Antigua. Mexici, ex Typographia Viduæ Bernardi Calderon 1681. in octavo.

Expoſitio theorica, & practica adaptatio libri quarti de Contemptu Mundi ſeu de Imitatione Chriſti ad præparationem, fructuoſamque gratiarum actionem in frequenti communione. Angelopoli, apud Didacum Fernandez de Leon 1691. in octavo, volumine multo, Illmô. Antequerenſi Epiſcopo D. Sariniana quondam Diſcipulo ſuo, nuncupata.

Huic Opuſculo Diſſertationem præmittit valdè eruditam de

Authore aurei Libelli de *Imitatione Chriſti*, quem ſuo, ut defendit, Authori vindicat Thomæ à Kempis, Canonico regulari, contra quam multi Critici ſententiam propugnant Joanni Gerſen illum adjudicantes, multis hinc inde editis hac de re Opuſculis doctiſſimis, quorum meminit noviſſimè eruditiſſimus unàque modeſtiſſimus Criticus P. Michael à S. Joſepho Excalceatorum SS. Trinitatis Superior Generalis multis itidem titulis & nominibus meritò ſuſpiciendus. Vide ſis ejus Bibliographiam Criticam in *Joannes Gerſon vel Gerſen*, & in *Euſebius Amortius*, & in *Fronto prænomine Joannes*.

Teſtamentum myſticum animæ religioſæ. Prodijt poſthumum Mexici, typis Michaelis de Ribera 1707. in octavo.

Expoſitio aſcetica theorica & practica orationis Vocalis ad regulas 13. 15 & 24 Sodalitij à Puriſſima. Mexici, typis Lupercianis 1685. in octavo.

Expoſitio myſtica regulæ 18 Sodalitij à Puriſſima, quæ Sacramentalem præſcribit Confeſſionem Synaximque Sacram, cum theoria & praxi eorum quæ ad facilem & utilem concernunt frequentiam horum Sacramentorum. Mexici, apud Viduam Michalis de Ribera 1714. in 8.

Expoſitio litteralis ſummariàque Decreti Eminentiſſimorum Cardinalium S. C. T. Interpretum Juſſu SS. D. N. Innocentio XI 12 Februarij 1679 publicati circa frequentem Communionem. Mexici prius dein Lugduni apud Aniſſon, Poſuel, & Rigaud 1687. in octavo.

Concio habita in Canonizatione S. Franciſci de Borgia Societatis JESU. Extat cum alijs ejuſdem argumẽti in Libro Mexici typis dato apud Joannem Ruiz 1672. in quarto.

Panegyris in Dedicatione Templi S. Bernardi. Prodijt unà cum alijs ejus ſolennitatis, Mexici typis Lupercianis 1691. in quarto.

Exercitia ſpiritualia S. Ignatij, ſtatui & profeſſioni religioſæ dedicatarum ſponſo Chriſto Virginum adaptata. Mexici, apud Viduam Bernardi Calderon 1695. in octavo ſpiſſo volumine.

Regulæ Sodalium à Puriſſima Mexici ad SS. AA. Petri & Pauli florentium unà cum Indulgentiarum pro ipſis compendio. Mexici, eiſdem formis 1684. in octavo & ſæpius alijs typis.

Concio de S. Michaele Archangelo. Mexici, in eadem Officina in 8.

Piæ animadverſiones, & meditatio jacturæ, et multæ quam afferre poſſunt perniciei Sanctimonialium cõmercia vulgo Devociones nuncupata. Ibidem 1685 in octavo.

Dies bonus & integer, cum omnibus Operibus, Regulis & Obligationibus Sodalis à Puriſſima. Mexici, formis Viduæ Bernardi Calderon 1667. in octavo, & hujus ac Regularum pro eiſdem Sodalibus mentionem facit Bibliotheca Societatis dum de Noſtro adhuc vivente ſermonem inſtituit.

Diſtributio ordinariorum in die ope-

operum, itemque evenientium extra ordinem, ut perfectè ad V V Religioſarum ſtatum fiant: duodecim conſtans ſolidis documentis pro religioſâ & ſpirituali vitâ ducendâ. Opus poſthumum, inſtantibus à JESU MARIA Monialibus Regijs, editum Mexici, apud Viduam Michaelis de Ribera 1712. in quart.

Abecedaria tabella doctrinæ religioſæ. Mexici, typis Viduæ Michaelis de Ribera 1708 in octavo. Anteriores editiones miſſas facimus, quas in promptu non habemus.

Præter quæ hactenus dedimus edita, multò plura & majoris moliminis reliquit inedita, quorum & ſi magnam partem deſideremus, ſequentem indiculum damus.

Compendium hiſtoricum de Puriſſimæ Virginis Sodalitio ad SS. AA. Petri & Pauli erecto, in quo libro res à cap. Congregationis expendit omnes. Meminit ejus P. Oviedo in Vita Noſtri pag. 46.

Rituale ejuſdem Sodalitij, in quo cuncta quæ ejuſdem concernunt regimen, prudentiſſimè elucidat & ſcitiſſimè. Extat Mss in quart. in Bibliotheca dicti Sodalitij & habetur præ manibus à P. Præfecto.

Sermones Concionesque plurimæ, cùm de Chriſto Domino, Puriſſima Deipara, & Cœlitibus multis, tum etiam ad mores. Mss è quibus multos plane Tomos eſſet conficere.

Conciones ad Sodales ſuos à Puriſſima nuncupatos habitæ ab ipſo totos 32. annos, totidem compaginatæ voluminibus apud Bibliothecam Congregationis ejuſdem ſervantur.

Latino Sermone Theojuridica iſthæc habentur uno in volumine apud Bibliothecam Collegij Tepozotlami Societatis JESU.

Tractatus de Legibus.

Tractatus de Cenſuris.

Tractatus de Reſtitutione.

Theologica verò *Scholaſtica, & Philoſophica,* quæ è Cathedra tradidit, & numero minimè exigua & pretio maxima, nullibi hactenus invenire potuimus præter ſequentia fortè fortuna à nobis comparata, quæ poſſidemus inter pretiotiora cimelia noſtra.

Tractatus de Scientia Dei explicans doctrinam Angelicam q. XIV primæ partis cum ſequentibus contentam, anno 1667. 19 Octobris inceptus. in quarto.

Tractatus de Scientia media & Auxilijs, anno 1669. in quarto.

Ejus in editis Libris meminit egregia cum laude P. Julianus Gutierrez Davila, è Congregatione Oratorij Mexicea, tum in Vita, quam ſeorſim edidit P. Dominici Perez de Barcia, loco ſupra à nobis indicato & alibi: tum in *Monumentis Hiſtoricis ejuſdem* Congregationis ſæpe quidem, ut in Indice Alphabetico verbo *Pater Antonius Nuñez de Miranda,* obvium cuique erit: ſæpius autem in Opere toto, quod cum acta complectatur PP. Oratorij, qui Noſtro quam qui maximè addicti fuere, hujus & memorias

moriaſ & laudes paſſim multas legentibus objicit. Nos demum (ne hoc prætermittamus) in memorata ſupra P. Petri de Arellano Vita, nunquam licèt pro meritis paria, Antonij contexuimus elogia, craſa quidem & rudi, non tamen invita Minervà, quòd libentiſſimo illa animo ſcripſerimus. Ejus extat memoria in Menologio Provinciæ novæ Hiſpanię edito anno 1747.

359 D. Antonius de Ochoa, Natione Mexicanus, Angelopoli natus, bonisque litteris eruditus, OEconomum egit Monaſterij à S. Hieronymo dicti, & Collegij à JESU MARIA nuncupati in eâdem Urbe, cujus hiſtoricam narrationem ingenioſè contexuit, fabellâ ſcitè confictâ cui titulum fecit hiſpanâ linguâ

Caſus Ferdinandi.

Meminit hujus Mss D. Didacus Bermudez de Caſtro in ſuo ad nos miſſo de Scriptoribus Angelopolitanis Catalogo. num. 147.

360 P. Antonius de Paredes, Natione Mexicanus, in Angelopolitana Diœceſi natus, Societatis JESU Theologus Clariſſimus, quatuor nuncupatis Deo votis, Magiſtros inter Provinciæ ſuæ egregios, & pridem illuxit, & hactenus fulget. Ad utrumque ſuggeſtum natus, Palæſtram, quâ juvenis alacriter adierat, Scholæ, dein repetijt Moderator Eloquentiæ Cathedræ, tumetiam Philoſophiæ. Non minori in Oratoria Facultate nomine inſignis pulpita ſacra in primarijs Regni theatris multo cum doctorum hominum plauſu ſubijt & frequentavit, dignus qui Mexici perantiquo & illuſtri Sodalitio à Salvatore noſtro nuncupato, quod in domo Profeſſa ſitum eſt, Præfectus datus fuerit; cui ſtrenuam muneri operam tandiu navavit, donec ad regendum Queretanenſe Collegium, ſtudijs, etiam Philoſophiæ & Theologiæ, clarum, fuit deſtinatus, cujus in præſentiarum inſiſtit regimini, multa interea pro Inſtituto ſuo in Dei gloriam & ſalutem animarum exactè curans. Edidit habitam à ſe Panegyrim pro ſolenniſſimâ Immaculatæ Deiparentis Virginis ſub titulo de Guadalupe in Mexicani Regni Patrocinium, Sacramento præſtito, evocatione: cui orationi materno titulum idiomate dedit:

Authenticum Patronatus Mexicei SS. Virginis Mariæ ſub Guadalupanâ latentis mirabili Imagine. Mexici, formis D. Mariæ de Ribera 1748. Extat in Collectione noſtra tom. 18. in quarto.

Habet enim verò Mss plura, quibus oratoriam ſacram admodum illuſtraret, ſi, qua ſunt digniſſimâ, publicam aſpicerent lucem.

Curſum itidem Philoſophiæ,
Summulas & Logicam:
Phyſicam & Metaphyſicam:
Animaſticam & cætera Ariſtotelica expendentem.

361 D. Antonius de Paz et Salgado; Natione Mexicanus, inclytam & prenobilem Goatemalæ Urbem Patriam ſortitus, in ejuſdem inſigni Univerſitate cum alijs eruditionis ornamentis excultus fuerit, tumetiam Juriſprudentiæ operam navavit ſtrenuam, cujus ſubinde lauream arripuit, & apud Regium Auditorium ejuſdem Regni cauſarum Patroni gradum munusque tenuit, nec ſine multa laude geſſit. Multijugæ, qua vernat, doctrinæ monumenta habemus erudita ſatis & varia, quæ hîc annectimus hiſpano ſermone conſcripta.

Flabellum pro ſtupidis, importunis, & moleſtis hominibus abigendis agendisque procul ab ijs qui litteras profitentur. Goatemalæ 1742. Iterumque ibidem eodem anno cum additionibus, quas Opusque non vidimus, & propterea typographiam, è qua prodiere, reticemus, quam Index ad nos Goatemalenſium datus non indicavit.

Magni veritates momenti pro omnium genere perſonarum: Scilicet, Apothegmata varia Moralis Philoſophiæ à P. Bluteau Luſitano è diverſis coagmentata Doctoribus, hiſpano donata ſermone. Goatemalæ 1741. tacitis, quod diximus, typographi nomine & cognomine.

Inſtructio litigatorum....In duas partes diviſa, quarum prima continet prudentiæ regulas pro meliori rerum gerendarum methodo; ſecunda verò brevem ordinis judiciarij doctrinam pro ſingulis cauſis, ſeu civilibus ſeu criminalibus expediendis: unà cum apologiâ pro cauſarum Patronis. Goatemalæ 1724.

Cœli luces eccleſiæ in Goatemalæ emiſpherium diffuſæ, ejus in Metropolitanam Eccleſiâ erectâ, primoque Archiepiſcopo inſtituto Illmô. ac Reverendiſſimo M. D. F. Petro Pardo de Figueroa. Seu Enarratio hiſtorica ejuſdem Eccleſiæ rerum ab ipſius conditione ad uſque in Archiepiſcopalem exaltatione. Mexici, apud D. Mariam de Ribera 1747. in quarto.

Inſtitutiones ab Eminentiſſimo de Luca italicè editæ, hiſpanæ factæ Mss. Extant in Bibliothecâ demortui Illmî. Nicaraguenſis D. D. Iſidori Marin Bullon.

362 F. Antonius de Paz, Natione Mexicanus & Patria, Ordinis S. Auguſtini in Provincia SS. nominis Jeſu profeſſus, cum à dicendi peritiâ è ſacro ſuggeſtu, tum etiam ab Scholæ palæſtra egregio fuit nomine. Philoſophiam poſtquam triennio docuerat, Theologiæ in Angelopolitano Conventu tradendæ Scholaſticæ Moralique incubuit, donec expletis de jure curriculis, Emeritus Lector eſt renunciatus. Hæc inter, & poſtmodum in Primario MexiceoCœnobio frequentiſſimas & doctas conciones plaudentibus ſapientibus inſipientibusque habuit. Conventibus aliquibus præfuit, deque arduis conſultus negotijs, reſponſa dabat. Vivere deſijt die, ni fallimur, 25.

No-

Novembris anno 1710 vel circiter. Ineditos reliquit, à nobis ex parte viſos, ipſo vivente,

Sermones panegyricos & morales.

E quibus aliquot compaginari libri poſſent, eruntque apud Symmiſtas ſuos, forſanque Tractatus è Cathedra dictatos Sodalium aliquis aſſervabit.

363 D. ANTONIUS DE PERALTA CASTAÑEDA, Natione Hiſpanus, Angelopoli Domicilium fixit, poſtquam Doctor Complutenſis Americam petijt, in qua multis claruit nominibus. V. D. D. Joanni de Palafox illius Urbis & Diœceſis Antiſtiti à ſacris Confeſſionibus fuit, ordinariusque Conſultor Theologus deſignatus. Eccleſiam Parochialem de Cholula diligenter adminiſtravit, è qua in Cathedralem evectus, pro habendis concionibus Magiſtrali, ut dicitur, Canonicatu potitus, deinde auctus Dignitate, Theſaurariũ egit & Epiſcopatus Gubernatorem. Ut erat in Theologiâ Doctiſſimus Primariam ejus Cathedram moderatus in Regijs SS. AA. Petri & Joannis Collegijs, eorum etiam Studia rexit. Cenſor ſeu Qualificator S. Officij apud Hiſpanum Tribunal Conchenſe, eodem etiã à Mexicanis Quæſitoribus munere ornatus fulſit. Pietate conſpicuus cœterarumque virtutum exemplis, à Præſbyteris Oratorij S. Philippi Nerij Angelopolitanis Præpoſitus electus, illuſtri eorum Familiæ prefuit, quæ cùm ea tempeſtate non dum ad inſtar Romanæ Congregationis Oratorij ſe gereret, exteros clariſſimos viros præponere ſibi uſu tenuit Dignitatibus Eccleſiaſticis decoratos, reſidentesque in Cathedrali Eccleſiâ, quos tamen arcent Inſtituta Vallicelana, quæ S. Philippum Authorem agnoſcunt, tandemque aliquando Angelopoli florère cœperunt. Doctis Noſter Scriptis inclaruit, cùm hiſpanis typis, tumetiam americanis palam expoſitis vernaculo idiomate, ſuntque

Hiſtoria Tobiæ politicis & moralibus commentationibus illuſtrata, Patrono ſuo colendiſſimo SS. N. Clementi IX Romano Pontifici nuncupata.

In hujus Prooemio Operis Apologiam intexuit ingenuam juxtà & doctam pro Americanorum ingenijs, quæ ſibi conſuetudine benè nota, longoque uſu perſpecta commendat multis, vindicatque ab injuſtis calumniatoribus. Ejus habet memoriam in Theatro Critico eruditiſſimus jureque laudatiſſimus Pater M. F. Benedictus Feijoo in Diſcurſu de Americæ ingenijs.

Hiſtoriæ, quam mox diximus, Cenſor D. D. Joannes Ibaſſo Malagon Regius Concionator, & Canonicus Malacitanus teſtis eſt in Cenſura libro præfixa, Noſtri ſub prælo gemere

Vitam S. Martini.

Commentaria in Eſtherem.

Theologiæ Scholaſticæ Tomos duos in Divum Thomam.

Quæ an exierint Opera latet nos.

Concio de S. Parente Philippo Nerio. Mexici, apud Hippolytum de Ribera 1652. in quarto. Extat in Bibliotheca Oratoriana Mexicea inter collectos variorum Sermones.

Concio de puriſſima Deigenitricis Conceptione Angelopoli habita cùm juramentum de ea propugnandâ à Canonicorum Capitulo jam pridem emiſſum inſtauraretur. Angelopoli, ex Typographia Joannis de Borja 1654. in quarto. Extat tom. 104. Collect. noſtræ.

Concio de SS. Patriarcha Joſepho, adverſus tempeſtates Patrono Angelopoli aſcito.....

364 P. Antonius de Peralta, Natione Mexicanus, intra Mexiceum lacum amœniſſimè vernans inædificatis ſuper ipſum Oppidis floridiſſimis, ortus in eo quod Zumpango dicitur, ubi tum temporis genitor Prætorem agebat, totam demun Mexicanam ditionem floribus unà ſapientiæ ornavit ac virtutum fructibus. Moribus, genere, ingenio, multisque inſtructus dotibus Societatem Jesu profeſſus, egregiè cùm in venuſtioribus litteris eruditus, tum etiam in Philoſophicis eminuit atque Theologicis, quibus multa Juriſprudentiæ decora adjecit. Mexici in Domo Profeſſâ Apoſtolicis Inſtituti ſui miniſterijs incubuit, inſignisque eſt habitus in permovendis è Pulpito audientium animis ad vitiorum deteſtationem, ſeriamque in Deum converſionem, quam egregio procurans zelo, damnatis ad ſupplicium ſontibus aderat, ſalutisque viam ſternebat. Inde in Collegium Maximum traductus Philoſophiam ut profiteretur, multis eam Diſcipulis tradidit, è quibus non pauci infulis & muneribus inſignes poſtmodum evaſere. Theologiam Scholaſticã multis annis docuit & Angelopoli & Mexici primarijs præpoſitus Cathedris, magnumque ſibi nomen meritò comparavit apud cujusvis Ordinis paleſtritas, acumine, perſpicuitate, & ſoliditate doctrinæ, quam docendo, arguendo, ſcribendo coram exhibuit.

365 Mexicanis Studijs præfuit Collegijsque Angelopolitanis, ei quod à S. Ignatio titulum habet, eſtque pro Secularibus inſtitutum, & à Spirituſancto dictum Societatis alumnis deſtinatum, atque è nobilioribus Provinciæ Novæ Hiſpaniæ. Regulari obſervantiæ deditiſſimus, exactam ſemper temporis rationem habebat, diſtributis diurnis nocturnisque horis pro exercitijs inſtituto ſuo & muneri convenientibus, à queis ne latum unguem diſcederet, domi ſemper continebatur, ni ipſa eum miniſteria aut grave negotium aliò deducerent. Intentus animarum ſaluti, ſedulò incumbebat audiendis confeſſionibus, nihilo ipſum Scholâ ejusque officijs morantibus, quo minus ſacro illi ſe miniſterio addi-

diceret, delectatus in primis directione Scholarium, quòd diceret horum fœcundam olim virtutem futuram, quam Sacerdotio aliquando initiati in alios facilè propagarent. Provincialis Præpoſitus à Generali totius Societatis conſtitutus, ſuas egregiè partes explevit quo ad vixit, nam non multò poſt ab initâ Provinciæ viſitatione lethali correptus morbo, in Collegio Paſquarenſi occubuit, ſuique deſiderium Sodalibus atque exteris multis reliquit.

Edidit

Diſſertationes Scholaſticas de Sacratiſſima V. Maria Genitrice Dei, noſtraque etiam dilectiſſima Matre ac Domina, brevi & perſpicuâ methodo ad Scholaſticorum captum accommodatiſſimâ, diſpoſitas. Mexici, apud Hæredes Michaelis de Ribera Calderon 1721. in octavo. Recuſæ ſunt Genuæ operâ Matthæi Carbizza 1726. multis erroribus typographicis defformatæ. Rurſusque politiſſimè cuſæ prodierunt Antuerpiæ apud Joannem Baptiſtam Verduſſen 1734.

Diſſertationes Scholaſticas de Divina Scientia media. Mexici, typis & ſumptibus Joſephi Bernardi de Hogal 1724. in octavo. Prodierunt etiam Antuerpiæ mox dictis formis & anno.

Diſſertationes Scholaſticas de Divinis Decretis. Mexici, ex Typographia ejuſdem Hogal 1727. in octavo. Rurſusque typis Antuerpienſibus memoratis 1734.

Diſſertationes Scholaſticas de S. Joſeph unigeniti Filij Dei Putativo Patre, Deique Genitricis Sponſo digniſſimo. Mexici, dictis nuper litteris 1729. in octavo, itemque Antuerpianis 1734.

Reliquit Mss ſequentia, è quibus aliqua penes nos extant, alia penes varios vidimus. Sunt illa porrò

Diſſertationes Scholaſticæ de Scientia Dei abſoluta, in quarto.

Appendicis loco accedit Compendium de Scientia media, in quo paucis multa de Syſthemate doctrinæ Societatis in puncto Divinæ Gratiæ & creatæ Libertatis complexus eſt, in quarto.

Diſſertationes Scholaſticæ de Providentia & Prædeſtinatione, in 4.

Diſſertationes Scholaſticæ de Divina Voluntate, in quarto.

Diſſertationes Scholaſticæ de Angelis, in quarto.

Diſſertationes Scholaſticæ de Ente ſupernaturali, in quarto.

Diſſertationes Scholaſticæ de Divini Verbi Incarnatione. Pars prima, in quarto.

Diſſertationes Scholaſticæ de Divini Verbi Incarnatione. Pars ſecunda, in quarto.

Diſſertationes Scholaſticæ Theojuridicæ duodecim ut minimum diviſæ titulis, de Pollicitationibus, &c. in quarto.

Diſſertationes Scholaſticæ de Summulis, in quarto.

Diſſertationes Scholaſticæ de Dialectica, in quarto.

Diſſertationes Scholaſticæ de Phyſica, in quarto.

Diſſertationes Scholaſticæ de Metaphyſica, in quarto.

Diſſertationes Scholaſticæ de Animaſtica, de Ortu & Interitu, de Cœlo, in quarto.

Conciones panegyricæ, itemque *morales* hiſpanæ, *Proluſiones* que & *Orationes latinæ*, in quarto.

Laudant virum gtaviſſimum P. Nicolaus de Segura paſſim in Tractatu ſuo de Beatiſſimâ Virgine, & P. Vincentius Lopez in Opere Mss, quod legimus, Secula Conceptionis Marianæ, Seculo 18. pag. 817. nosque in Tractatu noſtro de SS. Joſepho multoties.

366 D. ANTONIUS DE PIMENTEL ET SOTOMAIOR, Natione Mexicanus, in famoſa Habanę Civitate Clariſſimis ortus Parentibus, Mexicum tranſlatus in tenera ætate, ut litteris imbueretur Collega factus in Regio S. Ildefonſi, brevi in Latinitate profecit abundè, ex inde haud minores in Philoſophia fecit progreſſus, mox grandes adeò in Theologia nactus, nulli ut æqualium conceſſerit, deſtinatusque à Collegio ſuo fuerit pro majoribus, ut dicimus, Concluſionibus propugnandis per integrum diem, ſcilicet, decem & octo matutino tempore Theoſophiæ Scholaſticæ titulis, ſex verò veſpere ex utroque jure petitis, ſingulisque quæſtionibus multis ſcatentibus & gravioribus, Mecœnatem agente Illmô. D. D. D. Joanne Ignatio de Caſtorena & Urſua, ejuſdem Collegij ornamento clariſſimo, ad Jucatanenſes Inſulas evecto, cui ſubinde Scholarum ritu Socij gratulabantur. Theologicis Studijs Jurium profeſſionem adjecit, laureasque reportavit in Academia Mexicanenſi, è qua tandem Doctor Theologus multo cum Minervæ plauſu meritò evaſit.

367 Apud Collegium ſuum Regiam, quam Oppoſitionis trabeam dicunt, obtinuit, cui argumentis, prælectione, & ſimilibus viam ſtravit. Cathedræ præfectus erectæ in Univerſitate pro Magiſtro Sententiarum interpretando ab alumno dicti Collegij, ſuas induſtriè partes implevit, non ſecus ac expleverat officia Candidati horariâ relectione idque genus alijs certans honorique eximio proludens. Interea ſacris initiatur, & à Fidei Quæſitoribus Cenſor deligitur; venienti autem pro regendâ Michoacanenſi Eccleſiâ Præſuli D. D. Franciſco Matheos, viro Doctiſſimo, percharus fuit, quod ingenuis ornatus moribus, & omnigenâ inventus fuerit dives eruditione, cùm in amœnioribus litteris, hiſtoriâ, & criticâ, tum in univerſâ Theologiâ ac Juriſprudentiâ, interque ſibi intimiores adlectus, Diœceſi viſitandæ deſtinatus, deinde Eccleſiæ Parochiali Vallis S. Franciſci præpoſitus, huic tandiu muneri invigilavit, quouſque vacante in Cathedrali Valliſoletanâ ejuſdem ditionis Canonicatu Lectorali, ut ajunt, ſeu pro

ſacris Biblijs exponendis, facto que Doctorum concurſu, eo demum Regia præſentatione potitur ad preſens. Scripſit Anteceſſoris munus adimplens,

Commentaria in ſelectas libri primi Magiſtri Sententiarum diſtinctiones; ut è libris Academicis pro *Lectionibus ſignandis* eruimus.

Deſcriptionem totius Provinciæ Michoacanenſis, quam Mss ſervat, *cum Sermonibus, Prælectionibus, multisque cultoris litteraturæ opellis.*

368 Fr. Antonius de Posſada, Natione Mexicanus & Patria, Ordinis Minorum alumnus in Provinciâ S. Evangelij, Eccleſiaſtem agebat Cœnobij ſui apud Urbem Portumque Veræ-Crucis, cùm defuncto nuper Catholico Hiſpaniarum Regi Carolo II juſta perſolvit inclytus Ordinis Jacobæi Eques Ductorque Claſſis ibidem reditum in Hiſpaniam præſtolantis D. Emmanuel de Velaſco & Texada, juſſusque Noſter è ſuggeſtu ſacro coram floridiſſimâ coronâ vita functi Caroli enarrare præclara geſta, Panegyrimque funebrem inſtituere, dixit quidem appoſitiſſimè, typisque excuſus proſtat ejus

Funebris Sermo in exequijs habitis ad S. Franciſci Civitatis de Vera-Cruce magno Regi noſtro Catholico Monarchæ D. Carolo II. Mexici, apud Joannem Joſephum de Guillena Carraſcoſo 1701. in quarto. Habetur tom. 89. Collect. noſt.

369 F. Antonius del Pozo, Natione Hiſpanus, apud Utreram, quæ Villa eſt Diœceſis Hiſpalenſis, natus, Domicilium totos 28 annos Mexicanum tenuit, quòd è Provincia Bœtica Prædicatorum, in qua Profeſſionem emiſſerat, in Goaxacenſem à S. Hippolyto Martyre, ejuſdem inſtituti anno 1595. devenerit, cum hæc à Sanjacobeâ Mexiceâ tandem fuit ſeparata. Ut Indis regionis prodeſſet in ſacris miniſterijs, idiomata duo exactè didicit, Miſtecum, ſcilicet, & Zaapotecanum, in quo potiſſimum excelluiſſe, & Sodales teſtantur, & conſcripta ab ipſo opera oſtendunt, ac junctum ei munus & honos Prædicatoris Generalis in ea lingua declarat. Quantum verò in Theologia doctus extiterit, inde conjicimus, quòd à Queſitoribus Fidei Mexiceis, ne dum pro expurgandis libris inſtitutus fuerit, ſed etiam Qualificator, ut dicitur, ſeu à Cenſuris Theologicis: palamque fit monumentis, quæ edita reliquit, atque ut ſocius ejus in Miſſione exaravit P. Præſentatus Petrus Romero: *Verè erat vir Doctus & Apoſtolicus, & inter Zaapotecos primus.* Vicarium agens Conventus à S. Anna Zeecaahhe, denatus eſt die 22 Aprilis anno 1623. ætatis fere ſexageſimo, & ab induto habitu 40. Edidit librum latino ſermone hoc titulo

Monaſtica Theologia, continens Dubia & Acroamata circa Leges & Statuta, quibus Prædicatorum Familiæ Profeſſores adſtringuntur:

tur: nec non circa tria vota Religionis eſſentialia, &c. Mexici, ex Typographia Baccalauri Joannis de Alcazar 1618.

Hiſpano ſermone in lucem dedit

Sermonem de S. Joannis Evangeliſtæ laudibus. Mexici, eiſdem litteris 1621. in quarto. Extat in Collect. noſtra tom. 57.

Inter Mss habent Sodales Goaxacenſes

Artem idiomatis Zaapotecani,

Quæ anno 1746. extabat apud Patrem Prædicatorem Fr. Joſephum del Caſtillo, Vicarium & Parochum Monaſterij & Paræciç de Teutitlam del Valle.

Præterea multos in eadem linguâ *Sermones, curioſasque ejuſdem obſervationes.*

Meminerunt ejus, qui Scriptores Ordinis Prædicatorum in annos redegerè, quos tamen relata à nobis ſcripta latuerunt omnia, interim afferentes Opus aliud quod nos fugerat, nempe,

De Authoritate Vicariorum & Parochorum Novæ Hiſpaniæ. Vide ſis tomum ſecundum pag. 395. ad annum 1615. ubi Dominicanum æqualem & gentilem Noſtri Fernandez aſſerunt ejus memorem in Hiſtoria Roſarij lib. 9.

369 F. Antonius Ramirez de Utrilla, Natione Mexicanus, Goatemalenſis Patria, Provinciæ Franciſcanorum Obſervantium à SS. Nomine JESU nuncupatæ nomen dedit, atque ab ejuſdem Magiſtris Philoſophiâ imbutus atque Theologiâ, loquendi etiam & ſcribendi peritiâ in idiomate Goatemalenſibus Indis vulgari, non vulgari floruit eruditione, quam ut Sodalibus libens communicaret, qui illarum vacant gentium inſtitutioni ſacræ, librum conſcripſit ſpiſſo volumine in quarto complectentem,

Decora laudesque Sanctorum; item de Animabus expiatorium ignem patientibus, & de ultimo affectis ſupplicio Sermones, ac tandem methodum Indis auxiliandi in extremâ vitæ periodo.

Opus hoc teri Mss Parochorum Seraphicæ Familiæ manibus, humaniſſimi PP. datis ad nos litteris teſtes ſunt.

370 D. Antonius Raphael Nuñez de Olaechea, Natione Mexicanus & Patria, poſt imbibitam Latinitatem & Philoſopiam, laureâ redimitus, utrique Juri operam ſtrenuè navavit, gradibusque inſignis minoribus, majora propterea, quibus oppidò dignus erat, non tulit, quòd ęris anguſtia pro ſumptibus neceſſarijs ipſum cohibuerit. Patronus Cauſarum, non ſine laude Senatorum, ritè inſtitutus; ſacris tamen addictior muneribus initiatusque Sacerdotio, Eccleſiaſticis ſe totum exercitijs impendit. Academiæ Domi propriç à ſe in Studentium commodum Clericali inhiantium ſtatui conſtitutæ, præfuit, egregio ſociorum profectu, qui accuratâ Moralis Theologiæ diſquiſitione com-

comparabant ſe, cùm ad ſubeunda publica examina, tum etiam ad miniſtrandum, qua decet peritiâ Penitentiæ aliaque Sacramenta. Divinas induſtriè & ex animo litteras coluit, & ut erat ingenio ac cœteris dotibus, in primisque eloquentiâ ad dicendum aptiſſimus, facili negotio, & fermè extempore ſapienter ac feliciſſimè concionabatur, doctis quibusque viris facundiam ejus & eruditionem mirantibus. Adhæc optimis erat moribus, & inſigni adverſus Sanctiſſimæ Deiparétis Genitorem JOACHIMUM pietate, quam ut propagaret in plures multis agebat, editisque opuſculis procurabat. Obijt præpropere hoc, quo ſcribimus, anno 1751. præterito Aprilis menſe.

Edidit hſpano ſermone

Iridem pacis nuntiam, ſeu pium Deum inter & homines mediatorem D. Joachimum. Mexici, typis D. Mariæ de Ribera 1749 in octavo.

Auream Coronam in menſium anni circulo efformatam: hoc eſt, Pie in S. Joachimum pro ſingulis menſibus devotiones. Mexici, eiſdem litteris 1750. in 16.

In ejuſdem S. Nomen devotionem. Mexici, dictis mox formis 1747. in 16.

371 F. ANTONIUS DE LOS REYES, Natione Hiſpanus, Octoduri genitus, & Salmanticæ ad S. Stephani Dominicanorum ijs ſe Profeſſione jungens, Mexicanę S. Jacobi ejuſdem inſtituti Provinciæ anno 1555. ſe adſcripſit, in qua ad obitum uſque Domicilium defixit, tenuitque annis 48, ejus ad poſteros virtutis magno nomine perennante, uti Author eſt F. Alphonſus Franco in Hiſtoriâ Provinciæ ſuæ Mexicanenſis Mss. Lib. 1 cap. 47. ubi etiam tradit litteras imbibiſſe in Univerſitate Salmanticenſi; atque hujus ſtandum narrationi ſentimus, qui res propius Familiæ Prædicatorum Mexicanenſis intuitus eſt, exterisque enucleatius aperuit, propptereaque ab *Scriptoribus Ordinis Prædicatorum* in præſentia recedimus, Antonium Mexicanum ortu & profeſſione exiſtimantibus tom. 2. pag. 320. Scripſit publicique juris fecit

Artem Linguæ Miſtecæ, Vicarium agens Monaſterij de Tamazulapa in qua Arte uti advertit Davila pag. 654. n. 16. præter ad idioma perdiſcendum monita, plura inveniuntur pro annorum ab Indis factâ ſupputatione, proque ipſorum Hiſtorijs ſcitu digniſſima. Mexici, typis Petri Balli 1593. in octavo, uti vidimus ad Paulianum S. Auguſtini Mexiceum. Quamvis D. Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hiſpaniæ Nova tom. 1. p. 123. aliam referat editam à Noſtro

Artem Linguæ Mexicanæ;

Opinamur tamen deluſum fuiſſe, quoniam credere haud valemus, eam latuiſſe oculatiſſimos Hiſtoriographos D. F. Auguſtinum Da-

Davila Padilla, & citatum F. Alphonſum Franco, qui non diu à Noſtri morte ſcribentes, altum de Mexicana Arte ſilentium habent laudantes interea Miſtecam. Meminere quoque Antonij Laſſor Avarea in Orbe terrarum Scriptorum calamo delineato, verbo *Mexicus* Libri editionem afferens anni 1594. in quart. & Leon Pinelus in Epitome Bibliothecę Occidentalis additæ tom. 2 col. 725. qui Artis itidem Mexicanæ mentionem habet, aſſerens D. Nicolaum Antonium ambigere, an hujus idem Author fuerit ac artis Miſtecæ, cum tamen dubius ille hæſerit non circa Authoris identitatem, ſed penes Operis unitatem. Altamura itidem Dominicanus ad 1597. Noſtrum commendat.

372 F. ANTONIUS DE LA RIBA, Natione Mexicanus & Patria, Inſtituta Dominicana in Provincia S. Jacobi profeſſus eſt; ab utroque ſuggeſtu ritè & appoſitè frequentato jure laudatus, Theologicisque litteris doctus, & oratorijs inſtructus partibus, quâ in majori Seraphici Patris Mexicano Conventu, die eidem Sancto devota, dixit coram ampliſſimâ Sapientum & Nobilium coronâ, edidit

Panegyrim de S. Parente Franciſco. Mexici, apud Hæredes Viduæ Franciſci Lupercio 1712. in quarto.

373 P. ANTONIUS DE RIBADENEIRA, Natione Mexicanus, cujus Patriam ambigimus, ſtirpem nobiliſſimam ſcientes, JESU Societatis alumnus, egregiè amœnioribus litteris eruditus, juxtàque Philoſophicis clarus ornamentis atque Theologicis, ingenij ſui & eruditionis ſpecimina reliquit edita, alterum latino ſermone, hiſpano alterum, ſcilicet his titulis:

Diſcurſus Apologeticus Sapientiæ vindex: habitus in Scholis Societatis Jeſu fundatis in Collegio SS. AA. Petri & Pauli, præſente Excmò. D. D. Duce de Alburquerque, &c. pro ſtudiorum inſtauratione. Mexici, ex Typographia Joannis Ruiz 1653. in quarto.

Concio habita in feſto Juramento que præſtito à Sodalibus Puriſſimæ Conceptionis in eodem Collegio, incontaminatam à primo inſtanti Deiparam propugnandi. Mexici, litteris V. Bernardi Calderon 1654. in quarto. Legitur tom. 95 Collect. noſtrę.

374 D. ANTONIUS DE RIBERA, Natione Mexicanus, incunabula apud Urbem Potoſinam à S. Ludovico dictam in ditione Guadalaxarenſi Novæ Galleciæ nactus, Academiam Mexicanam, litteris ut incumberet, præcipuè que utriuſque Juris peritiam imbiberet, à teneris petijt, donec egregiè doctus, nec ab Scholaribus modò probatus, ſed verò etiam à Senatoribus & forenſibus, Cauſidicos inter multi nominis floruit & gloriæ. Edidit vernaculo idiomate

Fundamenta pro definitiva ſententia, quam, ipſo juris dicendi cauſâ aſſidente, pronunciavit ordinarius Judex in cauſâ hæreditatis, &c. Mexici, typis Viduæ Michaelis de Ribera 1714. in quarto. Extat opus tom. 8. Collectionis D. Ludovici de Mendoza.

Allegationem Juridicâ pro D. Joanne Baptiſta Lopez in negotio civili contractus. Mexici, Litteris Franciſci de Ribera Calderon 1716. in folio. Habetur eodem tomo Mendoziano.

Juris Allegationem pro D. Franciſci de Aguirre Gomendio de Prælatione in concurſu creditorum, &c. Mexici, formis H. V. Michaelis de Ribera 1718. in folio. Extat tom. 9. Noſtræ Collectionis.

Accuſationem coram Eccleſiaſtico inſtitutam Mexiceo adverſus Joſephum de Eſtrada Tuñon in cauſâ Immunitatis, &c. Mexici, apud Franciſcum de Ribera Calderon 1720. in quarto. Habetur tom. 16. Collectionis noſtræ, & tom. 7. Collectionis Mendozianæ.

375 P. Antonius del Rincon, quem Bibliothecâ Societatis Hiſpanum natione dixit, quòd ab Hiſpano parente genitus, quo etiam titulo Hiſpani ſunt nominanturque omnes fere (exceptis videlicet quos ab Indis profectos apertiſſimè ſcribimus) quos Mexicanos natione in Bibliotheca noſtra leges; Natione dicimus Mexicanum, propterea quòd natus fúerit in America Mexicanâ, non quidem Angelopoli, ut in citatâ Bibliothecâ Societatis habetur, ſed in Urbe non longè à Mexico diſſita, olimque Regibus & multis dotibus præclariſſimâ, Texcuco, quæ etiamnum clara viget & fideliſſima. Hiſpano quem traxit ſanguine à genitore, nobiliorem maternum junxit è Regiâ Texcucanorum ſtirpe ductum, ut Author eſt P. Florencia lib. 3. cap. 8. num. 143. Hiſtoriæ Provinciæ Novæ Hiſpanię Societatis JESU, quam Antonius 18 annos natus ingreſſus eſt, vertente anno Domini 1573. in quaque opportuno tempore quatuor nuncupatis Deo votis profeſſus eſt, gradumque ſubinde expectatius in Familia ſua indeptus. Decori fuiſſe magno Provinciæ ſuæ, cui exactiſſimè deſervivit, idem Hiſtoriographus atteſtatur, pollicetur que plura ſe de eo propria locaturum in ſede. Quòd tamen alterum Hiſtorię tomum in quem Noſtri aliorumque Acta reſervaverat, non ediderit; latent nos quidem illuſtria, quibus has libenter paginas impleremus, contenti eis interim, quæ habemus comperta, laboraſſe nimirum egregiè ad mortem uſque pro juvandis Indis in negotio æternæ ſalutis, quod Apoſtolicum virum decebat maximè, ſacris ita expeditionibus deditum, ut etiam dimidio paralyticus corpore, duodecim tamen annis, ſtatuto ſibi tempore eiſdem agendis conſtanter inſtiterit. Denatus fuit pro-

pe Angelopolim anno 1601. die 2 Martij. Theologicis quibus emituit litteris Philoſophicisque, inſigni adjectâ idiomatis Mexicani peritiâ clarior evaſit longè, multisque utilior, qui è Diſcipulis Magiſtri item ipſi Indorum in ſpiritualibus creati ſunt ab ea quam edidit,

Grammatica Linguæ Mexicanæ. Mexici, typis Petri Balli 1595. in octavo.

Hanc profecto Arté, in qua ſe non minus decennio poſuiſſe Author teſtatur in Nuncupatoria; quotquot è Societate, & multi exteri Mexicanæ Linguæ hauriendæ ſe dederunt ad annum uſque 1647. propoſitam ſibi habuere, ut expeditiſſimam brevitateque commendabilem; cui deinde ſuperſederunt, alteram inſequuti, quam uberiorem condidit Noſtri diſcipulus P. Horacius Carochi pro ut indicato loco tradit Florencia, Antonij Elogium brevi complexus, itemque in Menologio die 2 Martij: quem etiam laudat P. Rivas in Triumphis Noſtræ Sanctæ Fidei Lib. 12. cap. 10. D. Nicolaus Antonius in Bibliothecâ novâ pag. 123 & Bibliothecâ Societatis pag. 83.

376 F. Antonius del Rincon, Natione Hiſpanus, Patria Hiſpalenſis, Domicilio Mexicanus, Inſtituto Franciſcanus, Jucatanenſis Provinciæ alumnus, ſcripſit

Sermones varios,

Quos admodum utiles dicit Hiſtoriograhus P. Cogolludo, & ex eo Epitome Bibliothecæ Occidentalis Pinelianæ tom. 2. col. 722.

377 Fr. Antonius Rizo, Natione Mexicanus, incunabula apud S. Ludovici Potoſini Urbem ſortitus, Provinciæ S. Franciſci Zacatecanorum alumnus, optimè in Theologicis rebus inſtructus, ſuggeſtui ſacro multis ex munere annis incubuit, donec Prædicatoris Generalis titulum reportavit. Domi foriſque magni habitus, Examinator Synodalis inſtitutus eſt & à Goadalaxarenſi Antiſtite & à Durangenſi, Fidei que Quæſitores Mexicei à Cenſuris ipſum eſſe, ſubſcripto Titulo, decrevere. Familia verò ſua ſemel & iterum ſolennibus in Comitijs Provincialem elegit, quò ſecundum munere fungebatur anno 1747. Scripſit habetque apud ſe

Sermones varios duobus tomis,

Uti legimus in Catalogo Scriptorum ejus Provinciæ à citato alibi P. F. Joſepho Arlegui concinnato, qui ejus etiam meminit in Chronic. ejuſdem Provinciȩ pag. 411. n. 47. nec ſine benemeriti viri elogio.

378 D. Antonius Robles, Natione Mexicanus & Patria, Præſbyter Secularis admodum eruditus, cùm in Hiſtorijs, præcipuè Americanis, tum etiam in Theologicâ & Canonicâ Facultatibus, moribus itidem Sacerdote dignis floruit apud Collegium

à

à S. Petro Mexici dictum, pro Clericis inſtitutum, qui & infirmis amentibusque deſerviant in Valetudinario penes ejuſdem Collegij ædes erecto, & Fidelium confeſſiones excipiant in Eccleſiâ à SS. Trinitate nuncupatâ eidemque adjunctâ, ac vocati diu noctuque ab exteris ęgrotantibus, præſtò ſint eidem invigilaturi muneri ſacro. Hęc Noſter obivit induſtriè, Sanctimonialibusque à S. Agnete nuncupatis à ſacris fuit: ſtudijs interea incumbens & ſcriptis, quæ vidimus ac legimus. Edidit ſermone patrio

Defenſionem Jubilei anni ſancti pro eo qui vertebatur Chriſtianæ epochæ anno 1700. Mexici, apud D. Mariam de Benavides eodem anno in folio.

Scilicet, excitatâ Mexici controverſiâ de Sacrarum Indulgentiarum ſuſpenſione anno Seculari jam dicto, contendentibus que nonnullis duce viro Clariſſimo P. Joanne Martinez de la Parra, Societatis JESU, minimè habendas pro ſuſpenſis eſſe ab Americanis, propterea quòd lateret nos Romani indictio Jubilei, cui forſan ſuperſederat Summus Pontifex, penes quem authoritas eſt & libertas deſignandi tempora pro eo intra Romana pomęria lucrando, intereaque cœtera alibi iſtiusmodi indulta ſuſpendendi; contra tamen communiſſimis calculis Doctores cœteri, quibus præivit graviſſimus D. Alphonſus Albertus de Velaſco, edito ea de re Opuſculo, exiſtimarunt, nulli dubiam Jubilei indictionem habendam, quam Romani Pontifices fixam tandem quarta quaque ſeculi parte fecerant; atque ijs Noſter ſubſcribens doctam & eruditam, quam diximus, publicavit Diſſertationem.

Reliquit *Mss Tomos duos in folio*, quos Patribus Congregationis Oratorij Mexicei legavit, in quorum Bibliothecâ multoties illos, nec ſine fructu, evolvimus, ſcilicet

Diarium, Notas, & Hiſtoricas de occurrentibus varijs enarrationes pro rebus præcipuè Americæ memoriæ tradendis.

Præterea collegit diſtribuitque in aliquot tomos in folio *Monumenta multa edita & etiam Mss valdè pro Hiſtoria & Eruditione utilia.*

379 P. Antonius Rodero, cujus Natio & Patria in ancipiti nobis ſunt, Societatis JESU alumnus in Provincia Novæ Hiſpaniæ, Philoſophiâ eruditus atque Theologiâ, apprimeque in amœnioribus litteris & oratoria ſacra verſatus, è multis, quas ſcripſit, orationibus doctis ac pulchris, unam, quod ſciamus, edidit vernaculo idiomate

Orationem in gratiarum actionem pro recèns condito Goadalaxaræ in Novâ Galleciâ Monaſterio Recollectarum à S. Monica Virginum Ordinis S. Auguſtini. Mexici, ex Ty-

Typographia Hæredum Michaelis de Ribera 1720. in quarto.

380 FR. ANTONIUS ROMO, Natione Mexicanus & Patria, Inſtitutum Seraphici Parentis amplexatus fuit nuncupatis votis in Excalceatâ Provinciâ S. Didaci Mexicanâ, cujus Philoſophię candidatis è ſuggeſtu dictandum ſcripſit

Curſum Philoſophiæ.

Ejus meminit Medina in Chronicis ejuſdem Provincię fol. 66. n. 217.

381 P. ANTONIUS RUBIO, Natione Hiſpanus, Patria Rodenſis, Mexicanus Domicilio, Inſtituto & Profeſſione Societatis JESU alumnus Clariſſimus, ipſam Compluti 21 ætatis anno amplexatus 1569, Philoſophiâ que apprime eruditus atque Theologiâ, Socijs qui nuper in Hiſpaniam Novam trajecerant, aggregatus Mexici conſtitit. Erectum recèns fuerat Maximum SS. AA. Petri & Pauli Collegium pro Grammaticâ, Rhetoricâ, Philoſophiâ, & Theologiâ tradendis, & ubi P. Doctor Petrus de Ortigoſa Curſum triennio Philoſophicum multo cum audientium emolumento perfecit, ſuffectus ei fujt Antonius ut ſecundo quidem omine ejuſdem facultatis Curſum auſpicaretur. Et hercle tam ille perfectus omnibusque numeris abſolutus evaſit, ut typis poſtmodum excuſus Europæ, ſapientum plauſus hominum tulerit, eximioque in honore Compluti fuerit, ut infra P. Alegambius nos in Bibliothecâ Societatis docebit. Noſter interea à Theologiam in eâdem palęſtrâ annis duodecim è ſuggeſtu profeſſus, gloriam ab egregiâ comparatam doctrinâ facilè adauxit. In Univerſitate Mexicanâ Doctorali inaugurandus pileo, pro Licentię gradu tenendo 12 Martij 1595 doctiſſimâ per horam habitâ, ut ſit, Pręlectione in ſextam Libri tertij Magiſtri Sententiarum Diſtinctionem, coram Theologorum Conſeſſu in Capitularem Metropolitanę Eccleſię Aulam, ut moris eſt pro his nocturnis exercitationibus, convenientium, proluſit, plaudentibusque doctiſſimum virum hominibus ſapientiſſimis Licenciatus Doctorque deinde in Theologiâ creatus eſt. Totos 25 annos ſuam in promovendis littęris & ſtudijs cùm Collegij ſui, ſuę tum etiam Univerſitatis operam poſuit, inſtar que Oraculi doctrinę in gravioribus quibusque negotijs conſulebatur & à Quęſitoribus Fidei, & à Senatotibus Regijs, & ab ipſis etiam Pro-Regibus, quibus percharus erat omnibus & jucundus.

382 Quòd vero multis à ſe curis elaboratum Philoſophiæ Curſum pro communi bono in publicum edere cuperet, Mexicique editionem quominus moliretur incredibiles ſumptus deterrerent, imò præpedirent omnino, redux in Hiſpaniam, Compluti reliquum vitæ tempus per-

fecit

fecit, non magis litteris deditus quam virtutibus, humilitatem in primis excolens, quam in tantâ doctrinæ copiâ præſe ferebat, cunctique mirabantur: egregio orandi ſtudio multum in ſacris meditationibus tempus ponebat, quam acri mortificationi ſociabat quotidianis ſe verberationibus, ſupra quam ætas & vires ferrent, diſcrucians, donec 8 Martij anno Domini 1615. ætatis ſupra 67 in cœlum, ut pium eſt credere, emigravit. Funeri ejus religioſæ Familiæ, nobiles quique cives, Academici viri interfuere, graviſſimi jacturam Magiſtri dolētes, & mœſtiſſimâ pompâ inſignem ſanè hominem cohoneſtantes. Quòd ad ejus attinet Scripta, placet Bibliothecam hîc Societatis tranſcribere, quæ porrò ita habet.

Edidit juſtæ molis

Commentarios in univerſam Ariſtotelis Logicam partibus 11. *Coloniæ, ſumptibus Arnoldi Milij Birchmanni 1605. quibus titulum fecit*

Logica Mexicana. Recudit

Eoſdem Commentarios in compendium quaſi contractos, in gratiam Academiæ Complutenſis, quæ publico decreto ſuis Profeſſoribus eos explicandos Juventuti præſcripſit, curavitque decretum hoc ſuum authoritate Regia firmari, & ita multis annis id duravit. Prodierunt (niſallor) primum Valentiæ 1607. poſtea Coloniæ apud Joannem Kinkium 1609. & rurſus 1615.

Commentarios item in alios Libros Ariſtotelis de Phyſico auditu prius editos Matriti apud Ludovicum Sanchez 1605, tum in breviorem ſummam redactos, rurſus vulgavit Valentiæ (niſallor) ac ſubinde Coloniæ apud Crithium 1610. & rurſus 1616. Prodierumt etiam poſthumi

Commentarij in Libros Ariſtotelis de Cælo & Mundo. Coloniæ typis Crithij 1617. Ante hos autem, vivo Authore,

Commentarij in Libros de Ortu & Interitu, ſeu de Generatione & Corruptione rerum naturalium, iiſdem recuſi typis Chritij 1619. Denique

Commentarij in Libros de Anima, ab eodem recuſi 1613 & 1621. Recuſſi hi onmes quinque tomis in octavo Lugduni 1625.

Hactenus P. Alegambe, cui ſubſcripſit D. Nicolaus Antonius in Bibliothecâ Hiſpaniæ Novâ tom 1. pag. 125. Noſtri quoque meminere P. Florencia in Hiſtoria Provinciæ Novæ Hiſpaniæ Societatis JESU lib. 3. cap. 20. pag. 186. & 187. Plaza in Chronicis Univerſitatis lib. 2. cap. 27. n. 255.

Hîc animadvertendum exiſtimamus deluſum fuiſſe Fr. Joannem à S. Antonio in Bibliothecâ Franciſcanâ tom. 1. pag. 125. adſcribentem Logicam Mexicanam Coloniæ excuſſam anno 1605. in quarto. F. Antonio Rubeo, ſeu Rubioni Minoritæ: quamquam verius dicendum, non Franciſcanum Joannem à Sancto An-

Antonio falſum, ſed ignotum, quem citat, Authorem Bibliothecæ Barberinæ pag. 323. ex quo hunc ille Scriptorem hauſit. Nunquam enim vidimus, aut ab aliquo accepimus, aliam eſſe Logicam Mexicanam inter typis editas præter Noſtri Rodenſis Jeſuitę Rubij. Accedit facilis conjectura equivocationis à loco editionis, nempe Colonia, ex quo cùm LogicaMexicana anno 1609 prodierit Jeſuitę, Minoritæ ibidem prodijſſe dicatur 1605, pronum eſt credere & in numero erratum, ſcriptumque 5 pro 9. & itidem in Authore; quamquam certum ſit, eſſe quidem Scriptorem alium Franciſcanum Antonium Rubio, de quo cùm ipſa Bibliotheca Franciſcana loco mox laudato, tum etiam Hiſpana citata nuper pag. meminere: meminit, quoque Alva in Militia pro Immaculata Conceptione; ad ipſum tamen Logicam Mexicanam haud referunt, quę ſubinde ſolius Barberini Catalogi lapſu Noſtro abjudicata videtur.

383 Fr. Antonius Ruiz Lozano, Natione, ut videtur, Mexicanus, & fortè Angelopoli natus, Ordinis Prędicatorum in Provincia S. Jacobi Mexicanenſi, inter Angelopolitanos Scriptores cenſetur à D. Didaco Bermudez de Caſtro in Catalogo ſuo n. 72. teſtante, eum & Vicarium egiſſe Angelopoli ad S. Dominicum, & recuſiſſe tractatum hoc titulo inſignem *Beatus Dominicus Speculum peccatricis Animæ.* Anno 1695.

Quem cum ad manus non habuerimus, typographum haud indicamus, manemusque ancipites, num iſte Ruiz Lozano Author fuerit Operis, quod ſemel & iterum publicaverit, an ſcriptum ab alio & pridem excuſſum iteratâ editionis luce donaverit.

384 Illmus. D. D. Antonius Ruiz Morales et Molina, Natione Hiſpanus, Patria Corduvenſis, Domicilio & munere Mexicanus, Religioſis Ordinis Militaris S. Jacobi adſcriptus dicitur ab Ægydio Gonzalez Davila in Theatro Eccleſiæ Angelopolitanæ pag. 91. indutusque habitum Ordinis apud ejuſdem Hiſpalenſe Cœnobium. Anno 1556 Meſochotum egiſſe in Eccleſia Cordubenſi, Judicemque, ut ajunt, Conſervatorem Conventus Sanctimonialium Dominicanorum Ubedæ idem Hiſtoriographus fidem facit, additque inſuper Univerſitatis Orſonæ Viſitatoris muneri alijsque incubuiſſe præclaris. Concionator multi ſuo tempore nominis fuit, nec exiguâ ornatus eruditione. Pro Eccleſiæ Americæ noſtræ Michoacanenſi Epiſcopus inſtitutus, poſtquam non nullis ei annis pręfuit, in Angelopolitanam tranſlatus ipſi ſe ſtitit anno 1573. die prima Novembris. Partes ut Prælati omnes impleret, exemplo primum egit,

virtutibus imitandum ſe omnibus exhibens, doctrinamque adjecit, & in pauperes eleemoſynas, manſuetudine clarus atque prudentiâ, quibus inſtructus corrigere ſolebat citra ſtrepitum lapſos, ſibi Deoque in primis ipſos devinciens. Scriptis etiam doctis inclaruit, quibus imitatus eſt & germanum Fratrem D. Ludovicum de Molina, Regium Senatorem, ab inſigni, quod edidit, Opere de Primogenijs Hiſpanorum notiſſimum laudatiſſimumque, & Ambroſium de Morales multæ & exquiſitæ virum eruditionis, pluribus voluminibus commendatum, cujus fuit ex Cęcilia Sorore nepos, Mecœnasque libri de S. Eulogio ab Ambroſio editi.

385 Publicavit, quæ recenſet D. Nicolaus Antonius pag. 125. tom. 1. Bibliothecæ Novæ Opera, ſcilicet

In Benedicti Ariæ Montani Rhetoricam annotationes. Antuerpiæ 1572. in octavo. Hiſpano autem ſermone

Regulam Ordinis S. Jacobi 1565. in folio.

Hiſtoriam Ordinis S. Jacobi, quę an in lucem prodierit, tacet citatus, ut & præterit typographorum nomina; monet tamen haberi volumine quarto Hiſpaniæ illuſtratæ pag. 344 Ambroſij de Morales avunculi Noſtri Latinam Epiſtolam nuncupatoriam quorundam Monumentorum de S. Cordubenſibus; ejuſque meminiſſe cum laude Hieronymum Gudiel in Epitome *de los Girones*: Ægydium quem ſupra citavimus; Collectorem Bibliothecæ Geſnerianæ; & Athanaſium de Lobera in Legionenſis Urbis Hiſtoria cap. 8. Quibus addimus ex noſtratibus P. F. Balthaſarem de Medina in Sillabo Epiſcoporum Tlaſcalenſium Littera O. in Chronicis Provinciæ Excalceatorum S. Didaci Mexicanæ, & Betancurtium in Tractatu Civitatis Angelopoleos cap. 4. n. 20. ad calcem Theatri Mexicani tom. 4.

386 Fr. Antonius Ruiz, Natione Mexicanus, in Civitate S. Ludovici Potoſini admodum clarâ natus, Provinciam S. Franciſci de Obſervantia Zacatecanorum adivit nuncupatis in ipſa Deo votis. Primos inter Familiæ ſua ætate à meritis habitus, Deſſinitoribus fuit adſcriptus, Opus lato calamo concinnavit, tomum ſcilicet in folio,

De Divini Verbi Incarnatione,

Quem aſſervari in ArchivioCōventus Zacatecani, conſtareque folijs 300, Author nobis eſt P. Arlegui in Catalogo Provinciæ ſuæ Scriptorū, ſæpe nobis uſui futuro.

387 F. Antonius de Samano, Natione Mexicanus, Valliſoleti Michoacanenſium genitus, Inſtituta S. Franciſci inter nudipedes Provinciæ S. Didaci Mexicanæ amplexatus, per aliquot annos Theologiam è ſuggeſtu domeſticis tradidit auditoribus, Cuſtosque ejuſdem Pro-

vinciæ fuit inſtitutus, ut Author eſt F. Balthaſar de Medina in Chronicis memoratæ Provinciæ fol. 66. n. 216. Scripſit

TractatusTheologicos; forſan extantes apud Sodales.

388 D. ANTONIUS DE SAAVEDRA ET GUZMAN, Natione Mexicanus & Patria, quæ licet in ancipiti fuerit D. Nicolao Antonio in Bibliotheca Hiſpaniæ Nova pag. 125. comperta nobis eſt, cùm ex Operis, quod mox indicabimus, accurata lectione, tum etiam ex alijs noſtratum monumentis incunabula Antonij Mexicea tradentibus, acceptaque à majoribus & eruditis viris notitià. Genitores nactus eſt clariſſimo ſanguine illuſtres, Proavumque Comitem del Caſtellar multis inſignem in Hiſpania ſtématibus & nominibus, Parentem autem vel ex ijs qui in Mexicana expugnatione immortale ſibi nomen peperere, vel ſaltem ab eorum aliquo genus ducentem. Chriſtianè & liberaliter educatus, bonisque litteris inſtitutus, Poeſim in primis coluit & Hiſtoriam, in cujus ſtudio ſeptenium poſuiſſe ab ipſo in Opere ſuo acceptum habemus. In Hiſpaniam trajeciſſe idem quoque Author eſt, teſtatus ſeptuaginta dies navigando inſimul ſcribendoque Poema, quod poſt modum edidit, tranſegiſſe. Eſt verò illud hiſpano conceptum idiomate atque hoc inſignitum titulo:

Peregrinus Indicus. Mantuæ Carpentanorum, apud Petrum Madrigal 1599. in 8, ſpiſſo volumino. lo he leido en Casa de Medina Celi

Poema eſt Epicum, Hiſtoriam Expugnationis Mexicanenſis ob oculos exhibens cantibus viginti graphicè delineatam, non quòd numeris cothurnatis aſſurgat, ſi eos ad hodiernam Hiſpanæ Poeſeos elegantiam compares & pigmenta, ſed quòd pro ætate illa, ſcilicet integro & dimidio ab hinc ſeculo, ſatis exculti ſint atque eo nomine hiſtoricis conſcribendis tabulis aptiores longè, quia citra fucum & ceruſam res geſtas ob oculos ponant, quas à teſtibus oculatis grandęvisque degentibus Mexici Author acceperat. Hæc ubi tacitus mente reputaverat M. F. Joannes Antonius de Segura Troncoſo, Mexicanus & ipſe Doctiſſimus, Criticusque multâ & omnigenâ dives eruditione, Ordinis B. V. Mariæ de Mercede, in ſuo Seneca Mercedenſi Mss à n. 440 (de quo ſermo nobis ſuo loco recurret) vehementer dolet, nec certè de nihilo queritur, celeberrimũ Mexicanæ Expugnationis Hiſtoriographum D. Antonium de Solis ſcripſiſſe, Expugnationem hác Hiſtoriâ carere, quę Hiſtoria ſit, indicatis ſingulis quæ prodierant atque notatis; queis cum Antonij de Saavedra Peregrinum Indicum non addiderit, argumento eſt, inquit, nunquam in illum incidiſſe legendo, quo lecto, haud

ita

ita facilè omni destitut... ſtoriâ expugnatam Mexicum pronunciaſſet, imò, ut erat in Poetica inſignis, hanc in Hiſtoriam abijſſe, Muſis mira veraque, nec jejunè narrantibus, hercle Noſtro plauſiſſet, in cujus, nec immerito, laudes præcitatus Segura effunditur. Meminit ejus Leon Pinelus in Epitome Bibliothecæ Occidentalis col. 605. edit. noviſſimæ Madritanæ.

389 F. ANTONIUS DE SALAZAR, Natione Mexicanus, apud Zacatecanorum Clariſſimam Civitatem ortus, in Provincia admodum illuſtri Minorum de Obſervantiâ ibidem florente, Seraphici P. inſtituta ſacra profeſſus, egregiâ pro utroque ſuggeſtu pollens eruditione, & Theologiam è Cathedra docuit Lectoris functus munere, & Prędicatoris lauream Emeriti, habitis ad multos annos frequentibus doctisque concionibus tenuit: Deffinitoribus Provinciæ adſcriptus pro meritis, Guardianusque, ut ajunt, datus Cœnobio del Potoſi & alijs, toti demum præfuit Provinciæ egregio ejuſdem emolumento, quòd & Eccleſia Cœnobij Potoſini à fundamentis, eo fovente & procurante, excitata fuerit, & ſacrâ pretioſâ ſuppellectili ornata. Aliqua edidit ingenij monumenta, adeò quidem, judicio noſtro, affabrè conſtructa, ut eis lectis, doluerimus haud plura ſuppetere nobis queis libentiſſimè paſceremur. Sunt autem illa.

...a Oratio habita indictis pub... ...ationibus pro fælici Sereniſſimæ Hiſpaniarum Reginæ Mariæ Aloyſiæ de Sabaudia partu, ortuque deſideratiſſimi Principis. Mexici, typis Luperciannis 1707. in quarto. Extat t. 25. Collect. noſt.

Panegyrica Oratio in ſolenni Ludovici I Aſturum Principis acclamatione. Mexici, Formis V. Michaelis de Ribera 1713. in quarto. Habetur tom. 72. Collect. noſt.

Tres alias edidiſſe Conciones, quarum non neſcire titulos optaremus, ab Catalogo Scriptorum memoratæ Provinciæ accepimus, quas hactenus venari iſthæc quæritantibus nobis haud licuit. Ejus cum laude meminit P. Joſephus Arlegui in Chronicis ejuſdem Provinciæ p. 409. n. 41.

Tractationes Theologicas & Sermones alios hîc addantur in votis habemus.

390 D. ANTONIUS SALBAGO, Natione, niſi fallimur, Mexicanus & Patria, Præſbyter Secularis, publici juris fecit pro fovendis piorum in res Sacras ſtudijs, vernaculo ſermone,

Orationes pias queis quotidiana opera Deo offerri valeant ſacris que Myſterijs Altaris Fideles aſſiſtere religioſè poſſint, &c. Mexici, apud H. V. Calderon 1689. in 16.

391 D. ANTONIUS SALCEDO FITA PERALTA, Natione Mexicanus, in Angelopolitana Diœceſi natus, vir fuit multâ egregius doctrinâ, & in Theologicâ adeo peritus, ut apud S. Inquiſitionis

Tribunal Qualificatoris, ut dicitur, ſeu Cenſoris titulum & munus inſigne tenuerit. Varias patriæ ditionis Eccleſias Parochiales induſtriè & ſollicitè adminiſtravit, ſcilicet dictas de Tecuila, S. Joannis de los Llanos, Panotla, & Sacatelco, à quibus non modò notus fuit, ſed verò etiam à litteris multo in pretio habitus. Reliquit ſcripta

Fragmenta moralia quinque tomis diviſa, in quarto.

Sermonum, quos in præcipuis dixit feſtivitatibus, tomum unum in quarto.

Paradoxa politico moralia in folio, cui tamen libro non nulla deeſſe teſtis eſt D. Didacus Bermudez de Caſtro in Catalogo Scriptorum Angelopolitanorum n. 49. & penes ſe omnia quæ retulimus authographa eſſe, ibidem enuntiat.

392 D.D. Antonius de Saldaña et Ortega, Natione Mexicanus, Angelopoli natus, Antequeræ Goaxacenſium floruit & Mexici. Latinitate doctus & Philoſophiâ juxtàque Theologiâ, hujus in Univerſitate Mexicanenſi Doctor inauguratus fuit, & inter primos ejuſdem Facultatis Profeſſores meritò ab eruditis habitus. A prima ætate Antequeram ſe contulit, Epiſcopalem Sedem regente Illuſtriſſimo D. D. Iſidoro de Sariñana, Viro doctiſſimo, litteratorumque faventiſſimo Mecœnate, cui peracceptus fuit perque ita charus, ipſum ut in Familiam aſciverit, multiſque cohoneſtaverit titulis, quòd ingenio ſociatam doctrinam virtutemque in eo haud vulgarem animadverteret. A Secretis, itemque à Sacris Confeſſionibus ipſum habuit, & Examinatorem Synodalem conſtituit, quibus alijs in dies acceſſerunt honores, cùm pro egregiâ in dicendo ad animarum ſalutem facundiâ zeloque inſigni, tum etiam pro cæteris animi dotibus & in ſacris Theoſophię aditis penetrandis ſolertiâ. Perilluſtre Collegium D. Bartholomęi, quod ibidem magna ſui nominis gloriâ jam pridem erexerat Illmûs. D. F. Bartholomęus de Ledeſma, Dominicanus, Primariuſque Univerſitatis Mexiceæ Anteceſſor Theologiæ, Rectoris munere adminiſtravit, Cathedramque Theologiæ veſpertinam in Regio S. Crucis Seminario moderatus eſt diſcipulorum multo cum fructu, Sapientumque laude. Adhæc, periculo facto pro Sacerdotio, ut dicimus, Magiſtrali alios inter petitores, ritè & pro meritis inſtitutus eſt ad ſacras conciones, quibus ſtrenuè & frequēter adornādis incubuit: inde Eccleſiaſticas Dignitates Theſaurarij, Meſochori, & Archidiaconi adeptus, his eo uſque muneribus uſus exactè fuit, unàque Commiſſarium S. Inquiſitionis Antequeræ peregit, donec in Eccleſiam Metropolitanam Mexiceam tranſlatus ſpectabilem ſe Urbi frequentiſ-

ſimæ

ſimæ dedit Præbendâ inſignis & Canonicatu, longè tamen clarior doctrinâ, ob quam & à Quæſitoribus Fidei Cenſor adlectus, & ab Archipræſule Synodalis Examinator creatus, à Sodalibus Academicis, & à doctis quibusque viris magni eſt ductus, interea ſe probitatis exemplar exhibens ad mortem uſque, quam aſpexit Angelopoli, ubi negotij vel ruſticationis cauſâ devenerat. E multis à ſe ſcriptis ſermonibus, plures equidem tomos impleturis, ſi jungerentur, edidit

Orationem Funebrem in Exequijs ductis Clariſſimo Doctori D. Petro de Otalora Carbajal, Archidiacono Antequerenſi, &c. Angelopoli, litteris Didaci Fernandez de Leon 1691. in quarto. Extat tom. 32 Collectionis noſtræ.

Concionem à ſe habitam in Dedicatione Templi à Sanguine Jeſu-Chriſti, Antequeræ conditi. Angelopoli, apud Didacum Fernandez de Leon 1692. in quarto.

Concionem Antequeræ dictam in Feſto Apoſtolorum Principis Divi Petri. Angelopoli, ex Typographia Joannis de Villareal 1695. in quarto. Legitur tom. 20. Collect. noſtræ.

Conciones duas, alteram in ſuſceptione habitus religioſi, alteram in profeſſione Sanctimonialis ad Monaſterium Antequerenſe à Conceptione. Mexici, typis Joannis Joſephi de Guillena Carraſcoſo 1697. in quarto. Extant t. 11. dictæ Coll.

Concionem à ſe habitam in Feſto pro Congregationis FF. Bethlemitarum Hoſpitalitatis erectione. Mexici, formis D. Mariæ de Ribera 1697. in quarto.

Concionem triumphalis Servatoris noſtri ingreſſus in Jeruſalem. Mexici, litteris de Carraſcoſo 1698. in quarto. Extat tom. 11. memoratæ Collect.

Concionem in ſolenni die Pentecoſtes Antequeræ dictam. Mexici, eiſdem typis & anno, in quarto.

Concionem in Dedicatione Templi Auguſtiniani Antequeræ conſtructi. Mexici, apud mox dictam Typographiam 1699. in quarto.

Elogia Sacratiſſimæ Religionis Bethlemitarum in Natali Jeſu-Chriſti Domini noſtri. Mexici, è Domo Michaelis de Ribera 1708. in quarto. Legitur t. 11. dictæ Coll.

Neceſſitates Deiparentis in obitu Jeſu-Chriſti Domini noſtri. Mexici, apud Carraſcoſo 1715. in quarto. Extat t. 16. ejuſdem Collect.

Heroycum motivum pro ſublevandis animabus expiatorias penas ſubeuntibus. Mexici, apud H. V. Michaelis de Ribera 1718. in quarto. Legitur tom. 106. memoratæ Collect.

Panegyrim in honorem primæ Sacratiſſimæ Triados Perſonæ. Mexici, typis Joannis de Ortega & Bonilla 1721 in quarto. Legitur tom. 11. dictæ Collect.

Theoſophica, quæ è Cathedrâ tradidit, inviti præterimus Opuſcula, quorum nos fugiunt nomina.

393 F. Antonius Sanchez,

Natione Mexicanus, Angelopò-li natus, Clariſſimo Prędicatorum Ordini, nuncupatis in patrio Conventu votis, ſe adjunxit, inde Mexicum dimiſſus, Pontificium à Porta-Cœli Collegium, quod inſigne eſt Sanjacobeę Provincię doctorum hominum Seminarium, pro ſtudijs gerendis adivit, quibus non ſine ſuceſſu incubuit & plauſu. Vertebatur interea annus 40 proximè elapſi ſeculi, & Procuratoribus Dominicanę SS. Roſarij Provincię apud Inſulas Philippinas florentis, ſupplementum Religioſorum pro illâ ſedulo agentibus, Antonius eorum albo nomen ſuum dedit, qui ſe navigationi accinxerant, commigrareque in Aſiæ illam regionem ultrò decreverant. Eò appulſus anno 43. ſacris initiandus, Pontificem aliquot annis opperiens (nec enim id temporis ullus erat in Inſulis) interea loci idiomati Pangaſinano imbibendo ſe dedit, tum etiam, illo altè imbutus, Tagalanum ſic ingenio & labore promptum ſibi fecit & familiare, ut etiam ejuſdem peritiâ eminuerit. Sacerdos factus, curandæ Pangaſinanæ genti inſtitutus Miniſter eſt, cujus ne ſe eruditioni ſubduceret, nuntium ultrò remiſſit ſplendido Lectoris Philoſophiæ titulo, quo ipſum Rectores Familiæ à litteris commendatum ornaverant. Animarum zelo ductus & charitate. Iborrotes petivit (ſic enim dicunt aſperos & diſſitos montes, in quos jam inde ab anno 61. apoſtatæ ſe Indi multi receperant) & ita ſuam illis improbitatem & æternum diſcrimen objecit, tamque comiter & humaniter eos tractavit, multas ut ſecum familias revocaret, Eccleſiæque reſtitutas, ab anno 69. excolendas ſuſceperit coacto ex illis Populo ad S. Hyacinthi Pangaſinanum non longè ſedente, cui à SS. Deigenitricis Sponſo nomen indidit, propter eximiam, qua erat in Divum, pietatem, inque gratiſſimi animi ſignificationem, vitam illi in acceptis referentis.

394 Scilicet anno 1645 Noſtro ad Manilæ Conventum degente, motâ vehementiſſime terra fuit, diſjectoque, primâ fluctuatione, pariete, erat adeò in confinibus ruina, ut, ni ſtatim & citiſſimè proripuiſſet ſe à cella, icone SS. Joſephi munitus, jacuiſſet obrutus & ſepultus grandi turris portione, quæ illicò atque ipſe diſceſſerat, cubiculum penitus depreſſit ac deturbavit. Huic quo tenebatur adverſus Joſephum religioni, cœteram adjecit virtutem, humilitatem in primis, cui à teneris fuerat addictus, caſtitatem, paupertatem, & Dei amorem. Doctrinâ verò clariſſimus divelli nunquam patiebatur à litteris, niſi ut orationi vacaret, aut alijs religioſi hominis exercitijs, & diligentiſſimi muneribus Parochi incumberet. Dilectus ſub inde Deo, & ho-

hominibus charus, moleſto ad extremum & diutino morbo patientiſſimè tolerato, ſacris procuratus, è vivis exceſſit 7 Decembris anno 1674. ætatis 60. ſuo Fratribus deſiderio relicto. Idiomate Pangaſinano adornavit

Verſionem aliquot librorum.

Et ejuſdem Linguæ priſtino ſummâ diligentiâ addito, condidit

Dictionarium Pangaſinanum copioſiſſimum,

Ut Author eſt qui ejus vitam ſcripſit P. F. Vincentius de Salazar Dominicanus, Rectorque Collegij à S. Thoma Manilenſis, & ejuſdem Cancellarius Univerſitatis, in tertia parte Hiſtoriæ Provinciæ SS. Roſarij Philippinarum, edita apud memoratum Collegium anno 1742. in folio. Antonij autem habentur acta pp. 54 & 55. lib. 1. cap. 11.

395 D. Antonius de Santoyo, Natione Mexicanus, in Urbe ortus ab Angelis dicta, Parochiali titulo claruit apud Oppidum nuncupatum Papantla ejuſdem Diœceſis, laudaturque ab Authore Allegationum pro Clero Angelopolitano excuſſarum tacitis loci & typographi nominibus magno volumine fol. 80. col. 2. ad calcem puncti 6 Allegationis ſecundæ, quòd ſcripſerit

Cathechiſmum ad Parochianos idiomate Totonaco.

Confeſſionarium ad eoſdem eâdemque Linguâ.

396 F. Antonius de Saz, Natione Mexicanus, ortus apud Ciudad Real de Chiapa, unde Provinciæ nomen, ſuum ipſe Franciſcanorum à SS. JESU de Goatemala nuncupatæ dedit, in qua & Theologiæ laude enituit, & inſigni Linguæ gentis explicandæ ſcientiâ & docendæ. Hanc illi adſociatam etiamnum Sodales ob oculos habent in Libris, quos Mss apud Bibliothecam Primarij Cœnobij ſui Goatemalenſis ſervant, ut ab eiſdem accepimus. Sunt autem illi

Enchiridion, præter alia, Conciones 14 lectoribus offerens, pro Sacramentis diſpoſitas miniſtrandis, ſeptem ita ut præcedant adhortationes, & totidem adminiſtrationem ſequantur.

Mariale, ſeu de Beatiſſimâ Deiparente ſermonum tomus in quarto.

Sanctorale, ſeu Sermonum de Sanctis tomus alter in quarto.

Additiones ad uſu frequentiorem Linguæ Goatemalenſium Artem, quæ copiâ unà & ſplendore acceptior eſt & gratior diſcentibus.

397 F. Antonius de Scoto, Mexicanus, ut minimum, incolatu (nam de Natione hæremus & Patria) Ordinis Minorum de Obſervantia in Provincia S. Evangelij alumnus, Lector Sacræ Theologiæ Emeritus Pro-Miniſterq́ ad Generalia Familiæ Seraphicæ Comitia deſtinatus, Notarius Apoſtolicus, & apud S. Inquiſitionis Tribunal, à ſanguinis claritate Miniſtri familiaris titulo cohoneſtatus, à doctrinâ

verò Cenſor proprietarius aſcitus, utrâque Linguâ, quæ ſequuntur reliquit edita. Hiſpanâ

Sermonem à ſe habitum in publicatione Edicti generalis S. Officij in Urbe Tacuba. Mexici, apud V. Bernardi Calderon 1699. in quarto.

Latinâ: *Scutum Confeſſionis contra nefarios Sacerdotes in Sacramento Confeſſionis pœnitentes ad turpia provocantes.* Mexici, apud Michaelem de Ribera 1703. in octavo.

Panegyrim euchariſticam pro nuper nato Lodovico I Hiſpaniarum Principe. Mexici, ex Typographia V. Michaelis de Ribera 1709. in quarto.

Concionem de Chriſti Crucifixi trihorio in feſto dolentiſſimæ Deiparentis. Mexici, typis H. V. Michaelis de Ribera 1715. in 4.

398 F. Antonius de la Serna, Natione Hiſpanus, apud Cluniam Beturiæ natus, Parentibus Antonio de la Serna & Guzman, & D. Catharina de la Caballeria nobilibus utiq; & claris, Domicilio, Studijs, Profeſſione que Mexicanus, apud Antequeram primariam Goaxacenſium Urbem juvenis conſedit, Ordiniſque Prædicatorum habitum in Cœnobio ejuſdem Civitatis aſſumpſit, ac ſolennem Profeſſioné emiſſit die 10 Julij anno 1575. Latinitate ſatis inſtructum Philoſophiæ addiſcendæ tradidere Prelati, moxque Theologiæ, in queis tam evaſit idoneus, Cathedris ut regendis judicatus fuerit aptiſſimus, quamvis alia pergere juſſus via, ei libens inſtiterit, Superioribus obſecundans in Zaapotecanorum idiomate, ipſorum ut eruditioni vacaret, induſtriè excolendo. Ubi annos aliquos prædicans, ſacraque Indis adminiſtrans tranſegit, anno 1590 virtutibus cœteriſque dotibus ſuis Moderatores Familiæ invitantibus ut Novitiorum inſtitutioni præficeretur, huic totus muneri incubuit, donec majoris operæ alia moliri pro Dei gloria cœpit Provinciæque ſuæ. Una quidem à S. Jacobo nuncupata Mexici jam diu florens, Cœnobijs etiam multis illis conſtabat, quę apud Zaapotecanos & Goaxacenſes condita fuerant; quòd autem & eorum major eſſet numerus, quam ut facilè ab uno regi capite poſſet, & nimis, pro negotijs ocurrentibus, ab Urbe Mexicana diſtarent, ubi Provincialis ſedet in primis, juſtiſque alijs de cauſis, meditata pridem diviſio à PP. Goaxacenſibus, alteriuſque inſtitutio Provinciæ Conventus Nationis illius complexuræ, noſtro demandata eſt, quam ut felici omine auſpicaretur, Apoſtolicis Clementis VIII Summi Pontificis, ut in Hiſpaniam trajicere poſſet, Litteris uſus, à Provinciæ Vicario licentiam obtinuit, ſeque & aleæ plenæ navigationi dedit, & ſalutatis Iberiæ litoribus, itinera majorem partem pedes arripuit in Hiſpaniam Italiamque, primùm Regis Miniſtros & Confeſſarium viſu-

viſurus, propitiosque ſibi factu-rus negotioque ſuo, mox Romæ ſedenti admodum Reverendo Magiſtro Joanni Vincentio, qui vices Generalis Patris tenebat, adventus redditurus rationem ſui, cujus ope & auxilio dextrum ſibi fauſtumq́ ſydus pollicebatur.

399 Sanè, hominis eximia modeſtia, paupertas, &, quæ ſe prodebat in facie, magis autem in verbis & moribus, virtus, facilè ipſum ita commendarunt Vincentio, ut comitem voluerit habueritque itineris, quod pro Familiæ Comitijs apud Venetos proximè cogendis anno 1529. eo tempore inſtituit. Eò ubi acceſſere, Magiſter Generalis benigniſſimè Noſtrum ſuſcepit, miratusque ipſius Provinciæque ſuæ, cujus referebat ſpecimen, geſta, quæ rogatus narrabat, & auſteritatem, primœvam Ordinis redolentem, temperare haud potuit à lachrymis. Nec minus graviſſimis, qui ex multis Nationibus convenerant, Patribus ſe probavit, gaudentibus Indicas ab ipſo hiſtorias accipere, eas verò in primis quæ Fidem Catholicam multâ adſociatam in vaſtiſſimis regionibus pietate ponebant ab oculos. Quòd autem attinebat ad diſſecandę Provinciæ negotiū, poſtquam datis ſibi ſcripto verboque documentis multis Prę̨ſes id noverat, pro ejus gravitate, in plenum mox futurum conſeſſum Ordinis reſervavit, ut maturius & enucleatius à ſapientiſſimis & prudentiſſimis viris expenderetur. Ceſſit tandem auſpicatò res illa Noſtro, erectâ Goaxacenſi Provinciâ à S. Hippolyto nuncupata.

400 Cœterum quamquàm maturâ & ad juris normam exactiſſimâ diſcuſſione facta fuerit diviſio, magnas deinceps paſſa eſt difficultates, quas tamen prudentiâ laboreque incredibili Noſter eluſit. Siquidem diſſolutis Venetiæ comitijs, Romam repetijt, ubi ſe Clementi VIII ſtitit, à quo gratijs & indultis dignatus, in Hiſpaniam regreſſus; anno 1595 vela dedit verſus Americam unà cum delecto pro novâ Provinciâ Priore, qui in primum deſignati ſtatimque demortui locum ſuffectus fuerat, Magiſtro Alphonſo Baylo quòdam etiam Americæ indigenâ, vigintique Religioſis ex Hiſpaniæ Provincijs in ſupplementum conquiſitis & datis. Ubi Portum omnes Mexicanum tenuere, exſcenſu facto, morati nihil quo minus in ſuam ſe Provinciam reciperent, jactari tempeſtate cæperunt, ut in magnis perſæpe negotijs & quæ multos concernunt homines, evenire frequenter ſolet. Noſter id circo degere diu Goaxacæ non potuit, zelo amoreque Provinciæ ſuæ coactus iterum navigare, ut ſævientes procellas compeſceret, & optatam ſocijs malaciam, laboribus quidem decumanis ſuis, conciliaret. Nec porrò ſpe fruſtra-

ſtratus fuit, quòd eo in Europam tempore acceſſerit, quo tranſlatis Valentiæ Comitijs Ordinis, quæ ob inſperatam eluvionem celebrari non potuerant Hiſpali, pro qua Urbe famoſiſſimâ indicta fuerant, Deffinitores à Goaxacenſibus demandati gentilium cauſam ſuorum agere opportunum ducebant, queis ille ſuppetias è Curia ferebat, adornabatque viam regreſſuris, ut nullis in difficillimo itinere offendiculis prępedirentur.

401 Compoſitis itaque rebus è voto ſententiâque ſuâ, ſe denuo Goaxacæ reſtituit, quem non multo poſt, anno ſcilicet 1598 Sodales conſentientibus ſuffragijs Provincialem ſibi elegerunt, cùm primum hoc ipſis jure uti licuit, abſoluto ſcilicet quadriennio, pro quo Magiſter Vayllius Præſul datus fuerat à Generali. Magiſterij in Theologia gradum pro tunc deſignato ſibi capite ultro viri illi graviſſimi poſtularunt, quo dein, anno 1600 ritè fuit auguratus. Antonius certè in amore & ſolicitudine inſtitutæ recèns Provinciæ nulli ſecundus, ſecundo uti ſydere ei ipſe illuceret adhuc naſcenti, nullâ non poſuit curam, atque ut erat virtutibus, litteris, & prudentiâ conſpicuus, Ordinationes, ſeu Acta, ut dicunt, capitularia accómodatiſſimas pro Regione conſtituit, in moresque induxit, earum juxtà & Conſtitutionum invigilans obſervantiæ, quę Familiam nimis reformatam deceret; perennaretque in annos; ut etiamnum cernitur florens. Paupertatem à ſe ſuisque, etiam Parochias miniſtrantibus, rigidiſſimam exigebat, veſtium aſperitatem, modeſtiamque inſignem pro virili fovebat, Dei cultum, etiam in parvis Eccleſijs, quà officij recitatione divini coram Diviniſſimo, quà decentiâ & ornatu in cunctis ad ſacra pertinentibus, aſſiduè quęrebat. Non equitare ſuos, ni magna eos urgeret neceſſitas, non prætextu aut otio extra clauſtra vagari ſinebat, aut quidquam à regulari moratiſſimâque diſciplinâ exorbitans permittebat, omnibus ſe probitatis exemplar objiciens. Litteras ut excolerent juvenes, Lectores ingenio præditos & doctrinâ, cùm in Philoſophia, tumetiam in Theologia, & Scholaſtica & Morali, eis dedit egregios, gradibus, cœterisque Palęſtræ honoribus non ſegniter excitatos. Alios, ad id officij natos, pro tradendis Indorum linguis deſignavit Magiſtros, quorum induſtriæ tyronum in ea parte inſtitutionem commiſit, qui docere gentes ſacra deinceps poſſent, & Sacramenta tradere. Nec enim antiquius aliud habuit quam ut neophitorum ſaluti provideret & incolumitati, quos paternè complexus, eleemoſynis, omnibusque, ut potis erat, obſequijs proſequebatur.

402 Adhæc, ædificia in Cœno-

nobijs aut inſtauravit, aut nova induxit, magno naſcentis incremento Provinciæ, diligentius longè ſpirituales ejuſdem progreſſus accurans; ratusque in illis exordijs, auſterioribus oportere legibus uti, vindicabat latas acerrimè, ne ſubinde tepiditas in agendis aliqua & laxiores uſus irreperent. Ubi functus munere fuit, ſucceſſorem pro futuro proximè quadriennio ſibi procuravit ſtrenuum, ipſe annis licèt gravatus, confectusque curis, ſuffragatoribus obſecundans, cupientibus quidem tertiò ipſum in Europam mittere Deffinitorem Procuratoremque, non tamē audentibus arduum id officium illi palam injungere, ſponte oblatus, brevì ſe itineri accinxit, atque anno 1603. navi in Portu Veræ-Crucis conſcenſâ in Hiſpaniam ſe contulit, moxque in Italiam, paupertatis ubique cœteratumque virtutum odorem ſpargens, nec præter Deum alia intendens, quem, Provinciæ ſuæ quieti & bono proſpiciens, ſibi propoſuerat laborum metam. Florentiæ ad Conventum Ordinis à Novela dictum, nominibus multis inſignem, febri correptus, ſubſtitit, religioſiſſimis Patribus omni ipſum charitate & ſollicitudine proſequentibus. Quòd verò ingraveſceret morbus, totius vitæ exomologeſim apud Priorem inſtituit, multiſque & eximiæ pietatis documentis ad alia pro morituris Sacramenta ſuſcipienda animum comparavit, queis præmunitus, ſpiritum Deo redidit anno 1604 menſe Martio; ſilentio verò diem præterimus, quem ab hiſtoriographo, cæterà diligentiſſimo, facilè ob diſtantiam locorum tacitum obſervamus. Non ingratam certè à S. Hippolyto Provincia ſe exhibuit Antonio, cui & honorem Inſtitutoris ſui & ſuffragia decrevit præter alia quidem, ſolenniori ritu concepta, ubi certior de ejus obitu facta fuit, ea item quæ in Actis Capituli Provincialis de anno 1608 & 1609. § *Suffragia pro Defunctis*, ita leguntur: *Pro anima R. P. N. Magiſtri F. Antonij de la Serna hujus noſtræ Provinciæ Inſtitutoris, quilibet Conventus & Domus unam Miſſam.* Scripſit idiomate hiſpano

Multas ad Catholicum Regem ejuſque Conſilium Indiarum Epiſtolas pro Indorum commodis & incolumitate,

Ut Author eſt, qui ejus Acta diligenter tradidit M. Burgoa, ejuſdem Provinciæ alumnus, in ejuſdem Chronicis tom. 1. cui titulum dedit, Palęſtra hiſtorica cap. 30. fol. 81. qui longiorem Noſtri vitam à cap. 22 ad 32. excluſive, optantibus lectoribus dabit.

403 P. ANTONIUS SILVA, Natione Mexicanus, Patria Queretarenſis, Congregationis Oratorij S. Philippi Nerij apud Villam

llam S. Michaelis Magni in Diœceſi Michoacanenſium florentis, tyronum Præfectum in præſentia agit, & cœteris Inſtituti miniſterijs incumbit. Jam diu Philoſophiam auditoribus multis & domeſticis & extraneis è ſuggeſtu tradidit in Collegio à S. Franciſco Saleſio nuncupato, quod Catholici Regis noſtri licentiâ erectum & Ædibus junctum Congregationis, ab Oratorienſibus regitur, prima litterarum rudimenta, Grammaticam, Rhetoricam, Philoſopiam, Theologiam Moralem Scholaſticamque docentibus, inſtitutosque & formatos litteris juvenes in Univerſitatem Mexiceam trahentibus laureis donandos pro ut Regis cautum eſt privilegio, & Magiſtratus Academici conſenſione receptum. Noſter Scripſit

Curſum Philoſophiæ Mexicearum more Scholarum, cujus exemplaria à diſcipulis plura circumferuntur Mss.

404 P. Antonius Siria, Natione Mexicanus, Patria Tlaſcalenſis, Inſtituto Soc. JESU, in qua nuncupatis quatuor Deo votis effulſit, cùm ab excultis optimè litteris inſignis, tum etiam à religioſis moribus clarus fuit. Philoſophiam poſtquam in publica palæſtrâ diſcipulis multis tradiderat, Theologiam Goatemalæ profeſſus eſt in Collegio Familiæ ſuæ, quod Primaria inter jure cenſetur Ordinis Athenæa. Nec verò ab ſcholaſticâ tantùm commendandus eruditione, verùm à Chriſtianâ etiam oratoriâ, qua polluit, ut ſubinde Sodalitij, quod ab Anunciata Deiparente dicitur eſtque admodum clarum, Præfectus, per ſingulas heddomades dixerit è ſacro ſuggeſtu, ſuorum in ſpiritu filiorum progreſſibus, ut oportet, intentus. Edidit vernaculo ſermone

Admirabilem vitam inſignesque virtutes V. Dei Ancillæ D. Annæ Guerra à Jeſu. Goathemalæ, typis Baccalaurei Antonij de Velaſco 1716. in quarto. Vidimus Librum in Bibliotheca Domus Profeſſæ Mexicanæ. Quamvis verò ejuſdem Mss Authoris, de quibus nulli dubitamus, & Mexici quæſierimus, & ut Goatemalæ perquirerentur Amicos rogaverimus; illa tamen adhuc nos fugiunt, id ſcientes, ſcripſiſſe,

Summulas, Logicam, Phyſicam, Metaphyſicam, Animaſticam, cætera que integrum Philoſophiæ Curſum ad Ariſtotelicum ritum componentia.

Præterea, *Varias Theologicas Tractationes, & Sermones hiſpanos.*

405 D. Antonius de Sosa, Natione Mexicanus, Patria Habanenſis, apud perilluſtre S. Raymundi Nonnati Mexicanum Collegium Togatus, utrique ſedulam juri dedit operam in Univeſitate Mexicanenſi. Tum in ejuſdem Urbis Auditorio Regio Patronus cauſarum deſtinatus, ſimili item munere conſpicuus fuit in Goadalaxarenſi Conventu Juridico, mox etiam penes auguſtum Hiſ-

Hiſpaniolę Senatum. Adhæc, Conſultoris partes Apoſtolici Tribunalis S. Inquiſitionis Carthagine Indiarum explevit, cujus etiam Commiſſarij tenuit honorem. Parochus Civitatis à Trinitate Cubæ cùm eſſet, edidit idiomate hiſpano.

Panegyrim in gratiarum actione D. O. M. ab eadem Urbe ſolenniter inſtitutâ pro matrimonio junctis Hiſpaniæ & Luſitaniæ Principibus. Mexici, litteris Joſephi Bernardi de Hogal 1729. in quarto. Extat tom. 87 Collect. noſt.

406 D. Antonius Tamaris de Carmona, quem, ſumptâ à cognomine debiliſſimâ conjecturâ, Carmonenſem Patria ſuſpicatur D. Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hiſpaniæ Nova tom. 1. pag. 128. an Americæ, an alibi cunabula fuerit ſortitus nos latet, ſcientes Mexicanum Domicilio, ut minimum, fuiſſe, Parochumque in Diœceſi Tlaſcalenſi Oppidi de Teziuntlam, hominemque apud Angelopolitanos non flocci ductum, ut qui tot inter in frequentiſſimâ Urbe florentes litteris viros deſtinatus fuerit Scriptor haud inelegantis Opuſculi, quod materno conſcriptum idiomate, pręlo commiſſum eſt hoc nomine:

Enarratio Deſcriptioque Regij Angelopolitani apud Novam Hiſpaniam Templi, ſeu Cathedralis. Angelopoli 1649. in quarto.

407 D. Antonius Teran de la Torre, Mexicanus forſan Natione (nam de hâc, Patriâque nil compertum habemus) certè Domicilio, edidit numeris hiſpanicis, quos *Romance* dicimus vulgo,

Fauſtum regredientis in Sanctuarium ſuum ab Urbe Mexico Imaginis Virginis Deiparentis à Remedijs nuncupatæ, iter ſolenniſſimâ frequens pompâ. Mexici, ex Officina Viduæ Bernardi Calderon 1653. in quarto.

408 D. D. Antonius de Terreros et Ochoa, Natione juxtà Mexicanus & Patria, genitoribus editus nobiliſſimis, Magiſterij in Philoſophia gradum, dein Doctoralem Juriſprudentiæ pileum in Univerſitate noſtra, doctiſſimis ſuffragantibus Academicis, tenuit. Nec ſolùm theoreticis ad palæſtram ſpectantibus exercitationibus clarus, practicas etiam, quæ Forum concernunt, cauſas magna ſui exiſtimatione tractavit, ſive Patronum egerit, ſive apud Triumviros Criminalibus negotijs præpoſitos Relatorem, ſive demum Togatum Judicem; quamvis poſtremo huic incumbens muneri novercantem paſſus fuerit fortunam, invidorum, ut fit, calumnijs petitus. Plura inter, queis frui nobis indeſiderio hactenus eſt, Scripta ejus ad juris provinciam attinentia, numeramus typis datam materno ſermone

Allegationem pro ſui, conjugiſque ad primigenia bona, Majoratum dicimus, jure. Mexici, typis Franciſ-

ciſci de Ribera Calderon 1710. in folio. Habetur tom. 19 Collectionis Mendozianæ.

409 P. ANTONIUS TERREROS ET OCHOA, Natione Mexicanus & Patria, memorati proximè Doctoris ex legitimo thoro filius, præcoci donatus ingenio, & Latinis ac Philoſophicis ornamentis laureâque Academicâ in tenerâ effulſit ætate. Mox ubi per annos licuit, Societati JESU ſe dedit, in qua majoribus ita ſtudijs incubuit moribusque probatus evaſit, quatuor ut religari votis meruerit, gradumque ſubinde præcipuum in Familia meritò reportaverit. Grammaticam poſtquam tradiderat, & Rhetoricam in Collegio Maximo Mexicano profeſſus fuerat, Moderator inſtitutus Cathedrę Philoſophiæ, huic triennio auditoribus expendendæ incubuit, & alijs ſubinde profeſſionis ſuæ miniſterijs. Ejus extat in Libro hujus argumenti annua Opuſcula complectente apud Bibliothecam Collegij Maximi,

Certamen poeticum pro Chriſti Jeſu natali colendo, dato vatibus ſymbolo Agni. Anno Domini 1738. Scripſit etiam

Curſum Philoſophicum, cujus exéplaria multa ſint apud diſcipulos ejus oportet.

410 F. ANTONIUS DE TORIZES ET CANO, Natione Mexicanus, Mexici editus eſt præclaris nobilitate ſtirpis Parentibus. Inſtituta S. Franciſci in Provincia S. Evangelij profeſſus à juventute, claros inter Magiſtros accenſeri meritò debet. Exactis pro Philoſophiâ & Theologiâ tradendâ quindecim, ut minimum, annis, Lector Emeritus, Studijs ſuorum & multis præfuit familiæ Cœnobijs. Viſitatoris munere in Zacatecanorum Provinciam Ordinis ſui dimiſſus, Comitijs ejus Præſes adfuit, cæteraque officij exactè peregit: quo etiam titulo apud Provinciam Guadalaxarenſem ſeu de Xaliſco, pro qua luſtrada deſtinatus fuerat ab admodum R. P. Commiſſario Generali novæ Hiſpaniæ, ritè perfunctus eſt. Terræ S. Commiſſarius & ipſe, ut dicitur, inſtitutus, pientiſſimo muneri ſtrenuam ex animo operam poſuit, qua oblatas à Fidelibus eleemoſynas pro ſacrorum Paleſtinæ locorum cultu, in Aſſertoris noſtri Jeſu gloriam & cuſtodiri & collocari opportunè curavit. A Quæſitoribus Fidei Cenſoribus Theologis fuit adſcriptus. Doctrinæ, qua pollebat, egregię, mores religioſo dignos viro ſociavit, his ad ſenectam uſque intentus, quæ Sodalium etiam eruditioni in familiari conſuetudine profutura erant, & pietati omnique virtute fovendæ, cùm in ſe, tum in extraneis quoque, quibus aderat in ſalutis negotio ducendis. Captus luminibus alijsque ęgritudinis vexatus moleſtijs, quæ patienti animo devorabat, ad extre-

num ſacris procuratus exceſſit die 5 Aprilis anno 1749. Scripſit

Philoſophiæ Curſum ad mentem ſubtiliſſimi Doctoris Scoti.

Tractatus ad Scholaſticam ſpectantes Theologiam, quorum titulos reticemus, quòd legere Codices non licuerit, nec aliunde venari. Extabunt apud Sodales Mss. Ut & multæ, quas habuit, Conciones, è quibus quas ſcimus aliquot implendis tomis ſufficiunt.

411 M. Fr. Antonius de Torres, Natione Mexicanus, apud Goaxacenſes ortus in Provincia dicta Miſteca alta, Oppido autem Tepoſcolula, Ordinis Prædicatorum Inſtituta percupiens, ejuſdem habitu in magno Antequerenſi Conventu donatus, ſolennem emiſſit Profeſſionem 6. Januarij 1679. Emenſis ſtudiorum curriculis, eos in Philoſophiâ & Theologiâ retulit fructus, quibus dignum ſe preſtitit, ut procedente tempore, & Sacerdos effectus, doctos inter Sodales ſcholaſtico facto concurſu pro Artium regendâ Cathedrâ, huic victor ipſe fuerit præfectus. Ubi curſum auſpicatò peregerat Philoſophiæ, ſacræ doctrinæ tradendæ applicitus, Magiſterij tandem lauream ſuopte jure promeruit & tenuit. Eccleſiaſtico natus ſuggeſtui, quòd eruditione multa & voce ad dicendum ſonora, plena, inſimulque ſuavi præditus eſſet, cui pronunciationem ſociabat optimam, opportunamque gravitatem; Eccleſiaſtem egit inſignem & concionibus ſpectabilem. A Provinciâ ſuâ Procurator Generalis in Hiſpaniæ Curiam dimiſſus, & pro Romana Deffinitor itidem inſtitutus, æquori ſe commiſſit anno 1707 tandiuque conſtitit Mantuæ Carpentanorum expediendis traditis ſibi rebus, quo uſque Bononiam quærere opus ei fuit anno Jubilei 1725 indictis ibidem Ordinis Comitijs pro ſufficiendo Generali Magiſtro, nuper Romanâ Purpurà conveſtito ſpectatiſſimo viro P. Auguſtino Pipia. Provinciæ ſuæ nomine interfuit ampliſſimo Conſeſſui cum jure ſuffragij, electumque undique inſignem virum P. Thomam Ripoll ſequutus eſt Romam, unde miſſis ad Goaxacenſes ſuos, Reliquijs ſacris alijsque religioſis cimelijs, egregium quòd Antequeræ in Primario Dominicanorum Cœnobio nitet Sacellum Virginis Matris ſub titulo Roſarij Deo nuncupatum, ornatius longe reddidit atque pulchrius. Ut verò quod auguſta famoſiſſimum eſt ſtructura, picturis, multiſque ornamentis perrarum, venuſtate quoque Virginei Simulacri emineret, curis ſuis in Urbe Magiſtri Generalis adjici umbram & favorem ſategit, ut operâ egregij nominis apud Italos ſculptoris Imago Deiparentis tam pulchra ad ſtuporemque elaborata prodiret, quam quæ maximè; atque ea in præſentiarum Goaxacen-

cenſes potiuntur. Levatus, quæ ipſum Romæ vexaverat, ægritudine, Matritum ſe reſtituit auctum honoribus, quos, poſtulante Provinciâ ſuâ, Generalis Magiſter in eum contulerat, Patris ſcilicet, perinde quaſi Provincialis munere functus fuiſſet. Porrò, majores, quibus dignum ſe præſtiterat, titulos mors intercepit, quæ ipſum occupavit Matriti anno 1728. Ex his, quas publici juris fecit Orationibus ſacris hiſpano ſermone, duas à novis viſas ſubnectimus. Alteram

De SS. Parentibus Franciſco & Dominico charitate ſociatis, ceu duobus Eccleſiæ labijs. Angelopoli, apud Didacum Fernandez de Leon 1695. in quarto. Alteram

De Glorioſiſſimo Eccleſiæ Doctore Angeloque Scholarum Divo Thoma Aquinate, Inclytæ Societati JESU nuncupatam, quòd nullum non elogium, è multis quæ Oratio ipſa complectitur, à Doctoribus Jeſuitis S. Thomam deprædicantibus firmatum habeatur, qui ſanè Primaria Familiæ ſuæ lumina Eximium Suarez, Molinam, Valentiam, Vaſquez aliaque imitati magna nomina, vel illuſtribus Angelici Summam cōmetarijs adornarunt egregiè, vel ejuſdem acta immortalibus extulere præconijs. Angelopoli, Formis Joannis de Villareal 1695. in quarto. Extat t. 105. Coll. noſtræ.

His annectenda veniunt inedita, ſcilicet, quem auditoribus ſuis è Cathedra dictavit.

Philoſophiæ Curſum ad S. Thomæ mentem elaboratum: Itemque Theologicos varios Tractatus, quorum ideo titulos reticemus, quòd ipſorum ad nos indicem omiſerint, qui geſta Viri aliorumque humaniſſimè nobiſcum communicarunt.

412 F. Antonius a Trinitate, Natione, niſi fallimur, Mexicanus, forteque Patria, Ordinis S. Franciſci in Provinciâ S. Evangelij Mexicana alumnus nequaquam obſcurus, Concionator fuit cum primis inſignis, cujus ſubinde elogia minimè vulgaria Cenſuræ ſuæ vir emunctæ naris, oratoriæque facultatis nemini ſua ætate in America noſtra ſecundus, D. Petrus de Avendaño lubens inſeruit. Noſter ingenij ſui & eruditionis monumenta reliquit edita idiomate hiſpano ſequentia.

Concionem de Seraphico Parente Franciſco. Mexici, typis D. Mariæ de Benavides 1687. in quarto. Habetur tom. 74. collectarum à nobis.

Concionem habitam in Dedicatione Templi S. Michaelis de Chapultepec. Mexici, ex Typographia Viduę Bernardi Calderon 1688. in quarto. Extat inter collectas à Canonico Guadalupenſe Doctore Sopeña.

Concionem de Immaculata Deiparentis Virginis Conceptione ad Mexicanos Doctores dicta. Mexici, formis

mis D. Mariæ de Benavides 1691. in quarto. Habetur t. 75. Collectionis noſtræ.

Hujus, quam poſtremò retulimus, Orationis meminit F. Joannes à S. Antonio in Bibliothecâ Franciſcanâ tom. 1. pag. 133. dubius hærens an ipſa Antonij à Trinitate Luſitanæ Provinciæ S. Thomæ apud Orientis Indos fœtus ſit, an alterius eodem nomine donati & cognomine. Duos tamen Authores hos fuiſſe tam inter ſe diſſitos quantum Ortus ab Occidente diſtat, in ancipiti deinceps non erit, quòd & ſemiſeculo fere Luſitani Panegyris, quam ibidem recenſet Joannes à S. Antonio, Mexicani concionem præceſſerit; & Noſtrum alteras nunquam Indias aſpexiſſe compertum habeamus.

413 D. Antonius de Tovar Moctezuma, Natione Mexicanus, an Patria etiam neſcimus, Præſbyter Secularis, Cathedram pro Mexicanâ Linguâ docendâ in Univerſitate noſtrâ tenuit anno 1662. periculo facto cum ſtrenuis ejuſdem Idiomatis profeſſoribus, tradiditque è ſuggeſtu

Grammaticam Mexicanam.

Ejus memor eſt Plaza in Chronic. Academicis lib. 5. cap. 3. n. 52.

414 M. F. Antonius Valdes, Natione, ut credimus, Mexicanus, Goatemalenſis Patria, Regij & Militaris Ordinis Beatiſſimæ Virginis Mercedenſis in Provincia quæ Goathemalæ jam pridem floret multa cum laude, Magiſterij decoratus infulâ, ſuperiori proximè vixit ſeculo, circum annum viceſſimum octavum ejuſdem, ſcripſit

Tractatum de Divina Trinitate.

Tractatum de Electione:

Quos in Bibliothecâ Primarij ejuſdem Familiæ Cœnobij aſſervari teſtes ſunt qui regionis illius monumenta litteraria epiſtolis nobis expoſuere Amici veritate juxtà & eruditione præclari.

415 F. Antonius de Valdivia, Natione Mexicanus, Angelopoli ortus, Urbe Clariſſima, Obſervantibus Franciſcanis Provinciæ S. Evangelij religioſis ſe junxit votis, apprimèque litteris inſtitutus, primas in dicendo partes quandoque tenuit in patrio Conventu præcipuo, cujus extat facundiæ partus ſacræ,

Concio in Publicatione Bullæ S. Cruciatæ Angelopoli dicta, ibidemque impreſſa typis Didaci Fernandez de Leon 1692. in quarto. Extat tom. 100. Coll. noſt.

Meminit ejus, errato, ut facile in his collectionibus accidit, nomine, interque Bernardos adſcripto P. Joannes à S. Antonio in Bibliothecâ Franciſcanâ tom. 1. pag. 220.

416 D. Antonius Valerianus, Natione Mexicanus, incunabula ſortitus eſt apud Azcapuzalcum, Urbem quondam omnium noſtræ Americæ celeberrimam, tandiuque Primam, quandiu vagientes, qui nuper

Mexicum innatantem ampliſſimo lacu condiderant hoſpites, Navatlacas dicimus, ab Aquilone ante 80 annos egreſſi, adoleſcere cœperunt, roboreque tanto & viribus ſuperbire, ut circum vallantes Mexicanam Paludem Reges, multo ſingulos milite, commeatu, & opibus potentiſſimos, repetito bello confregerint ſubjugaverintque; atque ab hoc etiam tributa obſequiaque plurima habuerint Azcapuzalcano Monarcha, cui non ita pridem ſimilia ipſi penderant. Parentibus Noſter uſus eſt Indis Imperatorum Mexicanenſium ſanguine rubeſcentibus, qui ſubinde ſtirpe, avitisque imaginibus nulli conceſſerint; uti ſuis inſeruere Libris noſtrates, potiſſimum Bezerra Tanco & Adame locis inferius adducendis à nobis. Eo natus eſt tempore, quo primùm res non modò Chriſtiana, ſed verò etiam politica & litteraria altius radices agere Mexici incœperat, ſilentibus videlicet Martis littuis & Bellonæ fragoribus, queis Minervæ & Mercurij citharæ ſuaviſſimique cantus ſucceſſerant.

417 Inſonuere primùm in ea Urbis parte, quæ Tlatelolco audit, erecto ibi Collegio, quod à S. Cruce nomen habuit illuſtre, in quo ſub egregijs è Franciſcanorum Ordine Magiſtris, nec eruditione minus quàm probitate claris, litteris inſtituti ſunt Indi plures, cùm in Latinitate & Rhetoricâ Muſicâque, tum etiam in Philoſophiâ. Hujuſce Muſæi Author habetur ampliſſimus vir, Americæ bono natus, cujus extant immortalis monumenta nominis plurima, Mexicanus Pro-Rex D. Antonius de Mendoza, qui proprijs illud ſumptibus condidit, cujusque in officio ſucceſſor, multis & ipſe de Patria benemeritus noſtrâ, D. Ludovicus de Velaſco, hujus nominis primus, ruſticis prędijs quæ Collegio Fundator attribuerat pro dote, ducentos annuatim perſolvendos aureos adjecit Caroli V. juſſu Cæſaris, reditusque alios ad tempus, de quibus Vaſcus à Puga in Schedulario ſuo fol. 187, ut meritò Imperiale audierit Athenæum illud, quod Imperatoris aurâ blandiente, cùm Nobilium Indorum & Toparcharum inſtitutioni, tum etiam Imperiali inſignium ſemine, fauſtis deſtinatum avibus fuerat.

418 Hos inter Valerianus noſter, ſecundus nulli, decoratus trabeâ, ornamento & Nationi & Collegio & Americæ fuit haud quaquam vulgari. Tria ita calluit idiomata, Mexicanum, Hiſpanum, Latinum, multas ut inde laudes à graviſſimis Viris retulerit. Nam, quòd ad maternum ſpectat, diſcipulum nactus eſt Magiſtrum doctiſſimum F. Joannem de Torquemada, uti is ipſe fatetur, gloriæ ducens, Valeriano noſtro quidquid facundiæ & eruditionis habuit Mexiceæ (habuit verò prægrandes ea in parte

te gazas Crẹſus certè noſter & Midas) in acceptis referre, à quo nimirum & loquendi ſcribendique Mexicanè peritiam hauſerit, &, quæ negotium faceſſerat, OEdipumque requirebat, Scientiam Annalium Monumentorumque gentis cœterorum, quæ caracteribus inſcripta & imaginibus multo priſca ingenio facta referentibus, egregio ipſi fuere uſui pro Indicâ ſua Monarchiâ condendâ. Profeciſſe item ſe multum à Noſtro, grata animi ſignificatione teſtatur Fr. Joannes Baptiſta Mexicanus, Magiſter & ipſe Clariſſimi P. Torquemada in Philoſophiâ Theologiâque, geſtis unà ac libris editis cum primis eximius, Valerianum in arduis conſulens, & potiſſimum in ethimologia nominum ſignificationeque ad Sacra facientium, ut de his Mexicano ſermone multa conſcriberet perutilia, quæ hodieque à Parochis cœterisque Miniſtris in pretio habentur.

419 Hiſpano autem ſermone clarum etiam fuiſſe Noſtrum monitos voluit poſteros Bezerra Tanco (qui multis erat dives Linguis Occidentis noſtri Orientisque, & veterum Hiſtorijs Mexicanorum, ſi quis ullus, ſcientiſſimus) Latini porrò gloriâ ſermonis tantâ Valerianus inclaruit, quantam Hiſtoriographi ejus extollunt, non veriti latinioribus ipſum & elegantioribus comparare, extempore etiam loquentem, & in ultimâ ſenectute, quod jure miratus Fr. Joannes Baptiſta in Procemio mox indicandi libri præmonuit. Rhetorices peritiſſimus quoque collatitiâ ſuffragatione ab his qui ejus indicarunt acta, appellatur; nec minoris faciendum in Logicis & Philoſophicis controverſijs ijdem compertum habent. Sanè, eximios ejus in litteris progreſſus conjectare fas eſt, quòd à Collegij moderatoribus, ſodalium conſtitutus fuerit Magiſter, quorum Latinitate & Rhetoricâ imbuendorum curam ſuſcepit, egregijs, à quibus ipſe fuerat doctus, Magiſtris in Cathedra ſuffectus. Adhæc, prudentiâ cœterisque ad negotia peragendum conſpicuus dotibus, multi à Pro-Regibus, Principibus viris, & graviſſimis omnibus factus, ipſum quoque Catholicum Regem æſtimatorem meruit, cujus dignatus Epiſtolâ fuit honoris adverſus ipſum plenâ.

420 Cum autem, jam inde ab Hiſpanici in America Imperij exordio prudentiſſimè cautum fuerit, ut prẹter ſupremos Magiſtratus & Judices dicendo Hiſpanis deſtinatos & Indis juri, pro ijs poſtremis Ordinarij gentilesque eligerentur Prẹtores, Mexici quidem duo, quorum alter ei Urbis parti, quæ Tenuchtitlan dicitur, ei alter provideret, quæ Tlatelolco audit; Noſter primæ quam nominavimus præfectus regioni totos 35 annos, ſeu, quod alij ſcribunt, 40 invigilavit,

vit, æqui juſtique tenax, à Chriſtianis moribus & regendi commendatus ſtrenuitate. Demum anno 1605 Menſe Auguſti, ipſi in extremis aſſiſtente ſuo quondam Diſcipulo Patreque dilectiſſimo Torquemada, è vivis exceſſit, elatusque fuit, multâ Hiſpanorum & Indorum frequentiâ, in Parochiam antiquitate celebrem à S. Joſepho nuncupatam, intra primarij ſæpta Franciſcanorum Monaſterij locatam, funus mœſtiſſimè proſequentibus Collegij à S. Cruce Imperialis alumnis, ſuis quondam Sodalibus, Religioſisque Patribus ſuccolantibus, atque cœteris ejuſdem Familiæ comitantibus, ut inclytò ſuprema tanti viri, ab ipſis educati inſtitutique litteris & virtutibus, clauderentur honore. Morti proximus Torquemadæ ſuo amicitię veteris pignora, quæ utrique cordi erant, Mss à ſe olim elucubrata, dono dedit, Latino altera ſermone, altera Mexicano, ex his quæ verterat auſpicatò. Hæc inter (alijs obvolutis ſilentio) ipſe Torquemada multis effert laudibus

Catonem Mexicanè redditum:

Quem typis committendum pollicetur lib. 5. cap. 43; an verò promiſis ſteterit, vel morte aliove caſu exſolvere ea potis haud fuerit, ignoramus, nec aliquando librum hunc vidimus.

Betancurtius Author eſt ipſum Torquemadam ſequutus; Valerianum,

Multas varij argumenti feciſſe Verſiones Mexicanas,

Quas enucleatius panderent ipſi, nobis eſt in optatis.

Fr. Joannes Baptiſta memorat plures.

Epiſtolas latino ſermone conſcriptas.

Unam verò, è pluribus ad ſe miſſis, quòd poſtrema ſenis optimi fuerit, in ſpecimen affert, quam & nos libenter tranſcriptam Lectoribus noſtris non invidemus. Ita porro habet.

Hîc litterarum gerulus ad veſtram Paternitatem portat, id quod mihi traducen.. m juſiſti. Neſcio profectò an in traductione ejus ſim felix. Multa quippe in eo ſunt prægnantia; ut neſciam in quem ſenſum meliorem verti debeant. Si quid eſt erratum parcas obſecro: & tuam gravem cenſuram adhibeas: & his litteris tam malè formatis ſimul & ignoſcas: illituræ enim videntur potius quam litteræ. Nec mirum veſtræ Paternitati videatur: manus namque jam vacillant: oculi caligant, & aures occluſæ. Iterum atque iterum parcas. Deus Optimus Maximus longævam tuæ Paternitati vitam concedat. De Mexico. Tui amantiſſimus, & ſi indignus. Antonius Valerianus. Hęc ille.

Auream plenè coronidem Scriptis Valeriani Noſtri imponamus, vindicantes ipſi editam Mexici anno 1649. idiomate Mexicano

Narrationem de pictâ per miraculum Virginis Deiparentis Imagine Guadalupiâ Mixiceâ, ante duo ſecula

cula coram V. D. D. Fr. Joanne Zumarraga, Epiſcopo Mexicano, è floribus hyberno collectis tempore in arido colle Tepeyacac vulgo à gentilibus nuncupato.

Vindicamus autem aureum Valeriano noſtro Opuſculum iſtud, veſtigia legentes Critici Hiſtoriographi eruditiſſimi noſtri D. Caroli de Siguenza, in Opere ſuo, *Heroica D. Ferdinandi Cortezij pietas*, inſcripto, in cujus c. 10. n. 114. juratus teſtatur, ab ſe inventam Relationem iſtam inter Mss D. Ferdinandi de Alva, Indi nobiliſſimi inſimul ac eruditiſſimi: Authographumque Mexicano ſcriptum idiomate eſſe proprio (noverat enim Carolus antiquiſſima gentis & minutiſſima) D. Antonij Valeriani caractere, quem ejuſdem Authorem Scripti pleno ore pronunciat, additis non nullis à Deigenitrice patratis miraculis, operâ & litteris memorati mox Ferdinandi. Siguenzam hac in parte ſequutus eſt D. Caietanus de Cabrera in erudito tomo ſuo in folio, *Stemma Mexiceum*, ſeu de Mexicana Guadalupia Deiparentis Imagine pag. 334. n. 663. quamquam in hoc reffragatus Carolo eidem ſit, quod Valerianum Verſionis Authorem Mexicanę in confeſſo habeat, exiſtimet tamen Narrationem ipſam hiſpano primum ſcriptam ſermone ab Authore hiſpano, de quo multa numeris ſequentibus explicat. Nos hęc in medio relinquimus, inſtitutoque noſtro inſiſtentes, addimus, hoc item opus Valeriano vindicaſſe D. Laurentium Boturini in Catalogo Muſæi hiſtorici Indici § 35. n. 5. faſſum ſe à Caroli de Siguenza Fragmentis Hiſtoricis mentem hanc imbibiſſe. Nec ſanè vanus in hoc augur eſt viſus Boturini, quod ſuſpicetur Enarrationem hancce eam ipſam eſſe, quam Baccalaureus Ludovicus Laſſo de la Vega Sanctuarij Vicarius Guadalupenſis publici Juris fecit, tacito tamen Antonij noſtri nomine. Rariſſimum inventu Codicem poſſidemus unà cum alijs compaginatum tom. 101 Collect. noſtræ.

Porrò non abs re judicamus indiculum contexere Authorum qui cum laude Valeriani noſtri memorias poſteris tradidere. Sunt illi quidem, Torquemada in Monarchia Indica tom. 1 lib. 5. cap. 10. pag. 607. Editionis Madritanæ 1723. & tom. 3. lib. 15 cap. 43. pag. 114 & 115. F. Joannes Baptiſta in Proœmio ad primam partem Sermonum Mexicano idiomate conſcriptorum, Editionis Mexiceæ anni 1606 in quo Proœmio Indorum eruditione florentium ſillabum texit qui ſibi pro immortali elucubrando Opere adjumento fuerant, è quibus Noſter nulli ſecundus. Ludovicus de Bezerra Tanco in Miraculoſa Guadalupenſis Sanctuarij Origine fol. 14 col. 2. Editionis Mexiceæ de

1666. Et fol. 17 col. 1. Editionis item Mexiceæ de 1675. Madritanæ autem ſplendiſſimæ de 1745. pag. 95 & 60. Betancurtius in Theatro Mexicano tom. 4. in de Illuſtribus Viris Appendice poſt Menologium pag. 141. Siguenza memorato nuper Opere & loco. Adame & Arriaga in Imperiali Mexicana Univerſitate illuſtrata pag. 546 n. 2157. Cabrera & Boturini indicatis mox ſedibus. Epitome Bibliothecæ Occidentalis Antonij de Leon Pinelo, noviſſimæ & additæ Editionis Matritenſis de 1738 tom. 2. col. 729.

421 P. Antonius de Valtierra, Natione Mexicanus, apud Chiapenſes ortus è præclara familia (cui Societas JESU acceptum refert Collegium Chiapenſe) litteris ipſe illuſtris & moribus, germanos ſortitus eſt Fratres minimè abſimiles Ferdinandum & Emmanuelem, eidem cum ipſo Societati JESU nuncupati militiæ, quatuorque terni ipſi votorum Profeſſione conſpicui. Noſter (nam alios ad ſuas reſervamus ſedes) ingenio peræquè inſignis & eruditione, ſive amœniores litteras ſpectemus, ſive de gravioribus diſciplinis loquamur, Philoſophiâ ſcilicet, & qua porrigitur latè, Theologiâ; pro eis in publicis Gymnaſijs tradendis Præceptor inſtitutus eſt, Grammaticæ primùm & Rhetoricæ, mox Philoſophiæ etiam atque Theologiæ. Oratoriæ ſacræ, cæterisque Apoſtolici muneribus, Inſtituti multis annis incubuit, à magnis & ſapientibus viris multi habitus, deque arduis ad mores, & jura attinentibus ſæpe conſultus. Edidit à ſe dictam materno ſermone

Panegyrim euchariſticam pro relatis à Catholico Rege noſtro Philippo V Triumphis. Mexici, apud Viduam Michaelis de Ribera. 1707. in quarto. Extat tom. 98 Collect. noſtræ.

E Mss vidimus ad SS. AA. Petri & Pauli Maximum in Libris huic deſtinatis inſtituto, habitum à ſe anno 1695

Certamen Poeticum ad Pueri JESU natalem feſtivè pangendum, Diei metaphorâ orientis in ſcopum aſſumptâ.

Curſum Philoſophiæ,

Quem è ſuggeſtu aperuit Diſcipulis, horum in ſcrinijs fuiſſe non dubitamus, quamvis hactenus nos effugerit, non ſecus ac Tractatus Theologici, quibus pro inde indicandis nomina nos deſtituunt. Quòdque ſciamus Conciones, Conſulta, aliaque Opuſcula compoſita ab ipſo, quæ autem ſint illa & ubi ignoremus; illa tantùm inſinuaſſe ſufficiat.

422 D. Antonius Vazquez Salgado, Natione Mexicanus, propè Antequeram apud Goaxacenſes clara natus ſtirpe, à prima ætate ſtudiorum honeſtiſſimis deditus exercitationibus, progreſſus fecit in Latinitate, Poe-

Poetica & Rhetorica minimè pœnitendos, flores, etiam in provectâ maturâque ętate, pulcherrimos editurus, quos jure fructus dixeris honoris item & honeſtatis. Hanc porrò amplexatus à teneris, virtutum proſequutus officijs, dignus inventus eſt, qui ſtudioſæ juventuti tandem aliquando regendę præficeretur & inſtituendę. Nam quòd amœnioribus nedum litteris optimè excultus fuerit, ſed Philoſophiâ itidem & Theologiam haud perfunctorio labore coluerit, & Mexici Academicas in Univerſitate noſtra laureas demeſſuit, & Antequeræ Palæſtritam agit etiamnum. Poſtquam enim à Clariſſimo Eccleſiæ Goaxacenſis Capitulo, ſacris theoriâ praxique Ceremonijs edocendis inſtitutus fuerat Magiſter, ut qui Eccleſiaſticorum ſcientiâ Rituum eximiè polleat, & quæ ſunt illa plurima & minutiſſima, pluriſque pro Divinorum obſequio & decore facienda, calleat curetque religioſè; Illmi. à S. Bartholomæo nuncupati Collegij Rectoris obire munus juſſus eſt, cui invigilat hactenus. Hiſtoriam Eccleſiaſticam, antiquos Eccleſiæ Patres, priſcam Diſciplinam in delicijs habet, in quibus egregiè verſatus, ſacrâ item uſus & ſobriâ Criticâ, huc etiam collimantia lucubravit Opuſcula. In primis autem, Libris Doctoris Angelici evolvendis & enucleandis indefeſſus incubuit ſupra 40 annos, abundantem & aureã Theologicæ & omnigenæ eruditionis meſſem inde ſibi colligens, multiſque communicans. Adhæc, Synodalis Examinator ab Diœceſis Præſule conſtitutus, ſtrenuam huic pariter oneri navat operam, Conciones interea, aliaque Dei honorem attinentia Proximorumque ſalutem, ut Præſbyterum decet egregiè moratum, non prætermittens; ſubinde non apud gentiles tantùm ſuos cum primis æſtimatus, ſed Mexici etiam à graviſſimis viris cultus magnique habitus. Edidit latino ſermone, heroicis deſcriptam carminibus mille ſeptingentis

Vitam S. Thomæ Aquinatis Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum Illmô. ac Rmô. D. M. D. F. Angelo Maldonado Goaxacenſi Epiſcopo nuncupatam. Mexici, ex Typographia Plantiniana Joannis Franciſci de Ortega & Bonilla 1722. in quarto.

Hiſpano autẽ idiomate publicavit Librum in 8. hiſtoricâ locupletem eruditione inſimul ac pietate, cui nomen dedit:

Chronologica & hiſtorica meditatio ſacra de Inclyta Imperiali & Regia Auſtriæ ſtirpe à Deo in Catholicæ defenſionem Eccleſiæ adverſus Othomanam familiam data. Angelopoli, apud Viduam Michaelis de Ortega 1728. in octavo.

Adhæc Mss ſervantur in Bibliotheca memorati ſupra Collegij S. Bartholomęi tomi duo in quarto, alter Latinis Opuſculis con-

conſtans, alter Hiſpanis. Opuſcula porrò Romano ſermone in primo deſcripta tomo ſunt tria, queis ad Scholaſticam juxtà & Criticam lancem trahũtur quæſita ſequentia. Primum: *Utrum de facto hæc ſit bona illatio: Beatiſſima Maria eſt gratia plena:* Ergo *immunis à peccato originali?* Secundum ab Authoribus penè omiſſum: *Utrum Sacerdos indignè celebrans ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium, præter ſacrilegium duplex, committat ſpeciale peccatum contra Sacri Concilij Tridentini præceptum præmittendæ confeſſionis?* Tertium pro dignitate & enucleatius quam à Doctoribus agitari ſolet, *Utrum Subdiaconus & Diaconus indignè ſolenniter miniſtrantes pecent mortaliter?*

Hiſpana autem Opuſcula ad t. 2. ſpectantia, ſunt item tria. 1 *Elogia Angelici Doctoris brevia & acumine plena complectitur.* 2 hoc titulo inſignitur: *Apologia pro libris S. Dionyſij Areopagitæ nomine hodiedum notis, ipſi, ceu legitimo Authori criticè vindicatis adverſus admodum R. P. M. F. Hyacinthum Amat de Graveſon ſacri Præd. Ord. Doctorem Pariſinum, ad Caſanatenſe Romæ Collegium Profeſſorem eruditiſſimum.* 3 hoc nomine: *Apologia amandandi ergo inter abuſus illorum morem, qui, Sacerdote ad aras faciente, ſacrâque Hoſtiâ Cruce ſignationes deſuper Calicem efformante, tintinabula pulſant.*

Nec prætereunda duximus Mss alia, quæ penes nos extant tomo Collectionis noſtræ in quarto, ordine 46. Romano ſermone

Ad divinam & plenè cæleſtem Deigenitricem Mariam adprecatio. Hoc eſt, *Elogia* numine juxtà & amore adverſus Deiparentem Virginem exundantia.

Panegyrica Oratio in D. Bartholomæi laudem ab Authoris diſcipulo pridie feſti ejuſdem in Collegio ſuo anno 1741 recitata.

Panegyrica altera Oratio ejuſdem argumenti anno 1747 ibidem ab ſtudioſo juvene dicta.

423 F. ANTONIUS VEREO, Natione Mexicanus, forſanque Patria, Profeſſione Franciſcanus, Provinciæ S. Evangelij alumnus Concionatorq non obſcurus, Recollectis ejuſdem Familię adſcribi ſtatim à tyrocinio voluit, auſterioris & ſecretioris cupidus vitæ, quá virtutes excolens ſimul ac litteras religioſè traduxit. Pietate adverſus Dei Matrem cùm eſſet inſigni, juvandorumque zelo Proximorum arderet, his ut prodeſſet, inſerviretque Immaculatæ Virgini Deiparenti, collectos è libris V. M. Mariæ à JESU de Agreda flores pulcherrimos edidit materno ſermone & hocce titulo:

Hilaris Aurora felicis diei gratiæ Deiparentis Mariæ: Epitome Librorum Myſticæ Civitatis Dei: Menſis vitæ. Mexici, ex Calcographia Joſephi Bernardi de Hogal 1727. Et iterum eiſdem typis 1730. tom. 2. in octavo. tom. 1. pp. conſtat 488. tom. 2. à 489.

489 exorſus ad uſque 769. pp. procedit.

In his Lector habet libellis ad compendium redactos Agredianos tres nobiliſſimos. Quòd autẽ Opus ea diſpoſitum methodo ſit, ut Lectiones pro ſingulis menſis diebus pias offerat, id circo Menſis vitæ inſcriptus eſt etiam. Ad calcem habentur opportunè in Opus remiſſiones pro Lectionibus diebus aptandis Chriſti Domini & Puriſſimæ ejuſdem Matris ſingulari cultu & religione præclaris; ac demum poſt numeratas pp. Exercitia adjiciuntur in ſolennioribus feſtis agenda.

Authoris meminit Bibliotheca Franciſcana tom. 1. p. 134.

424 P. Antonius Vidal de Figueroa, Natione Mexicanus. & Patria, genus duxit è Familia præclara, cognatosq́ ſortitus virtute juxtâ litterisque inſignes D. Joſephum de Vidal Eccleſiæ Mexicanæ Scholaſticum, & Academicum Cancelarium, & P. Joſephum de Vidal, Societatis JESU Theologum ſpectabilem; piè non minus quam liberaliter efformatus ab ipſis, Magiſtros in Philoſophiâ & Theologiâ audivit egregios donec utriuſque laureas facultatis demeſſuit. Sacris initiatus, & propriæ cupidus perfectionis, tum etiam ſalutis Proximorum, Congregationi Oratorij ſe adjunxit, in qua, & inſtituta cætera, & confeſſiones excipiẽdi, ac verbum Dei familiaribus nuntiandi concionibus munera obivit. Suburbia, quadrageſimæ tempore, Sodalibus comitatus petebat, Chriſtianę rudimenta doctrinę monitaque daturus Apoſtolica pauperibus illis, ęgrè qui adire Civitatem pro his poſſent, & quam ab Jeſuita agnato ſuo, Miſſionibus, ut dicimus, peragendis inſigni, prędicandi acceperat methodum, non abſque audientium fructu plurium tenebat. Erga Deiparentem in Paſſione Filij dolentiſſimam plurima ferebatur pietate, qua itidem, prętter Cœlites alios, ardebat in Parentem S. Philippum Nerium, & in B. Philippum à Jeſu, Mexicanum Martyrio illuſtrem, cujus ut acta paucis digereret, cultumque inter gentiles ſuos pręſertim augeret, Novendiale Libellum edidit in 8 anno 1712. Scripſit, non tamen publicavit, quam non ſemel ante 40 annos vidimus, hiſpano ſermone

Vitam V. P. Doctoris Joannis de la Pedroza, Congregationis Oratorij Mexicanæ Presbyteri. Mss in quarto.

Quo autem in præſenti ſit ſcrinio nos latet, poſtquam ad plures abijt D. D. Michael de Zetina, Primariæ Mexiceæ Parochiæ Præfectus, qui hunc cum alijs noſtri ſchedis, multiſque avunculorum Mss mortis cauſâ Antonij ſuſceperat.

425 D. Antonius de Villaseñor et Monroy, Natione Mexicanus, Patria Zultepequen-

quenſis, famoſis majorum ſtemmatibus admodum clarus, illuſtrior litteris & moribus fuit. Regij Mexicani Collegij à Chriſto Domino nuncupati, juvenis trabeam induit, & poſtquam humaniores litteras excoluerat, Philoſophiæ ſe dedit hauriendæ è Gymnaſijs Societatis JESU & Academiæ, moxque ſedulam utrique Juri operam dedit, atque Doctoralem Civilis lauream & Abulæ agud Hiſpanos reportavit & Mexici, ubi ad nos remeavit, Canonicatu potiturus in Eccleſiâ Mexiceâ, cui deſtinatus à Catholico Rege fuit, cùm ejuſdem permoto ſtudijs & geſtis, tum etiam meritis Clariſſimi avũculi Illmî. atque Excmî. D. M. D. Fr. Antonij de Monroy, è Magiſtro Generali Sacri Ordinis Prædicatorum Archiepiſcopi Compoſtellani. Hinc gradatim Eccleſiaſticas alias Dignitates in eâdem Metropolitanâ Mexiceâ tenuit ad uſque Decanatum, quibus ſtrenuè functus muneribus, alijs etiam ampliſſimis claruit pro ejus & in dicendo jure peritiâ, & in pertractandis negotijs ſolertiâ. Vicarium Generalem Archiepiſcopatus plus quinquennio egit, Judicemque Teſtamentorum & Piarum Cauſarum, nec non Seminarij Collegij Viſitatorem. Apud S. Inquiſitionis Tribunal Ordinarius fuit inſtitutus ab omnibus Novæ Hiſpaniæ Pontificibus, ijsque etiam qui Americæ noſtræ Inſulis & Philippinis præerant Epiſcopis. In Academia noſtra ad clavum ſedit, & in Sancti Petri Congregatione Abbatis vice.

426 Regij & Apoſtolici Tribunalis S.CruciatæCommiſſarij Subdelegati 22 annis, tam exactè partes implevit in America noſtra Septentrionali, ut eaſdẽ curas prô Meridionali accepturus fuiſſet, niſi Illmô. obſtitiſſet viro hæc cogitanti D. D. D. Antonio Ramirez de la Piſcina, Commiſſario Generali, & Conſilij Cruciatæ Præſidi, quem multis etiam exoravit, ne, ut decreverat, apud Catholicum Regem noſtrum Philippum V ageret pro ejus in Novæ Cantabriæ Epiſcopatũ electione, egregijs calamo expreſſis meritis, quibus ſpectabilem ſe ad infulas ſacras præſtiterat. His porro ſubductus, atque Emeritus renunciatus in Cruciatæ, quod geſſerat, miniſterio, Eccleſiæ inſervire, ut conſueverat, & Deo multa religione perrexit. Divinum cultum ſtudioſè promovit, cùm ornato JESU Crucifixi Sacello in Ædibus Metropolitanis, inſtitutoque pro die S. Antonij Patavini anniverſario feſto, tumetiam alibi datis multis pietatis ſignis. Orationi non modò publicæ in choro devotè operam dabat & inter familiares, quibus præibat Deiparentem Roſario ſalutantibus, verùm ſtatò matutino tempore factis vacans meditationibus. Adhæc jejunia, & alias carnis macerationes adji-

jiciebat, aſceticorum lectionem librorum, aliarumque exercitia virtutum. Proximis juvandis intétus, quamvis gravibus teneretur negotijs gerendis, multorum cōfeſſiones excipiebat. Pauperes in Xenodochijs ſublevabat, & per hebdomadam accurentibus auxilio erat, ac quotidie mendicantibus, ſæpeque ipſum convenientibus opitulabatur, in primis autem occluſis Virginibus ſtipem apparabat, fœminisque alijs, ne hinc inde vagantes offenderent. Tandem, febri correptus, Sacramentis devotiſſimè premunitus, multaque confortatus ſpe patrocinij Deigenitricis, quam eximio proſecutus fuerat amore, cuique ſub titulo de Spe aram in Eccleſia ſua erexerat, ad plures abijt, atque ejus funus actum fuit graviſſimâ pompâ, præ qua tamen ipſe in ultimis tabulis, ut fuerat pauperum amantiſſimus, duodecim pergere conſtituerat. Scripſit, ut ab antiquis Eccleſiæ noſtrę ſocijs accepimus, hiſpano ſermone

Conſtitutiones Collegij ab Aſſumptâ Deiparâ & SS. Joſepho nuncupati, pro educandis Infantibus qui Choro inſerviunt Metropolitanæ Eccleſiæ Mexiceæ inſtituti. Mexici, prælo D. Mariæ de Ribera 1734. in quarto. Quibus deſignati à Capitulo Socij unà cum ipſo ſubſcripſere.

427 F. ANTONIUS VIRUES, cui luſtricum nomen Ferdinandus, Natione Mexicanus, apud Novæ Cantabriæ principem Urbem Durangum ortus, ſtatim à primis annis virtutes excolere cœpit & litteras, quas deinceps in Scholis Mexicanenſibus mirum in modum auxit Philoſophiâ imbutus atque Theologiâ, cujus decoratus fuit laureis, poſtquam mirantibus Doctoribus theſes multoties publicas ſubſtinuerat. Anno ætatis 19 ad religioſum vocatus ſtatum, Ordinem Minorum profeſſus eſt Angelopoli in Conventu Excalceatorum Provinciæ S. Didaci Mexicanæ, die 8 Julij 1660. mutato tunc luſtrico Ferdinandi in Antonij nomine, cognomini autem de Viruès ſuffecit à Conceptione. Inſignis ex tunc Sodalibus eſt viſus, cùm ab eruditione, tum etiam ab omni virtute, cellam perpetuò incolens, ni munerum, quæ geſſit, aliò ipſum officia vocarent: ſilentij in primis tenax & corporis juxtà animique candoris, creditus illibatam perpetuò cuſtodijſſe virginitatem. Utrique admotus ſuggeſtui, triennio Philoſophiam & mox Theologiam per aliquot annos in Gymnaſijs Mexiceis docuit, & eximio inter Oratores nomine concionatus eſt, nec minori audientium emolumento, quòd maſculæ, qua utebatur, eloquentiæ ad chriſtianos mores formandos, religioſiſſimæ exempla vitæ conjungeret. Atqui conſummatus in brevi, actis 33 annis vitæ, malignâ correptus febri, ſacris præ-

premunitus Sacramentis, Pſalmis que recreatus & Hymnis, atque pijs alijs aſpirationibus, obijt in Domino 15 Februarij 1673 qua die Franciſcani Sodales feſtum agunt tranſlationis S. Antonij Patavini, cujus Noſter amore & imitatione Ferdinandi nomen in Antonij mutaverat. Ejus acta habet P. Balthaſar de Medina in Chronicis dictæ Provinciæ fol. 190. col. 2. à n. 707. & fol. 66. n. 216. Scripſit

Curſum Philoſophiæ.

Tractiones Theologicas.

Et

Conciones varias.

428 D. D. Antonius de Urizar, Natione Mexicanus, apud FideliſſimamNobiliſſimamq; Tlaſcalenſium Urbem clara natus familia, jam inde ab ineunte ętate piè & liberaliter inſtitutus, Latinitatem coluit & Philoſophiam, laureâque Academica redimitus in Scholis Mexicanenſibus, ejuſdem ſe Aulis pro utrâque addiſcenda Juriſperitia ultrò conſcripſit, donec abſolutis à more legeque præſcriptis curriculis, Candidatum ſe obtulit apicis Doctoralis, quo demum in Jure Canonico, hujuſce ſuffragante Facultatis Collegio, ritè fuit auguratus. Togatis Majoris D. Mariæ & omnium Sanctorum Collegij Mexicei cooptatus, hodieque, poſt non paucos annos, ejuſdem Emeritus, Præſbyterque jam diu initiatus, publica inde, non ſine laude, negotia gerit ſtatum moratiſſimumque virum decentia. Nam Patronus cauſarum ut eſt à Senatu Regio probatus, apud ipſum pro Roſtris agit, juxtàque in Eccleſiaſticis Tribunalibus, ne ſacro quidem Inquiſitionis Officij dempto, à quo inſigne pro carceratis orandi munus etiam ſuſcepit. Primariam Sacrorum Canonum Cathedram Univerſitatis noſtræ non uno tantum & altero rexit quadriennio, ad in honoris faſtigium Academico ritu multos inter petitores electus. Hanc etiamnum ſpartam adornat, cui altiora promeritis munera optamus. Pro ſuo ipſe hactenus ſcripſit, ut ex Libris Academicis, ſignandis deſtinatos lectionibus, eruimus

Commentaria in titulum de Sententia & re judicata.

Commentaria in titulum de Judicijs.

Commentaria in ſelectos alios Decretalium titulos.

Prǫterea in ſchedis habet *Allegationes in jure varias, & Prælectiones ad Civile & Canonicum ſpectantes.*

429 P. Antonius Xardon, Natione Mexicanus, Mexici item Parentibus admodum honeſtis eſt ortus, Jeſuque Societatem ſtatim ac per annos licuit amplexatus, & quatuor ſuo tempore votis adſtrictus, dignum ſe præſtitit, qui à domeſticis & extraneis maximi fuerit habitus ob mores religioſiſſimos floridiſſimæ junctos eruditioni, qua

qua cùm in amœnioribus litteris excelluerit, nihilo ſibi in gravioribus fuit abſimilis: nam & Rhetoricam & Philoſophiam, egregio Sapientum plauſu, ad SS. AA. Petri & Pauli Mexiceum profeſſus eſt, & Poſitivam primùm, dein Moralem, & mox Scholaſticam etiam Theologiam æqua tradidit laude, majoris quidem interea creditor, quòd ſe ita palæſtræ mancipaſſet & rebus Minervæ, ſimul ut negotijs inſiſteret alijs integrum pene hominem depoſcentibus. Quo enim tempore Scholaſtico præerat ſuggeſtui, Collegium S. Ildephonſi Rector moderabatur, juvenum, qui in eo aluntur dantque operam litteris, plurimorum inſtitutioni conſulens; nec propterea Eccleſiaſticis ſe abdicans Pulpitis, ut erat in dicendo felix atque diſertus. Sodalium Collegijs Goatemalenſi, Angelopolitano, & alijs præfectus, benignitati junxerat obſervantiam prudentiamque eximiam, quibus illectus dotibus Præpoſitus Generalis Familiæ ipſum Provinciæ Novæ Hiſpaniæ præpoſuit, quam per triennium auſpicatiſſimè adminiſtravit. Pietate conſpicuus & Religione, zelo itidem erga Proximos nituit & charitate, qua & ipſorum excipere confeſſiones ſacras, & reſponſa poſcentibus dare in difficillimis ſæpe conſultus, & miſeris ſubvenire in delicijs habebat. S. Inquiſitionis Tribunal eum ſibi Cenſores inter Theologos nuncupavit, quod ſubinde, Quæſitoribus acceptiſſimus Fidei, frequenter pro munere adibat. Tandem meritis cumulatior quâ annis placidiſſimâ quievit morte 8. Aprilis, anno 1719. apud Maximum Mexicanum Collegium, cujus majoribus Studijs tunc præerat. Edidit hiſpano ſermone

Novum Solſtitium, ſeu, in natali optatiſſimi Hiſpaniarum Principis Ludovici I Panegyrim. Mexici, typis Joannis Joſephi de Guillena Carraſcoſo 1708. in quarto. Quam cum alijs ſimilis argumenti Orationibus compaginatam habemus tom. 25. Collectionis noſtræ in quarto.

Mss reliquit plura, & cedro quidem digna, quorum vix aliqua indigitamus: alijs, quę aſpectui ſubduxerunt ſe noſtro, relictis. Nempe idiomate latino

Tractatum de Beatiſſimâ Virgine Maria in quarto.

Tractatum de Divini Verbi Incarnatione in quarto.

Tractatum de Perfectionibus Chriſti Domini in quarto. Et hos quidem in ſuppellectile noſtra libraria computamus.

Tractatum de Juſtitia & Jure in quarto.

Tractatum de Reſtitutione in 4.

Quos, niſi memoria fallit, apud multis inſtructam voluminibus Bibliothecam M. F. Joannis Chryſoſtomi Martinez, Auguſtiniani, Librorum helluonis, aliquando ad S. Sebaſtiani conſpeximus.

Tractatum de Summulis & Logica in quarto.

Tractatum de Phyſica in quarto.

Tractatum de Metaphyſica in quarto.

Tractatum in Libros Ariſtotelis de Anima in quarto.

Tractatum in Libros de Ortu & Interitu, Cœlo, Mundo &c. in quarto. Quorum ubi ſint exemplaria neſcientes, centum illa tamen fuiſſe non dubitamus, quòd totidem, ut minimum, Author diſcipulos in Philoſophiâ inſtituerit, qui calamis integrum ab ipſo dictatum ad Ariſtotelis ſyſthema Curſum exceperint. Ex his adſunt apud Bibliothecam oppidò inſtructam Collegij Seminarij D. Pauli & Puriſſimæ Conceptionis, *Diſputationes Summularum & in univerſam Ariſtotelis Logicam dictatæ à P. Antonio Xardon ab anno Domini 1684 uſque ad 1685. 1. vol.* in quarto.

Hiſpano ſermone conſcriptus extat

Poeticus luſus, ſeu pro natali Jeſu Chriſti die numeris celebrando datum Adamantis ſymbolum anno 1682, in libro ſimilis plura inſtituti complectente, qui habetur in Bibliotheca Maximi Collegij Mexicani Societatis JESU.

Sermones verò multos, variaq; cùm hiſpana Opuſcula, tumetiam latina amœniſſimè à Noſtro elucubrata meminiſſe tantùm ſuffecerit, quorũ nobis copia non ſuppetit. Meminit, nec ſine, quo digniſſimus eſt, elogio Noſtri P. Vincentius Lopez, in aureo planè Opere Mss Secula Conceptionis Marianæ Seculo 18. pag. 835. ubi annuas Societatis Litteras de 1719 Antonij memoriam texentes opportunè tranſcribit.

430 F. Antonius de Zavaleta, Natione Mexicanus, in ipſa, quæ Regionis caput eſt, Urbe Nobiliſſima & Imperiali in lucem datus eſt, Parentibus ſtirpe præclaris & opibus, genitore Cantabro D. Joachimo de Zavaleta, qui rubeâ equeſtris S. Jacobi Ordinis Militaris Cruce ſignatus fuit, & Triumviris pro Commercij negotijs & judicijs à Rege datis primus, biennio, ut fit, annumeratus fulſit, poſtquam clara obierat alia Mexici munia. Noſter ubi liberaliter educatus fuerat, & primis ſcientiarum lineamentis inſtitutus, opulentæ valedixit Familiæ ſuę, Franciſcaniſque PP. de Obſervantia Provinciæ S. Evangelij in Primario Conventu ſolenni editâ Profeſſione ſe addixit, à quibus Philoſophiam Theologiamque hauſit. Sacris initiatus, Eccleſiaſtem egit minimè obſcurum & in Cœnobio patrio & in alijs, atque id partes muneris implens, ad Sodales in Comitijs Provincialibus de ſuperiori loco dixit, pios, ut moris eſt, Sociorum Manes commendans ea quam edidit maternâ linguâ

Funebri ad Capitulum habitâ Concione. Mexici, Formis Joſephi Bernar-

nardi de Hogal 1736. in quarto.

In Schedis reliquit *Sermones plures.*

431 D. D. AREVALUS SEDEÑUS, Natione Hiſpanus, cujus incomperta nobis eſt Patria, Academiæ Mexicanenſis decus & ornamentum, quòd primus fuerit ejuſdem Anteceſſor pro Decretis Pontificijs in Gymnaſio tradendis. Ejus nobiliſſimum contexuit elogium primus item Mexicanæ Scholæ Profeſſor Rhetoricæ D. Franciſcus Cervantes Salazar in eo politiſſimo Dialogo, cui nomen fecit *Academia Mexicana*, colloquentibus Meſſa & Guterrio. Ita habet. ME.... *A decima verò ad undecimam uſque eodem loco Doctor Arevalus Sedeñus Pontificum Decreta ſic exactè & abſolutè explicat & enodat, ut quod juriſperitiſſimi reprehendant, inveniant nihil: quæ autem admirentur, tanquam ab oraculo quodam profecta, multa. Abundans eſt in argumento ſterili, conciſus in fertili, promptus in citando, ſubtilis in inferendo, laqueos intendit, eoſdem ſolvit, nihil quod ſit in jure magnum & abditum ignorans: ac ut ſemel dicam, ſolus qui poſſit auditores juriſconſultos reddere.* GU. *Audivi ipſum Salmanticæ, & quam de ſe maximam ſemper exectationem dederat, in dies magis ac magis auxit.* Hactenus Cervantius. Porro eximium virum Arevalum multa ſcripſiſſe & gravia pro ſuo munere ad Canonicam Facultatem ſpectantia non dubitamus, quæ tamen duorum injuriæ ſeculorum nobis hactenus inviderunt præter Hiſpanum Opuſculum, quod unà cum admodum R. P. Fr. Joanne Focher condidit Mexicei juſſione Pro-Regis D. D. Ludovici de Velaſco, habeturque in Rituali pro Sanctis adminiſtrandis Sacramentis collecto à P. F. Alphonſo de Mentrida Ordinis S. Auguſtini apud Inſulas Philippinas hoc nomine:

Declaratio ſummaria juſſu Pro-Regis Novæ Hiſpaniæ D. Ludovici de Velaſco facta ab admodum R. P. F. Joanne Focher Ordinis S. Franciſci, & Doctore Sedeño Cathedræ Decretorum in Univerſitate Mexiceâ Anteceſſore, Privilegiorum, quæ Fratribus Ordinum Mendicantium in Floridam abeuntibus conceſſa ſunt tribus Bullis authenticis Leonis X Adriani VI & Pauli III Summorum Pontificum. Manilæ in Collegio S. Thomæ operâ Thomæ Pimpim & Hyacinthi Magarulau anno 1630. in quarto.

432 ARIAS DE VILLALOVOS, Natione Hiſpanus, apud Beturiam, quo loci neſcimus, ortus, Mexici Domicilium ſedemque defixit. Præſbyter Secularis, ſatis in Hiſtorijs eruditus, ut Opuſcula indicant ejus publici facta juris, cùm antiquæ, recentis tum etiam Hiſpaniæ; Poetices laude floruit & eloquentiæ, cujus ſpecimina dedit in his, quæ ligata ſolutaque numeris oratione idiomate hiſpano compoſuit. Scilicet

Epitaphia in exequijs Mexici ductis Marchioniſæ de Villamanrique, Pro-Reginæ Novæ Hiſpaniæ. Mexici 1619. in quarto.

Mexici obſequium ſolenniſſimè proclamātis CatholicumHiſpaniarum Regem Philippum IV. Additur hiſpano Hiſtoria carmine Mexicana uſque à principio conditæ Urbis ampliſſimæ ab venientibus Aculhuacanis, gentis primoribus, ad annum editi operis, ſcilicet 1623. Mexici, apud Didacum Garrido, in quarto. Opuſculum hocce, rarum quidem inventu, habemus in Collectaneis noſtris tom. 63. & titulus Opuſculo datus ab Authore *Mercurius*, de quo meminère Betancurtius in Tractatu Mexicanæ Civitatis pag. 3. & D. Antonius de Leon Pinelo in Epitome Bibliothecæ Occidentalis noviſſimè additę col. 699. tom. 2. Itemque D. Nicolaus Antonius in Bibliotheca Nova tom. 1. pag. 133. Magni quidem non multæ molis Opus faciendum, quòd poeticę, qua haud friget, elegantiæ numeris, compendio potiora Mexicani capita Imperij resque, cùm ab Indis, tùm ab Hiſpanis geſtas exhibeat ad finem uſque primi expugnatę ditionis ſeculi.

Prętereà, ſcripſiſſe majoris moliminis Librum ab citato *Mexicanæ obedientiæ* didicimus fol. 16. col. 1. ubi jam pridem multis à ſe confectum annis impendijsque memorat Opus de *Imperiali Auſtriæ Familia*, quod, ut videtur, ineditum latet.

433 Fr. Arnaldus Basasius, Natione Gallus, è Provincia Aquitaniæ, in qua Seraphici P. inſtituta coluerat, in Apoſtolicam S. Evangelij Mexiceam anno 1530 quæ tunc cœptabat, tranſlatus, Domicilium noſtros inter ſibi conſtituit magno rei Chriſtianę apud Indos in Eccleſiam confluentes incremento. Theologiæ, in qua florebat, ſubſidium adjunxit idiomatis Mexicani brevi admodum à ſe tempore imbibiti, eo ut pro gentilium cathecheſi uteretur. Nec quidem ſine fructu, quòd aſſiduitate dicendi zelum animarum conjunxerit, in id ſedulò incumbens, ne abjurata nuper idola priſtinis altaribus reſtituta clanculù à neophytis, ipſis alijsque ſcandalo forent. Conveniebant tunc temporis frequentiſſimâ Indi coronâ in Primarias Franciſcanorum Ædes Parochiamque S. Joſephi Deigenitricis Sponſæ nomine hodieque inſignem, pro ſacris audiendis & excipiendis, quibus unà cum ſocijs aderat Noſter, qui prætereà juvenes gentis latinis litteris inſtituendos pręcipuas ſuas inter curas voluit, tanto quidem ſuceſſu, ut inde natum fuerit Imperiale à S. Cruce nuncupatum Collegium, quod non ita poſt ad S. Jacobi de Tlatelolco conditum fuit pro Indis Grammaticâ, Rhetoricâ, Logicâ, & Philoſophiâ imbuendis, in quibus

bus ſtrenuam multi operam collocarunt, decorique Patriæ fuerunt atque Nationi, prout opportunis in Bibliotheca noſtra locis fit palam. Noſter primas Magiſterij partes ibidem tenens multos latinè docuit. Poſt ad Quauhtitlam non longè diſſitum à Mexico Oppidum in Ordinis Cœnobio primus item Muſicam Indis reddidit familiarem, cantorumque Choros inſtituit, non pœnitendis fructibus, ex inde ad noſtra uſque tempora promanantibus. Tandem ab animarum zelo egregijs comparatis meritis, atque cœteris conſpicuus virtutibus diem clauſit extremum in Conventu de Tulanzingo. Scripſit idiomate Mexicano, politiſſimo quidem,

Multos copiâque eruditos Sermones.

Præterea eâdem donata lingua dedit

Epiſtolas & Evangelia per annum in Eccleſia cantari ſolita:

Quę tamen uſui eſſe jam nequeunt, proſcriptis videlicet, juſtiſſimis de cauſis, Sacrorum Bibliorum tranſlationibus ad linguas vulgares.

Meminerunt ejus egregiâ cum laude PP. Torquemada in Monarchia Indica tom. 3. lib. 19. cap. 33. pag. 386. tum etiam p p. 113. 114. 442. Editionis Madritanæ 1723. Betancurtius in Menologio ad diem 20. Auguſti pag. 91. Item ad ipſam diem Martyrologium Franciſcanum, & Gonzaga in Conventu de Tulanzingo, Wadingus & Bibliotheca Franciſcana tom. 1. pag. 141. Item Dominicanus Fernandez in Hiſtoriâ Eccleſiaſticâ noſtri temporis lib. 1. cap. 17. pag. 67. Leon Pinelus in Epitome Bibliothecę Occidentalis editionis noviſſimę tom. 2. col. 720.

434 D. Athanasius Reaton Passamonte, cujus incertum nobis eſt natale ſolum, exploratumque Domicilium Mexiceum, Mathematicis diſciplinis conſpicuus, publici juris fecit hiſpano ſermone

Artem minorem Arithmeticæ & Methodum ordinandi caſtra, frequentioresque pro Regnis Hiſpanicis ſupputationes perbrevi & claro ſtylo, ut etiam citra Præceptoris vocem condiſci valeant. Mexici, apud Viduam Bernardi Calderon 1649. in quarto.

In Præfatione ad Lectorem teſtatur, 21 retro annis Facultatem Mexici obtinuiſſe imprimendi librum alterum, cui titulum dederat,

Calculator generalis,

In quo Arithmeticæ & Geometriæ multa tradiderat, amiſſumque in Hiſpaniam edendum minoris impendij gratiâ, adverſis oceani fluctibus, & alijs ſiniſtris caſibus præpeditum, non dum ad Americam noſtram remeaſſe.

435 F. Augustinus de Avila, Natione Hiſpanus, in Conteſtanis ortus, apud Valentinos no-

nomen dedit Seraphico Parenti Franciſco, unde in Goatemaléſem ejuſdem Inſtituti Provinciam à SS. JESU nomine nuncupatam ſe tranſtulit, in qua amplius 40. annis vixit tanta Sanctitatis opinione quam qui maximè. Sępe in extaſim publicè rapi viſus eſt, & cœleſtibus Genijs circum adſtantibus cohoneſtari. Porrò nemini fuit ſcandalo, imò nec forſan admirationi, eo ipſo, quo obierat, die, Virtutes ejus è ſacro ſuggeſtu coram frequentiſſimâ multitudine celebrari, palamque dici, vix toto, quo latiſſimè patet Seraphico Ordine, ab ejus conditore Franciſco in eum uſque diem Religioſum floruiſſe, qui aut perfectius Apoſtolica ejuſdem Regulæ præſcripta ſervaverit, aut auſterius in ſe pœnitentijs ſævierit. Scripſit idiomate Kiche dicto

Librum de Chriſtianæ Doctrinæ explicatione.

Quem in Bibliotheca Primarij Conventus Goatemalæ ſervari è Catalogo inde ad nos miſſo, fideliſſimè quidem dato, ad numerum 7 compertum habemus.

436 D. Augustinus de Barrientos, Natione Mexicanus & Patria, nobiliſſimo clarus ſanguine, quadriennium poſuit in interpretandis Ariſtotelis libris ijs, qui Philoſophiæ Profeſſoribus committuntur expendendis in Mexicanâ Univerſitate, nactus Cathedræ poſſeſſionem die 22 Februarij anno 1614. pręcedentibus Scholaſticis, ut fit, dimicationibus ipſum inter & alios egregij meriti candidatos. Scripſit

Tractiones Philoſophicas.

Ejus meminit Plaza in Chronicis Academicis lib. 3. cap. 17. num. 85.

437 D. Augustinus de Bechi, Natione Mexicanus, Claris genitus Parentibus, lucem aſpexit apud Urbem Americę noſtræ notiſſimam à Vera-Cruce nuncupatam jam inde ab inclyti acceſſu viri D. Ferdinandi Cortezij, illuc appellentis feria ſexta in Paraceſve, proptereaque opportuno & fauſtiſſimo omine ipſam compellantis à ſalutari, in quo Redemptor noſter triumphum egerat, Ligno, quod que inſignes ſibi Hiſpanisque militibus ſuis victorias in honorem ejuſdem Aſſertoris ac vindicis hominum Chriſti pollicebatur. Hac Noſter incunabula ſortitus in Urbe gentibus multis frequentiſſima & navibus Americanis ſimul & Europeis, ad Portum, quo claret, advertentibus; Ipſe, primis litterarum rudimentis formatus, genitorum juſſione & curâ divertit Angelopolim primùm apud Societatis JESU Collegia Latinitatem hauſturus & Philoſopiam, dein Mexicanum verſus lacum intendens, proram puppimque ſibi in ſtudijs jurium conſtituit. Regale Divi Ildefonſi Collegium viridi, quæ inſignem præ-

ſefert honorem, trabeâ donatus, multos annos incoluit, donec Academicis laureis minoribus in Philoſophiâ, Civili & Canonico Jure, Doctoralem in hocce infulam, ſuffragantibus ejuſdem profeſſionis Doctoribus adeptus eſt. Tum, ſacris initiatus, tuendis in Foro eccleſiaſtico juxtà & prophano cauſis, ut mancipatos Deo viros decet, à Senatu Regio inſtitutus probatusque eſt. Minervæ inter hæc caſtra ſequutus, Candidatum ſe multoties pro regendis Cathedris dedit, eique Octovirorum ſuffragijs præfectus fuit, quæ Clementinis elucidandis Conſtitutionibus deſtinata eſt. Hanc ſemel & iterum tertiumque victor tenuit, ut ſubinde duobus exantlatis quadriennis tertium jam pridé agens, ad Gratianeum & Perpetuum Suggeſtum Canonici juris meritò evectus fuerit, cui operam navat in præſentiarum. Ulteriores ei ſedes optamus & præmia, cujus interim Academicas inſinuamus Elucubrationes. Scripſit, quæ ab annuis Univerſitatis monumentis accepimus,

Commentaria in Selectas Clementinas.

Præterea habet in Schedis

Prælectiones varias & Juris Allegationes. Vive año de 1790 Prebendado.

438 F. AUGUSTINUS DE BETANCURT, Natione Mexicanus, Mexicum natale ſolum habuit nobileſque Parentes, à queis honeſtè educatus, litterarum à teneris annis ſtadium arripuit, quod ad ſenectam uſque dimenſus fuit. Gramaticâ inſtitutus & Philoſophiâ, atque hujus in patriâ Univerſitate laureâ inſignitus, Ordinem Seraphici P. S. Franciſci in Provincia S. Evangelij de Obſervantia & Cœnobio Angelopolitano, nuncupatis votis, profeſſus eſt. Ingenio ut erat comparatus ad multa, virtutisque admodum ſtudioſus, ac nulli parcens honeſto labori, injunctas ſibi plures ornavit ſpartas, decorique Familiæ, Ordini, & Patriæ fuit nequaquam exiguo. Sacerdotio initiatus, jamque Theologicæ Facultatis egregiè peritus, Cathedris præfectus, primùm Philoſophiæ, quam triennio docuit, deinde Theologiæ vacavit, cui tradendæ multos impendiſſe annos teſtis eſt nobis ejuſdem Facultatis in Academia Mexicana Anteceſſor æqualis Noſtri M. F. Michael de Aguilera, in Cenſura præfixa Orationi, quam loco dabimus, de SS. Virgine Matre titulo de Columna. Adhæc, Concionatoris ita partes explevit omnes, auditoribus ut gratiſſimus eſſet, Doctis in primis, poſtque diuturnam operam in dicendo poſitam, Emeritus Prædicator audierit. Peritiſſimus in Mexicano idiomate ſi quis alius (cujus itidem Lector fuerat) Parochus canonicè inſtitutus fuit Mexici ſacra Indis adminiſtraturus ad S. JOSEPHI, quæ intra ſepta Franciſcanorum ædium ſurgit, Ecle-

cleſiam, eo inſignem nomine memoratuque dignam, quòd prima fuerit Tenoſtitlani ædificata pro indis Paræcia, ut naſcentis Americanæ Chriſtianitatis incunabula jure dixeris, millenis conſpicua natis in Chriſto, Principibus, Toparchis, Proceribus, Nobilibus, & abſque numero popularibus. Nec hoc tantùm illa titulo illuſtris, ſed multis alijs. Quòd videlicet primum in ea Mexicanum Concilium habitum fuerit, Præſide Viro admodum Venerabili Apoſtolico F. Martino de Valentia, ut ſuis aliàs opportunè locis notabimus: Quòd Caroli V Cæſaris funus, quantâ id tempus ferebat, pompâ ſolenni inibi ductum fuerit, cujus extare editum antiquo caractere monumentum Author eſt Noſter: Quòd inſolito pariter his in Regionibus apparatu Sacrum Fidei Tribunal publicam in hæreticos & de Religione ſuſpectos animadverſionem ibi inſtituerit: Quòdque mox nominati Caroli Philippique II Hiſpaniarum Regum Schedis perinde quaſi Cathedralis multis defuncta honoribus fuerit ac privilegijs.

439 Hanc ille annis totis quadraginta Parochiam ſedulò rexit, cathecheſi, prædicationi, cœterorúque adminiſtrationi Sacrorum invigilans, commiſſam ſibi gentem charitate proſequutus paternâ, & quæ decent ſtrenuum Curionem officijs, atque exemplis admodum religioſæ vitæ, quam ad extremum uſque octogenariæ ætatis traduxit. Inter has multi quidem negotij curas, haud minoris moliminis alias ſuſcepit Libros ſcribendi varios argumento ſimulque idiomate. Nam & latinè aliquos, & alios hiſpanè, & nonnullos mexicanè elucubravit. Scilicet, Provinciæ S. Evangelij ſuæ Chronographus inſtitutus ab ipſa, confirmatusque à Reverendiſſimo Indiarum Commiſſario, ac demum Apoſtolicâ præmunitus authoritate Innocentij XI Litteris ad id officij datis, injunctum ſibi munus alacri animo acceptum, multis ad extremum vigilijs duxit, non Familiæ tantùm hiſtoriæ contexendæ ſolicitus, ſed patrio etiã decori conſulens, ejuſdem & priſcas & recentes gazas in Theatrum adducens, quod & Naturalia Americæ noſtræ ob oculos ponit, & Politica refert gentis ſub Imperatoribus Indis, & Militaria: ſuperſtitioſam nimis, cui dedita fuerat deluſa à malo demone, Religionem, è caligine in lucem evocat, ac tandem Hiſpano obſequentem nomini, &Evangelico circum donatam ſplendore, Catholicâ, Apoſtolicâ, Romanâ Fide in dies ſuccreſcente, cœteraque virtute, bono in lumine collocat. Chronica Provinciæ ſuæ in extrema Theatri parte, ceu coronam exponit, cui gemmarum inſtar pretioſas Vitas mortesque Sodalium multorum

aureo inſertas filo offert in Menologio. Iſthæc ſanè omnia eruditionem viri plurimam redolent, Antiquitatiſque Americanorum indagandi laborem improbum, inſigneque ſtudium in evolvendis non modò editis id argumenti voluminibus, ſed etiam Mss & abditis, quorum in veſtibulo Theatri ſillabum texit, ipſorum in Hiſtoria fidem ſecutus, & ipſis ſilentibus authoratam à prudentibus traditionem. Porrò, ſi accuratiori uſus fuiſſet ſtilo (ne hoc diſſimulemus) majus operæ pretium feciſſet, ſuperſediſſe tamen conſultò politioribus ſcribendi formulis in Procemio teſtatur, quòd malet à Grammaticis carpi, quam non facili negotio à rudibus etiam intelligi. Edidit Opus iſtud hiſpano ſermone, cui præfixicit titulum

Theatrum Mexicanum, cujus tres priores partes complectitur *tomus unus in folio*, Mexici, typis D. Mariæ de Benavides, Viduæ Joannis de Ribera 1698.

Alter verò tomus quartá Theatri partem complexus ſic habet:

Chronica Provinciæ S. Evangelij Mexicanenſis. Mexici, eiſdem formis 1697 in folio: Scilicet poſtremâ Theatri parte editione priores antecedente, Authoreque in procemio præpoſteri ordinis cauſas dante.

Hiſce Chronicis jungitur eodem volumine

Menologium Franciſcanum plurium vitas Sodalium exhibens.

Ad calcem ejuſdem tomi addidit Scriptor ipſe Tractatus duos, alterum de Mexicana, alterum de Angelopolitana primarijs Americæ hujus Civitatibus.

Ut verò in Hiſtoria cœtera Eccleſiaſtica hoſpes non erat, priuſquam Americanæ Libros vulgaſſet, publici juris fecerat patrio etiam ſermone

Chronographiam ſacram, Chriſti Domini Aſſertoris noſtri Vitam, & Prædicationem Evangelicam exhibentem, locaque & tempora in queis reparationis noſtræ myſteria operatus fuit indicantem: Omnipotentiæ opera, gratiæque miranda in Deigenitrice Maria, atque Seraphico Parente Franciſco, & Apoſtolica ejus Religione ponentem ſub oculis. Mexici, ex ſupra memorata Typographia 1696. in quarto.

Artem pro Mexicana Lingua addiſcenda. Mexici, litteris Franciſci Rodriguez Lupercio 1673. in quarto. Ad calcem hujus Libri adjecit *Breves pro miniſtrandis Sacramentis inſtitutiones Mexicano ſermone, eodemque Doctrinæ Chriſtianæ Cathechiſmum*.

Manuale pro Sacrorum adminiſtratione, unàque Apoſtolica pro Indis Privilegia multa. Mexici, typis Lupercianis 1674. Iterumque eiſdem formis 1682. Et rurſus Hiſpalenſibus Thomæ Lopez de Haro 1690. Denuo Mexicanis Franciſci de Ribera Calderon 1729. in quarto.

Epitomem vitæ, obitus & mirabilium Hiſpani Thaumaturgi S. An-

tonij Patavini. Mexici, apud Franciſcum Rodriguez Lupercio 1682 in octavo. Iterumque Mexici, Formis Joſephi Bernardi de Hogel 1728. in octavo.

Viam Crucis idiomate Mexicano. Eiſdem litteris ſemel & iterum.

Panegyricam Orationem de SS. Deiparente ſub titulo de Columna. Mexici, typis Lupercianis 1674. in quarto. Extat in Collectaneis noſtris tom. 70.

Panegyricam Orationem habitam publicæ cauſa lætitiæ, quòd Bethlemitica Societas Americæ apud Goatemalenſes nata, in Congregationem inſtituta erectaque fuiſſet Apoſtolicis Innocentij XI Romani Pontificis Litteris. Mexici unà cum cœteris ejuſdem argumenti concionibus octiduo dictis, Feſtique deſcriptione edita à D. Petro Muñoz de Caſtro in libro, cui titulus *Exaltatio Bethlemiticæ roſæ, &c.* Typis D. Mariæ de Benavides 1697. in quarto.

Orationem in funere habitam Sereniſſimæ Catholicæ Hiſpaniarum Reginæ D. Mariæ Auſtriacæ. Mexici, eiſdem litteris 1697 in quarto.

Atque hæc ſunt, quæ hactenus invenimus edita Opera; inedita verò ſequentia. Latino ſermone.

Hiſtorica narratio de incrementis glorioſis Provinciæ S. Evangelij Ordinis Obſervantiæ S. Franciſci Mexicanæ Diœceſis: Vitæque 150 Sodalium, qui ab anno 1600 ad uſque 1682 ſanctitatis nomine florentes obierunt: Ad Generale Ordinis Capitulum dimiſſa, quæ Mantuę Carpentanorum aſſervatur in Tabulario Familiæ generali, ut teſtis oculatus ſcribit in Bibliothecâ Franciſcanâ F. Joannes à S. Antonio, quem tamen opinamur æquivocum paſſum, tria ex uno hoc Opere conficientem, & primo quidem *Relationem hiſtorico latinam Provinciæ S. Evangelij ab anno 1600 ad uſque 1682; dein, Hiſtoriam Mexicanæ Provinciæ S. Evangelij; & tandem, Hiſtoriam quam plurium ſervorum Dei Mexicanæ Provinciæ S. Didaci ab anno 1600 uſque ad 1681 recenſentem.* Quòd enim poſtremam hanc concernit Hiſtoriam, ſuſpicamur lapſum calami in nomine S. Didaci, cujus Provinciæ, quę Excalceatorum eſt, Chronica edita non ita pridem à Clariſſimo viro F. Balthaſare de Medina, Noſter non ſemel memorat, erant que jam tum cunctis notiſſima; alto interea ſilentio premens Hiſtoriam à ſe conditam ejuſdem Provinciæ, quam in ſillabum redegiſſet ſuorum Operum, ipſam ſi aliquando adornaſſet; nec poſtmodum, ſupervacaneo prorſus labore, credimus ſcriptum ſcripſiſſe, actumque egiſſe. *Narrationem verò hiſtorico latinam ab Hiſtoria Mexicanæ Provinciæ S. Evangelij* nullis diſtinctam lineamentis in eodem Noſtri indice reperimus, *Hiſtoricam narrationem Provinciæ ſuæ* perinde Viris 150 co-

copulantis, quaſi unum ex his illâque Opus formaverit. Et hæc quidem latinè.

Hiſpanicè: *Epitome Moralium Reſolutionum, unà cum Privilegijs pro Indijs ab Apoſtolica Sede emanatis, ad Sacramentorum miniſtrationem utile Curionibus Opus.*

Tractatus de origine Officij divini.

Sermones Mexicano idiomate pro Adventu & Epiphania Domini.

Vitæ SS. Deigenitricis Sponſi S. Joſephi, & Chriſti Præcurſoris S. Joannis Baptiſtæ, ex traditis à V. M. Maria à Jeſu de Agreda eruta hiſpano ſermone.

Meminerunt ejus, nec ſine laudibus, Bibliotheca Fráciſcana tom. 1. pag. 151. & 152. P. Franciſcus de Florencia in Libro de Mexiceâ Guadalupanâ Deiparentis Imagine cap. 13. § 8. n. 162. fol. 77. Boturini in Catalogo Muſæi Hiſtorici Indici pag. 22. n. 4. Leon Pinelus in Epitome Bibliothecæ Occidentalis noviſſimè additæ Matriti 1738 tom. 2. col. 606. 732. 758. 797. 854. 860. 699. Nicolaus Rodriguez Franco, accuratiſſimus Editor Monarchiæ Indicæ F. Joannis de Torquemada, è cujus officina prodijt anno 1723 recuſſum politiſſime admodum deſideratum illud Opus eruditiſſimum. Nam & ſi in Proemio § 3. conqueratur de Noſtro, quòd Monarchiam Indicam abjudicaverit Torquemadæ, tradideritque V. P. Hieronymo de Mendieta, ejuſdem Familiæ viro etiam notiſſimo; cæterà elogijs Betancurtio debitis glorieque non invidet, quem laudat ex meritis. Nec nos detractum iri credimus Betancurtij nomini, quòd in ea ceſpitaverit criſi, Homerusque licèt bonus, dormitaverit aliquando; uti cauſam acturi Torquemadæ ſuo in loco dicemus. Alijs qui Noſtri meminerint Scriptoribus patrijs ſuperſedemus, quòd omnes fere qui poſt ipſum hiſtorica elucubrarunt Opera, ejus non ſemel mentionem fecerint.

440 D. D. AUGUSTINUS DE CABAÑAS, Natione & cunabulis Mexicanus, patria Gymnaſia Collegij Maximi Societatis JESU Univerſitatisque poſtquam juvenis adijt gratiâ diſcendi, reportatis tandem ad docendum infulis illuſtravit, Magiſterio Philoſophiæ, Theologiæque Doctoratu conſpicuus. Cathedras utriuſque Facultatis tandiu Academico ritu Prælectionibus idque genus exercitijs petivit, donec Primarias tenuit: Nam & quæ Ariſtolis Libris Phyſicorum, alijsque naturalis ſcientię interpretandis deſtinata eſt, multos rexit annos Anteceſſoris perpetui munere; & in Primam itidem Theoſophiæ eodem Moderatoris honore involavit devexâ jam ætate, ut ſubinde hocce brevi officio defunctus fuerit. Metropolitanæ Eccleſiæ Mexiceæ Sacerdotio quod Lectorale dicimus, fulſit, & Diœceſis Examinatorem Synodalem

diu egit. Graviſſimis præfuit cœtibus, Academiæ, ſcilicet, cui datus fuit Rector priuſquam docendi provinciam in ejuſdem Aulis iniret: Congregationi Clericorum à S. Petro dictæ, admodum illuſtri & inſigni, Abbatis titulo; & Primicerij nomine Sodalitati apud Parœciam S. Veræ-Crucis florentiſſimæ, quæ à S. Franciſco Xaverio nomen habet, cujus inclyti Apoſtoli Iconem multis celebrem mirabilibus Ordinarij Judicio & authoritate probatis, eximio religionis ſenſu populi venerantur & colunt in amplo Sacello inibi ſepoſito & multis ornato; ut legere eſt in Libro *Indiarum Apoſtolus gentium* nuncupato, Mexici edito typis Lupercianis 1661, ejuſdem Congregationis Xavarianæ nomine ab ejus id temporis Primicerio D. Mathia de Peralta Calderon in lucem emiſſo, ſcripto verò à V. P. Didaco Aloyſio de Sanvitores Societatis JESU, quo tempore Mexici morabatur, opperiebaturque naves Manilenſes, in Philippinas Inſulas abiturus. Noſter ad Fortunatas Cœleſtesque, ut piè credimus appulit anno 1717 die 23 Martij, poſtquam mortalis vitæ pelagus navigaverat, chriſtianâ virtute & eximiâ in omnes comitate ac urbanitate laudatus. Scripſit

Commentaria in Libros Ariſtotelis 8 de Phyſico auditu & auſculatione.

Commentaria in Libros Ariſtotelis de Ortu & Interitu.

Quæ ex Academicis Libris nota ſunt nobis, fuerantque jam pridem excipientibus calamo eorum aliqua, eo tempore quo Authorem è Cathedra dictantem audivimus. Theologica verò, quæ biennio non expleto tradidit è ſuggeſtu, ſilemus, quæ mox dicta Academiæ monumenta invident nobis.

441 P. Augustinus Cano, Natione Mexicanus, in ipſa Urbe Mexico, ſplendidiſſima Familia natus eſt, uti Bibliotheca Societatis JESU habet, quæ & viri elogium pulcherrimum juxtà texit atque graviſſimum. Ipſi addictus Societati anno 1576 ætatis quinto decimo, litterarum non minori quam virtutum nomine inſignis evaſit. Ut erat ingenio præditus & acumine ſingulari, indefeſſusque ſtudio, humaniores excolens diſciplinas Philoſophicasque, Magiſtros inter, quos Familia nutrit egregios, ſpectabilem ſe facilè præſtitit. Sodalibus & exteris, qui plurimi ad Maximum SS. AA. Petri & Pauli Mexiceum Athenæum confluunt, Rhetoricâ & amœniori inſtituendis eruditione ex munere incubuit, cultiores ea in parte Socios multo poſt ſe intervallo relinquens. Litteras verò ſacras deinceps interpretatus eſt ad magnorum invidiam ingeniorum, ut mutuatis à nuper memoratâ Bibliothecâ verbis utamur. S. Eccleſiæ Doctorem Auguſtinum, à quo luſtricum illi nomen, ut egre-

egregiæ pietatis ſenſu colebat, ſic etiam ejuſdem aſſiduâ Libros lectione pervolutabat, quibus ſecundum Divinos nihil dulcius aut ſapidius habebat. Virtutum ſcholam à tyrocinij limine tanta animi alacritate aggreſſus eſt, ipſis ut ſplendorem addere videretur, eximiâ, quæ ſe prodebat in vultu, verbis, inceſſu, corporeque toto, modeſtiâ, affabilitate juxtà & comitate ſociatâ, queis ſe dotibus ijs qui cum eo agerent, aut ipſum cernerent, facilè commendabat.

442 Grandior ætatę, creſcere in religioſâ viſus eſt perfectione, quæ altiſſima, demiſſione ſui, jecerat fundamenta, de ſe abjectiſſimè ſentiens, nec exempla tantùm virtutis mendicans à Socijs, ſed Profeſſus etiam, ab ijs in re litteraria juvari tyronibus optans, qui exercitationis ergo ſtatis in triclinio diebus dicere ſolent; ut propterea mirum non fuerit, ſi gravitati in agendo humanitatem jungeret, ab omnique faſtu abhorreret. Orationi ex animo addictus, nocturno ei tempore largiori vacabat, & diurnas, ut licebat per injuncta ſibi negotia, horas ſacris in templo meditationibus in genua provolutus impendere perjucundum ipſi erat: quamquam in continuà fere verſabatur contemplatione, pręſentem ubique Deum intimo fidei & amoris ſenſu recogitans. Adhæc, ſæpius latentem in Euchariſtiâ Chriſtum veneraturus ſuperiorem chorum adibat, ſingulisque diebus, aut duobus, aut tribus Sacerdotibus ad Aras operantibus libens adſtabat. Cura & ſtudio corporis domandi, ipſum & cilicio conterebat & quotidie totis 40 annis ſæva divexabat flagellatione. Beatiſſimam Deiparentem flagrantiſſimo proſequutus amore, à cœteris ut ſimiliter haberetur curabat, publicis familiaribusque ſermonibus ejus præconia celebrans, pijſſimosque audientibus ſenſus inſtillans. His porrò reliquisque exactè ad auſteriorem vitæ normam ſubſidijs, caſtitatem ne dum perpetuò illibatam ſervavit, ſed quod perquam eſt rarum, nulla impugnatam fœda cogitatione, ut ij teſtati ſunt, quibus abſtruſiora hominis erant notiſſima.

443 Peractam ſanctiſſimis moribus vitam pretioſa multisque cœleſtibus cumulata delicijs mors excepit: nam ubi ſacrum Viaticum coram habuit, eximia animi lætitia geſtire viſus eſt, & longè ferventius ſe ad proximum agonem comparare: Sacramentali confeſſione ſemel & iterum animum expiavit, errataque condonari ſibi ab aſtantibus ſocijs petivit, & Dominico corpore paſtus, ejuſdem immori plagis, & Puriſſimæ Genitricis umbrâ protegi ſatagebat, utriuſque veneratus Icones, quibus olim recreari conſueverat, ſperabatque in extremo prælio juvari. Tũ Sancto-

rum, quos in vita tutelares ſibi aſciverat & Patronos, nomina è libello, in quem illa retulerat, prælegi voluit, & pro extremo confflictu vocari. Chriſti è Cruce pendentis Imaginem intuens, ſæpè ex animo repetebat: *Rex tremendæ majeſtatis qui ſalvandos ſalvas gratis, ſalva me fons pietatis:* atque in hujus arbitrium ex animi ſententia poſitus, oleoque inunctus ſacro, placidiſſimè extinctus eſt die 23 Septembris anno 1622 in Collegio Valliſoletano Michoacanenſium, cui tunc Rector præerat. Demortui vultus ridenti ſimilis viſus eſt, & eleganti ſpecie nitere. Suprema funeris frequentiſſimâ multitudine ſunt peracta, Sanctum ipſum omnibus conclamantibus, corpusque Regularium Ordinum Superioribus efferentibus, atque Eccleſiaſtico ritu mortualia officia celebrantibus. Scripſit

Commentaria in Epiſtolas S. Pauli, & in Cantica veteris & novi Teſtamenti.

Quæ prælo parata reliquiſſe legimus in Societatis Bibliotheca Romanæ editionis 1676 pag. 94 ubi & viri, quas diximus, virtutes commendat ac litteras, & ſcriptorum pretium ab ſtilo, facundia, lepore, eruditione, rerum amœnitatæ & ſacrorum textuum gravi ac ſpecioſâ dilucidatione. Meminit item ejus P. Florencia in Menologio Provinciæ Mexicanæ, quod nuper auctum à P. Oviedo, recuſſum fuit anno 1747 pag. 171 die 23 Septembris.

444 M. F. AUGUSTINUS CANO, Natione Hiſpanus, Syngiliæ, vulgo Antequera, Beticæ Civitate ortus, in Americamque deductus, Goatemalæ in præcipuo Dominicanorum Cœnobio, Provinciæ S. Vincentij de Chiapa & Goatemala Ordinis Prædicatorum dicto ſacramento ſe addixit. Virtutibus inſimul ac litteris floruit, Magiſterio Sacræ Theologiæ apud Sodales ob ſtrenuam navatâ Scholis operam inſignitus: Doctoratus quoque in eâdem Sacrâ Facultate apicem tulit in Regiâ Goatemalenſium Univerſitate, cui fuit percharus. Multa ſcripſiſſe reliquiſſeque inedita ab memoratæ Patribus Provinciæ in acceptis habemus: alia romano ſermone, alia materno. Et latina quidem iſthæc Opera memorantur.

Tractatuum Theologicorum in primam Divi Thomæ, Doctoris Angelici, partem, & primam ſecundæ Tomi duo.

De Conſcientia Tomus unus.

Proſcriptæ à Summis Pontificibus theſes ſcholaſticâ methodo expenſæ. Tom. unus.

Synopſis Propoſitionum damnatarum. Tomus alter.

Curſus Philoſophiæ ad S. Thomæ Scholam elucidatæ.

Hiſpanâ autem linguâ compoſuit

Opuſculum de Communione quotidiana.

Hi-

Hiſtoriam Provinciæ S. Vincentij de Chiapa & Goatemala Ordinis Prædicatorum tomis duobus diſtinctam.

Chronologiam dictæ Provinciæ à M. F. Antonio de Molina, Goatemalenſi, ejuſdem Ordinis ſcriptam, additionibus locupletiorem.

Authographa omnium, quæ recenſuimus, extant partim in Archivio Goatemalenſis Conventus Dominicani, partim in ſcrinijs Sodalium & manibus.

445 Illmus. D. M. D. F. Augustinus de Carbajal, Natione Mexicanus, Goadalaxaræ in Nova Gallæcia ortus eſt, quem Ægydius Gonzalez Davila in Thatro Eccleſia Panamenſis Mexicanum patriâ facit, ſui autem immemor, in Theatro Eccleſiæ Goamangenſis Hiſpanum ſcribit & apud Caceres natum. Utrobique tamen decipitur, fallunturque cum eo alij, frequentius Mexicanum patriâ Auguſtinum dicentes, quos latuit Goadalaxarenſis origo; eam tamen Mss nos docent accuratiſſima monumenta & M. F. Didacus Baſſalenque, in Chronicis Provinciæ Auguſtinianæ Michoacanenſis, ſcribens Noſtrum Ordinē S. Auguſtini amplexatum fuiſſe & profeſſum in ejuſdem Goadalaxarenſi Cœnobio. Litteris egregiè eruditus, Magiſter demum in Sacra Theologia fuit auguratus. In Europam à Provincia ſua negotiorum cauſâ dimiſſus, adeo ſe ſtrenuè geſſit, ac Sodalibus exterisque probavit, ut ſplendidiſſimum in Familia munus Aſſiſtentis apud Præpoſitum Ordinis generalem adeptus fuerit. Eo ubi fuerat ſcitiſſimè functus, ab Hiſpanis conſtitutus fuit Prior Valliſoletani Conventus, quo tempore Pinciæ Regia erat. Inde Epiſcopus Panamenſis in Americam deſtinatus Meridionalem, eò ſe contulit, & Catholico ritu ſacratus, Eccleſiæ ſuæ, ut accuratum Paſtorem decet, providit, inſtituto, quod à S. Auguſtino Parente ſuo nuncupatum voluit, Collegio, cujus alumni, juxta Sacroſancti Concilij Tridentini Decreta, Cathedralis ſervitio incumberent; multisque alijs pro officio peractis, donec ex ea ſede in Goamangenſem promotus anno 1612 ei ſe demum mancipavit curandæ Diœceſi ad annum uſque emortualem 1620, ut Author eſt citatus Ægydius in Theatro Eccleſię Panamenſis fol. 59 col. 1. Scripta ejus deſignare cupientes veſtigantesque nos fugerunt, contentos innuere

Opuſcula Philoſophica & Theologica, de quibus docti traditione, nil præterea explicatius addere poſſumus.

Meminit ejus P. Bonaventura Salinas Franciſcanus in Memoriali ſuo fol. 110 n. 189, & P. Baſſalenque in Chronicis Provinciæ Auguſtinianæ Michoacanenſis.

446 D. Augustinus de la

Caxica et Rada, Natione, ut videtur, Mexicanus, Patria Goatemalenſis, Doctoralibus inauguratus infulis, à Theſauris Eccleſiæ ejuſdem Urbis eſt, Diœceſis que Examinator Synodalis, & Vicarius Generalis, pro Teſtamentis, Capellanijs, & Pijs alijs operibus Judex: item Commiſſarius Apoſtolicus Subdelegatus Generalis S. Cruciatæ in eo Regno, Delegatuſque pro Beatificationis & Canonizationis Cauſâ Servi Dei F. Antonij Margil à Jeſu. Edidit

Panegyrim à ſe habitam in Feſto Deiparentis Virginis Patrocinij, qua die primus nuper evectæ in Metropolitanam Goatemalenſis Eccleſiæ Illmûs. ac Rmûs. Archiepiſcopus D. Fr. Petrus Pardo & Figueroa Pallio fuit conveſtitus. Extat cum alijs ejuſdem argumenti Orationibus & Opuſculis in Libro eruditè conſcripto, donatoque luci à D. Antonio de Paz & Salgado, Mexicanis typis D. Mariæ de Ribera 1747. in quarto.

Hiſtorica enarratio terremotus, Goatemalam Urbem inſignibus Templorum Ædiumque multarum ruinis breviſſimè ſuccutientis anno 1751. Mexici, ex Typographia Viduæ Joſephi Bernardi de Hogal eodem anno, itemque Goatemalę.

447 Illmus. D. M. D. Fr. Augustinus de Coruña, Natione Hiſpanus, ad Portum Brigantinum in Gallecia natus, Salmanticæ Auguſtinianis Patribus aggregavit ſe anno 1525 ſolenni emiſſâ Profeſſione in manibus fulgentiſſimi Hiſpanię ſideris S. Thomę de Villanova, religioſi eo tempore Præſulis. Philoſophiâ eruditus atque Theologiâ, virtuteque haud vulgari conſpicuus, Dei gloriam & ſalutem animarum promoturus in America noſtra, quę non ita pridem ſubjugari cœperat Deo, & Chriſtianis inſtitui ritibus, ſocium ſe præbuit alijs ſui Ordinis viris egregij meriti, eò tendentibus anno 1533. Ubi Mexicum devenère idioma imbibere gentis exorſis Noſter laurum præripuit, quòd omnium Familiæ præſtantior ea tempeſtate & doctior evaſerit. Deſtinatus in Provinciam de Chilapa & Tlapa cum ſocio Fr. Joanne à S. Romano, lucem barbaris incolis Evangelij, quam non dum aſpexerant, ut afferret, mirum dictu cogitatuque eſt, quanta fecerit & pertulerit. Populares, qui locuſtarum inſtar ampliſſimos illos tractus montesq̃ inacceſſos inhabitabant, principiò benignè ſuſceptum & auditum, haud multò poſt ad unum omnes declinabant fugiebantque, quòd & Proceres & Sacrificuli publico in ipſum & Sodalem edicto concepto, aquâ & igni interdixerint eis, ſubque capitali mulcta vetuerint ne quis audire illos, excipere, paſcere utcumque tentaret.

448 Non erant barbaris illis tecta in unam Reipublicæ faciem compoſita, non Villæ, non Urbes

aſſuetis degere inter montana, & cavernas incolere, ut ſubinde homines religioſi illos indagaturi, hinc inde vel inſcendere prærupta, vel ſerpere cogerentur, irrito quidem & incaſſum labore, fugientibus aut latentibus miſeris, Magnatum horrore perculſis, cæterà in Apoſtolicos viros pronis atque propenſis. Ij animos neutiquam depoſuère, incredibili quamvis corporis defatigatione laſſati, nec alio uſi cibario, quam frumento indico (Maizium dicunt) quod ipſi ſibi è ſegete obvia rapiebant (videntibus & diſſimulantibus heris) igneque torrebant, imminentem quotidie mortem exſpectantes, integrasque noctes in precibus & meditationibus ſacris ponentes, donec, Deo ſaxea Toparcharum corda emolliente, primùm cæteris permittere ut adeſſe concionibus Patrum citra piaculum & metum valerent, deinde ipſi quoque auditoribus adjungi cæperunt, tanto quidem ſucceſſu, ut Fidei rudimenta capientes amplectentesque ex animo, ſalutaribus intingi aquis contenderent, nec in ſolenniorem demorari Baptiſma diem vellent, uno ſæpius hominibus centum & non nunquam quingentis ablutis. Scilicet, dæmon, qui familiariter cum illorum multis jam diu egerat, & quaſi è Tripode loquebatur, piſce taciturnior evaſit, ex quo tempore noſtri ad Aras facere Sacerdotes exorſi ſunt illa in Regione, & luſtralibus aquis Indos aſpergere.

449 Noſtrum quidem illorum cathecheſi deditum & inſtitutioni chriſtianæ Apoſtolico ritu, mirum non videbitur, ſi dicamus eximijs à Deo chariſmatibus prædirum fuiſſe, ut quæ inter mirabilia jure recenſeantur, patraverit; cujus modi ſunt illa quæ & ſcripto firmata legimus, & gentis traditione munita. Nimirum die quadam Natali Domini ſacra & votiva, Chilapæ primùm divina confecit Myſteria, deinde ſex omnino leucis diſtans Oppidum Atliztac eadem ut operaretur adivit, & poſtremò Tlapam convenit novem à ſecundo dicto leucis diſſitam Pago, ubi tertiò litavit; cumque ſingulis Miſſis longas adjecerit appendices concionandi, miniſtrandique Sacramenta; meridie tamem iſthæc omnia abſolverat, quadraginta quinque milliaria pedes confecerat, confragroſa & aſperrima, ſi quæ ſunt toto Orbe terrarum, prætervolans, quæ porrò non niſi triduano itinere hodieque à citiſſimis viatoribus trajiciuntur. At enim, ut id genus alia prætermittamus, tot ille cum Socio populos à Chilapa & Tlapa ad littora uſque maris Zurij ſacrâ inſperſit doctrinâ, omnique diligentiâ curavit, quanti deinceps 32 Religioſi & Clerici, duodecim Eccleſijs Parochialibus dati, miniſteris ſuis excolunt.

450 Nec chiſtianis dumtaxat

xat moribus efformandos ſuſcepère, ſed effingendos etiam humanis ritibus & politica ſocietate, traductis è ſaltibus & teſcuis efferatis hominibus in Oppida, tam ex arte & ad lineam condita, ut mox in Urbes excreverint deſpicatui neutiquam habitas. His Noſter tandiu immoratus eſt, quandiu Familiæ Rectoribus viſum fuit Mexicum hominem advocare, cujus operâ aliter uterentur. Theologiæ videlicet è Cathedra docendę admotum, uti Ægydius Gonzalez Davila ſcribit; ſexageſimo decimi quinti ſeculi anno veniente coactisque Provinciæ comitijs Oculmæ, ut apud Grijalvan legimus, ad clavum ſtare conſentientibus ſuffragijs Patres graviſſimi decrevere. Ubi Provincialis fuit renunciatus, ferventi Sodales concione ad Apoſtolica hortatus munia, quibus hactenus incubuerant, rebus ipſe publicis conſulturus & Indorum inſtitutioni, atque Ordini ſuo juxtàque Dominicano & Franciſcano, utriuſque Provincialibus comitem ſe dedit in Hiſpaniam ituris.

451. Vix eò acceſſerant, cum Hiſpali Noſter ab Catholico Rege deſtinatum cognovit ſe in Epiſcopum Popayani, quæ Provincia ſedet in novo Granatæ Regno, Meridionalis Americæ portione nobiliſſima. Multis quidem egit, ſplendidum ut refugeret munus, atque à ſe onus illud deprecaretur. Paruit tamen obedientiâ ductus, cōſecratusque Mantuæ Carpentaniorum anno 1562, ſtatim ac licuit ſuæ ſe Eccleſiæ regendæ dedit, quam totis annis viginti ad inſtar primitivæ Eccleſiæ Patrum ſanctiſſimè adminiſtravit. De auſteriori, quam ad id tempus traduxeret, vita, nihil remiſſit, induſio nunquam amictus, ſed laneâ tunicâ; nec calceis uſus, ſed cannabaceis nudos ceteroquim pedes ut cumque fovens: arctus illi, impolitus, & è vili materia, pro more Sodalium qui Mexici agebant, habitus: decubitus plerumque ſuper tabulam & ſtragulum geminum: abſtinentię verberationesque in hebdomadam multæ, ut Sociorum item mores ferebant: neque enim antiquius habuit aliud, quam ut initam Mexici vivendi rationem ad extremum duceret, optimisque Recollectæ Provinciæ illius inſtitutis ac documentis pergeret, quæ etiam in docendo, hortando, concionando tertio quoque verbo adhibebat. Sacramenta aliaque Eccleſiaſtica miniſteria perinde agebat, ac ſi parochialibus adhuc munijs Chilapæ inſiſteret, aviaque Tlapæ & contermina pererraret. Baptiſmo ſuis ipſe manibus innumeros propemodum abluit: Idola ijsque deſtinata colendis delubra, quæ nondum everti potuerant, disjecit, proque imperio cum dæmone agens, quàm longiſſimè proſcripſit & amandavit vaſſer-

rimum ac teterrimum hoſtem.

452 Strenuam Dei promovendo cultui operam dedit, Eccleſiæ nitorem, munditiem, inque divinis officijs, quibus aderat frequentiſſimè in choro, gravitatem atque modeſtiam in delicijs & curis habens. Popayami Cœnobium pro ſui Ordinis Religioſis à fundamentis condidit, in quod receptus & ipſe, communia cæteris peragebat officia, ipſos in triclinio comitatus & choro, Epiſcopum inſimul agens & Religioſum. Pro ſacris Deo Virginibus Monaſterium item erexit S. Nicolai de Tolentino nomine inſigne, queis Patrem ſe præſtitit & Magiſtrum, eximio earum in chriſtianâ virtute profectu. Adhæc, in alijs largiſſimus eleemoſynis, eos in primis pauperes arctius complectebatur, qui erubeſcerent mendicare, quibus ſubinde appoſitum ſibi panem libentiſſimè partiebatur. Singulis noctibus pecuniarum rationes ſubducebat, ut quæ ſupereſſent, egeno conſignaret alicui, earumque ſpoliatus, quantum poſſet, dominio, cubitum iret, charitati juxtà invigilans paupertatique. Quam hæc Deo eſſent placita cæcis etiam patuit clariſſimè eventu mirabili. Luſtrante enim Diœceſim, domoque apud Timana, in qua hoſpitabatur, conflagrante, ubi ipſe Indorum humeris aſportatus, ceu Anchiſes Æneæ dorſo ſubnixus, incendium effugerat, ne flammas repetere vererentur, eos monuit, pollicitus incolumes evaſuros, ut ſtragulam, pauperem cæterà, gemina tamen informis auri lamina, exiguâ licet, divitem, ſecum defferent, ſubſidijs Monialium & deſcriptorum in charta pauperum deſtinatam; cui obſequentes adhortationi, illæſi penitus evaſère, mirantibus, qui aderant, & qui audierunt poſtmodum cunctis.

453 Nec intra ditionis tantum terminos ſuæ, religioſæ monumenta pietatis & benignitatis excitavit, ſed longius progreſſa apud Hiſpanos voluit & Mexicanos, donatis Salmanticenſi Conventui 14 millibus ducatorum pro extruendo Collegio, & ſeptem millibus pro Complutenſi; Mexici autem & Angelopoli inſtitutis ad Monaſteria Ordinis perpetuis in Miſſas reditibus. Difficile ſubinde creditu memini erit quod graviſſimus vir Illmûs. D. D. Joannes Diaz de Arze, geminis & fide digniſſimis teſtibus aſſeverat in Proximo Evangelico tom. 2. lib. 3. cap. 15. f. 41. col. 2. Auguſtino ſcilicet noſtro Urbem S. Fidei apud novum Granatæ Regnum inſcijs omnibus ingrediente, ſua ſponte æs campanum omne feſtivo hilarique tinnitu inſonuiſſe, perinde quaſi dilectum Deo & hominibus Præſulem ſalutaret, excipiendumque humillimum præmoneret. Concilio Limenſi II Provinciali anno 1567 celebrato adfuit cum

cæteris Regni Coepiſcopis pro recipiendâ Generali Synodo Tridentina, tum etiam pro cultu Dei, Diſciplina Eccleſiaſtica, ac Reformatione morum curandis: atque hujus Acta & Decreta Concilij legitima & promulgata fuiſſe dicitur Actione ſecunda tertij item Limenſis S. Turibio Præſide habiti anno 1582, quod communiter Primum audit, ſcilicet ex editis, uti advertit Cardinalis de Aguirre, in ea quam ei præfixit Monitione ad Lectorem tom. 4. Collectionis maximę Conciliorum Hiſpaniæ & Novi Orbis pag. 232.

454 Noſter cujus profuiſſe multum operam Synodi actibus non ambigimus, plurimam item poſuit, ut Eccleſiæ Immunitas ac Libertas ſarta tecta conſiſteret, & hanc ob rem prædura paſſus eſt & graviſſima, exulare compulſus, & ditione egredi ac Eccleſiâ ſuâ, Præſidis & Auditorum Regij Juridici Conventus mandato, quibus tamen carò nimis ſtetit Edictum: nam & Præſes non multò poſt ad plures abijt, Deo rationem ſacrilegi ſceleris redditurus, & qui inter apparitores eminebat, ſanctumque Præſulem comprehenderat, ſolumque vertentem aſſectabatur, obijt in ipſo itinere, & Auditores deinde honoribus excluſi & poteſtatibus, eis reſtitui nunquam valuère, infelicem ducentes vitam, Philippo II Catholico Rege noſtro graviter & indignè factum habente, audaciamque hominum ſcriptis litteris exprobrante. Porro Noſter, qui de Regiâ conſcius voluntate Religioni apprimè conſentanea & Pietati Juſtitiæque, abuti Miniſtros umbrâ illius ac Majeſtate noverat, Primicerium ut audivit Senatus Conſultum ipſi Regio intimantem nomine, Decretique Seriem excepit totam, qua decet in Supremum Principem reverentiâ, chartam demiſiſſimè oſculaturus, munitam ſubſcriptionibus vidit, Eccur, inquit, impoſuiſti mihi? Qua fronte Edictum eſſe, quod legiſti, Philippi Regis aſſeverabas, cum ſit illud tamen Licenciati Cañaberal? (hoc enim erat Præſes cognomine) Perinde quaſi ſalibus iſtis ac lepôre ſugillaret & miraretur hominum petulantiam, qui Regis authoritatem iniquiſſimè adverſus ejuſdem religioſiſſima placita detorquerent.

455 Utut tamen, digreſſus à ſuis, in Cœnobium Quitenſe Ordinis S. Auguſtini ſe tranſtulit, bienniòque detentus ibidem, ædium partem minimè exiguam, cellis officinisque conſtructis adauxit, Sacrario paramenta dedit, grandeque & Catholico ritu ſacratum æs campanum in publicam Turrim. Hinc, rebus tandem pacatis, ſedem ut repeteret ſuam egreſſus, cœleſti quidem propior, in hanc tandem evolavit fauſtiſſimè, uti facilè & pronum eſt credere, teſtatique ſunt proprijs ſe oculis conſpexiſſe Re-

ligioſi Prædicatorum Ordinis Popayami morantes, cùm tamen ille vitam clauſerit Timiamæ apud quod diverterat Oppidum anno 1590. Religionis 60. Epiſcopatus 20. Miraculis etiam poſt obitum inclaruiſſe Authores ſunt ij, quos ſtatim dabimus, è quibus primùm nominandus adjicit, curruptionis expertem demortui corpus fuiſſe, quo tempore effoſſum elatumque fuit è commodato à Timiamenſibus in proprium ad Popayani Eccleſiam ſepulchrum. Acta ejus habentur apud M. Ægydium Gonzalez Davila in Theatro dictæ Eccleſiæ f. 75. col. 2. & f. 76. & apud M. Grijalva in Chronicis Auguſtinianis Hiſpaniæ Novæ, ætate 2. cap. 19. fol. 96 col. 4 & ſequentibus: prætereaque fol. 8. col. 3. fol. 13 col. 3. & 4. fol. 14 col. 1. fol. 19 & 20. itemque 24. col. 2 & 94. cap. 18. per totum. Meminit etiam ejus M. Baſſalenque in Hiſtoria Provinciæ Auguſtinianæ Michoacanenſis fol. 47 col. 1. & laudatus ſupra Illmûs. Diaz de Arze. Item F. Hieronymus Roman in Chonicis Ordinis Heremitarum S. Auguſtini Centuria 12. ad annum 1562. fol. 130. col. 2. Nec non F. Stephanus Garcia in Vita S. Thomæ Villanovani cap. 14. fol. 31 col. 1. Scripſit.

Tractatus de Fide, Spe, & Charitate,

Ut citatus Ægydius habet. Præterea, quam legerat M. Grijalva, cujusque memoriam habet pag. 14. col. 3.

Hiſtoricam narrationem Expugnationis Provinciæ de Chilapa & Tlapa.

Nec dubitamus, abſolutum ab ipſo fuiſſe Opuſculum, quod præmanibus habuiſſe perſpicimus in Actis Capituli Provincialis à Grijalva relatis fol. 19 col. 1. ſcilicet,

Doctrinale, ſeu pro tradendâ Indis Chriſtianâ doctrinâ methodum expeditam.

456 Fr. Augustinus de Cuellar, cujus Natio & Patria nobis eſt hactenus incomperta, quamvis Hiſpanum dicat Bibliotheca Franciſcana, quæ Americanos ab Hiſpanis oriundos Hiſpanos item nominat, nec immeritò, minus tamen ad inſtitutum noſtrum appoſitè, quòd iſtos ab illis ſecernit, non ſanguine quidem & genere, ſed natali ſolo. Mexicanus certè Domicilio, & Profeſſione Obſervantibus Religioſis Seraphici Ordinis Provinciæ S. Evangelij junctus, majorum acta Sodalium poſterorum commendata memorię voluit, ſcripto, quem in ſchedis reliquit, Libro exponente

Fundationes Seraphici apud Novam Mexicum Ordinis, Vitasque Illuſtrium ibidem Cuſtodiæ florentium virorum, ac Martyrium PP. FF. Martini de Arvide, & Franciſci Letrado, quod annis 24 & 29. ſeculi proximè præterlapſi ſubierunt. Operis hujus meminit, quòd ſibi

bi uſui fuiſſe fatetur pro ijs quæ condidit, F. Auguſtinus de Betancurtius, in ſillabo Monumentorum Mss Theatro Mexicano poſt indicem editorum pręfixo. Meminit item Bibliotheca Franciſcana tom. 1. pag. 146.

457 Illmus. D. M. D. F. Augustinus Davila Padilla, Natione Mexicanus, genitore Petro Davila, Matre autem Eliſabetha de Padilla, quæ genus ab Expugnatoribus Mexici, primiſque colonis deduxerat, in ipſa Imperij Americani capite Urbe ortus eſt labente anno 1562. Ætatis 4. precoci rationis uſu multis erat admirationi, forſan inde præſagientibus magna, inſigniaque in poſterum ſperantibus. Nec verò augurijs ſibi impoſuiſſe vanis ij pręſtò dixere, ubi ille duodecimum vix annum egreſſus, non modò Grammaticâ imbutus fuerat atque Rhetoricâ, ſed florebat quoque Eloquentiâ, & Hiſtorię Antiquitatisque peritiâ vernabat. Facili ſubinde negotio callentiſſimum Philoſophię laureâ Baccalaureatus 13 ætatis anno, Magiſterij 16 infulis Univerſitatis Mexicana, communi doctorum hominum plauſu donavit, Aulisque Theologicis libentiſſimè excepit, ſacrâ perpoliendum doctrinâ, ut omnigena dives eſſet eruditione. Erat jam tum ille virtutis percupidus, Sacramenta frequenti & devota ſuſceptione colebat, Deiparentemque Virginem, Roſarij præſertim titulo deperibat, cujus equidem religionis fructum beneficio in paucis celeberrimo expertus fuit: labante ſiquidem, quam incolebat, domo, diſjectiſque cubiculi, in quo erat, parietibus, contignatione obrutus & ruinâ, Parentem Dei, ſuique dilectiſſimam Protectricem in auxilium ſibi evocavit, cujus ope intra feneſtræ cavum receptus, incolumis prorſus evaſit. Vota eam ob rem nuncupavit, cùm recitandi quotidie virgineum Pſalterium, tum etiam ejuſdem evulgandi magnalia, ac Prædicatorum Ordinem ingrediendi. Et quòd ad poſtremum attinet 19 Novembris 1579 exſolvi eo cæpit habitus ſuſceptione, ſolutusque eſt plenè cum expleto tyrocinij curriculo, alijs ſe religioſis votis adſtrinxit in Mexiceo Monaſterio, quod S. Jacobi Provincię Primarium eſt.

458 Philoſophiam Sodales docuit; mox etiam Theologiam & Mexici & Angelopoli profeſſus, Magiſterij gradum promeruit, quo tandem inclaruit. Nec porro Cathedris occupatus regendis, Pulpitis ſe ſubtraxerat, imò ijs juxtà illisque deditus, egregium in oratoria ſacra nomen præſetulit, memorque priſtini, quo ſe religaverat, voti, totus erat in dilaudandâ Virgine Matre, ejusque Roſarij Myſterijs pandendis, celebrandis, & in auditorum animis ſculpendis. Adhæc, exemplis, conſilijs, hortationibus egit,

egit, ut Religioſi Provinciæ ſuę globulos precatorios ad collum defferent palam expoſitos, quem ut in mores uſum induceret, offendicula multi equidem momenti, pietate eloquentiâque ſuperavit, Rectorem Familiæ Magiſtrosque in ſolenni conſeſſu ea de re allidentes, eo uſque perurgens, donec enciclycis litteris circum Provinciam omnem datis, injunctum Socijs fuit, pientiſſimum ut proni adverſus Deiparentem animi ſignum, ceu gentilitiam teſſeram, aureo quovis illuſtriorem vellere, coram exponerent, atque à Mexicana in cæteras Hiſpaniæ Novæ Provincias Ordinis religio iſthæc deinceps promanavit, quæ etiam apud Inſulas Philippinas increbuit. Modeſtus erat admodum, &, qui decent in clientelam receptum Immaculatæ Virginis, caſtiſſimis moribus, adeo ut provocatus vafferrimè, illicijsque ad impudicitiam tentatus, fuga ſibi conſulens, immotum ſe præſtiterit & labis expertem.

459 Pro cenſuris Theologicis, Librisque examinandis inſtitutus ab Apoſtolico Fidei Mexiceo Conſiſtorio, his exactiſſimè defunctus muneribus, de Catholica Eccleſia benemeritus fuit, & cùm à Quæſitoribus, tùm etiam ab alijs graviſſimis viris laudes tulit egregias. E Conventus Angelopolitani Priore, Deffinitor ad generalia Ordinis Comitia, Procuratorque in Hiſpaniam dimiſſus, Europæis acceptiſſimus viris fuit, dicendique in primis facundiâ & gloriâ clarus, à Pincianis Sodalibus apud inſigne Divi Pauli Cœnobium Concionator fuit nominatus, unicusque & eximius quo tempore inter illos diverſabatur, magno auditorum emolumento, qui non modò applaudebant dicenti, ſed verò etiam reformatis moribus occinebant. A Philippo III, tunc Hiſpanię potiente, Regij Eccleſiaſtes titulo adauctus habitusque plurimi, non minoris à Regni Dinaſtis eſt ductus, quibus ut appenſam ad collum piacularemCoronam intuentibus manifeſtam deferrent, perſuaſit, & aſſecutus eſt. Atque ut erat in rebus Indorum priſcis juxtà & recentibus, ſi quis ullus, eruditiſſimus, ſcribendique ſtilo feliciſſimus, Chronographus Indiarum, ab eodem deſtinatus Monarcha fuit.

460 Similem ut obiret Provinciam, adornaretque totius Hiſtoriam Prædicatorum Ordinis qua Mexicanam Sanjacobeæ methodo nuper ediderat, Generali arriſit Magiſtro anno 1597, qui propterea Litteras ad Provincias mandavit, ut geſtarum rerum monumenta, ſua quæque, ad Auguſtinum noſtrum amitterent. Et jubenti Præſuli latiſſimè per orbem effuſi Sodales obſecundarunt, Noſtro vaſtiſſimam pro Hiſtoria materiem accipiente, ſeque ad immenſi Opus moliminis præparante, quod tamen immatura

 mors

mors intercidit. Demum anno 1599 pro eximijs, queis pollebat dotibus, Archiepiſcopus Hiſpaniolæ deſtinatus à Rege, ſub indeque Americæ Primas, ineunte primo ſequentis anno ſeculi Apoſtolicis Clementis VIII Litteris acceptis, conſecratusque, in ſuam mox Eccleſiam tranſmiſſit. Quadriennium in ea excolenda duxit omni clarus virtute, in primis autem charitate in pauperum eleemoſynas efuſiſſimâ, zelo divini honoris ſalutisque animarum egregio, nec minori juncto prudentiæ comitatique & humanitati, qua & Clericos & Religioſos homines, & cæteros gregis complectebatur. Auctus licèt Pontificio honore, religioſis neutiquam moribus diminutus, cellam ſibi apud Cœnobium Prædicatorum Ordinis ſui delegit, quo libentius uteretur hoſpitio quam amplo Palatio. His pro inſtituto ſuo deditum, multisque ſcriptionibus apparandis, præpropera mors ſubſtulit 42 annum agentem, quarto præteriti ſeculi.

461 Paucis ab obitu diebus, Eccleſiæ ſuæ Clerico pijſſimo, dignitateque ornato, nocturno tempore altaria, ut uſu tenebat, Cathedralis Baſilicæ viſitanti, pro que defuncti nuper Archiepiſcopi anima preces fundenti ſpectandum ſe dedit, Pontificijs quidem ornamentis indutum, nudis tamen pedibus, & igne cruciatum, quo ut levaretur, cæterisque expiatorijs pœnis, Sacra in optatis habere ſe, petereque inſtantiſſimè Eccleſiaſtica ſuffragia ſignificavit. Poſtera die, & ipſe qui hæc exceperat, ad aras fecit, & ut alij ſacris etiam operarentur tempeſtivè curavit, quibus vita functus Præſul ſubſidijs Purgatorio exemptus carcere evolaret in cœlum. Nec mora, nam ſequenti proximè nocte eidem rurſus Sacerdoti ſiſtitur Archiepiſcopus grates perſolvens, quòd extremis hiſce tandem ſuffragijs æterna fuerit in cœleſtibus requie potitus.

462 At enim prius quam ſcripta recenſeamus, placuit ſplèdidum, quod ei texit elogium vir Clariſſimus D. Ludovicus à Paramo, Boroxenſis, Archidiaconus & Canonicus Legionenſis, Regnique Siciliæ Fidei Quæſitor in Opere à ſe erudititiſſimè elaborato, *De origine & progreſſu Officij S. Inquiſitionis*, Matriti edito in Typograhia Regia anno 1598. Libro ſiquidem 2. cap. 12. n. 20. pag. 241. inſignis meriti Cenſores Fidei Mexicanos commendans, hæc de Noſtro habet: *Magiſter F. Auguſtinus Davila Padilla, Sacræ Theologiæ peritiſſimus vir, Evangelicâ eloquentiâ & oratione diſſertiſſimus, ac doctrinâ & morum probitate conſpicuus, & ſuper omnia diligentiſſimus Indicarum rerum indagator, qui Librum Hiſtoriæ Provinciæ S. Jacobi Mexicanæ ſtilo felici conſcriptum edidit: quique nobis lumen attulit ad Inquiſitionis Peruvienſis ſcriptionem.* Hactenus ille,

ille, cui multa occinunt alij, ſcilicet Hieronymus Ghillini in Theatro *di litterati* italicè edito, de Auguſtino inquiens: *Il famoſo dicitore dell' età ſua à niſſum altro ſecondo: h. è. Clarus ætatis ſuæ Otator, ſecundus nemini.* Fontana Dominicanus, in Theatro ſuo, & ejuſdem Familiæ Lopez, Hiſtoriæ generalis p. IV lib. 4. cap. I. pag. 789, Fernandez, in Hiſtoria Eccleſiæ noſtri temporis. D. Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hiſpaniæ Nova t. 1. p. 137. Ægydius Gonzalez Davila, in Theatro Eccleſiæ Hiſpaniolæ p. 266. Leon Pinelus in Epitome Bibliothecæ Occidentalis, editionis Madritanæ noviſſimæ tom. 2. col. 622. 739. & 751. Illmûs. D. D. Joannes Diaz de Arze in Proximo Evangelico lib. 2. cap. 5. fol. 116 col. 1 & 2. & F. Alphonſus Franco, Dominicanus, in Hiſtoriâ Provinciæ ſuæ Sanjacobeę Mss, è qua Noſtri illuſtriora hauſimus, & quę cœteros ejus laudarores fugerunt: habentur autem lib. 1. capp. 52 & 53 hujuſce Hiſtorię, quę aſſervatur in Archivio Mexicani Conventus. Scripſit Noſter jubente provinciali Mexiceo Capitulo anno 1589 celebrato, ediditque hiſpano ſermone,

Hiſtoriam Provinciæ S. Jacobi Mexicanæ Ordinis Prædicatorum. Matriti, 1696. in quarto, Authore ipſo pręſente, quæ tamen editio oculos hactenus noſtros fugit. Alteram habemus præmanibus Bruxelenſſem, typis Joannis de Mceberck anno 1625. in fol. pp. 654. Tertia quæ à Nicolao Antonio refertur, itemque à Leone Pinelo in Bibliothecâ nuper relatâ col. 622. alium eidem operi titulum dedit, ſcilicet

Varia Hiſpaniæ Novæ atque Floridæ Hiſtoriâ. Pinciæ 1634. in folio.

Porro Critici Galli *Scriptores Ordinis Prædicatorum* eruditiſſimè juxtà & dilucidè colligentes, tom. 2 ad annum 1604 pag. 351 ubi de Noſtro verba faciunt Hiſtoriâque mox à nobis relata, ſubjungunt: *Hanc autem ibidem ingenuè fatetur noſter Auguſtinus à Fr. Andrea Moguer ejuſdem Provinciæ alumno ante annos 40 inchoatam fuiſſe, tum & à noſtris Vincentio de las Caſas & Dominico ab Anunciatione proſecutam, quam Thomas Caſtellar etiam latinè reddiderat.* Hæc ubi legimus, è re noſtra putavimus, explicatius *ingenuam* illam Noſtri *confeſſionem* legentibus aperire, hiſtoriamque omnem illam inſimul vindicare. Videbitur enim forſan alicui, uti Gallis Criticis viſum exiſtimabit, Auguſtinum non unum Operis fuiſſe Authorem, qui citra ęquuleum & tortorem faſſus fuerit tres ante ipſum eidem adornandæ inſudaſſe. Abſit tamen quàm longiſſimè cogitatus, in quo Criticos Doctiſſimos hæſiſſe non credimus, minus tamen quàm oporteret explicate locutos exiſtimamus: Hanc inquientes Hiſtoriam

riam pridem ab alijs Authoribus inchoatam & proſecutam fuiſſe. Ut enim mutuatis à Logicæ Profeſſoribus utamur formulis, *hanc ſpecificè* & primum Authorem habuiſſe Moguerium, & continuatores Vincentium & Dominicum, atque Interpretem Caſtellarium, Noſter ſine fidibus, ut ajunt, fatetur, cui nos itidem confeſſioni penitus aſſentimus. *Hanc* verò *numericè* ab illis profectam obnuimus ac pernegamus, nec Auguſtinus ipſe nobis confeſſione illâ ſuâ refragatur, teſtatus ibidem Procemij, Monumenta, quæ diximus, omnia perſpexiſſe quidem, at enim majorem partem ad lydium examinis lapidem conſultis ſuperſtitibus teſtibus revocaſſe, tum verò, inſtitutâ rigidiore criticâ, Hiſtoriam à capite ad calcem univerſam calamo ſuo & ſtilo duxiſſe. Certè ſapientes Viri, hanc ipſi injungentes Provinciam, queis priſtina Sodalium ſcripta nota erant; non actum agi recoquique crambem eâdem & repeti ſibi voluerant, imò integram & ex arte hiſtoricam narrationem inſtitui, ſuperque fundamentis antiquis extrui, quam feliciſſimis ac nitidiſſimis Noſter ſic graphijs ornavit, faſtidioſis etiam ac moroſis ut ſatisfecerit, optaverintque pro inde Ordinis univerſi Rectores ſui, & in mandatis dederint, ut non abſimilibus elucubrationibus totius Prædicatorum Ordinis res geſtas exponeret. Atque ut ijs nos verbo expediamus, ſunt & in Hiſtoria & in Facultate omni ejuſdem argumenti plura volumina à diverſis Authoribus cuſa, quæ tamen & methodo & ſtilo & adjectis aut illuſtratis rebus varia merito & ipſa habentur, nec ea ſingula Scriptori tribuuntur, qui primus ornavit ſpartam. Et hæc quę pro *ingenua* illâ Noſtri *confeſſione* monuimus, quibus Provinciæ Hiſtoriam ſuæ ſibi ipſi aſſeruimus, dicta pariter ſunto, ut nihilo minore jure ſcripſiſſe dicamus

Hiſtoriam Indorum Antiquitatis. Cujus P. Alphonſus Franco meminit indicato ſuperius loco. Nam & ſi exquiſita & abſtruſa gentis Monumenta pro ſcriptione paraverat Dominicanus alter eruditiſſimus F. Petrus Duran Texcucanus, illis tamen uſus induſtriè ac ſcientiſſimè Noſter rebus, ad normam & perpendiculum collocatis pulchroque ac virili, quo pollebat, ſtilo donatis, Librum condidit amœniſſimum, qui tamen aut unà cum Authore ſepultus fuit, aut, quod prænominatus habet M. Franco, in eorum manus venerit, ut & cœtera Auguſtini, quæ indicabimus Mss, qui nullâ habitâ Authoris ratione, gloriam ſibi plagio aucupati fuerint. Sunt autē inedita illa.

Variæ Tractatus eruditionis.

Conciones ad mores & panegyricæ.

Theologiæ Scholaſticæ Diſputationes variæ.

Ad

Ad Poſitivam ſpectantes lucubrationes.

Extat edita

Oratio Funebris habita ab Authore 8 Novembris anno 1598 pro juſtis ſolvendis in majori Pincianorum Eccleſiâ Magno & Catholico Hiſpaniarum Regi Philipo II.

Habeturque in Libro, qui funebria eidem Monarchæ per Hiſpanias ſoluta complexus elogia prodijt typis Clementis Hidalgo Hiſpali 1600. in quarto. Quem ad famoſam Paulianam Mexiceam S. Auguſtini Bibliothecam vidimus.

Ad calcem Librorum, quos vel publicæ dedit luci, vel ea digniſſimos ad Cleantis lucernam elucubravit, ſubnectere placet, nomine ipſius & juſſu flammis adjudicatos alios. Scilicet datus Hiſpaniolæ Archipræſul, Eccleſię Decanum D. Nicolaum de Anaſco Diœceſim luſtraturum dimiſit, qui huic intentus negotio Bibliorum Sacrorum Exemplaria 300 invenit hiſpano illa edita ſermone, &, quod longè erat execrabilius, ac cane pejus ha bendum & angue, Lutheranis gloſſis donata & ſimilis hominum furfuris. Porro duplici proſcripta capite volumina in rogum ad circum Inſulę maximum injejecta, in cineresque redacta, capitalem veteratoribus, qui illis inſudaverant, pœnam in tenebriones ab Eccleſia latam, bono in lumine collocarunt.

463. M. F. Augustinus Dorantes, Natione Mexicanus & Patria, Ordinis Predicatorum in Provincia S. Jacobi ornamentum ſua ætate fuit & decus egregium. Philoſophiam Theologiamque multo cum ſapientiſſimorum hominum plauſu docuit, Magiſterijque apicem retulit. Domeſticis non modò auctus honoribus, & percharus ſodalibus, exteros toto Novæ Hiſpaniæ Regno præcones habuit eruditionis, pręſertim in Theologicis & Juridicis rebus, eximiæ. A Quęſitoribus Fidei inter Sacros adſcriptus Criticos, multum diuque in graviſſimis cauſis verſatus fuit maximique habitus. Conſulebant illum in arduis negotijs Docti pariter & indocti homines, quibus ipſe humaniſſimè dabat reſponſa. Adhæc concionatoris munere etiam præclarus, è ſacro in gravioribus feſtis ſuggeſtu dicebat auditoribus quibusque pergratus, gratior tamen nunquam quam ubi in laudem puriſſimæ Conceptionis Virgineæ Panegyrim ornatiſſimam habuit ſolenniſſimi cauſâ feſti à Cœnobio inſtituti Mexiceo ſuo, quòd recens tunc edita ab Alexandro VII fuiſſet Apoſtolica Conſtitutio *Solicitudo omnium Eccleſiarum.* Iſthæc ut abſolveret onera, profeſſioneque juxtà & ſtudioſiſſimo genio faceret ſatis, inſtructiſſimæ Bibliothecę hęrebat, libris ſecundum ſacra & religioſa penſa, quibus primas dabat, unicè delectatus, ut ſubinde ejus apud eru-

eruditos nomen ad ætatem uſque noſtram inſigne ſit. Editum ab ipſo Opuſculum hactenus inveniſſe nullum dolemus, doctiſſimaque elucubrata ab ipſo Mss latere nos, id unum à graviſſimis teſtibus accipientes, multa ipſum condidiſſe

Philoſophica,

Theologica, cùm Scholaſtica & Moralia, tum etiam Dogmatica,

Et Concionatoria.

Ejus meminere P. Joannes Antonius de Oviedo in Vita P. Antonij Nuñez pag. 21 egregiâ cum laude, & P. Didacus de Ribera in Diario die 10 Septembris anno 1662. quod extat in Oratoriana Mexicea.

464 Fr. Augustinus Farfan, Natione, ut conjicimus, Mexicanus & Patria, poſtquam diligentem Medicinæ excolendæ operam dederat, Doctoratusque apicem Apollineum tenuerat, in Ordinem S. Auguſtini Provinciæ Mexicanæ receptus, edidit hiſpano ſermone

Tractatum de re Medica brevem, deque morbis omnibus. Mexici, apud Hieronymum Balli 1610. in 4. Hanc, quam ad S. Jacobi de Tlatelolco Franciſcanorum editionē invenimus, ſecundam credimus, quæ acceſſionibus ditior novis inſcribitur; prima verò quo ſit loci hactenus latet nos.

465 P. Augustinus Franco, Natione Mexicanus & Patria, prænobili ortus ſtirpe, Societati JESU ſe addixit, in qua ſolennia demum quatuor vota Deo nuncupabit. Goatemalæ Urbe primaria ampliſſimi Regni primùm floruit, poſt traditam Philoſophiam, Primariæ admotus regendæ Cathedræ Theologiæ, Præfectusque Studijs Collegij florentiſſimi Familię ſuæ, quod id temporis publica Univerſitas habebatur. Ab ejuſdem Diœceſeos Pontifice Examinator Synodalis fuit conſtitutus, & à ſapientibus viris multi æſtimatus. Mexiceis reſtitutus Ædibus, Sodalitium à Salvatore noſtro nuncupatum, in Domo Profeſſa nobiliſſimum rexit ac frequentiſſimum, ad quod ſingulis Dominicis diebus piè juxtà & doctè è ſacro ſuggeſtu dicebat, nec minus à Mexicanenſibus doctis & gravibus hominibus fiebat quam dudum à Goatemalenſibus fuerat habitus. Edidit dictum à ſe idiomate hiſpano apud Primarium Franciſcanorum Templum Goatemalenſe

Sermonem de Canonizatione S. Petri de Alcántara ejuſdem Ordinis. Mexici, typis Lupercianis anno 1673. in quarto. Habetur tom. 100. Collect. noſtræ.

Cæteras ejuſdem *Conciones* & *Tractationes Philoſophicas* ac *Theologicas* Mss præteritas facimus, nullibi à nobis viſas, de quibus tamen conditis nullus hæret ſcrupulus.

466 D. Augustinus Franco de Toledo, Natione Mexicanus, ortus eſt Mexici, avitisque do-

domus inſignibus clarus, eximiâ ſe illuſtriorem eruditione præſtitit. A teneris Grammaticam exorſus, ejusque præceptis imbutus & uſu, Rhetoricam excoluit, Philoſophiæque operam dedit. Mox vaſtiſſimam utriuſque provinciam Juris aggreſſus, feliciſſimo ſucceſſu Civilis infulas in Academiâ patriâ ſibi delegit, quas ſtudijs & jugi excercitatione meruerat. Candidatum pro regendis Cathedris egit, atque ut erat nihilo minore in ſacris peritia ſanctionibus, quam in prophanis Legibus, Clementinarum Profeſſor renunciatus, deinde Imperialibus explicandis Inſtitutionibus Moderator eſt datus. Interea loci, Forum peræque frequentabat & Academiam, inter primi nominis Patronos cauſarum relatus, inquiſitusque ſæpiſſime à clientibus, tantique à Doctoribus habitus, facilè ut in gravioribus ejus opinioni defferent ac ſenſui.

467 Ad altiora vocatus ſubſellia, Auditoris Regij in Mexiceo Areopago tandiu functus munere fuit, donec, invidentibus fatis, deturbatus, ſublimiorem, eximiâ animi demiſſione, patientiâque egregiâ, ſedem neſciam viciſſitudinis procuravit. A tumultu negotiorum abductus, Deo quietius & animæ vacaturus, ſacras Ædes prona in Cœlites religione quærebat, & quod reliquum erat temporis lectioni ſtudioque dabat aſſiduo, Libris, ut uſu tenuerat, quibusque perpetuum inhiarat, unicè delectatus: & certè Bibliothecam ſelectiſſimam jam diu inſtruxerat raris etiam inventu codicibus, & ſumptu carioribus voluminibus: Kircherianis, Caramuelanis, & ſimilibus, à quibus magnam eruditionis & politioris litteraturæ ſupellectilem comparavit, ut ſubinde non Juriſprudentiâ tantum inſignis, verùm in Mathematicis & pulcherrimis diſciplinis peritus evaſerit. Scripſit, non tamen edidit

Commentaria in Clementinam de Magiſtris.

Commentaria in Clementinam de Privilegijs.

Commentaria in Clementinam de Sententia Excomunicationis.

Commentaria in Titulum Inſtit. de Juſtitia & jure.

Commentaria in Titulum Inſtit. Quibus modis jus Patriæ poteſtatis ſolvitur.

De quibus Commentarijs teſtes habemus Academicos Libros Anteceſſorum lectionibus deſtinatos.

Opus ſub extremam ætatem elucubravit, cedro dignum, floridiſſimæ Guadalupanæ Mexiceæ Deiparentis Imagini illuſtrandæ, cùm inſinuatis Hiſtoriarum quæ de ea ſunt, receptiſſimis Monumentis, tum etiam petitis ab utroque Jure rationum fulcris, queis bono in lumine collocatum inſigne in paucis habeatur Virgineæ Picturę miraculum, duobus

bus retro ab hinc ſeculis apparente Imagine in telâ caduciſſimâ coloratâ, natum, in diesque perennans, incorruptâ perſtâte in ſolo lapidum, ferri, argenti, & auri etiam edace. Operis titulum non adducimus, quem forſan non præſeferunt Codices (nec enim legere eos nobis licuit, apud tabellaria, ut remur, Palatij recluſſos) nec conceptis indicant ipſum verbis qui ejus memoriam habent D. Patricius Lopez, Indus prænobilis juxtàque eruditus, Linguarum Regio titulo Interpres, in Mss Compendio exhibente Indicem Monumentorũ Equitis D. Laurentij Boturini. Isque in Catalogo ſuo edito Muſæi Hiſtorici Indici pag. 88. § 35. n. 10. qui tamen facili ęquivocatione, memoriæque lapſu *Franquis* pro *Franco* ſcribit. Sunt autem, ut mox dictus Patricius teſtatur, carthacei faſces duodecim in folio, queis Opus involvitur, quod (ſubjungit ipſe) ſi ad extremum Author duxiſſet, ſuccum Guadalupanæ rei omnem expreſiſſet, cujus præterea argumenti deſiderari nil amplius poſſet.

Alia ad Forum & Scholam ſpectantia Opuſcula præterita facimus, quòd ubi ea ſint & qualia neſciamus, ſcientes tamen plura fuiſſe & admodum erudita.

468 D. AUGUSTINUS DE LA FUENTE, Natione Mexicanus, Parentibus Indis, in ea Imperialis noſtræ Urbis regione natus eſt, quæ Tlatelolco etiamnum audit, quondamque Mexici, quæ proximè ſemper ſolo hæſerat, æmula fuerat, utriuſque partis civibus perpetuò inter ſe diſſidentibus & infenſis. Chriſtianis inſtitutus & politicis documentis à primœvis religioſiſſimis Franciſcanis, qui inbuendos etiam litteris Indos ſuſceperant in Collegio, quod à S. Cruce titulum habuit ad Tlatelolcum, ingenio illum præditum haudquaquam vulgari, alumnos inter ſuos eſſe voluere, tantosque ille in Latino ſermone progreſſus fecit, Rhetoricâ item & Philoſophiâ, ut Cathedram ibidem tenuerit, gentique ſuæ erudiendę operam, nec ſine fructu, dederit.

469 Ejus adhuc viventis elogium contexuit P. F. Joannes Baptiſta in procemio ad tomum ſuum primum Sermonum, quos mexicano idiomate typis dedit Mexici anno 1606, teſtatus, Magiſterio defunctum eſſe Auguſtinum, optimâque mente donatum, & egregiâ in materno idiomate, quod ditiſſimum eſt, eruditione proprietateque excelluiſſe: quam ob rem, & quòd ita graphicè & velociter litteras pingeret, ut nulli ſuorum hac in parte concederet, ætatem ſuam omnem in ſcribendo duxiſſe, eo utentibus Amanuenſi PP. Bernardino Sahagaum & Petro Oroz pro multis à ſe conditis Libris, ipſoque, laudatore Joanne Baptiſta, cui tunc uſque per decennium adfuerat calamo excipiens om-

omnia, quæ ille typis dederat, nec pretio, nec numero pauca. Porrò cum iſthæc Opera Mexicana dialecto compoſita, ab Typographis linguæ ejuſdem ignaris, improbo quamvis labore, ſerò malèque aptari formis poſſent; Auguſtinus, ſi quis ullus, exoptans ea excuſſa videre, quæ tanta ſui, Authoriſque defatigatione fuerant ornata, verſatili quo pollebat ingenio juxtàque manu, typographiam ſic brevì percalluit, ut expeditiſſimè æneis luderet caracteribus, totumque fermè Sermonum Opus F. Joannis Baptiſtę proprijs ipſe manibus adornaverit, nullis (quod in cultiſſimis etiam operis typographiæ deſideres) mendis admiſſis, quæ aut morari lectorem poſſint, aut deturpare Opus, vixque leviſſimi momenti irrepentibus, quæ vel oculatiſſimum fugiant & in arte, quæ Dędalea planè eſt, exercitatiſſimum. Ipſius quamvis Operis, quod ejus extet nomine, non meminerimus, nihilo tamen minus ad Bibliothecam trahendum noſtram exiſtimamus, quòd non purum putum Amanuenſem egerit eorum, quos diximus Authorum, ſed verò etiam ſocium & coadjutorem ſe præſtiterit eis pro multis idiomate Mexicano conditis voluminibus, cùm à P. Bernardino Sahagum, tum etiam à PP. Oroz & Baptiſta, è quibus poſtremo nominatus loco profuiſſe ſibi Auguſtinum fatetur, non minus ac profuerant inſtituto ſuo D. Antonius Valerianus & D. Petrus de Gante, alijque Indi eruditi, à quibus Verſiones bene multas Librorum accepit, conceptiſque verbis, in grati animi ſignificationem Prooemio ſupra à nobis relati Tomi palam exponit. Sahaguntino autem eximiam operam ſcribenti Mexicanè navavit, cùm multa alia, tum in primis duodecim ſpiſſa volumina elucubranti, quæ *Dictionarium maximum* ſunt *Mexicei idiomatis*, vulgòque *Calepinum* audiunt, quòd celebri Latino Dictionario ab eruditiſſimo Auguſtiniano Ambroſio Calepino jam diu edito, Lexicon Mexicanum Sahagūtini haud abſimile viſum fuerit. Petrum tandem de Oroz eâdem uſum in multis linguâ, de quibus in loco ſermo erit, non perfunctoriâ manu conſilioque juvit, ut ſubinde egregia Noſtrum laus maneat ab immortalibus monumentis, in quæ tanta eruditionis propriæ ſymbola contulit.

470 Fr. Augustinus Garieder, è Cantabriæ natali ſolo in Mexiceam Urbem delatus, Ordinem S. Franciſci in Provinciâ S. Evangelij amplexatus eſt, apud quam litteris efformatus, non pœnitendos fecit progreſſus moribus juxta & religioſis inſtitutis excolendis intentus. Philoſophiam Theologiamque, quas altè imbiberat, è ſuggeſtu diſcipulis tradidit in Gymnaſijs domeſticis, è quibus in apertius theatrum deductus, Cathedram

Subtiliſſimi Doctoris Joánis Dunſij Scoti moderatus eſt in Academiâ noſtrâ Mexicanenſi, & apud Senatum Fidei pro Cenſuris Theologicis fuit deſtinatus. Splendidis alijs in Provinciâ ſuâ honoribus fulſit & Deffinitorem agens & Angelopolitani Cœnobij Guardianum, quêis defunctus muneribus, fermèque inſimul vitâ, Mexici non ita pridem ultimam clauſit diem, fratribus juxtâ acceptus & exteris. Edidit habitum à ſe idiomate hiſpano ad S. Dominici Imperialem Mexiceum Conventum Sermonem, cui titulum dedit ſequentem.

Sacrum certamen altiorem inter ſapientiam & demiſſam humilitatem amantiſſimi noſtri Parentis & Inclyti Patriatchæ S. Dominici de Guzman. Mexici, typis D. Mariæ de Ribera 1748. in quarto. Legitur tom. 97. Collect. noſtrę.

Mss ejus Sodales ſi evolverint, hîc adjiciant amabimus

Curſum Philoſophicum.

Tractationes Theologicas,

Et

Conciones multas.

471 Fr. Augustinus del Hierro et Argora, Natione, ni fallimur, Mexicanus juxtàque Patria, Ordinis Beatiſſimæ Virginis Mariæ de Mercede alumnus in Provincia Mexicanenſi, atque in ea Prædicator Emeritus, tertiùmque Præſul Cœnobij & Sanctuarij à Remedijs dicti, edidit

Panegyrim de ſacra Chriſti Domini è Cruce pendentis Imagine, quæ apud Zacatecanos multa colitur religione. Mexici, typis Hæredum Joannis Joſephi de Guillena Carraſcoſo 1715. in quarto. Legitur tom. 99 Collect. noſtræ.

In Schedis reliquit

Sermones multos.

472 P. Augustinus de Jauregui, Natione Mexicanus, prænobili Familia Mexici ortus, liberaliterque educatus, Societatem JESU in Provincia Mexicana juvenis petijt, in qua ſtudijs ſe ita Humanitatis, Philoſophiæ, ac Theologiæ exercuit, moribus que præfulſit, uti quatuor nuncupatis Deo votis Profeſſos inter Patres jam diu claruerit. Grammaticæ tradendæ, Rhetoricæ itidem Mexici ad Liceum Familiæ Maximum, Diſcipulis multis incubuit, moxque Philoſophiam in eâdem Palęſtrâ per triennium è Cathedra docuit. Apoſtolica proprij Inſtituti miniſteria, & apud Sanctandreanum quondam, & multis ab hinc continenter annis apud Domum Profeſſam curat, in Oratoriâ Sacrâ facundus ac felix, pro Confeſſionibus & conſultationibus frequenter quæſitus, ab ijs præcipuè qui ſe chriſtiano ritu ad extremum agonem comparant. Largis in pauperes, è piorum cenſu eo uti cupientium ductore, eleemoſynis notus, plures etiam Virgines, varijs Deo in Monaſterijs ſacrandas, multâ, imò integrâ quandoque dote juvit, atque ad pia alia opera non con-

conſilio tantùm, ſed manu egregiam tulit opem. Pergit etiamnum eiſdem intentus, nosque propterea abſtinemus elogijs, cæterà debitis, viri clariſſimi, quòd & noſtra cum ipſo neceſſitudo vitaque ejus, quam diuturnam optamus ex animo, prohibeat. Scripſit

Poeticam pro Natalitio Domini, à Sodalibus excipiendi luſibus numeroſis, Concertationem, Bombycis typo Puerulum exhibentem. Extat in libro ejus argumenti Opuſculis deſtinato, ad annum 1715, in Bibliotheca Maximi SS. AA. Petri & Pauli Collegij.

Curſum Ariſtotelicæ Philophiæ S. Petro de Alcantara (in quem eſt inſigni pietate) *nuncupatum*: à Summulis reliqua complectentem, quibus ille noſtratum more integer abſolutusque evadit. Extat apud nos Mss tomis 4 in quarto.

Reſolutiones ad Quæſita Moralia. Quibus Author pro munere, cui incubuit, coram ſocijs Patribus ſatisfecit.

Conciones varij argumenti plures, Proluſiones latinæ, aliaque amœnioris litteraturæ Mss.

473 F. AUGUSTINUS DE LEDESMA, Natione Mexicanus & Patria, Ordinem Franciſcanum in Provinciâ S. Evangelij amplexatus, ubi Philoſophiam excoluerat atque Theologiam, ſacro Pulpito frequentiſſimam dedit operam, è qua Prædicatoris Generalis & Emeriti titulum reportavit, Tertioque Pœnitentium Ordini præfuit. Reliquit Mss tomum idiomate hiſpano

Sermonum variorum in quarto, qui habetur in Bibliotheca magni Cœnobij Mexicani S. Franciſci.

474 P. AUGUSTINUS MARIA DE LUYANDO, Natione Mexicanus, Mexiceis cunabulis uſus, & domo multis clara ſtemmatibus, Jeſuadum familię in Provinciâ patriâ, ubi primum per ætatem licuit, ſe innexuit. Amœnioribus excultus diſciplinis, eas in publica SS. AA. Petri & Pauli Collegij Aula Diſcipulis multis exhibuit: Philoſophiâque apprimè donatus atque Theologia, lauream, pro Sociorum ritu ſupremam emeruit quatuor Profeſſione votorum, quæ non niſi probatis ac ſapientibus viris decernitur, quique utramque Facultatem illam poſſint in publicâ quaque Univerſitate docere. Multa pro inſtituto miniſteria geſſit induſtriè, à quibus apud Californias præſertim obitis laudem equidem reportavit. Scripſit

Concertationem poeticis numeris peragendam in recens nati Pueri Jeſu memoriam Maligranati Symbolo expreſſi.

Habetur in Libris Argumenti hujus Opera complectentibus, ad annum 1727. in Bibliothecâ memorati ſupra Collegij Maximi.

Conciones item hiſpanas, Proluſiones latinas, & alia amœnioris litteraturæ.

475 P. AUGUSTINUS DE ME-

Mesa, Natione Mexicanus, Sonoræ in Provincia natus, Mexiceam Societatis Jesu juvenis adijt, in qua moribus & doctrina clarus, quatuor votorum profeſſione ſe religavit. Sexennium in Philoſophia tradenda poſuit, nam poſtquam Angelopoli Sodales & exteros triennio erudierat, eandem juſſus ſpartam ornare, Mexici in Maximo SS. AA. Petri & Pauli Gymnaſio triennio altero confluentibus auditoribus multis Ariſtotelica placita exhibuit. Ut erat tamen ad multa ingenio natus excultusque ſtudio, alijs & alijs pro tempore & Superiorum juſſione muneribus inſtitit, donec ad ſacrum ſuggeſtum Angelopoli deſtinatus, Præfectusque inſigni ad S. Spiritus Sodalitio, huic immortuus fuit anno 1752. Scripſit

Philoſophiæ Curſum Ariſtotelicæ, Summulis, Logica, Phyſica & Methapyſica, Animaſtica, de Ortu & Interitu, deque Cælo & Mundo Libris conſiſtentem.

Circumfertur Mss ab ijs multis, qui docentem è Cathedra Auguſtinum excepere.

Plures item *Conciones*, quæ apud Symmiſtas ſuos opinamur ſtabunt, homine nuper fatis ſuis functo, & cùm à litteris, tum etiam à religioſæ vitæ moribus commendato.

476 D. Augustinus de Mora, vide ſis F. Andreas a S. Michaele, cui adſcripſimus Librum Auguſtini germani ejus fratris nomine editum de Inferijs Caroli II, titulo *Sol deficiens, &c.*

477 D. D. Augustinus Osorio de Salazar, Natione Mexicanus & Patria, juris Civilis in Univerſitate Mexicanenſi Doctor, ejuſdem Facultatis Anteceſſor Veſpertinus, ſeu Cathedræ Codicis Moderator Perpetuus, non ſine lite cum Doctore D. Gaſpare de Chaves tractâ, fuit renunciatus anno 1605 die 16 Junij, quo fungens munere ſcripſit.

Commentaria in aliquos Juſtinianæi Codicis titulos.

Ejus meminit Plaza in Chonicis Academicis lib. 3. cap. 7. n. 27. & 29.

478 D. Augustinus Perez de Villareal Hernandez et Postigo, Natione Mexicanus, ortus Mexici, optime à pijs genitoribus educatus, animum ad ſtudia litterarum admovit, Maximumque Societatis JESU Collegium pro Latinitate haurienda, moxque etiam pro Philoſophiâ adivit. Academico ritu donatus laureâ, ſedulam utrique juri operam dedit in Univerſitate noſtra, tum etiam non nullam Theologiæ, hujus ut non eſſet Facultatis neſcius, alterâ pro munere imbutus & profeſſione ſuâ. Viridi ſacrorum Canonum infula doctorali conſpicuus, candidatum tandiu egit, donec Cathedris gradatim præpoſitus varijs, Clementinarum Profeſſor, mox Veſpertinus, ac tandem Decreti

creti Anteceſſor fuit inſtitutus. Pro cauſis in Foro tuendis, ea qua decet Eccleſiaſticos viros moderatione (erat enim Sacerdotio initiatus) à Regijs exceptus Senatoribus; à Quæſitoribus verò Fidei inter Conſultores vocatus eſt. Gravitate quòd emineret à vita & doctrina, Mexicanâ Cleri electione, Comitijs ad id negotij coactis, pro erigendo ad Tridentini Concilij præſcriptum & normam Collegio Seminario Metropolitanæ Eccleſiæ, Delegatus, ſuas egregio operi partes impendit; atque ut erat pijſſimus, Sodalitates, quæ ſunt Mexici illuſtriores, & quibus etiam præfuit, exemplo factus omnibus, frequentabat.

479 Præ cæteris verò S. Philippi Nerij Sacerdotibus ſe addixit, qui tunc quidem temporis Inſtituta Vallicelana, quæ à S. Parente Oratorij Congregationi fuere inſtillata, non dum tenentes, proludebant eis tamen, & ut in mores poſtea inducerentur optabant: ea propter, paucis, qui in Hoſpitium coaluerant, comitem ſe Noſter junxit, quibus etiam, & reliquis, ſuas quiſque, incolentibus ædes, triennio præfuit. Interea loci, quòd leges, queis Oratoriani ea tempeſtate Mexici tenebantur, ſplendidis & extraneis officijs non interdicerent, initam jam pridem à ſe Noſter viam ſequutus, qui & in Eccleſia patriâ, & in Vallisoletana Michoacanenſium Canonicatus prælectionibus & alijs de jure periculis litterarijs petierat, Doctoralem, ut dicimus, Mexici tenuit, ſeu potius primoribus labijs libavit, nam nono ab edita poſſeſſione die, vitæ clauſit extremum 7 Septembris anno 1595. Eximia adverſus S. Philippum pietate fuerat, cujus ut ſectatores in Collegium evocaret, cōventusque ad inſtar Romani de Vallicela jaceret fundamenta, ubi Præfectus Sodalium fuit inſtitutus, anguſtiſſimum uſque eò amplificari Hoſpitium curavit, emptis proximis ipſi domibus vetuſtate improbis & ruinâ, inibi que extructis conclavibus octo, in quæ recipere ſe Præſbyteri poſſent, qui Dei cultui & propriæ invigilarent alienæque proximorum ſaluti. Et ipſe quidem in hanc curam intentus, vix non ſingulis diebus pro excipiendis confeſſionibus ſacris promptus aderat. Meditationibus precibusq́ quotidie incumbebat, diligentiſſimè Aſſertoris noſtri Jeſu cruciatus mente revolvens, ac ſæpe pijſſimæ exercitationi, quæ Via Crucis audit, incumbens. Miſericordia in pauperes notus erat inſigni, cæteraque non obſcurus virtute. In ſupremis, niſi fallimur, tabulis ſuam Oratorienſibus librariam ſupellectilem legatam voluit, teſtanturque, quæ multoties ſcrutati ſumus volumina, Auguſtini noſtri ſubſcriptione ſignata apud BibliothecāMexiceæ Congregationis jam pridem inſtructam. Scripſit.

Commentaria in Titulum de Summa Trinitate & Fide Catholica.

Commentaria in Titulum de Reſcriptis.

Commentaria in Titulum de Electione.

Commentaria inde Conſecratione ad diſtinctionem quartam Decreti Gratianæi.

Uti è Libris Academicarum Lectionum imbibimus.

Meminit ejus P. Julianus Gutierrez Davila in Monumentis Hiſtoricis Congregationis Oratorij Mexiceæ parte 1. lib. 2. cap. 22. pag. 112 à num. 250. ad 259.

480 Fr. Augustinus de Quintana, Natione Mexicanus, apud Antequeram Goaxacæ Civitatem primariam natus, latinèque doctus, 16 ætatis anno Ordini Prædicatorum, in Cœnobio patrio habitu aſſumpto, profeſſioneque factâ 25 Maij 1688, ſe adjunxit. Majoribus incubuit ſtudijs, profectuque neutiquam pœnitendo ex illis relato, ſacris initiatus menſe Octobris anno 1695 in Nationem Mixe dictam, quæ preruptos incolit montes, nimio terræ ſucco improbos, & perpetuis fere nebulis ingratos ac injucundos, pro ut in votis habuerat jam inde ab incæptis ſtudijs, deſtinatus, corpore licèt imbecillo, imò & valetudinario, alacri tamen animo provinciam aggreſſus eſt oppido acerbam. Idioma gentis difficilimum eſt, ſi quod ullum in Septentrionali America, barbarum certè, pronunciatuque aſperrimum; cui tamen addiſcendo tam ſtrenuè ſe dedit, brevì ut non modò in familiari conſuetudine uteretur eo, ſed verò etiam publicis concionibus ad populum habitis. Interea loci, Religioſo Parocho ad plures abeunte, in hujus ipſe locum ſuffectus, mirum planè eſt quanta munus illud prudentiâ, virtute, & Indorum commodis totos 28 annos obierit, dignus proinde quem Parochorum dixeris typum à frugi Miniſtris imitandum.

481 Porrò tam Indis illis fuerat acceptus tamque jucundus, ut vererentur ipſum juxtàque diligerent. Certè onere Parochiali depoſito anno 21 aut 22 labentis ſeculi, quòd ægra præpeditus valetudine, pergere in officio haud poſſet, nihilo tamen minore ipſum diligentiâ Mixeniani inviſebant conſultandi ergo cùm animę, tum etiam domeſticæ rei negotia. Ipſe in Conventum Antequerę regreſſus, præfectusque Valetudinario, eximiâ ęgrotis ſubvenire in omnibus diligentiâ charitateque ſatagebat, donec Præſes deſtinatus pro Domo Zaachvilla, in quam Provincię ſolent Rectores abſcedere, in eam tranſlatus quadriennium poſuit; rurſus verò quòd morbi queis affligtabatur, multò ingraveſcerent, ſiſtitur Antequerę, ęgrotos inter, quibus pridèm auxilio fuerat, adnumeratus. Nec propterea la-

laboribus ſubduxit ſe adhuc pro Indorum commodis exantlandis, his etiam temporibus in quibus quieſcere oporteret hominem nimia defatigatione laſſatum deſtitutumque viribus: nam conſcribẽdis ſe Libris dedit Mixeniano Idiomate admodum profuturis, cùm Indorum inſtitutioni, tum miniſtrantium ipſis Parochorum commoditati; fructusque in majori ætate tulit opimos, quos longo uſu & ſtudio Idiomatis ſecuerat, rigarat, accuraveratque.

482 Quòd autem, prę̨ter ſemifolium Contritionis formulam exhibens, nil penitus barbaro nimis & inculto ſermone editum adhuc eſſet poſt geminum ſeculum, diligentiſſimis cœteroquin viris nimiâ aſperitate deterritis, quæ ſcilicet confragris Mixe gentis duriſſimis reſpondeat & perpetua caligine obſcuris; ſuas ipſe elucubrationes procudere, & publica luce donare conſtituit, devexâ licèt ę̨tate & morbis afflictâ Angelopolim petens ſemel anno 1729, & iterum 1732 Urbem multis à Goaxacenſibus diſſitam paraſangis (nec enim propius Officina erat) ut typis ederet Libros, quibus corrigendis vix non ipſe ſolus habebatur idoneus. Hoc tandem functus munere, ad propria reverſus, anno ſequenti 1734 die 5 Maji Sacramentis, Eccleſiaſticis que procuratus auxilijs in Antequerenſi Conventu obdormivit in Domino. Editi porro Libri tres utrâque Linguâ Mixeâ ſcilicet & Hiſpanâ, ſic habent. Primus.

Inſtitutio Chriſtiana, in quarto & 600 pagg. Continet autem, Methodum Mixe loquendi, & hujus Idiomatis Artem. Inſtitutionem Chriſtianam, & incipientium Ducem in cœlum, tribus diſtinctam partibus, quarum prima de Myſterio SS. Triados, & divinis Proceſſionibus agit. Secunda Mundi conditionem expendit. Tertia in Humani generis Redemptione ponderandâ verſatur. Angelopoli litteris Viduæ Michaelis de Ortega Bonilla 1729.

Secundus hunc præſefert titulum.

Doctrina Chriſtiana, & expoſitio præcipuorum noſtræ S. Fidei Catholicæ Myſteriorum. Adjacet Tractatus de Confeſſione ſacramentali, ſeu de Pœnitentiæ Sacramento pagg. 128. in quarto. Nuper dictis formis Angelopolitanis & eodem anno 1729.

Tertio demũ hoc nomen dedit.

Confeſſionarium, hoc eſt, pro inſtituendâ ſacra exomologeſſi compendium idiomate Mixeo & Hiſpano. Accedit Vernacula Orationum ad Chriſtianam Doctrinam ſpectantium Interpretatio. Demum, Summa Mixearum vocum in quarto, pagg. 148. Angelopoli in eâdem Typographia 1733.

483 M. F. Augustinus de los Reyes et Ribera, Natione Mexicanus, Patria Angelopolitanus, Regalis Ordinis Beatiſſimæ Virginis Mariæ de Mercede Sodalis, multâ fuit conſpicuus eru-

eruditione, & geſtis muneribus clarus: Lector Philoſophiæ & Theologiæ ſtatutis in Familia curriculis, Magiſterij ſuo tempore laureâ donatus, Studijs juxtà & Collegio Mexiceo à S. Petro Paſchaſio nuncupato, præfuit. Cœnobia & Goaxacenſe & Mexicanenſe, quod Primarium eſt Provinciæ, Commendator adminiſtravit; ipſique Provinciæ primùm Vicarius, dein Provincialis præpoſitus fuit. A Cenſuris Theologicis, titulo functus & munere, apud Novæ Hiſpaniæ Tribunal multi habitus eſt. In Epiſcopatu Goaxacenſi Examinatorem egit Synodalem. Edidit à ſe habitam in Metropolitana Eccleſia, coram frequentiſſimâ & graviſſimâ coronâ, pro S. Cruciatæ Bullâ publicè expendendâ, Concionem hiſpanam, cui titulum dedit

Copioſa pro vivis & defunctis Catholicis à S. Cruciatæ Bulla redemptio. Mexici, typis Lupercianis 1728. in quarto.

Conciones ejus reliquas, & Tractationes Philoſophicas ac Theologicas à Socijs hîc addendas relinquimus.

484 P. AUGUSTINUS ROA, cujus Natio & Patria nobis eſt in ambiguo, certum tamen in America Mexicana Domicilium, Societatis JESU alumnus, apud Taraumaram gentem ſacris inſtituendam chriſtianis deductus, eximio pro Dei gloria & animarum ſalute zelo & labore, pro ijs qui ipſorum invigilaturi religioſis inſtitutionibus & politicis ſunt, ſcripſit

Artem pro Taraumarenſi idiomate nanciſcendo,

Quam ſe vidiſſe dum inibi ageret, teſtatus eſt R. admodum Pater Joannes Antonius Balthaſar, ejuſdem Societatis Mexicanæ Provinciæ, dum hæc ſcribimus, Præpoſitus, vir Clariſſimus.

485 D. AUGUSTINUS DE SALAZAR ET TORRES, Natione Hiſpanus, Numantiæ antiquiſſimâ præque nobili & fortiſſima Civitate ortus, genitoribus longâ majorum clariſſimorum ſerie conſpicuis, triennis in Americam noſtram ab avunculo Illmô. D. D. Marco de Torres, Jucatanenſi Epiſcopo abductus, Domicilio & Studijs Mexicanus evaſit. Nam, ſi non fallit, quę Libris præfixa Noſtri eſt, de ejuſdem vita Commentatio, natus eſt anno 1642; avunculus porro Hiſpania exceſſit Jucatanenſem verſus Provinciam anno 1645, niſi deluſus eſt Ægydius Gonzalez Davila; ut proinde quinquennis Auguſtinus, erratâ facile numerorum putatione, ab memoratæ Commentationis Scriptore dicatur. Biennio poſt, ſcilicet anno 1648 Illmûs. D. Marcus in Gubernatorem Novæ Hiſpaniæ à Catholico Rege deſtinatus, Mexicum petijt, ſecumque Auguſtinum, id certè temporis quinquennem detulit, quem, fato ipſe concedens citiſſimè, nimirum proxi-

ximè ſequenti anno 1649 propinquis forſan aut amicis commendavit Mexicanenſibus, ejus qui curam in ſe & inſtitutionem ſuſciperent. Puerulus indole ad litteras paratus aptiſſimâ, & prævivido ingenio ac felici memoriâ, ubi primis rudimentis imbutus fuerat, Latinis ornandus Rhetoricisque ac Poeticis diſciplinis, Maximi SS. AA. Petri & Pauli Societatis JESU Collegij Gymnaſia adivit, à quibus gloriam pro ætate illa, imò pro longè grandiore, maximam reportavit. Duodecim enim annos natus, in publicâ Collegij luce, coram delibatiſſimo ſapientum flore conſtitutus, & recitavit abſtruſiori conſcripta ſtilo & recondita ſcatentia carmina eruditione inclyti Cordubenſis D. Ludovici de Gongora, Hiſpanos inter vates acclamatiſſimi; & quod eruditiſſimis etiam negotium faceret, quæ OEdipo egent plurima extricavit appoſitè, nullisque non ſatisfecit difficultatibus, ab ijs illi propoſitis, qui multam in eo excolendo Poeta operam & ſtudium poſuerant. Scilicet tanta jā inde erat eruditione, ut Græcos, Latinos, Italos, & Hiſpanos vates multa familiares ſibi lectione & meditatione feciſſet, atque floridiſſimam ſegetem comparaſſet.

486 Quo autem uberiorem longè conquireret, imbibitâ primum inibi Philoſophiâ, mox ſe in Academicas utriuſque Juris Aulas recepit, Theologiam coluit, nec prætermittendam ſibi Aſtronomiam duxit & politiores quasque litteras, quibus dein ſubſidijs uteretur & in ætate futura, Poeſimque excoleret, cui in primis natus, ſuopte ferebatur numine, Mexiceo, quem incolebat, ſolo genium mirè juvante, adblandienteque Americano cœlo pronæ in amœniores cogitationes menti. Exploratum enim à Sapientibus eſt, quantum loci feracitas, perpetuò florentis vere, & ad innoxias delicias compoſiti, delicatiora inſtillet cogitata, quaſique inſpergat pulcherrima excolentibus litteras politiores; ut ſub inde memoriæ tradiderit in de Magnalibus Mexiceis libro, Illmûs D. Bernardus de Balbuena, nulli in Poetica facultate ſecundus (quam illi laudem attribuere non eſt veritus emunctæ naris Criticus D. Nicolaus Antonius) jam inde à dimidio fere ſupra integrum ſeculum, inſtitutâ Mexici ſolenniſſimâ Vatum concertatione, nihilo tercentis pauciores & cultiſſimos comparuiſſe, quorum ſinguli amico inſpirante Apolline, Muſisque geſtientibus, de lauro adſtrictâ numeris oratione certaverint.

487. Noſter eos inter qui ſuâ ætate florebant, nulli concedens, & Sapientibus viris, & ipſis Principibus acceptiſſimus, laudatorem cum primis habuit Excmûm. Ducem Alburquerquium D. Franciſcum Fernandez de la Cueva, Regis nomine id temporis rerum

 Me-

Mexicearum potientem, qui ut erat in litteratos homines comes & humaniſſimus, deque Univerſitate noſtra benemeritus, Auguſtino ſic adhæſerat, ut redux in Hiſpaniam inde illum evocaverit, & in ſuam demum ſententiam & Regionem perduxerit. Apud Mantuam Carpentanorum eruditiſſimis ſcatentem viris & Hiſpaniæ Primoribus, Auguſtinus præſtò egregium ſibi à doctrinâ, & potiſſimum à Poeſi, nomen peperit, conſuetudine jũctus eximio laudatiſſimoque ab inſtructis Comædijs viro D. Petro Calderon de la Barca, cujus uſu profeciſſe opulentamque ſupellectilem ulterius ditaſſe, is qui res ejus memoriæ prodidit, atteſtatur, ſubjungens, jam inde Magnatibus Regum guſtui blandientibus, procurantibusque, profectas ab illo Comædias in theatrum adductas, ſpectantiumque acclamatione egregiâ ſuſceptas. Matrimonio præclaræ nobilitate Fœminæ junctus, Imperatricem Germaniam petentem comitatus eſt, cujus & Itinerarium conſcripſit, & Epitalamium cecinit, & feſtivos delicatiſſimo auditui numeros inſinuavit, delectus à Mecœnate ſuo faventiſſimo Alburquerquio Duce, qui & ipſe officij adverſus gradientem Principem cauſâ Germanos inviſit Pro-Regiâ jam auctus Dignitate in Scicilia; in quam reverſus, militaribus Auguſtinum inſignivit honoribus, cohortibusque præfecit, Martem Muſis aſſocians, oleisque palmas inſerens.

488 Ea apud Siculos provinciâ defunctus, Matritum repetens, priſtinis pacatius ſtudijs incubuit, non invidiâ minus illuſtris quam laude multorum, obtrectátibus nebulonibus huic cui ſapientes acclamabant, cujusque laudi & gloriæ applaudente manu favebant. Auram certè plurimam honoris excepit, quam tamen, Philoſophiæ licèt peritus, nullâ in aurum Chriſopæiâ vertere potis fuit; vitamque ſubinde divitijs expertem tranſegit. Præproperis fatis extinctus eſt 29 Novembris anno 1675, ætatis 33, immortalis dignus nomine, quod ut edaciſſimæ rerum oblivioni ſubduceret ſtatim curavit Amicus fidiſſimus, poeticâ quoque laude conſpicuus D. Joannes de Veratáſis & Villaroel, ſchedas quantas potuit Auguſtini undique conquiſitas typis committens voluminibus duobus comprehenſas, quibus de actis & ſtudijs Commentarium præpoſuit, inedita etiam, quæ mox indicabimus, Opuſcula exhibens, quiritatus de ijs qui nullo plagij rubore ſuffuſi, Salazarij Poemata pro ſuis edidiſſent. Hercle, is Noſter fuit, qui Primarios inter Hiſpanos Poetas Eruditorum calculis fuerit adſcriptus, in quem ſcilicet Muſę omnes & Charites evolaverint, ut excogitaret inveniretque feliciſſimo numine, & perinde ac ſuadâ labris inſiden-

dente, dulcia juxtà pangeret & elegantiſſima, perſpicuaque, tropos inter & figuras, carmina funderet, in queis ſi juvenilem non numquam audaciam Lector offendat, ætati tribuet petulantiori, quæ ſuggerere non graviſſima plerisque inſueverit. Edita ita habent Opera.

Appollinis Cythara, varia poemata, ſacra profanaque. Matriti, apud Antonium Gonzalez de Reyes 1694. Tomis duobus in quarto.

Ejus Extant etiam carmina & elogia in *Concertatione poetica* ab Scholaribus Mexiceæ Univerſitatis habitâ, deſcriptaque à D. Joanne de Guevara, atque edita Mexici Typis V. Bernardi Calderon 1654.

Inedita verò, de quibus extat in Monito ad Lectorem 1. parti præfixo, index, hæc ſunt.

Itinerarium Imperatricis Germaniam petentis, unàque ejuſdem Epitalamium.

Scenici actus ſacri duo.

Comœdia in jocum ſcripta.

Tractatus cui titulus,

Venuſtatis ſpeculum.

Gemina Jocoſeria fabula, altera majoribus, Octavas Hiſpani dicimus, numeris; minoribus altera, quos Romance vocamus.

TransformationumMexicanorum, ſeu Ovidianarum Metamorphoſis imitatio.

Præludium in Tethis & Pelæi Comœdiam. Varia in tripudium Carmina.

Nonnullæ Poetarum Græcorum verſiones & Latinorum.

489 D. AUGUSTINUS SANCHEZ DE LEON, Natione Mexicanus & Patria, abſolutis Latinitatis tyrocinijs, Philoſophiâque imbutus, Medicinæ excolendæ animum adjecit, Doctorque inauguratus, quotidianis in theoria & praxi incrementis, primarios inter Apollineæ Facultatis Profeſſores eſt habitus, cùm in MexicanenſiUniverſitate, in qua Perpetuum multis annis Veſpertinum egit Anteceſſorem, optimumque Academicum, ſive è Cathedra propugnator & Patronus adeſſet, ſive è ſubſellijs argumentaretur; tum etiam in Urbe pro afferendâ ægrotis ope frequenter quæſitus. Vir erat admodum ſtudioſus, reique quâ profitebatur intentus, adeo, ut coram fœminis etiam & idiotis colloquia de occurrentibus languoribus texeret longa, non quidem ut fucum faceret, aut gloriolam captaret ab illis vaniſſimam, ſed ut quos ſecum deferebat Diſcipulos, de illis inſtrueret, ſeque aſſiduitate diſcurrendi amplius exerceret, & medica apotegmata memoriâ refricaret. Paleſtram verò Scholæ tam adibat ex genio, ut libenter arguendi ergo, his ſe conſultationibus quandoque ſubduceret, è quibus ſtipé haud vulgarem lucrari poſſet, quæſtuoſiorem ſibi reputans inſtitutam minervalem concertationem. Scripſit

De Methodo medendi Tract. varios.

Varias item in ſelectos Aphoriſmos obſervationes.

Alia mittimus, quæ è ſuggeſtu licèt tradiderit, libros tamen Academicos annuos caſu vel nos exquirentes fugerunt

490 P. AUGUSTINUS DE LA SIERRA, Natione Mexicanus & Patria, clara majoribus ſtirpe genitus, germanis item fratribus claruit, Societatem JESU in patriâ amplexatus Provinciâ, à litteris probatus & moribus, quatuor Profeſſus votis fuit. Grammaticam tradidit & Rhetoricam apud Maximi Collegij Mexicani Gymnaſia. Triennium quoque in edocendâ Philoſophiâ ſtrenuè poſuit. Mox Antequeræ Goaxacenſium Theologiam è ſuggeſtu non ſine plauſu aperuit. Varijs, quæ Familiæ inſtituta ferunt, munijs incubuit, & à Secretis Provincię fuit. Quanquam libèns domi contineretur, vixque non niſi coactus inde prodiret, ut erat tamen ad negotia quæque agendum aptiſſimus, Procurator Romam deſtinatus fuerat à Congregatione Provinciali: quo autem ne defungeretur officio mors citatiori ipſum gradu præveniens, in cauſa fuit. Scripſit anno 1683.

Poeticum Certamen pro Jeſu Chriſti Aſſertoris noſtri natalitio colendo, Leonis unà & Agni Symbolo dato,

Ut legere eſt in Volumine argumenti hujus Opuſcula complectente, quod extat in Bibliotheca Collegij Maximi Mexicani.

Curſum Philoſophicum.

Tractatus Theologicos varios.

Amœniora quædam Opuſcula.

Ubi autem iſthæc delitescant Mss, an verò penitus intercidérint, ignoramus.

491 D. AUGUSTINUS DE VERDIGUEL, Natione Mexicanus & Patria, poſtquam Latinis dedit operam litteris, Philoſophiam excoluit atque Theologiam, Laureaſque in Academia Mexicanenſi tulit. Sacerdotio initiatus, & pro Confeſſionibus excipiendis, Sacramentiſque alijs adminiſtrandis publicis litteris approbatus, Vicarium multos annos Parochialem egit in Mexiceâ Metropolitanâ Eccleſiâ, ad quam Primarij quatuor Urbis Curiones reſident. Mox nocturnus, ut dicitur, Parochus Æditüusque major electus, huic in præſentiarum muneri ſtrenuè vacat. Hęc inter, frequentiſſimos, cùm alibi, tum etiam in Cathedrali Eccleſia habuit ſermones, ingenio juxtà & eruditione ex arte conditos. Vertente autem anno 1752, indictoque Mexici celeberrimo Jubileo anni ſancti Apoſtolicis Benedicti XIV Litteris, & eximiâ in Hiſpanos & Americanos beneficentiâ, ut auxilio Fidelibus eſſet Indulgentiam ſacram & reliqua Pontificia lucraturis indulta, pręvia Sacramentali confeſſione, hancque facili negotio expediret, Libellum edidit hiſpanâ linguâ

Dialogum pro addiſcenda methodo inſtaurandi Dei gratiam, tuta Sacra-

cramentalis praxi confeſſionis, mediaque offerentem pro nactâ amicitiâ divinâ ſervandâ. Mexici Formis D. Mariæ de Rivera 1752. in 16.

Ineditos habet *Sermones* publicâ luce dignos, nec uno tomo comprehendendos, aliaque *Opuſcula.*

492 D. AUGUSTINUS DE VERGARA, Natione Peruanus, apud Urbem S. Fidei, quæ Novi Regni Granatenſis eſt caput, ortus, in ejuſdem Civitatis clariſſimâ Univerſitate infulam Doctoralem in Theologiâ aſſequutus, Mexicum deinde petens, Academica frequentavit Gymnaſia, Jus utrumque, Canonicum & Civile hauſturus, queis altiſſimè imbibitis, laureas emeruit, proque capeſſenda Fori praxi inſtitutâ cum optimis & exercitatis Patronis & Cauſidicis conſuetudine, ipſis adſcriptus Regij approbatione Auditorij, nulli poſtmodum concedebat. Inſigni erat in arduis quibusque negotijs peritiâ, dicendi facundiâ, & in defenſandis clientibus diligentiâ; à quibus ſub inde quærebatur, egregium in eo ſibi augurantibus patrocinium. A Judicibus alijsque ſapientibus viris maximi ducebatur, in primisque à Societatis JESU Patribus, qui ejus in gravibus forenſibus cauſis uti operâ & ſcriptis voluere. Opes ſibi è roſtris non exiguas paravit, quibus clanculum egentibus ſubveniebat, reſiduisque in obitu piè utens, poſtremis tabulis ampliſſimos Fidei Quæſitores Mexiceos rebus ut curarent ſuis voluit rogatos, qui ea optimè in Dei gloriam provinciâ funguntur. Edidit Librum verius quam Allegationem

Pro Societatis JESU Provinciâ Novæ Hiſpaniæ in cauſâ legati ad Miſſiones, ut dicimus, teſtamento relicti à D. Franciſco de Oroſco, Epiſcopatus Valliſoletani apud Michoacanenſes Presbytero ab eximia pietate charitateque admodum claro, æquè & opibus abundante. Angelopoli, typis Viduæ Michaelis de Ortega Bonilla 1729. in fol.

Pro Marchione de Villapuente perſonam agente Marchioniſæ Tunium de Rada, &c: Allegationem juridicam, occaſione datâ piiſſima utriuſque acta, egregièque geſta expendentem. Angelopoli eiſdem formis anno 1741. in folio.

Multas præterea ſcripſit *Allegationes* non paucis tomis comprehendas, & publici juris fecit non nullas alias, quarum exemplaria nos in præſentia fugiunt.

493 ILLMUS. D. M. D. F. AUGUSTINUS DE ZERRALDE, Epiſcopus Auxiliaris Seguntinus, Natione Mexicanus, apud Tochimilcum, prope ignivomum in Archiepiſcopatu Mexiceo montem nobilibus Parentibus genitus, Regulam S. Franciſci in Cœnobio Mexiceo 6 Novembris anno 1649 nuncupatis votis fuit amplexatus. Poſtquam litteris operam dederat Philoſophicis & Theologicis, Præfecturas aliquot geſ-

geſſit, Procuratorque primùm Mexici renunciatus, dein idem pro Americæ noſtræ Provincijs ejuſdem Inſtituti munus acturus, in Hiſpaniam amiſſus eſt. A Supremo S. Inquiſitionis Conſilio Sacris adſcriptus Cenſoribus fuit, à Catholico Rege pro Concionibus inſtitutus coram ſe habendis. Tum, auxilio ut eſſet in paſtoralibus curis Pontifici Seguntino, Epiſcopus electus & conſecratus, Diœceſim perluſtrans, febrique correptus diem vidit poſtremam 22 Julij anno 1679 ætatis 46. Scripſit

Conciones varias.

Ejus meminit Betancurtius, poſt Menologium, in Tractatu de Illmîs. Provinciæ S. Evangelij Epiſcopis pag. 136 n. 8.

494 F. AUGUSTINUS DE ZEVALLOS, Natione Mexicanus, cui natale ſolum Goatemala, Ordinem S. Franciſci in Provinciâ patria à SS. nomine JESU dicta, quæ Obſervantium eſt, amplexatus, egregio cùm à doctrina, tum à vita fuit nomine. Theologiam ubi aliquot annis Sodales ſuos docuit, atque è ſacro ſuggeſtu ad populum dixit, Sapientibus inſipientibusque multis ipſum elogijs & laudibus proſequentibus, auræ ſe ſubdixit blandienti, & in cella abditus, uni Deo, ſibi ac religioſis vacare inſtitutis intra clauſtra decrevit cõtemplationi cœleſtium deditus, jugique propriæ mortificationi. Huic, quoad vixit, propoſito hęrens, perinde in ampliſſima Civitate ſe geſſit, ac ſi in remotam ab omni commercio ſolitudinem contendiſſet. Edoctus in Schola orationis, & abnegationis palæſtra, uberius quam olim in Minervæ Gymnaſijs, divina, duos in quarto tomos reliquit ſcriptos, qui in Bibliotheca ſervantur Cœnobij Goatemalenſis Primarij PP. Franciſcanorum: Primus eſt de Myſtica Theologia, ab ijs qui eam callent & excolunt habitus multi, cui titulus

Animæ in Deum volatus.

Secundus autem ita habet:

Notæ pro familiaribus concionibus ad ſacras Virgines & ſpiritualem vitam agentes.

Ut Author nobis eſt F. Antonius Arochena in ſillabo ad nos dato de Scriptoribus Provinciæ ſuæ n. 10. eorum qui idiomate hiſpano ſcripſere. Noſtri præterea meminit F. Franciſcus Vaſquez in Chronicis dictæ Provinciæ Goatemalenſis tom. 2 lib. 4. cap. 74 pag. 352.

B

495 M. F. BALTHASSAR DE ALCOCER ET SARIÑANA, Natione Mexicanus, Mexici ortus eſt ex gente clariſſima, Illmî. Antequerenſis Epiſcopi D. D. Iſidori de Sariñana ex ſorore nepos. Ab ipſa ineunte ætate avunculum ingenij & doctrinæ laude cum primis

mis famoſum, ac ſi imitandum in animo haberet, totum ſe excolendis litteris dedit. Sacrum Regiumque Beatiſſimæ Mariæ Virginis de Mercede Ordinem profeſſus, Mexicanæ Provinciæ, cui ſe addixerat, ornamento fuit & decori eximio, Mexiceam juxtà Academiam, Parentem itidem ſibi dilectiſſimam, præclarè adornans. Sodalibus Præceptor Philoſophiæ datus, mox etiam Theologiæ, Magiſterij lauream emeruit, primariasque Familiæ clariſſimæ Præfecturas. Collegium à S. Petro Paſchaſio nominatum Mexici rexit, quod extructis officinis, multisque operibus inſtauravit, ejus propterea incolumitati proſpiciens, quòd inſigne ſit Provinciæ Seminarium ſuæ, è quo celebres doctrinâ & religione viri prodierint, prodeantque quotidie. Cœnobio Primario Mexiceo Commendator præpoſitus, ſtrenuam in eo augendo expoliendoque operam navavit, addito deinceps, egregijs ſumptibus, amplo Cavędio, quod laboratis ſtrenuè lapidibus, clathris ferreis, & pictis ſacris Imaginibus perpulchrũ evaſit. Provincialis conſentientibus declaratus ſuffragijs, omnium ſe exhibuit Patrem Religioſorum; quibus comitate acceptiſſimus & humanitate, facilè ſtudia litterarum, Ordinis que præſcripta, ut animo uſuque tenerent, pro ut ſolenni ipſis fuerat in more, pergerentque ex animo, injunxit.

496 In Univerſitate Mexicanenſi Doctoralibus utriuſq̃ Sophiæ infulis fuit inſignis, Cathedrisque præfectus, Vicennium in eo poſuit ſuggeſtu, qui Summulis Logicæque tradendæ matutinis horis eſt deſtinatus, donec in Primarium Theologiæ Anteceſſorem Perpetuum (ſi quidem hanc pridem ad tempus ſpartam ornaverat, priuſquam Philoſophiæ Moderatoribus adſcriptus fuiſſet) octo virorum calculis fuit evectus. Porrò Academicis natus exercitationibus, frequentiſſimus erat in Minervæ atrijs, ſive pro theſibus propugnandis, ſive pro impetendis ſcholaſtico ritu, ſive pro quibusque alijs Gymnaſia concernentibus alumnosque & tyrones, quorum accommodatus captui perſpicuè ſemper agebat & perhumaniter. Adhæc alijs incumbebat muneribus, quæ egregium decebant Theologum, Cenſoremque S. Inquiſitionis, atque EvangelicumOratorem. Fato tandem conceſſit mętentibus non Sodalibus modò Mercedenſibus & viris Academicis, ſed Religioſis etiam Familijs, Jeſuitarum in primis, queis fuerat multa addictiſſimus conſuetudine, Nobilibus que hominibus, & infimæ ſortis, quos urbanitate ſibi & benevolentia devinxerat. Extant ab ipſo edita quæ ſequuntur hiſpano ſermone.

Funebris Oratio habita Antequeræ Goaxacenſium in exuviarum tranſlatione quatuor ejuſdem quondam Ec-

Eccleſiæ Antiſtitum M. D. F. Thomæ de Monteroſo: D. D. Nicolai del Puerto; D. D. Iſidori de Sariñana & Cuenca: M. D. F. Emmanuelis de Quiros. Mexici, typis H. V. Franciſci Rodriguez Lupercio 1702, quam habemus in Collectaneis noſtris in quarto. tom. 30.

Panegyrica Oratio pro Sacra B. Joannis de Deo apotheoſi in Sanctorum cenſum relati ſolenniſſimo à Fratribus de Hoſpitalitate ejuſdem Divi octiduo celebrata. Mexici, mox indicatis litteris Lupercianis anno itidem 1702. Extat in Libro id argumenti Conciones cæteras Mexici habitas, Poeticosque luſus complectente, de quo cum ad Joannem Ramirez de Santibañes devenerimus opportunus nobis ſermo recurret.

Feſtivum triduum, ſeu Hiſtorica enarratio Lectorum exhibens oculis Epinicia ab Academia Mexicana triduo inſtituta plaudendi ergo relatum ab Catholico Rege noſtro Philippo V Hiſpanorum armis apud Villavicioſæ campos eximium de potentiſſimis hoſtibus triumphum. Mexici, formis Joannis Joſephi de Guillena Carraſcoſo 1712. Habetur in Collectaneis noſtris in quarto. tom. 24.

Inedita verò, quæ ex Academicis monumentis rimari potuimus, ita habent.

Tractatus de Summulis.

Tractatus in Univerſam Ariſtotelis Logicam.

Reliqua autem, quæ ad Philoſophici perfectionem Curſus ſpectant, quamvis ab inſinuatis Gymnaſij libris non habeamus, quipe ea duntaxat ſignantibus quæ ſinguli annuatim Profeſſores pro ſuo quiſque munere docent, Noſtri autem præter Summulas & Logicam, pro ſuggeſtu ſuo non intererant alia; omnia tamen diſcipulis intra religioſa exhibuiſſe clauſtra non dubitamus.

Tractatus de Scientia Dei.

Tractatus de SS. Trinitate.

Reliqua hactenus nos fugerunt, ſcientes eſſe non pauca, & Scholaſtica & Concionatoria, tantoque haud indigna Magiſtro. Meminit ejus Sodalis admodum eruditus M. F. Joannes Antonius de Segura & Troncoſo in Seneca ſuo de Mercede. Mss.

Ejuſdem etiamnum viventis elogia texuere D. D. Petrus Ramirez del Caſtillo, in Nuncupatoria quam Concionibus ſuis pro petitione Canonicatuum Valliſoletanæ Eccleſiæ Michoacanenſium præfixit Mecœnatem ſibi Noſtrû ſalutans: Et M. Ferdinandus Toro Altamirano Dominicanus, haud abſimili Balthaſarem honore proſequutus in editione Panegyrici de S. Petro Martyre à ſe habiti.

497 F. Balthasar de la Campaña, cujus Natio & Patria nos fugiunt, Domicilio ſaltem Mexicanus, Ordinis S. Auguſtini in Provincia S. Nicolai Tolentinatis, quæ apud Michoacanenſes floret, alumnus, dum Conven-

ventum incoleret Oppidi de Tangamandapio, Tomum ſcripſit

De Morali Theologia,

Uti ab graviſſimis ejuſdem Familiæ viris accepimus, opinamurque Mss apud memorati Tabularia Cœnobij aſſervari.

498 F. Balthassar de la Carrera, Natione Mexicanus, Patria Angelopolitanus, S. Franciſci Regulam in Provincia Obſervantium S. Evangelij profeſſus, litteris & muneribus clarus fuit. A S. Inquiſitionis Triumviris Cenſoris titulo, & à Sodalibus Concionatoris Generalis gradu, pro eximijs in ſacro ſuggeſtu laboribus, jure inſignitus, Parochum ſupra 40 annos egit induſtrium Civitatis de Toluca, quæ ad Diœceſim Mexicanam ſpectat, atque è plurimis à ſe habitis ſermonibus edidit,

Euchariſticam Orationem pro Triumphis à Catholico Rege noſtro Philippo V apud Villaviciosſam reportatis, atque in Parœcia ſua egregio Urbis plauſu, laudeque Virginis Deiparentis ſuſceptis. Mexici, typis Viduæ Michaelis de Ribera 1712. in quarto. Legitur tom. 98 Collect. noſtræ.

Panegyricam Orationem à ſe dictam in ſolenni Sacrarij ejuſdem Parochiæ Dedicatione. Extat cum alijs in idem Collimantibus, in Libro cui titulus, *Manus religioſa.* Mexici, mox dicta Typographia 1730. in quarto.

499 F. Baltassar del Castillo, Natione Mexicanus, Mexici ortus, Ordini Minorum de Obſervantia in Provincia S. Evangelij nuncupatis votis ſe adjunxit, & Magiſtrum nactus doctiſſimum F. Auguſtinum de Betancurt, non modò Philoſophiam didicit & Theologiam, ſed verò etiam Mexicano altè fuit imbutus idiomate, dignus quem Magiſtrum plenis buccis nuncupaverit Præceptor ipſe, editoque elogio cohoneſtaverit ipſum loco infra dando, & in Cenſura Opuſculo, quem mox dicturi ſumus, præpoſita. Prædicatoris titulo fuit inſignis, & Parochiam de Huexotla canonico titulo adminiſtravit. Edidit idiomate hiſpano itemque mexicano Librum in quarto cui titulum dedit,

Lux unà duxque pro Evangelicis Indorum Miniſtris. Mexici, ex Typographia Joannis Joſephi de Guillena Carraſcoſo 1694.

Pro Agonizantibus Librum unum. Mexici 1677.

De quibus meminere citatus Betancurtius in de Illuſtribus Provinciæ S. Evangelij viris pag. 144. n. 46 tomo. 4 Theatri Mexicani: Bibliotheca Franciſcana tom. 1 pag. 176. & D. Antonius de Leon Pinelo in Bibliothecâ Occidentali tom. 2. col. 732.

500 P. Balthassar Cervantes, Natione Mexicanus, apud Goaxacenſes ortus, Societatem JESU amplexatus, tanto fervore tyrocinium aggreſſus eſt, ut Sodalibus à Præfecto ſuo velut imi-

imitandùm exemplar virtutum proponeretur. Studiorum palęſtram adivit, dimenſusque ſtrenuè, eos tulit honores, qui non niſi eminentioribus decerni Scholaribus in Familia Jeſuadum ſolent, univerſâ per diem integrum Theologiâ publicè defenſatâ. In Cinaloæ Miſſiones dimiſſus, barbarâ imbutus Indorum linguâ, totum in eis Apoſtolico zelo juvandis ſeptennium, egregiâ rerum omnium inopiâ & moleſtiâ poſuit, donec Mexicum avocatus, tradendæ in Maximo Collegio Philoſophiæ Magiſter fuit inſtitutus. Ubi hac per triennium functus provincia fuerat, Angelopoli ſiſtitur, Theologiam Moralem in recèns ſtructo S. Ildefonſi Gymnaſio frequentiſſimis auditoribus è ſuggeſtu dicturus. Inibi agens, acceptiſſimus fuit Illmô. D. D. Alfonſo de la Mota, ejuſdem Collegij Fundatori, qui vix non omnia ejus conſilio negotia & decreta committebat. Dein reliquum vitæ in Maximo Collegio Mexiceo tranſegit, Præfecti ſpiritus, ut dicitur, titulo, eximijs virtutum exemplis & Sodalibus percharus & exteris, quorum ut ſaluti, Indorum in primis, conſuleret, Mexicanum idioma ſtudioſiſſimè comparavit. Paupertatem ſic coluit, ut ne minimum quidem dare aut accipere auſus fuerit citra expreſſam Superioris licenciam. Caſtitatem ad mortem uſque illibatam ſervavit, non ſemel & iterum ſed tertium etiam ab impudentiſſimis provocatus mulierculis, quas ipſe ſeriâ & acri animadverſione deterruit, atque ad meliorem frugē traduxit. Inſigni floruit vel in durioribus & abjectioribus obedientiâ, patientiâque ſimili, & ab hominum commercio abſtractione ac receſſu: nam toto ultimo ætatis decennio ægrâ & moleſtiſſimâ valetudine divexatus, uni Deo ferventiſſima deditus oratione vacabat, vixque è latebris cubiculi exibat, niſi mane alieno deductus auxilio in Sacellum interius rei divinę adfuturus, & Sanctiſſimâ depaſcendus Euchariſtiâ. Tandem annos natus 70. & ab inita Societate 55 in cœlum, ut pie credimus, evolavit 2 Julij anno 1649 ut à Menologio Provincię Societatis JESU Novæ Hiſpaniæ, addito operâ P. D. Joannis Antonij de Oviedo, editoque anno 1747 acceptum habemus. Scripſerat Noſter

Curſum Philoſophiæ,

Et

Moralis Theologiæ Tractatus.

Quorum tituli latent nos, pariterque ſcrinia ubi Mss ſervantur, quorum fuere exemplaria multa pro auditorum, quibus ea tradiderat, numero.

501 Illmus. D. M. D. F. Balthassar de Cobarrubias, Natione Mexicanus, nepos Clariſſimi viri, ſummi Hiſpaniarum Conſilij Prę̧ſidis, à litteris & virtu-

tutibus Illmî. D. D. Didaci Cobarrubias & Leyba, Mexici Parentibus claris genere Joanne Antonio de Cobarrubias, & Catharina Muñoz natus, Ordinem S. Auguſtini in Provincia SS. nominis Jesu amplèxatus, ad Imperiale Mexicanum Cœnobium 15 Auguſti anno 1577 profeſſus eſt. A doctrinâ commendatus & moribus, quibus Patriæ & Provinciæ decori fuerat & ornamento, Epiſcopalibus infulis redimitus, tribus ſucceſivè præfuit Eccleſijs, ſe poſtquam Paraguaienſi regendæ ſubduxerat, ad quã à Catholico Rege deſtinatus, & Pontificijs Clementis VIII litteris 10 Septembris 1601 fuerat electus. Ad Novam Geræam in Philippinis Inſulis anno 1603. die 13 Februarij conſcriptus Paſtor, biennio poſt, ſcilicet 6 Junij 1605 vitâ functo Illmô. D. M. D. F. Bartholomæo de Ledeſma Epiſcopo Goaxacenſi ſucceſſor eſt datus. Hinc 4 Februarij 1608. ad Michoacanenſem promotus ſedem, in hac procurandâ Eccleſiâ annos poſuit quatuordecim, & verò ſanctè ipſam & prudenter adminiſtraſſe Author eſt, qui ejus habet memoriam in ejuſdem Eccleſiæ Theatro, Ægydius Gonzales Davila pp. 122 & 123. Vitam clauſit 27 Julij 1622, uti ipſe ſcribit Ægydius, cui noſter ſuffragatur. Balthaſſar de Medina eruditus admodum Provinciæ S. Didaci Mexicanæ nudipedum Fràciſcanorum Chronographus folio 240. n. 9, opportunèque notat æquivocum paſſum fuiſſe F. Bartholomæum de Letona in Statu Philippinarum Eccleſiaſtico n. 74. emortualem Illmî. Cobarrubias annum 1507 ſignatem, ſubjungentemque obijſſe priuſquam Pontificia inauguratus eſſet unctione. Graviora quávis lateant nos edita & inedita Noſtri monumenta, unum, cujus copiam lectoribus fecit D. Antonius de Leon Pinelo in Epitome Bibliothecæ Occidentalis additæ tom. 2. col. 602. ſubjungimus patrio datum idiomate, ſcilicet

Teſtimonium ad Catholicum Regem de Epiſcopatus Michoacanenſis Rebus, Urbibus, Civibus, & Gubernatione, die 20 Auguſti 1619 Mss. Autographum in Bibliotheca Clariſſimi D. Andreæ de Barcia aſſervari Pinelus ipſe ibidem eſt teſtis. Reliqua tanti viri & Acta & Opuſcula hactenus nos fugerunt.

Meminit quoque Noſtri F. Alphonſus Franco in Mss Hiſtoriâ Provinciæ Dominicanorum Mexicanæ S. Jacobi Libro 2. cap. 35. fol. 224. col. 1. qui cùm teſtetur Balthaſſarem anno 1611 quo V. P. F. Petrus Galarza, Prædicatorum Ordinis decus, ad plures abijt, Mexici fuiſſe; ſtatuenti quadriennio ante P. Letonæ extremam Noſtri diem neceſſe eſt reffragetur. Demum, ejus texuit elogium Remeſalius in Hiſtoria Provinciæ S. Vincentij

de Chiapa & Goatemala lib. 11. cap. 17 n. 5.

502 D. Balthassar de Echave, Natione Hiſpanus, in Zumaya Oppido Guipuſcoanæ Provinciæ natus, Domicilio Mexicanenſis, Pictoriæ artis cultor egregius (cujus & uxor perita) multas æternitati telas optimis lineamentis, diſpoſitis opportunè coloribus, umbrisque & receſibus uſus, atque omnibus ex præſcripto facultatis, gratijs refertas dedit, è queis geminas inſigni ſtatutâ domi à majoribus acceptas habemus, alteram S. Eliſabethæ Luſitaniæ Reginę, alteram S. Roſæ Viterbienſis Imaginem, multis ad rem alijs circumſeptas capitibus, exprimentes. Adhæc eruditione minimè præditus contemnendâ, Argumentum ſcripturo ſibi propoſuit, quod noſtra etiam tempeſtate famoſum eſt, præſertim elucubrationibus, ſiquis ullis, eruditiſſimis Patris Emmanuelis de Larramendi, Societ. JESU Theologi ſapientiſſimi, eximiâque & amœſſinimâ celeberrimi eruditione, cujus extant monumenta clariſſima editi Libri quos inter *Dictionarium Cantabrici idiomatis* elaboratiſſimum. Noſter Opuſculum edidit hiſpano ſermone

De Cantabricæ Linguæ antiquitate. Mexici 1607. in quarto. Cujus meminere D. Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hiſpaniæ Nova tom. 1. pag. 142. & Henricus Martinez in Tabulis ſuis Hiſpanicis Repertorium temporum dictis, editisque Mexici proprijs litteris anno 1606. in quarto.

503 P. Balthassar Gonzalez, Natione, ut conjicimus, Mexicanus, cujus incomperta nobis eſt Patria, Societatis JESU inſtituta ſecutus, Philoſophicis & Theologicis ornamétis tam egregiam in Mexicano idiomate peritiam adjunxit, ut ejuſdem *Cicero* à doctis ejus linguæ viris audierit. Ea functurus in favorem Indorum, Collegium Mexiceum à S. Gregorio nuncupatum incoluit, confeſſionibus audiendis deditus & ipſorum piæ inſtitutioni. Adverſus Chriſti Domini Paſſionem egregiæ erat devotionis affectu, nec diſſimili SS. Euchariſtiæ Sacramentum religione proſequebatur: Puriſſimam Deiparentem Virginem & Cœlites deperibat, ac ſuas in oratione delicias habebat. Illuſtrationibus à Deo hauſtis inſignis, pluſquam 30 annorum tempore, ubi Sodalis Provincię quivis exceſſerat, ſtatim à pulſatâ cubiculi januâ vel lectuli capite, certior factus, Collegij Patribus Socium aliquem obijſſe in Provincia nuntiabat, cujus non multo poſt funeris nuncius veniebat. Nec porrò ſuæ ipſum mortis dies latuit, qui Collegij Rectori, ipſum in extremis agentem monenti, ne moreretur abſentibus Patribus in Domum Profeſſam abeuntibus pro excipiendâ ſolenniſſimâ Corporis Chriſti, quæ ea die agebatur, ſuppli-

plicatione, repoſuit, ſe non ante craſtinam moriturum, qua veniente, feliciſſimè obijt in Domino, Sanctitatis famâ conſpicuus, 19 Maji anno 1678. Funus ejus frequentiſſimo Indorum cōcurſu fuit actum, adventantibus non modò ipſorum Mexiceis Parecijs, ſed etiam circum Urbem Pagorum innumeris incolis, qui atratis veſtibus & vexillis, quæſtubus & lacrymis defunctum cariſſimum ſibi Patrem lamentabantur. Scripſit pereleganti ſtilo

Hiſtoriam admirabilis Guadalupanæ Imaginis Deiparentis Virginis idiomate Mexicano.

Ut teſtis eſt qui hactenus à nobis narrata edidit P. Doct. Joannes Antonius de Oviedo in Menologio Provinciæ ſuæ edito anno 1747.

504 D. Balthassar Gonzalez de Olmedo, Natione Mexicanus, apud Goaxacenſes natus, Theologicisque litteris eruditus, atque Indorum, quibus præfuit, imbutus idiomate, Parochiam de Tehuacam perpetuo rexit titulo, Vicarium item agens Judicemque Eccleſiaſticum. Adhæc S. Inquiſitionis Officij Commiſſarius, & eodem pro S. Cruciatæ Tribunali nomine in ditione ſua inſignis, edidit à ſe dictum in Eccleſia Antequerenſi, quæ Provinciæ caput eſt & ſedes Epiſcopi, die Apoſtolorum Principi devota,

Sermonem de glorioſo Proto-Parente Divo Petro. Mexici, typis Joannis de Ribera 1680. in 4. Extat in Collectaneis noſtris tom. 5.

Sermonem de S. Agnete à Monte-Policiano Angelopoli dictum. Mexici, eiſdem litteris Joannis de Ribera 1680. in quarto.

505 Fr. Balthassar a S. Josepho et Peña, Natione Mexicanus & Patria, Seraphici Patris Franciſci Inſtituta ſequutus in Provincia Goatemalenſi, ejuſdem Cœnobijs varijs præfuit, atque in Europam Pro-Miniſtri titulo dimiſſus, Cenſores inter Theologos à Fidei Quæſitoribus Mexicanis electus, edidit habitam à ſe vernacula lingua

Panegyricam de S. Petro Apoſtolorum Principe Orationem. Mexici, Formis H. V. Franciſci Rodriguez Lupercio 1714. in quarto.

In Schedis relictos *Sermones* alios hîc ut adjiciantur optamus.

506 P. Balthassar Lopez, Natione Mexicanus, in Villa S. Michaelis, quæ ad Diœceſim Michoacanenſium ſpectat, eſtque admodum frequens & pulchra, natus anno 1620, undevigeſimum agens ætatis Societatem JESU in Provincia Novæ Hiſpaniæ petivit, tenuitque nuncupatis, quæ tyrocinij biennium conſequuntur votis; quatuor ſuo tēpore emiſſis Profeſſis aggregatus Patribus fuit, qui ſuperiori in Familia gradu donati ſunt: talemque ſe litteris & moribus præſtitit, ut Bibliothecæ Author Societatis numerandum ipſum ſcripſerit

rit à ſapientiâ & religione primos inter Provinciæ, maximis certè & plurimis utroque nomine viribus ſcatentis. Porrò, quòd litteras concernit, multos ille annos poſuit in amœnioribus tradendis, regendisque Cathedris Philoſophicis & Theologicis, vulgari neutiquam dives eruditione, cùm in humanis, tum etiam in ſacris, qua latiſſimè patent doctrinis.

507 Dei autem gloriæ in animarum ſalute curanda avidius inhians & vehementiùs, Miſſiones, ut dicimus, apud Cinaloæ gentes peregit longiſſimè diſſita loca incolentes, & ab Hiſpanorum commercio multis paraſangis disjuncta. Demum à Provincia ſua Romam dimiſſus Procuratoris munere, quod non niſi lectiſſimo cuique committitur, Oceanum navigans, ad cœlum, ut pie exiſtimamus, appulit 17 Auguſti 1750. Ediderat latino ſermone

Orationem à ſe habitam in Collegio Maximo Mexicano Societatis Jeſu pro ſtudiorum inſtauratione. Mexici, apud Viduam Bernardi Calderon 1646. in quarto. Quæ multoties recuſa eſt in *Florilegio Oratorum ad uſum ſtudioſæ juventutis per Congregationem B. M. V. Anunciatæ Mexiceam in lucem edito*, è ſelectiſſimis, cùm Ciceronis, tum graviſſimorum aliorum Rhetorum Orationibus compacto, in octavo.

Noſtri porrò tam ipſa eſt omnibus abſoluta numeris, Romanique elegantiâ ſermonis, ſententiarum pondere & amœnitate florens atque tornata Oratio, jure ut ijs compaginata fuerit, quæ delicatioribus & politioribus ſunt probatę Magiſtris.

De Jure Societatis Jeſu, quo immunis eſt à Decimis ſolvendis: Opus multa eruditione refertum, Hiſpali primùm, mox Cæſarauguſtæ recuſum 1648 in folio, ut Author eſt in Bibliotheca ejuſdem Societatis P. Sotuelus pag. 102.

De Poteſtate Judicis conſervatoris Societatis Jeſu. Mexici 1647 apud Sotuelum ipſum. Addimus

Quinque Libros Rhetoricæ. Mexici, apud P. Robles 1632. in 8.

Curſum itidem Philoſophiæ, Theologiæque Tractatus ab Authore è ſuggeſtu dictatos inſinuare non prætermittimus, qui hactenus nos fugiunt quærentes, certosque, pro hujus Mexicanæ Provinciæ perpetuo more, ab Noſtro profectos. Et de Philoſophiæ Curſu memoriam habet unàque elogium Noſtri P. Joannes Ochoa, in Vita P. Pauli de Salceda fol. 5 & 6. edita Mexici, litteris D. Mariæ de Benavides 1689.

508 D. Balthassar Lopez de Castro, cujus Natio & Patria nobis eſt in ambiguo, Domicilio, ut minimum, Mexicanus, Scribaque publicus apud Regium Hiſpaniolæ Auditorium, edidit idiomate hiſpano

Libellos ſupplices pro rebus ad eamdem Inſulam attinentibus, in primiſque methodo Indos in ipſam iterum inve-

invehendi. Editos eſſe annis 1598. 1603. 1604. 1605. 1607 in folio tradit D. Antonius de Leon Pinelo in Epitome Bibliothecæ Occidentalis noviſſimæ editionis col. 810. Meminitque ipſorum Joannes Diez de la Calle in Monumentis Indicis fol. 10. col. 2. ad marginem.

509 F. Balthasar de Medina, Natione Mexicanus & Patria, nudipedis Franciſcanis Mexicanæ Provinciæ à S. Didaco nuncupatæ Profeſſione ſe junxit, quam, ſi quis ullus, illuſtravit egregiè, cuique ſimul & Patriæ fuit in delicijs. Philoſophiam & Theologiam Lectoris functus munere Sodales docuit annos 15, bonisque & amœniſſimis, queis pollebat, litteris erudivit, tanto in Libros conatu ſtudioque incumbens, ut multas quotidie horas, duodecim frequentius, eis evolvendis daret, quas ſomno quietique ſubtrahebat, ut lectioni ſcriptionique deditus nullas ſacris meditationibus regularibusque ſtrictioris Familiæ inſtitutis ſuffuraretur. Nec enim minori erat in religioſâ perfectione tenendâ, quam in excolendis ſcientijs ſtudio, proptereaque & à Provincia ſua Deffinitor fuit conſtitutus atque Guardianus, & à totius Familiæ Preſule Viſitator in S. Gregorij ad Philippinas Inſulas Provinciam dimiſſus. Vaſtiſſimo, quod Americam interjacet & Aſiaticas Inſulas, pelago enavigato, ad propria revertitur, Provinciæq́ ſuæ inſtituitur Chronographus, quam feliciſſimè adornavit ſpartam, ſive fidem in narrandis obſerves, ſive in diſponendo methodum, ſive elegantiam in ſcribendo & perſpicuitatem opportunè junctam eruditioni. Ut verò ſcriptis etiam benemereretur de Patria, multa ejus totiusque Novæ Hiſpaniæ decora ſparſim, oblata occaſione, hiſtoriæ ſuæ inſeruit.

510 Quòd autem Mexicanorum ornamentum eximium fuerit Beatus Philippus à JESU, excalceatorum memoratæ S. Gregorij Provinciæ alumnus, Mexici natus, & apud Japonienſes Proto-Martyris gloriâ illuſtris, proptereaque in Beatorum album ab Urbano VIII relatus, ut conſcriptis 14. Septembris 1627 Apoſtolicis litteris cernere eſt, incipientibus: *Salvatoris & Domini noſtri:* Hac de cauſa Balthaſſar, prętér ea quæ in Chronicis ſuis Libro 3 toto cap. 12 brevius pro inſtituto ſuo de Actis, Martyrio, & Beatificatione Philippi ſcripſerat, ejuſdem altero Volumine plenam Hiſtoriam condidit, quam itidem publici juris fecit. His alijsque ſcriptionibus, quas mox dabimus, inſuperque ſacris concionibus, & cæteris religioſis officijs vacantem, molientemque id temporis, à ſe dicendam ad Capuccinas Virgines de Immaculata Deiparentis Conceptione Orationem, mors, uti piè credimus, feliciſſima invenit an-

no 1697 menſe Novembris an Decembris ambigimus, ſcientes penes eos dies denatum, ex his quæ Sodalis ejus ſapientiâ & cæteris dotibus equalis F. Petrus Antonius de Aguirre, opportunè juxtà eloquenterque inſinuat in Concionis exordio, quam, ſuffectus in defuncti locum, habuit apud eaſdem Moniales, edidit que anno ſequenti. Noſter ediderat

Chronicorum Provinciæ S. Didaci Mexicanæ nudipedum Religioſorum S. Franciſci in Novâ Hiſpania Libros quatuor, uno comprehenſos tomo. Mexici, apud Joannem de Ribera 1682. in folio.

Ad Calcem id operis nempe cap. 26 lib. 4. *Centuriam Scriptorum qui è Reformatis Familiæ ſuæ Religioſis varijs elucubrationibus inclaruerunt.*

Conſtitutiones Provinciæ ſuæ ſuis adornatas curis, eiſdem typis Mexicanis exhibuit 1698.

De Vitâ, Martyrio, ac Beatificatione Proto-Martyris Japonienſis B. Philippi à Jeſu tomum in quarto. Mexici, mox dictis formis 1683. Prodijt rurſus Matriti ex Officina H. V. Joannis Garcia Infanzon 1751. in quarto.

Vitam F. Bernardi Rodriguez Lupercio, ejuſdem S. Didaci Provinciæ Sodalis. Mexici, ex Typographia item Luperciana 1688. in octavo.

Concionem de Immaculata Deiparentis Virginis Conceptione in Cathedrali Eccleſia Manilenſi, quæ Metropolis eſt Inſularum Philippinarum, à ſe habitam. Manilæ, apud D. Gaſparem à Regibus 1672. in quarto. Quam & Authorem elogijs cohoneſtat P. Vincentius Lupecius Societatis JESU, Opere ſuo de Seculis Conceptionis Marianę, Seculo 18 pag. 840. Mss.

Ineditorum Operum extant

Miſcellaneorum volumina duo in folio & tertium in quarto apud Bibliothecam Cœnobij S. Didaci Mexicani, quod primarium eſt & caput Provinciæ.

Meminere noſtri Bibliotheca Franciſcana F. Joannis à S. Antonio tom. 1. pag. 177. P. Franciſcus de Florencia S. Jesu, in Hiſtoria Servatotis noſtri Imaginis, quæ ad Sanctuarium de Chalma nuncupatum ab Auguſtinianis Patribus aſſervatur, quotidiana que & inſigni colitur religione cap. 53. D. Antonius de Leon Pinelo in Epitome Bibliothecæ Occidentalis editionis noviſſimæ col. 753 & 836, ut prætermittamus Betancurtium ſępe ipſum in Theatro Mexicano laudantem, multosque in monumentis Mexiceis varijs, hominis erudítiſſimi unà ac religioſiſſimi elogia texentes.

511 M.F. Balthassar Ortiz de Carabeo, cujus Natio & Patria nobis ſunt in incerto, Domicilio equidem Mexicanus, Ordinem Prædicatorum in Provincia S. Crucis Indiarum ſolenni ad S. Joannis in Laterano Cœnobium Habanenſe, emiſſâ pro-

profeſſione anno 1675 amplexatus eſt. A Sanctitate vitæ haud minus commendatus quam à doctrina fuit, cujus affluentem ſibi copiam ex Angelici Doctoris Libris hauſit, quibus deliciarum cauſâ utebatur, proptereaque Cathedris in eodem Conventu regendis admotus, & Philoſophiam docuit, & Sacram Theologiam, gradu ſubinde Magiſterij ritè inſignitus. Rure licet donatus, priſtina nullus tamen ipſe ſtudia dimiſit, imò vehementius perſcrutandis S. Thomæ quatuor Summæ Theologicæ partibus incubuit, è quibus extracto induſtriè ſucco Librum ſcripſit cui titulum fecit,

Medulla Angelici Doctoris,

Quique Mss extat in Bibliotheca ejuſdem Cœnobij, ut datis ad nos litteris teſtis eſt M. F. Joſeph Gonzalez à Fonſeca, ejuſdem Ordinis, eo multoties deguſtato Opere, ingenium, ſtudium, & doctrinam Authoris miratus.

512 F. Balthassar a Regibus, Natione Hiſpanus, ad Caſtra Vitelliana forſitan natus (nam qui ejus nobis exhibet Vitam M. F. Didacus Baſſalenque Auguſtinianus, in Hiſtoria Provinciæ ejuſdem Ordinis Regni Michoacanenſis fol. 157. ambiguus de natali ſolo eſt, id certum habens ſitum in Beturia fuiſſe illum) adoleſcens Mexicum petijt, brevìque Clariſſimo S. Auguſtini Ordini nomen dedit in Conventu Mexicco, qui, indiviſâ tum temporis SS. Nominis JESU Provinciâ, omnium caput erat, etiam Michoacanenſium, in alteram deinceps à S. Nicolao Tolentinate nuncupatam Provinciam abeuntium. Exacto cum obſervantiæ laude tyrocinio, emiſſisque votis, ſtudijs incubuit egregio profectu. Quòd verò avidiùs longè regularibus inſtitutis cæteris & ſtrictiori diſciplinæ inhiaret ſervandæ, eximiè probatus ſenioribus perfectiora cupientibus, & ad unguem retineri, ut fiebat, optantibus, primùm Rectoris vices agere in Pauliano Collegio, Prioris item Cœnobij Maximi juſſus eſt: mox prior alijs, Zacatecano, videlicet, Atriſcano, & Valliſoletano Conventibus præfuit, auſteriori vitâ cùm ſubditis, tum etiam extraneis imitandum ac verendum exemplar exhibens: Deffinitor etiam Provinciæ electus, eo quoque, quod è primarijs eſt muneꝛe, ſanctè & prudenter eſt uſus.

513 Tanta erat modeſtiâ & pudicitiæ amore, ut ſua nunquam ſponte fœminas viſitaret; ſi quando verò ipſas, coactus munere Superioris, inviſeret, homo cæterà eloquens doctusque Prædicator, atque in virorum conſuetudine humanus, eis de more ſalutatis, piſce, ut dicitur, taciturnior mox erat, ut pro inde, quem ſecum deferebat, Socium præmoneret, ipſe ut urbanitatis ergo colloquia intexeret. Tem-

poris uullam paſſus jacturam, à confabulationibus inutilibus abhorrebat, cellâ perpetuo clauſus, legendisque & ſcribendis deditus Libris, niſi, vel Præſulis, quod gerebat officium, egredi eum cogeret, aut aliò evocarent religioſæ inſtituta obſervantiæ, quibus obeundis promptè omnibus vigilabat. Nec verò articularis morbus, quo cruciabatur, ipſum ut laboris & ſtudij tæderet, erat in cauſa; cujus tandem morbi moleſtia nimis à 60 ad uſque 73 annum ætatis divexatus, Sacris que munitus Sacramentis, ad plures abijt in Cœnobio Cuiſeano. Concionatoris egregiè functus munere multos propria manu Libros ſcripſit videlicet,

Sermonum volumina 23.

Quorum ſingula quadringentis circiter folijs conſtare teſtis eſt de viſu V. P. Baſſalenque, addens, totidem à ſe numerata fuiſſe, quadriennio Noſtri obitum præcedente, quo rurſus tempore alia elucubraſſe non dubitat.

514 D. D. BALTHASSAR DE TOVAR, Natione Hiſpanus, Domicilio Mexicanus & munere, quod geſſit in Regio Novæ Hiſpaniæ Areopago, cum primis inſigni, Regij videlicet Fiſcalis, Supremi Hiſpaniarum Indiarumque Principis jura & conſulta ſarta tectaque propugnantis. Genere ſatis clarus, & utriuſque peritiâ juris conſpicuus, ac varia præterea dives eruditione claros inter Mexiceos Togatos efulſit. Opus admodum utile, imò etiam pro America neceſſarium elucubravit, publica dignum luce, quam non dum aſpexiſſe dolemus, ſcilicet

Compendium Apoſtolicarum Bullarum Indicum Mss in folio ſpiſſo volumine, ut teſtes nobis de viſu homines eruditi teſtati ſunt, inſuper expendentes, præter Conſtitutiones Apoſtolicas ab initio detectæ Americæ res ejus concernentes ad uſque Scriptoris tempus, extremos videlicet proximè lapſi ſeculi annos, emanatas, Notas in eo libro Hiſtoricas, Juridicas, Eruditas, & ad Authores pro illis elucidandis appellationes citationesque plurimas inveniri. Authorem Librum que allegat D. Joannes de Urizar in Opuſculis à ſe editis, de quibus in loco ſermo erit, rurſusque de Noſtro recurret, ubi ad D. Ludovicum de Mendoza devenerimus.

515 D. BARNABAS DIAZ DE CORDOVA MURILLO, Natione Mexicanus, Angelopoli natus claris parentibus, ibidemque Latinis, Philoſophicis & Theologicis litteris eruditus, Mexici Doctoratum in Sacrâ Facultate ſuſcepit, quo inſignis honore Lares repetens proprios, ſacris interpretandis Biblijs deſtinatus Profeſſor fuit in Regio SS. AA. Petri & Joannis Collegio, quam ipſe totos annos 20 ſpartam ornavit egregio juventútis, ad ejus Aulam quotidie concurrentis, emo-

emolumento. Adhæc, Parochias & Canonicatus petiturus, litteraria multoties pericula ſubijt prælectionibus idque genus alijs Gymnaſij exercicijs, donec à Catholico Rege pro Eccleſiâ Metropolitanâ Mexiceâ donatus Præbenda, dein Univerſitatis Rectorem egit, & ejuſdem Eccleſiæ Sacerdotium Lectorale, ut dicimus, pro ſacris Codicibus expendendis, prævia Scholæ concertatione, tandem obtinuit. Suo defunctum munere virum à ſapientia & virtute famoſum, multa pro Sacrorum elucidatione Bibliorum ſcripſiſſe non neſcimus,

Commentaria in ſelecta Sacræ paginæ loca,

Quæ autem illa fuerint nos fugit, forſanque ad Angelopolitanum mox dictum Collegium aſſervata Sodales invenient, atque hiſce addere lineis noſtris humaniſſimè dignabuntur. Memoriam ejus habet Plaza in Chronicis Academiæ Mexicanæ Libro 5. cap. 26.

516 D. Barnabas de Herrera, Natione, ut videtur, Mexicanus, cujus nos latet Patria, Eccleſiæ Valliſoletanæ Michoacanenſium, quæ Epiſcopalis Sedes eſt, Præbenda, ut dicitur, inſignitus, qua erat eloquentiâ, atque in Poëſi, cùm Hiſpana tum etiam Latina, facilitate & copiâ dicendi, emortuo Magno Hiſpaniarum Regi Catholico Philippo IV tumulum ab Eccleſiâ ſuâ magnificè erectum, natis pro re ſymbolis & carminibus adornavit, moxque Hiſtoricâ narratione funeſtiſſimam pompam deſcripſit, edito vernaculo idiomate Opuſculo, cui titulum dedit

Solenniſſimæ Exequiæ à S. Cathedrali Eccleſia Valliſoletana Provinciæ Michoacanenſis ductæ pro inclyta grataque memoria Catholici & Magnanimi Regis D. Philippi IV cognomento Magni. Mexici, typis V. Bernardi Calderon 1666. in quarto. Extat ad Oratorianam Bibliothecam Mexiceam.

517 Fr. Barnabas Paez, Natione Mexicanus & Patria, Ordinis S. Auguſtini in Provincia SS. Nominis JESU alumnus, Philoſophia non modò doctus atque Theologia, ſed verò etiam inſigni idiomatis Mexicani peritiâ, pro eo publicè in Academia Mexicana tradendo deſtinatus eſt à pleno Doctorum Conſeſſu Profeſſor, alijsque prælatus, qui Minervæ genio in palæſtra contenderant, dicto coram delibatiſſimo ſapientum flore Sermone eâdem linguâ concepto, Evangelij themate pridie ſortito. Scripſit, ut ex Academicis Libris pro annuis Lectionibus deſtinatis, habemus,

Artem pro Mexicano idiomate comparando.

Quatuor Evangelia eodem idiomate explicata, ad moreſque expenſa.

Methodum pro Sacramentali Confeſſione eâdem quoque dialecto agenda.

S. Athanaſij Symbolum eodem item

item ſermone donatum & opportunis monitis.

Meminit ejus Plaza in Chronicis ejuſdem Academiæ Lib. 5. cap. 39 n. 592.

518 D. Barnabas Perez et Turcios, Natione Mexicanus & Patria, inſigni vir ingenio, multumque ſubinde commendatus ab erudito Carmelitano F. Petro à S. Simone in Cenſura præfixa Operi de S. Roſa, quod ſtatim dabimus; ludi Magiſter non modò ut pueri curis ſuis demandati graphicè depingerent litteras, easque ſyllabatim addiſcerent pro inſtituto ſategit; ſed & ipſe quoque litteris & carminibus ludere, ut erat in Hiſpanis numeris pangendis facilis nec ineruditus, egregièque pius, ac ſacris propterea argumentis poeticè deducendis natus aptus ut dicitur. Edidit

Vitam Beatæ Roſæ à S. Maria Virginis Limenſis dimetris hiſpanicis alternis verſibus aſſonis compendio clauſam. Mexici, Formis V. Bernardi Calderon 1670.

Utilitates ab auditâ Miſſa plurimas reportatas, hiſpanis majoribus numeris, vulgo Octavas rimas, expenſas, acroſticè ductis litteris orationem Dominicam adornantibus, è Sanctis Eccleſiæ PP. & DD. palam dedit. Mexici, ex Typographia Joannis de Ribera 1684.

519 D. Barnabas Ruiz de Venegas, Natione Mexicanus & Patria, triplici ornatus laureâ in Academia Mexicanenſi pro ſtrenuè navata opera Philoſophiæ, Theologiæ, & Canonico Juri; Præſbyter factus, inſignem ſe in Diœceſi præſtitit, cùm ab litteris & moribus, tum etiam ab adminiſtratis ritè Parochijs varijs, alijsque muneribus geſtis. Illmûs. Archiepiſcopus D. D. Franciſcus Manzo & Zuniga Vicarium ipſe provincialem conſtituit Zimapani Curionem agentem: Eccleſijs ſucceſivè dein præfectus de Taraſquillo & Hueguetoca, Indos ceterosque ſuæ curæ mandatos erudivit & juvit, ut Paſtorem decet animarum minimè inertem. Quòd verò aliorum etiam in votis eruditionem haberet, tyronum præcipuè in Eccleſiaſticis miniſterijs, geminam pro ijs inſtruendis Moralis Theoſophiæ edidit Summam, exiguâ quidem mole, exſuccam minimè vel jejunam, imò doctrinæ plenam. Alteram latino totam ſermone conſcripſit, cui titulũ dedit:

De Inſtitutione Sacramentorum, de Peccatis ac Cenſuris Eccleſiaſticis liber unicus. Mexici, apud Franciſcum Salbago 1631. in octavo Illmô. quem nuper diximus Archipræſuli Mexiceo dicatam.

Et hujus quidem Summæ & editionis meminit D. Nicolaus Antonius in Bibliothecâ Hiſpaniæ Nova tom. 1 pag. 146. Quòd vero anno 1646 exemplaria pridem edita rariſſima eſſent, alteram editionem adornavit & Summam, Latinæ tantundem ferè vernaculo idiomate ſuperaddens,

on-

omniaque perſpicuâ quidem methodo, & opportuna inſtituto ſuo eruditione, cui hiſpanum prę̨fixit titulum:

De Inſtitutione Sacramentorum, Peccatis, & Cenſuris Eccleſiaſticis, alijsque rebus ſcitu dignis & intellectu cùm pro ſacris hominibus, tum etiam pro viris prophanis. Mexici, litteris Joannis Ruiz 1646 in octavo, Nuncupatam civi ſuo Clariſſimo D. D. Joanni Saens de Mañozca, tum temporis Quæſitori Fidei Mexiceo, dein Goatemalenſis Eccleſiæ Antiſtiti.

520 D. Barnabas de Vargas, Natione Mexicanus, ambigua nobis Patria, Præſbyter Sæcularis, idiomatum Mexicani & Othomienſis admodum doctus, utrumque profeſſus eſt in Academiâ noſtra, prę̨habitâ ad examen duplici concione, alterâ idiomate Mexicano ſortitum ſibi Evangelicum textum elucidante ſemihoræ ſpatio, alterâ Othomienſi expendente dimidiam itẽ horam ſecundum ſortem item præoblatum Evangelij locum, atque utrâque 24 horarum ſpatio adornatâ. Cathedræ poſeſſionem tenuit bilinguis die 11 Februarij anno 1651, & pro commiſſo ſibi munere ſcripſit

Opuſcula Mexicanâ linguâ mane tradendâ.

Opuſcula idiomate Othomienſi dictanda veſpere.

Ejus meminit Plaza in Chronicis Univerſitatis Mexiceæ lib. 4. cap. 23. num. 201.

521 D. Bartholomæus de Alva, Natione Mexicanus, cujus Patria nobis eſt in ambiguo, Parochiam de Chiapa de Mota Mexicanæ Diœceſis perpetuo rexit titulo; atque ut erat ſacris ornatus litteris, & in Mexicano idiomate callẽdo eminebat (quod magnopere decus teſtantur, Operis, quod mox dabimus, Cenſores graviſſimi Doctor Hyacinthus de la Serna, Archiepiſcopatus Viſitator, & PP. Joannes de Ledeſma, Primarius Societatis JESU Theologus, & Antonius de Carbajal, ejuſdem Familiæ doctiſſimus, omnes Mexicanâ etiam celebres eloquentiâ) juvandi ergo Indos atque ipſorum Miniſtros cauſâ, Opuſculum edidit Mexicano itemque Hiſpano ſermone pro excipiendis Confeſſionibus, proque familiaribus concionibus ad Chriſtianam Indorum inſtitutionem, dictum Latine

Confeſſionarium majus. Mexici, typis Franciſci Salvago 1634. in quarto.

522 F. Bartholomæus de Anleo, Natione Mexicanus, Goatemalæ equitum Urbe ortus, Inſtituta S. Franciſci in Provincia ejuſdem Regni à SS. JESU nomine nuncupata ſequutus, hanc actibus ſuis laudem promeruit, quæ omnium ferax virtutum, & eximiæ perfectionis compendium eſt: *Regulam ſuam ad unguem & litteram obſervaſſe.* Inſigni Linguarum peritiâ donatus, earum quæ gentibus Regionis

ſunt uſui, Præceptorem egit, quibus multos imbuit Sodales, Indis chriſtiana ſacra publicè privatimque inſtillaturos. Nec verò vivâ tantum voce illis auxilio fuit, ſed tribus etiam conſcriptis Libris, qui hodieque non ſine multo fructu teruntur.

Primus continet *Pro integra Quadrageſima Sermones*, Mss qui à Miniſtris Doctrinæ circumfertur.

Secundus *Effectus peccati deteſtandasque ejus conſequentias expendit*, Mss item aſſervatur in Bibliothecâ Primarij Cœnobij Franciſcani de Goatemala.

Tertius majori volumine, eximia ſtili perſpicuitate atque eruditione ponit ob oculos *Servatoris noſtri Vitam, Paſſionem, & Mortem*: Quem Librum varijs tranſcriptionibus propagatum Indi multi cuſtodiunt, quorum non nulli Populi, antiquo uſque adhuc more retento, id ſolenne habent, ut ſacris majoris Hebdomadæ diebus in Eccleſias convenientes, legentem è ſuperiori loco egregiæ pietatis ſenſu excipiant, ut ab accuratiſſimo viro prædictæ Provinciæ alumno P. F. Antonio Arochena in Catalogo Scriptorum ejus ad nos perhumaniter tranſmiſſo didicimus.

523 D. BARTHOLOMÆUS DE ARANDA CIDRON, Natione Mexicanus, &, ni fallimur, etiam Patria, Cauſidicus fuit nemini ſua ætate ſecundus, propptereaque in majoris momenti negotijs conſultus, & à clientibus, ipſorum ut implicatiores cauſas protegegeret, inquiſitus, queis ipſe ut conſuleret, multa & docta quidem elucubravit. Extant edita ineditaque etiam quæ ſequuntur Opuſcula ſermone vernaculo.

Pro D. Eliſabetha Picazo in negotio Officinæ rei monetariæ. Mexici, anno 1690 in folio, tacito Typographi nomine, ut id temporis uſus in his ſcriptionibus obtinuerat. Extat tom. 4. Coll. Mendozianæ.

Pro Religioſarum Virginum à S. Bernardo dictarum Cœnobio, adverſus Patroni ſucceſſorem ſui agentium de perficiendâ Eccleſiâ alijsque Monaſterij Officinis. Mexici, anno 1699 in folio. Habetur apud Oratorianam Mexiceam Bibliothecam.

Pro Medicinæ Profeſſoribus litem adverſus Confraternitates trahentibus, tranſactionis cujuſdam gratiâ factæ ut ægrotis ipſarum Sodalibus illi ſubſidio eſſent atque levamini. Mexici, tacitis anno editionis, & Typographi nomine, in folio.

Appendix ad juris Allegationem pro D. Emmanuele Souſa de Caſtro editam in cauſa Majoratus de Villanueva dicti, cum Caſtellæ Tribuno militum contendente. Mexici, in folio tacitis anno & Typographo, habeturque tom. 15 Collection. Mendozianæ.

Pro D. Franciſco de Villanueva Cervantes Altamirano, in cauſa itidem Majoratus. Mexici, in folio. 1683. Extat apud eundem D. Ludovicum de Mendoza inter Opuſcula non dum compaginata.

Pro D. Gabriele Antonio Guerrero Davila, Primogenia item bona petente extant Mss Defenſiones geminæ tom. 47. Collectionis mox dictæ.

524 Illmus. D. D. Bartholomæus de Benavente Benavides, Natione Hiſpanus, Matriti natus, Parentibus ea laude, ut alias prætereamus, conſpicuis, quòd è primis fuerint Expugnatoribus Novæ Hiſpaniæ. Domicilio Mexicanus & munere, ſcilicet Antequerenſis Eccleſiæ Goaxacenſium Epiſcopus, eidem ab anno 1643 præfuiſſe ſcripto mox laudando compertum habemus, emortualem diem annumque neſcientes. Sacræ Theologiæ Doctor, & in Juribus Licenciatus, apud Limenſium inclytam Academiam Cathedras rexit annis, ut minimum, viginti, qua nempe tempeſtate Anteceſſorem juris ibidem agebat Archiepiſcopus poſtmodum Mexicanus Clariſſimus D. D. Felicianus de la Vega. Noſter Metropolitanæ Eccleſiæ Limenſis Præbendis defunctus & Sacerdotijs, ad Decanatus uſque apicem evectus, ad infulas inde Goaxacenſes vocatus, totum ſe paſtoralibus curis tradidit, Cleri totiusque Diœceſis boni ſolicitus. Cœnobium Monialium (ut credimus, nam quod illud fuerit tacitus ipſe præterit) vetuſtate collapſum proprio ære reſtituit, Collegium erexit, conditumque juxtà Sacroſancti Tridentini Concilij decreta Seminarium inductis alumnis non infrequens eſſe curavit. Alia triennio peregiſſe teſtatur, quæ referre citra fauſtum poſſet innanemque gloriam, imitatus Apoſtolum, queis tamen narrandis ſuperſedere maluit, nobis in præſentia ſilentium dolentibus, nec aliunde tanti viri geſta alia venantibus. Quòd attinet ad ejus ſcripta, indicare multa non poſſumus quæ Academico ritu condidiſſe perſuaſum habemus, omnium deſtituti nominibus, una contenti, quæ nobis eſt in promptu, Hiſpano ſermone, ad Mexiceum Pro-Regem miſſâ

Conſultatione de rebus ad Parochias à Regularibus miniſtratas pertinentibus,

Quæ extat in Libro in folio *Allegationum pro Clero Angelopolitano* à fol. 112 in qua obiter ea enarrat, quæ nos hactenus de ipſo ſcripſimus. Quanti porrò virum hunc Clariſſimum fecit Excellentiſſimus Comes de Salvatierra, qui id temporis ad Mexiceum clavum ſedebat, palam fit ex ſubjuncta ibidem Epiſtola ad ipſum data Mexici 16 Junij 1646. Author autem ejuſdem Libri, niſi fallimur, Illmûs. D. D. Palafox, ſubdit, Noſtrum è doctioribus eſſe hominibus, quos in Hiſpaniarum atque Indiarum Cathedralibus Eccleſijs id temporis Catholici, quem alloquebatur, Regis curâ florerent. Meminit ejus Ægydius Gonzalez Davila in Theatro Eccleſiæ Goaxacenſis p. 232.

232 quem tamem Ægydium plura hîc à nobis enarrata fugerunt, interque ea Opuſculum mox inſinuatum.

525. F. BARTHOLOMÆUS DE BURGUILLOS, Natione Hiſpanus, apud Beturiam natale ſolum habuit in Opido unde ipſe cognomen. Ordinem Excalceatorum S. Franciſci in Provincia à S. Gabriele nuncupata ſuſcepit, unde in Mexiceam S. Didaci, converſionis Indorum avidus commigravit. Hæc ubi illum 27 Aprilis 1612 adoptaverat, biennio poſt Novitijs inſtituendis Angelopoli abhibuit, quos pro votis & expectatione ad virtutem regularemque diſciplinam formavit. Mox varijsque temporibus & Grammaticæ tradendæ juvenibus, & legendæ Morali Theologiæ, & verbo divino ad populos prædicando à Superioribus deſtinatus, onera iſthæc omnibus numeris ritè ſtrenuèque explevit. Quòd vero & in Scholaſtica itidem doctiſſimus eſſet Theologiâ, & in Juribus non parum verſatus, multoties conſulebatur de difficilimis, & à Fidei Quæſitoribus Cenſor inſtitutus, Librorumque Reviſor, voluminibus expurgandis, expediendisque cómiſſis ſibi à S. Tribunali negotijs frequentius incumbebat. Adhæc præfecturas geſſit in Familia, non ſine laude, varias, Provincialisque ornatus munere, religioſè juxtà ac ſapienter rebus invigilavit.

526 At enim his priuſquam officijs defungeretur, Regia præclarus Legatione jam fuerat egregioque merito. Scilicet anno 1613 F. Ludovicus Sotelus, Franciſcanus, è vinculis, quæ prædicati cauſâ Evangelij patiebatur apud Japonienſes, eductus ab (id quidem temporis) Amico ſuo Mazamune, Boxij penes eaſdem nationes Rege, Romam ad Paulum V Pontificem Maximum, Hiſpaniamque ad Philippum III Catholicum Regem, unà cum Philippo Franciſco, gente Japonio, mittitur, ut de amplectendâ à ſubjectis ſibi populis Religione Chriſtiana ſeriò agant, colendaque cum Hiſpanis, præcipuè Septentrionalem Americam incolentibus, amicitiâ, atque commodo utrimque inſtituendo commercio. Legatis cùm in Romana, tum etiam in Hiſpana Curia, ut par erat, honorificè & gratanter exceptis; Philipus III è re ſua & Catholicæ Fidei duxit Nuntios item ad barbarum illum Regem ſolenniſſimè deſtinare, cujus ut genio obſecundaret & votis, Prędicatores è Franciſcanorum gremio poſcentis, ab eadem quoque Familia geminos immiſſit Legatos, Noſtrum videlicet, Mexici degentem, & F. Didacum à S. Catharina, qui & ipſe poſtmodum Mexicanæ Provinciæ S. Didaci nomen dedit. Paruere Regio uterque mandato conſcenſâque Japonienſi nave, quę pridem anchoras jecerat ad Por-

Portum Acapulcanum Americæ noſtræ notiſſimum, Japoniam anno 1616 appulère.

527 Scenâ tamen mutatâ, quòd hęterodoxi Batavi Boxij Regis auribus inſtillaſſent, caveret benè ſibi ab Hiſpanis hominibus, qui ſub Religiônis pallio atque humilis obtentu veſtitus Regna ſibi aliena prætenderent, potentiſſimoque ſubjugarent Monarchæ ſuo; Catholici Regis Legati vix non inurbanè recepti & auditi, repulſiſque egregijs à Philippo III honoris ergo & amicitiæ ad Japonium Principem paratis donis; juſſi ſunt quamprimum excedere Japonienſium Imperio, atque unà ſecum Religioſos qui aderant omnes navi aſportatos revehere, poſtliminioque in Americam reſtituere. Factum id tandem decumanis fluctibus ſuperatis, nec minus quadraginta tempeſtatibus, iniquiſſimis ventis ſus deque propellentibus navem, quę tandem, Deo auſpice, litora primùm Acapulco proxima, in quæ Noſter cum majori vectorum & nautarum numero exſcendit, dein Portum ipſum tenuit in pervigilio S. Mathiæ anno 1617. Nec porro nullum dificillimæ & præmoleſtæ navigationis atque operę extitit pretium, Noſtro ſocijs que Religioſis niſu toto conantibus Japonios, navi vectos eâdem, de ſalute pluries humaniſſimè monitos, veræ Fidei myſterijs imbuere, eosque ſalutaribus aquis intingere, qui in maritimas undas proximè conjiciendi ſupremum agebant ſpiritum, ac demum ſic ad unum omnes cum ſupremo Duce ſacris noſtris aptare, ut Chriſtianis deinde ultrò ſe aggregare voluerint.

528 Interea loci, ſuum Noſter Mexiceum Cœnobium repetijt, poſtquam unà cum Sodalibus, multa pro Japonijs atque Hiſpanis Acapulcum appulſis beneficia impetraverat à Mexicanarum rerum potiente Marchione de Guadalcazar D. Didaco Fernandez de Cordova Novæ Hiſpaniæ Pro-Rege, cui & ſuæ Legationis rationes dedit tranſmittendas ad Regem, & acceptiſſimus inde fuit. Venienti autem poſt quadrienninm Marchioni de Gelves D. Didaco Carrillo Pimentel & Mendoza, in proximè memorati Pro-Regis locum ſuffecto, gratior longè fuit & acceptior, ut ſubinde conſcientiæ moderatorem ſibi illum adſciverit atque intimum conſiliarium. Carò ei tamen id neceſſitudinis & muneris ſtetit, multa duraque perpetienti, & graviora longe caſſo neutiquam formidanti timore, nefaſta quidem die quæ *Quinta decima Januarij* etiamnum audit, apud exteros etiam Scriptores notiſſima ab excitatis Mexici turbis anno 1624 diſſidij ergo Pro-Regem inter & Archiepiſcopum Eccleſiaſticæ immunitatis cauſâ, quod alibi commodius inſinuandum dimittimus.

timus. Quòd enim Pro-Regis acturus negotium, habito ad id cætu, tenuiſſet, Archiepiſcopum ſacris Pro-Regi interdicere neutiquam poſſe, aut ſi forſan in lata à communi Jure anathemata lapſus eſſet, palam id datis Edictis facere pariter non valere: iſque Noſtri ſenſus in ea rerum cataſtrophe lateret neminem, vulgares & è plebe, qui tumultuaverant plurimi, graviſſimè offenſi, in abſentis Archiepiſcopi Palatium, ijs ſociatum qui ipſi opinando adhæſerant, violenter detrudunt, deteriora longè in ejuſdem caput molientes, ni ſuas Regium Auditorium partes interpoſuiſſet, atque inde eductum populari ſubtraxiſſet indignationi.

529 Rebus tandem pacatis Gelveſio Principe in Hiſpaniam Regijs litteris revocato, Archipræſuleque Illmô. D. Joanne de la Serna Eccleſiæ Zamorenſi præfecto, & Legato Regis Mexicum tranſmiſſo D. Martino Carrillo de Alderete, apud Supremum Hiſpaniæ Conſiſtorium Quæſtore Fidei, poſt Archiepiſcopo Granatenſi, qui in præteritam nuper tragędiam inquireret; Huic Noſter editum à ſe Libellum exhibuit, invidiam ut longe propelleret, quam ſibi opinio illa conſciverat, ab idiotis perinde accepta, ac ſi, quæ inſita eſt Pontificali Dignitati facultas ferendi Eccleſiaſticas Cenſuras, in dubium vocaretur & negaretur; Doctis autem viris etiam ingrata, non ignorantibus, quo illam Author ſenſu condiderit & coarctaverit. Ut ut illa fuerit (cujus ad hiſtoricos criſis non attinet) totam ſeque Noſter Judici Eccleſiaſticâ juxtà Regiâque præpollenti juriſdictione, dimiſſit, eximijs in Opuſculo illo argumentis datis, non modò egregiæ, qua dives erat, eruditionis, ſed verò etiam chriſtianæ virtutis, Catholico-Romanæ fidei tenax, humilitatis & charitatis cultor, qui acceptas haud ita pridem injurias æternæ oblivioni mandaſſet, & quam longiſſimè ab animo diſjeciſſet. Secundum hæc Provincialis, ut dicebamus, electus, triennio Familiam ubi accuratiſſimè rexerat, rurſusque Mexiceo Conventui Guardianus, ut dicunt, præfuerat, prælongâ divexatus ægritudine, unum ei levandæ auxilium nactus librorum ſtudium (quibus Cœnobij Bibliothecam pro diverſis Facultatibus locupletem reddiderat) multis religioſæ vitæ documentis exemplo Sodalibus fuit, donec, Sacramentis munitus, è vivis exceſſit 9 Maji 1638. Doctiſſimis hominibus fuerat in pretio, à quibus Academicis juxtà Religioſiſque ſæpe conſulebatur, ſignatimque ab eorumdem Anteſignano P. Doctore Petro de Ortigoza Soc. JESU, quo cum familiaris erat ipſi neceſſitudo. Clariſſimus F. Balthaſſar de Medina è cujus Chronicis lib. 3. à cap. 27 ad 30 hauſimus hactenus enar-

enarrata, ibidem n. 579. teſtatur, Noſtrum edidiſſe quem mox diximus

Libellum ſupplicem.

Inedita verò & publico utilia bono reliquiſſe addit num. 584. iſthæc Opuſcula

De Magiſtratibus & Prætoribus Indorum.

De Contractibus in Argentifodinis uſu frequentibus.

De Emptione Venditioneque Argenti & ſimilibus.

De varijs Mercatores Navigantesque concernentibus.

De multis ad Regulares ſpectantibus.

Conſtitutiones Provinciæ Mexicanæ S. Didaci unà cum Apoſtolicis privilegijs. Mexici longè poſt funus Authoris 1698 in quarto, typis H. V. Franciſci Rodriguez Lupercio.

Meminere ejus Fr. Joannes à S. Antonio in Bibliotheca Franciſcana tom. 1 pag. 184. D. Antonius de Leon Pinelo in Occidentali t. 2 col. 803. Et Dr. Samaniego in Panegyri Archiepiſcopi D. D. Manſo à ſe contextà fol. 27 Noſtrum conſummatiſſimum & in Morali Theologia & in utroque Jure Magiſtrum cognominat. Illmûs quoque Auguſtinianus M. D. F. Joſephus Sicardo, in Chriſtianitate Japoniæ lib. 1. cap. 13 pag. 65. ejus in Legatione memorata geſta recenſet, non ſine elogio viri.

530 Illmus. D. M. D. F. Bartholomæus de las Casas alias Casaus notiſſimus laudatiſſimusque Chiapæ Epiſcopus, Hiſpaniæ, quæ natale ei ſolum dedit Hiſpalim celeberrimam Bȩticæ Urbem, decus eximium, Americæ noſtræ ornamentum, & pro Indis tuendis murus atque præſidium, Cleri Secularis, cui cooptatus doctrinâ & virtute præfulſit, honos, Prædicatorum Ordinis, quem apud Inſulam Hiſpaniolam amplexatus fuit, fulgentiſſimum ſidus, multas jam diu paginas, imò Libros etiam actibus ſuis & elogijs implevit, quibus ſubinde delibatis â nobis, ne recoctam lectoribus crambem videamur apponere, uberioris cupidos & fuſioris ſermonis ad Authores mox ſignandos remittimus, quorum ad delicias uſque paſci narrationibus poterunt. Parentem clariſſimâ ſtirpe virum è Gallis ductâ, Franciſcum, in Americam recèns à Columbo detectam inclytum Argonautam anno 1493 inſequentem, comitatum fuiſſe admodum puerum, D. Nicolaus Antonius, non ſine locupletiſſimo teſte Auguſtino Salutio Dominicano, in de monetis Hæbreorum Mss dicit. In Patriam redux anno 1498 Sacrorum Canonum ſtudijs ibidem incubuit, uti mox laudato arriſit Nicolao Antonio; Remeſalius verò, qui ſolennius omnibus Noſtri vitam elucubravit, Salmāticenſia illi pro Canonico Jure imbibendo Gymnaſia deſignat, ſubjungens, Licentiatus gradu,

du, à quo inſignis & nominatus tandiu fuit donec regularibus ſe Inſtitutis devovit, Academico more donatum fuiſſe.

531 Ut ut id fuerit, non à doctrina tantùm, ſed à virtute egregium ſibi pepetit nomen, ut ſubinde Sacerdotio initiatus, unus fuiſſe dicatur è duodecim Clericis, moribus juxtà litteriſque conſpicuis, quos ſecum in Hiſpaniolam Apoſtolicus Nuncius F. Bailus pro gentis chriſtiana inſtitutione detulerit. Cui & ſi alij placito reffragentur, collatitia tamen omnes tenent ſuffragatione, è primis Noſtrum fuiſſe Præſbyteris in primatem illam Americam commigrantibus. Neo Sacerdos primum in Urbe de la Vega dicta, quæ Inſulæ caput erat, ſacrum ſolenni pompa fecit, propterea frequentiore Hiſpanorum & Indorum coronâ, geſtientiumque ſignificationibus celebratum, quòd nullum adhuc in occiduæ plagę Indijs Neomyſtem ad aras facientem exceperant. Inde in Cubam Inſulam evocatus ab ejuſdem gubernatore Didaco de Velaſquez, ut eo pro juſtitiæ negotijs uteretur miniſtro juris equidem peritiſſimo, ipſam ubi luſtravit, atque in Jamaicam non longè ſejunctam divertit, multis conſilio ſuo & induſtria ad gentis juxtà Hiſpanorumque bonum geſtis, Indos in clientelam, ut dicebatur uſusque ferebat, recepit, quorum officij & obſequij mox ipſum pœnituit, intimo, quoad vixit, dolore percitus & amaro ſenſu.

532 Cogitanti enim & animo ſæpe volventi viro pijſſimo & docto, egregia, quæ hoc nomine, nec una tantum larvâ, miſeris Indis mala non imminebant modò, ſed verò etiam paſſim & agmine facto occurrebant; ſe illis tempeſtivè alumnis ſubduxit, cæpitque in eos & longè deteriores abuſus concionibus invehi, ut avaros injuſtosque homines ab illis perpetrandis cōpeſceret, divinoque ac naturali atque hiſpano etiam juri parerent. Quòd tamen fruſtra & in caſſum laborare ſe experiretur, ceu qui citharam ſurdis pulſaret; è re ſua bonoque communi Hiſpaniam ſe repetere exiſtimavit, nervis omnibus & lacertis Indorum cauſam procuraturum. Et anno quidem 1515 eò quamvis appulerit, obitu tamen Catholici Ferdinandi Regis mox ſubſequuto 2 Januari 1516, quo minus his poſſet inſiſtere præpeditus, Hiſpaniolæ rurſus ſeſe commiſſit, ſperans fore, uti acrioribus repetitis minis atque concionibus, auro inhiantes, expertesque humanitatis in officio contineret & cicuraret. Poſtquam verò ea monendi increpandique defunctus provinciâ, Hylam tamen, ut eſt in proverbio, inclamare cognovit, iterum anno 1517 in Hiſpaniam remeavit, opportunum à Catholico Rege unàque Cæſare afflictis Indis petiturus remedium,

dium, quod tandem anno 1519 conſtitutis ſanctiſſimis legibus, anno proximè conſecuto in priſtinam Inſulam ſecum unà portavit. Intimare Regia decreta cœpit, diuque ut in mores inducerentur ac multum inſtitit, quibus nihilo magis proficiens, Mundi pertæſus, nuntium ipſi dare conſtituit, reque cum eximio viro F. Petro de Feria Prædicatorum Ordinis micantiſſimo lumine ſerio conſulta, eidem ſe Inſtituto nuncupatis votis addixit.

533 Annos octo dein moratus in Inſula, ſtudijs incumbens religioſisque miniſterijs, Sodalibus quandoque Prior datus; audiens novas in America, quæ ad meridiem eſt, ab Hiſpanis fieri conquiſitiones, veritusque impendentia à Belliducibus & militibus alijsque genti mala, ardor ille inextinctus multò refervuit Indos juvandi, quo circa anno 1530 Carolum V allocuturus in Hiſpaniam trajecit, è qua obtentis Catholico Rege dignis ſanctionibus, in Americam evolavit, Goatemalæque & Mexici quietius & pacatius Theologiam excoluit (quod Illmûs Padilla Davila & alij ſcripſere), ut ſcilicet Jurium ſcientiæ, qua erat imbutus, ſubſidium Theoſophiæ & robur pro inſtituto ſuo ſuperadderet. Hinc ad Peruanos ſe contulit, cùm monendi Conquiſitores gratiâ, Regiasque Schedulas pro Indorum libertate & favore aperiendi, tum etiam Prædicatorum Ordinis Provinciam extruendi unà cum ijs qui inibi agebant Socijs. Rebus tamen multo Martis pulvere adhuc turbatis, ſubindeque, quod moliebatur, operi fundationis non opportunis; ad noſtros revertitur, atque in Urbe Verępacis conquieſcit Sodalibus aggregatus, quibus cum inſtituendis chriſtianè Indis, non minimo fructu, invigilavit.

534 Ab Antiſtite Goatemalenſi, cui auxilio fuerat in grege paſcendo, virisque alijs de neophitorum incolumitate ſolicitis anno 1549 iterum in Hiſpaniam dimittitur, uti à Carolo V Leges demum poſtularet & Ordinationes Novi Orbis regimini, in re præcipuè Indorum libertatis, atque hanc conſequentibus, obtentu eludendas nullo, citraque dolum omnem ſervandas. Cæſarem per id tempus extra Heſperiam agentem, triennio præſtolatus, domi reverſum, inviſit tandem, & colloquijs cum eo habitis, tum etiam oblatis ei libellis, de rebus Indicis ac multorum in eis Hiſpanorum abuſibus certum reddidit. Ægrè quidem errata illa noſtrûm Carolus tulit, nævisque immortalem Hiſpanorum gloriam fœdè ab his deturpari, qui ipſam cœteris ornamentis caducisque bonis antè ferre debuerant, pro eaque Cræſi ac Midæ divitias nihili ducere, in primis autem Dei, cujus egerant cauſam in Novi Orbis con-

conquiſitione, mandatis nutibusque libentiſſimè obtemperare.

535 Id circo, Valliſoleti in cœtum evocare juſſit Viros divini humanique juris doctiſſimos, ut graviſſimis undique ventilatis rebus atque diſcuſſis, quo opus eſſet remedio ipſi docerent, Cæſarque, ut in votis habebat, longiſſimè diſſitis & innumeris ſubjectis ſibi Populis ac Nationibus ſubveniret atque conſuleret. Evocatos inter Doctores adfuit Joannes Geneſius Sepulveda Cordubenſis, Theologus, & Cæſari à Chronicis, vir ab eruditione, doctrinâ, & eloquentiâ maximi habitus, Antagoniſtæ Noſtri partes acturus, qui quamvis extra rationis orbitam à ſævis non paucis Hiſpanis nullus ipſe decurrentia excuſſaret iniquè geſta; duriuſcula tamen emollire aggreſſus & propugnare viva tunc voce, deinceps etiam ſcriptis datis; repulſam jure paſſus eſt, Noſtro ex adverſo illum Libris etiam & verbis quatiente, iterumque atque iterum arietante Theoremata æquitati & humanitati non admodum conſentanea. Viciſſe tandem obtinuiſſeque Noſtrum cauſam, argumento ſunt, præter alia, & editæ anno 1543 ſanctiſſimæ Leges (quarum Author haberi debet Caſas, ut Nicolaus Antonius ſcribit, quaſque mox cũ alijs Americæ regiminis negotium attinentibus, compaginatas Mexici edidit D. Vaſcus de Puga) & Geneſij Sepulveda Liber de juſtis belli cauſis contra Indos ſuſcepti, ab Hiſpano ſuppreſſus Conſilio, poſtquam, negatâ illum typis cudendi facultate, Romanis furtivè typis prodierat: itemque D. Bartholomæi Frias de Albornoz Opus non abſimilis argumenti à Quæſitoribus Fidei Mexicanis proſcriptum, uti monet Padilla Davila, nosque in loco dicemus.

536 Ovans, nec tam ſibi lætus, quam Indis, quorum patrocinium ſuſceperat, proximè erat in Americam ut regrederetur anno 1544 cum ad inſulas Eccleſiæ del Cuſco deſtinatur à Rege, queis tamen ſubductus, ad Chiapenſem noſtram dimittitur. Et verò honorem hunc pariter recuſantem, eo tantùm nomine Pinciani Sodales ut admitteret compulère, quòd Epiſcopali inſignis dignitate, auxilio longè facilius atque potentius ſuis cæteriſque Indis futurus eſſet. Ea de cauſa anno eodem Dominica Paſſionis Hiſpali in majori Baſilica publicè inauguratus, ſequenti Julio navem conſcendit, Miſſionarios ſecum Ordinis ſui in Americam deferens, in quam demum appulſus, nec nulla perpeſus ab his qui ipſorum obſtitiſſe cupidati, reffracturumque etiamnum noverant; Eccleſiæ ſuæ ſiſtitur anno 1547. Hîc dius pernoxque & commiſſos ſibi & cæteros Indos volvens cogitatione, omnium ut auſpicatius provideret incolumitati, atque adverſantibus opportu-

portunius occurreret, Eccleſiæ abdicari ſuæ, bona cum Romani Pontificis venia, ad obitumque uſque Valliſoleti Hiſpaniarum apud S. Gregorij Collegium ſubſiſtere, decrevit quidem, & exequutus eſt anno 1551. Et ibi quidem annos quindecim ad extremum uſque diem ſuum commoratus ita eſt, ut Indorum negotijs eximiâ deditus charitate tractandis, animæ item ſuæ & Dei gloriæ, queis nil habuerat antiquius, totus invigilaret, orationi diu incumbens, cæterisque chriſtianis virtutibus, quas in longiſſimè traductâ ætate ſanctè coluerat. Ergo 92 annos natus, circa finem Julij 1566 ad optatam, ut par eſt credere, gloriam, poſt tot exantlatos labores migravit.

Scripta ejus, quæ plurima ſunt, & è queis exteri Hiſpanos criminandi ſugillandique occaſionem paſſim arripiunt; ante quam recenſeamus, operę pretium duximus, illuſtrium è noſtris Criticorum ſenſus monitaque præmittere, Gallorum poſt ab eruditione juxtà & criſi commendatorum, teſtimonium ſubnectere, & coronidis inſtar argumento huic apponere exteri Authoris notiſſimi fragmenta aliquot P. Thomæ Bozij Eugubini, è Congregatione Oratorij, de Romana Catholica Eccleſia præclarè meriti Libris de *Signis Eccleſiæ Dei* ab Eruditis plurimi habitis, nec ſanctitate vitæ minus conſpicui, Sancto Philippo Nerio perchari, cujus acta Thomæ jam diu legimus in Monumentis Hiſtoricis dictæ Congregationis à P. Joanne Marciano Neapoli editis, voluminibus quinque in fol. Principio quidem, vir Clariſſimus atque in paucis doctiſſimus unà & amœniſſimus M. F. Michael à S. Joſeph Excalceatorum SS. Trinitatis in Hiſpania Generalis Superior, volumine 3 Bibliographiæ criticæ ſacræ & prophanæ pag. 114 articulo *Joannes Michael Pius Italus Sacri Ordin. Prædicat.* hæc paulo poſt initium habet. *Seorſim quoque edidit anno 1618 Vitam Bartholomæi de las Caſas, ſive Caſaus, Chiapenſis in Novo Orbe Epiſcopi, de quo ab exteris Scriptoribus multa paſſim jactantur, neque vera, neque vero ſimilia. Eorum falſitatem & jam pridem Nicolaus Antonius, & alij poſt illum detexerunt. Videri poteſt Epitome Bibliothecæ Occidentalis Titulo 1. à pag. 566 ubi plura cumulantur circa genuina præfati Bartholomæi ſcripta, & alia ipſi falſo ſuppoſita, atque in odium Hiſpanorum invidioſè conficta.* Hæc ille. Nicolaus verò Antonius in Bibliotheca Hiſpaniæ Nova tom. 1 pag. 149 ubi Geneſij Sepulvedę & Bartholomæi Albornocij ſcripta in Epiſcopum noſtrum malè audijſſe teſtatur; de geſtis ab Hiſpanis, quæ Noſter impetiverat, verba faciens ſubjungit: *Excuſari quoque multa poſſe rei neceſſitate atque bellico jure ab Hiſpanis geſta, quibus crudelitatis reatum atque enormitatis Bartholomæus* tri

tribuit, aut exaggerata alia in malum, quibus non ipſe interfuit, ſimile vero eſt, ac notat non ſemel Bernardus Perez (lege *Diaz*) *del Caſtillo in Mexicanæ Hiſtoriæ* cap. 7 & 83 & 125 &c. Hactenus ad propoſitum Nicolaus. Epitome autem Bibliothecæ Occidentalis D. Antonij de Leon Pinelo editionis noviſſimæ Madritanæ col. 566 ad uſque 572 Noſtri Opera exactè omnia recenſet, & poſtquam initio Paulum Freherum, in Theatro illuſtrium eruditione virorum part. 1. ſec. 3. fol. 163. Noſtrùm in invidiam Epiſcopi laudatorem, de multis manifeſtè convincit erratis; col. 568 velle aliquos, inquit, Bartholomæo de las Caſas Tractatum illum abjudicare, qui hoc hiſpanè titulo circunfertur: *Breviſſima deſtructionis Indorum relatio*, qui que exteris plurimis id circo egregio eſt in pretio, quòd dedecora Hiſpanorum complectatur & patefaciat. Huic ſuffragari placito addit M. F. Joannem Melendez Dominicanum Peruvienſem in de *Veris IndiarumThеſauris*, & in præfixa his Libris cenſura Doctorem D. Franciſcum Antonium Montalvo, exiſtimantes, Librum illum ab Gallo profectum Authore, larvâ Epiſcopi Chiapenſis perſonatum exijſſe, atque ut ementitis typis, Lugdunenſibus que pro Hiſpalenſibus venditatis, ita etiam pro arbitrio confictis rebus & narrationibus. Adhæc ſubjungit Pineliana Occidentalis Bibliotheca, PP. Echard & Quetif mox dictam impugnantes ſententiam loco inferius à nobis ſignando; id enim verò negare nunquam poſſe, quod Author ſcripſit Apologetici adverſus Navarrete fol. 22, ſcilicet, malè tinctum Chiapenſis Antiſtitis zelum, nigrum coram Univerſo theta Hiſpanę præfixiſſe Nationi. Cui tamen in Noſtrum cenſuræ non ita Pinelus adhæret, quin ſtatim imminuat emolliatque illis uſus verbis queis Cardinalis Baronius tom. 1. Annalium anno 48 n. 12. pro S. Epiphanio uſus eſt: *Cæterum condonandum illi, ſi (quod & alijs ſanctiſſimis atque eruditiſſimis viris ſæpe accidiſſe reperitur) dum ardentiori ſtudio in hoſtes invehitur, vehementiori impetu in contrariam partem actus, lineam videatur aliquantulum veritatis eſſe tranſgreſſus.* Pro tuendis autem hiſpanicis Indorum Debellatoribus Pinelus ipſe legendum inſinuat D. D. Joannem de Solorzano in de Jure Indiarum lib. 2 cap. 19 à n. 22. & D. Gabrielem Daza de Cardenas in Novo ad Hiſtoriam Floridæ ab Inca ſcriptam Proœmio. Dein verò col. 569 memorat D. Bernardum de Vargas Machuca in Apologia pro Indiarum Occidentis Expugnationibus contra Chiapenſis de Indiarum deſtructione Tractatum anno 1552. editum, qui Bernardus Epiſcopi commentitias eſſe palam facit enarrationes: quamvis Apologia iſthæc, ut Remeſalius animad-

ver-

vertit, publici juris fieri non eſt permiſſa. Et hæc quidem quæ ad rhombum in Occidentali Bibliotheca nobis ſunt viſa. Ad Gallos Criticos Scriptorum Ordinis Prædicatorum Hiſtoriographos accedentes, tom. 2. pag. 194. de Opere, quod lapis offenſionis fuit eſtque etiam modò, tractantes, ita illi habent.

Hoc opus ea ætate quidam Hiſpani ægerrimè tulerunt, gentilium ſuorum ſcelera revelari impatienter ferentes, nec deſunt etiamnum qui ſuppoſititium contendunt, & ab auctore Gallo in odium nominis Hiſpani confictum, ac Lugduni ſub ementitis Hiſpali typis primò editum anno 1552. Sic tuetur Joannes Melendez noſter in Hiſtoria Provinciæ Peruanæ, cui titulus: Theſoros Verdaderos; cui adſtipulatur ejuſdem Hiſtoriæ cenſor Franciſcus Antonius Montalvo in approbatione eidem præfixa, idque à Gallo quodam deſertore & ad Hiſpanos transfuga reſcitum fuiſſe. Sed ſi non aliud illis argumentum quam hujus Galli deſertoris teſtimonium, illud certè futiliſſimum eſt. Quis enim ille Gallus, quod ejus nomen, ubi natus, unde didicit? Sed hæc miſſa facio. Opus in oculis ipſius Bartholomæi de las Caſas viventis excuſſum eſt, ſi non ejus, cur mox ut vidit, ſuum non negavit? Præterea eàdem charta eodemque charactere ac alia ejus indubitata Opera editum eſt. Adde quod Scriptores Hiſpani omnes illi aſſerunt, & ipſe in alijs tractatibus eadem habet. Quæ ſubnectuntur, valdè notatu digna quidem habemus. *Nec verò dedecus ſibi putent Hiſpani, talia apud eos monſtra nata eſſe, apud quas enim nationes non ſimilia eruperunt hominum portenta? An erga miſeros indos æquiores fuerunt, qui eos è ſuis ejecerunt ſedibus, terras eorum invaſerunt, earum cupiditate moti Luſitani, Angli, Galli, Sueci, ac præ cæteris in occidente & oriente Batavi? Sed immortale eſt gentis Hiſpanæ decus, quod ejus Reges numquam id permiſſerint, probarint nunquam, imò ſeveriſſimis legibus prohibuerint, licèt non ſemper auditi: quod ubi ſcelerati illi Conquiſtadores avaritia excæcati, Indos beſtias non homines, non anima rationali præditos ſuſtinere auſi ſunt, Conſilia Regia id non reſpuerint modò, ſed & exhorruerint: denique, quod viros apud ſe ſapientiſſimos habuerit, quales Bartholomæus noſter & alij innumeri, qui ſe Indorum Patronos exhibuerint, gentilium ſuorum errorem non diſſimularint, ac in ordinem omnia tandem aliquando reduci obtinuerint.* Jam coronidis loco pollicita à nobis ſupra Thomæ Bozij fragmenta ſcribamus oportet: Tom. 1. de *Signis Eccleſiæ Dei* lib. 10 cap. 13 hæc habet:

Hinc, ut legimus apud Petrum Martyrem, ſæpe inter Chriſtophorum Columbum & Bucilum Catelanum, quem Præſulis Eccleſiaſtici nomine ac poteſtate Alexander VI Papa ad Indias miſſit, contentiones honeſtæ exoriebantur, quòd Bacilus nimirum ſæpe contendebat, ne in gentes illas à noſtris aliquomodo ſæviretur: belluinis namque factis bellúas omnes ſupe-

 pe-

perabant. Nam quæ beſtiæ ſui generis beſtias devorant ut illæ mutuò ſe ſe comedebant? Quæ beſtiæ filios ſuos alunt, ut pinguiores & adultiores effecti, ſint Parentibus (horrendum dictu) pro cibo? Hæc illæ, è quibus cætera diſcas, agebant. Quo circa, ut aliquis Hiſpanus fuerit aliquando in illas crudelis, tanta certè quidem immanitas erat illorum populorum, ut ad humanæ naturæ ſtudia revocari nullo modo poſſent, niſi edita fuiſſent in illos exempla illuſtriſſima ſuppliciorum atrociſſimorum: quæ tamen Epiſcopi Religioſique noſtri cohibuerunt. Non benè igitur quidam Scriptores invehuntur in Hiſpanos, quòd adeo fuerint diri in Indos. Aliquos ex Hiſpanos fuiſſe in aliquos Indos haud negandum. Vix tamen erat ut aliter fieri poſſet. Peccatum eſt ab aliquo: non totius eſt Nationis id crimen. Peius actum fuiſſet niſi Epiſcopi Religioſique viri interceſiſſent, qui ſemper, ubi opus erat, obſtiterunt, remque ad Paulum III detulere, quo ſuam authoritatem & ipſe interponeret. Libro autem 7 ejuſdem tomi cap. 4 ubi Mexicanorum dedecora Idololatrarum retulerat, eorundem chriſtianos mores ab Hiſpanis imbibitos laudans ſcribit: *At nunc Populi omnes ad Chriſti cultum traducti ſuperant vel æquant propè Europæos cunctis humanitatis ac Religionis officijs, ut ex ipſis qui diu per illas Regiones vagati ſunt, Romæ audivi, & uſu percepi, cum noverim nonnullos ex ijs oriundos & indigenas, eorumque confeſſiones in Urbe audiverim.* Tandem, ne multi ſimus, Lectores ad ejuſdem remittentes caput 1. lib. 8 paucula hęc delibamus. *Tertium ſit illud (* ſcilicet Hiſpanorum decus *) Nulla unquam gens, ex quo Adamus habuit liberos, tot Nationes moribus ac ritibus diſſimiles ad unius Religionis cultum, vel earundem legum ſtudium perduxit, ut Hiſpana. Vix enim quiſquam poſſit enumerare gentium varietatem, moresque illarum prorſus inter ſe diſſidentes, quas Hiſpani ſub Imperium ſuum miſerunt, & ad Chriſti venerationem perduxerunt uniusque Dei cultum. Sunt in promptu Hiſtoriæ: legat qui volet.* Sed de his hactenus. Reliquum eſt, ut Noſtri ſcripta in ſillabum redigamus. Atque ut Mss poſtmodum referenda ſervemus, ab editis exordiamur. Hiſpano ſermone dedit

Tractatum comprobatorium ſummi quod in Indias habent Imperij & communis principatus Reges Caſtellæ & Legionis. Hiſpali, Gothico charactere Sebaſtiani Truxillo 1552 in quarto. pp. 160. qua ſe ſcriptione ab eo crimine liberavit apud Conſilium Regium, de quo accuſatus fuerat ab Indiarum aliquibus domitoribus, perinde quaſi Catholici in Americam Regis abnueret Imperio.

Hiſpano item ſermone extat *Diſputatio & controverſia Epiſcopum inter & Doctorem Geneſium de Sepulveda, contendente hoc Indiarum adverſus indigenas debellationes licitas eſſe; illo autem è regione propugnante affirmanteque, fuiſ-*

ſe,

ſe, nec aliter eſſe poſſe, illicitas, tyranidis, injuſtitiæ & iniquitatis labe ſordentes; Quæ habita eſt diſſertatio coram doctis pluribus Theologiæ peritis & Juris, in Congregatione Regio Caroli V juſſu inita Valliſoleti anno 1542. pp. 112. Quòd autem Apologia iſta pro Indis longior viſa ſit & difuſior, ut in compendium redigeretur operâ egregij Theologi M. Dominici Soto, qui unus erat ex aſſidentibus in eo cætu, Conſilij nutu decretum eſt. In Summam ubi redacta fuerat, & ad duodecim capita revocata, totidem objectiones Geneſius oppoſuit, queis uti tempeſtivè reſponderet Epiſcopus, ſecundam Opuſculi partem adjecit hoc titulo.

Reſcripta repoſitaque ab Epiſcopo adverſus reſponſa à Doctore Sepulveda duodecim parata objectionibus in Summarium Apologiæ ſuæ collimantibus. Opuſculum hoc unà cum præcedenti, ceu prima ſecundaque pars, habetur pp. 112. & quidem Hiſpali; formis Sebaſtiani Truxillo 1552 in quarto. Item Barchinone, litteris Antonij la Cavalleria 1646 in quarto. Utriuſque memoria editionis habetur apud Scriptores Ordinis Prędicatorum pag. 193. itemque Italicæ Verſiones per columnas Italica ad Hiſpanam è regione in eadem pag. reſpondente, ſtudio Marci Gimnani, & ipſius typis, Venetijs 1645 in quarto. pp. 184. Diſſidij porrò hujus finis tam è voto Noſtri ſucceſit, ut inde Leges in favorem Indorum latæ, quas ſuperius memoravimus, emanaverint, Antagoniſtæ Libris ſuppreſſis.

Vernaculo item ſermone prodijt Tractatus alter hoc titulo.

Poſitiones triginta admodum juridicæ, in quibus ſummariè & breviter multa tanguntur jus attinentia, quo Eccleſia & Chriſtiani Principes gaudent aut frui poſſunt in Infideles, cujus illi cumque ſint ſpeciei: In primis autem verum aſſignatur & validiſſimum fundamentum, cui Regum Caſtellæ & Legionis ſummum in Orbem novum Imperium nititur, quo in Occidentalibus Indijs Domini conſtituti ſunt communes, & Imperatores in multos Reges. pp. 20. Extat in utràque editione.

Latino ſermone habetur Tractatus hoc titulo.

Principia quædam ex quibus procedendum eſt in diſputatione ad manifeſtandam & defendendam juſtitiam Indorum. pp. 20 primę editionis, in qua ſola legitur, ut Galli Critici ſcribunt; Pinelus autem col. 769 alias adjicit editiones anni 1607. in quarto.

Rurſus materna lingua edidit

Breviſſimam deſtructionis Indiarum relationem.

Cui adjecit *fragmentum alterius à quodam ſcriptæ relationis his Indorum debellationibus quondam intereſenti.* Præter memoratas Hiſpanas editiones, plures ſunt aliæ ejuſdem operis in multas Europæ linguas converſi.

Scilicet hoc latinè titulo: *Narratio Regionum Indicarum per Hiſpanos quondam devaſtatarum veriſſima. Hiſpanicè conſcripta, poſt alibi Latinè excuſſa, jam verò denuo iconibus illuſtrata*, prodijt Oppenhitonij curis, & ſumptibus Joannis Theodori de Bry, typis Hieronymi Galleri 1614 in quarto. Poſtea Heidelbergæ cum ijſdem iconibus typis Guillermi Uvalteri 1664 in quarto. Prȩter has editiones apud Scriptores Ordinis Prædicatorum legendas, aliam vidimus apud Avarea in Orbe Terrarum &c. verbo *Indiæ*, nempe Francof 1598 in quarto, aliamque Latino Hiſpanam. Ibidem 1690 in quarto.

Italicas Verſiones ijdem Critici Galli, Nicolaus Antonius, Avarea alijque afferunt: Venetiarum 1626 in quarto, & iterum ibidem Marci Ginammi 1630 & rurſus ibidem Hiſpanicis & Italicis columnis hinc inde pro utrâque diſpoſitis linguâ, Ginammi 1643 in quarto pp. 150.

Gallicæ autem Verſionis Jacobi Bigroddi editio eſt Antuerpienſis Franciſci Raphelengii 1579 in octavo, teſtibus Avarea, Nicolao, & citatis Gallis, addentibus alteram anni 1582. Pinelus verò Editiones recenſet alias nempe anni 1598 & 1645. in quarto. & 1648. tomis duobus in 12. Subdit inſuper Bellegardum item Hiſtoriam hanc gallicam feciſſe, teſte Dupin in tabula Authorum Eccleſiaſticorum, edidiſſeq 1597. Germanicam Tranſlationem anni 1597 in quarto citati afferunt Galli.

Tractatus Regij Indiarum Conſilij mandato ſcriptus ſuper negotio Indorum, qui in ſervitutem à Caſtellanis abrepti fuerant pp. 71 haberturque in ambabus editionibus Hiſpanicis. Item Italicè & Hiſpanicè, ut ſupra Venetijs, typis Ginammi 1657 in quarto pp. 96 hoc titulo: *Supplice ſchiavo Indiano di M. Bartholomæo de las Caſas, &c.* Quamvis enim D. Nicolaus Antonius in ambiguo fuerit, an ſub hoc Italico titulo alterius Venetæ editionis ejuſdem Ginammi de anno 1636. lateret is, quem narramus, Tractatus, an alter ſtatim à nobis huic ſubnectẽdus; dubium ſubſtulere Critici Galli Dominicani, collatione factâ invenientes Verſionem Italicam non ſequenti, ſed præſenti aptatam Opuſculo fuiſſe.

Remedia inter, quæ Epiſcopus, juſſu Imperatoris ac Regis noſtri, protulit in Congregationibus, quas habere Rex ipſe mandavit, Prælatorum & Litteratorum, Perſonarum que illuſtrium Pinciæ anno 1542 corrigendis Indiarum rebus, octavum ordine eſt quod ſequitur. In quo viginti deſignantur rationes, quibus probat Epiſcopus, Indos Hiſpanis fiduciariam in clientelam committendos non eſſe, nec in Feudum, aut alio nomine pp. 112. juxtà utramque editionem Hiſpanam, cui citati Galli Latinam ſubnectunt, itemque Italicam ſimul & Hiſpanicam hoc titu-

titulo: *La libertà pretesa dal ſupplice ſchiavo Indiano, &c.* Venetijs, typis Ginanmi 1645 in quarto, pp. 184. Hiſce Noſtri fundamentis ſatisfeciſſe D. Antonium de Leon Pinelo in lib. de Confirmationibus Regijs part. 1. capp. 18. 19. 20: ipſe Author eſt col. 567. editionis noviſſimæ Epitomes Bibliothecæ ſuæ Occidentalis alias iſtius Operis Chiapenſis Epiſcopi editiones ſubjungens, nimirum Gallicè redditi 1678 in 4. rurſusque Jacobi Kilingeri operâ 1623. 1625. in quarto.

Quædam monita & regulæ pro Sacerdotibus Confeſſiones excipientibus Hiſpanorum, quorum curæ Indi Indiarum oceani maris traditi fuerint. pp. 32 primæ editionis, nam in ſecunda tractatulus iſte, ſimul que ſequens deſideratur.

Additio ad primam & quintam regulas.

Romano ſermone extat conditus Tractatus cui titulus: *Erudita & elegans explicatio quæſtionis utrum Reges vel Principes jure aliquo vel titulo & ſalvâ conſcientiâ cives ac ſubditos à Regia Corona alienare, & alterius Domini particularis ditioni ſubjicere poſſint? antehac numquam ab ullo Doctorum ita luculenter tractata. Edita quondam cura & ſtudio Wolfgangi Griesſletteri, nunc verò multò correptius recuſa curante Jacobo Killingero juris conſulto Tubingæ Wildij* 1625. in quarto pp. 47. Quam editionem haberi Romæ in Barber. & Paris. apud Dominicanos ad S. Honorati teſtes ſunt ijdem Galli, qui & alteram dicunt laudari Romæ in Imperiali, Jenæ Joannis Gollenerì 1678 in quarto.

Sedecim contra peſtem remedia, quæ tunc inchoabat, & nimia ſerpens feſtinatione Indias deſtructum ibat. Octavum typis Authorem dediſſe Opuſculum hoc Hiſpali 1552 citati Galli Critici teſtes ſunt folio 195. n. 3, ut propterea miremur, non inter edita recenſitum ab ipſis, ſed admixtum Catalogo ineditorum Operum.

Indiarum detectio Occidentalium, Italico edita & Hiſpano ſermone 1630 in quarto, itemque Gallico donata 1697 in 12 pro ut extare in Caſanatenſi Ord. Præd. in Additionibus & Omiſſionibus ad ejuſdem Ord. Scriptores leges pag. 825 tom. 2. Atque editorum hîc finis eſto.

Ad Mss venientibus occurrunt nobis innumera minutiora, nempe *Libelli ſupplices, teſtimonia, narrationes, conſulta & alia,* quæ omnia Regio juſſu ab defuncti Muſæo Epiſcopi, Pincia Matritum tranſlata fuere, & in Tabullarium ſupremi Indiarum Conſilij aſſervantur, ut Remeſſalius ſcripſit, vel in Eſcuriali, ut Nicolâo Antonio propius verò fuit viſum. Majoris Opera moliminis ſunt quæ ſubdimus Hiſpano ſermone conſcripta.

Hiſtoria apologetica ſummaria quæ de qualitatibus ac diſpoſitionibus cœli & ſoli Regionum harum, genio, politica, indole, Rebuſpublicis mo-

moribusque, quibus gentes ſunt iſtæ Indiarum occidentis plagæ & meridionalis, quorum ſummum Imperium attinet ad Reges Caſtellæ. Magno volumine folijs 830 minutiſſimo ſcriptis caractere & ſine marginibus Opus hoc conſtat, atque ut teſtis eſt Remeſalius lectioni ejus incumbens, eruditiſſimum, proque Indis tuendis elucubratum, quibus ſe ſuaque regendi aptitudo periniquè negabatur à multis. Addit volumen hoc è Bibliotheca Dominicanorum Valliſoletana ſublatum, ſed tamen ſperare ſe, reſtituendum.

Generalis Indiarum Hiſtoria, tomis tribus comprehenſa in folio, è quibus priores duos vidiſſe ſe Remeſalius affirmat; primum folijs 668 conſtantem, narrationes que ad annum 1502 perducentem; ſecundum verò eas ad uſque 1510 continuantem folijs 197. Porrò dubium non eſt Hiſtoriam hanc cæteris, quæ prodierant, longis intervallis præſtare, quòd & plurima à ſe viſa Bartholomæus diligentiſſimus ſcrutatur rerum ſcripſerit de regionibus iſtis, quas totos quadraginta annos incoluerat & perluſtrarat, inſuperque ad manus habuerit Chriſtophori Columbi adverſaria, initio detecti Novi Orbis geſtis aperiendis non utilia modò ſed neceſſaria, ut proptereà quam diximus laudem Operi huic Remeſalius jure tribuerit, cujus majorem partem in ſuamHiſtoriam celeberrimus Chronogtaphus Antonius de Herrera contulerit. Nec prætermittendum exiſtimavimus, quod eumdem ſequuti Remeſalium Galli Critici tradiderunt, Epiſcopum ſcilicet Hiſtoriam hanc annò 1527 incæpiſſe, cui finem impoſuerit anno 1559, dederitq̃ in mandatis, ne ante quadraginta annos typis excuderetur.

Hujus Hiſtoriæ tomos duos Septimancæ in Regijs tabullarijs inveniri teſtis eſt de viſu Pinelus qui anno 1626 eò ſe contuliſſe ſupremi Indiarum Conſilij juſſione pro eiſdem inquirendis affirmat. Addit, tribus tomis extitiſſe in Bibliotheca Comitis de Villa-Umbroſa Opus hoc; cujus tomi duo (tranſcripti, ut pronum eſt conjectare) quondam in Bibliotheca fuiſſe Jacobi Kricij Abſtelodamenſis, ex ejuſdem Catalogo Bibliothecæ eruitur, forte que tertium volumen eſt, quod in eodem ſillabo legitur paulo mutato titulo, prò ut etiam diverſum præſeferunt duo primi tomi, quibus nomen Chiapenſis Epiſcopi Caſaus præfixum eſt. Ad hanc Hiſtoriam revocandi videntur ceu ejuſdem fragmenta

Chronici Indiarum quondam in memorata Comitis de Villa-Umbroſa Mss aſſervati, ut tradit Pinelus col 570.

Latino ſermone conſcripſit: *De cura à Regibus Hiſpaniarum habenda circa Orbem Indiarum, & de unico vocationis modo omnium gentium ad veram Religionem* foll 63. Opuſculi hujuſce tranſcriptionibus

bus propagati quatuor exempla adduxit Remeſalius, quorũ unum Pinciæ in Collegio S. Gregorij ſtare, alterum in Hiſpania Nova, tertium in Provincia Goatemalenſi apud Parochum de Mazaltenango, quartum penes ſe habere, cujus in Hiſtoria Provinciæ Chiapenſis fragmenta dat. Utrum autem exemplum quod ſecundo loco indicat eſſe in Hiſpania Nova tacitâ Bibliothecâ vel Tabullario, idem ſit quod à PP. Dominicanis Goaxacenſibus aſſervatur in Bibliotheca Conventus magni ejuſdem Provinciæ, in medio relinquimus. Id nobis eſt exploratum, extare ibi tomũ in folio bono charactere deſcriptum hoc titulo: *Quintum capitulum lib. 1. cui titulus eſt: De unico vocationis modo omnium gentium ad veram Religionem F. Bartholomæi à Caſaus Ord. Præd. Epiſcopi quondam Civitatis Regalis de Chiapa.* Caput hoc complectitur 36 §§ admodum difuſos. Continuò adjungitur caput ſextum §§ 8 concluſum, ſeptimumque, quod §§ 6 abſolvitur. Certè negotium nobis faceſſit, dificileque videtur, Codicem hunc manu exaratum exemplar eſſe Libri, de quo nobis eſt ſermo, propterea quòd iſte foll 63 conſtet; tria verò quæ retulimus capita §§ 50, quorum 36 ſaltem latiſſimi ſunt præſeferant, ſubindeque & ipſa tria capita, & quę reliqua ſunt foll 63 capi niſi minutiſſimo charactere non poſſint.

De Servitute Indorum ſecundæ conquiſitionis de Xaliſco dictæ foll 272.

De promulgatione Evangelij, Latino & vulgari ſermone.

De juvandis & fovendis Indis, ſermone Latino, quod grandis molis Opus appellat Illmûs Davila Padilla, foll mille conſtans, nam totidem numeros putabis, ſi viginti chartarum ſcapos ſeu faſciculos philirarum recenſeas. Mexici aſſervari apud PP. Dominicanos idem eſt Author, redditumque latinè à F. Dominico de Anunciatione, qui illud à Sodalibus Chiapenſibus commodatum acceperat.

Latino item idiomate *de theſauris in ſepulchris Indorum latentibus.* foll 192.

Hiſpanicè *Summarium eorum quæ Doctor Sepulveda contra Indos ſcripſit.* fol 94.

Eadem dialecto, *Duodecim Codices Diſputationum ab Epiſcopo Chiapenſi cum Darienſi Antiſtite, & Doctore Sepulveda habitarum.* foll 184.

Latinè: *De Juridico & Chriſtiano ingreſſu & progreſſu Regum Hiſpanorum in Regno Indiarum* fol 61.

Hiſpanicè *Confeſſionario* fol 32. Quod opuſculum non aliud videri à recenſito inter edita n 9 rectè monent Critici Galli.

Teſtamentum & Codicillus duos eſſe hos libellos ab Epiſcopo paulò antè ſuum obitum Philippo II traditos, ijdem cum alijs Doctores animadvertunt, laudarique ab

ab Emmanuele Roderico QQ. Regularium tom. 2. q. 99. art. 4.

His adjicimus *Librum in quarto varia* Noſtri *Opuſcula continentem* charactere deſcriptum P. F. Joannis de Cordova, Provincialis Dominicanorum Novæ Hiſpaniæ priuſquam illuſtris Familia ſua in ternas ordinatè Provincias abiret. Extat in Bibliotheca Goaxacenſis Conventus magni Ordinis ejuſdem, opinamurque tranſcriptionem eſſe aliquorum ex his qui numerati manent Tractatuum.

Vernaculo idiomate *Epiſtola ad M. F. Bartholomæum de Carranza & Miranda de dubijs circa Indorum libertatem occurentibus*, quæ Mss erat in Bibliotheca Comitis de Villa-Umbroſa uti ex Pardo in ſuo Catalogo fol. 167 ſcribit Pinelus.

Tandem, Romana Lingua conſcriptum à Noſtro *Dialogum De in Indias jure*, interlocutoribus Seniore & Juvenio apud Pinelum ipſum col. 572 nobis occurrit.

Jam, ut ſub unum omnes, quos legere potuimus Scriptores Noſtri acta vel ſcripta laudantes, aſpectum demus, ſunt illi quidem Remeſalius omnium diligentiſſimè & fuſiſſimè in Hiſtoria Provinciæ de Chiapa & Goatemala a cap. 10 Lib. 2 Davila Padilla in Hiſtoria Provinciæ S. Jacobi à cap. 97 ad uſque finem Libri primi. Ægydius Gonzalez Davila in Theatro Eccleſiæ de Chiapa fol. 190 D. Nicolaus Antonius in Bibliothecâ Hiſpaniæ Novâ tom. 1. à pag. 149 PP. Echard & Quetif in Scriptoribus Ord. Præd. à pag. 192 D. Antonius de Leon Pinelo in Epitome Bibliothecæ Occidentalis Editionis noviſſimæ à col. 566 Fernandez Dominicanus, in Hiſtoria Eccleſiæ noſtri temporis cap 7. Dominicani item Lopez p. 4. lib. 2 cap. 16. Pius p. 4 col. 172. Fontana in Theat. & Monum. Altamura ad annum 1555. Torquemada in Monarchia Indica tom. 3 pag. 42 & alibi ejuſdem tomi editionis Madritanæ 1723. D. Joannes de Solorzano de Jure Indiarum lib. 2 cap. 1. n. 27. Franciſcus Lopez de Gomara in Hiſtoria Peruvij cap. 77. Avarea in Orbe Terrarum Scriptorum calamo delineato, art. ſupra indicato. Cabrera in Gentilitijs Stemmatis Mexicanis, ſeu de SS. Deiparentis Guadalupia Imagine n. marg. 432. M. F. Joannes de Segura Troncoſo in Seneca de Mercede à num. 435 uſque ad 439 incluſivè Noſtrum à criminatione defendens in ipſum ſcripta ab eloquentiſſimo Chronographo D. Antonio de Solis.

537 P. Bartholomæus de las Casas, Natione, niſi fallimur, Mexicanus, Patria nobis incerta, Societatis JESU in Provincia Novæ Hiſpaniæ alumnus, publicusque Philoſophiæ Profeſſor ad Maximum SS. AA. Petri & Pauli

Pauli Mexiceum Lyceum triennio Ariſtotelis Libros ejuſdem Facultatis interpretaturus, tradituruſque auditoribus ſuis, Curſum exaravit, cujus primum volumen in quarto habetur in Bibliotheca Collegij Tridentini Seminarij Mexicei hoc titulo

Diſputationes Summularum & Logicæ magnæ dictatæ à P. Bartholomæo de las Caſas Societatis Jeſu ab anno Domini 1640 uſque ad 1641.

Quæ reſtant pro integrandâ Philoſophiâ elucubrationes, quo ſint in ſcrinio nos latet, ſicut & viri ſcripta alia & acta.

538 P. BARTHOLOMÆUS CASTAÑO, Natione Luſitanus, apud Scalabim notiſſimam Portugaliæ Villam ortus, Mantuæ Carpentanorũ degens anno 1623 ætatis 21. quo tempore P. Ferdinandus de Villafañe Societatis JESU in Provinciam Novæ Hiſpaniæ ejuſdem Ordinis Sodales ſupplementi gratiâ mittendos cõquirebat, hos inter navigaturus, prophanus licèt adhuc, admiſſus fuit, non ſemel à Deo ut ſibi diligentiſſimè inſerviret, nec irrito auxilio vocatus. Inſcenſâ nave, orationi, lectioni, pijſque alijs operibus deditus, Religioſis ſecularis erat exemplo, quibus aggregari diſcupiens, voti compos effectus, Amalucæ cooptatus tyronibus, reliqua probationis tempora Mexicana in Provincia exegit, in qua ita etiam ſtudijs incubuit, ut non ſine plauſu frequentarit Gymnaſia, aleamque Minervæ ſubierit. His abſolutis, jamque Sacerdotio initiatus, atq̃ ab ſpiritus fervore conſpicuus, Angelopolim pro tertia, ut dicitur, probatione dimiſſus, ſtatim eximij animarum zeli ſpecimen dare cępit, habitis in Foro, ſingulis ferijs quintis, ut uſus ferebat, concionibus ferventiſſimis coram Populi frequentiſſimâ multitudine ad Ædiculam ſacram concurrente. Nec verò hominibus duntaxat è trivio vulgique plebecula acceptus, ſed gravibus doctrinâ viris & munere è Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, nunquam non ipſum dicentem excipientibus & laudantibus. Tantos porro inde fructus collegit, ut plurimi, antea vitijs fœdiſſimi, expiari totius vitæ exomologeſi curaverint, atque in Numinis amicitiam & gratiam redire.

539 Non ita pridem Cinaloę gentiles in Eccleſiæ ſinum Catholicæ recipi occæperant à PP. Societatis JESU barbariem dedócti & ſuperſtionem, ſacriſque ac politicis inſtituti, atque Noſter eò ut ſe conferret, Apoſtolico muneri vacaturus, Superioribus arriſit, queis ipſe ex animo paruit. Decennium, iniquas, ſole toſtas, & mille ſcatentes periculis plagas excoluit, non his tantùm corporis divexatus incommodis, ſed animi etiam afflictiones perpeſſus, queis chariſſimum ſibi hominem Deus arctius devincire, & ad ulteriora provehere amabat. Ille, Hercle, adeo erat per-

fectionis religioſæ avidus, ut ne apicem quidem prætermiſſerit, his quoque minutijs intentus, quas ferventiores novitij uſu tenere ſolent. Apud Saguaripam, & Sigibatanes primùm ſubſtitit, mox Sonoræ, quam ipſe condidit Miſſionem, ſe contulit, nullo præpeditus timore impendentium malorum inermi ſibi ac ſoli barbaros ingredienti, Miniſtrum licèt Evangelij ultrò & inſtanter expoſtulantes. Eos ut lucrifaceret Chriſto, nullum non movit lapidem, & felici ſucceſu ſaxea demum corda emollivit. Quòd enim muſicis illi numeris delectati, libentiſſimè audirent motam ab ipſo cithatam haud ineleganter, vel quod illud cumque inſtrumentum fuerit, eâ uſus opportunè occaſione parvulos apud ſe bona cum genitorum venia retinendi, eis ſe ad tempus non inviti abdicantium ut movere fides condiſcerent, unam imò verò Catholicam Fidem in primis ab Apoſtolico hauriebant fidicine, niſi dixeris Orpheo & Amphione, qui & humanas nervorum concentibus feras manſuefecerit, & Thebis ſublimiorem Urbem firmioraque longè mœnia conſtruxerit.

540 Nam hac uſus arte, primo ſtatim anno initæ Miſſionis Sonorenſis duo millia ſalutaribus aquis intinxerat, quibus ter quaterve millia grandiorum ætate virorum & fœminarum brevì itidem junxit & parenti Eccleſiæ multa in dies incrementa ibidem locorum capienti. Nec mirum, quandoquidem Apoſtolum imitandum ſibi propoſitum, omnibus omnia factus, adeo referebat exactè, uti lingua, quam penitiſſimè calluerat gentilium, cæterisque ipſorum ita uſibus œconomicis & politicis (rectius nuncupaveris Barbaris) adaptaret ſe, facilè ut Indi crederent Indis quoque ipſum genitoribus editum, fermeque ſubinde haberent deſpectui, ni Miſſionum Viſitator ab hac illos opinione avertiſſet, eximio Bartholomæum honore coram eorum cætu cohoneſtans. Multa porrò apud Sonorenſes cæterosque, quibus præfectus fuerat, peregit, Eccleſijs chriſtiano ædificatis ritu & inſtructis, ethnicisque nuper hominibus ad Dei cultum & pietatem formatis. Nonnunquam viginti integra nocte leucas confecit baptizandi ergo parvulum morti proximum; tandiuque pedes diſicillimis & vaſtiſſimis perluſtrandis inſtitit locis, donec ſecus in mandatis accepit.

541 Adhæc, propitio ſibi Deo, diſcrimina vitæ præſentiſſima effugit, miraque patravit. Nam jubentibus Superioribus, Pagos ingreſſus gentilium Indorum, ut plures ipſis immixtos Chriſtianos parvulos contaminandi ſe idolis majorum & ſuperſtitionibus periculo eximeret, Paganorum id circo exceptus fuit plauſu, quòd graviter ægrotantes ipſo-

ſorum plures lavacro ſalutari perfuderit, juxtàque ſanitati ad unū omnes protinus reſtituerit. Quandoque comitatus Sodali, Indum pluſquam centenarium, prope que vitæ finem invenit, cujus cum intimos animi perſcrutatus eſſet receſſus, liquido conſtitit, ætatem ſic duxiſſe longævam, ut naturalis juris præſcripta ad unguem ſervaſſet: tum enim verò chriſtianis, ut par erat, edoctum, Socijque manibus baptizatum, paulo poſt mortuum Indum, plaudentibus, ut remur, Superis, cœlum excepit.

542 Tanta licèt ageret inibi locorum pro Dei gloria & ſalute animarum, Deo tamen ipſum inde evocanti, atque ut ſe Mexici ſiſteret, Superioribus annuentibus, indicenti, illicò obtemperavit. Erat ſanè in divinis decretis ut deinceps Apoſtolica apud Mexicanos munia ſubiret, reſiduamque vitam perageret. Sodalitio, quod à Salvatore nuncupatur in Domo Profeſſa, eſtque antiquitate & multis nominibus celebre, Præfectus datus, totos 26 annos invigilavit, Sodalium eximio profectu, ad quos cœteramque confertiſſimam multitudinem ſingulis dominicis diebus è ſuperiori loco dicebat, promptumque ſe & facilem ſingulis, pro confeſſionibus, conſultationibus, & omni chriſtianâ inſtitutione præbebat. Adhęc cathecheticas multo tempore, quinta cujusque hebdomæ feria, conciones ſui eſſe voluit muneris, quas multo conditas ſtudio Theologicæ Summæ & aliorum, quæ ad Scholaſticam attinent & Dogmaticam, Operum S. Thomæ Doctoris Angelici, auditoribus offerebat. Pro rudiori verò plebecula breviſſimum in unico folio Cathechiſmum conſcripſit, Mexicanis ſæpius typis recuſſum. Inſuper exempla, quæ ineunte nocte, quadragenarij jejuni tempore, enarrari coram multo virorum cœtu ferventi ad mores exhortatione conjuncta, ſolent in Eccleſia Domus Profeſſæ, egregio ſucceſu, demandata ſibi habuit. Tandemque ſermonibus benè multis paſſim, ut ferebant res, chriſtianâ confectis & virili eloquentiâ, auditores cohortatus, mirum eſt quot fructus retulerit.

543 Erat quidem acuto & prænobili ingenio, multaque dives eruditione, qua tametſi opportunè in domeſticis ad Sodales ſuos concionibus uteretur, in cœteris ad populum abſtinens, ſic agebat, ut vitia evelleret, auditores compungeret, atque ad pœnitentiam capeſſendam, & amplexandam virtutem ſolicitaret. In hunc omnia Rhetoricæ ornamenta, quibus inſtructiſſimus erat, vigorem dicendi inſitum, & graviora quæque permovendis animis, ſcopum ut deſtinabat, è voto illi & ſententia ſalutem animarum optanti eveniebat. Quòd tamen vehementiori non nunquam zelo correptus, liberius loqui

qui viſus fuerit, imò audatius invehi & inſectari, querimonias eſt paſſus multas, & acerrimas à Superioribus objurgationes, quas ipſe patientiſſimè toleravit, nullâ nominis & æſtimationis jacturâ, Apoſtolicus vir etiamnum audiens, & ab egregijs virtutibus ſemper multi habitus.

544 Et verò diligentiſſimè illas excoluit, Fidem in primis, cujus propagandæ gratiâ duriſſima pertulit, grandiaque patravit; Religioni inde peræquè intentus, cujus argumentum eſt *Tractatus de methodo Sacras Imagines percolendi*, inferius inter ejus ſcripta cenſendus. Spem quòd attinet, tanta erat fiduciâ, úti Deo ſubnixus, ardua quæque aggredi neutiquam vereretur, opem que ejus & auxilium præſens haberet. Porrò Charitatem ut deperiret dictu eſt difficile, conjici que ex his poteſt, quæ fecit, omnibus hactenus anarratis, quibus accedunt quæ preterimus reliqua, quæque dicemus: Opuſculum etiam quod de Charitate concinnavit, itemque aliud de Contritione, Lectorum ob oculos has, quibus exarſerat, flammas aperiunt. Adeo quidem hæc publicis in concionibus pertractans ardebat, ut non ſemel abrumpere cæptam orationem, alioque tendere opus ſibi fuerit dicenti. Eam obrem, nulla præteribat charitatis officia, Sanctimonialibus ducem ſe perfectionis exhibebat atque Magiſtrum, ductis ad poſtremum ſupplicium hortator aderat & adjutor, egentibus eleemoſynas, ut ut potis erat vir pauperrimus, erogabat, totusque in juvandis propter Deum proximis erat, atque ut obviam iret ſcandalis mali dæmonis ſuaſu in feſtis ſolennioribus occurentibus, quæ, nocte Servatoris noſtri devota natali, debachantibus per Urbem inſanis hominibus, benè moratis offenſioni noverat eſſe, induſtriè compeſcuit, invitatis hortatisque elementarijs pueris, dantibusque operam Grammaticæ, ut in ſuis quiſque ædibus curarent, Iconem Virgineam ad feneſtram, collucentibus luminibus, palam exponi, rogatoque Archiepiſcopo Mexicano, ut ſuis in hunc propoſitum Edictis concurreret, cui libentiſſimè Præſul annuit rogatui. Et certè voti compos efectus fuit, Puriſſimâ Deiparente ei obtemperante, qui totum ſe marianis obſequijs & cultui dederat, erga immaculatam Conceptionem in primis, Præſentationemque eximiâ religione conſpicuus.

545 Paupertatem, obedientiam, caſtitatem, patientiam, cœterasque virtutes egregiè adamavit & coluit, quas ad extremum diem uſque duxit. Bimeſtri, qui hunc preceſſit, peracerbis doloribus patientiſſimè toleratis, ad æternam gloriam ſe comparabat, bis in die ſacrâ animum confeſſione amplius & amplius expians, quem tamen adeò labis expertem

Sacerdos noverat, cui eo ipſo anno, totius, quam in Societate duxerat, vitæ, hoc eſt, annorum quinquaginta rationem ſub Sacramenti ſigillo dederat, ut nullius læthalis culpæ reus haberetur, imò nec venialis quidem deliberato admiſsæ conſilio. Tantâ illum Deus gratiâ munierat, cui alia itidem charisſmata egregia contulerat. Denique, præclaris virtutum exemplis editis, Sanctiſſimi Jeſu-Chriſti Corporis Viatico refectus, extremoque unctus Oleo, animam Deo reddidit die 21 Decembris anno 1672. Statim ut obitus ejus innotuit, homines certatim confluebant, Sancti, quem dicebant, & Apoſtolici viri cadaver veneraturi, quod ſequenti die, multis ex utroque Clero Populoque Mexiceo viris graviſſimis comitantibus funus, elatum fuit celebri pompâ, Religioſis Sancti Auguſtini PP. eam curantibus, qui ultrò ſe agendo funeri Eccleſiaſtico ritu obtulerant.

Vitam ejus conſcripſit P. Thomas de Eſcalante, Doctiſſimus Societatis ejuſdem Theologus, ediditque Mexici, typis Joannis de Ribera 1679. in quarto. Noſtri porrò ſcripta ſunt hiſpano ſermone.

Tractatus de virtute charitatis, quem ipſe Eſcalante Vitæ inſeruit Noſtri à fol. 27.

Tractatus de Actu contritionis, editus ſimiliter à fol. 37. col. 2. ejuſdem Vitæ.

Methodus pro ſanctarum Imaginum religione & uſu, cujus ſpecimen dedit ibidem Eſcalante à fol. 23 col. 2. Opuſculi dicti.

Epiſtolarum Libri tres, quarum aliquas ſparſim in Vita præcitata opportunè tranſcriptas invenies, fol. que 9. col. 1. leges tres hos Libros apud Monaſterium Mexiceum Sanctimonialium ab Incarnatione repertos, unde in Thomæ manus venère; ſingulas autem ſpiritum concernere, & ne quidem unam, quæ in hunc non collimet ſcopum, inveniri.

Aliquot acta Noſtri apud Cinaloas dedit P. Andreas Perez de Ribas in Triumphis Fidei lib. 6. cap. 18. Ejus breve ac ſucculentum elogium texuit P. Julianus Gutierrez Davila Congregationis Oratorij in ejuſdem Hiſtoricis Monumentis part. 1 n. marg. 99. Demum, extat memoria in Menologio edito à P. Oviedo ad diem 21. Decembris.

546 D. Bartholomæus Fernandez Tallon, Natione Mexicanus & Patria, florido vir ingenio, quos ab Tempe noſtra, hoc eſt, à Mexiceo ſolo retulit flores, ut in fructus matureſcerent, humanæ documento eſſe pulchritudini ſtudens, Poema hiſpanis amœniſſimis numeris vernans collegit, quod Cenſor ejus P. Mathias de Bocanegra Societatis JESU, Poetices non minus quam Theologiæ cultor, multis efferet, cuique titulum dedit Author.

Florida humanæ documenta ſpeciei, è florum ephimerâ venuſtate ad mores traducta & numeris alloquentibus roſam exhibita. Mexici, ex Typographia V. Bernardi Calderon 1652. Extat in Bibliotheca Collegij Maximi Mexicani Societatis JESU.

547 D. Bartholomæus Frias de Albornos Natione Hiſpanus Talabricenſis, poſtquã rubro Doctoris pileo Urſaone inſignis fuerat, Mexicum adijt, cujus Univerſitatis tunc coaleſcentis Fundatoribus junctus, Magiſtralique Philoſophiæ laureâ redimitus, tum etiam Legum Doctoribus cooptatus, earum Primarius Interpres & Profeſſor fuit inſtitutus, hac ſub inde gloriâ clarus, quòd nulli ſecundus fuerit in nobiliſſima Juris civilis profeſſione, quodque Jus peræque ac ceteræ facultates ad miraculum uſque inter noſtrates poſtmodum efloruerint. Ingenium ejus ſummum fuiſſe ac planè monſtruoſum, Author eſt D. Nicolaus Antonius in Bibliothecâ Hiſpaniæ Novâ tom. 1. pag. 152. teſtatus, illius ſimilisque memoriæ ſpecimen ſæpe dediſſe. Tanta apud eruditos id temporis, non Americæ tantùm, ſed Europæ florentes, fuit exiſtimatione, quantum data ad eum Andreæ Reſendij Luſitani, Viri Clariſſimi, Epiſtola indicat, nimirum ſummâ. Nec immeritò, quòd Juris ſcientiæ, quam profitebatur, ornamenta plurima contuliſſet, quæ inter cenſenda eſt Linguarum perities, quam ei laudem *Franciſcus Sanctius Brocenſis* tribuit *in Arte diſcendi brevi tempore Latinam linguam* hiſpanicè ſcriptâ, *Virum Doctiſſimum, atque in Linguis omnibus perfectiſſimum* appellare non dubitans. Scripſit materno ſermone, quò uſui Liber pluribus eſſe poſſet,

Artem Contractuum. Valentiæ, litteris Petri Huete 1573 in f. Ad Illmûm D. Didacum Cobarruvias, Summi Senatus Præſidem, olimque Præceptorem ſuum. Ut ſunt tamen varij hominum ſeſus, Opus multi ab doctiſſimis alijs habitum, diſplicuit Ignatio Lopez de Salzedo, Complutenſi Profeſſori Canonum Primario, uti Nicolaus advertit ex illius additione ad *Practicam Canonicam Bernardi Diaz* cap. 76 § *& memoria idem teneo.*

De Hiſpanorum Familijs Mss Noſtri Opus laudat Gundiſalvus Argote de Molina, quod uſui ſibi fuerat Nobilitatis Bæticæ Hiſtoriam ſcribenti. Ita quidem Nicolaus Antonius ſcribit, cui citato non omnino conſentit Gerhardus Erneſtus de Franckenau, in Bibliotheca Hiſpanica Hiſtorico-Genealogico-Heraldica pag. 58 ſubdubitans, utrum juris conſultus noſter, an alius ab eo Author fuerit hujuſce Opuſculi, ut Pellicerius æquè ac Salazarius expreſſis verbis ajunt. Nos rem in medio relinquimus.

Tractatum de Converſione & Indorum Debellatione. In quo durio-

ra forſitan docere aggreſſus & propugnare, quam æquitas manſuetudini chriſtianæ juncta ſubſtineat, repulſam eſt paſſus, Liberque à Quęſitoribus Fidei proſcriptus, ut ex Illmô. Davila Padilla in Hiſtoria Mexicana Ordinis Prędicatorum lib. 1. cap. 103 Nicolaus Antonius advertit, nosque ſupra inſinuavimus inter recenſendum ſcripta Illmî. D. Bartholomæi de las Caſas. Meminit ejus D. Antonius de Leon Pinelo in Epitome Bibliothecæ Occidentalis col. 742. Item Ægydius Gonzalez Davila in Theatro Eccleſiæ Mexicanæ pag. 32. Noſtrum inter Academiæ Mexiceę conditores enumerans. Plaza in Chronicis ejuſdem Academiæ lib. 1. cap. 9 n. 51.

548 Illmus. D. D. F. Bartholomæus Garcia de Escañuela, Natione Hiſpanus, ignota nobis Patria, Ordinis S. Franciſci, Regularis Obſervantiæ alumnus in Provincia Granatenſi, Lector fuit Emeritus, tantique habitus, ut R. admodum P. Alphonſus de Salinazes, totius Familiæ Generalis, ipſum unum eſſe voluerit octo virorum, quos elegit omnium doctiſſimos, pro ſeveriori efformandâ criſi de mirandis à V. M. Maria à Jeſu de Agreda Libris ſcriptis, priuſquam publici juris fierent, ut perdoctus P. Ecija Capucinus nos docuit in *Muro inexpugnabili Myſticæ Civitatis Dei* à ſe edito cap. 5. fundam. 5 p. 26. Catholico Regi à Concionibus, deinque à Conſilijs, Portudivitenſis Epiſcopus deſtinatus, mox verò ad inſulas Durangenſis Eccleſiæ in Cantabria Nova promotus, in Americam veniens, ſapientum hominum plauſus emeruit, qui ipſum è ſacro ſuggeſtu dicentem excipiẽtes, præconceptam de egregiâ viri doctrinâ, atque in Oratoria Facultate eximijs dotibus opinionem, palam ſunt conteſtati, quorum indigitare ſat eſt magna nomina Antonium Nuñez de Miranda, & Iſidorum de Sariñana. Diœceſi ſuæ ampliſſimę, ſi quæ eſt toto Orbe ulla, inviſendæ & accurandæ deditus, res ejus ſic ad normam redegit omnes, ut ejus in Epiſcopali munere ſucceſſores nihil ex his duxerint immutandum, ejus quinimo veſtigijs inſtiterint. Extant ejus editæ Conciones doctiſſimæ, quas Bibliotheca Franciſcana retulit tom. 1. pag. 186 nos cæteras quæ vidimus adjiciemus ineditas. Et primo laudatæ loco ita habent ex materno in latinum ſermonem converſis titulis.

Oratio Funebris in Exequijs Gaſparis de Medina Parentis RR. P. ac Illmî D. F. Alphonſi de Salizanes. Salmanticæ formis Joſephi Gomez 1666 in quarto.

Oratio Funebris in Exequijs ductis magno Hiſpaniarum Regi Philippo IV. Eiſdem typis Regijs 1666 in quarto.

Religioſum Exemplar, ſeu Oratio ha-

habita in funere R. Admodum P. F. Andreæ de Guadalupe Generalis Indiarum Commiſſarij. Matriti, ex Typographia Regia 1668 in 4.

Panegyrica Oratio habita plaudendi ergo largiores ab Apoſtolicâ Sede cultus decretos S. Ferdinando Caſtellæ & Legionis Regi. Mantuæ Carpentanorum, ex Officina Joſephi Fernandez de Buendia. 1671 in quarto. Extat in Oratoriana Mexicea.

Oratio funebris pijs manibus V. P. F. Chriſtophori Delgadillo Franciſcani, Provinciæ Caſtellanæ Regularis Obſervantiæ alumni. Eiſdem typis & anno.

His editis jungimus, quas ineditas vidimus Orationes uno omnes tomo compaginatas in Bibliotheca Sodalis noſtri doctiſſimi D. Emmanuelis Antonij de Luyando.

Oratio Evangelica in Beatificatione S. Roſæ à S. Maria Virginis Limenſis.

Panegyris dicta, poſtremâ ſolenniſſimi feſti die ab Regia Matritana Curia acti pro Canonizatione S. Petri de Alcantara.

Ejus viventis inſinuat elogia Diſcipulus & Socius Fr. Antonius de Eſcaray in nuncupatoria concionis à ſe editæ de Servatoris noſtri vindicijs. Orationis n. 3. à nobis recenſitæ meminit D. Antonius de Leon Pinelo in Epitome Bibliothecę Occidentalis fol. 924. col. 1.

549 M. F. Bartholomæus Gil Guerrero, Natione Mexicanus, Mexici nobiliſſimis parentibus editus, Ordini Heremitarum S. Auguſtini in Provincia SS. nominis JESU adſcribi voluit, in qua & litteris effulſit & moribus ac muneribus. Traditis è ſuggeſtu Philoſophiâ & Theologiâ duodecim annis, Magiſterij gradum ad Familię præſcripta tulit. Primarijs Cœnobijs Angelopolitano, Goatemalenſi, alijsque ubi præfuerat, toti Provincia Superior datus, non ſine laude fructuque oneri ſatisfecit. Alia inter religioſa monumenta in Mexicano Conventu Turrim pro ære campano erigi multo ſumptu curavit, non ab architecturâ commendatam minus, quam à ſublimitate, quæ & intuentibus in arte peritis, imò inſcijs etiam plauſui eſt egregio. Ingenij verò, quæ reliquis præſtant monumentis, duo breviora ſubnectimus, majoris alia operæ & moliminis nos fugientibus ad utramque Sophiam Oratoriam que pertinentia, queis etiam multos annos impendit. Sunt autem illa conciones à ſe habitæ apud Goatemalenſes hiſpano ſermone, altera hoc titulo.

Pyxis oſtenſoria, ſeu SS. Virgo Dei Mater in gratia concepta. Goatemalæ, Formis Joſephi de Pinedâ Ibarra 1673 in quarto.

Altera, *Panegyris de Immemoriali S. Petri Paſchaſij Mercedenſis Ordinis, cultu.* Ibidem, extat que edita cum alijs ejuſdem argumenti Sermonibus in Libro à

F.

F. Rocho Nuñez, de quo in loco dicemus.

550 M. F. BARTHELOMÆUS GOMEZ, Natione & incunabulis Mexicanus, ſacri Prædicatorum Ordinis ſidus, quem in Conventu Mexiceo Provinciȩ S. Jacobi Primario amplexatus eſt, ab utriuſque ſuggeſtus munijs pro Inſtituto ſuo expletis, egregium nomen eſt aſſequutus: nam primos inter ea ętate concionatores habitus, Gymnaſij palęſtram docendo Philoſophiam atque Theologiam ſtrenuè dimenſus, Magiſterij lauream promeruit: tum etiam in Academiâ noſtrâ pro tuendâ S. Thomæ doctrina, auditoribusque explicandâ perpetuus Anteceſſor defuncto Clariſſimo Viro F. Ludovico Vallejo ſuffectus eſt 9 Junij 1618. Ejus quoque operâ pro negotijs Fidei uti Apoſtolici Quæſitores voluere, Cenſoris inſigni munere ipſi collato. Religioſis alijs functus in Familia Præturis, ad Provinciæ clavum ſedit ejuſdem Vicariatu potitus, cujus bonis & incolumitati egregio quo erat zelo proſpexit. Hanc obrem ſcribendi Hiſtoriam ejus continuandique editam ab Illmô. Davila Padilla curas ſibi aſſumpſerat, pro quo opere multa paraverat, quod tamen, morte intercedente quo minus procederet, Diſcipulo ſuo ſatis docto & ſtrenuo viro F. Alphonſo Franco reliquit, à quo ſcriptam, quam legimus, Hiſtoriam Provinciæ S. Jacobi Dominicanorum, ſuperius diximus. Noſtri porro, gravioribus prætermiſſis elucubrationibus ad res Theologicas ſpectantibus, quas tempus unàque deceſſorum incuria nobis inviderunt, ſuppetunt

Adverſaria pro Hiſtoria Provinciæ S. Jacobi Prædicatorum Ordinis adornanda.

Quorum meminit citatus Franco Lib. 2. cap. 40. fol. 239. Authoris verò memoriam etiam nobis exhibet Plaza in Chronicis Academicis Lib. 3. cap. 22. n. 113.

551 ILLMUS. D. D. BARTHOLOMÆUS GONZALEZ SOLTERO Natione Mexicanus & Patria, Epiſcopus Goatemalenſis, apud Mexicea Societatis JESU Gymnaſia humaniores excoluit litteras, Philoſophiæque operam dedit: majoribus dein Theologiæ & Canonum ſtudijs in Univerſitate totus incubuit, alijsque præreptis laureis, & doctorali Theologiæ apice redimitus, Academiam non ſemel rexit. Ad multa quidem natura comparatus & arte, ſacris excipiendis confeſſionibus fuit expoſitus, juſſusque ab Archipræſule Mexicano concionatoris munus obire, paruit nec ſine fructu & laude. A Sacro Fidei conſiſtorio auctus honoribus, pro viſitandis Bibliothecis libriſque expurgandis fuit inſtitutus, atque ut partes ageret Oratoris pro carceratis tuendis à Quæſitoribus deſtinatus, tum etiam pro Theologicis cen-

Juris ferendis titulo insignitus prænobili, qua erat pietate & eruditione munera explevit. A Supremo Inquiſitionis Conſilio primùm Fiſcalis Mexicei Tribunalis ſacri conſtitutus fuit, poſtmodumque Apoſtolicus Inquiſitor, quibus ſtrenuè defunctus Præfecturis clariſſimis, dignus viſus eſt Regio Indiarum Conſiſtorio ipſique Catholico Regi, qui ad Pontificales eveheretur Goatemalenſes infulas. Antequeræ Goaxacenſium ab eorundem Epiſcopo D. Bartholomæo de Benavides conſecratus, in Eccleſiam ſuam pergens, ſtatim pluſquam octomille baptizatos ſacro chryſmatæ inunxit; ubi verò Goatemalam tenuit, Urbem primariam, 16 Septembris anno 1644 totum ſe paſtorali devovit officio. Non potuit tamen quin Regiæ juſſioni obtemperans, rationes exigeret de Pręfectura geſta à Marchione de Lorenzana, qui Auditorij Goatemalenſis Præſidem egerat: quo ille ita functus mandato fuit, ut æquiſſimi juxtà ac prudentiſſimi laudem tulerit. Pauperes ut eleemoſynis ſublevaret, eorum à Rectoribus Eccleſiarum nomina requirebat, proprijsque collata manibus ſtipe recreabat, nec erubeſcentes mendicare, & Religioſas Virgines prætermittebat. Ægrotantibus lueque infectis aderat ſubſidio ſpirituali futurus & temporali. Adverſus cæteros charitate præcellens & humanitate, in ſemet flagris ſæviebat, mortique proximus cruentata cilicia triginta confeſſario ſuo tradidit, queis uſus fuerat, clàm habenda. Multis porrò ad Dei gloriam & Diœceſis bonum exactis, bimeſtri ęgrotatione purgatus, pijſſimèque ad mortem diſpoſitus, Pontificijs indutus veſtibus, obviam venienti Chriſto Euchariſticis ſpeciebus velato exivit, quo religioſiſſimè paſtus ac præmunitus, chriſtianis alijs exercitijs incubuit. Hiſtoriam Paſſionis Dominicæ & Symbolum Fidei aliaque pro voto ſuo ab adſtantibus recitata ut audierat, Crucifixi complexus Imaginem, accenſumque cereum, mortem tandem aſpexit die 25 Januarij anno 1650 ætatis 74. Funus ejus, quod egregiâ celebratum à Goatemalenſibus pompâ fuerat, inſtauratum Mexici fuit à Sodalibus Congregationis Proto-Parentis Divi Petri, quam pridem rexerat, aſſiſtentibus Quæſitoribus Fidei, & graviſſimâ ſapientum ac nobilium coronâ, Panegyrimque dicente D. D. Antonio Aldrete, quæ typis prodijt excuſſa Viduæ Bernardi Calderon anno 1650.

Quòd ad ſcripta Noſtri attinet, cætera nos fugiunt & Theologica & Juridica Opuſcula, pręter

Conciones varias,

Quæ ad alicubi maneant neſcimus.

Ejus meminere Ægydius Gonzalez Davila in Theatro Eccleſiæ Goatemalenſis pag. 167 errata aliquot hiſtorica paſſus. Joannes Diez

Diez de la Calle in Memoriali & Notitijs Sacris & Regalibus Ind. Occid. fol. 116. col. 1. egregio ipſum elogio ab ſtudijs Canonici & Regij juris laudans. Medina in Chronicis Provinciæ S. Didaci Mexicanæ fol. 240 n. 10. Siguenza in Triumpho Parthenico fol. 87 col. 2. Vaſquez in Chronica Provinciæ Goatemalenſis Franciſcanorum tom. 2 lib. 5 tract. 2. cap. 28 pag. 719 multis ipſum efferens laudibus brevi que acta complectens. Leal in Monum. Eccleſ. Goatemal. pag. 48.

552 V. P. F. BARTHOLOMÆUS GUTIERREZ, perpeſſi propter Jeſu-Chriſti Fidem Martyrij apud Japonienſes gloriâ illuſtris, Natione Mexicanus Patriaque fuit, fruſtra reclamante Joanne Fernandez Lechuga, Angelopolitano, ut gentilibus eum ſuis adſcribat, multisque placitum ſuum colorante pigmentis, delusus certè ab Manilæ edita enarratione anno 1628 operâ & ſtudio P. Martini Claver Auguſtiniani, in qua Familiæ ſuæ Sodalium Vitis & Martyrijs Noſtri acta & perpeſſa, Socij etiam ſui, adjungens, natale ei ſolum Angelopolim dat, errore facilè condonando extero homini, & multis ab America diſſito paraſangis, ſcientique ex Conventu Angelopolitano Noſtrum in Philippinas Inſulas trajeciſſe. Porro, ne res in ancipiti futura olim ſit, Mexicani in acceptis referre debent Illmô Viro Matritenſi natu, Domicilioque noſtratibus addito M. D. F. Joſepho Sicardo, prædicti Ordinis alumno doctiſſimo (de quo in loco dicemus) Hîc veritatis amans & ſcrutator, quo tempore Angelopolitanis velificabat, ejuſdem Diœceſis Viri Ordinem ſuum in laicali ſtatu profeſſi Bartholomæi à Jeſu Maria acta bono in lumine poni, coram Mexiceo Archiepiſcopo Proceſſu, ut dicitur, ad Perpetuam accurans, Noſtri ut incunabula palam fierent Senatum Populumque Mexicanum ſolicitavit, conſtititque ſubinde Inſtrumentis autenticis Bartholomæum Gutierrez Mexici editum, Chriſtianis clarisque Parentibus Hiſpanorum ſanguine ſatis, Alphonſo Gutierrez & Anna Rodriguez de Eſpinoſa, luſtricoque charactere donatum & nomine in Eccleſiâ Cathedrali baptiſmum ei miniſtrante V. P. Franciſco Loza, Parocho à litteris, ſcriptis, & virtutibus famoſiſſimo, 4 Septembris anno 1580, ut legere eſt Lib. 4 fol. 90 ex his qui pro cenſendis Baptiſmo ablutis, in Archivio Sacrarij ſervantur. Atque ut alia ejus rei monumenta prætermittamus in ejuſdem Sicardi Lib. de *Martyribus Japonienſibus* ſecundo, cap. 9. § 1. pag. 240 legenda; Noſtri cætera percurramus. A primis ſtatim annis optimè à genitoribus inſtitutus, animum in virtutes pronum gerebat, & in graviora inclinabat quã ab illa ſperari ætatula poſſent. Tanto verò ingenio & acumine erat

erat Latinitati hauriendæ incumbens, Rhetoricæ, ac Philoſophię, nemo ut Condiſcipulorum ipſum præverterit.

553 Provinciæ Auguſtinianæ Mexiceæ à SS. JESU nomine nuncupatæ, eximiâ obſervantiâ florenti nomen dedit, & Priorem Mexicani Cœnobij agente M. Didaco de Gontreras, poſtmodum Archiepiſcopo Hiſpaniolæ, Indiarum Primate, tria ſolenni ritu vota nuncupavit 1 Junij 1597. Profeſſis adſcriptus viris, ſtudiorum cauſâ majorum miſſus eſt Jurirapundarum, ut eo in Conventu Michoacanenſis Regni, Provinciæ verò tunc Mexicanæ (una enim id temporis omnes continebantur, in duas inde procisſi) quietius litteris operam daret: cujus memoriæ gratia anno 1683 Imago Servi Dei coloribus ducta, appenſa eſt in ea, quam incoluerat, cella, atque appendicibus in Bibliothecâ deinceps evaſerat. Litteris ibi ita animum excoluit, ut virtutibus colendis perfectioneque religioſa nil antiquius habuerit, hisque ſe exercitijs ad Sacerdotium comparavit. Eo initiatus, Angelopolim miſſus, cùm inibi ageret anno 1605, tranſeunti M. F. Petro Solier (tunc Manilenſis Provinciæ Auguſtinianæ Procuratori, poſtea ad infulas Portudivitenſes promoto & Hiſpaniolæ) comitem ſe dedit, unà ſecum ducenti ſupplementum in Philippinas Religioſorum, eo ipſe conſilio, ut degentibus in ampliſſimo Japoniorum Imperio infidelibus aliquam olim Evangelij lucem afferret, vitamque Jeſu-Chriſti amore profunderet.

554 Inſulas appulſus anno 1606 menſe Majo, Manilæ, Prælatis jubentibus, ſubſtitit, cùm alijs religioſæ vitæ deditus inſtitutis, tum etiam orationi & penitentiæ ferventius incumbens, quibus ſe idoneum lucrandis redderet animabus. Tyronum præfectus inſtitutioni, verbo eos & exemplo omnibus imbuere virtutibus ſatagebat, eo quidem ſucceſu, ut non unus ex ipſis Martyrio tandem inſignis evaſerit. Hæc inter animo continuo Japonios volventi, proque eorum converſione diu noctuque ſuſpiranti, Prælati annuerunt, atque anno 1612 quibus inhiarat gentibus ſpectabilem ſeſe dedit. Illico, nec multo negotio, earum calluit idioma, quo uti cæpit expeditiſſimè, Priorque Conventus de Uſuki ſequenti anno inſtitutus eſt. Erant ibi locorum & is & de Sanki dictus Conventus Religioſorum S. Auguſtini, qui 14 millia chriſtianorum curam ſuſceperant, aggregandisque ovili Chriſti infidelibus adlaborabant. His noſter intentus officijs, multos per Evangelium filios genuerat, genitisque ſacra, ut adoleſcerent, miniſtraverat, cùm ecce res Japoniæ fere tota Religionis turbatur, Imperatore Xogum, vel Xonguſamate in Eccleſiam ſævien-

viente, mandanteque uti è ſuis finibus cuncti, qui aderant, Religioſi viri propellerentur.

555 Exules inter in diverſa pergentes, Manilam Gutierrez reducitur, iterumque novitijs, ut pridem, educandis præficitur. Triennium in hoc munere poſuit, repetitis precibus, & jugi corporis caſtigatione ſolicitans Deum, ut Japonios ſuos ferè ſacrorum Miniſtris deſtitutos ſolaretur, & lumen Paganis afferet. Sub id tempus, Provinciæ Præſes Epiſtolam à Chriſtianis Japonienſibus, qui ſe Confraternitati à Cingulo S. Auguſtini nuncupatæ dederant, ſubſcriptam accepit, inſtantiſſimè poſtulantibus, ad ipſos ut remittere dignaretur Bartholomæum Gutierrez, vel Anaſtaſium Ortiz, quondam Miniſtros ſuos, quorum alteruter auxilio afflictis rebus eſſet atque ſolatio. Noſtrum Provincialis operi deſtinavit, cui F. Petrum de Zuñiga Socium conjunxit, atque uterque ſequenti anno 1618 unà cum alijs diverſorum Ordinum Religioſis, diſſimulatâ veſte, Japoniam tenuere, ubi ad varia digreſſi, in ſuis quiſque ædibus à Chriſtianis clanculum paratis, Apoſtolica miniſteria redorſi ſũt.

556 Quòd verò ubique Populorum mors immineret nunciantibus Chriſtum atque colentibus, Noſter in abdita montium & cavernas receptus, dies tranſigebat, niſi vocatus à Chriſtianis ſacrorum cauſâ, aut ſpe allectus Infideles ad Eccleſiam trahendi: etenim ubi hæc affulgebat, nil moratus, diſcrimini ſe vitæ & difficillimis quibusque objiciebat, hinc inde Urbes Regnaque concurſans, nihilo Japonijs habitu diſſimilis totos quindecim annos. Nocturno tempore ab montanis in Civitatem aut Pagum deſcendens, convenietes clam in Domum Chriſtianos fovebat, & ſi qui erant Cathecumeni, hos pueroſqueBaptiſmo abluebat, cæteris alia Sacramenta ſubminiſtrabat: propè auroram ad aras faciens, Corpus Domini porrigebat, nullisque non officijs, pro ut opus cuique eſſet, omnes ſolabatur atque recreabat. Adhæc omnium ſe virtutum exemplar ut daret, cœleſtium contemplationi rerum quotidie vacabat, cilicijs diſcrucians ſe aſperrimis, & cruẽtis flagellationibus, tantaque abſtinentia, vix ut oſſibus hæreret.

557 Ad Sacrificulos ſæpe gentis Boncios offendit, & quo erat Fidei & animarũ zelo intrepidus, ac cœleſti imbutus doctrinâ, argumentis illos convicit; in ſuperſtitionibus tamen ſuis obſtinatos, infenſiſſimos habuit, qui ſubinde ut Tyranis traderetur multis egerunt. Et ceſſiſſet illis brevius ex animo, ni eximiâ eum Deus providentiâ ad deffinitum uſque tempus apparitoribus ſubduxiſſet. Quandoque abditus in angulo domus cujuſdam, qui fugientem exceperat, hominis Chriſtiani, oculos effugit & manus confluentium

tium agmine facto militum, ſusque deque omnia vertentium; quòd angulus ille telis aranearum repente coopertus, pro muro ei fuerit, ut quondam S. Felici Epiſcopo Nolæ: quandoque miris alijs modis quærentes ſe eluſit. Interea loci, ineunte Auguſti menſe anni 1629 Tyranus nomine Tacanaga, Rex Bungi, rerum potiri cæpit Nangaſaquianarum, tanta in Chriſtianos rabie furens & debacchatus, ut celebrioribus immanitate Romanis, cæterisque quódam perſecutoribus Eccleſiæ nullis concederet, omnes ad unum Chriſtianos quanta vix cogitari poteſt inhumanitate ad abjurandá Religionem perurgens. Cujus reliqui Principes exemplo commoti, adblandiendique Imperatori gratiâ (quam ut iniret Tacanaga Fideles quosque diris devoverat) ubique Japonienſis regionis afflicta nimis erat christiana res.

558 Ei ut ſubveniret Noſter, Chriſti cultores ferventiſſimis hortabatur concionibus, perque Regna diſcurrens, auxilio erat conquiſitis ad necem, vexatisque omnibus. Id ubi Tyranus reſcivit, nullum non movit rudentem, quo Bartholomæum in vincula traheret, egregijs propoſitis præmijs iniquiſſimis Fidei deſertoribus modò eum proderent. Notior ijs Gutierrez erat, quam ut latere poſſet homines vafferrimos, queis Chriſtianorum arcana patuerant: facilè ſubinde apud Iſaphaji Regnum Apoſtolicum virum perditi nebulones è montis latibulo abductum, gemina catena manicisque vinctum unà cum Socio, Doxicum appellant, in Cuſtodiam Nangaſaquianam, quæ Tulliano & ergaſtulo quovis horridior erat, 10 Novembris anno 1629 detulère. Geſtiebat ille tripudiabatque, quòd pro Chriſti Fidei & Amore iſtiuſmodi, fauſta ſibi ſorte, contingerent: gaudentemque ſtrenui comitati fuere religioſiſſimi atletæ & commilitones, non multo poſt in carcerem ipſum eâdem cauſâ detruſi: P. Antonius Pinto, natu Japonius, Societatis JESU Sacerdos, & PP. Franciſcus à JESU & Vincétius Carballo, aliàs à S. Antonio, Auguſtiniani nudipedes. Non diu ibi hæſere, Tyrano curante ut in Omuræ ergaſtulum, pro Religioſis deſtinatum viris, multo durius ac tetrius, unà omnes quatuor ferreis conſtricti vinculis abriperentur.

559 Biennium in eo patientiſſimè egerunt atque ſanctiſſimè: nam ad famen, ſitim, & incommoda fœdiſſimi loci pro Chriſti amore lubenti animo tolerata, eximia religionis, charitatis, & aliarum virtutum exempla jungebant. Procurantibus ſiquidem aliquot Luſitanis, ac muneribus cuſtodes ſubornantibus & capientibus, ne ſecretè accedentes colloquij gratiâ ineundi & trahendi cum religioſis vinctis, arcerent; venientibus Chriſtianis au-

aures pro expiandis conſcientijs Sacerdotes præbebant, ſalutisque monita dabant; Infideles verò Baptiſmo inhiantes, initiabant ſalutari lavacro, imò aliquos à ſectis abductos gentilium, ſacris adjunxere noſtris, ex illisque Bontium, qui Catholicam ita Fidem amplexatus fuit, ut Apoſtolico eam prædicandi deditus muneri, hanc ob cauſam jubente Tyrano, combuſtus obierit. Noſter interea & Socij diu noctuque orationi inſiſtere, voluntaria maceratione corpus atterere, Hymnos & Pſalmos, nequidquam Paganis frendentibus, canere in delicijs habebant: in primis autem operantes ad aras delectabátur, ſummo mane Euchariſtico depaſti epulo, quod Eccleſiaſticis ceremonijs cõficere poterant, piè corruptis ſatellitibus, ut vaſa & paramenta ſacra clam illùc inducta aſſervari quidem poſſent, & in uſum traduci. Adhæc, Epiſtolas pro Japonienſis Eccleſiæ ſolatio dederunt ſpiritu plenas & robore, alias que ad Sodales longè diſſitos & amicos, idque genus multa pro Dei gloria patrarunt.

560 E vinculis Omurenſibus in Nangaſaquiana reduci Tyrano placuit, animo meditanti eos crudeliſſimè Balneis Ungem dictis torquere, qui 42 ab Urbe milliaribus diſtant, & in eo ſordidiſſimo carcere jacentibus Religionis quoque cauſâ F. Gabrieli à Magdalena, Laico ex Ordinis S. Franciſci viro extatico, & pijs fœminis Beatrici de Acoſta, Viduæ, & Mariæ de Silva, natæ ejus, comites ſe dederunt. Eſt quidem apud Arimæ Regnum nimium ſublimis mons, cujus in vertice perpetuis rigente nivibus, Vallis latè exporrectus multa variaque affluit ſcaturigine, hinc tepidis, illinc frigidis, alibi algidiſſimis erumpentibus aquis; aliorſum contrà nimio ardentibus laticibus promanantibus. Medium hæc inter occupat lacus areæ æqualis, ardentiſſimâ ebulliens aquâ ſulphuri immixta, quæ ubi corpus receperit, confeſtim diſſolvit, nec reſiduis oſſibus parcit. Unguem & Fingo, qui gentili dialecto locum compellant, hoc eſt, Infernum Acherontiaque Regna, multis illa oſtijs patentia, quorum alia fontibus alijs, deterius longiſſimè omnibus, Chriſti cultoribus deſtinaverant.

561 Atque ut Noſter Sociique cum alijs terra & mari catenati ducerentur ad iſthęc iniquiſſima, tyranus decreverat, utrum Catholicam abjurarent Fidem tentaturus, igneo illos latice è cavernis hauſto non ſemel balneans, quem peritiſſimi ad ſimilia lictores, citra proprium diſcrimen, è ſuperiori loco in ſcapulas totaque Martyrum corpora, quinque adſtricta funibus, pedes, manus, & collum alligantibus, profundebant. Nihil tamen ut crudeliſſimo ſe lavacro, haud ſemel repetito, proficere nō-

runt,

runt, imò ſolidiores in aſſerendâ Fide perſtare Chriſtianos, toſtos quidem diffluentibus flammis, atque inde à capite ad calcem plagatos, unàque incredibili gelu rigentes (incruduerat ſiquidem hyems) totis triginta diebus & uno; in Nangaſaquiana reducunt vincula. At enim, ſanctos priuſquam viros ibi conſtituant, vehementiori ipſos in itinere provocant tentatione. Nam hortum offendentes, placidè diſcurrétibus aquis & in fontem confluentibus amœniſſimum, toto nudatas corpore ſpecioſas triginta fœminas intingendas conjiciunt, præſentibus Noſtris, qui tamen clauſis obfirmatè luminibus, Uliſæoque genio auribus occluſis, Sirenes & Venerem felicius equidem & fortius quam Plutonem nuper contemptui habuere, eximijs, Deo auxiliante, triumphis præclari.

562. In priſtino recluſi Tulliano à ſexta Februarij ad tertiam Septembris, inedia, plagis, multiſque confecti ærumnis atque gravati, vegetioribus tamen animis aucti, pias, ut in Omurenſibus caveis uſu tenuerant, exercitationes, queis ſe ad ultimum præpararent agonem, nihilo remiſius colebant. De Eccleſiâ autem Regionis ſoliciti, utut poterant, Fideles hortabantur, Noſterque in primis F. Thomam à S. Auguſtino Sodalem ſuum (laureâ quoque martyrij, diverſo tamen tempore, illuſtrem) furtim illùc ingreſſum de chriſtiana Japoniorum Republica, pro ea qua erat experientiâ prudentiâque, docuit, atque ut in arctiſſimis poſita juvaretur, monitis egit. Interea loci, Tucanaga Curiam adierat, Imperatorem uti certum de agitato negotio faceret, extremumque in Religioſos viros decretum afferret. Id priuſquam juberet exequi, fœminis (de quibus memoravimus) pientiſſimis exilio mulctatis, Religioſis, numero quinque, hactenus vinculatis, ſextum addidit Præſbyterum Clericum, gente Japonium, Joannem Hieronymum à Cruce, aliàs de Torres, Tertij Franciſcanorum Ordinis, ſimili omnibus comminato flammarum poſtremo ſupplicio, ni à Chriſti ad gentilium caſtra tranſirent. Quòd vero nihil ſe minis aut ſuaſionibus, quas adjecerat, proficere animadvertit, oleum imò & operam perdere, ad ignem tandem provocat, ſenſim qui uſtos forſan renunciare Chriſto compellat.

563. Præfinita ſupplicio die, concurrentibusque plurimis acervatim gentilibus, in Theatrum Religioſi viri ducuntur, ſinguliſque, ad ſuam quiſque columnam, levi nexu conſtrictis, ut expedire ſe poſſent facilè, ſi à Chiſto deciſcere mallent, lignis circum aggeſtis, atque ut moroſis incrementis flagrarent arte compoſitis, flammæ admoventur, quæ tamen ocyus & ſtrues corripiunt, & frondibus conſtructum umbra-

culum juxtàque Apoſtolicos viros, qui Cruxifixi Imaginem habentes ob oculos, ejuſdem amoris propagandæque ac tuendę Fidei cauſâ (ut ſcriptis litteris palam omnibus à lictore fieri Tyranus præceperat) alacres ac læti in cineres uſque redacti, evolarunt in cœlum, immarceſſibili coronâ donandi: die 3 Septembris anno 1632. Noſtro 52 ætatis agente, proximaque die totidem à ſuſcepto Baptiſmate annos computaturo.

564 Illuſtres ſui Confeſſores Deus non uno tantùm ſigno conſpicuos reddidit, egregio lumine ſuper ipſos, quo patiebantur tempore, in aere, cæterà offuſſo nubibus, collucente, aveque, columbæ inſtar, expanſis alis circum volante; quæ porro mira Paganis hominibus tam viſa ſunt rara, ut perciti admiratione, Magnum utique Deum, cujus gratiâ paſſi fuerant ejuſdem Myſtę, plenis buccis exclamare non fuerint veriti. Fideles Sanctorum reliquijs inhiantes Tyranus cohibuit, ſedulo curans, ut collecti cineres in mare omnes projicerentur; nihilo tamen ipſi animos deponentes, exuvias ſacras, veſtes, & utenſilia diligentiſſimè conquiſitas, religioni fovendæ & pietati aſſervarunt, Noſtrique thoracem Mexicum deduxerunt in Primarium Auguſtinianorum Cœnobium, ubi ad Oratorium Novitiatus, quantum fas eſt per Apoſtolica decreta, piè colitur, unà cum Epiſtola quam Bartholomæus ad nepotem ſuum dederat è carceribus Omuranis 30 Auguſti 1630.

565 Optandum maximoperè Mexicanis certè eſt, nullisque parcendum diligentijs & ſumptibus, ut Beatificationis fortiſſimi & inclyti Viri cauſa apud Romanam curiam agatur, S. P. Q. Mexicani excitatis decretis illis quæ 11 Februarij anno 1684 ſubſcripta fuere, innovatisque ad Catholicum Regem noſtrum, & ad Generalem Ordinis Divi Auguſtini Præpoſitum 2 Maji ejuſdem anni datis Epiſtolis, ut ex umbra in ſolem prodeant Declarationes ſuper Martyrio factæ Noſtri, quæ, editis de ejus Canonizationis negotio Summarijs habentur, in Summario primo n. 67. pag. 284. n. 111. pag. 459. & in Summario ultimo n. 13 littera B, de quibus laudatus Sicardus fidem facit indicando infrà loco. Ante quam verò ſcripta Noſtri recenſeamus, placet unum è multis in ejuſdem laudem congeſtis Epigrammatis, hîc ſubnectere. Habentur edita ante primum Librum à P. F. Petro Gaſpare de S. Auguſtino ejuſdem Ordinis, apud Inſulas Philippinas Deffinitore Procuratoreque Generali in Europam dimiſſo, in Conquiſitione Philippinarum edita Matriti 1698 typis Emmanuelis Ruiz de Murga. Elogium verò ſic ad geminum Bartholomæi martyrium adludit.

Per flammas, per aquas, per tot tormenta probaris.
Dignus & es ſiſti, Bartholomae, Deo.
Scilicet obrizum ars examinat igne metallum,
In calidis maculas fullo dealbat aquis.
Hæc ſic purificant, ſimul & purgaris utriſque:
Te quoque nil merito purius eſſe poteſt.
Ignibus & limphis dum præmia bina reportas,
Martyrij duplex te diadema manet.

Jam ad ejus ſcripta venientes, extant materno ſermone, hoc eſt, hiſpano, ſequentia.

Hiſtorica narratio Vitæ & Martyrij illuſtrium PP. FF. Petri de Zuñiga Ordinis S. Auguſtini, & Ludovici Flores Ordinis S. Dominici, & aliorum Japonienſium natu, qui apud Japoniæ Regnum paſſi fuere menſe Auguſti anno 1622.

Authographum Authoris manu exaratum in charta Japonia, datum ad Provincialem Auguſtinianorum SS.nominis JESU Philippinarum, inde Mexicum deductum, habebat M. F. Marcelinus de Solis Mexicanæ Provinciæ ejuſdem Ordinis quondam Præſes, Academiæque Rector, ut teſtis eſt Illmûs Sicardo, qui varia ſe exemplaria tranſcripſiſſe addit, è quibus alia in Philippinas Hiſtoriæ inſeranda tranſmiſſit; alia ipſe Romam detulit, ut uſui eſſent Cauſæ Beatificationis dicti Patris Petri de Zuñiga; prætereaque typis commiſſit eamdem Hiſtoricam narrationem in memorato Libro ſuo *Chriſtianitas Japoniæ* à pag. 209 ad uſque 219. editionis Madritanæ Franciſci Sanz anno 1698 in folio.

Hiſtoricam aliam enarrationem, Noſter ſcripſit, *De Martyrio quorundam Religioſorum, aliorumque plurium Japonienſium, qui excruciati fuere in Regno Japoniæ menſe Septembris anno 1622.*

Quam in eodem Sicardi Libro legeſis à pag. 220 ad uſque 229. cujus authographum penes ſe habere propria Bartholomæi manu formatum in papyro Japonienſi ibidem Libri præmittit.

Epiſtolas alias *ſpiritu plenas* Sicardus ipſe dedit in eo Libro ut pag. 249, 250, & alibi, è quibus unam in tabullario Ordinis S.Auguſtini Manilenſi aſſervari, aliam apud Archivium ejuſdem Ordinis Valliſoletanum Michoacanenſium cuſtodiri monet, ut & Baſalenque teſtis de viſu, loco laudando.

Acta & Martyrium Noſtri levi tetigit manu mox nominatus Magiſter Fr. Didacus Baſalenque in Hiſtoria Provinciæ S. Nicolai Tolentinatis Michoacanenſis lib. 1 cap. 12. fol. 57. col. 3 & 4, qui, ceterà diligens & perdoctus Scriptor, in rebus tamen Bartholomæi minus paratus monumentis, quæ in optatis habebat, nondum perſpectis & ad criſim reductis, mirum non eſt quod rumoribus deluſus ab edita Manilæ Vita Noſtri, hunc Ange-

gelopolitanum crediderit; atque inſcius ejuſdem in Conventum Angelopolitanum migrationis è Juritiapundaro, ubi ſtudia egerat, hinc in Philippinas commigraſſe non dubitaverit.

Præterea res geſtas Noſtri unà cum Actis aliorum ejuſdem Ordinis Martyrum edidit P. Fr. Martinus Claver, Manilæ anno 1638 licèt errore Typographico legitur in Sicardo 1628, nimirum quadriennio Noſtri obitum præcedente. Vidimus Claverij Opus editum Manilæ 1638 typis Collegij S. Thomæ, legimusque ad Regium S. Pauli Auguſtinianum Mexiceum. Joannes Fernandez Lechuga brevi narratione Mexicanis typis commiſſâ anno 1666. Item Hiſtoria Provinciæ SS. Roſarij lib. 2 cap. 38 pag. 609 & cap. 43 pag. 640. Hiſtoria Excalceatorum S. Auguſtini tom. 2 dec. 5 cap. 2. Herrera in Alphabeto tom. 1. lit. D fol. 110 & alij, quos refert Sicardus, omnium pleniſſimè Vitam & Martyrium complexus lib. 2 citati ſui Operis cap. 9 à pag. 239 ad uſque 264 quibus addimus Balthaſſarem de Medina in Chronicis Provinciæ S. Didaci Mexicanæ pag. 244 & Betancurtium 4 part. Theatri Mexicani in de Civitate Mexicea pag. 27 n. 132.

566 Illmus. D. M. D. F. Bartholomæus de Ledesma, Natione Hiſpanus, in Nieva Oppido prope Ledeſmam Salmanticenſis ditionis Pagum, Bernardo de Ledeſma, & Joanna Martin genitoribus uſus eſt. Ad S. Stephani Salmanticenſe Dominicanorum inſigne Collegium 19 Martij 1543 ſacramentum dixit, ac ſtudijs deinceps intentus, egregiâ doctrinâ evaſit, cui religioſam obſervantiam adjunxit. Ægydius Gonzalez Davila in Teatro Eccleſiæ Goaxacenſis pag. 227 & ab ipſo deluſi, cæterà accuratiſſimi Critici de Scriptoribus Ordinis Prędicatorum benè meriti, credidere, Bartholomæum Mexicum trajeciſſe tum temporis, cùm ad nos appulit Pro-Regis nomine rerum potiturus D. Martinus Enriquez, cui à ſacris confeſſionibus eſſet. Fuit quidem hoc itidem nomine clarus, longè tamen diverſo tempore; & quo anno Martinus Americam petijt, nempe 1568, Bartholomęus 11 totos annos Archiepiſcopatus Mexicanenſis Gubernatorem egerat vice Illmi. Præſulis D. F. Alphonſi Montufar, qui ſenio gravatus, eo uſus adjutore fuit, è ſeptendecim, quibus præfuit annis, duodecim, hoc eſt ad uſque obitum ſuum anno 1569, ut teſtis eſt, utriuſque acta brevì complexus Illmûs Davila Padilla in Hiſtoria S. Jacobeæ Dominicanæ Provinciæ lib. 2. cap. 47; cui præter alia momenta, id circo fides habenda eſt, quòd, etiamnum invivis agente Ledeſma, ſcripſerit, perſpectasque, ſi quis ullus, res ſuorum habuerit, manu contrectaverit plurimas, & viderit, aut

aut ab ijs acceperit qui ipſi viderant. Accedit quod, ut eſt Chronologis noſtris omnibus exploratum, D. Martinus Enriquez ſucceſſor fuit datus Marchioni de Falces Mexicano Pro-Regi; at enim Marchione ad clavum Mexiceum ſedente, Noſter Primarius Theologiæ Anteceſſor Academiæ Mexiceæ, Pro-Rege ipſo Comitijs Minervalibus aſſiſtente, inauguratus fuit, ut infra dicemus. Propterea ſequuti Illmûm mox laudatum Scriptorem, in ancipiti non relinquimus, Clariſſimum Montufarem Mexicano Archiepiſcopatu in devexâ ætate donatum, duos ſecum adduxiſſe Sodales, bonâ cum Generalis Magiſtri veniâ, qui non modò ſocietati ſibi eſſent, ſed etiam in maximarum molimine rerum auxilio, atque ex illis primum delegiſſe Ledeſmam, ſecundum F. Franciſcum de Eſpinoſa egregium itidem dotibus virum.

567 Ubi receperunt ſe Mexici, ſuis quiſque partibus implendis dedere, Noſterque ſic Archiepiſcopi rebus intendit, ut Ordinis inſimul ſui ſplendorem adauxerit Profeſſorem Theologiæ apud ſuos amplius quindecim annis agens; pro ut D. Stephanus Portillo, Scholaſticus Michoacanenſis, in Decretis Liceciatus, Officialis & Vicarius Generalis in Eccleſia & Archiepiſcopatu Mexicano, teſtis eſt in Monito *ad Lectorem* quod præfixit *Summario* à Noſtro edito Mexici 1566, cujusque fragmentum ita habet: *Cum igitur Doctiſſimus Ledeſmius litteris & religione præclarus, Salmantica, ubi divinum Theologiæ flumen præbibit, in hanc Urbem Patriam noſtram veniſſet; poſtquam in Sacro Dominicanorum Gymnaſio per annos quindecim & amplius ſine intermiſſione divinam expoſuiſſet doctrinam, non potuit non aliquam ſtudiorum rationem inire, ut Sacramentorum brachilogum in lucem ibi emitteret. Quod munus chriſtianiſſimi Archipræſulis noſtri in cujus comitatu jam diu conſedet, authoritate injunctum ſuſcepit, &c.* Adhæc, Magiſterij gradu ab Ordinis Generali Magiſtro inſignis, Univerſitati Mexiceæ nuper erectę cooptatus, laureâque redimitu Doctoris in pleno Conſeſſu 15 Aprilis anno 1567 habito de more ætatis illius coram Pro-Rege Marchione de Falces, conſentientibus ſuffragijs, Primariæ Sacræ Theologiæ Cathedræ moderandæ perpetuo jure ſuffectus eſt Decano Mexiceo D. Alphonſo Chico de Molina, qui ea ſponte ſe abdicaverat, graviſſimis alijs præpeditus negotijs & curis.

568 Hanc ubi ſeptennio moderatus fuit Cathedram, ejuſdem Academici privilegio Senatus obtinuit, ſui vice M. F. Petrum de Pravia, ejuſdem Ordinis, itidemque Univerſitatis alumnum, biénio quotidianas lectiones tradere, donec ipſe demandatum ſibi Prioris Mexicani Conventus munus abſolveret. Venerant Mexicum anno 1572 Societatis JE-

SU

ſu Viri litteris æquè ac virtutibus nobiliſſimi, fundamenta jacturi Provinciæ Ordinis ſui in Hiſpania Nova, qui, ut erant eximiâ modeſtiâ, alijs animarum ſaluti propius concernentibus occupati, à Minervalibus abſtinuerant, donec Primario noſtro theologicis de more theſibus publicâ in concertatione præſidem acturo, cæteri cum ipſo Univerſitatis Proceres obſequij gratiâ & officij erga Doctiſſimos recèns advectos Societatis Theologos, ut ſua quoque in Gymnaſio noſtro ſymbola ponerent, invitarunt, argumentantesque in primis P. Doctorem Petrum Sanchez, mox P. Doctorem Petrum Diaz, dein peritiſſimos Magiſtros alios eruditè juxtà & modeſtè, acri & acutiſſima palęſtræ ratione, libentiſſimè audierunt, egregijs probatos laudibus, quibus & ipſi viciſſim Noſtrum è ſuggeſtu reponentem, qua erat eruditione præditus, extulerunt, ut legere eſt apud P. Florenciam in Hiſtoria Societatis Mexicea lib. 3. cap. 12. n. 166. pag. 157. editionis Mexicanenſis 1694.

569 Hæc inter, Noſter Vice Cancellarius Academicus creatus eſt (Cancellario Viro Clariſſimo D. D. Sanctio Sanchez de Muñon in Hiſpaniam delegato, Eccleſiæ Mexicanenſis & cæterarum hujuſce Americæ pro graviſſimis rebus Procuratore) qua ille functus provinciâ fuit ab 24 Martij 1568 ad uſque 26 Junij 1572, qua die ei ultrò ceſſit, forſan, quòd ab 1568 conſcientiæ arbiter adſcitus à Pro-Rege D. Martino Enriquez, multisque gravatus negotijs, aliquibus ſe curis ſubducere in votis habuerit. Poſtmodum verò, ſcilicet anno 1580 Martino in Americam pergenti Meridionalem, Pro-Regis quoque honore in Peruvienſibus Regnis illuſtri, non potuit quin comitem ſe daret optanti; atque apud ſe nacti Limenſes Doctiſſimum virum, Primariæ itidem Cathedræ Theologiæ Univerſitatis ſuæ præfecerunt. Pro infulis Eccleſię Panamenſis electus, recuſavit tamen illas; queis cum Philippus II Goaxacenſes ſuffectas voluerit, paruit ille tandem, & anno 1583 Epiſcopus eſt conſecratus. Redux ad noſtros, Goaxacæ protinus ſe ſtitit, totumque Diœceſanorum bonis curandis dedit. Illuſtria Antequeræ pietatis, charitatis, & paupertatis monumenta, etiamnum extantia, reliquit.

570 Collegium à fundamentis erexit Divo Bartholomæo Apoſtolo ſacrum propio ære, quo etiam 28 millia uncialium argenti in fundum pro reditibus annuis dedit, 12 Collegis, ſexque inſuper pupillis alendis, deſtinatis, ut qui egeſtate præpediti ſtudia petere Mexicana non poſſunt, in eo inſtructi Gymnaſio, Eccleſiæ ſint uſui, quod Illuſtriſſimum pridem audit. Adhæc, Cathedram pro docendâ morali Theologia con-

congruis ſtipendijs conſtituit, ab Ordinis Dominicanorum Profeſſore regendâ, quem Epiſcopus pro tempore Goaxacenſis maluerit, è duobus à Provinciali præſentatis, pro ut hac quoque ætate fit poſt 140 annos, præfixo tandem docendi loco Collegio altero à S. Cruce nuncupato, quod ad Tridentini præſcripta conditum fuit Antequeræ, geminis ex tunc pro ſecularibus Collegijs ornatæ, ex quibus inſtructiſſimi viri prodierunt, in dies que effloreſcunt totius Provinciæ decori & bono. Conſilio ejus, levi que etiam, ut potuit, manu, Cœnobium pro Religioſis à Conceptione Virginibus fuit inſtitutum, expenſis ſuis è Mexicano à Regina Cœli Conventu deductis Sanctimonialibus fundatricibus. Duomillia octo regalia argentea in caput deſtinavit annuæ penſionis pro erogando quotidiano pane ad januam præcipui Dominicanorum Cœnobij venientibus. Atque ut in Eccleſia ejuſdem Conventus duo per annum haberentur ſermones, aliquotque Miſæ offerrentur, ter millibus in ſortem datis, proviſum voluit. Demum, duo in Patria ſua pro egenis Clericis Beneficia, vulgò Capellanias, opportunè fundavit; nec immemor ſui Salmanticenſis Collegij, quo ad vixit in Epiſcopatu, mille argenteos unciales annuatim religioſis ejus uſibus & neceſſitatibus deſtinaverat. Id verò in primis mirandum, tot potuiſſe Epiſcopum, frugalitate ſuâ & paupertate, egregia condere, Eccleſiâ donatum proventibus neutiquam divite, inſimulque tam à capiendis muneribus abhorrentem, ut ne incivilis Indo videretur doliolum balſami porrigenti, obſtinatèque ut acciperet ſæpius roganti, argenteum pro Paræcia ſua calicem in antidoſim dederit. Tandem annis 21 à Conſecratione, in regimine Diœceſis ſolicitè poſitis, ſanctèque traductis, plenus dierum & meritorum obijt, labente Februario anni 1604, atque in Cathedrali ſua quieſcit, ejuſdem perennante memoriâ. Scripſit, jubente Archiepiſcopo Mexicano Illmô Montufare, Romano ſermone

De ſeptem Novæ Legis Sacramentis Summarium, cum Indice locupletiſſimo. Mexici, excudente Antonio de Eſpinoſa, cum privilegio, 1566 in quarto. Cujus raræ admodum editionis habemus exẽplar in theca noſtra libraria. Poſtmodum additionibus locupletius recuſit

De ſeptem Eccleſiæ Sacramentis Summarium denuo ab Authore recognitum, novisque additionibus auctum. Salmanticæ apud H. Mathiæ Gaſtij 1585 in fol. quod ad Maximum Societatis JESU Mexiceum Collegium vidimus.

Ad hoc ipſum Opus tandem illud reduci credimus cum Criticis Gallis, quod *Poſſevinus in Apparatu* laudat *Summarium ad Chri-*

Chriſtianam religionem & pietatem ſpectans.

Plurima ſcripſit alia, quæ, veniente è Peruvio ad noſtros, periere, fluctibus navem invadentibus, multaque ſubinde abripientibus. Ea inter obvolvi ſilentio non patimur, quæ Academicis monumentis nota ſunt nobis

Opuſcula de Juſtitia & Jure,

E ſuggeſtu dictata, tantique à Doctoribus habita, ut dantibus operam Juribus addiſcendis injunxerint, aulam Theologicam frequentarent, calamis excepturi proficua etiam ipſis, tum pręcipuè, cùm ſuggeſtus pro enucleando Jure non dum tot fuerant erecti, quotpoſtmodum abúdè ſunt creati.

Meminere ejus Ægydius Gonzalez in Theatro Eccleſiæ de Goaxaca fol. 227. D. Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hiſpaniæ Nova tom. 1. pag. 153. Critici de Scriptoribus Ord. Pręd. tom. 2 pag. 352. Illmûs Davila Padilla in Hiſt. Prov. Mex. p. 512. Remeſalius in Hiſtor. Prov. de Chiapa p. 717. Melendez in Hiſt. Provinciæ Peruanæ tom. 1. pag. 527. Burgoa tom. 2. ſecundę part. Hiſtorię Geographicæ Provinciæ de Goaxaca fol. 411. Alva Franciſcanus, in Militia pro Immaculata Conceptione, Noſtrum quòd pro ea ſteterit in Summario mox dicto Salmanticæ recuſo citans & laudans. Florencia in Hiſt. Soc. JESU Prov. Mex. loco ſuperius dato. Plaza in Chron. Univ. Mex. lib. 1 cap. 3. n. 11. & alibi.

571 F. Bartholomæus de Letona, Natione Hiſpanus, Inſtituta S. Franciſci in Provincia Cantabrica Regularis Obſervantiæ ſectatus, in Mexiceam S. Evágelij demigravit, in qua obitis Gymnaſij laboribus pro Philoſophiâ Theologiâque exponenda tyronibus, Emeritus audivit, Præfecturas geſſit inſignes, & Commiſſarius Provincialis dicitur à Bibliot. Franciſcana. Ab Apoſtolicis Fidei Judicibus Cenſor deſignatus fuit, & à Provincia Mexicana ſua Procurator Generalis Romam dimiſſus agendi ergo Cauſam V. Servi Dei F. Sebaſtiani de Apparicio, cujus ut Beatificationi initam viam ornaret, ſtudium poſuit & operam ſuam. Scripſit hiſpana dialecto.

Perfectam Religioſam, hoc eſt, *Vitam & Acta Matris Hieronymæ ab Aſſumptione, primæ Excalceatarum Virginum Abbatiſſæ apud Manilam Philippinarum Inſularum Urbem primariam.* Angelopoli, ubi id temporis Guardianum Cœnobij ſui agebat, Typis V. Joannis de Borja 1662 in quarto.

Ne quem verò ſubeat æquivocatio, monendum duximus, Vitam hanc à Letona conſcriptam & editam, Librum eſſe diverſum ab alio in folio ejuſdem Sanctimonialis res geſtas complectente & ab alio Authore conſcripto, Mexicique & Matriti cuſo & recuſo, quem S. Inquiſitionis Tribunal

bunal juſtis de cauſis voluit eſſe proſcriptum.

Concionem de S. Clara. Mexici, litteris Franciſci Robledo....

Concionem de S. Parente Franciſco, ibidem 1644. Cujus memoriam habet eruditiſſimus Alva in Portento gratiæ tabula 1. fol. 3.

Vitam V. F. Sebaſtiani de Apparicio, quæ inedita nobis videtur ex his quæ Betancurtius habet in quarto part. Theat. Mex. Tract. de Illuſtribus Provinciæ ſuæ viris pag. 143. n. 39. & Bib. Franciſcana tom. 1. pag. 187.

Vitas non nullarum Monialium, quas apud ſe eſſe teſtis eſt Betancurt. Bibliot. autem Franciſcana adjiciens Virgines iſtas eſſe Manilenſis Conventus, neſcimus unde corollarium hoc hauſerit, Betancurtio id ſilentio premente.

Catalogum Franciſcanorum Regio genere illuſtrium, adjectis earum vitis. Angelopoli, formis V. Joãnis de Borja 1662 ſi fides habenda eſt memoratæ Bibliot. referenti Cantabricæ Prov. enarrationem; è qua itidem addit

Inſularum Philippinarum deſcriptionem, eiſdem Angelopolitanis typis excuſam, quæ ut & Catalogus proximè recenſitus nos hactenus fugit.

His addimus *Vitam Sororis Mariæ Magdalenæ à Cruce Monialis de S. Clara, fundatricis Conventuum Manilæ & Macani,* cui titulum dedit hiſpanum.

Florilegium Franciſcanum; elucidatio Marianæ Conceptionis, &c. Extare apud Mantuam Carpentanorum in Bibliot. Regia Author eſt D. Antonius de Leon Pinelo in Epitome Occidentalis col. 849, qui in additionibus fol. 922. col. 3. aliorum meminit Noſtri, quæ dedimus, Operum.

572 FR. BARTHOLOMÆUS NAVARRO A S. ANTONIO, Natione Mexicanus & Patria, Prædicatorum Ordinis in Provincia S. Jacobi Mexicea filius præclarus extitit: nam, quas prius altè imbiberat Philoſophiam & Theologiam, Cathedris præfectus, alijs exactiſſimè tradidit, ut ſubinde litteratorum apud Familiam honores ad uſque Magiſterij gradum detulerit. Domibus ejuſdem inſignibus præfuit, totiq; Provinciæ Prior datus, quam, ut erat in aſſerendâ auſteriori obſervantiâ rigidiſſimus, ſeverâ diſciplinâ litteriſque perpetuò nobilem, clarius eluceſcere capereque incrementa curavit. Nec de his tantùm ſolicitus, inſignia admodum eggreſſus eſt opera, Sacrarium magnificum, itidemque Sacellum pro Sodalibus ſepeliendis, adeò auguſtum ſtructurâ, ſpatioque patens, ut poſtmodum multos annos Templum egerit, omnibus Eccleſiaſticis officijs & functionibus graviſſimis, à Dominicanis ſępiſſimè habitis, donec vetuſtate collapſa ab Imperarore condita olim Eccleſia Mexicea, à fundamentis

tis inſtaurata fuit, & ſacrorum uſui apta. Adhæc, Doctoratus in Sacra Theologiâ apicem aſſequutus in Academiâ Mexicanenſi, Perpetuus Anteceſſor Cathedræ Divi Thomæ fuit renunciatus, atque ſtrenuè docendi functus munere, multo fuit in Gymnaſijs nomine. Pluris etiam ductus à Supremo S. Inquiſitionis Hiſpaniarum Conſilio, pro egregia, qua pollebat doctrinâ, & aviti ſanguinis claritate, Cenſoris perpetui officio cohoneſtatus meritò efulſit. Edidit materna lingua

Sermonem in Dedicatione Sacelli habitum à ſe Angelopoli, ibidem typis Didaci Fernandez de Leon 1685. in quarto.

Sermonē in feſto Apparitionis Mexiceæ Imaginis Guadalupanæ SS. V. Deiparentis, Angelopoli itidem à ſe dictum, dum PrimariumTheologiæ Profeſſorem ad S. Ludovici Pontificium agebat Collegium. Eiſdem typis 1686 in quarto. Extant in Collect. noſt. tom. 18.

Romano autem ſermone dedit

Orationem pro juſtis ſolvendis Carolo II Catholico Hiſp. Regi ab S. Inquiſitionis Tribunali Mexiceo. Mexici, apud Typographiam S. Officij 1701. in quarto.

HiſpanicèSermonem *in gratiarum actionem habitum in Eccleſia Metropolitanâ Mexiceâ, pro feliciter deductâ in Habanenſia littora Claſſe, quæ ab Veræ-Crucis Portu non ſine multo ab infeſtantibus inimicis maria diſcrimine, onerata divitijs ſolverat.* Mexici, typis V. Franciſci Rodriguez Lupercio 1702 in quarto. Habetur in Coll. noſtris tom. 9.

E Mss pauca licuit nobis ex Academicis Libris rimari, quæ ſubjungimus:

Tractatus de Predeſtinatione & Reprobatione.

Tractatus de Angelis.

Tractatus de Actibus humanis.

Tractatus de Legibus.

Tractatus de Auxilijs.

Ejus etiam curis in acceptis habemus recuſum Monumentum oppidò inſigne de publicè in Academiâ noſtra repentè datis eximiæ eruditionis argumentis ab inclyto viro M. F. Franciſco Naranjo Ord. Præd. ejuſdem Cathedræ Divi Thomæ Academico Profeſſore, poſtmodum Epiſcopo Portudivitenſi: cujus certè Monumenti pridem typis commiſſi, vix exemplar cum inveniretur, Noſtri factum eſt operâ ut rurſus prodiret ex Typographia Luperciana 1706 in fol.

573. D. BARTHOLOMÆUS PHILIPPUS DE ITA ET PARRA, Natione Mexicanus & Patria, genitoribus uſus eſt D. Franciſco de Ita, nobili ſtirpe viro, & huic junctâ conjugio D. Tereſia Gomez de la Parra claro item ſanguine fœmina & inſigni pietate conſpicuâ, cujus habet memorias P. Julianus Guttierrez Davila, tum in Vita P. Barcia lib. 4 cap. 9, tum in Monumentis Hi-

Hiſtoricis Congregationis Oratorij Mexicanenſis part. 2. lib. 2. cap. 19. n. 249. quæque non majorum tantùm imaginibus claruit, ſed etiam fratre, litteris & virtutibus ornatiſſimo, Doct. D. Joſepho Gomez de la Parra Angelopolitanæ Eccleſiæ Canonico Magiſtrali, junctisque ſibi ſanguine P. Joanne Martinez de la Parra Societatis JESU lumine micantiſſimo, & Doctore D. Joſepho Martinez de la Parra Angelopolitano etiam Canonico, de quibus multa ſuis aptè in locis collocata lectori dabimus. Noſter piè juxtà & liberaliter educatus, à primis ſtatim annis egregij dare ſpecimen ingenij cæpit in litteras proni. Latinis apprimè inſtitutus, Philoſophicas aggreſſus eſt ſub Magiſtro Clariſſimo P. D. Joanne Antonio de Oviedo in Collegio Maximo Societatis JESU Mexiceo eas profitente, primosque inter Gymnaſij alumnos meritò eſt habitus, atque in Univerſitate Laureâ donatus. Theologorum albo adſcriptus in ipſa almâ parente Academiâ Mexiceâ, naſcenti tunc in ædibusOratorianis,quæ propterea etiamnum audit S. Philippi Nerij, Academię nomen itidem dedit, & jugi ſtudio ac exercitatione cùm in Theoſophiæ abditis, tum etiam in amœniori litteratura dicendi que facultate, vulgari minimè laude dignus evaſit, quam porrò tulit creatus Artium Magiſter Theologiæque Doctor.

574 In dies eruditione auctus & famâ, candidatum pro regendis Cathedris egit, quibus potitus, Primariam Theologiæ quadriennio moderatus eſt in Emeriti D. D. Antonij de Gama octo virorum calculis ſuffectus quo tempore nos inter Diſcipulos ejus aderamus: ex inde Temporariæ Philoſophiæ, quæ Veſpertina dicitur; poſt, ejuſdem Facultatis Primariæ Anteceſſor Perpetuus incubuit, donec evolutis bis denis annis rure donatus eſt. Hæc inter, Præbendam in Metropolitanâ nactus Mexiceâ, ubi pro Sacerdotijs, ut vocant, Officij ſæpe contenderat, Magiſtrale pro concionibus ſacris habendis multos inter egregij meriti petitores tenuit, proque exolvendo munere totos viginti annos inſumpſit, ſæpiſſime è ſuggeſtu ſacro dicens coram delibatiſſimo ſapientum flore ac nobilium, nec ſemel ex tempore à ſubſellijs ad Pulpitum evocatus, ob fortuitos in eo temporis articulo caſus, qui dicturi erant, Oratoribus deficientibus. Hac exactâ provinciâ plaudentibus omnium ordinum viris, quibus acceptiſſimus erat Orator, cùm à natura comparatus & ſtudio, tum etiam ab exercitatione, atque in cogitandis, diſponendis, & eloquendis judiciò, acumine, eloquentiâ, gravitate, & cæteris ſacri concionatoris dotibus prædictus; jure quidem, à Theſauris ejuſdem Eccleſiæ Catholici Regis juſſione fuit deſtinatus. Alijs præ-

præterea titulis clarus, graviſſimis expediendis negotijs ſe dederat, S. Inquiſitionis Officij Cenſor adlectus, Archiepiſcopatus Synodalis Examinator inſtitutus, Vacanteque Sede, aliquot Monialiu Cœnobijs regendis præfectus. Ut autem pius admodum erat, Eccleſiaſtico dignos viro labores ſponte ſuſceperat, audiendis confeſſionibus, inſtituendisque in ſpiritu potiſſimum Virginibus deditus, ſua in hiſce obeundis otia libenter ponens. Tandem, gravi ac diuturno probatus languore, omnibus Eccleſiæ Sacramentis munitus, placidè expiravit die 20 Auguſti 1748. Edidit hiſpana dialecto Orationes ſequentes.

Dolores oculorum, ſeu de cruciatibus Deiparentis. Mexici, typis H. Joannis Joſephi de Guillena Carraſcoſo 1712 in quarto. Extat in Collect. noſtris tom. 47.

Trinus Rachelis planctus, ſeu declamatio funebris in Academiâ Mexicanâ pro Exequijs Illmi D. D. F. Antonij de Monroy Archiepiſcopi Compoſtellani. Mexici, litteris Lupercianis 1716 in quarto. Extat in citato tom.

Neceſſitates B. M. V. in Servatoris noſtri funere. Mexici, eiſdem formis 1717 in quarto. In eo tomo.

Dolores Deiparentis Virginis in Conſilio voluntatis ſuæ habiti atque perpeſſi. Mexici, ex eadem Officina 1718 in quarto. Extat dicto tom.

Publicum Mercatorum ſignum Mexicanenſium, ſeu, *Panegyris dicta in feſto à negotiatoribus acto pro altaris dedicatione, quod Patrono ſuo omniumque Aſſertori Chriſto dicaverant.* Mexici, ex eadem Calchographia 1718 in quarto. Extat in eodem tom.

Libertas in ſervitute, ſeu, Panegyris de patientibus in Purgatorio animabus. Mexici, è Domo H. V. Michaelis de Ribera Calderon 1720 in quarto. Extat mox dicto tom.

Novum in cœlum iter à S. inſtitutum Philippo Nerio. Mexici, ex Typographia Luperciana 1718 in quarto. Extat t. 6. Coll. noſt.

Oratio in funere Illmi D. D. F. Joſephi de Lanciego & Eguilaz Archiepiſcopi Mexicani. Mexici, typis Joſephi Bernardi de Hogal 1728 in 4. Legitur t. 91. dict. Col.

Poſſeſſio ſpei ſociata, ſeu de Patrocinio V. Deiparentis ſub titulo de Remedijs. In Ædibus Joſephi Bernardi de Hogal 1730 in quarto.

Apoteoſis S. Joannis à Cruce viventis. Mexici, typis ejuſdem Hogal 1730. Habetur cum alijs ejuſdem argumenti Opuſculis in Libro cui titulus, *Secunda quinta decima Januarij, &c.*

Sanctus Sanctorum: Panegyris de Proto-Parente noſtro Divo Petro. Mexici, mox datis litteris 1736 in quarto. Extat tom. 6 Collect. noſtræ.

Peccata unica peſtium cauſa, ſeu moralis concio habitâ, morbo, qui vagabatur, Mexicum infeſtante. Ma-

Matriti, ex Typographia Antonij Marin 1740.

Salutis Mater Guadalupana SS. Deiparentis Imago. Matriti, litteris Antonij Marin 1739 in 4.

Trinus Mexiceæ Aquilæ gemitus: Panegyricus funebris in Exequijs ductis Excmô. Viro D. Joanni Vaſquez de Acuña Marchioni de Caſa fuerte Pro-Regi Novæ Hiſpaniæ. Matriti eiſdem formis 1740 in 4.

Monitrix ſalutis, ſeu de Lauretanâ V. Deiparentis Imagine ſermo habitus, quo tempore peſtifera lues Mexicum affligebat. Mexici, formis Hæred. Michaelis de Ribera 1728 in quarto. Extat tom. 47. Collect. noſtræ.

Imago Guadalupana Deigenitricis Mexicea, temporum domina. Oratio eo die habita quo ab depicta miraculo Imagine ipſâ, duo ſecula fluxerant. Mexici, ex Typographia H. V. Michaelis de Ribera 1732 in quarto. Extat tom. 47 noſtro.

Imago Patrocinij Guadalupana Mexicea Deiparentis Miraculis clara. Mexici, litteris V. Joſephi Bernardi de Hogal 1744. Extat t. noſtro 47.

Jeremiæ ejulatus expenſus in obitu Excmi Viri D. Petri de Caſtro Figueroa & Salazar, Ducis de la Conquiſta, Marchionis de Gracia Real, Mexicei Pro-Regis. Mexici, ex Calchographia V. de Hogal 1744 in quarto. Habetur t. noſtro 47.

Amoris circulus, ſeu *Panegyrica Oratio de florentiſſima Deiparentis Guadalupiâ Mexiceâ Imagine Americæ noſtræ Protectrice juramento ſolenniſſimè renunciatâ.* Mexici, typis V. de Hogal 1747 in quarto. Habetur tom. 47 noſtro.

Raptus à Deo Philippus. Funebris Declamatio pro juſtis Mexici ſolvendis Catholico Hiſpaniarum Regi atque Indiarum Imperatori noſtro Philippo V. Mexici, litteris V. de Hogal 1747 in quarto. Habetur tom. 47 noſtro.

Flos Sanctitatis, ſeu *S. Aloyſij Gonzagæ Societatis Jeſu Studiorum Patroni Apoteoſis: Panegyrica Oratio habita in Collegio Maximo SS. AA. Petri & Pauli Mexiceo.* Hiſpali, typis V. Franciſci de Leefdael 1730 in 4. tom. 105 noſtro.

E Mss verò Bibliopegi operâ compaginatos vidimus apud Hæredes Authoris

Sermonum tomos 5. in quarto.

Scripſit item

Vitam inſignis pietate Monialis Urſulæ à Virginibus, cui ad S. Joſephi de Gracia Cœnobium profeſſæ, fuerat à Sacris Confeſſionibus; ſervaturque in ejuſdem Conventus Archivio.

Vitam Egyptiorum Pro-Regis Joſephi Patriarchæ politicis & moralibus animadverſionibus illuſtratam 12 aut 15 Codicibus, quos credimus ab hæredibus cuſtodiri.

Latino ſermone rituque Academico concinnavit Lectiones, quas ex ejuſdem Univerſitatis Libris eruimus.

In Ariſtotelis 8 Libros Phyſicorum.

In Libros de Anima.

In Libros de Ortu & Interitu.

Tractatum de Actibus humanis.

Tra-

Tractatum de Bonitate & Malitia.

Tractatum de Conſcientia.

Tractatum de Peccatis.

Tractatum de Prædeſtinatione.

Tractatum de Beatitudine.

Meminit ejus egregiâ cum laude P. Vincentius Lopez in de Seculis Marianæ Conceptionis Opere Mss, Seculo 18 pag. 866 & alibi.

575 Fr. Bartholomæus Ramirez, Natione Hiſpanus, è Granatenſi Franciſcanorum Provincia Regularis Obſervantię in Zacatecanorum ejuſdem Inſtituti tranſlatus juvenis, ſtrenuam ubi dedit operam litteris, dignus eſt viſus, qui eas poſtmodum tyronibus traderet Philoſophiæ Cathedris præfectus atque Theologię, quo perfunctus ritè munere quindecim annis, Lector Emeritus renunciatus, deinde Provincialis electus, ac tandem ejuſdem Familiæ Cuſtos, ut dicitur, in Europam dimiſſus cum jure ſuffragij ad generalia Ordinis Comitia Toletana. Edidit materno ſermone

Panegyrim de S. P. Franciſco à ſe habitam in Cœnobio nudipedum S. Didaci Conventus Hiſpalenſis anno 1681, tacito loco editionis nomineque Typographi.

Sermones varios Panegyricos, è quibus ſex coram Catholico Hiſpaniarum Rege Carolo II dixerat, tom. uno Hiſpalenſibus typis edidiſſe, author eſt nobis P. Arlegui Zacatecanenſis Provinciæ Chronographus in ſillabo Mss de Scriptoribus ejus, qui uſui eſt noſtro.

Mss Theologica præterimus; quoniam ea quę fuerint nos fugit.

576 D. Bartholomæus Rosales, Natione Mexicanus & Patria, Præſbyter ſecularis, Vir in paucis eruditus & doctus, à primis annis in Academiâ noſtrâ Mexicanenſi, & Maximo SS. AA. Petri & Pauli Collegio Societatis JESU amœnioris ingenij & ad plura comparati ſpecimen dedit, jam ex tunc primos inter Scholæ Poetas conſcriptus, atque eo nomine in publicis concertationibus celebratus, ut legere eſt in ea quam plaudendi ergo immaculatam Virginis Conceptionem ab Scholaſticis inſtitutam, prælo commiſſit Joannes de Guevara anno 1654 apud Viduã de Calderon. Extat etiam latinum ejus Poema præfixum Centonico Virgiliano in laudem Virgineæ Guadalupiæ Imaginis Mexicanæ conſcripto à D. Bernardo de Riofrio Canonico Valliſoletano apud Michoacanenſes. Laureis inſignis Academicis, multus fuit in Theologicarum ſtudio rerum, earumque etiam, quæ ad utrumque Jus attinent, adeò ut ſapientiſſimus Doctor Cardenas, qui id temporis Vicarium Archiepiſcopi Mexicani generalem agebat, ſi quandoque intricatior, ut ſolet, cauſa apud eum verteretur, aut abſtruſius negotium occurreret, Bartholomæum, quo cum familiariter agebat, ad prandium invita-

vitaret, & veterum ritu ſapientum, tanquam aliud agens, inter epulas quæſtionem proponeret; qua ille auditâ, opportunè ad rem & ſcitè dicebat, Authores allegans graviores, & varias, ſi quæ erant, in puncto ſententias, à propriâ ferendâ ſolenni de more ſuo abſtinens (erat enim timidioris conſcientiæ) qua Vicarius induſtria multos facilè nodos exſolvit, & lucem pro obſcurioribus nactus fuit. Noſter pro ea qua erat etiam in tabullarijs peritiâ & egregijs dotibus, à Capitulo Canonicorum Mexicanenſium deſtinatus à Secretis, huic exactiſſimè muneri ſatisfecit, cui, poſt traductam Eccleſiaſtico viro congruentem vitam immortuus fuit. Inter familiares Illmî. D. D. Alphonſi de Cuevas Davalos Antiſtitis Mexicani admodum venerabilis, olim cooptatus & à Secretis, vita functi colendiſſimi Domini ſui, eximijs ornati virtutibus, Acta conſcribere aggreſſus eſt, uti ex varijs ad eum datis Epiſtolis, quas prę manibus habemus, in conſcribendam vitam collimantibus, palam fit: eam porro ad exitum deduxiſſe dubium nobis eſſe non poteſt, optantibus licèt Codicem invenire, nec tamen, etiam conquiſitione multa, invenientibus, quòd à fide dignis teſtibus de viſu audierimus, legiſſe edita aliquot ejus Operis folia hiſpanis typis, fruſtratâ deinceps editione, quam procuraverat vir Clariſſimus D. Joannes de Olivan & Rebolledo, æris defectu, proptereaque Authographo Mexicum remigrante. Sanè id ab Hiſpanis viſum hominibus compertiſſimum eſt à Nuncupatoria præfixa Libro *Scala mirabilis* nuncupato, ſeu de vita S. Petri de Arbues, à Doctore D. Salvatore Sylveſtre de Velaſco & Herrera conſcripta, in cujus Nuncupatoriæ ad Majus Collegium Mexiceum Divę Mariæ & omnium Sanctorum fol. 3 col. 1. ad marginem in fine hæc legeſis. *De D. Avalos* (cujus ſcilicet elogium unà cum aliorum laudibus Collegarum in ea Epiſtolæ parte contexitur) *Siguenza in Triumpho Parthenico, & Roſal in Vita.* Quæ porrò nos etiamnum latens, indicanda eſt tamen.

Vita Illmî. D. D. Alphonſi de Cuevas Davalos Archiepiſcopi Mexicani &c. Meminit ejus multa cum laude D. Antonius Robles in Diario, quod extat in Oratoriana Mexicea fol. 351 ad annum 1700. die 20 Aprilis emortuali Bartholomæi.

577 D. BARTHOLOMÆUS SANCHEZ PAREJA, Natione Peruanus, Limæ Regia Urbe ortus, Mexicumque deductus, Angelopoli Domicilium & ſedem ſibi conſtituit. Medicinæ operam ſtrenuè navavit, gradumque Doctoris, non ſine egregio plauſu, tulit, quam dein ſpartam multis annis ornavit. Quantus in ea ſcientiâ fuerit, inde conjectu eſt facilè, quòd integro ab hinc retro

ſeculo & amplius, Syſtema excogitaverit, quod hac tempeſtate celeberrimè, hinc inde, à Recentioribus agitatur, de quo præ manibus habemus Opuſculum ab inſigni Hiſpanos inter Medicos D. Emmanuele Gutierrez de los Rios Præſbytero, apud Gaditanos agente, Hiſpalenſis Academiæ Doctore, concinnatum, typisque Hiſpalenſibus cuſum Joſephi Navarro 1736 in quarto, itemque extat Friderici Hoffmani tom. 5. Oper. medic. in Opuſculo de Aqua minerali Articulus 8 de Aqua medicina univerſali pag. 201. Noſter anno 1647 Aquam Alexipharmacum eſſe publicis theſibus defendendum propoſuit, & verò etiam ad Hyppocratis Aphoriſmata convenientiſſimè, atque ad Philoſophiæ & Medicinæ dogmata plura ſatis appoſitè verbo juxtà & ſcripto firmavit. Theatrum concertationi dedere graviſſimę Angelopolitani S. Auguſtini Cœnobij ſacræ Ædes, apud quas & è Capitulo Clero que ſeculari Doctores ſapientiſſimi, & delibatiſſimus Nobilium & Equitum flos convenerunt, unà que ex omnibus Regularibus Ordinibus Angelopoli florentibus Magiſtri doctiſſimi, in primis autem Societatis JESU, quorum tunc erant ibi Collegia tria, atque eo præ alijs nomine frequentiori adfuere coronâ, quòd theſium inſtitutus fuerit Mecœnas R. P. Vincentius Carrafa Societatis JESU Generalis Præpoſitus.

Octava itaque die Januarij, Noſtro agente Præſidem, Bartholomæus Muñoz Parejo de Aralaz propoſitas 18 numero, procemij loco theſes ſubſtinuit, principi viam ſternens, quæ in tres ipſa diſſecta fuerat, quam item eſt tuitus, argumentàtibus ſeptem ex Eccleſiaſticis Familijs viris eruditiſſimis; rurſusque inſtauratâ, die ſequenti, palæſtrâ Medicinæ profeſſores concluſiones oppugnandas acriter ſuſcepere, propugnatoribus, non ſine multo adſtantium plauſu, ſatisfacientibus. De his porrò theſibus doctum Noſter Opuſculum texuit, quo muniret ipſas atque firmaret, cuique Proluſiones ſolutâ & ligatâ oratione habitas in utroque certamine cum Nuncupatoria adjecit & tabellarij fide. Edidit Opuſculum hoc titulo

Theatrum Apollineum: Triumphales latices Medicinæ: Hyppocratica litteraria Naumachia, Philoſophica, Methodica, Empirica Controverſia, Generali ſtudio, ſtadio publico defenſata, gemina luce, octava & nona menſis Januarij anno Domini 1647. Ad graviſſimum R. P. Vincentium Carrafa Præpoſitum Generalem Societatis Jeſu. Angelopoli, ex Typographia Baccalauri..... in 4. Quod legimus ejus nobis copiam faciente D. D. Joanne Emmanuele de Baeza, Veſpertino Medicinæ Profeſſore Perpetuo Mexicano, itemque Proto-Medico. Nec verò intra Apollineæ ſepta facultatis continuit ſe, imò alio atti-

attinentibus ſcriptis inclaruit, nempe

Vita V. Servi Dei F. Sebaſtiani de Apparicio Franciſcani, ut ejuſdem Familiæ alumnus P. Leiba in altera à ſe condita ejuſdem Apparicij Vita teſtis eſt.

Scripſit præterea

De Nobilitate & origine Civitatis Angelopolitanæ, de quo Opuſculo fidem fecit D. Antonius de Leon Pinelo in Epitome Bibliothecæ Occidentalis col. 700. editionis Madritanæ 1738. Authoris meminit D. Didacus Bermudez de Caſtro in de Scriptoribus Angelopolitanis Mss ad nos tranſmiſſo n. 136.

578 F. Bartholomæus a S. Teresia, Natione Hiſpanus, in Oppido Montealegre natus, Mexicanis ſe Domicilio junxit Carmelitis Excalceatis Provinciæ Indiarum, hoc eſt, S. Alberti Mexiceæ alumnus: Philoſophiam ſuis tradidit, multisque præfectus Cœnobijs, tandem pro Novitiorum inſtitutione Magiſter datus, extremum diem egit Valliſoleti circa annum 1702 uti Fr. Martialis à S. Joanne Baptiſta ejuſdem Ordinis in Bibliotheca Familiæ ſuæ ſcribit pag. 45. Inibi teſtatur Noſtri

Conciones ad Populum extare in Abulenſi Monaſterio plures; & in Pinciano ejus *Collationes.*

579 D. Basilius Moneva de la Cueva, Natione ignota nobis, Domicilio, quod Goatemalæ duxerat Mexicanus, inde ad Catholicum Regem 10 Maji 1644 ſcripſit hiſpano ſermone.

De erratis quæ apud Indiarum plagas non raro admittuntur. Extare Authographum Mantuæ Carpentanorum apud Bibliot. Barciæ teſtis eſt in Occident. Epit. col. 780. editionis noviſſ. Pinelus.

580 M. Beatrix a Virginibus, Natione Mexicanenſis, forſanque Patria, Inſtitutum S. Dominici in Cœnobio Monialium à S. Catharina Senenſi Mexiceo profeſſa, rebus Monaſterij ſui olim conſcribendis proſpiciens, ejuſdem Fundationem, & aliquot illuſtrium, è multis, virtute fœminarum, quæ in eo vota Deo nuncuparunt, in Adverſaria opportunè redegit, quibus materno ſermone exaratis titulum voluit:

Monumenta Conventus S. Catharinæ Senenſis Ord. Præd. aſſervanturque in earundem tabullario Sanctimonialium.

581 D. Benedictus Bañes, Natione Mexicanus, an etiam Patria definere non poſſumus, Univerſitatis noſtræ alumnus ſtrenuus, Rhetoricâ in ejuſdem Gymnaſijs quadriennio profeſſus eſt contentione inter candidatos optimos ſcholaſticâ præcedente anno 1607, proque munere explendo auditoribus ſuis tradidit

Inſtitutiones Rhetoricas.

Meminit ejus Plaza in Chronicis Univerſitatis Mexiceæ lib. 3. cap. 9. n. 34.

582 Illmus. D. D. Benedictus Crespo, Natione Hiſpanus Beturienſis, præclara admodum gente & multis inſignibus divite ſatus, litterarium ſtadium apud Salmanticenſes egit Regij & Militaris Collegij Equeſtris Ordinis Divi Jacobi Enſiferi, cujus rubeâ decoratus fuit Cruce, alumnus, aliquandoque Rector. Doctoratus infulam in Regia illa totoque Orbe celeberrima Univerſitate merito tulit, & Philoſophiæ Cathedræ Moderatorem ſapientiſſimum egit. Supremi Senatus Ordinum decreto Regalis Ucleſenſis Conventus Viſitatoris munus obire juſſus, id geſſit ſtrenuè, mox in Salmantino S. Spiritus, & S. Crucis Valliſoletano Conventibus ejuſdem militiæ Commendatariarum bis eodem munere functus eſt. In Americam dimiſſus Antequerenſis Eccleſiæ, quæ Goaxacenſium Cathedralis eſt, Decanus, tandiu ibi ſubſtitit egregiè probatis nomine, donec à Catholico Rege pro Epiſcopatu Novæ Cantabriæ Antiſtes deſtinatus, litterisque Apoſtolicis ritè inſtitutus, atque Mexici conſecratus, totum ſe paſcendis ovibus in vaſtiſſima Diœceſi chriſtianis dedit. Luſtravit illam quidem eximio zelo & labore pari, nec minus egentium neceſſitatibus ſubvenire, quam ſalutem animarum curare ſtuduit.

583 Inde Angelopolitanæ præfectus Eccleſiæ, nihilo diſſimilis ſibi, eiſdem exactiſſimè incubuit muneribus, utrobique ſemet virtutis exemplar factis, nec verbis ſolùm, omnibus exhibens. Multas per diem horas in Cathedrali ſua orationi dabat flexis humi genibus. Familiam ſeveriori inſtitutam diſciplinâ, Clerumque ac Populum in Numinis obſequia famulatumque dirigebat. Nulla ornatum magnificentiâ Palatium ipſis etiam Religioſis ædificationi & exemplo erat, Præſul que opibus abundans Eccleſiaſticis, ne non illas omnes in pauperes erogaret & uſus pios, ſibi & domeſticis ſubtrahebat, quas aliquanto largius in hiſce poterat collocare. Suas in Libris, poſt ſacra, delicias habebat, viceque omnium ſuppellectilium ipſi Bibliotheca erat, quam ſelectiſſimis voluminibus, accuratiſſimisque editionibus à gravioribus Criticis adornatas inſtruxerat. Sanctos Patres aſſiduè pervolutabat, atque ſcriptis ad marginem notis, uſui ſuo aliquando futuris, inſigniebat: nec de Eccleſiaſticâ Diſciplinâ & Hiſtoriâ agentes præteribat, quibus in regimine pro opportunitate uteretur. Scholares pro litteris imbibendis juvandi ſolicitus, redditibus Beneficiorum, Capellanias dicimus, ali conſtituit, quos ad fundatorum mentem eis conſignatos voluit. Ut autem benè noverat, agendorum momentum intentionem placendi Deo eſſe, hanc unam præ oculis obſervabat, recti tenax & juſti, pius & miſericors, atque in do-

docendis familiariter è ſuperiori loco fidelibus ſtudioſiſſimus. Tandem egregiè paſtorali defunctus officio, in æternam, ut ſperamus, quietem emigravit die 19 Menſis Julij anno 1737.

Extant editæ ejus Orationes duæ, altera cui titulum dedit

Rarus è multis, S. Philippus Nerius Congregationis Oratorij Fundator. Mexici, typis V. Franciſci de Ribera Calderon 1731 in 4. Habetur in Collect. noſtris tom. 1. Hanc dixit Orationem in Cathedrali ſua Durangenſi fovendi ergo in S. Philippum pietate, cui propagandæ ſtudens Altare inibi erexerat Doctor D. Emmanuel Sebaſtianus Cano, ejus Vicarius Generalis, Amicus noſter, quondamque Socius in Academiâ Mexiceâ ejuſdem Divi titulo celebri.

Altera *de S. Ignatio Loiolenſi Societatis JESU Fundatore Angelopoli recitata in Collegio de Spirituſancto ejuſdem Familiæ,* ibidemque excuſa Collegij ſumptibus, litteris Franciſci Xaverij de Morales 1735 in quarto. Habetur tom. 69 Collect. noſtræ. Præterea edidit.

Ordinationes, Regulas, & Statuta ſervanda in Cathedrali Eccleſia Angelopolitana pro celebratione Miſſarum ſolennium & divini cultus augmento. Angelopoli, litteris Frãciſci Xaverij de Morales ejuſdem Eccleſiæ Typographi 1736 in quarto.

584 F. Benedictus Fernandez, Natione Hiſpanus, ad S. Stephani Salmanticenſe Dominicanorum Collegium profeſſus Ordinem Prędicatorum, latio, quo jam fuerat imbutus ſermoni, Philoſophiam adjunxit atque Theologiam, virtutes que non ſegniter à ſe cultas in ſeculo, ferventius longe excolendas in ſtatu religioſo ſuſcepit, adeò ut paupertate, obedientiâ, caſtitate, demiſſione, modeſtiâ, orationis ſtudio, & cœteris animi dotibus doctrinæ haud vulgari ſociatis, multi fieret à Religioſis viris. Tum verò comes datus V. F. Vincentio de las Caſas, qui in Europam conquirendi Socios gratiâ dimiſſus fuerat à nuper erecta Sanjacobea Provincia, Mexici ſiſtitur, indeque in Miſtecam Goaxacenſiũ, emendicato victu & pedes ſecedens, gentis linguam imbibiturus, tanto eam ſucceſſu calluit, ut non nullis afflante potius Numine quam labore ſuo & induſtriâ viſus fuerit ipſam edoctus: nam ut teſtis eſt Chronographus doctiſſimus M. Burgoa infra citandus, qui Hiſtoriam ſuam 120 annis edidit poſtquam Noſter Librum ſuum dialecto Miſtecanâ publicaverat, tunc uſque ne verbum quidem corrigendum in illo inventum eſt, nec phraſis ulla ſpongiæ digna, idiomate licèt à multis quam diligentiſſime exculto, & abditiſſimis ejus receſſibus exploratis; ut ſubinde qui addiſcendæ Doctrinæ illi dant

dant operam, facilè ſermonis elegantiâ & proprietate alios inter Miſtecè loquentes ſecernantur emineantque. Inibi montium & confragrorum Apoſtolicam duxit vitam Cœnobijs præfectus varijs atque Paræcijs, Vicarius itidem Provincialis.

585 Porro aſperrimę vitæ tenore Apoſtolicum munus fuit auſpicatus, & ad poſtremum uſque halitum conſtantiſſimè tenuit. Cibarijs contentus viliſſimis, quæ pauperibus uſui ſunt Indis, ut ut ipſis tempore placeret & loco, inter eos verſatus utebatur: ſæpe noctes ſubtus arborem ſtratus ducebat pallio involutus: ſæpe, ubi Ædes ſacræ erant, in ſuppedaneo tabulis compacto & altari ſubjecto cubabat; ubi autem ſe in cellam recipiebat, geminis & impolitis tabulis uſus pro lecto, coriaceo cervicali, ipſoque pallio pro ſuperiori ſtragulo, quietem captabat. Sive autem in Conventibus eſſet, ſive in montannis, ſive cum Sodalibus ageret, ſive ſolus, media ſemper nocte pro Eccleſiaſticis matutinis precibus dicendis, alta quidem & compoſita voce, ſurgebat, queis incipiendis ſæva diverberatione cruciabat ſe, iterumque, abſolutis Dei laudibus, mitius nihilo flagellabat.

586 Tanto erat paupertatis amore, ut præter Breviarium & Sacra Biblia, aut Librum pium in cella pretij nihil haberet, ne menſam aut ſedem quidem, nam ſcamno contentus, & pendulâ tabulâ, atque his quæ pro capiendo ſomno memoravimus, alijs ſuperſedebat cæteris. Laneis obſoletisque & laceris veſtibus induebatur, quibus aſperrima obtegebat edomandæ carni cilicia, & ferream, qua præcinctus erat, catenâ: atque his alijsque ſubſidijs, cautelâque in oculis, quos nunquam in fœmineos vultus intendit, virginitatem aſſeruit ſuam, cuſtodivitque uſque ad finem illęſam. Dei cultum egregiâ pietate promovit: orationi ferventiſſimè incubuit: ad aras devotiſſimè fecit; ſuaſque in Jeſu-Chriſti Corpore ſub Euchariſtico ſipario latente delicias collocavit & robur. Curas ſuas in Deum ejuſque Religionem intenderat omnes; atque ut Indos Miſtecanos plurimis ſuperſtitionibus deditos, & idolis addictiſſimos, ab hiſce peſtibus liberaret, Fideque & pietate inſtitutos Deo afferret, difficillimum eſt dictu, quanto animo & ſpiritu laboraverit, vitæ ſuæ præſentiſſima nil metuens diſcrimina, à quibus Dei ope protectus, evaſit indemnis. Atque ut hujus rei monumenta ſignemus, placet geminum indicare.

587 Ad Pagum Achiutla dictum, ſublimis erat aſcenſuque collis perarduus, ſcopulis & cautibus fermè invius, cujus ad verticem Fanum Indi à majoribus ſuis extructum ſuſpiciebant, latensque poſitos in confinio Religioſos viros, idololatris clam eò

 ſcan-

ſcandentibus, nec abſque fatigatione, patebat, ut, quem *Populi cor* idolum nuncupabant, obſcœniſſimâ religione percolerent. Erat autem Smaragdus lapis, indici piperitidis magnitudine, hoc eſt craſſus duos digitos, longitudine autem quatuor patens aut quinque; viridi colore pulcherrimus, intusque rutilanti lucernę ſimillimus: inciſa in eo apprimè viſebatur avicula, circumque cœlatus ſerpebat coluber; & hoc tandem idolum *Cor* deluſi à cacodęmone *populi* vocabatur. Id ubi Noſter reſcivit, nil cunctatus, prærupta aggreditur, reptansque conſcendere tentat, Indis ipſum ſequentibus, quorum alij ſacris noſtris devoti, pietate in unum verum Deum agebantur, alij etiamnum diabolo mancipati, comites ſeſe dederant, perſuaſi, teſtes ſe ſtatim futuros infeliciſſimæ, quam ominabantur, ſperabantque religioſiſſimi viri mortis. At enim ille delubrum ingreſſus, undique fœdiſſima circum in loculis offendit idola, quibus & humano ſanguine tinctis, & ab cremato thure fumoſis, inde, ut par erat, in terram abjectis, & proculcatis comminutisque, deſpectui etiam dæmones incolentes ea ducens, perditiſſimos nebulones exagitabat, exprobrabatque invidiam ſuam veteratoribus hominum illis & impoſtoribus. Hæc intuentes antehac decepti idolorum cultores, audientesque imperterritum Sacerdotem noſtrum ſacra eos chriſtiana docentem, ſe ijs dedere cæptarunt, & abditum etiamnum princeps idolum *Cor populi*, affabrè elaboratis involutum telis ultrò ad eum detulerunt. Tam raræ magnitudinis Smaragdum homines Hiſpani ſtupuere, tantique fecerunt, ut termille argenteos unciales præclarus ac dives ex eis libèns offerret illi coemendo, quod Noſter pretium repulit, Dei gloriam, atque Indorum documenta gazis & theſauris præponens. Indicto, ut fit, chriſtiano ritu ſolenniſſimo feſto, concurrenteque è plurimis Oppidis conſertiſſimâ multitudine, non abſque conatu multo & labore, conquiſitisque pro conterendo lapide præduris malleis & inſtrumentis, pretioſiſſimum longè Smaragdum ita comminuit, uti in particulas redegerit minutiſſimas, pulverique immixtum ſuſtraverit, deſpicatui que habendum docuerit concione ferventiſſimâ, qua inſimul unum omnium conditorem rerum D. O. M. appoſitiſſimè declaravit, cui ſoli litandum eſſe, idque genus alia ſacra pro audientium captu dixit, nec abſque ſucceſſu, mirantibus Indis hominem Dei, cujus deinceps monitis tenacius firmiusque adhæſère.

588 Alterum jam egregiæ fortitudinis monumentum & præfervidi zeli, quo Noſter æſtuabat, afferramus oportet. Pererrabat ille inquirendorum, quos doceret,

ret, gentilium gratiâ, elata aſperrimaque Miſtecanorum juga, ubi ea petens, quæ Chalcatongo (barbarum nomen) audiunt, accepit eſſe, longè ſejunctum, & omnium Regionis faſtigium editiſſimum, quod Pantheonem gentis dixeris, nefandis ſacris & ſpurciſſimæ religioni devotum, immane videlicet ſpelæum, cimmerias inter tenebras conſepultum, Myſtis duntaxat pervium, cæteris interdictum ad januam accedentibus & ſtantibus. Aditū illud eſſe in Eliſyos campos credebant, in quos à morte corporum deducendos animos ſperabant, olimque etiam rediviva corpora demum trahenda, ut ſubinde Reges & Toparchæ eò poſt funus inferri anaſtaſim præſtolati curarent. Noſter, ſuperatis in itinere arduis ſupra modum ſcabris, uno Crucis ſigno obarmatus, flocci ducens barbaros juxtà ac dæmones, in id antrum, comitantibus infidelibus Indis, opperientibusque capitale audaciſſimi, ut credebant, viri ſupplicium, contendit, donec proximè accedens, & ab ornato frondibus ac floribus veſtibulo Fanum dignoſcens, impavidus, JESU & MARIÆ invocato nomine, ſe in receſſus illos & ſubterranea loca conjecit, Indorum nullo comite, omnibusque foris triſtiſſimum optantibus hominis caſum & ſperantibus. Ille mutuato à feneſtellis quibuſdam lumine, circum adſpectare lapideos cœpit tumulos plurimos, atque aggeſta corporibus corpora, de more gentis, ſingula conveſtita, auro, lapillis, idque genus alijs ornata putidiſſimaque. Adhæc, in conclave intimius progrediens, innumera ad loculos redacta, atque ut figuris ſic etiam artificio & materiâ diverſa, tum ſculpta, tum picta circumſpexit idola. Porro dijs emortuis illis ſusque deque latis atque peſundatis, pluribusque contritis, nec mitius graveolentibus cadaveribus pertractatis, & dæmonibus in malam Crucem abire juſſis, dirisque devotis, ovans tandem exceſſit, non ſine egregio Indorum, qui aderant, ſtupore, quique ab audito nuper intus Fani rumore & ſtrepitu evertentis efficta numina, hæc ipſa in illum exarſiſſe fulminaſſeque, ut fuerant ominati, credebant. Ut tamen ſecretiora ipſe Indis pignora ſecum detulit, palam & coram proculcaturus, abjecit illa demum, contemptuique habenda illos edocuit terribili coercitos & longo ſermone de æternis in dæmones ignibus eorumque ſectatoribus, cui adjecit multa concioni de Crucis virtute, cæterisque Chriſtianæ Religionis myſterijs, tantâ quidem energiâ, ut illos ipſos idolorum cultores permoverit, uti ſuis ipſe manibus rogum accenderint, in quem unà cum ſimulacris putrida Procerum ſuorum corpora conjecère.

589 Exinde ſacris noſtris addicti

dicti ſeriò, Benedictum ceu Patrem & Magiſtrum audientes, Deo uni inſervire, & propriȩ ſaluti conſulere decreverunt. Sanè, tot eos Noſter beneficjis ſibi devinxit, ut quos olim, prædicandi munus auſpicaturus, adverſarios habuerat vitæque inſidiatores: chariſſimos expertus poſtea filios fuerit, ejusque vitȩ & incolumitatis cupidos ac ſolicitos. Quòd enim contineri finibus ſuis haud poſſet, in Portus Zurij maris excurrentem docendi ergo gentes curis licèt ſuis non mandatas, paralyſi tactum, quibus poterant pharmacis juvare ſatagebant, queſtubusque & gemitibus Deum pro ejus ſalute rogabant. Ubi verò morbus tandem invaluit, ipſe totius vitæ Confeſſionem inſtituit, quam religioſiſſimè duxerat; Euchariſtiâ præmunivit ſe in Viaticum ſumptâ, ſacroque inunctus Oleo, Crucifixi Jesu diſſuaviatus Imagine, ad illa verba *In manus tuas commendo ſpiritum meum*, obijt in Domino, atque ut promiſerat Indis ſibi percharis de Achiutla dictis, ibidem Oppidi ſepultus fuit, nimium illis de amiſſo Parenre dolentibus, cujus etiamnum memoria penes gentes illas in benedictione eſt, corpusque, Cœnobio & Templo excitatis à fundamentis, in ſepulchrum pro Religioſis conditum, fuit tranſlatum, quantaque per Eccleſiæ decreta licet veneratione habetur, eo apud Deum precatore utentibus populis illùc devotionis ergo accedentibus, etiam poſt 178 annos ab ejus funere. Scripſit & edidit idiomate Mexicano

Doctrinam Chriſtianam explicatis præcipuis Fidei noſtræ Myſterijs, exordio ducto à primâ mundi conditione, Incarnatione Divini Verbi, Vitâ, Paſſione, Morte, & Reſurrectione Chriſti Domini: Orationibus itidem Eccleſiaſticis: Virtute Sacramentorum & efficaciâ, ipſorumque uſu: Adjectis pijs in Deum Deiparentemque precationibus. Mexici, ex Typographia Petri de Ocharte 1568 in quarto. Alteram Mexiceam itidem editionem de 1550. in quarto, memorant Scriptores Ord.Præd. tom. 2 pag. 136, quam videre nobis non licuit, ſicut nec aliam de 1564. etiam in quarto, cujus meminit Pinelus in Epit. Bibliot. Occident. col. 726, penes quem habetur Benedictum noſtrum Scripſiſe item

Epiſtolarum & Evangeliorum totius anni in Miſtecanam Linguam verſionem, cujus in præſentiarum uſus eſſe haud poterit, interdictis Librorum Sacrorum in vulgaria idiomata tranſlationibus.

Noſtri Vitam omnibus abundantius ſcripſit M. F. Franciſcus de Burgoa Dominicanus Goaxacenſis tom. 1. part. 2. Geographicæ deſcriptionis, ſeu Chronicorum Provinciæ ſuæ à fol. 154 col. 3 ad uſque 164 capp. 28 & 29. Illmûs Davila Padilla, in Hiſt. Prov. Mexicanæ lib. 2 cap. 37. Ejuſque meminere Scriptores

res Ord. Præd. laudato loco: Nicolaus Antonius in Bibliot. Nova, & Pinelus nuper citatus. Fernandez Dominicanus in Hiſt. Eccleſ. noſtri temporis lib. 1. cap. 31. pag. 120. Et Franco in Hiſt. Mss Prov. Mexicanæ S. Jacobi inſerens Scriptorum Catalogo Noſtrum.

590 D. Benedictus Fernandez de Belo, Natione Hiſpanus, in Montannis Burgenſibus ortus, Martem ſequutus, ſub Catholici Regis ſignis ſtipendia perplura meruit: nam anno 54 præterlapſi proximè ſeculi apud Carthaginem Americæ militavit; ſequenti verò anno 55 quo tempore Angli Hiſpaniolam haud contemnenda manu invaſerunt, in eam tranſlatus Inſulam, fortiſſimos inter milites cenſebatur, qui commiſſo cum Anglis prælio illos abſcedere inde coegerunt, amiſſis vexillis ſex, totidemque hominum millibus. Hinc, bonâ Præſidis veniâ, in Hiſpaniam regredientem Angli ipſi captivum Lóndinum deduxere. E littoribus Britannicis in Belgium ſolvens, iterum Regis ſui theſera inſignis claſſiarios inter egit prætoriæ navis. Tandem Mexicum, quo neſcimus fato, petivit, atque hîc ſcripſit ediditque materno ſermone libellum hoc titulo:

Brevis Arithmetica, quam jure dixeris *Militarem*, quòd *de ſupputationibus* agat *inſtruendis caſtris perquam utilibus*. Mexici, litteris V. Bernardi Calderon 1675. in quarto, quam inter Codices noſtros habemus.

591 P. Benedictus Rinaldini, Natione Venetus, Patria Brixienſis, Domicilio Mexicanus, Societatem JESU amplexatus, converſionis Indorum, qui etiamnum in vaſtiſſimis Americæ noſtræ regionibus quotidianis incrementis aggregantur Eccleſiæ, & chriſtianis proficiunt inſtitutionibus, Miſſiones longè diſſitas expetivit colendas, quibus ſtreuuam dedit operam, egregio labore parique Dei gloriam augendi zelo. In hunc collimavit ſcopum quam edidit

Artem pro Thepehuana lingua addiſcenda. Mexici, typis V. Joſephi Bernardi de Hogal 1745 in quarto.

592 F. Benedictus de Villa Cañas, Natione Mexicanus, cujus in obſcuro nobis eſt Patria, obſcurus ipſe minimè, Patriæ, quæ ſit ipſa cumque, ſplendorem dedit egregium, inſimulque Dominicanorum Provinciæ de Chiapa & Goatemala, cujus alumnus extitit. Ad exactam Inſtituti ſui & Conſtitutionum obſervantiam eximium Indorum ſalutis zelum adjunxit, pro quibus juvandis multos invictâ patientiâ exantlavit labores, cùm in Provinciâ Zacapulenſi, tum etiam in Goatemalenſi. Nec inſtituendis in fide & pietate duntaxat auxilio fuit, Dei cultum in Templo & Sacellis adaugens, ſacris veſtibus, Muſicis viris, & id genus intentus;

tus; ſed etiam politicis & ruſticis rebus ut efformaret incultos homines diu adlaboravit. Inſignem pro trajiciendo flumine Zacapulæ pontem conſtruxit oppidò neceſſarium. Pro ſerendo, colendo, & metendo frumento Magiſtrum egit. Et his quidem ipſe uberrimam ſibi meritorum paravit ſegetem multorum annorum curis, donec plenus dierum, ſuperplenam & affluentiſſimam, ut credimus, accepturus menſuram in cœlum evolavit è Cœnobio Goatemalenſi anno 1609. Scripſit

Artem pro imbibenda Lingua Kachiquelenſi.

Dictionarium ejuſdem Linguæ.

Succeſum Fidei Ortodoxæ, ſeu, eodem idiomate *de Unius Trini que Dei, qui quondam Meſſiam Patriarchis promiſerat, miſſitque in Mundum: de Incarnatione divini Verbi, Apoſtolorum prædicatione, Spiritusancti in ipſos adventu, ipſorumque per univerſum tranſmigratione.*

Librum Sermones breves de Sanctis & de tempore complectentem.

Librum de miraculis Deiparentis Virginis & Sanctorum.

Et de his quidem Libris & Authore agunt Remeſalius in Hiſtoria dictæ Provinciæ libro 11 cap. 27. n. 5. pag. 744. & Scriptores Ordinis Prædicatorum tom. 2. pag. 367. col. 2. ad annum 1609. Pinelus in Epitome Bibliothecæ Occidentalis col. 722. Nos verò Catalogum ſequuti è Goatemalenſi Provincia nobiſcum communicatum, alia dictis Opera annectimus.

Vitam S. Catharinæ Senenſis.

Meditationes & Orationes de Chriſti Domini Paſſione.

Vitam V. Franciſcæ à S. Dominico Fundatricis Collegij fœminarum Indarum.

Opera iſthæc, ſupraque memorata, majorem partem penes Sodales eſſe, aliqua autem authographa in tabullario Goatemalenſis Cœnobij primarij cuſtodiri, ab indicatâ ipſorum narratione habemus acceptum.

593 D. BERNARDINUS DE AGUILERA, Natione Mexicanus & Patria, Doctoratus in Jure laureâ inſignitus, & apud Regium Senatum Cauſarum Patronus, edidit vulgari ſermone

Allegationem juris ergo tuendi in negotio civili Equitis opibus juxtà & pietate clariſſimi D. Stephani de Molina Moſqueira. Mexici, tacitis Typographi nomine & anno editionis. Extat in folio tom. 26 Collectionis Mendozianæ.

594 F. BERNARDINUS ALVAREZ, Natione Hiſpanus, Patria Hiſpalenſis (Quamvis in Utrera natum aliqui ſcripſerint equivocum paſſi ab genitoris natali ſolo) Domicilio Mexicanus, à virtutibus egregijs inſignis, Ordinis Religioſorum Sancti Hyppoliti à Charitate Inſtitutor & Parens fuit. Genitoribus nobili ſtirpe & chriſtiana virtute conſpicuis uſus, Ludovico Alvarez & Anna de Herrera conjugio

gio ſociatis, cathechiſmo & ſalutaribus monitis ac primis litterarum rudimentis inſtructus, latinis etiam operam dedit. Vigeſimo ętatis anno, nominis glorię inhians atque divitijs, Orbem novum cogitavit, & militum albo conſcriptus Mexicum petijt. Quòd verò principem Americæ noſtræ Urbem pace & delicijs florentiſſimam, bellicis importunam cogitationibus & congreſſibus cerneret, Zacatecanos verſus iter inſtituit, penes quos & finitimos adverſus Chichimecas, barbaram & indomatam gentem, Martem diceres commigraſſe. Ubi genio indulſerat militari, Mexicum remeavit, ſeque juvenibus ſocium liberioribus dedit & audacioribus, ut propterea luſorias publicè chartas terere, crepare duella, laſcivireque pergeret Reipublicæ ſcandalo, cujus ſubinde Rectorum juſſu in vincula ipſe cum eoque juvenes duodecim miſſi fuerint, inde in Philippinas Inſulas deportandi. Pertracto carcere, ſeſe omnes è vinculis proripuere, in quæ tamen rurſus tres eorum detruſi, ſuſpendio demum mulctati periere. Noſter interea latens, præſentiſſimo ſe ut ſubduceret vitæ diſcrimini, in Peruvium clam, nautis mixtus militibus eò tendentibus, proram direxit, Limamque Regiam Urbem appulſus, atque inde digreſſus, ſexennio ad Cuſcum priſtinam militis profeſſionem novavit & tenuit, lucrandæ ita pecuniæ intentus, ut innoxiè ſupra 30 millia argentea uncialia quæſierit, dataque ſibi à Deo, Deo ipſi reddenda, ad ſe reverſus plenis dicere buccis conſueverit.

595 E Meridionali in noſtram Americam redux, Mexici conſtitit, per ætatem & mores ſibi ita diſſimilis, ut nullam præteritæ vitæ hominisque perditi ſuſpicionem aut timuerit aut moverit. Pius in matrem, eo tempore viduam, Hiſpalique degentem, mille argenteis octo regalibus Epiſtolam junxit, qua ipſam rogabat, vellet Mexicum adire, ut cæteris, quibus ipſe divitijs potiebatur, ipſa in primis pro ſuo victu commodisque frueretur. Nihilo tamen pollicitationibus & precibus addicta jam pridem Deo fœmina, mota, reſcripſit, ſatis ſibi æris eſſe pro vitæ ſubſidijs, opes illum à Deo acceptas in Dei collocaret obſequijs, ſeque in ejuſdem Numinis dederet famulatum. Hæc ut ille monita legit, eis obtemperandum, Deo ipſum ad magna præveniente, conſtituit, atque totius vitæ exomologeſi inſtitutâ, ſævire in ſe flagellis, cilicijs, jejunijs, cæteraque maceratione carnis incæpit: ægentibus eleemoſynas erogabat, & ægrotantibus ut ſerviret, in hoſpitalem Domum non dudum inclyti Ferdinandi Cortezij nomine ſumptibusque conditam, ſe recepit. Inibi, Amicis, honeſtâ licèt conſuetudine ſibi junctis, valere juſſit, abjectâque in-

induтus veſte, diu ac noctu infirmis egregiâ patientiâ, humilitate, charitateque ad decennium eſt famulatus, quorum uſui ædificatas ædes, induſtriâ ſuâ & operâ ampliavit.

596 Quòd verò ea tempeſtate, non dum ſemiſeculo expleto ab expugnatâ conditâque Mexico, præter Valetudinariũ, quod mox memoravimus, à Concepta Virgine dictum, unum eſſet à V. Illmô Archiepiſcopo D. F. Joanne de Zumarraga erectum pro ijs qui morbo Gallico laborarent; alterum Regijs ſumptibus pro Indis conſtructum; ęgroti autem multis alijs vexacti languoribus, innumeri penè eſſent in ampliſſimâ Civitate, illique miſerrimi, omnibus ut conſuleret, qua erat inſigni miſericordiâ, Bernardinus Generale Xenodochium aggreſſus eſt anno 1567 facultatibus obtentis cùm ab Illmô D. F. Alphonſo de Montufar, qui proximè Archiepiſcopo primo ſucceſſerat, tum etiam à Mexiceo Pro-Rege D. Martino Enriquez, annuentibus poſtmodum & Comite de la Coroña & Auditorio Regio ejus in regimine ſucceſſoribus. Ut erant Bernardini conatus in pauperes & infirmos omnes intenti, Ædibus opus habuit ampliſſimis, quas in ſub urbio molitus eſt amœniſſimo juxtà & civibus proximiori, continentesque Ædiculæ ſacræ à S. Hippolyto Martyre dictæ, quam Mexicea pietas Patrono ſuo ferventiſſimo erexerat, ceu publicum gratitudinis ſignum, quòd devota Divo iſti ſocioque Caſiano die anno 1521 capta demum Mexicus fuerit, chriſtianumque palam explicatum in ea Crucis vexillum. Hoc noſtro ſuisque, quos brevi habuit, Sodalibus in uſus ſacros Sacellum conceſſum fuit, ipſo pecunias ſuas, & quas accepit multas ab pijs, in hoſpitalis Domus fabricam conferente, in quem protinus locum magno pauperes & ægrotos numero traxit: nam dimiſſos nuper è Valetudinarijs alijs, à morbo recreandos invitabat & reficiendos: & mentecaptis ſuos opportunè cubiculos deſtinaverat; & ſenio confectis inibi traductis auxilio erat, ſimulque ſcholaribus & Præceptoribus indigentibus: & alijs languentibus medebatur.

597 Adhæc plura alia condidit Noſocomia varijs in Novâ Hiſpaniâ locis & Urbibus, nempe in Oppido de Oaxtepec à S. Cruce nuncupatum erexit, eo etiam famoſum nomine, quòd ibi novennium poſuerit V. Gregorius Lupezius, Vir ab hereniticâ vitâ egregiâque ſanctitate notiſſimus, quem Noſter lubens hoſpitio excepit & aluit: In Portu Veræ-Crucis Americæ noſtræ primario Ædes condidit hoſpitales pro his fovendis qui hiſpanis claſibus ad nos deducti naufragium in portu verentur, nec ſemel patiuntur, vel ægeſtate vel morbo correpti; quibus refectis

&

& curatis, ut Mexicum adirent; mandram centum inſtructam mulis paratis ad iter agendum, cibos & pecunias ductoresque è Sodalibus ſuis præſto eſſe volebat, Mexicumque ingreſſis ad S. Hippolyti adeſſe omnibus officijs pergebat. Per Zurium autem mare navigantes & Acapulcum appulſos ſimiliter conflictatos recreaturus, Noſocomium eo in Portu condidit, Socijs item eò dimiſſis, quibus nautarum vectorumque cura eſſet. In deſerto dicto Perote inchoatum Valetudinarium operâ Illmi Viri primique Tlaſcalenſium Epiſcopi D. F. Juliani Garcez Dominicani, qui è vivis exceſſerat, Bernardinus accepit & auxit. Non longiſſimè diſſitum ad pagum de Xalapa aliud inſtruxit, jis in primis commodius, qui recèns ex Hiſpania devenerant, atque ab inſalubri Veræ-Crucis temperie illùc convehebantur. Inde, ut iterum quieſcere & ſedere, ceu in propris Ædibus poſſent, Angelopolitanum Xenodochium condi curavit, nec pro illis tantùm, ſed pro cæteris etiam aut ex morbo recreandis aut etiam medendis. His quę in Nova Hiſpania pijs erexerat domibus, aliam apud Inſulam Habanenſem adjecit, queis Sodales ſui & Inſtituti hæredes alias alibi opportune aggregarunt, Goatemalenſem, Queretarenſem, & Mexicanenſem à Spirituſancto dictam, forſanque alias calamum in preſentiâ ſubterfugientes. Nam Authore Bernardino inſtituta Sodalitas fuit Hoſpitalitatis, Reipublicæ commodis utiliſſima, cùm alijs nominibus, hoc potiſſimum, quòd amentium curas receperit, inque Ædes S. Hippolyti helleboro egentes traduxerit: cui inſtituto Laici multi, Clerici etiam & Præſbyteri nomen dedere, quorum Vitas plurium unà cum Actis Noſtri ſcripſit & edidit Illmûs D. Arze infra laudandus. Atque Sodalitium Summis Pontificibus Gregorio XIII, Sixto V, Clementi VIII, Paulo V, acceptum probatumque fuit, & præſcriptæ à Bernardino Regulæ ac Conſtitutiones, paucis mutatis, Apoſtolicis litteris confirmatæ: tandemque ab Innocencio XII pijſſima Charitatis Congregatio in Ordinem Religioſum Apoſtolicâ Authoritate conſtituta eſt, tribus ſolennibus & cæteris Religioſis communibus votis adjecto quarto de Hoſpitalitate, retentâque nuncupatione de Charitate ad S. Hippolytum.

598 Porrò egregij Fundator Inſtituti pro virtutibus excolendis in Dei gloriam proximorumque ſalutem, eximijs ipſis chriſtianis dotibus fuit ornatus. Paupertatis amator ſuis ſe expoliavit omnibus in pauperum commoda deſtinatis, votoque paupertatis ſe religavit. Humilitati autem ita ſe addixit, ut nihili ſe faceret, inter operas, ceu eorum unus, pro ædificandis pauperum Ædibus

ſe immiſceret & laboraret, atque alijs abjectiſſimis dederet miniſterijs, eiſque volens lubens ad extremum uſque vitæ incubuerit. Obedientiâ conſpicuus, patientiâ, caſtitate, pœnitentiâ, oratione, cæteriſque ejuſmodi efulſit. Adverſus Puriſſimam Virginem Deiparentem eximio erat amore, cui propterea famulari in delicijs habebat, Noſocomiumque non unũ ſub ejuſdem clientela conſtituit & nomine. Fidem autem, Spem, Charitatemque heroicis plane exercitationibus tenuit. Nullos pro Noſocomijs ſuis perpetuos voluit reditus aut Patronum hominem, uno contentus, cui ſe & ſua crediderat, homine juxtà que Deo, cujus Imaginem ad Cœnobij januam collocavit ſubcripto epigraphe: *Ecce homo: Dominus providebit.* Nec fruſtratus ſpe, largiſſima à fidelibus & opportuna, etiam non quæſita, accepit in pauperes alendos & curandos ſubſidia, quos tanto ſæpe numero recreare prandio cœnâque conſueverat, ut quadringentas quotidie portiones eis diſtribueret, ære campano meridie veſpereque vocatis ijs etiam qui ſuas extra Valetudinarium ſedes habebant, ęgeſtateque affligtabantur: eis præterea qui erubeſcerent mendicare, clam ſubveniebat, nullumque mæſtum ab ædibus ſuis abire ſinebat, Deo nonnunquam miraculo charitatem ejus & fiduciam juvante.

599 Nimirum, paupercula ipſum vidua convenerat poſtulandi gratiâ pro ſuo victu farinam, cui ſucurrere integro ſacco Sodali injunxit horrei curam habentis; hic verò repoſuit ſtatim, granarium penitus eſſe vacuum, pauloque ante ita ſcopis everſum, ut ne pulvis quidem inibi farinaceus remanſerit. Nihilo tamen minus illo inſiſtente ut pergeret, imperataque faceret, mulierem ſecum deduxit farinæ cuſtos, ſuis ut ipſa oculis inane cubiculum cerneret. At enim, ubi januam aperuit, exundare farina cæpit, tantâque effluere copiâ, ut ipſum obrueret. Quòd autem Bernardini primas curas animarum ſalus teneret, ijs potiſſimum juvandis intentus, & Sacerdotes, qui ſe illi junxerant Inſtituto, ęgrotantibus in ſupremo agone auxilio eſſe curabat, & Præceptores rudimentis litterarum & Catechiſmo pueros inſtituere, & id genus alia ſatagebat, nullumque ferme eâ tempeſtate Mexici fuit opus illuſtre Dei gloriam concernens, in quod ſuum ipſe ſymbolum non poſuerit.

600 His profectò charus Deo nominibus, eo ut æternùm frueretur acuto vocatus morbo, à primarijs Medicis juſſus eſt Sacramenta ſuſcipere exitum illi poſt tres horas proximum ominantibus. Ipſe tametſi ſuperno, ut videtur, afflatus lumine, ſecus exiſtimaret, nec niſi decima inde moriturum ſe die reſciret, ac

ſuis

ſuis exponeret, nil moratus, ſacrâ expiatus Confeſſione, Euchariſtiâque in Viaticum, quâ ſolebat frequenter pietate, ſuſceptâ, & extremo unctus Oleo ad mortem comparavit ſe, quam lætus aſpexit pomeridiano tempore die 12 Auguſti anno 1584 ætatis 70. Lætus quidem ipſe diem ſupremam aſpexit, efuſſique in gaudia Mexicani cives, cæterà de amiſſo chariſſimo omnibus Bernardino mæſtiſſimi, funus ejus ſunt proſecuti. Quòd enim Ædes ſuas hoſpitales maximas ad S.Hippolyti Martyris & Patroni Mexicei Templum conſtruxerit, in quod ea ipſa die & ſequenti quotannis univerſa Civitas confluit, inſtaurandi ergo anniverſariâ memoriâ triumphi, ſi quis ullus fuit pro Catholica Fide & Hiſpano nomine, Inclyti & celeberrimi jam inde ab anno 1521 de Potentiſſimo Mexicanenſium Imperio relati 13 Auguſti: Hanc obrem paucis à Noſtri obitu horis illùc veſpertinis precibus ſolenniſſimè decantandis ut adeſſent, præclari qui que Reipublicæ viri convenère. Renovatâ, ut fit, ſequenti die pompâ, quæ admodum gravis & feſtiva eſt, Auditorium Regium, Mexicei Rectores & Nobiliſſimi Equites, incredibili popularium ſtipati frequentiâ, iterum inibi ſiſtuntur unà cum Religioſorum Ordinum Sodalibus multis, Metropolitanæ Eccleſiæ Canonicis, & Illmô. D. D. Petro Moya de Contreras, id temporis Regni Viſitatore, poſt Archiepiſcopo Mexicano & Pro-Rege, Eccleſiaſtico ritu feſtum acturis, mox verò Bernardini corpus elaturis. Dixit è ſuperiori loco Eccleſiaſtes ea ætate Mexici primus, M. F. Joannes Adrianus Ordinis S. Auguſtini Provincialis, in Academiâ Mexicanenſi Primarius Sacrorum Bibliorum Interpres, & qua erat pietate ac eruditione, ita SS. Martyrum decora Bernardini laudibus innexuit, ut Beatorum ipſorum Ædibus ſacris Hoſpitales ille ſuas junxerat, quo eum nomine & inſignium virtutum opportunè ad merita & tempus Orator diſſertiſſimus extulit. Extulere demortui corpus, abſolutis ſacris Myſterijs, graviſſimi, qui aderant, viri è Capitulo Eccleſiæ, Auditorio Regio, Senatu Mexiceo, & religioſis Cætibus, & prope aram maximam collocarunt. Certè, vivens Bernardinus & mortuus Pro-Regibus, Archiepiſcopis, & præclaris quibuſque hominibus peracceptus, infimis etiam, quorum curam geſſerat indefeſſè, percharus, à cunctiſque ceu Sanctus eſt habitus, quem totos 40 annos eximium virtutum exemplar ſuſpexerant. Scripſit hiſpano ſermone

Regulas & Conſtitutiones pro Sodalibus Ordinis Charitatis ad S.Hippolytum.

Quas Apoſtolicis litteris communitas ſupra diximus traditis ab Illmô. D. D. Joanne Diaz de Arze

ze electo Archiepiſcopo Hiſpaniolæ Tom. 2. Proximi Evangelici à fol. 12, rurſusque à fol. 35. Seorſim excuſas vidimus Mexici apud Didacum Garrido 1621 in 4. Editæ autem fuere Apoſtolicâ Innocentij XII Conſtitutione firmatæ, Mexici apud Franciſcum de Ribera Calderon 1718 in quarto.

Mox citatus Author Noſtri Vitam Tom. 1. ejuſdem Operis Libris duobus complexus eſt, multis & graviſſimis ad extremum momentis agens, ut de ejus Apoteoſi ſacra curetur, iique omnes quorum intereſt (intereſt autem plurimum Hiſpalenſes, Mexicanos, Sodales ad S. Hippolytum) Beatificationem ejus & Canonizationem apud Apoſtolicam Sedem inſtantiſſimè poſtulent. Secundo autem Tomo duobus etiamLibris aliquot Sodalium Ordinis Charitatis acta conſcripſit & edidit Mexici, typis Hippolyti de Ribera annis 1651 & 1652 in quarto. Bernardini meminere, nec ſine laude, Clariſſimi PP. Franciſcus Loza in Vita Servi Dei Gregorij Lupezij cap. 8. F. Balthaſſar de Medina in Chronicis Provinciæ S. Didaci Mexicanæ fol. 11. num. 39. Betancurtius in Tractatu Urbis Mexicanæ f. 93 n. 193 & ſequentibus. Cabrera in Gentilitijs Mexici, ſeu de Guadalupanâ Imagine lib. 4 cap. 4. P. Bonani Societatis Jeſu, in Catalogo Ord. Religioſor. part. 1. fol. 60. Ejus præterea vitam ſcripſit P. Franciſcus Garcia Societatis Jeſu.

Seculi noſtri anno 49 editæ ſunt Mexici, typis D. Mariæ de Ribera Tom. in quarto *Conſtitutiones Sacræ Religionis de Charitate & S. Hippolyti Martyris, in Occidentalibus Indijs fundatæ à V. P. Bernardino Alvarez.* Porro iſtas ab Ordine ipſo impetratas, priſtinisque Regulis conſentaneas, & jubente Eminentiſſimo Cardinali Gentili, ejuſdem Ordinis Protectore, Romæ conſcriptas ab admodum R. P. F. Joſepho à Matre Dei, Trinitariorum nudipedum generali Procuratore; imprimi & publicari præcepit Apoſtolicus Delegatus D. D. Franciſcus Xaverius Gomez de Cervantes Vicarius Generalis Archiepiſcopatus Mexicei, qui dicti Ordinis S. Hippolyti Viſitationi incubuit & Reformationi, Litteris & Motuproprio SS. D. N. Benedicti XIV *Paſtoralis ſolicitudo*, datis Romæ 23 Januarij 1743 ad Archiepiſcopum Mexicanum, facultate conceſſâ ſubrogandi ſibi Perſonam in Dignitate Eccleſiaſticâ conſtitutam, ea Delegatione functuram, qua uſus poteſtate Excmûs unàque Illmûs D. D. Joannes Antonius de Vizarron & Eguiarreta Archiepiſcopus Pro-Rexq Mexiceus, ſuum ſibi in id muneris Vicarium generalem ſuffecit.

601 Fr. Bernardinus de Arevalo, Natione Mexicanus, Patria Goatemalenſis, ut à con-

conſanguineis ibi degentibus majorum traditione acceptum habetur: Ordinem S. Franciſci in Provincia SS. Nominis JESU profeſſus, ſcriptos reliquit Tomos duos in Bibliotheca Primarij Cœnobij de Goatemala ejuſdem Ordinis cuſtoditos, multâ Juris eruditione conſtantes, ut è Catalogo uſui noſtro parato ab accuratiſſimo P. Arochena didicimus, quorum Voluminum alter eſt

De Immunitate Eccleſiaſticâ & Sententiâ Excommunicationis, in 4.

Alter verò

Expoſitio in illud Regulæ Franciſcanæ præceptum: Fratres non recipiant denarios vel pecuniam per ſe vel per interpoſitam perſonam, in 4.

602 F. BERNARDINUS GATICA, Natione Mexicanus & Patria, Sacri Præd. Ord. profeſſor, & Sanjacobeæ alumnus Provinciæ, Lectoris munere clarus, Primarij & Imperialis Mexicei Cœnobij ſui inſtructiſſimæ Bibliothecæ, quæ pluſquam 10 mille voluminibus conſtat, Præfectus, ut erat ſtudioſiſſimus, collegit latino hiſpanoque ſermone

Excerpta è ſelectis Authoribus varia, ſoluta ligataque numeris oratione, ſpiſſo volumine in quarto, quod optimo Mss charactere vidimus in memorata Bibliotheca ad S. Dominici. Extant ibidem Libri multi queis plurimas notas marginales ipſe Bernardinus adjecit.

603 P. BERNARDINUS LLANOS, Natione Hiſpanus, Ocaniæ in Diœceſi Toletana ortus, poſtquam Juri addiſcendo operam dederat per quadriennium, Societatis JESU inſtitutis ſe mancipavit anno 21 ætatis, à Chriſto nato 1580. Sacris adhuc non initiatus Mexiceam Provinciam adivit, quam ad mortem uſque tenuit amplius 50 annis. Ex his quadraginta dedit Mexicanorum in amœnioribus litteris accuratiſſimæ inſtitutioni, pro qua Opuſcula publicavit mox indicanda. Ita verò hanc ornavit ſpartam, ſimul ut fidelium confeſſiones exceperit, magnique virtutis nomine habitus fuerit, & adeo illuſtratus à Deo, ut creditus fuerit multa cœleſti afflatum lumine prædixiſſe. Erga Beatiſſimam Deiparentem egregiè fuit pius, cujus religionem in Diſcipulos inſpirabat, traditumque fuit, ipſam Deigenitricem inſigni atteſtatam Servo ſuo cuidam fuiſſe, Bernardinum unum ex eis eſſe qui ſibi in terris gratiores degebant. Tandem Mexici ad cœlum, ut pium eſt credere, migravit die 22 Octobris anno 1639. Edidit Juxtà Bibliothecam Soc. à P. Sotuelo auctam pag. 114.

Advertentias pro Grammatica addiſcenda: & Chriſtianam Poeſim.

Chriſtiana autem Poeſis extrema pars eſt *Inſtitutionum* mox indicandarum, incipitque à pag 374 ad uſque 512, cui monitum hoc, Præfatiunculæ vice, præmittit: *Omnium hactenus Poeſeos generum præcepta tradita ſunt, eaque Poetarum*

 rum

rum veterum Ethnicorum exemplis confirmata. Quoniam autem Inſtitutionum hic Poeticarum Liber Mexicanis conſcribitur adoleſcentibus præclara virtutis indole atque ingenij laude præſtantibus, quorum eſt ut ad cæteras artes & illuſtria ſapientiæ ſtudia, ita etiam ad hæc mira propenſio & cum facilitate fælicitas; quique ſuam hujuſmodi facultatem in Dei præſertim Optimi Maximi ac Deiparæ Virginis & Sanctorum laudibus exerceri gaudent: placuit non nulla Chriſtianorum Poetarum illuſtrium exempla proponere. Libri titulus ſic habet:

Poeticarum inſtitutionum Liber, varijs Ethnicorum Chriſtianorumque exemplis illuſtratus ad uſum ſtudioſæ juventutis: Per Congregationem B. M. V. Anuntiatæ in Soc. JESV Collegij Mexicani Gymnaſijs Authoritate Apoſtolica inſtitutam, collectore ejuſdem Soc. Sacerdote, qui eidem præſidet Congregationi. Mexici, apud Henricum Martinez 1605 in octavo. Nomen autem quanquam Author latere ſuum voluit, P. Petrus Flores ejuſdem Soc. ingenioſo epigrammate aperuit, alia inter aliorum, præfixo Operi, quod his numeris Bernardinum Llanos prodidit.

Floribus hunc luſtrans varium vernantibus hortum,
Illuſtris Authoris nomem abeſſe doles?
Hortum ſed luſtra, juſtoque medere dolori,
Hunc & cum reliquis floribus ipſe dabit.
Clarius id rogitas? En juſtis annuo votis.
En omnes, at non ordine reddo notas:
Is ſi non nardus certè nardinus & ipſe
Ver, & nos inter jure la, Sol ve tenet.

Porro inſtituendis in univerſa Poeſi juvenibus exempla pulcherrima & optima unà cum præceptis ac regulis brevitate & perſpicuitate nobilibus ſi quis optat, hocce in faſciculo ad delicias inveniet, obſcœnis procul omnibus amandatis, quibus Ethnicorum ſcatere Libri ſolent, & Lectorum animos conſpurcare. Extat ejus memoria in Menologio Provinciæ Mexicanę die 22 Octobris.

604 D. BERNARDINUS PINELO, Natione Mexicanus, Angelopoli ortus, Præſbyter Secularis, & Paræciæ de Xalazingo præfectus, Theologicis, quibus erat inſtructus litteris, egregiam in Mexicanâ linguâ peritiam adjecerat, qua uſus ſcripſit pro Sacrorum adminiſtratione

Enchiridion ſeu *Manuale Mexicanum.*

De quo memoriæ ſunt in *Allegationibus* editis, tacito loco & anno, *pro Clero Angelopolitano* pag. 80. col. 2.

605 FR. BERNARDINUS SAHAUNTINUS, Natione Hiſpanus, in Oppido unde cognomen ipſi inditum, ſortitus cunabula, Salmanticenſi Univerſitati Scholares

res inter adſcriptus, Sodalibus Franciſcanis de Obſervantia regulari in Provincia Cantabriæ ſacramento ſe junxit, unde anno 1529 in Mexiceam S. Evangelij, tunc Apoſtolico coalentem ſpiritu, commigravit, atque ad obitum uſque in ea totos annos 61 operarium Apoſtolicum egit. Vicennio primo aliquibus præfuit Cœnobijs, quod à ſe onus deprecatus eſt, ut reliquum vitæ tempus, hoc eſt, 41 annos prædicationi, confeſſionum auditioni, & Librorum ſcriptioni totus vacaret. Erat ille certè non modò in Philoſophiâ & Theologiâ, ſed verò etiam in alijs Scientijs eruditiſſimus, quo nomine, ubi Imperiale S. Crucis Collegium ad Tlatelolcum pro Nobilium Indorum inſtitutione conditũ fuit, Lector eſt deſtinatus unà cum alijs duobus & Doctiſſimo Fr. Joanne de Gaona, qui primas in docendo partes tenebat.

606 Ex quo huic traditus Atheneo fuit, omnes ad extremã ferme diem tranſegit docendo, cùm in proximo Templo è ſuperiori loco Indos confluentes ut exciperent verbum Dei (quorum audiendis confeſſionibus ſacris intentus erat) tum etiam puerulos, adultioresque juvenes in chriſtianis & politicis, qui ſubinde legere & ſcribere,ejus operâ, didicerunt: Grammaticam, Muſicam , Medicinam callucrant, idque genus ornamentis exculti floruere. In idiomate autem Mexicano penitiſſimè eviſcerando nulli conceſſit, adeò ut eximij ejuſdem idiomatis Præceptores Torquemada Betancurtiusque ad ſuam quiſque ætatem palmam omnibus Mexicanæ ſcribentibus prætuliſſe non ambigant. Egregios idcirco Libros & ſermonis proprietate & omnigenâ atque abditâ gentis eruditione divites condidit, in quibus omnem retro Mexicanorum antiquitatem palam exhibuit, hiſpanum gentis dialecto ſermonem adjiciens exponendi ergo Naturalia, Civilia, Religioſa Imperij vaſtiſſimi, animalia, plantas,foſilia, pulcherrimaque alia quibus feraciſſima terra diteſcit luxuriatque: Leges veterum atque mores pacis belli que tempore,cauſaſque bellorum, tempora & exitus: priſcam idololatriam & ſuperſtitionem, id que generis cætera uſque ad expugnatum Hiſpanorum armis Mexiceum Imperium, cujus geographiam minimè prætererat.

607 Porro eruditiſſima iſthęc Volumina, duodecim numero & Regia charta, novercantem perpetuò fortunam ſunt paſſi: nam & vivente Authore obſiſtentes habuere multos, imprudenti propterea zelo eis repugnantes, quòd vererentur offenſioni Indis futura chriſtianis obſcœniſſimæ religionis monumenta illa: quo nomine vetuſtiſſimis etiam Americæ noſtræ Annalibus bellum indixère, politiſſimis ſymbolis & figuris appoſitè ad res quaſlibet con-

concinnatis: & eodem Authore demortuo, immortale plane Opus, aut intercidit penitus & evanuit, aut ſi forſan alicubi extat, obſcuro Hercle & ignoto in ſepulcro contectum latet, quod ab Authoris, vix non inviti, manibus ad Chronographum Herreram in Hiſpaniam tranſmiſſum fuit, exiguo futurum uſui homini Mexicani idiomatis neſcio. Nam & ſi (quod Betancurtius obſervavit) Antonius de Herrera multa in Decades ſuas derivarit à Noſtro hauſta, perexiguus tandem is fructus eſt, ejus habita, ut par erat, ratione, quem grandia illa Volumina mole pariter & eruditione, utrâque conſcriptâ linguâ tuliſſent: quæque varias Mexicanenſium dialectos, phraſesque & formulas multiplices, quibus Idioma, fœcundiſſimum certè, abundat, præſeferebat, calentibus illud utiliſſimas.

608 Noſter porro cavillos & obtrectationes nihil veritus, alios, nec jejunos, Libros perrexit ſcribere, cautè tamen obloquentium calumnias declinans, ut in *Dictionarij Trilinguis* Procemio his verbis effatur: *Grammaticam hiſtoricam id circo hiſpanicè condidimus, ne dediſſe videamur anſam Rabbinis: Qui ſæpe expugnaverunt me à juventute mea.* Interea loci, prætermittebat nihil, ut idololatriæ reliquiæ ab neophitorum animis prorſus evellerentur, & quo erat inſigni Catholicæ Fidei zelo, ut altiores ipſa radices ageret, labori nulli & induſtriæ parcebat, verbo & ſcriptis miniſtros Evangelicos admonens, ut ſuo optimè munere fungerentur. Ardori Religionis cœterarum exercitia virtutum adjecerat, tanta in illis conſtantiâ, ut nonagenarius etiam Matutinis & cœteris canonicis horis adeſſet in choro. Manſuetudine, humilitate, paupertate & comitate erat inſigni, omnique religioſâ conſpicuus virtute, quam ad extremum duxit; certiorque mortis factus, à Collegio Tlatelolcano, chariſſimis Indis ſuis convocatis & valedicens, in Cœnobium maximum ductus, obijt in Domino nonagenario major 23 Octobris anno 1590 ibique ſepultus, confluentibus mœſtiſſimis diſcipulis ſuis, Collegij S. Crucis alumnis, multitudineque funus lacrymabile omnibus comitante. Scripſit quos memoravimus Libros, jureque nuncupaveris

Dictionarium Hiſtoricum Mexicano Hiſpanum duodecim grandibus, ſeu in charta Regia, Voluminibus diſtinctum. Nam & ſi Torquemada undecim dixerit, veremur facili prolapſione ſui, Amanuenſis, aut Typographi mendum irrepſiſe, atteſtante Betancurtio duodecim Volumina fuiſſe, è quibus nonum Authographum ipſe viderat Authoris ſubſcriptum manu, dicentiſque ab Mexicano Pro-Rege D. D. Marchione de Villamanrique vix non extorta ſibi duodecim Volumina illa ad Regem Catholicum tranſmit-

mittenda pro edendis ab Antonio de Herrera Hiſtoricis Libris Indiarum. Scimus Torquemadam etiam Tomum illum nonum penes ſe habuiſſe, neſcientes autem, an Authographus fuerit, an exſcriptus, alterum veroſimilius exiſtimamus, vel apographum hiſtoriolam de abductis à Bernardino duodecim Libris non præſeferre, quod Torquemada legerit, vel ſi legit authographum, lapſu memoriæ, calami, aut typographiæ undecim pro duodecim evaſiſſe. Demum, ne hoc prætermittamus, nonus ille Tomus Authoris ſubſcriptione munitus, totus erat in Expugnatione Mexicea exponenda ſecundis & emendatioribus curis, extabatque penes Auditorij Mexicanenſis Decanum D. Joannem Franciſcum de Montemaior, qui eum in Hiſpaniam ſecum adduxit imprimendum, ut teſtis eſt Betancurtius, & cujus veſtigium editionis factæ habemus nullum. Exemplar autem quod uſui Betancurtio fuerat & forſan Torquemadæ, ubi in præſentiarum ſit tam nos latet quã ubi duodecim Volumina deliteſcant.

Artem ſeu Grammaticam pro Mexicanâ Linguâ addicendâ.

Dictionarium trilingue, Latinum, Hiſpanum, Mexiceum; quod vetuſtate attritum habebat Betancurtius.

Sermones per annum idiomate Mexicano conceptos.

Poſtillam in Evangelia & Epiſtolas, quibus Eccleſia in Miſſis utitur. Quod Opus eleganti juxtà & defæcatiſſima conſcriptum Mexicea dialecto Betancurtius affirmat, unde ipſe pulcherrimas periodos imbiberit.

Hiſtoricam narrationem venientium primò Mexicum Franciſcanorum Patrum, libris duobus diſtinctam: quorum primus capp 30; ſecundus 29 complectitur: atque in eis *Collationes* continentur ab Apoſtolicis viris habitæ cum Sacerdotibus gentis & Sacrificulis, Hiſpano ſermone & Mexicano, de Chriſtianæ Fidei Myſterijs recipiendis, abjiciendisque idolis, piè juxtà & doctè magno cum noſtræ Religionis emolumento, quam demum amplexati fuere gentis Magiſtri. Hos autem duos Libros unà cum ſermonibus nuper dictis compaginatos eſſe teſtis eſt Betancurtius.

Pſalmodiam ſeu ſpiritualia carmina de Chriſti Domini vitâ, Deiparentis Virginis geſtis & gloria, Sanctorumque actis, quibus Indi uterentur in ſacris feſtis. Opuſculum hoc unum fuiſſe è tot ſcriptis Noſtri typis excuſſum, à Torquemada habemus, quod, ut multa alia minuta ſcripta à primis Eccleſiæ hujus Doctoribus, nullibi adhuc invenire potuimus.

Vitam S. Bernardini Senenſis Mexicano tranſlatam idiomate dedit petentibus Indis Xochimilcanis, qui Sanctum hunc in Parochiæ tutelarem ſuæ adſciverant, de qua Torquemada & Betancurtius fidem faciunt.

Expoſitionem paraphraſticam Symboli S. Athanaſij.

Expoſitionem alteram ejuſdẽ Symboli dialogi ſtylo.

Concionem poſt Baptiſma parvulorum ad circunſtantes.

Lac ſpirituale.

Baculum ſpiritualem.

Lumen ſpirituale.

Speculum ſpirituale.

Cibum ſpiritualem ac ſolidum.

Scalam ſpiritualem.

Fructus ſpirituales.

Regulam Conjugatorum.

Præcepta ipſorum.

Impedimenta Matrimonij.

Doctrinam pro Medicis.

Tractatum de ſeptem collationibus admodum pro moribus utilem.

His quæ à Torquemada & Betancurtio mutuavimus, eorum neutro omnia in ſillabum redigente, adjicimus

Sermones varios de Dominicis & Defunctis idiomate Mexicano pro Indorum captu formatos, è nulloque Sermonario, ut dicitur, *traductos*; quos Authographos vidimus Tomis duobus Regia charta in Bibliotheca ad S. Jacobi de Tlatelolco Franciſcanorum.

Supra memoratis adjecit F. Joãnes à S. Antonio in Bibliot. univerſa Franciſcana tom. 1. pag. 214.

Hiſtoriam univerſalem Novæ Hiſpaniæ in 12 libros diſtributam. Mss que inquit aſſervari in Toloſano Conventu Cantabricæ Provinciæ Tomis quatuor.

Inſuper *Sermones pro Immaculatâ Conceptione V. Mariæ*, quorum meminit Alva col. 185. ſequutus Marracium.

Præter citatos meminere Noſtri Nicolaus Antonius, Wadingus, Arcturus ad diem 23 Octobris Martyrologi Franciſcani § 24 & Moreri in Dictionario magno hiſtorico. Pinelus in Epit. Bibliot. Occid. col. 715 in eo lapſus quod crediderit Betancurtium aſſerere duos illos Libros, quorum alter 30 alter 29 capp. conſtat unà haberi cum tom. 9. Dictionarij maximi in Hiſpaniam adducti à Senatore Montemaior; cùm tamen Betancurtius Libros ipſos Poſtillæ in Evangelia & Epiſtolas adjacere aſſeruerit. Cæterorum Operum memoriam habet col. 720. 721. 739.

609 D. Bernardinus de Salvatierra et Garnica, Natione Mexicanus ac Patria, Univerſitatis Alumnus, & in Poetica Facultate excultus & doctus, patrio ſermone hiſpanisque numeris edidit

Deſcriptionem ſpectaculorum queis Mexicana Civitas feſtiſſimè luſit plaudendi ergo inſtauratam Hiſpanorum armis & Philippo V reſtitutam Catholico Regi Oranam in Africa belliſedem. Mexici, typis H. Michaelis de Ribera 1732 in quarto.

Metricam Hiſtoriam apparentis miraculo Imaginis Deiparentis V. Guadalupiæ. Mexici, litteris D. Mariæ de Ribera 1737 in quarto.

Ejuſdem Deigenitricis ſub floridæ Gua-

Guadalupiæ. Mexici, litteris D. Mariæ de Ribera 1737. in quarto.

Ejuſdem Deigenitricis ſub floridæ Guadalupanæ picturæ ſipario cultæ Mexiceum Patronatum deſcriptum, præſtitumque juramentum carmine celebratum. Mexici, in eadem Typographia 1737. in quarto.

610 F. Bernardinus de Valladolid, cujus Natio & Patria incerta nobis eſt, Mexicanus ſaltem Domicilio, quod apud Jucatanenſes fixerat, Ordinis S. Franciſci in Provincia, quæ inibi floret, de Obſervantia Regulari alumnus, multis jure nominibus à P. Cogolludo in Hiſtoria ejuſdem Provinciæ lib. 12 cap. 24 pag. 755 laudatur: Quòd ſcholaſticas theſes, ſingulari ſtudio plauſuque, Jucatano idiomate propugnaverit: quòd eâdem uſus linguâ mirum in modum dicere coram Indis uſu tenuerit: quòd Hiſpanos maternâ dialecto è ſuperiori loco docuerit: quòdque eruditiſſimum elucubrare, mox recenſendũ, Opus aggreſſus fuerit, magnamq́ partem ſolerter ornaverit. A ſecretis Provinciæ cùm eſſet, caſu præceps actus per gradus ſcalæ, morbis inde multis vexatus, pelle vix oſſibusque hærebat, donec floridiſſimum litteris & ætate virum (agebat enim annum 35) mors decerpſit ſacramentis munitum, & Religioſo dignâ præparatione 10 Octobris anno 1652. Scripſerat

Dioſcorides magnam partem idiomate Jucatanenſi, atque, ut erat ſimplicium gnarus plurium, quæ inibi Regionis naſcuntur, de quibus *Dioſcorides,* ſingula expreſſerat penicillo, Latinæ voci Hiſpanam adjiciens, &, quæ huic reſpondet, Jucatanenſem, ſecundum hæc Dioſcoridis ſcriptum vertens, ut præcitatus Cogolludus teſtatur, atque ex eo Bibliotheca Franciſcana tom. 1. pag. 215. Itemque Pinelus in Epitome Bibliothecæ Occidentalis tom. 2. col. 722. inter Scripta Noſtri numerans

Concluſiones de Sacramentorum omnium materijs latino juxtà & Jucatanenſi ſermone.

611 Illmus. D. D. Bernardinus Villalpando, Natione Hiſpanus, Evoræ Talabricæ ortus, Eccleſiæ Cubenſis Epiſcopus 20 Aprilis anno 1559 à Catholico Hiſpaniarum Rege Philippo II præſentatus, in Goatemalenſem promotus anno 1564 inclyto viro D. Franciſco Marroquin, qui primus eam rexerat & condiderat, ſuffectus eſt. Quòd autem traditas Religioſis viris à Deceſſore ſuo curandas Parochias, ad Seculares revocare Clericos vehementius tentaſſet Concilij Generalis Tridentini non ita pridem abſoluti Decretis inſiſtens, adminiſtrationibus illis abnuentibus (quæ deinceps Statuta pro Indijs à Pontifice Summo diſpenſari Catholicus Rex impetravit, uti in *Alphonſus à Vera-Cruce* diximus) turbæ ſunt motæ, pluresque ad Regem queri-

moniæ

moniæ delatæ, quibus Noſter poſtulabatur. Dicitur, eam ob cauſam graves ad ipſum litteras Philippum II dediſſe, quas ubi ille accepit in Oppido S. Annę dicto, quo declinaverat, teſtatus ſe paratum eſſe Deo rationem redere de ab eo ſibi commiſſâ Eccleſiâ, illico expiraſſe anno 1569. Scripſit

Synodum Goatemalenſem,

Cujus Authographum nullibi inveniri, temporum injuria deperditum, teſtis eſt, qui Goatemalenſis Eccleſiæ monumenta in lucem commiſſit F. Raymundus Leal pag. 43. Noſtri Hiſtoriam brevì conſcribens, quam ſimiliter fecerat Ægydius Gonzalez Davila in Theatro ejuſdem Eccleſiæ pag. 153.

612 Illmus. D. D. F. Bernardus de Alburquerque, Natione Hiſpanus, agnomen juxtà & incunabula ab Urbe inſigni Comitatu notiſſimâ accepit, reticuitque nobiles, quoad vixit, Parentes, cenſu etiam minimè obſcuros: nam Complutum, Academiam toto Orbe celebrem, ab ipſis ſtudiorum causâ dimiſſus, tandiu inibi altus eſt, quandiu humanioribus imbutus litteris, Philoſophiam itidem optimè imbiberat & Theologiam. Virtutes interea non minori ſtudio coluiſſe inde eſt, quòd egregiæ addictus humilitati ſolum mutaverit, ſeque in Salmanticam eo conſilio tranſtulerit, ut ignotus latere poſſet, perindeque haberi ac litterarum inſcius. S. Stephani Dominicanorum inſigne Cœnobium adivit, Laicisque profeſſione aggregari toto niſu curavit: ejus ut compos voti fieret Novitijs adſcriptus & abjectis Laicorum miniſterijs, charus omnibus indole & virtute pergebat, aliquibus doctrinam ejus ſubodorantibus, quòd lubèns de litteris colloquentes audiret, donec forte duobus coram eo Scholaribus in horto de Theologica difficultate acriter contendentibus, vixque non iratis nimium & ſibi infenſis, eos conciliandi gratiâ allocutus, S. Thomæ eorundem Magiſtri mentem in eo puncto aliorumque ſenſus aperuit, tam ad rem ſcitè & appoſitè, ut mirati eruditionem hominis abditam, ſtatim eam ad Conventus Priorem detulerint, qui ſubinde reluctantem prius, mox parentem obedientiæ Laicum, ab eo, quem delegerat, ſtatu in Clericalem, reſumpto tyrocinio, annuentibus Sodalibus omnibus, retulit.

613 Emiſſâ ſolenni profeſſione inſtauratisque ſtudijs, litteris unà ac chriſtianis virtutibus incrementa dedit egregia, dignus qui Sacerdotio initiatus fuerit. Tum verò, optantibus Socijs pugilem ad Palæſtram Minervæ traduci, Cathedrisque pręfigi moderandis, alia ipſe omnia cogitans, in recèns detectum Novum Orbem florentemque in eo Sanjacobeam Provinciam migra-

gravit anno 1535 ſequutus P. F. Dominicum de Betanzos, Clariſſimum ſanctitate virum, Sodalesque eodem inſignes nomine, ut Torquemada ſcribit loco inferius laudando. Mexici conſtitutus, brevi Zaapotecanæ genti, multis diſſitæ paraſangis, apud Goaxacenſes adhuc incultę, Miniſter deſtinatus, idiomate imbibendo tam incubuit diligenter atque feliciter, ut Chriſtianam doctrinam eo uſus ſcriptis tradiderit & concionibus, Indorum inſtitutioni ex animo deditus, quos eximia charitate complectebatur, omnibusque Apoſtolici officijs viri erudiebat, fovebat, curabat.

614 Sunt Zaapotecanis conterminí Mixeani, uti prępruptis & aſperrimis montibus abditi, ſic etiam injucundâ pronunciatu que ſtridenti linguâ, barbarâque conſuetudine formidandi: & his etiam Parentem ſe exhibuit, manſuetudine & cæteris dilectionis ac benignitatis dotibus acceptiſſimum. Porro, multos in Apoſtolico munere poſtquam annos poſuerat catecheſi, prædicatione, ſacramentorum adminiſtratione, exemploque auſteriſſimæ vitæ Indos nuper ab idòlis abſtractos in Chriſto Jeſu generans & enutriens, Vicarius Cœnobij Antequerenſis primas inter Goaxacenſia tenentis, creatus eſt labente Majo, aut ineunte Junio 1547. Ex inde anno 1552 quo tempore idem Conventus in ſecundum Mexicanæ Provincię Prioratum fuerat evectus, Prior item fuit inſtitutus, donec 9 Septembris anni ſequentis Provincialis fuit renunciatus, quo ille functus eſt munere, inſigni religioſę obſervantię zelo & emolumento, uſque ad 20 Septembris 1556.

615 Interea loci, Antequerenſi Eccleſiâ orbatâ Prælato, eidem pręficitur, Catholico Hiſpaniarum Rege Philippo II deſignante, & Pio IV anno 1559 ejus in Epiſcopum electionem probante & confirmante. Renuebat quidem infulas humillimus homo, præcipienti tamen Provinciali, ſub cenſurisque, ut acquieſceret, comminanti, quamvis obluctari prudenter cæperit, eo quidem nomine, quòd nuncupatum obedientię votum ad iſtiusmodi extra Familiam onera ſubſtinenda Religioſos adigere non poſſe videatur, paruit tandem, atque ejus & Sodalium votis acquievit. Ne verò Ordini ſe & alterius arbitrio ſubduceret in Epiſcopali dignitate, Socium ſibi petivit Fr. Petrum del Caſtillo, cui in Confeſſarium adlecto, volens lubensque tam demiſſè ſemper promptèque obtemperavit, quam in tyrocinio obſecundare & deinceps Superioribus ſuis conſueverat.

616 Erat quidem egregiâ Religioſus ille virtute, prædurio-ri tamen genio, & ad frangendum ſe & illum aptiſſimo, cujus proinde diſciplinâ Epiſcopus heroi-

roi-

roicis planè obedientię, demiſſionis, patientiæ exemplis eminuit: nam ſæpe inter prandium deficiente pane, fruſtulum illi Socius porrigebat, quo ſatis proviſum eſſe monebat, oportereque ita compendium facere pro egregio quod cogitabant ac moliebantur opere: ſæpe detrito habitu & lacerato, Epiſcopi ipſius ſarciendo manibus, ſegmentum è veteri panno tribuebat, eandem occinens cantilenam, ſemper que & in minutiſſimis tergiverſatus homo difficilis, nec niſi gravatè pecunias cæteraque concedens. Eo autem nomine iſthæc Noſtri patientiam durius vexabant; quòd ut largius ſubveniret egentibus, clam eſſet acturus, veritus Socij pedagogique increpationes. Nihilo tamen minus miſeris ſtipem erogabat, qua deſtitutus, ſi quid promptum erat, habitum licèt majori pretio, libens tribuebat. Vivebat quidem ille parciſſimè, & pręter Socium duosque ephebos Indos & coquũ, nullis familiaribus utebatur; atque hac perpetuo methodo adhibitâ, proventibus tenuiſſimis reſervatis (erat enim anguſtiſſimo cenſu Goaxacenſis Eccleſia eo tempore, nec in præſentiarum ditiſſima eſt) tandem aliquando Cœnobium extruxit à fundamentis pro ſacris Virginibus, quod à Matre Dei & S. Catharina Senenſi nuncupatum, Apoſtolicâ ſibi commiſſâ authoritate ampliſſimis Bullis, condidit eximiâ totius Antequerenſis Urbis gratulatione, ſeque cum utroque Clero ſupplicationem comitante, ad aras faciente, & Sanctimoniales religioſè inſtituente menſe Januario anno 1576.

617 Fuerat quidem cunctis gratiſſimus, Indis autem in primis, qui ſe ab illo edoctos chriſtianis ſacris profitebantur, geſtiebantque Parocho ſuo & Magiſtro in Pontificem ipſis, ab eo qui Catholicam moderatur Eccleſiam, dato. Quo in genere luculentiſſimum reverentiæ & gratitudinis Regia dedit fœmina teſtimonium, Magdalena nomine, legitima neptis Zaapotecani Regis, cujus in ditione florebat Regnum Teguantepeque, gentis multitudine opulentiâque inſigne. Erat quidem Mulier egregijs præclara dotibus; cùm chriſtianæ virtutis tum etiam prudentiæ & ingenij, tantaque ab avitis Regibus majeſtate, ut clientes fiduciarij ejus, coram ipſa tranſeunte, flecterent genua, in cujus vultum oculos advertere non auderent. Hæc ubi Epiſcopum, viſitandi Provinciam ergo, intra ſua conſediſſe pomæria ſcivit, primùm intimiores ſibi gentisque nobiliores dimiſit, ejus qui nomine fauſtum ac fælicem Pontifici ſuo adventum auſpicarentur; mox ipſa ampliſſimo comitatu pluſquam ducentis Proceribus ſtipata ac Dynaſtis, Cœnobium, apud quod ille hoſpitabatur, adivit, ad cujus januæ aulam multo

to ab Indis ornatu diſpoſitam, Noſter Religioſis, Hiſpaniſque viris comitatus proceſſit, Principem fœminam excepturus. Genua hæc religioſiſſimè poſuit, nec aſſurgere prius voluit, quam pontificiam manum oſcularetur eximiæ pietatis indicijs, & chriſtiano ritu benè ipſi ille precaretur. Adhæc, paratum à famulis ſcabellum rejecit, tapete contenta ſuper pavimentum ſtrato; Epiſcopus tamen ſuum illi pulvinar, ut ſederet, apponi juſſit, quem ipſa honorem maximi fecit. Tum urbaniſſimis utrimque colloquijs Zaapotecanâ linguâ inſtitutis, Magdalenæ imperio præventi ejuſdẽ acceſſere ſervi complures, monilibus, aureisque & argenteis donarijs onuſti, exquiſitis plumis ac pellibus Leonum Tigridumque exuvijs arte concinnatis, idque genus muneribus magno pretio æſtimatis, quæ illa in obedientiæ & gratitudinis teſſeram offerebat Epiſcopo. Is verò magnificentiam gratificatus fœminæ & liberalitatem, pellibus aliquot ſibi ſumptis, quas mox donavit, cœtera ut in pauperes ditiſſima Mulier erogaret, familiari redundantique ſpiritu concione perſuaſit.

618 Adhæc, ipſe perinde quaſi Dominicanorum clauſtris teneretur, agebat, veſtitu, menſâ, obſervantiâque tam ad regulares leges exactâ, ut media etiam nocte ad recitandas Eccleſiaſticas preces ſurgeret, viſitationi quoque intentus Diœceſis, & in Oppidulis diverſatus, in quibus non nunquam lumen mutuaturus pro legendo Breviario, in focum ipſe ibat concubiâ nocte. Aſpera quæque pedes etiam aggrediebatur, ut Indorum aliorumque provideret ſaluti & incolumitati, nihilque niſi Deum irrequietâ in officio ſolicitudine cogitabat. Denique vicennio Eccleſiâ ſua ſanctiſſimè gubernatâ, ſacramentis munitus, ad æternam quietem volavit 26 Julij 1579, ſepultus que in Antiquo Dominicanorum Conventu, qui hodie Soriani aut S. Pauli dicitur, inde anno 1609 in Monaſterium S. Catharinæ, quod ipſe conſtruxerat, tranſlatus, prope aram maximam fuit conſtitutus. Scripſit

Doctrinam chriſtianam, ſeu de Catholicæ Fidei noſtræ myſterijs, & pro miniſtrandis ſanctis Sacramentis formulas, eorumque efectus idiomate Zaapotecano. Inſigne, perutile, imò etiam pro Indorum Miniſtris neceſſarium Opus eo tempore, quo inculta adhuc erat difficillima lingua, quodque merito efferunt laudandi Hiſtoriographi.

Adjici ſcriptis ejus debent

Statuta & Conſtitutiones authoritate Apoſtolicâ SS. D. N. Gregorij XIII pro Monialibus Cœnobij ſui, mox dicti, *conditæ*, quarum meminit citandus Burgoa. Noſtri alteriusque ſcripti ejus meminerunt Illmûs Davila Padilla in Hiſtoria Provinciæ Mexicanæ S. Jacobi lib. 1. cap. 93. M. Burgoa

in Hiſtoria Provinciæ Goaxacenſis 2 part. à cap. 15 uſque ad 18. Ægydius Gonzalez Davila in Theatro Eccleſiæ Goaxacenſis p. 223 uſque 226. Antonius de Leon Pinelo in Epitome Bibliothecæ Occidentalis tom. 2. col. 733. Torquemada in Monarchia Indica tom. 3. lib. 15 cap. 17. Epiſcopus Monopolitanus, & alij apud Scriptores Ordinis Prædic. tom. 2. ad annum 1579. pp. 251 252.

619 D. BERNARDUS ANTONIUS DE LEIVA, Natione, ut videtur, Mexicanus, ut minimum que Domicilio Angelopolitanus, Cauſarum Patronus, edidit vernaculo ſermone

Diſſertationem juridicam pro cujuſdam Matrimonij, de cujus valore agebatur, nullitate ab Eccleſiaſtico Judice declaranda. Angelopoli, typis V. Michaelis de Arteaga. 1726 in fol. Extat tom. 3 Collect. Mendozianæ.

620 F. BERNARDUS DE ARRATIA, Natione & cunabulis Mexicanus, Ordinis S. Franciſci alumnus, & Provinciæ S. Evangelij filius, ejuſdem Pater aliquando tandem meritò evaſit. Scholæ palæſtram alacriter à tenneris annis agreſſus, diu conſectatus eſt. Lectoris Philoſophiæ muneri per triennium incubuit, Cathedrasque Theologiæ totos annos 12 moderatus eſt & profeſſus egregio inter viros Academicos nomine, demumque Emeriti laureâ exornatus. Adhæc Concionatoris ita frequentiſſimè onera ſubijt, ac ſi illi ſe profeſſioni addixiſſet, doctè & eruditè hanc perinde ac ſcholaſticam ſpartam adornans. Apoſtolici Notarij titulo inſignis, & Cenſoris apud S. Inquiſitionis Officium honore præclarus habetur. Provincialis electus Clariſſimæ Provinciæ ſuæ, ejuſdem ita regimen tenuit, ut & Regulari Obſervantiæ & litteris vigilaverit; qua defunctus Præfectura, alijs juſſus inſiſtere, ad Cœnobium de Xochimilco dictum in Mexicco conditum Lacu, Guardianum agit in præſentiarum. Amicitiâ ut eſt nobis conjunctus & veteri Gymnaſiorum conſuetudine, quantum proprias refugiat laudes ſcimus, queis propterea ſuperſedemus. Scripſit

Curſum Philoſophicum ad mentem Subtiliſſimi Doctoris Scoti.

Tractationes Theologicas varias.

Sermones panegyricos & morales.

621 ILLMUS. D. D. BERNARDUS DE BALBUENA, Natione Hiſpanus, apud Valdepeñas Toletanæ Diœceſis Oppidum natus, à primis annis Mexicum trajecit, in qua ſtudijs excultus Humanitatis, Philoſophiæ item atque Theologiæ, poſt diutinum noſtrates inter Domicilium, Hiſpaniæ reſtituit ſeſe. Quòd verò ſumptus pro capeſſendâ Doctorali laureâ in Univerſitate Mexicanenſi, cujus in Gymnaſijs litteras imbiberat, egregiumque

ſibi nomen paraverat, largiores eſſent, quam ut illi ſuppeterent, Serguntiæ Doctor Theologus inauguratus fuit, maximique habitus ab egregiâ doctrinâ. Latuit quidem Domicilium ſtudiumque Mexicanum hoc Noſtri & Ægydium Gonzalez Davila in Theatro Eccleſiæ Portudivitenſis & Nicolaum Antonium in Bibliotheca Hiſpaniæ nova, ipſum & ſcripta laudantes, quòd hæc inter *Magnalia Mexicea* retulerint quidem, at non legerint, hoc eſt, Librum eo titulo inſignem, Mexici editum à Bernardo anno 1604 typis Melchioris de Ocharte: in quo Libro conceptiſſimis verbis, quæ memoravimus ſtudia Mexici à ſe imbibita varijs ipſe modis expoſuit: nam fol. 31. col. 1. Collegio ſe, è Mexicanis uno, adſcriptum teſtatur: tum ſubjungit, quo tempore ſtudijs inibi vacaret, ter inſtituto certamine Poetico, lauream ſe & premium tuliſſe: primùm quidem in Feſto Corporis Chriſti Domini coràm Mexicani Concilij Patribus & Epiſcopis ſeptem, Præſide Archiepiſcopo D. D. Petro Moya deContreras,ſolenniſſimè acto, & appoſitiſſimis numeris celebri; quos autem ipſe in Theatrum produxerat col. 2. ejuſdem folij totoque ſequenti uſque ad primam col. f. 33. affert. Mox ibidem & ſequenti col. aliud excribit Poema, quod ad Muſarum Judices ipſe detulit, ſpectaculorum cauſâ, quæ agebantur honoris ergo venienti Mexicano Pro-Regi Marchioni de Villamanrique. Tandem fol. 35 & ſequentibus, tertiam exponit poeſim Philippo II. Hiſpaniarum Regi dicatam, quòd virum Clariſſimum D. Ludovicum de Velaſco optatiſſimum Mexicanis Pro-Regem dediſſet. Ne tamen ſolem facibus adjuvemus, alijs oportet ſuperſedeamus, Lectores ad Librum remittentes, qui cum totus in aperiendis Mexicanę Urbis magnalibus ſit, hæc ita amœniſſimis carminibus ponit ob oculos, quaſi qui Mexicum, ut dicitur, in oculis ferret,quam attentiſſimè circumſpexerat, cuique grati ſignificationem animi cultiſſimo Opuſculo exhibuit. Longius forſan in hiſce morati videbimur cuiquam, niſi duo quæ ſubdimus advertenti: alterum, è re noſtra eſſe eximium nobis hominem vindicare, quem Collegia noſtra inſtituerint atque Gymnaſia: alterum, oportere ejus itidem gloriam aperire omnem,etiam à juventute hauſtâ, qui noſtratum palam aperiēdis dotibus vigilavit. Nec porrò ipſe Oratoriâ minus floruit laude, quàm poeticâ, omnigenaque ſpectabilis doctrinâ Eccleſiaſtem egit inſignem.

622 Abbatis egregio donatus munere 23 Aprilis 1608 Inſulę Jamaicæ Americæ noſtræ, duodecim in ea annos exegit. Mox 23 Januarij 1620 Epiſcopus Portudivitenſis electus, tertio dein anno ſuæ ſe ſtitit Eccleſiæ.

Ab eleemoſynis erogatis, Evangelicâ prædicatione, geſtiſque alijs paſtoralis muneris inſigni fuit nomine. Anno 1624. Synodum coegit pro opportunâ Diœceſis inſtitutione. Diœceſano Concilio apud Hiſpaniolam, quæ Inſula S. Dominici nuncupatur, celebrato anno 1622 interfuit, ceu unus è Suffraganeis illius Metropolis atque Indiarum Primatis. Tandem, reſtitutus Eccleſiæ ſuæ, 11 Octobris 1627 ad plures abijt, ejuſque in Cathedrali ſua corpus requievit, quam bonorum ſuorum hæredem voluit, ea lege, ut Sacellum conſtrueretur in ipſa S. Bernardi nomine pro SS. Euchariſtiâ aſſervandâ, cujus ardens religione & amore, annuos redditus conſignavit pro collucente perpetuò lampade oleo fovendâ. In hoc tandem Sacellum corpus ejus tranſlatum jacet, atque inibi pro ejus anima, Dominica cujuſque menſis prima ad aras fit cum cantu; ſolenniori autem ritu die S. Bernardo devota, ſermone habito, pridieque feſtivè Veſperis decantatis.

Inter ejus inedita Opera recenſeri debet

Synodus Diœceſana ab ipſo habita anno 1624. in Eccleſia ſua Portudivitenſi, cujus teſtem habemus Joannem Diez de la Calle & Ægydium Gonzalez Davila locis infra indicandis: eritque, credimus, in Archivijs Eccleſiaſticis Portudivitenſibus Mss.

Scripſerat fœliciſſimo juxtà & cultiſſimo numine, Mexici agens, trinum, quod mox dabimus, Opus poeticum, ut è præfixis Amicorum hiſpanis carminibus poſtea tranſcribendis, fit palam, indicantibus præterea Authorem alijs inſudaſſe elucubrationibus luce digniſſimis. Primùm quidem edidit materno ſermone

Magnalia Mexicea Baccalauri Bernardi de Balbuena nuncupata Illmô. & R. D. F. Garcia de Mendoza & Zuniga Archiepiſcopo Mexicano &c. Cum privilegio, Mexici, apud Melchiorem Ocharte anno 1604 in octavo. Unde videtur æquivocum paſſus D. Nicolaus Antonius, Matritenſibus typis editum ſcribens Opuſculum eo anno, niſi forſan, quod dificile eſt, recuſum fuerit. Eſt autem trimembre illud, ſolutâque & ligatâ numeris oratione conſtructum. Principio, pagg. 80 conſtantem Epiſtolam exhibet Doctori D. Antonio de Avila & Cadena, Archidiacono Novæ Galleciæ, eruditione redundantem & amœnitate pulcherrimâ cum hiſpani ſermonis caſtitate elegantiâque, in Operis argumentum & nuncupationem collimanté. Dein, poſt introductionem à fol. 61 ad uſque 219 integrum, decora Lirico carmine Mexicana decantat, ejus perbellè magnalia deſcribens & ob oculos ponens. Denique à fol. 120 ad 140 pagg. implet 42 ſolutum numeris *Compendium Apologeticum in Poeſeos laudem*, quod appoſitiſſimâ inſtitu-

to ſuo eruditione fulget & vernat. Rarus eſt Liber, cujus vix tria vidimus exemplaria, è quibus unum penes nos eſſe nobis met gratulamur; optantes curantesque etiam, ut iteratis typis uſui eſſe multis poſſit.

Scripſit quoque Mexici, edidit que Matriti Bucolicum opus decem Eclogis conſtans,

Aureum ſeculum in ſilvis Eriphiles. Matriti 1608 in octavo. Quod D. Nicolaus Antonius recenſet, & nos hactenus fugit.

Bernardum, ſeu Victoriam ad Roncidam vallem heroico poemate decantatam. Mantuæ Carpentanorum, apud Didacum Flamenco 1624. in quarto, ſpiſſo volumine, quod in Bibliotheca vidimus Collegij Maximi Mexicani Societatis JESU. Et de hoc tradita à Nicolao Antonio criſis tranſcribenda nobis viſa eſt, facturaque operæ pretium. Ita illa habet. *Quod quidem in angulis bibliopolarum deliteſcens, non ſine quadam animi indignatione, laude dignis laboribus æqui, ſæpe vidimus, lectum paucis auditumve. Cum ſanè carminis majeſtate fere continuò exurgat, rerum adinventione ac varietate plurimum delectet, orationis perſpicuitate & caſtitate nulli cedat: comparationum verò appoſitiſſimarum uſu, deſcriptionum elegantiâ, Geographicæ Aſtronomicæque rei locorum pulcherrimâ tractatione, miraque exprimendi, ferèque oculis ſubjiciendi, quod tam longe à conſpectu eſt, virtute, mea quidem ſententia noſtros Poetas omnes* (*quod præfiſcinè dictum*) *longo poſt ſe reliquat intervallo.* Hęc ille, qui, poſt pauca ſubjungit: *De eo Lupus Fœlix de Vega Carpio in ſua Apollinis lauro ſic olim canebat.*

Y ſiempre dulce tu memoria ſea
Generoſo Prelado,
Doctiſſimo Bernardo de Balbuena.
Tenias tu el cayado
De Puertorico quãdo el ciego Enrique,
Olandes rebelado,
Robò tu Libreria;
Pero tu ingenio no, que no podia,
Aunque las fuerzas del olvido aplique.
Què bien cãtaſte al Eſpañol Bernardo!
Què bien al ſiglo de oro!
Tu fuiſte ſu Prelado y ſu teſoro:
Y teſoro tan rico en Puertorico,
Que nunca Puertorico fue tan rico.

His annectere lubet quos ſupra promiſſimus Mexicanis magnalibus à Mexicanis item vatibus præfixos in Bernardi laudem & Operum numeros. Licenciatus Michael de Zaldierna hunc in modum occinuit.

Eſpiritu gentil, luz de la tierra,
Sol del Parnaſo, luſtre de ſu choro,
no ſeas mas avariento del teſoro,
q̃ eſſe gallardo entendimiento encierra.
Ya Erifile fuè à Eſpaña, deſcencierra
de eſſe tu Potoſi de venas de oro
el valiente Bernardo, y con ſonoro
verſo el valor de ſu Eſpañola guerra.
No te quedes en ſola eſta Grandeza,
danos tu univerſal Coſmographia
de antiguedades y primores llena.

En el libro de los hijos ilustres de Madrid se pone un Bernardo de la Vega autor de un libº en 8. intitulado. Relacion de las grandezas del Peru Mexico y los Angeles impreso en Mexº aº 1601 en 8º

Del Divino Chriſtiados la alteza
de Laura, el arte nuevo de Poeſia,
y ſepa el mundo ya quien es Balbuena.

Nec piget Franciſcum de Balbuena Eſtrada Bernardi fratrem, ejus in encomium ludentem excipere.

Llegò aqui un Hidalgo un dia
Perſona grave y anciana,
Que por gran coſa traìa
Un librillo que decia:
La Grandeza Mexicana.
Vino à mi de mano en mano,
Y en oyendo el corteſano
Eſtilo, dixe, Parad,
Y decidme: Eſta deidad
Es de Homero, ô de mi Hermano?
No ſè, màs de polo â polo
Dixo es bien que eſta voz ſuene,
Que es de mi Patria el Apolo,
Y ella mayor por èl ſolo,
Que por quanto ſin èl tiene.
Fue dicho ſabio y profundo,
Y Yo en lo miſmo me fundo,
Para ſolo me preciar
De quien hà podido honrar
La mejor Ciudad del mundo.

Alijs ſuperſedemus, ne multi ſimus. Ejus meminere, præter citatos Ægydium Gonzalez Davila & Nicolaum Antonium, Antonius de Leon Pinelo in Epit. Bibliothecę Occid. tom. 2. col. 695. Joannes Diez de la Calle in Monumentis indicis fol. 19. col. 1. fol. 23. col. 2. Carolus de Siguenza in Triumpho Partenico fol. 4. col. 2.

623 D. Bernardus (vulgo Bernal) Diaz del Castillo, Natione Hiſpanus, Methymnam Vacceorum Patriam ſortitus, non uno duntaxat nomine illuſtriorem reddidit, enſe juxtà calamo que notiſſimus, quibus uſus eſt inſtrumentis pro Mexicea Expugnatione juxtà & Hiſtoria. Mexicanum, ſi quis ullus, Domicilium, incredibili labore, pleno que aleæ, ac multo conflictu quæſivit, ad extremumque tenuit. Unus is fuit è fortiſſimis inclyti Ferdinandi Cortezij aſſeclis, huic qui ſtatim ab initâ Novæ Hiſpaniæ expeditione ad finem uſque firmius hæſère. Priuſquam verò incomparabilis Bellidux Ferdinandus hanc aggrederetur ſpartam anno 1519; Bernardus ſemel anno 1517 Franciſcum Hernandez de Cordova Claſis inſecutus Præfectum, iterumque anno 1518 Joannem de Grijalva Ducem comitatus, in NovamHiſpaniam conquirendam enavigaverat. Sub Cortezij Signis, multis, Hercle, militaribus actis inclaruit, quibus egregium animi robur prodidit, immortalique Hiſpanorum nomini, ac, quod prius eſt, Catholicæ Eccleſiæ incremento & gloriæ conſuluit. Undeviginti ſupra centum pugnis bellicisque concertationibus, pleriſque accerrimè utrinque initis Indos inter & Hiſpanos, interfuit, vulneribus non ſemel acceptis, efuſſoque cruore, & immenſis exantlatis laboribus, quos

&

& ipſe ſcriptis ſuis tradidit, & teſtibus inſtrumentiſque productis apud Regium Conſilium firmavit, ac inſuper Clariſſimi viri D. Ferdinandus Cortezius & D. Antonius de Mendoza, Mexiceus Pro-Rex, ſuis ad Carolum V datis Epiſtolis confirmarunt, Cæſarque ipſe benemeritiſſimo militi, rureque jam donato, honoribus & bonis voluit proviſum iri.

624 Sedem ſuam apud inclytam GoatemalenſemEquitum Urbem tandem defixit, ejus inter adſcriptus Rectores præclaros, ubi etiam poſtremam in ſenectute bona diem vixit. Hiſtoriam Expugnationis Novæ Hiſpaniæ adornavit, craſſâ quidem Minervâ, ſed proprio Marte, nullis certè calamiſtris fucatam, aut ceruſſâ verborum comptam, ſtylo licèt horrido, militem neutiquam dedecente, cujus pertractandis armis aſſueti digiti, Tractatus Commentariaque ferreo ſtylo dederint, mirum non eſſe debet. Porro quanquam ipſum criminentur nonnulli, hosque inter cultiſſimus Hiſtoriographus D. Antonius de Solis, ejuſdem argumento Mexicanæ Oppugnationis intentus; è re noſtra eſt paucis ejus agere partes, abſolutionemque procurare. Quòd enim de ſua non rarò forte conqueſtus, Ducem unà Clariſſimum Cortezium inſimulet, cujus cæterà gloriæ & nomini conſulit: Quòd propriam ſepe laudem affectet, decusque requirat: Quòd ſimiles in Libro ſuo nævos viri Critici offendant; crimina ſunt facilè homini condonanda militiam ſecuto, quique divitijs aucupandis & famæ vitam in mille ſæpius pericula ſanguinemque conjecerit, nil tamen antiquius habuerit, quam pro Deo ejuſque Catholica Fide augendâ in vatiſſimis regionibus aleam ſubire. Imò grates ſunt illi ex animo habendæ agendæque plures, quòd incredibilem Hiſpanorum audaciam, atque opus poſt hominum memoriam, ſi quis ullum, inſigne & mirandum, minutatim ſcripſerit, actisque lucem multis dederit, queis interfuit, cæteroquin è memoria abolendis, vel in ancipiti ſemper manſuris. Scripſit itaque ſermone materno

Veram Hiſtoriam Expugnationis Hiſpaniæ Novæ. Cujus authographum penes publica Urbis Goatemalenſis tabularia aſſervari ab Amicis inibi degentibus novimus. Abſolutum fuiſſe Opus 27 Februarij anno 1568 Author ipſe ſcripſit in Prœmio, in quo errata ſe correpturum pollicetur coramque daturum, quæ Franciſcus Lopez de Gomara, Doctor Illeſcas, & Illmûs Paulus Jovius in ſuis ad Indiarum res pertinentibus Scriptis incurrerant rumoribus deluſi, & corruptis narrationibus, quibus Hiſtoriam ſuam Noſter opponit de rebus majorem partem à ſe viſis, & acceptis ab ijs qui etiam oculis uſurpave-

paverant. Apographum in Hiſpaniá dimiſſum, è Bibliotheca eruditiſſimi Viri Regijque Conſiliarij D. Laurentij Ramirez de Prado erutum, typis commiſſit M. F. Alphonſus Remon Ord. B. V. M. de Mercede Chronograpus generalis. Mantuę Carpentanorum ex Typographia Regni anno 1632 in fol. Cujus Operis meminere & Authoris D. Nicolaus Antonius in Bibliot. Hiſpaniæ nova tom. 1 pag. 175. D. Antonius de Leon Pinelo in Epit. Bibliot. Occid. tom. 2. col. 604. Ubi querelæ memor inſtitutæ à D. Franciſco Antonio de Fuentes & Guzman tertio Authoris Nepote, in Proœmio Hiſtoriæ Goatemalenſis Mss, de adulterato typis Bernardi ſui Opere, cum authographo, quod penes ſe habebat, collato; ei ſatisfacit, quòd cum rerum ſummam & capita variationes non tangant, parvi ducendæ ſunt, forſanque ab Authore ipſo in Libri tranſcriptione conſultò factæ. Eaſdem querelas habet P. F. Franciſcus Vazquez in Chron. Provinciæ Goatemalenſis Franciſcanorum tom. 1. lib. 1. cap. 2. præcipue pag. 12.

625 D. BERNARDUS DE FRIAS, Natione, ut credimus, Mexicanus, incerta nobis Patria, Goadalaxarenſis Eccleſiæ, quæ Cathedralis eſt Regni Novæ Galleciæ Canonicus, edidit vernaculè

Panegyrim de S. Michaele Archangelo ejuſdem Regni Pátrono. Mexici, typis Joannis Ruiz 1667 in quarto.

626 F. BERNARDUS DE LIZANA, Natione Hiſpanus, Ocanię Villa Regni Toletani ortus, in patrio Conventu Franciſcanorum Provinciæ Caſtellanæ Seraphici Parentis inſtituta ſectatus, in Jucatanenſem ejuſdem Ordinis Familiam anno 1606 tranſivit. Indorum Regionis illius Linguam penitiſſimè calluit, cujus pro inde Magiſterium multis annis egregio diſcipulorum profectu & commodo gentis exercuit. Hiſpano ſermone doctè concionabatur atque delucidè pro Hiſpanorum eruditione. Quòd verò nil antiquius haberet, quam ut Indi in ſacris & devotis proficerent, ijs auditoribus frequentiſſimè è ſuperiori loco dicebat, & ut Religioſi Parochi, pro ſuo quiſque munere, illorum inſtitutioni vigilarent, & chriſtianam doctrinam palam exponerent, hortabatur urgebatque Dei judicis horrore, ſiqui forent, ſegnes percellens, & officij admonens: quo nomine dicere ſolebat ſperare ſe Dei miſericordiâ fovendum. Humanitate inſignis & manſuetudine, acceptiſſimus erat omnibus, Sodaleſque inter Præfecturis inclaruit, futurus, ut dicebatur, in comitijs proximè cogendis Provincialis, ni quæ ipſum intercepiſſet mors, prohibuiſſet. Ægritudinem patienter admodú toleravit, rogabatque inviſentes eum

cum Socios, ut pijs colloquijs moriturum foverent, ad virtutum exercitia omnemque pietatem ſtimulantes. Sacramentis devotiſſimè ſumptis, horâ, ut viſum fuit, exitus prænuntiatâ, poſtremam diem egit Emeritæ Jucatanenſium 2 Aprilis 1631, ætatis ſupra 50, domicilij verò ſui in Jucatanenſi Provincia 25. Scripſit hiſpanâ linguâ

Hiſtoriam Provinciæ Jucatanenſis, ac ejus ſpiritualem Expugnationem, unà cum Devotionario Dominæ noſtræ de Iztmal. Valliſoleti anno 1633 in octavo. Quam editionem ſe vidiſſe teſtatur P. F. Joannes à S. Antonio in Biblotheca Franciſcana tom. 1 pag. 217, eamdemque affert D. Nicolaus Antonius tom. 1 pag. 176. Extat in Bibliotheca Collegij Maximi Mexicani Soc. JESU.

Authoris & Operis meminere Wadingus & Coronelli tom. 4. Bibliothecę univerſalis n. 3763. Alva in Militia col. 196, & F. Didacus Lopez Cogolludo in Hiſtoria Jucatanenſi lib. 10 cap. 20 pag. 62.

627 P. BERNARDUS DE MERCADO, Natione Mexicanus, Patria Goadalaxarenſis, Profeſſione Societatis JESU, Humanioribus litteris eruditus, Philoſophiâque doctus atque Theologiâ, Dei honoris & animarum zelo ductus Miſſiones petivit vaſtiſſimæ Cinaloenſis regionis, apud quas ut futuris etiam Sodalibus prodeſſet & incolis, ſcripſit

Artem Linguæ Mexicanæ dialecto qua Cinaloenſis oræ maritimæ Indi utuntur, quam typis paratam habere à graviſſimis viris accepimus.

628 FR. BERNARDUS DE RIBAS, Natione Hiſpanus, Patria Burgenſis, Seraphici Parentis Regulam nuncupatis votis ſequutus, è Provincia, quæ nos latet, Hiſpanię, in Jucatanenſem ejuſdem Ordinis contulit ſe, cui etiam præfuit, poſtquam Emeriti Lectoris tulerat lauream, Commiſſariumque egerat pro viſitandâ Goatemalenſi Franciſcanâ Familiâ. Publici juris fecit conciones duas, alteram

De Magno Eccleſiæ Doctore S. Auguſtino. Mexici, ex Typographia V. Franciſci Rodriguez Lupercio 1699 in quarto.

Alteram *De SS. V. Mariæ tranſfixione ſeu doloribus.* Mexici, eiſdem typis & anno.

Tractationes Theologicas ejus & Philoſophicas, cæterasque Conciones hîc addant Sodales Authoris ambibus.

629 D. BERNARDUS DE RIOFRIO, Natione Mexicanus, cujus in ancipiti nobis eſt Patria, Mexiceæ Univerſitatis alumnus ſtudijs apprimè excultus Humanioribus, doctusque Philoſophicis, Juris profeſſionem utriuſque fecit tanto progreſſu, ut Licentiæ gradum in Canonica Facultate detulerit, Cauſidicusque apud Regium Senatum, Auditorum ſuffragijs Judicum, renuncia-

tiatus fuerit. Cathedris Academicis & Eccleſiarum Canonicatibus petendis incubuit, donec in Valliſoletana Michoacanenſium Eccleſia, prælectionibus idque genus ſtatutis alijs periculis, Doctoralem, ut dicitur, pro Eccleſiæ aſſerendis juribus tenuit. Strenuè functus munere, præter ſcripta eò collimantia, operam etiam poſuit in Mexicanam Curiam à Capitulo ſuo Procurator Generalis dimiſſus. Dein auctus dignitate, à Theſauris fuit ejuſdem Eccleſiæ, cujus in gremio denatus, nomen poſt ſe bonum reliquit, & è multis ſcriptis ſuis, quæ ſubnectimus edidit. Latino ſermone

Centonicum Virgilianum Monimentum mirabilis Apparitionis Puriſſimæ Virginis Mariæ de Guadalupe extramuros Civitatis Mexicanæ. Mexici, ex Calcographia Franciſci Rodriguez Lupercio anno 1680 in folio.

Eſt quidem Centonicum hoc monimentum, amœniſſimū Poema è Latinorum Principis vatum ſegmentis ingenioſè conſutum, deſcribendi ergo floridiſſimam Deiparentis Imaginem jam inde ab anno 1531 Mexici repentè apparentem coram Venerabili Viro Illmô D. D. Joanne de Zumarraga, primo Epiſcopo Archiepiſcopoque Mexiceo, quæ videlicet cœleſtis Imago mirè in pallio Indi depicta fuit, quod è collo pendebat, in quodque flores ipſe vividos & pulchros injecerat, quos, jubente Dei Matre ipſum allocuta, enatos in aſperrimo monte, illis alijsve ferendis aſſueto nunquam, ſæviente hyeme menſe Decembri, fauſtè collegerat, Epiſcopo oblaturus in ſignum apparentis Deigenitricis, Templumque ut inibi montis extrueretur dicentis. Hercle, uti Noſter in hoc Opuſculo prodigio ſimilem deſcribit Imaginem, quæ non ſine jugi miraculo per duo ſecula annosque unum ſupra viginti illæſa perſiſtit, nullam temporis injuriam experta, telę licèt innixa admodum debili, corruptionique obnoxiæ, atque in ſolo ſaxis etiam & metallis corrodendis aptiſſimo; ita pietatis ſuæ adverſus Dei Matrem, eruditionis & ingenij iconem expreſſit, quā edax rerum nequeat abolere vetuſtas.

Hiſpano ſermone edidit

Pro V. Decano & Capitulo Valliſoletanæ Eccleſiæ Michoacanenſium, ceu geminæ hoſpitalis domus Patrono, defenſionem. Mexici, 1688 tacito typographi nomine, in folio. Extat tom. 41. Collectionis Mendozianæ.

Diſſertationem pro eadem Eccleſiâ in negotio ejuſdem fabricæ materialis, in cujus favorem data Regia ſchedula extendenda magis, quam reſtringenda defenditur. Mexici, eodem anno 1688 in fol. Habetur ab eodem Mendoza inter ſcripta nondum cum alijs compaginata.

630 D. BERNARDUS ROMERO, Natione Mexicanus & Patria,

tria, poſt datam ſtrenuè à primis annis operam Latinitati hauriendæ & Philoſophiæ, Gymnaſia Academię & Collegij Seminarij à S. Paulo & Puriſſima Conceptione frequentans, lauream adeptus, totum ſe ad utrumque Jus addiſcendum tradidit fælici ſucceſſu, ut ſubinde Doctoratus in Canonica Facultate pileum detulerit, atque egregiâ comparatus doctrinâ pro regendis Cathedris egerit candidatum. Veſpertinę Imperialium Legum ad quadriennium pręfectus, mox Clementinarum provinciam interpretandarum ſuſcepit, quam tandiu excoluit, donec Canonicatum Doctoralem in Eccleſiâ Valliſoletana Michoacanenſium, contendentibus doctis alijs viris, obtinuit. Sacerdotio defungens eo, Vicarius Generalis Diœceſis ejuſdem inſtitutus eſt ab Illmô. D. D. D. Martino de Elizacoechea, Epiſcopo Michoacanenſi; quod diu munus peregit juxtà que Doctoralis officia, ſuetus jam diu multis incumbere; nam his quæ diximus, Cauſidici partes adjunxit à Senatoribus Regijs probati, pro ea quæ decet Eccleſiaſticos viros moderatione; & prædicandi verbum Dei poteſtate ſibi factâ uſus, animarum commodis vigilavit, in Mexiceis ſuburbijs chriſtiana pauperibus documenta miniſtrans. Demum, piè traductam vitam, ſacris expiatus omnibus concluſſit Mexici, quò valetudinis gratiâ curandæ paulo antea devenerat, hoc anno 1752. Funus ejus Illmûm. Capitulum Metropolitanum noſtrum, qua Sodales ſuos pompâ proſequitur, accuravit in Templo noſtro, unde mox in Oratorianum elatus pro eximia adverſus Sanctum Parentem Philippum religione ibidem quieſcit. Scripſit quæ ex Academicis Libris habemus

Commentaria in Titulum de vulgari & pupillari ſubſtitutione.

Commentaria in Titulum de Teſtibus.

Allegationes præterea *hiſpano ſermone varias in punctis juris*, quas penes ſuos eſſe credimus Mss.

631 D. Bernardus de Yun Ibarbia, Natione Hiſpanus, in Villa Legorreta Provinciæ Guipuſcoanæ nobilibus admodum parentibus ortus, Domicilio & ſtudijs Mexicanus, vir fuit in paucis à virtute & ſcientiâ Clariſſimus. Parentem comitatus Regiæ Procurationis nomine in Portum à Vera-Cruce dictum venientem, præſidiarios inter milites ipſe obtemperaturus genitori, qui genio erat martiali, ducemque egeratRegiæ triremis, adſcriptus fuit. Quadriennio tranſacto Mexicum deductus, Eccleſiaſtico, quem in votis habuerat ſtatui, idoneum ut ſe redderet, Grammaticam avidiſſime hauſit, qua imbutus, nomen dedit Univerſitati & Collegio Maximo Soc. JESU pro imbibendâ Philoſophiâ, cujus laureâ donatus

tus fuit, atque id conſequutus honoris, quod decerni in Scholis noſtris ſolet tribus reliquos inter Socios ſtudij eminentioribus. Mox Theologiæ non minorem operam dedit, in qua Academico ritu Baccalaureus formatus, Doctoratui proludens, huic propterea ſubduxit ſe, quòd, Sacerdotio initiatus, jamque audiendis confeſſionibus ſacris, & concionandi muneri cum laude deditus, inſtituto candidatorum pro regendis Parȩcijs concurſu, eam perpetuo titulo juſſus fuerit curare, quæ procul diſita à Mexico, Argentifodinarium de Sultepec dicitur, eſtque nomine inſignis.

632 Ubi eò ſe contulit, totum ſe parochiali mancipavit officio, quod 39 annos ibi Mexici que ſanctè ad obitum uſque fuit proſecutus. Perantiqua eſt quidem illa Paræcia, jam inde à temporibus primi Archiepiſcopi Mexicani V. D. F. Joannis de Zumarraga inſtituta, cujus ſubinde Templum vetuſtate collabens, ſtatim non ſarcire modò curavit, ſed inſtaurare penitus firmiſſimis muris & contignatione, inſuperque ſacris paramentis, argenteis vaſis, omnique ſupellectili Eccleſiaſticâ paulatim inſtruere, donec fere ad magnificentiam & pompam ornavit. Erat ſanè egregia religione, quam ut in Hiſpanos, Indos, cæteroſque paræcos transfunderet, nullis laboris pepercit ac ſumptibus, Eccleſias Ædiculaſque ſacras omnes 33 numero in ditione ſua, quȩ latè porrigitur, pridem extructas, Altaribus, Imaginibus, ornamentisque omnibus inſtruens, totasque undecim de novo Eccleſias ædificans, reliquas ſarciens, & cuique opportunè ad divinum providens cultum. De populorum eruditione ſolicitus, chriſtianam doctrinam pueris, coram frequentiſſimâ multitudine, inſtillabat. Præceptores ſingulis in Pagis, pro ut Regijs cautum eſt ſchedulis, deligebat; adultis è ſuperiori loco dicebat, paratis multo ſtudio & ſcriptis concionibus, ſingulis dominicis diebus.

633 Inſuper, pluries pro componendis moribus, qua erat in dicendo vi & energiâ, prædicabat, Orationibus etiam panegyricis Deum, Puriſſimam Virginem, Cœliteſque concelebrans, atque unà auditores ad virtutes ſectandas, declinandaque vitia vehementer adhortans. Ad aras quotidie faciebat devotiſſimè, & exactiſſimè ad ſacros ritus, quorum, etiam minutorum, praxi reverentiȩque invigilabat. Sacramenta ut adminiſtraret omnia promptiſſimus erat noctu diuque, multis ſæpe diſſita paraſangis Oppida petens, atque aſpera complura itinerum temporumque incommoda devorans. Sodalitates pridem erectas fovit, & Indulgentias pro eis adſcriptis aperuit, in primis autem à Roſario nuncupatam, quæ innu-

meris Pontificũ beneficijs ſcatet. Judicis Eccleſiaſtici munere unà functus cum Parochiali, offendicula quæque avertere ſatagebat, comitate potius & manſuetudine uſus quam ſtrepitu Fori.

634 Hanc ut annis 19 provinciam obierat, Mexicum evocatus ab Illmô. Præſule D. D. F. Joſepho de Lanciego & Eguilaz, cui propterea cordi erat, quòd ejus conſcius eſſet doctrinæ & virtutis zelique in Parochiali officio; à S. Catharina nuncupatæ Eccleſiæ, quę intra Mexicea pomæria eſt, præficitur; quam ipſe non ſecus curavit ac Sultepequenſem inſtruxerat. Nã ſolo æquatum antiquum, jacta que pro magnifico Templo fundamenta invenit, queis toto niſu muros ſuperſtruxit, Sacrarium idque genus alia aggreſſus eſt, unàque ſuppellectilem adornare, pueros, ſtatutis diebus, catecheſi inſtruere, concionari Dominica quaque, quadragenarij jejunij tempore ferventius è Pulpito dicere, omnibusque omnia ovibus ſuis fieri, præter Deum & commiſſum ſibi miniſterium alia faſtidiens. Hinc, reluctantem licèt atque mærentem, ut oculati teſtes ſumus, Capitulum Mexicanum, Sede-Vacante, in Parochiam, quæ Primariæ vix concedit, S. Michaelis promovet, recèns ædificatam, ornatique multo apparatu cœptam. Nec ſanè paræcis gratius quidquam accidit & jucundius, gratulantibus ſibi nactis hominem Sanctum eorum ſaluti invigilaturum.

635 Nihilo ipſe ſibi diſſimilis, adyta pulcherrimis multo ſumptu picturis ornavit utrimque, Sacrarium pariter inſtruxit, Sacellum pro Euchariſtiâ ſervandâ Baptiſteriumque appoſitis imaginibus ſacris, eruditè juxtà que piè ob oculos intuentium ponentibus ea quę peragi myſteria in ſacris his locis conſueſcunt. Catecheſim, conciones, cæteros que ſermones de more ſuo prętermiſit nunquam. Confeſſiones ut exciperet, ſive in Eccleſia ſua, ſive in ædibus languentium, promptiſſimus quamquam ſemper fuiſſet, nunquam tamen, aut exactius, aut laborioſius huic oneri incubuit, quam ſęviente Mexici lue annis 1736 & 1737, quæ innumeris propemodum Indis, Hiſpanis, cæterisque exitialis fuit & mortifera. Ordinarijs Coadjutoribus, quos abundè perpetuò habuerat, longè plures ea tempeſtate accerſivit infirmis ſacramenta miniſtraturos, quibus diu noctuque diſcurrentibus, haud propterea longam ipſe quietem ſibi captabat, imò nocturnum tempus, alij ut paululum cubarent, ſibi delegerat expiaturo ægrotas animas, ſacra ſynaxi, & poſtremâ unctione recreaturo.

636 Adhæc, nominatim vocatus à multis, renuentibus apud alios Sacerdotes vulnera aperire animi, morem gerebat, humaniſ-

ſimè prælongis aures confeſſionibus commodans, atque implexos exolvens nodos, quos ad decennium, viſcennium, & longius etiam tempus protracta pœnitentià, aut irrito conatu petita abſolutio texuerat: illo interim gratulante ſibi ſuam ſortem proximos in majori cauſa juvandi, nunquamque alacrior atque vegetior, quam ubi ęgrotam 45 annis animam, nulla toto eo tempore, aut, quod deterius eſt, improbè ſactâ confeſſione ſacrâ, patientiſſimè juxtà & ſcitiſſimè auditam, vitæ reſtituit. Valetudinario intra Parochię fines ſuę gemino conſtructo, opportunè de ſacris providit: Cæmeteria pro humandis cadaveribus longè diſſita benedixit, in quæ efferri non fatigatione tantùm, ſed ſumptu etiam erogato ſategit: Supplicationes inſtituit & novendialia ſacra multa religione & pietate, quam ut & paræci diſcerent, fervidas è ſuperiori loco conciones habuit, illos ad pœnitentiam, eleemoſynam, omnemque virtutem hortatus. Quæ omnia obijſſe hominem ſeptuagenario longè majorem, totque defatigationibus & ſtudijs attritum, ejus robur ſpiritus & eximiam in gerendo munere diligentiam unàque charitatem palam exponit. Magno ſemper fuit nomine à dicendi peritiâ, doctrinâque omni Theologicâ: nec minus ipſi peperit decus Eccleſiaſtico digniſſima vita, qua moratis quibusque ædificationi erat, habebaturque ceu Clerici exemplar & Parochi.

637 Humillimus interim ipſe ab omni faſtu alienus & captandâ gloriolâ, Dei unius quærebat honorem, ſaluti animarum inhiabat, pauperibus conſulebat, ijs in primis qui litteris operam dabant, quorum domi ſuæ dixeris habuiſſe Collegium, ſex octove in eam traductis & alitis. Eximiâ in Divos pietate, ſacram ſingulari amore Familiam proſequebatur, aliosque preterea Cœlicolas, Joannem Baptiſtam, Catharinam Martyrem, Michaelem Archangelum, Bernardum, Ignatium de Loiola & Philippum Nerium, Jeſuitis Oratorianisque Patribus addictiſſimus. Porrò tam erat ille exemplis conſpicuus, ut P. Alexander Romanus Societatis JESU Provincię Mexicanæ Præpoſitus, vir egregius, dicere haud dubitaverit, mirum ſibi futurum neutiquam, ſi Bernardo moriente, ſua æs campanum ſponte ſonaret, viri ſanctitatem indicaturum. Quamquam verò obmutuerit illud, mota repente terra, animam illo agente, viſa eſt pretioſam hominis mortem indicere, ut in Eccleſiaſticis tabulis legimus eveniſſe in obitu S. Paulini Nolani Epiſcopi. Noſter morbo apoplexiæ ſimili correptus, exceſſit die 26 Junij 1739, ætatis 76, & proxima die elatus fuit in Parochiam ſuam, tam inſigni Cleri

ri frequentiâ funus Eccleſiaſtico ritu agentis, vix ut ſimilis ſperari poſſit niſi in Epiſcopi juſtis. Procurarunt illud Cathedralis Eccleſiæ Parochi Sodalitatis gratiâ & obſequij, in primisque D. D. Joannes Joſephus de la Mota eorum antiquior, qui ultrò ſe obtulit officio peragendo, concurrentibus multis è religioſis Familijs viris, nobilibus, & populi confertiſſimâ multitudine, quibus Bernardus pergratus erat omnibus & verendus egregiæ potiſſimum virtutis nomine. Ejus nos conſuetudine uſi familiariſſimè, à quo luſtricum nomen accepimus de licentiâ Metropolitani Curionis; in poſtremis tabulis hæredes inſtituti, comparatum æs è divendita Bibliotheca ſua, in qua, ut deliciæ ſic etiam theſauri ipſi erant omnes, ornatui Eccleſiæ, quam extremis annis rexerat, S. Michaelis addiximus, elucubrationibus proprio ejus charactere cunctis penes nos reſervatis, quarum propterea indicem teximus accuratum. Edidit idiomate hiſpano unicum

Sermonem Euchariſticum pro inſignibus à Catholico Rege noſtro Philippo V reportatis victorijs habitum in Parochia Sultepequenſi. Mexici typis H. Joannis Joſephi Guillena Carraſcoſo 1711 in quarto. Extat tom. 24 Collect. noſtræ.

Scripſit verò tomos 21. quorum alij Expoſitionem Doctrinæ Chriſtianæ multis doctis & eruditis concionibus exhibent: alij plures ſacros Panegyricos continent; cœteri, Sermones pro inſtruendis moribus, multâ omnes doctrinâ referti, & ad chriſtianæ pręcepta oratorię formati hiſpano ſermone complectuntur. Ita illi habent.

Expoſitio Symboli Apoſtolorum Tomis 2.

Expoſitio ſeptem Eccleſiæ Sacramentorum Tomis 2.

Expoſitio decem Præceptorum Decalogi Tom. 1.

Sermonum in Feſtis Beatiſſimæ Trinitatis & Chriſti Domini Tomi 2.

Sermonum de SS. Euchariſtiæ Sacramento Tom. 1.

Sermonum de Sanctis Tom. 3.

Sermonum de varijs argumentis Tom. 1.

Sermonum Quadrageſimalium Tom. 4.

Sermonum de patientibus expiatorium ignem animabus Tom. 1.

Concionum variarum Tom. 3.

Meminit ejus multa cum laude D. Caietanus de Cabrera in Gentilitijs Mexicanenſibus, ſeu de Guadalupana Deiparentis Imagine tom. in fol. â n. 476 ad 479 incluſive plura ex his quæ ſcripſimus bono in lumine collocans.

638 D. Blasius de Arteaga, Natione Mexicanus & Patria, è nobili Domo progenitus, unus nobis pro tota Grammaticâ addiſcendâ Præceptor fuit, quem ad noſtras quotidie ædes, ceu ad litterarium ludum, humaniſ-

niſſimè venientem audivimus, & tenerrimè ex corde diliximus. Prēſbyter fuit egregiâ pietate conſpicuus. Latinitatem hauſerat Philoſophiamque à Magiſtris Societatis JESU in Collegio Maximo Mexicano; Theologiam & laureas in Academia noſtra retulerat. Inſtituto juxtà Tridentini Decreta Concilij Seminario Metropolitanæ Eccleſiæ Collegio primos inter Grammaticæ Profeſſores accitus, inſtituendæ juventuti ſtrenuam multis annis operam dedit, matutinis veſpertinisque lectionibus quotidianis incûbens. Quidquid ipſi reliquum erat temporis piacularibus excipiendis confeſſionibus in Cathedrali Eccleſia & in Sanctimonialium Monaſterijs pro Dei gloria & ſalute animarum ultrò ponebat. A Gymnaſijs tranſlatus regendis ad Gynęceì Præfecturam, quam ei ſuperno illuſtratus lumine prænûnciarat vir Clariſſimus, de quo ſcripturi ſumus in loco, P. Dominicus Perez de Barcia, Collegium Bethlemiticum à S. Michaele dictum, ad mortem uſque rexit. Ad aras quotidie faciebat, fœminarum confeſſiones ſacras plurium audiebat ex ijs quę clauſtrum inhabitant pluſquam 200 numero, omniumque ſpiritualibus ac temporalibus commodis vigilabat, paternâ eis providens charitate. Ut ſucceſſores ſibi in munere Socium haberent, graviſſimumque onus ipſe levaret, Sacerdotij cenſus proprio ære inſtituendos à morte reliquit Præſbytero deſtinatos alendo, qui auxilio eſſet Rectori Collegij, jure Patronatus futuro penes Prępoſitum ac Patres Congregationi S. Philippi Nerij, quibus addictiſſimus fuerat, quorumque in Eccleſia ſepultus requieſcit. Obijt in Domino die 15 Januarij 1736. Scripſit.

Animadverſiones pro Latinâ Sintaxi callendâ, quibus, manu noſtra tranſcriptis, uſi ſumus Latinitatis tyrocinium agentes. Meminit ejus P. Julianus Gutierez Davila in Monum. Hiſt. Congregationis Oratorij Mexicanenſis p. 1. n. marg. 573.

639 F. Blasius Morales, Natione Mexicanus, Patria Goatemalenſis, Provinciæ inibi florentis Obſervantiæ S. Franciſci ſub SS. JESU Nomine filius, vir fuit ne dum omni inſtructus Theologiâ, ſed verò etiam in utroque Jure valdè eruditus, juxtàque pius, uti ex ſcriptis ejus ineditis conjectu eſt pronum. Sunt illa quidem ſequentia.

In varios Canonici & Civilis juris titulos animadverſiones.

De Theologiâ Dogmaticâ.

De Immaculatâ Deiparentis Virginis Conceptione.

Quæ tria Opuſcula ſpiſſo uno volumine cuſtodiuntur in Bibliot. Primarij Cœnob. Franciſcanorum de Goatemala; in qua itidem habetur ejuſdem Authoris Liber alter ad Scholaſticam Facultatem ſpectans.

De

De Divinis Perſonis,

Ut author nobis eſt P. Arochena in de Scriptoribus ejuſdem Provinciæ Sillabo n. 4 Articuli eorum qui Latino idiomate elucubrationes ſuas adornarunt.

640 FR. BLASIUS DE PULGAR, Natione Hiſpanus, Provinciæ S. Evangelij Regularis Obſervantiæ Seraphici Parentis alumnus, in quam Emeriti Lectoris Sacræ Theologiæ titulo donatus, ab admodum R. P. F. Antonio Cardona Commiſſario Indiarum generali, poſtmodum Illmô. Archiepiſcopo Valentino, dimiſſus, Primariam rexit Cathedram Mexicei Cœnobij, juxtàque ſacro addictus ſugeſtui, multam à ſapientiſſimis viris retulit laudem: Hos inter P. Joannes de Goicochea Societatis JESU Theologus, & in Oratoria Facultate Magiſter percelebris, in Cenſura præfixa concionibus poſt Blaſij funus in lucem eductis, ipſas cæterasque authoris plurimi facit, teſtatus, digniſſimas eſſe hominis qui prophanos unà ſacrosque Oratores imitatus fuerit graviores, nec arte minus eſſe conſpicuas, quam argumentorum pondere, rerumque & ſententiarum ubertate, in Dei & Sanctorum gloriam, auditorumque profectum tendentes aptiſſimasque. Præter hæc Apoſtolicam hominis, ſatis jam defuncti, vitam multis commendat, Deo chari, proximorumque bono dediti. A Mexiceis Fidei Judicibus Cenſor delectus fuit, & à Provinciæ Superioribus Primarijs Conventibus Guardianus datus, Diffinitoresque inter ſcriptus. Obijſſe deſinente ſeculi hujus anno 9 vel ineunte 10 ex memoratâ Cenſurâ colligimus, cum alijs, & Operis poſtremo recenſendi loco, nuncupatoria ac procœmio, vivente adhuc Authore anno 9 adornatis. Edidit hiſpano ſermone

Orationem Pagyricam & Declamationem Funebrem in Exequijs actis in Conventu S. Franciſci Catholico Hiſpaniarum Regi Carolo II. Mexici ex Typographia V. Franciſci Rodriguez Lupercio 1701 in quarto. Extat tom. 27. collect. noſtræ.

Orationem Eucharisticam Deo Deiparentique Virgini, ſub Imagine nuncupatâ à Remedis, habitam in Cathedrali Eccleſia Mexicea pro natali Ludovici I Hiſpaniarum Principis. Mexici typis V. Michaelis de Ribera 1708 in quarto. Habetur tom. 53 dictæ Collect.

Sermones ſex in Canticum Salve Regina, habitos in Sacello Mexiceo Cantabrorum de Aranzazu dicto. Mexici, eiſdem typis 1710 in 4. Extat tom. ejuſdem Coll.

Majoris Opera voluminis ſcripſiſſe, ipſe Author in Procœmio inſinuato fatetur, quorum tituli & argumenta nos fugiunt, exiſtimamus verò & ad Philoſophiam Theologiamque ſpectare & ad Oratoriam Sacram.

Meminit ejus Bibliotheca Frãciſcana tom. 3 in Appendicibus

bus littera B, quamvis, pręter cōcionem unam, Opuſcula ipſam alia latuerint. Itemque Pinelus in Epitome Bibliothecæ Occidentalis editionis noviſſimæ col. 923.

641 F. BONABENTURA DE SALINAS & CORDOVA, Natione Peruanus, Limæ Regia Urbe totiusque Meridionalis Americæ capite, nobiliſſimis Americanis item genitoribus uſus, Doctore Didaco de Salinas, & D. Joanna de Silva & Cordova, ab Hiſpanis parentibus genitis, longis majorum imaginibus claris, natus eſt. Ingenuè & liberaliter educatus, in Limenſi Univerſitate percelebri Latinis operam dedit litteris, Rhetoricam coluit, & imbutus liberalibus Artibus fuit. Hæc inter ephebum egit Peruani Pro-Regis Clariſſimi Viri D. Ludovici de Velaſco, Mexicani, Equeſtris Ordinis Divi Jacobi, qui nuper Mexiceum Pro-Regem egerat, egitque dein, tituloque inſignitus Marchionis de Salinas, Regij ſupremi Indiarum Conſilij Præſes evaſit. Noſter, Comiti de Monterey, Peruvienſium clavum Regis vice tenenti, prætextatus item aſſecla fuit; poſtmodum inter familiares Marchionis de Monteſclaros D. Joannis de Mendoza & Luna, Limenſis Pro-Regis, habitus eſt.

642 Hujus, quem poſtremo nominavimus loco, Principis juſſu, Regium Archivium in ordinem redegit, Libris, Schedulis, Monumentisque ita diſpoſitis, & ad Chronologiam aptatis & Indicem, ut facili deinceps negotio inveniri ea potuerint & legi. Hinc ejuſdem Pro-Regis Primus à Secretis Gubernationis renunciatus, eo aliquot menſibus munere functus, mundo valedicere ſecum conſtituit, & Seraphicæ Familiæ nomen dare apud Limenſem à duodecim Apoſtolis nuncupatam Provinciam. Scilicet, ubi legere incæpit Regia Decreta Legesque ſanctiſſimas pro Indorum converſione Catholico zelo ſancitas, & ad utriuſque regimen Americæ æquiſſimè humaniſſimèque compoſitas, Catholicorum miratus Regum pietatem ſtudiumque inſigne Archiepîſcopos, Epiſcopos, Prædicatoresque deſtinandi viros ſanctitate vitæ & doctrinâ præclaros, qui inſtituendis invigilarent ac fovendis hominibus nuper paganis; æſtuare quoque ſe occæpiſſe fatetur, & utut poſſet prædicationi inſiſtere cogitavit, ubi ſacras prophanis, quibus inſtructus fuerat, litteras addidiſſet, ſacrisque initiatus, Apoſtolico muneri aptatus fuiſſet, pro ut conceptis ipſe verbis expreſſit non apud Indos modò, ſed verò etiam coram Hiſpanis Italisque, & pluries apud Urbanum VIII & Sacras Romanorum Congregationes, eſt que legere in Memoriali à ſe edito toto § 5 & ſignatim à n. 67.

643 Religioſâ emiſſâ profeſſione, ſtatim Superiorum præſcripto Magiſter primùm Latinitatis atque Rhetoricæ deſtinatus ju-

juvenes triennio inſtituit; queis Philoſophiam ſemel iterumque è Cathedra ad ſeptennium tradidit. Mox Theologico incubuit ſuggeſtui, etiam Primario, donec Emeriti lauram reportavit, pluribus inſtitutis diſcipulis, qui doctrinâ inſignes, Provinciæ Patriæque ornatui deinceps fuere muneribusque & geſtis præclari. Nec verò à propoſito, quod jam diu conceperat, prædicandi reſilijt: nam utrîque deditus & unà ſuggeſtui, ſermones habuit Limæ ſæpiſſimè: in alijs non longè diſſitis Urbibus & Pagis, feriato ab Scholis tempore, doctos ac pios, & Indorum protectioni, multa id temporis iniquè patientium, juſtitiæ & humanitati conciliandis aſſerendisque deſtinatos, nil interea moratus querimonias atq; calumnias inde in ipſum enatas. Multi à Pro-Regibus, Epiſcopis, Virisque ſapientiſſimis & graviſſimis habebatur, ut propterea ejuſdem in Hiſpaniam pergere geſtientis, juvandi Indos cauſâ, votis obſecundaverint, ipſumque honoribus cumularint. A Provincia ſua Deffinitor & Cuſtos in Comitia Ordinis generalia Romæ cogenda deſtinatus, Procuratorque in utramque Curiam, cùm pro rebus alijs graviſſimis, tum pro V. P. F. Franciſci Solano Beatificatione & Canonizatione curandâ dimiſſus, & ab Archiepiſcopo Limenſi Viro Clariſſimo D. Ferdinando Arias de Ugarte ad viſitanda Apoſtolorum limina Nuntius, negotiorumque Metropolis ſuæ geſtor Romæ: Urbis item Limenſis nomine ampliſſimaque Facultate Solani Apoteoſim acturus, multis Teſtimonijs & Epiſtolis præmunitus, tandem 23 Decembris 1637 Hiſpaniam appulit.

644 In honore à Rege habitum Regijsque Conſiliarijs, Supremum quoque Inquiſitionis Conſiſtorium ſuis eum Theologis aggregavit. Tum Romam profectus Comitijs interfuit Franciſcanorum, è toto terrarum Orbe confluentium pro Miniſtro Generali eligendo, tantique æſtimatus à Superioribus fuit, ut Præſidem egerit theſium coram delibatiſſimo ſcientiarum flore in maximo eo Theatro propugnatarum, plaudentibus Americanum Theologum Romanis exterisque alijs eruditiſſimis, atque ex Hiſpanis in primis Viro omni majori laude P. Joanne de Lugo Societatis JESU, qui concertantes inter adfuit, dein S. R. E. Cardinalis eximijs meritis fuit auguratus. Noſter, ut in Neapolitanâ palęſtrâ Cathedram ſubiret Primariam Theologiæ, regendisque Studijs ſuorum floridiſſimis ex munere intenderet, juſſus, eò contendit, ad ſeptenniumque defunctus provinciâ egregium ſibi nomen apud cultiſſima Neapoli capita peperit: Diſcipulis Americanis, quos pridem docuerat, Europęos adjiciens, non pœnitendis fructibus, aut in-

 gra-

gratâ Italorum, quibus cordi fuerat, recordatione.

645 Nec propterea negotijs diligentiæ ſuæ demandatis apud Romanam Curiam, ſubtraxit ſe, tempora illis conſignans, quæ Gymnaſij Leges Profeſſorum otio concedunt. Pluries coram Summo Pontifice Urbano VIII & Sacris Congregationibus, applaudentibus Purpuratis & Prælatis, oravit, cùm pro Limenſi Archiepiſcopo ejusque Eccleſiâ, tum pro Beatificationis & Canonizationis Cauſâ V. P. F. Franciſci Solano, tum pro negotijs alijs. Apoſtolorum Limina, ut injunctum ſibi onus ferret, religioſiſſimè coluit. Multa Regis Catholici Patronatum Jusque Indiarum concernentia defendit, politicisque magni momenti ea tẽpeſtate occurrentibus, ut decebat fideliſſimum erga Regem ſuum hominem, inſervivit, gratus propterea & Regi ipſi & Conſiliarijs ejus, Ordinisque ſui Superioribus.

646 Hiſpaniam evocatus ut quieſceret, totque egregiè geſtorum præmium aliquod reportaret, Valentiæ ſubſtitit, calumnijs impetitus & maledictis invidorum, qui hoc etiam nomine ei detrahebant, quòd natus in America Hiſpanis parentibus indignus judicari deberet præclaro, quo donatus fuerat, officio Commiſſarij Generalis Familiæ ſuæ apud Hiſpaniam Novam. Depulſis tamen & in auram & fumum, ut par erat, evaneſcentibus æmulorum cavillationibus, quas ſapientes quique & cordati cachinnis excepere deſpicatui blaterones habentes, qui non livore duntaxat percitos, ſed inſcitiâ laborantes, eis ſe obtrectationibus commonſtraverant; Ille, editis ſcriptis quibus iſthæc & ſimilia portenta fugaverat, probatus Regi & quibuſque graviſſimis Viris, anno 1646 ad nos contendit, apud quos ſtrenuè functus Commiſſarij munere, egregia probitatis, ſapientiæ, & prudentiæ monumenta reliquit. Cœnobij Franciſcanorum Mexicei Maximi januę atrium ampliavit, pulchrisque lapidibus & picturis inſtruxit: præcipuam nobili architecturâ ſcalam tripartitam erexit, cui deauratam ſuperpoſuit contignationem; circumque ſtatuis & ductis penicillo imaginibus vitam expreſſit Seraphici D. Bonaventuræ totius machinæ Mecœnatis. Pro ægrotantibus fratribus Valetudinarium ædificavit, cellis, cavędio, fontibus, idque alijs abundans, quod poſtmodum ædificium alijs Superioribus commodius viſum eſt pro Commiſſarij Generalis Familiâ, Religioſis languentibus ad abſtruſiora conventus redactis, & ab ſtrepitu & moleſtiâ longè ſemotis. Adhæc, Ædium partem illam additis conclavibus ampliorem fecit, quæ hodieque Lectores Scholareſque capit, quorum publicis concertationibus excitatâ Aulam

uſui

uſui eſſe voluit, ijs oculatiſſimè providens quæ ſtudijs fovendis noverat in primis utilia, longa 22 annorum, quos legendo contriverat, exercitatione.

647 Sodales paternâ omnes charitate complectebatur, de quorum victu ſolicitus, multa conſtituit ipſorum valetudini & viribus opportuna. Annuas, in aliquot ſacra cantu peragenda, ęgrotorum ſubſidia, & pios alios uſus impendendas eleemoſynas procuravit, multiſque alijs nominibus de Provincijs ſibi commiſſis benemeruit. Denique, non à ſuis modò, ſed à ſapientibus omnibus & prudentibus viris maximi habitus, apud Cœnobium de Quernavaca fatis defunctus 15 Novembris anno 1653 ibidem ſepultus, ſui deſiderium & nomen Americanis in primis reliquit. Scripſit & edidit hiſpano ſermone

Monumenta Hiſtoriæ Novi Orbis Peruani: Merita & decora Civitatis Limenſis. Limæ Apud Hieronymum de Contreras 1630 in quarto. Extat in Biblio. Collegij Maximi SS. AA. Petri & Pauli Societatis JESU Mexicei. Editionem aliam Matritenſem anni 1639 in quarto recenſet Bibliot. Franciſcana Noſtri memor tom. 1. pag. 239. Eſt quidem Opus admodum eruditum Antiquitates, Barbariem, Ritus, & alia Ingarum Regum in propatulo ponens, unàque Expugnatorum Peruvienſis Orbis facinora & nobilitatem aperiens, Regique Catholico, cujus gloriæ & nomini plaudit, nuncupatum, graviſſimis Approbationibus communitum, quas Archiepiſcopi duo, Epiſcopi quinque, & plenus Univerſitatis Limenſis Conſeſſus dedère.

Memoriale Teſtimoniumque, ſeu Apologiam, pro ſe, natiſque in America Hiſpanis parentibus, vulgo *Criollos*. Hiſpanis typis Liber eſt excuſus in folio, ut legenti fit palam, quamvis & locus editionis, & typographi nomen nullibi appareat, ut fieri conſueverat in ſimilibus. Hujus meminit Apologiæ Pinelus col. 712, eſtque bipartitus Liber, atque folijs 115 conſtantem primam partem in geſtis ſuis majorumque deſcribendis impendit, ſic, ut & natorum in America Hiſpanis genitoribus merita modeſtiſſimè inſinuet, eorum obtrectatoribus jure coercendis, & quod caput eſt, Catholicorum Regum gloriam, & zelum pandat amœniſſimâ & ad rem quam pertractat omnem opportunâ natâque eruditione. Secunda verò pars folijs 40 conſtans inſtrumenta exhibet, quæ à ſe geſta, & in anteceſſum poſita comprobant. Opuſculum hoc Bibliot. Authorem Franciſcanæ penitus latuit, quod inter noſtros tamen non eſt admodum rarum.

Panegyrim in feſto Seraphici Parentis Franciſci. Limæ anno 1646 in quarto. Cujus meminit eadem Bibliotheca Franciſcana, prętereaque Alva, in Militia pro Ima-

maculatâ Conceptione col. 208. adjungens Noſtrum in Epiſtola de Libro D. D. Petri Arequipenſis pro certitudine præſervationis Virginis Deiparentis à peccato originali, multa id argumenti lumina conſcripſiſſe.

Orationem funebrem habitam Mexici in juſtis Hiſpaniarum Principis Sereniſſimi Balthaſſaris Caroli Auſtriaci. Mexici typis V. Bernard. Calderon anno 1647. Extat in Bibliotheca Regalis Auguſtiniani Collegij Mexicei Divi Pauli, cujus memoriam habent eadem Bibliotheca Franciſcana & Pinelus in Epit. Occident. fol. 923 col. 4. habemus eam t. 27 Coll. noſtr.

Sermones varios, pro ut è Bibliotheca Franciſcana didicimus, quæ Authorem ſecuta Chronicorum Provinciæ Limenſis XII Apoſtolorum F. Didacum Cordova lib. 6 cap. 7 illorum meminit. Addit ex Wadingo & Sanning. ſuis, è queis ſecundus præ manibus habuit libros,

Curſum integrum Artium ad prelum paratum Romę, quem tamen ineditum, ut remur, manſiſſe dolemus.

Superaddendi inſuper ſunt

Tractatus Theologici,

Quos apud Limenſes & Neapolitanos è ſuggeſtu dictatuit, nosque cujus ſignatim argumenti ſinguli fuerint, pręterit. Ad ex tremum Bibliotheca Franciſcana tom. 3 inter Appendices ſuppeditavit nobis perpulcrum Tractatum anno 1649 editum à Noſtro *De novis Miſſionibus Franciſcanorum apud Sinas & Tartaros*, incipientem *D. Marcos.*

Acta ejus Mexicea tradidit Betancurtius in de illuſtribus Provincię S. Evangelij viris, poſt Menologium pag. 147. n. 30. Reliqua è Memoriali ſupra indicato alijsque Monumentis hauſimus.

648 D. D. Brixianus Diez Cruzate, Natione, ni fallimur, Mexicanus, Doctorali redimitus infulâ in Academiâ noſtrâ, Cathedram tenuit aperiendis Inſtitutionibus Juſtiniani Regijs ſáctionibus deſtinatam, cujus nactus eſt adminiſtrationem, quadriennio habendam, anno 1613. ſcholaſticâ de more previâ inter candidatos concertatione. Tradidit auditoribus ſuis

Selectas aliquot Inſtitutionum explicationes.

Ejus eſt memor Plaza in Chonic. Academicis lib. 3. cap. 16, n. 77.

C

649 D. D. Caietanus de Armendaris, Natione Mexicanus & Patria, è nobili Familia progenitus, ubi Latinitatem hauſerat & Ariſtotelicam Philoſophiam apud Maximum Soc. JESU Mexiceum Collegium Academicaque Gymnaſiâ, lauro donatus, Apollineam ſibi Facultatem excolendam delegit, quam ita demum meditatione ſcholaſticâ & con-

concertatione primùm, mox etiam practicâ tenuit exercitatione & obſervatione, ut ad Baccalaureatus gradum Doctoralem pileum adjecerit, isque unus è primoribus Medicinæ ſuâ ætate fuerit, petitisque ejuſdem Cathedris, eam octo virorum ſuffragijs ſuopte jure regendam aſſumpſerit, quæ exponendæ Chrirurgiæ, Anatomiæque tyronibus aperiendæ deſtinata eſt. Singulari in docendo & agendo peritię medicę pietas etiam multa ſociata, cęteraq̃ chriſtianę officia virtutis, quę uſu tenuerat, nomini ſplendorem & decus ſuperaddidere. Ad ſublimiora optatum ſubſellia mors immatura tulit, ad quam ſe apoſitiſſimè comparaverat. Ejus, quę Academica tabullaria nobis exhibent, Scripta ſubnectimus

Opuſculum de vaſis lacteis & actu chyliphero.

Opuſculum de cordis fabrica.

Opuſculum de liene & ejus officijs.

Opuſculum de pancreato & ſucco pancreatico.

De Chirurgia in genere.

De ſecunda Anathomiæ parte.

Opuſculum de motu ſanguinis circulari.

Opuſculum de partibus corporis ſimilaribus.

Opuſculum alterum ejuſdem argumenti.

Opuſculum de muſculis & eorum motu.

Opuſculum de Gula & Eſophago.

650 F. CAIETANUS DE BARREDA, Natione Mexicanus & Patria, Regij ac Pontificij Metropolitanę Eccleſię Collegij Seminarij à S. Paulo & Puriſſimâ Conceptione nuncupati alumnus, Latinis poſtquam ejus in Gymnaſijs operam dedit & Rhetoricis diſciplinis, Philoſophicas avidè aggreſſus, moxque Theologicas inibi & in Academiæ palęſtra, minores utriuſque Facultatis gradus, deinceps que Doctoratum in ſacrâ tenuit egregio ſibi nomine comparato. A Collegij ſui Judicibus, præmiſo, ut fit, horariæ Relectionis examine conſuetis que pro regendis Cathedris probationibus, Philoſophiæ deſtinatus Profeſſor, multis ipſam & domeſticis & extraneis auditoribus tradidit fructu neutiquam pænitendo. Triennio abſoluto, interſtitijsque factis, eamdem iterum adornavit ſpartam ab anno 1728 Curſum Philoſopicum auſpicatus, quem ad exitum, ſecundâ quidem ſorte, deduxit. Tum, Libros quibus unicè delectabatur, diu noctuque evolvere pergens, atque Eccleſiaſticis miniſterijs inſiſtens (erat enim Sacerdotio initiatus) aptiſſimus viſus eſt Archiepiſcopo Mexicano, qui Collegio præficeretur. Rector inſtitutus, huic ſtrenuè muneri invigilavit, convictorum in doctrinâ & virtute inſtituendorum curam ſolicitè agens. Hæc inter ipſe quotidie doctior & ad ſperanda majora in Eccleſiaſtica Republica litteris & geſtis paratior,

tior, abdicari ſe officijs conſtituit & ſeculo, atque Ordinem Minorum nudipedum in Provincia S. Didaci Mexicana ingreſſus eſt, in qua, poſt emiſſam profeſſionem, Apoſtolico mancipatus Collegio de Pachuca pro ſacris Miſſionibus ab eâdem Provinciâ alumnis ſuis iſthæc optantibus inſtituto, & conciones pro reformandis moribus habuit, & Fidelium confeſſiones excepit, & cœteras auſteræ vitæ exercitationes Sodalium aliorumque ædificatione peregit. A Superioribus unà cum P. F. Joanne Lara Mexicano, ejuſdem Provinciæ alumno, quondamque Lectore, ad barbaros Indos incolas de Sierra gorda cicurandos & ſacris noſtris inſtituendos amiſſus, pedes iter arripuit, multiſque exantlatis laboribus, Indos Jonaces dictos ad politicam ſocietatem & Pagos traduxit, Catholicâ luce donavit, ac Chriſto lucrifecit. Inde, obedientiâ duce, Goaxacenſium Urbem Primariam Antequeram petijt, arduum iter pedibus etiam agens, inſimulque Apoſtolicis concionibus obvios Populos admonens & ad pœnitentiam inſtimulans. Ubi Miſſiones ſacras urbanas juxtà & ruſticas apud Goaxacenſes obierat, reducem ad Indos ſuperiùs dictos (Sodalem ut ægrotum comitaretur) Simapanum ingreſſum præmatura ipſum mors, cœlo, ut piè credimus, inſerendum extinxit. Scripſit

Curſum Philoſophicum juxtà firmiorem Angelici Præceptoris doctrinam elucubratum. Extat Mss in quarto apud Bibliothecam memorati ſupra Collegij à S. Paulo Seminarij.

Tractationes Theologicas aliquot.

Sermones Panegyricos & Morales à ſe dictos.

Sermones pro Miſſionibus multos unàque Conciones de Doctrina Chriſtiana & pijs alijs argumentis apud Symmiſtas ſuos extantes Mss.

651 D. Caietanus de Cabrera et Quintero, Natione Mexicanus & Patria, jactis altè pro amœnioribus litteris fundamentis, Philoſophiam apud Seminarium Metropolitanæ Eccleſiæ Collegium S. Pauli & Puriſſimæ Conceptionis & Univerſitatis Aulas accepit, cujus inſignis laureâ, Theologiæ cultoribus adſcriptus, primoſque inter habitus, Facultatis ejuſdem gradum etiam adeptus eſt. Academiam S. Philippi Nerij pro Theolophicis exercitationibus Panegyricisque juxtà & pulcherrimis alijs elucubrationibus pridem conditam, plures annos adivit, domique & foris pro multâ eruditione variâque comparandâ laboravit. In Poeſi, ſive Hiſpana, ſive Latina aſſiduè ac feliciter exercuit ſe, ac Hebraico & Græco capiendis ſermonibus operam poſuit, quibus itidem nonnunquam ſcripſit. Pro Latio tradendo ſuis ephæbis idiomate Preceptor inſtitutus fuit ab Excmô. Illmôque Viro D. D.

D.

D. Joanne de Vizarron & Eguiarreta Arciepiſcopo Mexicano juxtàque Pro Rege. Initiatus Sacerdotio, ſacris concionibus habendis, excipiendisque confeſſionibus deditus, quas diu imbiberat diviniores litteras, itemque expectantes ad mores, uſui in præſentiarum habet: cujus ſubinde cauſâ, & conſuetudinis quæ nobiſcum intercedit, elogio parcimus, indicamusque Opera & typis commiſſa, & adhuc inedita, quibus etiam juvenis & Philoſophicis ac Theologicis vacans ſtudijs operam dedit. Excuſa hæc ſunt.

Hymenæus celebratus, ſive *de Nuptijs Ludovici Hiſpaniarum Principis & Aloyſiæ* magno plauſu Mexici celebratis. Mexici, anno 1723. Poeticum prorſus Opus & bilingue, duobus primis libris latinè ſcriptis verſu heroyco, cæteris uſque ad octo patrio ſermone: In Latijs, Claudiani; in Hiſpanicis carminibus Ludovici de Gongora pharſim ſequi & ſtylum Author ſibi propoſuit, & Codicem non exigui corporis Marchioni de Caſafuerte Mexiceo Pro-Regi dicavit.

Sapientiæ ſidus, Minervalis Heſperi aſcenſus Doctoris ſcilicet D. Joannis Joſephi de Eguiara Philoſophiæ profeſſoris ad Veſpertinam modò Theologiæ Cathedram provecti. Mexici typis Joſephi Bernardi de Hogal 1725 in 8. Eſt quidem Latinum inſigneque Poema, ex Claudiani imitatione, argumento quod ſibi vates propoſuerat, accommodatiſſimum, nobiliſſimo Viro D. D. Joanni Iſidoro Velaſquez de la Cadena è primoribus Mexiceis nuncupatum.

Deſcriptio gratulatoria Templi Cœnobijque à Corpore Chriſti Domini nuncupati, proque Sanctimonialibus Indis erecti pietate Exmi. D. D. Balthaſſaris de Zuñiga Sotomajor & Mendoza, Marchionis de Valero, Hiſpaniæ Magnatis, Mexicei Pro-Regis &c. Mexici litteris Joſephi Bernardi de Hogal 1724. in quarto. Opuſculum eſt idiomate Hiſpano & charactere Hiſtorico conditum.

Aquila myſtica in Carmeli verticibus exaltata: Triumphalis Arcus nomine ſacri & univerſi Prædicatorum Ordinis à Sapientiſſimo ejuſdem Familiæ Collegio Mexiceo de Porta Cœli erectus pro colenda S. Joannis à Cruce, Carmelitarum Excalceatorum Parentis ac Reformatoris, Apoteoſi Sacrà Mexici ſolenniſſimâ ſupplicatione auſpicandâ. Mexici, eiſdem typis, habeturque unà cum alijs ejuſdem argumenti Opuſculis in Libro *Secunda Quinta decima Januarij Mexicea* edito anno 1730. à pag. 169. ad 234. Scriptum hoc partim ſolutâ oratione, partim adſtrictâ numeris, ijsque Latinis pariter & Hiſpanis, Inſcriptionibusque, amœniſſimè ad propoſitum eſt compactum.

Spirans exemplar magnanimi ſacri Machabæi Joannis Hircani Illmûs D. D. D. Joannes Antonius

nius de Vizarron & Eguiarreta Archiepiſcopus Mexicanus, expreſſum triumphali fornice eidem fauſtè excipiendo erecto ab ejuſdem Eccleſiâ Metropolitanâ. Mexici ex eadem Officina 1732 in quarto. Extat tom. 61 Collect. noſtræ, ſimilique ac præcedens Opuſculum methodo præſens floridiſſimâ concinnatum vernat eruditione.

Index Poeticus vitæ Seraphici Parentis S. Franciſci Aſiſſiatis. Mexici, ex eadem Officina 1732 in octavo. Eſt epicum Poema Hiſpanis acutiſſimis numeris totam quanta eſt apud Illmûm. Hiſtoriographum Cornejo vitam admirabilis S. ob oculos ponens, imitaturque Author inclytum Poetam D. AntoniumHurtado de Mendoza inVita Deiparæ,&ſiNoſtri Opus ſit numeroſius & fuſius.

Brevis ratio ideæ Statuarum & Inſcriptionum, quas nobiliſſima Pictorum ars ſumptibus diſpoſuit & curis ipſorum, pro ornatu comitatuque admirabilisDeiparentis Iconis à Subſidio nuncupatæ apud Moniales S. Joannis de Pœnitentia, in anniverſariâ ſupplicatione ſolennius habendâ. Mexici, ex eadem Calchographia anno 1733. in quarto. Extat tom. 37. Collect. noſtræ, atque in hac opella proſâ ſimul ac metro latinè & vernaculè Author munus pulchre ſuum executus eſt.

Hebdomarium Trinum, ſeu, Piiſſimæ pro colenda per tres hebdomades Auguſtiſſimâ Triade preces & exercitationes Hiſpano ſermone. Mexici, mox dictis formis anno 1745. in octavo.

Patronatus Diſputatus, ſeu Diſſertatio Apologetica pro Voto, Electione & Juramento præſtito Virgini Deiparenti ſub Imagine Guadalupiâ Mexiceâ in Patronam aſſumptæ. Mexici, ex Regia Typographia D. Mariæ de Ribera anno 1741. in quarto. Libro huic occaſionem præbuit Angelopolitanæ Eccleſiæ Ceremoniarum Magiſter D. Joannes Paulus Zetina Infante, qui ſcripto Opuſculo contenderat, non dum Eccleſiaſticum perſolvi officium poſſe de Communi, ut dicitur, ſumptum, die Guadalupanæ Deiparenti votivâ, ante quam Patronatus à S.R.C. approbaretur; Noſtro contra nitente propugnanteque ritè & rectè id honoris & cultus in Diœceſi Mexicana tributum eſſe Patronæ ſuæ, nec abſimiliter in alijs Ditionibus fieri debere.

Stemmata Mexicea: Cœleſtis Nobiliſſimæ hujus Civitatis, Novæ Hiſpaniæ, ac totius fere Novi Orbis Protectio MARIA SS. ſub mirabili Imagine Mexicani Guadalupij, jam inde ab anno 1531. in Palatio Archiepiſcopali mirè apparente: anno verò 1737 in præcipuam Patronam Juramento adſcita, occaſione peſtis quæ ſævius Indos invaſerat, deferbuitque ſub ejuſdem Virginis umbrâ & Imagine. Mexici, typis V. Joſephi Bernardi de Hogal 1746. Liber hic in folio idiomate Hiſpano conſcriptus, & Catholico Hiſpaniarum Regi ac Indiarum Impe-

peratori D. D. Fernando VI nuncupatus, ſumptibus prodijt Nobiliſſimæ Urbis Mexiceæ, quem juſſu Exmî. & Illmî. D. D. Joannis Antonij de Vizarro & Eguiarreta Mexicani Archiepiſcopi atque Pro-Regis, Author aggreſſus eſt, & ad finem deduxit, Hiſtoriâ non modò contagioſæ luis, atque horum quæ pro eâ longè abigenda peracta ſunt, exactè relatâ, ſed verò etiam pluribus, ſacris præſertim, Civitatis, Eccleſiarum, Religionum, Imaginum, idque genus aliorum Monumentis bono in lumine collocatis: ijs autem in primis omnibus, quæ miraculo depictam Guadalupanam Deiparentis Iconem ante geminum ſeculum tradunt, impenſèque eidem religioni & pietati expendendę ac fovendæ concernunt.

Julius Maximinus verus ex Julio Capitolino ſumptus & deſcriptus: Triumphalis fornix à Mexiceâ Urbe erectus pro excipiendo Pro-Rege Excmô Comite de Fuenclara, &c. Mexici anno 1743 in quarto.

Novus Ulyſſes, ſeu Arcus triumphalis eidem Principi dedicatus ad Metropolitanæ Eccleſiæ limina & porticum. Mexici eodem anno in quarto.

Gemina alia ſimilis argumenti ſcripta Mss habet pro ingreſſu Pro-Regis Ducis de la Conquiſta. Ad Mss venientes, cætera ſunt illa.

Comædia ex Indicis Hiſtorijs formata, cui titulus hiſpanus: *La Eſperanza malograda,* h. e. *Spes fruſtrata,* eo tempore quo Author Philoſophiæ addiſcendæ vacabat, compoſita, quo etiam permulta alia Panegyrica metro condidit, itemque proſâ, Allegationes pro Philoſophica lauro, & ſimilia, quæ in unum compaginata volumen ab eruditis & curioſis ſervantur.

Comædia altera, cui nomen hiſpanum: *El Iris de Salamanca,* h. e. *Iris Salmanticenſis,* ex Hiſtoria S. Joannis à S. Facundo compacta; quæ quidem Comædia magno ſpectantium plauſu in publicis Mexicanis Theatris ſepties & amplius, etiam Pro-Rege ſpectante & laudante, fuit acta.

Poemata, Emblemata, Panegyrici, in Regnorum abdicationem factam à Philippo V Hiſpaniarum Rege, & in Regiam augurationem Ludovici I: Quæ inter extant ſpecioſiora quędam de Aquila bicipite, tum temporis à Goaxacenſibus adinventâ & captâ: de qua ad duos Reges eodem Hiſpaniæ Corpore, eademque Coronâ conjunctos variè Author luſit. Horum plura manu exarata ſunt; nonnulla excuſa in Libro, cui titulus: *Litteræ laureatæ,* Mexici impreſſo typis Joſephi Bernardi de Hogal anno 1724 in quarto.

Apollinis gemitus in precoſi Hyacinthi morte, ſeu Philippi V Hiſpaniarum Regis queſtus in funere Ludovici I Hiſpanorum item Monarchæ: Apparatus funebris pro Exequijs ductis à S. Inquiſitionis Tribunali Mexiceo apud Templum S. Domi-

minici 18 Maji 1725. Codex eſt juſti corporis, Inſcriptionibus Numeriſque Latijs & Hiſpanis ad rem conſtans aptiſſimis.

Allegoricum ſymbolum recens nati Pueri Jeſu, Purpura. Certamen eſt, ut dicitur, Poeticum Academicum tam ſolutâ quam metricâ oratione, Romaniſque & Hiſpanis numeris pulchrè compoſitum.

Stadium litterarium, ſeu Certamen poeticum pro Marianâ Conceptione plaudendâ, dato vatibus Atalantæ argumento ſimilique modo ac præcedens elucubratum.

Trecenta ferè Latina Epigrammata, ſingula ad litteram metris Hiſpanicis vulgo Decimas, traducta, varijs diſtincta Libris & juſto Volumine compaginata.

Varia omnis metri & menſuræ Poemata Hiſpanica ſacra, volumine alio contenta.

Elogia Latina ſeu Epigrammata numeris diſſoluta fere ducenta in eorum imitationem quæ extant edita ab Emmanuele Theſauro & Aloyſio Giuglar.

Vita S. Roſæ Virginis Limenſis ſtylo elogiaſtico latino concepta.

Dies ſacer, tot horis quot hodis expreſſus: Hymni & Odæ in honorem Dei Trini & Unius, Chriſti Domini Crucifixi, Puriſſimæ Deiparæ, & Pueri Jeſu in Bethlemitico ſtabulo vagientis & cætera. Pro nomine Authoris hoc Dyſthicon

Authorem quæris? De tot quot paſta Maria,
Ni Capra ſumma petens, hædulus unus.

Hymni omnis generis & menſuræ ad imitationem Prudentij, chriſtianiſſimi Poetæ, varijs titulis, ſcilicet: *Turris animæ: Horologium rotarum: Horologium ſolare: Quinque Zonæ: Hortus, ſive unico flore Roſarium: Mars ſacer, & cætera,* quorum argumenta omnium pia ſunt.

Inter purè humana Authoris ſcripta cenſemus ſequentia.

Liber variorum Epigrammatum, quibus junguntur aliqua è Græco in Latinum, alia è Latino in Græcum traducta.

Juvenalis Hiſpanus, ſive variarũ traductio SatyrarumPoetæ hujus, metro quem Itali *incatenato,* Hiſpani *tercetos* vocant. Quod tamen Opus incæptum Author reliquit lubricitatem vatis pertæſus, quam vix & ne vix quidem celari poſſe vidit.

Horatij difficiliores Satyræ & Sermones, & aliorum Poetarum aliquæ hiſpanæ factæ.

Orationes Latinæ varij argumenti, Philoſophici, Medici, Juridici, Politici, atque etiam Theologici.

Orationes Hiſpanæ Academicæ variæ.

Apparatus funebris pro juſtis ſolvendis admodum R. P. F. Roderico Hieronymo de Venegas Ordinis S. Joannis de Deo Generali, &c. In Conventu Mexiceo ejuſdem Inſtituti 9 Decembris 1736.

Heſperiæ cor Philippus V, ſeu Pompa pro ejus inſtauratione funeris Mexici acta à Senatu Fidei 31 Martij 1747.

Grammatica ſive Ars Hebræa ſimul & Græca, quibus Alphabeta præfiguntur verſu heroico latino; Opus utrumque valde prolixum, ubi Author metro ligatus cuncta quæ de utriuſque idiomatis dialecto, præceptis & pronuntiatione preſcribuntur, exiguo corpore, labore non exiguo contraxit.

Artem itidem *Mexicanam* induſtriè confecit.

His Theologica adjiciuntur Opuſcula Scholaſtica & Moralia.

De Conſtitutivo divinæ Naturæ, De Chriſti Domini libertate moriendi & præcepto, & alia.

Baſis Theologiæ Moralis, ſive de uſu & abuſu opinionum probabilium Epitome: Cui, in modum Logiſtices, implicatioris longè Labyrinthi filum aureum carmen ſubſcripſit heroicis conſtans.

Quæſtiones variæ ad omnes fere diſt. lib. 4 Magiſtri Sententiarum.

Succus Illmi D. Montenegro &c. Itinerarij ad Indorum Parochos.

Conciones Panegyrico-Morales amplius 50 collimantes inSacrumJeſu-Chriſti Domini noſtri Cor, ejuſdem Myſteria Vitæ, Paſſionis & Mortis, aliaque expendentes ad mores, habitæ ab Authore in nocturnis exercitationibus coram illuſtri pioque ejuſcem Sacratiſſimi Cordis Sodalitio ad S. Spiritus Mexiceum ordinariâ Authoritate decennio ab hinc retrò inſtituto, dein Pontificiâ Authoritate aucto. Tom. 2 in quarto.

Conciones Morales & Aſceticæ maximam partem pro excitandis animis, cùm ad compenſandum illatas Jeſu-Chriſto Aſſertori noſtro injurias, tum ad eas propulſandas quæ ſignatius Auguſtiſſimam impetunt Trinitatem. Quibus accedunt dictæ ad religioſas Virgines Hortationes in quarto.

Orationes Evangelicæ, ſeu Sermones Panegyrici & Morales ſupra 60 apud ſpectabiles auditores habiti ab Authore, & tribus in quarto tom. compaginati.

Narratio perſecutionis laborum que Chriſtianitatis apud Provinciam de Fogan in Sinarum Imperio: Cuſtodia vinculaque 5 ReligioſorumMiſſionariorum ex Ordine S. Dominici in Provincia SS. Roſarij Philippinarum: Obitusque & Martyrium Illmi. & R. D. D. F. Petri Martyris Sanz ejuſdem Ord. Provinciæ, Epiſcopi Mauricaſtri, Vicarij Apoſtolici Provinciæ de Fokiem.

652 F. CAIETANUS A JESU, Natione Mexicanus, Parente apud Goadalaxarenſe Novæ Galleciæ Regnum Præſide, genere admodum claro, uſus, Angelopoli humaniores litteras Philoſophiam que & Theologiam hauſit à Regijs S. Joannis Gymnaſijs, Mexicique lauream Academicam tulit. His comparatus, Ordinem Carmelitarum nudipedum profeſſus eſt ad S. Alberti Mexicanam Provinciam, cui ornamento fuit & decori. Philoſophiam è ſuggeſtu triennio expoſuit Familiæ juvenibus ad S. Joachimi Collegium non longe ſitum à Mexiceis pomærijs liberalibus artibus operam dantibus. Tum in

Angeli Cuioacanenſe Athenæum longius poſitum, deſtinatumque ad Scholaſticæ profeſſioné Theologiæ & Sacrarum litterarum interpretationem, amiſſus docendi gratiâ, diu Cathedras moderatus eſt ad Primariam uſque. Cœnobium Mexiceum Prioris agens vices religioſè & prudenter rexit, quo tempore & alijs etiam multis, Eccleſiaſtem egit haud vulgari auditorum æſtimatione, doctiſſimis ipſum hominibus efferentibus, queis ab utriuſque ſuggeſtus peritiâ, eruditione, & religioſâ obſervantiâ percharus erat. Precoſi ſublatum è vivis morte, quam ſanctè opetijt Mexici anno proximè elapſo 1753, chariſſimum nobis caput intimo animi ſenſu in præſentiarum quoque dolemus. Scripſit

Tractationes Theologicas varias,

Et

Conciones plures ac eruditas, quarum Schedas credimus à Sodalibus cuſtodiri.

653 D. Caietanus de Soto, Natione Mexicanus, in Civitate Tolucenſi Diœceſis Mexiceæ natus, latinè inſtructus, apud Regium & Pontificium Seminarium Collegium Metropolitanæ Eccleſiæ à S. Paulo & Puriſſimâ Conceptione dictum, alumnus, Philoſophiam, nec ſine laude, coluit atque Theologiam, laureis que utriuſque Facultatis minoribus, majorem Doctoratus adjecit, Theologorum Conſeſſui, eorundem ſuffragijs adſcriptus. Subtiliſſimi Doctoris Scoti Cathedram Univerſitatis regendam ſuſcepit, quoad prolixæ contentionis funis eſt ductus de Proprietate ejuſdem ſuggeſtus, ubi Anteceſſor ejus Doctor F. Joannes Dominicus de Leos, Serapici Ord. in Prov. S. Evangelij Præſes Emeritus, Emeritus quoque in Academia poſt 20 profeſſionis Scoticæ Cathedræ annos eſt renunciatus. Noſter interea ſcripſit, tradiditque auditoribus ſuis ut ex Annuis Academiæ Lectionibus compertum habemus:

Tractatum de Vita Chriſti.

654 D. Caietanus de Torres, Natione Peruanus, in Provincia Caſtellæ auriferæ progenitus, educatusque ut decebat præclaros Parentes, & primis litterarum rudimentis inſtructus, ſtatim Mexicanas deductus in oras, operam dedit Latinitati, nomenque Regio S. Ildefonſi Collegio. Inde Maximum SS. AA. Petri & Pauli pro imbibendâ Philoſophiâ adiens, primus inter ſocios evaſit cùm ibi, tum etiam in Regia Univerſitate, laureâ meritoque conſpicuus. Theologię auſpicatus quadriennium, ita demum frequentatis minervalibus atrijs & ſcholaſticis Collegij Sodalitijs abſolvit, nulli ut in Theoſophiâ concederet. Hinc quinquennio incubuit Juri Canonico, progreſſu in hac etiam Facultate neutiquam pœnitendo, cujus lauream adjecit priſtinis, quas in utrâque ſophiâ retulerat. Interea Præſidem in

Collegio ſuo pro Academicis Theologorum exercitationibus egit, quę Speculativam attinent partem, quæque etiam Practicam & ad dirigendos mores uſui futuris. Præter alia publicæ habita, nec vulgaria, litterarum pericula, ſolennius longè fuit memoratuque dignius, quod per diem integrum ſubijt coram Illmô. atque Excmô. Archiepiſcopo & Pro-Rege Mexiceo D. D. D. Joanne Antonio de Vizarron & Eguiarreta, Mecœnate concertationis à Collegio inſtitutæ plaudendi ergo ampliſſimam Aulam, primamque nobiliſſimarum Ædium à fundamentis egregio opere inſtauratarum: matutino tempore Scholaſticam 18 titulis, multisque problematis Theologiam expoſuit, veſpere autem 6 ex utroque Jure Materias defenſandas exhibuit, reſponſis Theologicis ac Juridicis argumẽtationibus Scholarum datis more, Oratorum genio præponens amœnas comptasque his Allocutionibus reſponſiones, quas in honorem Mecœnatis & Operis arguentes ſuis præmiſerant objectionibus. Nec enim ſeverioribus contentus, pulchras neglectui habuit litteras, imò fauſte & Poeſim & Oratoriam & Hiſtoriam excoluit. Adhæc Regiam ejuſdem Collegij trabeâ prælectione cęteriſq de more petivit ac tenuit. Mox Doctor Theologus Mexicanus inauguratus, pro regendâ quadriennio Primariâ Sacrę Facultatis Cathedrâ Anteceſſori rure donato ſuffectus eſt, acri, ut fit, in hiſce concertationibus altercatione nobiliſſimorum candidatorum. Eam ubi ornarat ſpartam, Præſesque fuerat Academiæ à S. Philippo Nerio dictæ & in eadem Univerſitate florentis, non minori contentione Perpetuus Eloquentiæ Profeſſor eſt deſtinatus, atque eam ob rem Magiſtrali Philoſophię infulâ redimitus. Prius verò Parochiam Cathedralis Eccleſiæ ad tempus rexerat, interſtitioque facto, conſtitutus titulo canonico Parochus Eccleſiæ S. Sebaſtiani intra Urbis Mexicanæ pomęria, huic poſtquam muneri exactè incubuit nihilo minores in Academicâ profeſſione curas impendens, à Catholico Rege noſtro Ferdinando VI in Metropolitanæ Eccleſiæ Mexiceæ Capitulum deſtinatus, Præbendâ potitur, ea inſimul multisque alijs Eccleſiaſticis & Academicis curis inſiſtens. Et de his quidem hactenus, neceſſitudine, qua ipſum attingimus, ejus laudibus obſiſtente. Scripſit

Breviarum Theologicum de Deo ut uno.

Breviarum Theologicum de Attributis divinis.

Breviarium Theologicum de divina Scientia.

Inſtitutiones Rhetoricas.

Prælectiones & Orationes Academicas varias Poemataque.

Hiſpanâ autem linguâ

Sermones Panegyricos & Morales,

Quorum authographa ſunt penes ipſum.

655 Illmus. D. D. D. Carolus Bermudez de Castro, Natione Mexicanus, Angelopoli Urbe, nobiliſſimis editus genitoribus, ipſorum accuratiſſime inſtitutioni prono in litteras & virtutes geniò reſpondit. Apud Regia SS. AA. Petri & Joannis Collegia inibi florentiſſima, Latio imbutus ſermone & Rhetoricis præceptionibus, ita ſe Philoſophiæ dedit ſtudio, ut pietatem nullus ipſe neglexerit, exemploque modeſtiâ ſuâ condiſcipulis fuerit: Primus eos inter renunciatus, & in Mexiceâ Univerſitate laureâ inſignitus, in eiſdem Patriæ dictis Aulis Sacram Theologiam à graviſſimis quatuor Viris acceptam, jugique diſſertatione altius infixam coluit, adeo ut plauſorem meruerit magnum certè Theologum, nec ſine laude memorandum Antiſtitem Angelopolitanum Illmûm D. D. D. Emmanuelem Fernandez à S. Cruce, qui, ut erat litteratum amantiſſimus, Diœceſisque ſuæ boni ſtudioſiſſimus, nocturnis Collegiorum, penes Palatium ædificatorum, collationibus aderat, atque è notis ſibi provectioribus Noſtrum cum alijs in Fundatorem Eximij D. Pauli Theologorum Collegij adſcivit. Gradu Mexici accepto in Sacrâ Facultate, utrique dare operam Juri conſtituit, & Civili primùm totos quinque Academicos annos addiſcendo poſuit egregio ſucceſſu lauroque obtentâ; mox Canonicum nihilo minus auſpicatò aggreſſus eſt, ad extremumque duxit, & gradu clauſit, minoribus quatuor quæ tulerat inſignibus, majora Doctoratus adjiciens, primùm rubeo pro Imperialibus Legibus pileo ornatus, poſt viridi, quæ Eccleſiaſtici profeſſioni juris reſpondet, infulâ inſtitutus.

656 Interea loci, omnigenâ ut diteſceret & ſelectiſſimâ eruditione, Bibliothecam ſibi haud exiguam, amœniſſimam certè paravit, è qua diu noctuque frequẽtatâ, egregias tulit opes, in dies exercitatione, ſtudio, ingenio, & memoriâ ad ſtuporem uſque creſcentes. Et quidem ad humaniores quòd attinet litteras & Latini ſermonis elegantiam & copiam, ita antiquores evolverat Poetas, Oratoribus aſueſierat, Hiſtoricos triverat & Politicos, nullus ut ipſi inter eruditiſſimos ſua ætate Mexici degentes, aut præferri potuerit aut æquari, quod reminiſcimur judicium de ipſo tuliſſe nobiſcum familiariter colloquentem virum ut in Theologia & Oratoria, ſic etiam in Poetica & omni litteratura ſecundum nemini P. Lucam del Rincon Societatis JESU. Porrò tanta noſtro Latinè dicenti ubertas erat & afluentiâ ſententiarum & teſtimoniorum opportunè ad res, de queis agebat, traductorum amœniſſimâ varietate ſociata, ut his tempeſtivè uſus, etiam

etiam è Cathedra quotidianas auditoribus lectiones exponens juris, eoſdem floridis irretiret illicijs, invitaretque plures audiendi ergo Magiſtrum ſapidiſſimâ auſteriores ſcholarum controverſias varietate condientem, inſpergentemque pulcherrimis dictis & phraſibus.

657 Adhæc, quod ſolennius profitebatur, utrumque Jus diligentiſſimè, cùm in Academia, tractabat tum etiam in Foro, cauſarum Patronus ab Regio Senatu publicâ conclamatus approbatione, indeque plurimis & majoris momenti negotijs deditus agitandis, ſæpe Cauſidicum agens, ſæpe Judicem: nam & Exmûs Dux Alburquerquius, Novæ Hiſpaniæ Pro Rex oculatiſſimus, D. D. Franciſcus Fernandez de la Cueva, Aſeſſorem eum juris dicendi cauſâ voluit & perpetuò habuit; & eodem nomine eo ad multos annos uſi fuere Conſules Mexicani pro negotiorum litibus extricandis, & Regium Auditorium in Provinciam ipſum Jucatani dimiſſit Commiſſarium & Viſitatorem Generalem, graviſſimarum cauſâ rerum, queis, ſuperato mare & pacatis difficultatum fluctibus, exactè providit: Illmî. item Archiepiſcopi Mexicani ſuis eum delegationibus cohoneſtarunt D. D. Seixas, Ortega, & Lanciego: atque is quem poſtremo novinavimus loco, Vicarium ſuum generalem deſignavit, quod ſupra decennium munus ſtrenuè geſſit, & Diœceſis Gubernatorem quoties Præſul viſitationi incubuit, ſcilicet frequentiſſimè.

658 In tot verò occurrentibus, intricatis planè & invidiâ plenis negotijs, latas inter ad eo ſententias, & ad Delegatos appellationis remedio deductas, ne una quidem abrogata aut irrita fuit. Tanta ille doctrinâ pollebat, prudentiâ, & in decernendo jure conſtantiâ, gravioris momenti litigijs lectione ſuperaddita productiore & meditatione, adeo ut amico ſuo P. Joachimo Antonio de Villalobos Societatis JESU Theologo, faſſus ingenuè fuerit, mox ut ſententiam tulerat contra reum de homicidio proditorio convictum, in Eccleſiamque confugientem, nullum ex his Authoribus quos pro Immunitate Fiſcalis Eccleſiaſticus coacervaverat Libello edito, non à ſe fuiſſe lectum ſtudioſiſſimè (ſunt autem illi 28) imò decem inſuper alios evolviſſe ſimiliter, ut ſubinde priuſquam ſententiâ ferret, in ea obfirmaverit ſe ad aras facientem & proximè communicaturum. Candidatum poſtquâ egerat doctiſſimis petitionibus Cathedrarum, multas ſucceſivè tenuit utriuſque Juris, quibus regendis totos poſuit annos 26, donec Anteceſſoris Primarij & Emeriti Juris Canonici honorem tulit. Pro Canonicatibus itidem Officij, ut dicuntur, Angelopoli Mexicique decertans, Doctoralem omnium calculis ſuffragantium adeptus in Eccleſiâ Metropolita-

tanâ, cui jam adſcriptus fuerat, Præſbyter factus, inſignitus Præbendâ, & Vicarius Archiepiſcopi conſtitutus. His ſanctè defungens muneribus, Eccleſiæ ſuæ juribus vindicandis operam dabat, fovere pia quæque cordi ſibi erat, & ſcandalis obviam ire, quæ nonnunquam in ampliſſimam Urbem tentarant irrepere.

659 Exemplo erat omnibus vitâ Eccleſiaſtico viro Præſulique digniſſima. Quotidie ſacris operabatur egregiâ pietate, Monialibus in ſpiritu dirigendis nonnullis aderat, facilem ſe audiendis confeſſionibus dabat, pauperes miſericordiâ complectebatur, eleemoſyniſque ſubſidio erat, quibus reditus ſuos omnes addixerat, non modò propinquos, ſed verò etiam extraneos, ut ut poterat, juvans, parciſſimè ſibi & modeſtiſſimè providens. His porro cœterarumque exemplis virtutum unà cum præclaris, quæ memoravimus, dotibus egregium ſibi nomen paravit, amorique Reipublicæ erat & venerationi. Ab Illuſtri Proto-Parentis D. Petro Congregatione Abbas adſcitus fuit, & apud Fidei Conſiſtorium Mexiceum, penes quod jam diu carceratorum Patrocinium ſuſceperat, Conſultor eſt creatus, & mox Archiepiſcopi Mexicani nomine Judex Ordinarius.

660 A Catholico Rege noſtro Philipo V, nil tale cogitans, deſtinatus Archiepiſcopus Manilenſis Eccleſiæ, quæ primas tenet in Philippinis Inſulis, honorem quamvis à ſe deprecari egregium tentarit, conſulenti tamen & inſiſtenti ut acquieſceret Mexicano Præſuli ſuo Illmô. D. D. F. Joſepho de Lanciego, annuit tandem, à quo Catholico ritu 17 Junij anno 1725 conſecratus, ad uſque 1728 opportunam trajiciendo mari navem præſtolatus & ocaſionem, interea Mexici Epiſcopalia peragens miniſteria, in Aſiam ſe contulit. Priuſquam verò Manilenſia attingeret littora, aut Marianas inviſeret Inſulas, moroſis forte ventis & alijs caſibus, ad incultas etiamnum alias appulit Gentilium frequentia Indorum haud ignobiles, è quibus pluſquam mille ſacro expiavit fonte auſpicatam illis & ſibi gratulans ſortem, eamdemque ſummis votis, quæ reliqua erat turbæ optans, precatus Deum, uti in multam illam meſem operarios immitteret. Erat quidem eximio lucrandarum zelo animarum, ut ſubinde eis totum juvandis ſe dederit, ubi conſtitutus Manilæ, Eccleſiæ ſuæ regendę nervos & omnes conatus intendit. Univerſam Diœceſim non ſemel & iterum, ſed tertiò etiam viſitavit, paſtoralibus crebro à ſe excultis officijs, quantas pro redituum tenuitate poterat eleemoſynas pientiſſimè adjiciens, ægrèque ferens non omnibus poſſe, ut ex animo optabat, egentibus ſubvenire.

661 Doctiſſimas habebat cóciones

ciones in Dei gloriam, Sanctorum decus, & animarum profectum collimantes, quas pro eximiâ eruditione & eloquentiâ ad horam, longeque amplius protrahebat. His & alijs, quæ oculatiſſimum decent Paſtorem, mâcipatus, deſtitui cœpit viribus, zelo in primis tabeſcens, eo nomine, quòd non ſibi ſuppeterent, quas enixè diſcupierat, vię & facultates, cùm pro amplificandâ in conterminis nationibus Fide, tum etiam oppitulandi miſeris, & ofendicula aliquot ſubmovendi, ut pro inde ab 5 Octobris 1729 mortē præſagierit ſibi, quam præſtolatus, domui ſuæ diſpoſuit & familiæ modeſtiſſimæ, atque Eccleſiaſticis Sacramentis egregię ſenſu pietatis munitus, animam Deo reddidit 13 Novembris anno 1729, ętatis ſuæ 61, & 10 menſibus, 9 que diebus. Corpus ejus 18 ejuſdem Novembris in Cathedralem Metropolitanam ſuam Eccleſiam elatum magnificâ pompâ, cunctisque merentibus & Sacris & Prophanis Ordinibus, quibus fuerat humanitate & omni virtute acceptiſſimus Præſul inſignis, ſepultum fuit. Cor ejus, pro ut in poſtremis tabulis ordinaverat, Mexicum ad S. Laurentij Monaſterium Virginum delatum, inſtaurato funebri apparatu, comitatuque frequentiſſimo & nobiliſſimo exceptum fuit Eccleſiaſticis precationibus & Declamatione, quam è ſaçro ſuggeſtu dixit, appoſitiſſimâ Doctor & Magiſter D. Joſeph de Elizalde, quondam ſemel & iterum Mexicanæ Academiæ Rector, atque Eccleſiæ Metropoliticæ Præbendatus, quæ edita fuit Mexici apud H. V. Franciſci Rodriguez Lupercio 1731. Tum Academico ritu, Doctorum Conſeſſus, & Collegiorum atque Scholarium cœtus in Sacello ſuo ampliſſimo Doctori & Anteceſſori Emerito cum primis memorando, ſolenniſſimè parentarunt, veſpere Oratione Latina à Doctore Profeſſoreque Juris D. Ignatio de Meſa politiſſimè elucubratâ, mane autem Hiſpano Sermone, cui ſtrenuam dedit operam Doctor Theologus juxtàque Moderator ejuſdem Facultatis D. Emmanuel Antonius de Luyando, peractis ſacris, queis bene defunctorum animis Catholico ritu precamur. Adhæc publica itidem alia reddita fuere juſta beneficentiſſimo Principi, ab Oratorianis Patribus, quos maximi fecerat, amoreque fuerat proſequutus & operâ: Ab Excalceatis Provinciæ S. Didaci Franciſcanis, Carmelitis item nudipedis S. Alberti Provincię, Mercedenſibus Regijs Sodalibus Provincię à Viſitatione dictę, Illuſtri Proto-Parentis Divi Petri Congregatione, cui præfuerat Abbatis titulo; cœteris religioſis Ordinibus tanti jacturam viri dolentibus, in primisque Societatis JESU Patribus, queis vivens Carolus, ſiquis ullus, fuerat dilectione junctiſſimus,

mus, quosque in oculis tulerat. Nec ſegniùs Angelopolitani doloris argumenta dedere, civem ſuum ornatiſſimum, ut par erat, luctuoſiſſimè proſequentes. Edidit habitas à ſe Romano ſermone, quas ſubnectimus Orationes his titulis.

Funebris declamatio in parentatione P. R. M. A. pijs manibus Illmî D. D. D. Joannis Cano Epiſcopi Jucatanenſis. Mexici, 1695 in quarto.

Regia parentatio exorans pios manes Sereniſſimæ Mariæ Aloyſiæ Gabrielæ de Emmanuele & Sabaudia, Hiſpaniarum Reginæ deſideratæ. Mexici, Litteris H. V. Michaelis de Ribera 1715 in quarto. Extat in Libro, cui titulus: *Floræ planctus*, unà cum alijs Regij funeris monumentis Mexiceis.

Parentalis declamatio in Regio luctuoſiſſimo funere Ludovici Ferdinandi pijſſimi Regis Hiſpani hujuſce nominis primi: ante ortum & poſt obitum in tenera ætate deſiderati. Mexici, ex Calchographia Joſephi Bernardi de Hogal 1725 in 4. Habetur in Libro *Stellarum planctus* inſcripto, qui Opuſcula exhibet omnia ad proſequendum amantiſſimi Regis funus in Cathedrali Eccleſiâ Mexiceâ recitata ſcriptaque. Recuſę ſunt mox dictæ Orationes uno Volumine operâ D. Didaci Antonij Bermudez de Caſtro Regij ac Publicij Notarij & Scribę, Illmî. Authoris cognati: Angelopoli ex Typographia V. Michaelis de Ortega anno 1731 in quarto.

Hiſpano ſermone edidit à ſe habitam Manilæ Concionem de S. Ignacio de Loiola hoc nomine:

Charitas abſque exemplo, Magnus, in cunctisque mirabilis S. Ignatius de Loiola Societatis Jeſu Fundator. Manilæ in Typographia D. Sebaſtiani Lopez Sabino 1729 in quarto. Extat in Collect. noſtris tom. 7 prodijtque nuncupata Illmô. D. Decano & Capitulo Eccleſiæ Mexiceæ à P. Didaco de Otazo Societatis JESU Collegij Manilenſis Rectore.

Ex ineditis ejus Academici Libri hæc nobis offerunt.

Commentaria in Titulum de Exceptionibus, extra, libro ſecundo.

Commentaria in Titulum de Probationibus, extra, eodem libro.

Commentaria in Titulum de Pactis, lib. 6.

Commentaria in Titulum de Ordine cognitionum.

Commentaria in Titulum de Reſcriptis in 6.

Commentaria in Titulum de Conſuetudine in 6.

Commentaria in Titulum de Teſtamentis.

Commentaria in Titulum de Judicijs in 6.

Commentaria in Titulum 14 de Officio & poteſtate Judicis, &c.

Commentaria in Titulum de Præſumptionibus lib. 2.

Commentaria in Titulum de Appellationibus eodem lib.

Com-

Commentaria in Titulum de Sententia & re judicata.

Quæ recenſita ſunt Commentaria à multis Authoris Diſcipulis cuſtodita, ſignatim fuiſſe penes D. Joannem de Imaz Eſquer, vel certè pleraque, ab ipſo accepimus, dolente de amiſſis chariſſimis ſibi Voluminibus, quæ commodata Sodali cuidam, quo ſint in præſentiarum loco divinare haud poteſt.

Scripſit præterea maternâ linguâ

Allegationes in Jure multas & varias.

Conſultationes diverſorum argumentorum.

Latio verò ſermone

Prælectiones & Orationes.

Quas ut certum eſt conſcripſiſſe plures & vernantiſſimas, ſic incertum ubinam inveniantur, an verò penitus interciderint.

Meminit ejus P. Julianus Gutierrez Davila in Monumentis Hiſtoricis Congregationis Oratorij Mexicanenſis part. 1. pag. 35 n. 77 & part. 3 pag. 92 n. 232. Item P. Lucas del Rincon in præcitato Florę planctu fol. 46 & 47, & D. Joſephus de Villerias in citato itidem Planctu ſtelarum pag. 107 & 108. Memoratus autem ſupra D. Didacus Antonius Bermudez de Caſtro ejus edidit Parentationem funebrem pagg. 112. Illmi. acta viri inſinuantem laudantemque. Angelopoli, litteris V. Michaelis de Ortega anno 1731 in quarto.

662 D. Carolus Celedonius Velasquez, Natione Mexicanus & Patria, Collegij Tridentini Metropolitanę Eccleſię noſtrę à S. Paulo & Puriſſima Conceptione nuncupati, alumnus, Grammaticam inibi, Rhetoricam, Philoſophiamque coluit, atque Academicâ ornatus laureâ Theologię ſe dedit, cujus itidem gradum tulit. Apud memorati Gymnaſia Collegij Eloquentiam profeſſus eſt, ſemelque & iterum Philoſophię Cathedram moderatus ſexennium in ea docendâ poſuit. Ubi Rectoris vices egerat, Rector ipſe varijs datus Parochijs fuit, quas, pręvio candidatorum concurſu, tenuit perpetuo titulo, primùm ei præfectus quæ Zumpahuacam audit, poſt Xaltocam dictæ, atque in pręſenti de Capuluac nominatę, in queis ſuas ſtrenuè partes implevit, non in idiomate Mexicano minus peritus quam in gravioribus diſciplinis. Scripſit

Curſum Philoſophiæ juxtà PP. Thomiſtarum ſyſthema elucubratum, cujus ſunt penes Diſcipulos exemplaria.

Prælectiones itidem & *Conciones varias* quas Mss habet.

663 D. Carolus Lopez Torrijas, Natione Mexicanus, in Angelopolitana, ut remur, Diœceſi ortus, gradibus Magiſterij in Philoſophiâ & Doctoratus in Jure Canonico inſignis fuit apud Academiam Mexiccam, cujus inter numeratus Anteceſſores, pe-

periculo multoties in palęſtrâ ſapientum facto, multaque cum candidatis optimis contentione, Moderator ſuggeſtus pro Clementinis interpretandis fuit inſtitutus. Hac propterea ſe abdicavit Provinciâ, quòd Angelopolim ejuſque Parochias petierit, & à S. JOSEPHO nuncupatæ, quæ in eadem Urbe ſatis clara eſt, præfectus fuerit, atque Eccleſiaſtici titulo Judicis cohoneſtatus pro Teſtamentorum Operumque piorum cauſis decernendis & accurandis. Scripſit prout ex Annalibus novimus Academicis

Commentarium in Clementinas de Reſcriptis.

Commentaria in Clementinas de Electione & electi poteſtate.

Meminit ejus Plaza in Chronicis Univerſitatis lib. 5. cap. 35. n. marginali 535.

664 FR. CAROLUS MENA, Natione Mexicanus, Valliſoleti Jucatanenſium ſortitus cunabula, Franciſcanis Patribus de Obſervantia Seraphici Inſtituti ibidem florentis ſe addixit. Ut erat ſacris litteris doctus, & in gentis idiomate vernaculo peritus ac elegans, Indis voce profuturus ſcriptisque, eorum linguâ uſus condidit

Sermones & Opuſcula varia,

Quæ pluris facta ſunt à Parochis cœterisque Sacrorum adminiſtris, ut teſtis eſt Jucatani Chronographus P.F. Didacus Lopez Cogolludo lib. 10. cap. 20. pag. 604. quo loci memoriæ commendat, Noſtrum morti proximum, dum Guardianum agebat Cœnobij de Mococha, Sodalem monuiſſe, uti Encyclicas coram ſe litteras exararet obitus ſui nuntias, ſtatim atque ipſe ſpiraret, datis unicè ſuperadditis, circum Provinciam omnem mittendas. Ejus item memoriam habet D. Antonius de Leon Pinelo, in Epit. Bibliot. Occident. noviſ. Edit. col. 727.

665 D. CAROLUS DE SIGUENZA ET GONGORA, Natione Mexicanus & Patria, ſi quis ullus, benemeritus de ipſa; Humanioribus litteris apprimè eruditus apud Societatis JESU Gymnaſia, adeo excelluit in eis, ut 17 ætatis anno heroicum Poema *Ver Indicum* nuncupatum in laudem floridiſſimæ Guadalupiæ Imaginis Mexicanæ Deigenitricis Virginis compoſuerit, quod adultior typis commiſſit, etiamnumque vernat hiſpani carminis elegantiâ. Philoſophiâ altè ibidem imbutus, inſtructusque egregiè Theologiâ, poſtmodum ab Mexiceæ Univerſitatis Aulis Jus Canonicum avidiſſimè hauſit, atque his animi dotibus, Hiſtoriæ adjecit Criticæque culturam, & in Mathematicis diſciplinis eruditionem profectò eximiam, ab celebrioribus ejuſdem Profeſſoribus ſua ætate Europæ florentibus deincepsque magni habitam. Tantum certè ſibi comparaverat nomen, ut (quod à graviſſimis viris ſuis æqualibus

bus jam pridem accepimus) Chriſtianiſſimus Galliarum Rex Ludovicus XIV Eruditorum hominum æſtimator eximius, ſuorum ipſum litteris invitaverit, ſe ut in Regna conferret Gallica doctiſſimis florentiſſima Profeſſoribus omnium Scientiarum, auctumque iri opibus & honoribus. Juſtis ipſe de cauſis in Patria detentus, decori ei & ornamento futurus eximio, ab Carolo II Catholico noſtro Hiſpaniarum Rege atque Indiarum potentiſſimo Imperatore Regius Coſmographus fuit inſtitutus, multisque dignatus ſchedis.

666 Mathematicas in Univerſitate noſtra totos 20 annos profeſſus, Emeriti tandem honorem tulit, atque ab eruditis è Cathedra diſcipulis multis hauſtam doctrinam in poſteros ſuam propagavit. Hæc inter, Academicis alijs negotijs operam impertivit: nam à ratiocinijs inſtitutus fuit, cui diu muneri incubuit: &Triumphum Parthenicum edidit,eruditum ac pulcherrimum Librum de Puriſſima Deiparente ab originario crimine immuni, egregijs pietatis juxtà & ingenij ſignis ab Schola Mexicanenſi ſolenniſſimè celebrata: & Chronographus ſponte ſua, Academiæ ductus amore & Patriæ, oblatus; quamvis multis diſtentus curis, cæptam ductamque ad dimidium Hiſtoriam, imperfectam, quod valdè eſt dolendum, reliquerit.

667 Porrò Americæ eruendis antiquitatibus deditus, priſcorum monumenta Indorum diligentiſſimè conquiſita, evolvit, & qua erat juſtiſſimâ Criticâ, Hiſtoriarumque accuratâ & multâ lectione, revocavit ad trutinam, atque in Libros à ſe conditos varios multosque traduxit, quibus abdita & offuſa caligine in Solem tradidit & meridiem. His conficiendis Idioma imbiberat Mexicanum, & quæ OEdipo eget ingenioſiſſimo, Scientiam penitiſſimè calluit Hyeroglificorum, Characterum,& Imaginum,queis Septentrionalis Americæ incolæ litterarum vice utebantur, resque ab uſque ipſarum primâ in hunc Orbem trajectione celebriores memoriæ prodiderant. Eiſdem uſi Symbolis, ut fuerant Arithmeticæ peritiſſimi & Aſtronomiæ, Circulos dedalæo planè artificio formaverant, quorũ ſingulis ſingula ob oculos ſecula dabant, & quæ in eis cumque memoriâ digna evenerant, ſeu cœleſtia eſſent, Solis Lunæque defectiones & Cometes, ſeu politica & militaria, verbo, inſignia quæque graphicè appoſitis figuris ſignabant.

668 Innumeros & pulcherrimos iſtiuſmodi Libros Indorum, Mappas vulgo dictos, tum convolutos in orbem, tum aliter fabrefactos, jam inde à Mexicanorum per Hiſpanos expugnatione, Religioſiſſimi viri zelo quidem egregio ducti, pari tamen ignorantiâ rerum quas illę chartæ exhiberent, diris flammisque devo-

devoverunt, veriti ſuperſtitionibus ſcatere, ſuſpicatique Idola eſſe Imagines illas quibus Volumina conſultiſſimè & ad res natas ſcripta fuerant. Hinc procedente tempore rariores fuere id genus Libri ſuperſtites aliquorum diligentiâ Indorum clam ipſos tenentium, ut qui noſſent immunes illos eſſe labis, nec à Catholicâ, quam ſuſceperant, Religione proſcriptas eſſe Hiſtorias gentilium, Annales, Commentaria, Adverſariaque, ut à callentioribus Chriſtianis acceperant & Præſbyteris. In tanta verò iſtiuſmodi raritate monumentorum, non niſi immanibus ſumptibus incredibilique diligentiâ Carolus multa coacervavit Volumina, pretioſioraque nactus fuit dono inclyti in paucis D. Joannis de Alva Regio Tezcucanorum ſanguine geniti Indi, qui accepta à majoribus diligentiſſimè cuſtodierat, atque ut erat eruditus, callebat exactè, conſuetudineque ducta cum Noſtro, hunc moriens teſtamenti voluit executorem, & chariſſimarum ſibi chartarum atque inſignium Librorum legatarium.

669 Nec verò Siguenza his alijsque exquiſitiſſimis avarè fruebatur, quin imò libèns cum eruditis, etiam exteris, communicabat, ut teſtis eſt D. Joannes Franciſcus Gemellius Carerius, Italus, qui quo tempore girum peragens Orbis, Mexici egit, rariſſima ab eo gentis accepit, quæ Volumine ſuo ſexto explicatè tradit, haud ingratâ animi adverſus Carolum ſignificatione. Pari in Obſervationibus Mathematicis ſuis manifeſtandis liberalitate erat, quæ in cauſa fuit, ut ægrè tulerit, haud urbanè tractatum eſſe à P. Euſebio Franciſco Kino Societatis JESU è Provincia Babariæ, de quo conqueſtus eſt in Libra ſua Aſtronomica reſpondendi ergo eidem elucubratâ.

670 Certè tanta erat dives eruditione, varia, amœniſſimaq, ſcribendi promptitudine, ſtylo quidem pulchro juxtàque gravi, facili ut negotio Libros multos condiderit, longèque plurimos exaraſſet, ſi aut pro typographicis ſumptibus facultates ei fuiſſent, aut, qui has ſufficerent, Mecœnates. Favebant illi quidem Pro-Reges, Auditoresque Regij, atque unà cum Archiepiſcopo Eccleſiaſtici Ordinis viri graviſſimi, quibus tamen pro modeſtia ſua ipſe ad id negotij onera nunquam fuit uſus, vixque non invitus Amicis Opuſcula depoſcentibus edenda conceſſit, quæ in ſcrinijs abdiderat, ut is teſtatur qui Libram Aſtronomicam typis commiſſit ære ſuo D. Sebaſtianus de Guzman & Cordova, Regiâ inſignis Mexicanâ Procuratione, in ejus Libri procemio. Cœterà Author cupidus publicandi raras admodum à ſe erutas Americanas Antiquitates, ęgrè ferebat elucubrationes illas queis diu nimis què inſudaverat, ſingu-

gu-

gulares, ſecum iri ſepultas, ut in Paradyſi Occidentalis Procemio lamentabatur.

671 Antiquis vindicandis vigilabat & aſſerendis ſchedis impendio neutiquam contemnendo: quam obrem funeſtiſſimâ nocte 8 Junij 1692 conflagrantibus Ædibus ijs Mexiceis, in quibus publica Urbis tabularia cuſtodiebantur, totaque Civitate ſuſque deque verſâ à tumultuantium Indorum copiâ effrænatâque indignatione, nil ipſe veritus, illuc ſe cum propinquis contulit, atque multâ ſtipe erogatâ, cum operis egit, ut admotis ſcalis feneſtras aſcenderent, pluresque ab incendio Libros eximerent, quos ſecum detulit, dolens tamen pleroſque vindicari potuiſſe minimè, & demum in cineres evaſiſſe.

672 Amori adverſus litteras, quem innuimus eximio, Chriſtianæ prætulit vitæ ſtudium, eà ut moratiſſimum decet Præſbyterum ad extremum piè & honeſtiſſimè ductâ, Capellanum agens annos 18 Hoſpitalis domus de Amore Dei, quo in munere ſuam ipſe Dei & proximi dilectionem, cœteramque virtutem palam expoſuit. Confeſſiones excipiebat, eruditè concionabatur, æſtuabatque zelo animarum, Indorum potiſſimum, quorum delectatus conſuetudine pro imbibendis abſtruſioribus gentis Hiſtorijs, conſulturus ſaluti, ab imis evelli radicibus ebrietatem vellet, plurimorum cauſam malorum, quæ ab hauſto regionis vino, Pulque dicto, promanant, cœterà ad virtutem aptiſſimos homines miſerè corrumpente, dirisque propterea devoto. His percharus nominibus Illmô. Archiepiſcopo Mexicano V. D. D. Franciſco de Aguiar & Seixas, eleemoſynis à ſe publicè erogandis præfectus fuit, quas ille ordinatè ad Valetudinarij atrium fœminis pannoſis catervatim accurrentibus diſtribuebat. Judicibus item Fidei gratiſſimus, cùm pro Librorum reviſione inſtitutus, tum etiam ad graviſſima alia admotus negotia, ſtrenuam commiſſis ſibi navabat operam.

673 Adhæc Excmî. Comitis de Galves D. D. Gaſparis de Sandoval Mexicei Pro-Regis Decreto 12 Januarij 1693 eximiam ejus in Mathematicis omnibus peritiam facientis maximi, volentisque ejuſdem uti operâ in graviſſima expeditione Regis & publicæ cauſæ plurimum referente, juſſus eſt comitem ut ſe daret ſpectatiſſimo Claſis Americanæ Præfecto D. D. Andreæ de Pes in Sinum Mexiceum navigaturo, ejus explorandi deſcribendique cauſâ. Rem latè narrat D. Gabriel de Cardenas, in Proluſione Chronologica ad Hiſtoriam Floridæ generalem decade 19 anno 1693 à pag. 308 quam ſummis nos labris attingamus par eſt. Martij igitur 25 à Veræ-Crucis Portu, in navi à Guadalupia Virgine nominata, ſolventes, in ſtatio-

tionem demum à S. Maria de Galve ex tunc dictam, antea vulgo que Panzacola, ubi acceſſere, undique ipſam Noſter terra mari que luſtravit, Promontoria dintinxit nominibus, è queis unum ab eo Siguenza dici ſocij voluere, quod hodieque audit, extructâ ibi munitiſſimâ Arce & trecentorum collocato præſidio militum. Receſſus aperuit, Flumina, Fluvia que navigavit, Terras circunſpexit conquirendorum Indorum ergo, ipſarumque notitiam hauriendi, queis agnomina dedit, non nulla inde traducta quòd ſimiles Mexicanis aliquot locis ſint viſę, ut qui Iztacalco, amœniſſimo propè Mexicum Pago lintre multiplici quotidie frequenti, & qui Baratillo in Urbis Foro nuncupatus fuit ab hæterogeneis multis nullius pretij rebus inibi venditatis. Sacrum ut erexerat in terra Vexillum Crucis, alijsque Chriſtianæ pietatis officijs operam dederat, tabelæ ſuæ geographicæ inſtitit conſcribendæ. Tum ultra progreſſus comitatusque Præfecto & naucleris, Movilam explorandam petivit; inſuper inſigne Flumen Miſiſipi dictum aggreſſi fuere, quod porrò immenſa deciduorum multitudine arborum, obicibusque alijs detenti, dimetiri, ut in votis habebant, prætermiſſerunt: De quo verba fecerat in Tropheo Hiſpanę juſtitiæ pag. 75 P. Hennepim Capuccinum Gallũ propterea carpens, quòd in Luiſiana ſua ſcripſerit terras illas fluvium que Miſiſipi, aliàs de la Palizada, Hiſpanos latuiſſe, qui tamen jam diu in Hiſtorias hæc redegerant à ſe perluſtrata.

674 Ea Carolus defunctus Provinciâ, Mexicum repetijt ſolitaque exercitia, atque Hiſtoricam, quam inferius dabimus, Deſcriptionem mox à ſe viſæ Panzacolæ & Movilæ appoſitiſſimè elucubravit. Tandem moleſtam per annum ægritudinem ita tulit, ut mirantibus Medicis, acerbos inter dolores, Eccleſiaſtici penſum officij ſolverit, viribusque defectus, ad iſthæc Religionis nervos intenderit. Frequentiſſimè animum expiabat confeſſione, cœleſtiq reficiebat Synaxi. Multa pro ſe fieri ſacra juſſit, ſtipe conſtitutâ, eo quo ægrotabat tempore, pluraque itidem agenda poſt mortem diſpoſuit. Infirmis ut defunctus auxilio eſſet & Medicis, intima corporis ſui ope Chirurgi ſecti, explorari atque accuratiſſimè diſpici voluit, è queis grandior avulſus fuit calculus Ilias que dolorum. Penes vitę terminum conſtitutus, Societatem JESU, quam retrò coluerat, intimèque dilexerat, nuncupatis votis amplexatus eſt.

675 Poſtremas pijſſimè tabulas condidit, facultates, nec opulentas quidem, nec verò minimas, non in conſanguineos tantùm pauperes, ſed in alios & pia loca diſtribui jubens, pro ut ejus, quę mox nominabimus, nepos fide-

deliſſimè eſt executus ſtatim ab obitu avūculi, qui exceſſerat die 22 Auguſti anno 1700, ætatis ſuæ 55. Funus ejus actum ſolenniſſimè fuit in Collegio Maximo Societatis JESU, aſſiſtente Doctorum Conſeſſu, & graviſſimâ multorum coronâ, ejuſque corpus in Sacello à Puriſſima nuncupato repoſitum. Scripta ejus plurima fuere, quibus utinam vel ineditis frui liceret dolentibus nobis pleraque aut latere in alicujus puteo Democriti, aut, quod deterius erit longè, irreparabili intercidiſſe litterariæ Reipublicæ damno. Edita recenſebimus primùm, quibus Manuſcriptorum ſeries accedet. Sunt illa quidem Poetica, Symbolica, Panegyrica, Philoſophica, Mathematica, Hiſtorica, Concionatoria, Critica. Hiſpano ſermone typis commiſſit

Ver Indicum, Poema ſacrum Epicum, idæam Guadalupiæ Mexiceæ Deiparentis Virginis Imaginis, è floribus miraculò jam pridem depictæ. Mexici, anno 1668 in octavo. Rurſusque apud V. Bernardi Calderon 1680 in quarto. Vernantiſſimum ſane, Opuſculum qui legit, nemo non dicit, mirarique ſubit Authoris ingenium floridiſſimè numeris ludens ante 18 ætatis annum, atque ſuaveolentibus floſculis præcocibus & multigenis, proludens edendis mox à ſe opimis ſapiendiſſimisque eruditionis fructibus. Extat tom. 58 collect. noſtræ.

Decora Queretari in novâ Eccleſiaſticorum ſub titulo Sanctiſſimæ Mariæ de Guadalupe ibidem erectâ Congregatione, Temploque magnifico à fundamentis ejus nomine condito, ſumptibus & pietate D. Joannis Caballero & Ocio Præsbyteri. Mexici mox dictis litteris & anno in quarto. Opuſculum eſt Hiſtoricum Panegyricumque, amœniſſimâ narratione Urbem Queretaro nuncupatam in Mexicanâ Diœceſi ſitam ampliſſimam ornatiſſimamque deſcribens, atque excitatum ibidem Templum Guadalupanæ Virginis nomine ſtructurâque auguſtum ob oculos ponens, & Clericorum illuſtris admodum Sodalitij frequentata inibi inſtituta graphicè pingens, unà cum habitis ſolenniſſimâ in Dedicatione ſacris feſtis, publicisque ſpectaculis & poeticâ Concertatione.

Politicarum Theatrum Virtutum Principem conſtituentium, atque è priſcis erutarum Mexicanis Imperatoribus, quorum effigies ornatui fuere Triumphali fornici à Nobiliſſima Regique obſequentiſſima Imperiali Civitate Mexicea erecti, excipiendi ergo Pro-Regem ſuum Excm̃um Comitem de Paredes, Marchionem de la Laguna, &c. D. D. Thomam Antonium Enriquez de la Zerda, &c. Mexici, ex eadem Calchographia anno 1680 in quarto. Liber hîc, ſymbolicus juxtà & hiſtoricus ac poeticus, eximiam hominis prodit eruditionem, cùm à Romanis, cæteriſque Scriptoribus hauſtam, tum abſtruſiorem lon-

longè, quàm ab Mexicanorum Annalibus improbo labore multorumque annorum ſtudio comparaverat ſibi, quaque opportunè uſus, antiquorum Americæ noſtræ Imperatorum virtutes politicas imitandas Principibus obtulit, Præludijs tribus doctè in anteceſſum Theatri conſcriptis.

Triumphus Parthenicus ab Regia & Pontificia Univerſitate Mexicanenſi in gloriam Sanctiſſimæ Deiparentis citra hæreditariam noxam genitæ, celebratus eo biennio, quo ad clavum Academiæ ſedebat D. D. Joanes de Narvaez, mox Primarius Sacrarum litterarum Interpres, &c. Mexici, litteris Joannis de Ribera anno 1683 in quarto. Politiſſimum & omnigenâ conditum eruditione Volumen hocce Mexicanæ Academiæ adverſus Deiparentis Virginis Conceptionem Puriſſimam officia pietatis eximię, ingeniorum monumenta pulcherrima, pompamque feſtiviſſimam refert, quæ biennio illo adjecta fuerat jam pridem habitis ea de cauſa non ſine multo apparatu feſtis, quibus annuatim mirè creſcentibus, Octiduum ſucceſſit graviſſimum, hodieque quotannis in honorem Immaculatæ Virginis inſtauratum. Id præterea Operi pretium addit, quod geminam exactè Concertationem Poeticam palam afferat, in eundem plaudendi conceptam ſine crimine Deiparentem ſcopum tendentem, excriptis cùm Latinis, tum Hiſpanis carminibus, quæ à floridiſſimis profecta Muſarum cultoribus, viſa fuere judicibus palmam cœteris, contemnendis neutiquam, præripuiſſe. Adhæc, monumenta alia lector inveniet ab Academicis ſuſpicienda viris eo nomine, quòd multorum illuſtrium Doctorum Imagines & acta pręſeferant, opportunè captâ occaſione ab id temporis dedicatâ pro Scholaſticis actibus novâ Aulâ ampliſſimâ ornatiſſimâque, Immaculatę Virginis plauſibus frequentari auſpicatiſſimè cæpta.

Paradyſus Occidentalis beneficâ & liberali Catholicorum admodum & Potentiſſimorum Hiſpaniæ Regum noſtrorum manu plantatus & cultus in magnifico Regio Cœnobio à Jeſu Maria Mexicano. Mexici, formis Joannis de Ribera anno 1684 in quarto magno. Hiſtoria eſt abſolutiſſima Regalis Monialiũ Conventus, cujus conditionem & incrementa Vitasque V. M. Marinæ à Cruce, & aliarum virtutibus florentiſſimarum Sororum accuratiſſimè Author exponit, faſſus in Prœemio, ſtrictiores ſe Hiſtoriæ conſcribendę leges obſervaturum, quas ad unguem ſervaſſe Opus ipſum edocet, ſive ſtyli caſtitatem elegantiâ conjuctam velis, ſive in enarrandis rebus methodum aveas, ſive, quę primas in Hiſtoria partes habet, veritatem exoptes, pro qua indiganda, quotquot editi Libri uſui eſſe poterant, evolvit ac legit, monumentaque pluſquam

centum, & dicta teſtium adjecit, quos non ſemel examinavit.

Expoſitio Philoſophica adverſus Cometes imperij expoliatos quod habuerant in timidiores. Mexici, 1681 in quarto. Opella hæc excuſa fuit occaſione Cometæ uſque à dimidio fere Novembris 1680 apparentis, atque, ut fit, panico terrore pleroſque occupantis, credentes ſiniſtra Orbi illum inſolitæ figurę ignem & inauſpicata ominari, quo ut eos metu liberaret & præjudicio Noſter, pro egregiâ ſuâ & in Mathematicis & in Hiſtoricis eruditione, brevem luci publicæ dedit Codicem. Quòd autem Opuſculum hocce tres habuerit oppugnatores, qui impreſſis illud diſſertationibus ſunt aggreſſi; eorum uno deſpicatui habito, ut qui toto cœlo à Mathematicâ erraret & Philoſophiâ, duobus alijs reſpondit Apologeticis ſtatim viriliter & ſapienter ornatis, primo quidem inedito, de quo infra memoriam habebimus; edito altero, quod mox ſubdimus, hoc titulo:

Libra Aſtronomica & Philoſophica ad quam D. Carolus de Siguenza & Gongora Coſmographus & Mathematicus Regius in Academia Mexicanenſi revocat nedum ea quæ adverſus Expoſitionem Philoſophicam in Cometas ſuam oppoſuit R. P. Euſebius Franciſcus Kino Societatis JESU; verùm ea etiam quæ R. P. ipſe opinatus eſt, demonſtraſſeque credidit in Expoſitione Aſtronomica Cometæ anni 1681. Mexici, ex Officina V. Bernardi Calderon 1690. Quamvis enim Liber hic anno 1682 prælo paratus fuerit, ut ex Approbationibus & Licentijs eo anno ſubſcriptis cernitur, Authore tamen modeſtè obſiſtente publicationi, latuit in Amici ſcrinio ad annum uſque 1690, quòd priſtinis homines præjudicijs malè ſibi cæperint auſpicari ab viſo matutino Cometa majori Decembris parte præcedentis anni 1689. Amicus porrò ille Noſtri, cui acceptum debemus aureum hunc Librum ſumptibus ſuis excuſum, fuit D. Sebaſtianus de Guzman & Cordova, Hydrographiæ & Nauticæ peritiſſimus, quas ab inſigni Mathematico Hiſpano D. Franciſco de Rueſta hauſerat, totoſque annos 26 in praxim duxerat feliciſſimè, Mexicique ſimiliter procurationi Regiæ vacabat. Nec eo tantùm ipſi ſumus obſtricti nomine, ſed his etiam quòd multos Caroli Libros à ſe lectos teſtatus fuerit in Procœmio Aſtronomicæ Libræ præfixo, à ſe politiſſimè concinnato, ubi eorum argumentum pandit & nucleum.

Hiſtorica narratio evẽtuum Americanæ Claſis de Barlovento dictæ, penes extrema anni 1690 & initia 1691. Victoria adverſus Gallos aquilonaria Hiſpaniolæ littora occupantes, ab Inſulæ Hiſpanis militibus ſub ejuſdem Claſis præſidio obtentâ, Portu Guarico Pagiſque finitimis flammâ correptis, fovente providente que

que Excmô. D. D. Gaſpare de Sandoval, Cerda, Silva, & Mendoza, Gomite de Galves, &c. meritiſſimo Pro-Rege, Gubernatore, & Duce generali Novæ Hiſpaniæ. Mexici apud H. V. Bernardi Calderon 1691 in quarto. Hancce Hiſtoricam narrationem ſcribendi officium idem Excmûs. Pro-Rex injunxit Noſtro, traditis ei Epiſtolis & Diarijs exactiſſimis ad ſe miſſis ex Hiſpaniola, queis uſus Opuſculo majoris operæ mox ſignando proluſit. Nomen quamvis Caroli non præſeferat, eum tamen Authorem habuiſſe indicat & dictionis character & editionis, Pegaſum in fronte gerentis, qua ille teſſera Scripta ſua omnia & Ephemerides annuas ſignabat: Tum etiam Pro-Regis cum eo conſuetudo, ejus ad id genus negotia unius calamo utentis. Extat t. 59 Collect. noſt. in quarto.

Hiſpanæ Trophæum Juſtitiæ in Gallicam animadvertentis perfidiam apud Hiſpaniolæ littora. Mexici, typis H. V. Bernardi Calderon 1691 in quarto. Narratio eſt hiſtorica & pulchra eorum quæ fortiſſimè ab memoratæ Inſulæ Hiſpanis geſta fuere adverſus obſidentes & incurſantes ripas ſuas Gallos menſe Jannuario 1691, Americanâ illuc claſſe appellente 9 Novembris prçteriti proximè anni, ipſam ducente D. Hyacintho Lopez Gixon.

Infortunia Alphonſi Ramirez circum per Orbem euntis, Mexici eiſdem formis 1693 in quarto.

Mercurius volans & novam Mexicum reſtauratam præſeferens. Mexici, mox dictis Calchographia & anno.

Orientalis Planeta Fvangelicus, Epopeya Sacro-Panegyrica Indiarum Apoſtolo magno S. Franciſco Xaverio. Mexici, è Domo D. Mariæ de Benavides 1700 in quarto. Prodijt egregium Poema iſtud poſthumum curis D. Gabrielis Lopezij de Siguenza, Authoris, eo tempore recèns mortui, nepotis, qui ſcriptum ab avunculo Codicem ante 32 annos, jamque ex tunc 14 Auguſti 1668 approbatum ab Illmô. D. D. D. F. Antonio de Monroy è Generali totius Prçd. Ord. Magiſtro Archiepiſcopo Compoſtelano, ea tẽpeſtate illuſtre Mexiceum Collegium de Porta-Cœli regente, multisque Poema & Authorem laudibus efferente.

Deſcriptio Sinus S. *Mariæ de Galve* (*antea Panzacola dicti*) *Movilæ, Fluminisque de la Palizada, aut Niſiſipi ad ſeptentrionalia Mexicanæ ſtationis, quo ductus fuerat ab Excmô. D. D. Andrea de Pes, Regij Indiarum Conſilij Gubernatore, tunc cùm Præfectum Americanæ claſis de Barlovento agebat.* Mss poſtquam ea deſcriptione uſus fuerat D. Gabriel de Cardenas Cano pro ſua Chronologica ad generales Floridç Hiſtoriam Proluſione, impreſſam in folio ſe vidiſe teſtis ipſe eſt in ejuſdem Libri Iſagoge.

Heroica D. Ferdinandi Cortezij pie-

pietas; Opuſculum editum eſſe teſtatur D. Caietanus de Cabrera in Gentilitijs Mexici, ejuſque fragmentum propoſito ſuo opportunè tranſcribit pag. 334. n. 663. à cap. 10 n. 114 ejuſdem Opuſculi.

Prætermittimus annuas, quas edebat Aſtrologorum ritu ſolito Predictiones, id eſt Libellos neutiquam pænitendos, pro anni tempeſtatibus idque genus tradendis, quos accuratiſſimè elaborabat, dicere ſolitus, citra piaculum oſcitanter ſcribi non poſſe, fumosque & nugas Reipublicæ venditare, ac per negligentiam ementibus illas imponere.

Et de typis excuſis Noſtri Libris hactenus.

Inedita reliqua ſunt nobis, de quibus & memoratus mox Caroli nepos in Nuncupatoria Xaveriano Poemati à ſe data, memoriam habet, & dudum laudatus Editor Libræ Aſtronomicæ, in Proœmio, & Betancurtius, in Cathalogo Authorum & Monumentorum quæ ſibi uſui fuere pro Theatro Mexicano, atque in hujus Anteceſſu, poſt Monitum ad Lectorem, habetur; & Siguenza ipſe Noſter in Præfationibus memorandis, à ſe conditos atteſtatur. Sunt illa porrò.

Bellerophon Mathematicus contra Chimæram Aſtrologicam D. Martini à Torre. Is fuit Mathematicus alter ille, qui Expoſitionem Philoſophicam Noſtri adverſus inauſpicatos Cometas oppugnandam ſuſcepit, cuique laudato urbaniſſimè, & apud Jucatanum in Portu Campeche agenti, Opuſculum deſtinavit, argumentis ſatis ſuperque illius occurrens, ut ipſe in Libra ſua Carolus monet pag. 19 n. 28: de quo que Guzmanius ſcripſit, ſubtiliora quæque Trigonometriæ pro Cometis veſtigandis invenienda in eo eſſe, dolens intercidiſſe pulcherrimum alium

Tractatum, ſeu Methodum à nullo tunc uſque Profeſſorum Matheſeos abhibitam pro Solis defectionibus computandis in gradu nonageſimo idque genus alia oppidò ſubtilia & abſtruſa complexum.

Illmûs D. D. D. F. Antonius de Monroy in Cenſura ſuperius à nobis memorata, unà cum Poemate Xaveriano Oppellam Noſtri aliam approbat, quam inter edita ejus vidimus nunquam, cuique titulus fuerat

Apologeticum pro Vere Indico, ſeu de Guadalupia Imagine Poemate.

Ciclographia Mexicana, ſeu Annus Mexicanenſis, id eſt, Methodus pro cenſendis annis, menſibusque & diebus putandis, quam & Mexicani & univerſim politiores Septentrionalis Americæ Indi adhibuerunt, uſque ab eorum in ipſam migratione, duce Teochichimecatl, paulo à Babylonicâ confuſione Linguarum. Opus hoc non quidem magnæ molis, at moliminis certè maximi, improbique laboris, & eruditionis vaſtiſſimæ, à ſe lectum

ctum teſtatur laudatus ſupra D. Sebaſtianus de Guzman & Cordova. Porrò abſtruſiſſimas & antiquitatis caligine involutas computationes is unus Siguenza bono in lumine potis fuit collocare, qui immenſæ de priſcis Indorum rebus eruditioni, eorumque chartarum & ænigmatum ſcientiæ multorum diligentiæ annorum comparatæ, aliarum peritiam Hiſtoriarum adjecerat, inſignemque in Mathematicis diſciplinis doctrinam. Hinc factum, ut Orientalium Nationum in conſtituendis annis ordinem, quem habuerat perſpectiſſimum, cum antiquiſſimorum Mexicanéſium tabulis compoſuerit: rebus res comparaverit: atque à notatis in Kalendario Indico Solis Lunæque defectionibus, Cometisque inſignioribus, quæ non niſi tali anno & tali poſtdiluvianis obſervata ab Aſtronomis fuere atque in Libros redacta; recta demum conſecutione Mexicanæ initia Nationis, noſtratumque epocham Americanorum circiter poſt diviſas in Orbe è Babylonica confuſſione gentes intulerit. Quod & præcitatus Guzmanius, & Editores Authoreſque Epitomes Pinelianæ col. 778 monuerunt; quibus addimus Doctorem Joannem Franciſcum Gemellium Careri Italum, in Orbis gyro à ſe tertiùm cuſo Neapoli apud Felicem Moſca 1721 part. 6. lib. 1. cap. 6. pag. 60. Siguenzam laudantem cùm ab eruditione & diligentiâ, tum ab urbanitate & liberalitate in rarioribus & pretioſiſſimis Indicarum rerum notitijs ſecum communicandis, cui que accepta refert quæcumque in eo ſexto Volumine de Mexicanorum antiquis monumentis ſcribit. Signatim toto eo cap. 6 à pag. 50 uſque ad 61. Ciclographiam Mexiceam explicat Italo ſermone, atque ob oculos ponit pulcherrimâ laminâ Circulum demonſtrante, ut à Noſtro acceperat, Mexicanorum annum, ingenioſiſſimè appoſitis Symbolis, à priſcis excogitatis Indis noſtratibus præferentem. Atque, ut qui viderat Librum, in eo Siguenzam uti Sacræ paginæ teſtimonijs, Indorum traditionibus, depictis chartis & Hieroglificis gentis ſingulariſſimis, teſtis eſt. Multa prẹterea in eodem Volumine Gemelius capp. 4. 5. 7. 9. alijsque ex his refert quẹ ab Amico ſuo Siguenza dono habuerat.

Indicati hactenus Noſtri fontes in eximium Opus alterum excreverunt, de quo & ipſe Siguenza meminit in Præfatione ad Paradyſum Occidentalem, ominans, non abſque egregio dolore ſuo, ſecum illud conſepeliendum; & Guzmanius in ſẹpius memorato Proœmio à ſe lectum fuiſſe, paratumque prælo teſtatur; ex quibus & Betancurtio, in Epitom. Occid. Bibliot. col. 713. abijt, notantibus editoribus, haberi etiam Libri memoriam in Additionibus Mss Bibliot. D. Ni-

Nicolai Antonij. Titulus verò Operis ita habet hiſpano ſermone *Imperium Chichimecum in Septentrionali America conditum à primo in eam deducente coloniam Theochichimecatl, auctum amplificatumque ab Ulmecis, Tultecis, & Acolhuis; raptum denique ab Mexicis Culhuis, &c.* Titulo reſpondebat Opus, quod Nationes inter diſcrimina ſignabat, unius mores cujuſque ritusque ferebat, & ad militiam ſpectantes, & poltica concernentes, & ſacris devotos. Accedit eâdem linguâ

Occidentis Phenix S.Thomas Apoſtolus, nomine Quetzalcoatl, inter antiquarum cineres traditionum inventus, conſervatus in lapidibus & carminibus Tultecorum, & Theochichimecorum ac Mexicanorum canticis. Hujuſce pariter Libri Author ejus Siguenza in præfatione Paradyſi Occidentalis, & Guzmanius in Procemio Libræ Aſtronomicæ meminere, itemque Betancurtius dato ſupra loco, & in Epitome Occid. Bibliotheca, Pinelus, unusque ex illis Libris erat prælo diſpoſitis, quos ęgrè tulit Carolus non in publicum Theatrum exire. Ejus Argumentum in prædicationem S. Thomæ Apoſtoli ad Septentrionalem uſque Americam noſtram productam inquirebat, atque multis undique conquiſitis momentis, primùm Apoſtolos per omnem, quà late patet, Orbem effuſos Author probabat: mox Americam noſtram non perinde antiquis incognitam penitus fuiſſe agebat; denique S. Thomam, è duodecim Apoſtolis unum, in eam migraſſe, quem nomine Quetzalcoatl, Indi ſignaverant, collatione utriuſque factâ, nominis, veſtimenti, doctrinæ, vaticiniorumque concludebat; expenſis quæ peragravit locis, rimatis relictis à ſe veſtigijs, portentisque in lumen eductis, è diſcipulis, ut minimum quatuor in hiſce Regionibus chriſtianè inſtitutis.

Theatrum S. Metropolitanæ Eccleſiæ Mexiceæ, quod magna ex parte ſcriptum jam à ſe eſſe monuit in Præfatione Paradyſi Occidentalis: cujusque præcitatus Guzmanius atteſtatur multa ab Authore abſoluta & polita jã eſſe: multa in Notis habita, nec pauca adhuc deſiderari è plurimis quæ ſibi Carolus ornanda præſcripſerat, hoc eſt, omnibus naturalibus, politicis, ſacris, militaribus, & minutioribus quibuſque ampliſſimæ Urbis Mexiceæ, quam deperibat, Patriæ ſuæ ornamentis; in queis ſummatim inuendis pluſquam integram paginam Guzmanius inſumit; & hoc opinamur Theatrum nomine Hiſtoriæ Mexicanæ ab nepote memorato Caroli deſignari, ex his quæ ſubdit ad intexendam illam paratis. Et niſi fallimur Theatri hujus fragmenta ſunt folia ſex, quæ vidimus in Oratoriana Bibliotheca Mexicea, Caroli pulcherrimâ litterâ, quam noſcimus, ſcripta, & cum multis alijs monumentis Mss compagina-

nata eorum Tom. 2 in folio: Nam & Academiæ Mexicanæ natale ſolum, & Valetudinarium à Puriſſimâ Conceptione dictum, Cortezij ſumptibus & pietate conſtructum, idque genus alia duodecim ille paginæ continent.

Hiſtoriam Regiæ ac Pontificiæ Univerſitatis Mexicanenſis primo inter Mss loco Nepos ipſe recenſet, quam ad medium uſque aſſerit ductam fuiſſe, latereque ipſum ubi aut penes quem tandem illa eſſet; apud ſe autem habere dicit.

Hiſtoricam narrationem ſeditionis Indorum Mexici factæ anno 1692.

Teſtimonia & Opuſcula multiplicis argumenti;

Variæ eruditionis Tomos 5 in 4. Opellis majorem partem Siguenzæ conſtantes, & aliorum conſuetudine ac ingenio junctorum ſibi Sodalium, dono ſe dediſſe Medicinæ profeſſori notiſſimo D. Ignatio de Anzures, è cujus defuncti Bibliothecâ in quá migraverint ignoramus.

Animadverſiones marginales in Hiſtoriam Mexiceæ Expugnationis Bernardi Diaz del Caſtillo, itemque in Libros Monarchiæ Indicæ P. F. Joannis de Torquemada, Nepos ipſe Gabriel, Amico, cujus reticet nomen, Novę Hiſpaniæ Hiſtoriarum amantiſſimo, uſui eſſe voluit.

Tribunal Hiſtoricum addimus, cui ultimam Carolus manum imponebat eò tempore, quo D. Joſephus de Lezamis, Mexiceæ Cathedralis Eccleſiæ Parochus, Vitam S. Jacobi Apoſtoli conſcribebat, ut is in Prœmio ad Lectorem inquit, atque ex Opere illo, Critico certè, ſe accepiſſe aſſerit quod in altera à ſe condita Vita Illmî. D. D. Franciſci de Aguiar & Seixas, obiter inſinuaverat, primam Mexici ędificatam Eccleſiam fuiſſe Parochiam S. Jacobi nomine inſignem, eo in ſolo quod in præſentiarum Cœmeterium eſt Cathedralis Eccleſiæ, ſeu ampliſſimum ejus Veſtibulum, ut teſtimonijs Antonij de Herrera, Torquemadæ, Ferdinandi Cortezij, & Bernardi Diaz del Caſtillo, alijsque monumentis Siguēza è Tribunali illo pronuntiat.

Hiſtoriam Provinciæ Carolinæ dicendæ, vulgo appellatæ de los Texas, Amplam ipſam eſſe à ſe abſolutam Carolus ipſe docet pag. 72 Trophæi, tuncque edendam cum ei viſum fuerit, qui ſcribere juſſerat, Excmûs. uti remur, Comes de Galve, Pro-Rex. Eam mores incolarum & religionem, politicam, cunctaque gentis lectoribus exhibere ibidem ſubjunxit.

Genealogiam Imperatorum Mexicanenſium inter Mss, Noſtri recenſet Pinelus col. 599 ex Berancurtio, in Theatro Mexicano part. 1. tract. 1. cap. 23. pag. 52. n. 184 & 189 teſtante jam pridem eruditiſſimè intextam ab Amico ſuo Siguenza, è cujus Codicibus ea ipſe libarat, quę ibidem incidenter tradiderat. Utrum autem Opus hoc pars ſit alterius

de

de Imperio Chichimecorum, an omnino diverſum; parum quidem intereſt, nec divinare licet.

Vitam Illmi. D. D. D. Alphonſi de Cuevas Davalos Archiepiſcopi Mexicani inter Mss. Caroli Pinelus enumerat col. 840 Betancurtium citans, qui in de Civitate Mexicea tractatu pag. 25. n. 126 ſperabat à Siguenza edendam, ipſeque Siguenza in Triumpho Parthenico fol. 87. col. 2. vitâ comite, ſe eam ſcripturum promiſerat; ſuſpicamur tamé, alijs præpeditum elucubrationibus & negotijs, Vitam illam inter optata reliquiſſe, quòd à nullo hactenus audierimus voti tandem hujus compotem fuiſſe, inhiantesque plures Vitæ, quam ſcimus ſcriptam à D. Bartholomæo Roſales, Siguenzanum nullibi Codicem ſuſpicentur.

Tractatus de Sphæra 200 circiter folijs conſtans ipſiusque Siguenzæ charactere exaratus, quondam apud Bibliothecam PP. Franciſcanorum de Tlatelolco erat, qui & ſi nos fugerit, aſſervatos in ea Codices indagantes, inibi viſus fuerat à D. Franciſco de los Rios, Tertij Seraphici ordinis, Bibliopola, viroque multâ eruditione pollente, fideque digniſſimo, qui ea de re, ſi opus eſſet, jurato teſtimonio ferendo paratus erat.

Oratio Funebris panegyricaque celeberrimæ Mexicanæ Poetriæ Joannæ Agnetis à Cruce Monialis ad S. Hieronymi litteris & virtutibus celebrandis inedita inter Caroli recenſetur, quam Orationem eruditam & egregiam appellat Illmûs. D. D. D. Joannes de Caſtorena ad calcem Tomi tertij Operum Joannæ Agnetis, quorum editionem accuravit apud Mantuam Carpentanorum. Hîc porrò, occaſione nobis oblata, libet Hiſpanam poeſim lectoribus dare ejuſdem notiſſimæ Poetriæ, inter editas non extantem, ad Noſtrum tranſmiſſam officij ergo quod Politicarum Theatrum virtutum ab ipſo recèns editum dono ei miſerit.

Dulce canoro Ciſne Mexicano,
cuya voz ſi el Eſtigio lago oyera,
ſegunda vez â Euridice te diera,
y ſegunda el Delfin te fuera humano.
Aquien ſi el Theſeo muro, ſi el Thebano
el ſer en dulces clauſulas debiera,
ni â aquel el Griego incendio cõſumiera,
ni â eſte poſtrara Alexandrina mano.
No el ſacro numen con mi voz ofendo,
ni el que pulſar divino plectro de oro,
agreſte vena concordar pretendo.
Pues por no profanar tanto decoro,
mi entendimiẽto admira lo que entiẽdo,
y mi fè reverencia lo que ignoro.

Ad extremum, Scriptis Caroli ſubnectimus aliorum quæ ipſe ingenti ſumptu & labore collegerat authographa monumenta, teſtamento ſuo conſignata Maximo SS. AA. Petri & Pauli Soc. JESU Collegio Mexiceo 28 Voluminibus comprehenſa, quę nepos ejus & exſecutor ſtatim ſapientiſſimis PP. tradidit unà cum ſelectiſſimis alijs Libris 470 omnibus ab avunculo itidem eis le-

gatis, ut in Nuncupatoria ſuperius memorata Orientalis Planetæ ſcripſit. E Mss his duodecim in folio Voluminibus, 8 in Bibliothecâ vidimus ejuſdem Collegij inſtructiſſimâ, cœteris nos fugientibus, aut forſan aliò tranſlatis, aut inibi quidem exiſtentibus, nullo tamen pro eis diſtinguendis ſigno tanquam Collectionis Siguenzanæ corporibus, aut demum furtim ablatis. Octo illa Volumina in folio hunc in Bibliothecæ ſillabo titulum habent: *Hiſtoria Mexicana*. Ex illis gemina Ephemerides ſunt à Martino del Guijo Præſbytero Mexicano collectæ, de quo Authore & Opere in loco dicemus. Tria hoc præſeferunt nomen: *Fragmenta Hiſtoriæ Mexiceæ*. Quæ ſunt reliqua ejuſdem argumenti multiplices Codices exhibent; atque ex his omnibus habemus antiquas Hiſtorias, priſtinasque Indorum Scriptorum reliquias, partim elucubratas, partim collectas à D. Ferdinando de Alva, Regij generis & multæ eruditionis Indo: à D. Dominico Chimalpain, Indo itidem prænobili & docto, & ab alijs in decurſu nominandis, quas perſpectas habuit, & è quibus profecit Eques Laurentius Boturini pro Catalogo ſuo Muſæi Hiſtorici.

Jam, ut eos ſub aſpectum ſimul ponamus qui Noſtri in editis libris meminere cum laude, ſunt ij. Doctor D. Joannes Franciſcus Gemellius Careri, Italus, in Opere ſupra memorato part. 6. lib. 1. cap. 6. pag. 60. & lib. 2. cap. item 6. pagg. 149 & 151 & alibi. Nominatus mox Boturini in Idæa novæ Hiſtoriæ generalis Americæ Septentrionalis pag. 48. §. 8. n. 3. & pag. 54 § 10. n. 5. & pag. 125. § 16. n. 22. pag. 43. § 6 n. 5 & in Muſęo ſuo, ſignatim § 4. n. 5. & § 24. n. 6. & § 35. n. 5. D. Salvator Joſep Mañer in Antitheatro Critico Tom. 2. Volumine 1. diſcurſ. 7. pag. 123. primos eum inter Hiſpanos Mathematicos jure recenſens. Betancurtius jam ſupra allegatus: D. Antonius de Leon Pinelo in Epit. Bibliot. Occid. additæ multis in locis, videlicet col 581. 599. 601. 609. 706. 713. 743. 755. 778. 840. 859. Illmûs. D. D. Caſtorena inſinuato jam tom. 3. Joannę Agnetis Operum. P. Franciſcus Florencia in Hiſt. Guadalupanæ Virgineæ Imaginis cap. 15. fol. 94 col. 2. n. 194. & n. 195. 200. P. F. Iſidorus Felix de Eſpinoſa in Chron. Apoſt. & Seraphicis Collegiorum de Propaganda Fide Ord. S. Franciſci, ſtatim pag. 1. & alibi. D. Caietanus Cabrera, Opere & locis citatis. Editor Authorque admodum accuratus & eruditus pulcherimi Libri de Indorum Novi Orbis origine à P. Gregorio Garcia Ordinis Prædicatorum jam inde ab anno 1606 conditi: Noſtri eximio meminit cum honore pagg. 308 & 310. Editionis

nis Madritanæ Franciſci Martinez Abad 1729. D. Gabriel de Cardenas indicatis ſuperius locis. Plaza in Chronicis Univerſitatis Mexiceæ Lib. 5. cap. 16. n. 204. Et alibi.

676 D. Carolus de Tapia Centeno, Natione Mexicanus & Patria, inter alumnos Regij Tridentini Seminarij Collegij Metropolitanæ Eccleſiæ à S. Paulo & Puriſſima Conceptionē nuncupati, adſcriptus, poſt navatam Humanioribus litteris operam, Philoſophiam excoluit atque Theologiam, & utriuſque laureas Facultatis in Academiâ Mexicanenſi merito tulit. Adhæc, geminum, ex Americæ noſtræ vigentibus, Idioma penitiſſimè calluit, Mexicanum videlicet & Guaſtecanum, quo nomine, doctrinæ haud quaquam vulgari conjuncto, & decentibus Parochum moribus, Curio datus eſt canonico titulo Eccleſiæ de Tampamolon dictæ, multis ab Urbe noſtra diſſitæ paraſangis, Judexque Eccleſiaſticus à Diœceſano Preſule fuit inſtitutus. Utrique exactiſſimè incubuit muneri, ut authenticis documentis fit palam. Parochialem cæteraſque ſubjectas ſibi Ædes ſacras refecit, multiſque ornavit. In Sacramentorum adminiſtratione ſedulus & populorum inſtructione chriſtianâ, multis pro tradendâ doctrinâ, vitijs eradicandis, & fovendâ pietate agebat concionibus Guaſtecanâ linguâ à ſe habitis. Ut eſt autem illa ſcitu pronunciatuque difficillima, præter Cathechiſmum ea conſcriptum à P. F. Joanne à Cruce, Libri erant nulli, ne quidem pro ipſa addicendâ Ars ſeu Grammatica, cujus notitiam habeamus. Ille primus varios, infra recenſendos, condidit editurus, jamque Superiorum juſu reviſos & approbatos, obtentisque de more Licentijs, penes ſe retinet Mss quos attentè evolvimus & perſpeximus, quòd is qui ſumptus erat ſuppeditaturus, Mecœnas favētiſſimus (in cujus aliquando Familia fuerat) Illmûs D. D. D. Joannes Ignatius de Caſtorena Epiſcopus Jucatanenſis, citius exceſſerit.

677 Parochiam ultrò dimiſit, quam rexerat plaudentibus incolis & conterminis Religioſis PP. Franciſcanis, quorum legimus teſtimonia. Mexici reſtitutus, Collegium incoluit Præſbyterorum à S. Petro dictum, donec Cœnobio Monialium S. Agnetis præfectus, ſacris eis miniſtrandis operam dare cœpit, pergitque in præſentiarum. Tum in Univerſitate, periculo facto, alios inter candidatos Cathedram Mexicei Idiomatis regendam petivit, Anteceſſorque Perpetuus fuit renunciatus. Porro, quotidianis prælectionibus Academicis docendi ergo auditores illùc imbibendi gratiâ Mexiceæ linguæ confluentes, inſtituendis ſimiliter Collegij Seminarij, memorati ſuperius, alumnis Magiſter ab Illmô. Archie-

chiepiſcopo conſtitutus, alias itidem quotidie lectiones adjungit. A Secretis perilluſtris Divi Petri Congregationis jam diu eſt, atque ut litteras graphicè & facili negotio depingit, id muneris, aliaque expeditè negotia pertractat, interque Examinatores Synodales cenſetur.

Scripta ejus ſupra inſinuata, à nobisque viſa hęc ſunt.

Notia Idiomatis Guaſtecani, ſeu Grammatica pro eo addiſcendo.

Cathechiſmus, ſeu Doctrina Chriſtiana eo idiomate tradita, & juxtà S. Concilij Mexicani decretum diſpoſita.

Enchiridion, ſeu Manuale itidem Guaſtecanum pro Sacramentorum adminiſtratione.

Dictionarium Guaſtecano-Hiſpanum.

Procemij loco Tractatum habet hiſpano ſermone

Paradigma Apologeticum, in quo Regionem Guaſtecanam, hactenus ob intemperiem aliaque incommoda malè audientem, vindicat, accurata deſcriptione, criſique eruditâ, evellendi ergo præjudicia, invitandique Sacerdotes in ejuſdem incolarum culturam. His annectimus Mss

Sermones varios, tum hiſpano, tum Mexiceo, tum Guaſtecano idiomate ſcriptos, in ſcrinijs ſuos habitos. Edidit

Artem pro imbibendâ Linguâ Mexicanenſi, è ſuggeſtu dictatam. Mexici, typis V. D. Joſephi Bernardi de Hogal 1753. in quarto.

Pollicetur in hujus Libri procemio

Dictionarium Linguæ Mexicanæ copioſum.

Sacramentorum materias, formas, eorũdemque adminiſtrationem, Cathechiſmum & Chriſtiana dogmata ad ſalutem neceſſaria idiomate itidem Mexicano.

678 F. CHRISTOPHORUS DE AGUERO, Natione Mexicanus, Parentibus Petro de Aguero & Bernardina de Avila, è S. Ludovici à Pace Urbe noſtra oriundis, genitus, apud Antequeram Goaxacenſium Ordinem Præd. in Cœnobio S. Dominici profeſſus eſt 20 Octobris anno 1619. Statim à tyrocinio egregium virtutis & doctrinę ſpecimen dedit; quo abſoluto, initiatusque Sacerdotio, imbibendæ linguæ Zaapotecanæ Vallis ſe dedit, quam adeò perfectiſſimè calluit, loquebatur, & ſcribebat, ut ejuſdem Cicero audierit: Tanto verò ejus uſu fuit in prædicatione Evangelica, ut meritò gradum Concionatoris Generalis in eo Idiomate tulerit, priuſquam tradendæ Philoſophiæ præfectus fuerit. Hujus Cathedram, concurſu facto candidatorum in memorato Antequerenſis Cœnobio, Scholarum more petivit & tenuit: moxque ut fauſtè auſpicatum Curſum abſolverat, Theologiam tandiu ibidem docuit, donec præſcriptos pro ferendâ Magiſterij laureâ annos explevit, ſuâq poſtulante Provinciâ id honoris fuit aſſecutus. Dein Præceptor inſtitutus Zaapotecani Idiomatis, illud Sodalibus non ſine fru-

fructu expoſuit, Indiſque juvandis in ſacrorum adminiſtratione, quam pridem tenuerat, ex animo incubuit. Ubi varias Familiæ Domos egregia laude rexerat, Primario, hoc eſt, Antequerenſi Cœnobio non ſemel & iterum, ſed tertiò etiam Prior datus eſt annis 1654, 1660, & 1671 electus. Magnis, quę molitus eſt & perfecit, ædificijs inclaruit, nec minus efulſit à religioſâ in alendis fratribus abundantiâ, qua in obeundis miniſterijs illos redderet alacriores. Provincialis quamquam munus non exercuerit, tulit tamen honores, pro ut in Comitijs Ordinis generalibus Romæ habitis anno 1670 cautum fuit ſequenti edita Ordinatione pro *Goaxacenſi* Provincia: *Rationem habere volentes laborum ac meritorum R. A. P. Mag. F. Chriſtophori de Aguero, qui per quadraginta annos Miniſterium Apoſtolicæ Miſſionis inter Indos tam laudabiliter, tamque fructuoſè exercuit, Libroſque perutiles pro omnibus Evangelij Miniſtris in lucem edidit: nec non plura beneficia Provinciæ contutulit, tum in officio Prioris Principalium Conventuum, tum in munere Vicarij Provinciæ quod per tres vices obtinuit: Ad ejuſdem Provinciæ petionem, Præſentium tenore prædictum R. A. P. M. cooptamus ac numeramus inter Patres Provinciæ ac ſi extitiſſet Provincialis &c.* Vivebat anno 1673, ſcripſeratque idiomate Zaapotecano

Miſcellaneum Spirituale Idiomate Zaapotecano. Continet autem Liber: *Quindecim Myſteria SS. Roſarij, & pro ſingulis Orationes: Præcipuas pro Roſarij Confratribus Indulgentias: itemque 16 Exempla eò attinentia. Pias aliquot pro vitâ & ſupremo agone precationes. Cathechiſmum totius Doctrinæ Chriſtianæ. Methodum pro Sacramentali Confeſſione; ab ijs terendam, qui eidem operam navant Linguæ addiſcendæ.* Mexici, typis Bernardi Calderon. 1666. in quarto.

Panegyrim à ſe habitam (hiſpano ſermone) *pro Comitijs Provincialibus Goaxacæ celebratis 27 Maji 1666.* Mexici, ex eadem Officinâ eodem etiam anno.

E Facultate conceſſa pro editione Miſcellanei mox dicti ab Illmô. & R. D. M. D. F. Thoma de Monterroſo Epiſcopo Antequerenſi eruitur ſcriptum ab Authore jam fuiſſe

Dictionarium Linguæ Zaapotecanæ, & Opera alia pro Dei gloria & animarum zelo elucubrata.

Superſũt Authoris manu ſcripta ſequentia.

Evangelia quadrageſimalia reddita, ut credimus, *ſermone Zaapotecano, laminiſque in principio cujuſque appoſitis* in octavo. Extant apud Patres Goaxacenſes. Quod tamen Opus uſui eſſe nulli poterit citra S. Inquiſitionis privilegium, cujus Regulis Indici Expurgatorio præmiſſis, Tranſlationes cujusque Sacrorum Bibliorum Libri in vulgaria Idiomata ſunt prohibitę.

Hiſpanâ autem juxtà & Za-

Zaapotecanâ dictione ſcripſit.

De Paſſione Domini noſtri Jeſu-Chriſti. in 4. Habeturque Opuſculum ab eiſdem Sodalibus, ut ex eorum narratione accepimus.

679 Fr. Christophorus a S. Alberto, Mexicanus ſaltem Domicilio (nam Patria ejus & Natio nos fugiunt) Profeſſione Carmelitanus nudipes Provinciæ S. Alberti Mexiceæ, ſcripſit

De Logica, ſive Dialectica, ſeu de modo ſciendi Libros tres in quarto.

Logicam majorem in quarto.

Nec dubitamus reliquos pro Curſus Philoſophici complemento Tractatus pariter ſcripſiſſe; præter memoratos autem à nobis viſos in Bibliotheca Collegij Theologorum ejuſdem Inſtituti ad S. Angelum alios non invenimus.

680 F. Christophorus de Barrios, Natione & Patria nobis incompertis, Domicilio ut minimum Mexicanus, Provinciæ S. Evangelij Franciſcanorum de Obſervantia alumnus, reliquit in ſchedis, quæ in Bibliotheca Collegij S. Jacobi Tlatelolcani evolvimus

De Virtutibus excerpta varia è Sacris Libris & Eccleſiæ Patribus. in octavo.

681 D. Christophorus Bernardus de la Plaza et Jaen, Natione Mexicanus & Patria, nobilibus uſus genitoribus, ceu Univerſitati natus, cui futurus erat à Secretis in annos plures, in ejuſdem Ædibus, Parenti item Christophoro eo defungenti officio conceſſis, natus 9 Junij 1639, ſtatim ad januam Aulæ Theologicæ ſalutaribus aquis ablutus manu Primarij ejuſdem Facultatis Anteceſſoris, dein Epiſcopi Habanenſis D. D. D. Nicolai de la Torre, renatus fuit, quòd vix ineunti vitæ funus immineret, præmaturèque ad limen ſtaret. Confirmatâ valetudine, atque egreſſus puerilibus annis, latinè inſtitutus, Philoſophiæ operam dedit apud Academiæ & Collegij Maximi Soc. JESU Gymnaſia, donec abſoluto curriculo Baccalaureus fuit efformatus. Tum civilibus negotijs agendis Patris operâ admotus, Prætorem etiam Oppidi de Cempoala egit Pro-Regi Mexiceo commendatus ab Hiſpaniæ Reginâ, tunc rerum potiente, data Schedula 12 Julij 1672, eo nomine quòd claro eſſet ſanguine & majorum geſtis conſpicuus. Ut verò & genitor ejus & avus totos 67 annos exactiſſimè fuerant à Secretis Academicis, plenus Doctorum Magiſtrorumque Conſeſſus 7 Auguſti 1663 Noſtrum, etiamnum vivo Patre, ejus habere vices voluit, illo ęgrâ valetudine præpedito, cum jure futuræ ſucceſſionis, modò Regiam tituli procuraret & teneret confirmationem. Placuit quidem Catholico Regi noſtro Academicum Senatus conſultum ratum haberi, ut ſubinde Noſter annis 15 genitori ægrotanti ſuf-

fe-

fectus, eodem vitâ functo, à die 18 Januarij 1678 proprio nomine id officij ſit excecutus, nec ſine laude, quòd ſtrenuè uſus provinciâ fuerit, Univerſitatis honori ſtuduerit, piumque ac religioſum ſe in actis præſtiterit. Adverſus Puriſſimam Deiparentis Virginis Conceptionem egregiè devotus, annuos reditus perpetuos deſignavit pro ſextâ celeberrimi octidui agendâ ſolenniſſimè die in Sacello Academico ab Regali D. Ildefonſi Collegio, alumnis ejus rem divinam cum cantu facturis, concionaturis, & frequentiſſimâ, ut fit, eorundem, omniumque Academicorum & Religioſorum hominum coronâ, Immaculatæ Virginis gloriæ applaudentibus, Noſtrumque, ut par eſt, amoris ergo & gratitudinis memorantibus. Eo etiam titulo de Univerſitate benemeritus fuit, quòd ejuſdem monumenta collegerit, & in annos redacta concluſerit Volumine in folio à ſe ſcripto vernaculo idiomate, cui titulum dedit

Chronica Regiæ & inſignis Univerſitatis Mexiceæ Novæ Hiſpaniæ ab anno 1553 ad uſque 1687. Extat Operis in Libros quinque diſtributi authographum, pariterque Exemplar, in Archivio ejuſdem Univerſitatis.

D. Antonius de Leon Pinelo in Epit. Bibliothecę Occidentalis Matritanæ Editionis 1738 col. 800. meminit

Enarrationis Mexicanæ Univerſitatis ejuſque Virorum conſcriptæ in fol. à D. Chriſtophoro Bernardo de la Plaza, ductâque ad annum 1646 quæ Mss Extat in Bibliot. D. D. Andreæ de Barcia Regij Conſiliarij. Utrum autem ea fragmentum ſit Chronicorum Noſtri, an Opuſculum aliud: item, ſit nec ne à Noſtro profecta, an ab ejuſdem Parente eiſdem nominibus & agnomine inſignito, diſcernere nequimus, cùm prætermitti potuerit in ea cognomen ſecundum Jaen, quo uno Chriſtophorum filium à Parente Chriſtophoro fas eſſet nobis diſcriminare.

682 D. Christhophorus del Castillo, Natione Mexicanus, Hiſpano Parente, Matre Inda natus, Mexici, an alibi neſcimus; ſcripſit, ut videtur, Idiomate hiſpano

Hiſtoriam adventus Indorum Mexicanenſium in hanc, quæ Mexicana eſt, Regionem.

Operis & Authoris meminit P. Franciſcus Calderon Societatis JESU doctiſſimus Theologus, in Libro Mss quem legimus, *de Voragine, à Pantitlam dicta, pro exonerandis Mexiceis lacubus*, cap. 5. inquiens, anno quo ſcribebat, ſcilicet 1631 vigeſimum quintum compleri poſt Chriſtophori funus, obijſſeque octogenarium, & ejus Hiſtoriam Mss ſervari in Bibliot. Collegij de Tepozotlam ejuſdem Societatis.

683 F. CHRISTOPHORUS DE CASTRO, Natione Mexicanus & Patria, claro natus genere, Inſtituta SeraphiciParentisFranciſci in Provincia S. Evangelij profeſſus eſt. Latinitate excultus Philoſophiâque atque Theologiâ, & pulchrâ dives eruditione, Scholarum palæſtram egregiâ cum laude cucurrit Lector Philoſophiæ Theologiæque totos annos 15, è quibus aliquot in Univerſitate Mexicanenſi poſuit, Subtiliſſimi Doctoris Cathedræ Anteceſſoris vice præfectus, reliquos & Angelopoli & apud inſigne Divæ Bonaventuræ Collegium Mexiceum de Tlatelolco dictum exegit. Emeriti lauream Magiſtri adeptus, eidem Athenæo Guardianus eſt datus, & Generalis ſtudiorum Provinciæ ſuæ Regens inſtitutus; quæ ipſe munera ſtrenuè geſſit. Poſtmodum à Secretis R. Commiſſario Generali Novæ Hiſpaniæ ſibi eſſe jubenti paruit, cui ad præſens muneri incumbit. Nec verò, quæ memoravimus, dumtaxat Minervæ exercitijs ita ſe dedit, ut ſacram non multum Oratoriam coluerit, cujus ſpecimen editis Opuſculis eruditis exhibuit. Videlicet Latino ſermone typis dedit

Parentalem declamationem habitam in celeberrimo S. P. N. Franciſci Mexiceo Cœnobio Perilluſtris S. Evangelij Minorum Eparchiæ die 16 menſis Decembris anni Domini 1736: Ad pios manes Excmi. ac Rmi. V. P. N. F. Joannis de Soto Lectoris Jubilati &c. totius Ordinis Miniſtri Generalis. Mexici, ex Officina D. Mariæ de Ribera 1737 in quarto. Hatur unà cum alijs ejus Argumenti Opuſculis in Codice inſcripto: *Americanus planctus Seraphicus*, tom 32. Collect. noſtræ.

Vernaculo idiomate edidit Panegyrim hoc titulo:

Magnus citra menſuram, præclarus Patriarcha S. Dominicus de Guzman. Mexici, typis V. Joſephi Bernardi de Hogal 1746 in quarto. Extat tom. 3 Collect. noſtræ.

Habetur etiam luci publicæ datus Panegyricus alter inſcriptus:

Imago Auguſtiſſimæ Trinitatis Inclytus Pro-Martyr ſigilli Sacramentalis S. Joannes Nepomucenus. Mexici, litteris D. Mariæ de Ribera 1746 in quarto. tom. 4 Collect. noſtræ.

Inter Mss ſervat

Curſum Philoſophicum ad mentem Subtiliſſimi D. Scoti elaboratum.

Tractatus Theologicos varios pro ejuſdem ſyſthemate Scholæ conceptos.

Hiſpanas multiplicis argumenti conciones.

683 M. F. CHRISTOPHORUS DE CERVANTES, Natione Mexicanus & Patria, Regij ac Militaris Ordinis Mercedenſis Sodalis, cùm in religioſis Gymnaſijs, tum in Academicis magno fuit nomine. Domeſticis tyroribus Philoſophiâ inſtituendis atque Theologiâ operam dedit, ut ſubinde Magiſterij lauream jure detulerit, & primarij Cœnobij Me-

Mexicei Commendatorem egerit. Doctorali Theoſophiæ infulâ redimitus in Univerſitate noſtrâ, pro ejuſdem Facultatis Cathedrâ Veſpertinâ regendâ Perpetuus Anteceſſor fuit deſtinatus, ſuffectusque ejus Deceſſori M. F. Ludovico de Ciſneros Ordinis item ſui alumno clariſſimo, die 21 Februarij anno 1620 ut eſt in Chronic. Academicis à Plaza deſcriptis lib. 3 cap. 21 n. 137. Quòd verò nondum id temporis mores tuliſſent annuas Tractationes Academicas in Librum & Archivium redigere, Noſtri quæ fuerint ſignare non poſſumus, contenti innuere dictatos ab ipſo

Tractatus Theologicos,

Et elucubratas

Diſputationes Philoſophicas, Concionesque, forſan extituras apud Sodales.

684 Fr. Christophorus Chaves Castillejos, Natione Hiſpanus, Patria Hiſpalenſis, Studijs Mexicanus & Domicilio, Inſtituta S. Dominici in Provincia Goaxacenſium ſectatus eſt Profeſſione ſolemni factâ coram Antequerenſis Conventus Priore F. Alphonſo de Montemaiore 11 Januarij 1601. Humaniores tum, moxque Sacras litteras hauſit. Præſbyter inſtitutus, Idioma Miſtecæ Nationis Indorum avidiſſimè imbibit, atque in Sacramentorum adminiſtratione & Evangelicâ Prædicatione multis exercuit ſe annis, illorum ſalutis percupidus. Generalis Eccleſiaſtes memoratæ Nationis gradum in Familia ſua tulit, Priorque Villæ de Cuilapa renunciatus, ac multis alijs Domibus Vicarius præfectus, religioſè admodum vitæ exemplis ſodalibus profuit. Continuam excolendis Libris operam dabat, præſertimque hiſtoricis monumentis evolvendis pro ſcribendâ Provinciæ ſuæ Hiſtoria ejuſdem Chronographi munere inſignis, quam ad extremum fauſtè deduxit duobus grandibus in folio Tomis concluſam. Typis eam commiſſurus, meritòque immanitate ſumptum deterritus Mexici pro excudendo Opere ponendorum, bonâ cum Prælatorum veniâ in Hiſpaniam navigavit, impendio tamen longe majore, nulloque editionis ſucceſſu, quòd, priuſquam adornare illam cœperit, Hiſpali in magno S. Pauli Conventu Ordinis ſui, è vivis exceſſerit annos natus 47, ab emiſſâ profeſſione 32. Porrò inediti Libri,

Hiſtoria Provinciæ S. Hippolyti Martyris Ord. Præd. apud Goaxacenſes Tomis 2 in folio

Aſſervantur, atriti licèt, in Bibliotheca Cœnobij S. Dominici Antequerenſis de Goaxaca. Elucubrabit præterea egregium Opus aliud inſigni ſtudio, multaque conſtans eruditione, quod inſcripſit hiſpano ſermone,

Primæ Indiarum coloniæ Indorumque origo, in folio grandi.

Librum hunc Mss unàque pro

pro eo publicando licentias invenit Angelopoli M. F. Leonardus Levanto ejuſdem Ord. Vir admodum doctus, inter Volumina P. F. Joſephi Romero Procuratoris Generalis Provinciæ S. Hyppoliti, Angelopoli degentis, tranſmiſſum que in Antequerenſe Cœnobium, ut ineditus ſaltem extaret, quando quidem altum jam diu fuerat editionis ſilentium, in præſentiarum latuiſſe veſtigatorem diligentiſſimum, ipſe dato pro Bibliotheca noſtra Catalogo, teſtis eſt.

Editum ab Auhore habemus tom. 57 Collect. noſtræ in quarto, Idiomate hiſpano

Sermonem Apologeticum à ſe habitum in ſolenni feſto à Superioribus & Miniſtris Nationis Miſtecæ celebrato apud inſigne Cœnobium de Yanhuitlam, in glorioſi Parentis S. Dominici ejuſdem Nationis Patroni & Advocati honorem & laudem. Mexici, ex Officina Baccalauri Joannis Blanco de Alcazar 1619 in quarto. Præter decora Patriarchæ ſui Clariſſimi doctè graviter que expenſa, Sodales, qui adſtabant, Sacrorum Miniſtros eorundem officij admonet egregio Dei & proximorum zelo.

685 D. CHRISTOPHORUS COLUMBUS, Natione Italus, Patria Genuenſis, Novi Orbis detectione, quem ab Hiſpaniola auſpicatus eſt Inſula, Mexicanus jure, ſi quis alius, dicendus, ſcriptis quoque in America noſtra Litteris, per utrumque, qua latè porrigitur, Orbem notiſſimus eſt. Clariſſimi, hercle, viri gloriam de inita, incomperta tot retro ſeculis, in vaſtiſſimas Regiones noſtras via Apoſtolicis Prædicatoribus, qui Catholicæ Romanę Eccleſiæ immenſa incrementa dedere, ab Evangelici Vatis hemiſtichio Doctores haud quaquam obſcuri mutuantur, Thomas Bocius, Ulyſſes Albrovandus, Cornelius à Lapide & alij formulam expendentes illam, qua Apoſtolorum in prædicando ſucceſſores indigitat quærens: *Qui ſunt iſti qui ut nubes volant, & quaſi Columbæ ad feneſtras ſuas? Me enim Inſulæ expectant & naves maris in principio, ut adducant filios tuos de longe: Argentum eorum, & aurum eorum cũ eis nomini Domini Dei tui, &c.* Per inde quaſi Columbæ ſimillimos Apoſtolicos viros nunciaverit, Columbi ſectaturos veſtigia, ſtratæque ab ipſo viæ (quam enim verò Deus *fecit in mari equis ſuis*, ſeu longiſſimè per ignota diſcurrentibus navibus) olim inſtituros, Eccleſiæ gremio innumeras animas adducturos. Ita res habuit.

686 Apud Fortunatas Inſulas jam diu Noſtrum conſedentem, fortunatiores longè alias ut auſpicatò Hiſpaniarum adferret Regibus, Alphonſus Sanctius de Guelba, nauclerus peritus, Hiſpanus, è Villa unde ipſi cognomen, in Comitatu Eleplæ in Beticis ortus, convenit, cùm hoſpitij gratiâ quęrendi, tum etiam egregij Columbi nominis in Nautica

ticâ & Coſmographiâ, ut de viſis à ſe ignotis terris, ſecum colloquerentur, deſcriptasque chartas communicarent. Dudum ſiquidem ab Hiſpania in Fortunatas & proximas Inſulas, ut ſolebat, parvâ vectus navi trajiciens, improbâ abreptus tempeſtate totos 28 aut 29 dies, tandem aliquando Inſulam appulit ſibi ignotam (Hiſpaniolam videlicet) quam conſultis ex arte ſideribus, atque, ut ut potis fuit, circumſpiciens, in adverſaria ſua & chartas reduxit, ſignatis itidem omnibus, quæ obſervaverat redux, per invia maris tentabundè progreſſus, quouſque, Deo auſpice, tardius quidem, felici tamen ſorte in Fortunatis anchoram jecit. Hæc ubi Columbo narravit, datisque dono ipſi tabulis grati ſignificationem animi, ob oculos poſuit Alponſus, is poſtquam è vivis diſceſſerat; ille quo pollebat ingenio, Nauticæ & Coſmographiæ ſcientiâ, & de ſitu ac magnitudine Orbis lectione, cogitare cœpit, deluſos eo uſque ſcriptores, qui trans Oceanum terras eſſe nullas, aut excipiendis ineptas hominibus, obfirmatè crediderant; veſtigandasque ſibi illas propoſuit, de quibus verbo & ſcripto ab hoſpite fuerat certior factus.

687 Res erat immenſi moliminis, & quæ privati cujuſque hominis vires excederet, nec niſi Regis alicujus ope opibusque tentari poſſet: alijs pro incaſſum Principibus viris pro Novi Orbis conquiſitione invitatis, ridentibusq́ Columbi ſyſthema, quod fabulis jam pridem adſcriptum amandatumque fuerat uſque ad Lunæ concava inter Platonica cogitata; ille tandem Catholicos Reges convenit Ferdinandum & Eliſabetham propulſandis è finibus ſuis Mauris intentos. Juſſus propterea vergentis ad finem moroſi expectare belli exitum, Salmanticam adijt, doctiſſimos celeberrimæ Academiæ Magiſtros, in Mathematicis etiam eruditiſſimos, conſulturus, atque in ſuum, ut poſſet, ſenſum, collatis momentis, adducturus. Nec fruſtratus ſpe, Dominicanos in primis inſignes cogitationi ſuæ ſuffragari gratulatus eſt ſibi. Tum reverſus in Curiam, reffricatoque memoriâ negotio, pronam in illud Eliſabetham Reginam tandem unàque Ferdinandum Regem in ſuas partes traduxit. Anguſtum id temporis Regium ærarium ſumptibus erogandis pro expeditione, tunc quidem prægrandibus, impar quòd eſſet, aureis ſuis & argenteis monilibus pignori datis, ſexdecim mille ducatos mutuo Regina accepit, Columboque, præinitis pactis, coemendis navibus, & cœteris parandis exhibuit. Et opportunè dixeris factum, ut è mundo muliebri Novus Mundus prodierit, Columbo in ipſum ſtrenue inquirente. Armatis ſiquidem tribus celocibus, milites centum

tum viginti ſecum, prætereaque navitas & operas ducens, è Portu Palos de Moguer nuncupato 20 Auguſti 1491 ſolvit, Deoque magneticum Indicem gubernante, tandem 11 Octobris ejuſdem anni Inſulam Cubam inter & Floridam mediam, Lucayos nuncupatam, ab gentilibus verò Guanachini, detexuit: Inde Barucoam, Cubæ Portum, mox Inſulam Haſti dictam, quæ Hiſpaniola eſt, aliàs S. Dominici tenuit, gentisque Principem amicitiâ ſibi conjunxit. Facili ſubinde negotio Arcem inibi ædificavit, quam deſignato à ſe Duci præſidiarijsque commiſſit, nec abſque auro & rarioribus avibus, rebusque alijs, & Indis decem, illùc remeavit unde quinquaginta retrò diebus ſolverat.

688 Tum Barchinonem inviſendi Reges Catholicos gratiâ convenit, à quibus humaniſſimè exceptus, Architalaſus perpetuo titulo, Pro-Rex, & Dux Generalis Indiarum auguratus fuit, multisque auctus honoribus, & gentilitijs theſeris Caſtellum, Leonem, Orbemque præferentibus, quibus lemma hiſpanum in poſterum additum: *Por Caſtilla y por Leon Nuevo Mundo hallò Colon.* Hiſce Reges eximiâ perfuſſi letitiâ Catholici, cum nihil antiquius haberent, quam Dei gloriam augere, & Eccleſiam amplificare, in ejuſdem caput Romanum Pontificem devotiſſimi & obſequentiſſimi, Alexandro VI, tum ſedenti, datis litteris rem aperiunt, à quo ampliſſima munerati Conſtitutione, quæſitas tuncuſque Inſulas, conquirendas que deinceps, & continentes terras, hoc eſt, Novum Orbem, deſtinatis ſanctè limitibus diſſidij cum Luſitanis cavendi gratiâ, injunctisque hauriendis ab Apoſtolico Reſcripto Legibus & oneribus, perpetuâ donatione accepère.

689 Secundum hæc naves 17 multo impendio paratas Columbo Præfecto committunt, in quas 1500 fere milites invehunt, agricolas, operas, pecora, grana cœteraque victui & politico conventui apta ſuperimponunt: in primis autem Sacerdotes è Clero Seculari 12, & Monachum Benedictinum, Buylium nomine, Vicariatuque inſignem Pontificio, pro recèns detectis gentibus chriſtianè inſtituendis dimittunt. E Gadibus ſolventes 25 Septembris 1493, ſalutatâ primùm in itinere quam Dominicam appellarunt, Inſulâ, & alijs in tranſcurſu relictis, Hiſpaniolam 28 Novembris, tenuere. Vix autem Portum à Nativitate dictùm ingreſſi cum Columbo Sodales, aliò immigrare compulſi ſunt, quòd & Ducem & milites ibidem relictos ad unum occiſſos omnes, aut incendium ligneis admotum domibus evaſuros, fluctibus obrutos reſciviſſent. Urbi Eliſabethæ ibidem Inſulæ, quò migrarunt, ædificatæ, Chriſtophorus Jacobum ger-

germanum ſuum fratrem præfecit, Hiſpanorumque magnam partem reliquit, intimiora ipſe luſtraturus Provinciæ, in qua Arcem S. Thomæ tumultuario licèt opere, erexit, præſidiarijsque tradidit.

690 Eliſabetham repetens, ei ubi adornandæ ſarciendæq intendit, nobilium aliorumque invidiá incurrit, gravatè injuncta ſibi opera & moleſtè ferentium; queis ſedatis, 24 Aprilis 1494 inſcenſâ nave, ductisque in comitatu duabus, conquiſitionem redorditus eſt cæptam, nec ſine fructu adinventæ Jamaicæ, Inſularumque aliarum, queis in chartam reductis, ſe in Eliſabetham Urbem 29 Septembris recepit. Interea loci, turbatæ res fuerant, Hiſpanis aliquibus criminandi ipſum ergo in Europam abeuntibus, Indis autem in advenas rebellantibus, & aperto Marte decertare geſtientibus. Centum mille pedites in campum de la Vega Real dictum, adverſus Hiſpanos numero quam longiſſimè inferiores & impares 5 Aprilis anno eiuſdem ſeculi 95 deſcendère; multaque ſtrage fuſſi, victoribus noſtris in prędam ceſſerunt. Adhæc, non diu poſt, Quæſitor Regum dimiſſus juſſu, comparuit, qui jactata adverſus Noſtrum à criminatoribus exploraret; ut verò acerbius inquirere cœperat, & quam par fuiſſet durius agere cum Columbo, is ſui vice Bartholomæo fratri, qui non ita pridem advenerat, Inſulæ demandato regimine, celoci ſe dedit 10 Martij anni 96 ſuam apud Reges cauſam acturus. Perhumaniter acceptus ab eis nihili calumnias facientibus priſtinas, & quas ille ipſe Quæſitor deduxerat, qui ſecundâ vectus item celoce proſecutus fuerat Columbum; ſuo hunc muneri reſtitutum voluere, auctumque honoribus, facultatibus, & octo navigijs, multoque & victu & ære pro operis & militibus; quibus tempeſtivè uſus, auxilio fuit colonis Hiſpaniolæ, tunc temporis extremâ annonæ gravitate conflictatis, duabus ſtatim navibus eò amandatis. Reliquas ipſe 30 Maji anno 97 ducens è Luciferi fano ſolvit, & conquirendi Orbis Novi propoſito inſtitit. Ad Portum Sanctum jactis anchoris, inde in Gomeram venit, mox tribus in Hiſpaniolam navibus commeatu dimiſſis, totidem, quæ reliquæ erant, ulterius proceſſit in Inſulas ad Promontorium viride ſitas, è quibus littora continentis adlambens, terram ipſam penes Julij finem memorati anni reſeravit, & quam latiſſimè ripas ejus à Paria ad Promontorium de Vela porrectas aperuit, ſinum Margaritarũ, Margaritamque Inſulam, pluresque alias intuitus, opportunè in tabulis ſuis & chartis ſignavit.

691 Sextilis 15 laſſatis nautis operisque cunctis prælongo & difficili itinere, Noſter eam obré, tum etiam quòd Hiſpaniolæ negotia ipſi vellerent aurem, eò velificandum eſſe conſtituit. Et certè

tè res primatis Inſulæ ita habebant, ut vix ipſe ſedandis turbis induſtriâ ſua & humanitate, ac qua apud plerosque erat reverentiâ ſat fuerit. Nam & ſi diſſidentes ad concordiam induxerit, & diligentiſſimè pro Regum honore & commodis laboraverit, nihilo tamen minus Catholici ipſi Principes rebellantium litteris fatigati, Columbum & Fratres multis nominibus calumniantium, è re ſua ducentes quieti novæ Reipublicæ & paci conſulere, loco Noſtrum movere, & Quæſitorem alium amittere decreverunt. Is porrò ubi 23 Auguſti anno 1500 Hiſpaniolam acceſſit legibus illum & judicio perſecuturus, quiritari plerique cæperunt, multaque in Columbum objicere, quibus ille facilius quam deceret permotus, in vincula Clariſſimum Virum injecit, cui cum impingere compedes auderet nullus, mediaſtinus, ſordidæ conditionis homo, qui quondam ipſi à culina fuerat, facinus illud & perfidiam impudentiſſimam non eſt veritus perpetrare. Impoſitos dein navibus, Octobri ineunte, unà cũ Chriſtophoro Fratres ſingulos vinculis illigatos in Hiſpaniam pergere juſſit dicturos coram Regibus cauſam. Adeo verum eſt illud: *Dat veniam corvis, vexat cenſura columbas.*

692 Permoleſtè tamen & acerbiſſimè audaciam Quęſitoris Catholicis Ferdinando & Eliſabetha ferentibus, & Columbus & Fratres extemplò ſoluti, milleque ducatis regiâ liberalitate donati fuere, ut Granatæ conferrent ſeſe. Humaniſſimè, ut par erat, Viros de ſe optimè meritos Reges habuerunt, nihilque detractum de juribus & honoribus Chriſtophoro pridem collatis, aſſerendosque ab injurijs ſpoponderunt, & porro ſtatim à Præfecturâ Hiſpaniolæ remoto Bovadillæ, qui acerbius Columbos vexaverat, Ovandum, Alcantarenſem Equitem, ſuffecère. Noſter ut in inſtituto ſuo conquirendi, quem incœperat, Orbis Novi fauſtè pergeret, in mandatis accepit, deſtinatis navibus quatuor, annonâ in biennium inſtructis. Quartùm igitur iter arripuit à Gaditano Portu anno 1502 9 Maji, & quamquam Hiſpaniolæ Portum ingredi Regum decreto prohibitus, tamen carinandi navigij, quod malè habebat, gratiâ diverſari apud illud tentavit, nec verò obtinuit ab ejus Præfecto, quo amicè commonito de egregiâ tempeſtate impendente, ne quæ in anchoris erat claſis 31 navibus conſtans, proximè in Hiſpaniam proras actura, niſi poſt octiduum velificaret; ipſe in proximius ſe Portum conjecit Formoſum nomine.

693 Quòd verò & Ovandus Præſes, & naucleri, & nautæ ad unum omnes prædictionnem cachinis exceperint, ineunte Julio ſudo ſereno quæ cœlo Claſſis iter aggreſſa, brevi ſæviſſimâ jactata

eſt

eſt tempeſtate, 20 quæ naves fluctibus hauſtæ cum vectoribus, ne uno quidem ſuperſtite, argento que multo, & aureo grano uno magnitudine pani haud exiguæ molis pari & ſimillimo itidem devoratis. Chriſtophorus, ubi pacatum fuerat mare, operi accinctus, quod jam diu conceperat votum, 14 Julij ſolvens è Formoſo, ubi latuerat, Portu, totos 70 dies malaciâ detentus, pluviâ ęgrâque & ſui & vectorum valetudine divexatus, littora demum continentis ſalutans & gentes, Portum Bellum, commeatus & carinæ gratiâ appulit: inde Nombrediolam, ubi ſubſtitit diu: hinc Bethlemiticum flumen aleæ plenum intravit, alijsque tentatis, in Hiſpaniolam regreſſurus, apud Jamaicam Inſulam integrum moratus eſt annum, ſexcentisque moleſtijs afflictus: nam famem penuriamque paſſus, ægrotus, anxius, turbis Hiſpanorum ſeſe inter diſſidentium & digladiantium componendis intentus, his liberari curis haud poterat Inſulâ excedens, quòd attritis infidisque navibus ſuis committi poſſet nullus citra præſentiſſimi metum naufragij. Nuntios propterea Hiſpaniolam amiſſerat, remigantibus Indis, lintresque agentibus, auxilij ab Ovando petendi gratiâ, quod ubi tandem, appellente navigio, accepit, ſe cum Socijs in Primariam Inſulam contulit, quibus ibi manentibus, ipſe Hiſpaniam acceſſit anno 1505.

694 Exceſſerat jam Regina Catholica, quæ propenſior longè fuerat in Columbum quam Rex, cui ille rationes tradidit demandati ſibi muneris, & ſperare ſe pollicitam mercedem pro exantlatis laboribus dixit, uti rure donatus, aliquantulum quieſceret mortem opperiens. Ut tamen id generis decreta tardius expediri non raro ſolent, quæ Chriſtophoro poſtulanti Ferdinandus promiſerat, poſtquam ille ad plures abierat, in Filium ſuum & hæredem Jacobum contulit, cujus deinceps Familia eximijs honoribus aucta & divitijs, poſterorumque etiam ſtrenuè geſtis Clariſſimas inter Hiſpaniæ cenſetur.

695 Chriſtophorus, ne hoc prætermittamus, eo forſan tempore quo poſtremùm Hiſpaniæ ſe ſtitit, Americum Veſputium, Natione Florentinum, in judicium vocavit, eo nomine, quòd ſuum Novo Orbi, injuriâ haud quaquam ferendâ, affixerit, quem ille eximiâ diligentiâ & fatigatione, Deique in primis beneficio quæſierat comparaveratq̃. Hercle plagiarium Americus egit, Mundi plagam iſtam *Americam* nuncupans, perinde quaſi à ſe conquiſitam, non ſcripta modo ſuffuratus & chartas, ſed Orbem, quem chartis geographicis delineavit. Id enim Veſputij opus fuit, quodque ſcitiſſimè agere noverat, tabulas nauticas exarare, cęterà verò Novũ Orbem, hoc eſt, Inſulas continentemque terram aperuerat Co-

lumbus, cui Americus ſocium ſe dedit, non Ducem agens, aut Navarchum quidem, ſed Mercatorem, nauticę licèt ſatis peritum, ea in navigatione qua Columbus continentem terram detexit, ad clavum ſedente Joanne de la Coſa, Cantabro, Duce verò Alphonſo de Ojeda, Præfecto autem pro ſuo munere & Architalaſo Columbo. Hæc poſtquam teſtibus omni majoribus exceptione, documentisque maximis fuère probata, Americus ſemel & iterum cauſa cecidit, advocato Fiſcali Columbi juribus adſavente in Regio Conſilio, cujus juſſione expunctum, ut ut potuit id temporis, fuit Americæ nomen Orbi Novo callidè à Veſputio inditum, & ubique terrarum tabulis effuſis ſparſum, quod conſultis regijs Archivis ſcribit Antonius de Herrera, in Hiſtoria generali Indiarum Occid. Decade 1. Lib. 4. cap. 2. & 11. & Lib. 7. cap. 1. pag. 224. & Decade 4. lib. 8. cap. 12. & in deſcriptione earumdem Indiarum pag. 15. ipſoque citato D. Joannes de Solorzano, de Indiarum jure lib. 1. cap. 4. à n. 5 ad 12 penes quem n. 10 legeſis Authores de Americi fraude conqueſtos F. Thomam Maluendam lib. 3 de AntiChriſto cap. 16. Abraham Ortel. Opmeerum,Carol. Stephan.Bern. Aldretæ,Moſquenium de Barnuevo, quibus noſtrûm addimus Betancurtium in Theat. Mex. tract. 1 cap. 7 pag. 14 n. 33. Quæ licèt ita habent, uſui tamen deſervimus, & Americâ tertio quoque verbo vocamus Novum noſtrum Orbem, voce, ſi quæ ulla eſt ad placitum, ipſum ſignante, quamquam & veritati & ſeverioribus diſpliſcere Criticis debeat. Nec propterea bono alioquin nomini Americi & exiſtimationi detractum volumus, cujus & peritiam laudamus, & fatemur poſitam operam, Ferdinandi juſſione Regis, in nautarum examine, tabularumque confectione, ut laudato Herrera ſcribit Solorzanus n. 12. Inſuperque à Luſitaniæ Rege Emmanuele vocatum navigationum cauſâ, optime ea defunctum Provinciâ fuiſſe, ſine ęquleo aut tortore fatetur; nec diffitetur, allegatis Maffeio & alijs eo loci ipſe Solorzanus. Detectum verò Orbem Novum ab ipſo, citra piaculum grande concedere neutiquam poſſumus.

696 Columbus (ut ad ipſum revertamur Valliſoleti agentem, ſeque proximè ad funus comparantem) quam piè & chriſtianè duxerat vitam, adverſus Deiparentem Virginem egregiè pius, tandem depoſuit 20 Maji anni 1506. Exuviæ ejus Hiſpalim primùm ductæ, inde in Hiſpaniolam tranſlatæ, in majori Cathedralis ſacello habentur, niſi fallitur Henricus Martinez inſinuando infra loco hæc ſcribens. Clariſſimi Sarcophago viri D. Joannes de Caſtellanos in de Viris Indiarum illuſtribus libro Epi-

ta-

taphium adornavit, quod ſubdidimus.

Hic locus abſcõdit præclara mẽbra Coloni,
Cujus ſacratum numen ad aſtra volat.
Non ſatis unus erat mũdus notus, et Orbẽ
Ignotum priſcis omnibus ipſe dedit.
Divitias ſũmas, terras diſperſit in omnes,
Atque animas cœlo tradidit innumeras.
Invenit campos divinis legibus aptos,
Regibus & noſtris proſpera regna dedit.

Quod his vertit Hiſpanis numeris.

Eſte poco compas, que vès, encierra
A aquel Varon que dio tan alto vuelo,
Que no ſe contentò con nueſtro ſuelo,
Y por darnos un nuevo, ſe deſtierra.
Dio riquezas inmenſas à la tierra,
Innumerables animas al Cielo:
Hallò donde plantar divinas leyes,
Y proſperas Provincias â ſus Reyes.

Scripta, quorum merito ſuſpiciendus eſt etiam, varia circumferuntur. Et principiò, cedro quidem dignum eſt illud, quod in Hiſpaniam redux à prima in Indias expeditione, in membrana exaratum, involutum telâ, lagenæ commiſit, tempeſtate jactatus, ut forte ad Reges, quorum auſpicijs iter egerat, perveniret, nec mox inventus Novus Orbis iterum mortalium oculis ſe ſubduceret. De quo Antonius de Herrera Decade lib. 2. fol. 36 & Antonius de Leon Pinelo in Epit. Bibliot. Occid. col. 564. Succeſſit hiſpano ſermone

Summarium primi itineris Columbani, quod ibidem mox citati ſcriptores memorant. Præterea

De Sideribus nauticis, ſeu, *Pro dirigendo naviculario curſu Liber*, qui ab Authore acceptus ipſo, uſui fuit Antonio de Alaminos, Nauclero, cujuſque luce prope Jucatanum deveniens, Franciſco Hernandez de Cordova divites & frequentes terras pollicitus eſt, ut è Doctore Franciſco de Cervantes Salazario, Mexicanæ Univerſitatis noſtræ primo Rhetoricæ Profeſſore, in Chronicis Indiarum Lib. 2. cap. 1. ſcribit dato loco Pinelus, adjiciens Columbi hiſpano ſermone

Tabulam Inſularum recèns apud Indiarum mare inventarum.

Latinè eam reddidit Alexander de Coſto & excuſſit anno 1493: Habeturque etiam edita Baſſileæ 1532 fol. 64. in libro cui titulus: *Bellum Chriſtianorum Principum præcipuè Gallorum contra Saracenos*; & rurſus ibidem 1533. fol. 1. & 1555. fol. 1. Extat etiam in Volumine *Hiſpania illuſtrata* tom. 2. fol. 1282.

Epiſtola Jamaicæ data 7 Junij anno 1503 ſeu, *Poſtremi itineris ſui enarratio ad Catholicos Reges tranſmiſſa.* Editam eſſe in quarto Pinelus affirmat col. 565. haberique in Bibliotheca D. Joannis Saldierna, & fuiſſe Mss apud Eruditiſſimum Conſiliarium D. Laurentium Ramirez de Prado.

Brevem itinerum ſuorum narrationem, cujus fragmentum, & Epiſtolas alias ad Catholicos Reges unà cum Privilegijs ei tandem conceſ-

ceſſis exhibuit in Hiſtoria ſua D. Ferdinandus Columbus, teſte Pinelo mox dato loco; adducente Freherum fol. 1434 aliquot horum Operum memorem, & elogij Noſtro dati ab Alphonſo Garcia Matamoros. Ipſe item Pinelus verſionem Italam ab Americo Veſputio adornatam, additamque in Novo Orbe refert: Latinamque Joannis de Pardo anno 1555.

Epiſtolam aliam ad D. D. Didacum de Deza Archiepiſcopum Hiſpalenſem memorat D. D. F. Bartholomæus de las Caſas in Hiſtoria generali Indiarum Lib. 1. cap. 29 teſte Pinelo fol. 913 col. 4.

Collectionem vaticinorum recuperandæ Hieroſolymæ adjutore *Carthuſiano Monacho* confecit Idiomate hiſpano, Catholiciſque Regibus Ferdinando & Eliſabethæ nuncupavit; quæ juncta Volumine cum Indiarum detectione habetur Mss in Bibliotheca Metropolitanæ Patriarchalis Eccleſiæ Hiſpalenſis in folio, 14 tamen abſciſſis folijs, ut teſtis eſt citatus Pinelus fol. 913. col. 4.

Prælongum quidem eſſet Clariſſimi elogia Viri texentes recenſere Doctores, quibus propterea innuendis ſuperſedemus, atque, præter obiter in ſuperioribus indicatos, tantùm ſubnectimus Acta nobis ejus ſubminiſtrantes, D. Ferdinandum Pizarro & Orellana, in Viris illuſtribus Novi Orbis, quorum agmen duxit Columbus à fol. 12 ad 40. editionis Madritanæ anno 1639, & Henricum Martinez, in Tabulis ſuis temporum, & Hiſtoriâ Naturali Novæ Hiſpaniæ, à pag. 130 ad 142 edition. Mexiceæ anni 1606. Poemata autem, Comediæ, & id genus multa Columbi decori applaudentia Opuſcula, indigitat Pinelus col. 565 & 566.

697 P. Christophorus de Condarco, Natione Mexicanus, ni fallimur, incerta nobis Patria, Societatis JESU alumnus, & in Collegio Maximo SS. AA. Petri & Pauli Mexiceo Rhetoricæ Profeſſor, ſcripſit

Poeticam Diſſertationem pro Jeſu natali colendo ſub Margaritæ ſymbolo, habeturque in Libro ejus argumenti ad annum 1689 in Bibliotheca ejuſdem Collegij.

698 D. Christophorus Diaz de Anaya, Natione Mexicanus, in Diœceſi Angelopolina ortus, & Oppidi de Olintla Parochus, ſcripſit

Artem pro imbibendo Idiomate Totonaco.

Dictionarium ejuſdem Idiomatis:

Pro ut teſtatur Author Libri editi, *Allegationes in favorem Cleri Angelopolitani* fol. 80 col. 2.

699 D. Christophorus Diaz de Sancta Anna, Natione Mexicanus, Diœceſis Angelopolitanæ, in Oppido de Olintla Parochus, exaravit

Artem Linguæ Totonacæ.

Methodum agendi excipiendique Confeſſiones ſacras eodem Idiomate:

No-

Nobis copiam ejus fecit D. Didacus Bermudez de Caſtro in Catalogo ad nos miſſo de Scriptoribus Angelopolitanis n. 38.

700 D. CHRISTOPHORUS DE ESCALONA MATAMOROS, Natione Mexicanus, Patria Angelopolitanus, Præſbyter eruditus & pius, elucubratam à ſe habet hiſpano ſermone

Hiſtoriam Cœnobij Recollectarum Virginum à S. Roſa Peruvienſi nuncupatarum, è Gynæceo nuper Angelopoli erecti: Vitasque earundem inſignes:

Fidem nobis item faciente memorato in Catalogo ipſo Bermudezio n. 152.

701 P. CHRISTOPHORUS DE ESCOBAR ET LLAMAS, Natione Mexicanus, in Diœceſi Michoacanenſium clara ſtirpe ortus, Mexici Regalis & Antiquioris Divi Ildefonſi Collegij alumnus, cujus, procedente tempore, futurus erat Parens & magnificentiſſimi ædificij inſtaurator, latinè doctus Philoſophiam egregio nomine & Theologiam excoluit, gradus in Academiâ noſtrâ promeritus, quos Minervalibus viris plaudentibus tulit. Soc. JESU nomen dedit, & nomini ejus litteris & geſtis rebus decus multum adjunxit, quatuorque in ipſa nuncupavit Deo vota. Naturâ & virtute comparatus ad magna, varijs præfectus curis, ſtrenuam ſingulis dedit operam. In Maximo Mexiceo Collegio SS. AA. Petri & Pauli Rhetoricam docuit, mox Philoſophiam tradidit, & poſtremo Sacras litteras interpretatus eſt. Rector datus Collegio S. Ildefonſi, quod olim pro inſtitutione ſua diu incoluerat, quantum ipſum amplificaverit mirum ſanè eſt.

702 Fuerat quidem illud jam inde ab incunabulis perilluſtre, ac fœcundiſſimum doctorum hominum Seminarium, incrementa verò tanta ſub ejus accepit Præfecturâ, ut illuſtrius longè claruerit: nam multa adoleſcentibus, indole præclaris & ingenio, calcaria addidit, queis alacriores citatioresque ſcholaſticam arenam percurerent. Præter quotidianas exercitationes, Academijs pro ſingulis Facultatibus inſtitutis, vividiores alias per hebdomadam habendas adjecit: ſingulos examé ad extremum ſcholaris anni ſubire de præſcriptis cuique penſis, rigidâ coram Sodalibus habitâ criſi, & longâ concertatione inſtituit: atque eximiâ conſtantiâ & defatigatione totos 16 annos hiſce interfuit actionibus, quæ plurimæ certè ſunt in frequentiſſimo trecentorum fere Sociorum gremio, præfectum agens & palæſtritam, adeo ut familiariſſima ſibi fecerit ad unguemque habuerit integra Theologica Volumina P. Joannis Marin Theologiæ Profeſſoribus in Collegio uſui data: pariterque ſueta excoli à Canonici Juris candidatis Commentaria D. D. Emmanuelis Gonzalez Tellez, & qui pr ę manibus haben-

bentur à dantibus operam Civilibus Sanctionibus Libri D. D. Antonij Pichardo; ut interea Philoſophos prætereamus & Rhetoricos ac Grammaticos, alijs addictos legibus, nec tamen ſubductos Rectoris curæ.

703 Adhæc excitandis amplius nobilibus ingenijs præſcripſit habendas quotannis geminas à Theologis totidemque ab ſtudioſis Juris publicas in Univerſitate concertationes, quarum Majorem alteram dicunt, aliam Minorem, ſuffragijs Sodalium ejuſdem Aulæ ijs committendas, qui doctrinâ reliquis præſtent, & qui pro minoribus deſtinentur, duodecim ex aſſe titulos multis gravidos controverſijs defendant; 24 verò per integrum diem operam daturi Majori, non exiguis Collegij ſumptibus, grandi verò profectu & gloriâ. Quo autem anhelantibus ad Scientiarum culmina faces adderet, annuos reditus deſtinavit pro expenſis erogandis in Doctoratus apice Theologici à Sodali petendo, tum etiã in Licentiæ gradu Juris Canonici ab hujus profeſſore Facultatis optando, præmiſſis in Gymnaſio Collegij auſterioribus probationibus ſcholaſticis, quas Academia noſtra perpetuo & ineluctabili more tenet pro conveſtiendis Infularum candidatis & petitoribus. Cathedram etiam pro Magiſtri Sententiarum aperiendâ doctrinâ in Univerſitate à Collegij Sodalium probatiori inſtituendam curavit à Catholico Rege noſtro, Academico Conſeſſu annuente etiam & poſtulante, deſtinato è Collegij proventibus honorario, & verò poſtquam primo ſecundoque quadriennio huic ſtrenuè ſuggeſtui incubuerant Moderatores, juſtis de cauſis, ea ut ſe abdicarent provinciâ opportunius exiſtimavit.

704 Nec verò in litteris duntaxat, quæ diximus incrementa Collegio dedit, ſed in Ædibus, quas à fundamentis excitavit, ampliſſimis: Quòd enim attrita tempore fabrica eſſet, & quamquam ampla certè, anguſtior in dies pro confluentibus convictoribus, vaſtiſſimam juxtà & politiſſimam aggreſſus eſt molem, cui vix parem etiam in Europa inveniri exteri homines & permulta vagati teſtantur. Ut eſt Religioſiſſimus, Sacellum in primis condidit nobiliſſimum, & ſacra ſupellectili omni auguſtiſſimum. Ad extremum deducentem magnificentiſſimum opus R. admodum P. Præpoſitus Generalis Soc. JESU Mexicanæ Provinciȩ regendȩ admovit anno 1743, quam religioſè ſimul & prudenter eſt moderatus. Abſoluto munere Provincialis, & cæpit & abſolvit itidem auſpicato ſidere conjunctam Sanctandreano Collegio Mexiceo, Inſtituti ſui, magnitudine inſignem & venuſtate Domum, pro ijs qui ſecedere optaverint viris octiduo aut amplius, Deo negotioque animæ vaca-

ca-

caturis, daturis operam Exercitijs ſpiritualibus, ab inclyto Parente S. Ignatio de Loiola aureo ſcriptis Libello, omni quidem laudi majori. Biennium fere eſt, quo dedicata pulcherrima Domus & devotiſſima, uſui eſſe cœpit & Clericis multis & Laicis illùc pietatis ergo accurentibus. Noſter interea in eodem Sanctandreano agit, valetudine quidem adverſâ, nec tamen inerte vitâ pro ingenio ſuo & virtute traductâ, cujus ſubinde abſtinemus elogio. Scripſit, dum Rhetoricam profitebatur

Poeticam Concertationem in Natali Domini habitam dato Oculorum ſymbolo. Extat in Bibliotheca Collegij Maximi Mexicani in Libro hujus argumenti ad annum 1723.

Curſum Philoſophicum à primordijs Summularum ad poſtremas uſque Ariſtotelici ſyſtematis Tractationes, cujus exemplaria plura habentur à Diſcipulis cuſtodita, & pretio etiam ab alijs Doctoribus habita.

Varia pro Sacrorum Bibliorum enodatione. Mss ſimiliter.

Conciones itidem hiſpanas, Proluſiones latinas, & Opuſcula alia. Mss.

705 F. Christophorus de Espinosa a Conceptione, Natione Mexicanus, apud Mexicalzingo genitus, ſeveriora S. Franciſci inſtituta in Provincia S. Didaci Mexicea profeſſus, vir doctus & pius, Miſſiones ſacras & inter barbaros egit difficilia loca incolentes, & urbanas etiam inter Fideles. Expeditum prælo Opus habet, quod legimus, aſceticis valdè utile, hiſpano ſermone

Arma ſpiritus pro aſſerendâ divinâ gratiâ ab invaſionibus dæmonis, mundi & carnis. Duabus partibus in octavo. Habet præterea

Sermones panegyricos.

Sermones morales pro ſacris expeditionibus.

Conciones de Doctrina Chriſtiana, Indulgentijs, & Contritione.

706 D. Christophorus Grimaldo de Herrera, Natione Mexicanus, in ipſa Imperiali Urbe noſtra claris genitoribus ortus, in Majori Divæ Mariæ & Omnium Sanctorum Collegio Togatus, Cauſidicus apud Mexiceum Areopagum fuit ab eloquentiâ & juriſperitiâ acclamatiſſimus: Rubeam, quæ Profeſſorum Civilium Legum teſſera eſt, Doctoralem infulam in Academia Mexicanenſi merito tulit, & procedente tempore ejudem facultatis Decanus extitit. Anteceſſorem egit Veſpertinum Imperialium Sanctionum, atque etiam Clementinarum, ut qui doctiſſimus pariter erat in ſcientiâ Canonicâ, atque gradu ejus inſignis. Poſtquam in Schola & Foro diutinam poſuerat operam, atque egregium ſibi comparaverat nomen, à Catholico Rege noſtro Auditor Regius pro Juridico Conventu Manilenſi apud Inſulas Philippinas deſtinatus, eò ſe contulit, ubi demum exceſſit.

Muneri ſuo ſtrenuè adeò invigilavit, ut difficilia quæque negotia, quæ coram ſe & Socijs agitabantur, libraret ad trutinam, conſultisque utrimque Libris ac momentis gravioribus, Opuſculum ad ſingulas controverſias ornaret, ut ſubinde conſcripſerit

Varias Juris reſolutiones Tom. 22.

Porro multa ab eo profectaVolumina, penes ipſum, ea tempeſtate, ſtantia, teſtis eſt D. D. Salvator Sylveſtre de Velaſco & Herrera, Canonicus Hiſpalenſis Eccleſiæ Collegiatæ SS. Salvatoris, in Nuncupatoria ad Collegium Majus Mexiceum Divæ Mariæ Omnium Sanctorum, Libro præfixa, cui titulus *Scala mirabilis, ſeu Vita S. Petri de Arbues*. Numero autem ea fuiſſe Volumina 22 traditio eſt à majoribus accepta Togatis, qui ejus nobis copiam fecère, & accuratiſſimi cùm ſint in Sodalium monumentis ſervandis, iſthæc quæ Noſtri memoravimus exoptantes, nec dum habentes, vaſtiſſimâ obſiſtente locorum diſtantiâ, locupletiſſimis teſtibus nixi recenſent. Scripſit præterea hiſpano ſermone

Allegationem juris D. Annæ de Torres in lite adverſus ipſam mota, Ædium, quas poſſederat, cauſâ. Extat Mss in fol. tom. 24 Mendozianę Collect. fol 60.

Allegationem tuendi ergo juris D. Joannis del Roſal Præsbyteri, ad beneficium, vulgo Capellania, Hoſpitalis Domus Mexiceæ à Conceptione. Mexici 1659 tacito nomine Typographi, habeturque ab eodem Mendoza inter Opuſcula non dum compaginata.

Meminit ejus D. Carolus de Siguenza, in Triumpho Parthenico fol. 89 col. 2 & Plaza in Chronicis Univerſitatis Lib. 5. cap. 17. n. 215.

707 D. CHRISTOPHORUS GUERRERO PEDRAZA, Natione Mexicanus, Angelopoli ortus, in ſtatu prophano litteras humaniores apprimè excoluit, & hiſpanis numeris multa ſcripſit, è quibus aliqua typis eſſe edita Author nobis eſt D. Didacus Bermudez de Caſtro in de Angelopolitanis Scriptoribus ſyllabo n. 149. Nos verò hactenus effugerunt Opuſcula.

708 D. CHRISTOPHORUS GUTIERREZ DE LUNA, Natione Mexicanus, &, niſi fallimur, etiam Patria, cujus præter quæ ſubjicimus, Opera, profeſſio, alia que latent, ſcripſit hiſpano ſermone

Memoriale Tractatus de Angelis in quarto, propterea nuncupatum Illmô. Archiepiſcopo Mexicano D. D. D. Petro Moya de Contreras, jam tum Indiarum Patriarchæ, quòd eximiam in SS. Angelos pietatem Mexici foviſſet & propagaſſet. Extat Mss in Bibliotheca Collegij Maximi Mexicani Societatis JESU.

Vitam & heroicas virtutes Illmi. D. D. D. Petri Moya de In-

Contreras Archiepiſcopi Mexicani, Indiarum Patriarchæ &c. Habetur in eadem Biblioth. & ſub eodem Volumine

Narrationem & Compendium breve ac ſummarium prænobilis Ducis D. Ferdinandi Cortezij, Marchionis à Valle &c. Itemque ejus in Expugnatione Novi hujus Imperij Sodalium, animo præſtantium virorum: Prætereaque ejuſdem Imperij Archiepiſcoporum & Epiſcoporum. Aſſervatur in mox dictis Bibliotheca & Volumine, quod opinamur unum ex illis eſſe quæ D. Carolus de Siguenza & Gongora coacervaverat, moriensque PP. Jeſuitis reliquit.

709 D. CHRISTOPHORUS GUTIERREZ DE MEDINA, Natione & Patria inexplorata nobis, Doctoris infula inſignis, Parochusque apud Metropolitanam Mexiceam Eccleſiam, ab eleemoſynis Excmô. Pro-Regi Marchioni de Villena, edidit vernaculo idiomate

Concionem de SS. Deiparentis Nativitate, in petitione Canonicatus Magiſtralis. Mexici, typis Joannis Ruiz 1646 in quarto.

710 D. D. CHRISTOPHORUS HIDALGO BENDAVAL, Natione Mexicanus & Patria, Medicinæ cultor & Doctor in Univerſitate noſtrâ, Cathedram Chirurgiæ & Anathomiæ regere incepit die 29 Novembris anno 1621 rerum potiente Academicarum eximio viro D. D. Joanne de Salcedo. Tradidit è ſuggeſtu *Lectiones Chirurgicas & Anathomicas,*

In quibus eam etiam laudem eſt aſſecutus, quod primus in Academiâ Mexicanenſi quàm memoravimus Cathedram moderatus fuerit, ut legere eſt apud Plazam in Chronicis Univerſitatis lib. 3. cap. 28. n. 148.

711 D. D. CHRISTOPHORUS DEL HIERRO GUERRERO, Natione, ut conjicimus, Mexicanus, utriuſque Juris cultor in Academiâ Mexicanenſi, Doctoris laureâ inſignis, multas diuque Cathedras rexit, primùm Inſtitutionum, mox Sexti ad tempus, deinde Codicis Juſtiniani, & tandem Gratianæi Decreti, profeſſiones auſpicatus jam inde ab anno 1609, ut habemus ex Chronicis Academicis à Plaza exaratis lib. 1. n. 50. 81. 225. Scripſit

Tractationes varias ad utrumque Jus ſpectantes, quarum argumenta ſingularia nos fugiunt.

712 D. CHRISTOPHORUS MANSO DE CONTRERAS, Natione, ut videtur, Mexicanus, & Antequeræ Goaxacenſium clarâ natus ſtirpe, inter ejuſdem Urbis Rectores merito adſcriptus, Villæ de Guadalcazar Prætor, Vicariusque generalis Ductoris armorum, litteris expolitus, edidit hiſpano ſermone

Enarrationem certam eorum quæ tumultuantibus Indis apud Villam de Guadalcazar in Provincia Tehuantepequenſi evenère à die 22 Martij

rij anno 1660 ad uſque 4 Julij 1661. Mexici, Typis Joannis Ruiz 1661 in quarto. Habetur in Collect. noſtris tom. 62. Meminit Authoris & Opuſculi Pinelus col. 604.

713 Fr. Christophorus Martinez de la Puerta, Natione Hiſpanus, in Bætica ſortitus eſt cunabula, Urbe aut Oppido nobis ignoto, Hiſtoriographumque infra dandum, ut videtur, latente. Parentes claro genere habuit, Martemque in adoleſcentia ſequutus, anno circiter 1600 Joannem de Monaſterios Præfectum navis Honduras Americæ noſtræ Provinciam petituræ, comitatus, ubi Truxillum appulit, ſub ignoti nobis vexillo Ducis ſtipendia meruit euntis verſus Ripandivitem, vulgo Coſtarica, paganorum gratiâ conquirendorum. Frequentiſſima ſanè infidelium multitudo inibi degens, ſacrisque noſtris recipiendis aptiſſima, chriſtiani animum militis egregiè commovit tradendæ tot Barbaris Fidei zelo, atque in hunc ſe propoſitum comparandi. Hinc Goatemalam, Urbem non longiſſimè diſſitam petens, ut in Seminario Cathedralis Collegio recèns inſtituto adſcriberetur inſtitit, cujus cum Rectores poſtulatis abnuerent, quòd Sodalium numerus eum haud caperet, famulis tamen ipſe aggregari diſcupiens, voti compos effectus eſt. Abjectiſſima quæque alacri animo miniſteria tandiu ſubijt, donec caſu agnitus à gentili ſuo, & productis de nobilitate generis teſtibus, quæ Collegij Statutis præſcribitur, trabeâ donatus, imbibendæ quam optabat latinitati totus incubuit, ſic tamen ut orationi cœterisque virtutum exercitijs (quod antea uſu tenuerat) quietius operam daret. Erat propterea exemplo & admirationi Collegis, tamque biennio ſufficienter in Grammaticis inſtitutus, & Eccleſiaſticis miniſterijs addictus, ut facilè ad Ordines ſacros fuiſſet promotus, modò alicujus Beneficij titulum comparaſſet.

714 Annos natus 22, & vertente ſeculi proximè convoluti ſecundo, 17 Octobris Seraphici Ordinis habitum induit in Cœnobio Goatemalenſi, Provinciæ à SS. JESU Nomine dictæ, Primario, actoque religioſiſſimè tyrocinio, profeſſus eſt. Regulari inſtitutorum obſervantiæ exactiſſimæ auſteriorem longè ſibi diſciplinam præſcripſit, ceu qui Martyrio proluderet, quod anxiè cupiebat. Singulis noctibus poſt abſolutas in choro cum Sodalibus Matutinas preces, reliquum temporis caſtigando corpori, cœleſtibusque meditandis rebus tradebat, in memoriam patientis JESU, è vacerrapulis in alto defixis, ſuſpenſus tres horas, & mox alteram aut duas aſperrimis ſe flagellis diſcrucians. Adhæc, cilicia atque aſperitates plurimas jejunijs, nuditati, & innumeris incommodis perpetuò adjecit.

Phi-

715 Philoſophiam & Theologiam doctus in Goatemalenſi Conventu, egregiè profecit, adeò ut Prædicatoris munus multa cum laude obierit & gloriâ Dei ab ſalute animarum ſtrenuè procuratâ, quas vel à peccato revocavit, vel in chriſtianâ virtute inſtituit: Confeſſionibus ſacris audiendis deditus, ſpiritualem quibuſvis ad ſe venientibus ducem ſe pręſtitit egregio eorundem in chriſtianis virtutibus incremento. Præterea Goatemalæ primùm, poſt Chiapæ in Civitate Regia, Latinitatem tyronibus Familiæ tradidit, & alibi agens Paganorum exteris juvenibus inſtituendis latinè, qua erat erga omnes charitate, ſponte ſua intendit. Nonnunquam novitijs Goatemalenſis Domus præfectus, exemplo vitæ auſteriſſimæque mortificationis efficacius longè quam monitis, eos ad religioſam perfectionem aptavit. Ægrâ licèt valetudine affectus, duriori, quam tenebat, pœnitentiâ & in agendis defatigatione, jubentibus Prælatis ut in Oppida Indorum pergeret addiſcendi Idiomatis gratiâ, paruit, excalceatusque & pedes Cœnobium ab Anunciata Virgine dictum petijt, quo loci eximia dare probitatis exempla perrexit, aſperrima devorans viarum incommoda, nunquamque vectus equo in montanis & confragroſis ſupra quam dici poteſt difficillimis & aſperrimis. Hæc ille circumibat pro Sacramentis miniſtrandis, concionibusque ad Indos habendis, quos paternâ dilectione complectebatur. Peſtiferâ infectis lue, nihil præſentiſſima faciens vitæ diſcrimina, adfuit, deſtitutisque omni ſubſidio ut opem ferrent, conterminos Populos vehementi ſermone commovit, charitatis præſtantiam luculenter illis exponens.

716 Hæc inter diu noctuque gentiles pridem à ſe agnitos apud Teguzgalpam recogitabat, quorum deſiderio converſionis, & litteris & religioſis inſtitutis ſe dediderat; atque ut Deo ad id muneris eum vocanti prævenienti quę reſponderet, vota demum ſua perantiqua Provinciali ſuo expoſuit, ipſum per Epiſtolam rogans vellet poſtulatis acquiſcere. Evocatus ab illo, è Chiapa Goatemalam revertitur, multisque à gravioribus Provinciæ viris examinatus, quamvis arduum ſupra modum opus exiſtimantibus, vixque, ac ne vix quidem citra vitæ periculum aggredi poſſe jure verentibus, retractisque recenti Sodalium exemplo duorum, qui mortem ea in expeditione à barbaris illatam oppetierant; nihilo tamen minus voti compos efficitur, quòd ejus perpenſis actis & deſiderijs, cœterisque rarioribus documentis, ab Spirituſancto agitari doctiſſimi Patres non dubitarent. Datus illi comes fuit ejuſdem Provinciæ alumnus P. F. Ludovicus à S. Joſepho Betancurtius, eximiâ itidem conſpi-

picuus virtute, quo cum itineri ſe accinxit Apoſtolico more, ſine ſaculo, & ſine pera, & ſine calceamentis, præter paramenta ſacra rei divinæ conficiendæ, portantes nihil. Nec ab hoc reſiliere propoſito, quòd Regius Auditor D. Joannes Maldonatus in Honduras negotiorum cauſâ Regis profecturus, ſecum eo uſque pergere illos voluerit, quibus & Frãciſcanis omnibus devotiſſimus erat: Ea enim illi lege concèſſere invitanti, ne ab ſtrictiori obſervandâ Regulâ ſua deſciſcere cogerentur. Devoratis terreſtri itinere moleſtijs immanibus, Myoparones geminos inſcenderunt, quorum altero Ludovicus cum Auditore 20 que militibus vehebatur, Chriſtophorus altero cum totidem militibus & Duce Joanne de Padilla. Omnibus tamem ſævâ tempeſtate jactatis, Noſtroque cum Socijs tantùm non à fluctibus hauſto, cupienti que in promontorium Deo gratias nuncupatum deponi, in Paias Indos abituro, quos inquirebat; ſecus nauclero, Duci, & reliquis placuit, opportunius judicantibus ad Truxillum reduci, indeque redordiri navigationem ſecurâ navi, inventoque Ludovico Sodali, quem in altero Myoparone eò appuliſſe non ambigebant. Falſi minimè opinione ſua fuiſſe res docuit, probaruntq̃ in mutuos amplexus venientes utriuſque Myoparonis Sodales vitam ſibimet gratulantes, præq̃ue lætitia in Truxillo geſtientes.

717 Noſter inde ac Socius Goatemalæ ſe ſiſtere è re ſua exiſtimarunt Provinciali recèns electo, quem laturum ægrè credebant, momentis graviſſimis, ſi curſui inſiſterent, cui videretur Deus obluctari. Benignè acceptos in Conventu Primario juſſit Præſul requieſcere, moxque in Quadrageſima prædicationi, auditionique confeſſionum operam dare, quibus ipſi miniſterijs egregio animarum fructu incubuerunt. Noſter dein ab memorato Auditore Regio ſolicitatus comes itineris, quod proximè erat inſtauraturus, bonâ cum Superioris veniâ pedes, ut prius, viam confecit præduram, maturans interea ſuam in gentiles profectionem, & cui inhiabat, præſtolatus opportunitatem. Redux, ut acceperat in mandatis, avidius cogitare ſuos Indos pergebat, modò his votis Provincialis obſecundaret, qui tentandi eum gratiâ in Cœnobium amiſſit diſſitum, quo uſque decretorium judicium ferret. Erant ſanè ea de re oppoſita Religioſorum ſapientum placita, opinantibus alijs acclive eſſe negotium, totque difficultatibus involutum, ut nulla ſucceſus ſpes ſubluceret, quod pro inde tentari prudenter non poſſet; alijs contra ſentientibus, Chriſtophorum ad id officij excitatum à Deo eſſe, nec ejuſdem oportere deſiderijs obſiſtere, impigro ani-

animo exantlandis parati laboribus.

718 Hæc cùm ipſum laterent minimè, longâ ad Provincialem ſuum Epiſtolâ ſuas expoſuit rationes, & ſingulis ſibi objectis difficultatibus ſatisfecit, nil obicibus illis cunctatus, quin arduum planè opus aggrederetur. Provincialis demum omnibus ad trutinam libratis momentis, Cõmiſſarium deſtinandum ipſum cenſuit Tapuzgalpæ Nationis, ſocio addito Religioſo Laico F. Joanne de Baena, cunabulis Bætico, habitu autem Goatemalenſi, viro egregiæ virtutis, ultro ſe dante, quòd Ludovicum Betancurtium alijs Præſes ipſe miniſterijs addixerat. Porrò quanta illi terra marique pertulerint à Truxillo in Habanam, & ab hac in alias Inſulas ventis improbis, multisque caſibus conflictati ac projecti, Chriſtophorus ipſe litteris conſignavit, & multi, confecto Teſtimonio autentico, teſtes dixère, quibus, ne multi ſimus, ſuperſedemus.

719 Deo tandem adfavente, è memorato Portu Truxillo ſolventes, 16 Februari 1622 promontorium Deo gratias tenuere quatuorIndis Guanaxuanis comitibus, Interpretibusque apud Payas & Guazacalpanos tot fatigationibus conquiſſitos. Naviculâ inde cum cœteris omnibus valere juſſâ, invias ipſi terras, prærupta montana, vaſtasque ſolitudines pertentarunt, vix unum aliumve Indum longiſſimè ſuſpectantes, nihilque efferatę barbariei rabiem, belluarum pericula, & ſexcenta verentes diſcrimina, modò Chriſtum anuntiare gentibus poſſent, earumque animas lacrifacere. Biduum tranſierat, & ecce virorum lanceis armatorum, & fœminarum corollis floridis capita incinctarum turma ipſi objicitur, ad extremumque honoratior cœteris ſenex comparet, omniumque nomine religioſis viris gratulatur adventum, diuque à ſe expetitos & ſperatos, inquit gentis idiomate, quod vix non perfectè callebat Chriſtophorus, Interpretes autem Indi & capiebant optimè, & palam dabant. Stupuère ad inſperata humanitatis ſigna Noſter ac Socius, &, Quid cauſæ fuiſſe ut venturos ſe in terras illas opperirentur ſciſcitavère. Indus verò ſenex repoſuit, jam diu viſum à ſe in montanâ album colore, facieque venuſtiſſimum puerum, iſthæc prænuntiantem, pollicentemque ſibi, quamtumvis gravato annis, non prius vitâ exceſſurum, quam Chriſtianus fieret eorum ope virorum, qui venturi erant, quosque ipſe proptereà, conſtitutis in editis montibus, ſpeculatoribus, præſtolatus jam pridem fuerat.

720 Scilicet, bona inter Barbaros indole, & ad miſericordiam comparatâ Indus ille, ſueverat miſeris ſubvenire, quibus multas deſtinaverat ſegetes, induſtriâ

ſua cultas atque labore, lites eorum componebat & jurgia, perinde ac omnium parens & arbiter habitus. Et hunc quidem ignotus ac pulcherrimus Puer quondam aflatus, quæ mox diximus adpromiſſerat, ut ſubinde viſis noſtris hominibus, eis unà & ſibi auſpicatiſſimam ſenex fuerit diem gratulatus. Geſtiebat præ gaudio Noſter cum Socio, eximiasque Deo gratias agebant, Paganos illos ad Eccleſiæ gremium vocanti. Senex autem Indus, & qui eum comitabantur propinqui & amici, ſtrenuam dedère operam ædiculæ pro noſtris extruendæ, quam prope Xaruam flumen tumultuariâ ædificarunt contignatione: moxque amplum, impolitum licèt, Templum, confluentibus Paiis multis, & conterminis alijs, Chriſtianorum ſacris aptum conſtruxerunt.

721 Chriſtophorus interea nil cunctatus, eorumdem invigilans cathecheſi, Socio ipſum Interpretibus uſo juvante, plurimos ſalutaribus aquis Indos recreavit, in primis autem Senem illum egregiè felicem, qui non diu à ſuſcepto Baptiſmate in cœlum evolavit, alijs atque alijs quotidie venientibus, ubi fama percrebuit acceſſus illorum, quos Mótanæ Deus (ſic enim apparentem ſeni Puerum vocabant) olim in oras ſuas & terras appulſuros prædixerat. Accurrebant ſingulis veſperis omnes in Sacellum neophiti, & coram Immaculatæ Deiparentis Imagine, quam Chriſtophorus ſecum tulerat, in genua provoluti, Virgineum dicebant Pſalterium, pijsque alijs exercitationibus Deum ejusque Matrem deprecabantur. Interea, tertio ab acceſſu Religioſorum elapſo menſe, Myoparon ad proximius littus appulerat, Parochi Truxillenſis Clerici Didaci de Cañabete, & concivium diligentiâ dimiſſus, inviſendi Miſſionarios gratià, eisque vinum & hoſtias pro Myſterio conficiendo, & aliquam pro victu annonam ſubminiſtrandi; qua Chriſtophorus regrediente naviculâ uti opportunum exiſtimavit pro immittendo Goatemalam Socio ſuo F. Joanne de Baena, qui cum Provinciæ Præſide de rebus Taguzgalpanis ageret, & Religioſum Præſbyterum pro novâ illa Coloniâ ſolicitaret.

722 Ritè Baena functus officio fuit, atque ab inſtructo de ampliſſima meſſe Provinciali unà cum gravioribus Patribus, F. Benedictum Martinum à Sancto Franciſco Bæticum natu, profeſſione Goatemalenſem, qui ultro ſe, alios inter, obtulerat Apoſtolico miniſterio, &, cui jam diu anhelaverat, Martyrio, datum ſecum in Urbem Portum que Truxillo, inde in Pagum à Conceptione de Xarua (hoc enim inditum recenti Coloniæ nomen fuerat) deduxit. Ubi Chriſtophoro ſe præſentes dedere, quanta uno ipſe anno patraſſet, haud

ſatis

ſatis poterant demirari: nam adultos 700 ſacro fonte expiaverat, parvulosque permultos, & appoſſitè neophitos inſtituerat: Pagos ſeptem pro Chriſtianis è diverſis Nationibus ordinatè condiderat, ſua cuique datâ Ædicula ſacrâ: idq genus alia pro chriſtiano & politico conventu, geſtientibus incolis, egerat. Tum alias (ſunt enim in ampliſſima Regione quam plures) explorare Nationes cum Socijs conſtituit, celocique in viciniores oras traducti, Guavas & Xacaques (& hos quidem numero formidabiles & barbarie) petierunt, ac omnibus humanitatis & chriſtianæReligionis officijs cicurarunt, felici adeò ſucceſſu, ut pluſquam ſex mille, omnibus computatis, baptizaverint, ædificatisque Sacellis, in Oppida, ipſorum victui guſtuique congruentia, traduxerint. Ut verò Idioma Provinciæ uſu jam & conatu Religioſi viri calluerant, negotio animarũ expeditiores, intimius progredi non ſunt veriti.

723 Non longè à Xicaquanis Albatuinæ diſtant, qui ſua ſponte ad ripam fluminis Guampum dicti venientes, ubi Patres agebant, ut ad ipſos diverterent prædicarentque rogitabant. Reluctabantur neophiti clam, fraudesque & inſidias pro genio Nationis illius valdè timentes, Religioſos ab itinere removebant, & ne ſe illis crederent enixè rogabant; qui tamen nihili obteſtationes habentes, falli Indos, ut aliàs ſæpenumero, arbitrati, invitantibus Albatuinis acquieverunt. Ii porrò ut erant reliquis ſuperſtitioſiores Nationibus, cacodæmone audito ſuadenteque ut confoderent Religioſos, prius quàm terminos ſuos attingerent, agmine facto, in caſam ad Guanpi ripam, ubi Religioſi degebant, irruerunt, forti adeo manu, ut neophiti Miſſionaris ſuis addictiſſimi, illis obſiſtere haud quaquam valuerint. Conſtrictos ergò funibus, queis utraſque cuique manus ad tergum devinxerant, per illos circum Pagos deducunt, ubi Evangelium nuntiaverant, ſacraſque Ædes conſtruxerant, ſannis & cavillationibus vulnera ictusque addentes, quibus nihilo ſegniores Apoſtolici viri, monere illos pergebant, ignesque ſempiternos minari, quòd Spirituiſancto reſiſterent, & ſalutis ſibi januam obſtruerent.

724 Adhæc, efferatiores barbari Chriſtophorum, qui Sodalibus ad moriendum pro Chriſto adjiciebat ſtimulos, primum lancea petunt impudentiſſimè, in altumque evehunt ab illa ſuſpenſum intima quæque hominis ad collum uſque tranſververante; animam etiamnum agentis manum unam proſcindunt; laqueum alteri injiciunt, & gutturi innectunt: quòd verò nec his obijſſet, nec tunſionibus & ictibus pluri mis, ejus crura, macheris admotis, confringunt, atque inter cruciatus acerbos, ſpiritum ille in

 Jeſu-

Jeſu-Chriſti manus deponit. Nec mitius cum Socijs egerunt, quos &ſi in altum haud extulerint haſtâ confoſos, nec orbaverint manibus, vehementibus quaſſos ictibus tamen, aliter excruciarunt: nam & cantabricis eorum fregère crura & cervices, quas è nervo pendulas reliquerunt. Ubi gratiſſimæ Deo animæ cœlum petiere anno 1623 poſtremis Septembris, aut primis Octobris diebus, diffugientibus Albatuanis tortoribus, & in ſuas ſe ſpeluncas abdentibus, Chriſtiani Indi in Parentes ſuos devotiſſimi, deque ipſorum clade mœſtiſſimi, utut potuère, in eo ubi paſſi fuerant loco, corpora ſepelierunt unàque cum ipſis inſtrumenta martyrij, tumulum deinceps honori habentes, floribus & id genus alijs ſuperpoſitis exornantes.

725 Inde, non multo poſt, Apoſtolicorum exuvias virorum in Urbem Truxillanam Provinciæ Hondurenſis Gubernator pijſſimus Joannes de Miranda aſportavit, eximiâ in eis, quantum fas eſt, colendis poſitâ diligentiâ, & Noſtri quidem in Parochiali Eccleſia, Sociorum autem in Cœnobio S. Franciſci depoſuit corpora, quæ demum Goatemalam tranſlata in Conventu Franciſcanorum item Primario ad preſens uſque quieſcunt in Sacello S. Antonij nomine inſigni. In Guampi verò ripa, quo loco, ut diximus, inclyti mortem pro Jeſu-Chriſto viri oppetierant, ingentis magnitudinis Crucem ligneâ erexit quem memoravimus Gubernator Hondurenſis Miranda, tunc cùm inquirendorum gratiâ corporum, ulciſcendique Paganorum flagitij, eò ſe contulit: & adhæc uſque tempora venerabile ſignum conſiſtit, additis, ut videtur, prodigio tribus proceris enatis è ſepultura Palmis, ceu victoriæ, quam religioſi athletæ retulerant, monumentis. Egregiâ in eos feruntur pietate Hondurenſes, Goatemalenſes, & finitimæ gentes chriſtianæ, nec ſine devotionis uſurâ, beneficijs à Deo multis eo nomine obtentis. Noſter ſcripſit uno Volumine hiſpano ſermone

Conſultationes ſex reſpondendi ergo difficultatibus ſibi objectis in expeditionem Taguzgalpanam ſe præparanti, & probandi gratiâ licere, etiam cum vitæ periculo præſentiſſimo, illam aggredi ſacram Miſſionem.

Epiſtolas ad Provinciales ſuos duas lato calamo, & eis non abſimiles quas S. Ignatius Martyr ad Romanos ſcripſit.

Habentur authographa in Archivio Provinciç Franciſcanorum Goatemrlenſis à SS. JESU Nomine dictæ, ut teſtis eſt P. Arochena in Catalogo ad nos dato, n. 1. art. de Scriptoribus hiſpano uſis Idiomate.

Acta Noſtri & Sociorum pleniſſimè expendit P. F. Franciſcus Vaſquez in 2. part. Chronicorum ejuſdem Provinciæ tom. 2. lib.

lib. 5 à cap. 10 ad 21. à pag. 466 ad uſque 541. Epiſtolas memoratas edidit p. 487 & ſequentibus: & pag. 458 & ſequentib.

726 FR. CHRISTOPHORUS MARTINEZ DE VILLASECA, Natione Mexicanus & Patria, Ord. S. Franciſci in Provincia S. Evangelij Regularis Obſervantiæ alūnus, laudem ab utroque ſuggeſtu reportavit vulgarem minimè. Philoſophiam triennio profeſſus eſt, & tandiu Theologicis Cathedris præfuit, donec abſolutis 15 ſcholaribus annis, Emeritus Lector fuit renunciatus. Oratoriam ſacram multis excoluit & panegyricis habitis concionibus, & ad formandos mores tendentibus, quæ omnes non minus ab ingenij acumine pulchræ, & ab ſtylo nitidæ, quam ab arte & doctrinâ commendabiles doctis hominibus viſæ fuere. Sacris Virginibus Cœnobij à S. Clara Mexicani Vicarius à Superioribus Provinciæ datus, earum audiendis confeſſionibus operam dedit, & animis in chriſtianâ perfectione deducendis atque fovendis. Apud S. Inquiſitionis Tribunal Cenſorem egit, multiſque alijs nominibus clarus fuit. Edidit Idiomate hiſpano à ſe habitam in Primario Mexiceo Cœnobio PP. Prædicatorum

Panegyrim S. Dominici eorundem Ord. Fundatoris ſanctiſſimi. Mexici, typis Lupercianis 1727 in quarto. Extat tom. 97 Collect. noſtræ.

Panegyrim de SS. Jeſu-Chriſti Domini noſtri corde. Mexici, ex Typographia D. Mariæ de Ribera 1736. in quarto. Extat in Collect. noſtra tom. 14.

Porrò è Mss ejus Sermonibus non unus tantùm compaginari Tomus poſſet multi à doctis habendus.

Ineditum etiam reliquit

Curſum Philoſophiæ ad mentem Scoti elucubratum.

Præterea

Tractatus ad Theologiam Scotiſtam attinentes, quorum titulos Symmiſtæ ejus, penes quos ſchedæ erunt, addere dignabuntur.

727 D. CHRISTOPHORUS MILLAN DE POBLETE, Natione, ni fallimur, Mexicanus & Patria, cujus & profeſſio & acta nos latent, ſcripſit anno 1645 teſte Pinelo in Epit. Bibliot. Occid. additæ col. 700.

Mexicanæ Eccleſiæ, eorumque redituum & munerum narrationem: Cujus authographum ſtare in Bibliotheca Conſiliarij D. Andreæ de Barcia ipſe inquit Pinelus.

728 D. CHRISTOPHORUS MORENO AVALOS, Natione Mexicanus & Patria, ni nos conjectura fefellit, Regij Auditorij Cauſidicus, vernaculo idiomate publicavit

Teſtimonium pro Villa S. Fidei, quæ Novi Mexici caput eſt, contra ejuſdem Regni Gubernatorem D. Didacum de Vargas Zapata. Tacitis anno & loco editionis nomine que typographi, ut priſtinus in hiſce

hiſce Opuſculis uſus ferebat. Extat tom. 6. Collect. noſtræ in folio.

729 P. CHRISTOPHORUS REMIREZ, Natione Mexicanus, Patria Atliſquenſis, Diœceſis Angelopolitanæ, Soc. Jeſu nomen dedit, à qua & in amœnioribus litteris probatus, & in Philoſophia Theologiaque cum primis habitus, Latinitati tradendæ primùm admotus, dein Rhetoricam in Maximo Collegio Mexiceo profeſſus eſt, Philoſophiamque multis publicè expoſuit. Quatuor nuncupatis votis inſignis, & dotibus clarus, Rector datus eſt Regali S. Ildefonſi Collegio Mexiceo, unàque ampliſſimo Seminario, quod ad præſens moderatur egregio lectiſſimi cōventus emolumento quotidie incrementa capientis ab ſtrenuâ ejus regimini navatâ operâ. Elogio abſtinemus viri novis amicitiâ conjuncti, cujus alijs propterea reſervamus cōmendationem. Scripſit

Poeticam concertationem pro JESU die natalitio numeris celebrando, dato vatibus Sceptri ſymbolo. Habetur in Libro ejus argumenti plura complectente Opera ad annum 1743 in Biblioth. Collegij Maximi Mexicani.

Curſum Philoſophicum à Summulis ad ſupremam uſque, ſecundùm Ariſtotelicum ſyſthema, ejuſdem Stagiritæ librum; cujus exēplaria ſunt multa.

Conciones, Proluſiones, & amœnioris alia litteraturæ Opuſcula. Mss.

730 FR. CHRISTOPHORUS RUIZ, Natione Hiſpanus, è Provincia Conceptionis Seraphici Ordinis, in qua profeſſus fuerat, in recentem ea tempeſtate Mexicanam S. Evangelij anno 1538 trajecit unà cum P. Joanne de Gaona alijsque eximijs Sodalibus. Egregiâ virtute floruit, & cœleſtium contemplationi rerum, cui deditus erat, negotia ſibi injuncta à Superioribus amicè ſociavit. Semel iterumque Primarium Mexiceum Cœnobium rexit, atque inter Provinciæ adſcriptus Deffinitores, ſtrenuè munere functus eſt. Magno ſibi à religioſiſſimâ vitâ nomine comparato, ex eodem Mexicano Conventu ad Superos abijt, ut piè creditur, die 25 Maji anno 1550. Edidit hiſpano ſermone

Tractatum de Oratione.

Cujus, poſt duo & amplius ſecula, exemplar nos inveniſſe nullum, mirum non eſt; habemus tamen teſtes locupletiſſimos Nicolaum Antonium in Bibliotheca nova pag. 191. Gonzagam & Wadingum ſequentem: itemque Torquemadam in Monarchia Indica tom. 3. lib. 20. cap. 61. p. 525. edit. noviſſimæ, & Betancurtium in Menologio ad diem 25 Maji pag. 51.

731 D. CHRISTOPHORUS RUIZ DE CABRERA, Natione Mexicanus, apud Villam de Carrion in Valle de Atliſco Diœceſis Angelopolitanæ ortus, Præſbyter Secularis, moribus juxtâ com-

commendatus & litteris, Concionator fuit, non Mexici tantùm & Angelopoli, ſed in ditionibus etiam alijs, ut propterea Generalem Regni Prædicatorem ſe in Opere mox recenſendo, nuncupaverit. Pro Sacramentis Mexicano Idiomate miniſtrandis publico inſignitus titulo, alijs etiam nominibus claruit, Archiepiſcopo Mexicano Illmô. D. D. Joanni de la Serna, virisque alijs graviſſimis peracceptus. Edidit hiſpaân linguâ

Singulares rarosque eventus Mexici, excitatis turbis ad clavum ſedente Marchione de Gelves Pro-Rege. Mexici, anno 1624 in folio, tacito typographi nomine. Extat tom. 20. Collect. Mendozianæ, Opuſculumque 9 capp. Hiſtoriam funeſtiſſimæ cladis abſolvit.

732 M. F. CHRISTOPHORUS RUIZ GUERRA, Natione Mexicanus & Patria, poſt imbibitas Humaniores litteras, Philoſophiæ operam dedit atque Theoſophiæ, laureamque Magiſtralem in Academia Mexicanenſi tulit, ac procedente tempore Decanum egit Conſeſſus Philoſophici. E Præſbytero Seculari, Judiceque Eccleſiaſtico Tezcucanæ ditionis, & Cenſore apud S. Inquiſitionis Tribunal, in Ordinem Hoſpitalitatis S. Joannis de Deo tranſivit, in quo emiſſâ profeſſione, miniſterijs incubuit Sacerdoti congruentibus, ægrotantium in Valetudinarijs Confeſſiones ſacras excipiens, cæterisque Sacramentis muniens & hortationibus parantes ſe ad ſupremum agonem. Conciones in utroque ſtatu frequentes habuit, atque ut erat in amœnioribus litteris & poeſi verſatus, Oratoria poſt ſe reliquit & Poetica monumenta editis Operibus, quæ ſubjicimus. Hiſpano ſermone excuſit Panegyrim à ſe habitam pro ampliando Catholici Regis noſtri Philippi V inſigni triumpho ad Villaviciofam relato, cui titulum dedit

Corona hæreditario Jure, electione item, & acclamatione quæſita. Mexici, typis Michaelis de Ribera 1712 in quarto. Extant etiam

Triumphalis pompa pro excipiendo Excmò. D. D. Joanne Antonio Vaſquez de Acuña, Marchione de Caſa Fuerte, Mexiceo Pro-Rege, Imperialis Mexicanenſis Urbis ſumptibus & juſſu conſtructa. Mexici, ex Officina Joſephi Bernardi de Hogal 1722 in quarto. Extat in Collectaneis noſtris tom. 38. Opuſculum eſt Poeticum latinis hiſpanisque numeris concinnatum, Auguſti exemplari pro inclyto celebrando Pro-Rege ab Authore propoſito.

Arcus triumphalis ab inſigni Metropolitanâ Eccleſiâ Mexiceâ excitatus gratulandi ergo adventum Pro-Regi Excmò. Marchioni de Caſa Fuerte. Mexici, eiſdem typis & anno in quarto. Extat in dicto noſtro tom. Promethei idæam ſibi vates præfixit, quam hiſpanâ ac

ac latinâ poeſi in commendationem Herois ſui expreſſit.

Litteræ fauſtè laureatæ laurusque litterrarum feſtiva, ſeu, Deſcriptio ſolenniſſimæ pompæ, Concertationisque poeticæ ab Academiâ Mexicanâ inſtitutæ, prǽſtiti ergo Juramenti recèns adHiſpaniarum Thronum evecto Ludovico I. Mexici, ex Chalchographia Joſephi de Hogal 1724 in quarto. Liber eſt amœniſſimâ ob oculos exhibens narratione Academica geſta pro dilectiſſimi Regis inauguratione colendâ, numerosque pulcherrimos ab ſelectioribus profectos Mexiceis ingenijs, Ludovicum plaudentibus Philippo ſuffectum, ceu Herculem Atlanti: Hoc enim illis argumentum propoſitum fuerat ad Concertationem, cui Noſter à Secretis fuit deſtinatus. Placet porro Epigramma hîc excribere, quod Libro præfixit Chriſtophorum laudans D. Joſephus de Villerias, Mexicanus, vir eruditione juxtà & ingenio in paucis habendus.

EPIGRAMMA.

Cui dedit Alcidæ Pater Atlas omnia, Chriſtum
Chriſtophorus fertur ſuſtinuiſſe volans.
Alciden, magnus dat Atlas cui ſceptra Philippus:
Alter Chriſtophorus nunc quoque portat ovans.
Herculeum geſtans graviorem robur Olympum,
Hic levat ingenio, viribus ille tulit.
Nempe, ut cùm ſimilis labor ambos urget, uterque
Chriſtophorus fœlix Herculis adſit Atlas.

Eccleſiæ anima in ſacramento charitatis S. Joannes de Deo, ſeu ejuſdem S. Parentis concio. Mexici, mox dictis litteris 1725. in quarto. Extat in Collect. noſtris tom. 3.

Zachæus Hoſpitalarius, ſeu Panegyrica concio habita in Dedicatione Mexicei Templi ſub titulo S. Joannis de Deo à fundamentis inſtaurati. Mexici in eâdem Officina 1729. in quarto.

Ignis glorioſiſſimi S. Joannis à Cruce inter Sanctos relati, è vivifico Sacramenti altaris igne mutuatus. Sermo apud nudipedes Carmelitas Mexici habitus ſexta die ſolenniſſimi feſti Canonizationis ejuſdem Divi. Extat unà cum multis id argumenti Opuſculis in *Secunda quintadecima Jannuarij Mexicana* pag. 435. Mexici, typis Joſephi Bernardi de Hogal 1730 in quarto.

Phenix flammas inter Zacatecanorum exuſtus, denuoque redivivus: Sermo in ea Urbe habitus, novæ Crucifixi Imaginis cauſâ dedicationis, in combuſtæ locum ſuffectæ. Mexici, litteris D. Mariæ de Ribera 1736. in quarto. Habetur tom. 14. Collect. noſtræ.

Oratio funebris dicta in Exequijs R. P. F. Joſephi Montes, Commiſ-

miſſarij Generalis in Novâ Hiſpaniâ Ordinis S. Joannis de Deo. Mexici, eiſdem typis & anno, in quarto. Extat in Collect. noſtris tom. 33.

733 D. CHRISTOPHORUS SANCHEZ DE GUEVARA, Natione Mexicanus & Patria, in utroque ſtatu prophano ſcilicet & Eccleſiaſtico inſignis fuit. Matrimonio junctus, Cauſidicum egit celebratiſſimum, atque infula Doctoris in Jure Civili conſpicuus, nec minus in Canonicis ſanctionibus clarus, plures Academiæ Mexicanenſis Cathedras rexit. Inſtitutionum Imperialium primùm ſuggeſtui pręfuit: mox Veſpertino pro Romanorum jure explicando incubuit: Dein Veſpertinum pariter pro Sexto Decretalium Libro tradendo ſumpſit; tandem Decreti Cathedram moderatus eſt, quo uſque adimpleto vicennio Emeriti requie & honore potitus eſt. Tum verò Rector Academiæ datus, eo etiam ſtrenuè defunctus eſt munere. Morte conjugis, prophanis ſe abdicans, initiatusque Sacerdotio, ad Metropolitanæ Eccleſiæ Canonicatum evectus, & poſtmodum Meſochorus creatus, 7 Novembris anno 1644 caſu ſanguine exhauſtus obijt. Non dum eo tempore uſus tenuerat Academicus Mexicanus, Anteceſſorum Elucubrationes in Tabularium & Libros redigere, qua propter ſcripta Noſtri, quæ dubio procul multa fuere & perdocta, ſignatius indicare prohibemur, contenti Opuſculum innuere, quod editum vidimus, tacito tamen nomine typographi pro ętatis conſuetudine. Eſt autem illud hiſpano ſermone

Teſtimonium in jure de Comitijs Provincialibus à Religioſis Auguſtinianis Regni Michoacanenſium habitis. In folio anno 1632. Extat tom. 5 Collect. Mendozianæ.

Authoris meminit Plaza in Chronicis Academicis Lib. 4 cap. 17 n. 147.

734 M. F. CHRISTOPHORUS DE SOTOLONGO, Natione Mexicanus, Patria Habanenſis, Profeſſione Dominicanus, abjectâ prædivitis opulentiâ Domus paternæ, nihilque nobiliſſimâ moratus ſtirpe, ſeculo ſe abdicavit, in Conventum S. Joannis Lateranenſis Urbis Habanenſis Primarium Sacri Pręd. Ord. annò 1672 die decima Novembris receptus. Scholæ Palęſtram, tradendo, quas ibidem acceperat, Philoſopiam atque Theologiam, ubi dimenſus fuerat, Magiſterij bravium accepit, nec proprea otio indulſit & quieti, imò ſolennius ſe ſacris Biblijs ſtudendis PP. atque Interpretum Voluminibus conſultandis, idque genus ſe dedit, tantâ inde eruditione locuples, ut, cùm modeſtiſſimus eſſet, dixerit tamen datâ occatione, paratum ſe eſſe ad quotidie dicendum integro menſe de Beatiſſimæ Mariæ Virginis laudibus, atque ejuſdem Roſarij præconijs (erat ſanè ejus myſterijs

egregiâ pietate addictiſſimus) nullo ad id officij Libro interim evoluto. Humaniſſimus erat & urbaniſſimus, facili ut negotio moribus ſuis ac litteris omnium ſibi animos devinciret. Scripſit idiomate hiſpano Librum cui titulum dedit

Gigas Chananeus, ſeu Acta & Martyrium unàque Miracula S. Chriſtophori, Urbis Habanenſis Patroni, ſtylo Hiſtorico-Panegyrico expenſa.

Traditum fuiſſe Opus Mss Authoris cognatis edere illud cupientibus, monet nos M. F. Joſeph Gonzalez Afonſeca, ejuſdem Ord. in data de Scriptoribus Habanenſibus narratione: nec tamen illud adhuc eſſe publici juris factum. Scripſit præterea eâdem linguâ

Hiſtoriam miraculoſæ Imaginis Venerabilis Deiparentis à Charitate dictæ, quæ in Sanctuario del Cobre prope Cubenſem Civitatem egregiâ colitur religione. In hoc Libro Author ejus originem Imaginis detegit, quondam ſuper aquas Nipenſis ſtationis inambulantis, quamque Iconem operâ S. Evangeliſtæ Lucæ ſculptam arbitratur momentis pluribus. Aſſervari Mss in Archivio mox dicti Sanctuarij credit citatus M. Afonſeca.

Tractationes Philoſophicas & Theologicas.

735 F. CHRISTOPHORUS DE TORRES, Natione Mexicanus & Patria, Ordinis S. Franciſci ſtrictioris Obſervantiæ in Provincia S. Didaci Mexicea profeſſor, acuti vir ingenij & multæ doctrinæ, Philoſophiam Sodalibus è Cathedra tradidit & Theologiam, Deffinitoris munere & alijs inſignis, edidit vernaculo ſermone

Compendium Doctrinæ Chriſtianæ, & Præceptorum Regulæ S. P. S. Franciſci pro tyronum inſtitutione. Mexici, typis Joſephi Bernardi de Hogal 1726 in 4. ſcripſit verò

Philoſophiæ Curſum ad mentem Scoti.

Theologicos Tractatus.

Conciones varias à Symmiſtis ſuis requirendas.

736 D. CHRISTOPHORUS VADILLO, cujus incerta nobis Patria eſt & Natio, antiquiores inter Mexiceæ Univerſitatis alumnos cenſetur, qui Juriſprudentiæ apud ejuſdem Aulas operam dederint. Baccalaureatus inſignis laureâ, à Secretis habitus fuit Academici Magiſtratus, moxque Decreti Cathedrâ vacante, unus è candidatis ipſe pro illâ regendâ ſcholaſtico facto periculo, cœteris fuit prælatus die 20 Auguſti anno 1565. Tum Licentiæ & Doctoratus gradum in Jure Canonico tulit, proque inſtituendis auditoribus ſuis auſpicatus eſt

Opuſcula in Gratiam Decretum.

Ejus extat memoria in Chronicis Academicis Plazæ lib. 1. cap. 7. n. 34 & 35.

737 D. CHISTOPHORUS DE LA VEGA, Natione Mexicanus Patria, Angelopolitanus poſt datâ bonis litteris operâ & imbibitâ Philoſo-

loſophiam, Apollineæ Facultati ſe dedit, cujus demum lauream retulit Doctoralem. Multi ſanè habitus, cùm pro Medicinæ praxi, tum etiam pro theoria, Veſpertinus Academicus Profeſſor plures annos ad obitum uſque inſtruendis Diſcipulis vigilavit. Interea pro Valetudinario à Puriſſimâ Conceptione nuncupato, quod Ferdinandi Cortezij juſſu & ſumtibus conditum eſt, inſtitutus, ſolicitè juxtà & piè ægrotantibus pauperibus adfuit, Archiatrum etiam egit, quod munus Proceribus in re Medica tribus injungitur. Scripſit

Tractatus exponendi ergo ſolenniores Aphoriſmos ad audientium commodum Scholaſticorum aptatos, ut Annuæ Lectiones Academicæ nos docent.

738 D. CHRISTOPHORUS DE VILLAREAL, Natione Mexicanus, Patria Floridenſis, Mexicum deductus, humanioribus litteris eruditus & artibus liberalibus, illuſtri S. Raymundi Nonnati Collegio Commendatorum Ord. Beatiſſimæ V. Mariæ de Mercede adſcriptus fuit, quod à Clariſſimo Fundatore pro Habanenſibus, in quorum Diœceſi Florida eſt, & pro Michoacanenſibus conditum fuit. Sedulam utrique Juri navavit operam tanto ſucceſſu, ut Patronus cauſarum evaſerit nemini ſecundus, maximi ſubinde habitus non à clientibus modò, ſed à Doctiſſimis Senatoribus, & quibuſcumque viris eruditiſſimis. Doctorali Civilis Juris apice redimitus in Academia noſtra, quæ moleſtiſſimam cum Majori Collegio Divæ Mariæ & Omnium Sanctorum litem trahebat, à pleno Anteceſſorum & Doctorum conſeſſu Procurator in Hiſpaniam deſtinatus, fauſtè apud Regiam Curiam negotium egit, Univerſitatisque juri conſuluit, Schedulâ à Catholico Rege noſtro Philippo V demum optentâ pro Academicis privilegijs & uſibus ad unguem adſtruendis. Pro Mexiceo Areopago inſtitutus Auditor, redux ad noſtros, ſuas in judicando partes tam agebat egregiè, quam fœliciter olim quæ Advocati fuerant & accuratiſſimè abſolverat. Bibliothecam ſibi apparavit multis & ſelectis Voluminibus omnigenâ amœnis & perpulchris eruditione, qua ipſe quoque prædives erat, Librisque conjunctis plurium litteratorum Virorum Imagines ſuperpoſuit, dignus qui ſimili à doctis hominibus habeatur honore. Edidit materno ſermone

Defenſionem cujuſdam de homicidio accuſati. Mexici, tacitis anno & Typographo in fol. habetur tom. 2. Collect. Mendozianę, & tom. 4 noſtræ.

Allegationem coram Metropolitano Judice expoſitam cognocente in gradu Appellationis de negotio Sodales Mercedenſes tangente. Mexici, tacitis anno & Officina, in folio. Habetur à Mendoza inter ſcripta non compaginata.

 Alle-

Allegationem pro D. D. Joanne de Brizuela in lite ſuper Primariæ Medicinæ Cathedræ proviſionem exortâ. Mexici, tacitis anno & Calchographia. In folio. Extat tom. 20 Mendozianæ collect.

Reſponſionem pro Militibus in Americanâ Claſe de Barlovento merentibus, datam Opuſculo edito eorum Præfecti nomine D. Guillermi Morſy. Mexici, tacitis anno & Typographi nomine in folio. Extat tom. 20. Collect. Mendozianæ.

Propugnationem juris D. Chriſtophori Bernardi de la Plaza, à Secretis Academiæ Mexicanæ, ad primogenia bona, vulgo dicta Vinculum. Mexici, tacitis item anno & Officina, habetur in folio tom. 15 ejuſdem Collect.

Propugnaculum juridictionis Regio nomine inſtituti Mexicei Tribunalis pro decedentium ab inteſtato bonis curandis. Extat in fol. editum in dicto tom.

Pro Regia Societate de Guinea nuncupata, Mexici, 1708 in folio. Habetur in eodem tom.

Allegationem pro D. Salvatoris de Perea jure in cauſâ contractus. Mexici, in folio habetur ibidem tom.

Defenſionem alteram rei alterius de capitali cauſa accuſati. Mexici, in folio. Extat tom. 25 Mendoziano.

Conſultationi ſibi factæ ab Illmô. Angelopolitano Epiſcopo D. D. D. Emmanuele Fernandez de S. Cruz in puncto clauſuræ reſponſum. Extat Mss tom. 47 Collect. Mendozianæ.

739 M. F. Christophorus de Zea, Natione Mexicanus & Patria, Ord. S. Franciſci in Conventu Mexiceo emiſſâ profeſſione ſe addixit. Doctoratus in Sacrâ Theologiâ conſpicuus infulis & Anteceſſoris munere, quod obierat, egregiâ laude, in Academiâ noſtrâ, eandem ut in Cœnobio ſuo ſpartam ornaret, juſſus; non modò Sodalibus Theoſopiam tradidit, ſed antiquis multis Academicis diſcipulis, qui ipſum audiendi gratiâ cò conveniebant. Tanto erat in Sacrâ Facultate nomine, tantique ab Scholaribus habitus. Deffinitorem egit Provinciæ & Conventus de Xochimilco, inter primos inſignis, Guardianum. Virtutibus claruit, quas jugi carnis maceratione, ſacris meditationibus, & exactiſſimâ in Choro frequentando pietate fovebat. Abijt ad plures die quinta Martij anno 1614 mærente Familia, quæ litteris conſpicuum & moribus virum egregio amore proſequebatur. Ejus meminit Betancurtius in Menologio pag. 27 die 5 Martij, qui tamen ſcripta prætermiſſit.

Theologica Opuſcula, aliunde haurienda, nec dum à nobis hauſta ex Academico Tabulario, in quod id temporis Profeſſorum Codices inferri cautum non fuerat.

740 D. Clemens Bugueiro, Natione Mexicanus, &, ni

fallimur, Patria, Cauſidicos inter adſcriptus Conventus juridici, edidit hiſpano ſermone

Allegationem juris gratiâ tuendi Petri Maldonati Sculptorum coagmentatoris. Mexici, anno & Typographiâ, antiquo more, tacitis in folio. Extat tom. 15. Collect. Mendozianæ.

741 F. Clemens de Ledesma, Natione Mexicanus & Patria, Ordinem Seraphici Parentis Franciſci in Provincia S. Evãgelij Regularis Obſervantiæ ſectatus eſt, cui exemplo vitæ, doctrinæ, & officijs decus adjecit. Philoſophiæ Profeſſor Sodalibus ipſam triennio è ſuggeſtu aperuit. Theologiæ pariter tradendæ aptiſſimus licèt, ut qui eam altè imbiberat, methodoque & ingenio ad docendum pollebat, Aulis dimiſſis, curas ſuas omnes in pulpitum ſacrum & animarum inſtitutionem chriſtianam intendit & piam, concionibus juxtà habendis, & excipiendis fidelium confeſſionibus deditus. Præfectus Tertij Ordinis ſui alumnis, non hortationibus modò publicis & privatis conſuluit, ſed editis etiam Scriptis, quibus eorum inſtituta & quæ ad ipſos cumque attinent, explicatè eruditèque tradit. Prædicatoris Emeriti gradu inſignis, à generali Novæ Hiſpaniæ Commiſſario Viſitator in Michoacanenſium Provinciam ejuſdem Ord. dimiſſus eſt, cujus ſubinde Pater evaſit. Suæ mox S. Evangelij Provincialis canonicè 24 Aprilis 1694 electus, multis inclaruit: nam & religioſam obſervantiã accuravit vivosque lapides, & ædibus inſtaurandis in Primario Conventu operam dedit: excitavit à fundamentis eas in quas ſe tyrones recipiunt, & auſterę vitæ rudimenta ponunt: cellas item alias erexit & Officinas Religioſorum uſibus aptas. Nec verò virtus ejus domeſticos intra lares continuit ſe, imò plures juvandi zelo, in primisque augendę Dei gloriæ, perutiles & ſcitè à ſe elucubratos Libros publici juris fecit. Sunt ij quidem hiſpano ſermone

Vita ſpiritualis communis Seraphici Tertij Ordinis S. Franciſci. Mexici, apud D. Mariam de Venavides 1689. in quarto

Compendium excellentiarum Tertij Seraphici Ordinis: cui acceſſère Conſtitutiones peculiares V. Tertij Ordinis Civitatis Angelopolitanæ. Matriti, typis Antonij Gonzalez 1705. in octavo. Editionem hanc 2 eſſe atque à ſe viſam ſcribit P. F. Joannes à S. Antonio in Bibliotheca Franciſcana tom. 1 pag. 272.

Notitiarum excitator Moralium tomus 1. Mexici, litteris D. Mariæ de Benavides 1695 in quarto.

Notitiarum excitator Moralium tom. 2. Mexici, eiſdem typis & anno. in quarto.

Excitatoris Compendium notitiarum ad S. Sacramenta ſpectantium. Mexici, ex eadem Officina 1695. in octavo.

Compendium excitatoris alterum. Mexici, eiſdem formis & anno in octavo.

Excitator Reipublicæ ſtudioſi, alphabetico ordine in ſummam redigens primum & ſecundum Compendium excitatoris notitiarum Theologicarum Moralium cum additionibus varijs neceſſarijs pro multorum ſtatuum obligationibus aperiendis. Mexici ex eadem Calchographia 1700. in quarto.

In his porrò de Theologia mores diligente Voluminibus, ne cui ofendiculo ſint tyroni proſcriptæ à Summis Pontificibus Alexandro VII & VIII, item ab Innocentio XI theſes, ab Authore rejiciuntur atque notantur.

Memorata Bibliotheca Franciſcana, quam dicto tom. 1. cætera latuerunt ſcripta noſtri præter Compendium primum; addidit tom. 3 inter Appendices, conciones

De JESV Nazareno.

De Angelopolitani Templi dedicatione.

De cujuſdam monialis Profeſſione. Mexici excuſas anno 1684. quæ nos hactenus fugiunt.

Meminit Noſtri Betancurtius in de Illuſtribus Provinciæ ſuæ viris pag. 147. n. 37 & pag. 152. n. 60.

742 F. Clemens a Neapoli, non aliunde nobis notus quam à mox dicta Bibliot. Franciſcana tom. 1. pag. 272. niſi ejuſdem Author deceptus eſt, Provinciæ S. Evangelij alumnis acenſetur, diciturque hiſpano ſermone ſcripſiſſe

Centuriam Epithaphiorum Italicè concinnatam à Joanne Franciſco Loredano, prout narrat Abbas Ghilinus in ſuo Theatro Italico Litteratorum edito Mediolani pag. 203.

743 P. Dr. Clemens Sumpsin, Natione Mexicanus, Patria Goatemalanſis, prænobili egreſſus è Domo, in qua optimè fuerat à genitoribus inſtitutus, & latinis litteris efformatus, Soc. JESU in Provincia Novæ Hiſpaniæ ſe addixit. Philoſophiam in Collegio Maximo Mexicano publicè docuit; Theologiam verò primùm Antequeræ Goaxacentium, dein verò Angelopoli & Mexici profeſſus eſt annis multis, Primariæ Cathedræ tandem præpoſitus, & poſtmodum Stúdijs majoribus. Hinc eximio Doctorum Mexicanenſium plauſu Dr. & ipſe in Sacra Facultate auguratus, pro regendâ in Univerſitate Cathedra Doctoris Eximij Perpetuus & primus Anteceſſor fuit inſtitutus, ad obitumque uſque ſtrenuam Profeſſoris muneri operam navavit. Erat quidem in re ſcholaſticâ politiſſimus, & ad palæſtram natus, atque exercitatione jugi promptiſſimus juxtà & doctiſſimus. Adhæc, ſimilem in omni Theologia nactus eruditionem, atque in utroque Jure minimè vulgarem peritiam, graviſſimis alijs incumbebat negotijs, & à Conſiſtorio Fidei Mexiceo Cenſoris titulo pluries ex mu-

munere requiſitus, & ab Archiepiſcopo & Epiſcopis conſultus, gaudentibusque ut ſacris initiandos, exponendosque audiendis confeſſionibus, ac Eccleſiaſtico deſignandos ſuggeſtui experiretur atque probaret. Comitate inſignis & humanitate, vitę quoque probitate conſpicuus, amori erat & religioſis omnium Ordinum viris, & Nobilibus etiam ac vulgaribus, in egenos ipſe & miſerabiles egregiâ charitate propenſus, quos, ut ut poterat, eleemoſynis ſublevabat. Animarum boni ſollicitus, pro ipſis expiandis confeſſione libèns in Eccleſia aderat, proque erudiendis & domi & foris concionabatur. Inſtituta Familię ſuæ deperibat, & ſanctè ſervabat, Rectorque datus Collegio Maximo, egregiâ ſemper obſervantiâ florentí, exemplo alijs præibat. Multa erat adverſus Deiparentem Virginem religione, cujus morti proximus præſidium fidentiſſimè poſtulans, & cruciatus memoriâ refricans, pientiſſimum Hymnum *Stabat Mater doloroſa* decantari ſibi voluit, ſacramentisque munitus, prȩcedenti pervigilium Puriſſimæ Conceptionis die animam Deo reddidit anno 1735. Funeri ejus Academicus Senatus, Cœtusque Religioſi, atque Equites multi interſuere. Scripſit

Philoſophiæ Curſum, Summulis, Logicâ, Phyſicâ, Metaphyſicâ, & cæteris Libris conſtantem Ariſtotelici more Syſtematis. Inſuper Tractatus Theologicos

De Deo ut uno.
De Perfectionibus divinis.
De Viſione Dei.
De Voluntate Dei.
De Angelis.
De Actibus humanis.
De Bonitate & malitia.
De Merito juſti.
De Beatâ Virgine.
De Pactis & Contractibus in univerſum.

Quorum aliquos *Lectionum Academicarum* index nobis exhibuit, alios ſæpius vidimus Mss, præter quos concinnaſſe alios non dubitamus hactenus nos fugientes. Scripſit præterea

Proluſiones Latinas.
Conciones Hiſpanas.
Conſultationes varias,

Quæ forſan à Sodalibus cuſtodiuntur.

744 Clerici Congregationis Mexicanæ B. M. Anunciatæ in Collegio Maximo SS. AA. Petri et Pauli Soc. Jesu conditæ, juris publici fecerunt hiſpano ſermone conſcriptum ab ipſis Opuſculum, cui dedère titulum:

Dubia ad ſanctas Miſſæ Ceremonias ſpectantia per Clericos reſoluta Congregationis Dominæ noſtræ erectæ Apoſtolicâ authoritate in Collegio Soc. JESU Mexiceo. Mexici, apud Henricum Martinez anno 1602. in quarto.

Porrò Congregationi huic paulo poſt annum 1578 inſtitutæ in Schola Soc. JESU Mexiceâ, ut Author eſt P. Florencia in Hiſt.

Provinciȩ Novæ Hiſpaniæ Lib. 6. cap. 7. pag. 353 n. 381. quæ que primas tenet inter ejuſdem inſtituti cœteras Americæ noſtrȩ; Indulgentias communicavit, Pontificia qua donatus erat facultate, R. admodum P. Claudius Aquaviva Præpoſitus Generalis Soc. JESU anno 1587. quas Gregorius XIII & Sixtus V jam pridem conceſſerant ejuſdem nominis Sodalitio Romani Collegij. Quòd autem frequentiſſima Mexici Schola etiam ea tempeſtate fuerit, opportunè ab ejuſdem Rectoribus bimembris Congregatio facta eſt, cui tertium quoque caput acceſſit. Nam Grammaticæ & Rhetoricæ cultoribus Præfectus fuit datus in Gymnaſium maximum convenie͞tibus pietatis exercendȩ qualibet die Dominica; Philoſophos autem & Theologos Prȩfectus alius in Eccleſiâ ſimilibus format inſtitutionibus. At qui ex ijs Sacerdotio initiati evaſère & Doctoralibus infulis inſigniti, aut alijs Eccleſiaſticis muneribus clari, ceu tertium Congregationis gremium fecerunt, alterâ per hebdomadam die convenientes Sacrorum Rituum & Ceremoniarū collationes habendi gratiâ, quibus ad aram facientibus opus eſt ſtudere, & quæ propria ſunt Sacerdotij officia ſecum communicandi. Id circo prȩter cœteris communes Sodalibus Regulas, peculiares ad Prȩſbyteros duntaxat ſpectantes coluere, & utrasque ad calcem memorati Libri ediderunt à pag. 208 ad poſtremam uſque. Accuratiſſimâ uſuri Criticâ in Liturgicis, quibus operam dabant, ſex ſeptem vè Miſſalium Editiones prȩ manibus habuere, ex eis quæ à S. Pij V reformatione ad annum uſque 1600 adornatæ prodierant, queis inter ſe collatis, propius ad Pontificis S. mentem accedentibus Rubricis adhæſere & Decretis. Varias itidem *Pontificalis Romani &* *Ceremonialis Epiſcoporum* impreſſiones diligenter conquiſitas pro inſtituto ſuo conſuluere, evolutis interea Scriptoribus qui tunc uſque ea de re egerant, ut Epiſtolâ ad Clerum Mexiceum data in editi Voluminis anteceſſu prȩmonent. Eximios in eo Congregationis ordine doctrinâ & pietate viros floruiſſe teſtis eſt prȩcitatus P. Florencia, Liberque editus ſatis indicat nuncupatus Sodalitij Protectori D. D. Joanni de Cervantes, Mexiceo Archidiacono & Arciepiſcopatus Gubernatori, Sacrorum Bibliorum Academico Interpreti, & poſtmodum Epiſcopo Goaxacenſi, qui in Epiſtola eidem præfixa Libro ad ſodales Clericos ſcripta, & ſe unum ex illis eſſe teſtatur, & alterum D. D. Alphonſum Muñoz, Primarium Sacræ Theologiæ Profeſſorem, dein Metropolitanȩ Eccleſiæ Decanum, & pro Chiapenſi electum Antiſtitem, cui Opuſculi examen pro editione commiſſerat. Præter typis excuſum Librum jam dictum, Authores ijdem elucubrarunt

Ali-

Aliquot alios ejuſdem argumenti admodum expolitos & doctos,

Quos inveniri apud Collegiū Maximum P. ipſe Florencia affirmat pag. 357. n. 387. ſubjungens, inſtitutis deinceps alijs Clericorum Cōgregationibus, Anunciatæ V. Sodalitium penes Scholares totum manſiſſe, à queis hodie que frequentatum viget ac floret.

745 CONCILIUM CARAQUENSE I habitum eſt in Urbe Caracas, Provinciæ Venetiolæ capite, anno 1609 ab ejuſdem Epiſcopo Illmô. D. D. F. Antonio de Alcega, Franciſcano, teſte Ægydio Gonzalez Davila in Theatro Eccleſiæ Venetiolę pag. 301. Opinamur Synodum hanc cuſtodiri in Archivio ejuſdem Eccleſiæ.

746 CONCILIUM CARAQUENSE II an numeremus, ſumus ambigui, quamvis de Conſtitutionibus Synodalibus Caraquenſibus fidem nobis faciat Pinelus in Epitome Bibliot. Occid. Editionis noviſſimæ col. 789 teſtatus editas fuiſſe in folio anno 1698. Porro id circo in ancipiti hęremus, quoniam extra Synodū quoq̃ iſtiuſmodiConſtitutiones ab Epiſcopo emanare poſſunt, quod mox ſcribemus indicantes Diœceſim Chiapenſem, & aliundè rei hiſtoriam venari nequamus. Conſtitutionum Caraquenſium à memorato Pręſule conditarum meminit D. Joannes Chryſoſtomus Rodriguez Garraſedo, loco inferius dando in *Illmûs. D. D. Didacus de Baños & Sotomaior.*

747 CONCILIUM CHIAPENSE ſeu Diœceſanam Synodum hîc forte aliquis quæret, qui legerit Conſtitutiones Diœceſanas Epiſcopatus Chiapenſis conditas ab Illmô. D. D. F. Franciſco Nuñez de la Vega, Dominicano, ejuſdem ditionis Antiſtite, editas que Romę anno 1702. tom. in folio. Quòd tamen eas citra Synodum Præſul his doctiſſimus juxtà & vigilantiſſimus dederit, propterea nullum Chiapæ Concilium memorandum occurrit.

748 CONCILIUM COMAIAGUENSE I, itemque II indixit & habuit in ea Urbe Hondurenſis Diœceſis primaria, ejuſdem Epiſcopus Illmûs. D. D. F. Ludovicus de Cañizares, Ord. S. Franciſci de Paula, anno 1631. menſibus Januarij & Martij, teſte Ægydio Conzalez Davila in Theatro ejuſdem Eccleſię pag. 308 ſcribente penes ſe habere utriuſque Synodi exemplaria, quę itidem fuiſſe Mss in fol. in Bibliot. D. D. Andreæ de Barcia Regij Conſiliarij ſcripſit Pinelus in Epit. Bibliot. Occid. col. 771.

749 CONCILIUM GOATEMALENSE habitum fuit ab Illmô. D. D. Bernardino Villalpando, qui ei Eccleſiæ prędectus fuit anno 1564 in ipſam è Cubenſi tranſlatus. Quo autem anno initus Conventus is fuerit nos latet, ne verbum quidem de tempore habentibus, qui memorant Synodum, Scriptoribus Ægydio Gonzalez Davila in Theat. ejuſdem Ec-

Eccleſiæ pag. 153, & F. Raymundo Leal in Goatemalenſis Eccleſiæ Monumentis pag. 43 ubi iſthęc de Villalpando ſcribit: *Synodum celebravit, cujus nulla extat memoria: Authographum illorum temporum injuriâ deperiiſſe credendum eſt.*

750 CONCILIUM HISPANIOLENSE Provinciale coactum eſt in Inſula à S. Dominico dicta, Americæ noſtræ Primate, ab ejuſdem Archiepiſco Illmô. D. D. F. Petro de Oviedo Ordinis S. Bernardi, incerto nobis anno, quem reticuit Ægydius Gonzalez Davila in Theatro ejuſdem Eccleſiæ pag. 268 ubi Concilii hujus memoriam habet, paritérq; in Theatro Eccleſiæ Portudivitenſis pag. 292 ubi Illmûm. D. D. Bernardum de Balbuena ſuffraganeum Hiſpaniolæ ei interfuiſſe dicit, & in Theatro Eccleſiæ Quitenſis, itemque de la Plata Americæ Meridionalis, in quas tranſlatus fuit Illmûs Oviedo. Id exploratum eſt Ægydio, Oviedum 19 Septembris anno 1625 præſentatum pro Eccleſiâ Hiſpaniolæ fuiſſe, pro Quitenſi autem anno 1632. Hinc mendū irrepſiſſe typographicum patet apud Joannem Diez de la Calle pag. 19 Concilium hoc anno 1622 ſtatuentem, tribus ſcilicet annis priuſquam inſtitutus fuiſſet ejuſdem Præſes. Tempus ergo & cætera Concilij hujus in obſcuro nobis fatemur, atque ipſum Mss in tabulario Eccleſiæ ejuſdem aſſervari facilè credimus.

751 CONCILIUM JUCATANENSE ſeu DIŒCESANAM SYNODUM, EMERITÆ, quæ primaria eſt Jucatani Civitas, indixit anno 1721, habuitque anno 1722. Illmûs D. D. Joannes Gomezius de Parada, vir doctrina juxtà & zelo præclarus, de quo multa in eum reſervamus locum quo de ipſo ſcripturi ſumus. Nunc, quòd ad Synodum attinet, datis circum Diœceſim ſuam, quæ Provincias Jucatani, Cozumeli, & Tabaſci complectitur, litteris 5 Maji 1721 Decanum & Capitulum Eccleſiæ ſuæ, Parochos & Seculares & Regulares, Capellanos & Clericos, unàque Gubernatorem & Ducem Generalem Provinciæ atque ejuſdem Urbium & Villarum Rectores, cœterosque de jure vocandos piè inſimul & doctè præmonuit, die ſexta Auguſti anni venturi proximi 1722 ineundam in Cathedrali ſua Synodum eſſe, pro qua cogenda, & Catholici Regis noſtri Philippi V Schedulâ monitus fuerat, & propriâ excitatus conſcientiâ ut generalis Concilij Tridentini præſcriptis, Provincialisque Mexicani III conſtitutionibus obtemperaret. Itaque, prudentiſſimè rebus agitandis in anteceſſum habitis, pręfinita à ſe die Comitia cœpta fuere, diſſolutaque 1 Octobris ejuſdem anni. Porrò, ut ad præcitati Mexicani Concilij normam Synodum adaptaret, ipſam Libris, Titulis, & Decretis illius præ oculis habitis, ſimiliter diſtinxit, unicuiq; eorum Conſtitutiones ca-

callentiſſimè adjiciens Diœceſi acommodatiſſimas, &, quod caput eſt, ſic in uſum diſpoſitas, ut præterierit nihil pro Eccleſiaſticâ diſciplinâ, morum reformatione, & inſtitutione chriſtianâ, cùm experientia duce, quam ab Provinciarum viſitatione comparaverat, tum etiam omnigenâ eruditione, in primis autem Theologiæ & Juris, Conciliorum, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ & Diſciplinæ, ut propterea Synodus quam ſcripſit doctiſſima ſit & antiquis Eccleſiæ Patribus digna, quod viri graviſſimi de ea judicium tulere. Extat hiſpano ſermone præ manibus noſtris hoc titulo:

Conſtitutiones Synodales ſecundùm ordinem Librorum, Titulorum, & ſanctorũ Mexicani Concilij III Decretorum pro Epiſcopatu Jucatanenſi diſpoſitæ ab ejuſdem Antiſtite Illmô. D. D. D. Joanne Gomezio de Parada, Conſiliario Regio, in Synodo inita in Eccleſia ſua Cathedrali 6 Auguſti anno 1722, abſoluta autem 1 Octobris ejuſdem anni. In folio.

De ea in Goatemalenſis Eccleſiæ monumentis (ad quam è Jucatanenſi traſlatus fueratIllmûs Parada) editis à F.Raymundo Leal Ord. Præd. anno 1744 pag. 55 poſt alia habemus, non dum poſt annos plus viginti typis evulgatam, *cum adhuc inter Regiorum Miniſtrorum manus, nunquid in ea Regijs juribus obſtet explorantium, detineatur.*

752 CONCILIUM MEXICANUM I (ut cum Poligraphiæ ſacræ Authore P. Petro Franciſco à Conceptione, verb. Congregatio, pag. 173 paulo liberius nomine utamur, quod ſtrictè & preſſè ſumptum quid ſibi velit latet nos minimè, legentes, poſt alios DD. qui præeſt omnibus SS. D. N. Benedictum XIV libro 1 de Synodo Diœceſana cap. 1. eruditiſſimè, de more, ad propoſitum ſcribentem) habitum eſt anno 1524 in Ædibus Franciſcanorum Temploque Parochiali SS. JOSEPHI nomine inſigni, quod hodieque primaria eſt Indorum Paræcia: Apoſtolico Vicario Clariſſimo Viro P. F. Martino de Valentia ejuſdem Ordinis, præſidente, hortanteque etiam & juvante Inclyto Belliduce D. D. Ferdinando Cortezio, concurrentibusque Clericis quinque, Religioſis 19, & prophani Ordinis juris peritis quinque, omnibus 30 numero, ut ſcripſit Fanciſcus Lopez Gomara Clericus, tom. 2 Hiſtoriæ Generalis Indiarum, qui tomus in Mexiceam Expuguationem inquirit, fol. 241 editionis Antuerpienſis anno 1554. Porrò, non PP. Torquemada & Betancurtius ſoli, ſed verò etiam & mox citatus Lopez Gomara & Scriptor de Hiſtoria Eccleſiaſtica benemeritus ac notiſſimus Laurentius Surius Carthuſianus, in Commentatio brevi rerum in Orbe geſtarum ab anno ſalutis 1500 uſque ad annum 1568, Coloniæ edito, anno eodem, Congrega-

tionem iſtam Synodum ſeu Concilium apellant: placet lineas aliquot Surij tranſcribere: *Eodem anno* (ſcilicet 1524, de quo proximè dixerat) *Mexicana habita eſt Synodus ſolennis, cui tamquam Papæ Vicarius præſedit Martinus Valentinus, &c.*

753 Vix enim Mexicum Martinus apulerat, unàque cum eo cæteri ejuſdem Ordinis Apoſtolici Sodales numero 12, pro Chriſtianâ Fide in vaſtiſſimis hiſce Regnis & Imperio diſſeminandâ, cùm & ipſe & ſocij Indorum dediti inſtitutioni, hæc ut auſpicatò ſuccederet, altè jacienda fundamenta, collatis inter ſe & cum alijs viris doctis, conſilijs, & exploratis, quantum fieri poterat, rebus, decrevère. Duce igitur & Præſide P. Martino, cui ſuas in expeditionem graviſſimam vices conceſſerat Romanus Pontifex Catholicæ Eccleſiæ Caput & Rector, in nuper erectum Sacellum convenientes, juxtàque evocati reliqui quos in principio diximus viri, plura Sacramentorum adminiſtrationem concernentia, &, quæ condebatur in Orbe Novo, Eccleſiæ ſanctitatem & propagationem decentia conſtituerunt, ampliſſimam in horrea Domini meſem, ipſo incrementâ dante, laturi.

754 Et principiò quidem ad Baptiſmi miniſtrationem conſtituta ſunt ea, quæ maximè expedire ſunt viſa pro incredibili illum poſtulantium multitudine Indorum catervatim in Eccleſiam confluentium: gemini in quavis hebdomada deſtinati ſunt dies, Dominicus nimirum & quintus, pro expiandis ſacro fonte ijs qui chriſtianis eſſent rudimentis inſtructi ætate adultis, parvuliſque, ni periculum mora pertraheret: Ritus in antiquo Manuali Romano præſcriptos, quod poſtea anno 1540 recuſſum eſt Illmî. D. D. F. Joannis de Zumarraga Epiſcopi & Archiepiſcopi Mexicane juſſione, cautum eſt obſervari in regenerandis, ſuperſedendum tamen in unctione, deficientibus eo tempore ſacris oleis deinceps opportunè adhibendis, & omiſſis interea nonnullis Ceremonijs, quæ negotium illud urgentiſſimum morarentur non citra multorum ſalutis diſcrimінem forſitan ſine baptiſmo moriturorum; & quáquam huic, procedente tempore, ſanctioni refragati ſint aliqui, ſcrupulum de collato in hunc morem baptiſmo moventes, obſtitit eis tamen Paulus III Pontifex Maximus, anno 1537 die 15 Maji editâ Conſtitutione declarans legitimum verumque fuiſſe miniſtratum eo modo baptiſma, & in poſterum obſervanda præſcribens.

755 Ad Confirmationis Sacramentum quòd attinet, nihil deffinitum, præſtolantibus fortè Patribus, Epiſcopum brevi futurum, illud qui miniſtraret: totasque curas ſuas ad Pœnitentiam, quæ ſecunda eſt poſt naufragium tabu-

tabula, convertentes, pro ejus praxi Sacramenti opportuna fecère Decreta, cùm pro ęgrotantibus & morti proximis, tum etiam pro alijs. In Sacroſanctæ Euchariſtiæ diſpenſatione cunctatius proceſſère & meticuloſius, non dum exhibendam Neophitis Communionem exiſtimantes, quibus tamen, ea paſci cupidentibus, poſtmodum porrigi viſa eſt graviſſimis Theologis egregio ſucceſſu, tantâque Neo-Chriſtianorum in Corpore Chriſti ſumendo religione, ut ne chriſtianiſſimis & veteri pietate adultioribus in Fide conceſſerint.

756 De extremâ Unctione fovendis morituris, an ſtatutum quidquam fuerit, non legimus, nec divinare licet, ſcientes, M. F. Petrum de Agurto, Mexicanum, Ord. S. Auguſtini, Epiſcopum Sebuenſem, Tractatum edidiſſe dum Mexici Philoſopiam profitebatur anno 1573 probandi ergo Neophitis Indis Hiſpaniæ Novæ, & Euchariſtiam præberi debere, & Extremam Unctionem adminiſtrari, contraque ambigentes eruditè juxtà ac pie rejeciſſe multis & impugnaſſe. Negotium longè majus Concilij Theologis & Juris peritis Sacramentum Matrimonij faciebat, de quo tandem quid pronunciatum fuerit, libet à citato Laurentio Surio mutuatis verbis hîc aperire: *Baptizabantur illic multa hominum millia, & cùm antea plures ſimul uxores habuiſſent, dubitaretur que, quam ex omnibus retinere deberent, eodem anno Mexicana habita eſt Synodus ſolennis, cui tanquam Papæ Vicarius præſedit Martinus Valentinus, in qua tandem deffinitum eſt, quod qui Fidem Chriſtianam cum omnibus Romanæ Catholicæ Eccleſiæ ritibus complecterentur, ex omnibus uxoribus unam tantùm, quam vellent, ducerent ritu chriſtiano.* Adhæc, alia pro detegendis conjugij impedimentis ordinata fuère, ſtatutique in ſingulis Oppidis ea qui explorarent, & præfiniti dies per hebdomadam, in quibus juxtà catholicos ritus Matrimonia celebrarentur.

757 Quòd verò rei caput in chriſtianâ inſtitutione conſiſteret, eam ut & adulti haurirent & parvuli, ſacriſque noſtris adeſſent, atque omnem pietatem imbiberent; mandatum fuit Vicorum Præfectis Indis, ut feſtis diebus excitatos ſummo mane (gentis more) vicinos, ordinatim, præcedente Cruce, in Eccleſiam, preces ſacras recitantes, deducerent, qui Præſbytero ad aras facienti adeſſent, & documentis rei chriſtianæ & pijs exercitijs inſiſterent. Præterea ut diebus ſingulis pueri & puellæ in ædes ſacras deducerentur à grandiori aliquo, juſſum eſt doctrinæ chriſtianæ addiſcendæ gratiâ, & politicæ etiam converſationis, deſignatis & Muſices Præceptoribus, perpetuo in hæc uſque tempora more.

758 Hæc porrò Concilij Mexicani I. capita fuere, propterea latius à nobis, quam pro inſtituto videatur, expenſa, quòd in unum ipſa Lector habeat collecta, deficiente Concilij Codice, cujus Acta conſcripſit P. F. Hieronymus de Mendieta Ord. Seraphici vicennio poſt Concilium habitum, ad nos delatus, quique priſtina evolverat monumenta, de quibus altum Betancurtio & alijs ſilentium eſt, non alium fontem præter Mendietæ Volumen indigitantibus, quod ipſum Volumen nos etiam latet.

759 Quam verò fuerit Synodus hæc noſtra prima chriſtianarum fœcunda virtutum, in Dei gloriam, & Catholicæ Romanæ Eccleſiæ ornamentum, atque Hiſpani decus nominis promanantium, ſi perſequi oratione pro rei dignitate vellemus, & extra orbitam currere diceremur, & immenſi negotium moliminis auderemus. Ne tamen omnino taciti prætereamus rem lectu jucundiſſimam nec à propoſito diſſidentem, non nulla ſummatim indicemus oportet, quæ laudatus Surius memoriæ prodidit ab Caroli V Cæſaris Archivijs, authenticisque & graviſſimis ſcriptis petita.

760 Ita habent. *In ſolo Regno Mexicano jam pridem fuere* (inquit ſcribens anno 1568) *octoginta SS. Monaſteria, & in dies plura fiunt. Sunt ibi magni ubique Populi, multæ & validæ Urbes, pulcherrima ædificia & palatia ex latere & candido quoque marmore: Incredibilis frugum, auri, argenti, æris, & aliorum metallorum copia. Unica Urbs Mexicana centum viginti millia ædium habet: vicina autem municipia, alia ſeptem, alia quindecim, alia viginti, alia triginta, aliqua quadraginta, alia ſexaginta, alia ſeptuaginta domorum millia obtinent.* Alijs verò interjectis multis, ſubdit: *Et quidem anno Salutis 1524 venit in Civitatem Mexicanam F. Martinus Valentinus cum duodecim Monachis, tamquam Vicarius Papæ à Carolo Cæſare illùc cum authoritate ejuſdem Pontificis miſſus: eodemque anno prædicavit ille in Novi Orbis terra continente Evangelium Chriſti, & magnos illic progreſſus, magnaque incrementa Fides Chriſti accepit, & quidem ea ipſa Fides, quam Germani & plerique alij Europæi à Martino Luthero & alijs Sectarijs malè perſuaſi, ut Papiſticam rejiciunt.*

761 Et rurſus. *Idola omnia ex Templis exturbabantur, Crux Chriſti, & SS. Mariæ Virginis Imago in Templis reponebantur. Euchariſtia populis oſtendebatur: Miſſæ Sacrificium à Martino & Collegis duodecim patefiebat: Evangelium Catholico more piè & purè anunciabatur. Indi verò paucis annis tot baptizabantur in ea Novi Orbis plaga, ut alij ſepties dena centena millia, alij quater decies dena centena hominum millia in ſolo illo Mexicano Regno baptizata retulerint. Magna etenim in eo Novi Orbis tractu eſt hominum co-*

copia, adeò ut in Inſula Fani Divi Dominici quindecies centena hominum millia fuiſſe reperiantur, & quandoque in Proceſſione centum millia hominum ſe chriſtiano more cæciderint virgis.

762 Iterum poſt alia ſubjungit. *Et certum eſt, omnes Indos, & novi Orbis Carolini incolas & accolas fieri quotidie magis ac magis chriſtianos. In Archivijs Caroli Cæſaris lectum eſt, unum quemdam Sacerdotem ſepties centena hominum millia baptizaſſe* (& hunc fuiſſe Joannem Gonzalez, Mexicanæ Eccleſiæ Canonicum, Academiæ Rectorem, ſanctitate vitæ percelebrem, ſunt qui non improbabiliter arbitrentur) *alium ter centum millia, alium centum millia, alios plures, alios pauciores. In ſolo Mexico referunt multi ſumma fide digniſſimi, triginta fuiſſe Dynaſtas, quorum quilibet habuerit ſub ſe centum millia hominum aut circiter, & tria millia Toparcharum, qui & alios ſub ſe haberent clientes fiduciarios, & beneficiarios, vaſallos, valvaſores, & valvacinos, qui Dynaſtæ certa anni parte familiam ſuam alebant in Civitate Mexicana, Curia Regis Moctezumæ, & ex ea non licebat illis diſcedere ad ſuas Provincias niſi Regis permiſſu, ac relictis ſive filijs ſive fratribus ſuis in Civitate obſidum loco; &, quod dictu horrendum eſt, mille plerumque homines uno die in Civitate Mexicana immolabantur. Sed omnia idola exturbata ſunt, dæmonibus ſilentium indictum, oracula & præſtigiæ contiſceſcere juſſæ ſunt, pluralitas uxorum in unius conſortium eſt redacta: ſeptem illis Sacramenta, & cæteri Romanæ Eccleſiæ ritus reverenter traditi ſunt, nobis interim in Europa de horum contemptu, & novorum dogmatum complexu petulanter nobis applaudentibus, & tanquam mirifica reperta luce gratulantibus. Sed Deus præpotens, ſpretis nobis contemptoribus, ſuam gratiam offert illis barbaris & ignotis gentibus, ut hæretici tabeſcant, omnes illas Romani Pontificis obſervantiſſimas, & veteris Religionis ſtudioſiſſimas.*

763 Hactenus ex Surio tranſcripta ſint ſatis, quibus, ceu ex rivulo fontem, initia quiſque Mexicanæ Eccleſiæ & incrementa dignoſcat, quantumque ſalutaris fuerit ea prima Synodus, quæ, accedentibus quotidie & Franciſcanorum, & Dominicanorum, & Auguſtinianorum, & Clericorum viris egregijs, additiſque poſtmodum Jeſuitis, Carmelitanis, & Mercedencibus, in plurimos latices ad vitã æternam innumerabilium animarum ſalientes, redundavit, affluitque etiamnum.

764 Hujus Concilij Mexicani meminère, quos diximus, Surius & Lopez Gomara citatis locis: Torquemada in Monarchia Indica tom. 3. Lib. 5. cap. 16. pag. 37. & Lib. 19 cap. 1. pag. 303 Edit. Madritanæ 1723. Betancurtius in Theatro Mexicano 4. part. ſeu Chronicis Provinciæ S. Evangelij c. 4. p. 22. n.108. Edit. Mexicanæ 1698. Ægydius Gonzalez Davila, in Theatro Ecle-

cleſiæ Mexicanæ pag. 20. Pinelus in Epit. Bibliot. Occid. col. 788.)

765 Concilium Mexicanum II, aliàs I habitum eſt in ipſa Imperiali Urbe Mexicanenſi anno 1555 Præſide & convocante Illmô. & R. D. M. D. F. Alphonſo de Montufare Sacri Ord. Præd. Archiepiſcopo Mexicano, aſſiſtentibus ſuffraganeis Epiſcocopis Illmîs. D. D. Baſco de Quiroga, Michoacanenſi, D. F. Martino de Hojocaſtro, Tlaſcalenſi, D. F. Thomâ Caſillas, Chiapenſi, D. Joanne Lopez de Zarate, Goaxacenſi (qui inter ipſa Comitia è vivis exceſſit) abſentis verò nomine & juſtis de cauſis impediti Goatemalenſis Pontificis D. D. Franciſci Marroquin D. Didaco de Carbajal ejuſdem Eccleſiæ Archidiacono: atque unà cum Præſide & Auditoribus ac Fiſcali Regij Conventus juridici, Decano & Capitulo Metropolitanæ Eccleſiæ adſtantibus, concurrentibusque Decanis Tlaſcalenſi, Xalicenſi, & Jucatanenſi harum Eccleſiarum Procuratoribus & ſuffragatoribus. Prioribus & Guardianis Monaſteriorum, Senatu Mexiceo, & cùm è Clero, tum etiam ex ordine Equeſtri graviſſimis viris, pro ut eruitur è Præfatione quam eidem Concilio præfixit Illmûs. ipſe Archiepiſcopus: nam monumenta alia deficiunt omnino pro ejuſdem Hiſtoriâ hauriendâ, prçterque Authographum ipſum Archiepiſcopi & Epiſcoporum concurrentium ſubſcriptionibus ſignatum, aliud eſt nihil in Archivio Eccleſiæ noſtræ Metropolitanæ ad Concilium hoc attinens, cùm tamen in ipſo Tabulario quæque concernunt IV aliàs III omnia acta, conſulta, & id genus alia inveniantur collecta. Iccirco & nomina memoratorum, qui adfuerunt, virorum præterita facimus, & cœtera *ſcitu* jucunda ſilentio obvoluta relinquimus.

766 Sanè Illmûs Alphonſus Montufar ex quo Eccleſiæ Mexiceæ cœpit præeſſe, nullum non adhibuit vigilantiſſimi officium Præſulis, ut Diœceſi ſuæ admodum vaſtç, & Cathedrali nuper à deceſſore ſuo V. D. D. F. Joanne de Zumarraga erectæ, provideret, ut in ejus elogio littera A ſcripſimus. Quòd verò Metropolitani fungeretur honore, onuſque ſub inde ferre deberet, inſtitutis jam eo tempore Eccleſijs ſuffraganeis multis, atque in ſingulis re chriſtianâ progreſſus admirabiles plane capiente, è re ſua duxit Provinciæ Epiſcopos in cœtum vocare, quorum conſultationibus & ſuffragijs conſtituerentur ea, quç pro Chriſtianitate totis retro annis 34. mirum in modum excreſcente, firmandâ, augendâque in conterminis Regionibus, etiamnum ampliſſimis, viderentur expeditiora, & pro Eccleſiaſticâ diſciplinâ tuendâ fovendâque aptiora. In hunc collimarunt ſcopum Concilij Decreta tria ſupra nona-

nonaginta in ſuas ordinatè claſſes diviſa, queis ſubjectæ fuere Ordinationes pro Curijs Eccleſiaſticijs univerſæ Provinciæ, & Edictum pro ſtipendio ipſarum miniſtris ſingulis erogando.

767 Capita porro ſanctè & prudentiſſimè pro rerũ ſyſthemate ſtatuta, Rempublicam omnem Provinciæ chriſtianam concernunt, & cùm Eccleſiaſticos, tum etiam homines prophanos opportunè ad animarum ſalutem, incrementa Catholicæ Fidei ac cœterarum virtutum & Dei gloriam inſtituunt. Ubi abſoluta ea, &, quæ diximus, alia fuerant, ſolenniſſimè ut publicarentur diebus 6 & 7 Novembris ejuſdem anni 1555 in Eccleſiâ Cathedrali, è ſuggeſtu lecta fuère ab ejuſdem Concilij Notario Petro de Logroño Præſbytero, coram Archiepiſcopo & Epiſcopis dictis, Auditoribus Regijs Doctoribus Herrera, Mexia, & Montalegre, Regio Fiſcali Maldonato, Apparitoreque nobiliori & ſupremo Gundiſalvo Cerezo, aſſidentibus quoque Decano & Capitulo Eccleſiæ Mexiceæ, & Goatemalenſi, Xaliſcenci, ac Jucatanenſi Procuratoribus, Equitibus & Rectoribus Urbis Mexicanenſis, unàque cum Vicario Archiepiſcopi generali Doctore Alphonſo Bravo de Lagunas, multis Archiepiſcopatus & Provinciæ Vicarijs, frequentiſſimâque coronâ. Mox, ut cautum fuerat cap. 93 ejuſdem Concilij, typis excuſum fuit hiſpano, quo conceptum erat, ſermone, hoc titulo

Conſtitutiones Archiepiſcopatus admodum inſignis & fideliſſimæ Civitatis de Tenuztitlam Mexico Novæ Hiſpaniæ (utroque enim nomine, id temporis, Urbs ampliſſima dicebatur) in folio, conſtatque Liber folijs 49 integris, atque in poſtremâ pag. iſthæc leguntur: *Ad laudem & obſequium Dei juſſit Illmûs. & Rdmûs. D. D. Alphonſus de Montufar Archiepiſcopus dictæ hujus S. Eccleſiæ Mexicanenſis typis excudi Conſtitutiones iſtas Synodales: quæ abſolutæ & excuſæ fuerunt à Joanne Pablos Lombardo, Typographo primo in hac magna, inſigni, & fideliſſima Civitate Mexici, decima die Februarij anno ab incarnatione Dominica 1556.*

Plurima cuſa fuiſſe exemplaria argumento eſt poſtremum Concilij decretum jubentis in ſingulis totius Provinciæ Eccleſijs ac Parochijs haberi eorum unum palam cunctis expoſitum, atque prætcrea Canonicos ſingulos, Beneficiarios, Vicarios, Rectores, Capellanos unum ſibi quemque Codicem, gravi impoſitâ mulctâ coemere. In præſentiarum autem Liber eſt inventu perrarus etiam in Americâ noſtrâ; in Europa verò vix notus, adeò ut vigilantiſſimus & eruditiſſimus Cardinalis D. D. Joſephus Saens de Aguirre t. 4. Collectionis maximæ Conciliorum omnium Hiſpaniæ & Novi Orbis pag. 292 Concilio Mexicano III, quod edidit, hanc

ſcripſerit Præmonitionem ad Lectorem. *Concilium Mexicanum Provinciale I ſimiliter & II citatur in hoc III nunc exhibendo. Verùm neutrius eorum exemplaria, diu multum que quæſita, nanciſci potuimus: ideo que nec licèt indicare quonam anno, ſub quo Præſide, aut circa quid celebrata fuerint.* Hactenus Purpuratus Scriptor. Concilij hujus meminère Ægydius Gonzalez Davila in Theatro Eccleſiæ Mexicanæ pag. 33. Joannes Diez de la Calle in Memoriali & notitijs ſacris, &c. Ind. Occid. fol. 46. col. 2. Torquemada in Monarchia Indica tom. 3. lib. 17. cap. 20. pag. 263. edit. 1723. Betancurtius in Tract. Urbis Mexiceæ cap. 4. pag. 22. num. 109. Medina in Chronicis Provinciæ S. Didaci Mexicanæ fol. 236. n. 825. Pinelus in Epitome Bibliot. Occid. Edit. anni 1738. col. 788. Moreri in Dictionario Magno, verbo *Mexicus*. Authographum ab Illmís ſubſcriptum Patribus aſſervatur in Archivio noſtræ Eccleſię Metropolitanæ Mexiceę à fol. 191 ad uſque 240 tertij Voluminis ex ijs quæ Erectionem ejuſdem Eccleſię & Concilia Provincialia ejus tria complectuntur.

768 Concilium Mexicanum III, aliàs II anno 1565 indictum eſt & celebratum Mexici ab eodem Metropolitano Illmô D. M. D. F. Alphonſo de Montufar, qui ſolenniſſimæ cauſâ publicationis Romani Pontificis juſſu faciendæ Sacri & Generalis Concilij Tridentini, recèns abſoluti pro Catholicæ in univerſum mundum difuſſæ Eccleſiæ regimine, Comprovinciales ſuos Pontifices authenticis circum encyclicis litteris evocavit, juxtà que pro ijs conſtituendis, quæ Americanæ Septentrionali noſtræ Eccleſiæ opportuna viderentur & commoda. Mexicum convenère Illmì D. D. Fr. Thomas Caſillas, Chiapenſis, D. Ferdinandus de Villagomes, Tlaſcalenſis, D. Fr. Franciſcus Toral, Jucatanenſis, D. F. Petrus de Ayala, Xaliſcenſis, ſeu Neo-Galleciæ, D. F. Bernardus de Alburquerque, Goaxacenſis: cæteri itidem convocati Epiſcopi legitimè præpediti, haud interfuerunt, memoratis de jure procedentibus, adſtantibus que omnium Procuratoribus Eccleſiarum, Parochorum, & reliquorum, qui dato authentico Edicto juſſi fuerant Comitijs adeſſe.

769 Et principiò quidem Alphonſus Archipræſul, Epiſcopi, adſtantesque cuncti unà omnes voce & animo, collatitia ſententia Sacrum OEcumenicum Concilium Tridentinum libentiſſimè amplexati fuerunt, & flexo poplite ſuſpexère, profeſſi ſe & gloriati filios eſſe Catholicæ Romanæ Eccleſiæ obſequentiſſimos, & ejuſdem Capitis Romani Pontificis juſſionibus ac nutibus etiam exſequendis promptiſſimos, ſubindeque & jurati Tridentinæ Synodo ſubſcripſère,

& in ſingulis Provinciæ Diœceſibus ipſam publicari juſſerunt, atque in uſum omnia ipſius Decreta & Præſcripta Canonesque deduci, pro ut, Deo auſpice, ex tunc ad noſtra uſque tempora ad unguem & ſanctè ſervantur. Atque hoc cùm eſſet Provincialis Concilij hujuſce caput, primum omnium in eo verſatur ſanciendo ac firmando. Reliqua ad vigeſimũ octavum uſque, quod poſtremum eſt, inſumuntur in fovendâ Eccleſiaſticâ diſciplinâ, & ijs ſarciendis, quæ Neo-Chriſtianorum inſtitutioni congruunt, & univerſæ Reipublicæ ſalutaria ſunt judicata. Poſtremò, confirmatum fuit Concilium Mexicanum decem retrò annis habitum, ſcilicet anno 1555, quod exactè obſervari Patres voluere, aptarique Decreta ejus Sacroſancti Tridentini ſanctionibus omnibus, in primis autem eis quæ Matrimonia clandeſtina irrita prorſus ac nulla faciunt. Atque ut ſancita in præſenti Mexicano Concilio palam omnibus nota fierent, die 11 Novembris ejuſdem anni 1565 in Cathedrali Eccleſiâ ſolenni promulgata ſunt more, ipſis Illmîs. Patribus in eam confluentibus, atque ipſos comitantibus Generali Regio Novæ Hiſpaniæ Viſitatore Licéciato Valderrama, & Regijs Auditoribus Doctoribus Ceinac, Villalovos, Puga, & Villanova, itemque Decano & Capitulo ejuſdem Eccleſiæ, Rectoribus Urbis Mexicanenſis, innumerisque alijs, coram faciente fidem Notario Apoſtolico & à Secretis Cócilij Joanne de Ibarreta. Tum Præſules congregati Illmì. decrevère, uti publici juris fierent Apoſtolicæ Conſtitutiones 7, quas paulo ante à Catholico Rege miſſas acceperant, Indorum atque hujus Americæ Epiſcoporum favori, & rei chriſtianæ cómodis admodum profuturas.

770 Hujuſce Concilij editio nulla eſt, cujus Authographum ab eiſdem aſſiſtentibus Prelatis ſubſcriptum, extat in Tabulario Eccleſiæ noſtræ Metropolitanę t. 3. citato à fol. 160 uſque ad 169. Exemplar ejus Mss vidimus in Bibliotheca Collegij Maximi SS. AA. Petri & Pauli Societatis Jeſu, ad calcem Voluminis Concilij Mexicani habiti anno 1555 & editi anno ſequenti proximè. Huic autem Mss titulus hiſpanus præfixus eſt: *Concilium Provinciale Mexici celebratum anno 1565.* Opinamurque Volumen iſtud unum ex illis eſſe, quę accuratiſſimuş & eruditiſſimus D. Carolus de Siguenza & Gongora Jeſuitis Collegij Maximi teſtamento legavit.

Meminère ejus Concilij Joannes Diez de la Calle in Memoriali ſupra citato fol. 46 col. 2. & P. F. Balthaſſar de Medina in Chronicis Provinciæ S. Didaci Mexicanę fol. 236. n. 825 tria Metropolitanæ hujus Eccleſię Cóncilia enumerans tacitis annis primi & ſecundi, niſi, quod facit

Betancurtius loco ſuperius dicto, primum intellexerit habitum à P. F. Martino de Valencia anno 1524, ſecundumque indictum ab Illmô. Alphonſo Montufare anno 1555: tertium coactum ab Illmô. D. D. Petro Moya de Contreras anno 1585, ſubindeque habitum anno 1565 preterierit, quod ejus notitiam aufugerit, uti credimus Synodum hanc latuiſſe Ægydium Gonzalez Davila ejus immemorem, & Pinelum in Epit. Bibliot. Occid. ac pleroſque Scriptores.

771 Concilium Mexicanum IV, aliàs III, omnium Americæ Septentrionalis ſolenniſſimum fuit, cujus Decretum indictionis Mexici ſubſcriptum habetur 1. Februarij anno 1584. ab Illmô Archiepiſcopo Mexicano D. D. Petro Moya de Contreras, ut 6 Januarij proximè venturi anni frequentiſſima haberentur Eccleſiaſtica totius Provinciæ latiſſimè patentis comitia; Edicta & in ipſa Metropoli, Monaſterijs que Dominicanorum, Franciſcanorum, Auguſtinianorum, & Jeſuitarum publicè legi juſſit, & in ſingulas Diœceſes trina pro Epiſcopo, Capitulo, & Populo vocandis tranſmiſſit, ut Goatemalenſes & Chiapenſes, Michoacanenſes & Tlaſcalenſes, Jucatanenſes & Goadalaxarenſes ſeu Xaliſcenſes, Veræpacenſes & Goaxacenſes, ſacri juxtà & prophani Ordinis viri primates cum Mexicanenſibus Reipublicæ chriſtianę gratiâ deſignato tempore, convenirent. Quòd verò eorum multi quam longiſſimè à Mexico diſſiti, immanibus præpediti fluminibus, inacceſſis montibus, & hiberni temporis permultis incómodis, præfinitâ ſextâ Januarij die adeſſe haud poſſent, 25 Decembris anni 1584 ad uſque 20 Januarij prorrogata dies fuit.

772 Interea loci, Archipræſul omnia pro ritè & ſapientiſſimè ineundo Concilio & habendo diſpoſuit: A Secretis voluit eſſe D. D. Joannem de Salzedo in Academia Mexicana Primarium Sacrorum Canonum Anteceſſorem; Fiſcalem verò D. D. Dionyſium de Ribera Metropoliticæ Eccleſiæ Parochum. Pro Theologicis conſultationibus deſtinavit MM. F. Petrum de Pravia Dominicanum, ejuſdem Academiæ Primariæ Theologiæ Cathedræ Profeſſorem, & F. Melchiorem à Regibus Auguſtinianum, Primarium itidem in ipſa Academiâ Theologum (erant enim hujus Facultatis Primarij duo) item F. Joannem Salmeron in Monaſterio S. Franciſci Mexicano Lectorem Theoſophiæ, P. Joannem de Plaza Soc. JESU Doctorem Theologum, & D. Ferdinandum Ortiz de Hinojoſa Univerſitatis Profeſſorem Philoſophiæ, & cùm in hac, tùm etiam in Theologiâ & Canonico jure doctoralibus apicibus redimitum. Conſultores, quòd ad juris negotia & ſalebras attinet, inſigni-

nivit Eccleſiæ ſuæ Archidiaconum Doctorem D. Joannem Zuſnero; mox dictum D. Joannem de Salzedo Secretarium, utroque functurum officio: Doctorem Fulgentium de Vic & Patrem Doctorem Petrum de Morales, Soc. JESU, non minus Juris quam Theologiæ peritum. Pro Ceremonijs ad amuſſim ſervandis Canonicum Alphonſum de Eſija, & qui ad manum eſſet Secretario Concilij Baccalaureum Jacobum de Eſquivel Præſbyterum, Notarium conſtituit, ac ne quid prætermittamus, ad januam futuros Præſbyteros Ferdinandum de Eſpinaz & Balthaſſarem Vellerimum ſtatuit, Nuntiosque Ferdinandum de Buſtamante, & Lazarum Hernandez iridem Sacerdotes. Unicuique deſtinatorum ſuum explicatè munus traditum eſt ſcripto, minutiſſimèque & oculatiſſimè cauta ſunt omnia, quæ præcedentiam, ſedes, ordinemque univerſum concernerent, ne graviſſimæ Congregationis quietem & decus diſidium aliquod aut dubietas interturbarent.

773 Ubi præfinita 20 Januarij dies proxima erat, convocati Illmî. Præſules Mexicum acceſſère DD. FF. Gomez Garcia à S. Maria, Goatemalenſis, D. D. F. Joannes de Medina Rincon, Michoacanenſis, D. D. Didacus Romanus, Tlaſcalenſis, D. D. F. Gregorius Montalvo, Jucatanenſis, D. D. F. Dominicus Arzola, Goadalaxarenſis, ſeu Novæ Galleciæ, D. D. F. Bartholomęus de Ledeſma, Antequerenſis, ſeu Goaxacenſis. Tum autem 18 Januarij publicè in Foro & alibi conclamatum fuit, ineundum Concilium die SS. Martyribus ſacra Fabiano & Sebaſtiano, qua demum illuceſcente, Supplicatione ſolenniſſimâ & ordinatiſſimâ Eccleſiaſtici omnes Laicique plurimi à Templo S. Dominici ad uſque S. Auguſtini proceſſère, Edictaque iterum lecta ſunt, cùm latino, tum etiam hiſpano ſermone compoſita. Aderant in florentiſſimâ hacce coronâ Auditores Regij omnes atque Fiſcalis, coram quibus, Patribusque Concilij & reliquis palam fecit Archiepiſcopus Mexicanus D.D. Petrus Moya de Contreras, Concilij Præſes, non hoc tantùm nomine ſe Comitijs adfuturum, ſed etiam Regio, ut qui Catholici Hiſpaniarum Monarchę vices agebat, Viſitatorisque Generalis Regni hujus, Gubernatoris & Ducis Hiſpaniæ Novæ, atque Auditorij & Cancellariæ Præſidis munera obibat.

774 Auſpicatiſſimè cœpti fuere conventus, & re divinâ, & precibus ſacris, & Declamationibus eruditis, quæ multæ licèt fuerint à doctiſſimis viris habitæ, horum tamen latent nomina, unius præter Roderici à S. Bernardo Collegij Majoris Divę Mariæ & Omnium Sanctorum alumni, poſtmodum nudipedas Carme-

litas ſectati, quibus ſemel & iterum Provincialis eſt datus, quique Cuioacanenſe Collegium florentiſſimum condidit, ut Generalis eorum Chronographus P. F. Emmanuel à S. Hieronymo memoriæ prodidit Tom. 6. Refor. Lib. 25. cap. 3. Adhæc, in decurſu Congregationum alia à litteratis Mexiceis data obſequij erga conſcriptos Patres ſunt monumenta, Poeticumque inſtitutum Certamen, cujus rudera habemus apud D. D. Bernardum de Balbuena, tunc Baccalaureum poſtea Epiſcopum Portudivitenſem, qui in Magnalibus Mexiceis fol. 31. col. 2. hujus teſtis eſt concertationis habitæ in feſto Corporis Chriſti, coram ſeptem Epiſcopis, ſubjungens hiſpanos à ſe ea occaſione conditos numeros, & à judicibus prçmio donatos.

775 Porrò multa & graviſſimi negotia momenti in quotidianis ſeſſionibus agitata fuère pro tota Provinciâ, revocatis ad incudem præhabitis anno 1555 & 1565 Provincialibus Concilijs Mexicanenſibus, ut ea rurſus obfirmarentur, quæ præſenti rerum ſyſthemati convenirent, quæ verò, experientiâ duce, oporteret aut enucleatius tradi, aut aliter diſponi, novis conſtitutionibus ſancirentur, nullumque Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & rei Chriſtianæ caput maneret, quin ipſi proviviſum iret. Præter hæc à colendiſſimis Patribus & Doctiſſimis Conſultoribus meditata & propoſita accuratiſſimèque perpenſa, undique vaſtiſſimi Regni Quæſita ſunt allata dfficillima certè, de quibus vel in Concilio, ſi ita Illmîs. videretur, Decretum fieret, vel, reſponſione datâ, ij qui interrogaverant inſtruerentur. In his fuere contractus ab argenti & auri foſſoribus & negotiatoribus inſtituti pro emendo, vendendo, & tractando metallo, cùm adhùc terreis admixto fœcibus, tum etiã eis purgato, & ex arte polito. Multæ etiam negotiationes aliæ, plura lucri gratiâ quærendi commercia, id que genus in examen adducta ſunt. Impartitiones ſolitæ Indorum, quæ negotium jam diu multum faceſſerant, ad libram revocatæ fuerunt, & pleraque alia, quibus acceſſit ab Regio Auditorio tranſmiſſum ad congregatos Patres dubium de bello adverſus Chichimecas valdè anceps, de quo, ut etiam de nonnullis alijs, Concilium non modò à Conſultoribus ſuis requiſivit ſententiam, verùm aliorum quoque Sapientum audire reſponſa voluit ſcriptis data (ut mos fuit perpetuus Concilij) Dominicanorũ, Franciſcanorum, Auguſtinianorum & Jeſuitarum. Hęc inter ab uſque Philippinis Inſulis litteræ acceptæ fuerè, per quas primus earum Epiſcopus vir Clariſſimus D. D. F. Dominicus de Salazar, è Mexicano Prædicatorum Cœnobio aſſumptus, Concilij Pontifices de multis pro

Eccleſiâ ſuâ inſtituendâ rogabat.

776 Plurimam certè Patres operam in tot expediendis poſuerunt: plurimam Conſultores; præ reliquis tamen à ſecretis unà & conſultationibus D. Joannes de Salcedo, qui à capite ad calcé Decreta ordinavit omnia Concilij, atque in quinque Libros diſtinxit, quorum primus 26 titulos; ſecundus 10; tertius 36; quartus duos; quintus 12 continet; ſinguli autem tituli multa Decreta. Ad calcem acceſſère *Statuta ab eodem Concilio ordinata ex præſcripto S. Concilij Tridentini ſeſſione 24. cap. 12. de Reformatione, verbo Cætera*, unico libro comprehenſa, in quatuor partes diviſo, ex quibus prima exhibet 18 capitula: ſecunda 11: tertia 9: quarta 10. Sanè opus quicumque legerit vir eruditus Doctiſſimum ſanè pleno ore dicet, ut ipſum appellare non eſt veritus Doctiſſimus in paucis atque Eminentiſſimus Cardinalis de Aguirre. Id elucubraturus Salcedo eximiæ in utroque jure, qua eminebat peritiæ, æqualem in Concilijs Eccleſiaſticis junxit eruditionem, evolutis, nec oſcitanter perlectis 34. quæ uſui fuere, & quorum indicem dedit ad calcem Concilij hujus Mexicani priuſquam ad Statuta devenias fol. 100 editionis Mexiceæ anni 1622. Singula autem indicat opportunis ad marginem totius Operis locis, unàque plura pro vario argumento ex Juribus & Patribus monumenta. Non abs re erit fragmentum hic excribere Epiſtolæ pulcherrimæ & graviſſimæ Concilio præfixę ab Illmô. Archiepiſcopo Mexicano D. D. Joanne de la Serna, qui typis excudi illud multo ſumptu & diligentiâ pari curavit, quod fragmentum lucem hactenus dictis afferat. Sic poſt alia habet:

777 *Quod cùm optimè perpendiſſet D. Petrus Moya de Contreras Prædeceſſor noſter, vir jure mille titulis & nominibus venerandus, quamvis graviſſimis diſtentus curis, & totius hujus Regni Gubernatione occupatus, Provincialem Synodum coegit; in qua Doctiſſimi Epiſcopi comprovinciales interfuerunt, quorum maturo conſilio, & qua ſummâ præditi erant prudentiâ municipales leges fuerunt conditæ, conſonantes quidem Patrum antiquorum Doctrinæ, Sacrorum Conciliorum Decretis, Juri communi conformes, maximèque regionis iſtius moribus, & hominum conditioni aptatæ. In qua re licèt omnes, qui de jure Concilio interfuerunt, communiter inſudarunt: ſed in ordinandis & diſponendis Decretis plus cæteris laboravit Doctor D. Joannes de Salcedo tunc Secretarius ſimul & Conſultor dicti Concilij: Sacrorum Canonum Primariæ Cathedræ Moderator, & in illa nunc Emeritus, noſtræ Metropolitanæ Eccleſiæ meritiſſimus Decanus, in poſterum autem majorum hujus Regni Eccleſiarum Pontificalem ſedem pro meritorum cenſurâ occupaturus.* Hactenus Illmûs. D. Serna, qui multa paucis complexus eſt, & Concilij inſti-

ſtitutum ac doctrinam bono in lumine collocavit.

778 Abſolutum fuit die 17 Septembris ejuſdem anni 1585, qua die recurrente ſingulis annis ſolenne in Eccleſiâ Metropolitanâ noſtra feſtum habemus pro gratiarum actione ab memorato D. D. Joanne de Salcedo proprio ære inſtitutum. Tunc verò, offendiculis rem morantibus, non niſi die 16 Octobris ab univerſis eidem qui adfuerant Epiſcopis unà cum Archiepiſcopo ſubſcriptum fuit & ſigillo Conciliarij munitum, ac nomine Secretarij obfirmatum. Mox in Cathedrali Eccleſia, incredibili pompâ & acclamatione, frequentiâque omnium Ordinum, Regij ſtatus ac politici, Eccleſiaſticique, & innumeri Populi confertiſſimâ, publicatum. Scriptum vernaculè fuerat ab memorato ſupra Clariſſimo Doctore Salcedo; dein verò latinè converſum eſt à P. Petro de Ortigoza Societatis JESU, in Academia Mexicana Sacræ Theologię Doctore Anteſignano multis titulis colendiſſimo. Priuſquam typis committeretur, ea peracta ſunt, quæ mox laudatus Archipręſul Dominus Serna in citata Epiſtola annectit. *Subjectum fuit* (inquit) *celebre hoc Concilium integerrimæ cenſuræ Senatus Regij Indiarum, de cujus licentiâ & approbatione tranſlatum eſt Apoſtolica authoritate firmandum, in quo quidem tantum temporis conſumptum eſt, ut jam antiquatum videretur, ſeu de medio ſublatum; ſed cùm advertiſſem quod quò impares ſunt vires noſtræ ad tantam Provinciam ſuſtinendam, eò pluribus auxilij, indigemus, quorum præcipua ſunt dicti Concilij Decreta, nullum non movimus lapidem, nulli ſumptui pepercimus, ut Volumen hoc oblivioni traditum in lucem prodiret præloque mandaretur, &c.* Fauſtè tandem ac feliciter Romæ à Sacra Congregatione Cardinalium Concilio Tridentino interpretando authoritate SS. Domini noſtri Sixti V præpoſitorum expeditum fuit 27 Octobris anno 1589. Regiaque Schedula data 9 Februarij anno 1621. Privilegium ſupra memorato Illmô. Archiepiſcopo Mexicano D. D. Joanni de la Serna conceſſum eſt, ne quis præter ejus beneplacitùm typis edere Volumen poſſet. Prodijt itaque hoc titulo

Sanctum Provinciale Concilium Mexici celebratum anno Domini milleſimo quingenteſimo octoageſimo quinto: Præſidente in eo Illmò. ac Rmò. D. D. Petro Moya de Contreras Archiepiſcopo Mexicano. Romæ confirmatum die 27 Octobris anno 1589. Nunc verò ad inſtantiam & ex ſumptibus Illmî. ac Rmî. D. D. Joannis de la Serna Archiepiſcopi Mexicani juſſu Regio editum Mexici apud Joannem Ruiz Typographum anno Domini 1622. in folio.

Editionem hanc conſecutæ ſunt aliæ plures, ab ijs adornatę, qui Collectiones Conciliorum, cùm Generalium, tum Provincia-

cialium ſtudioſè curarunt. Extat Mexicanum hoc noſtrum in Labbeana Lutetiæ Pariſiorum excuſa tomo ultimo: item in altera collectione Regia P. Joannis Harduini Societatis JESU Pariſijs etiam edita in Typographia Regia anno 1714 tom. 10 à col. 1587 uſque ad 1714; præterea laudatus ſupra D. D. Cardinalis de Aguirre tom. 4 Collectionis maximæ Conciliorum omnium Hiſpaniæ & Novi Orbis à pag 292 ad uſque 411 ipſum exhibuit; à pag. verò 412 ad uſque 416 Catalogum Præſulum Eccleſiæ Mexicanæ cum ipſorum elogijs inſeruit, & de ſubſcriptionibus hujus Concilij nonnulla eruditè ſubjunxit, n. 3. Catalogi ubi de D. D. Petro Moya de Contreras Concilij Præſide, Concilium ipſum Doctiſſimum ſanè compellans. Prius verò quam Collectionem dictam publici juris feciſſet, in Notitia Conciliorum Hiſpaniæ atque Novi Orbis prodromi inſtar edita in 8 Salmanticæ apud Lucam Perez. 1686 Concilij noſtæ ſpecimen dedit atque Compendium à pag. 455 ad uſque 460.

Editionem alteram proprijs ſumptibus fieri procuravit Illmûs D. D. Joannes Gomez de Parada Epiſcopus Jucatanenſis, Vir clariſſimus, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ egregiè ſolicitus, prodijt que Concilium Mexicanum Pariſijs 1725 in octavo.

Ejus meminère, præter Betancurtium in Tractatu Urbis Mexiceæ cap. 4. pag. 22. n. 110 & Medinam in Chronicis Provinciæ S. Didaci Mexicanæ fol. 236. col. 2. n. 825. ac alios noſtros, Ægydius Gonzalez Davila in Theat Eccleſiæ Mexicanæ pag. 37. Joannes Diez de la Calle in Memoriali & Notitijs Sacris & Regalibus Imperij Indiarum Occidentalium fol. 46 col. 2. n. 26. Author Operis Lugduni editi apud Fratres de Ville 1738 hoc titulo: *Delectus Authorum Eccleſiæ Univerſalis, ſeu Nova Summa Conciliorum.* Tom. 2. col. 2080. Author quoque Deffenſionis Canonicæ pro Angelopolitani Epiſcopi dignitate fol. 84. col. 2. n. 30 uſque ad 42 & fol. 86. col. 2. n. 37. multis ejus authoritatem aſſerens. D. Antonius de Leo Pinelo, in Epit. Bibliot. Occid. col. 788. Idemque in Opuſculo morali de Potione Chocolate dicta fol. 40. Moreri in Maximo Dictionario Hiſtorico verbo *Mexicus.* M. F. Joannes de Paz Dominicanus in Conſultationibus ſuis, Conſultatione 60. fol. 167. n. 396. teſtatus in Archivio Eccleſiaſtico Manilenſi aſſervari Conſtitutionem SS. D. N. Urbani VII 11 Martij 1626 jubentis, Manilæ quoque Inſularum Philippinarum Concilium hoc noſtrum Mexiceum ad unguem obſervandum, quod & citatus Pinelus in Opuſculo nuper allegato conſcripſerat, & Regiæ novæ Collectionis Indiarum Legibus cautum eſt. Coronidem verò

rò auream ut ſcriptis hactenus imponamus, Smî. & eruditiſſimi Domini noſtri Benedicti XIV Pont. Opt. Max. Opus de Synodo Diœceſana indicemus, in quo ſæpius Concilium noſtrum laudat, & pro varietate rerum, quas doctiſſimè, ut aſſolet, tractat, opportunè multis in locis citat. Atque hinc pronum eſt conjectare quanti habenda hæc Synodus ſit, quæ tanti à Romanis Pontificibus, Catholicis Regibus, Virisque doctiſſimis & graviſſimis, cùm alibi, tum etiam in Romanâ Curiâ maximi æſtimatur, ut præter alios, teſtis fuit nobis, qui in ea diu egerat Illmûs. D. D. Joannes de Vizarron & Eguiarreta Archiepiſcopus unà Pro-Rexque Mexicanus.

777 Concilium Portudivitense I ſeu Synodum Diœcesanam longè ante annum 1624. initam habemus ex Joanne Diez de la Calle, loco proximè indicando, teſtante, ita ſcriptum fuiſſe ab Illmô. quem ſtatim memorabimus, Balbuena Præſide II Concilij quod ſubdimus.

778 Concilium Portudivitense II ſeu Synodus Diœcesana celebrata eſt anno 1624 ab ejuſdem Epiſcopo Illmô. D. D. Bernardo de Balbuena, ut Ægydius Gonzalez Davila in Theatro illius Eccleſiæ habet p. 292 & Joannes Diez de la Calle in Notitijs Sacris & Regalibus Imperij Indiarum Occid. fol. 19 col. 1. eritque credimus Mss in Archivio Eccleſiaſtico ejuſdem Diœceſis.

779 Concilium Portudivitense III habitum fuit anno 1645 ab ejuſdem Eccleſię preclaro Antiſtite Illmô. D. D. Fr. Damiano Lopez de Haro Ord. SS. Trinitatis, quod abſolutum ut typis excuderetur Regium beneplacitum petivit & tenuit, ut Joannes Diez de la Calle teſtatur in Memoriali & Notitijs Sacris & Regijs Imp. Ind. Occid. fol. 19 col. 1. ſubjungens, Catholicum Regem datis ad Gubernatorem Inſulę & Magiſtratus litteris juſiſſe, ut pro ejuſdem Synodi obſervantiâ Epiſcopo ferrent ſuppetias. Meminit Concilij hujus Ægydius Gonzalez Davila in Theatro ejuſdem Eccleſię pag. 296. Utrum autem demum factum fuerit juris publici opere typographico, latet nos, qui nullibi Codicem expiſcari potuimus.

780 F. Cosmas Borruel, Natione Hiſpanus, clara gente ortus Ceſarauguſtę, ſtudijs Mexicanus & Domicilio fuit. A primis annis ad noſtros traductus, Grammaticam & Philoſophiam hauſit in Max. Soc. JESU Collegio Mexiceo, plurimosque inter Condiſcipulos ingenio & progreſſu litterario inſignes dinumeratus eſt. Baccalaureus in Univerſitate noſtra formatus, Gymnaſijs ejuſdem ſe addixit Theologicis, & Academiam S. Philippi Nerij profeſſus, magna utrobique laude donatus eſt, cùm ab exculta ſe-

ve-

veriori Facultate, tum etiam ab amœniſſimâ in re Poetica & Panegyrica exercitatione. Ubi Theoſophię reportaverat laurum, in Guadalaxarenſem Curiam Novæ Gallecię migravit, ab ejuſdem Epiſcopo D. D. F. Emmanuele de Mimbela, cujus clientelæ fuerat commiſſus, eo conſilio vocatus, ut ſacris initiaretur, Diœceſique inſerviendę munere deſtinaretur aliquo inſigni, & ejuſdem dotibus congruò. Collegio itaque prępfectus Seminario, & magni à ſapientibus habitus, eo ſe abdicavit officio & ſpe ulterius in honoribus proficiendi, atque Inſtituta Seraphici P. S. Franciſci ſectari cupiens, apud ejuſdem Ordinis Regularis Obſervantiæ Apoſtolicum Collegium de Propaganda Fide, niſi fallimur, Zacatecanum ſolenni vota ritu concepit. Ut erat ad utrumque ſuggeſtum litteris comparatus & uſu, & Lectoris Theologiæ in eodem Collegio munus ſtrenuè exercuit magno eruditorum hominum plauſu, & Prædicatorem Apoſtolicum egit multo cum fructu, ingenium, quo pollebat, & doctrinam in hunc deſtinatò finem intendens, ut Dei gloriæ & animarum ſaluti conſuleret, proptereaque confeſſionibus excipiendis, & cæteris ſeveriſſimæ Congregationis ſuæ exercitationibus incumbebat. E multis à ſe ſcriptis concionibus, apud Sodales forſan ſtantibus, aliquas edidit hiſpano ſermone, quas hîc ſubnectimus.

Syngrapha ſecurior, & pro ad diem accipienda pecunia utilior: *Concio habita in ſupplicatione ad Chriſtum Dominum è Cruce pendentem pro Hiſpanorum Regum fœlicitate à Zacatecanis celebrata*. Mexici, typis Joſephi Bernardi de Hogal 1728 in quarto.

Nova ſpiritualis Arx in ſublimiori Zacatecanorum colle pro ipſorum cuſtodiâ & præſidio condita, ſeu Concio in Dedicatione Sacelli Patrocinio Deiparentis Virginis nomine ædificato. Mexici, in eadem Calchographia 1729 in quarto.

Clarior Imago abſtruſiora Deiparentis Virginis exhibens, ſeu Concio de mirabili Imagine Guadalupia Mexicea. Mexici, litteris Joſephi Bernardi de Hogal 1733 in quarto. Extat tom. 9. Collect. noſtræ.

Suam Chriſtus donis Deitatem explicat: *Concio dicta in ſolenni ad Crucifixum Dominum inſtituta oratione pro Zacatecanorum calamitatibus amovendis*. Mexici, eiſdem formis 1734. in quarto. Habetur tom. 12 Collect. noſtræ.

Inter Authoris Opera Mss putamus

Tractatus Theologicos varios juxtà Scoti ſyſthema elucubratos,

Quorum nos latent tituli, erunt que Sodalibus noti, eos hîc addituris. Quondam Poetica ejuſdem Opuſcula vidimus, cum in Academiâ verſaretur Neriana, & publicè ab ipſo recitata, & privatim conſcripta, acumine plena, nullo que negotio pulchra & affluentia

FINIS TOMI I.

PROTESTATIO AUTHORIS.

CUM S. D. N. Urbanus Papa VIII die 13 Martij anno 1625 Decretum ediderit, idemque confirmarit die 5 Julij anno 1634 quo inhibuit *imprimi Libros hominum, qui Sanctitatis ſeu Martyrij fama celebres è vita migraverint, geſta, miracula, vel revelationes, ſeu quæcumque beneficia tanquam eorum interceſſionibus à Deo accepta continentes, ſine recognitione atque approbatione Ordinarij*, & quæ hactenus ſine ea impreſſa ſunt nullomodo vult cenſeri approbata; Idem autem Sanctiſſimus die 5 Junij anno 1631 ita explicuerit, ut nimirum, *non admitantur elogia Sancti vel Beati abſolute, et quæ cadunt ſuper Perſonam, benè tamen ea, quæ cadunt ſuper mores et opinionem, cum Proteſtatione in principio, quod ijs nulla adſit authoritas ab Eccleſia Romana, ſed fides tantùm ſit penes Authorem:* Huic Decreto, ejuſque Confirmationi & Declarationi obſervantiâ ac reverentiâ, qua par eſt, inſiſtendo, profiteor, me haud alio ſenſu quidquid in tota hac Bibliotheca Mexicana refero aut attingo, quod materiam concernit in prædictis Decreto & Declaratione ac Confirmatione contentam, accipere, & accipi ab ullo velle, quam quo ea ſolent, quæ humana duntaxat authoritate, non autem Divina Catholicæ Romanæ Eccleſiæ aut Sanctæ Sedis Apoſtolicæ nituntur, ijs tantummodo exceptis, quos eadem Sancta Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adſcripſit.

B755
-E32b